Tabula primi libri sniarum Dñi. P. Lõbardi.

Tabula.

¶ Finit tabula primi libri sniaꝝ Magistri Petri Lombardi.

Laus deo.

¶ Oliuerius Malpitius Mant. Lazaro Soardo atis impressorie mancipi de priuilegio z laude huius operis.

Scire quis ardescit diuine enigmata legis
Atqȝ panomphei mystica sacra dei.
Est tibi Lombardi sententia dia magistri
Qui mir abstrusos concinit ore modos.
Sed bene discussit sollertia docta Ricardi
Haud exploratum qcqd habebat opus.
Hec quoqȝ q̄ legim᷒ diuina volumina fulgent
Pressa sb archetypis Lazare magne tuis
Pro quibus: etherei clauem q gestat olympi
Julius insignis stēmate Pontifico
Edicto penas (nisi tu Soarde) minatur
Nullus vt hoc chartis iprimat auctor opus
Hec eadem a Ueneto lex est concessa Senatu
Qua premere hoc nullus Bibliopola pōt.
Ergo vade liber: menda detersus ab omni.
Undiqȝ Soardo iudice tutus eris.

¶ Fata regunt finem spero dij cepta secundent.

¶ O bone qsqs es: huic nr̄o bene parce labori:
Que sunt dicta modo: dicta fuere prius.
Et quecūqȝ meo paruo sunt scripta libello.
Ut mea nō mea sunt: sic tua nō tua sunt.

Excusatio Lazari.

Si quid forte tuos offendet lector ocellos
Quod mihi mendoso grāmate versus eat
Emendare velis: nam non me Lazarus istis
Confecit mendis Bibliopola tuus.
Sed turbata magis pressoris inertia quando
Sera dedit lassas artibus hora manus.

¶ Scriptum ſuper primum ſententiarū Editum a Fratre Richardo de Media Villa ordinis Minorum doctore clariſſimo.

Bſcondita
produxit in lucem. Hec
vba ſcripta ſūt Job. 28°
Ad litterā de deo dicta:
ſm ſenſum allegoricum
de Magiſtro / poſſunt
exponi ſic: abſcondita. i.
diuina produxit in lu/
cem. i. manifeſtauit ſup/
ple nobis ſm ꝙ patitur
materie ſblimitas ⁊ no
Quatuor cauſe hꝰ opis.
ſtri ingenij debilitas. Et ſm hanc expōnez in verbis
propoſitis dantur intelligi quatuor cauſe huius ope/
ris. materia in hoc qđ dicit̃ abſcondita. forma in hoc
qđ dicit̃ produxit in lucem. efficiens in ſuppoſito hu/
ius verbi produxit. finis in effectu ipſius productio/
Diuina qre. ſūt nobis abſcōdita.
nis in lucem. ¶ Diuina ſunt materia huius libri que
dicunt̃ nobis abſcondita ⁊ ꝓpter ſuam ſublimitatem
⁊ ꝓpter noſtre carnis corruptibilitatem. ⁊ multis etiā
ſunt abſcondita propter voluntatis peruerſitatem.
¶ Dico ḡ pmo ꝙ diuina ſunt nobis abſcondita pro/
pter ſuam ſublimitatem. ſicut enim tempus ⁊ motus
⁊ materia ⁊ cōſimilia nobis ſunt abſcondita eo ꝙ ex
parte ſua ſunt parum cognoſcibilia ꝓpter ſuā in eſſen
do debilitatem: ſic econuerſo diuina que ex parte ſua
maxime ſunt cognoſcibilia. tn̄ nobis ſunt abſcondita
ꝓpter ſuam in eſſendo ſublimitatem. Unde Auic. 6°
nālium libꝰ 5°. caº 5°. res ſubtiliſſimas non pōt intel/
lectus apprehēdere qꝛ excedunt eum: que vo ſunt de
bilis eſſe vt motus tempus ⁊ materia. aliqn̄ difficile
eſt intelligere eo ꝙ ſunt debilis eſſe. De abſconſione
autē diuinoꝝ ꝓpter ſuam ſublimitatem pōt exponi il
lud qđ ſcribit̃ Eccˡ. 43°. multa ſunt abſcondita maio
ra his. multa vera de deo maiora his ſupple que co/
gnoſcimus in iſtis inferioribus ſunt abſcondita ſup/
ple nobis. In quibus verbis ſatis datur intelligi ꝙ
multa de diuinis abſcondita ſunt nobis ꝓpter ſuam
ſublimitatem. ⁊ qꝛ non dixit omnia ſed multa: datur
intelligi etiam nobis: quia diuina non ideo dicuntur
nobis abſcondita qꝛ penitus ⁊ totaliter nos lateant.
ſed qꝛ de illis pauca cognoſcimus ⁊ ſm debilē cogni/
tionez. Unde phus. xj. de aīalibus. opinio noſtra ⁊ ſer
mo de ſubſtātia diuina vna eſt ⁊ pauca. vna dicit̃ pro/
pter paucitatem eoꝝ que cognoſcimus de ea. ⁊ pauca
ꝓpter cognitionis debilitatem. ¶ Scđo dico ꝙ diui
na ſunt nobis abſcondita ꝓpter noſtri corporis corru
ptibilitatem. qꝛ enim noſtrum intelligere in hac vita
ſm legem cōem dependet a miniſterio viriū ſenſitiua
ruz que organis corpalibus ſunt alligate. ita vt ſm ꝙ
Tex. cōmē. 66.
dicit phus 3° de aīa. intelligere ⁊ ꝯſiderare ꝯſumunt̃
alio quodā interius corrupto. i. organo memorie vel
imaginatiue vel extimatiue. ⁊ iterum qꝛ eſſe intellecti
ue eſt noſtri corporis forma: ⁊ forma impedit̃ in actu
ſuo non tm̄ ꝓpter indiſpōnem materie in quaz agit:
ſed etiam ꝓpter indiſpōnem materie quā pficit. Ideo
hac duplici cauſa corpus qđ corrūpit̃ aggrauat aīam.
Sap. 9. vt minus poſſit intelligere diuina. Unde de
ſapientia diuina dicit̃ Job. 28. Abſcondita eſt ab ocu
lis oīum viuētium ſupple in corpore corruptibili. qꝛ
ſicut dicit̃ Greg. 28°. moral. verſus finē libri. Quādiu
hic mortalr̄ viuit̃ videri per quaſdaz imagines deus
pōt. ſed per ipſam nature ſue ſpēm non pōt: ſupple ni

ſi ex priuilegio ſpeciali. hoc ideo dico qꝛ Augꝰ in ante
penultima. q. ad Oroſiuz loquens de raptu Pauli di
cit. Ad hoc profecto puenerat Paulus vt deum ſic in
iſta vita videret ſicut ſancti poſt hanc vitā videbunt.
¶ Tertio dico ꝙ diuina multis ſunt abſcondita pp
ſue voluntatis puerſitatem: ꝓpter hoc enim ꝙ p vo/
luntatis puerſitatem anima elongat̃ a pře luminum.
ideo ꝓpter voluntatis peruerſitatē minus intellectꝰ
illuminat̃ ⁊ ex ꝯſequēti in diuinoꝝ cognitione impe
dit̃. Item ſicut ꝓpter colligantiā nālem inter mēbra
in eodē corpe per vnius peruerſitatē ꝯtingit ꝙ aliud
in actu ſuo impedit̃: ſic ꝓpter colligantiā nālem inter
voluntatē ⁊ intellectuz in eſſe aīe per voluntatis per/
uerſitatē impedit̃ intellectus in diuinoꝝ cognitione.
⁊ ideo recte dictum eſt ꝙ diuina multis ſunt abſcon/
dita ꝓpter ſue voluntatis puerſitatem. ⁊ de hoc pōt
exponi qđ dicit̃ Deuteron̄. 32. in pſona dn̄i. Abſcondā
faciem meā ab eis ⁊ paucis interpoſitis ſequit̃. gene/
ratio enim puerſa eſt. In quo ſatis datur intelligi ꝙ
multa de deo abſcondita ſunt multis ꝓpter ſue volū
tatis peruerſitatē. ¶ Cauſa formalis duplx̄ eſt: forma Cauſa formal̃ ē duplx̄
tractatus ⁊ forma tractādi. forma tractatus eſt diuiſio
libri in libros partiales ⁊ libroꝝ partialium in diſtin/
ctiones ⁊ diſtinctionum in capl̄a. Forma tractādi eſt
modus agēdi qui tangit̃ in hoc qđ dicit̃ produxit in
lucem. optimus enim modus ꝓducēdi in lucē intel/
ligibilia abſcondita eſt ꝓcedere per auctēs ⁊ rōnes: qꝛ
auctās inclinat ad credēduz: ⁊ rō illuminat ad intelli
gēduz: ⁊ credere preparat viā intellectui ad veritatis
intelligibilē cognitionē. Juxta illud Eſa. 7. ſm aliam
tranſlationē. niſi credideritis nō intelligetis. hūc aūt
moduz ꝓcedēdi obſeruat Magr̄. Procedit enim per
rōnes auctibꝰ ꝯfirmatas. Unde per quandā ſimilitu/
dinem pōt dici poſuiſſe ſtellas in firmamēto celi. i. in
eccleſia. rōnes eniz Magr̄i ſtellis cōparari pn̄t p quā
dā ſimilitudinē: ſtelle enim hn̄t in ſitu ſublimitatem Proprietates ſtelle rōnibꝰ magr̄i ꝯuenientes.
in eſſe ſubtilitatem: in figura rotunditatē: in qualitate
claritatem: in eſſendo incorruptibilitatē. Sic ⁊ rōnes
Magr̄i qꝛ ſunt de valde ſublimi materia: in qua qua/
ſi ſite ſunt: per metaphorā pn̄t dici hře in ſitu ſublimi
tatem. Et qꝛ partes rōnuz ſubtilr̄ ſunt ꝯnexe: pn̄t di/
ci hře in eſſe ſubtilitatē. Et qꝛ adeo illuminate p Ma
giſtruz ꝓceſſerūt. ⁊ quātuz in ſe eſt directe intellectuz
reducunt in deuz: ideo ad moduz circuli pn̄t dici hře
in figura rotunditatē. Et qꝛ ſm ꝙ altitudo mãe pati
tur: valde intelligibiles ſunt: ideo pn̄t dici hře in qua
litate claritatē. Et qꝛ p ſolidas auctēs ꝯfirmate ſunt:
vt interimi nequeāt: ideo pn̄t dici hře quaſi quādā in
corruptibilitatē. ¶ Cauſa efficiēs duplex eſt: pmaria Cā efficiēs duplex.
⁊ pncipalis: que ſolus deus eſt: ⁊ cuiuſlibet etiā alte/
rius doctrine. Unde Augꝰ 5° ꝯfeſſ. hn̄ an̄ medium lo
quēs ad deuz dixit: nec quiſq̄ꝫ pter te alius eſt doctor
veritatis vbicūqꝫ ⁊ vndecūqꝫ claruerit. Doctor dico
pmarius ⁊ pncipalis: huius etiam doctrine eſt cauſa
miniſterialis ⁊ ſecūdaria. Et hec cauſa fuit Magiſter
Petrus Lombardus doctor theologie poſtmodum
Pariſien̄. epūs. ⁊ hec cauſa datur intelligi in ſuppoſi/
to huius verbi produxit. Et qꝛ ſicut dr̄ in pma ꝓpō/
ne de cauſis. Oīs cauſa pmaria plus influit ſup ſuum
cauſatū q̄ꝫ cauſa ſcđaria. ideo deus magis eſt cauſa hu
ius doctrine ⁊ cuiuſlibet alterius q̄ꝫ aliqua alia cauſa.
Et qꝛ ſicut ſcribit̃ in Cōmēto ſup pdictā ꝓpōnez nō
figit̃ cauſatum cauſe ſcđe niſi per virtutez cauſe pme.
Ideo veruz eſt qđ dicit Augꝰ. 8. de ciui. dei. 4. cap. ꝙ
ſine deo nulla doctrina inſtruit. Et qꝛ ſicut ſcribit̃ in
Cōmēto libri de cauſis ſup preallegatā ꝓpōnem: cum
remouet cauſa ſcđa a re virtutē ſuam cauſa vlis pma

non remouet virtutē suam ab ea. Ideo deus sine alio
doctore medio instruit quem voluerit ꝛ qñ sicut pa/
tuit in aplis ꝛ ꝓphetis ꝛ forte sine doctore medio mlꝭ
ta de se p aliquā grām gratis datā aliqbus phis reue/
lauit. Uñ aplus ad Rom. j. deus enim illis manifesta
uit. qd̓ forte figre voluit Trimegistus in li. de diuini/
tate ad Asclepium versus finem. Cum dixit grās agi
mus tibi summe ꝛ exupatissime: tua enim gr̄a tm̄ su
Cā fina lis. mus cognitionis tue lumen ꝯsecuti. ¶ Causa finalis
datur intelligi in effectu ipsius ꝓductionis in lucē q
est illuminatio intellectus ad diuinoꝝ cognitionem.
Ad hoc enim est iste liber: vt diuina in intellectu no/
stro luceant ꝛ luce acqsite sciētie ꝛ luce grē ꝛ luce glo
Tripli/ci luce dīna lu/cēt ītel/lectui hūano. rie. Hac enim triplici luce ꝯtingit diuina in intellectu
humano lucere: sz scd̓a lux est clarior pma: ꝛ tertia q̄z
scd̓a. In pma enim luce pōt cognosci qd deus est: nō
pfecte nec in spāli: sed impfecte valde ꝛ in gn̄ali. sicut
q̄ est pma veritas ꝛ pma bonitas ꝛ similia: nō cogni
tione clara sed obscura: nō simplici sed discursiua: nō
imediata que est per ꝓpriā spēm: sed mediata que est
per spēm creature. Arguēdo ꝛ discurrēdo in talē pos/
sumus accedere creatoris cognitionē. Unde aplus ad
Rom. j. Inuisibilia enim ipsius a creatura mūdi p ea
que facta sunt intellecta ꝯspiciunt. sempiterna quoqz
eius virtus ꝛ diuinitas. In scd̓a luce cognoscit q̄ de⁹
est vnus tn̄ in gn̄ali ꝛ minus impfecte q̄z ante. nō tn̄
cognitione clara ꝛ imediata. sed adhuc per speculum
in enigmate. In tertia luce ꝛ si deus a nulla creatura
cognoscat quātuz cognoscibilis est ꝓpter suā infinita
tem ꝛ creature sublimitatē: tn̄ cognoscit imediate per
spēm ꝓpriā vel sine specie per essentiaz: que cognitio
dr̄ visio ꝓpter sui claritatē ꝛ imediationē. ¶ Prima
luce q̄uis ceteris paribus magis luceat in intellectu
beatoꝝ: tn̄ etiam illa lucet in mētib⁹ peccatoꝝ. Unde
Joā. j. Lux in tenebris lucet tenebre. hic pn̄t intelligi
mētes petōꝝ. Unde Aug⁹. 13. de trinita. cap. p̄. expo/
nens verbū predictuz dicit tenebras quippe intelligi
voluit auersā ab h⁹i luce eāqz minus idonea contueri
corda mortaliū. In talib⁹ cordibus lux pma que deus
est frequēter lucet luce acqsite sciētie debilr̄ tn̄: debilis
est enim lux acqsite sciētie ad intelligēdum diuina: ꝛ
C. 10. tn̄ sicut dicit phs. xj. de aīalib⁹: illud minimū qd̓ pōt
hēri de cognitione reruz altissimaruz desiderabili⁹ est
q̄z certissimuz qd̓ habet de istis rebus. ¶ Scd̓o dico
q̄ diuina lucent in intellectu humano luce grē: ꝛ de
hoc pōt exponi illud verbū apli ad Ephes. 5. Eratis
aliqñ tenebre nunc aūt lux in dn̄o. tenebre ꝓpter pec
cata: lux aūt ꝓpter grām. Qꝫ aūt in hac luce cogscā/
mus aliq̄ ad que cogscēda nō sufficeret lux acqsite sciē
tie: pōt ꝓbari per testimoniuz fideliuz ꝛ īfideliū. Di/
cit enim Auic⁹. 9. metaphy. cap. 7. loquēs de dispōne
aīaruz. postq̄z sunt exute a corporib⁹ suis sic. opz autē
te scire q̄ ꝓmissio aliqua est que fide recipit: qꝛ nō est
via ad ꝓbādum eam nisi credēdo testimonio ꝓphete
Sicut est illa que est de eo qd̓ aīa hēbit corpus apud
resurrectionē. Ecce testimonio istius. resurrectio non
pōt cognosci luce acqsite sciētie tm̄: ꝛ tn̄ cognoscit fi/
de. Et Aug⁹. 13. de tri. c. 9. dicit sic. Fides aūt ista totū
hoiem imortalē futuꝝ qui vtiqz ꝯstat ex aīa ꝛ corpe. ꝛ
ob hoc vere beatuz ꝛ nō argumētatione humana sed
diuina auc̄te ꝓmittit: cui cōsonat snīa Dionysij. 6. de
diui. no. ꝛ Dam̄. li. 4. cap. vltimo. ¶ Tertio dico q̄ di
uina lucēt in intellectu humano luce glīe: ꝛ sic lucet
in intellectu beatoꝝ tm̄. Uñ Thob. 13. dr̄. luce splendi
da fulgebis. lux enim grē in respectu lucis glīe aliquo
mō est subobscura que deū nobis oñdit in enigmate.
Uñ apls. j. ad Corinthi. 13. Uidemus nūc per specu/
luz in enigmate. sed lux glīe ita est splendida q̄ deuz
facit videri facie ad faciem. que visio. sicut dicit glo. su
per illū locuz psalmi. oñdā illi salutare meuz: est tota
merces supple inquātū includit ꝯsumatā dilectionez
hāc mercedē nobis pstare dignet Jesus xp̄s q cū p̄re
ꝛ spū̄sctō viuit ꝛ regnat deus p oīa scl'a scl'oꝝ. Amen.

Uia hic liber spectat ad theo/
logiā: ideo anq̄z
ingrediamur proprias qōnes libri querēda
sunt aliq̄ ꝯueniētia d̓ theologia breuiter tn̄.
¶ Primo vtruz doctrina theologica sit ne
cessaria. ¶ 2⁰ vtruz sit sciētia. ¶ 3⁰ vtrum vna. ¶ 4⁰
vtruz speculatiua. ¶ 5⁰ vtꝝ alijs nobilior. ¶ 6⁰ qd sit
sbm eius. ¶ 7⁰ vtꝝ modus ꝓcedēdi in sacra scriptu/
ra sit argumētatiuus. ¶ 8⁰ qualiter iste liber se hēt ad
theologiā. s. vtꝝ sicut pars: vel sicut subalternatus ei/
dem: vel q̄uo aliter. ¶ 9⁰ vtꝝ modus ꝓcedēdi in hoc
libro ꝛ in sacra scriptura sit vniformis vel diuersus.

¶ Questio prima.

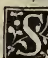

Rimo oñdo q̄ sacra scriptu/
ra nō sit nobis necessaria. quia do/
ctrina eoꝝ que trāscēdunt nostraz Ar p̄.
nālem cognitionē nō est nobis ne
cessaria: sed doctrina theologie est
h⁹i: ergo non est nobis necessaria.
Maior ꝓbat sic: qꝛ querere nobis
necessaria nō debet nobis ꝓhibe/
ri. sed Eccl. 3. dr̄. altiora te ne quesieris. ergo ea q̄ sunt
altiora nostra cognitione nāli nō sunt nobis necessa/
ria. ¶ Item de omni ente sufficiēter tractatum est in
phicis doctrinis: sed nō est sciētia nisi de ente. qꝛ vt dr̄ Scd̓o Tex. cō/mē. 4.
pmo poste. qd̓ nō est: nō est scire. ergo nulla doctrina
preter phicas est nobis necessaria. Maior ꝓbat sic: qꝛ
nō tantū de creaturis tractāt phice doctrine: sed etiā Tex. cō/mē. 1.
de deo. Uñ sm phm. 6. metaphy. quedā vocat diuina
s. metaphysica. ¶ Item doctrina nō est nobis necessa Tertio.
ria nisi ꝓpter aīe ordinationez. sed sicut dicit Algazel
in libro de qnque essentijs. phia nō est nisi ordo aīe. ḡ
videt q̄ nulla doctrina sit nobis necessaria nisi phica
tm̄. ¶ Item Aug⁹ sup illud ps. incēsa igni ꝛ suffossa Quārto
dicit q̄ omne peccatū est ex amore male inflāmāte vl'
timore male humiliāte. sz iste radices due extermināt
p doctrinā phicā. ergo alia doctrina a phica nō est no
bis necessaria. Minor ꝓbat auc̄te Tullij li. 2. de tuscu
lanis qōnib⁹ dicētis sic phia medet animis: inanes sol
licitudines detrahit: cupiditatibus liberat: pellit ti/
mores: auctoritas videtur expressa.

Cōtra. scd̓a ad Thy. 3. Ois scriptura diuinit⁹ in/ In op^m.
spirata vtilis est ad docēduz: ad arguēdū:
ad corripiēduz: ad erudiēduz in iustitia. sed scriptura
theologica est diuinit⁹ inspirata: sm btm̄ Petrum 2ᵃ
canonica. ca. p̄. dicit eni q̄ spū̄sctō īspirati locuti sunt
sancti dei hoies. ḡ est vtilis ad predicta. ¶ Item sm Tex. cō/mē. 45.
phm. 3. de aīa. natura nihil agit frustra. ḡ multo forti⁹
nec ipse deus. cuz ḡ theologia sit p inspirationē spū̄/
sancti. Ut añ ꝓbatū est nō est frustra: ḡ est necessaria.

Respōdeo. Dico q̄ doctria theologica est no Solutō qōnis.
bis necessaria pncipalr̄ ꝓpter illa
que de deo nō pn̄t a nobis cognosci nisi p reuelationē Doctrina theologica ē nobis nec̄ia.
ꝛ ex ꝯn̄ti etiā ꝓpter cognitionez aliquoꝝ que de deo
possumus cognoscere p humanā inuestigationē: ꝛ ꝓ
pter excitationē nostri effectus ad efficaciorē dei dile
ctionē: que etiā iuuat intellectū ad cognitionē. Qꝫ ꝓ/
pter pm̄ sit nobis necessaria declaro sic. finis in ratione
amati ꝛ desiderati mouet amantem ꝓpter finē. vñ qꝛ
phus videbat q̄ deus est finis pncipalis ꝛ vltim⁹ mo
tus celi

Tex.cō. tus celi dicit.xij.metaphy.ꝙ motū sicut amatū ꝛ desi
36.37. deratū:sed nō pōt amari nisi ꝑcognitū. Uñ Aug⁹.x.ꝺ
tri.c.ꝑ.firmissime nouim⁹nisi nota amari nō posse.ḡ
nobis ꝺsiderātib⁹opando finē nr̄z adipisci necīa ē co/
gnitio finis nostri.finis aūt nr̄ de⁹est in rōne sūmi bo/
ni plenarie btificātis.ḡ cognitio dei sb̄ tali rōne neces
saria est nobis:sȝ talis cognitio de deo a nobis hr̄i nō
pōt:nisi p reuelationē:q: cognitio nr̄e plenarie btitu/
dinis est nobis supnālis:cui⁹signū est q: q nō fuerunt
de hoc supnāl'r illumiati nunq̄ȝ plenariā btitudinem
posuerūt:qualr̄cūqȝ fuerint excellētes in acq̄sita scia:
ergo illa doctrina q̄ tradit nobis ꝑdictā cognitionem
de deo est nobis necessaria pp illa que a nobis nō pn̄t
coḡsci nisi p reuelationē.hec aūt est doctrina theolo/
gica:ꝛ iō ita est nobis necessaria ꝙ nisi illa duce nesci
remus ad quē finē puenīedū eēt. Uñ Aug⁹.18. de ci.
dei.c.41.Quid agit aut quō vel qua vt ad btitudinē
pueniaꝭ frustra humana se porrigit ifelicitas si diuina
nō inducit auc̄tas.q.d.nesciret quo tendere deberet.
¶ Scdo dico ꝙ est ēt nobis vtilis pp cognitionem
aliquoꝝ que de deo pn̄t hēri a nobis p humanā inue/
stigationē:q: p humanā inuestigationeȝ pauci ad co/
gnitionē eoꝝ pueniūt ꝛ p multū tēpus ꝛ cum multo
labore:ꝛ vt in multis cuȝ admixtiōe erroꝝ:p theolo/
giā aūt ad cognitionē illoꝝ pueniūt multi ꝛ citi⁹ꝛ cū
minori labore ꝛ sine erroꝝ admixtiōe. ¶ 3⁹dico ꝙ est
vtilis pp excitationē nr̄i affectus ad efficaciorem dei
dilectionē:q: q̄uis scie phice bene vtentē hēant exci
tare ad dei dilectionem.h tñ est a remotis ꝛ debilr̄ vi/
demus ꝙ multū vacātes circa scias phicas sine theo
logia ceter̄ parib⁹tepidiores sunt i dei dilectiōe q̄ȝ va
cātes theologie:eo ꝙ theologia exꝑmit nobis cogni/
tionē illoꝝ de deo que magis de ꝓpinquo ꝛ efficac⁹
nostrū affectū ad dei dilectionē:ꝛ q: efficaciter dilige
ret deū iuuat ad clariorē intellec⁹cognitioneȝ.seqꝭ ēt
ꝙ hac rōne theo^a vȝ ad nr̄i itellec⁹efficaciorē cog^em.

Ad p^m. Solutō argumē roꝝ. **Ad pmuȝ** in opp^m dico ꝙ altiora te querē pōt
intelligi mlr̄tiplr̄.vno mō in spiritu
diabolico:ꝛ sic quesierūt altiora se multi heretici.Alio
mō in spū humano ꝛ sic querūt altiora se multi ꝑsum
Querē altiora duplr̄. ptuosi ꝛ curiosi.Alio mō in spū diuino ꝛ sic quesierūt
altiora se theologici sancti.pino mō ꝛ scdo illud intel
ligiꝭ altiora te ne quesieris nō 3⁹mō.vñ ibi ideȝ sb̄diꝭ
plurima sup sensuȝ hois ōn̄sa sunt tibi. ¶ Ad 2^m cum
Ad 2^m. Doctrina phica n̄ sufficiēter tractat de oīn ente. dicis ꝙ in doctrinis phicis sufficiēter tractatuȝ est de
omni ente dico ꝙ falsuȝ est:q: ꝛ si de omni ente tracta
uerūt nō tñ sufficiēter:q: de his que de deo non sunt
cognoscibilia a nobis nisi p reuelationē sufficiēter tra
ctare nō poterūt. ¶ Iteȝ de his que possent p huma
nā inuestigationē acq̄ri insufficiēter tractauerunt : q:
aliquos errores inseruerūt. ¶ Ad 3^m cuȝ dicis ꝙ phi/
Ad 2^m. ce scie sufficiēter ordināt aiam ꝛc̄.dico ꝙ nō est verū
per cōparationē ad felicitatē verā.ꝛ iō sup phicas fu/
Phice scie non sufficiēter ordināt aiaȝ it ista doctrina necessaria.Ad ordinādū aiam p cōpa/
rationē ad felicitatē eternā que est felicitas sine misia
ꝛ etiā multū iuuat vt aia ordineꝭ p cōparationē ad fe
licitatē politicā ꝛ plusq̄ȝphice scie:nō nego tñ qn phi
ce doctrine iuuēt illuȝ bñ vtentē ad se disponēdū ad
futurā felicitatē.Uñ Auic^a.x.metaphy.c.3.oēs scien/
tie ꝯueniūt in vna vtilitate que est acq̄sitio pfectiōis
humane aie in effectu ꝑparātis eā ad felicitatē futu/
Ad 4^m rā. ¶ Per ꝑdicta pȝ solo ad illud qꝺ tu arguis.4⁹ p
C.9. auc̄tem Tullij.phia enim liberat cupiditatib⁹ ꝛ pellit
timores sȝ ꝙ hn̄t impedire politicā felicitatē: de qua
C 8.ꝛ i fra. loquiꝭ phs ꝑ Ethic.ꝛ felicitatē ꝯtemplatiuā que pōt
acq̄ri ex nālib⁹de qua loquiꝭ phs.x.Ethi.que felicita
tes nō sunt felicitates nisi sȝ q̄d.multis eniȝ miserijs
sunt pmixte.sȝ sacra scriptura docet fugere cupidita/
tes male inflāmātes ꝛ timores male humiliātes sȝ ꝙ
sunt ipedim̄ta deueniēdi ad felicitatē verā: que ꝯsistit
essentialr̄ in clara dei visione ꝛ pfecta ei⁹fruitiōe:ꝛ se/
curitatis pfectiōe:q̄ felicitas ex puris nālib⁹ acq̄ri nō
pōt.ꝛ ꝓpterea magis iuuaꝭ hō p theo^am q̄ȝ p phicaȝ
tm̄ ad declinādū cupiditates interiores ꝛ sm̄ ꝙ sunt
impedimēta illi⁹impfecte pfectiōis:vt ifra loqꝭ q̄ acq
ri ex nālib⁹ab hoie pōt. ¶ Questio.ij.

SEcundo q̄riꝭ vtruȝ theo^a sit scia.Et Arḡ.
vr̄ ꝙ nō : q: scia dȝ ꝓcedē
ex ꝑncipijs p se notis:sȝ theo^a ꝓcedit ex arti/
culis fidei q nō sūt p se noti:ḡ nō est scia.Ma
ior pȝ:q: sicut dicit Alanus in ꝓlogo de maxi
mis theo^e.ois scia suis vtiꝭ reglis vel ꝓprijs funda/
mētis:ꝛ has regulas phs ꝑ poste.vocat dignitates: ꝛ Tex.cō/
vult ꝙ sint p se note. ¶ Itē sm̄ phm 3⁹meta.si nō fu/ mē.5.
erit aliud a pticularib⁹nihil erit itellectuale sed oīa Scdo.
erūt sensibilia:ꝛ ipossibile est vt aliq̄d sciaꝭ p sciaȝ nisi Tex.cō/
aliq̄s fingat ꝙ sensus est scia:ex hac auc̄te recipio ꝙ ꝺ mē.4.
singularib⁹nō est scia:sȝ in hac scriptura narranꝭ facta
singulariū psonaꝝ vt Abrahe Isaac ꝛ Iacob ꝛ mltoꝝ
alioꝝ.ḡ nō est scia. ¶ Itē diīa videꝭ eē iter legē ꝛ sciaȝ Tertio.
q: lex ꝑcipit:scia enumerat:sȝ hec scriptura est lex.vñ
diuidiꝭ in legē veterē ꝛ nouā.ḡ nō est scia. ¶ Iteȝ co/ Quārto
gnitio ꝑncipioꝝ hui⁹ doctrine est ifra sciaȝ. Dicit enī
Hugo ꝑ li.de sac̄.pte.x.c.ꝑ.ꝙ fides est sup̄ opionē ꝛ i/
fra sciam ꝯstituta:sȝ nō pōt eē maior certitudo in ꝯclo
nib⁹alicui⁹doctrine q̄ȝ in ꝑncipijs ei⁹.ḡ theo^a ꝛ q̄ȝtuȝ
ad ꝑn^a ꝛ q̄ȝtū ad ꝯclones est infra sciam constituta.

Cōtra. Aug⁹de tri.14.li.c.ꝑ.dicit sic.huic scie tri In op^m.
buo illud tm̄mō quo fides saluberrima q̄
ad verā btitudinē ducit gignīꝭ/nutriꝭ/defendiꝭ/robo
raꝭ.hoc aūt ad theo^am ptinet:ḡ est scia. ¶ Itē illa scri/
ptura est scia sup quā dȝ fundari ois inq̄sitio v̄itatis:
sȝ sacra scriptura est h⁹i.Dicit eniȝ btūs Aug⁹.3.ꝺ tri.
c.xj.ꝙ extat auc̄tas diuinaꝝ scripturaꝝ.vñ mens no/
stra deuiare nō dȝ nec relicto solidam̄to diuini eloquij
p suspicionū suarum abrupta ꝑcipitari:vbi nec sensus
corporis regit nec perspicua ratio veritatis elucet:er/
go sacra scriptura est scientia.

Rñdeo. ꝙ theo^a est scia:sȝ modū ꝙ q̄dā scie sunt
que ꝓcedūt ex ꝑncipijs p se notis in lu/ Solutō qōnis.
mine nāli itellec⁹:vt arithmetica ꝛ geometria. Que/ Sciaȝ p
dā que ꝓcedūt ex ꝑncipijs notis in lumie supioris sci cedere
entie:sicut pspectiuā ꝓcedit ex ꝑncipijs notificatis p ex ꝑnci/
geometricā ꝛ musicā ex ꝑncipijs notificatꝭ p arithme pijs no/
ticā:ꝛ hoc mō theo^a est scia.ꝓcedit enim ex ꝑncipijs tis du/
notificatis in lumie supioris scie que est scia dei ꝛ bea/ plr̄.
toꝝ.Uñ sicut musica assentit ꝑncipijs traditꝭ ab arith
metica:ꝛ pspectiua ꝑncipijs traditis a geometria.Ita
theo^a assentit ꝑncipijs sibi traditis a deo.cui⁹ scie p se
note sunt.Hec aūt ꝑn^a sunt articuli fidei.ex his enim
ꝓcedit hec scia in demr̄ationib⁹ suis.Uñ Aug⁹.xj.de
ci.c.3.loquēs in psona sua ꝛ theologoꝝ dicit sic de sen
sibilib⁹ q̄ a nr̄o sensu iteriori remota sunt his nos opȝ
credē q h in illo icorpeo lumie disposita didicerūt vł
manētia ꝯtueꝭ.Nec ex his seqꝭ tm̄ ꝙ sit scia simplr̄:
sȝ ēt quo ad nos aliq̄no mō inq̄ȝtū suppositis p fidem Theo^a
hui⁹ doctrine ꝑncipijs:certitudinalr̄ coḡscē possum⁹ non est
ꝯnexionē necessariā ꝯclonū hui⁹doctrine ad sua ꝑn^a. scia sim/
nec tñ ita plene hēt rōnē scie quo ad nos in hac vita plr̄ tm̄.
de lege cōi:sicut musica vel pspectiua de quaꝝ princi/
pijs possum⁹cognitionē certā acq̄rere:inq̄ȝtuȝ possu/
mus acq̄rere cognitionē illaꝝ sciaꝝ q̄b⁹subalternanꝭ:
nec est h ꝯ nobilitatē hui⁹sci::sȝ magꝭ pro ea:q: rōne
altitudis mãe de qua tractat:nostrā trāscēdit nālē co

T.2.p¹. gnitionē:ea enī q̄ maxime sunt scibilia q̄stū est ex pte sua nobis sunt modicū itelligibilia. Uñ phs.2. meta. Sicut nycticoracū oculi ad lucē diei se hñt sic aīe nr̄e itellect⁹ad ea q̄ sunt oium nāe manifestissima. Et Auicen.6.na.li.5.c.5. Res sbtilissimas nō pōt aliq̄n intellectus apphendere:quia excedunt eum.

Sol. argumentor. **Ad illud** qd̄ p̄ arguebat in oppositu3 q̄ q̄libet scia pcedit ex pncipijs p se notis ⁊c.

Ad pᵐ. Dico q̄ verū est vl' nāli lumie itellect⁹:vl' lumie supioris scie:q̄uis aūt pn̄ª hui⁹ scie nō sint p se nota nobis nāli lumie itellect⁹:sunt tñ p se nota lumine supioris scie q̄ est scia ipsius dei ⁊ btōr. Uñ theo ª supponit sua pnª sibi tradita ab illa supiori scia in cui⁹ lumine p se nota sunt.

Ad 2ᵐ. Qūo theo ª est de singularibus. ¶ Ad illud qd̄ arguebat 2° q̄ scia nō est de singularib⁹ ⁊c. Dico q̄ illa q̄ tradunt de singularibus psonis in sacra scriptura non tradunt ibi:iō q̄ scia sit de illis pncipalr̄:s3 itroducunt pp exēplū vite sicut aliq̄n fit in sciētijs moralib⁹. Ite3 ad declarādū auctem illor̄ p quos ad nos diuia reuelatio pcessit: p quā habita est sacra scriptura.

Ad 3ᵐ. Quare theo ª dr̄ lex. ¶ Ad illud qd̄ arguebat 3° q̄ est lex ⁊c. Pōt dici q̄ iō dr̄ lex q̄ est scia docēs obsuare legē ⁊ suscipe:⁊ q̄ ibi ēt ptinet lex diuia. Ul' pōt dici fm alios q̄ ptini est lex:ptim scia:q̄ sicut enunciat multas veritates ptinētes ad vnu3 sbm q̄ spectat ad rōnē scie:ita ptinet multa pcepta ordiata ad vnū finē qd̄ spectat ad rōnē legis:⁊ ēt quo ad h̄ nō excluditur a rōne scie:q̄ lex scia practica est. ¶ Ad 4ᵐ dōm q̄ pcedit de pfectiōe scie nō simplr̄ s3 quo ad nos:tñ quo ad nos multū pticipat de rōne scie:q̄ pnª ei⁹ cū multo robore testimonior̄ nobis sunt tradita. Uñ Rich. p°li. de tri.c.2. Utinā attēderent iudei: ⁊ aduerterent pagani cu3 quāta əscie securitate pro hac pte ad diuinū iudiciū poterimus accedē:nōne cū oi əfidētia do dicē poterimus. Dñe si error est a teipso decepti sum⁹. Nā ista in nobis tātis signis ⁊ pdigijs əfirmata sunt: ⁊ talib⁹ q̄ nō nisi p te fieri poterūt:certe a sūme sctitatis viris sunt nobis tradita:⁊ cu3 sūma ⁊ autētica attestatiōe pbata teipso coopante:⁊ fmonē əfirmāte sequentibus signis. ¶ Questio.iij.

Ar p°. T.2.43 **Tertio** querit vtr̄ theo ª sit vna scia. Et vr̄ q̄ nō.q̄ fm phm p̄ poste. vna est scia que vni⁹ gn̄is est sbi. Hec aūt nō est vnius gn̄is sbi.q̄ vt p3 tractat de ente creato ⁊ increato que in nullo vniuocant: nec in aliquo

Scdo. T.2.38. gn̄e sbo əueniūt.g̃ nō est vna scia. ¶ Itē phs.3.d aia secant scie ⁊ sensus in res:g̃ cu3 in theo ª tractet de rebus əcretis mãe trāsmutabili: ⁊ de re sepata a mā vt de deo ⁊ de morib⁹ hoiu3:videt q̄ adminus sint tres

Tertio. scie.s.nālis/diuina/⁊ moralis. ¶ Itē hec scia si habet vnitatē:aut h̄ est ex pte sbi vl' mãe:aut ex pte forme. Nō p°° q̄ tractat de oi ente:nec ex pte forme: q̄ forma est modus agēdi q̄ diuersus est:mō narratiu⁹:mō

Quārto pbatiu⁹:g̃ nullo⁹ debet dici vna simplr̄. ¶ Itē illa ps theo ᵉ in qua narrat hystorias singulariū psonarū magis differt ab illa in qua agit de trinitate psonarum ⁊ vnitate diuine essentie q̄3 differat nālis phia a morali s3 moralis ⁊ nālis nō əstituūt vnā scia3.g̃ illa ps theo ᵉ in qua agit de hystorijs singulariū psonar̄: ⁊ ista in q̄ agit de trinitate psonar̄ ⁊ vnitate eēntie diuie:nō cōstituūt vnā scia3:ergo theologia nō est vna scia.

In opᵐ **Cōtra** Phus.8.polit?.Hus pnᵐ.qm̄ vnus finis ciuitatis oium manifestū est qd̄ disciplinā vnā ⁊ eandē necesse est eē oium: ex quo accipio q̄ de reb⁹ ordinatis directe ad vnū finē vna est scia: sed oia que tradunt in theo ª directe referunt ad vnu3 finē.s. ad vitā eternā. Uñ Jo.xx. Hec aūt scripta sunt vt credatis:⁊ vt credentes vitā hēatis:g̃ theo ª est vna scia.

T.2.p. ¶ Itē metaphysica que est vna scia tractat de oi ente vlr̄. Uñ dicit phs 4° meta.fm antiquā trāslationē q̄ vnius scie əsideratio est de ente vlr̄. Et Auic ª p̄ meta. sue.c.p̄.dicit q̄ sbm metaphysice est ens inquātū ens g̃ nō obstāte h̄ q̄ in sacra scriptura tractat de oi ente pōt eē vna scia. ¶ Itē fm phm p̄ poste. vna scia est il T.2.43 la que ex pncipijs vnitis in natura vni⁹ sbi desiderat illi⁹ sbi ptes ⁊ passiōes.s3 theo ª ex pncipijs hñtib⁹ deū pro sbo que pnᵉ suut articuli fidei əsiderat nō partes dei:quia partes non habet sed dei proprietates ⁊ perfectiones ⁊ effectus:ergo est vna scientia.

Rñ°. T.2.2. **Respōdeo** q̄ theo ª est vna scia:⁊ rō hui⁹ est. fm eni3 q̄ dicit phus.4.meta.fm antiquā trāslationē nō est əsideratio vni⁹ scie de reb⁹ que tm̄ dr̄ de vno:s3 ēt əsideratio de reb⁹ q̄ attribuūtur vni nāe:iste ēt dr̄ de vno quoquo mō. Ex h̄ accipio q̄ illa scia est vna in qua oia q̄ əsiderant in ea əsiderant fm aliqua3 cōparationē ad aliud vnū:s3 oia q̄ determinant in scia aut sunt pnª aut hñt quādā hītudinē ad pncipiū.s3 theo ª scia vtualr̄ est in pncipijs: g̃ cu3 in pncipijs pdicatū referat ad sbm pncipij.q̄ predicatu3 cōpōnē quādā hēt ad sbm.sequit q̄ oia q̄ determinant in scia əsiderant s3 aliquā hītudinē ad sb3 pncipior̄.illa g̃ scia in cui⁹ pncipijs est vnū ⁊ idē sbm est vna:s3 in pncipijs sacre scripture que sunt articuli fidei est vnū ⁊ idē sbm.s.de⁹. ¶ Ʇ p3 si de quolib3 articulo formes enūciationē de⁹ erit sbm in qualib3. Uñ si istū articulū carnis resurrectionē facies enūciationē formatā:dices sic:de⁹ resuscitabit hoies. Seqt si d̄ isto articulo Credo in deū.p.oip.c.ce.⁊ terre.formes enūciationē de⁹ erit sbm in eo:dicēdo de⁹ est p: ops creator celi ⁊ terre ⁊ sic de alijs.g̃ seqt q̄ theo ª est vna scia.

Ad pᵐ. **Ad illud** qd̄ p̄ arguebat in oppositū q̄ ista scia nō est vni⁹ gn̄is sbi ⁊c.dico q̄ nō oia que tradunt in scia sunt sbm:imo q̄dā sunt sbti ptes: q̄dā passiōes q̄n est sbm hñs ptes ⁊ passiōes. ppe dictas a sili:dico q̄ nō oia que əsiderant in sacra scriptura sunt sbm:s3 q̄dā sbi supposita vt tres psone. Quedā ppetates:quedā ppe opatiōes:quedā effectus. Et hec oia vt dictū est in qōne cōpetūt vni scie inq̄stum desiderant fm cōparationē ad sbm principior̄ qd̄ est

Ad 2ᵐ. vnū.s.de⁹. ¶ Ad illō qd̄ ar̄ 2° q̄ de reb⁹ diuersis diuerse sunt scie ⁊c. dico q̄ h̄ d3 itelligi q̄n əsiderant nō in rlone ad aliqd vnū qd̄ sit pncipior̄ sbm. Hoc aūt nō est sic:imo oia que əsiderant in sacra scriptura əsiderātur fm aliquā cōparationē ad aliqd vnū qd̄ est princi

Ad 3ᵐ. pior̄ isti⁹ scie sbm.s.deu3. ¶ Ad illud qd̄ arguebat 3° q̄ nō hēt vnitatē ex pte sbi ⁊c.dico qrimo sbm ē vnū s.de⁹:⁊ hēt ēt vnitatē ex pte forme:q̄ oia que əsiderātur in hac scia:⁊ ois modus əsiderādi sunt fm habitudinem ad sbm articulor̄ fidei q̄ sunt pnª h⁹ scie:qd̄

Ad 4ᵐ sbm vnū est.s.de⁹. ¶ Ad illud qd̄ arguebat 4° dico q̄ argumētū fallit in duob⁹. Uno⁹ q̄ vt dictū est supius facta singulariū psonar̄ nō tradunt in sacra scriptura q̄ illa sit de illis pncipalr̄:s3 introducunt pp exēplu3 vite:sicut aliq̄n fit iu morali phia:⁊ etiā ad declarādū auctē3 eor̄ p quos pcessit ad nos reuelatio diuia:vnitas aūt scie vl' pl'alitas nō d3 əsiderari s3 ea q̄ icidētalr̄ tradūt in ea.s3 fm ea q̄ pncipalr̄ in ea əsiderāt. ¶ Deficit ēt argᵐ alio° q̄ phia nālis ⁊ moralis nō sūt diuerse scie:q̄ res morales ⁊ nāles sūt res diuerse tm̄: s3 q̄ moral' ⁊ nālis nō əsiderāt illas res s3 cōpationē ad aliqd vnū sb3:q̄ cū iste res əsiderant in cōpatiōe ad aliquid vnum siue vnum numero qd̄ est deus: siue vnū quadam vnitate analogice sicut est ens sic pertinere possunt ad vnam scientiam.

¶ Questio.iiij.

Quarto

Ar p. Scdo. Quarto querit vtz theo^a sit scia speculatiua. Et vr q sic p Boe^m q p^o de tri.c.2. diuidit speculatiuā sciaz in nālē mathematicā z theologicaz. ¶ Itē pctica est de opabilib^o p nos. Hec aūt est de deo q nō cadit

Tertio. sb ope nro: g nō est pctica sz speculatiua. ¶ Itē Joā. 17. dr. Hec est āt vita eterna vt cogscāt te zc. se d vita eterna est finis h^o scie. Vñ Jo.xx. Hec aūt scripta sūt vt credatis z vt credētes vitā hēatis. Finis g h^o scie est speculatio: sz a fine denoiari dz practica vel specula

Quāto tiua scia: g est speculatiua. ¶ Itē habit^o pncipioz h^o scie est hitus speculatiuus: q: pn^a h^o scie sunt articuli fidei: quoz hitus est fides q vr eē hitus speculatiuus cum dictet qd credēdū magis q̄ qd agēdū. ergo zc.

In op^m T.c.3. Cōtra. 2° meta. dr q finis speculatiue est veritas finis scie opatiue est actio. sz finis h^o scie ē opatio. Vñ Jac^l p. Estote factores vbi z nō auditores tm̄. g est pctica. ¶ Itē in ea docet iuste z recte viuere honeste querſari. pcipiunt vtutes. phibent vitia. hoc aūt ptinet ad sciaz practicā. ¶ Itez theo^a dei diuidit in nouā legē z veterē. lex aūt est scia pctica. ¶ Item Grego^r 2° moral. in pn^o dicit sic. Scriptura sacra mētis oculis: q̄si qddā speculū opponit vt iterna nra facies in ipsa videat: ibi eteni feda ibi pulchra nra pspicim^o: ibi sentimus quantū pficimus ibi a pfectu q̄ longe distamus: narrat gesta viroz z ad imitationē corda puocat ifirmoz. hec āt vnr spectar ad sciaz pcticā: g zc.

Theo^a pncipa li^o dr pctica sz possit dici vtrūq. Rñdeo q hec scia z si aliquo mō possit dici speculatiua inq̄tū est de sbo nō opabili per nos qd sbm de^o est vt postea declarabit. z ēt pctica inquātū multa tractant in ea de opabilib^o p nos: dico tñ q pncipali^o est pctica q̄ speculatiua extēdēdo praxim nō tm̄ nō ad opationē exterioꝛē: sz ēt ad opationē voluntatis iteriorē: z rō h^o est. scia eni nō dz dici speculatiua simplr: q: nō est de reb^o opabilib^o p nos tm̄. nec scia pctica simplr: q: est de reb^o opabilib^o p nos tm̄. B enim nō faceret sciaz speculatiuā nisi sm qd: nec sciaz pcticā nisi sm qd. sz iō dr scia simplr speculatiua: q: est eorū q nō sūt opa nra nec nre dispōnes: z B pp scire nō pp opari. Vñ Aui. p. meta. c. p. dicit sic. speculatiue sūt ille i qb^o q̄rit pfici vr^o aie speculatia p acqſitionē intelligētie in effectu: p adeptionē scie imaginatiue z creditiue de reb^o que nō sunt nra opa nec nre dispōnes. In his g finis est certitudo scie z opionis: z scia simplr pctica est eoz q sunt nra opa vl nre dispōnes: z B pp opationē. Vñ Auic. p meta. sue. c. p. dicit q pctice sūt ille in qb^o pmū q̄rit pfici vtus aie speculatiua p adeptionem scie imaginatiue z creditiue de reb^o q sunt nra opa. ad B vt scdario pueniat pfectio vtutis practice i morib^o: sic g duo psiderant in scia pure speculatiua. s. mā z finis: z silr in scia pure pctica: nunc aūt ita est q q̄uis sacra scriptura pncipali^o tractet de reb^o nō opabilib^o p nos: tñ q tā de istis q̄ de illis tractat pncipali^o pp opationē extēdēdo nomē opōnis ad actionē voluntatis iterioꝛē: q̄ pp cognē: iō oib^o cōputatis magis dz dici pctica q̄ speculatiua. Finis enim nō accntalis quē pstituit itētio psiderātis: sz eēntialis q̄ pncipali^o respicit scia q̄rtū est ex pte sua: magis est cōsiderādus. Ad iudicādū sciaz speculatiuā vl practicā q̄ mā. Vñ

T.c.2. phs 2° meta. speculatiuā z practica distinguit penes finē. d. q theo^e finis est veritas z practice op^o. q autez magis sit pp opōnē q̄ pp cognē pz: z p ea que i ea tractant z ex mō tractādi. q: ea que ibi tractant mag nata sunt excitare affectionē q̄ illuminare cognē: q̄uis nata sint vtrūq facē: q: que in ea tractant pncipalr d deo sunt maxime amabilia. z modus pcedēdi est exortatiu^o vt plimū q. vt plimū pcedit vt pcipiēdo vl p hibēdo vl cōminādo vl puiſſionib^o alliciēdo vl exēpla inducēdo vel veritatē mō pla cē ti simplr narrādo q̄uis iterdū ēt pcedat arguēdo. Et sic pz q modus vt plurimū maxie nat^o est excitare affectionē.

Ad p^m. Ad illud qd p ar. in oppositū p Boe^m dico q p theo^am itelligebat mathematicaz q dicebat theo^a phoz: z illa scia speculatiua est. ¶ Ad il

Ad 2^m. lud qd ar. 2° dico q q̄uis hec scia pncipali^o tractet de deo q nō est res opabilis p nos q̄ de opabilib^o p nos: tñ pncipali^o tractat de deo pp dilectionē q̄ pp cognitionē: q: ipse q hāc sciam iſpirauit plus acceptat a nobis diligi q̄ cogsci. z iō voluit in hac scia tradi illa potiſſime que maxime nata sunt in cordib^o nris diuinaz excitare dilectionē: z ēt p modū maxime dilectionis excitatiuū: z sic vides q de mā speculabili pōt eē psideratio sb tali rōne: z pp talē finē q scia magis est practica q̄ speculatiua sicut ez de mā pctica posset eē psideratio sb tali rōne: z p talē modū. z pp talē finem q magis eēt scia speculatiua q̄ practica. ¶ Ad illud qd

Theo^a pncipali^o est de deo sub rōne amabilis sīc cognoscibilis.

Ad 3^m. ar. 3° dico q auctas dūl in Joāne itelligit de cogne in quātū dilectionē icludit: q: illa cognitio que est in vita eterna est cognitio pfecta. Et sm q dicit. b. Aug^o li. 83 q.q. 35. nullū bonū pfecte noscit q nō pfecte amatur.

Ad 4^m ¶ Ad q̄rtū pōt dici q fides magis est hitus pcticus q̄ speculatiu^o extēdēdo praxim ad dilectionē. Vñ videm^o q p fidē credim^o que credim^o nō vt in credendo

Fides ē mag ha bit^o pcticus q̄ speculatiuus. sistam^o sz vt credita diligam^o: z p dilectionē tēdamus in id qd credimus: z ēt fides est in intellectu inq̄tū est mobilis a volūtate q hitui speculatiuo non cōpetit.

¶ Questio.v.

Ar p^o Quinto querit vtz hec scia sit alijs nobilior. Et vr q nō. q: certitudo pertinet ad dignitatez scie: sz alique alie sunt certiores ista: q: de pncipijs eaz nō pōt dubitari: g alique alie sunt nobiliores ista. ¶ Itez sm q pōt

Scdo trahi ex snia phi p phic. ad phiaz pmā ptinet probare

T.c. 12. pn^a nālis phie: sz ista nō pbat pn^a nālis phie: g nō est

Tertio p^a: sz si nō est p^a nō est alijs nobilior. ¶ Itez illa scia q nō pōt dici sapia nō est oib^o alijs dignior: q: sapia est dignior scia. Vñ phs. 6. ethic. c. 8. dicit q sapia est caput sciaz: sz ista scia non pōt vere dici sapia: q: sm q dicit

T.2. phs p meta. sapia cā suipsi^o z gra sciēdi: nō gra euenientiū eligibilis est: ista aūt eligibilis est euenientiū gra: q: pp praxim vt in pcedēti qōne declaratum est: g nō est

Quāto alijs dignior. ¶ Itē illa scia que est oib^o alijs nobilior est vlis z p^a: sz hec nō est talis: q: nō est de ente vli z p q ens est cōe enti creato z icreato cōmunitate analogice: sed est de deo vt ostēdetur qōne sequēti.

In op^m Cōtra Aug^o. xj. de ci. dei. ca. j. loquēs de sacra scriptura dicit sic. sup oiu gētium lras oia sibi giia igenioz hūanoz diuīa excellens aucte sbiecit. g zc. ¶ Itē Aug^o in 2^a epla ad Volusianū nō multuz post pncipiū dicit sic. Tāta est xpianoz pfūditas lraz vt in eis quottidie pficerē si eas solas ob ineūte pueritia vsq ad decrepitā senectutē maximo ocio: summo studio meliore ingenio conarer addiscē: vr g velle q sit oib^o alijs pfūdior: sz talis est oib^o alijs dignior.

Theo^a est nobilior oib^o alijs scientijs. T.c. p^l. Rñdeo q ista scia nobilior est oib^o alijs scientijs tā practicis q̄ speculatiuis: excepta scia dei z btōz. q aūt sit nobilior oibus speculatiuis pz: q: vna scia speculatiua est alia dignior: aut q: certior: aut q: de meliori z mirabiliori sbo sm phm in p de aia. Hec aūt scia oib^o alijs est certior quātū est ex parte sua q: alie scie suā hñt certitudinē ex nāli lumie rōnis humane: q̄ circa pclōnes ptingit deficere. Hec autē scia hēt certitudinē ex lumine diuine scie que errare non pōt nec circa pncipia nec circa pclōnes quascūq. Est

etiã de meliori ꝛ mirabiliori sbo:q2 vt in sequẽti q̃one ostendet est de ipso deo sb rõne qua ens sũme pfectũ maxime q̃ztũ ad ea q̃ de ipso facultatẽ nãlis rõnis trãscẽdũt:si ãt aliq̃ alia scia ꝯsiderat de deo h est tm̃mõ q̃ztũ ad ea que de ipso pñt iuestigari lumie nãli.ꝛ ẽt inq̃ztũ ipse de se hẽt ꝑm aliquã hitudinẽ rõnis ad ens q̃pana logice dr de creatore ꝛ creaturis.sic eniz metaphysica tractat de deo:q2 est de ente ꝑm q̃ ens.ꝑm q̃ vr̃ velle
T.2.p. phs.4.meta.ꝛ Aui.p̄.meta.sue.c.p̄.ꝛ de⁹ est q̃dã ens sic ꝑ vides q̃ ista scia tractat ꝺ deo sb rõne nobiliori q̃z metaphysica:q2 ens sũme pfectũ ẽ nobilior rõ q̃z ens i quãtũ ens:ꝛ ẽt sb rõne mirabiliori:q2 ea que nõ sunt nata cognosci de deo a creatura nisi p reuelationẽ:mirabiliora sunt q̃z ea que pñt cognosci de deo p iuestigationẽ in nãli lumie factã.¶ Est ẽt ista scia nobilior oĩb⁹ sciẽtijs alijs p̃cticis:q2 sciaꝝ p̃cticaꝝ illa ẽ dignior ad cui⁹ finẽ finis alteri⁹ ordiaꝛ:sicut ciuilis militari.Nam bonus exercit⁹ ordiaꝛ ad bonũ ciuitatis:ꝛ ita finis scie militaris ordiaꝛ ad finẽ scie ciuilis.Vñ phs p̄ ethic.c. p̄⁹ dicit sic.Videm⁹ aũt ꝛ p̃ciosissimas v̓tutes.i.sciaruz sb hac existẽtes:vtputa militarẽ:economicã:rethoricã. Finis aũt sacre scripture est eterna felicitas:ad quaz sicut ad finẽ vltimũ ordinanꝛ fines oĩuz sciaꝝ p̃cticaꝝ: est ꝑ dignior oĩb⁹ alijs:q̃propter oẽs alie scie vocari pñt ancille isti⁹.Vñ de ista scia põt exponi q̃scribitur puer.9.misit ãcillas suas vocarꝛ ad arcẽ.i.ad alias scias.

Ad p̄m. Theo⁹ ẽ certior simplr̃ oĩb⁹ alijs sciẽtijs. T.2.3 — Ad illud q̃d p̄ arguebaꝛ in oppositũ dico q̃ ista scia oĩb⁹ alijs sciẽtijs certior est simplr̃ q̃zuis alique alie certiores sint ꝑm qd.s.p cõparationem pꝛ ad debilitatẽ itellect⁹ nr̃i:eo q̃ sicut dicit phs.2.meta. Sicut nycticoracis oculi se hñt ad lucẽ diei:sic ꝛ anime nr̃e itellect⁹ ad ea que sunt oĩuz nãe mãifestissima. Et ꝑm phm p̄ phy.nihil phibet aliqd eẽ noti⁹ simplr̃ minus tñ notũ quo ad nos.Certitudo aũt que est certitudo simplr̃ reddit sciaz nobiliorẽ q̃z certitudo que ẽ ꝑm qd.Hoc aũt est quo ad nos.

Ad 2m. ¶ Ad 2m argm dõz q̃ hec scia hz iudicare ꝺ oĩb⁹ alijs sciẽtijs ꝛ ꝺ pncipijs earum eo q̃ cõsiderat cãm altissimã ꝛ sb altissima rõne. Vñ q̃cq̃d in alijs sciẽtijs iuenit huic scie repugnans iudicãdũ est eẽ falsuz.Vñ aplus.1.ad cor.x.in persona sui ꝛ sctõꝝ theologoꝝ dicit.Cõsilia destruẽtẽ ꝛ oĩum altitudinũ extollentẽ se aduersũ sciaz dei.

Prin⁹ aliaꝝ sciẽtiarũ pñt quodãmõ pbari per theo⁹m — ¶ Per hãc etiã sciaz pñt pbari aliaꝝ sciaꝝ pn⁹ eo mõ quo pbationẽ recipiũt:ꝛ multo excellẽti⁹ q̃z p quãcũq̃z aliã sciaz. Vñ istud pncipiũ nãlis phie q̃ q̃ztitas est aliud reale pmẽtuz a pmẽto sbe:nũq̃z ita efficaciter pbari posset p metaphysicã sicut p vnũ de pncipijs h⁹ scie:h est p vnũ articulũ fidei quo credim⁹ in sacro altaris. Quãtitatẽ panis sine sba panis remanere que in corp⁹ dñi nr̃i Iesu xp̃i trãsbata est.

Ad 3m. theo⁹m eẽ sapiẽtiã p cõditiões sapie. — ¶ Ad 3m dõm q̃ ista scia est sapia.Vñ Deut.4.de ipa sapia dr̃.Hec est vr̃a sapiaꝛ itellect⁹ corã pplis.Vñ ꝛ sibi cõueniũt cõditiões sapie. docet eni oĩa scire vt ꝯtingit. ¶ Itẽ tractat de his q̃ sunt valde difficilia hoĩ ad cognoscẽdũ.¶ Itẽ est certissima simplr̃ vt añ dictũ est.¶ Itez ꝯsiderat cãm simpliciter altissimã ꝛ sb rõne altissima.¶ Item est maxime sui gr̃a:q2 nõ ordiaꝛ ad res tẽporales vt ad finẽ: sz directe ad eternã felicitatẽ.¶ Itẽ pncipalior ẽ alijs sciẽtijs ꝛ alie sunt sbseruiẽtes ei. ¶ Istas aũt sex cõditiões ponit phs de sapiẽte p̄ meta.

C.2.ꝛc. Cuz ꝑ dicebas i argumẽto q̃ sapia est sui gr̃a nõ intẽdebat phs excludere qn sit pp felicitatẽ.q2 ꝑm Auic.p̄ meta.sue.c.3.oẽs sciẽtie ordinanꝛ ad eternã felicitatẽ.sz ista magis de ppinquo ꝛ spãliꝰ.sz intẽdebat phs dicẽ q̃ sapia nõ ẽ eligibilis pncipalr̃ pp tpalẽ vtilitatẽ:nec pp istas operationes exteriores sicut pp pncipalẽ finẽ.ꝛ ego nõ dico q̃ ista scia sit eligibilis pp res tpales:neq̃z pp istas operationes exteriores:sicut pp pncipalẽ finẽ.sz pp dei cognĩtionẽ ꝛ dilectionẽ.

Ad 4m. T.2.1. ¶ Ad 4m dõm q̃ hec scia est vlis ꝛ pma:q2 est sicut de sbo de ente simplr̃ p̄ q̃ est sba increata.Et sicut dicit phs.6.meta.scia de sba simplr̃ p⁹ vlis ꝛ p⁹.talis eni sba q̃zuis nõ sit vlis in pdicando:tñ est vlis in cãndo ꝛ in apphẽdẽdo in se:supexcellenti mõ pfectiões oĩuz entiũ.Vñ ad sciaz que est de tali sba ptinet ꝯsiderare de oĩ ente in opationẽ ad illam sbam ꝛ pp eã:ꝛ iõ q̃zuis metaphysica sit sicut de sbto de ente ꝑm q̃ ens:nõ pp h est vlior:nec por q̃z ista:imo min⁹ est vlis ꝛ posterior:q2 nõ ꝯsiderat nisi de ente ꝯsiderabili in lumie nãli.h aũt de ente ꝯsiderabili lumie nãli ꝛ supnãli q̃zuis pncipali⁹ de ꝯsiderabili lumie supnãli. Poritas ẽt entis ꝑm q̃ ens est poritas ꝑm nr̃am rõnez intelligẽdi:sed oẽ ens aliud ab ente q̃ est sbm in hac scia est realr̃ posterius eo.

¶ Questio.vj.

Arꝑ. T.2.70 — Serto querit vtꝝ de⁹ sit sbm in hac scia. Et vr̃ q̃ nõ.q2 ꝑm phm.2.phys. mã nõ coĩcidit cũ efficiẽte neq̃z cũ forma neq̃z cũ fine.sz de⁹ est cã efficiẽs pncipalis h⁹ scie ꝛ finis ei⁹.Vñ Ecc̃.43.ꝯsumatio ꝑmonuz ipse est:ꝑ nõ est in hac scia.

Scdo T.2.2. — ¶ Item ꝑm phum p̄ poste. de sbo.opꝫ pcognoscere qd est ꝛ q2 est.sed ꝑm Dam.li.2.c.4.de deo dicere qd est ꝑm sbm ipossibile est.

Tertio T.c.2. — ¶ Itẽ nulla scia ingrit eẽ sui sbi:sz supponit p auctẽm añ allegatã de p̄ poste.sz in hac scia ingrit an de⁹ sit.q2 ꝑm Aui.p̄ meta.sue.c.p̄.eẽ dei ingri dꝫ in aliqua scia ꝛ nõ est alia in qua ita debeat ingri vel possit cuz sit altissima.ꝑ deus nõ est sbz in ea.

Quãr⁹ T.c.12 — ¶ Item ꝑm phm 3⁹meta. de singulari nõ est scia.sz deus est qd singulare:ergo ꝺ ipso nulla põt eẽ scia.

Quito. — ¶ Item Aug.in plogo sup angelicã hierar.dicit q̃ opa restaurationis sunt mã diuinaꝝ scripturaꝝ.ꝛ etiã q̃dã glo.in pn⁹ psalterij dicit q̃ mã theo⁹ est totus xp̃s.s.spõsus ꝛ spõsa.Et Aug.p̄ de doc.xp̃iana paꝝ post pncipiuz videt velle q̃ theo⁹ sit de reb⁹ ꝛ signis:que si vera sunt deus non est sbm in hac scia.¶ Itez vt supdictũ est ista scia magis est practica q̃z speculatiua extẽdẽdo praxim ad opationẽ voluntatis iteriorẽ.sed si deus eẽt sbm in ea magis eẽt speculatiua q̃z practica:q2 deus nõ depẽdet ex ope nr̃o:ꝑ cuz finis scie primus sit cognitio sbti scie esset spe⁹ᵃ nõ tm̃mõ rõne sbi:sz ẽt rõne finis:ꝛ ita spe⁹ simplr̃.

In op⁹m. — Cõtra Boe.2.de tri.c.p̄ dicit q̃ theo⁹ est abstracta sine motu atq̃z sepabilis.naz dei sba ꝛ mã ꝛ motu caret.ergo videt velle q̃ deus sit sbum in hac scia.¶ Item sicut se hẽt habit⁹ ad obiectũ:ita videt se hẽre scia ad sbm.sed illud assignaꝛ p se obiectũ alicui⁹ habit⁹ sub cui⁹ rõne oĩa que cadũt sub illo habitu referunꝛ ad ipm habituz q̃propter dicimus q̃ p se obiectũ charitatꝭ est ipse de⁹:q2 q̃cq̃d charitas diligit diligit pp deũ:ergo silr̃ illud est sbm in scia rõne cui⁹ tractanꝛ oĩa de q̃b⁹ illa scia ꝯsiderat.sz oĩa que ꝯsiderãtur in sacra scriptura ꝯsideranꝛ aut inq̃ztũ cõprehenduntꝛ infra diuinã pfectionẽ:aut inquãtũ sunt dei effectus:ergo deus est sbm in theo⁹. ¶ Item theo⁹ dr̃ a theos q̃ est deus:ꝛ logos q̃ est sermo:quasi sermo de deo:deus ergo est subiectum in ea.

Rñ⁹. Dñi eẽ sbiectuz theo⁹. T.c.4. — Respõdeo q̃ deus est sbm in hac scia:q̃zuis principalius ꝯsideret illud qd de ipso nõ est cognoscibile p nãlis rõnis inuestigationez.ꝛ h declaro sic.sz eni q̃ põt trahi ex dictis phi p⁹ postꝭ. illd est sbz in scia cui⁹ p se pprietates ꝯsiderat. Sz sacra scriptura ꝯsiderat p se dei pprietates ꝛ dei opões:ꝑ de⁹ est sbzi ea.Minor declaꝛ sic.in sacra eni scriptura agitur de deo ꝑm rõne sue nãlis pfectionis ꝛ inquãtũ ei⁹ pfectio relucet in opib⁹ ꝯditionis ꝛ administrationis ꝛ restaurationis ꝛ sanctificationis ꝛ retributiõis . Ad que sex

que sex pñt reduci oia que ɔsideranſ in sacra scriptura q: ītra diuinā pfectionē cōprehēdunſ attributa diuie eētie psonaꝫ emanatiōes z psonaꝫ ppetates. In opi bꝰ ɔditiōis cōprehēdunſ creaꝰ creatoꝫ: distinctio z di stinctoꝫ ordiatio. ¶ In opibꝰ restaurōnis ēt mlta opa cōprehēdunſ: q: figurata fuit in veteris legis z sacroꝫ veteꝫ istitutiōe. inīt iata in filiȷ dei icarnatiōe. pmota in noue legis datiōe. cōpleta in xp̄i passiōe. paucis ho/ minibꝰ manifestata in resurrectiōe: z aliqbꝰ angelis in ascēsiōe: z toti mūdo in euāgeliū p discipulos pdica/ tiōe: q: vt dicit ps. In oēm terrā exiuit sonus eorum. ¶ In opibꝰ etiā scrificatiōis itelligo vtutū īfusionē z sacroꝫ noue legis susceptionē. ¶ In opibꝰ ēt retribu/ tiōis ptineſ tanq̄ puia z extremi iudiciȷ examinatio: ptineſ ēt ibi reproboꝫ dānatio: ſ; pncipalr electorum glificatio: z sic diuisuꝫ est q̄ñ oia que ɔsideranſ in sacra scriptura: aut spectāt ad dei itrisecā pfectionē: aut ad refulgētiā sue pfectiōis p multiplicē eiꝰ opōnē: q: per quādā approꝑiationē potētia maxime relucet in crea/ tiōe: sapiētia in admistratiōe: miꝛicordia in restaurōne z scrificatiōe: iustitia in reproboꝫ dānatiōe: z bonitatꝫ affluētia maxime in electoꝫ glificatiōe. Hoc idem etiā declaro p rōnē aliā sic: tota scia vtualr est in pncipiȷs: ſ; articuli fidei sunt pnª hꝰ scie. g̃ tota ista scia vtualr ē in articulis fidei. Illud g̃ qd est sbm articuloꝫ est sbm hꝰ scie. ſ; deꝰ est sbm articuloꝫ fidei: qd p; q: si de singu lis articulis formes enūciatiōes deꝰ erit sbm in q̄libet illaꝫ. vbi grā. si de pͦ articulo quē apposuit Petrus in symbolo q est. Credo in deuꝫ. p. oip. creatorē ce. z ter. formes enūciationē deꝰ erit sbm in ea: dicēdo deꝰ est pͦ oip. creator celi z ter. Silr de 2ͦ articulo quē apposuit Joānes q est in Jesuꝫ xp̄ꝫ fi. eiꝰ vni. do. nr̄m: si fiet enū ciatio deꝰ erit sbm in ea: dicēdo deꝰ est filiꝰ zc̃. Et simlr de aliȷs articulis p; g̃ q deꝰ est sbm in hac scientia.

Ad pᵐ. Mā q nō coincidat cū fine: z q sic.

Ad primū in oppositū cū dr̄ qmā nō coicidit cū fine zc̃. dico q ɔ; itelligi de mā que est sbm trāsmutatiōis: q: talis mā dicit qd possibi le ordinatū ad finē. de sbo aūt ɔsiderōnis nō hēt vita/ tē. tale aūt est sbm scie: z iō nō est incōueniēs: imo val/ de ɔueniēs q deꝰ sit sbm z finis hꝰ scie. ¶ Ad 2ᵐ cū dr̄ q de sbo op; cogscere qd est zc̃. dico q illud intelligē dū est de qd est q dr̄ p nomē: de deo aūt scimus qd est q dr̄ p nomē: q: q̄uis nesciamꝰ pfecte qd est deꝰ: sci/ mus tñ aliquo mō in gñali q d deꝰ est p suas opationes z sicut ipm cogscimus sic noiamus. Uñ dr̄ deꝰ tanq̄ fouēs vniuersa: vl tanq̄ malitiā ɔsumēs: vl tāq̄ ɔsi/ derās oia. Uñ Dami. pͦ li. c. ix. dicit sic. Theos. i. deꝰ dr̄ ab eo q est theu. i. souere vniuersa vl ab ethin. i. ardēs deꝰ enī ɔsumēs oēm malitiā est: vl a theaste. i. ɔsideran do oia. ¶ Ad 3ᵐ cū dr̄ q in hac scia inqrif an deus sit. dico q falsuꝫ est ſ; supponiſ. ſ; aliq̄ spālia de deo inqui runſ q̄ p articulos fidei declarātur: deū aūt eē q̄ītū ad gñalissimas ɔditiōes nobis p se notū est: vt postea de/ clarabiſ: z iō quo ad h in aliq̄ scia nō debuit inqri: quā tū aūt ad aliquas spāles ɔditiōes nō nobis p se notas: que in hac scia supponunſ ēt inqri nō debuit neq; in hac scia neq; in alia: q: hec tradita sunt in hac scia per sciam dei cui p se nota sunt. ¶ Ad 4ᵐ cū dr̄ q de sin/ gulari nō est scia: dico q itelligēdū est de singlari corru ptibili: ſ; d singlari icorruptibili bñ pōt eē scia. Deꝰ āt est singlare icorruptibile: vñ nō obstāte sua singlarita/ te de ipo pōt eē scia: maxie cū sit singulaſ itellectuale. ¶ Ad 5ᵐ cum arḡ p auctem Aug. z glo. z Aug. dico q differt dicē māꝫ scie z sbm scie. mā enim scie dici pōt oia illa q̄ tractanſ in illa scia. ſ; sbm scie dr̄ illud quod actu iportat illā formalē rōnē sb qua cōsideranſ oia q̄ tractanſ in scia: z q: in sacra scriptura deꝰ est hꝰ. ideo

Ad 2ᵐ.

De q̄re dicaſ.

Ad 3ᵐ.

Ad 4ᵐ De sin/ glī icor/ ruptibi li ē scia.

Ad 5ᵐ. Mā sci entie z sbm scie differūt

deꝰ est sbm in ea: q: tñ in ea tractaſ de opibꝰ restauratio nis: z de xp̄o z de eccl̄ia: z de rebꝰ z de signis: iō opa re staurōnis pñt dici mā hꝰ scie: sicut dicit Aug. z spōsus z spōsa sm glo. pallegatā: z res z signa sm pallegatam auctem Aug. nec mireris si facio diam iter sbm scie z māꝫ cū ēt in nālibꝰ magna sit dia iter māꝫ z sb;. Uñ Auic. 7. meta. c. pͦ. vult q sbm est aliqd actu exñs p se mā vo nō: vñ sbm trīmō est in potētia ad formā acci talē: mā vo est in poª ad formā sbalē: z mediante sbali ad accūtalē. Ita dico q sb; scie est qd p ɔsideraſ a scia mā vo est illud qd cadit sb ɔsiderōne scie p subiectuꝫ. ¶ Ad 6ᵐ cū dr̄ q ista scia magis eēt speculatiua q̄ p/ ctica zc̃. dico q falsuꝫ est: q: ad h q scia sit pctica exte/ dēdo praxim ad opōnē volūtatis iterioꝛē nō op; q sit pncipalr de re opabili p nos: ſ; sufficit q sit de sbo pn cipalr sb illa rōne qua est motiuū ipsiꝰ volūtatis ad or dinatā dilectionē: deꝰ aūt sb rōne qua sūme bonus est hꝰ: q: inquātuꝫ lux z vitas z sūme ens est cogscibilis sub rōne aūt qua sūme bonꝰ maxime amabilis in hac aūt scia z si tractef de dei vitate z bonitate: pncipalius tñ de bonitate q̄ de vitate. z iō ista scia z si sit speculati ua: pncipalꝰ tñ est practica extēdendo praxim ad opa/ tionē voluntatis interioꝛē. ¶ Questio. vij.

Ad 6ᵐ.

Septimo querif vtrum modus ꝓcedēdi in sacra scriptura sit argumē tatiuus. Et vr̄ q nō. Dicit enī Grego in qua dā omel. sup illud Jo. xx. cū eēt sero die illo zc̃ q fides nō hēt meritū vbi hūana rō pbet ex/ perimētū: g̃ argumētari p rōnē eēt ɔ finē hꝰ scie vt vi deſ. ¶ Itē hec scia habita est p reuelationē. talis aūt scia nō videſ ꝓcedē p argumētationē. ergo zc̃.

Ar p.

Scdo.

Cōtra Aplš ad Tytū. j. dicit sic. amplectentē eū q ſ; doctrinā ē fidelē smonē vt potēs sit ex/ hortari in doctria sana z eos q ɔdicūt arguē. ¶ Item btūs Petrus in pͣ canonica sua. c. 3. dicit sic. Dñꝫ xp̄ꝫ scificate in cordibꝰ vr̄is: parati semp ad satisfactioneꝫ oī poscenti vos rōnē d ea q̄ i nobis est fide z spe. videſ ergo q modus in sacra scriptura sit rōcinatiuus.

In opᵐ

Rñdeo q modus ꝓcedēdi in sacra scriptura pp sui amplitudinē est mltiplex. alicubi eniꝫ ꝓcedit pcipiēdo: alicubi ꝓhibēdo: alicubi cōminādo: alicubi ꝓmissionibꝰ eliciēdo: alibi exēplū īducēdo: ali bi vitatē de deo z de eiꝰ effectibꝰ simplr narrādo: alicu bi arguēdo. nō tñ arguit ad ꝓbādū sua pnª q̄ sunt ar/ ticuli fidei. ſ; ex his arguit ad ꝓbādū alia nisi cuꝫ pro bat aliqñ vnū articulū p aliū. Uñ aplš. j. ad cor. 15. ex resurrectiōe xp̄i ꝓcedit ad ꝓbādū cōeꝫ resurrectionē. Iste tñ mltiplr modꝰ ꝓcedēdi nō derogat vnitati hꝰ scie: eo q oēs isti mōi pncipalr diuā respiciūt ispirōnē

Rñsio. Multi/ plex mo dus ꝓce dēdi i sa cra scri/ ptura.

Ad pmū cū dr̄ q fides nō hēt meritū zc̃. Dico q illa argumtatio q̄ ꝓcedit ex articu lis fidei nō euacuat meritūꝫ fidei nec minuit: q: talis rōcinatio est in vtute lumis fidei. Uñ de tali argumē/ tatiōe nō ɔ; itelligi auctas Greg. ſ; de rōne q̄ ꝓcedit ex pncipiȷs cognitis in lumie nāli. talis enim euacuat meritū fidei: cū sibi hō pncipalr innitif. ¶ Per h p; q̄ñ debeat rñderi ad scd;. scie enī hꝰ p reuelationeꝫ nō repugnat modus ꝓcedēdi argumtatiuꝰ. arguēdo ex pncipiȷs creditis i vtute luis supnālis. ¶ Q. 8.

Ad pᵐ.

Ad 2ᵐ.

Octauo querif sine argumētis q̄ñ li/ ber iste se hēt ad theoᵒᵐ. Rñ q vno se hēt liber ad aliquā sciaꝫ sicut ptinēs ordinatā expōnē lr̄e z sntie illiꝰ libri in quo diffi nef ipsa scia pncipalr: z sic se hēt cōmētū me/ taphysice ad metaphysicā z postille sup bibliā ad sa/ crā scripturā. Alio mō tanq̄ ptinēs expōnē snie nō se rio tñ exponēdo lraꝫ illiꝰ libri vel illoꝫ in quo vel in

Libruꝫ se hēt ad sciaꝫ ali quaꝫ du plr.

qbus ṗncipalr̄ tradiẗ scia:ꝛ sic se hn̄t multa originabi
lia scōꝝ ad sciaꝫ theoꝭ. ¶ Alioꝰ sicut ꝯtinēs sciaꝫ sbal
ternatā illi scie:ꝛ sicut se hꝫ liber musice ad sciaꝫ arith
metice aut inq̄ꝫtū ꝯtinēs sciaꝫ sbalternātē aliā sciaꝫ:ꝛ
sicut se hēt liber arithmetice ad sciaꝫ musice. ¶ Alioꝰ
sicut ꝯtinēs ordiatā exceptionē quorūdā auctuꝫ magꝫ
vtiliū illiꝰ libri vl̄ illoꝝ in quo vel in qbꝰ tradiẗ scia:ꝛ
sicut liber ꝯcordātiaꝝ exc̄taꝝ de biblia se hēt ad sciaꝫ
theoꝭ. ¶ Alioꝰ sicut ꝯtinēs expōnē auctuꝫ magis vti
liū illoꝝ libroꝝ q facti sunt ad explanationē alicꝰ scie:
ꝛ sic se hēt liber sniaꝝ ad originabilia scōꝝ. ¶ Alioꝰ si
cut ordiata ꝯgregatio multaꝝ qōnū vtiliū. Ad maio/
rē itelligētiā ꝛ explanationē snie quaꝝ solones rōni/
bꝰ ꝛ auctibꝰ ꝯfirmate sunt. ꝛ sicut liber sniaꝝ se hēt ad
sciaꝫ theoꝭ:ꝛ iō in eo nō dꝫ assignari aliud:ſm quē sbꝫ
theoꝭ:sicut nō diceres aliud esse sbm libri physicoꝝ ꝛ
qōnū q̄ facte sūt sup illū librū ad itelligētiā illoꝝ q̄ tra
ctanẗ in illo libro nisi forte velles ibi assignare aliquaꝫ
dr̄iam ſm rōnē:ſm ꝓportionē ad modos tractandi.

¶ Questio.ix.

Modus pcedēdi in hoc liꝰ est disfor mis a mō pcedēdi in sacra scriptura

Nono q̄riẗ vtꝝ modus ꝓcedēdi in h̄ liꝰ ꝛ in sacra scriptura sit vniformis
vl̄ diuinꝰ. Rn̄ꝰ q̄ nō est penitꝰ vniformis nec
penitꝰ diuersus:magis tn̄ diuersus q̄ꝫ vnifor/
mis:ꝛ h̄ pꝫ q̄ modus ꝓcedēdi in h̄ libro est tn̄mō ar
gumētatiuꝰ ꝛ inq̄sitiuꝰ tā p rōnes q̄ꝫ p auctēs. modus
aūt ꝓcedēdi in sacra scriptura nō est tn̄ argumētatiuꝰ
sꝫ est ibi multiplex aliꝰ modus vt patuit in alia qōne.
¶ Preꝰ cū sacra scriptura ꝓcedit argumētādo:nō ꝓ
cedit ad ꝓbādū sua pnꝰ:nisi cū qn̄qꝫ ꝓbaẗ vnū p aliō
vt in alia qōne ondsum est. In h̄ aūt libro articuli fidei
ponunẗ in qōne ꝛ ꝓbanẗ p auctēs ꝛ psuasiōes ꝛ p va/
lidas rōnes a posteriori sūptas. ¶ Itē vbi sacra scrip/
tura arguēdo ꝓcedit:facit argumēta subtiliora effica/
ciora ꝓfūdiora q̄ꝫ sint argumēta hꝰ libri. vn̄ pp ꝓfūdi
tatē argumētoꝝ nō estimamꝰ sacrā scripturā qn̄qꝫ ar/
guē vbi arguit. Vn̄ Hieroꝰ in epl̄a ad Paulinū de oī/
bꝰ diuie hystorie libris.c.7.dicit de libro Iob:q̄ om̄es
leges dyalectice/ꝓpōne/assūptiōe/ꝯfirmatiōe/ꝯclōne/
determiat:nō est tn̄ penitꝰ diuersus iste modus ab illo
in hoc q̄ aliquo modo imitatur modus procedēdi sa/
cre scripture argumentatiuum:q̄ꝫuis non attingat:ꝛ
sic patet q̄ magis est diuersus ab illo modo quo pro/
cedit sacra scriptura q̄ꝫ idem.

¶ Magistri sententiaꝝ liber primus incipit.

¶ Prologus boni sancte catholi-ce veritatis.

Ratiōes mouētes Magrm ad aggrediendum opꝰ ex approbatiōe ꝛ amore.

Cupiētes aliqd de penuria
ac tenuitate nr̄a cuꝫ paupcula
in gazophilacium dn̄i mittere:
ardua scādere. opus vltra vires
nr̄as agere ꝓsumpsimꝰ:ꝯsūma-
tiōis fiduciā laborisq̄ꝫ mercedē in samarita-
no statuētes. q ꝓlatis in curationē semiuiui
duobꝰ denarijs superogāti cūcta reddere ꝓ-
fessus est. Delectat nos v̄itas pollicētis; sed
terret imēsitas laboris. Desideriū hortaẗ ꝓ-
ficiēdi:sꝫ dehortaẗ īfirmitas deficiēdi. quam
vincit zelus domus dei. Quo iardescētes:fi

Rō deterrēs labo ris imēsi tas ꝛ ꝓꝓe īfirmitas

Rō compellēs ꝫelus domꝰ dei.

dē nr̄aꝫ adūsus errores carnaliū atq̄ꝫ aialiū
hosum dauidice turris clipeis munire. vl̄ po
tiꝰ munitā ōndere. ac theologicaꝝ inq̄sitionū
abdita apire. necnō ꝛ sacroꝝ ecclīasticoꝝ pro
modulo itelligētie nr̄e noticiā tradere studui
mus. nō valētes studiosoꝝ fratrū votis iure
resistere. coꝝ in xp̄o laudabilibꝰ studijs ligua
ac stilo nos suire flagitātiū. quas bigas ī no
bis agitat xp̄i charitas. Quāuis nō ambiga
mus oēm hūani eloquij smonē calūnie atqꝫ
ꝯdictiōi emuloꝝ semp fuisse obnoxiū. Quia
dissentiētibꝰ voluntatum motibꝰ dissentiens
quoqꝫ fit aioꝝ sensus. vt cuꝫ oē dictū veri rō-
ne pfectuꝫ sit:tn̄ duꝫ aliud alijs aut videtur
aut cōplacet. veritati vl̄ nō itellecte:vel offen
dēti:īpietatis error obnitaẗ:ac volūtatis inui
dia resultet. quaꝫ deꝰ seculi huiꝰ opaẗ in illis
diffidētie filijs:q nō rōni volūtatē subijciūt:
nec doctrie studiuꝫ ipēdūt. sꝫ his q̄ sōniarūt
sapiētie v̄ba coaptare nitunẗ. nō veri sꝫ placi
ti rōnē sectātes. Quos iniqua volūtas nō ad
itelligētiā veritatis:sꝫ ad defensionē placen-
tiuꝫ icitat. nō desiderātes doceri veritatē: sꝫ
ab ea ad fabulas ꝯuertētes audituꝫ. Quoꝝ
ꝓfessio est magis placita q̄ꝫ docēda ꝯquirere
nec docēda desiderare. sꝫ desideratis doctri
nā coaptare. hn̄t rōnē sapie in supstitiōe:q2 si
dei defectionē sequiẗ hypocrisis mēdax. vt sit
vel in v̄bis pietas quā amiserit ꝯscīa: ipsāq̄ꝫ
simulatā pietatē oī v̄boꝝ mēdacio impiā red
dunt. false doctrie istitutis:fidei scitatē corrū
pere moliētes. auriūq̄ꝫ pruriginē sub nouello
sui desiderij dogmate alijs igerētes. q cōten
tioni studētes:ꝯ veritatē sine federe bellant.
Inter veri nāq̄ꝫ assertionē ꝛ placiti defensio
nē:ptinax pugna est:duꝫ se ꝛ veritas tenet:ꝛ
se volūtas erroris tueẗ. Hoꝝ igiẗ deo odibilē
ecclesiā euertere atq̄ꝫ ora opilare:ne virus ne
quitie in alios effundere queāt. ꝛ lucernā ve
ritatis in cādelabro exaltare volētes. in labo
re mlt̄o ac sudore:hoc volumē deo ꝓstāte cō-
pegimꝰ. ex testimōijs v̄itatꝫ in eternū fūdatꝫ:
in quatuor libris distictū. In quo maioꝝ exꝰ
doctrināq̄ꝫ repies:in quo p dn̄ice fidei sincē-
rā ꝓfessionē:vipee doctrie fraudulētiā ꝓdidi
mus. aditū demōstrāde v̄itatꝫ cōplexi:nec pi
culo ipie ꝓfessiōis iserti. tēperato iter vtrūq̄ꝫ
moderamie vtētes. Sicubi v̄o paꝝ vox nr̄a i-
sonuit:nō a pr̄nis discessit limitibꝰ. Non igiẗ
debet hic labor cuiq̄ꝫ pigro vel multū docto
videri supfluus. cū mltis ipigris mltisq̄ꝫ ido-
ctis:iter quos ēt mihi sit necessariꝰ: breui vo
lumie cōplicās patꝝ snias:appositꝫ eoꝝ testi
monijs:vt nō sit necesse q̄rēti:libroꝝ nūerosi
tatē euoluere. cui breuitas qð q̄riẗ offert sine

Rō defensionis hꝰ erroriosa pertinacia mēdax ꝛ sentētiosa loquutio.

Ratiōes mouētes discipulos ad audiēdū:ꝛ cuꝫ hoc ostendit opus suū eē autenticuꝫ.

Ostendit opus suū eē cōpendiosum.

labore. In hoc autem tractatu: non solu3 pium lectorem: sed etiam liberu3 correctorem desidero. maxime vbi profunda versatur veritatis questio que vtinam tot haberet inuentores: quot habet contradictores. Ut autem quod queritur facilius occurrat: titulos quibus singulorum librorum capita distinguuntur: premisimus.

Prologus.

Cupiētes aliquid de penuria zc.) Hic liber primaria sui diuisione diuiditur in partes. 3. Quia primo premittitur prologus. Secūdo tractatus: ibi. (Ueteris ac noue leg.) Tertio recapitulatio aliqualis in fine quarti libri: ibi. (Hic de pedibus sedētis.) ¶ Prima pars que cōtinet prologu3 diuiditur in tres partes. Primo enim intēdit reddere auditorem intentu3. Secūdo docilem: ibi. (Horu3 igitur z deo odibilem ecclesiam.) Tertio beniuolum: ibi. (Non igitur debet h labor.) Et in hoc procedit ordinate. quia fm Boetium in libro de disciplina scolariu3. cap. 6. debet discipuli subiectio in tribus consistere. In attentione: beniuolentia: z docilitate: vt sit docilis ingenio: attētus exercitio: beniuolus animo. Attentus inquantu3 ad audiendu3: docilis ad intelligendu3: beniuolus ad retinendu3. ¶ Prima diuiditur in tres partes fm tria que reddunt auditorem attentu3. Quorum vnum est materie arduitas: quod tangit cum dicit (Cupientes zc.) Secundu3 est doctoris intelligētia. Et hoc tangit ibi. (Desiderium hortatur proficiēdi.) Tertium est impugnantium malitia: quā tangit ibi. (Quāuis non ambigamus.) ¶ Prima in duas. Primo enim tangit arduitas operis aggrediendi. Secūdo fiducia consumandi: ibi. (Cōsummationis fiduciam.) ¶ Illa pars in qua tangitur doctoris diligentia que ibi incipit. (Desiderium zc.) Diuiditur in partes duas: scdm duo que reddunt doctorem diligentem. Unum est zelus ecclesie. Aliud est instantia supplicationis fraterne: que tangitur ibi. (Non valentes studiosoru3 fratrum.) ¶ Illa pars in qua tangitur impugnantium malitia que ibi incipit (Quāuis non ambigamus.) Diuiditur in partes duas: quia primo notat eorum malitiam quantum ad impugnationem veritatis. Secundo quantu3 ad doctrinam falsitatis: ibi. (Quorum professio.) Tunc sequitur illa pars in qua intendit reddere auditorem docilem ad intelligendum: que ibi incipit. (Horum igitur zc.) Et diuiditur in partes duas: fm duo que disponūt auditorem ad hoc vt sit docilis ad intelligendum: scilicet doctrine euidens vtilitas: q primo tangit. Secundo doctrine certa veritas quam tangit ibi. (Ex testimonijs veritatis in eternum fundatis.) Tunc sequitur illa pars in qua intendit reddere auditorem beniuolu3: que ibi incipit. (Non igitur debet.) Et diuiditur in duas partes: secūdu3 duo que reddunt auditorem beniuolu3: scilicet operis bonitas contra superfluitatem: z doctoris humilitas cōtra proprij iudicij pertinacitatem quam humilitatem tangit ibi. (In hoc autem tractatu.)

Diuisio toti⁹ operis.

Diuisio plogi.

Que sequuntur valent ad expositionem littere. (De penuria ac tenuitate) nostra penuria dicit defectum substantie exterioris: tenuitas vero defectum substantie interioris. z ideo hec (penuria) transmittitur ad significandum defectum scientie acquisite. (Tenuitas) autem ad significandum defectum naturalis intelligentie. (Gazophylatiu3.) Locus est in quo ponitur pecunia. z dicitur a gaza q est pecunia: z phylaxe q est seruare. Dicitur autem a quibusdam q corbona erat locus in quo reponebantur donaria sacerdotum. musach erat archa in qua reponebantur donaria Regum z principum. Gazophylatium erat archa in qua reponebantur donaria transeuntium. (Ardua scandere.) scilicet triplici gradu relinquendo species sensibilium: fantasias imaginabilium: repugnantiam rationum naturaliu3. (Opus vltra vires nostri.) nisi deus specialiter adiuuaret. (Presumpsimus.) non presumptione arrogantie de seipso que mala est: sed accipiendo presumptionem pro quadam speciali confidētia de dei adiutorio: z hec bona est. (In Samaritano.) idest Christo significato per Samaritanum. (Semiuiui.) idest generis humani per peccatum primi parentis grauiter in naturalibus vulnerati. (Duobus denarijs.) idest veteri z nouo testamento. (Supererroganti.) Contra Apostolum vltimo. Siquis apposuerit ad hoc: apponet deus super illum plagas. ¶ Solutio non debet apponi dissimile vel repugnans. sed potest apponi verum ad illius veri explanationem: z forte illud proprie. non esset apponere: sed implicitum explicare z manifestare. Quia verum valens ad expositionē sacre scripture. In ipsa implicite z virtualiter continetur. (Professus est.) idest promisit. (Zelo domus dei.) non scdm q excludit consortium bonum: sed malum. (Carnalium.) qui carnaliter de deo sentiunt. scilicet q habeat membra carnea. (Atq3 animaliū) qui de deo sentiunt ad modum anime: scilicet q habeat affectiones animales. (Dauidice turris.) idest sacre scripture: cuius fundamentum est sensus litteralis super quem surgit moralis inde allegoricus: z in summo anegoricus. (Clipeis.) idest rationibus: z exemplis z auctoritatibus sanctorum. (Bigas.) idest lingua z stilum: quia sicut biga solet moueri a duobus equis: sic lingua z stilus a dilectione dei z proximi. (Agitat christi charitas.)

Penuria. Tenuitas dif[n]t

Gazophilatium. Corbōa musach quō differunt.

Presūptio bona z mala.

Contra Ecclesiastici 9⁰. nescit homo vtrum amore aut odio dignus sit.

Solutio z si nesciatur in hac via sub certitudine nisi per reuelationem. scitur tamen aliquo modo per coniecturam. sed hoc non est proprie scire sed probabiliter opinari. (Calumnie.) Calumniator est falsi criminis accusator. (Obnoxium.) idest debitum vel subiectum. (Dissentiens quoq3 fit animorum consensus.) quia voluntas multum trahit iudicium. (Ueritati autem non intellecte.) sicut tripliciter impeditur visus ne videat: aut si propter impedimētum in organo: aut propter auersionem ab obiecto: aut propter defectū luminis: sic veritas non intelligitur quādoq3 propter defectum ex parte virtutis cognitiue: vel propter auersionem ab ipsa veritate: aut quia aliquando peccatis hominis exigentibus diminuitur in intellectu hominis influentia lucis increate. (vel offendenti.)

Dubi⁹. Solo.

Ueritas q̄re non itelligit aliqn.

Cōtra primo metaphysice. Omnes homines natura scire desiderant: sed nihil scit ni-

In pn⁰.

si verum: ergo oēs hoīes naturalr amāt veritatez.

Ueritas licet per se nō possit odiri bñ tñ p accidēs

Rñdeo Ueritas nullo modo potest odiri per se hoc est sub ratione qua veritas: quia veritas ita se habet ad intellectum ꝙ perfectio intellectus consistit in cognitione veritatis. Unde veritas est bonum ipsius intellectus. Omnis autem res naturaliter appetit suam perfectionem. Ueritas tamen potest odiri per accidens. scilz sub ratione qua puniens vel redarguens. Unde August. x. confess. quasi in medio dicit de malis. amant veritatem lucentem oderunt redarguentem: sic debet intelligi auctoritas beati Augustini in quadaz Omelia super illud Marci. 6. Misit Herodes ac tenuit Joannem: vbi dicit sic: cum sanctum euangeliuz legeretur. Crudele spectaculum ante oculos nostros constitutum est: caput sancti Joannis in disco feralis missum crudelitatis propter odium veritatis. (Obnitatur.) idest contradicat. (habent rationez sapientie in superstitione.) idest per apparentiam religionis q̄z pretendunt in quadam superflua obseruatione vidētur verbis sapientie adherentes. (Hypocrisis mendax.) quia aliud pretendit ꝛ aliud intendit. (Omnium verborum mendacio.) vel a falsitate signi: vel a falsitate intentionis. (Pruriginem.) idest feruorem ad audienduz. (Opilare.) idest obturare: vel claudere. (viperee doctrine.) idest heretice (Liberum correctorem.) qui. s. solo amore corrigēdi non inuidia reprehendat. Unde dicit quidā. errorem meuz libenter audio. sed ab eo qui recitat non libenter. Amicus enim ille est qui querit abolere vitium non insultare vitioso.

De mysterio trinitatis.

Distinctio. Prima.

Ueteris ac noue legis continentiā diligenti indagine: etiam atq; etiam considerātibus nobis preuia dei gratia innotuit sacre pagine tractatum: circa res vel signa precipue versari. Ut enim egregiꝰ doctor Augustinus ait in libro de doctrina christiana. Oīs doctrina: vel rerum est: vel signoruz. Sed res etiam per signa discuntur. Proprie autez hic res appellant̄ que non ad significandum aliquid adhibent̄. Signa vō quorum vsus est in significādo. Eoꝝ aūt: aliqua sunt quoꝝ oīs vsus est in significando non in iustificando. i. quibus nō vtimur nisi aliqd significādi gratia: vt aliqua sacramenta legalia. Alia que non significāt: sed ꝯferunt qō intus adiuuet: sicut euāgelica sacra. Ex quo apte intelligitur: que hic appellent̄ signa. res ille videlicet que ad significādum aliquid adhibentur. Omne igit̄ signum: etiam res aliqua est. Quod enim nulla res est. vt in codez Augꝰ ait: oino nihil est. Nō aūt econuerso omnis res signuz est. q2 non adhibet̄ ad significandum aliquid. Cūq; his intēderit theologorum speculatio studiosa atq; modesta. diuinam scripturā formā pscriptam in doctrina tenere aduertet. De his ergo nobis aditus ad res diuinas aliquatenus intelligendas deo duce aperire volentibꝰ: differendum est. ꝛ primum de rebꝰ. postea de signis disseremus.

Aug.

De rebus communiter agit.

Id ergo in rebus considerandus est: vt in eodem Augꝰ ait. ꝙ res alie sunt quibus fruenduz est: alie quibus vtēdum est. alie que fruunt̄ ꝛ vtunt̄. Ille quibus fruēdum est: nos beatos faciūt. Istis qbꝰ vtēdum est: tēdentes ad beatitudinē adiuuamur: ꝛ quasi adminiculamur: vt ad illas res que nos beatos faciunt puenire. eisq; inherere possimus.

Aug.

De rebꝰ q̄ fruūt̄ ꝛ vtunt̄

Res vō que fruunt̄ ꝛ vtunt̄ nos sumꝰ. quasi inter vtrasq; cōstituti: ꝛ angeli ꝛ sancti. Frui autem est amore alicui rei inherere pp seipsaz. Uti vō id qō in vsuz venerit referre: ad obtinēdū illud quo fruēdum est. als abuti est nō vti. Nā vsus illicitus abusus vel abusio nominari debet.

Quid sit frui ꝛ vti.

Res igit̄ quibꝰ fruēdum est sunt pater ꝛ filius ꝛ spūssctūs. Eadē tamen trinitas quedā summa res est. cōmunisq; omnibꝰ fruētibus ea. si tñ res dici debet: ꝛ nō reꝝ omniuz causa: si tñ ꝛ causa. Nō enim facile pōt inueniri nomen quod tante excellentie ꝯueniat: nisi qō melius dicitur trinitas hec: vnus deus. Res aūt quibꝰ vtēdum est mundus est ꝛ in eo creata. Unde Augustinus in eodem. Utendum est hoc mundo non fruēdum: vt inuisibilia dei p ea que facta sunt intellecta conspiciant̄. idest vt de temporalibus eterna capiantur. Item in eodem. In omnibus rebus ille tñ sunt quibus fruēdum est: que eterne ꝛ incōmutabiles sunt. Ceteris autem vtēduz est vt ad illarum perfruitionē pueniat̄. Idē Augꝰ in libro. x. de trini. fruimur cognitis in quibus ipsis propter se voluntas delectata conquiescit. Utimur vero eis que ad aliud referimus quo fruendum est.

De rebꝰ qbꝰ fruēduz est.

Aug.

De rebꝰ qbꝰ vtēduz est.

Aug.

Item quid intersit inter frui ꝛ vti aliter q̄z supra.

Notandum vero ꝙ idez Augustinus in libro x. de trinita. alr̄ q̄z sup̄ accipiens vti ꝛ frui: sic dicit. Uti est assumer̄ aliqd in facultatē volūtatꝫ. Frui aūt est vti cū gaudio: nō adhuc spei: sꝫ iā rei. Ioq; oīs qui fruitur vtitur. assumit

Aug.

vtit. assumit eni aliqd in facultatē volūtatis cū fine delectatiōis. nō aūt oīs q vtit ꝛ fruit si id qd in facultatē volūtatis assumit: nō pp ipm: sed pp aliō appetit. Et attēde qꝛ videt Aug. dicere illos frui tm: qui in re gaudēt nō iā in spe. ꝛ ita i hac vita nō videmur frui sꝫ tm vti: vbi gaudemus in spe: cuꝫ sup dictū sit frui esse amore inherere alicui rei propter se. Qualiter etiam hic multi adherent deo.

¶ Determinatio eoꝝ que vident contraria.

Hec ergo que sibi ꝯdicert vident: sic determinamus dicētes nos ꝛ hic ꝛ in futuro frui: sꝫ ibi ꝓpe ꝛ pfecte ꝛ plene: vbi p spēꝫ videbimus quo fruemur. hic aūt dū in spe ambulamus fruimur qdē: sꝫ nō adeo plene. Uñ in li. x. de tri. Fruimur cognitis i qb⁹ volūtas est. Idē in lib. de doc. xpiana ait. Angli illo fructes: iā bti sūt: quo ꝛ nos frui desideramus. ꝛ q̄tū in hac vita iā fruimur: vel p speculum in enigmate: tanto nostram peregrinationē ꝛ tollerabilius sustinemus ꝛ ardentius finire cupimus.

¶ Alia determinatio.

Potest etiā dici φ q fruit etiā in hac vita nō tm hꝫ gaudiū spei: sꝫ etiā rei. qꝛ iā dlectat in eo qd diligit. ꝛ ita iā rē aliquatenꝰ tenet. Cōstat igit φ debemus deo frui ꝛ nō vti. Illo eni vt ait Aug. frueris quo efficieris beatꝰ: ꝛ in quo spē ponis vt ad id puenias. De hoc ideꝫ ait in li. de doc. xpiana. Dicimus nos ea re frui quā diligimus pp se: ꝛ ea re fruendū nobis eē tm qua efficimur btī: ceteris vo vtēduꝫ. frequēter tn dr frui cū delectatiōe vti. Cū eni adest qd diligit: etiā dlectationē secū gerit. si tn p eā trāsieris: ꝛ ad illud vbi pmanēdū est eā rettuleris vteris ea: ꝛ abusiue nō ꝓprie diceris frui. Si vo ibeseris atq pmāseris finē i ea ponēs letitie tue. tūc vere ꝛ ꝓprie frui dicēdus es. Qd nō est faciēduꝫ nisi in illa trinitate idest summo ꝛ incōmutabili bono.

¶ Utrum hominibus sit fruenduꝫ vel vtēdū.

Cum aūt hoīes q fruunt ꝛ vtunt aliis rebus res alique sunt: qrit vtruꝫ frui debeant: an vti: an vtrūq? Ad quod sic rūdet Aug⁹. in li. de doctrina xpiana. Si pp se hō diligēdus ē: fruimur eo. si pp aliud: vtimur eo. Videt aūt mihi pp aliō dil gēdus. Qd eni pp se diligendū est: in eo ꝯstituit btā vita: cui⁹ ēt spes hoc tpe nos ꝯsolat. In hoīe aūt spes ponēda nō est. qꝛ maledict⁹ ē q hoc facit. Ergo si liqde adūtas. nec seipso quisq̄ frui dꝫ. qꝛ nō se dꝫ diligere pp se: sꝫ pp illud quo fruēdū est. Huic aūt ꝯriuꝫ videt qd apls ad Philemonē loquēs ait. Ita fr ego te fruar in dño. qd ita determinat Aug. Si dixisset tm te fruar: ꝛ nō addidisset in dño: videret finem dilectionis ac spem constituisse in eo. Sed quia illud addidit in domino: se finem posuisse: eodemq frui significauit. Cū enim vt idem Aug⁹ ait. Homine in deo frueris: deo potius φ homine frueris.

¶ Hic querit an deus fruat an vtat nobis.

Sed cū de⁹ diligat nos: vt frequēter scriptura dicit: que eius dilectionē erga nos multū cōmēdat. qrit Aug. quō diligit: an vt vtens an vt fruēs. ꝛ pcedit ita. Si fruit: eget bono nro: qd nemo san⁹ dixerit. Ait eni ppha. Bonoꝝ meoꝝ nō eges. Oē eni bonuꝫ nrm vel ipse est: vel ab ipo est. Nō ergo fruit nobis: sꝫ vtit. Si eni nec fruit nobis nec vtitur: nō iuenio quō diligat nos. Neq tn sic vtit nobis vt nos aliis reb⁹. Nos eni res qb⁹ vtimur: ad id referim⁹ vt dei bonitate pfruamur. De⁹ vo ad suā bonitatē vsuꝫ nrm refert. ille eni miseret nri pp suā bonitatē Nos aūt nobis inuicē pp illi⁹ bonitatē. Ille nri miseret vt se pfruamur. Nos vo inuicē nri misemur vt illo fruamur. Cuꝫ eni nos alic⁹ misemur: ꝛ alicui ꝯsulim⁹: ad ei⁹ qdē facim⁹ vtilitatē: eāq ītuemur. Sꝫ ꝛ nra fit ꝯsequēs cū misericordiā quā aliis īpēdim⁹: nō relinqt de⁹ sine mercede. Hec aūt merces sūma est: vt ipso pfruamur. Itē qꝛ bonus est sumus: ꝛ inq̄tū sumus boni sumus. Porro aūt qꝛ iustus est: non impune mali sumus. ꝛ inquantum mali sumus: intātum etiam minus sumus. Ille ergo vsus quo nobis vtitur deus: nō ad eius sed ad nostram vtilitatem refert: ad eius vo tantūmō bonitatem.

¶ Utrum vtendum an fruendum sit vtutib⁹.

Hic ꝯsiderādū est vtrū vtutib⁹ sit vtenduꝫ an fruēdū. Quibusdā videt φ eis sit vtēduꝫ ꝛ nō fruēdū. ꝛ hoc ꝯfirmāt auctē Aug. qui vt ptaxatū est: dicit nō eē fruēdū nisi trinitate. i. sūmo ꝛ incōmutabili bono. Itē dicūt iō nō eē fruēdū eis: qꝛ pp se amande non sunt: sꝫ pp etnā btitudinē. Illud aūt quo fruendū est: pp se amāduꝫ est. Sꝫ φ vtutes pp se amāde nō sint: imo pp btitudinē solā: probāt auctē Aug. q in li. xiii. de trini. ꝯ quosdā ait. Forte vtutes quas pp solaꝫ btitudinem amamus: sic nobis psuadere audēt vt ipsam btitudinē nō amemus. Qd si faciūt ēt ipsas vtiq amare desistimus: qñ illā pp quā solaꝫ istas amauimus: nō amam⁹. Ecce his vbis videt Aug. oñdere φ vtutes: nō pp se: sꝫ pp solā btitudineꝫ amāde sint. Qd si ita est: g⁹ eis fruendū nō est. Aliis vo ꝯ videt. s. q frui

Aug⁹ in li. de doctri. xpiana.

Aug⁹.

Aug⁹.

Aug⁹.

dū eis sit:q2 pp se petēde ⁊ amāde sunt. Et hoc ꝯfirmat auctē Ambrosij qui ait sup illū locū eple ad Gal. Fructꝰ aūt spūs est charitas:gaudiū:pax:patiētia ⁊c̄. hic nō nomiat opa:ꝫ fructus:q2 pp se petēda. Si vō ꝓpter se petēda sunt:ergo ⁊ pp se amāda sūt.

Opio mgřiq vtutibꝰ non est fruēdū.

Nos aūt hac q̄ videnꝛ auctuꝫ repugnātiā de medio eximere cupiētes: dicimus q vtutes pp se petēde ⁊ amāde sūt:⁊ tn̄ pp solā btitudinē pp se qdē amande sunt:q2 delectāt sui possessores sincera ⁊ sctā delectatiōe:⁊ in eis pariūt gaudiuꝫ spūale. Verūtn̄ nō est hic ꝯsistēdum:sed vltra gradiendum. Nō hic hereat dilectionis gressus: neqꝫ hic sit dilectionis terminus. ꝫ referaꝛ hoc ad illud sūmū bonū:cui soli oīno iherēdū est.q2 illud pp se tm̄ amādū est ⁊ vltra illud nihil querēdū est.illud est eni supremus finis. Jō Augꝰ. dicit q eas diligimus pp solā btitudineꝫ.nō qn eas pp se diligamus:ꝫ q2 idipm q eas diligimꝰ referimus ad illud sūmuꝫ bonū cui soli ihereēdū est:⁊ in eo pmanēdū.finisqꝫ letitie ponēdus.quare vtutibꝰ nō est fruēduꝫ.

Obiecꝰ

Sꝫ dicet aliqs frui est amore ihērere alicui rei pp seipsaꝫ:vt p̄dictū est. Si ergo pp se vtutes amāde sunt ⁊ eis fruēduꝫ est.

Solo.

Ad qd̄ dicimus in illa dīscriptiōe vbi dr̄:pp seipsaꝫ:itelligenduꝫ est tm̄mō vt.s.ameꝛ pp seipsaꝫ tm̄:vt nō referaꝛ ad aliud:sed ibi ponaꝛ finis:vt sup̄ oñdit Augꝰ. dicēs. Si iheseris atqꝫ pmāseris finē ponēs letitie:tūc vere ⁊ ꝓpe frui dicēdus es. qd̄ nō est faciēdū nisi in illa trinitate.i. summo ⁊ incōmutabili bono. vtēdū est ergo vtutibꝰ:⁊ p eas fruēduꝫ sūmo bono. ita ⁊ de volūtate bona dicimus. Vñ Augꝰ. in lib. x. de tri. ait. Volūtas est p quam fruimur:ita ⁊ p vtutes fruimur. nō eis nisi forte aliqua virtꝰ sit deꝰ. vt charitas de qua postea tractabiꝛ.

Distinctio prima.

[V]Eteris ac noue legis continentia ⁊c̄.) Terminato ꝓlogo hic icipit tractatꝰ q sic diuidiꝛ. Sicut enim dictū est iste liber est de deo sicut de sbo. In pᵒ liᵒ agiꝛ de deo q̄ꝫtū ad rōnē sue nālis pfectiōis. In 2ᵒ liᵒ agiꝛ de ipso inq̄ꝫtuꝫ eiꝰ pfectio relucet in opibꝰ creationis. In 3ᵒ sm q eiꝰ pfectio relucet in opibꝰ restaurationis. In 4ᵒ sm q eiꝰ pfectio relucet in sacris q̄ sunt instra sctificationis ⁊ in opibꝰ retributiōis. Vel aliť pōt dici.s. q i pᵒ liᵒ agit de rebꝰ magnis magnitudie essentie.s. de rebꝰ qbꝰ fruēdū est. In 2ᵒ de rebꝰ magnis magnitudie euidētie.s. de creaturaꝝ ꝓductiōe ⁊ ornatu ⁊ distinctiōe ⁊ ministratiōe. In 3ᵒ liᵒ de rebꝰ magnis magnitudie bñficiētie.s. de xp̄i icarnatiōe/natiuitate/ꝯuersatiōe/p̄dicatiōe/passiōe/resurrectiōe/⁊ ascēsiōe. ⁊ ad recipiēdū istā bñficētiā dispōne:que dispō ē p vtutes. In 4ᵒ liᵒ agit de rebꝰ magnis magnitudine efficiētie.s. de sacris ⁊ de iudicio ⁊ de penis ⁊ pmijs Vñ ⁊ in psona sapie icreate exp̄mēte mām sacre scripture dr̄ Prouerb. 8. Audite qm̄ de rebꝰ magnis locutura suꝫ.

Diuisio tractatꝰ in q̄tuor libros.

Primus liber diuidiꝛ in ptes duas. In pᵃ eni pte ingrit māꝫ ipsiꝰ pmi libⁱ ⁊ p ꝯñs ēt alioꝝ triū. In pte 2ᵃ exequiꝛ de rebꝰ magnis magnitudie eēntie siue de deo q̄ꝫtū ad rōnē sue nālis pfectiōis:in pñᵒ 2ᵉ dis.ibi hitaqꝫ vera ac pia fide tenēdū est.

Diuisio primi libri.

Prima etiā in duas q2 p̄ ponit quasdā diuisiōes vt descendat ad ꝓpositū. 2ᵒ epilogat breuiter que dicta sunt ibi (omniū ḡ que dicta sunt.) Prima diuidiꝛ in duas ptes q2 p̄ ꝓcedit vitatē narrādo/diuidēdo/⁊ diffiniēdo. 2ᵒ qōnes icidētes mouēdo ⁊ determinādo:ibi (Cū autē hoies.) Pria iteꝝ diuidiꝛ in tres. In pᵃ ponit māe oīuꝫ scripturaꝝ quādā gn̄alē diuisionē:ꝫ est diuisionē in res ⁊ signa ⁊ diuisiōis exēplificationeꝫ. In 2ᵒ ponit reꝝ sbdiuisionē:ibi (id ḡ in rebꝰ ꝯsiderandū est.) 3ᵒ soluit quādā ꝯriā obiectionē:ibi. (notāduꝫ vō ⁊ ista.) 3ᵃ ps diuidiꝛ in duas:q2 p̄ ponit illā ꝯriā obiectionē. 2ᵒ illiꝰ obiectiōis determlationē:ibi. (ꝫ ḡ q̄ sibi ꝯdicē videnꝛ.) Tūc seqꝛ illa ps q̄ ibi icipit. (cū aūt homines.) in qua ꝓcedit incidētes qōnes mouēdo ⁊ determinando q̄ diuidiꝛ in tres. In pᵃ q̄rit an hoies hoibꝰ debeāt vti vl' frui. In 2ᵃ vtꝝ deꝰ hoibꝰ vtatur vl' fruaꝛ:ibi. (ꝫ cū deꝰ diligat nos.) In 3ᵃ vtꝝ vtutibꝰ sit fruēdū vel vtēdū:ibi. (ꝫ ꝯsiderādū est.)

Articulus primus.

CIrca hāc dis. p̄ querēduꝫ est de vti. 2ᵒ de frui. Circa pᵐ queruꝛ q̄tuor. p̄ vtꝝ sit actꝰ volūtatis. 2ᵒ vtꝝ q̄libet re sit vtēdū. 3ᵒ vtꝝ q̄libet res hñs volūtateꝫ vtaꝛ. 4ᵒ vtrum vsus p̄cedat electionē.

Questio pᵃ

PRimo ergo quero vtꝝ vti sit actꝰ volūtatis. Et vr̄ q nō. Dicit eniꝫ.b. Augꝰ p̄ de doc. xp̄i. paꝝ post pucipiū: q vti est illud qd̄ in vsuꝫ venit. Ad illud qd̄ amas obtinēduꝫ referre:ꝫ eiꝰ est referre cuiꝰ est ꝯferre. Cum ḡ volūtatis nō sit ꝯferre ꝫ rōnis:videꝛ q vti nō sit actꝰ volūtatis ꝫ rōnis.

Ar pᵒ

Itē Augꝰ li. 83. q. q. xxx. dicit sic Oīa q̄ facta sunt in vsuꝫ hois facta sunt. q2 oibꝰ vtitur rō iudicādo q̄ hoi data est:videꝛ ḡ q vti sit rōnis nō volūtatis.

Scdo.

Itē vsus nihil aliud videꝛ dicē nisi actū potētie frequētatū:ꝫ q̄libet poꝰ pōt actū suū frequētare:ḡ vti nō est actꝰ volūtatis tm̄.

Tertio.

Itē vti re aliq̄ est ipsaꝫ ad finē debitū realr applicare. ꝫ aūt fit p exteriorē opōnē. ḡ vti nō vr̄ eē actꝰ nisi poᵉ exequētis ipsam opōnē exteriorē:p quā res ad finē debitū applicaꝛ.

Quāto

Cōtra Augꝰ li. 2. de lib. arb. vsus finē:dicit q ipsa volūtas vtiꝛ se ⁊ alijs:sicut rō cogn̄scit se ⁊ alia:ḡ vti est actꝰ ipsiꝰ volūtatis. Itē Augꝰ. x. de tri. c. xj. vti est aliqd assumē in facultatē voluntatis:ḡ est actꝰ ipsiꝰ volūtatis. Itē Augꝰ. x. de tri. c. xj. nō ois q vtiꝛ fruiꝛ. ꝫ id qd̄ in facultatē volūtatis assūmit non propter ipm sed propter aliud appetit:ergo vti est ipsius voluntatis realiter ad aliquid aliud.

In opᵐ

Rñsio.

Rñdeo q vti re aliq̄ est ipsaꝫ referre ad finē debitum semel vl' frequēter. Et dico ad finē debitū:q2 rē aliquā referre ad finē idebitū magꝭ dꝫ dici abuti q̄ꝫ vti. Vñ Augꝰ p̄ de doc. xp̄i. paꝝ post pñᵐ. vti est q in vsuꝫ venerit ad id qd̄ amas obtinēdū referre si tn̄ amādū est. nā vsus illicitꝰ abusus potius vl' abusio noianda est:⁊ posui ibi semel accipiēdo vti inquātū diuidiꝛ ꝯ ociositatē. posui ēt ibi frequēter accipiēdo vti sm q diuidiꝛ ꝯ dissuetudinē. rē aūt referre ad finē debitū pōt aliqs duplr.s. aut realē applicationē alicuiꝰ rei ad finē debitū exequēdo:aut intendēdo: ita tn̄ q intēdēs se moueat aut determinet ad illā intentionē. aliter enim intēdens finem non refert ꝓprie loquēdo aliqd ad finē intentionalr:sed ille ipse q ipm

Vti qd sit vt distiguiꝛ ꝯ abuti.

Referꝛ ad fineꝫ debituꝫ duplr.

determinauit

determinauit ad talem intentionē. Primo mō vti est actus cuiuslibet potētie actiue. quelibet enim potētia actiua pōt exequi realez applicationē alicuius rei ad finem debitū: ꝛ sic natura vtiꝛ semine: cum semen pro ducit ad fructuz. Fructus enim est finis seminis. ꝛ sic etiam dici pōt nā vti nutrimēto cum ipm ꝯuertit in corp⁹ nutriēdū: h̄ enī est finis nutrimēti ꝛ ꝟtus gressiua pedib⁹ cū eos applicat ad ambulādū: ꝛ ipsa voluntas semetipsa cū semetipsaz realr̄ applicat ad volēdū. velle eni finis est potētie volitiue. po⁹ eniz ordinaꝛ ad

Vti ē solius voluntatis

actū. ¶ 2⁹ mō vti est act⁹ soli⁹ volūtatis vt elicientis: q̄zuis sic itelligiꝛ vt dirigēt dictādo. Vñ Aug. li. 83. q. q. xxx. vti aliq̄ re nō pōt nisi aial: qd̄ rōnis est priceps q: nulla po⁹ irrōnalis pōt se mouē ꝛ determiare ad intēdēdū realē applicationē alicu⁹ rei ad finē debitum.

T. c. So.

q̄zuis eniz nālis appetit⁹ appetat realē applicationem rei ad finē. q: ſm q̄ dicit phs 2⁹ phisi. nā intēdit finē: tñ q: illū finē cogscēdo nā nō ꝯstituit: ꝛ q: talis appetit⁹ in re nāli nō est ab ea sed ab istituēte nām est in ea. iō sic appetē realē applicationē rei ad finē debitū nō est vti illa re. Vñ appetit⁹ grauis exñtis sup trabē nō pōt dici vti ipso graui: q̄zuis appetat ipm graue eē deorsuz pp grauis nām. silr̄ q̄zuis appetit⁹ sensitiu⁹ appetat realē applicationē alicuius rei ad finē debitū: sicut cū brutū appetit aliquā pfectionē sui fet⁹ vtpote appetit q̄ hēat plumas ad volādū: q: tñ ille appetit⁹ nō dirigiꝛ libera cogne ꝯsiderāte in ipso fine rōnem finis ꝛ rōnē debiti ꝛ rōnē ordis rei ad finē: ſ3 dirigiꝛ quodaz nāli isticu nec ille appetit⁹ libere moueꝛ: ſ3 q̄daz nāli necessitate agiꝛ: dicēte Dam. li. 7. c. 21. q̄ bruta aguntꝛ a nāli appetitu: iō brutū appetēdo fetū suū deduci ad pfectionem: nō dꝛ vti suo fetu: volūtas aūt appetēdo creaturā realr̄ applicari ad finē suū: q: ad h̄ appetēdo mouet se: dꝛ vti illa re q: sic applicat rē ad finē suū in intētiōe. Vñ voluntas dꝛ vti creatura quā diligit pp deū: sic g̃ pz ex his oīb⁹ q̄ vti ꝓpe ꝛ pncipalr̄ non est alicu⁹ po⁶ nisi ipsi⁹ appetit⁹ rōnalis q est volūtas: q: volūtas est pncipalr̄ mouēs ꝛ suiipsi⁹ ꝛ oīuz que sunt in regno aie. Vñ Ans. in li. de ꝯcordia pscie ꝛ lib. ar. iter mediū ꝛ finē. volūtas mouet oīa alia istr̄a qb⁹ sponte vtimur ꝛ que sunt in nobis vt man⁹: ligua: visus: ꝛ q̄ sunt ex̄ nos: vt stilus ꝛ securis: ꝛ facit oēs volūtarios mot⁹: ipsa ꝟo se suis affectionib⁹ mouet: actiōes ãt nō attribuunꝛ ꝓpe loquēdo istis ſ3 pncipali agēti.

Ad p^m. **Ad pmū** in oppositū cū dicis q̄ ei⁹ est referre cui⁹ est ꝯferre. Dico q̄ vez est loq̄ndo de referre p modū dictātis: ſ3 nō est vez loquēdo

Referꝛ dupl̄r.

de referre p modū libere iclinātis vl̄ mouētis. rō autē refert dictādo. volūtas aūt libere iclinādo ꝛ mouēdo: ꝛ sic accipiꝛ referre: cū ab Aug̃ poniꝛ in diffōne ipsius vti. ¶ Ad 2^m cū dicis q̄ rō vtiꝛ oībus iudicando ꝛc̄.

Ad 2^m.

Dico q̄ ibi accipiꝛ vti nō ꝓpe ſ3 pro actu p⁹ ad actuz vtēdi ꝓpe dictū: vl̄ accipiꝛ ibi vti ſm q̄ dicit executionē realis applicatiōis po⁶ ad actū suū. ¶ Ad 3^m di

Ad 3^m.

co q̄ ꝓcedit ſm q̄ vti accipiꝛ pro executiōe reali applicatiōis alicu⁹ rei ad suū actū frequētata. ¶ Ad 4^m

Ad 4^m

cū dicis q̄ vti re aliq̄ est ipm realr̄ applicare ad finez debitū ꝛc̄. Dico q̄ executio isti⁹ realis applicatiōis bñ est cuiuslibet po⁶ actiue: q: tñ ista realis applicatio est soli⁹ volūtatis: sicut pncipalr̄ sb deo mouētis: q̄zuis sit ipsi⁹ intellect⁹ sicut dirigētis: q: voluntas est pncipalr̄ mouēs alias potētias ad illā executionē ꝛ actiōes magis attribuunꝛ pncipali mouēti q̄ꝫ instr̄is. iō vti nō ē ita ꝓpe aliaꝝ potētiaꝝ sic ipsi⁹ volūtat̄. ¶ Q. ō. ij.

Ar p⁹. **[S]Ecundo** queriꝛ vtꝝ qualibet re sit vtēdū. Et videꝛ q̄ sic deo vtēdū est sicut ondā: g̃ multo fortius qualibet re alia est vtendum. Assumptuz probaꝛ. quia sup illud Luc. 15. quanti mercenarij ꝛc̄. Dicit glo. q̄ licet deo seruire intuitu mercedis: ſ3 maxime fruiꝛ deo ipm amādo: g̃ licitū est deū amare pp mercedē. h̄ aūt est vti deo: q: q deū amat pp mercedē deū refert ad mercedē in itētione. ¶ Itē Aug⁹. x. de tri. c. xj. oīs q fruiꝛ vtiꝛ. ſ3 sicut

Scdo

ipse dicit de doc. xpi. li. p⁹ paꝝ post pncipiū. Res qbus fruēdū est sunt pr̄ ꝛ fili⁹ ꝛ spūssc̄us. g̃ vtendū est pr̄e ꝛ filio ꝛ spūsscō. g̃ multo forti⁹ quacūq3 re alia. ¶ Itē li

Tertio

citū est aliqd magis cogscē q̄ꝫ sūmā veritatē. g̃ silr̄ licitū est aliqd magis diligē q̄ꝫ sūmā bonitatē. ſ3 q̄ licitū est min⁹ diligē licitū est referre in intētione ad magis dilectū. h̄ aūt est vti. g̃ vtēdū est sūma bonitate multo

Quart⁹

forti⁹ g̃ quacūq3 re alia est vtendū. ¶ Itē Aug⁹. x. de tri. c. xj. vti est aliqd assumē in facultatē volūtatis. sed pctā pñt assumi in facultatē volūtatis: g̃ pctis est vtēduz multo forti⁹ g̃ quacūq3 re alia: cū pctā formalr̄ loquēdo nō debēt dici res ſ3 volūtarij defectus rerum.

In op^m

Cōtra Aug⁹ li. 83. q. q. xxx. oīs hūana ꝑuersio q̄ ēt vitiuz vocaꝛ est fruendis vti velle atq3 frui vtēdis: ſ3 deo fruēdū est. Vñ Aug⁹ p⁹ de doc. xpi. inter mediū ꝛ finē. Hec sūma merces est vt ipso pfruamur: g̃ re icreata vtēdū nō est. ¶ Itez vti re aliq̄ est ipsaz applicare ad finē debitū in re vl̄ in itētiōe. ſ3 peccatū nō est ordiatū ad aliquē finē debitū: q: est quedā deordinatio a fine debito. g̃ pctō nō est vtendum.

Rñsio Deo nō est vtendum.

Rñdeo q̄ re icreata nō est vtēdū: q: vti re aliq̄ vt iā dictū est ipaz referre ad finē debitū reali applicatiōe vl̄ intētiōe: illa g̃ re est vtēdū que ordiabilis est in finē: nō illa que ad finē nō ordiaꝛ ſ3 finis est aliaꝝ reꝝ: de⁹ aūt nō ordiaꝛ ad finē. ſ3 est vltim⁹ finis creaturarum. ꝛ ideo nō est vtendum re increata sed qualibet creata re est vtendum.

Ad p^m.

Ad pmū in oppositū cū dicis q̄ l3 deo fruire intuitu mercedis ꝛc̄. dico q̄ itelligēduz est de mercede icreata que de⁹ est q est sūma merces diligentiū se. Vñ dixit ad Abrahā Geñ. 15. Noli timere Abrahā ego ꝓtector tuus suz ꝛ merces tua magna nimis: ꝛ h̄ pz si legiꝛ lr̄a glo. pallegate que talis est: Qui futuꝛ mercedis ituitu digna opari satagūt quotidiānis supne gr̄e reficiunꝛ alimētis. ¶ Ad 2^m cū dicis q̄ oīs

Ad 2^m.

qui fruiꝛ vtiꝛ ꝛc̄. dico q̄ sumiꝛ ibi: vti nimis iꝓprie ꝛ nimis large. extēdit eniz vti ad oēm actū volēdi: q̄ pz: q: postq̄ꝫ dixit Aug. oīs q fruiꝛ vtiꝛ: statiz sbiūgit: assumit eniz aliqd in facultatē volūtat̄. ¶ Ad 3^m cū

Ad 3^m.

dicis q̄ licitū est magis aliqd cogscē q̄ꝫ sūmaz veritatē ꝛc̄. dico q̄ si ita facilr̄ possem⁹ magis cogscē p gr̄am eōem ꝟitatē icreatā q̄ꝫ creataz. Sicut possum⁹ magis diligē bonitatē increatā q̄ꝫ creatā: nō eēt nobis licitū magis cogscē ꝟitatē creatā q̄ꝫ icreatā: nūc aūt ita non est q: nr̄a dilectio plus ascēdit q̄ꝫ nr̄a cognitio. vñ sup illud ꝟbū ange. hierar. 7. c. calidū acutū ꝛ supferuidū. Habeꝛ in cōmēto. dilectio supeminet scie ꝛ maior est intelligētia. plus eni diligiꝛ q̄ꝫ itelligaꝛ ꝛ appropinq̄t dilectio ꝛ itrat vbi itellect⁹ foris est. ſ3 q: p gr̄az eōem pōt itellect⁹ nr̄ magis assentire p⁶ ꝟitati q̄ꝫ ꝟitati create: nō est licitū nobis magis assentiꝛ alicui ꝟitati create q̄ꝫ increate. ¶ Ad quartū cuz dicis q̄ peccata pñt

Ad 4^m

assumi in facultatē volūtatis. dico q̄ vti aliquo ad psens pōt accipi q̄drupl̄r: aut sicut istr̄o quo opamur: sicut carpētari⁹ vtiꝛ securi ꝛ sic sola volūtate vtimur accipiēdo vti ꝓpe ꝛ pncipalr̄: aut sicut hītu quo regulamur ꝛ sic vtimur hītu ꝟtutis nō vitij: ꝛ sic intelligiꝛ ꝟbū Magr̄i lib. 2. dis. 17. ꝛ accipiꝛ ab Aug̃ 2⁹ de li. ar. ꝟsus finē cuz dicit q̄ nullus male vtiꝛ ꝟtute: aut sicut actu q⁹ mouemur ꝛ sic nō oī actu ꝯtigit bñ vti: sic illo q mox noiat⁹ ꝯiūct⁹ est malo vt mētiri ꝛ sic de ꝯsilib⁹.

Vti q̄drupl̄r.

Aut sicut obiecto circa qd mouemur: et sic oi alio a deo vtēdū est: vel accipiēdo si bonū est: vel detestādo si est malū culpe: vel patiēter sustinēdo si est malū pene: tñ qz vtile dicit aliqd qd in se hēt vñ ordinet cuiusmodi nō est malitia: idō nō dz pcedi qd vtēdū sit malitia: qz tota rō sue ordinatiōis est ex pte ordinātis q bñ vtit malitia ipz detestādo pp deū. Vñ nō est pcedēdū qd qcqd pōt assumi in facultatē volūtatis cadat sb vsu ppie dicto nisi itelligētia de h qd est assumptibile in facultatē volūtatis acceptabile pp aliud. ¶ Questio. iij.

Ar p. — Tertio. — Scdo.

Tertio querit vtz quelibet res hñs volūtatē vtat. Et vr qd nō. Aug p de doc. xpi. iter mediū et finē. Res qb vtimur ad id referim vt bonitate dei pfruamur. sz ipe nō refert aliquā rē ad se: vt p h ipe fruat bonitate sua. g de nulla re vtit. ¶ Itē q vtit aliq re idiget ea. sz sm psalmistā. Deus bonoz nroz nō eget: g de nullo bono creato vtit: cuz g nō vtat seipso videt qd ipse nō vtitur. Nō est g vez qd quelibet res hñs voluntatē vtat. ¶ Item quelibet btūs est res hñs volūtatē: sed null btūs vtit cū ipsi sint in termio et mot cessat cū puenit ad terminū: vtl aūt qdā mot est ad terminū: g non est vez q quelibet res hñs volūtatem vtatur.

In opm **Cōtra.** Prouerb. 16. Uniuersa pp semetipz opat est dñs: g oia creata refert ad seipm vt ad finē. sz vti re aliq est referre ipm in debitū finē: g deus vtit oib creaturis: sz min videbat vti puenire deo qz alicui alij rei hñti volūtatē cuz de sūme fruat seipso. g quelibet res habens voluntatem vtitur.

Quilz hñs voluntatē pter dānatos pt vti.

Rñdeo. Uti re aliq est ipm referre in debituz finē. sz ois res hñs volūtatē pōt aliquaz creaturā referre in debitū finē siue sit creator siue creatura btā: siue creatura viatrix: g quelibet res hñs volūtatē vtit excepta creatura dānata que volūtate sua nō vtit sz abutit illud qd refert nō in finē debitū sz in debituz referēdo. sz ipsa creatura que vtit re: qua vtit refert in finē debitū q est aliud a referēte. de aūt refert ea qb vtit ad finē debitū q est ipsemet. Qz aūt de vtat creatura testat Aug p de doc. xpi. inter mediū et finē: dicēs sic de deo. Nō fruit nobis sz vtit. nā si neqz fruit neqz vtit nō iuenio qūo diligat: sz neqz sic vtit vt nos nā nos res qb vtimur ad id referim vt bonitate dei pfruamur. de aūt ad suā bonitatē vsuz nostrū refert.

Ad pm. **Ad primū** in oppositū cū dicis qd res qb vtimur ad id referimus vt bonitate dei pfruamur etc. dico qd Aug ibi loquit de nro vti: qd pz in h qd dicit res qb vtimur etc. ¶ Ad scdz cum dicis qd q aliq re vtit idiget ea. Dico qd nō est vez qn ille q vtit rē quā vtit nō refert in seipz vt in finē pp sui ipsi vtilitatē: sz bonitatē sic ēt vtit de. ¶ Ad tertiuz cū dicis qd mot cessat cū puenit ad terminū etc. Dico qd vez est de illo motu q est pp distātiā a termio: sz nō est vez de motu q causat ex piūctione cū termino siue cū fine. pfect aūt vsus causat ex piūctiōe volūtatis cū ipso fine. Vñ beati pp h qd sunt piūcti cū fine pfectius diligēdo referūt creaturas quas diligūt in finē qz cuz erāt viatores adhuc nō pfecte piūcti cū fine. Qō. iiij.

Ad 2m. — Ad 3m. — Motus cessat cū puēit ad teriz de quo motu sit vez.

Ar p. — Scdo.

Quarto querit vtz vsus pcedat electionē. Et vr qd nō. Dam. li. 2. c. 21. post electionē mēs ipetu facit ad opationē et postea vtit. g vsus nō pcedit sz seqt electionē. ¶ Itē eligē est poptare vnū alteri: vsus aūt sup hoc videt addere relationē in finem. Cuz ergo illud qd se hēt per additionē ad aliqd sit posterius illo: videt qd vsus sit posterior electione.

In opm **Cōtra** Absolutū prius est relatiuo g minus relatuz aū magis relatū. sz electio ipoztat duas rlōnes: qz ipoztat relōnē ad finē et relōnē ad illud cui aliqd pelegit. Vñ Dam. li. 2. c. 21. dicit qd electio ex duobus placētib eligē h ē p altero optare. vsus āt nō ipoztat rlōnē nisi ad finē. g vsus nāli ozdie pcedit electōez.

Usus dupl'r.

Rñdeo Dico qd si accipiat vsus pro eo qd est referre aliqd ad finē debitū in itētiōe tm. sic dico qd nāli ozdie vsus pcedit electionē. sicut bñ pbat rō facta ad hāc ptē. Si aūt accipiat vsus pro executiōe realis applicatiōis alicu rei ad finē debitum. sic dico qd electio vsuz pcedit: qz p electionē volūtatis est incōpleta dispōne ad imperandum executionem.

Ad pm.

Ad primū in oppositū cuz arguis p auctatem Dam. Dico qd Dam. accipit ibi vsū aut pro executiōe realis applicatiōis alicu rei ad finē debitū: aut pro psuetudie: et sic accipiēdo vsuz verū est qd sequit electionē. ¶ Ad scdz cū dicis qd vsus videt addē sup electionē rlōnē in finē etc. Dico qd tā vsus qz electio ipoztāt rlōnē ad illud cui aliud pelegit: et ita pz qd vti accipit pro intētiōe realis applicatiōis alicuius rei in finē debitū. sic vsus pcedit electionē. qz electio se hēt p additionē ad vsuz: sicut cū volūtas amittit aliqd ad hoc vt in finē debitū referat.

Ad 2m. Usus addit sup electionem.

Articulus scds.

Consequēter querēdū est de frui. Et circa hoc querūtur qtuor. ¶ Primo vtz frui sit act appetitiue potētie. ¶ 2o vtz ois sba hñs appetitiuam potētiā et cognitiuā frui possit. ¶ 3o vtz solus de sit obiectū debitū fruitionis. ¶ 4o vtz bti fruant deo vna fruitione vel pluribus. ¶ Questio p.

Ar p. — Scdo. — Tertio. — Quarto.

Primo ergo querit vtz frui sit actus appetitiue potētie. Et vr qd nō. phs x. ethic. c. 8. dicit qd rō vl itellect in nobis ē nobilissima potentia. sed frui est actus nobilissime potētie que sit in fruēte: cū sit nobilior actus ipsius fruētis. g est act cognitiue potētie nō appetitiue. ¶ Itē Aug p de doc. xpi. iter medium et finē. Hec est sūma merces vt ipso pfruamur. s. deo. sz sm. b. Aug. p de tri. c. 8. Cōteplatione dei nobis pmittit actionum oiuz finis atqz eterna pfectio gaudioz. illa g pteplatio est fruitio. sz pteplatio est act cognitiue potētie nō appetitiue: g et ipsa fruitio. ¶ Itē Auic. 8. meta. c. vltio Scias qd delectatio vniuscuiusqz vtutis plena est acqsitio sue pfectiōis. Delectari g in sua pfectiōe est actus cuiuslibet potētie appheñsiue: ei aūt est frui: cui est delectari: g frui nō est act potētie appetitiue tm. sz ēt est act oiuz potētiaz cognitiuaz. ¶ Itē Aug. 15. de tri. c. 21. Inest memoria: inest dilectio huic itelligētie q cognitiōe formaf potētia. g itellectiua pōt diligē: sz frui est act cuiusl3 potētie: q cogscēdo pōt diligē: qz talis pōt i obiecto dlectabilr qescē: g frui ē act po itellue.

In opm

Cōtra Aug p de doc. xpi. paz post pncipiuz dicit qd frui est amore inherē alicui rei pp seipaz sz amare nō est act nisi potentie appetitiue. Vñ Aug dicit. 15. de tri. c. 7. qd nō amam nisi p volūtatez. g frui nō est act nisi potētie appetitiue. ¶ Itē Aug. x. d trini. c. xj. dicit qd frui est vti cū gaudio. sz sicut visuz ē sup vti p et pncipalr nō ē act nisi po appetitie. g nec frui.

Frui dr p silitudinē fruct in arboze.

Rñdeo qd frui in re fruēte dr sz silitudinē suauis fruct in arboze. Suauis fruct arboris est vltimū qd de arboz expectat et cū suauitate pcipit. Ita dico qd frui in re fruēte est vltim act rei fruētis qz delectatio cōcomitat imediate. vltim aūt act est quo in obiecto quiescit. ergo frui est vltimus actus ipsius fruentis quo quiescit in re qua fruit qz delectatio immediate concomitat. Quapropter triplici de causa nō potest eē act cognitiue potētie: qz act potētie cognitiue nō est

non est actus vltimus:q2 ad actu3 appetitiue potētie
F.2.38 ordinat:q2 ſm phm.3.de aia:appetit⁹ ſeqt cognitionē
In actu cognitiue nō pōt eē qes:q2 nō qeſcit in obie/
cto p actū ordinatū ad actum vlteriorē:q2 in tali actu
magis eſt tēdētia q̄3 qes:actū ēt cognitiue nō ꝯcomi/
tat delectatio niſi mediāte actu appetitiue potētie.nō
eni3 delectamur in cognit(niſi q2 ip3 dil gim⁹:nec de
lectamur i cognitiōe niſi inq̄tū diligim⁹ cognitionē.
Sequit ergo q2 frui nō eſt act⁹ cognitiue potētie:niſi
diſpoſitiue:z q2 eſt ſoli⁹po^e appetitiue elicite. cog̃ eni
diſponit ad actum appetit⁹qui eſt fruitio.Et ſic p3 q2
frui nō eſt act⁹cuiuſcūq3 potētie appetitiue. nō eni eſt
act⁹potētie appetitiue rei carētis potentia cognitiua.
Quapropter elemēta mineralia z plāte nō fruuntur:
q̄3uis hēant nālē potētiā appetitiuā cui⁹ act⁹ eſt q̄da3
inclinatio naturalis:q2 enim cognitiōe carent p ſuu3
appetitum non delectantur in obiecto.

Ad p^m. **Ad pmū** in opp^m cū dicis q2 itellect⁹ eſt nobiliſ ſima potētia zc. dico q2 volūtas nobi/
lior ē po^a q̄3 itellect⁹vt oñdet li.2.vñ ad h vt vbū phi
allegatū ver2 ſit:o3 accipi itellect⁹ put noiat totā pte3
itellectiuā cōprehēdentē rōnē z volūtate3 q̄ diſtiguit
ꝯ vegetatiuā z ſenſitiuā.

Ad 2^m. ¶ Ad 2^m cū dicis q2 ꝯtēpla⁹ eſt finis zc.dico q2Aug⁹ibi accipit ꝯtēplatiōnē p vita
ꝯtēplatiua q̄ cōprehēdit cognitionē z dilectionē: ali/
qñ tñ magis denoiat a cognitiōe q̄3 a dilectiōe: nō q2
pncipali⁹ſit in cognitiōe q̄3 in dilectiōe finis rōnalis
creature:imo eꝯ:vt in 4°oñdet.ſ3 q2 viſio euidētius
diſtiguit ſtatū pñie a ſtatu vie q̄3 dilectio eo q2 de⁹non
videt imediate in via de cōi lege.De⁹ aūt imediate di
ligit z in via z in pñia:q̄3uis in via ipfecte z in pñia p/
fecte.

Ad 3^m: ¶ Ad 3^m cū dicis q2 q̄libet potentia delectat in ſua pfectiōe:dico q2 hoc itelligēdū eſt appetitiua po^a
mediate.Ad pfectionē aūt po^e apphēſiue apphēdens
delectat p po^am appetitiuā.

Ad 4^m ¶ Ad 4^m cū dicis q2 ſeſt dilectio huic itelligētie q̄ cogitatiōe format zc. nō eſt
itelligēdū q2 p itellectū diligam⁹:cū añ in eodē li° di/
cat Aug⁹q2 nō amam⁹ niſi p volūtatē.ſ3 itelligēdū eſt
q2 hēt p po^am ꝯcomitantē:cui⁹eſt act⁹amādi p quē ap
plicat ipſa itelligētia ad hoc vt actus intelligēdi for/
metur.

¶ Queſtio.ij.

Secundo querit vtr2 ois ſba hñs ap/ petitiuā po^am z cognitiua3
Ar p. poſſit frui.Et vr̃ q2 nō.Aug⁹ p̄ de doc.xpi.in/
ter mediū z finē dicit ſic loquens de deo:qūo
diligit aut vt nobis vtat aut vt fruat.ſ3 ſi frui
tur eget bono nr̃o ex h habeo q2 fruēs indiget re qua
fruit:ſ3 de⁹nō idiget neq3 ſe neq3 alio:q2 ois idigētia a
deo ſūme excluſa eſt:ergo de⁹nō fruit nec ſe nec alio.
Scdo ¶ Itē ſancti in pñia nulla re idigēt : q2 ſm.b.Aug.
13.de tri.ca.5.Btūs nō eſt niſi q hēt oia q̄ vuult z ni/
hil mali vult.S3 vt iā dictu3 eſt q fruit re aliq̄ idiget
Tertio. ea:g̃ ſcti in pñia nō fruunt. ¶ Itē ſm Aug.x.de tri.c.
x.Fruimur cognitis in qb⁹volūtas pp ſeipſa delecta/
ta ꝯquieſcit.ſ3 ſcti in via nō qeſcūt:q2 deo pfecte ꝯiū/
cti nō ſunt.Vñ dicit btūs Aug⁹ p̄ ꝯfeſ.loqēs ad deū
Feciſti nos dñe ad te z inqetū eſt cor nr̃m donec reqe
Quārto. ſcat in te.g̃ ſcti in via nō fruunt. ¶ Itē Anſ.in li.de
caſu diaboli.c.6.dicit de angelis malis:q2 nullū bonū
velle pñt quo nō careāt.g̃ nullū bonū hñt q2 hēc ve/
lint.ſ3 dilectio nō eſt niſi ex pſentia boni voliti. g̃ non
Quito. delectant.ſ3 fruitio nō eſt ſine delectatiōe:g̃ nō fruūt. ¶ Itē Aug⁹p̄ de doc.xpi.paꝝ poſt pn^m. Res q̄ fruū
tur z vtunt nos ſum⁹.z Magr̃ addit in lr̃a z angeli
ſcti.ergo videtur q2 bruta:q̄3uis habeant potētiā co/
In op^m. **Cōtra** gnitiuā z appetitiuam non fruuntur. Frui aliq̄ re ſicut obiecto eſt in ea qeſcē cū
delectatiōe:ſ3 h pōt cōpetē cuilibet rei hñti potētiam
cognitiuā z appetitiuā.g̃ ois talis res pōt frui.

Rñdeo q2 frui eſt p actū po^e appetitiue qeſcē in re aliq̄ tāq2 in obiecto q̄3 actū delectatio Solo.
ꝯcomitat imediate.Hec aūt qetatio pōt eē vl' ſ3 appe
titū regulatu3 rōne tm̄:z ſic fruunt boni ſūmo bono: Quieta
vl'ſm appetitū libidinoſu3 liber tm̄:z ſic fruunt mali tio pōt
bono creato.vl'ſm appetitū ſenſualitatis tm̄:z ſic bru eſſe du/
ta fruunt cibo.Vñ Aug⁹li.83.q.q.30.frui cibo z q̄lib3 plr.
corpali voluptate nō abſurde eſtimant beſtie:ſm aūt ē
volūtatē recta rōne regulatā ꝯtigit frui tripl'r: ſm q2 Frui re
triplex pōt eē qes p volūtate3 in ſūmo bono.Vno° p cte ꝯtin
oimodā pdēptatē reālē:z ſic fruit de⁹ ſeipſo.Alio° p git tri/
gr̃ia3 z ſic fruunt beati deo.Alio° p gr̃as vie z ſic ſācti plr.
hoies viatores fruunt deo. ¶ Primo⁹fruēs nō indi/
get re qua fruit.nullus eni ppe dr̃ idigē ſeipſo. ¶ In
2°eſt idigētia neceſſitat(q̄ ēt eſt d bono hito. ¶ In
tertio modo eſt indigentia cuiuſdam penurie que eſt
de bono non plene habito.

Per hoc p3 rñſio ad argumētū pmū. nō enim valet iſta ꝯña:ſi de⁹frueret nobis ege Ad p^m.
ret bono nr̃o:g̃ ſi fruit ſe eget ſeipſo. ¶ Patet etiam Ad 2^m.
ad 2^m q2 idigētia neceſſitatis q̄ eſt de bono hito nō eſt
ꝯ rōnē btitudis nec repugnat huic q2 dictū eſt q2 bea
ti hñt qcqd volūt. ¶ Ad 3^m cu3 dicis q2 ſci in via nō Ad 3^m.
qeſcūt in deo zc.dico q2 eo mō quo p volūtatē qeſcūt
in deo fruunt deo:z q2 in deo nō qeſcunt pfecte eo q2
nō hñt ipm in re:iō nō fruunt pfecte:q2 tñ hñt in itē
tiōe intēdētes ipm pp ſemetipm:iō in deo qeſcūt:q̄3/
uis ipfecte:q2 eoꝝ intētio in deo qeſcit z in ea fruunt
deo:q̄3uis ipfecte reſpectu fruitiōis pñie. ¶ Ad 4^m Ad 4^m.
dico q2 vbū Anſ.o3 itelligi de angelis malis pro ſtatu
quā hēbūt poſt iudiciū:q2 tū dilectio eoꝝ qua de ma/
lis gaudēt eſt tāta amaritudie reſpſa:iō nō o3 ꝯcedi q2
fruant niſi ſm qd z determinādo q̄lr fruūt z q̄lr nō.
¶ Ad 5^m cū dicis q2iter creaturas nos z āgeli ſci ſum⁹ Ad 5^m.
q fruūt zc.hoc nō eſt itelligēdū cu3 pciſiōe.Vñ nō po
nit ibi tm̄:noiat tñ magis hoies z angelos ſctōs q̄3
bruta pp h q2 rōnali nāe q̄ eſt hō z angelis ſctis ꝯuēit
fruitio ſm rōnē pfectā:brutis aūt ſm rōnē ipfectā:q2
brutū z ſi cognoſcat bonū in quo appetit⁹ ei⁹ quieſcit
ſm id qd eſt:nō tñ cog̃ſcit in eo rōnē boni:z q̄3uis ēt
appetat ipm ſm id qd nō eſt:tñ appetit in ipſo rōne3
boni:eu3 eā nō app hēdat nec eſt ei⁹appetit⁹nat'ai bo
no qeſcē qd poſſit dare appetitui pfectā qetē. Q6.3

Tertio q̄rit vtr2 ſolus de⁹ ſit debitū obie/ ctū fruitiōis.Et vr̃ q2 nō:dicit.n. Ar p°.
Tulli⁹in rethorica:q2 expetēdoꝝ tria ſūt gñā.
Vnū qd pp ſe expetēdū eſt.ſ.ſcia z vtus. Aliō
q2 pp alteꝝ tm̄ vt pecūia.Alteꝝ q2 pp vtrūq3
vt amicicia:ſ3 illud qd pp ſe eſt expetēdū pōt eē debi/
tu3 obiectū fruitiōis:g̃ ſcia z vtus pñt eē fruitiōis ob/ Scdo
iectū debitū. ¶ Itē capacitas nr̃e volūtatis finita eſt
g̃ aliquo bono finito repleri pōt.ſ3 illud qd pōt replē
nr̃a3 volūtatē pōt totū appetitū nr̃e volūtatis qetare
z tale bonū nō pōt eē debitū obiectū fruitionis:g̃ ali/
qd bonū finitū pōt eē fruitiōis nr̃e debitum obiectū.
¶ Itē apl's ad phi.Ita fr̃ ego te fruar i dño:ſ3 i h apl's
ñ rephēdit:g̃ creatura pōt eē dbitū fruitiōis obiectū. Tertio

Cōtra Aug.p̄ de doc.xpi^a.paꝝ poſt pn^m. Frui ē amore iherere alicui rei p'ſeip3.ſ3 ſoli deo In op^m.
pp ſeipm eſt amore iherēdu3:g̃ ſolo deo eſt fruēdū.

Rñdeo q2 ſolus de⁹eſt debitū obiectū fruitionis loquēdo nō de fruitiōe ſm rōnē ipfectā: Rñſio
ſm quem modum bruta fruuntur cibo : vt ſupra vi/ Solo
ſum eſt:ſed de fruitione ſm rationem perfectam : que deo eſſe
tamen perfectio gradus habet:que fruitio eſt p liberā fruēdū.

voluntatē.⁊ hoc oñdo p auctes ⁊ rōnes.p auctes ſic.
Dicit enim btūs Aug° p°de doc°xpi° pa͞r poſt pn^m:
vtēdū eſt hoc mūdo nō fruēdū.⁊ paru poſt dicit.res
qb°fruēdū eſt ſunt pī ⁊ fili°⁊ ſpūſſctūs.Jtē infra in eo
dem li°cuꝫ adeſt qd diligiꝭ etiā dilectionē ſecū neceſſe
eſt gerat:p quā ſi trāſieris eāqꝫ ad illud vbi p amāduꝫ
eſt rettuleris:vteris ea ⁊ abuſiue nō ,ppe diceris frui.
Si vo ihēſeris atqꝫ pmāſeris finē in ea ponens letitie
tue:tūc vere ⁊ ,ppe frui dicēduꝫ es:qd nō eſt faciēduꝫ
niſi in illa trinitate.i. ſummo ⁊ incōmunicabili bono.
Oñdit duabus rōnibuſ ſolo deo eē debi/te fruendum. ¶ Hoc idē oñdiꝭ duab°rōnib°:p°ſic nō eſt licitū vo/
lūtati ſtatuere vltimā quietē niſi in re nobiliſſima que
per volūtatē attingi pōt:qꝛ ſola talis res eſt finis vlti/
mus volūtatis:⁊ nō eſt licitū ſtatuere ſibi nō vltimuꝫ
fineꝫ pro vltimo fine.ſꝫ de°eſt res nobiliſſima ⁊ p vo/
luntatē attingi pōt.qꝛ de aīa dꝭ.14.de tri.c.8.ꝙ eo eſt
imaginatio dei quo ei°capax ⁊ pticeps eē pōt:qd a ſili
pōt dici de angelo.ḡ nulli volūtati licitū eſt ſtatuē vl/
timaꝫ quietē niſi in deo.ſꝫ frui re aliq̄ eſt in ea vltimo
quieſcē:vt hēri pōt ex ſupdictis dicēte Aug̃ p ꝺ doc^a
xpiana.ꝙ frui eſt amoꝛe ihērere alicui rei pp ſcipm.ḡ
nō eſt licitū frui niſi deo. ¶ Jtē nō eſt licitū p liberaꝫ
voluntatē ſtatuere vltimā quietē niſi in illa re in qua
ſola qetari pōt:ſꝫ talis res eſt ſolus de° vt oñdā . ergo
nō eſt licitū volūtati ſtatuere vltimā qetē niſi in deo.
ſꝫ p volūtatē frui re aliqua eſt in ea ſtatuere vltimam
quietē:qꝛ vt ſupdictū eſt:frui eſt vltimus act° appeti
tiue potētie quo delectabilr̄ qeſciꝭ in obiecto. ḡ nō eſt
licituꝫ frui aliq̄ re tanq̄ꝫ obiecto niſi deo.Minoꝛ pꝫ p
Aug^m dicentē p ꝯfeſſ.,ppe pn^m ad deuꝫ ſic . feciſti nos
dñe ad te ⁊ inqetū eſt coꝛ nr̄m donec reqeſcat i te.⁊ p
auctoꝛē de ſpū ⁊ aīa añ mediū dicentē ꝙ tāte dignita
tis eſt humana ꝯditio vt nullū bonū ei poſſit ſufficē
pter ſummū.qd etiā pſuadet expientia:qꝛ hō expiꝭ in
ſe ꝙ q̄ꝫtūcūqꝫ cogitet magnū bonū finitū ſemp inue/
nit appetitū ſuū paratū ad ampli° appetēdū.Patꝫ ēt
hoc p rōnē:qꝛ mobile tēdit in motoꝛē p influētiā quā
recipit a motore.ſꝫ pmus motoꝛ magis eſt mouēs in
oī motu q̄ꝫ ſcdi motoꝛes.qd ,pbari pōt p illud qd hꝭ
p^a ,ppōne de cauſis in textu ⁊ in cōmēto . ⁊ iō mobile
plus tēdit in p^m motoꝛē q̄ꝫ in motoꝛes ſcdarios:ex q°
ſequiꝭ ꝙ cū volūtas moueaꝭ ab ipſo deo ſicut a primo
Ad p^m. motoꝛe nō pōt acqetari plenarie in ipſo.
Sol.argumentoꝝ. Ad p^m in op^m cū dicis ꝙ ſcia ⁊ vtuꝫ pp ſe expetēda
ſūt ⁊c̄.dico ꝙ ibi poniꝭ ppō p ppōne ly pp
,p p.Uñ vult dicē ꝙ p ſe expetēda ſūt.qꝛ ſic bona hōe
ſta ⁊ p ſe oꝛdināntia hoieꝫ in vlti^m finē:non tñ pp hoc
Ad 2^m. ſequiꝭ ꝙ expetēda ſunt pp ſe ſicut pp finē vltimū. vñ
ly p ſe excludit p accñs. ¶ Ad 2^m cuꝫ dicis ꝙ capaci/
tas nr̄e volūtatis finita eſt ⁊c̄.dico ꝙ illū bonū cuius
volūtas nr̄a capax eſt ſicut rei itrinſece ⁊ inherentis
finitū eſt:tñ boni iſiniti tāqꝫ obiecti ipſa capax eſt : qꝛ
ipm apphēdit nō tñ cōpꝛehēdit:q̄ꝫuis actu finito ⁊ i/
tēſiue.⁊ iō in bono finito nullaten° pfecte qeſcē pōt.
Ad 3^m. ¶ Ad 3^m cuꝫ arguis p aplm ad Phil.dico ꝙ ſenſus
eſt ſm glo.Ego te fruar in dño.i.gaudebo de te in re/
gno dei ſi feceris qd rogo:h̄ eſt dictu:gaudebo de fru
ctu tuo.ſile dꝭ ad Ro.15.vbi aplus ſi vobis pmuꝫ ex
parte fruitus ero:vel qd exponens glo.dicit.i.de fru/
ctu veſtro letatus. ¶ Queſtio.iiij.

Ar p° Quarto queriꝭ vtrum beati fruanꝭ deo
vna fruitione vel pluribus.Et
videꝭ ꝙ plurib°.Quia ſm phm 2° de aīa.diſti
T.c.33. ctio actuū innoteſcit per obiecta.ḡ cum in di
uinis ſint tres pſone qbus fruēdū eſt:illis fru
untur beati triplici fruitione. ¶ Jtem tres pſone plu
Scdo. rib°cognitionib°cogſcunꭓ ſuis ,pprietatibus que ſunt
plures:ḡ cum cognitio ſit pꝛeuia ad fruitionē. Videꭓ
ꙮ beati fruunꝭ trib°pſonis plurib°fruitionib°.
Cōtra.rl̄ua ſunt ſil̄ natura ⁊ itellectu ſꝫ phm in pmē In op^m C.ꝺ ad aliqd.
tis.ſed tres pſone nō diſtinguunꝭ niſi relōnibus ſm
Boe^m p°li°de tri.c.vltimo:dicentē ꝙ ſba ꝯtinet vni
tatē:relo multiplicat trinitatē.ḡ tres pſone vnica co
gnitione cognoſcunꝭ:ḡ ⁊ bti illa vnica fruitiōe fruūꝭ.

Rñdeo ꝙ bti fruunꝭ trib°pſonis vna fruitione:⁊ Sol.q.
rō hui°eſt:qꝛ rō q̄re fruēdū eſt illis eſt ſū Btōs
ma bonitas que vna eſt in tribus pſonis ⁊ ſic foꝛmale frui vni
obiectū fruitionis in illis eſt vnū : ⁊ iō reſpectu earuꝫ ca frui/
nō numeraꭓ act°fruitionis:⁊ vnica etiam adoꝛatione tiōe tri/
adoꝛanꝭ:ſm ꝙ dicit Dam.li.p°.c.8. bus pſonis.

Ad p^m i op^m cū dicis ꝙ act°inoteſcūt p obta ⁊c̄.di Ad p^m.
co ꝙ h̄ itelligēdū ē ꝺ diſtictōe oboꝝ q̄ꝫtū ad
rōnē foꝛalē.Jn trib° āt pſoniꝫ nō eſt diſtictio ſūme bo
nitatis que eſt foꝛmale obiectuꝫ fruitionis. ¶ Ad 2^m Ad 2^m.
cum dicis ꝙ cognitio eſt puia ad fruitionē ⁊c̄.dico ꝙ
cognitio inq̄ꝫtū eſt puia ad fruitionē:vna eſt triū pſo
narū qꝛ ſic cognoſcunꝭ ſub rōne qua ſunt vnū ſūmuꝫ
bonū. ¶ Argu^m ad ptē opp^am gr̄a ꝯclōnis ꝯcedaꝭ.
¶ Sequitur expoſitio textus vel littere. Epilogus

Omniuꝫ igiꝭ q̄ dicta ſunt
ex quo de rebus
ſpāliter tractauimus:hec ſūma eſt
ꝙ alie ſunt qb°fruēduꝫ eſt:alie qb°
vtēdū ē:alie q̄ fruunꝭ ⁊ vtunꭓ.Et i/
ter eas quib° vtēduꝫ eſt ēt q̄dā ſunt p quas
fruimur vt vtutes ⁊ potētie animi : que ſunt
naturalia dona:de qb°oib° anteq̄ꝫ de ſignis
tractemus agēduꝫ eſt.ac pmuꝫ de reb°qbus
fruēduꝫ eſt.ſ.de ſctā atqꝫ iduiidua trinitate.

Circa lr̄am Cois doctrina
rex ē vl ſignoꝝ
h̄ accipiꝭ res large,put ſb noie rei etiā Res large mō
intelligunꝭ puatiōes:que tñ qꝛ nō co ſumi pt
gnoſcunꝭ niſi p hitus ſm phꝫ p ꝺ aīa.
iō de eis nō eſt doctrīa p : ſed ex ꝯñti.
(Oē ſignū res aliqua ē.)ſ.ſumēdo rē
in ſua gn̄alitate nō ,put eſt ps pdicte diuiſionis que ē
in res ⁊ ſigna.(Nō āt ois res ſignū eſt)ſ.loquēdo de ſi Signū duplex.
gno ꝙ ſigt̄ aliqd ex inſtōne non de ſigno ꝙ ſigt̄ ex nā
ſua:qꝛ ois creatura aliquo mō repſentat creatoꝛē.Pri Du° Solo.
mū de reb°⁊ poſtea de ſignis diſſeremus . Cōtra.qꝛ p
ſigna deueniēdū eſt in cognitionē reꝝ. Dico ꝙ veꝝ ē
illaꝝ reꝝ quaꝝ ſunt ſigna:ſꝫ illa ſigna de qb°poſtea de
teriat nō ſūt iſtituta ad ſigndū res de qb° agit in h̄ p.
Nō enī facile pōt iueniri nomē qd tāte excellētie ꝯue
niat.Huic ꝯcoꝛdat qd hꝭ.22. ,ppōne de cauſis:cā p^a ē
ſup oē nomē qd noiaꝭ.Ois q fruiꝭ vtiꝭ . Cōtra.bꝛuta Cōtra
fruuntur ⁊ non vtuntur.

Reſpōdeo. logꝭ de fruitiōe q̄ eſt p volūtatē: Rñſio.
⁊ de vti ſm ꝙ ē aliqd aſſumē i fa Quo in
cultatē volūtatꝫ:⁊ ſic veꝝ ē ꝙ ois q fruiꝭ vtiꝭ.Jn hoie hoie eſt
ſpes ponēda nō eſt.Veꝝ eſt ſicut i ſaluatoꝛe:pōt tñ po ponēda
ni ſpes in hoie tāq̄ꝫ in coadiutoꝛe:⁊ ab hoie poſſum° ſpes ⁊ quō nō.
expectare aliqd tpale:nō tñ ſicut a pncipali datoꝛe:qꝛ
pncipalis datoꝛ oiuꝫ bonoꝝ de°eſt.Jta frater ego fru/
ar in dño.Expoſitū eſt in ſolōne cuiuſdā argumenti. vltimi.
pōt tñ alr̄ dici ꝙ eſt ibi hypalage.i.fruar dño i te. Qꝛ penulti.
bon° eſt de° ſūm°.h̄ eſt dictu qꝛ bonitas ei°eſt rō q̄ vo q. p° di.
luit ab eterno dare nobis eē ex tpe.⁊ iō ex illo vbo nō
ſequiꝭ ꝙ qꝛ fuit bonus ab eterno ꝙ fuerimus ab eter
no.Virtutes pp ſe expetēde ⁊ amāde ſūt.Expoſituꝫ ē
in ſolōne pmi argumēti penultia.q.hui°diſtinctionis.
¶ Diſtinctio ſcda.

¶ Distinctio secunda.

¶ De mysterio trinitatis ⁊ vnitatis.

Ocitaqȝ vera ac pia fide tenēdū
Aug°. est ꝙ trinitas sit vn⁹ ⁊ solus ve
rus de⁹: vt ait Aug⁹ in libro p°
de tri. s. pr̄ ⁊ fili⁹ ⁊ spūssanct⁹ ⁊
hec trinitas vni⁹ eiusdēqȝ sbstā
tie vel essentie dr̄ credit̄ ⁊ intelligit̄ que est sū
mū bonū: qd̄ purgatissimis mētib⁹ cernit̄.
Mētis enim hūane acies inualida in tā excel
lēti luce nō figit̄ nisi ꝑ iustitiā fidei emūdet̄.
Idem in li. retrac. Nō approbo qd̄ in orōne
dixi: deus q nō nisi mundos veꝝ scire volui
sti. rn̄deri enim pōt multos etiam nō mundos
Suadet de hac mā cuȝ mode/stia ⁊ ti/more. multa scire vera. De hac re ergo sūma ⁊ ex
cellētissima cuȝ modestia ⁊ timore agēdum
est: ⁊ attētissimis aurib⁹ atqȝ deuotis audiē
duȝ: vbi querit̄ vnitas trinitatis pr̄is. s. ⁊ filij
⁊ spūssancti. qꝛ neqȝ ꝑiculosius alicubi errat̄:
nec laboriosius aliqd querit̄: neqȝ fructuosi⁹
aliqd inuenit̄. Proinde oīs qui audit ⁊ legit
ea que de ineffabili ⁊ inaccessibili luce diuinita
tis dicūt̄: studeat imitari atqȝ seruare qd̄ ve
Aug° nerabilis doctor Aug⁹ in p li° de tri. de seip
so ait. Nō pigebit me inqt sicubi hesito que
rere: nec pudebit sicubi erro discere. Quisqs
ergo audit hoc vel legit: vbi pariter cert⁹ est
mecum ꝑgat: vbi pariter hesitat querat me
cum: vbi errorē suū cognoscit redeat ad me:
vbi mecū reuocet me. Itaqȝ igrediamur si
mul charitatis viam tendentes ad eum de
quo dictum est. querite faciem eius semper.

¶ Que fuerit intētio scribentium de trinitate.

Omnes aūt catholici tractatores vt
in eodē p li. Aug⁹ ait: qui d̄
trinitate que de⁹ est scripserūt: hoc intēderūt
ſm scripturas docere ꝙ pr̄ ⁊ fili⁹ ⁊ spūssanct⁹
vnius sint sbe: ⁊ inseꝑabili equalitate vnus
Aug° sint de⁹. Aug⁹ in li. retrac. vbi dixi de pr̄e ⁊
filio q gignit ⁊ quē gignit vnū est. Dicēdū fu
Jo. x. it vnū sūt sicē ipsa veritas apte loqt̄ dicēs. Ego
⁊ pr̄ vnū sum⁹. vt sit vnitas in eēntia ⁊ in ꝑso
nis pluralitas: ideoqȝ non sunt tres dij: sed
vnus deus: lȝ pr̄ genuerit filiuȝ: ⁊ iō fili⁹ non
sit qui pr̄ est: filiusqȝ a pr̄e sit genit⁹. ⁊ ideo pr̄
nō sit qui fili⁹ est. ⁊ spūssanctus nec pr̄ sit nec
fili⁹. sȝ tm̄ pr̄is ⁊ filij spūs vtriqȝ coequalis: ⁊
ad trinitatis vnitatē ꝑtinēs. Teneamus er
go pr̄em ⁊ filiuȝ ⁊ spm̄sctm̄ vnuȝ eē naturalr̄
deuȝ vt ait Aug⁹ in li. de fide ad Petrum.
Neqȝ tn̄ ipm̄ pr̄em eē qui fili⁹ ē: nec filiū ipȝ
eē qui pr̄ est: nec spm̄sctm̄ ipȝ eē qui pr̄ est aut
fili⁹. Una est enim pr̄is ⁊ filij ⁊ spūssancti eēn
tia: quā greci homousion vocāt. in qua nō est ali
ud pr̄ aliud fili⁹ aliud spūssctūs: q̄uis sit ꝑso
naliter alius pater alius fili⁹ ali⁹ spūssctūs.

¶ Quis ordo seruādus sit cū de trinitate agit̄.

Ceterū vt in li. p de trinita. docet
Aug⁹. ꝑmū ſm auctorita Aug°
tes sctārū scripturaꝝ: vtꝝ ita fides se hēat d̄
mōstrādū est. Deinde aduersus garrulos rōci
natores elatiores mag̃ ꝙ̄ capaciores: rōnib⁹
catholicis ⁊ similitudib⁹ ꝯgruis ad defensionem
⁊ assertionē fidei vtendum est: vt eoꝝ inqsitio
nib⁹ satisfaciētes māsuetos plenius instrua
mus: ⁊ illi si nequerint inuenire qd̄ queritur
de suis mentibus potius ꝙ̄ de ipsa veritate
vel de nostra dissertione conquerantur.

¶ Testimonia sanctoꝝ de trinitate.

Proponam⁹ ḡ° in mediū veterꝫ
ac noui testamēti
auctēs qb⁹ diuine vnitatis atqȝ trinitatis vi
tas demōstret̄: ac p̄m ipsa legis exordia occur
rāt: vbi Moyses ait. Audi isrl̄ dn̄s de⁹ tuus Deut. 6
deus vnus est. Item. Ego sum dn̄s de⁹ tuus Exo. 20
qui eduxi te de terra egypti. Nō erūt tibi dij
alieni ꝑter me. Ecce hic significauit vnitatē
diuine nature. Deus enim ⁊ dn̄s vt ait Am Ambr̄.
bro⁹ in li. p de trinitate: nomē est nature: no
men est potestatis. Item alibi loquēs de⁹ ad
Moysen ait. Ego sum qui sum. ⁊ si quesierit Exo. 3.
nomē meū vade ⁊ dic eis: qui est misit me ad
vos. Dicēs enim ego sum: nō nos sumus: ⁊ q
est nō qui sumus: aptissime declarauit vnum
deum solum eē. In cantico etiā Exodi legit̄. Exo. 15
Dn̄s oīpotēs nomen eius. nō ait dn̄i: vnita
tem volēs significare: ꝑsonaꝝ quoqȝ plurali
tatē: ⁊ nature vnitatē simul ōndit dn̄s in Ge
nesi dicēs. Faciamus hoīem ad imaginem ⁊ Gen. 1.
similitudinē nostrā. dicēs enim faciamus ⁊ nr̄am
pluralitatē ōndit ꝑsonaꝝ: dicēs vō imaginem
vnitatē essentie. Ut enim dicit Aug⁹ in libro Aug°
de fide ad Petrum. Si in illa natura pr̄is ⁊
filij ⁊ spūssancti vna esset tm̄ ꝑsona: nō dicere
tur faciamus ho. ad ima. ⁊ sim. no. Cum eni
dicit ad imaginē ōndit vnam naturā esse: ad
cuius imaginē hō fieret. cum vō dicit nostrā
ōndit eūdē deū nō vnā sȝ plures esse ꝑsonas.

¶ Aperte ōndit ꝙ nec solitudo nec diuersitas
nec singularitas ibi est sed similitudo.

Hylari⁹ quoqȝ i li° 5° de tri. dicit his Hyla.
vbis sign̄i: ꝙ in trinitate nec
diuersitas ē. nec singlitas vl̄ solitudo: sȝ simitu Pro/bat ꝙ nec so/litudo nec di/uersitas nec sin/gularitas ibi est sȝ similitudo
do ⁊ pl̄alitas siue distictio. Ait enim sic. Qui
dixit faciam⁹ ho. ad ima. ⁊ si. no. inuicē sui esse
siles: i eo ꝙ dicit imaginē ⁊ similitudinē nostrā
ōndit imago enī sola nō est: ⁊ similitudo nō sibi
est: neqȝ diuersitatē duob⁹ admisceri: alterius
ad alteꝝ similitudo ꝑmittit. Itē idē i li. iiij. abso
luti⁹ voluit itelligi sigtionē hāc nō ad se eē re
ferēdā tm̄: dicēdo faciamus ho. ad ima. ⁊ si.

no. Professio enim consortij sustulit intelligentiã singularitatis. quia consortiũ aliqd nõ põt esse sibi ipsi solitario. Neqꝫ rursus solitudo solitarij recipit faciamus: neqꝫ quisqꝫ alieno a se loquitur nostrã. Utreqꝫ enim sermo. s. faciamus et nostrã ut solitariũ eundẽqꝫ nõ patitur: ita neqꝫ diuersum a se alienũqꝫ significat. Solitario conuenit: faciã et meã: nõ solitario vero conuenit dicere faciamus et nostrã. vterqꝫ sermo vt nõ solitariũ tm: ita neqꝫ differentẽ eẽ vel diuersum esse significat. nobis quoqꝫ nec solitarius neqꝫ diuersus est cõitẽdus. Ita ergo deus ad cõem sibi cum deo imaginẽ eandẽqꝫ similitudinem hoĩem reperitur operari: vt nec significatio efficientis admittat intelligentiã solitudinis: nec operatio cõstituta ad eandem imaginẽ vel similitudinẽ patiatur diuersitatem diuinitatis. In his verbis Hylarius pluralitatẽ psonarũ voluit intelligi noĩe cõsortij: atqꝫ cum significauit noĩe cõsortij vel pluralitatis nõ poni aliqd: sed remoueri. pluralitas enim vel cõsortiũ psonarum cũ dicitur solitudo: et singularitas negatur: cum dicimus plures esse psonas significamus quod non est vna sola. Ideo Hylarius volens ista subtiliter et sane itelligi ait. pfessio cõsortij sustulit itelligẽtiã singularitatis. nõ dicit posuit aliqd. Ita etiã cum dicimus tres psonas singularitatem et solitudinẽ tollimus: et quod pater nõ est solus: nec filius est solus: nec spũssctũs est solus significamus. et quod nec pater tm est et filius: nec pater tm et spũssctũs: nec filius tm et spũssctus. De hoc autẽ plenius in sequẽti agetur: vbi etiã sm qd sibes dicãtur tres persone. et vtrum aliquo modo sit ibi diuersitas vel differentia ostendetur.

¶ Ad id quod ceperat redit vt alias sanctorum auctoritates supponat.

Nunc vero ad ppositũ redeamus et ad ostẽdẽdã psonarum pluralitatẽ atqꝫ eẽntie diuine vnitatẽ alias scõrum auctẽtes iducamus. Moyses dicit. In pncipio creauit deus celũ et terrã. p deum signãs pr̃em. p pncipiũ filiũ. et pro eo qd apud nos dicitur deus: hebraica veritas hẽt heloim qd est plurale huius singularis qd est hel. Qd ergo nõ est dictũ hel qd est deus: sed heloim qd põt interpretari dij siue iudices ad pluralitatẽ psonarum refertur: ad quã etiã illud attinere videtur quod diabolus p serpentẽ dixit. Eritis sicut dij: pro quo habet in hebreo heloim: ac si diceret. eritis sicut diuine psone. Ille etiã maximus prophetarum et regũ Dauid: qui suã pcedẽtibus ceteris pfert intelligẽtiã dicẽs. Super senes intellexi: vnitatẽ diuine nature ostẽdens ait. Dñs nomẽ est illi: nõ dicit dñi. Alibi etiã eiusdem vnitatẽ et eternitatẽ simul ostẽdens ait ex psona dei. Israel si me audieris nõ erit in te deus re. nec ado. de. alie. Aliud hoc vt dicit Ambro. in pmo libro de trini. significat eternitatem: aliud vnitatẽ substãtie indifferentis: vt neqꝫ posteriorẽ pr̃e: neqꝫ alterius diuinitatis filium: vel spm̃sctm̃ esse credamus. Nã si pr̃e posterior est filius vel spũssctũs recẽs est: et si vnius nõ est diuinitatis: alienus est. sed nec posterior est: quia recens nõ est nec alienus. quia ex pr̃e natus est filius. Ex pr̃e pcessit spũssctũs. Alibi quoqꝫ distinctionem psonarũ insinuans ait. Uerbo dñi celi firmati sũt et spi. o. e. o. v. eo. Alibi etiã ait. Bñdicat nos deus deus no. be. n. de. et me. eum oẽs fines terre. Trina enim cõfessio dei trinitatem exprimit psonarum: vnitatẽ vero essentie aperit cum singulariter subiungit eum. Isaias quoqꝫ dicit se audisse seraphin clamantia. Sanctus sanctus sanctus dominus deus. per hoc quod dicit ter sanctus trinitatem significat. per hoc quod subdit dñs deus vnitatem essentie. Dauid quoqꝫ eternam filij generationem apte insinuat ex psona filij ita dicens. Dñs dixit ad me filius meus es tu: ego hodie genuite. De hac ineffabili generatione Esa. ait. Generationem eius quis enarrabit. In libro quoqꝫ sapiẽtie eternitas filij cũ pr̃e monstratur: vbi sapiẽtia ita loquitur. Dñs possedit me in initio viarum suarum anteqꝫ quicqꝫ faceret a pncipio. ab eterno ordinata sum anteqꝫ terra fieret: necdũ erãt abyssi et ego iã cõcepta eram. necdũ fontes. necdũ montes aut colles: et ego parturiebar. adhuc terrã nõ fecerat: et cardines orbis terre. qñ pparabat celos aderam. qñ appendebat fundamẽta terre cum eo erã cũcta cõponẽs et delectabar per singulos dies ludens corã eo. Ecce apertũ de eterna genitura testimoniũ quo ipsa sapientia phibet se ante mũdũ cõceptam esse et parturiri. i. genitam: et apud pr̃em eternaliter existere. Ipsa enim alibi ait. Ego ex ore altissimi prodij pmogenita ante omnem creaturam. Micheas quoqꝫ pphꝫta eternam verbi generationem et tpalem ex Maria simul insinuauit dicens. Et tu bethleem effrata paruulus es in milibus iuda. ex te egredietur q sit dñator in isrl: et egressus eius ab initio a diebus eternitatis.

¶ Specialia testimonia de spũsctõ.

De spũsctõ etiã expssa documẽta in veteri testõ hẽmus. In Genesi enim legitur. Spũs dñi ferebatur sup aquas. Et Dauid dicit. Quo ibo a spũ tuo. Et in libro sapientie dicitur. Spiritussanctus discipline effugiet fictum: benignus est enim spiritus sapientie. Esaias quoqꝫ dicit. Spiritus domini super me etc.

Marginalia: Testimonia prophetica ve. testamẽti de trinitate psonarũ et essẽtie vnitate in gñali. — ps. 118 — ps. 80 — ps. 32. — ps. 66. — Esa. 6. Testis prophetica ve. te. de filij gñatione. — Esa. 53. — Ecc. 24 — Mich. 5 — Gen. p° — Sap. p° — Esa. 61.

¶ De testimonijs noui testamenti.

Nunc vero post testimonia veteris testamēti: de fide sancte trinitatis ⁊ vnitatis ad noui testamēti auctes accedam⁹: ut in medio duū aīaliū. i. testamētoꝝ: cognoscat ueritas: ⁊ forcipe de altari sumat calculus quo tangant ora fideliū. Dñs itaq̧ xp̄s vnitatē diuine essentie ac ꝑsonaꝝ trinitatē: apte insinuat dicēs apl'is. Ite baptizate oēs gētes in noīe p̄ris ⁊ filij ⁊ spūssctī. In noīe utiq̧ ait. ut Ambr. ait in p̄ li. de tri. nō noīb⁹: ut vnitas essentie ōndat. ꝑ noīa tria que supposuit: tres eē ꝑsonas declarauit. Ipse etiā ait. Ego ⁊ p̄r vnū sum⁹. vnū
Ambr. dixit: ut ait Ambro. in eodē. ne fiat discretio potestatis nature. ⁊ addit sumus: ut patrem filiūq̧ cognoscas. s. ut ꝑfect⁹ p̄r filiū ꝑfectum genuisse credat: ⁊ ꝙ p̄r ⁊ fili⁹ vnū sint. nō ꝯfusione ꝑsone: sȝ vnitate nature. Ioānes quoq̧ in ep'la canonica ait. Tres sunt q testimoniū ꝑhibēt in celo: p̄r: v̄bū: ⁊ spūssctūs: ⁊ hi tres vnū sūt. Ip̄e ēt in initio euāgelij sui ait. In p̄ncipio erat v̄bū: ⁊ v̄bū erat apud deū: ⁊ de⁹ erat v̄bū. ubi apte ōndit filiū semꝑ ⁊ etnalr̄ fuisse apō p̄rē: ut aliū apō aliū. Ap'ls quoq̧ apte trinitatē distiguit dicēs. Misit de⁹ sp̄m filij sui in corda n̄ra. ⁊ alibi. Si spūs ei⁹ q suscitauit iesuȝ hitat in nobis ⁊c̄. Itē alibi trinitatē atq̧ vnitatē euidētissime cōmendat dicens. Om̄ ex ip̄o ⁊ ꝑ ip̄ȝ ⁊ i ip̄o sūt oīa. ipsi glīa. Ex
Aug. ip̄o ait: ut Aug. in li. de tri. ait: ꝓꝓ p̄rē. ꝑ ip̄ȝ dicit ꝓꝓ filiū. in ip̄o ꝓꝓ sp̄mscꝫm. Per hoc v̄o ꝙ nō ait ex ipsis. ꝑ ipsos ⁊ i ipsis. nec ait ip̄is glīa: sȝ ip̄i. isinuauit hāc trinitatē vnū deū eē. sȝ q̄r singl'e pene syllabe noui testamēti: hāc ineffabilis vnitatis atq̧ trinitatis v̄itatē ꝯcorditer isinuāt: īductiōi testimonioꝝ sup hac re supsedeam⁹ ⁊ rōnib⁹: ꝯgruisq̧ silitudinib⁹ ita eē ꝓut ifirmitas nostra valet: ōndamus.

¶ Distinctio. II.

Hoc itaq̧ vera ac pia fide tenenduȝ est.) Postquaȝ inquisiuit Magister materiam huius primi libri ⁊ ꝑ consequens etiam aliorum trium. Hic incipit agere de rebus quibus fruenduȝ est agēdo de deo quātum ad rōnem sue naturalis perfectio-
Diuisio primi libri. nis: scꝫ de bonitate essentie ⁊ pluralitate personarum que sunt res magne magnitudine essentie. Et diuiditur pars ista in partes duas. In prima agit de reb⁹ quibus fruendum est s̄m se: scꝫ de vnitate essentie ⁊ trinitate personarum quibus deus perfectus ostenditur in essendo. In secunda agit de rebus quibus fruendum est in comparatione ad creaturas agendo de dei scientia potentia ⁊ voluntate: quibus deus perfectus ostenditur in creaturas creando. Secunda incipit. 35. dist. (Cūq̧ supra disseruimus.) Prima diuiditur in duas: quia primo determinat que intendit. secundo epilogat versus finem. 34. dis. ibi. (De sacramento vnitatis ⁊c̄.) Prima iterum diuiditur in duas. Primo enī agit de his quibus deus perfecte ostēditur in essendo agendo de vnitate essentie ⁊ trinitate personarum s̄m rem in quo ostendit Magister quid corde est credendum: ⁊ scd̄o agit de ꝑfectione dei quātuȝ ad noīationē tractādo de diuinis noīb⁹ in quo ōndit quid ore ꝯfitēduȝ: attēdens illud verbū ad Ro. Corde credit ad iustitiā: ore aūt ꝯfessio fit ad salutem. Pars 2ª incipit in p̄ncipio. xxij. dis. (Post predicta disserēdum nobis videt de noīuȝ diuersitate.) Prima diuidit in tres. In p̄ma declarat in deo esse essentie vnitatē ⁊ trinitatē personarum. In secunda ostendit personarum origineȝ ⁊ ⁊ personalem distinctionem in principio. 4. dis. (Hic oritur questio satis necessaria.) In tertia ostendit personarum oimodam perfectionē ⁊ equalitatem in principio. xix. dis. (Nunc postq̄ȝ coeternitatem trium personarum ⁊c̄.) Prima iterum diuiditur in duas: quia primo declarat vnitatem essentie ⁊ personarum trinitatem per scripturas. Secundo per creaturas in principio tertie dis. (Apostolus nanq̧ ait.) Prima in duas quia primo premittit modum procedendi. Secundo incipit processuȝ: ibi. (Proponamus ergo in mediū.) Prima diuiditur in tres. Primo enim exprimit inq̄rentium conditionē. Secundo inquirentium intētionem. (Omnes aūt catholici tractatores.) Tertio inq̄rendi ordinem: ibi. (Ceterum vt in lib. p̄mo de trinita. ⁊c̄.) Tunc sequitur illa pars in qua incipit processum: ibi. (Proponamus.) Et diuiditur in duas. In p̄ma probat essentie vnitatem ⁊ personarum trinitateȝ per auctoritates ve. te. In secūda per auctoritates no. testa. ibi. (Nunc post testimonia ve. testa.) Prima iterum in duas. quia p̄mo adducit cōmunia testimonia ad probandum essentie vnitatem ⁊ personarum trinitatem generaliter ⁊ indistincte. Secūdo specialiter ⁊ distincte: ibi. (Nunc v̄o ad ꝓpositū redeamus.) Prima iterum diuiditur in duas. Primo ostendit essentie vnitatem. Secundo personarū pluralitatē: ibi. (Personarū quoq̧ pluralitatē.) Tunc sequit ꝙ illa pars in qua probat essentie vnitatē ⁊ ꝑsonarum pluralitatem specialiter ⁊ distincte que ibi incipit. (Nunc v̄o ad ꝓpositū redeamus.) Et diuidit in tres. In p̄ma adhuc adducit testimonia ad ꝓbanduȝ cum essentie vnitate ꝑsonaꝝ pluralitatē. In secūda ꝓbat specialiter eternā filij gn̄ationē: ibi. (Dauid quoq̧ eternā filij gn̄ationē) Tertio ꝓbat speciał'r spūsancti ꝓcessionem: ibi. (De spūsancto etiā expressa documēta ⁊c̄.) Illa pars i qua ꝓbat essentie vnitatē ⁊ ꝑsonarū trinitatē ꝑ aucteȝ noui te. Diuidit in duas. q̄r p̄ ꝓbat ꝓpōnem ꝑ Iesu xp̄i auctem. Scd̄o ꝑ testimonia apl'oꝝ: ibi. (Ioānes quoq̧ in epistola. cano. ait.)

¶ Articulus primus.

Circa hanc di. Primo q̄rit de eēntie vnitate. Scd̄o de ꝑsonarū pluralitate. Circa p̄mū querunt q̄ttuor. ¶ Primo vtrū in deo sit ponere eēntie vnitateȝ. ¶ Secūdo vtrū q̄libet attributū diuine essentie sit ip̄a diuina eēntia tm̄. ¶ 3° vtꝝ dīna eēntia sit attributoꝝ aliqua pluralitas s̄m rōneȝ. ¶ 4° vtrū inter illa sit aliquis ordo s̄m intelligendi rationem.

¶ Questio. I.

Primo ergo querit vtruȝ vna sit diuina essentia tm̄ vel plures. Et videt ꝙ plures. Ansel. monol. 15. c. Omne ꝙ meli⁹ Ar p̄.
est ip̄m q̄ȝ non ip̄m in deo ponēduȝ est: sȝ melius est plures diuinas essentias esse q̄ȝ non esse. Cum s̄m ph̄m 3° thopicoꝝ. plura bona paucioꝛib⁹ magis C.3.
sunt eligenda. ergo videtur ꝙ sint plures diuine essentie. ¶ Item tunc vnūquodq̧ perfectū est cuȝ pōt Scd̄o
producere sibi simile: s̄m ph̄m 4° metheu. sed diuina T.c.19.
essentia est ꝑfectissima: ꝰ pōt essentiā sibi sileȝ ꝓducē.

T.c.33. Sed fm phm.3.phy.in ppetuis non differt esse et pos se.ergo sunt plures diuine essentie. ¶ Item potētior est lux spūalis q̄ corporalis.sed lux corporalis potest lucem sibi similem producere . ergo cum fm beatum Jo.in prima canonica sua.c.p̄.deus sic lux pōt similez lucem sibi producere et si pōt producta est:q: vt supra dictum est in perpetuis non differt esse et posse.

In opm T.finali Cōtra Phus.12. metaphy.in fine dicit q plura litas principatuum non est bonū:sed si es sent plures dij esset pluralitas principatuuz : q: vnus deus non est sub alio.ergo non sunt plures dij. ¶ Itē. phs.8.ethicorum.c.x.dicit q regnum est optima po litia.dicit etiam ibidem q in regno principatur vnus melius est ergo in vniuerso esse vnum principem q̄ plures.sed si essent plures dij essent principes plures. rationabilius est ergo ponere vnum deum tm̄.

Rn° Deū eē vnum et nō plu res. Rn̄deo q vna est diuina essentia tm̄ : qd̄ patet auctoritatibus et rationibus.Dicit enim Deutro.6.Audi israel dominus deus tuus deus vnus est. ¶ Item phs in fine.xij.metaphy.loquens de prin cipe totius vniuersitatis concludit q vnus est prin ceps.Auicēna etiam dicit primo metaphy.c.6. q im possibile est vt ei quod est necesse esse sit compar aduo cans necesse esse deum. ¶ Item.9. meta.sue.ca. pmo dicit q vniuersitas habet principium : et subdit q: est vnum inquantuz non est cōmunicās ei aliqd vllo mo do in suo esse q est ei .et propter hāc vnitatem est im par.Dicit etiam Trimegistus de diuinitate ad Ascle pium q vnus est mundus vnus est deus . ¶ Patet etiam hoc rōnibus auctoritatibus roboratis. ¶ Pri ma talis est fm beatum Diony.5.de diui.no. Omnis multitudo ab vnitate trahit originem.ergo tota mul titudo vnitatis rerum vnum habet primuz principiū tm̄.Illud autez principiuz deus est. ¶ Secūda talis. Omnis ordo essentialis cum habeat prius et posteri⁹ in dignitate oportet q habeat aliquid primū. primuz vo alicuius ordinis vnum est tm̄:aliter non eēt pmuz sed illud qd̄ simpliciter est primuz in dignitate de⁹ est. ergo tm̄ est vnus deus:qui q̄uis non ordinet ad mul titudinem creaturarum:tn̄ tota multitudo creaturaz ordinatur ad ipsum.Et hec ratio trahi pōt ex verbis Anselmi monol.4.ca. ¶ Tertia talis.Omnes creatu re aliquam habent cōnexionem:quia partes sunt vni us mundi.cōnexionem autez diuersoz oportet redu cere ad aliquid vnum.oportet ergo cōnexionis creatu rarum esse vnum primuz principiuz tm̄.Et hec ratio

T.finali trahi pōt ex verbis phi.xij.metaphy.circa finem:vbi loquens cōtra illos qui ponebant plura principia nō cōnexa:dicit q in cō nexam vniuersi substantiam faci unt.Et ex verbis Platonis dicentis in Thymeo : q mundus est vnus.quia iuxta vnum exēplar formatus est. ¶ Quarta talis.Omne imperfectum oportet trahe re originem ab aliquo simpliciter perfecto. perfectum autez simpliciter non pōt esse nisi vnū:q: si essent plu res essentie perfecte:aliqua perfectio esset in vna que non esset fm illum moduz:nec altiori in alia:et sic neu tra simpliciter esset perfecta.Quia fm q pōt trahi ex verbis phi.5.metaphy.c.de perfecto. Illud āt simplr perfectum in quo reperiunt omnes nobilitates cuius libet entis per modum tamē altiorez.Illud est simpli

C.21. citer perfectum deus est . Unde etiam Cōmētator ibi dicit:q hec est dispositio primi principij.s.dei.et potest hec ratio trahi ex sentētia Dam.lib.p.ca.5. ¶ Quin ta talis.Qd̄ incircūscriptum est vbiq; est:et si loca es sent infinita vbiq; esset.cum ergo diuina essentia sit in circūscripta vbiq; est.ergo si essent plures diuine essen tie vnam oporteret esse in alia:et ita vnā penetrari ab alia.Qz aūt ab alia penetraretur purus actus non eēt: q̄ est contra diuine essentie rōnez.non sunt ergo plu res diuine essentie sed vna tm̄.Et hec ratio sumi po test a Dam.lib.p.cap.2. ¶ Sexta talis . Ansel.proslo ca.2.dicit q deus est quo magis cogitari non potest: sed si essent plures dij quolibet illoz aliquid maius co gitari posset:q: illi plures simul aliquid maius essent q̄ vnus tm̄:ergo vnus est de⁹. ¶ Septima talis . Si essent plures dij in aliquo differrent : aliter non essent plures plures essentie si in nullo conuenirent alter il lorum non haberet deitatem:et ita iam non essent plu res dij:ergo in aliquo conuenirent et in aliquo diffe ret.et sic summe simplices non essent : vt aūt inferius pbabit.s.dis.8.deus est sūme simplex.g̃ vn⁹ est de⁹ tm̄.

Ad pmū in oppom cum dicis q melius est plu res deos esse q̄ vnum etc̄. Dico q fal sum est:q: hoc esset ponere quēlibet illoz limitatuz et in pluribus bonis limitatis non posset esse tantuz de bonitate quātuz est in bono infinito . Uerbuz aūt phi intelligendum est de pluribus bonis:presupposita eq̄li tate bonitatis in quolibet bonoz pluriuz et in quolibz bonoz paucoz. ¶ Ad 2m cuz dicis q vnūqdq; perfe ctum est cum pōt pducere sibi simile etc̄.Dico q h in telligēdum est in gn̄abilibus et corruptibilib⁹.nec enim pter hoc iudicamus solē impfectuz:q: non pōt aliū solem gn̄are:nec angeluz:q: nō pōt generare aliuz an geluz. ¶ Ad 3m cum dicis q potentior est lux spūalis q̄ corporalis etc̄.Dico q verū est:sed aliquid est nobi litatis in natura inferiori q non esset nobilitatis in na tura superiori.Unde fm.b.Diony.de diui.no.c.4.inter mediuz et finē:esse iracunduz est nobilitatis in cane:et tn̄ non est nobilitatis in hoie:Sic dico q nobilitatis est in luce creata posse lucē sibi similem generare ab ea in essentia differentē:hoc tn̄ nō esset nobilitatis in lu ce increata:q: hoc esset ɔtra rōnem sue summe simpli citatis:et sue infinite pfectionis:sicut probari posset ex his que dicta sunt in corpore questionis.

Ad pm. Produ cē sibi sīlez ē pfectōis in ge. et corrup.

Ad 2m.

Ad 3m.

¶ Questio.II.

Ar p. Secundo querit vtrum qd̄libet attri butum diuine essentie sit ip sa diuina essentia tm̄. Et videt q non. q: ipsa diuina essentia non est attributū sed fundamē tum attributoz suoz.sed si qd̄libet attributū

Scdo esset ipsa tm̄:ipsa esset attributū:ergo nullū attributū diuine essentie est ipsa diuina essentia tm̄. ¶ Item at tributū diuine essentie est illud qd̄ signt hoc nomie sapiētia:et hoc noie veritas et sic de alijs.sed nullo no mine sigre possumus diuinā essentiā: q: ipsam nesci mus:et nullus imponit nomen rei q̄ nescit:ergo nul lum attributū diuine essentie est ipsa diuina essentia.

Tertio ¶ Item essentia nō est sapiētia tm̄:q: est sapiētia et bo nitas et sic de alijs:g̃ a sim vr̄ q sapia nō sit eēntia tm̄.

In opm Cōtra Qd̄libet attributuz diuine eēntie est in ea. sed quicquid est in diuina essentia est ipsa tm̄:q: sicut dicit in cōmēto sup octauam ppōnem de maximis theo.c.Cum deus sit simplex nihil est in eo preter id quod ipsum est:ergo quodlibet attributū di uine essentie est ipsa diuina essentia tm̄.

Rn̄sio Attribu tū realr nō ē nisi dina es sentia ñ tm̄ rōne Rn̄deo q attributum pōt considerari fm id qd̄ est vtpote inquātum sapientia vel boni tas et sic de alijs : vel sub ratione qua attributum est. Primo modo dico q si per hoc aduerbium tm̄ non excludatur nisi res : que non est realiter idem cum diuina essentia : attributum est diuina essentia tan tum : quia nulla res realis siue absoluta siue relati ua:que non est realiter idem cum diuina essentia est de rōne attributi fm id qd̄ est:q: hoc stare nō potest

cuz summa

cum summa diuine essentie simplicitate nulla etiam res a ratione constituta: que proprie dicitur res ratio nis est de rōne attributi ſm id qd̄ est. Absurdū enim est dicere q̄ aliqua res a rōne constituta sit de rōne di uine sapientie. Si aūt per ly tm̄ excludaẗ non solum res que non est realiter idem cum diuina essentia: sed etiam res ſm rōnem intelligendi actu vel aptitudine differens ab ea: attributū non est diuina essentia tm̄. illuminatio enim diuini intellectus ⁊ diuina essentia sunt de rōne istius attributi q̄ est diuina sapientia: ita q̄ ipsa illuminatio videtur quasi formalius significa/ ri nomine sapientie: quia est ratio a qua nomen sapien tie imponiẗ ad significandum. predicta aūt illumina/ tio differt ſm rōnem intelligendi actu vel aptitudine ab essentia. Inter illa enim ſm suum esse intellectum est vel esse pōt aliqua differentia. Differentia aūt que non consequiẗ res nisi ſm suum esse intellectum non est differētia realis: sed tm̄ ſm rōnem intelligendi. Si aūt consideraẗ attributum sub rōne qua attributum est: sic dico q̄ de rōne attributi est aliqua res rōnis cō stituta per actionem intellectus. ex hoc enim sapien/ tia est attributū sub rōne qua attributū q̄ intellect^s eam deo attribuit: dicēdo intellectualiter deum esse sa pientem seu sapientiam esse in deo: ipsum autē sic de deo dici opus est rationis. Exemplū si dicaẗ petrus est sapiens de ratione sue sapientie ſm id qd̄ est: nō est aliqua res rationis ab intellectu constituta: tamē sꝫ ea ratione qua diciẗ de petro de eius ratione est res ra tionis: quia sicut dicit Auic^a. 3. metaphy. c. vlt. Pre/ dicatum ⁊ subiectū formaliter important res rōnis.

Ad p^m. Ad p^mū dicendū q̄ eadē res sub vna ratione bene est in seipsa considerata sub ratio ne alia. Bene enī diciẗ q̄ diuinitas est in deo. ¶ Ad

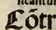
Ad 2^m. 2^m dicendum q̄ aliquādo per nomen significare intē dimus aliquid distincte ⁊ in singulari: q̄ tamē signifi care sic non possumus: quia nec sic intelligimus ⁊ nul lus imponit nomen rei q̄ꝫ nescit: nec ex dictis sequiẗ q̄ aliquid ignotum intendamus. quia sicut dicit Au/ gu. x. de trini. cap. primo. non est idē cum diciẗ amat scire incognita. ac si diceretur amat incognita: quia vt parum post dicit. qui scire amat incognita: non ipsa incognita sed ipsum scire amat. Predictā distinctionē tangit Ansel. monol. ca. 5. dicens de nominibus dictis de deo. q̄ valde minus aliquid imo longe aliud in mē te mea sua significatione cōstituunẗ q̄ꝫ sic illud ad qd̄ intelligēdum per hanc tenuem significationem mens ipsa mea conatur perficere. Dico ergo q̄ si aspiciam^s ad illud qd̄ per nomen alicuius attributi. verbi grā. per nomen sapientie significare intēdimus illud est di uina essentia sub ratione qua illuminatā seu illumina tio est diuini intellectus ita q̄ formalius significat ip/ sam illuminationē a qua nomen sapientie imponitur q̄ꝫ essentiam. nomen enim formalius significat illud a quo ad significādum imponiẗ q̄ꝫ illud ad quod signi ficādum imponiẗ ad vtrūq̄ tamen significādum im/ poniẗ. Si aūt inspiciamus ad illud qd̄ nomine sapien tie significamus distincte ⁊ in singulari: sic ppīe no/ men nō diciẗ de diuina essentia nisi negatiue: ⁊ sic for/ te intelligiẗ illud verbum Diony. 2. cap. ange. hierar. Negationes in diuinis vere sunt: affirmationes vo in cōpacte. Et illud Alani. xx. ppōne de maximis theo^e Omne simplex proprie est ⁊ improprie dicitur esse.

Ad 3^m. ¶ Ad 3^m dicēdum q̄ si ly tm̄ non excludat nisi rem que non est realis idem q̄ sapientia: essentia est sapien tia tm̄. Si aūt excludat rem ſm rōnem differentem a sapientia: sic essentia non est sapientia tm̄: quia boni/ tas ſm rōnem differt a sapientia. ¶ Ad primum ad partem aliam dicendū q̄ non plus concludit nisi qd̄ nullum attributum differt a diuina essentia ſm rem realem: ⁊ hoc verum est: ⁊ dico rem realem: q̄ res ge/ neraliter accepta dicitur de rebus rationis.

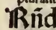
¶ Questio. III.

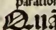
Tertio queriẗ vtrum in diuina essentia sit attributoꝝ aliqua pl'ralitas ſꝫ rōnem. Et videẗ q̄ non. Boe^s de trini. lib. p. ca. 3. id vere vnū est in quo nullus est nume rus: ergo verius est vnum in quo non est nu merus: neq̄ ſm rem: neq̄ ſm rōnem: q̄ꝫ vbi est nume rus ſm rōnem: ergo cum pluralitas ſm rōnē impor/ tet numerū ſm rōnem: non possumus cum summa vnitate essentie talem ponere pluralitatem. ¶ Item pluralitas ſm rōnem est pluralitas conceptuū: sed de us in cōprehendendo suam perfectionem non format plures conceptus. ergo in ipso nulla est pluralitas ſm rōnem. ¶ Item phūs. 4. metaphy. ratio quam signi/ ficat nomē est diffinitio: sed attributa que sunt in deo diffiniri non possunt: quia sunt ipse deus. Et ſm Aui cēnam. 8. metaphy. cap. 5. deus non habet diffinitionē ergo attributa dei rationem non habent: non pluri/ ficantur ergo secundum rationem. Ar p. Scdo Tertio T. c. 28.

Cōtra Uidemus intellectū posse distinguē vbi nulla est realis distinctio. Unde vnam sim plicem qualitatē vtpote albedinem pōt intellectus sꝫ diuersis rōnibus intelligere vtpote sub rōne qua qua litas: vel sub rōne qua color: vel sub rōne qua albedo. ergo similiter non obstāte q̄ deus sit vna res simplex: potest eius perfectio sub pluribus rōnibus apprehen di. non repugnat ergo simplicitati diuine esse in deo pluralitatem attributorum ſm rationem. In op^m

Rñdeo q̄ in diuina essentia est attributoꝝ plu ralitas ſm rōnem: ad cuius intelligen/ tiam sic procedēdum est. primo declarādum quid im portatur nomine diuinoꝝ attributoꝝ. ¶ Scdo quid importaẗ noīe differentie ſm rōnem. ¶ Tertio quo/ modo differant attributa ſm rōnem per cōparationē ad intellectū creatū. ¶ Quarto quomodo per com/ parationem ad intellectum diuinum. Rñso

Quātū ad primū articulū sciēdū est q̄ di/ uina attributa sunt superexcellētie pfe/ ctionū repertarū in generib^s entium quarū quālibet melius est simplr hēre per modū intrinsece rei q̄ꝫ nō habere cuiusmodi sunt esse viuente: sapiētē: potentē: verū: iustū: beatū: eternum: ⁊ quicqd absolute meli^s est q̄ꝫ non ipm que de diuina essentia vere ⁊ pprie p/ dicanẗ. hēre enim quālibet istarū rerū per modū rei intrinsece rem hn̄tem faceret meliorē q̄ꝫ nō hēre. Uñ si lapis hēret formā sapiētie esset res melior q̄ꝫ sit mō. Simil'r si hō iustus est: si sibi supaddaẗ sapiētia melior est: q̄ꝫuis melior esset iustus nō multū sapiens q̄ꝫ sapi ens iniustus: nō sic aūt posset dici de oīb^s pfectionib^s reptis in generib^s entiū. nō enim esset hō melior hn̄/ do formā auri vel argēti per modū rei itrinsece q̄ꝫ nō hn̄do ⁊ sic de multis alijs: q̄ propter q̄ꝫuis in deo sint superexcellētie pfectionū reptarū in gn̄ib^s entiū: nō tn̄ oīa noīa sign̄tia istas pfectiones de deo p̄dicamus: p/ dicatione enim propria non diceremus deum esse au/ rū: nec deū esse asinū: nec deū esse lapidē: nisi p mo/ dū trāslationis. ſm q̄ dicit aplūs. j. ad Cor. x. petra erat xp̄s: cū tn̄ in deo sint superexcellētie pfectionū au/ ri ⁊ asini ⁊ lapidis. dicunẗ aūt ille superexcellētie perfe/ ctionū attributa diuine eēntie: nō q̄ p̄mo in pleniori mō sint ille pfectiones in creaturis q̄ꝫ in diuina essen/ tia: q̄ ecōtra est: sed q̄ tales pfectiones diuie eēntie at tribuimus ipsas de diuina essentia predicādo: dicēdo Prim^s articul^s Diuina attribu ta q̄ di/ cantur.

diuina essentia est potens: sapiens iusta ⁊ sic de alijs. Unde ẽt in cõmuni vsu loquẽdi: si aliquis predicat sapientiã de aliquo. dicendo petrus est sapiens: nos dicimus ꝙ talis attribuit petro sapientiam. h̄ de p̄ artiº.

Articl's scd'us. Quid i portat nomine dr̃ie ẜm rõnem.

Quãtuz ad 2m sciendũ ꝙ relatiões ẜm rem dicũtur que cõsequuntur res ẜm esse suum reale ꝙ habent in actu: ⁊ relationes ẜm rationem que non ꝯsequuntur res nisi inquãtuꝫ intellecte sunt: siue possint esse in actu reali vt intellecte sunt siue non. h̄ addo propter vl'itatem que consequitur rem sub tali modo intellectam: ꝙ sub tali modo non põt habere esse reale actualis existentie. quicquid eniꝫ actu est in re vnum numero est: quãuis iste secunde magis pure sint ẜm rõnem q̃ꝫ alie. Similiter dico ꝙ differẽtia ẜm rem est que ꝯsequitur rem ẜm esse suuꝫ reale qđ habꝫ in actu: ⁊ differentia ẜm rõnem que non ꝯsequit' rem nisi inquãtuꝫ est intellecta siue in esse reali ⁊ actualis existentie esse possit sub tali modo sub quo intellecta est siue nõ: q̃ꝫ g̃ ipsa attributa ẜm suuꝫ esse reale qđ realiter habent in deo: nulla consequit' differentia: ideo dico ꝙ in deo non differunt ẜm rem: q̃ꝫ tamen inquãtum intellecta sunt bene consequit' ea aliqua dr̃ia vt iã patebit: iõ dico ꝙ differũt dr̃ia q̃ est ẜm rõneꝫ: ⁊ pure est dr̃ia ẜm rõnem: q̃ꝫ sicut attributa in deo diuersam realẽ existẽtiã non hñt ita nec possunt habere differẽtiam ẜm rem. hoc de secundo articulo.

Arti. 3º Quõdif ferũt attributa ẜm rõeꝫ p cõpõnẽ ad intellectũ cãtum.

Quãtuz ad 3m articulũ notanduꝫ est ꝙ ista pluralitas rationum conuenit ex hoc ꝙ res que deus est superat intellectuꝫ nostrũ: ita ꝙ vna cõceptione non põt apprehẽdere omnesmodos perfectionum que sunt in deo: ⁊ ideo aliam cõceptionem format de diuina sapientia: aliam de potentia ⁊ sic de alijs: maxime q̃ꝫ ad cognoscẽdum ista in deo ascendit a creaturis in quibus ista sunt differẽtia. Diuinus autem intellectus: q̃ꝫ totam suam perfectionẽ cõprehendendo semetipsum intelligit vno conceptu: totã suaꝫ perfectionem plenissime dicit: beati tñ q̃ꝫ deum immediate vident: sibi possent vnum nomen imponere qđ nec sigñret sapientiaꝫ tm̃: nec potentiam tm̃: sed omẽs perfectiones dei quas in deo apprehẽdunt. Unde pro statu patrie dicit' de nobis Zach. vltimo. ꝙ in illa die erit dñs vnus ⁊ nomen eius vnum. non tñ possent ipsum nominare vno nomine exprimẽte plenarie totaꝫ dei perfectionem: eo ꝙ illam perfectionẽ quantuꝫ cognoscibilis est non cognoscunt ꝓpter ipsius perfectionis infinitatem: ⁊ intellectus creati limitationeꝫ. Est ergo pluralitas istarum rõnum ex parte ipsius dei ꝓpter plenitudinẽ perfectionis: ⁊ ex parte nostri intellectus: qui deficiẽter se habet ad cõprehendendum diuinam perfectionem: nec sunt iste diuerse ꝯceptiones quas de deo formamus casse vel vane: q̃ꝫ istis omnibꝰ est correspondens in deo plene ⁊ oĩmoda eius perfectio: sine aliqua reali pluralitate. ⁊ h̄ de 3º.

4º artiº Quõdif ferũt p cõpõnẽ ad intellectũ diuinum.

Quãtuz ad 4m patẽ põt ex predictis q̃d dicẽdũ. Dicẽdũ est eniꝫ ꝙ illa attributa in deo sũt vnũ re: ⁊ rõnes eoꝝ ẜꝫ ꝙ sunt in deo p modũ rei intrĩsece sunt vnũ re: sed rõnes eoꝝ ẜm ꝙ ab intelligentibus creatis concepte sunt vel conceptibiles ⁊ ab ipso deo intellecte: plures sunt non pluralitate reali: sed q̃ꝫ in eis sunt plures respectus rõnis ad intellectum. Conceptio aũt quam facio modo de sapiẽtia dei: ⁊ illa quam facio de potentia ⁊ sic de alijs: q̃ꝫuis ab eterno non essent: tñ ab eterno fuerunt intellecte a deo: sicut etiam ⁊ omnes creature fuerũt a deo intellecte ab eterno: q̃ꝫuis ab eterno non habuerint esse: vnde ydee earuꝫ aliter fuerunt in deo ab eterno: aliter creature: q̃ꝫ idee fuerunt in deo per modum rei intrinsece: ⁊ ita realiter ⁊ fuerunt ⁊ sunt realiter idem ꝙ deus. ego aũt ⁊ alie creature non fuimus in deo per moduꝫ rei intrinsece: nec realiter nec fuimus ideꝫ ꝙ deus: sed sicut obiectum vtpote color dicitur esse in vidẽte ⁊ asinus in intelligente: quia creatura ab eterno fuit secundariuꝫ obiectum intellectus diuini. Dico ergo ꝙ pluralitas attributorum fuit ab eterno per cõparationem ad plures conceptiones que a deo ab eterno fuerunt intellecte quas ex tempore formauit intellectus creatus de diuina perfectione vel potuit formare.

Ad p̄m.

Ad primũ in oppositum cum dicis ꝙ illud vere vnum est in quo nullus est numerus. Dico ꝙ pluralitas que consideratur per comparationem ad plures cõceptiones intellectus: in nullo est contra rationem summe simplicitatis: quia illa pluralitas a deo intellecta non fuit in deo per moduꝫ rei intrinsece: ⁊ ideo per illam pluralitatem intellectã non est minus simplex. Sicut si ego per essentiaꝫ meã ⁊ vnico actu: qui idem esset cum essentia mea intelligerem omnino que intelligo: non propter hoc essem minus simplex q̃ꝫ si intelligerem vnuꝫ tm̃. ¶ Ad 2m cum dicis ꝙ deus in comprehẽdendo suam perfectionem non format plures conceptus ⁊c̃. Dico ꝙ veruꝫ est: tamen ab eterno intellexit plures conceptus quos facturi eramus ex tempore de sua perfectione: ⁊ intellexit cuilibet illoruꝫ conceptuuꝫ esse aliquid vere correspondens in sua perfectione: que tamen summe est vna. ¶ Ad 3m cum dicis ꝙ ratio quam sigñt nomẽ est diffinitio ⁊c̃. Dico ꝙ intelligẽdum est in habentibus diffinitionem. In his aũt que non habent diffinitionem ratio est illud quod primo ꝯcipimus per nomen ꝙ significat illam rem. Unde ratio diuine sapiẽtie est illud quod primo concipimus per hoc nomen sapientia: ⁊ hoc est illud a quo imponit' ad significandum: ꝙ videtur esse formalius in significato eius.

Ad 2m.

Ad 3m.

¶ Questio .iiij.

Quarto queritur vtruꝫ inter attributa diuine essentie sit aliquis ordo rationuꝫ. Et videtur ꝙ non. Augº. 19 de ciui. cap. 13. Ordo est parium dispariũq̃ꝫ rerum sua cuiq̃ꝫ loca tribuens dispositio: sꝫ inter diuina attributa nullo modo est disparitas ẜm rationeꝫ. omnes enim rationes eoruꝫ equalis sunt nobilitatis cum vnum sint in deo: ergo inter illa non est ordo ẜm rationem. ¶ Item non est ibi ordo ẜm rationem ex parte diuine essentie: nec ex parte intellectus: quia illud attributuꝫ quod vna vice intelligit primo: alia vice potest intelligere secundo. ergo nullo modo est ibi ordo ẜm rationem. ¶ Item apprehensio intellectus cassa est ⁊ vana cui nihil respondet in re. sꝫ certum est ꝙ inter diuina tributa nõ est aliquis ordo realis cum sit vna res tm̃: ergo intellectus intelligens ea ẜm quendam ordinem cassus est ⁊ vanus. sed ordo rõnis non videt' posse accipi nisi per cõparationẽ ad intellectũ. g̃ inter diuia attributa nullus ordo rõnis est.

Ar p̄º

Scdo.

Tertio

Contra Ut patet ex questione precedenti in attributis est aliqua pluralitas ẜm rationem: sed pluralitas in qua non est ordo est inordinata: cum ergo in diuinis nihil sit inordinatum: inter diuina attributa est aliquis ordo ẜm rationem. ¶ Iteꝫ prius est in deo ẜm rationem intelligendi intelligere q̃ꝫ velle: ergo in ipso priora sunt ẜm rõneꝫ intelligẽdi attributa respiciẽtia itellectũ q̃ꝫ respiciẽtia volũtatẽ.

In opm.

Rñdeo Cum impossibile sit esse ordinẽ sine aliq̃ pluralitate ⁊ inter diuia attributa nõ sit aliq̃ realis pluralitas ẜm rẽ absolutã nec ẜm rẽ rl'iuaꝫ vt' pꝫ ex q̃õne precedenti: impossibile est ꝙ inter diuina attributa

Inter diuia attributa nõ eẽ ordinẽ realẽ sꝫ ẜꝫ rõnem.

na attributa sit aliquis realis ordo:q2 tamen inter diuina attributa est aliqua pluralitas in comparatione ad intellectum que est pluralitas rōnis eo q non ɔsequitur ea nisi in quātum intellecta sunt:non est inconueniēs ponere q inter diuina attributa sit aliquis ordo ꝑm rationem intelligendi inquantum intellectus noster priorē ɔceptionem de vno facit q̄ȝ de alio. Vñ prius in nostra ratione intelligendi est diuinuȝ esse q̄ȝ aliqđ attributum eius ⁊ intelligere q̄ȝ velle:⁊ attributa respiciētia intellectuȝ priusq̄ȝ respiciētia voluntatē: nec loquor hic de ordine qui tm̄ est ex parte voluntatis:q2 tali ordine posset in nostra rōne intelligēdi quādoq3 vnuȝ esse prius:qñq3 posterius sicut placeret nobis:sed loquor de ordine qui est in ɔceptionib⁹ nostri intellectus intelligētis diuina attributa ꝑm illuȝ ordinem ꝑm quem magis sunt apta nata intelligi:⁊ sic intelligēdo diuinas pfectiones est talis ordo ex parte nostra. Prius enim ꝑm rōnem intelligēdi intelligimus diuinā esse q̄ȝ aliquā eius pfectioneȝ. Scđo suuȝ intelligere. Tertio suuȝ velle. Et inter suas pfectiones priores sunt in nostra rōne intelligēdi:ille que respiciunt ip̄m inquātuȝ est essentia:q̄ȝ ille que respiciunt ipsum inquantum est vita. Et inter primas prior est vnitas. scđa simplicitas. Cōmunior est enim ratio vnitatis q̄ȝ simplicitatis.omne enim simplex vnuȝ est:sed nō conuertit̄ generalr̄ loquēdo de vno:qđ ideo dico:q2 vnū cōpositu3 non est pure ⁊ ꝓprie vnuȝ:q2 si non sit diuisuȝ: tñ est diuisibile. Vñ dicit Aug⁹ lib. de vera religione vltra mediuȝ. Omne corpus verum corpus est:⁊ȝ falsa vnitas. Ratio sūme simplicitatis ⁊ vnitatis sunt in diuina essentia ratio infinitatis.⁊ ista tria ratio immutabilitatis ⁊ immutabilitas cuȝ predictis sunt ratio eternitatis. Unde inferius per diuine essentie simplicitatem ꝓbabit̄ in diuina essentia esse infinitas:⁊ per diuinā simplicitatem ⁊ infinitatē imutabilitas:⁊ p immutabilitatē eternitas. Inter pfectiones etiā que conueniūt deo inquātū est vita:priores sunt ille in nostra rōne intelligēdi:que respiciunt ip̄m intelligere q̄ȝ ille que respiciunt ip̄m velle:⁊ inter primas prior vnitas q̄ȝ sapiētia. Ideo enim deus scit se:q2 p eēntiam suam intellectui pfecte ostendit se talem qualis est ipse. sed essentia vniuscuiusq3 rei est eius veritas inquātum p ip̄m res est ex parte sua talem ostēdit se qualis est ipsa. Inter pfectiones que respiciunt diuinuȝ velle.prima est bonitas.scđa misericordia.3ª iustitia:⁊ illa ad quam oēs alie ordinant̄ est diuina beatitudo:que oēs diuinas pfectiones in sua rōne ɔcludit. Que aūt dicta sunt cū Auḡ ɔcordant:qui.15.de trini.c.5.oēs diuinas pfectiones reducit ad eternitatē:sapientiā:beatitudineȝ. Ex dictis pōt ɔcludi q istarum trium pfectionū:vnitas: veritas:bonitas.p⁹ ꝑm rōnem intelligēdi est vnitas.2ª veritas.3ª bonitas.⁊ iō de hoc nō opȝ facere qōnem.

Ordo pfectionū3 ⁊ q̄ illaȝ sit p̄ma.

Ad p̄mū in oppo^m dōm q illud verbum Augi intelligit̄ de ordine qui est inter res diuersas. Pōt etiam dici q iste ɔceptiones quas ordinate facimus de diuinis attributis hūt disparitatem inquātuȝ vnam.p⁹ formamus ⁊ aliam 2⁹.ipsa tñ attributa nullā in penitus disparitatē hūt:cum sint res vna. Ad p^m.

¶ Ad 2^m dōm q q̄uis istis ordinatis ɔceptionibus: non rñdeat aliquis ordo realis impfectionibus diuine essentie:tñ ipse pfectiones talis sunt nature q aptiores sunt ꝑm vnuȝ ordinem intelligendi q̄ȝ ꝑm alium. Ad 2^m.

¶ Ad 3^m dōm q sicut illi pluralitatis ꝑm rōnem qua dicunt̄ esse plura attributa:non respondet aliqua realis attributoꝶ pluralitas:nec tñ est cassa:q2 illi respondet plenitudo diuine pfectionis de qua ab intellectu nostro possunt plures vere ɔceptiones formari: vt pȝ in qōne pcedēti. Sic iste ordo ɔceptionuȝ cassus nō est:q2 rñdet natura diuinaꝶ pfectionū p quā exigūt magis ꝑm vnū ordinē q̄ȝ ꝑȝ aliū appꝛhēdi. Ad 3^m.

¶ Articl⁹.ij.

Consequenter querēdum est de personarū pluralitate. Et circa hoc querunt̄ quatuor. ¶ Primo vtrum in deo sit personarum pluralitas. ¶ Scđo vtruȝ illa pluralitas sit trinitas tm̄. ¶ Tertio vtrum p̄mo ꝑm rōnem intelligēdi diuina essentia perfecte existat q̄ȝ sit in deo pluralitas personarum. ¶ Quarto sine argumētis quot modis isinuatur trinitas in sacra scriptura. ¶ Questio p⁹.

Primo ergo querit̄ vtrum in deo sint plures psone. Et videt̄ q non: q2 de nobilitate diuine essentie est q non plurificat̄:sed eque nobilis est persona sicut essentia.ergo in deo persone non plurificant̄. ¶ Item que sunt oīno idem re plurificato vno:plurificat̄ aliud.ergo cum persona ⁊ essentia realiter sint idem: si essent plures persone in deo:essent ⁊ plures essentie: qđ falsum est. ¶ Item pluralitas est supflua qñ non est plus de bonitate in pluribus q̄ȝ in vno. Unde phs p̄ phy. si aliquid eque bene pōt fieri per vnum sicut per plura:magis ponēduȝ est vnuȝ q̄ȝ plura:sed in plurib⁹ diuinis personis non plus potest esse de bonitate q̄ȝ in vna:ergo superfluuȝ est ponere in diuinis plures personas. ¶ Item vbicūq3 est pluralitas sunt plures vnitates.sed in deo non sunt plures vnitates cum in deo non sint plures entitates. Et ꝑm phm.4.meta. ens ⁊ vnum non differunt nisi rōne: ergo in deo non sunt persone plures. ¶ Item de rōne persone diuine est essentia ⁊ proprietas distinctiua que est proprietas relatiua.sicut videmus q de rōne fortis est homo cum ratione distinctiua quecūq3 sit illa:cum ergo essentia in diuinis non plurificet̄:non plurificat̄ quicquid est de rōne diuine persone.sed non possunt dici simplr̄ plures psone:qñ nō plurificat̄ quicquid est de earum rōne.ergo in deo non sunt simplr̄ plures persone. Ar p̄. Scđo Tertio T.c.50. 56 Quarto T.c.3. Quinto.

Contra Aug⁹ de fide ad Petrum non multum post principium:si in illa natura patris ⁊ filij ⁊ sp̄ussancti vna esset tm̄ persona non diceretur faciamus hominem ad imaginem ⁊ similitudineȝ nostram. ¶ Item Trismegistus de diuinitate ad Asclepium dicit. Omniuȝ effectus naturaq3 cognoscens miret̄ adoret atq3 collaudet artem diuinamq3 mentem. Sed Aug⁹.6.lib.de trini.c.x.dicit q filius dei est ars quedam omnipotētis atq3 sapiētis dei: nominādo filium nomine verbi.ergo in diuinis est ponere mentē paternam ⁊ verbum eius ⁊ sic personas plures. In op^m.

Rñdeo q in deo sunt plures persone: ⁊ hoc potest declarari ex suppōnibus manifestis. Quarum prima est q in deo est summa bonitas. Secunda q in deo est summa perfectio. Tertia q in deo est summa simplicitas.⁊ hoc probatur dist.8. Quarta q in deo est summa primitas. Quinta q omnes emanationes necesse est reduci in vnam primā: sicut omnes vnitates in vnam vnitatem primaȝ. Ex p̄ma suppositione argumentat̄ sic: In deo est summa bonitas: ad summā bonitatem pertinet se summe cōmunicare. quia ꝑm Dionys. de angelica hierar.ca.4. Bonum est sui cōmunicatiuuȝ:sed diuina bonitas non pōt se summe cōmunicare alicui creature: nec omnibus simul: q2 non sunt capaces bonitatis in summo:ergo in diuinis oportet esse personam increatam cui summe communicetur:sed nullus pōt eaȝ summe cōmunicare nisi persona increata:ergo opȝ eē in diuinis psonā summe cōicantē diuinā bonitatē ⁊ aliā cui summe cōicet̄. Rñsio. In deo plēs esse psonas.

Ex secunda suppōne arguo sic. In deo est summa pfectio: sed pfectionis est pducere similem sibi in natura. ergo summe pfectionis est pducere summe sibi similez: sed nulla psona creata pōt esse deo summe similis. ergo ad pfectionem diuinam spectat q ibi sit emanatio alicuius psone increate. Nec simili modo posses arguere de essentia: q hoc poneret limitationē in producta τ in pducente: non sic aūt posset dici de psona producēte τ producta: q suam infinitatem hn̄t rōne essentie. Ex tertia suppōne arguo sic: In deo est summa simplicitas: sed quāto aliquid simplicius tanto in pluribus suppositis inuenit: vt patet in vniuersali: q simplicius est singulari. Ex defectu aūt simplicitatis est q numeret in pluribus suppositis: ergo cum in diuina essentia sit simplicitas in nullo deficiens: opz q sit in pluribus suppositis non plurificata. Ex quarta suppōne arguo sic: In deo est summa primitas: τ quāto aliquid prius tāto fecūdius: ergo sicut essentia diuina pter sui primitatem principium est aliarum essentiarum: ita opz ponere q psona in diuinis que nō est producta est alterius psone productiua in eadez essentia pter sui primitatē. Ex quinta suppōne arguo sic: Omnes emanationes necesse est reduci in vnā pmā: sicut omnes vnitates in vnam primā vnitatem. Non possunt aūt oēs reduci in vnam emanationem alicuius creature: q mlte creature a deo imediate tm̄ emanauerunt: ergo opz oēs emanationes reduci ad emanationem alicuius increate psone: sed eadem persona non pōt emanare a semetipsa. Unde Aug° p̄ de trini. c. p̄. Nulla oino res est que seipsam gignat vt sit: validius aūt argumētum ad principalē pclonem est argm luminis fidei h dictātis aīe fideli τ validissimuz testimoniuz sacre scripture qb° magis initēdum est q̄z rōni.

Ad p̄m. **Ad pmū** in oppm cum dicis q eque nobilis est psona sicut essentia τc̄. Dico q veruz est: tm̄ non posse diuinam essentiam multiplicari spectat ad eius nobilitatem: q talis plurificatio non posset fieri nisi per pprietates absolutas τ realiter distinctas: τ ita plus esset de bonitate in plurib° q̄z in vna: τ sequeret quālibet illarum esse limitatā: qd esset contra diuine essentie nobilitatem. Distinctio aūt psonarum est per pprietates relatiuas: dicēte Boe° in li. de trini. c. x. q relatio multiplicat trinitatē: ad talem aūt distinctionem non sequit in diuina essentia: nec argumētuz: nec multiplicatio bonitatis.

Ad 2m. Eorum q sunt idē vno plurificato plificat τ reliquū qn̄ est verum. ¶ Ad 2m cum dicis q que sunt omnino idem re: plurificato vno plurificat aliud τc̄. Dico q verum est si est idemptitas sz rem τ sm modum se hn̄di: q̄uis aūt essentia τ psona sint idem re: tm̄ essentia habet modum essendi absolutum: psona vo habet modum se hn̄di in relatione ad aliam.

Ad 3m. ¶ Ad 3m cum dicis q pluralitas est superflua: qn̄ plus nō est de bonitate in pluribus q̄z in vno τc̄. Dico q falsum est: quādo plenitudo bonitatis est ratio pluralitatis: sic autem est in deo. Plenitudo enim bonitatis est eius ratio q in deo sint plures persone.

Ad 4m In deo est tātuz vna vnitas eēntialis. ¶ Ad 4m cum dicit q in deo non sunt plures vnitates τc̄. Dico q verum est loquēdo de vnitate essentiali: q tunc essent in deo plures actualitates: quia tale vnum τ ens puertunt: Non est aūt verum loquendo de vnitate personali. Unde cōcedo q in deo sunt plures vnitates personales.

Ad 5m ¶ Ad 5m cuz dicis q nō plurificatur quicquid est de rōne diuine persone τc̄. Dico q imo sm q vna nata est distingui ab alia: in essentia aūt non sunt nate distingui: quapropter pluralitas personarum non debet dici simpliciter pluralitas vel numerus: nisi dicatur personarum: q hoc ponendo non ponis totam numeri rōnem.

¶ Questio. ij.

Secundo querit vtrū in deo sint tres persone tm̄. Et videt q nō: q sicut in deo est sapientia τ voluntas: ita est ibi potētia: ergo sicut est ibi persona procedēs per modum intellectus τ per modum voluntatis videtur q sit etiam ibi persona procedens p modum potentie: ergo sunt plures q̄z tres: scz tres procedētes τ vna que non pcedit. Ar p̄.

¶ Item sicut est ibi psona pcedens per moduz voluntatis τ psona pcedēs p moduz intellectus: ita videt q sit ibi psona procedēs p modum nature τ psona pcedens per moduz artis cum in deo sit natura τ ars. Scdo

¶ Item ad nobilitatem psone spectat pducere psonā: aliter enim nulli psone pueniret: sed tres psone sunt equalis nobilitatis. ergo spūssanctus pducit psonaz: τ ita plures sunt q̄z tres. Tertio.

¶ Item si pfectionis est in patre generare filium: maioris pfectionis est in eo gn̄are duos filios: τ maxime pfectionis generare multos filios. per illam regulam phi. 2. thop. q si simplr ad simplr: ita magis ad magz. Unde videtur q si voluptas bona τ magis voluptas magis bona. Videt ergo q pater oīpotens multos filios genuerit: τ sic sunt plures psone q̄z tres. Quarto C. 26.

¶ Item q filius non accepit voluntatē per spirationem: ideo pōt spirare. ergo a simili cum spūssanctus non habeat naturā p gn̄ationē vr q pōt gn̄are: τ ex pn̄ti q gn̄at. Quinto.

Cōtra p° Cano. Jo. cap. vltimo. Tres sunt qui testimonium dant in celo: pater: verbum: τ spūssanctus: τ hi tres vnum sunt. ergo τc̄. In opm.

Rn̄deo q in diuinis sunt tres psone tm̄: scz pater: filius: τ spūssanctus. τ hoc testatur sanctissima fides christiana: cui falsum subesse non potest. Hoc etiam declarat rōne cum essentia sit de rōne persone: q psona cōprehendit essentiā τ relationē psone pstitutiuam. opz q actiones psonales radicētur: vt ita loquar in actibus essentialibus: cum aūt actio psonalis sit actio ad aliquam intra: opz q radicet in actu essentiali non tendēte ad extra sed intra manente. In deo aūt cum sit natura pure intellectualis: nō sunt nisi duo tales actus: scz intelligere τ velle. ergo in diuinis psona nō pducit personā nisi per moduz intelligēdi. s. de deo. τ sic pducit verbuz: τ per moduz volēdi: scz spirando: τ sic pducunt pater τ filius spm̄sanctuz. Unus aūt actus essentialis non pōt esse ratio nisi vnius actus psonalis in diuinis: q vnus actus essentialis non pōt esse ratio duoz actuum psonalium simul q tota virtus actus essentialis in vno actu psonali exprimit pter summā pfectionē psonalis actus: nec ēt successiue: q in deo non preterit aliquis actus: ergo in diuinis nō est nisi vnus actus dicendi: nec nisi vnus actus spirandi cum in diuina essentia nō sit nisi vnus actus intelligendi: nec nisi vnus volendi pter essentie vnitatem τ ipsoz actuuz pfectionē: q qlibet equat totam virtutem potentie cuius est actus: sed vnus actus dicēdi non terminat nisi ad vnum verbuz: nec vnus actus spirādi nisi ad vnuz spm̄sanctum: ergo in deo nō sunt nisi due psone pducte. s. vnū verbū: qdē est re q filius: vnus spūsctūs: τ psona pris que nō est pducta τ est pducens: ergo in diuinis sunt tres psone tm̄. Rn̄° In diuinis esse tm̄ tres psonas. Huius aūt exēpluz in creaturis expssum reperire nō possumus. sed post exēpluz de imagine τ vestigio: de qbus aget dis. sequēti pōt poni exempluz de triangulo: q̄uis in infinitū sit magis dissimile q̄z simile. In triangulo tres sunt anguli τ vnus nō est alius: τ tm̄ qlibet totā supficiē trianguli cōprehēdit: ita q illi tres anguli in essentia supficiei non distinguunt: scz per relationes distinctas: cuz qlibet angulus totā supficiem

trianguli

triangulí compꝛehendit: sed sub respectu alio ⁊ alio. Multe alie rationes congruitatis quarū vna posset sumi ex parte summe germanitatis: ⁊ alia ex parte summe charitatis que requiritur dilectū a se diligi ab altero ⁊ diligere alterum: possent adduci: que causa breuitatis possunt dimitti.

Ad pᵐ.

Ad pꝛimū in oppositū cū dicis q in deo est persona procedens per modū potentie ⁊c. dico q non opꝫ: qꝛ cum productio persone sit actio manens intra: non accipiſ ſm pꝛincipiū agēdi in aliud extra. potentia aũt in diuinis est hoꝛ pꝛincipium: bene ſm ipsam cõsideraſ actio ad extra: ⁊ ita ſm ipsam non est aliqua emanatio nisi extrinseca que est emanatio creaturarū.

Ad 2ᵐ.

¶ Ad 2ᵐ cum dicis q est ibi persona procedēs ⁊ per modū nature ⁊ per modum artis ⁊c. Dico q processio per modū nature qua pꝛocedit filius ⁊ pcessio per modū intellectus qua pꝛocedit verbū non distinguunt in diuinis realiter: nec etiam filius ⁊ verbū. Unde sola rõne differunt: ⁊ ad hoc assignaſ duplex ratio. Una qꝛ non sunt relatiões opposite: nec etiam disparate: qꝛ in diuinis: vna est de alterius rõne. Filius enim procedit per modū nature: verbū aũt per modū nature que est itellectus seu natura intellectualis: ⁊ non est distinctio in diuinis nisi ſm oppositas relationes vel saltim disperatas: alia q id qđ pꝛocedit per modū intellectus: vt verbū ex rõne modi pꝛocedēdi pꝛocedit per modū similitudinis: sicut ⁊ filius qui pꝛocedit per modū nature. pꝛoductio aũt per modū artis reduciſ ad pꝛoductionē per modū intellectus: vel ad pꝛoductionē per modū voluntatis.

Productio filij ⁊ vbi sũt idem.

Ad 3ᵐ.

¶ Ad 3ᵐ cum dicis q cum spũssanctꝰ sit eque nobilis sicut alie persone producit personā ⁊c. dico q nõ opꝫ: imo ex hoc q est equalis nobilitas: sicut alie persone nõ producit aliquā personā: qꝛ cū pꝛobatum sit in copoꝛe qõnis q in diuinis non põt esse nisi vnus actus spirãdi nec nisi vnus actus generandi: eo q vnus actus essentialis in diuinis non põt eē radix: vt ita loquar nisi vnius actus psonalis: si spũssanctus spiraret: spiraret eodem actu spirandi quo spiratus est: ⁊ ita non spiraret nisi se supꝛa ipsū: ⁊ si generaret: generaret eodem actu quo filius genitus est a quo pꝛocedit ipsemet spũssanctus: ⁊ ideo pꝛoduceret illū eundem filiū a quo pꝛoductus est. Ex hoc videre potest q si filius generaret cum non posset generare nisi eodem actu quo genitus est nõ generaret nisi seipꝫ: q ergo spũssanctus non põt generare nec spirare: nõ est ppter hoc q sit minus nobilis q̃ pater vel filius: qꝛ ex eadē nobilitate diuie eẽntie est q pꝛ gñat ⁊ spirat: ⁊ ⁊ filiꝰ spirat ⁊ non gñat ⁊ spũssctũs: nõ q generat neqꝫ spirat.

Ad 4ᵐ

¶ Ad 4ᵐ cum dicis q si pfectionis est generare vnū filiū maioꝛis pfectionis est generare plures filios. Dico q non sequiſ in diuinis: qꝛ ex summa perfectione que est in patre generat tā pfecto actu generādi ⁊ filiū tam pfectū: q equatur vt ita loquar totus conatus potētie generatiue. ⁊ ideo cum ille actus generādi semp maneat: altero actu non põt generare: qꝛ cum potētia exit in actum ita perfectum q ille actus equat totam intentionē potētie: illa potētia nõ põt in aliū actum similem illo durãte. Unde si ponaſ aer in summa dispõne ad suscipiendū lumen: q sol illuminat ipm ex toto conatu sue virtutis ⁊ aer recipit quãtum põt recipe: dico q manēte illo lumine sol nõ posset in aere lumen aliud generare. Unico aũt actu generandi non põt generari nisi vnicus filius pfectus totam accipiens substantiā patris.

Quare in diuis nõ pñt eē plꝰes filij.

Ad 5ᵐ. Quaꝛ filiꝰ spirat

¶ Ad 5ᵐ dicēdū ſm aliquos: q ratio quare filius spirat: nõ est tm̃: q nõ est spiratus: sed qꝛ nõ est spiratus neqꝫ a spirato. Quãuis aũt spũssanctus non sit genitus tñ est a genito: sed q spũssanctus generare non posset: etiam si non procederet a filio: ideo adhuc dicendum aliter ad argumentum. s. q non est simile: qꝛ spirari psonam a filio nõ includit in diuinis esse plures actus spirandi: sed si spiritussanctus generaret cum non posset generare actu illo quo filius genitus est eẽnt in diuinis plures actꝰ generandi: q ostensum est esse impossibile.

¶ Questio.iij.

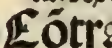
Tertio queriſ vtrū pmo ſm rõnem intelligēdi diuina essentia pfecte existat: q̃ sit in deo pluralitas personarū. Et videſ q sic. qꝛ actus notionales per quos est in diuinis personarū pluralitas pꝛesupponunt perfectā existentiā persone cuius sunt actus: sed perfecta existētia essentie est de rõne perfecte existētie persone cum essentia sit de ratione persone: ergo personarū pluralitas pꝛesupponit perfectam existentiam diuine essentie.

Ar pᵒ

¶ Item dicere pꝛesupponit hypostasim patris perfecte sapientem: ſm Augᵐ 7º de trini. cap. p. In deo hoc est esse q sapere: ergo dicere pꝛesupponit hypostasim patris perfecte existentem. sed de ratione perfecte existentie persone est perfecta existentia essentie. ergo dicere pꝛesupponit perfectam existentiā essentie: ⁊ ex consequenti personarum pluralitas.

Scđo.

In opᵐ

Cõtra Si personarum pluralitas pꝛesupponeret perfectam essentie existentiam: pꝛesupponeret perfectam existentiam sue sapientie: voluntatis ⁊ potentie. Cum ergo hec sufficiant ad pꝛoductionem creaturarum: emanatio creaturarū non dependeret ab emanatione personarum: quod falsum est: cum dicat Augᵒ. xj. lib. confess. longe post pꝛincipium ad deū loquens. Uerbo tibi coeterno simul ⁊ sempiterno dicis omnia que dicis: ⁊ sic quicquid dicis nec est aliter q̃ dicendo facis. ¶ Item si diuina essentia in vna hypostasi perfecte existeret pluralitas hypostasum esset superflua: quod falsum est.

Rñº pᵒ opio. Plitas psonarũ an psupponat existentiā eẽntie.

Ad istam questionem dicunt quidam q diuinam essentiam perfecte existere dupliciter potest intelligi: scilꝫ aut de perfecta eius existētia simpliciter: aut de perfecta eius existentia quam requirit constitutio persone. Pꝛimo modo pluralitas personarum non pꝛesupponit ſm rõnem intelligendi perfectā essentie existentiā. sed econuerso: quia natura eius est existere in tribus suppositis. Aliter enim emanatio personarū non compꝛehenderet infra perfectionem diuini esse: seu non includeret imperfectione eius. Secundo modo pluralitas personarum pꝛesupponit perfectam essentie existentiā cum actus notionales pꝛesupponant perfectam existentiā hypostasis cuius sunt actus. Nec ex hoc sequitur q pꝛesupponant perfectā existentiam essentie modo pꝛimo. Potest enim aliquid intelligi esse de ratione perfecti suppositi: quod tamen simpliciter non intelligiſ esse perfectum habere. Et per hoc vt dicunt patet responsio ad pꝛimū ad partem pꝛimā ⁊ etiam ad secundū.

Opio doc. Diuinā essentiā perfecte existere dupl'r intelligiſ.

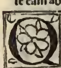
Mihi autē videtur dicendum q diuinam essentiam perfecte existere potest dupliciter intelligi. Uno modo p existere omnibus modis quibꝰ existere apta nata est. Alio modo pꝛo existere tali existentia in qua nulla penitus est existendi imperfectio. Pꝛimo modo nõ existit perfecte pꝛius ſm rõnem intelligendi q̃ sit in ea pluralitas personarum: quia nata est existere vt non habita ab alio: ⁊ sic existit in patre: ⁊ vt habita ab alio per gñationē nõ essentie: sed hñtis eā: ⁊ sic est in filio ⁊ vt habita ab alio p spirationē: ⁊ sic est in spũsancto. Scđo modo dico q pꝛius ſm rõnē intelligēdi existit

perfecte q̄ʒ sit in ea pluralitas personarum: q: in hypostasi patris est absq̄ omni imperfectione existēdi. sʒ hec est difficultas: cum pater non sit nisi sit filius: q: sic loquēdo de perfecte existere non existit pfectius tribus predictis modis simul q̄ʒ vno modo: sicut nec plus de perfectione existēdi in tribus psonis simul q̄ʒ in vna. Et sic pcedunt argumenta ad partem primā.

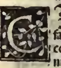
Ad pᵐ. **Ad pmū** ad partem secundā patebit quid dicēdum: cum infra queret dis. xiij. Utrum creaturarum emanatio de necessitate presupponat generationē filij et spirationē spūssancti. ¶ Ad 2ᵐ dicendum q non ppter hoc est in diuinis superflua pluralitas personarum: q: huius pluralitatis ratio est sup pfecta diuine essentie existentia in hypostasi non habente eam ab alio. Ad 2ᵐ.

¶ Questio. iiij.

Trinitas octo modis insinuat in sac. scriptura.

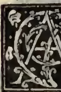

Quarto querit sine argumentis quot modis insinuat trinitas in sacra scriptura. Rñdeo q octo modis ad minus. Uno modo per significationē pncipalem: ibi. Mat. vltimo. In noīe patris et filij et spūssancti. ¶ 2° per numeri ꝯsignificationē. Gen. p faciamus hoiem etc. ¶ 3° modo per terminorum suppōnem. Ecci. 24. Ego ex ore altissimi pdij. ¶ 4° per cōnotationē noīe imaginis. q: sm Hylarium: imago ꝯnotat respectu psonarū adinuicē. ¶ 5° per vborū ordinē in ps. Bñdicat nos deus deus noster: bñdicat nos deus. ¶ 6° per trinā replicationē. Esa. 6. Sanctus sctūs sanctus etc. ¶ 7° per operū appropriationē. Gen. p°. In pncipio creauit deus etc. ¶ 8° per ꝯstitutionis habitudininē differentē Ro. xj. Ex ipo et p ipm et i ipo etc.

Circa lrā. (purgatissimis mētibus cernitur.) purgatissimis. s. a sensibilib': a fantasticis imaginib': a vanis rōnibus quo ad cognitiuā: et a culpa et sequela culpe: et occasionib' quo ad affectiuā: nisi p iustitiam fidei emūdetur. non figit. s. loquēdo de fixione: non tm̄ speculatiua: sed etiam practica: que est per bonā affectionem. deus nomen est nature. s. quantum ad illud cui imponitur: q: quantum ad illud a quo imponit nomen est operationis sm Dam. lib. p. c. 9. neq̄ʒ diuersitatem etc. hoc verum est de similitudine que est accn̄talis: nec in parte essentie: sed que est in tota essentia sicut in diuinis: (nec alienus.) hoc tenet in diuinis ppter sūmā simplicitatem. In libro quoq̄ʒ sapiētie. hoc loquitur Magister sm vsum ecclesie: q: illa auctas est Prouerb. 8. et tu bethleem etc. Hec est lrā sm lxx. q in nostra lrā in Michea negatio non ponit: sed habet Matth. 2.

¶ Incipit ostendere quomodo per creaturam potuerit cognosci creator. ¶ Dis. iij. pª ps.

Apostolus nāq̄ ait q inuisibilia dei a creatura mundi p ea que facta sunt intellecta cōspiciunt. sempiterna quoq̄ virtus eius et diuinitas. Per creaturam mūdi intelligit homo ppter excellentiam qua excellit inter alias creaturas. vl' ppter cōuenientiā quā habet cum omni creatura. homo ergo inuisibilia dei intellectu mentis cōspicere potuit: vel etiam cōspexit. per ea que facta sunt. idest per creaturas visibiles vel inuisibiles. A duobus enim iuuabitur. s. a natura que rōnalis erat. et ab operib' a deo factis. vt manifestaret homini veritas. Idq̄ apl̄us dixit. Quia deus reuelauit illis scilicet dum fecit opera: in quibus artificis aliquatenus relucet indicium.

¶ Prima ratio vel modus quomodo potuit cognosci deus.

Ambr. **Nam sic** ait Ambrosius. Ut deus q natura inuisibilis est: etiam a visibilibus posset sciri. opus fecit qd̄ opificem visibilitate sui manifestauit. vt per certum in certum posset sciri. et ille deus vt omnium esse crederet: qui hoc fecit qd̄ ab homine impossibile est fieri. Potuerūt ergo cognoscere siue cognouerūt vltra oēm creaturā esse illum qui ea fecit: que nulla creaturarū facere vel destruere valet. Accedat quecūq̄ vis creatura: et faciat tale celum et terrā. et dicam q: deus est. Sed q: nulla creatura talia facere valet. cōstat super omnem creaturā esse illum qui ea fecit. Ac per hoc illum esse deum: humana mens cognoscere potuit.

¶ Secunda ratio qua potuit cognosci. vel modus quo nouerunt.

Alio etiā modo dei veritatem ductu rōnis cognoscere potuerūt: vel etiā cognouerūt. Ut enim Aug°. ait in li. de ciui. dei. Viderūt sūmi phi nullū corpus esse deum. et ideo cūcta corpa trāscēderunt querētes deum. viderūt etiam quicqd mutabile est non esse summū bonū deum omniūq̄ principiū. et ideo oēm aiam mutabilesq̄ spūs transcēderūt. Deinde viderūt omne qd̄ mutabile est non posse esse nisi ab illo qui incōmutabiliter et simpliciter est. Intellexerunt ergo eum et oīa ista fecisse: et a nullo fieri potuisse. Aug°. Idem in eodem.

¶ Tertia ratio vel modus.

Aug°. **Cōsiderauerūt** etiam qcqd est in substātijs: vel corpus esse vel spiritum meliusq̄ aliquid spiritum esse q̄ʒ corpus. sed longe meliorem qui spiritum fecit et corpus.

¶ Quartus modus vel ratio.

Intellexerūt etiā corpis spēm esse sensibilem. et spūs spēm intelligibilē. et intelligibilē speciem sensibili pretulerūt. Sensibilia dicimus que visu tactuq̄ corporis sentiri queūt. Intelligibilia que cōspectu mentis possunt intelligi. Cum ergo in eorum cōspectu et corpus et anim' magis minusq̄ speciosa essent. si autem omni specie carere possent oīno nulla essent: viderunt esse aliquid quo illa speciosa facta sunt. vbi est pma et incōmutabilis spēs. ideoq̄ incōparabilis. et illud esse rerū principiū rectissime crediderūt. qd̄ factum nō esset: et ex quo

cuncta

cũcta facta essent. Ecce tot modis potuit cognosci veritas dei. Cum ergo deus vna sit et simplex essentia. que ex nulla diuersitate partium vel accidẽtium cõsistit. pluraliter tñ dicit apls. inuisibilia dei. qz pluribus modis cognoscit veritas dei per ea que facta sunt. Ex ppetuitate nãqz creaturarũ intelligit conditor eternus. ex magnitudine creaturarũ omnipotẽs. ex ordine et dispõne sapiẽs. ex gubernatione bonus. Hec autem omnia ad vnitatem deitatis pertinẽt monstrandam.

¶ Quõ in creaturis apparet vestigiũ trinitat.

Nunc restat ostẽdere: vtrũ per ea que facta sunt aliqõ trinitatis vestigiũ vel indicium exiguũ haberi potuerit. De hoc Aug. in lib. vj. de trinita. ait. Opz vt creatorem per ea que facta sunt intellectu ↄspiciẽtes trinitatẽ intelligamus. Huius enim trinitatis vestigium in creaturis apparet. Hec enim que arte diuina facta sunt. et vnitatem quandã in se ostendũt et spẽm et ordinẽ. Nam quodqz hoz creatoz et vnum aliqd est. sicut sunt nature corpoz et animaz. et aliqua specie formant. sicut sunt figure vel qualitates corpoz ac doctrine vel artes animaz. et ordinem aliquẽ petit aut tenet. sicut sunt pondera vel collocationes corpoz. et amores vel delectationes animarũ. et ita in creaturis prelucet vestigiũ trinitatis. In illa enim trinitate summa origo est oium rerũ et pfectissima pulchritudo. et beatissima delectatio. Sũma ãt origo: vt Aug. ostẽdit in li. de vera religione. intelligit deus pater a quo sunt oia. a quo filius et spũssctũs. Perfectissima pulchritudo intelligit filius. s. veritas patris nulla ex parte ei dissimilis. quem cum ipso et in ipso patre veneramur. qui forma est oium que ab vno facta sunt et ad vnum referunt. Que tñ omia nec fierent a patre per filium. neqz suis finibus salua essent: nisi deus summe bonus esset. quia et nulli nature que ab illo bona esset inuidit: et vt in bono ipso maneret. alia quãtũ vellet. alia quãtum posset dedit: que bonitas intelligitur spũssctũs qui est donũ pris et filij. quare ipm donũ dei cum pre et filio eque incõmutabile: colere: et tenere nos ↄuenit. Per ↄsiderationẽ itaqz creaturaz: vnius substãtie trinitatẽ intelligimus: sed vnũ deum patrẽ a quo sumus et filium per quem sumus. et spmsctm in quo sumus. s. principiũ ad qõ recurrimus: et formã quã sequimur: et grãm qua reconciliamur vnum. s. quo auctore ↄditi sumus: et similitudiem eius per quã ad vnitatẽ reformamur. et pacẽ qua vnitati adheremus. s. deum qui dixit. Fiat. et uerbum per qõ factum est omne qõ substãtialiter et naturalr est: et donum benignitatis eius qua placuit qõ ab eo per uerbũ factum est et reconciliatum est auctori ut nõ interiret. Ecce ostẽsum est qualiter in creaturis aliquatenus imago trinitatis indicat. nõ eni per creaturaz ↄtẽplationẽ sufficiens notitia trinitatis põt haberi uel potuit sine doctrine uel interioris inspirationis reuelatione. Unde illi antiqui phi quasi per vmbrã et de lõginquo viderũt ueritatẽ. Deficiẽtes in cõtuitu trinitatis: ut magi pharaonis in tertio signo. Adiuuamur tamẽ in fide inuisibilium per ea que facta sunt. et

Aug. — De substãtijs intellige.

¶ Distinctio. iij.

Apostolus nãqz ait.) Postqz ostẽdit Magister essentie vnitatem et psonarum trininitatem p scripturas. Hic probat hoc idem per creaturas: et hoc per rõnes et similitudines sciptas a creaturis. Et diuidit pars ista in duas. qz pmo ostẽdit diuine essentie vnitatẽ. scdo personaz trinitatẽ: ibi. (nunc restat ostẽder.) Prima diuidit in duas. pmo pbat propositum suum in gñali. scdo in spãli: ibi. (nam sicut Ambro. ait.) Et ista scda diuidit in quatuor fm quatuor rationes. scda ibi. (Alio etiam modo.) tertia ibi. (ↄsiderauerunt etc.) quarta ibi. (Intellexerũt etiam corpis speciem.) Tunc sequit illa pars in qua per rõnes et similitudines sumptas a creaturis probat personarum trinitatem: que ibi incipit. (Nunc restat oñdere.) Et diuidit in partes duas. Primo enim oñdit ppositum per similitudinẽ vestigij que est similitudo lõginqua. Secũdo per similitudinẽ imaginis que est similitudo magis ppinqua qz similitudo vestigij: ibi. (Nunc vo ad eam iam pueniamus disputationẽ etc.) Prima cũ precedẽtibus põt esse presentis lectionis: et diuidit in partes tres. Primo ostẽdit quõ est vestigium trinitatis in creaturis. Scdo quõ per illud cognoscitur trinitas in diuinis: ibi. (In illa enim trinitate.) Tertio ostendit imperfectionẽ huiusmodi cognitionis: ibi. (Ecce ostẽsum etc.)

Pon. t. i uẽtionẽ, mgri in 3. distinctio. Diuisio distictionis.

¶ Articulus primus.

Circa hanc partem huius tertie dis. possunt queri tria. Primo de cognitione a creatura. Scdo de modo cognoscendi deum per creaturas. Tertio de vestigio dei in creatura. ¶ Circa primum possunt queri tria. Primo vtrum deus sit cognoscibilis a creatura. Secundo vtrum deum esse sit nobis per se notum. 3° vtrum deum esse possit demonstrari.

¶ Questio p°.

Primo ergo quero vtrum deus sit cognoscibilis a creatura. Et videtur qz non. fm enim phm p phyficoz. Infinitum fm qz infinitum est ignotum: sed deus inquãtũ deus est infinitus: ergo deus inquãtum deus est ignotum a creatura. ¶ Item Diony. de diui. no. 5. cap. de deo loquens dicit. qz ineffabile hoc et incognoscibile. ¶ Item plus distat intelligibile increatum ab intellectu creato: qz intelligibile creatum a sensu. sed intelligibile creatum non põt cognosci a sensu: ergo intelligibile increatum non põt cognosci a creato itellectu. ¶ Item phs 3° de aia. vult qz intellectus noster nihil cognoscit sine fantasmate: sed deus cum sit natura pure intellectualis: nullum habet fantasma: ergo deus nõ potest a nostro intellectu cognosci.

Ar p. T. c. 35. — Scdo — Tertio — Quarto T. c. 30.

In opp^m **Cōtra** Aug^o.14.de trini.ca.9.sic dicit. Nunc do ad eam pueniamus disputationē vbi principale mētis humane quo nouit deum. Uel pōt cogscere ꝯsiderando suscepimus: ergo principale mentis humane pōt deum cognoscere. ¶ Item Trimegistus de diuinitate ad Asclepium loquēs ad deum sic dicit. Gratias tibi agimus summe ⁊ exuperātissime: tua eni gratia tm̄ sumus cognitionis tue lumine ꝯsecuti.

Rn̄sio **Respōdeo** q̄ deus est cognoscibilis a creatura etiam per naturā. Dicit eni. b. Diony. 2.c.de diui.no.q̄ causatiua hn̄t causalium receptas imagines: ⁊ vocat causatiua ipsa creata: causalia vocat causas. similitudies hic vocat imagines. Un̄ in trāslatiōe abbatis habef sic: creata sunt qualescūq̄ ipsius.s.cause imagines ꝯtingētes. Oēs aūt creature effectus dei sunt: quedā que a deo processerūt mediate ⁊ imediate: eo q̄ sicut scribif sup primā ꝑpōnez de causis. Oēm opationez quā efficit causa scḋa: efficit etiam causa prima. Uerūtamen per modū altiorez ⁊ sublimiorē: ⁊ multe adeo processerūt imediate tm̄. ergo oēs creature hn̄t aliquā similitudinē dei: ⁊ ita aliquo modo deum representant, cum ergo per naturaz possimus acquirere cognitionez de multis creaturis: per naturā possumus deuenire in cognitionē ipsi^o dei aliqualiter sub rōne qua creature effectus eius sunt. Unde scribif in lib.sapie.ca.xiij. A magnitudine spēi ⁊ creature cognoscibiliter poterat creator hoꝝ videri. Et aplus ad Ro.j. Inuisibilia ipsius a creatura mūdi per ea que facta sunt intellecta ꝯspiciunf: sempiterna quoq̄ virtus eius ⁊ diuinitas: q: tn̄ sicut dicit Dio^o. 2.c.de diui.no.non est diligens similitudo causatiuis ⁊ aialibus. pro quo habef in transla.abbatis. Non diligens aūt ꝓportionalis est cōparatio cause proprie ad causata: q: vt parū postea dicit Diony. Causalia a cātiuis remouenf ⁊ supcollocanf: iuxta ꝓpriū principij rōnem: pro quo habef in transla.abbatis. Ipse cause a causatis segreganf ⁊ supcollocanf per naturā sue causalitatis. Ideo cognitio quā per naturā possumus habere de deo manuducēdo nos ad cognitionē ipsius p creaturas est valde debilis maxime ꝓpter dei sublimitatem ⁊ nostri intellectus nālem debilitatem. Fm̄ eniȝ q̄ ait Auic^a.6.nālium lib.5.c.5.subtilissimas non pōt aliqn̄ intellectus apprehendere: q: excedunt eum.

Ad p^m. **Ad primū** in oppo^m cum dicif q̄ infinitū fm̄ q̄ infinitū ignotum est ⁊c̄. dico q̄ verum est de infinito illa infinitate que ꝯuenit possibilitati non finite per actum: q: possibilitas nō cognoscif a nobis nisi per actum. talem aūt infinitatē in deo non ponimus: loquēdo aūt de infinitate que cōuenit actui nō finito nec finibili per aliquam possibilitatez sic ꝓpō non habet veritatē. Actus enim nullo modo finitus per potentiā nec finibilis: cuiusmodi act^o deus est maxime cognoscibilis est: quātuȝ est ex parte sua: ⁊ tale infinituȝ ⁊ eius infinitatem pōt cognoscere rōnalis creatura: q̄uis nō ita pfecte sicut ex parte sua cognoscibile est: q: non pōt ipm̄ cognoscere nisi actu finito ⁊ intēsiue.

Infinituȝ esse ignotuȝ de quo veꝝ sit.

Ad 2^m. ¶ Ad 2^m cum arguif per auctem Dionysij dico q̄ illa auctas intelligēda est de cognitiōe qua cognoscitur quātum ex parte sua cognoscibilis est. sicut enim deus solus cognoscit seipm̄.

Ad 3^m. ¶ Ad 3^m cum dicif q̄ magis distat intelligibile increatū ab itellectu creato q̄ȝ intelligibile creatuȝ a sensu ⁊c̄. dico q̄ veruȝ est in rōne entis: sed nō rōne cognoscētis ⁊ cogniti: q: intellectus cum sit imālis per negationē māe sensibilis: ⁊ ad imaginē dei factus. Ad cognoscēdum deum ordinaf vt sic ipm̄ cum eius adiutorio capiat per cognitionem ⁊ amorem. Unde Aug^o.14.de trini.ca.8.dicit de anima. Eo quippe ipso est imago eius quo capax eius est: eiusq̄ esse particeps pōt. virtus aūt sensitiua cum per organuȝ māle ⁊ sensibile cognoscat. nullo mō ordinatur ad hoc vt cognoscere possit intellectuales creaturas.

Ad 4^m. ¶ Ad 4^m dico q̄ q̄uis nō habeat deus fantasma: tn̄ sui effectus per quoꝝ cognitionē aliqualr̄ ascēdimus ad aliquam dei cognitionē: fantasma hn̄t: ⁊ cū dico in hac qōne nos d eum posse cognoscere per naturam aliqualr̄ vt amoueaf ois controuersia sub noie nature cōprehendo oia que de lege cōmuni dantur intellectui a sua creatione.

¶ Questio. ij.

Secundo querif vtrum deum esse sit nobis per se notum. Et videf q̄ sic fm̄ Ansel. ꝓsol.c.ij. Deus est quo magis cogitari non pōt. sed illud quo magis cogitari non pōt: non pōt putari non esse: q: maius est id quod nō pōt putari non esse: q̄ȝ illud qḋ potest putari non esse. ergo cum tale sit nobis per se notum deum esse est nobis per se notuȝ.

Ar p^o.

Scḋo. ¶ Item Dam̄. lib.p̄.c.p̄. dicit q̄ cognitio existēdi deum oibus ab ipo nāliter inserta est.

Tertio. ¶ Item Aug.lib.p̄.de fac. parte.3. c.p̄. dicit q̄ deus ab initio sic in hoie cognitionez suaȝ tēperauit: vt sicut nunq̄ȝ qd esset poterat cōprehendi sic nunq̄ȝ q: esset poterat ignorari.

Quārto. T.c.6. ¶ Item phs p̄ poste. vult illud esse principiuȝ per se notuȝ qḋ cognoscimus inquātum terminos cognoscimus: sed scito qd dicif per istum terminuȝ deus: ⁊ per hunc terminuȝ esse: statim videf veritas istius: deus est: q: deus est purū esse: ergo deuȝ esse est nobis principiū p se notum.

Contra Dam.lib.p̄.c.3. Intātum inuanuit pniciosa hoium malicia: vt dicant deuȝ nō esse: sed intellectus non pōt ꝯdicere rei per se note. ergo deuȝ esse non est per se notuȝ.

T.c.21. ¶ Item fm̄ phm̄.3. de anima. Intellectus compositus presupponit simplicem: sed non est nobis per se notum quid est deus: ergo deum esse non est nobis per se notum. ¶ Itez fm̄ Auic.p̄ metaphy.c.p̄. deū esse nō est manifestū p se.

Rn̄deo Deum esse nobis esse per se notuȝ dupl'r pōt intelligi.s.aut quātum ad ꝯditiones sibi ⁊ creature cōmunes: nō cōmunitate vniuocationis: sed analogie que sunt ens: vnum bonuȝ ⁊ verum. Aut quātum ad ꝯditiones: a quibus hoc nomen deus imponif. Ad significandum que sunt fouere: vniuersa posse ꝯsumere oēm maliciā: ꝯsiderare oia: sicut eniȝ dicit Dam̄.li.p̄.c.xx. theos.i.deus: dicif ab eo quod est thei.i.fouere vniuersa: vel ab ethera.i.ardens. Deus enim ꝯsumens oēm maliciā est. vel a theaste.i.ꝯsiderā do oia: nulla enim eum latent. Primo modo deū esse nobis est per se notum: q: aliquod ens esse ⁊ aliquod vnum esse: ⁊ aliqḋ verum esse: ⁊ aliqḋ bonum esse vltro se offerunt cognitioni nostre. Scḋo modo q̄uuis deum esse sit per se cognoscibile: tn̄ ꝓprie loquēdo de nobis per se noto: ipm̄ esse non est nobis per se notuȝ. q: q̄uis esse aliqḋ ens fouens oia ⁊ potens consumere oēm malitiaȝ: ⁊ oia ꝯsiderans sit per se cognoscibile: quātum est ex parte sua: ⁊ q̄uis nature nostre insertū sit: vnde possumus inuestigādo deuenire in cognitionem: q: est aliqd ens tale: tn̄ intellectus noster non de necessitate statim assentit: q̄ sit aliqd ens tale sicut de necessitate statim assentit q̄ de quolibet affirmatio vl' negatio. ⁊ q̄ omne totum maius est sua parte: qn̄ ista proponunf vel occurrunt cogitationi: sic procedunt argumenta ad partem secundam.

Esse p se notuȝ deū esse itelligif dupl'r.

Ad p^m. **Ad p̄mū** in oppo^m cum dicif: q̄ maius est illḋ qḋ non pōt putari nō esse q̄ȝ illḋ qḋ pōt putari non esse ⁊c̄. dico q̄ non est verum quādo rei que a nobis non pōt putari non esse: hoc conuenit

ꝓpter

ppter maximã & ↄnalem sui ad nrm intellectum pro portionem: & rei que pōt a nobis putari non esse: hoc ↄuenit: non ppter eius in essendo debilitatem: sed ppter suam in essendo sublimitatem: q2 intantuʒ transcēdit intellectus nostri debilitatem: q ex suis nālib9 non pōt nisi debiliter & de difficili attingere ad existē-
Ad 1m. tie illius entis cognitionē. ¶ Ad 2m dicēduʒ q illud verbuʒ Dam̄. intelligēdum est de cognitione quātum ad gn̄ales ↄditiones supradictas: aut ideo hoc dicit q2 nature nostre insertum est: vnde inuestigādo deuenire possumus in cognitionē q deus est quātum ad cōditiones a qbus hoc nomen deus imponit ad signifi-
Ad 3m. canduʒ. ¶ Simili modo pōt dici ad 3m. ¶ Ad 4m di-
Ad 4m. cēdum q illud principalr̄ est per se nobis notuʒ: q cognoscimus inquātuʒ terminos cognoscimus: quātuʒ ad illud qđ ð significato termini vltro offert se nostre cognitioni: sed cognito significato huius termini de9 quātuʒ ad illud qđ de ipso vltro offert se cognitiōi nostre: non ppter hoc statim cognoscimus ipm esse: loquendo de cognoscendo ipsum esse modo secundo.

¶ Questio. iij.

Ar p. T.p.5. & infra. TErtio querit vtrum deuʒ esse possit demonstrari. Et videt q nō: quia ſm phm p poste. Demonstratio est per priora: sed nihil est prius diuino esse: ergo esse de deo
Scdo demonstrari non pōt. ¶ Item principiuʒ demonstrationis nō est demonstrabile: q2 aliter procederent demōstrationes in infinitū. Sed ſm Auic. 8. meta. ca. 2. Deus est demōstratio de omni qđ est: ergo ipse deus demōstrari non pōt: nec suuʒ esse cuʒ esse dei idē
Tertio sit q deus. ¶ Item medium in demōstratione: debet esse mediuʒ inter ſbm & predicatū vel diffinitio subiecti. sed nihil pōt esse medium inter deuʒ & esse suum: nec deus habet diffōnem: vt dicit Auic. 8. meta. c. 2. er-
Quārto go non pōt demonstrari esse de deo. ¶ Item Aug9. xj de ciui. dei. c. 4. Deum esse credimus: sed creditum demonstrari nō pōt. ergo deū esse demōstrari non pōt.
In opm Deū eē demrāri pōt a nob q2 non aūt pp qd. Cōtra Auic. 8. meta. sue. c. 2. dicit q de deo sunt signa manifesta: sed omne tale demonstrabile est: ergo deuʒ esse demōstrari a nobis pōt. ¶ Item videmus vnam rem magis esse q̃ȝ aliam. hoc aūt non pōt esse nisi per maiorē & minorē approximationē ad illud qđ summe est: ergo demonstratū videt esse aliqđ ens qđ summe est: & tale ens deus est.
Rn̄9. T. p. 30. Rn̄deo ſm phm p9. poste. est quedā demonstratio ppter quid qua demonstrat passio ð ſbo per cām & est quedā demōstratio q2 in qua demōstrat causa per effectuʒ: loquēdo de pma demōstratiōe dico q non possumus demonstrare deum esse: q2 esse dei cām non habet per quā possimus ipm demonstrare de deo: loquēdo aūt de demōstratione que est p effectum: sic dico q possumus demōstrare deuʒ esse multiplr̄. Primo sic in nobis experimur legem nālem que imutabilis est: nobis aūt per se notum est legem imutabilem nō posse nobis imprimi nisi ab aliquo qui simplr̄ imutabilis est: ergo ex his per se notis ↄcludit aliquem esse qui simpliciter imutabilis est: & hic est de9. ¶ Item experimur appetitū nostruʒ nō posse plenarie quietari in quocunq3 bono creato: sed nobis per se notuʒ est oēm nālem appetitū rōnalis creature quietari posse ab aliquo: nisi impedimētuʒ apponat accidentale. Ergo ex his tanq̃ȝ ex per se notis concludit esse aliqđ increatum bonum: qđ nostrū appetitū pōt plenarie quietare: & hoc deus est. ¶ Item scimus tanq̃ȝ per se notum q omne qđ mouet ab aliquo mouetur: sed per se notum est: q in mouētibus & motis non est procedere in infinitum. Ex quo sequit esse vnū pmuʒ motorem simplr̄ imobilem: & hoc est deus. ¶ Itē dissonātia nō veniunt ad ↄcordantiā semp vel frequēter nisi per aliquē ↄcordantem: hec est per se nota: sed in mūdo multe sunt res naturarū dissonātium in vnum ordinem ↄcordātes semp vel frequenter. & hec est per se nota: ergo sequit naturarū oīum dissonantiū in ipo mūdo esse aliquem ↄcordantē: & hic est deus. ¶ Iteʒ oīa entia taʒ sensibilia q̃ȝ intellectualia tendūt in finē. hec est per se nota. sed si esset finis vltra finē in infinituʒ appetitus nālis voluntatis nostre nō tenderet ad quiescēdum in fine: q2 hic appetitus vanus esset cum eēt ad aliqđ q nullo mō hēri posset: ḡ restat q omniū entium est finis vltimus: & hic est deus.

Ad pm. Ad pmuʒ in oppom cum dicit q demōstratio est per priora: dico q verum est de demōstratione ppter qđ: non de demōstratione quia.
Ad 2m. Quō deus eē sit pnm demrōnis ¶ Ad 2m cum arguit q deum esse est principium demōstrationis &c̄. Dico q sic debet intelligi: q2 nobis impressit lumen quo scimus de ſbo demonstrare passionem: non q hec ppositio deus est: sit principiuʒ p se notuʒ quoad nos ad demonstrandū de ſbo passionem: vocādo per se notum: sicut dicimus per se notū esse quo ad nos: hoc principiū de quolibet affirmatio vel negatio: & istud omne totum est maius sua parte: preterea principia aliquo modo probari possunt a po-
T. c. 13 & circa. steriori. Unde & phs. 4. meta. disputat ↄtra negantem principia. ¶ Ad 3m dicēduʒ q maior non est vera: ni-
Ad 3m. si de demōstratione qua demonstrat predicatū de ſbo
Ad 4m per cām. ¶ Ad illud qđ arguit 4o per auctem Aug'. Dico q deum esse per demonstrationeʒ scimus: & tñ habemus fidem qua hoc credimus: q̃uis demōstrare nesciremus: & per quam cum ipsis demonstrationib9: per quas demōstramus deuʒ esse: illi veritati firmius assentimus.

¶ Articulus. ij.

COnsequenter querendum est ð modo cognoscendi deum per creaturā. Circa qđ queruntur tria. Primo vtrum per creaturas possimus aliquo modo ↄferre de deo quid est. Secūdo vtrū p creaturas possimus cog̃scere q de9 trin9 & vn9 est. 3o si itellect9 btūs deū p creaturā cog̃scē pōt.

Ar p9 PRimo ergo quero vtrū per creaturas possimus aliquo modo cognoscere de deo quid est. Uidet q non. Dam̄. li. p. c. 4. Quecūq3 in deo dicimus affirmatiue non naturā sed ea que sunt circa eius naturā ostēdūt. Et ponit exēpluʒ de bonitate & iustitia & sapiētia. Cū ergo non possimus alia cognoscere de deo per creaturas q̃ȝ illa vel ↄsimilia: videt q non possumus cognoscere per creaturas qđ est deus. ¶ Iteʒ Dionȳ. de an-
Scdo. ge. hierar. c. 2. dicit q in diuinis negationes vere sunt affirmationes vō incōpacte: ergo nihil vere possum9 affirmare de deo q nō esset verū si per creaturas possemus aliquo modo cognoscere qđ est deus. ¶ Item
Tertio intelligere qđ est res est ipsam videre intellectualiter. Sed per creaturas nō possumus deum videre: cuʒ in eius visione ↄsistat vita beata. cuʒ dicat Saluator Jo. 17. ad patrem. Hec est vita eterna vt cognoscāt te &c̄. ergo per creaturas non possumus aliquo modo intelligere qđ est deus. ¶ Item Algazel. 3. c. meta' sue di-
Quārto cit sic. Si est aliqđ cui9 simile non est in te illud nullo modo poteris intelligere. Et hec est eius essentia qm̄ ipse est ens absq3 eo q rn̄det ad quid est. ¶ Item itel-
Quīto. lectus cognoscit rem p sui assimilationē ad ipsam: sed oīs creatura magis est deo dissimilis q̃ȝ silis: ḡ magis facit nescire qđ est deus q̃ȝ scire.
In opm Cōtra Glo. sup illud verbū ad Ro. j. q (notuʒ est

dei manifestũ est illis.) Dicit ꝙ in se hñt vnde noscē
possent ꝙ cognoscibile de deo est. s. n ālem rõnem. Et
sup illud verbum. (Deus enim illis manifestauit.) di/
cit glo. per opus suũ per qd̄ eos audiuit. hoc idem di
cit ne sola natura sufficere videret supple sine opibus
exterioribus: ⁊ ꝙ ita intelligat patet per hoc ꝙ statim
sequit vt enim deus qui natura inuisibilis est etiam a
visibilibus posset sciri: opus fecit ꝙ opificem visibili/
tatis sue manifestauit vt per certum incertum pos//
set sciri: ⁊ ille deus omnium crederetur qui hoc fecit
ꝙ ab his impossibile est fieri.

Rñsio Cogni/tiõe cla/ra ⁊ ime/diata ñ põt sciri p creatu/ras qd sit de⁹ tñ pt i gñali ⁊ ob//scura.

Rñdeo ꝙ cognoscere per creaturas aliquo mo
do quid est deus põt intelligi dupliciter.
ter. Uno modo de cognitione que est in speciali clara
⁊ imediata: ⁊ ad talem cognitionē hñdam de deo non
põt intellectus attingere per creaturas. Alio mõ põt
intelligi de cognitione in generali obscura ⁊ discursi/
ua siue mediata: ⁊ sic per creaturas possumus inuesti/
gando deuenire aliquo modo in cognitionẽ quid est
deus cum adiutorio illius luminis: qd̄ de lege cõmu/
ni nostro intellectui a sua creatione est impressum: ⁊
hoc declaro sic. Aug. 8. de trin. c. 6. Non põt diligere
ꝙ iustum esse credit ob hoc ipm ꝙ iustum esse credit.
Si quid sit iustus ignorat: cuz ergo per creaturas pos
simus excitari ad intelligẽdum deum cum ipm dilige
re non possemus credẽdo ipm esse deum. si quid sit de
us oĩno ignorarem⁹: videt ꝙ per creaturas aliquo
modo cognoscere possimus quid est deus. ¶ Item
Aug⁹ eodem lib. in eodem. ca. vult ꝙ non põt homo
cognoscere signa animi iusti nesciens oĩno quid sit iu
stus: ergo similiter non possemus per creaturas cog/
scere aliquam similitudinẽ dei esse in creaturis. Si p
creaturas nullo modo possemus cognoscere quid est
deus. ¶ Item Constabulus li. de diña spũs ⁊ aie. Im/
possibile est scire differentiã aliquarum rerum nisi scia
t. c. 146. ⁊ circa. tur quid sit vnaqueqꝫ eaꝝ. Unde ⁊ per h phs. 2. de aia
pbat esse sensum cõem sub cuius appehẽsione ptine/
antur omnia sensibilia sensuũ particularium vt iudi
care possit differentiã inter illa. Sed per creaturas in
uestigãdo possumus cognoscere ꝙ deus non est crea/
tura. ergo per creaturas inuestigãdo possumus cogno
scere aliquo modo quid est deus ⁊ qd creatura. ¶ Si
aũt velles dicere ad oĩa ista argumẽta ꝙ intelliguntur
de quid est: ꝙ dicit per nomen: hoc non obstat: qꝛ no/
men imponit ad significãduz aliqd ptinens ad eẽntiã
T. c. 28. rei quã sigt. qꝛ ꝫm phm. 4. meta. ratio quã sigt nomẽ
est diffinitio: supple in hñtibus diffõnem. In his aũt
que non hñt diffõnem est aliquid pertinens ad essen/
tiam sigte rei: qui ergo cognoscit quid est ꝙ dicit per
hoc nomẽ deus: aliquo modo cognoscit quid est de⁹.
¶ Item ad principale per creaturas inuestigãdo pos
sumus cognoscere esse vnam veritatem vltra oẽm ve
ritatem creatam: ⁊ ex ɔñti eam non esse accidens ali/
cuius creature: ⁊ ꝙ non est accidens deo: ⁊ ex ɔsequẽ/
ti ꝙ est aliquid in se existens: ⁊ sic est sba: ⁊ ita per crea
turam inuestigãdo possumus cognoscere ꝙ veritas i/
creata est sba: ⁊ hoc est cognoscere quid est i generali.
¶ Item apls ad Ro. p̃. vult ꝙ per ea que facta sunt
põt cognosci sempiterna dei virtus ⁊ diuinitas: ⁊ hoc
cognoscere est aliquo modo cognoscere quid est deus
in generali obscure ⁊ mediate.

Ad p̃m. Ad p̃mũ in oppo^{m} cum arguit per auctẽ Da/
masceni: dico ꝙ Damascenus ea que
sunt circa naturã vocat attributa diuine essentie pro/
pter hoc ꝙ q̃uis idem sint realiter ꝙ diuina essentia
tñ differunt rõne: sicut diceremus qui affirmat sapien
tiam de deo non affirmat iustitiam: q̃uis enim reali/
ter sint idem in deo sapientia, ⁊ iustitia: tamen ratione
differunt: ⁊ tunc esset sensus: ꝙ qui affirmat sapiẽtiaꝫ
de deo affirmat ſb alia rõne de deo q̃ ille qui affirmat
iustitiã: q̃uis eadem res affirmet vtrobiqꝫ. ¶ Ad 2^{m} Ad 2^{m}.
cum dicit ꝙ in deo affirmationes sunt incõpacte ⁊c̃.
põt dici ꝙ intelligit: ꝙ q̃nis affirmemus de deo me/
diãte nota cõpõnis que importat per hoc verbuz est:
tñ isti compõni non rñdet aliqua cõpõ realis in ipso
deo. Cui ɔcordat Cõmẽta. sup. 18. ppõne de maximis
theo^{c} vbi dicit sic. Incõpacta v̄o siue incõposita dicit
affirmatio cum non sigt cõpõnẽ quã sigre videt: vt
cum dicit deus est iustus: non enim ibi sigtur cõposi/
tio iustitie ad deum. non enim componit vel inheret.
Sed potius sigtur esse iustitia q̃ iustus: quia tamen
in transla. abba. habet ꝙ nihil de deo possumus affir/
mare. ppꝛie dici põt ꝙ intellectus Dionysij est ꝙ illd
qd̄ affirmamus de deo improprie affirmamus ppter
h ꝙ nec proprie nec sufficiẽter de deo loqui possum⁹.
¶ Ad 3^{m} cum dicit ꝙ intelligere quid est res: est ipaꝫ Ad 3^{m}.
videre intellectualiter ⁊c̃. Dico ꝙ h non habet verita
tem nisi cum intelligit quid est in speciali clare ⁊ ime
diate. ¶ Ad 4^{m} cum arguebat per auctẽm Algazelis
dico ꝙ debet intelligi de cognitione quid est deus in Ad 4^{m}.
speciali: aliter verbum suum non haberet veritatem.
¶ Ad 5^{m} dõm ꝙ qꝛ creatura magis est nõ similis deo
q̃ similis: ideo per creaturas nõ possumus cognosce/
re perfecte quid deus est. Unde qui non habet aliam
cognitionem de deo q̃ per creaturas: ita cognoscit de
um ꝙ tamen quid est deus magis latet ipsum q̃ sit co
gnitum ab eo.

¶ Questio. ij.

Secundo querit vtrum per creaturas
possimus cognoscere ꝙ de⁹
trinus ⁊ vnus est: ⁊ videt ꝙ sic. Richardus p̃ Ar p̃⁹.
li. de tri. c. 4. dicit ꝙ de omnib⁹ essentijs que/
cũqꝫ eterna sunt: eterna rõne carere non pñt:
ergo trinitatis ⁊ vnitatis est ratio eterna: ⁊ ita necessa
ria: sed veritas que habet rõnem necessariam videtur
posse inuestigari per creaturas. ergo ⁊c̃. ¶ Item per Scdo
creaturas possumus deuenire in cognitionẽ appropia
toꝝum. s. potentie: sapiẽtie ⁊ bonitatis. Unde ⁊ phs p̃
celi ⁊ mundi loquẽs de numero trinario: dicit p hunc T. c. 2.
numerum adhibuimus nosipsos magnificare deum
vnum creatorem eminẽtem ppꝛietatibus eorum que
sunt creata: sed cognitio appropriatoꝝ dependet ex co
gnitione proprioꝝ: ergo per creaturas possumus co//
gnoscere patrem cui attribuit potentia ⁊ filiuꝫ cui ap
propriat sapientia: ⁊ spmsctm̃ cui appropriat bonitatꝫ
affluentia. ¶ Item vt habet Geñ. j. nos sumus facti Tertio
ad imaginem dei. s. quãtum ad aiam. Sed res põt co/
gnosci in sua imagine: ergo cum possimus cognosce/
re in nostra anima essentie vnitatem ⁊ potentiarũ tri/
nitatem: videt ꝙ per h possumus in deo cognoscere
psonarũ trinitatem ⁊ essentie vnitatẽ. ¶ Item qꝛ in Quarto
creatura est vestigium dei: ideo per cognitionẽ creatu
re ꝫm id qd̄ est deuenire possumus in cognitionẽ eius
dem sub rõne qua in ea vestigium dei est: ergo a simili
cuꝫ in anima nostra sit imago summe trinitatis ⁊ vni
tatis: ⁊ per cognitionem anime nostre ꝫm id qd̄ est de
uenire possumus in cognitionẽ eiusdem sub ratione
qua in ea est imago summe trinitatis ⁊ vnitatis. Sed
sic cognoscendo animam nostram cognoscere possu//
mus ꝙ deus est trinus ⁊ vnus.

Cõtra Per creaturas non possumus cognoscere In op^{m}.
de deo illud cuius simile non inuenitur in
creatura. Sed in creatura non inuenimus vnaꝫ essen
tiam in tribus suppositis: ergo per creaturas non pos
sumus h cognoscere de deo. ¶ Item ad Hebr. xj. Fi/
des est

des est argumētū nō apparētiū. Sed deū eē trinum & vnū est de articlis fidei: ergo p creaturas nō appet nobis.

Rñ° Deū eē trinū & vnū rōe nāli cogscē minime possumus.

Rñdeo q per creaturas ductu rōnis nālis non possumus inuestigādo cognoscere deū esse trinum & vnum: q p3 sic. Sm enim Diony. vlti. c. de di. no. In cognitiōe dei per inuestigationē tripl'r ascēdimus a creaturis. Uno modo per ablationē conditionum imperfectarum & sic cognoscimus deum esse increatum & infinitum & sic de alijs. Alio modo p causalitatem creaturarum: & sic cognoscimus ipm eē creatorem gubernatorē & sic de alijs. ¶ Tertio modo per supeminentiā ɔditionum perfectarum: & sic cognoscimus ipm esse sup lumen sup vitam & sic de alijs. Sed neutro istoꝝ modoꝝ possumus ip3 cognoscere trinū & vnum: q h non est cognoscere per ablationem: & ita non pōt cognosci sm primū modum: nec etiā p causalitatem creaturarū: q oīa que dicunt de deo per respectum ad creaturas ptinet ad essentiam & nō distincte ad psonas. Nec etiam h pōt cognosci per tertium cognoscēdi modum: q sic cognoscit deus quantū ad supeminētiā perfectionū quarū participationes sunt in creatura: in nulla aūt creatura inuenit in trib° suppositis vna essentia. deum ergo esse trinū & vnū nō cognoscimus nisi per fidem vel doctrinā maxime per doctrinā sacre scripture. Unde si aliqui phi cognouerunt in diuinis plures psonas. h fuit aut q legerunt libros sacre scripture aut q deus per aliquā grām gratis datā eis reuelauit: cui ɔcordat verbū apli ad Ro. j. dicētis. Deus enim illis manifestauit. & sic cognouit ille platonicus qui in libro suo posuit euāgelium Ioannis vsq ad illud verbum caro factum est sm q narrat Aug°. 7. ɔfess. quasi in medio. Et etiam sic cognouit Hermes qui alio nomine dicit mercurius qui fecit librum qui dicit verbum pfectū in quo sic ait. Hic est filius bñdicti dei &c. sm q narrat Aug° li. ? quiq here. longe post principiū. & sic nouit etiam Sibylla illud qd Aug°. 18. de ci. dei. c. 22. refert ipsam dixisse. & Auic° illud qd dixit de spūsctō. x. metaphy. cap. 2.

Ad pm. Ad pmū cum arguit in oppositū per auctē3 Rich. dico q nō quecūq ratio necessaria pōt inuestigari per creaturā: & ideo h in argumento supponendo peccabas. ¶ Ad 2m cum dicit q

Ad 2m. per creaturas possumus deuenire in cognitionem appropriatoꝝ &c. dico q verum est sm id qd sunt in generali non tn sub rōne qua personis sunt appropriata & sic cognitio appropriatoꝝ nō dependet ex cognitione ɔprioꝝ. ¶ Ad 3m cum dicis q res pōt cognosci in

Ad 3m. sua imagine &c. Dico q h verum est qn imago cognoscit sub rōne qua illius rei imago est: qūis aūt possimus cognoscere in anima nostra id qd est imago: nō tn ipsam possumus cognoscere per creaturas sub ratione qua est imago sūme trinitatis & vnitatis. ¶ Ad

Ad 4m 4m dōm q non est simile q ratio vestigij est ratio confusa: ratio imaginis est ratio distincta: ratio enim vestigij est in creatura respectu dei quantum ad cōmunia: ratio imaginis respicit ɔpria. Et sicut dicit phs pmo

T. c. 3. phy. sunt nobis primū manifesta ɔfusa magis qūis distincta vel minus confusa sint notiora simpl'r s3 q ipse vult ibidem. ¶ Questio. iij.

Tertio querit vtrum intellectus beatus cognoscat deum per creaturam.

Ar p. Et videt q sic: q multa scit cōcludere de deo arguēdo a creaturis q videt idem q cognoscere deum per creaturā: ergo &c. ¶ Item si

Scdo mul possumus aliquid videre mediate & imediate: vt p3 cum videmus hoiem in speculo per lineam reflexam & simul cum h dirigendo aspectum in ipsum per lineam non reflexam: ergo similiter non obstante q intellectus beatus imediate cognoscat deū: similiter cum h potest ipsum cognoscē per creaturam.

Cōtra Bern. li. 5. de considera. ad Euge. c. primo. Quid opus est scale tenenti iam soliū. creatura aūt est quasi scala qua ad cognitionem dei ascendimus: ergo cum intellectus beatus deum imediate videat per creaturam non ascendit ad dei cognēm. In opm

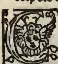
Rñsio Lic3 beat° nō cognoscat deum p creaturā cū h tñ cogscit ipm in creatura.

Respōdeo q intellectus beatus deum nō cognoscit per creaturam: sed tamen nō obstāte q deū videt clare & imediate simul cum h ipm cognoscit in creatura: q cognoscere deū p creaturam est per cognitionē creature discurrēdo ascēdere in cognitionē creatoris quantū ad aliquid q alias non cognoscebat de eo: sicut cognoscere ɔclusionem p principia est per cognitionē principioꝝ discurrendo acquirere ɔclusionis cognitionē: ita q alia est cognitio qua cognoscit principiū & alia cognitio qua cognoscit ɔclusio ex prima cognitiōe causata. Intellect° aūt beatus a cognitione creature non discurrit ad ingrendum aliquā cognitionē creatoris q ante de creatore non haberet: & ideo dicimus q non cognoscit deū p creaturā. Cognoscere aūt in creatura est ita pfecte cognoscere creaturā q vna cognitione & sine discursu cognoscat deum: quātū ad illud qd de ipso refulget in creatura: sicut cognoscere ɔclonem in pncipio est ita perfecte & clare cognoscere principiū q simul eodem actu cognoscat ɔclo virtualiter ɔtenta in principio: q ergo beati cum h q vidēt deū imediate in quo creaturas vident: vident etiam creaturas in ɔprio genere ita pfecte q eodem actu quo creaturas vident in ɔprio genere vident etiam ipm deum quantū ad illud qd de ipso refulget in creatura: ideo ɔcedimus q cū h q deum vident in se que visio pōt dici matutina vl diurna: cognoscūt etiam deum in creatura: que cognitio respectu prime pōt dici vespertina. Sicut enī cognitio creature in deo: q ibi cognoscit pfectius & clarius q in seipsa dicit matutina vel diurna: & alia cognitio que cognoscit in seipsa dicit vespertina a simili aliqualiter: dico q cum cognitio qua deus cognoscit in seipso sit pfectior & clarior q illa qua cognoscit in creatura etiā ab intellectu beato q pōt dici cognitio dei matutina vel diurna. & secūda respectu istius pōt dici vespertina non ɔpter rem cognitā que sūma lux est: sed propter modum cognoscendi.

Ad primū in oppositū dico q non est idē cognoscere discursū & cognoscere discurrēdo. Unde qūis intellectus beatus optime sciat quō intellectus viator discurrit a cognitione creaturarū ad acquirendū aliquā cognitionē de deo: nō tn per istum modū deum cognoscit. ¶ Ad 2m dōꝫ q non plus ɔcludit nisi q intellectus beatus deum videt in se & in creatura: & hoc ɔcessum est. Sed non sequit ex hoc q cognoscat deum per creaturā: sicut in corpore questionis determinatum est.

Ad pm. Cogscē discursū & cogscē discurrēdo dint

Ad 2m

Consequenter querit de vestigio dei in creatura. Et circa hoc querunt tria. ¶ Primo vtrū vestigiū dei sit in omni creatura. ¶ Secūdo vtrum addat rem aliquam vltra creaturā in qua est. ¶ Tertio vtrū cognitio dei per vestigiū sit pma cognitio quā habemus de deo p naturā.

¶ Questio prima.

Ar p. Primo ostēdo q vestigiū dei non est in omni creatura: q vestigiū distiguitur ɔtra imaginē. ergo in creatura que est dei imago non est dei vestigiū. ¶ Item vesti Scdo,

gium consistit in modo/specie/z ordine:quoz quodlibet est creatura:z tñ in neutro eoz per se videt esse vestigium:qz sic esset vestigij vestigium sine fine. ¶ Item Ambro.in examer.li.p.versus finem.Natura lucis est vt non sit numero pondere z mësura:sicut cetera creata:Sed in illis tribus ꝯsistit dei vestigium : ergo lux non est vestigium dei.

In opm **Contra** Aug⁹ sup Geñ.ad lrãm.li.4.ante mem. vult q omnis creatura gerit vestigium creatoris. ¶ Item Aug⁹.xj.de ci.4.c. Oẽs creature clamant deū eas fecisse.ergo per creaturas deus inuestigari pōt.Sed vestigium est per q deus inuestigari pōt.ergo quelibet creatura est vestigium creatoris.

Rñsio **Rñdeo** q vestigiū dei est in omni creatura:ad cuius altiorem intelligentiã. ¶ Primo declarandum est quare creatura est vestigium creatoris. ¶ Scdo quare dicat ꝯsistere in modo specie z ordie. ¶ Tertio vtrū modus species z ordo dicant rem aliquam vltra creaturam in qua sunt.

Arti.p⁹ Vestigium qd **Quãtuz** ad pm sciẽdum q vestigium est impressio facta aliqua parte z maxime pedibus aialis per quã inuestigat via incessus eius nō indiuiduū aialis.Sed genus vel spēm debiliter repñsentans:z qz representatio nō fm indiuiduū sed fm genus vel spēm est ꝯfusa.ideo tractum est nomen vestigium ad signdum similitudinē cuiuscūqz rei ipsam ꝯfuse z debiliter representantē.Et qz ois effectus gerit aliquo modo similitudinē sue cause:z deus est cuiuslibet

Quare creatura dr vestigium creatoris creature causa:z ita quelibet creatura aliquã similitudinem dei gerit debiliter z ꝯfuse maxime ꝓpter infinitam sublimitatē dei sup creaturã.ideo quelibet creatura vestigiū est creatoris p qd aliqua cognitio de creatore inuestigari potest fm modū qui supra dictus est. Et hec de primo articulo.

Arti.2⁹. Vestigium quare dicat ꝯsistere i mō spē z ordine. **Quãtuz** ad 2m sciẽdum q modus vno modo idem est q terminus.z qz terminatū est limitatū z mensuratū:ideo accipit modus interdū pro rei limitatione vel mēsura spēs etiam interdū accipit pro pulchritudine fm q dicit iste est valde speciosus.i.pulcher.Ex hoc aūt q deus est causa creaturarum efficiens exemplaris z finalis oportet in omni creatura esse bonitatem eoipso q effecta est : z pulchritudinē eoipso q ad pulcherrimū exēplar facta est z ordinē eoipso q finem habet.In re enim que habet finem opz esse ordinē ad finē.Qz ergo modus creature hoc est eius limitatio vel mēsura deum representat sub rõne cause efficientis:z pulchritudo eius deū representat sub rõne cause exēplaris.Et ordo ipm representat sub rõne cause finalis que est representatio non distincta:qz non est quantū ad ꝓpria ꝑsonarū:sed quantum ad appropriata:non tñ sub rõne qua appropriata sunt.ideo in qualibet creatura dicit ꝯsistere dei vestigium quãtū ad eius modū.i.limitationē : vel mensurã z eius speciem:idest pulchritudinem:z eius ordinem in ipsum finem.Et hec de secundo articulo.

Arti.3⁹. Mod⁹ spēs z ordo non dnt rem aliquã absolutã vltra creaturã i qua sunt. **Quãtuz** ad 3m sciẽdum q ista tria inquantum sunt partes vestigij sup creaturam in qua sunt:non addunt rem aliquã absolutam.ipsa enim essentia creata seipsa limitata est:ita q ille ablatiu⁹ nō importat habitudinē cause efficiētis: sed habitudinē per modū cause formalis ita q limitatio create essentie sup ipsam creatã essentiã non addit nisi relationē ad cãm efficientē:z sua pulchritudo relationē ad cãm exēplarem:z eius ordo relationē ad cãm finalem. aliter enim esset modus modi:pulchritudo pulchritudinis:ordo ordinis in infinitum:aut non reperiretur in qualibet creatura vestigium dei. Et sic patet solutio ad questionem secundam.

Ad pmū in oppositū dico q quis vestigiū distinguat ꝯtra imaginē:tñ simul possunt esse in eadem creatura sub rõne alia ita ꝙ sic vestigium rõne modi:speciei:z ordinis.imago aūt ratione alicuius specialioris distinctionis per quã deum magis distincte representat. Ad pm.

¶ Secundū argumētū solutum est per id qd dictum est in 3⁹ qonis articulo.q ista non addunt rem absolutã super creatam essentiam que rõne istoz vestigium dicit esse:relatio aūt creature ad deum non refert ad ipm mediante alia relatiōe. z ideo non opz esse vestigium vestigij sine fine:qz quis in omni creatura sit dei vestigiū vt dictum est. Ad 2m.

¶ Ad 3m cum arguebat per auctem Ambr. dico q nō intendebat negare modū:spēm:z ordinem esse in luce fm q sunt partes vestigij:sed intēdebat q non sunt in luce modo ita limitato sicut in ceteris corporalibus creaturis eo q maxime est sui diffusiua:z qualitas corporalis agentis maxime cōmunis.s.celi per quã agit in hec inferiora. Ad 3m.

¶ Questio.III.

Tertio querit vtrum cognitio dei per vestigium sit pma cognitio quã habemus de deo per naturã.Et videt q non.qz fm Augm.8.de tri.c.6.nullus pōt cognoscere signa ai iusti oino nesciens qd sit iustus.ḡ a simili nullus pōt cognoscere signa dei oino nesciens qd sit deus.sed vestigium est aliqd signum dei.ergo nullus pōt cognoscere vestigium dei in creatura:z ex ꝯsequēti nec deū cognoscere per vestigium nisi prius precognito aliquo modo qd sit deus. Ar p⁹.

¶ Item aia non mouet se ad acqrendū cognitionē alicuius rei:cuius nullam penitus habet cognitionē.qz fm phm.6.phy.omne q mouet ad aliqd partē habet de eo ad qd mouet. sed cognitio dei per vestigiū est cognitio acqsita. ergo talis cognitio presupponit aliquã cognitionē de deo. Scdo T.c.32.

¶ Item cognitio dei per vestigiū ꝑsupponit appetitū cognoscēdi deū.qz sicut dicit Aug⁹.9.de tri.c.vlt. Partū mētis antecedit appetitus:sed appetitus cognoscēdi deū presupponit aliquã cognitionē de deo.qz sicut dicit Aug.x.de tri.c.p.Nisi i impressam cuiusqz doctrine hēremus in aio notionē:nullo ad eam discēdā studio flagraremus.ḡ cognitio dei per vestigium presupponit aliquam de deo cognitionem. Tertio

In opm **Cōtra** Nostra pma nãlis cognitio de deo est p effectus:qz aia nō pōt acqrere cognitionem de re aliqua nisi per eius effectū vel cãm.Deus autē nō habet cãm.Sed cognitio dei per suos effectus est cognitio eius per vestigiū.ergo pma nostra nãlis cognitio de deo est per vestigiū. ¶ Item ois nr̃a nãlis cognitio de deo est per vestigiū vel per imaginem : qz deum nō possumus nãliter cognoscere per seipm. Sz prior est in nobis cognitio dei per vestigiū q̃ per imaginem:qz est magis ꝯfusa:ergo cognitio dei per vestigium est prima cognitio q̃ de deo hēmus p naturam.

Rñsio Dei cognitio nãlis duplex. **Rñdeo** q quis ois cognitio quã hēmus de deo per naturã sit valde in gñali:tñ vna magis est in gñali q̃ alia. Cū enim intelligimus ens in cōmuni nō descēdēdo ad ens creatū vel increatū intelligimus deū intellectione gñalissima:inquãtū intelligimus aliqd cōmune sibi z cuilibet creature non cōmunitate vniuoca sed analoga.Et hec nãlis cognitio de deo prior est q̃ dei cognitio per vestigiū:qz ista presupponit in intellectu alicuius alterius cognitionem. sed illa non.Unde fm Auic.li.p.meta.c.5.ens cōe oibus rebus nullo mō pōt manifestari nobis per aliqd notius illo.Alio mō cognoscit deus a nobis in generali inquãtū cognoscimus esse aliquod ens increatum

cuiuslibet

cuiuslibet entis creati: cām effectiuam exemplarem ꝛ finalem: ꝛ hanc cognitionē habemus de deo per naturam: pmo per vestigiū. pꝫ igit̄ ꝙ etiam nāli cognitione quā habemus de deo inquātum cognoscit̄ vt quid distinctuꝫ ab ente creato cognitio per vestigiuꝫ est pª.

Ad 2m. ❡ Duo pma argumēta ad partē primā procedunt de cognitione dei gñalissima qua cognoscit̄ in rōnē entis

Ad 3m. gñalissime dicti. ❡ Ad 3m dōꝫ simili modo tñ nō oēꝫ cognitionē per vestigiū opꝫ pcedere appetitū: q̄uis oportea ꝙ precedat ordinē nature vel tpis formatam cognitionem que est partus mētis vel nō sine partu. ❡ Argumēta ad partem aliā procedunt de cognitiōe dei qua cognoscit̄ vt qd distinctū ab ente creato.

Circa l̄ram (a creatura mūdi.) (i. ab homine: q̄ homo in aliquo coicat cum omni creatura habet cōe esse cum elemētis lapidibus ꝛ alijs inaiatis: viuere cuꝫ plantis: sentire cum brutis: apprehēdere intelligibilia cum angelis: q̄uis alio mō. (Nā sicut Ambro. ait.) Hic ponūt quatuor rōnes ad ondenduꝫ ꝙ ex cōsideratione creaturaꝝ pōt cognosci aliqd esse supra oēm creaturā. Et hoc est deus. ❡ Prima ratio procedit ex hac suppōne ꝙ ad pducenduꝫ aliqd de nihilo exigitur potētia infinita. ideo nulla creatura h potest. ❡ Alie tres pcedunt ex suppōne status in causis vt ꝙ supra omne mutabile sit aliqd immutabile: ꝛ supra omne bonuꝫ ꝛ melius aliqd optimuꝫ: ꝛ supra oē pulchruꝫ aliqd pulcherrimū. (Ex ppetuitate nāq; creaturaruꝫ.) q̄ pditor creature fuit ante oēm creaturā duratione: ꝛ ꝙ sic ante creaturā fuit: ab eterno fuit: q̄ cum creatura ceperit ex tēpore si pditor duratione creaturam non precessisset iā non creator sed creatura esset. (Ex ordine ꝛ dispōne sapiens.) Nota ꝙ est ordo rerū īter se ꝛ iste p appropriationē idicat dei sapiaꝫ ꝛ ē ordo reruꝫ in finē ꝛ iste p appropriationē indicat dei bonitatē. (Unitatē quādā in se ondūt ꝛ spēm ꝛ ordinē.) Nota ꝙ assignat̄ vestigium qñq; in modo spē ꝛ ordine ꝛ qñq; in vnitate spē ꝛ ordine vt h. qñq; in mēsura nūero ꝛ pondere. Sap. xj. Et ad idem pnt referri. In hac eniꝫ l̄ra accipit̄ vnitas pro vnitate terminata ꝙ refert̄ ad modū mēsura vt visuꝫ est in qōne refert̄ ad modū q̄ terminatū est mēsuratū. Et q̄ ſm ꝙ dicit Aug. 22 de ci. dei. c. 19. Ois corpis pulchritudo est partium cōgruētia cuꝫ quadam suauitate coloris. ꝛ in oi creatura q̄tūcūq; simplici est aliqua pgruēs pl̄alitas: saltem ex actuali ꝛ potētiali vl̄ absoluto ꝛ relatiuo q̄ loco suauis hēt aliqlē pfigtionē color. Jō nūerus refert̄ ad spēꝫ p quā itelligit̄ pulchritudo quā hēt creatura eo ipso ꝙ facta est ad pulcherrimū exēplar: ꝛ q̄ res p suum pondus ordinat̄ ad finē in quē tēdit. iō pondus refert̄ ad ordinē (p qd factū est oē ꝙ ſbal̄r ꝛ nāl̄r est.) Hoc dicit ad excludēdū peccatū: q̄ pctm̄ a deo nō est: nec ſbal̄r est. Uñ glo. Aug. sup illud vbū Jo. j. (Sine ipso factū est nihil.) Uult ꝙ malū nihil est formal̄r loquēdo. ꝛ h est q̄ defect⁹ debiti boni est: nec est gñal̄r a cāimo est a causa deficiente. (In tertio signo.)

In opm Contra pcesserat puersio man⁹ sane in leprosaꝫ. Exo. 4. ꝛ vge in serpentē: ꝛ aque in sāguinē. Exo. 7. Et eductio ranarum. Exod. 8.

Rñ. Respōdeo loquit̄ h de signo ꝙ fuit signum ꝛ plaga non signum tm̄.

❡ Distinctio. III.

❡ Quomodo in aia sit imago trinitatis.

Nunc vero ad eam iā peruenimus disputationem, vbi in mente humana q̄ nouit deum vel possit nosse trinitatis imaginem reperiamus. Ut enim ait Aug. in. xiiij. lib. de tri. licet humana mens non sit ei⁹ nature cuius deus est. imago tñ illi⁹ quo nihil melius est. ibi. querēda ꝛ inueniēda est quo natura nostra nil habet melius. i. in mente. In ipsa etiam mēte anteq̄ sit particeps dei eius imago reperit̄: ꝛ si enim amissa dei participatione deformis sit: imago dei tñ pmanet. Eo eniꝫ ipso imago dei est mens quo capax eius est eiusq; particeps esse pōt. Jaꝫ ergo in ea trinitatē que de⁹ est ingramus. Ecce enim mens meminit sui. intelligit se. diligit se hec si cernimus: cernimus trinitatem nondū quidē deum sed imaginē dei. Hic enī quedā apparet trinitas: memorie: intelligentie ꝛ amoris. Hec ergo tria potissimū tractemus: memoriā intelligentiā: uoluntatē. Hec ergo tria. ut Aug. ait in lib. x. de tri. nō sunt tres vite: sed vna vita. nec tres mētes: sed vna mens: vna eētia. Memoria vō dicit̄ ad aliquid. ꝛ intelligētia ꝛ uoluntas sicut dilectio sil̄r ad aliquid dicit̄. vita vō dicit̄ ad seipsam: ꝛ mens ꝛ essentia. Hec ergo tria: eo vnū sunt quo vna vita: vna mens vna essentia. ꝛ qcqd aliud ad seipsa singula dicunt̄ etiā simul nō pluraliter sed singl̄ariter dicunt̄. Eo vō tria sunt quo ad se inuicem referuntur.

Aug.

Tria ondit eē in aia q̄ relatiue dicunt̄: ꝛ eq̄lia sūt s. memoriā intelligētiā ꝛ dilectionem.

Aug.

Subtilissima ꝛ cōgrua silitudo

❡ Quomodo equalia sint quia capiuntur a singulis omnia ꝛ tota.

Equalia etiam sunt non soluꝫ singula singulis: sed etiā singula oibus. Aliogn non se inuicē caperēt. se aūt inuicē capiunt. Capiunt̄ enim ꝛ a singulis singula ꝛ a singulis oia. Memini enim me habere memoriā ꝛ intelligentiā ꝛ uoluntateꝫ. ꝛ itelligo me itelligere ꝛ velle atq; meminisse. ꝛ volo me velle ꝛ meminisse intelligere.

Aug. Hic ondit qūo omnia a singulis capiunt̄.

❡ Qūo tota illa tria memoria capiat.

Totāq; meā memoriā ꝛ intelligentiā ꝛ voluntatē simul memini. Qd enim memorie mee nō memini: illud nō est in memoria mea. nihil aūt tam in memoria est: q̄ ipsa memoria. totā ergo memini. Iteꝫ quicqd intelligo: intelligere me scio: ꝛ scio me velle quicqd volo. quicqd autē memini scio. Totā igit̄ intelligentiaꝫ totāq; uoluntateꝫ meaꝫ memini.

❡ Qūo illa tria tota capiat intelligentia.

Aug.

Similiter cuꝫ hec tria intelligo: tota sil̄ intelligo. neq; eniꝫ quicq; intelligibiliuꝫ est qd non intelligā: nisi qd ignoro. Qd aūt ignoro: nec memini nec volo. Quicqd ergo intelligibiliuꝫ non intelligo. ꝯsequēter etiā nec memini nec vo-

lo. Quicquid ergo intelligibilium memini et uolo consequenter intelligo.

¶ Quomodo illa tota capiat uoluntas.

Aug. **Uoluntas** mea etiã totã intelligẽtiã totãq; meã memoriã capit. dũ utor toto eo qđ intelligo et memini. Cũ itaq; inuicẽ singulis et oĩa et tota capiant. equalia sunt tota singula totis singulis. et tota singula simul oĩbus totis. et hec tria vnum: vna vita: vna mens: vna essentia. Ecce illius sũme vnitatis atq; trinitatis: vbi vna est essentia et tres psone: imago est humana mens licet impar. Mens aũt hic p aĩo ipso accipit: ubi est illa imago trinitatis. proprie võ mens dicit ut ait Aug. nõ ipsa aĩa sed qđ in ea est excellẽtius qualiter sepe accipit. Illud etiã sciendũ est q memoria nõ solum est absentium et preteritorũ: sed etiam presentium: ut ait Augustinus in. xiiij. libro de trini. Alioquin non se caperet.

¶ Ex quo sensu illa tria dicantur esse vnum et vna essentia queritur.

Hic attẽdendũ est diligẽter ex quo sensu accipiẽdũ sit qđ sup di it illa tria. s. memoriã: intelligentiã et uoluntatẽ esse vnũ: vnã mentẽ: vnã essentiã: qđ utiq; non videt esse uerũ iuxta ppriet atẽ sermonis. Mens enim. i. spũs rõnalis essentia est spũalis et incorporea. Illa võ tria naturales pprietates seu vires sunt ipsius mẽtis: et a se inuicẽ differũt: q2 memoria nõ est intelligẽtia uel uoluntas: nec intelligẽtia uolũtas siue amor.

¶ Qđ etiã ad se inuicẽ dicunt relatiue.

Aug. **Et hec** tria etiã ad seipsa referuntur: vt ait Aug. in. ix. li. de tri. Mens enim amare seipsam uel meminisse non põt nisi etiã nouerit se. Nã quõ amat uel meminit qđ nescit. Miro itaq; modo tria ista inseparabilia sunt a seipsis. et tamen eorũ singulum et simul omnia vna essentia est. cum et relatiue dicantur ad inuicem.

¶ Hic aperitur quod supra querebatur. s. quomodo hec tria dicantur vnum.

Sed iã videndũ est quõ hec tria dicãtur vna substãtia? Ideo q2. s. in ipsa aĩa vel mẽte substãtialiter existũt: nõ sicut accidẽtia in subiectis: que possunt adesse vel abesse. Unde Aug. in. ix. li. de tri. ait.

Aug. Admonemur si vtcũq; videre possum. hoc in aĩo existere substãtialiter nõ tanq; in sbiecto: ut color in corpore: q2 et si relatiue dicunt adinuicẽ. singla tñ substãtialiter sunt in substãtia sua. Ecce ex quo sensu illa tria dicant esse vnum vel vna substãtia. Que tria ut Au-

Aug. gustinus ait in. xv. li. de tri. in mẽte naturaliter diuinitus instituta quisq; viuaciter pspicit: et q̃ magnum sit in ea. vnde põt etiã sempiterna immutabilisq; natura recoli. ꝯspici: concupisci. reminiscit enim p memoriã: intuet p intelligentiã. amplectit p dilectionẽ. profecto repit illius sũme trinitatis imaginem.

¶ Qđ in illa similitudine est dissimilitudo.

Uerũtamẽ caueat ne hanc imaginẽ ab eadẽ trinitate factã ita ei cõparet ut oĩno existimet similem: sed potius in qualicũq; ista siĩitudiẽ magnã quoq; dissimilitudinem cernat.

¶ Prima dissimilitudo.

Quod breuiter ostẽdi põt. Homo vnus per ista tria meminit: intelligit: diligit: qui nec memoria est: nec intelligẽtia: nec dilectio: sed hec habet. vnus ergo hõ est: qui habet hec tria: nõ ipse est hec tria. In illius võ summa simplicitate nature que deus est: q̃uis vnus sit deus: tñ tres psone sunt: pr et filius et spũssctũs: et hec tres psone sunt: vnus deus. Aliud est itaq; trinitas res ipsa. aliud imago trinitatis in re alia: ppter quã imaginẽ etiã illud in quo sũt hec tria: imago dr. s. hõ. Sicut imago dr et tabula et pictura q̃ est in ea: sed tabula nomine imaginis appellat propter picturam que est in ea. Cur pp illa tria hõ dr imago.

¶ Altera dissimilitudo.

Rursus ista imago que est homo habens illa tria: vna psona est. Illa võ trinitas nõ vna psona est: sed tres psone: pr filij: et filius pris: et spũssctũs pris et filij. Itaq; in ista imagine trinitatis nõ hec tria vnus homo: sed vnius hois sunt. In illa võ sũma trinitate cuius hec imago est: nõ vnius dei sunt illa tria: sed vnus deus. et tres sunt ille psone nõ vna psona. Illa enim tria non hõ sunt: sed hois sunt vel in hoĩe sunt. Sed nũquid possumus dicere trinitatẽ sic eẽ in deo: vt aliqđ dei sit nec ipsa sit deus? Absit vt hoc credamus. Dicamus enim in mẽte nr̃a imaginẽ trinitatis: sed exiguã et qualẽcũq; esse q̃ summe trinitatis ita gerit similitudinẽ: vt ex maxima parte sit dissimilis. Sciẽdum võ est q hec trinitas mẽtis: ut ait Aug. in. xiiij. li. de tri. nõ pptere a tñ imago dei est: q2 sui meminerit mens et intelligit ac diligit se: sed q2 potest etiam meminisse et intelligere et amare illum a quo facta est. Aug.

¶ Alia assignatio trinitatis in anima: scilicet mens: noticia: amor.

Potest etiã alio modo alijsq; nominibus distigui trinitas in aĩa que est imago illius summe et ineffabilis trinitatis. Ut enim ait Aug. in. ix. lib. de trini.

Mens ꝛ notitia eius ꝛ amoꝛ tria quedã sunt. Mens enim nouit se ꝛ amat se. nec amare se potest nisi etiam nouerit se. duo quedam sunt mens ꝛ notitia eius. Item duo quedam sunt mens ꝛ amoꝛ eius. Cum ergo se nouit mens ꝛ amat se: manet trinitas: scilicet mens amoꝛ ꝛ notitia. Mens autem hic accipitur non pꝛo anima: sed pꝛo eo quod in anima excellentius est. Hec autem tria cum sint distincta a se inuicem: dicuntur tamen esse vnum: quia in animo substantialiter existunt.

Quõ ea dicãt eẽ vnum.

¶ Quia mens vice patris. notitia filij. amoꝛ spiritussanctus accipitur.

Itez in eodem.

Et est ipsa Mens quasi parens. ꝛ notitia eius quasi pꝛoles eius. Mens enim cum se cognoscit: notitiam sui gignit. ꝛ est sola parens sue notitie. Tertius est amoꝛ qui de ipsa mente ꝛ notitia pꝛocedit dum mens cognoscit se ꝛ diligit se: non enim posset se diligere nisi cognosceret se. Amat etiã placitam pꝛolem. i. notitiam suam. ꝛ ita amoꝛ quidã complexus est parentis ꝛ pꝛolis.

¶ Quod non est minoꝛ mente notitia nec amoꝛ vtroq͂.

Nec minoꝛ est pꝛoles parente dum tantam se nouit mens quanta est. nec minoꝛ est amoꝛ parente ꝛ pꝛole: idest mente ꝛ notitia. dum tm̃ se diligit mens quantum se nouit quanta est.

¶ Qõ hec tria in seipsis sunt.

Sunt etiam hec singula in seipsis quia ꝛ mens amãs in amoꝛe est: ꝛ amoꝛ in amantis notitia. ꝛ notitia in mente noscente est. Ecce in his trib⁹ qualecunq͂ vestigium trinitatis apparet.

¶ Quomodo mens per ista proficiat ad intelligendum deum.

Mens itaq͂ rationalis considerans hec tria: ꝛ illã vnam essentiam in qua ista sunt: extendit se ad contemplationem creatoꝛis. ꝛ videt vnitatem in trinitate: ꝛ trinitatem in vnitate. Intelligit enim vnum deum esse: vnam essentiam: vnum pꝛincipium. Intelligit enim: quia si duo essent: vel vterq͂ insufficiens esset: vel alter superflueret. quia si aliquid deesset vni quod haberet alter: non esset ibi summa perfectio. Si vero nihil vni deesset quod haberet alter: cum in vno essent omnia: alter superflueret. Intellexit ergo vnum esse deum omniuz auctoꝛẽ: ꝛ vidit qꝛ absq͂ sapientia non sit quasi res fatua. ꝛ ideo intellexit eum habere sapientiam que ab ipso genita est: ꝛ quia sapientiã suam diligit: intellexit etiam ibi esse amoꝛem.

¶ Hic de summe trinitatis vnitate.

Quapꝛopter iuxta istam considerationem: vt ait Augustinus in. ix. libꝛo de trinitate. Credamus patrem ꝛ filium ꝛ spiritumsanctum vnum esse deum: vniuerse creature conditoꝛem ꝛ rectoꝛẽ: nec patrem esse filium nec spiritũsanctum. vel patrem esse vel filium sed trinitatem relatarũ ad inuicem personarum. Ut enim ait ipse in libꝛo de fide ad Petrum. Una est natura siue essentia patris ꝛ filij ꝛ spiritussancti: non vna ꝑsona. Si enim sic esset vna persona: sicut est vna substantia patris ꝛ filij ꝛ spiritussancti: veraciter trinitas non diceretur. Rursus quidez trinitas esset vera: sed vnus deus trinitas ipsa nõ esset. si quemadmodum pater ꝛ filius ꝛ spiritussanctus personarum sunt ab inuicem pꝛopꝛietate distincti: sic fuissent quoq͂ naturarum diuersitate discreti. Fides autem patriarcharum pꝛophetarum atq͂ apostoloꝛum vnum deum pꝛedicat trinitatem esse. In illa ergo sancta trinitate vnus est deus pater qui solus essentialiter de seipso filium vnuz genuit: ꝛ vnus filius est qui de vno patre solus eẽntialiter natus: ꝛ vnus spiritussanctus qui solus essentialiter a patre filioq͂ pꝛocedit. Hoc autem totum non potest vna persona: idest gignere se: ꝛ nasci de se: ꝛ pꝛocedere de se. Ut enim ait Augustinus in pꝛimo libꝛo de trinitate. Nulla res est que seipsam gignat vt sit.

Aug⁹

Aug⁹ in lib. de fide ad petrum.

¶ Distinctio. III.

Nunc vero ad eam iaz pꝛuenianius.) Postq͂ꝫ ostendit Magister propositum. s. personarum trinitatem per similitudinez vestigij que est similitudo magis lõginqua. Hic ostendit idem per similitudinem imaginis que est similitudo magis propinqua q͂ꝫ similitudo vestigij. Et diuiditur in partes duas: quia pꝛimo pꝛoponit ꝛ declarat qꝺ intendit. ¶ Secundo pꝛopositum iam declaratum concludit in vltimo capitulo huius distinctionis. (Quapꝛopter iuxta nostram considerationem.) Prima in duas: pꝛimo pꝛobat pꝛopositum per imaginem que consistit in memoꝛia/intelligentia ꝛ voluntate. ¶ Secundo ꝑ imaginem inquãtum consistit in mente notitia ꝛ amoꝛe: ibi. (Potest alio modo alijsq͂ꝫ nominibus.) Prima in quattuoꝛ. Primo enim ostendit vbi sit querenda ratio imaginis. s. in tribus potentijs partis superioꝛis. ¶ Secundo ostendit vnitatem ꝛ qualitatez illius imaginis: ibi. (Hec igitur tria vt ait Aug⁹.) ¶ Tertio mouet questionẽ oꝛtum habentẽ ex pꝛedictis: ibi. (Hic attendenduz est diligenter.) Ibi enim inuestigat quomodo potentie anime se habent ad anime essentiam. ¶ Quarto ne credatur omnimoda similitudo trinitatis create ad trinitatem increatam multas dissimilitudines ostendit ibi. (Uerũtamen caueat ꝛc̃.) Sequitur illa pars in qua declarat suuz pꝛopositum per imaginem ſm q͂ consistit in mente notitia ꝛ amoꝛe que ibi incipit (Potest alio modo.) Et diuiditur in partes duas. ¶ Primo enim ponit illius imaginis assignationem. ¶ Secundo illius assignationis vtilitatem: ibi. (Mens itaq͂ rationalis.)

Circa hanc secundam partem istius distinctionis possunt queri quattuor. ¶ Primo de assignatione imaginis que consistit in memoria intelligentia et voluntate. ¶ Secundo de hiis potentiis per comparationem ad actus suos et ad essentiam anime. ¶ Tertio de assignatione imaginis que consistit in mente/notitia et amore. ¶ Quarto de notitia et amore per comparationem ad ipsam animam. ¶ Circa primum queruntur duo. ¶ Primo utrum imago attendatur in hiis tribus secundum quod sunt nomina potentiarum vel actuum. ¶ Secundo utrum attendatur imago in istis per comparationem ad obiectum increatum tantum.

¶ Questio prima.

Primo ergo quero utrum imago attendatur in memoria intelligentia et voluntate secundum quod sunt nomina potentiarum vel actuum. Et videtur quod secundum quod sunt nomina actuum.

Ar. p. Augustinus .xj. de trinitate. cap. 2. assignans trinitatem in sensibili parte anime: assignat eam secundum actualem visionem: ergo similiter in parte intellectuali anime debet assignari secundum actus.

Scdo ¶ Item partes imaginis debent oriri ab inuicem: quia in diuinis vna persona oritur ab alia: ergo cum potentie anime non oriantur ab inuicem quia simul ipsi anime concreantur. Sed in illis est origo quantum ad actus: videtur quod imago attendatur in memoria intelligentia et voluntate: non secundum quod significant potentias sed actus.

Tertio ¶ Item in diuinis personis est summa actualitas: ergo debet eius imago assignari in anima secundum illud quod est in anima actualissimum: huiusmodi autem sunt actus.

In oppositum Contra. Imago semper manet in anima. Unde psalmus: In imagine pertransit homo. Sed actus anime non sunt semper in anima: ergo non est imago dei in anima quantum ad actus. ¶ Item persone sunt consubstantiales ipsi diuine essentie: immo ut melius loquar sunt ipsa diuina essentia: ergo debet assignari in anima secundum tria ipsi anime magis consubstantialia: cuiusmodi sunt potentie non actus. ¶ Item diuine persone sunt equales: sed memorari/intelligere/velle non sunt actus equales: quia multa intelligimus que nolumus: ergo non debet assignari in anima imago per comparationem ad istos actus.

Rñsio Respondeo quod imago debet assignari in anima per comparationem ad ista tria: et secundum quod nominant potentias: et secundum quod nominant actus: sed expressius est imago dei in anima quando iste potentie sunt in actibus suis per comparationem ad obiectum debitum: maxime ad obiectum quod deus est quam quando non sunt in actibus suis: quia ut arguebatur origo ab inuicem maxime est secundum actus: et dicunt quid actualius quam potentie sub ratione qua potentie sunt. ¶ Preterea in anima nostra non est verbum dum non actu intelligit: sicut dum actu intelligit: quia secundum beatum Augustinum in quodam sermone de beato Joanne baptista. Ista vox sonus est et index cognitionis: verbum vero ipsa cognitio: quia tamen actus non sunt consubstantiales ipsi anime sicut potentie: et sunt ab anima separabiles et non potentie: ideo non debet assignari imago in anima in vnitate essentie et in trinitate actuum tantum: Sed in vnitate essentie et in trinitate potentiarum: ita quod si assignetur in potentiis secundum quod sunt in actibus suis est expressior: tamen in ipsis potentiis non existentibus in actibus suis cum vnitate essentie attenditur imago quamuis non ita expresse. Dicit enim beatus Augustinus .14. de trinitate. cap. 8. quod anima eo est imago dei quo capax eius est. Hoc autem sonat non capere in actu: Sed aptitudinem vel potentiam ad capiendum.

[Margin: Imago expressius assignatur in anima per memoriam intelligentiam et voluntatem secundum quod noiant potentias et actus licet possit assignari in potentiis tantum.]

Argumenta ad vtranque partem soluuntur. Ex hiis patet qualiter solui debeant argumenta ad vtranque partem: excepto argumento vltimo quod fuit ad partem secundam. Cum enim dicitur quod multa intelligimus que nolumus: Dico quod loquendo de actu intelligendi naturali quo aliqualiter deum cognoscimus et de naturali dilectione qua deum cognoscit vult deum: et per comparationem ad obiectum quod deus est isti actus sunt de ratione expresse imaginis. Sic ergo vides quomodo assignatur imago in anima cum potentie sunt in actibus suis: quia in diuinis est vna essentia et tres persone complete: et in anima nostra vna essentia et tres potentie per suos actus aliquam completionem habentes quam sine actibus non habent: tunc ibi consubstantialitas ad animam ratione potentiarum que representant consubstantialitatem personarum ad essentiam et inseparabilitas potentiarum ab anima que representat inseparabilitatem personarum ab essentia. Et est ibi distinctio inter potentias maxime per comparationem ad actus que representat distinctionem personarum inter se. Et est ibi origo actuum ab inuicem quia actus intelligentie oritur a naturali actu memorie actus voluntatis ab vtroque: et hoc representat quomodo filius oritur a patre: et spiritussanctus ab vtroque.

¶ Questio .II.

Secundo queritur Utrum attendatur imago in memoria/intelligentia et voluntate per comparationem ad obiectum increatum tantum. Et videtur quod non:

Ar. p. quia qui conformatur imagini conformatur ei cuius est imago. ergo cum anima sit imago dei videtur quod dum cognoscendo se et amando se sibiipsi conformatur: non recedit a conformitate dei: ergo videtur quod imago attendatur in anima per conuersionem sui ad se.

Scdo. ¶ Item equalitas est de ratione imaginis: Sed magis seruatur equalitas per comparationem sui ad se: quam ad deum: ergo magis attenditur imago in anima per conuersionem sui ad se quam ad deum.

Tertio ¶ Item Augustinus .x. de trinitate. cap. xj. et recitatur in littera assignat equalitatem istarum potentiarum per comparationem ad quecunque obiecta: cum ergo hoc intendat inuestigare imaginem: videtur quod intendat imaginem esse in istis tribus potentiis cum vnitate substantie per comparationem ad quecunque obiecta.

In oppositum Contra Augustinus libro .14. de trinitate. cap. 12. dicens non quia meminit sui et intelligit se et diligit se imago dei dicenda est. Sed quia potest meminisse et intelligere: et eum diligere a quo facta est. ¶ Item anima eo est imago dei quo ei conformis est: Sed anima non conformatur deo nisi secundum quod conuertitur ad ipsum: quia quantum ab ipso auertitur: tantum deo difformis efficitur. ergo non attenditur imago dei in anima nisi secundum sui conuersionem ad deum.

Rñsio Respondeo quod maxime attenditur imago in anima per conuersionem memorie/intelligentie et voluntatis ad ipsum deum minus per conuersionem earum ad ipsam animam: Sed impropriissime per comparationem earum ad inferiores creaturas. Et ratio huius est. Sicut enim videmus quod imago in corporalibus in tribus consistit quorum vnum est partium ordinata distinctio. aliud quod ex isto sequitur est debita lineamentorum figuratio: et tertium est coloris assimilatio: ita dico quod imago trinitatis in anima in hiis perficitur per quandam similitudinem. ibi enim est ordinata potentiarum maxime per comparationem ad actus distinctio: et quasi loco figurationis potentiarum quedam proportionalis adequatio que consistit in hoc quod memoria meminit sui et intelligentie et voluntatis: et intelligentia intelligit se: et memoriam et voluntatem: et voluntas vult se et intelligentiam et memoriam: et etiam memoria memoratur actum suum: et intelligentie et

[Margin: Maxime attenditur imago per conuersionem potentiarum ad deum.]

voluntatis

⁊ voluntatis. Et intelligentia intelligit actum suum ⁊ memorie ⁊ voluntatis. Et voluntas vult actum suum ⁊ intelligentie ⁊ memorie ⁊ quasi loco coloris est cuiusdaꝫ transformationis spiritualis assimilatio. Et quia hoc vltimum quod maxime videtur esse completiuum in imagine: maxime est in anima per conuersionem suarum potentiarum ad deum: quia dum ipsius meminit ⁊ ipsum cogitat ⁊ ipsum amat aliqualiter in eius similitudine transformatur: memorando vero ⁊ intelligendo ⁊ amando semetipsam aliquo modo sibiipsi assimilatur quia dei imago est ⁊ expressius assimilatur rei ꝙ ipsi immediate assimilatur q̃ꝫ ꝙ assimilatur sibi mediante participatione sua: ideo maxime est imago in anima cum sue predicte tres potentie conuertunt ad deum: ⁊ minus tamen conuertunt ad ipsam animã: Sed minime cum cõuertuntur ad ipsas infimas creaturas que debilius ⁊ imperfectius summã trinitatem ⁊ vnitatem imitant. Unde ⁊ si per cõparationem ad eas possit dici in anima esse trinitas non tamen imago sine determinatione dicendo imago imperfectissima vel deformis.

Solõ p̃mor argumentor. ¶ Tria prima argumenta cõcludunt ꝙ in istis tribus potentijs aliqualiter attenditur imago per conuersionem sui ad animam: ⁊ h̃ concessum est q̃ꝫuis non ita expresse sicut per cõuersionem sui ad deum: medium tamen illoꝝ sophisticum est quia cum dicit ibi ꝙ maior est equalitas per cõuersionem potentiarum ad animã q̃ꝫ ad deum: dico ꝙ non est verum loquendo de equalitate que attenditur inter partes imaginis: Sed bene verum est de illa equalitate tali qualis est que considerat inter actum ⁊ obiectum: anima enim bene potest se diligere tantuꝫ quantuꝫ ex parte sua diligibilis est: Sed non potest tantuꝫ deum diligere quantum ex parte sua diligibilis est: h̃ aũt equalitas nõ requiritur inter partes imaginis maxime cum illud cuius nostra anima est imago: h̃ est deus excedat nostrã animaꝫ in infinitum. Uel potest dici ꝙ assimilatio ad deum magis ponderatur imperfectione imaginis: q̃ꝫ h̃ equalitas que modo dicta est.

Ad argumẽta in opp^m. ¶ Primuꝫ argumẽtuꝫ ad oppositum verum concludit quia probat imaginem dei in anima nostra consistere maxime per conuersionem potentiarum anime ad ipsum deum. ¶ Aliud argumentuꝫ ad eandẽ partem videt peccare: q: probare videtur ꝙ nullo modo nec perfecte nec imp̃fecte est imago dei in anima nostra per conuersionem potentiaruꝫ eius ad aliud q̃ꝫ ad deuꝫ: ⁊ h̃ falsum est: nec oportet vt supponebatur in argumento ꝙ anima intelligendo creaturaꝫ difformis fiat deo eo ꝙ essentia creature exemplar habet in mente creatoris: q̃ꝫuis intelligendo creaturam minus sit conformis deo q̃ꝫ quando ipsum intelligit.

Onsequẽter queritur de predictis potentijs per comparationem ad actus suos ⁊ ad essentiam anime. ¶ Et circa h̃ queruntur duo. ¶ Primo vtrũ ille potẽtie sint accidentia ipsius anime. ¶ Secundo vtrum semper sint in actibus suis.

¶ Questio prima.

Rimo ergo quero vtrum predicte potentie sint accidentia. Et videt ꝙ sic: Ar̃ p̃o C. de q̃litate. per p̃hm lib. predic. ꝙ ponit naturalẽ potentiã ⁊ impotentiã in secũda specie qualitatis. Scdo ¶ Itẽ Diony. lib. de ange. hierar. xj. ca. diuisdit angeluꝫ in essentiam virtutem ⁊ operationẽ: ⁊ ita distinguit virtutem contra essentiam: h̃ aũt non esset nisi esset accidẽs eius. Tertio ¶ Item Aug^o. 15. de tri. ca. 7. dicit ꝙ si sola aĩa cũ cogitetur aliquid eius est in ea tanq̃ꝫ caput eius vel oculus vel facies: ⁊ sic patet ꝙ potentia non est idem ꝙ ipsa anima: relinquitur ergo ꝙ sit aliquod accidens eius. Quarto ¶ Item sicut se habet essentia ad esse sic potentia ad agere: ergo permutatiue sic se habet essentia ad potentiaꝫ sicut esse ad agere. Sed esse ⁊ agere realiter differunt s̃m aliquod absolutum: ergo essentia ⁊ potentia similiter differunt: potentia ergo dicit aliquid realiter vltra essentiã. Quinto. ¶ Item in eodem genere est effectus ⁊ proximum eius principium sicut patet in linea ⁊ puncto ⁊ vnitate ⁊ numero: Sed potentia est proximuꝫ principium actus qui est accidens. Sexto. ¶ Item verum ⁊ bonum non differunt nisi s̃m rõnem: ergo si potentie anime non different inter se nisi s̃m rõnem: intelligere ⁊ velle ipsius anime nõ different nisi s̃m rõnem: qd̃ falsum est: potentie ergo ipsius anime realiter inter se differunt s̃m aliquid absolutum: ⁊ ita addunt aliquid absolutum super essentiam anime: sed omne tale est accidens. Septio ¶ Item potentia qua ignis calefacit est quoddã accidens ꝙ est naturalis ignis proprietas: ergo a simili potentia qua anima intelligit est naturalis eius proprietas: ⁊ ita accidens. octauo. ¶ Iteꝫ in anima est imago dei: ergo oportet ꝙ ibi sit substantie vnitas ⁊ potentiarum trinitas: ergo oportet ꝙ potẽtie dicant aliquã eẽntiã sup eẽntiã aĩe: sꝫ tal' eẽntia nõ p̃t eẽ nisi accñs.

Cõtra In opp^m Forma accidentalis si separaretur a forma substantiali seipsa agere posset: vt patet in sacramento altaris: ergo multo fortius forma substantialis sine forma accidentali: ergo anima per suam essentiam intelligere potest. ¶ Item forma anime non est pure passiua: ergo per seipsam aliquo modo est actiua. Sed si aliq̃ actio potest sibi competere per seipsam hoc maxime videtur esse intelligere ⁊ velle. ¶ Item proprie passiones originantur a substantia dicente p̃ho p̃ phy. ꝙ materia T. 2. 80 conforma causa est oium accidẽtium que sunt supple in da sicut mater: originare aũt propriam passionem est agere: ⁊ constat ꝙ hec actio substantie conuenit non mediãte alio accidente. q: aliter esset processus in infinitum: ergo a sili s̃ba aĩe intelligẽ p̃ot non mediãte aliquo accñte.

Rñdeo ꝙ potentie anime non sunt accidentia nec addunt aliquam rem absolutam super anime essentiam: sed tantũmodo respectus ad actus ⁊ obiecta. Rñsio. Põas aĩe ñ eẽ accñtia nec dñt aliq̃ꝫ rẽ absolutã super aĩe eẽntiã sꝫ tãtum respectus. Quod aũt non sint accidentia patet. dicit enim p̃hs 2. de anima: ꝙ si oculus esset animal anima eius esset visus: ⁊ vocat ibi visum potentiam visiuam ꝙ veritatem non haberet si potentia visiua esset accidens: q: nullum accidens posset esse anima alicuius animalis. ¶ Item Aug^o. 9. de trini. c. 4. probat ex intentione ꝙ potẽtie anime non sunt accidentia loquens de istis potentijs s̃b nomine notitie ⁊ amoris. ¶ Item substantia aliquod accidens potest recipere non mediante aliquo accidente inquantum ipsa est passiua: aliter enim esset procedere in infinitum. ¶ Item aliquid potest agere non mediante aliquo accidente inquantum ipsa est actiua: ergo ⁊ substantia ipsius anime similiter. Sed passio que competit anime inquãtum est natura intellectualis passiua est speciem intelligibilem recipere: ergo ipsa potest recipere per seipsam non mediante aliquo accidente: actio etiam que maxime competit anime inquantum est natura intellectualis actiua est speciem intelligibilem a fantasmatibus abstrahere vel se ad actum intelligendi mouere ⁊ velle: ergo h̃ potest per seipsam non mediante aliquo accidente alio q̃ꝫ intelligi specie de qua constat q: non est anime potentia: restat ergo ꝙ potentia anime p̃ quam speciem intelligibilem potest recipere: ⁊ per quam speciem intelligibilem potest a fantasmatibus abstrahere: ⁊ per quam se p̃ot ad actum intelligendi mouere: ⁊ potentia per quã p̃ot velle nõ sunt accñtia ipsius anime.

Ex hoc patet ꝙ secundo fuit propositum in solutione: scꝫ ꝙ non addunt aliquam rem absolutam super anime essentiam: quia substantia est ens natũ per se stare vel natum esse de essentia per se stantis: h̃ di-

co extendendo nomen substantie ad substantiã composi
tam ꝛ partes eius:absolutum autẽ accidens dicimus ꝙ
natum est esse in alio:nec potest naturaliter per se stare:
nec est de essentia eius in quo est:nec ex ipso ꝛ eo in quo
In ante pͥmentꝫ est pôt vnum per essentiam constitui.h satis pôt haberi
ex dictis phi lib.pdicamentꝫ.Ubi vult ꝙ esse in subie
cto est esse in aliquo non sicut pars eius:ꝛ non posse esse
sine eo in quo est supple naturaliter:ꝛ dicit ꝙ h compe/
tit accidentibus ex quo patet ꝙ si potentie dicerent ali/
quam rem absolutam sup essentiã cum essent in ea non
tanq̃ȝ partes essentie nec possent naturaliter sine eẽntia
aie eẽ ꝙ essent anime accidẽtia ꝙ improbatũ est ex quo
sequit illud qđ tertio fuit ppositũ in solutione.s.ꝙ nõ
addunt super essentiam anime nisi respectus ad actus ꝛ
obiecta cui sentẽtie expresse videt cõcordare Aug.9.lib.
de tri.c.4.ꝛ etiam.c.5.ꝙ patet ibidem suam litteram in/
tuenti.Et auctor de spiritu ꝛ anima expressissime h sen/
tit.Dicit enim.c.3.ꝙ sensus:imaginatio:ratio:intellectꝰ
ꝛ intelligentia h omnia in anima non aliud sunt q̃ȝ ipsa
anima alie ꝛ alie proprietates inter se ppter varia exerci
tia ꝛ paucis interpositis subdit ꝙ sunt id qđ ipsa.Et.xj.
Aia varijs nũcupatur noibus. c.dicit de anima ꝙ ŝm sui operis officium varijs nuncu
pat noibus:dicit nãq̃ȝ aia dum vegetat spũs:dum contẽ
plat:sensus dum sentit:animus dum sapit duȝ intelligit
mens dum discernit:ratio dum recordat:memoria dum
vult voluntas ꝛ paucis interpositis subiungit : quoniaȝ
ista omnia vna anima est:proprietates quidẽ diuerse vo/
cans relationes noie proprietatuȝ.Huic etiam videt cõ/
sonare lr̃a Auic.6.nãlium lib.p̃.c.p̃.vbi dicit ꝙ aia pôt
dici vis cõparatione effectionuȝ que emanãt ab ipsa. Si
militer etiam pôt dici vis cõparatione formaruȝ sensibi/
lium ꝛ intelligibiliuȝ quas recipit:ꝛ pôt dici forma com
paratione materie in qua existit:ad h etiam vident face/
re due prime rõnes adducte pro parte ista in opponẽdo.

Ad p̃m. **Ad p̃muȝ** in oppm dico ꝙ phs lib.predicꝫ. nãleȝ
potẽtiã accipit pro naturali modo vł
aptitudine potẽtie:vnde nõ vocat potentiam illud quo
Ad 2m. res pôt:sed quo taliter pôt. ¶ Ad 2m pôt dici ꝙ Dioñ.
ibi loquebat de angelis sanctis ꝛ virtutem vocabat non
potentiã sed sacros habitus potentiarũ qui ppꝛie virtu
tes dicunt:ꝛ ŝm veritatem qualitates sunt:vel si accipit
virtutem pro potẽtia intẽdebat distinguere potentiã cõ
tra essentiã inquãtuȝ super potentiã addit determiatũ
Ad 3m respectum. ¶ Ad 3m dici pôt ꝙ cum Aug.dicit menteȝ
esse aliquid ipsius anime sicut caput oculuȝ vel facieȝ:h
dixit ppter h qꝛ potẽtia super essentiã addit determiatũ
respectũ ppter ꝙ essentia nõ predicatur de potẽtia:sicut
nec cursus de currere:q̃ȝuis currere sup cursum non ad/
dat nisi relationem.s.ad currentem:ꝛ ꝙ ista fuerit mens
Augꝰ.patet cum alibi.s.9.de tri.c.4.expresse velit poten
tias anime nullã rem absolutã addere sup ipsam . ¶ Ad
Ad 4m. Nõ est verũ ꝙ sicͭ se hȝ essentia ad eẽ ita se hẽat poᵃ ad agere. 4m cum dicit ꝙ sicut se habet essentia ad esse sic potẽtia
ad agere ꝛc̃.Dico ꝙ falsum est : qꝛ actus secundus ma/
gis elongatur a sua potentia q̃ȝ actus primus a sua essen
tia:qꝛ potẽtia nõ respicit actum secundum nec attingit
nisi mediãte actu primo:vnde si ponat ꝙ esse ŝbale non
addat rem absolutam super essentiã cuius est esse:non p
pter hoc sequit ꝙ agere non addat rem absolutaȝ vltra
potentiã cuius est agere. ¶ Ad 5m cum dr̃ ꝙ in eodem
Ad 5m. Qñ ẽ verũ ꝙ effectꝰ sit i eodẽ genere cuȝ suo p̃nͦ genere est effectus ꝛ proximũ eius principiuȝ ꝛc̃.dico ꝙ
verum est accipiẽdo principiũ pro termino initiali intri
seco sicut est punctus in linea:q̃ȝuis nõ sit pars eius ꝛ in
stans in tẽpore:q̃ȝuis non sit pars eius ꝛ vnitas in nume
ro que est principiũ ꝛ pars numeri:de principio autẽ ex
tra cuiusmodi est potẽtia respectu actus non habet veri
tatem:aliter enim sequeret ꝙ potẽtie anime essent in p̃/
dicamẽto actionis vel passionis cum ipsuȝ intelligere sit
actio vel passio. ¶ Ad 6m cum dr̃ ꝙ si potẽtie anime nõ Ad 6m
differrent ŝm rem absolutã:maxime cum veruȝ ꝛ bonũ
sola rõne differant:Dico ꝙ non opȝ qꝛ velle est a substã/
tia intellectuali mediãte itelligere.Unde opȝ ꝙ realiter
distinguat ab eo.prima enim differẽtia ŝm rõnẽ in obie/
ctis ꝛ ŝm respectus in potẽtijs pôt esse ratio differentie
in actibus ŝm aliquid absolutuȝ:qꝛ magis distinguntur
res vel magis multiplicant in principiatis q̃ȝ in princi/
pijs. ¶ Ad 7m dico ꝙ bene ŝba habet aliquaȝ actionem Ad 7m.
mediãte aliquo accidẽte sicut ignis calefacit mediãte ca/
liditate ꝛ aliquaȝ actionẽ ẽt habet ŝba aliqñ nõ median
te aliquo accidẽte:ꝛ tales actiones sunt intelligere ꝛ vel/
le:que anime cõpetunt non mediãte aliquo absoluto ac/
cidente tanq̃ȝ potentia qua agunt. ¶ Ad 8m cum dr̃ ꝙ Ad 8m.
ŝm hanc opinionẽ non esset in anima dei imago ꝛc̃.Di/
co ꝙ imo ŝm istam opinionẽ expressius assignat imago
in anima q̃ȝ ŝm aliam:qꝛ in summa trinitate persona cũ
essentia non dicit nisi proprietatem relatiuam : vt pater
cum essentia proprietatem paternitatis:filius proprieta/
tem filiationis:spũssanctus proprietatem spirationis di/
cte passiue:ꝛ tamen qꝛ vna proprietas non est alia vna p
sona non est alia.Cum ergo pono ꝙ potentia memoran
di in anima que respondet patri non addit super essen/
tiam nisi prorietatem relatiuam nec potẽtia intelligendi
que respondet filio addit super essentiam nisi propeieta/
tem relatiuam:nec similiter voluntas que respondet spi
rituisancto addit super essentiã nisi proprietatem relati/
uam:ꝛ per distinctionem istarum relatiuarũ proprieta/
tum dico vnam potentiã non esse aliam:ꝛ essentiam ꝛ il
lam proprietatem includi in rõne potentie:multo expres
sius assigno rõnem imaginis in anima q̃ȝ si ponerem il/
las potentias ŝm aliquid absolutuȝ differre ꝛ substantiã
non cadere in rõne potentie.Et vere h videt Augꝰ sen/
tire.9.de tri.c.4. ¶ Argumẽtum 3m pro parte alia q̃ȝuis
gratia principalis ꝯclusionis possit ꝯcedi:tamen non co
git qꝛ phs in illo verbo non signauit in cõposito ex ma/
teria ꝛ forma respectu accidentiuȝ que sunt in ea nisi cau
salitatem passiuã:ꝙ patet per h ꝙ addit sicut mater cuȝ
ŝm rõnem femina in generatione non sit principiuȝ nisi
passiuum nec ministrat nisi materiã vt expresse dicit.15.
li.de aialibus.

¶ Questio.II.

SEcundo querit vtrum memoria intelli
gẽtia ꝛ volũtas in nobis semp
sint in actibꝰ suis.Et videt ꝙ sic. Augꝰ.x.lib.de Ar p̃.
tri.c.vlt.vult ꝙ menȝ semp sui meminerit semp
se itelligit:semp se diligit. ¶ Itẽ phs.3.de aia di Scđo
cit de itellectu agẽte ꝙ semp itelligit. ¶ Item phs p̃ de T.c.20.
generatione.ca.de augumento dicit ꝙ animalia semper Tertio
nutriuntur.Si ergo nutritiua semp est in actu suo mul/ T.c.41
to fortius memoria:intelligẽtia ꝛ voluntas que sunt no/
biliores potentie . ¶ Item Auic.6.nãlium.lib.p̃.cap.p̃. Quãto
vult ꝙ si aliquis homo crearetur subito perfectus in ta/
li dispositione ꝙ nõ haberet vsum alicuius sensus q̃ȝuis
non affirmaret exteriora suorum membroꝝ: nec occulta
suorum interioꝝ tamen affirmaret se esse. Sed talis ho/
mo esset ineptissimus pro illo statu ad h ꝙ intellectus es
set in actu suo:ergo in quocunq̃ȝ statu homo fuerit sem/
per intellectus est in actu suo.

Contra Augꝰ.14.de trini.cap.7.dicit ꝙ mens nõ In opm
semper se cogitat . ꝛ ponit exemplum de
geometra ꝛ musico qui vtranq̃ȝ nouit scientiam non ta/
men semper cogitat de vtraq̃ȝ. ¶ Item intellectus non
reducitur de potentia ad actum nisi per receptionẽ spe/
ciei non semper habuit anima nostra intelligibilem spe/
ciem.quia ŝm phm.3.de anima.anima creatur sicut tabu T.c.14
la rasa in qua nihil est actu scriptum:ergo anima nostra
non semper fuit in actu intelligendi.

Rñsio. Non sp intels z volũtas sunt in actib' su is.

Rñdeo ꝙ quicquid sit de memoria intelligibili cu ius actus non est nisi retinere quasi habi tualiter:tamen intelligẽtia z voluntas in nobis nõ sunt semper in actibus suis qui sunt intelligere z velle.z hoc patet ꝯm phm.2.de aĩa ꝗꝛ naturaliter anima deuenit in cognitionem sui primo per cognitionem obiectorum: z ab illa ueniendo ad cognitionem actuum:z ex cognitio ne actuum veniẽdo ad cognitionem suiipsius.Sed anĩa non semper cognoscit actuꝫ suum:non enim semp intel ligimus nos intelligere ħ docet experiẽtia ergo non sem per cognoscit seipsam:z cõstat ꝙ non semp cognoscit ali ud a se:ergo non semp est in actu cognoscendi. ¶ Item phus.5.thop.magis scimus quid ignis ꝗ̃ quid anima: Sed nescimus quid ignis naturaliter nisi quãtum pos sumus ex proprietatibus eius argumẽtando cõcludere: ergo nec scimus naturalr̃ quid anima nisi quãtum pos sumus arguẽdo cõcludere per actus z obiecta.Cum er go intelligẽtia non semper sit in tali actu arguẽdi anima non semper intelligit se.Sed cõstat ꝙ non semper est in actu intelligẽdi aliquid a se quãdo nõ intelligit se : ergo non semper est in actu intelligẽdi. ¶ Item phus primo de anima.intelligere z cõsiderare cõsumunt alio quodaꝫ interius corrupto ipsuꝫ aũt impassibile est:in quo notat ꝙ si intellectus sit incorruptibilis quãtum ad sui essen tiam ꝙ tñ sua opatio que est intelligere quãdoꝗ corrum pitur ꝑpter corporis ineptitudineꝫ.z ratio est ꝗꝛ anima est forma substãtialis corporis humani:z forma non tan tũmodo impedit in opatione sua ex parte obiecti respe ctu cuius agit:sed etiam ꝑpter ineptitudinem materie quam perficit:non est ergo semp anima in actu intelligẽ di. ¶ Item phus.3.de anima:nequaꝗ̃ sine fantasmate intelligit anima ꝙ intelligẽdum est naturaliter dum est actu corporis corruptibilis forma : cum ergo fantasmata sint per que sensitiua interior dirigit ad cognoscẽduꝫ:nõ intelligẽdo indigemus ministerio alicuius potẽtie sensi tiue interioris:cum ergo illam ꝯtingat impediri quãtuꝫ ad suuꝫ actum vel totaliter actuꝫ ei' auferri ex ꝯñti cõtin git totaliter auferri ab homine actum intelligendi.

T.c.33. T.21. T.p.66. T.p^i 30

Ad p^m. **Ad pmũ** in oppositũ cum arguit per auctorita tem Augustini dicẽtis ꝙ mens semper se intelligit zc.Dico ꝙ verum est in habitu:z ꝙ Aug. sic intelligat:pꝫ per illud exẽplum ꝗ̃d ponit de grãmatico z musico.14.de tri.c.7.z fuit adductũ in opponẽdo pro parte ista.

Ad 2^m ¶ Ad 2^m cum arguis de intellectu agente:di co ꝙ sicut patet per litterã phi ibidem:aliquãdo phs lo quitur de intellectu agente vt de quadã substantia sepa rata:z quo ad ħ errauit.Unde a dño Stephano epo pa risiensi excõmunicatus est iste articulus ꝙ intellectus agens est quedã substãtia separata superior ad intellectũ possibilem:z ꝙ ꝯm ſbam potentiã z operationẽ est sepa ratus a corpore nec est forma corporis humani:aliquãdo loquit de intellectu agente vt est potẽtia anime:z sic di cit ꝙ est habitus quidã vt lumen:z sic non dicit ipsum semper intelligere nisi ꝗꝛ quãtuꝫ est ex parte sua semper abstraheret species itelligibiles a fantasmatibus nisi eẽt impedimẽtum ex parte fantasmatum vel virium sensiti uarum eo ꝙ actio intellectus agentis naturalis est: z sic nõ acciperet ibi intelligere pro cognoscere.

Ad 3^m. ¶ Ad 3^m di co ꝙ non est simile de nutritiua z intellectiua quãtuꝫ ad semper esse in actu suo:ꝗꝛ in eo ꝙ nutritur cõtinue fit de perditio:z ideo necessaria fuit potẽtia per quam ꝯtinue fieret restauratio.Et hec est nutritiua que humores cõti nue cõuertit in corpus qui humores sunt imediatuꝫ nu trimẽtum.vt dicit lib.de somno z vigilia.

Ad 4^m ¶ Ad 4^m cuꝫ arguitur per auctoritatẽ Auic.dico ꝙ ille homo de quo loquitur non ita esset ineptus ad actum intelligẽdi sicut homo perfecte dormiens vel furiosus:ꝗꝛ dormiẽs perfe cte vel furiosus non tantũmodo non iuuat ad intelligẽ dum per interiores sensitiuas:sed per inordinatũ modũ earũ impedit:z in pfecto dormiente est etiã speciale im pedimẽtuꝫ ex parte virtutis nutritiue que in somno ni mis in actu suo intendit z excessiua intẽsio vnius virtu tis aie impedit aliã ꝯm Auic.6.nãlium li.5.cap.7.aggra uatur etiam aĩa ex infrigidatione organorꝫ:in hoie autẽ ꝯm illum statum quem describit Auic.non essent ista im pedimẽta:ꝗ̃uis aliqua virtute sensitiua non adiuuaret. Uel põt dici ꝯm aliquos ꝙ in predicto loco nõ est tenẽ dus Auic.si velit excludere oẽm actuꝫ potẽtie sensitiue: ꝗꝛ omnis nostra cognitio naturalis incipit a sensu.

Onsequẽter querit de 3° principali. scꝫ de assignatione ima ginis que ꝯsistit in mẽte notitia z amore. Et cir ca ħ queruntur duo. ¶ Primo vtrum notitia z amor ꝯm ꝙ sunt partes imaginis nominent po tẽtias vel habitus vel naturales actus. ¶ Secũdo vtrũ mens nominet ibi ſbam aie vel potẽtiã. ¶ Q.ó.I.

Rimo ergo oñdo ꝙ notitia z amor nõ dicũt actus:ꝗꝛ ꝯm ꝙ sunt actus nõ sunt semp in mẽte:sed ꝯm ꝙ sunt ptes ima ginis semp sunt in mẽte:ergo nõ dicunt actus. Ar p°

¶ Item videt ꝙ nõ dicant habitus ꝗꝛ cuꝫ habitus ha beant per acquisitionẽ nõ semp fuerunt in aĩa.Sed noti tia z amor ꝯm ꝙ sunt partes imaginis semp fuerunt in aĩa:ꝗꝛ imago dei semp in aĩa est:ergo nõ dicunt habitus. Scdo

¶ Item videtur ꝙ non dicant potentias : quia imago non consistit in potentiarum dualitate. Tertio

Rñdeo ꝙ notitia z amor possunt noiare z habitus nãles z actus nãles ꝯm ꝙ sunt partes ima ginis ita vt dicatur hec imago ꝯsistere in mẽte notitia z amore ꝯm ꝙ mens est nomen ſbe que se nouit z amat:z notitia z amor sunt nãles actus vel habitus:z ita consi stit imago in tribus.s.in vnitate ſbe z duobus habitibus vel actibus nãlibus.aĩa enim seipsa habet nãlem aptitu dinem ad se cognoscẽduꝫ z amãduꝫ:z nãliter seipsaꝫ co gnoscit z amat ita ꝙ mens in ṗdicta assignatione imagi nis:z noiat ſbam que se nouit z amat z est sibi loco me morie respectu notitie suiipsius z amoris:z ita ꝯm viam istã nõ tantũmodo ꝯsideramus ibi trinitatẽ:sed trinita tem z vnitatẽ:ꝗꝛ vnitas ſbe in noie mẽtis intelligit tri nitas in ipsamet mẽte ꝓut sibiipsi est loco memorie z in notitia z in amore. ¶ Ex his pꝫ ꝙ hec assignatio imagi nis differt a ṗma :ꝗꝛ illa est expressior ꝗ̃ ista:ꝗꝛ in illa ex primunt trinitas in memoria intelligẽtia z voluntate:z vnitas in ſba aie.ħ aũt sub noie mẽtis duo cõprehẽdunt scꝫ ſba aie z nãlis actus vel habitus memorãdi respectu suiipsius. ¶ Pre^a imago ṗma assignari videt potissimũ per cõparationẽ ad obiectuꝫ ꝗ̃d est deus:ħ aũt per cõpa rationẽ ad obiectum ꝙ est ipsamet anima:z ita prima as signatio imaginis satis est expressior ꝗ̃ ista.

Rñsio Notitiã z amorẽ vt sunt imagis ptes pos se act' z hit' nã les noia re.

Ad p^m. **Cuꝫ** arguis ṗmo ꝙ notitia z amor nõ dicant actus di co ꝙ bene veruꝫ est ꝙ memorari cognoscere z a mare ꝯm ꝙ sunt actus acquisiti non sunt de rõne imagi nis quia sic actus memorie oritur ab actu intelligentie. respectu enim eorum quorum acquiro cognitionem pri us est actualiter cognoscere z deinde memorie cõmenda re:ꝯm auteꝫ ꝙ sunt de ratione imaginis debet esse econ uerso:quia cognoscere respondet filio : memorari patri: z filius oritur a patre:z non econuerso : sed respectu eo rum quorum cognitio innata est actus memorie non ori tur ab actu intelligentie:sed econuerso:quapropter tam in ista assignatione imaginis ꝗ̃ in alia : debemus dice re ꝙ imago consistit in anima nostra respectu obiecti na turaliter cogniti z amati.Unde Augustinus.14.de tri nitate.capitulo tertio dicit:ꝙ in anima hominis: idest

rationali siue intellectuali imago creatoris immortaliter immortalitati eius est insita. Et si dicis q̄ isti actus naturales: scz cognoscere ꝛ amare semetipsum non semp actu sunt in anima: dico q̄ verum est. Sed ex hoc non sequitur quin imago sit in anima semper: q̄uis non s̄m rationem ita perfectam quādo sunt potētie ꝛ habitus naturales non in actibus suis sicut quādo sunt in actibus suis.

Ad 2m. ¶ Ad 2m cum dicit̄ q̄ habitus habentur per acquisitionem ꝛc. Dico q̄ verum est de aliquibus: tñ bene sunt aliqui habitus naturales. In hac aūt assignatiōe imaginis notitia ꝛ amor non accipiunt̄ pro habitib⁹ acquisitis sed innatis: quia anima nāliter habilis est ad cognoscēdū se ꝛ diligendum: ꝛ tales habitus semp in anima fuerunt.

Ad 3m ¶ Ad 3m cum dicis q̄ non possunt nominare potētias dico q̄ imo nec ꝑpter hoc esset ista assignatio imaginis in potentiarū dualitate: q2 ipsa substātia anime respectu cognitiōis suiipsius est sibi loco potētie memoratiue: ita vt in isto casu potentia memoratiua non addit respectū super essentiā anime nisi ad ipsamet q̄ magis est respect⁹ rōnis q̄ rei: ꝛ sic p3 q̄ rō imaginis pōt assignari ī mēte notitia ꝛ amore: s3 valde incōplete: si notitia ꝛ amor acciperent̄ pro potentijs: expressiius aūt si accipiant̄ pro habitibus naturalibus siue actib⁹: sed adhuc magis expresse s̄m q̄ sunt in actibus suis naturalibus.

Ex p̄dictis p3 solutio ad aliam qōnē: q2 mens ibi accipitur pro substantia anime in qua etiam intelligit̄ memoria eo q̄ respectu cognitionis suiipsius ipsa est sibi loco memorie vt dictum est siue memoria nominet potentiā siue nālem habitum eo q̄ ille nālis habitus nullam rem addit super ipsam: sed tamē addit aliquid differens tñ s̄m rōnem ab anima.

Consequēter querit̄ de quarto p̄ncipali. Et circa hoc querunt̄ duo. ¶ Primo vtrum actus quo anima nāliter nouit se: ꝛ actus quo nāliter amat se sint ei similiores quātum est nota ꝛ amata q̄ inquātum cognoscens ꝛ amans. ¶ Scdo vtrum actuum predictorum actus amandi sit ei similior q̄ actus cognoscendi. ¶ Questio prima.

Ar p̄. Primo ostendo q̄ predicti actus sunt similiores anime inquātū est cognita ꝛ amata q̄ inquātu3 cognoscens ꝛ amans s̄m

T.c.4. pħm.5.phy. motus principalius respiciunt terminum ad quem q̄ a quo. Sed predictor̄ actuū anima est terminus ad quem inquātum nota ꝛ amata: ꝛ terminus a quo inquātu3 cognoscēs ꝛ amans. ergo sub primo respectu principalius eam respiciunt actus predicti q̄ sub respectu secūdo: ꝛ ex ꝯsequenti sub p̄mo respectu similiores sunt ei. ¶ Item Aug⁹.xj.de tri.ca.2. dicit

Scdo q̄ tanta est similitudo inter similitudinē visibilis ꝛ visibile q̄ non possunt nisi per rōnem distingui. Sed in eodem caplo illam formā dicit esse visionem: ergo videtur Aug⁹ sentire actum vidēdi esse similiorem visibili q̄ videnti cum non sic exprimat eius similitudinē ad videntem sicut ad visibile: ergo a simili actus anime supradicti sunt ei similiores inquātu3 est nota ꝛ amata q̄ inquātu3 cognoscens ꝛ amans. ¶ Item effectus similior est cause

Tertio agenti q̄ patienti: sed in cognoscēdo cognitu3 est agens ꝛ cognoscens patiens. Unde dicit pħs.3.de anima q̄ in-

T.c.2. telligere est quoddā pati: ergo actus quo anima cognoscit se est sibi similior inquātum est cognita q̄ inquātum cognoscens. ergo a simili ꝛ actus quo amat se sibi similior est inquātum est amata q̄ inquātum amans.

In op̄m Cōtra actus sunt similiores potētijs quor̄ sunt act⁹ q̄ obiectis: q2 magis sunt vnum cu3 eis. S3 anima inquātum cognita ꝛ amata est obiectum notitie ꝛ amoris: est aūt cognoscens ꝛ amans per potentiā cognoscēdi ꝛ amandi: ergo sub hac rōne actus supradicti sunt similiores eidem. ¶ Item anima inquātum cognoscens ꝛ amans magis est causa notitie ꝛ amoris q̄ inquātū cognita ꝛ amata: q2 modo p̄mo est cor̄ principiu3 modo secundo terminus: principiū aūt actus magis est causa et⁹ q̄ terminus. Sed quāto res magis est causa alicuius actus tāto ille actus est ei similior. ergo predicti actus similiores sunt anime inquantum est cognoscens ꝛ amans: q̄ inquantum est cognita ꝛ amata.

Rñsio. Ad clarius videndum huius qōnis veritatem ¶ Primo declarādum est supradictos actus similes esse anime ꝛ inquātu3 est cognoscens ꝛ amans: ꝛ inquātu3 est nota ꝛ amata non similitudine fundata sup aliquid vniuoce dictū de similibus: sed similitudine imitationis. ¶ Secūdo q̄ actus amandi est sibi similior inquantum est amata q̄ inquantum amans. ¶ Tertio q̄ actus cognoscēdi est sibi similior inquantū est cognoscēs q̄ inq̄tū ē cognita extēdēdo cognoscē ad dicē.

Primu3 declaro sic: predicti actus causant̄ ab anima ꝛ inquātu3 est cognoscēs ꝛ amans ꝛ inq̄tu3 cognita ꝛ amata: tales enim actus causant̄ a potētia ꝛ obiecto. Unde Aug⁹.9.de tri.c.vlt. notitia paritur ꝛ a cognoscēte ꝛ a cognito. Sed s̄m Diony.2.ca.de diui.no. effect⁹ hn̄t aliquas similitudines suarū causarū. ¶ Preª nisi actus esset similis obiecto nō deueniremus in cognitionē eius per cognitionē obiecti: nisi etiā esset similis potētie ꝛ essentie nō deueniremus per eius cognitione3 in cognitionem potentie ꝛ essentie. Arti.p̄⁹ Act⁹ eē siles aie vt cog/scēs ꝛ amans ꝛ cognita ꝛ amata

Secundū articulū declaro sic: aīa amādo quasi nititur se trahere seu mouere ad amatu3: quapropter non dr̄ amor trāsformatio amati in amātem s3 amātis in amatu3. Unde quātu3 ad conatū amor est magis vnu3 cu3 amato q̄ cum amāte s̄m quē modū debet intelligi illud verbū. B. de precepto ꝛ dispensatione versus finem. s. q̄ spūs noster nō est presentior vbi animat q̄ vbi amat. Et illud Diony.4.cap.de diui.no. ante mediu3 vbi dicit de tacito amore q̄ non sinit seipsos esse amantes sed amādor̄. Huic etiā ꝯcordat Aug⁹.xj.de ci.c.27. vbi vult q̄ amor sit pondus aie. Huic ēt ꝯcordat q̄ cōmuniter dr̄. s. q̄ amor est motus ab aia ad rem. Ex quibus oībus p3 q̄ amor quo aia nāliter amat se principalius: ꝛ vt ita loquar essentialius respicit eam inquātū est amata q̄ inquātū est amans: ꝛ ex ꝯsequēti s̄m primū respectū est ei similior. ¶ Preterea amatū est quasi finis amoris: finis aūt est causa causar̄ s̄m Auicē.6.metaphy. sue.c.5. Unde efficiens actu3 format s̄m exigentia3 finis aia: q̄ actū quo se amat ꝑducit s3 exigētiā suiipsi⁹ inq̄tū est obiectū illi⁹: foiale eni obiectū amoris est finis eius. Arti.2⁹. Actus amādi ē aie sil'ior vt est amata q̄ vt amās

Tertiu3 articulu3 declaro sic: aia in cognoscendo quasi nitit̄ in se trahere cognitu3 q̄ quia facere nō pōt trahit et⁹ similitudinē. Uñ Aug⁹.x.de tri. c.5. q̄ q2 aia corporea que foris sunt nō pōt secum introrsus tanq̄ in regionē incorporee nature inferre imagines eor̄ ꝯuoluit ꝛ rapit. Et.xj.de tri.c.3. dicit q̄ cōbibit species per corporis sensus. Unde s̄m pħm p̄ de aia. intelligere dr̄ motus ad aiam: anima enim in cognoscēdo magis nitit̄ transformare cognoscibile in se q̄ se in cognoscibile. Unde actum suū format s̄m exigentiam sui ꝛ s̄m esse q̄ cognoscibile habet in ipsa: ex q̄bus p3 q̄ act⁹ quo anima nāliter se nouit p̄ncipalius: ꝛ vt ita loquar essentialius respicit eam: ꝛ ex ꝯñti est ei similior inquātum cognoscens q̄ inquātu3 cognita extendēdo cognoscere ad dicere: q̄ ideo dico q2 intelligere noiat intellectionem vt in intelligēte: ꝛ ideo dicitur pati: dicere autem nominat eā vt ab intelligente. Uñ dicere est formare itellectionē. Arti.3⁹ Act⁹ cognoscen di se hēt op⁹ mō q̄ actus amādi. T.c.64

Ad p̄m. Ad p̄mū dicēdu3 q̄ actus intelligendi q2 est motus ad animam non tantum respicit ipsam vt

sam vt causam efficientem:sed etiam vt terminum quia
anima intelligendo nititur transformare cognoscibile in
seipsam:vel pōt dici ꝙ pꝰius terminuz a quo non vocat
cāz efficientem. Unde cum de frigido fit calidū ipsa ca/
lefactio non respicit ipsuz calefaciēs vt terminum a quo:
sed ipsum frigidum vel non calidum:anima aūt inquā/
tum dicens causa est efficiens intellectionis:ꝛ intellectū
est terminus ad quem ꝛ non intellectum termīnꝰ a quo.
Ad 2m. ¶ Ad 2m dōm ꝙ sicut similitudo inter visionem ꝛ visi//
bile tanta est ꝙ non possunt distingui nisi per rationem
ita est inter visionem ꝛ potentiam visiuam ꝛ maior : nec
Aug. asserendo primum negauit secundum. Uel pōt di/
ci ꝙ non est simile de visione sensibili ꝛ actu intelligen//
di:q2 aia magis est causa efficiēs itellectionis sue q̄ȝ visus
visionis. itellectꝰ eniȝ magis est potētia actiua q̄ȝ sensus.
Ad 3m ¶ Ad 3m dōm ꝙ q̄ȝuis intellectio sit passio inquātum
est in intelligēte:tñ actio est inquātuȝ est ab intelligēte p
actiuū ipsius intellectus. ꝛ sic pncipalius est ab aia q̄ȝ ab
obiecto:q2 actiuū intellectꝰ est pncipale agens ꝛ similitu
do obiecti est agens instrumentale.

Ad pm. **Ad pmū** ad partē aliā dōm ꝙ q̄ȝuis bñ ꝓcedat ð
actu cognoscēdi:nō tñ de actu amandi.
actus eniȝ amādi similior est formali obiecto q̄ȝ ipsi poᶜ:
q̄ȝuis eniȝ magis sit vnū realr cuȝ potētia q̄ȝ cuȝ obiecto
eo mō quo fit vnuȝ p accñs ex sbo ꝛ accñte:tñ quātū ad
conatuȝ est magis vnū cuȝ obiecto:q2 est qdā conatꝰ vo/
luntatis tendētis in amatū. ꝛ ideo sua silitudo maior est
ad illud cuȝ quo est magis vnū quo ad conatū q̄ȝ ad illō
cuȝ quo est magis vnū realr per accñs sicut dicimꝰ vnuȝ
Ad 2m. fieri ex sbto ꝛ accñte. ¶ Ad 2m dōm ꝙ aia inquātum est
obiectū amoris quo se amat magis est amoris illius causa
q̄ȝ inquātū est amans:q2 formale obiectū amoris est finis
eius: ꝛ finis est causa causaꝝ. Uñ Auicᵃ. 6. meta. c. 5. cau/
sa finalis inq̄ȝtuȝ ipsa est causa:causa est:vt cause sint cau/
se in effectu:igir causalitas cause finalis est causa eē aliaꝝ.
Uñ emanatio creaturaꝝ a deo magis appropiat sūme bo
nitati per quā est sūmus finis q̄ȝ oīpotētie que est prinm
creationis elicitiuuȝ. Uñ Augꝰ p de doc. xpi. quasi medio
loco inter medium ꝛ finem dicit ꝙ quia bonus est deus
sumus. ¶ Questio. II.

Ar p. **SEcundo** q̄rit vtꝝ actuū predictoꝝ actꝰ
amādi sit aie silior q̄ȝ actus cog
scēdi. Et videt ꝙ nō:q2 potētia cog̃scēdi est ma
gis vnuȝ cuȝ aia q̄ȝ potētia amādi : cuȝ potentia
amādi nō sit in ea nisi mediāte potētia cognoscē/
Scdo di:ḡ ꝛ actus cognoscēdi magis accedit ad vnitateȝ cum
aia q̄ȝ actus amādi ꝛ ex ɔñti similior est ei. ¶ Item aīa
magis est idem cuȝ seipsa sub rōne qua est:q̄ȝ sub ratione
qua bona:q2 bonitas ab ea differt saltim ƀm rōnem : sed
T.c.9. actus cognoscēdi respicit ipsaȝ sub rōne qua est.q2 ƀȝ phȝ
3ᵒ de aia. obiectū intellectꝰ est ens seu qðq deſt. actus autē
amoris respicit ipsam sub ratione qua bona : ergo actus
cognoscendi respicit ipsam sub illa ratione qua magis est
In opm idem sibi:ꝛ ex consequenti est ei similior.

Cōtra Ille actus est aie silior quo magis transformat
in seipsaȝ ꝛ penetrat seipsaȝ ꝛ conat maxime
esse vnū sibi. Sed aia amādo se magis trāsformat se in se
ꝛ penetrat se ꝛ tēdit ad esse maxime vnū in se q̄ȝ cogno/
scēdo se:q2 amor est trāsformatio amātis in amatū:ꝛ ma/
gis penetrat q̄ȝ cognitio ƀm Cōmētū sup illud angelice
hierar. c. 7. (calidū acutū ꝛc̄.) ꝛ magis vnit vñ a Diony.
4. c. de diui. no. dr vis vnitiua:ḡ actus quo amat se est ei
silior q̄ȝ actus quo se cog̃scit. ¶ Item aia inquātū amās
magis est causa amorꝭ q̄ȝ sit causa cognoscēdi inq̄ȝtū cog
scēs. voluntas enim magis est actiua q̄ȝ intellectus. cum
ergo isti actus sint similes anime inquantum est causa eo
rum similior est ei actus amandi q̄ȝ cognoscendi.

Rñdeo ꝙ actus pdicti cōparant ad aiam sicut ad Rñsio
pncipiū effectiuū ꝛ sicut ad sbm ꝛ sicut ad Actꝰ a//
obiectū:q2 sunt ab aia ꝛ in aia ꝛ respectu aie. Dico ergo mādi in
ꝙ inquātū sunt respectu aie h est inquātū respiciunt eaȝ q̄ȝtū est
vt obiectū silior est ei actus amādi q̄ȝ cognoscēdi pp rō// rspectu
nes tactas in pmo argumēto ad partē scdaȝ. Et preterea aie ē ma
res sub rōne qua bona cuȝ bonuȝ ꝛ pfectū sint idem ma/ gis silior
gis est attractiua potētie ad se vel ad sui silitudinē q̄ȝ sb ei q̄ȝ ac/
rōne qua essentia. ¶ Inquātū aūt cōparant ad eā vt ad tus cog
pncipiuȝ effectiuū:Dico ꝙ actus cognoscēdi silior est ei scēdi : lȝ
q2 ex sui natura ꝓpinquior est suo effectiuo principio q̄ȝ p obm
actus amādi sicut ex sui natura actus amādi ꝓpinqor est sit vt cō
fini q̄ȝ actus cognoscēdi. ¶ Pxᵒ in diuinis q̄ȝuis vbuȝ pant ad
ꝛ spūsctūs equalr sint pri sites rōne essentie q2 eandē ac/ eā vt ad
cipiūt:tñ vbū ex modo ꝓcedēdi q est per modū intelle/ pnm effe
ctus ꝓcedit vt silius q̄ȝ spūsctūs qui ꝓcedit p modum ctiuū.
voluntatis. Uidet ergo ꝙ actus quo aia nāliter nouit se
ꝓcedit ab ea vt similior ei q̄ȝ actus quo nāliter diligit se
ꝛ hoc videt bene ꝓbare pm argm ad partē primā. ¶ Ad Solo 2i
2m quo videt apparēter ɔcludi ꝙ sit silior ei inquantum argi pn/
est obiectū dōm ꝙ nō valet:q2 q̄ȝuis aia minus differat cipalis.
a se inquātū est obiectū cognitionis q̄ȝ sua bonitas rōne
cuius est obiectū amoris:tñ silitudo que est in actu amo
ris ad aiam sb rōne qua bona magis excedit silitudineȝ
que est in actu cognitionis ad aiaȝ sub rōne qua est essen
tia:q̄ȝ idēptitas aie ad suaȝ essentiā excedat idēptitatem
eiusdeȝ ad suā bonitatē. Uel ƀm aliquos pōt dici ꝙ q̄ȝto
res noiat sub sua maiori essentiali pfectione tāto noiatur
vt magis idem sibi. res enim pfecta magis est idem sibi
ipsi:q2 quāto extrema relōnis minus habent de entitate
tanto relatio inter illa est minus ens.

Primuȝ argm ad partē aliā ꝓcedit de similitudīe
amoris ad aiaȝ inquātuȝ est eius obiectū. Ad arm
¶ Ad 2m dōm ꝙ q̄ȝuis voluntas magis sit efficiens cau in opm
sa amoris q̄ȝ intellectus notitie. ex h tñ non sequitur ꝙ Ad pm.
amor sit voluntati similior q̄ȝ notitia intellectui:quāuis Ad 2m.
enim ois effectus aliquo modo sit similis sue cause:tamē
qñqȝ similior est ei que minus est eius causa : caliditas
enim principalius causat ab igne per suam formā substā/
tialem q̄ȝ per suā formā accidentalem:q2 forma accñtalis
operat in virtute forme sbalis:ꝛ tñ caliditas ꝛ calefactio
siliores sunt caliditati ignis q̄ȝ sbe eiꝰ. ¶ Ignis etiaȝ ge
neratus per motuȝ similior est igni q̄ȝ motui. ¶ Aliqui
tñ dicunt ꝙ intellectus est magis causa sui actus natura
lis q̄ȝ voluntas nālis amoris:q2 amor causat non tantuȝ
a voluntate sed etiā a cognitione:ꝛ ita intellectus ꝛ vo/
luntas cōcurrunt ad causandū amorē. Sed nālis intelle/
ctus cognitio nullo modo principiat a voluntate : quia
tñ similitudo amoris magis excedit similitudinē notitie
inquātum cōparant ad animā vt ad obiectum:q̄ȝ simili/
tudo notitie similitudinem amoris inquātum cōparant
ad aiam vt ad principiū effectiuū. ideo oībus pēsatis cō/
cedēduȝ est amorē quo aia nāliter amat se sibi esse similio
rem q̄ȝ illum actum quo naturaliter nouit se.

CIrca lrām. (Imago dei pmanet.) scȝ quan/
tum ad substātialia:q̄ȝuis non semper
sit in anima ƀm suum esse perfectissimuȝ ꝙ in h
cōsistit ꝙ potētie sint in actibus suis per cōpara
tionem ad deum. (h tria ad se inuicem referunt)
ꝙ est intelligendum quātum ad relationē originis actu/
um quoꝝ vnus oritur ab alio:scilȝ actus intelligentie ab
actu memorie:ꝛ actus voluntatis ab vtroqȝ. (Ex maxi//
ma parte sit dissimilis.) Uerum est simpliciter valde ta/
men similis ad res sui generis cōparata. (Fides patriar/
charum prophetarū atqȝ apostoloꝝ.) scilȝ quia a patriar/
chis credita:a prophetis credita ꝛ signata : ab apostolis
credita ꝛ expresse ꝛ aperte predicata.

¶ Hic queritur vtrum concedendum sit ꝙ deus se genuerit. ¶ Distinctio. IIII.

Hic oritur questio satis necessaria. Constat enim et ineffabiliter verum est: ꝙ deus pater genuit filiū. Ideo querit: utrū ꝯcedendū sit ꝙ deus genuit deū. Si enī deus genuit deū: videt ꝙ aut se deū: aut aliū deū genuerit. Si vero aliū deū genuit: nō est tm̄ vnus deus. Si aūt seipsū deū genuit: aliqua res seipsā genuit. Ad qđ rn̄dētes dicimus sane et catholice ꝯcedi: ꝙ vnꝰ vnū genuit: et ꝙ deus deū genuit: quia deus pater deum filiū genuit: In symbolo quoq; scriptū est. Lumen de lumine: deū verū de deo vero. Quod vero addit: ergo genuit se deū vel aliū deū: neutrū ꝯcedendū esse dicimus. Quod aliū deū nō genuit: manifestū est: quia vnus tm̄ deus est. ꝙ aūt seipm nō genuit: ondit Augꝰ in primo li. de tri. dicēs. Qui putant eius potētie esse deū ut seipsū ipse genuerit: eo plus errāt. ꝙ nō solū deus ita nō est: sed nec spūalis neq; corporalis creatura. Nulla enim res est que seipsam gignat ut sit. et ideo non est credendum vel dicendum ꝙ deus genuit se.

Solō.

¶ Alia questio de eodem.

Sed adhuc opponūt garruli rōcinatores dicentes. Si deus pater genuit deū: aut genuit deū qui est deus pater: aut deū qui nō est deus pater. Si genuit deū qui nō est deus pater. ergo deꝰ est qui nō est deus pater. non ergo vnus tm̄ deus est. Si vero genuit deū qui est deus pater: ergo genuit seipsū. Ad qđ rn̄demꝰ determinātes istā ꝓpōnē: qua sic ꝓponūt. Si deus pater genuit deū: aut deū qui est deus pater: aut deū qui nō est deus pater. Hoc enim sane et praue intelligi pōt. et ideo rn̄dendū est ita. Deꝰ pater genuit deū qui est ipse pater. Hoc dicimus esse falsū: et ꝯcedimus alterā. s. genuit deū q nō est pater: nec tm̄ genuit alterū deū: nec ille q genitus est alius deus est ꝙ pater: sed vnus deus cū patre. Si vero addit: genuit deū qui non est deus pater: hoc distinguimus: quia dupl'r pōt intelligi. Genuit deū qui nō est deus pater. s. deū filiū qui filius nō est pater qui deus est. hic sensus verus est. Si vero intelligat sic. genuit deū qui nō est deus pater: idest qui nō est deus qui pr̄ est. hic sensus falsus est. Unus enim et idem deus est pr̄ et filius et spūssanctus et ecōuerso pr̄ et filius et spūssctūs vnus est deus.

Rn̄sio

¶ Opinio quorundam dicentium tres personas esse vnum deum: vnam substantiam. sed non econuerso: scilicet vnum deum vel vnam substantiam esse tres personas.

Quidam tm̄ veritatis aduersarij cōcedunt patrē et filiū et spiritū sanctū: siue tres psonas esse vnū deū vnā substantiā: sed tm̄ nolunt ꝯcedere vnū deum siue vnā substantiā esse tres psonas: dicētes diuinā substantiā predicari de tribus psonis non tres psonas de substātia diuina. Fides aūt catholica tenet ac predicat et tres psonas esse vnum deū: vnā substantiā siue essentiā siue naturā diuinā: et vnū deū siue essentiā diuinam esse tres psonas. Unde Augꝰ in primo lib. de tri. ita ait. Recte ipse deus trinitas intelligit beatus et solus potens. Ecce ꝙ expresse dixit: ipse deus trinitas: ut ondēret et ipsū deū esse trinitatē: et trinitatē ipm̄ deū. Itē in eodē. In vbis ingt illis apostoli: quibus de aduētu christi agens dicit. Quē ostendit beatus et solus potens: rex regū et dn̄s dn̄antiū: qui solus habet imortalitatē et c̄. Nec pater ꝓprie noiatus est nec filiꝰ: nec spūssctūs: sed beatus et solus et potens: idest vnus et solus deus verus qui est ipsa trinitas. Ecce hic aperte dicit vnū solū verum deum esse ipsā trinitatē. et si vnus deus trinitas est. ergo vnus deus est tres psone. Item in lib. v. de trini. Nō tres deos sed vnū deū dicimus esse ipsā prestantissimā trinitatē. Item in libro de fide ad Petrū in expositione symboli. Satis est christiano rerū creatarū causā visibiliū siue inuisibiliū nō nisi bonitatē credere creatoris: qui est deus verus et vnus: nullamq; esse naturā: que nō aut ipse sit: aut ab ipso: eūq; esse trinitatē patrē. s. et filium et spm̄sctm̄. Item Aug. in sermone de fide. Credimus vnū deū vnā esse diuini nois trinitatē. Idem in. vj. lib. de tri. Dicimus deū solū esse ipsā trinitatem. Ecce his et alijs pluribꝰ auctoritatibꝰ euidēter ondit dicēdū esse et credēdū ꝙ vnus deus est trinitas: et vna substātia tres psone. sicut ecōuerso trinitas dicitur esse vnus deus: et tres persone dicuntur esse vna substantia.

Indu/cit ꝯtra eos au/ctorita/tes aug.

Aug.

Aug.

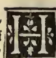
¶ Redit ad premissam questionē. s. an deus pater se deum an alium deum genuit.

Nunc ad pmissā questionē reuertamur vbi querebat: an deus pater genuerit se deū: an aliū deū. Ad qđ dicimus neutrū fore cōcedēdū. Dicit tm̄ Aug. in epistola ad Maximinū: ꝙ deus pater se alterum genuit his verbis. Pater vt hēret filiū de seipso nō minuit seipsū: sed ita genuit de se alterum se: vt totus maneret in se: et esset in filio tantus quātus et solus. Quod ita intelligi pōt. i. de se alterū a se genuit: non vtiq; alterū deū: sed alteram personā vel genuit se alterū. i. genuit alterū qui hoc est qđ ipse. Nā et si alius sit pater ꝙ filius: non est tm̄ aliud sed vnū.

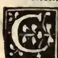
Aug.

¶ Distinctio.IIII.

De psonarũ origine ⁊ psonali distictione.

Hic orit questio ⁊c̃.) Postq̃ declauit Magister esse in deo essentie vnitatez ⁊ personarũ trinitatẽ. In hac parte ondit personarũ originẽ ⁊ personalẽ distinctionẽ. Et diuiditur pars ista in partes duas. Primo' eniz agit de gñatione filij a patre. Scdo de processione spũssancti ab vtraq; dis.x.ibi.(Nunc post filij eternitatẽ.) Prima diuiditur in partes tres. Primo determinant̃ pprietates psone generãtis. Scdo pprietates nature in qua ꝯueniũt generans ⁊ genitus.dis.8.(Nunc de veritate.) Tertio pprietates psone genite.dis.9.(Nunc ad distinctionẽ psonarũ.) Prima iterũ diuidit̃ in partes.4. Primo inquirit Magister quid sit genitũ hoc est ad quid terminet̃ generatio. Scdo de quo fit generatio circa mediũ.5.dis. (Dicit̃ quoq; ⁊ frequẽter.) Tertio modo q̃uo fit ipsa generatio.dis.6.(Preterea queri solet.) Quarto de potentia p quã est generatio.dis.7.(Hic queri solet a quibusdam.) Iterum p̃ma diuidit̃ in duas: q: p̃mo inquirit vtrũ de⁹ generet̃. Scdo vtrum diuina essentia generet̃ ⁊ generet. dis.5.(Post hoc querit̃.) Prima diuidit̃ in partes quattuor. Primo inquirit Magister vtruz deus genuit deũ: ⁊ ponit q̃õnis determinationẽ. Scdo opponit in ꝯrium ⁊ soluit obiectionẽ: ibi.(Sed adhuc oppõnum.) Tertio reprobat quorũda erroꝝ: ibi.(Quidã tñ.) Quarto reuertit̃ ad soluẽdũ supradictã obiectionẽ addẽdo aliam solutionem: ibi.(Nunc ad predictã q̃õnẽ reuertamur.)

Circa hanc distinctionẽ querunt̃ tria. Primo vtꝝ deus genuit deum. Secũdo vtrum deus genuerit alium deum. Tertio vtrũ hoc nomen deus habeat pluralem numerum.

¶ Questio prima.

Ar̃ p̃. Primo ergo quero vtrum hec sit vera: deus genuit deuz. Et videtur q̃ non: q: generans distinguit̃ a genito. Sed deus non distinguit̃ a deo cum non sint plures dij: ergo deus non genuit deum.

Scdo ¶ Item q̃uis filius non genuerit patrem: tñ hec nõ est ꝯcedẽda: deus non genuit deũ: ergo silr̃ q̃uis pater genuerit filium: hec non est ꝯcedenda: deus genuit deum.

Tertio ¶ Item deus non genuit deũ q est pater: q: pater est ingenitus: nec genuit deum qui nõ est pater: q: hoc implicat q̃ deus non est pater q̃ falsum est: ergo deus non genuit deum.

Quarto ¶ Item q̃n predicatuz dr̃ de s̃bo signte aliqua duo equiuoce: q̃uis pro altero significatoꝝ habeat ppositio veritatẽ: non ppter hoc debet iudicari oratio vera: sed distinguẽda. Sed hoc nomẽ de⁹ nõ videt̃ dici vniuoce de psona ⁊ de diuia natura: q: non dr̃ s̃m eandem rõnem de vtraq;: q: si queraf̃ quare pater est deus: dicetur q: est suppositũ deitatis. hec autẽ non est ratio quare deus dicit̃ de deitate: ergo quãuis h̃ posset verificari rõne suppositi: non propter hoc dz concedi ppositio simplr̃ vera: sed distinguenda.

In opp^m Cõtra In symbolo ꝯfitemur deum de deo lumẽ de lumine: h̃ est filium de patre. ¶ Item Magister hui⁹ di.c.p̃. dicit q̃ deus deum genuit.

Rñ⁹. De⁹ genuit deuz eẽ cõcedẽdũ: q: terius ꝯcretus põt stare ⁊ p nã ⁊ p suppo⁹ nãe ⁊c̃.

Rñdeo q̃ hec est vera deus genuit deum: ⁊ hoc pz sic. cum enim terminus significat aliquam essentiã modo cõcreto: Dico q̃ põt stare in oratione vel pro natura in cõcretione ad suppositũ vel pro supposito illius nature: ⁊ pro quocũq; istoꝝ verificet̃ ppositio debet iudicari simplr̃ vera. Unde vno homine currente hec est vera simplr̃: homo currit ratione suppositi: ⁊ hec simplr̃ est vera: homo est spẽs rõne nature in cõcretione ad suppositũ: cum ergo hoc nomen deus significet diuinam essentiã per modũ cõcreti: ⁊ vera sit hec ppositio: deus genuit deum rõne suppositi: q: pater qui est suppositum diuine essentie genuit filium qui est suppositũ diuine essentie simplr̃ vera debet iudicari.

Ad p^m. Ad p̃muz in oppo^m cum dr̃ q̃ deus non distinguitur a deo ⁊c̃. Dico q̃ vnum suppositum diuine essentie distinguit̃ ab alio supposito diuine essentie: ⁊ hoc sufficit: q: ista deus genuit deum: vera iudicat̃ rõne suppositi: q: tñ in verbo generãdi in diuinis notat̃ cum distinctione genitoris ⁊ geniti eẽntie vnitas in vtroq;: per verbũ aũt distinguẽdi importat̃ distinctio tñ: ideo q̃uis hec sit vera simplr̃: deus genuit deum: illa tñ nõ debet recipi simplr̃: deus distinguit̃ a deo nisi cũ determinatione: dicendo: deus generans distinguitur a deo genito.

Ad 2^m. ¶ Ad 2^m cum dr̃: q̃ hec non est concedẽda deus non genuit deum ⁊c̃. Dico q̃ verum est: q: hoc nomen deus inquãtum sig̃t nãm non plurificabilem: nec s̃m rem nec s̃m apprehensionem: Si tñ vere apprehendat̃: habet nãm termini singularis cum p̃ponẽ vel postponere negationem non differt. ⁊ ideo dicẽdo deus non genuit deum: negat̃ generare non tm̃modo de filio: sz de quolibet supposito diuine essentie.

Ad 3^m. ¶ Ad 3^m cum dicit̃ q̃ deus non genuit deum qui non est pater ⁊c̃. Dico q̃ relatiuũ refert añs sub eodẽ mõ supponẽdi sub quo antecedens precessit ip̃m relatiuũ nisi faciat simplicẽ relationem. Sed cum dicit̃ deus genuit deum hoc q̃ deuz stat pro supposito ⁊ ita pro deo genito. Et ideo hoc relatiuũ qui refert deum genitum cum dr̃ deus genuit deum qui non est pater. vnde sensus est q̃ deus genuit deum genitum qui deus genuit nõ est pater. ⁊ hoc est verum: nec ppter hoc lz inferre: ergo deus nõ est pater.

Ad 4^m ¶ Ad 4^m dico q̃ terminus sig̃ns nãm modo cõcreto: non dr̃ equiuoce de natura in concretione ad supposita: ⁊ de supposito nature. Unde iste terminus homo non predicatur equiuoce de homine ⁊ de sorte: imo s̃m rõnem cõem: homo enim est homo: q: aial rõnale mortale ⁊ sortes similiter vnde si deus haberet diffinitionẽ eadem diffinitio eẽt ratio quare deus diceret̃ de deo: ⁊ quare deus diceretur de patre. Unde sicut dicimus q̃ deus est deus inquantũ fouens oia ⁊ ꝯtẽplans omnia: ita dicimus q̃ pater est deus q: fouens oia ⁊ ꝯtẽplans oia.

Terius ꝯcretus sig̃ns naturã q̃n dr̃ equoce nã ⁊ supposito.

¶ Questio.II.

Ar̃ p⁹. Secundo querit̃ vtrum hec sit ꝯcedenda deus genuit alium deum. Et videt̃ q̃ sic: q: genuit alium non alium non deum: q: filius est deus: ergo alium deuz.

Scdo ¶ Itẽ generatio importat distinctionẽ: distinctio alietatem: ergo sicut dr̃ q̃ deus generat deum: ita põt dici q̃ generat alium deum.

Tertio ¶ Item alius videtur importare alietatem s̃m exigentiã termini cui adiungit̃. Sed cum dr̃ deus genuit alium deũ iungit̃ termino stanti pro supposito: ergo dicit alietatem suppositi: ergo cum filius qui est suppo^m genitũ sit ali⁹a generãte: vr̃ posse ꝯcedi q̃ de⁹ aliũ deũ genuit: cũ solũ videat̃ notari alietas suppositi.

In opp^m. Non est ꝯcedendũ deuz genuisse aliũ deũ q: ly alius nõt alietatez eẽntie.

Contra alius importat alietatem in generali: ⁊ cũ alius sit adiectiuuz: determinat̃ hec alietas per sig̃tum nois substantiui cui adiungit̃: deus autez est nomen substãtiuuz significans deitatem: ergo cum sibi adiungit̃ hoc adiectiuũ alius notat alietatem in deitate: ergo cum dr̃ deus genuit alium deum sensus est q̃ genuit suppositum h̃ns aliam deitatem q̃z sit deitas generantis: q̃ falsum est. ergo ista non est ꝯcedẽda deus genuit alium deum: q̃ ꝯcedimus ppter rõnem nunc dictaz.

Ad p^m. Ad primũ in oppositũ dico q̃ deus non genuit alium deum: nec genuit aliũ nõ deuz: sed dico q̃ genuit alium in psona: qui est idem deus cuz generãte. Hee aũt due genuit alium deum: genuit alium non deum: non ꝯtradicunt: arguẽdo aũt pcedebas: ac si ille due cõtradictorie opponerent̃.

Ad 2^m. ¶ Ad 2^m cuz dico q̃ generatio in diuinis importat distinctionẽ in supposito: ⁊ vnitatem in natura. alius aũt vt dictum est: cuz adiun

gitur huic termino: deus importat distinctionē in natura. et ideo q in diuinis est distinctio in psonis: et vnitas i sba: ideo pprie dr q deus genuit deum: nec tn̄ cōcedi debet: q deus genuit alium deum: imo est propositio falsa.

Ad 3m. ¶ Ad 3m cum dr q alius videt importare alietatem sm exigentiā termini cui adiungit rc. Dico q verum est: sz non sm exigentiā suppōnis termini cui adiungit. Sed sm exigentiā sigtionis eius. Deus aūt q̄uis supponat p sonā: q pōt supponere personā vel essentiam: et pro quo cūq illoꝝ habeat ppositio veritatē vera est: tn̄ significat sbm: et ideo cum dr deus genuit alium deum: notat alietas inter generantē et genitum: non tm̄modo in supposito: sed etiam in substantia. ¶ Questio. III.

Tertio querit vtrum hoc nomen deus cōgrue habeat pluralem numerū. Et videt q sic. q hebrei cōgrue dicunt heloym qd est plurale. h qd dico hel q idem est latinē q deus ergo sitr cōgrue possum dicē plures dij. ¶ Itē i ps scribit. Ego dixi dij estis. ¶ Itē p peryermenias dr q ista Cathonis est: neq vera neq falsa est: cuius rō videt esse q verum et falsum psupponūt cōgruitatem in orone. Sed vere dr q nō sunt plures dij: ergo ɔgrue dr. ¶ Item q̄uis nō possit esse nisi vnum primū principiū tn̄ ɔgrue habet pluralem numerū: ergo sitr q̄uis non sit nisi vnus deus nec possit esse: tn̄ ɔgrue poterit hēre numerum pluralem. ¶ Item cōgrue dr tres psone diuine ergo non repugnat sibi numerus pluralis rōne essentie: nec rōne suppositi: constat q plura sunt: ergo nullo modo repugnat sibi habere pluralem numerum.

(Margin: Ar pº / Scdo / Tertio / Cap. de noie. / Quāto / Quito.)

In opm. Contra Ita pprium est deo nomen dei sicut Richardo nomen Richardi: sed Richardus q nomen pprium est non habet pluralē numerum congrue: ergo nec hoc nomen deus. ¶ Item Ansel. psol. 2. cap. deus est quo nihil maius cogitari pōt: sed si diuina substātia esset multiplicabilis in nostra cognitione deus non esset quo maius cogitari non posset: q maius est cogitare duos deos q̄ vnum: ergo diuina sba non est multiplicabilis in appreh̄ēsione: sed terminus significans rē non multiplicabilem in appreh̄ēsione non pōt congrue pluralē numerū habere: ergo hoc nomen deus non pōt cōgrue habere pluralem numerum.

Rñsio. Deus pprie nō hz nūerū plālē ɔgrue lz bn̄ p q̄dā silitudinem. Respōdeo q hoc nomen deus si intelligat illd qd significat plene et sicut est nō pōt habere pluralem numerū nisi icōgrue loquēdo de inconcruitate que cōsistit in repugnātia cōsignificati ad intellectum: et hoc declarat sic: ille terminus qui significat rē aliquam de cuius pleno cōceptu non est ratio singularitatis sue: cōgrue pōt habere pluralem numerū siue res significata per terminū sit multiplicabilis nāliter siue nō: vnde q de pleno ɔceptu nature humane que est res multiplicabilis per indiuidua: nō est rō singularitatis sue. iō iste terminus homo habet pluralē numerum. Silr q de pleno cōceptu nature solis nō est rō singularitatis sue. iō iste terminus sol cōgrue habet pluralē numeꝝ: q̄uis res quā sigt nō sit multiplicabilis per nām. Si aūt aliqs terminus sigt rem aliquā de cuius pleno ɔceptu est rō singularitatis sue: ille terminus non pōt cōgrue hēre pluralem numerū maxime per cōparationē ad intellectuz plene cōcipientē rem illā sicut est: nisi per quādā similitudinem: vnde q hoc nomen achilles imponit ad significandum rem sub tali modo q de pleno cōceptu illius rei q̄ sigt est rō singularitatis sue: ideo hoc nomen achilles nō pōt cōgrue hēre pluralē numerū pprie: sed solū sm similitudinē inquātum multi possunt participare pprietates similes pprietatibus achillis sm q dicimus de forti hoie: iste est achilles. hoc aūt nomen deus imponit ad significādum rem talem que nō est multiplicabilis realiter: et de cuius pleno ɔceptu est ratio singularitatis sue. Unde intellectus cum facit alium ɔceptum de diuina essentia: alium ɔceptum de sua singularitate: neutro istoꝝ ɔceptuū per se ɔcipit ipm sicut est: q nō tm̄modo eadē res est diuina essentia et sua singularitas: sed etiā in rōne diuine essentie cōpreh̄ēdit rō singularitatis sue: et ideo per cōparōnē ad intellectuz intelligentē diuinam essentiā sicut est iste terminus deus non pōt cōgrue hēre pluralez numerū: q̄uis possit sm quādā similitudinē: q pprie loqndo nomen est incōmunicabile. Un̄ sapiens Sap. 14. loquens de noie dei: et repreh̄ēdens illos qui ydolum adorabant pro deo. Dicit incōmunicabile nomen lignis et lapidibus imposuerūt: q tn̄ in cognitionē rei quā sigt hoc nomen deus ascēdimus de lege cōmuni per cognitionē creaturaꝝ que sunt multiplicabiles in supposit: et ita nō facimus ɔceptum de ea sm modū existēdi quem hēt. iō per cōparationē ad modū nostrū appreh̄endi possumus eam significare aliquo noie in plurali numero congrue: q tn̄ vtimur hoc noie deus ad significandū diuinā essentiā sicut est: et hoc per illud nomen intēdimus: ideo hoc nomen deus cōgrue pluralē numerū non habet pprie.

Ad pm. Ad pmū in oppositū dicendū q sicut dicit Rabi Moyses. c. 4. hoc nomen heloym equocum deo est et angelis et iudicibus hn̄tibus ducatū in villis et sic pōt dici q in scda sigtione et tertia cōgrue dr pluraliter nō in pma nisi forte apud hebreos cuz aliquo articulo vel ex vsu significet diuina supposita. ¶ Ad 2m dicēdū q illud verbū ps accipit per quādā similitudinē hz quā viri supra cōmunem legē virtuosi vocant dij vel diuini.

Ad 2m. Ad 3m. ¶ Ad 3m cum dr q veruz et falsuz psupponūt ɔgruū in orone: dico q verū est loquēdo de ɔgruitate opposita in cōgruitati causate ex repugnātia accītiuz sicut est in ista catonis est: nō est aūt verū de cōgruitate opposita in congruitati ɔsistēti in repugnātia sigti ad intellectū.

Ad 4m. ¶ Ad 4m cuz dr q q̄uis nō sit nec esse possit nisi vnuz pmum pncipium: tn̄ ɔgrue dr plura pma pncipia rc. Dico q p primū principiū sigmus deū inquātū est pducēs vel inquātū pduxit creaturas: et ita deū sigmus sub tali cōparatione de cuius pleno ɔceptu nō est ratio singularitatis sue: de pleno enim ɔceptu pncipiationis creaturaꝝ non est rō singularitatis: alij tn̄ dicunt q talia noia pncipiuz creator causa pma sigt ipsas actiones per modū cōcretionis ad ipm a quo sunt: hoc est ad deū: et ideo sigt ipsas actiones: et dant intelligere ipz deū sicut iste terminus agens pmo sigt ipsam actionē: et scdario ipsum a quo est actio. Per hoc aūt nomen deus intēdimus sigre directe ipsam diuinā essentiā sicut est.

Ad 5m. ¶ Ad 5m cuz dr q ɔgrue dr tres psone diuine rc. Dico q verū est: sed nō sequitur q si denoiatiuuz ɔgrue habeat pluralē numerū q ita sit de noie pncipali: q ab vno possunt plura denoiari vt ab isrl oēs israelite. Et h ð ista: qōne sine piudicio dicta sint.

Dubiº. Rñsio. Circa lram (Lumen de lumine.) ¶ Cōtra ppositio importat transitionē: ergo et distinctionē. ¶ Rñdeo hanc distinctionē exercet nō circa essentiā sed circa supposita. (Nolūt cōcedere vnum deuz siue vnā sbam esse tres psonas.) Sciendum q hi dicunt fuisse discipuli Giliberti Porretani: et fuit rō eoꝝ hec q terminus apte sbti stat p supposito: et nullū deinde suppositū est tres psone. ¶ Sz ratio eoꝝ nō valet: q terminus apte sbti pōt stare vel p supposito vel pro ipsa natura: et pro quocūq istoꝝ cōueniat sibi predicatū: vera est ppō simplr et certū est q ipsa diuina natura est ipsa tria supposita pdicatione per idētitatem. Sed si aliquis vellet instare cōtra dicta in termino non hn̄te naturā termini discreti: non tn̄ posset instare in hoc noie deus: q non tantū habet naturā termini cōmunis q̄ habet inquātum natura eadē in numero est

cōmunis

cōmunis tribus suppositis: sed etiam habet rōnem termini discreti: et certum est de tali termino q pōt supponere illud qd̄ figt siue ponat a parte subiecti siue a parte predicati. (Satis est christianorum etc.) non satis loquendo de sufficientia quo ad fidem: sed quantum ad scientiam et necessariorum ad salutem.

¶ Hic querit an pater genuit diuinā essentiā vel ipsa filium an essentia genuit essentiaz vel ipsa nec genuit nec genita est. ¶ Di. v.

Post hec querit vtrū cōcedēdum sit q pater genuit diuinā essentiā vel q diuina essentia genuit filiū vel essentia genuit essentiaz. an oīno non genuit nec genita est diuina essentia. Ad qd̄ catholicis tractatorib⁹ ꝯsentiētes dicim⁹: Qd̄ nec pater genuit diuinaz essentiā: nec diuina eēntia genuit filiū: nec diuina eēntia genuit eēntiā. Hic aūt noīe eēntie itelligimus diuinā naturā: que cōmunis est tribus psonis: et tota in singulis. Jō non est dicendu3 q pater genuit diuinā essentiā: q2 ergo pater diceref genuisse diuinā essentiā: diuina essentia relatiue diceref ad patrez. vel pro relatiuo poneref. Si aūt relatiue diceref: vel pro relatiuo poneref: non indicaret eēntiaz. Ut enim ait Aug⁹. in. v. lib. de trini. Qd̄ relatiue dicif non indicat substantiā.

Ratio pma q̄re ita sit

Aug⁹

¶ Secunda ratio.

Item cum deus pater sit diuina essentia: si eius sit genitor: esset vtiqz genitor eius rei que ipse est: et ita eadez res seipsam genuisset: qd̄ Aug⁹ negat vt supra ostendimus.

¶ Tertia ratio et potior.

Item si pater est genitor essentie diuie: cu3 ipse essentia diuina sit: et deus sit: eo ergo q generat: et est: et deus est. Jta ergo nō illud qd̄ generaf est a patre deus: sed pater eo q generat: et est: et deus est: et si ita est nō genito gignens: sed gignenti genitus causa est: vt et sit: et deus sit. Simili rōne pbat Aug⁹. in lib. vij. d̄ trini. q pater nō est sapiens sapiētia quam genuit: q2 si ea sapiens est: ea est: hoc enim est sibi esse qd̄ sapere. q si hoc est sibi esse qd̄ sape: non per illā sapientiā quā genuit pater sapiens est. Quid eni3 aliud dicimus cu3 dicimus hoc illi est esse qd̄ sapere: nisi eo est quo sapiens est? Ergo que causa illi est vt sapiens sit: etia3 ipsa illi causa est vt sit. Si ergo sapiētia quā genuit: illi causa est vt sapiens sit: et causa illi est vt sit. Sz causa3 patri qua sit a patre genita3: nullo modo quisqz dixerit sapientiā: quid enim est insanius? Jta ergo si pater genuit essentiā qua est: essentia quā genuit causa est illi vt sit. Non ergo ipsa3 qua est essentiā genuit. Nā in illa simplicitate inquit Aug. q2 nō est aliud sapere q

Aug⁹

esse: eadē est ibi sapientia que essentia. Jdeoqz qd̄ de sapiētia hoc de essentia dicimus. Sicut ergo nō genuit sapientiā qua sapiēs est: ita nec essentiā qua est. Ut enim sapiētia sapiens est: et potētia potens: ita et essentia ipse est. Eadēqz sapiētia est et potētia que eēntia. Patet itaqz ex pdictis: q2 pr̄ essentiā diuinā non genuit.

¶ Hic aduersari videtur Augustinus.

Huic aūt videf cōtrariu3 qd̄ Aug⁹ ait in lib. de fide ad Petru3. Deus cum verbu3 genuit: id qd̄ ipse est genuit: nec de nihilo nec de aliqua iam facta conditaqz materia: sed de seipso id qd̄ est ipse. Jtem deus pater q verissime se indicare animis cognituris et voluit et potuit: hoc ad seipm̄ indicandū genuit: qd̄ est ipse qui genuit. Ecce apte dicit his verbis deū patrē genuisse illud qd̄ ipse est. Jllud autē qd̄ ipse est: nō est nisi diuina essentia: videtur ergo diuinā essentiā genuisse. Ad qd̄ rn̄demus illa verba sic intelligēda esse dicētes. Pater de seipso genuit illud qd̄ ipse est: idest filiū qui est illud qd̄ pater est. Nā qd̄ pater est: et filius hoc est: sed non qui pater est: et filius hic est.

Aug⁹

¶ Alias partes questionis exequitur.

Ita etiā nō est dicendū q diuina eēntia genuit filiū: q2 cu3 filius sit diuina essentia: iam esset filius res a qua generaf: et ita eadē res seipsam generaret. Jta etia3 dicimus q essentia diuina non genuit eēntiā. Cu3 enim vna et sūma quedā res sit diuina essentia: si diuina essentia essentiā genuit: eadem res seipa3 genuit: qd̄ oīno eē nō pōt: s3 pr̄ solus genuit filiū: et a pře et filio pcedit spūsanctūs.

¶ Que videanf predictis esse contraria.

Predictis aūt videf contrariū esse qd̄ dicit Aug⁹ in li. vij. de tri. Hoc inquit est deo esse qd̄ sapere. vn̄ pater et filius simul sunt vna sapiētia: q2 vna eēntia: et singulatim sapiētia de sapiētia: sicut essentia de essentia. Ecce his verbis apte dicit Augu. sapientiā de sapientia: et essentiā de eēntia. vbi videf significare q sapiētia sapientiā: et eēntia genuerit essentiā. Jdem in li. de fide ad petru3 ait. Sic xp̄m dei filiū. i. vnā ex trinitate psonā deū verū crede: vt diuinitatē eius de natura patris natā esse nō dubites. Hic videf dicere q natura filij sit nata de natura pr̄is. Jdē in li. xv. de tri. ait. Dicif filius ꝯsiliu3 de consilio: et voluntas de voluntate: sicut substātia de substātia: sapiētia de sapiētia. Et hic videf dicere q substantia sit genita de substātia: et sapientia de sapiētia. Sed hoc ita determinam⁹: sapiētia de sapiētia. et substantia de substantia est. i. filius qui est sapiētia: qui est substātia: est de patre qui est eadē substātia et sapiētia. et fi-

Aug⁹.

Aug⁹

Determinatio eoꝝ q̄ videnf ꝯ̄ria.

lius qui est diuinitas:natus est de patre qui est natura diuina. Et ut expressius dicamus: dicimus filiũ sapientiã esse de patre sapiẽtia:ꝛ dicimus filiuꝫ substantiã esse genituꝫ de patre:ꝛ a patre substãtia. ꝙ aũt ita intelligi debeat: Augu. oñdit in lib. vij. de trini. dicens. Pater ipse sapiẽtia est:ꝛ dicitur filius sapiẽtia patris: quo modo dicit̃ lumen patris. i. sicut lumen de lumine:ꝛ vterqꝫ vnum lumen sic intelligat̃ sapiẽtia de sapiẽtia:ꝛ vterqꝫ vna sapiẽtia ꝛ vna eẽntia. Item ideo xp̃s dicit̃ virtus ꝛ sapientia dei: qꝛ de patre virtute ꝛ sapiẽtia etiam ipse virtus ꝛ sapiẽtia est:sicut ipse lumen de patre lumine est:ꝛ ipse fons vite est apud deũ patrem fonteꝫ vite. Filius ergo sapiẽtia de patre sapiẽtia est: sicut filius lumen de patre lumine:ꝛ deus fili⁹ de deo patre:vt ꝛ singulis sit lumen ꝛ singulis deus:ꝛ singulis sapiẽtia:ꝛ singulis vnũ lumen vnus:deus:vna sapientia. Ecce manifeste his verbis aperit Augustinus:ex quo sensu accipienda sunt predicta verba ꝛ his similia. s. cuꝫ dr̃ substãtia de substãtia:vel sb̃ia genuit sb̃aꝫ.

Augꝰ (margin)

¶ Qđ videt̃ predicte expositioni contrariuꝫ.

Hyla. (margin)

Huic vo etiã in cõtrariuꝫ videt̃ qđ Hylarius ait in. iiij. lib. de trinitate. Nihil inquit nisi natum habet filius:ꝛ geniti honoris admiratio in honore generãtis est. Cuꝫ ergo filius essentiã habeat: tota enim in eo est diuina essentia:videt̃ ꝙ ipsa diuina essentia nata sit. Item in q̃nto lib. ait. Natiuitas dei non põt eam ex qua ꝑfecta est nõ tenere naturaꝫ: nec enim aliud q̃ȝ deus subsistit:qđ nõ aliũde q̃ȝ de deo subsistit. Ecce hic dicit natiuitatem dei prouectã ex natura: ꝛ ita videt̃ ex his v̾bis atqꝫ predictis natura dei ꝛ genita ꝛ genuisse. Qđ aptius dicit in lib. ix. de tri. Nos inq̃t vnigenitũ deum in forma dei manentẽ:in natura dei mansisse profitemur:nec vnitatẽ forme seruilis in naturaꝫ diuine vnitatis refundimus: nec rursuꝫ corporali insinuatione patrem in filio p̄dicamus:sed ex eo eiusdẽ generis genitaꝫ naturã naturaliter in se gignentẽ habuisse naturã:que in forma nature se gignẽtis manẽs: formã nature ꝛ ĩfirmitatis corporalis accepit. Nõ enim defecerat dei natura ne esset:ſꝫ in se humilitateꝫ terrene natiuitatis manens sibi dei natura susceperat:generis sui potestateꝫ in habitu assumpte humanitatis exercens. Ecce hic apte dicit ꝛ naturã genuisse:ꝛ naturã genitã:ꝛ naturã assumpsisse naturam:qđ a plerisqꝫ negat̃. Iteꝫ in eodẽ. Nunqd vnigenito deo cõtumelia ẽ patrẽ sibi ĩnascibilẽ deũ eẽ:cũ ex ĩnascibili deo natiuitas vnigenita in naturã vnigenitã sb̃sistat. Ecce ꝛ hic dic̃ vnigenitã naturã.

Hyla. (margin) — Hylarius.q̃nã dei ĩ forma sua manens formam nãe ꝛ infirmitatis corporalis accepit. (margin) — Hyla. (margin)

¶ Q̃ũo sint itelligẽda p̄missa v̾ba Hylarij.

Sed qꝛ hec v̾ba sane vult intelligi:ipse idẽ dicit in. iiij. lib. Intelligẽtia dictoruꝫ ex causis est assumẽda dicendi:qꝛ non sermoni res:sed rei est sermo subiectus. Hec ergo verba ita intelligi possunt. Nihil habet filius nisi natum. i. nihil habet ꝑm ꝙ deus est:nisi qđ nascẽdo accepit:ꝛ ipse nascẽdo patris in se subsistentem naturã habuit. Unde idem Hylarius addit in. v. lib. eandẽ naturã habet genitus quaꝫ ille qui genuit. ita tñ vt natus nõ sit ille qui genuit. Naꝫ q̃ũo erit pater ipse cum genitus sit. Sed in his ipsis subsistit ille qui genitus est:in quib⁹ totus est ipse qui genuit:qꝛ nõ est aliunde qui genit⁹ est:ꝛ ideo nõ refert̃ ad aliud qđ in vno subsistit ex vno. Ac si in generatione filij ꝛ naturã suã vt ita dicã:sequit̃ idem mutabilis de⁹ indemutabilẽ deũ gignens:nec naturã suã deserit ex indemutabili deo indemutabilis dei ꝑfecta natiuitas. Subsistentẽ ergo in eo dei naturã intelligamus:cum in deo deus insit. Nec preter eum qui deus est quisqꝫ deus alius sit: qꝛ ipse deus:ꝛ in eo deus. Nature ergo dei patris veritas in deo filio esse docetur:cum in eo deus intelligitur esse qui deus est. Est enim vnus in vno:ꝛ vnus ab vno.

Hyla. (margin) — Hyla. (margin) — Expõꝫ ꝯfirmat ꝑ verba eiusdeꝫ. (margin)

¶ Qđ legit̃ pr̃ de sua sb̃a genuisse filiũ sb̃e pr̃is.

Dicitur quoqꝫ ꝛ frequẽter in scriptura sacra legit̃:pater de sua substãtia genuisse filiũ. Unde Aug⁹. in li. de fide ad Petrũ ait. Pater deus de nullo genit⁹ deo: semel de sua natura sine initio genuit filiũ deũ sibi equalẽ:ꝛ eadẽ qua ipse naturalr̃ etern⁹ est diuinitate coeternũ. Ecce hic dicit Augustin⁹ filiũ genitũ de natura patris. Est aũt vna natura patris ꝛ filij ꝛ sp̃ũssc̃ti. Si ergo de natura patris genitus est filius:genitus est de natura filij ꝛ sp̃ũssc̃ti:imo de natura triũ ꝑsonaꝝ. Ideꝫ quoqꝫ Aug⁹. in lib. xv. de tri. dic. xp̃m eẽ filiuꝫ substãtie patris:ꝛ de substãtia patris genitum tractans illud verbũ apostoli loquẽtis de deo patre sic. Qui eruit nos de potestate tenebraꝝ ꝛ trãstulit in regnũ filij charitatis sue. Qđ dictum est inquit:filij charitatis sue:nihil aliud intelligat̃ q̃ȝ filij sui dilecti:q̃ȝ filij substãtie sue. Charitas quippe patris que in natura ei⁹ est ineffabiliter simplici:nihil est aliud q̃ȝ ipsa natura atqꝫ substãtia:vt sepe diximus: ꝛ sepe iterare non piget:ac per hoc filius charitatis ei⁹ nullus alius est:q̃ȝ qui de substãtia eius est genit⁹. Ecce hic apte dicit Aug⁹. filiũ eẽ genituꝫ de substãtia patris:ꝛ filiũ substãtie patris. Idẽ quoqꝫ Aug⁹. in lib. ij. cõtra hereticũ. Maximinũ sb̃am dei genuisse filiũ:ꝛ filiũ genituꝫ de sb̃a patris asserit dicẽs. Carnalib⁹ cogitationibus pleni sb̃am dei de seipsa gignere filiuꝫ nõ

Aug⁹. (margin) — Aug⁹. (margin) — Aug⁹. (margin)

putatis

putatis: nisi hoc patiatur quod substantia carnis patitur quando gignit. Erratis non scientes scripturas neque virtutem dei. Nullo enim modo verum dei filium cogitatis: si eum natum esse de substantia patris negatis. Non enim iam erat hominis filius: et deo donante factus est dei filius ex deo natus: gratia non natura. An forte et si non hominis filius erat: tamen iam aliqua erat qualiscunque creatura: et in dei filium deo mutante conversa est? Sed nihil horum est: ergo aut de nihilo aut de aliqua substantia natus est. Sed ne crederemus vos putare de nihilo esse dei filium: affirmastis non vos dicere de nihilo esse dei filium. De aliqua ergo substantia est. Et si non de substantia patris: de qua sit dicite? sed non invenietis. Iam ergo unigenitum dei filium Iesum christum de patris esse substantia non vos nobiscum pigeat confiteri. Idem in eodem. Utique legimus ut simus in vero filio eius iesu christo. Dicite quoque nobis: utrum iste verus dei filius ab eis: qui gratia filii sunt: quadam proprietate discretus: de nulla substantia sit: an de aliqua? Non dico inquis de nulla: nec dicam de nihilo: ergo de aliqua substantia est. Quero de qua? Si non de patris substantia est: aliam quere. Si aliam non invenis: patris agnosce substantiam: et filium cum patre homousion confitere. Idem in eodem. Confiteor deum patrem omnino incorruptibiliter genuisse: sed quod est ipse genuisse. Item dico: quod sepe dicendum est: aut de aliqua substantia est natus dei filius: aut de nulla. Si de nulla: ergo de nihilo: quod vos iam non dicitis. Si vero de aliqua: nec tamen de patris substantia: non est verus filius. Si vero de patris substantia: unius eiusdemque substantie sunt pater et filius. Vos autem nec filium de substantia patris genitum vultis: et tamen eum nec ex nihilo: nec ex aliqua materia: sed ex patre esse conceditis. nec videtis quod necesse sit ut qui non ex nihilo: nec ex aliqua alia re sed ex deo: nisi ex dei substantia esse non possit: et hoc esse quod deus est: de quo est. i. deus de deo natus est: quia non alius prius fuit: sed natura coeterna de deo est.

Colligens summam predictorum aperit ex quo sensu accipienda sint.

His verbis premissis innui videtur: quod divina substantia filium genuerit: et quod filius sit genitus de substantia patris: et quod de deo est natura coeterna: et quod pater id quod ipse est genuit. Id autem quod ipse est: divina essentia est. et ita putari potest divinam essentiam genuisse. Vehementer movent nos hec verba: que quomodo intelligenda sint: mallem magis ab aliis audire quam tradere. Ut tamen sine preiudicio atque temeritate loquar: ex hoc sensu dicta possunt accipi. Natura coeterna de deo est. i. filius coeternus patri de patre est: ita quod est eadem cum eo natura vel eiusdem nature. Quem sensum confirmat Augustinus ibidem subiiciens: et quod dixerat quasi explanans. Dicto enim natura coeterna est de deo: addidit. Non est aliud filius quam illud de quo est. i. unius eiusdem substantie est. Deinde apertius talem intellectum ex predictis verbis fore habendum aperit in eodem libro contra Maximinum dicens. Trinitas hec unius eiusdemque substantie est: quia non de aliqua materia vel de nihilo est filius: sed de quo est genitus. Itemque spiritussanctus non de aliqua materia vel de nihilo est: sed inde est unde procedit. His utique verbis aperte ostendit ea ratione dici filium esse de substantia patris qui est de patre genitus. ita quod est eiusdem substantie cum eo: et spiritumsanctum esse de substantia patris et filii: quia ab utroque procedit: ita quod est eiusdem substantie.

Quod nec filius nec spiritussanctus est de nihilo. sed de aliquo. non tamen de materia.

Ostenditur quoque ex illis verbis filium et spiritumsanctum non esse de nihilo sed de aliquo. nec tamen de aliqua materia. Unde etiam Hylarius in. xii. li. de trinitate ait. Unigenitus deus cum natus sit: patrem testatur auctorem. cum ex manente natus est: non est natus ex nihilo: et cum ante tempus natus est: omnem sensum preuenit nascendo. Hic aperte dicitur quod filius non est natus ex nihilo. Similiter et spiritussanctus non est dicendus esse vel procedere ex nihilo: quia filius de substantia patris natus est. i. a patre est: cum quo eiusdem substantie est et eadem substantia. Ex quo sensu accipiendum etiam est illud. Pater genuit id quod est ipse. i. filium qui est hoc quod pater. Et hoc ita debere intelligi Augustinus aperit dicens in primo libro contra Maximinum. Hoc genuit pater quod est: alioquin non est verus filius: si quod est pater non est filius. Item substantia dei genuit filium. i. pater substantia genuit filium qui est eadem substantia et eiusdem substantie. Quod sic esse intelligendum Augustinus ostendit dicens ad Maximinum. Sicut dicis: spiritus spiritum genuit. ita dic spiritus eiusdem nature vel substantie spiritum genuit. Item sicut dicis. deus deum genuit. ita dic. deus eiusdem nature vel substantie deum genuit. Hoc si credideris et dixeris. nihil de hac re ulterius accusaberis. His enim verbis aperit quomodo predicta debeant intelligi. Similiter filius natus est de substantia patris: vel pater genuit filium de sua natura sive essentia. i. de se natura et essentia genuit: filium eiusdem essentie ac nature: et qui est eadem essentia ac natura. Similiter expone illud. Filius substantie patris et filius patris substantie. i. qui est substantia: cum quo et filius eadem substantia est: quia consubstantialis est patri filius. Et hic sensus adiuvatur ex his verbis Aug. qui in lib. v. de tri. ait. Tres personas eiusdem essentie vel tres personas unam essen-

tiam dicimus. Tres aũt personas ex eadem essentia non dicimus. quasi aliud ibi sit qđ essentia est. aliud qđ ꝑsona. His verbis oñdit non esse dicẽdũ ꝑsonã esse ex essentia: nisi ex sensu p̃dicto. Qui sensus ꝯfirmat etiã ex eo qđ in li. xv de tri. idem ait. Sicut nostra sciẽtia sciẽtie dei: sic ⁊ nostrũ verbũ qđ nascit de nostra sciẽtia: dissimile est illi verbo dei qđ natũ est de p̃ris essentia. Tale est aũt ac si dicerẽ de patris sciẽtia. de patris sapiẽtia: vel qđ est expressi⁹: de patre essentia. de patre sciẽtia. de patre sapiẽtia. Ex hoc itaq; intellectu verbũ dei patris vnigenitus fili⁹ per oĩa patri similis ⁊ equalis recte dicit deus de deo: lumen de lumine: sapientia de sapientia. essentia de essentia. quia hoc est omnino quod pater: non tamen pater. q: iste filius: iste pater.

Quare verbũ patris dicat filius nature.

Inde est ꝙ solus vnigenitus dei dicit natura filius: q: eiusdem nature est: ⁊ eadem natura est cum patre. Unde Hylarius in lib. de tri. de xp̃o loquẽs. Natura filius est: q: eandẽ naturã quã ille qui genuit: habet. — Hyla.

Distinctio. V.

Post hec querit ⁊c̃.) Postq; inquisiuit Magister vtrum deus genuerit deum. h̃ inquirit vtrum diuina essentia generet ⁊ generet. Et diuidit ista pars in partes duas. Quia p̃mo inquirit vtrum diuina essentia generet ⁊ generet: ⁊ vtrãq; q̃ōnem soluit. Scđo contra vtrãq; solutionẽ simul opponit: ibi. (Predictis autẽ vr esse cõtrariũ.) Prima diuidit in partes duas. Primo determinat q̃ōnem vtrum essentia sit genita. Secũdo illã q̃ōnem vtrum essentia generet: ibi. (Ita etiam non est dicẽdũ.) Prima iterum in duas. Primo determinat q̃ōnem. Scđo cõtra suã determinationẽ opponit: ⁊ illam oppōnem soluit: ibi. (Huic aũt videtur contrariũ ⁊c̃.) Sequit illa pars que ibi incipit. (Predictis aũt videt ⁊c̃.) In qua ipse opponit cõtra vtrãq; determinationẽ simul. Et diuidit in partes duas: q: p̃mo opponit per verba Aug. ⁊ soluit. Scđo per verba Hylarij ⁊ soluit. (Huic v̊o id etiam contrariũ videt ⁊c̃.) Sequtur illa pars que diuisa fuit supius. (Dicitur quoq; ⁊ frequẽter.) In qua inquirit de quo sit generatio in diuinis. Et diuidit in partes tres: q: primo inquirit vtrũ pater de sua substãtia genuerit filiũ: ⁊ ꝙ sic per auc̃tẽ oñdit. Scđo qũo illa auc̃tas sane itelligat exponit ibi (Hijs verbis premissis.) Tertio ostendit ꝙ pater filium de nihilo non genuit: ibi. (Oñdit quoq; ex v̊bis istis.)

c Irca hanc distinctionẽ querunt quattuor. Primo vtrum essentia diuina generet. Scđo vtrum generet. Tertio vtrũ filius generetur de substantia patris. Quarto vtrum pater sit a seipso. Questio. I.

Ar p̃. p Rimo ergo quero vtrum eẽntia diuina generet. Et videt ꝙ sic: q: pater generat: sed diuina essentia est pater: ergo diuina essentia generat.

Scđo. Item actus essentiales sicut creare ⁊ gubernare predicant de ꝑsona. ergo a simili actus notionales sicut generare pōt predicari de essentia.

Tertio. Itẽ qcqd predicat de aliquo pōt supponere pro illo: sed essentia p̃dicatur de patre: ergo pro patre pōt supponere: sicut ergo ista concedit: deus genuit deum rōne suppositi: videt ꝙ ista similiter essentia generat cõcedi debeat rōne suppositi.

Quãto. Item de quocũq; dicit subiectum ⁊ ꝓpria passio. Unde de quocũq; predicat homo predicat risibile: sz generare est proprietas patris: ergo cum sit h̃ vera: diuina essentia est pater. h̃ est etiam vera: diuina essentia generat.

Quĩto. Item qui est pater est filij pater: sed essentia est pater: ergo essentia est pater filij: sed filius est genitus a patre: ergo essentia filium genuit.

Sexto. Item q̃zuis ista non recipiat forma agit: sed suppositũ per formã: tñ ista recipienda videt forma vt in supposito agit: ergo ⁊ si ista nõ recipiat simplr essentia generat: ista tñ vt videt debet recipi essentia vt in supposito patris generat.

Septio. Item de rõne patris est essentia ⁊ proprietas relatiua: sed totum suppositum patris generat: ergo saltem h̃ scilicet proprietas ⁊ essentia simul generant.

In opm̃. Cõtra extra de summa tri. ⁊ fi. ca. c. dãnamus. §. (nos aũt.) dr̃ ibi (Nos aũt) sacro approbãte concilio credimus ⁊ ꝯfitemur ⁊ ita quelibet trium personarũ est illa res. vz. substantia essentia seu natura diuina que sola est vniuersoꝝ principium preterq; etiam aliud inueniri nõ pōt: ⁊ illa res nõ est gñans nec genita neq; ꝓcedẽs.

Rñsio. Eẽntiã dinã nõ gñare. Rñdeo ꝙ diuina essentia non generat: ⁊ ratio huius est: q: generans distinguit a genito: q: ꝫm Aug. p̃ de tri. c. p̃. nulla oĩno res est que seipaz gignat vt sit: essentia aũt non distinguit neq; a diuina essentia: q: a seipsa non: nec ab alia essentia diuina q: nõ sunt plures diuine essentie: nec a ꝑsona: q: ꝑsona predicat de eẽntia: ⁊ ecõtra: ⁊ est essentia de rõne ꝑsone: restat ergo ꝙ diuina essentia non generat. Unde ⁊ abbatẽ Joachim contrariũ asserentem: reprehẽdit sancta ecclesia: ⁊ libellum siue tractatum quẽ edidit contra magistrũ Petrũ lombardum in quo asserebat diuinam essentiaz generare dãnauit. vt habet extra de sum. tri. ⁊ fi. ca. c. Dãnamus.

Ad p̃m. Diuersus modus predicãdi. Ad p̃mũ in oppom̃ cũ dr̃ ꝙ diuina essentia est pater ⁊c̃. Dico ꝙ verum est: sed in processu fallacia est: q: mutat modus predicãdi. Cum enim dr̃ essentia est pater est predicatio per idẽptitatẽ: ⁊ cum dr̃ pater generat est predicatio ad similitudinẽ illius predicationis que est per inherentiã. ⁊ dico ad similitudinẽ: q: proprie loquẽdo in diuinis inherẽtia nõ est. mutatio aũt in modo predicãdi bene impedit illationẽ: si aũt seruaret vniformis modus predicãdi teneret ꝯsequentia. h̃ modo essentia est pater: pater est ille qui generat: g̃ eẽntia est ille q gñat: ⁊ h̃ est vez: q: essentia est pater qui generat. Uel pōt dici ꝙ per aliam rõnẽ pater dicit de eẽntia: q̃z sit illa per quã generare dicit de patre: q: pater dr̃ de eẽntia: q: est realr idẽ cũ ea: ⁊ gñare dr̃ de p̃re: q: habz diuinam naturã nõ ab alio: ideo in processu videtur esse defectus similis defectui qui est in fallacia accidentis.

Ad 2m. Ad 2m dicẽdum ꝙ actus essentialis vt creare ⁊ gubernare dicunt de ꝑsona rõne essentie: q: essentia est de rõne ꝑsone: non sic aũt est persona de rõne essentie sicut de rõne hominis non est sortes: q̃zuis in diuinis propter summã simplicitatẽ: ipsa ꝑsona ⁊ eẽntia realiter idẽ sint. ⁊ ideo non valet iste processus: pater creat ergo essentia generat.

Ad 3m. Ad 3m cum dr̃ ꝙ quicqd predicat de aliquo pōt supponere pro illo ⁊c̃. Dico ꝙ verum est de predicato ꝙ sigt rem suam per moduz ꝯcretionis ad illud subiectum sicut deus sigt diuinã essentiã per modum concretionis ad diuinũ suppositũ. ⁊ ideo dr̃ de supposito ⁊ supponit pro eo: essentia aũt sigt per modũ abstractionis nõ per modũ cõcretionis ad suppositũ. Et ideo q̃zuis dicat de supposito predicatione que est per idẽptitatem: nõ tñ supponit pro eo. Unde in rõne suppōnis termini: nõ tã tũmodo respiciendũ est ad rem sigtam: sed ad modum significãdi

Ad 4m. Non sp ppa passio dr ð quocūq3 dicit sbm. gnificādi. ¶ Ad 4m cum dr q̄ de quocūq3 dr subiectu3
ꝛ propria passio ꝛc. Dico q̄ verum est qn̄ subiectū predi
caf de aliquo per illam rōnem per quā propria passio cō/
uenit illi subiecto : aliter non op3 q̄ sit verum : vbi grā
esse spēm ꝯuenit homini: q: tn̄ non ꝯuenit ei rōne hꝰ q̄
dr de sorte: ideo non op3 q̄ si homo dicaf de sorte: q̄ pro
pter h spēs dicaf de sorte: homo enim dr de sorte inquā/
tum dicūt idem ꝭm rem: q̄uis sub rōne alia ꝛ alia : q: q̄
dr sortes modo signato dicit homo modo non signato:
sed indeterminato: ꝛ rōne huius ꝯuenit homini esse spe
ciem: vt autē ostensum est in solōne argumēti primi per
aliam rōnem pater dr de essentia q̄3 sit illa per quam ge
Ad 5m. nerare dr de patre. ¶ Ad 5m dico q̄ eo modo quo ista ve
ra est: essentia est pater: ꝛ ista pōt ꝯcedi essentia est filij pa
ter: q: cum dr essentia est pater sensus est: q̄ essentia est il
le qui est pater: ꝛ sicut essentia est ille qui est pater: ita es/
sentia est ille qui est filij pater: nec ex hoc licet inferre: q̄
essentia generet filium: q: in ista ipse actus attribuif eēn
tie vt emanans ab ea: in ista aūt essentia est ille qui est pa
ter suppositu3 proprietatis dr de essentia predicatione tn̄
que est per idemptitatē optime dr ꝓprietas de essentia. h
est enim vera essentia est generatio. sic enim dicēdo non
significaf generatio emanare ab essentia: sicut dicēdo es/
Ad 6m. sentia generat. ¶ Ad 6m cum dr q̄ forma vt in supposi/
to agit ꝛc. Dico q̄ h argm peccat in materia ꝛ in forma:
Forā nō ē q̄ agat s3 q̄ hūs eā agit. ista enim non debet recipi: fortitudo vt in homine fran/
git lapidem: sed homo per fortitudinem: actus enim nō
est forme vt agentis sed vt illius per qd suppositu3 agit:
ita dico q̄ non debet cōcedi: diuina natura vt in pre ge/
nerat: sed pater per diuinā naturā vt non habens ea3 ab
alio: peccat etiam argm in forma: q: si ꝯcederemus istā in
creaturis potentia generatiua vel natura vt in suppos/
to generat: non tn̄ debemus ꝯcedere istam in diuinis na
tura vt in supposito generat: q: in creaturis natura exi/
stens in supposito generātis distinguif a natura geniti in
diuinis aūt non: diuina enim natura vt in patre: non est
distincta a diuina natura vt in filio: q: eadem natura est:
Fuerunt tn̄ aliqui qui dixerunt q̄ diuina essentia vt in
patre distincta est a seipsa vt in filio: q: h non est ponere
distinctionem circa essentiā: sed circa modū habēdi ea3.
Unde etiam istā cōcedere volebant: essentia vt in patre
generat: magis tn̄ placet mihi responsio pma: q: ꝭm mo
dum eoꝝ sequeref q̄ essentia vt in patre gn̄aret semetip
sam vt in filio: q̄ non est mihi intelligibile : q: per gene/
rari accipit res esse simplr: non tm̄ esse in aliquo. ¶ Ad
vltimū dico q̄ non plus pōt concludere nisi q̄ pater ge
Ad 7m nerat p eēntiā: ꝛ veꝝ est q: pr̄ gn̄at p eēntiā sb rōne qua
natura q̄3 h3 pater non ab alio. ¶ Questio. II.

Ar pº C.21 **Secundo** querif vtrum diuina essentia
generef. Et videtur q̄ sic. quia
ꝭm phm. 2. thop. mouētibus nobis mouentur ea
que in nobis sunt: ergo a simili cum filius gene/
Scdo retur generaf essentia cum sit in filio. ¶ Item ꝭm phm
T.c.10. 5º phy. in adaliquid non est motus nec generatio simili/
ter: cum ergo ꝭm Boem li. p. de tri. c. vlti. non sit in diui
nis nisi substātia ꝛ relatio: in diuinis terminaf generatio
Tertio imediate ad essentiā. ¶ Item auctor sex principioꝝ: lo/
In sex pncipijs quens de substātijs secūdis: dicit q̄ natura occulte ope/
ratur in hijs volens dicere q̄ in gn̄atione prime substantie
generaf scda. qui enim generat sortem: generat hoie3. cū
ergo suppositū in diuinis se habeat ad similitudine3 pri/
me substātie essentia vo ad similitudinē secūde : videtur
q̄ q: generaf suppositum generef essentia in supposito.
Quārto T. c. 18. ¶ Item ꝭm phm p de gn̄atione. Gn̄atio simplr termi/
naf ad sbam: sed in diuinis est gn̄atio simplr ꝛ vere vt i/
fra declarabif: g ibi vere generaf sba: cum ergo idem sit
in diuinis sba ꝛ essentia: videf q̄ essentia generetur.

Cōtra genitu3 de generāte non predicaf : sed eēntia In opm
predicaf de se ꝛ de qualibet psona : ergo nec a
se nec ab aliqua psona generaf. ¶ Item extra de sum. tri
ni. ꝛ fi. ca. c. Dānamus. dr q̄ substantia essentia seu natu/
ra diuina non est genita nec procedens.

Rn̄deo q̄ essentia diuina non generaf. ¶ Ad intel Rn̄º Eēntiā dinā nō gn̄ari. C. ð sba
ligētiam aūt solōnis aliquoꝝ argumētoru3
notandu3 est q̄ in creaturis dicimus esse sbam pmā ꝛ se
cundā: ꝭm phm in predic3. vocautē sortem primā sbam.
ꝛ hoiem scdam sbam: in diuinis aūt ꝭm aliqualē simili/
tudinem quasi pro prima sba est hypostasis ꝛ essentia p
secūda. Sed q: in creaturis sba scda numeraf in primis
substātijs non aūt in diuinis: ideo in creaturis q̄uis ter
minef gn̄atio ad pmā sbam primo terminaf tn̄ ad scda3
sbam ex ꝯn̄ti: in diuinis aūt ita generaf ypostasis: q̄ ipsa
essentia non generatur nec primo nec ex consequenti: si/
cut bene ostendebat ratio adducta pro parte ista.

Ad pmu3 in oppom cum dr q̄ mouentibus no/ Ad pm.
bis ꝛc. dicunt quida3 q̄ non est simile
q: quicqd est in nobis depēdet ab esse nostro: essentia au
tem non dependet a filio: q: tota est in patre: q: tamē no
men depēdentie non bene sonat in diuinis : ideo dicēdū
aliter ad arm sic: q̄ si essentia diuina numeref in supposi/
tis: tunc teneret illud simile. Sed modo non tenet: q: es
sentia in suppositis non numeraf. ¶ Ad 2m dico q̄ gene Ad 2m.
ratio in diuinis non terminaf imediate ad relatione3 sb
rōne qua relatio est: Sed sub rōne qua est psona in se sub
sistens: vel sic: q̄ sicut cōpositum ex materia ꝛ forma ge/
neraf: ꝛ tn̄ materia non generaf: Sic aliqualiter a simili
psona de cuius rōne est essentia ꝛ proprietas generaf : ꝛ
tn̄ essentia non generaf. ¶ Tertium argm solutum est p Ad 3m
hoc q̄ dictū est in corpore qōnis: pcedebat enim de sub
stantia scda que numeraf in primis. ¶ Ad 4m dico q̄ in Ad 4m.
diuinis terminaf generatio ad sbam primā que est ypo/
stasis: non ad essentiam q̄uis per generationem commu
nicetur. ¶ Questio. III.

Tertio querif vtrū filius generef de substā/
tia patris. Et videf q̄ non: q: hec p/ Ar p.
positio de: cum sit transitiua importat aliquā di/
uersitatem: nulla aūt est diuersitas nec realis di/
stinctio inter filium ꝛ substantiā patris. ¶ Ite3 Scdo.
hec prepositio de: aut accipif materialr: vt cu3 dr cultel/
lus de ferro: aut originaliter vt radius de sole : aut ordi/
naliter vt de mane fit meridies. Sed nullo istoꝝ modo/
rum filius pōt dici esse de sba patris: ergo nullo modo.
¶ Item aut h dr ꝓpter originem aut ꝓpter ꝯsbalitatē: Tertio.
non ꝓpter originem q: filius non oritur a sba pris : nec
ꝓpter ꝯsbalitate3: q: pari rōne posset dici q̄ pater est de
sba filij: ergo nullo modo pōt dici filiu3 esse de sba pris.
¶ Item Ansel. in li. de process. spūssancti. c. p. nec natu/
ra pmittit nec intellectus capit existentē de aliquo esse. Quārto
sc3 illum de quo existit: sed filius est substantia patris: er
go non est de substantia patris.

Cōtra Ansel. monol. 40. c. verbum summi spiritus
est oino ex ipsius sola essentia. ¶ Ite3 Augº In opm
15. de tri. c. 19. filius charitatis eius nullus est alius q̄3 q
de sba eius est genitus. ¶ Item Damas. li. p. c. 8. genera
tio est de sba generātis: sed filius vere generaf a patre. er
go vere de sba patris generaf. ¶ Item pater pducit fi/
liu3: non de nihilo q: sic eēt creatura: ergo de aliquo. nō
de aliquo alio q̄3 de sba sua: g vere gn̄at filiū de sua sba.

Respōdeo q̄ pater genuit filium de sua substan Rn̄sio. Pr genuit filiu3 ð sua sba.
tia non partē sbe cōmunicādo sibi:
sed totā. Unde sequif q̄ ita perfectū genuit filium sicut
est pr cu3 eadē sit sba pris ꝛ filij. ¶ Argumēta pro parte
(ista grā ꝯclonis pn̄t ꝯcedi.

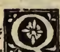
Ad pmū in oppom cu3 dr q̄ hec prepositio de cū Ad pm.

sit transitiua importat aliquā diuersitatē ꝛc̄. Dico ꝙ nō semp diuersitatem importat realē respectu casus cui immediate adiungit̄: sed vel respectu illius vel alterius qui cum illo construit̄: ꝛ opꝫ extendere nomen diuersitatis ad distinctionē. Dico ergo ꝙ respectu substātie pr̄is notat dr̄iam ſm rōnem: q2 sb̄a diuina ꝛ filius rōne differūt. inter aūt patrem ꝛ filium notat realem distinctionē notionalē.

Ad 2m. ¶ Ad 2m dico ꝙ hec ꝓpositio de: nō accipit̄ ibi mālit̄er: q2 in diuinis non est materia: nec accipit̄ ibi ordinaliter loquēdo de ordine in quo ꝯsiderant̄ post ꝛ añ: q2 in diuinis nō est ante ꝛ post nec accipit̄ sbaliter tm̄: sꝫ dico ꝙ accipit̄ sbaliter ꝛ originalr̄ simul. Unde cum dr̄ filiuꝫ esse de sb̄a pr̄is notat̄ origo filij a pr̄e ꝛ ip̄m accepisse a pr̄e eandem essentiā q̄ȝ habet pater. Per h pꝫ rñsio ad 3m.

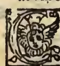
Ad 4m. ¶ Ad 4m dico ꝙ Ansel. in auc̄te preallegata loq̄t ſm ꝙ hec ꝓpositio de: accipit̄ originalr̄ tm̄: nolens dicere ꝙ nec natura ꝑmittit nec intellectus capit ꝙ ille qui orit̄ ab aliquo sit ille a quo orit̄. ¶ Fuerūt aūt aliqui qui aliter voluerunt exponere filium esse de sb̄a patris dicētes h debere itelligi accipiēdo sb̄am pro yypostasi que est in diuinis ad similitudinē sb̄e ꝓme in creaturis: ꝛ dixerunt ꝙsicut sol gignit sui similitudinē per multiplicationeꝫ: ꝛ tñ illa similitudo dr̄ genita de sole ꝛ a sole: ita dicunt ꝙ yypostasis patris multiplicādo se: nāliter pfectissime genuit yypostasim filij perfectissimā cōmunicans tñ sibi totā essentiā suā. Dicunt enim ꝙ nō satis ꝓprie dr̄ filius esse de essentia cuꝫ totā essentiaꝫ accipiat. ¶ Sed h modus rñdendi est expresse ꝯtra Ansel. monol. xj. c. sicut pꝫ in sua auc̄te allegata in opponēdo pro pte ista. ¶ Et preterea pari rōne spūssanctus esset a pr̄e ꝛ filio p h ꝙ psona patris ꝛ filij volūtarie m̄ltiplicassent se: ꝛ tūc sequeretur ꝙ essent duo spiritussancti: qd̄ falsum est. :

¶ Questio. IIII.

Quarto querit̄ sine argumēt(: Utrum pater sit a seipso. ¶ Rñdeo si intelligat̄ esse a seipso: q2 ꝓducit̄ a se falsum est: q2 impossibile est aliqd seip̄m ꝓducere. Unde Aug. ꝑ de tri. c. ꝑ. nulla res est que seipsam gignat. si aūt intelligatur esse a seipso: q2 est non productus ab aliquo sic veꝝ est: ꝛ sic debet itelligi cū di pr̄ esse a seipso.

Diciꝫ eē a seipso. i. nō ab aliq° cōcedit̄.

Circa lr̄am (Si aūt relatiue diceret̄ vel p relatiuo poneret̄ nō idicaret eēntiā

Cōtra hoc nomen deus siḡt essentiam: ꝛ tamen pro relatiuo ponitur cū dicitur deus generat.

Rñdeo Intelligēduꝫ est ꝙ si essentia pro relatiuo poneret̄ non indicaret essentiā sup. tm̄: q2 q̄uis indicaret essentiā siḡndo indicaret etiā psonā supponēdo: ꝛ hoc esset ꝯtra nām termini q2 siḡt per modū abstractissimū. Sed hoc nomen deus siḡt per modū cōcreti. (Si pater est genitor diuine essentie ꝛc̄.) nota ꝙ essentia est nomen magis abstractū q̄ȝ sapiētia: q2 q̄uis sapiētia non significet per modū ꝯcretionis aliqd suppositum ꝯcernit tñ actum sapiendi: ꝛ ideo non sic ista posset sustineri essentia genita sicut ista sapiētia genita: tñ proprie dici non pōt sapiētia increata genuit sapiam increatam. (Cuꝫ eniꝫ vna ꝛ sūma quedā res sit diuina eēntia.) ¶ Cōtra h opponebat Joachim sic: Si est ibi vna summa res que non generat nec generat̄: nec spirat nec spiratur: ergo in diuinis est quaternitas. ¶ Rñdeo. nō sequitur q2 ipsa diuina essentia est realiter idem cum generante ꝛ genito ꝛ spirato. Unde cū illis nō ponit ibi numeꝝ: quelibet enim psona cōparata ad diuinā essentiā idē est realiter cuꝫ illa. (Cōsiliuꝫ de cōsilio.) ¶ Cōtra Damas. li. 2. c. 21. Cōsiliuꝫ non dicimus in deo. ignorātis eniꝫ nature est ꝯsiliari. ¶ Rñdeo. nō dicimus ꝯsiliuꝫ in deo ſm ꝙ dicit quandā q̄ōnem qua inquirit̄ quid agendum sit. sed ſm ꝙ dicit certam agendoꝝ cognitionē. (Ideo non refert̄ ad aliud qd̄ in vno subsistit ex vno.) i. ꝙ natum est ex vno: ꝛ subsistit in illo vno per idēptitatē nature non refert̄ per illā natiuitatē ad aliud: hoc est ad rem alteri° nature: sed refert̄ ad aliuꝫ qui est eiusdem nature. (In regnuꝫ filij charitatis sue.) i. chari filij sui. vnde genitiuus cōstruit̄ ex vi designationis essentie. (Tres psonas eiusdem essentie.) ¶ Cōtra nō dicimus tres psonas eiusdē dei. ¶ Rñdeo nō est simile: q2 dicēdo tres psonas eiusdem dei esset ꝯstructio possessiua: q2 deus siḡt ꝑ moduꝫ cōcreti: sed essentia siḡt per modū abstracti. Uñ dicēdo tres personas eiusdem essentie non est constructio possessiua: sed ex vi designationis essentie. :

¶ Utruꝫ pater voluntate genuit filiuꝫ an necessitate. ꝛ an volens vel nolens sit deus.

¶ Distinctio. vj.

Preterea queri solet: vtrū pater genuerit filium voluntate: an necessitate. De hoc Orosius ad Aug. ita ait. volūtate genuit pater filiuꝫ: vel necessitate. sed nec voluntate: nec necessitate: q2 necessitas in deo nō est: preire voluntas sapientiā non potuit. Quocirca vt Augu. ait. in. xv. li. de tri. Rñdēda est dialetica Eunomij: a quo eunomiani heretici orti sūt. Qui cuꝫ non potuisset intelligere nec credere voluisset vnigenituꝫ dei filiuꝫ verbuꝫ dei esse natura idest de sb̄a patris genituꝫ: non nature vel sb̄e dixit esse filiuꝫ: sed filiuꝫ voluntatis dei: volens asserere accedentē deo voluntatem: qua gigneret filiuꝫ: sicut nos aliqñ aliqd volumus quod antea nō volebamus: ꝓpter qd̄ mutabilis intelligit̄ nostra natura: qd̄ absit vt in deo eē credamus. Dicamus ergo verbuꝫ dei esse filium dei natura: non voluntate: vt docet Augu. in xv. li. de tri. vbi quendā catholicū heretico rñdentē cōmēdat dicens. Acute sane quidā respondit heretico versutissime interrogāti: vtruꝫ deus filiuꝫ volens vel nolens genuerit: vt si diceret nolens absurdissima dei miseria sequeretur. Si aūt volens: ꝯtinuo qd̄ intēdebat ꝯcluderet. s. non nature esse filium sed voluntatis. At ille vigilantissime vicissim quesiuit ab eo: vtrū deus pater volens aut nolens sit deus: vt si responderet: nolens: sequeret̄ grandis absurditas ꝛ miseria: quā de deo credere magna est insania. Si aūt diceret volens: responderet̄ ei: ergo ꝛ ipse voluntate sua deus est non natura. Quid ergo restabat nisi vt obmutesceret sua iterrogatione: obligatuꝫ indissolubili vinculo se videns? Ex predictis docet̄ non esse ꝯcedēdum ꝙ deus voluntate vel necessitate: vel volēs vel nolens sit deus. Item ꝙ voluntate vel necessitate vel volens vel nolens genuerit filiuꝫ.

Orosi°.

¶ Oppositio contra predicta.

Rñsio

Sed cōtra hoc opponit̄ sic. Voluntas dei est natura siue essentia dei: q2 non est

aliud deo

aliud deo esse: aliud velle. z ideo sicut vna eēntia triū psonarū: ita z vna voluntas. Si ergo deus natura deus est: z volūtate de' est. z si vbiuz dei natura fili' dei est: z volūtate filius dei est. Hoc aūt facile est refellere. Nā z pscia dei siue sciētia qua scit vl' pscit bona z mala: diuina natura siue eēntia est. z pdestinatio siue voluntas eius eadē diuina essentia est. nec est aliud deo scire z velle q̄ eē. z cuz sit vnū z idē scia dei vel volūtas: nō tn̄ dr de volūtate quicqd dr de scia z econuerso. nec oia illa sua voluntate de' vult que sua scia scit: cuz sua scia nouerit tā bona q̄ mala. volūtate aūt nō velit nisi bona. Sciētia quippe dei z pscia de bonis est z malis: voluntas vo z pdestinatio de bonis est tantū. z tamē vnum z idem in deo est scia z voluntas z prescientia z predestinatio. Jta cum vnum sit natura dei z voluntas: dicitur tamen pater genuisse filiuz natura: non voluntate: z esse deus natura non voluntate.

Hyla. in li. d' syno dis. Eos q dnt de nō crdut b'ce filiū dei. filr q dnt q nz cōsilio nz volūtate p' genuit filiū: ana thematizat scā ec clia. Jtē si qs nolē te p'e di cat natuz filiuz ana thema sit Nō enim nolēte pa tre coac tus p'r v' nāli necē tate duct' cū nollet genuit filium. sed mox vtro hunc sine tpe z ipos sibilitate: vnigēituz ex se demonstrauit.

¶ Qualiter intelligēda sint illa verba pater nec nolens nec volens deus est. nec volens nec nolens genuit filium.

Predicta tamē verba quibus prudēter dictuz est: q de' pater nec volens nec nolens est deus: nec nolēs nec volens genuit filium: siue voluntate siue necessitate: ex tali sensu videnf accipiēda vt voluntatem precedentem vel accedentē intelligamus qualiter Eunomius intelligebat. Non enim ipse deus est voluntate precedēti vel efficienti: vel volens priusquaz deus: nec voluntate precedenti vel accedenti genuit filium: nec prius volens q̄ generans genuit filium. nec prius generans q̄ volens genuit filiuz: volens tamē genuit: sicut potens genuit: z bonus genuit filium z sapiens genuit: z huiusmodi. Si enī pater sapiens z bonus dicif genuisse filiū: cur non z volens. Cum ita sit deo idem esse volentem qd est esse deum: sicut idem est esse sapientē qd est esse deuz. Dicamus ergo q: pater sicut sapiens: ita volens genuit filiū: sed non voluntate pcedēti vel accedēti. Quē sensuz apit Aug. z cōfirmat ita dicēs sup eplaz ad Ephe. De filio dei. i. dño nro Jesu xp̄o scriptū est: q: cū p̄e semp fuit: z nunq̄ eū vt eēt: p̄na volūtas pcessit: z ille quidē natura filius est.

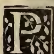
¶ Distinctio. VI.

Preterea queri solet.) Postq̄ ostendit Magister quid est generans z quid est genitum: in quo ostendit quos terminos habeat ipsa generatio. Jn hac parte declarat modum per quem est ipsa generatio. Et diuidif pars ista in partes tres. Primo inquirit vtruz pater voluntate vel necessitate genuit filium: z ponit huius questionis determinationem. Secundo contra h obicit: z ponit sue obiectionis solutionem: ibi. (Sed contra h opponif sic.) Tertio reuertitur ad sue determinationis explanationē ibi. (Predicta tamen verba.)

Circa hanc distinctionem queruntur quatuor. ¶ Primo vtrum pater genuit filium necessitate. ¶ Secundo vtrum voluntate. ¶ Tertio vtrum natura. ¶ Quarto vtrum bm rationem exemplaritatis.

¶ Questio prima.

Primo ergo queritur vtrum pater genuit filium de necessitate. Et videtur q non: q: Ansel. 2. libro cur deus homo. cap. x. dicit q impropie dicif necessitas: vbi nec coactio vl la est nec prohibitio. Sed pater non genuit filiuz nec coactione nec prohibitione: ergo non genuit filium de necessitate. ¶ Jtem necessitas opponitur libertati: q: libertas se habet ad opposita. Unde philosophus libro scdo peryar. dicit q potestates rationales sunt ad opposita. Sed pater genuit filium summa libertate. ergo nulla necessitate. ¶ Jtem propter illud quod aliquis facit de necessitate non est laudabile. Sed deus debet multū laudari ex hoc q filium genuit. ergo ipsum nō genuit de necessitate. ¶ Jtē q de necessitate agit sbiacet actioni sue: Sed deus nō subiacet actioni sue: q: h est cōtra nobilitatem agentis: ergo nihil agit de necessitate. Ar p. Scdo Tertio. Quarto

Cōtra Generationē filij impossibile est nō esse. Sed bm phm lib. 2. peryar. Jmpossibile nō eē equiualet huic necesse esse. ergo generationē filij necesse est esse. ¶ Jtem bm Ansel. cur deus homo. x. c. qdlibet incōueniens deo est impossibile. Sed incōueniens est deo nō generare filium: cuz gignere sit perfectionis: vt supra ostensum est: ergo deum non gignere filium impossibile est. ergo patrem filium gignere necesse est. Jn op'

Rñdeo bm q pōt trahi ex verbis phi. 5. meta'. aliquid est necessarium propter aliud: sicut illō qd est necessarium propter causam suam: z illud est necessarium quoquo modo. Alio modo dicif necessarium per se z simplr q impossibile est vt sit alio modo ita q non sit h necessitas per cām aliā. Prima necessitas est triplx. s. necessitas indigētie qua indiget re aliqua ad ꝯsecutionē alicuius finis bm quā dicimus q homini necessari' est cibus ad vitā. Alia est necessitas coactionis seu violētie bm quā dicimus q lapidem iactatuz sursum necesse est sursum moueri. Alia est necessitas imutabilitatis bm quā dicimus q necesse est solē lucere. ¶ Dico ergo q accipiēdo necessitatē imutabilitatis que est p se z non per cām aliā que ēst necessitas simplr: ita q nullo mō pōt alr se hē: sic dico q pater genuit filiū de necessitate: nō aūt accipiēdo necessitatē alijs modis z q: heretici accipiebāt necessitatē pro necessitate indigētie vel coactionis: iō dicunt sancti q p' nō genuit filiū necessitate: illa aūt necessitas bm quā dicimus q p' genuit filium de necessitate: nullo mō repugnat libertati sed variabilitati. Rñsio Necuz mltiplr dicif. P'r gēuit filiuz de necessitate imutabilitatis.

Ex pdictis pōt patere respōsio ad argumēta ad vtraq: partē. Quia argumēta pma pcedūt de necessitate coactionis vel phibitionis: que necessitas nō est in gñatione filij. ¶ Argumēta vo ad partem aliam concludunt de necessitate imutabilitatis que est per se z non per causam aliam. Et sic verum est q pater genuit filium de necessitate. Solo arg.

¶ Questio. II.

Secundo querif Utruz pater genuit filium voluntate. Et videtur q sic. quia generatio filij' est bona: sed deus vult omne bonum: ergo voluntate generat filium. ¶ Jtem non genuit contra voluntatem: quia tunc esset miser: nec preter voluntatem: quia Ar p. Scdo

tunc actio eius non esset in sua potestate. ergo genuit voluntate. ¶ Item nobilior est cōmunicatio voluntaria q̄ non voluntaria: sed cōmunicatio qua pater cōmunicat filio essentiam suam est nobilissima: ergo est volūtaria.

In opp^m

Contra Augustinus ad Orosium qōne. 7. dicit ꝙ pater nec volens nec de necessitate genuit filium. ¶ Item Apostolus prime Corinth. cap. pmo: dicit ꝙ Christus est dei sapientia. ergo si voluntate genuit filium: voluntas sapientiā precessit. ¶ Item duo sunt modi producendi: scilicet per modum nature ⁊ per modum voluntatis ⁊ sunt inter se distincti: ergo si pater ꝑduxit filium voluntate non produceret ipsum per modum nature: quod falsum est.

Rñsio. Pi non gñat filius volūtate nisi ꝯcomitāte.

Respōdeo ꝙ patrem generare filium voluntate hoc potest intelligi quadrupliciter: scilicet aut voluntate antecedente per quā3 placet opus fiendum antequam fiat: ⁊ sic planum est ꝙ pater non genuit filium voluntate. Uel voluntate consequente per quam opus incipit placere postquam factum est: Et sic etiam planum est ꝙ pater non genuit filium voluntate. Uel voluntate actum eliciente: ⁊ sic etiam pater non genuit filium voluntate: quia producere voluntate actum eliciente non est generare sed spirare: aut potest hoc intelligi de voluntate concomitante ⁊ approbante: Et sic dico ꝙ pater genuit filium voluntate: Et hoc satis planum est. Pater enim per suam voluntatem illam generationem approbat: quia ipsam vult ⁊ amat: quia tamen ablatiuus magis proprie construitur in habitudine cause: ideo non est concedendum ꝙ pater genuit filium voluntate sine determinatione ⁊ explanatione.

Solo arg.

Ex predictis patere potest responsio ad argumenta ad vtranq3 partē3. ¶ Argumenta enim ad primam partem procedunt de voluntate concomitante ⁊ approbante. ¶ Argumenta vō ad oppositum procedunt de voluntate antecedente vel cōsequente: vel accedente vel actum eliciente.

¶ Questio. III.

Ar p.

Tertio querit Utrum pater genuit filium natura. Et videtur ꝙ non: quia philosophi per inuestigationem potuerunt deuenire in cognitionem diuine nature. S3 natura cognita cognosci potest naturalis eius operatio: ergo per inuestigatione3 potuissent deuenire philosophi in cognitionem generationis filij: ꝙ supra declaratum est esse falsum.

Scdo

¶ Item quāuis in deo idem sint re voluntas ⁊ natura: tamen quia ratione differunt: non dicimus ꝙ idem sit modus procedendi per modum nature ⁊ per modum voluntatis. ergo cum in diuinis rōne differat intellect^o ⁊ nā: nō est idem modus ꝓcedēdi p modū nāe ⁊ p modū itellect^o. Sed filius procedit per modum intellectus: quia vt verbum: ergo non procedit per modum nature.

Tertio T.c.3.

¶ Item 2° physicorum dicitur ꝙ natura est principium motus: sed generatio filij nō est cu3 motu: ꝗ non est per modū nature.

Cōtra Damascenus libro pmo. cap. 8. dicit ꝙ creatio est opus volūtatis: sed gñatio est opus nature. ¶ Item Magister huius distinctionis. cap. 2. dicit patrem genuisse filium natura.

Rñsio Gña^o filij a pře est p modū nāe.

Rñdeo ꝙ generatio filij a patre est per modu3 nature hoc est dictu ꝙ pater ipsum filiū generat per naturam. Sicut enim dicit Richardus. 6. de trinitate. cap. 16. generatio est productio existentis de existente ꝓm operationem nature: cum ergo vere pater genuerit filium vere genuit ipsum per naturam. ⁊ hoc patet per exemplum ꝙ ponit Augustinus. 6. de trinitate: cap. primo: vbi vult ꝙ sicut ignis producit candore3: id est lucem: ita pater filium: planum est autem ꝙ productio lucis ab igne fit per naturam: in quo dat intelligere ꝙ pater generat filium per naturam.

Ad p^m

Ad pmu3 in oppositum cum dicitur ꝙ philosophi per rationes naturales potuerunt deuenire in cognitionem diuine nature ⁊c̄. Dico ꝙ verum est in generali: ⁊ obscure ⁊ mediate. non in speciali ⁊ clare etiam immediate. Sed nō oportet ꝙ si aliqua natura sic sit cognita: ꝙ propter hoc cognoscatur eius secretissima operatio. Unde non cognouerunt naturale3 dei operationem: que est in generando naturaliter filium: quāuis cognouerint ꝙ ipse deus naturaliter cognoscit ⁊ amat seipsum.

Ad 2^m

¶ Ad secundu3 cum dicitur: ꝙ in diuinis intellectus ⁊ natura ratione differunt ⁊c̄. Dico ꝙ verum est: ⁊ inquantum filius procedit per modum nature est filius: inquantum vero per modum intellectus est verbum: ⁊ sicut intellectus ⁊ natura idem sunt re ⁊ differunt ratione: sic filius ⁊ verbum. Sub alia enim ratione dicitur verbum ⁊ filius: quāuis sit eadem persona: ratio autem quare modus procedendi per modum voluntatis realiter distinctus est a modo procedendi per modum nature: loquendo de re notionali: cum tamen natura ⁊ voluntas non differant nisi ratione: hoc patebit inferius: cum queretur vtrum spiritussanctus distingueretur a filio si non procederet ab eo: Et ibi plenius patebit solutio huius argumenti.

Ad 3^m

¶ Ad tertium cum dicitur ꝙ natura est principiu3 motus in eo in quo est ⁊c̄. Dico ꝙ loquitur de natura creata in rebus mobilibus: ⁊ sic nihil ad propositum. Deus enim mobilis non est: Sed sicut dicit Boetius libro. 3. de consolatione: quasi in medio. Deus stabilisq3 manens dat cuncta moueri.

¶ Questio. IIII.

Ar p^o

Quarto querit Utrum pater genuit filium scdm rationē3 exemplaritatis. Et videtur ꝙ sic. Seneca ad Lucillum Epistola. 59^a. parum ante medium dicit ꝙ ydea est eorum que naturaliter fiunt: exemplar eternu3: Sed filius est a patre naturaliter: ergo habet in patre exemplar eternum: ergo pater genuit filium aspiciendo ad exemplar.

Scdo.

¶ Item ꝙ procedit ꝓm rationem artis ⁊ sapientie, producitur ad exemplar. Sed ꝓm Augustinum. 6. de trinitate: cap. x. Filius est ars plena omnium rationum viuentium: ⁊ est sapientia genita. Cum ergo procedat vt videtur ꝓm rationem artis: videtur ꝙ pater ipsum produxit aspiciendo ad exemplar.

Tertio.

¶ Item filius procedit a patre vt intelligentia a memoria: ꝓm ꝙ patet per assignationem imaginis supra positam. Sed memoria habet in se specie3 per quam parit actum intelligentie: ergo pater habet in se exemplar ꝓm ꝙ produxit filium.

Quarto

¶ Item pater cognoscendo se produxit filium: ita ꝙ prius ꝓm rationem intelligendi est cognitio patris q̄ productio filij: ergo videtur ꝙ pater produxit filium aspiciendo ad seipsum tanquam ad quoddam exemplar filij.

In op^m

Cōtra Ab artifice creato aliter procedit archa aliter procedit filius: quia archa ꝓm rationem nature exemplaris: filius ꝓm rationem nature: ergo similiter ab increato artifice aliter procedit creatura aliter filius: quia creatura ad exemplar: filius non. ¶ Ite3 qui est in alio per essentiam: non est in eo per exemplar: sed filius est in patre per essentiam: q2 eadem est essentia pris ⁊ filij: ergo filius non est in patre per exemplar.

Rñsio. Procedē s3 rōne3 exēplaritatis duplr.

Respondeo Aliquid procedere ab alio ꝓm rationem exemplaritatis dupliciter potest intelligi: Uel ita ꝙ procedat sicut exemplatum. Uel tanquā ratio exemplandi alia. ¶ Primo modo procedit creatura a deo ꝓm rationem exemplaritatis: quia deus produxit creaturam ꝓm exemplar suum: ꝙ habet in mēte

in mente diuina. ¶ Secundo modo procedit filius per modum exemplaritatis: quia ipse filius procedit a patre per modum exemplandi: Et potest aliquo modo poni tale exemplum: esto ꝙ aliquis artifex conciperet naturaliter aliquod exemplar in mente sua non habẽdo aspectum in concipiendo ad aliquod exemplar illius conceptionis directiuum: et post h ſm illud exemplar aliquod opus produceret: Diceremus ꝙ illud exemplar processisset ab illo artifice non vt exemplatum: sed tanq̄ ratio exemplandi: opus autem productum ad hoc exemplar produceretur ab illo artifice tanq̄ exemplatum.

Ad p^m. **Ad primum** in oppositum cum dicitur: ꝙ ydea est eorum que generaliter fiunt. exẽplar eternum etc̃. Dico ꝙ Sene. loquitur ibi de hys que naturaliter fiunt a creatura: Volens dicere ꝙ naturales operationes creaturarum habent in deo eternum exemplar. ¶ Ad secundum cum dicitur: ꝙ filius procedit ſm

Ad 2^m. rationem artis et sapientie etc̃. Dico ꝙ filius procedit tã quam sapientia genita et ars non vt exemplatus ſm ali

Ad 3^m. quam artem et sapientiam. ¶ Ad tertium cum dicitur: ꝙ filius procedit a patre tanquã actus intelligẽtie a memoria etc̃. Dico ꝙ verum est aliquo modo. Sed hoc debet intelligi respectu obiecti: cuius cognitio est nobis innata: quia respectu talis obiecti memoria naturaliter parit actum intelligentie: et sic proprie loquendo non parit ipsum per imperium voluntatis aspiciẽdo ad exemplar.

Ad 4^m ¶ Ad quartum cum dicitur: ꝙ pater intelligendo se genuit filium etc̃. Dico ꝙ verum est: et ꝙ filius etiam est expressissime similis patri: nec tamen ex istis sequitur ꝙ p̄r

P: non ꝑduxit filiũ ad exẽplar filium ꝑduxit ad exemplar: q: illud qd ad exẽplar producitur ita distinctum est ab exemplari: ꝙ ratio similitudinis in exemplari et exemplato vna numero non est: quãuis autem filius distinguatur a patre: tamen ratio similitudinis in eis vna numero est: quia ratione essentie similes sunt: que vna numero est in patre et filio. ¶ Preterea in productione illius ꝙ producitur ad exemplar voluntas est imperans vel eliciens productionem: et aspectus ad exemplar est vt dirigens in illa productione: filius vero et si producatur voluntate approbante et concomitante: non tamen voluntate principiãte productionem: sed principaliter per naturam. ¶ Item et si pater in gignendo filium intueatur se: non tamen ad hoc est iste intuitus vt ipsum natura regularetur in filij generatione: quãuis pater intelligendo se filium producat per modum nature. ¶ Argumenta que fuerunt ad partem aliam concludebant ꝙ filius non procedit a patre secundum rationem exemplaritatis tanquam exemplatus. Et hoc est verum.

Circa lr̃am. (Nec voluntate nec necessitate.) Nota ꝙ non oportuit ꝙ distingueret de necessitate sicut fuit distinctũ in questionibus: quia respondebat ad intellectũ querentis: qui intendebat querere de necessitate coactionis. (Preire sapientiam voluntas non potest.)

Cõtra **Contra** Quia Sapientiam genitam que est filius preit ſm rationem intelligendi: voluntas paterna: quia absolutum prius est ſm rationem intelligendi ipso relatiuo.

Solo. Quo sapiaz nõ possit volũtas ꝑire. **Respondeo** Potest sic exponi voluntas: idest emanatio per modum voluntatis non potest preire sapientiam genitam. Preiret autem ſm rationem intelligendi si filius produceretur per voluntatem elicientem ipsam productionem. ¶ Vel sic in patre prius est ſm rationem intelligendi sapientia q̃ voluntas sicut intelligere q̃ velle: nec potest esse contrarium: Contrarium autem esset si emanatio filij q̃ oportuit esse emanationem primam ſm rationem intelligendi esset per modum voluntatis: quasi dicat non producitur filius per modum voluntatis: quia tunc voluntas prior esset in patre ſm rationem intelligendi q̃ sapientia: qd esse non potest. Et hec ratio procedit ex hac suppositione verissima: ꝙ oportuit emanationem filij esse emanationem primam. ¶ Vel potest littera adhuc alio modo exponi ꝙ in imagine voluntas non potest preire sapientiam hoc est cognitionem: quia actus intelligentie est ab actu memorie: et actus voluntatis procedit ab vtroq̃: ergo cum actus intelligentie respondeat filio: filius per modum voluntatis produci non potuit. (Ex predictis docetur non esse concedendum ꝙ deus etc̃.) Et paucis interpositis sequitur. (Vel volens vel nolens genuerit filium.) ¶ Cõtra Videtur diuisio per immediata. ¶ Respondeo dicendo ꝙ falsum est: quia velle et nolle nõ sunt contradictorie opposita: quia vterq̃ affirmat actum voluntatis: quia nolle aliquam rem fieri est ipsam velle nõ fieri: sed velle et non velle contradicunt.

¶ Hic queritur an pater potuerit vel voluerit gignere filium.

¶ Distinctio. vij.

Hic solet queri a quibusdam Utrum pater potuerit vel voluerit generare filium. Si enim inquiunt potuit vel voluit generare filium: ergo potuit aliquid et voluit: qd nec voluit nec potuit filius. Nam filius nec potuit nec voluit generare filium. Cuius versutie facile respondemus dicentes: posse vel velle generare filium: non est aliquid posse vel velle subiectum potentie vel voluntati. Est tamen aliqua potentia vel volũtas. scilicet posse vel velle gignere filium. et ideo distinguenda est intelligentia prepositi verbi: posse vel velle gignere filium. et posse vel velle aliquid. neq̃ enim generatio filij aliquid eorum est: que subiecta sunt diuine potentie et voluntati. nec est aliquid inter omnia vel de omnibus: sed super omnia et ante omnia: Non enim ante voluit vel potuit q̃ genuit: Sicut nec ante fuit q̃ genuit: quia ab eterno fuit: et ab eterno genuit. Ex simili quoque hoc videre possumus. Pater enim potest esse pater: et vult esse pater: Filius autem nec potest nec vult esse pater. ergo pater potest vel vult esse aliquid quod non potest vel vult esse filius. non sequitur. q: esse patrem non est esse aliquid: sed põt esse ad aliqd: vt in sequenti ostendetur.

¶ Ponit quedam verba Augustini. vnde potest moueri auditor.

Sed vehemẽter nos mouet quod Augustinus ait in Primo libro contra Maximinum: qui asserebat patrem potẽtiorem esse filio: eo ꝙ filium genuit deum Aug^o.

creatorem: filius autem non. dicebatque patrem potuisse gignere non filium: et ideo potentiorem esse filio. Ad quod respondens Augustinus dicere videtur: quod filius etiam potuit gignere: volens ostendere patrem esse non potentiorem filio: his verbis. Absit ut ideo potentior sit pater filio: sicut putas: quia creatorem genuit pater: filius autem non genuit creatorem: neque enim non potuit: sed non oportuit. Vide et diligenter attende hec verba: non enim non potuit: sed non oportuit. Videtur enim dicere quod filius potuit gignere: sed non oportuit: et ita potuit quod non oportuit. Quare autem non oportuit: subdit dicens. Immoderata enim esset divina generatio si genitus filius nepotem gigneret patri. quia et ipse nepos nisi avo suo pronepotem gigneret: secundum vestram mirabilem sapientiam: impotens diceretur. Similiter etiam ille si nepotem non gigneret avo suo: et pronepotem proavo suo non a vobis appellaretur omnipotens nec impleretur generationis series: si semper alter ex altero nasceretur. nec eam perficeret ullus: si non sufficeret unus omnipotens. Itaque omnipotentem genuit filium patris natura: non fecit.

Aug. Aug.

¶ Opponitur predictis verbis Augustini.

Hoc autem videtur quibusdam non posse stare. scilicet quod filius potuerit gignere. Si enim potuerit filius gignere: potuit esse pater: et si potuit esse pater: potuit ergo esse pater vel sui vel patris vel spiritussancti vel alicuius alius. Sed alius non: quia nullus alius semper fuit. Nec patris: quia pater est ingenitus et inascibilis. Nec sui: quia nulla res se ipsam gignere potest. Nec spiritussancti: quia nasci non potuit. si enim nasci potuit: potuit esse filius. et ita mutabilis esse potuit.

¶ Hic queritur quomodo intelligenda sint.

Quomodo ergo accipietur quod supra dictum est. non enim non potuit gignere: sed non oportuit. quasi potuit: sed non oportuit. Non est nobis perspicuum aperire quomodo sit hoc verum. et ideo sub silentio potius esset pretereundum: nisi me super hoc aliquid loqui cogeret instantia querentium.

¶ Hic aperitur ex quo sensu accipienda sint.

Potest ergo sic intelligi. non enim non potuit: sed non oportuit. idest non ex impotentia sui fuit quod filius non genuit: sed ei non conveniebat. sicut deus filius non est deus pater: nec tamen hoc ex impotentia sui est. Nam et pater similiter non est filius nec hoc est ex impotentia patris. Sed querit Maximinus arrianorum episcopus. Unde ergo est quod pater non potest esse filius vel filius pater? Non utique ex impotentia: sed pater proprietate generationis pater est: qua oportet eum non esse filium: et filius proprietate nativitatis filius est: qua oportet eum non esse patrem: de quibus proprietatibus postea plenius tractabitur.

¶ Utrum pater natura sit potens gignere filium. et an hoc sit aliqua potentia que sit in filio.

Item queritur a quibusdam. Si pater potens sit natura gignere filium. et an hec sit aliqua potentia que sit in filio. Ad quod dicimus: quia pater non est potens nisi natura: eius enim potentia natura est vel essentia. At inquiunt illi. Si potens est gignere: habet ergo potentiam gignendi. Filius autem non habet potentiam gignendi si non potest gignere. habet ergo aliquam potentiam pater quam non habet filius. Non sequitur. Eandem enim potentiam habet penitus filius quam et pater. qua pater potuit gignere: et filius gigni potuit. Eadem enim potentia est in filio: qua potuit gigni que est in patre. qua potuit gignere. Sed contra hoc opponitur. Aliud est posse gignere: aliud est posse gigni. Hoc distinguendum est. si enim cum dicitur aliud est posse gignere. aliud posse gigni: aliam significes potentiam qua pater potens est gignere. et aliam qua filius potens est gigni: falsus est intellectus. si autem dicas patrem posse habere aliam proprietatem sive notionem qua genitor est: et filium aliam qua genitus est: verus est intellectus. aliam enim habet pater proprietatem qua pater est: aliam filius qua filius est.

Opposi.

¶ Quomodo sit intelligendum filius habet vel non habet potentiam generandi.

Ita etiam cum dicitur filius non habet potentiam generandi quam pater habet dupliciter intelligi potest. si enim dicatur. non habet filius potentiam generandi quam et pater. scilicet qua potens sit ad generandum. id est ut genuerit vel ut generet sicut pater: verum est. Si vero intelligatur sic. non habet potentiam qua possit gigni vel genitus esse qua eadem pater potens est ut genuerit vel ut gigneret: falsum est. sicut dicitur pater habet potentiam qua potest esse pater: filius vero non habet potentiam qua possit esse pater. et econverso: filius habet potentiam qua potest esse filius: pater vero non habet potentiam qua possit esse filius. habet ergo aliquam pater quam non habet filius: et econverso. Absit. quia eadem est potentia patris qua potest esse pater. et filii qua potest esse filius. Ita etiam eadem est voluntas: qua pater vult esse pater non filius. et filius vult esse filius non pater: et eadem est voluntas filii qua vult esse genitus et patrem genuisse: et patris qua vult esse genitor et filium genitum esse.

¶ Distinctio. VII.

Hic queri solet a quibusdã.) Supra inquisiuit Magr de terminis gñationis ingrẽdo qd est generãs: ⁊ qd est genitũ: ⁊ inqsiuit de quo est gñatio ⁊ quo est gñatio. In hac parte inqrit de potẽtia p quã est filij gñatio. Et diuidit pars ista in partes duas. Primo inquirit vtrũ filiꝰ possit gñare. Scdo vtrũ potẽtia gñandi sit in filio: ibi. (Itez querit a qbusdã.) Prima diuidit in partes quattuor. Primo determinat pncipalẽ qõnẽ. Secũdo opponit ptra per auctez: ibi. (Sed vehementer.) Tertio opponit ptra auctez per rõnẽ: ibi. (Hoc aũt non videt.) Quarto reuertit ad ppõnẽduz pdicte auctis expõnem: ibi. (Quõ ergo accipiet.) Tũc sequit pars illa in qua inqrit vtrũ potẽtia gñandi sit in filio que ibi icipit. (Itez querit a qbusdã.) Et diuidit in partes duas. In pma ponit qõnũz ⁊ obiectionũz ptrariaz determiationẽ. Secundo subdit determinationis maiorem explanationẽ: ibi. (Ita etiam cum dicitur.)

Circa hanc disti. possunt queri quattuor. ¶ Primo vtz potẽtia gñandi dicat quid vel ad aliqd. ¶ Scdo vtrũ potentia generãdi sit in filio ad posse gñare. ¶ Tertio vtrũ in filio sit potentia qua potuit generare. ¶ Quarto vtrum posse generare ⁊ posse creare sit vnũ posse.

¶ Questio prima.

Ar p. T.c.34 Primo ergo ondo q potẽtia generãdi in diuinis dicit ad aliqd tm: q vt pz ex 2º de aia: potẽtie inotescũt per actus: Sz actꝰ generãdi nõ sigt nisi ad aliqd: g ⁊ silr potẽtia generãdi. Scdo ¶ Itez pprius actus egredit a supposito p ppriã formã. Sed gñare est ppriꝰ actus ipsiꝰ patris egrediẽs a pře per potẽtiã generãdi: ergo potẽtia generãdi est ppria pris. Sed q est ppriũ pri nõ sigt nisi ad aliquid: ergo potẽtia generãdi nõ sigt nisi adaliqd. Tertio. ¶ Itẽ abstractis per intellectũ rlonibꝰ in diuinis adhuc remanẽt attributa essentialia. Sed nõ remanet potẽtia generãdi: ergo potẽtia generãdi nõ dicit aliqd essentiale: restat ergo q solũ dicit ad aliqd. Quarto ¶ Itez potẽtia generandi nõ videt dicere nisi fecunditatẽ ad actum generandi. Sed illa fecũditas dicit ad aliquid: q dicit aliquid proprium patri: g potentia generandi nõ dicit nisi adaliqd.

In opm Prio. Cõtra ostẽdo q significet tm̃mõ quid: q sicut dicit Isaac in diffõnibꝰ: in creaturis natura est vis insita rebus ex silibus silia pcreans: g videt silr q in diuinis natura sit illud quo generãs generat. Sed natura in diuinis nõ sigt nisi qd: g potẽtia generãdi nõ sigt nisi quid. Scdo. ¶ Item in diuinis voluntas nõ sigt nisi qd: g silr ⁊ potẽtia nõ sigt nisi qd. Tertio ¶ Item ad h est auctas Mgri in lra. Quarto ¶ Item intimior est deo actus generãdi q creãdi: sed deus creat per potẽtiam que dicit quid. ergo similiter generat per potentiam que dicit quid.

Rñsio Poa generãdi i diuinis lz formaliꝰ dicat ad aliqd tñ dicit et qd. Scdm aug. 5. d tri. c. 7.

Rñdeo q potẽtia generãdi in diuinis dicit qd ⁊ adaliqd simul. Sz formaliꝰ videret dicere adaliqd. ⁊ h pz sic. illud enĩz quo pr pot generare est potẽtia generatiua. Sz illud quo pr pot generare est natura diuina cuz mõ hñdi eã nõ ab alio. Natura aũt diuina dicit qd: modus aũt hñdi eaz non ab alio dicit adaliqd. Et ideo dico q potẽtia generãdi simul dicit qd ⁊ adaliqd: ⁊ q ille modus hñdi diuinã nãm formalius vt ita loquar videt eẽ in rõne potẽtie q ipsa natura: ideo qñuis potẽtia generãdi simul dicat qd ⁊ adaliqd: tñ formalius adaliqd q qd. Huic aũt pgruit aliqualr q videmus in creaturis: q potẽtia generãdi in creatura aliquã formaz dicit: ⁊ ita aliqd absolutum cum quadã aptitudine ⁊ respectu ad actũ: ⁊ ita in rõne potẽtie generatiue in creatura includit quid ⁊ adaliqd. h est qd absolutũ ⁊ respectꝰ.

Rñdendũz est ergo ad argumẽta ad vtrãq ptẽ. Ad arm. Et pmo ad illa que pbãt q nõ sigt nisi adaliqd. ¶ Dõm g ad pm q ad h q actꝰ gñandi sit adaliqd sufficit q potẽtia gñandi formaliꝰ vt ita loquar dicat adaliqd: q ipsa nã diuia p modũ hñdi eam non ab alio determiat ad actũ psonalẽ ⁊ ppriũ. Ad pm. ¶ Ad 2m cũ dr q ppriꝰ actꝰ egredit a supposito p ppriã formã ⁊c. Dico q ⁊ si nã diuia nõ sit ppria pri: tñ ipsa vt psiderata sb tali mõ hñdi eã q est hre eaz nõ ab alio pri est ppria: q ⁊ si eadẽ nã diuina in numero sit in tribꝰ psonis: tñ in nulla alia psona a psona pris: est cũ mõ hñdi eã nõ ab alio: q g potẽtia gñatiua sigt diuinã nãm cũ mõ hñdi eã non ab alio: io dici pot q potẽtia generãdi ẽ pri ppa. Ad 2m. ¶ Ad 3m dõz q nõ plus pcludit nisi q poa gñandi nõ dicit qd absolutũ tm: ⁊ h vez est: sz dicit qd ⁊ adaliqd. vñ abstractz oibꝰ pprietatibꝰ p itellectũ remaneret quo ad illud qd dicit quid: non quo ad illud quod dicit adaliquid. ⁊ ideo verum est q si abstraherent per intellectũ relationes vł essentia a relationibus: q nõ remaneret in rõne itellectꝰ sic abstrahẽtis potẽtia gñandi. Ad 3m. ¶ Ad 4m dico q poa generãdi bñ dicit fecũditatẽ ad actũ gñandi: sz cũ h etiam dicit diuinã naturã qñuis ipsa fecunditas formalius sit: vt ita loquar in significato potentie generatiue. Ad 4m

Cõtra rñdẽduz est ad argumẽta alia que pbabãt q dicit tm qd. Ad arm in opm. ¶ Ad pm cũ dr q in creaturis nã est vis isita rebꝰ ⁊c. Dico q poa generãdi in creaturz nõ noiat tm̃mõ nãm generãtis: sz cũ h nãlẽ aptitudinẽ ⁊ respectũ ad talẽ actũ. Ad pm. ¶ Ad 2m cũ dr q volũtas nõ dicit nisi qd ⁊c. Dico q ita poa que est cois tribꝰ non dicit nisi qd: realr loquẽdo: sz nõ seqt poa cois tribus nõ dicit nisi qd. g poa generãdi nõ dicit nisi qd. Ad 2m. ¶ Pot et solui alr ad arm: q sic nã diuia cũ mõ hñdi eã nõ ab alio ẽ poa p quã gñat filiꝰ: ita volũtas diuia cuz mõ hñdi eã nõ ab alio p spirõnẽ est poa p quã spirat spũssctũs. ¶ Ad 3m q arguebat p auctez Mgri: dici pot ipm sensisse q poa generãdi dicit qd: sz nõ tm: q cuz h dicit adaliqd. Ad 3m Uñ dicit in lra. si aũt dicas patrẽ posse hre aliã pprietatez siue notionẽ qua genitor est: ⁊ filiũ aliã qua genitꝰ est verꝰ est itellectꝰ. Sz notio q pr genitor ẽ: est de rõne poe gñandi. g vult q aliqd relatiuum est de rõne poe gñandi. ¶ Ad 4m cũ dr q itimior est deo actꝰ generandi q creandi ⁊c. Ad 4m. Dico q si accipiat actus creandi pro actione dei interiori. Sic eque est intima deo actio creandi sicut actio generandi: q sic actus creandi est deus ipse: tamen illa actio rõnez creationis nõ habet nisi inquãtuz cõnotat emanationem creature a deo: nec ppter hoc opz q si potentia non dicat in creante aliquam relationẽ realem q ppter hoc de rõne potentie generãdi non sit aliqua relatio realis: q dei ad creaturã nulla realis relatio pot esse: Sz psone ad psonam est realis relatio cum per relationes diuine psone inter se distincte sint.

¶ Questio. II.

Secundo queritur vtrum potentia generãdi sit in filio ad posse generare. Ar p. T.c.19. Et videtur q sic: q sm phm. 4. methe. tunc vnũquodq perfectuz est cuz pot generare sibi simile: Sed filius est pfectissimus ergo pot generare sibi similẽ. Scdo ¶ Itez filius est expressissima imago pris: g in oibꝰ debet assimilari pri que nõ repugnãt distinctioni sui ipsiꝰ a pře: Sz ipm gñare aliũ filiũ nõ repugnat distinctioni qua distinctꝰ est a pře suo. g vr q possit aliũ filiũ gñare. Tertio. ¶ Itẽ ego video: q cũ sol mltiplicat sui silitudinẽ: ipsa silitudo solis gignit aliã. g silr cũ filiꝰ sit silitudo pris a patre genita: vr q gignat aliũ filiũ tanq sui similitudinẽ. Quarto ¶ Itez pr spirat ⁊ gñat: g videt q sicut dedit filio potẽtiam spirandi q etiam sibi dederit potentiã generãdi.

Contra In diuinis ois potentia semp est in actu suo: q deus est actus purus. Sed filiꝰ non In opm

generatiq: non sunt in diuinis nisi tres psone: ergo fili⁹
generare non pōt. ℭ Item si filius posset generare pari
rōne ⁊ genitus de eo posset generare: ⁊ sic deinceps sine
fine. g̃ in diuinis possent eē infinite psone: qđ falsum est.

Rñsio. Cuz in dīnis ñ possit es se nisi vn⁹ act⁹ gñandi in filio nō ē potētia generādi ad posse gñare.

Rñdeo q̄ in filio non est persona generādi ad posse
generare. Et huius ꝓbatio haberi pōt ex/
presse per illud qđ dictuz est in illa qōne vtrū in deo sint
tres psone tm̄. ibi enim ꝓbatum est q̄ in diuinis nō pōt
esse nisi vnus actus generādi. ex quo sequit̄ q̄ si fili⁹ pos
set generare non posset generare nisi eodem actu quo ge
nitus est: ⁊ ita posset generare seipm̄ q̄ absurduz est. fili⁹
ergo generare nō pōt. ℭ Pꝫ. in precedēti qōne dictū est:
q̄ potētia generādi est natura diuina cum modo haben
di eam non ab alio: qꝫuis aūt in patre ⁊ filio ⁊ spūsancto
sit eadem natura diuina in numero: tm̄ solus pater ha/
bet eam non ab alio: ex quo sequitur q̄ potentia genera
tiua non est in filio neqꝫ in spiritusancto.

Ad p̄m.

Ad primū in oppositum cum dicit̄ q̄ tunc vnū/
quodqꝫ perfectum est cum pōt gene/
rare sibi simile ⁊c̄. Dico q̄ illa ꝓpositio aut non debet in
telligi cum precisione cum videamus multas creaturas
perfectas que sibi similes generare non possunt: aut de/
bet intelligi in solis gñabilibus ⁊ corruptibilib⁹. ℭ Ad

Ad 2m.

2m cum dr̄ q̄ filium posse generare alium filium non re/
pugnaret distinctioni qua distinctus est a patre suo ⁊c̄.
Dico q̄ falsum est: q: cum potentia generandi sit natura
diuina vt non habita ab alio. Si filius haberet potentiā
generandi: sequit̄ q̄ haberet naturā diuinā non ab alio:
⁊ ita q̄ non esset distinctus a patre ⁊ q̄ non esset filius.

Ad 3m.

ℭ Ad 3m cuz dicit̄ q̄ similitudo genita a sole gignit aliā
sibi similem ⁊c̄. Dico q̄ qꝫuis hoc verū sit: non tamē ex
hoc sequit̄ q̄ filius dei alium filium gignere possit: quia
generatio in diuinis non est per naturā perfectionis tm̄:
Sed per naturā perfectionis cum modo hñdi eam non
ab alio: ⁊ ideo qꝫuis filius sit eque perfectus sicut pater:
q: tamen istam perfectionē habet a patre. ideo qꝫuis pa/
ter genuerit filium perfecte similem sibi: ille tm̄ fili⁹ aliuz
filium generare non pōt: ⁊ ip̄m hoc non posse nō impos
sibile: sed po^e est. ℭ Ad 4m cum dicit̄ q̄ sicut pater de/
dit filio potentiā spirandi ita dedit sibi potentiā generā
di. Dico q̄ non sequit̄ q: potentia spirandi est voluntas
diuina vt non habita per spirationē: ⁊ q: filius hꝫ eā nō
per spirationē: iō in filio est potētia spiratiua sicut in pa
tre: potentia aūt generandi est natura diuina vt non ha/
bita ab alio: ⁊ q: fili⁹ habet eam a p̄re: ideo sibi repugnat
habere potentiam generatiuā.

Ad 4m

ℭ Questio. III.

Ar̄ p̄.

Tertio querit̄ vtrū in filio sit potentia qua
potuit generari. Et videt̄ q̄ sic: q:
nullus pōt facere q̄ non est possibile fieri. ergo a
simili videt̄ q̄ pater nō potuisset generare filiuz
nisi filiuz potuisset generari: Sed in illo qui pōt
gñare: est potētia qua gñare pōt: g̃ in illo q pōt gñari est
po^a qua gñari pōt: in filio g̃ est aliq̄ po^a q̄ potuit gñari.

In opm

Contra Sicut potentia qua aliquis pōt generare
est potētia actiua: ita videt̄ q̄ potētia qua
aliquis pōt generari sit potētia passiua. Sed in filio non
est aliqua potētia passiua: cum sit tante actualitatis sicut
est pater: ergo in filio nō est aliqua potētia qua potuit ge
nerari. ℭ Item ꝫm rōnem intelligēdi prius est potētia
qua aliquis pōt generari: qꝫ ipse generet̄: ⁊ prius ꝫm rō/
nem intelligēdi est ipsum generari: qꝫ ipsuz esse: ergo po
tentia qua filius potuit generari non est in filio: cuz pri⁹
sit ꝫm rōnem intelligendi qꝫ filius habuit esse.

Scdo.

Rñ⁹ In filio

Respondeo q̄ in filio est aliqua potētia qua po
tuit generari ⁊ hoc sine preiudicio
declaro sic: qꝫuis in re que fit de nihilo non fit aliqua po
tentia qua potuit fieri eo q̄ talem rem possibile fuit fie/
ri solum per potentiā creantis: tm̄ in re que fit de aliquo
est aliqua potentia qua fieri potuit alia a potentia facien
tis. Unde cum ex aere generat̄ ignis: dicimus q̄ in illo
de quo potuit ignis fieri est aliqua potētia qua ignis po/
tuit generari. ℭ Dicimus q̄ in igne iam genito est ali/
quo modo aliqua potētia qua potuit generari. Sicut āt
supra ostensum est filius non est genitus de nihilo: sꝫ de
aliquo: non de materia: q: materia in diuinis non est: sed
de sb̄a patris: ergo videt̄ q̄ ipsa diuina sb̄a sub rōne qua
cōmunicabilis per generationē est potentia qua fili⁹ po/
tuit generari: cum ergo diuina sb̄a sit in filio: videtur q̄
in filio sit sb̄a qua potuit generari. Et ita pꝫ q̄ potentia
qua filius potuit generari non differt a potentia qua pa
ter potuit generare in aliquo absoluto: nec etiam tm̄ di/
stinguit̄ a potentia generantis quātum distinguit̄ geni/
tus a genitore: q: potentia generantis dicit naturā diui/
nā cum primitate: que notat̄ vel includit̄ in modo habē
di eam non ab alio: potētia aūt qua filius potuit genera
ri non noiat ipsam diuinā essentiā cum filiatione: q: pri/
us fuit ꝫm rōnem intelligēdi qꝫ ipsa filiatio. Sed vt di/
ctum est noiat diuinā essentiā sub rōne qua cōmunicabi
lis per gñationē. per h̄ pōt patere rñsio ad argumēta.

eē aliq̄ potētiā qua po/ tuit gñari.

Primuz argm nō plus concludit nisi q̄ in filio est
potentia qua potuit generari: Unde gra
tia conclusionis posset concedi quamuis in modo pro/
cedendi possit esse defectus.

Ad p̄m in opm. In filio nō pōt po^a pas/ siua nisi ꝫ mo^m sig̃ndi.

Ad p̄mū in oppom cuz dicit̄ q̄ in filio non est ali/
qua potentia passiua ⁊c̄. Dico q̄ veruz
est ꝓprie accipiendo potentiā passiuā: sic enim dicit quē
dam recessum ab actualitate summa. vnde diuina essen/
tia quantuz de ipsa filius potuit generari aliquam realē
passibilitatem non importat: q: ex summa eius actualita
te est q̄ de ipsa tota potuit filius generari. vnde sic non
habet rōnem potentie passiue nisi quātum ad modum
significādi. ℭ Ad 2m cuz dr̄ q̄ p̄us ꝫm rōnem itelligēdi
est potētia qua aliqs potuit gñari qꝫ ipse gñet̄ ⁊c̄. Dico
q̄ vez est: tm̄ ex h̄ nō sequit̄ qn potētia qua filius potuit
gñari sit in filio: Sed bñ sequit̄ q̄ illa potētia nō potuit
gñari vt p̄existēte in se ꝫm rōnē intelligēdi: sed vt ꝫ rō/
nem intelligēdi p̄exñte in alio. s. in p̄re: q: filiuz hēe illam
potentiā p̄supponit ꝫm rōnē intelligēdi ip̄m eē: ⁊ ipꝫ eē
p̄supponit ip̄m gñari: cuz nō hēat esse nisi p gñationē ⁊
ip̄m gñari p̄supponit ipꝫ potuisse gñari: ⁊ cū loquor hic
de p̄existere ⁊ p̄supponere: nō intelligo aliquā prioritatē
nisi ꝫm rōnem intelligendi.

Ad 2m.

ℭ Questio. IIII.

Ar̄ p̄.

Quarto querit̄ vtrū posse gñare ⁊ posse
creare sit vnū posse. Et videt̄ q̄
nō: q: diuersi act⁹ sūt gñare ⁊ creare: g̃ ⁊ diuer

Scdo

suz posse est posse gñare ⁊ posse creare. ℭ Itē
posse creare est in oib⁹ psonis: nō aūt posse gña
re: g̃ nō est idē posse. ℭ Itē idez nō est maius seipso: sed

Tertio

maius est posse gñare diuinā psonā qꝫ posse ꝓducē crea
turā: ergo nō est idē posse: posse gñare ⁊ posse creare.

In opm

Cōtra In deo nulla videt̄ eē psonaruz diuersitas: q:
sūme simplicitati: hoc videt̄ derogare: g̃ opꝫ
q̄ posse gñare ⁊ posse creare sit vnum posse.

Rñsio. Posse creare ⁊ posse generar̄ st̄ idē reali ter dr̄nt tm̄ rōne.

Rñdeo q̄ posse creare dicit diuinā sb̄am cuz quo/
dā respectu rōnis ad creaturā vt volunta
rie creabilis est nō vt creata: ⁊ ita posse creare cōnotat ip
suz creabile: posse aūt gñare dicit diuinā sb̄az cuz mō hñ
di eā nō ab alio: ⁊ sic iportat respectū ad ipsam psonā sub
rōne qua gñabilis est. Uñ qꝫuis psona filij dei semper sit
genita: tm̄ posse gñare in p̄re nō iportat respectū ad filiū
sub rōne qua genit⁹: sꝫ sub rōne qua gñabilis: sꝫ genitor i
portat respectū ad filiū sb̄ rōne q̄ genit⁹ est: ⁊ ita sicut pos
se creat̄ ꝯnotat creabile: ita sꝫ aliq̄lē silitudinē posse gñar̄

cōnotat

cõnotat generabile:quãtum ergo ad illud absolutum qꝫ sigt posse creare ꝛ posse generare realiter idem sunt ꝛ sola rõne differunt:quãtum ad respectus quos important magis differunt:qꝛ vt dictuꝫ est posse creare importat respectuꝫ rõnis ad creabile nõ respectum realem:qꝛ dei ad creaturã nulla põt esse realis relatio. Sed posse generare importat aliquem moduꝫ se hñdi ad generabile.realis aũt modus se hñdi ꝛ respectus rõnis differũt plusqꝫ rõne.quãtum aũt ad cõnotata posse generare ꝛ posse creare maxime differunt:cum ex vna parte cõnotet creaturã vt creabilis:ex alia parte cõnotet psona vt generabilis:ꝛ ideo qꝫuis ista pdicatio recipiat potentia generãdi est illud qd absolute dicit in deo potentia creandi: qꝛ in diuinis absolutum pdicat de relatiuo: tñ sine preiudicio non mihi videt qꝫ ista debeat recipi tanqꝫ vera virtute sermonis:posse generare est posse creare ꝓpter differentiã respectuuꝫ quos iportant ꝛ ꝓpter cõnotata.

Ad pm. Per hoc pꝫ quõ possit responderi ad argumẽta. cum enim pmo dr qꝫ diuersi actus sunt generare ꝛ creare ꝛc. Dico qꝫ si creare accipiat pro ipsa emanatione creature vt a deo est:ꝛ non pro ipsa actione interiori que est deus. Sic planum est qꝫ realiter differunt creatio ꝛ generatio. Sed ex hoc cõcludi non põt nisi qꝫ posse generare ꝛ creare rõne differunt. Et hm quosdã respectus:qꝛ posse creare vt dictum est dicit quendam respectum rõnis ad creabile:ꝛ posse generare dicit quandã realem habitudinem ad generabile. ¶ Ad 2m dr qꝫ posse creare est in oibus personis:non aũt posse generare ꝛc. Dico qꝫ verum est. Sed ex hoc cõcludi non põt qꝫ hm aliquid absolutuꝫ differunt. Uidemus enim qꝫ paternitas est in solo patre ꝛ diuina sba est in tribus psonis: eadem numero:ꝛ tñ paternitas cõparata ad sbam:ideꝫ est realiter cũ ipsa sba ꝓpter sũmã simplicitateꝫ que in deo est. ¶ Ad 3m cum dr qꝫ maius est posse generare qꝫ creare ꝛc. Dico qꝫ rõne ipsius potẽtie nõ est maius: Sed equale sicut persona non est maior qꝫ essentia nec ecõuerso:tñ ratiõe cõnotati verũ est:maius enim est psona qꝫ creatura.

Argumẽtuꝫ ad oppositũ nõ ꝯcludit nisi posse creare ꝛ posse gñare differant hm cõnotata:ꝛ etiã hm respectus:qꝛ posse generare dicit realem habitudineꝫ ad generabile:posse aũt creare dicit respectum rõnis ad creabile. Sed bene cõcludit qꝫ id qd est posse creare ꝛ ipm posse generare in aliqua re absoluta non differunt:nec tanqꝫ importantia duos respectus reales ex opposito distinctos:qꝫuis aliqualiter differant per importare respectũ realem ꝛ non importare.

Circa lrãm. ¶ Posse vel velle generare filiũ non est posse vel velle aliquid subiectum voluntati vel potẽtie. ¶ Quia generare nõ dicit quid sed ad quid. ¶ Neqꝫ generatio filij aliquid eoꝝ est que subiecta sunt diuine potẽtie ꝛ voluntati:neqꝫ est aliquid inter oia vel de oibus. ¶ qꝛ cuꝫ deus nihil habeat cõmune vniuocuꝫ cum creatura non cadit sb distributione qua dicimus qꝫ filius est oipotens vel spiritussanctus. Unde non sequit filius est oipotens ꝛ spiritussanctus oipotens:ergo possunt generare. ¶ Esse patrem non est esse aliquid. ¶ qꝫ sic est intelligendum qꝫ esse patrẽ non est esse aliquid hm qꝫ aliqd accipit pro aliquo absoluto.q.d.esse patrem non est esse aliqd.sed ad aliqd. ¶ Filius aũt non genuit creatorẽ:neqꝫ eniꝫ non potuit.) ¶ Cõtra due negationes equiualent vni affirmationi: ergo si neqꝫ non potuit ipse potuit. ¶ Respõdeo qꝫ cuꝫ dicit nõ potuit ita qꝫ sit oratio negatiua:sic sequitur nec non potuit:ergo potuit.sed hm qꝫ non potuit accipitur quasi pro quadam dictione priuatiua sic non sequitur ꝛ ita accipitur h. Unde cum hic dicitur nec nõ potuit sensus est qꝫ nec ex impotentia fuit. ¶ Pater est potens natura gignere filium. ¶ Et nota qꝫ magis proprie dicit ꝛ melius qꝫ pater potens est natura gignere filium qꝫ pater potens est essentia gignere filium:quia quãuis natura ꝛ essentia idem sint hm rem:tamen differunt hm ratioueꝫ: quia essentia dicit absolute qꝫ dicit:natura vo inquantuꝫ est principium actionis naturalis:tamen cum dicit Magister quia pater est potens natura gignere filium:debet intelligi natura cum modo habendi eam non ab alio. ¶ Filius habet eandem potentiam qꝫ pater:ꝛ qua pater potuit gignere filius potuit gigni. ¶ qꝫ intelligendũ est quã tũ ad absolutũ qꝫ est d rõne potẽtie:nõ tñ qꝫtũ ad rñuũ: ꝛ h clarius põt exponi p illud qd in qõnibꝫ dictũ est.

¶ De veritate ꝛ ꝓprietate ꝛ incõmutabilitate ꝛ simplicitate essentie dei. ¶ Dis. viij.

Nunc de veritate siue ꝓprietate ꝛ incõmutabilitate atqꝫ simplicitate diuine nature vel substãtie siue essentie agẽduꝫ est. Est itaqꝫ deus vt ait Augꝰ.in.v.li.de tri.sine dubitatiõe substãtia: vel si melius hoc appellat essentia:quam greci vsiam vocant. Sicut eniꝫ ab eo qd est sape dicta est sapia:ꝛ ab eo qd est scire dicta est scia:ita ab eo qd est eẽ dicta est eẽntia. Et qs magis ẽ qꝫ ille qui dixit famulo suo:ego suꝫ qui sum: ꝛ dices filijs isrl qui est misit me ad vos: Ipse vere ac ꝓprie dr essentia:cuius essentia nõ nouit pteritũ vel futurũ. Unde Hiero. ad Marcellã scribens ait. Deus solus qui exordiũ nõ habet vere essentie nomẽ tenuit:qꝛ in eiꝰ cõparatiõe qui vere est:qꝛ incõmutabilis est: quasi nõ sunt que mutabilia sunt. De quo enim dr fuit:nõ est:ꝛ de quo dr erit:nondũ est. Deꝰ aũt tm est qui nõ nouit fuisse vel futurũ eẽ. Solus ergo deus vere est:cuius essentie comparatum nostrum esse non est. — Aug. — Hiero.

¶ Qualiter intelligenda sint verba Hieronymi querendum est.

Hic diligẽter aduertẽduꝫ est:quõ intelligi debeãt illa vba Hiero.s.deus tm est: ꝛ nõ nouit fuisse:vel futurũ eẽ:tanqꝫ nõ possit dici de deo fuit vel erit.sed tm est.cũ de eo scriptuꝫ frequẽter reperiamus fuit ab eterno:fuit semp:ꝛ erit in secula.ꝛ hmõi. Unde videtur qꝛ nõ est tm dicẽdum de deo:fuit vel est vel erit. Si eniꝫ diceret tm fuit:putaret qꝫ desierit eẽ. Si diceret tm est:putaret qꝫ nõ semp fuerit: sꝫ eẽ ceperit. Si tm diceret erit: putaret non esse modo. Dicat ergo qꝛ semp fuit:est:ꝛ erit:vt intelligat: qꝛ nec cepit nec desijt nec desinit nec desinet eẽ. De hoc Aug.sup Joãnem ita ait. Cuꝫ de sempiterna re ꝓprie dicat est: hm nos bene dr:fuit:ꝛ erit:fuit.qꝛ nunqꝫ desijt.erit: qꝛ nunqꝫ deerit.est:qꝛ semp est.nõ preterijt:quasi qd non maneat:non orietur:quasi qd nõ erat. Cum ergo nostra locutio per tempora variet de eo vere dicuntur verba cuiuslibet temporis qui nullo tempore defuit uel deest uel deerit: — Aug.

⁊ ideo nō est miruȝ si de spiritu ueritatis ueritas loquens dixit per futurū. Quecūq; audiet loquet. Audiet.s.ab eo a quo procedit. Audire illius est scire.idest etiaȝ esse:a quo ergo illi est essentia:ab illo audientia.i.scientia: que nō est aliud q̄ eēntia. Audiet ergo dixit de eo qđ audiuit ⁊ audit.i.qđ semp sciuit ⁊ scit ⁊ sciet. Ecce hic dicit Aug.uerba cuiuslibet tēporis dici de deo:sed tñ ꝓprie est. Illud ergo qđ Hierony.dicit ita intelligendū est. Non nouit fuisse uel futurū esse sed tm̄ esse.i.cuȝ dr̄ de deo q̄ fuit uel erit:non est intelligēduȝ q̄ preterierit vel futurus sit:sed q̄ existat simplr̄ sine aliquo tēporali motu. Licȝ eniȝ uerba substātiua diuersoꝝ tēpoꝝ de deo dicant:vt fuit:erit:est:erat:nō tñ tēporales motus esse distinguunt.s. preteritu̇ȝ uel futuruȝ uel preteritū impfectū uel preteritu̇ȝ perfectuȝ:uel preteritu̇ȝ plusq̄pfectū: sed essentiā siue existentiā siue diuinitatis simplr̄ insinuant. Deus ergo solus proprie dr̄ eēntia uel esse. Unde Hylarius in.vij. lib.de tri. ait. Esse nō est accn̄s deo:ſȝ sbsistens ueritas ⁊ manēs causa:⁊ naturalis generis ꝓprietas.

Aperit hic quō sint itelligēda.

Hyla.

¶ Hic de incōmutabilitate.

Dei etiā solius essentia incōmutabilis dr̄.proprie.q: nec mutat nec mutari pōt. Uñ Aug.in.v.li.de tri. Alie inquit essentie vel substātie capiunt accidētia quib⁹ in eis fiat uel magna uel quātacūq; mutatio. Deo aūt aliquid huiusmodi accidere non pōt:⁊ ideo sola substātia uel essentia:que est de⁹: incōmutabilis est: cui profecto maxime ac uerissime cōpetit esse. Qđ eniȝ mutat:nō seruat ipsuȝ uerū esse: ⁊ qđ mutari pōt:etiā si nō mutet:pōt qđ fuerat non esse. Ideoq; illud soluȝ qđ non tm̄ non mutat uerūetiā mutari oīno nō pōt uerissime dr̄ esse. i.sba patris ⁊ filij ⁊ spūssancti. Ideoq; apostolus loquens de deo:ait. Qui solus habet immortalitatē. Ut eniȝ ait Aug.in li.de tri. Cuȝ aīa quodāmodo īmortalis esse dicat ⁊ sit. non diceret aplus:solus deus habet īmortalitatē: nisi q: uera īmortalitas incōmutabilitas est: quā nulla pōt habere creatura: quoniā solius creatoris est. Unde Jacobus ait. Apud queȝ nō est transmutatio:nec vicissitudinis obūbratio. Et Dauid. Mutabis ea ⁊ mutabunt: tu aūt idem ipse es. Ideo Aug.sup Geñ.dicit:q̄ deus nec per loca nec per tēpora mouet.creatura vō per loca ⁊ tēpora. Et per tēpora moueri est per affectiones cōmutari. Deus aūt nec loco nec affectione mutari pōt:qui per ꝓphetaȝ ait. Ego deus ⁊ non mutor:qui est īmutabilis solus. vnde recte solus dr̄ hēre īmortalitateȝ. In omni eniȝ mutabili natura:ut ait Aug.cōtra Maximinū.nōnulla mors est ipsa mutatio:q: facit aliquid in ea non esse qđ erat. Uñ ⁊ ipsa aīa humana que ideo dicit īmortalis: q: ſm moduȝ suuȝ nunq̄ desinit viuere.habȝ tñ quandā mortē suā:q: si iuste viuebat ⁊ peccat: morit iusticie:si peccatrix erat ⁊ iustificat morit peccato. Ut alias eius mutationes taceaȝ. de quib⁹ modo longū est disputare. Et creatura ꝫ natura celestiū mori potuit: q: peccare potuit. Nā ⁊ angeli peccauerūt ⁊ demones facti sunt: quoꝝ est diabolus princeps:⁊ qui non peccauerunt:peccare potuerūt.⁊ cuicūq; rōnali creature prestat ut peccare non possit.non est hoc nature ꝓprie sed dei grē. Et ideo solus deus: ut ait aplus:habet īmortalitatē: qui non cuiusq; grā sed natura sua nec potuit nec pōt aliqua ꝯuersiōe mutari.nec potuit nec poterit aliqua mutatione peccare. Proinde ut ait Aug⁹ in pmo li.de tri. Substantiā dei sine ulla cōmutatione mutabilia facientē:⁊ sine ullo suo tēporali motu tēporalia creanteȝ:intueri ⁊ nosse:lȝ sit difficile:oportet. Uere ergo ac ꝓprie imutabilis est sola diuinitatis eēntia:que sine sui mutatione cunctas condidit naturas.

Aug⁹ Que sit vera immortalitas:q̄ in solo creatore ē. Jacob⁹.

¶ Hic de simplicitate.

Eadēq; sola proprie ac vere simplex est: ubi nec partiuȝ nec accidentiū nec quarūlibet formarū vlla est diuersitas siue variatio vel multitudo. Ut aūt scias qūo simplex sit illa substātia:te docet Aug.in.vj.li. de trini. Aiaduerte pmo quare oīs creatura sit multiplex:⁊ nullo modo vere simplex.⁊ pmuȝ de corporali postea de spūali creatura. Corporalis vtiq; creatura ex partib⁹ constat:ita ut sit ibi alia pars minor:alia maior:⁊ maius sit totuȝ q̄ quelibet pars:⁊ in vnoquoq; corpore aliud est magnitudo:aliud color:aliud est figura. Potest enim ⁊ minuta magnitudine manere ideȝ color ⁊ eadeȝ figura:⁊ colore mutato manere eadeȝ figura ⁊ eadeȝ magnitudo. Ac per hoc multiplex esse conuincit natura corporis. simplex auteȝ nullo modo.

que creatura sit mltiplex ⁊ ñ simplex.

Hic de corpali ōndit q̄re sit mltiplex.

¶ Hic de spirituali creatura ostendit quomodo sit multiplex ⁊ non simplex.

Creatura quoq; spūalis ut est aīa: in cōparatione qdē corporis est simplex:sine cōpatiōe vō corpis est mltiplex ⁊ nō simplex. Que iō simplex dr̄ respectu corpis:q: mole nō diffundit p spaciuȝ loci:sed ī vnoquoq; corpe:⁊ in toto tota ē:⁊ in qualȝ eius pte tota ē. Et iō cuȝ sit aliqd in quauis exigua particula corporis qđ sentiat aīa:q̄uis nō fiat in toto corpore.illa aūt tota sentit: q: totaȝ nō latet. Sed tñ nec in ipsa aīa vere simplicitas est. Cuȝ eniȝ aliud sit artificiosuȝ esse:aliud inertē:aliud acutū:aliud memoreȝ:aliud cupiditas:aliud

Aug⁹

tas:aliud timor:aliud leticia:aliđ tristicia:possuntqꝫ hec ⁊ alia huiusmodi innumerabilia in aie inueniri natura:⁊ alia sine alijs:⁊ alia magis:alia minus.manifestū est nō simplicē sed multiplicē esse naturā. Nihil enī simplex mutabile est.oīs aūt creatura mutabilis est.nulla ergo creatura vere simplex est. Deus vero ⁊ si multiplex dicaꝭ:vere tñ ⁊ sūme simplex est. Dicitꝭ enī magnus bonus:sapiens:beatus:verꝰ:⁊ quicqd aliud nō indigne dici videꝭ:sed eadem magnitudo eius est que sapiētia. Non enī mole magnus est:sed virtute: ⁊ eadē bonitas que sapientia ⁊ magnitudo ⁊ veritas. ⁊ non est ibi aliud ipsuꝫ beatuꝫ esse.⁊ aliud magnuꝫ: aliud sapientē:aut verꝫ aut bonū eē:aut oīno esse.

Quō nō ds simplx.

¶ Qualr deꝰ cū sit simplex.multiplex tñ dicaꝭ.

Hic diligēter notāduꝫ est cuꝫ dicat Augꝰ soluꝫ deuꝫ vere simplicē esse: cur dicat eundē multiplr dici? Sed hoc nō ꝓpter diuersitatē accidentiū vel partiū dicit:sed pp diuersitatē ac multitudinē nominū: que de deo dicunꝭ.que licet multiplicia sint: vnū tñ significant.s.diuinā naturā.hec enī non ita accipiūtur cuꝫ de illa incōmutabili eternaqꝫ substantia incōparabiliter simpliciore ꝗ̄ est humanꝰ aīus dicunꝭ.quēadmoduꝫ cuꝫ de creaturis dicunꝭ. Unde Augꝰ in.vj.li.de tri. Deo inquit est hoc esse qđ est fortē esse:vel sapientē esse:vel iustuꝫ esse:⁊ si quid de illa simplici multiplicitate vel multiplici simplicitate dixeris:quo sbā stātia eius significeꝭ. Humano aūt aīo non est hoc esse qđ est fortem esse:aut prudentē:aut iustuꝫ. Pōt enī eē aīus:⁊ nullā istaꝫ hr̄e v̄tutē.

Aug°.

¶ Tāta ē dei simplicitas ꝙ nulli p̄dicto꞉ sbijciꝭ.

Quod aūt in natura diuina nulla sit accidentiuꝫ diuersitas:nullaqꝫ penitus mutabilitas:sed pfecta simplicitas: ostendit Augꝰ in.v.lib.de tri.dicēs. Intelligamus deuꝫ quātuꝫ possumus:sine qualitate bonuꝫ. sine quātitate magnū:sine indigētia creatoreꝫ: sine situ presidentē:sine habitu oīa ꝯtinentem: sine loco vbiqꝫ totū:sine tēpore sempiternuꝫ:sine ulla sui mutatione mutabilia facienteꝫ:nihilqꝫ patientē. Quisqs deuꝫ ita cogitat:⁊ si nōduꝫ pōt oīno inuenire qd sit:pie tñ caueat quātuꝫ pōt aliqd de illo sentire qđ non sit. Ecce si subtiliter intēdas:ex his atqꝫ predictis aperiꝭ illa p̄dicamēta artis dialetice dei nature minime ꝯuenire:que nullis est subiecta accidētibꝰ.

Augꝰ

¶ Qđ deus nō ꝓprie sed abusiue dꝭ substātia.

Unde nec ꝓprie dꝭ substātia:ut Aug.ostēdit in li.vij.de tri. Sicut ab eo qđ est esse appellaꝭ essentia:ita ab eo qđ est subsistere sbaꝫ dicimus:si tñ dignū est vt deus dicatur subsistere. Hoc enī de his rebus recte intelligiꝭ:in quibus subiectis sunt ea que in aliquo subiecto esse dicunꝭ: sicut in corpore color aut forma. Corpus enī subsistit.⁊ ideo substātia est. Res vō mutabiles neqꝫ simplices: proprie dicunꝭ sbe. Deus aūt si subsistit ut sba ꝓprie dici possit.inest in eo aliqd tanꝗ̄ in subiecto:⁊ nō est simplex. Nephas aūt est dicere: vt subsistat deus ⁊ subsit bonitati sue:atqꝫ illa bonitas nō sba sit:vel potius essentia. Neqꝫ ipse deus sit bonitas sua:sed in illo sit tanꝗ̄ in sbiecto. Unde manifestum est deum abusiue substantiā vocari:ut noīe vsitatiore intelligaꝭ eēntia.qđ vere ac ꝓprie dicitꝭ: ita vt fortasse solum deuꝫ dici oporteat essentiam. Est enim vere solus:quia incōmutabilis est.

Augꝰ

¶ Qđ nō est aliquid in deo qđ non sit deus.

Huius aūt essentie simplicitas ac sinceritas tāta estqꝫ nō est in ea aliquid qđ non sit ipsa:sed idem est habens ⁊ qđ habeꝭ. Unde Hylarius in.vij.lib.de trini.ait. Nō ex cōpositis deus qui vita est subsistit:neqꝫ qui virtus est ex īfirmis ꝯtineꝭ:neqꝫ qui lux est ex obscuris coaptaꝭ:nec qui spūs est ex disparibus formalis est:totuꝫ quod in eo est vnuꝫ est. Idem in.viij.li.de tri. Nō humano modo ex compositis deus est: vt in eo aliud sit qđ ab eo habeꝭ.⁊ aliud sit ipse qui habeat:sed totuꝫ vita est.natura.s.pfecta ⁊ infinita:⁊ nō ex disparibus cōstituta:sed viuens per totuꝫ ipsa. De hoc eodē Boetius in p̄ li.de tri.ait. Quocirca hoc vere vnuꝫ est in quo nullus numerus. nullum in eo aliud preter id qđ in eo est. neqꝫ enī subiectū fieri pōt. Augꝰ.quoqꝫ in libro de fide ad petrū dicit. In dei sba nō est aliqd qđ nō sit sba:quasi aliđ sit ibi sba aliud qđ accidit sbe. Sed quicqd ibi intelligi pōt sba est. Uerū hec dici possunt facile ⁊ credi.videri aūt nisi puro corde oīno non possunt. Iteꝫ Aug.in.xv.li. de tri. Sic habeꝭ in natura vniuscuiusqꝫ triū: ꝙ qui habet hoc sit qđ habet:sicut īmutabilis simplexqꝫ sba. Unde Isidorus ait. Deus simplex dꝭ siue nō amittēdo qđ habꝫ:seu nō aliud habet qđ non est ipse.⁊ aliud qđ in ipso est:⁊ cū tante simplicitatis atqꝫ sinceritatis sit natura diuina:est tñ in ea trinitas psonaꝫ. Uñ Aug. in li.xj.de ciuita.ait. Nō ꝓpter hoc naturā sūmi boni simplicē dicimus:q: est pater in ea solus:aut filius in ea solus:aut spūssctūs in ea solus.i.q: est sola ista nominū trinitas siue sba psonarū:sicut sabelliani putauerunt. Sed ideo simplex dꝭ:q: est hoc qđ habet:excepto ꝙ relatiue queqꝫ psona ad alterā dꝭ:nec est ipsa. Nā vtiqꝫ pater habet filiuꝫ:ad quē relatiue dꝭ:nec tñ ipse est filius:⁊ filius habet patreꝫ:nec tñ ipse est pater. In quo vero ad semetipsuꝫ dꝭ non

Hyla.

Idem

Boeꝰ.

Augꝰ.

Isidorꝰ.

Ambi.

ad alterum. hoc est qđ habet: sicut ad seipsum dicitur. viuus habēdo vitam. ⁊ eadem vita est ipse. Propter hoc vtiq; natura hec dicit̄ simplex quod non sit aliud habens. ⁊ aliud quod habet: sicut in ceteris rebus est. Nū eni habēs liquorē: liquor est: nec corpus color. nec aia est sapientia. Ecce quanta est identitas, quanta est vnitas. immutabilitas. simplicitas. puritas diuine substantie: iuxta infirmitatis nostre valitudinem assignauimus.

¶ Distinctio. VIII.

Nunc de v̄itate ⁊c̄. Supra determinauit magister ꝓprietates ꝑsone generantis. In hac parte determinat ꝓprietates nature in qua ꝯueniunt generās ⁊ genitus. Et diuidit̄ in partes tres. Primo agit de diuine nature veritate. Secūdo de imutabilitate. ibi. (Dei etiā solius essentiā.) Tertio de diuina simplicitate. ibi. (Eadēq; sola.) Prima diuidit̄ in partes duas: q: primo ipse ostendit in diuina natura esse veritatis ꝓprietatē. Secūdo remouet quādā dubitationē incidētē. ibi. (Hic diligēter attēdendū est.) Tūc sequit̄ illa pars que ibi icipit. (Dei ēt soli⁹ essentiā.) In qua agit de diuina imutabilitate: ⁊ diuidit̄ in partes duas: q: primo ostēdit in deo esse imutabilitatē ⁊ imortalitatem. Scđo ostendit in omni creatura esse mutabilitatē ⁊ aliqualē mortalitatē. ibi. (In oi eni mutabili nā.) Tūc sequit̄ illa pars que incipit. ibi. (Eademq; sola.) In qua agit de diuina simplicitate ⁊ diuidit̄ in partes tres: quia primo ostēdit ꝙ diuina natura est simplex proprie. Secūdo ꝙ est simplex vere. ibi. (Hic diligēter notandū est.) Tertio ꝙ est simplex summe. ibi. (Huius autē essentia simplicitas.)

Circa hāc distin. queruntur quattuor. Primo de dei veritate. Secundo de dei imutabilitate. Tertio de dei simplicitate. Quarto de simplicitate per comparationē ad animam ⁊ ad genus. Circa primum queruntur duo. Primo vtrum in deo sit v̄itas. Scđo vtrū veritas sit solius dei ꝓprietas.

¶ Questio. I.

Ar̄ ꝓ. Primo ergo ostendo ꝙ in deo non sit veritas: quia veritas consistit in quadā conformitate ipsius rei ad suum exemplar: sed in deo non est aliqua conformitas ad exemplar:
Scđo q: exēplar non habet. ergo in deo non est veritas. ¶ Itē
T. ꝯ¹. 8. s̄m ꝙ dicit phs. 6. metaphy. bonū ⁊ maluz sunt in reb⁹. verū et falsum in aia. ergo videtur velle phs: ꝙ veritas non est in re: s; tm̄modo in apprehēsione. ergo q̄uis de⁹ intelligat veritatē: videt̄ tn̄ ꝙ veritas non sit realiter in
Tertio sua essentia. ¶ Item s̄m phm lib. ꝑ. perya. circa cōpositionē ⁊ diuisionē est falsitas ⁊ veritas: sed in deo nec est
Circa ꝑnᵐ. cōpositio neq; diuisio nec realis nec quātum ad intellectum: q: non cōponit nec diuidit: ergo in deo non est ve-
Quāto ritas. ¶ Item Aug⁹. de ve. reli. parū vltra mediuz veritas est silitudo principij: sed diuina essentia nulluz habet principium. ergo in diuina essentia non est veritas.

In opᵐ Cōtra Joan. 14. dicit saluator. ego sum via veri. ⁊c̄. Item Auicen. 8. metaphy. ca. 3. quicqd est necesse esse est veritas. veritas enim cuiuscūq; rei est ꝓprietas sui esse ꝙ stabilitū est ei. ergo nihil est dignius esse veritatem q̄; necesse esse: s; necesse esse vocat deum.

R̄nsio In deo est v̄itas Respōdeo ꝙ in deo est veritas. ratio huius est. veritas est in intellectu: ex h ꝙ intelligit ipsum intelligibile: s̄m ꝙ est: ita vt apprehēsio intellectus vel intellectus apprehēdēdo. conformetur intelligibili ⁊ inde est ꝙ aliqui dicunt ꝙ veritas est adequatio rei ⁊ intellectus. diuinus autē intellectus intelligit essentiam suam sicut est: ⁊ intelligendo eam intelligit omnia alia quātum intelligibilia sunt: q: etiā deus per essentiam suam quātum est ex parte sua ostēdit id qđ est: ⁊ etiā per eam ꝯformis est suo intellectui q̄; per se respicit ⁊ qui ex sui natura imutabiliter verus est: ⁊ sub hac duplici rōne est veritas in essentia rei. vt declarabit in qōne sequenti. ideo ꝯcedendum ꝙ non tm̄ est veritas in intellectu diuino: sed etiā in diuina essentia: que v̄itates q̄uis sint idem s̄m rem. aliqualiter tn̄ differunt s̄m rōnem: quia veritas essentie primo modo dicta prior est s̄m rōnem intelligēdi: q̄; veritas intellectus: sed veritas essentie secūdo modo dicta ꝑsupponit s̄m rōnem intelligēdi veritatē intellect⁹: ⁊ sic p; ꝙ nō est circulatio in assignationē v̄itatis.

Ad ꝑmuz in oppositū cum dicit̄ ꝙ veritas consistit in quadam cōformitate ipsius rei ad suum exēplar ⁊c̄. Dico ꝙ hoc non habet veritatē: nisi de veritate creata. ¶ Ad 2ᵐ cum dicit̄ ꝙ veritas non est in re: sed in apprehēsione ⁊c̄. Dico ꝙ ille non fuit intellect⁹ phi. non eniz intēdebat negare veritatē esse in rebus cū dicat. 2° metaphy. ꝙ sicut se habet vnūquodq;: vt sit ita ad veritatē. vnde verbū suum sumptū de. 6° metaphysi. intelligenduz est de veritate que est in ente diminuto ꝙ est ens ꝯstitutum ab intellectu: sed ꝙ dicit Cōmentator ibidē. cum enim tale ens sit in aia nec possit esse in re extra veritas eius non potest esse in re extra: sed in aia tm̄. ¶ Ad 3ᵐ cum dicit̄ per phm. lib. perya. ꝙ circa cōpositionē ⁊ diuisionē est veritas ⁊ falsitas ⁊c̄. Dico ꝙ phs ibi loquebat̄ de veritate cōplexa cuiusmodi veritas in deo non est. q̄uis diuinus intellectus talem veritatē intelligat actu intelligendi incomplexo. ¶ Ad 4ᵐ cum dicitur ꝙ veritas est silitudo principij ⁊c̄. Dico ꝙ ibi loquitur de principio ꝑsonaliter dicto ⁊ per veritatē intelligit personam filij cui veritas increata appropriat̄: q: ratione modi procedēdi cum ꝓcedat̄ per moduz nature filius est suo ꝓncipio a quo est. hoc est patri.

Ad ꝑᵐ.
Ad 2ᵐ
T. c. 4.
Ad 3ᵐ.
Ad 4ᵐ.

¶ Questio. II.

Secundo querit̄ vtruz in solo deo sit veritas: ⁊ videt̄ ꝙ sic Auicen. ꝑ. metaphy. ca. 8. quicquid est preter necesse esse ꝙ est vnū falsum est in se. ergo cum necesse esse vocet deum: videtur ꝙ in omni alio a deo sit falsitas: ⁊ ita veritas est in solo deo. ¶ Item veritas ⁊ vanitas opponunt̄: sed in omni creatura est vanitas: quia s̄m aplz ad ro. ca. 8. vanitati creatura subiecta est. ⁊ Eccēs. 3. cūcta subiacent vanitati. ergo in nulla creatura est veritas. ergo veritas in solo deo est. ¶ Item nihil est veruz per essentiā nisi deus. Dicit eniz Aug⁹. lib. 83. qōnū. q. 1. ꝙ aliud est aia: aliud est veritas: in quo dat intelligere ꝙ nulla creatura est vera per essentiā suā. sed si res esset vera veritate creata aliud a deo per essentiam esset verū. s. ipsa veritas creata. ergo nulla res est vera veritate creata. ⁊ si sic in solo deo est veritas. ¶ Item Ansel. lib. de veritate versus finē dicit. ꝙ vna est in oibus veritas: s; hoc non posset esse verū si creature essent vere veritate creata: q: tunc quot essent creature tot essent veritates. ergo non est aliqua creata veritas. restat ergo ꝙ in solo deo sit veritas. ¶ Item Diony. de diui. no. ca. 5. nihil est ens cuius non sit essentia ⁊ subiectū ipsum per se esse. ergo per se esse ꝙ est diuinū esse est essentia ⁊ subiectuz ois entis. ergo a simili veritas ipsius dei est veritas ois veri. nō est ergo veritas nisi in deo. ¶ Item si creatura esset vera veritate creata. esset etiā falsa falsitate creata: sed omne creatum a creatore est. ergo creaturā esse falsam a creatore eēt ꝙ non videt̄ ꝯcedendū. ¶ Itē quicqd odiri pōt: falsum est: q: vr̄ ꝙ verū odiri nō possit: s̄m eni Aug. x. ꝯfess. ꝓpe mediū: quicūq; aliquid amat sic amat vt velit illud esse veritatē. Sed quelibet creatura potest odiri ab aliquo, ergo in

Ar̄ ꝑ.
Scđo.
Tertio
Quāto
Quīto.
Sexto.
Septio

ergo in qualibet creatura est falsitas:cū ergo veritas non sit simul cum falsitate:eo ꝙ contrariant. videt ꝙ non sit veritas nisi in deo.

In op^m r.c.4

Cōtra ſm pħm 2° metaphy. Unūquodqȝ sicut se habet vt sit:ita ad veritatē. Ubicūqȝ ergo est entitas:ibi est veritas:sed entitas non est in solo deo : qꝛ est ponere entitatez creatā.ergo veritas non est in solo deo. ¶ Item ita cōmune est verum sicut bonuȝ:sed bonitas non est solius dei proprietas:qꝛ de operibus dei dicitur Geñ.p.ꝙ erant valde bona . ergo veritas non est solius dei ꝓprietas. ¶ Item Aug^o.p̄.lib.soliloquioꝝ versus finem dicit:ꝙ si falsa est arbor:non est arbor:si arbor est:vt vera sit necesse est:sed nō esset ita nisi entitas rei esset ei^o veritas:cuȝ ergo in qualibet re sit entitas: in qualibet re est veritas:non est ergo solius dei proprietas.

Rñsio

Rñdeo primo declarandū est : ꝙ in itellectu creato est veritas rei cōmunis. ¶ Scđo quō in re creata est veritas. ¶ Tertio ꝙ veritas intellectus creati non est summa neqȝ pura . ¶ Quarto ꝙ veritas creata que est in re:non est summa:neqȝ pura. ¶ Quinto ꝙ veritas que est in diuino itellectu in diuina essentia est summa ꝛ pura. ¶ Sexto ex his concludes ꝙ veritas aliquo modo est solius dei ꝓprietas:ꝛ aliquo modo non.

Prim^o artic^s. In in/tellectu creato eē vitatē Cōm.S

Primū articulū declaro sic: in omni re que non est res rōnis est veritas rei : vt in sequēti articulo patebit:sed intellectus et actus eius sunt res:ꝛ non sunt res rōnis:qꝛ res rōnis est ens diuinitus cōstitutum per actionē intellectus creati ſm Cōmentatoreȝ sup.6°. metaphy.ḡ in intellectu ꝛ in actu eius est veritas rei:qꝛ intellectus creatus intelligēdo rem quā per rei essentiaȝ non intelligit:format apud se ꝯceptū de illa re:in quo cōsiderat quid est res:qui ꝯceptus est ens diminutuȝ:ꝛ res rōnis cum per actum rōnis cōstitutum sit:est in intellectu veritas rōnis:sed ille ꝯceptus verus est:qꝛ illius cōceptus creata veritas super ipsum non addit:nisi ꝯformitatem ad rem in repꝛesentando intellectui eam sicut est. Unde Aug^o.lib.de vera relig.lōge vltra medium dicit. ꝙ veritas est que ostendit id quod est.

2° artic^o Quō in re crea/ta est ve ritas.

Secundū articulū declaro sic:veritas est in essentia rei dupliciter. Uno modo inquantum per eam res:quātum est ex parte sua: ostendit id qđ ipsa est:etiā si nullus itellect^o hoc appꝛehēderet: ꝛ sic veritas est ratio per quā ens est obiectū intellectus:nisi enī res nata esset quātum est ex parte sua ostendere:id quod ipsa est:non posset intelligi : ꝛ tñ illa ratio non est primo intellecta :sed ens absolute est primū intellectū. Alio modo est veritas in essentia rei.s.inquātum per eam est conformis intellectui ex sui natura.imutabiliter vo:ꝛ q̄ȝ per se respicit. Unde qꝛ res naturales non respiciunt nostrū intellectū:nisi per accidēs non attenditur in eis veritas ex sui ꝯformitate ad nostrū intellectū: qꝛ etiā intellectus artificis creati:non est imutabiliter verus ex sui natura: sed potest cōcipere falsum exemplar rei artificialis : ideo q̄ȝuis in cōformitate rei artificialis ad intellectū artificis creati sit aliquo modo in ea veritas:nō tñ simpliciter: qꝛ non est veritas in tali ꝯformitate nisi inquātum exēplar in intellectu artificis creati:concordat exēplari qđ habet res artificialis in intellectu artificis increati. Uñ Ansel. in lib.de veritate.c.vij.veritas est in oīuȝ que sunt essentia:qꝛ h̄ sunt que in summa veritate sunt.cum ergo.essentia cuiuslibet rei create aliquo modo quātum est ex parte sua ostēdat:quid est ipsa res:ꝛ res per eam aliquo modo sit cōformis suo exēplari: qđ habet in intellectu diuino:qui est imutabiliter verus ex sui natura: ꝛ quā per se respicit.in essentia cuilibet rei create:est duplici mō creata vitas que sup essentiā nō addit:nisi ꝯformitatē p̄dictā: ita ꝙ ipsa essentia:ꝛ illa cōformitas sunt de rōne vitatis: q̄ȝuis formalius videat prior ipoꝛtare illā ꝯformitatē.

3° artic^o Verita/te inte^o cāti nō eē sum/maȝ nȝ puram.

Tertiū articulum declaro sic.ad hoc ꝙ sit summa ꝛ pura veritas in intellectu:oportet ꝙ pure ꝛ summe ꝯformetur summo ꝛ puro intelligibili summe et pure intelligendo ipsum sicut est:ꝛ quātum intelligibile est. Sūmum auteȝ ꝛ purum intelligibile diuina essentia est:cui nullus intellectus creatus potest esse ꝯformis modo predicto propter illius essentie infinitatem:ꝛ intellectus creati limitationem.

4° artic^o Verita/tem rei create ñ eē sūmā nȝ purā

Quartuȝ articulum declaro sic.essentia creature non est summe ens: qꝛ sibi negate sunt multe pfectiones essendi tanq̄ȝ non potētes cōuenire sibi:nec est etiā pure ens:qꝛ q̄ȝuis in ea cuȝ sua entitate nō possit esse simul negatio ois entitatis : quia h̄ includeret ꝯtradictionem:tamen cum sua entitate simul est admixta multiplex.non entitas per negationē multiplicis gradus entitatis ab ea inquantū est de nihilo:cū ergo essentia creature sit de rōne sue veritatis (vt dictum est) in ea non est veritas summa neqȝ pura. ¶ Itē. essentia creature ꝓpter permixtioneȝ alicuius non entitatis que est in ea quasi tenebra non ostēdit quantū est ex parte sua summe et pure id qđ ipsa est . Quapꝛopter dixit Aug^o.26.q. ad Orosiū.ꝙ creatura plus videtur in arte qua facta est: q̄ȝ in seipsa que facta est:non est etiā summe ꝛ pure cōformis suo exēplari qđ habet in diuino intellectu : qꝛ q̄ȝuis ipsum imitet:non tamen implet:ꝛ ita cum illa conformitate deformitas admixta est.

5° artic^o In itel/lectu di uino est sūma et pura vi/tas.

Quintuȝ articuluȝ declaro sic.ad hoc ꝙ veritas in intellectu sit summa ꝛ pura nō plus requirit:nisi ꝙ itellectus sit summus ꝛ purus:ꝛ ꝙ summe ꝛ pure sit cōformis summo ꝛ puro intelligibili summe ꝛ pure intelligēdo ipsum sicut est ꝛ quātum intelligibile est. Sed sic se habet diuinus intellectus: ꝛ suum intelligere ad diuinā essentiā que est summū ꝛ purū intelligibile:qꝛ summe idem est cum ipsa. ¶ Ad hoc tñ ꝙ in essentia sit summa ꝛ pura veritas:non plus requirit nisi ꝙ sit summe ꝛ pure ens:ꝛ summe ꝛ pure ostēdens quantum est ex parte sua id qđ est habens eam:ꝛ summe ꝛ pure cōformis intellectui summe ꝛ pure vo. Diuina autem essentia est huiusmodi : q̄ȝuis magis ꝓprie dicat suo intellectui summe idem q̄ȝ summe conformis.

6° artic^o Sūma et pura vitas est sol^o dei ꝓpꝛetas ñ cōiter dicta.

Ex dictis patet veritas articuli sexti: ꝙ summa ꝛ pura veritas est solius dei ꝓprietas:nō auteȝ veritas generaliter dicta:qꝛ in creatura est veritas imperfecta:ꝛ impura:qꝛ q̄ȝuis cuȝ sua veritate nō possit simul esse negatio ois veritatis:qꝛ h̄ includeret contradictionem:tamen cum sua veritate simul est admixta multiplex non veritas per negationē multiplicis gradus veritatis ab ea:sicut cum sua bonitate est multiplex nō bonitas. Quapꝛopter dicit Aug^o.8.de trinita.capitu.3°.ꝙ bonum creatum potest dici non bonum.

Ad p^m.

Ad pmū in oppositum. Rñdeo ꝙ Auicen. ibi loquebat de veritate summa ꝛ pura: ꝛ intendebat ꝙ non est veritas in creatura nisi participata ꝛ permixta . ¶ Ad 2^m tñ dico ꝙ non plus concludit nisi ꝙ veritas nature:est veritas vanitati permixta.ꝛ hoc verum est.

Ad 2^m.

¶ Ad 3^m cum dicit ꝙ nihil est verum per essentiam nisi deus:tunc dico ꝙ hoc est verum sic intelligendo:qꝛ nullius rei essentia excepta essentia dei est sua veritas ab alio non creata:q̄ȝuis enim essentia veritatis create:sit sua veritas:qꝛ si esset vera formaliter per aliā veritatem esset processus sine fine:tñ est ab alio causata:qꝛ eius est causa efficiens ꝛ existens ꝛ finalis veritas increata.

Ad 3^m.

¶ Ad 4^m cum dicit.ꝙ vna est in oībus veritas:tunc dico ꝙ Ansel.per hoc non intendebat negare esse in creatura veritatē participatā ꝛ permixtā: sed veritateȝ summam ꝛ purā:quia explanās verbū suum intendit decla/

Ad 4^m Unā eē oīuȝ vi/tateȝ sic

olus tē/ poralium vnū est tēpus.

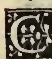
rare esse vnam veritatē in omnibus fm illam similitudinē qua dicitur esse vnum tēpus omniuz tēporalium: sed non obstante q vnū sit tēpus pprie dictū oium tēporalium: qr sic tēpus est continuitas motus ab anima numerata: qua mediāte motu cuius est passio mēsurat anima durationes motuū alioꝝ: que est continuitas motus pmi mobilis manifeste nobis noti: tñ motus alij habēt suas proprias ɔtinuitates: que a ɔtinuitate que est tēpus proprie dictū deficiunt: et illa mēsurant. Ita dico q q̄uis vna sola sit veritas principaliter dicta: que veritas in solo deo est: tñ creature habēt suas pprias veritates deficientes a veritate prima: quia sunt quedā participationes illius: et mensurant per illam: vnde fm q scimus vnā creaturaz magis imitari primā veritatē q̄ aliā: fm h dicimus vnā creaturā aliā veriorē. Pōt etiā dici q ideo aliquo mō dicitur oium veroꝝ summa veritas: qr veritas creata sup essentiam creature: non addit nisi ɔformitatē quandā ad primam veritatē: que ɔformitas relatio quedā est: et relationes non tm̄modo dependēt ex subiectis: sed etiaz ex termino. Et ita ad significādum q oium istaꝝ ɔformitatuz terminus est vna veritas: ideo forte dictum est: q oium veroꝝ est vna veritas. non enim ita sunt diuerse iste conformitates inter se q̄ si haberēt diuersas veritates p terminis.

Ad 5m. ¶ Ad 5m dico q verbū Diony. debz exponi causaliter: qr diuinū esse causa est omnis alterius esse et mensura: qr fm hoc creature plus vel minus sunt fz q plus et minus imitant diuinū esse.

Ad 6m Falsitas n dic qd positiuum. ¶ Ad 6m cuz dicit q creaturā esse falsam a deo non est rc. Dico q falsitas non dicit aliquā rem positiuam in re que falsa est: sed carentiaz ṽitatis: quā res se habere ptendit. Unde fm Aug. lib. de vera relig. bene vltra mediuz. falsitas est in re non ex eo qd est: sed ex eo qd non est: q̄uis ergo sit aliqua veritas creata: non tñ propter hoc oportet q falsitas sit a creatore: quia cum sit defectus: causam nisi deficientē non habet.

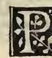
Ad 7m Verū pt odiri p accñs. ¶ Ad 7m dico q peccat in duobus. pmo in h q dicit q verum odiri non potest: q̄uis enim verū odiri nō possit sub rōne qua verum: tamē per accidens pōt odiri tam verum creatū q̄ increatū. Unde Aug. x. cōfess. quasi in medio dicit de malis q amant veritatez lucentem: oderunt redarguentē. Peccat etiam in h argumentū. q dicit q verum et falsum ɔtrariantur: nisi extēdas nomē ɔtrarietatis ad priuationē et habitū: q̄uis enim oppositio vera cōtrariet oppositioni false. qr opinari bonuz esse bonum: et opinari bonum non esse bonū: sunt contrarie opiniones: qr vtrobiq aliquid ponitur: nō propter h oz vniuersaliter q veritas et falsitas cōtrarient: quia falsitas formaliter nihil ponit. aliter enim a deo esset. Sed dico q falsitas est carentia veritatis: que ratione generis vel speciei vel indiuidui enunciationi false nata est ɔuenire. et etiam falsitas est carētia veritatis: quā ipsa res se habere pretendit. vnde homo mortuus falsus est homo: qr videtur similis homini: et tñ non est homo. Verum est tñ q veritas et falsitas que sibi opponunt nullo modo sunt in eodē respectu eiusdem. Unde in falso denario est veritas et falsitas: quia est veruz corpus: et falsus denarius: qr veritas corporis et falsitas denarij non opponunt. Similiter in oratione falsa est veritas et falsitas: qr fm Ansel. li. de veritate parū post principiū. in h est in ea veritas: qr significat qd accepit significare. Falsitas vo in hoc: quia (significat aliud q̄ est in re.

Verū et fm oppo nunt p/ uatiue n ɔrie.

Onsequēter querit de diuina imutabilitate rc. hic querunt duo. Primo vtruz in deo sit imutabilitas. Scdo vtr imutabilitas sit soli' dei pprietas. ¶ Q. 8. I.

Ar p.

Rimo ostendo q in deo non sit imutabilitas Aug. super Gen. lib. 8. lōge ante finē. Deus mouet seipsum sine loco et sine tempore. ergo deus non est imutabilis. ¶ Item Diony. circa principiū angel. hierar. sic dicit. ois a patre mot' manifestationis luminū pcessio in nos optime ac large prouenienter. Iterum vt vnifica virtus restituens nos replet et ɔuertit ad ɔgregātis patris vnitatez. Ecce q Diony. eternuz patrem dicit esse motum. Scdo ¶ Item exire ab ocio in actum: mutatio quedā est: sed deus exiuit ab ocio in actum cum de non creante factus fuit creans. ergo mutatus fuit: non ergo imutabilis. Tertio. ¶ Item sapiē. 7. dicitur de sapiētia increata: q oibus mobilibus mobilior est. Quāto

Cōtra Malachie. 3. Ego dñs: et nō mutor. ¶ Item numeri. 23. Non est deus quasi homo vt mentiatur: nec vt filius hominis vt mutetur. In opm

Respōdeo q deus est omnino immutabilis: qd pbatur etiā per summā eius actualitatem: et per summā eius simplicitatē: et per summā eius imensitatē. Dñs est imutabilē tñ b' rōib' p bat. Cuz enim imutatio sit actus entis in potētia fm q huiusmodi. fm phm. 3. phys. T.c.6. In nullo potest esse mutabilitas: in quo non est aliqua possibilitas: que cum summa actualitate stare non potest. ¶ Preterea qd mutatur trāsit quātuz ad aliquid: et manet fm aliud. Unde si est mutatio alterationis trāsit quantū ad aliquod accidens: et remanet quantū ad substantiā: si est mutatio fm locuz transit quantū ad vbi: et remanet quantū ad aliud: si est mutatio fm formā: transit fm formā: et manet quantum ad mām. In omni ergo re mutabili est aliqua cōpositio que cū summa simplicitate stare nō potest. ¶ Preterea omne qd mutat per suaz mutationē pertingere potest ad aliquid qd aute non habeat nisi sit mutatio annihilationis: de qua oibus planum est: qd deo ɔuenire non potest. Sed cum deus sit immēsus vbiq est. et iterum ratione sue imensitatis omnē plenitudinē perfectionis in se cōprehendit. Quapropter nullā perfectionē nouā recipere potest. deus ergo omnino imutabilis est: cui sententie concordat phs. 8. phys. vbi vult q primus motor est imobilis et per se et per accidēs: sz pmus motor est de'. T.c. 37 .44. et circa.

Ad arm Ad pmuz in oppositū cum argumētis per auctoritatē Aug. dico q Aug. ibi extēdit nomen motus ad omnē actionez. Unde intelligere et velle diuinū vocat ibi nomine motus.

Ad 2m ¶ Ad 2m cum arguis per auctoritatem Diony. Dico q intelligit per motum patris voluntatē benignitatis paterne: qua lumina sua super nos effundit.

Ad 3m ¶ Ad 3m cum dicitur q deus exiuit ab ocio in actum qñ de non creante factus fuit creās rc. Dico q est considerare duplicez actionem: vnā que manet in agente: aliā que transit in rem exteriorem. In deo autē actio interior eterna est: et realiter idem quod deus. Actio autem exterior transit in creaturā: qr ergo deus sine nouo exitu in primā actionē: potuit de nouo exire in secundā actionē: ideo qñ de non agente actionē exteriorem factus est agens actionē exteriorē mutatus non est.

Ad 4m ¶ Ad 4m cum arguitur per auctoritatē sapientie. Dico q illud verbū intelligitur fm quandā similitudinez. Dicit enim oibus mobilior propter hoc q influētia eius velocissime descendit: et oēm attingit creaturā: sicut dicimus per quandam similitudinē q sol velocissime mouet cuz lumen suum cito diffundit.

¶ Questio. II.

Ar p. Secundo queritur. Utruz imutabilitas sit solius dei pprietas. et ostēdo q non: qr Aug. 12. cōfess. quasi in medio loco inter principiū et mediū dicit. q materia informis est inuariabilis. ergo et imutabilis. non est ergo in solo deo imutabilitas. Scdo ¶ Item auctor sex principioꝝ dicit q forma est in variabili essentia consistens. imutabilitas ergo non est proprie solius dei. In pm ¶ Item celum empireum non mutat fm tēpus: qr mensuratur euo: nec quātum ad formam: nec quantum ad locuz. ergo est simpliciter Tertio.

citer

citer immutabile:ꝛ sic immutabilitas nō est in solo deo.
Quāto T.c.10. ¶ Item ſm phm 5° phyſi. Mutationis non est mutatio. ergo ipsa mutatio est imutabilis:non est ergo imutabili
Quīto. tas ī solo deo. ¶ Item vle est vbiqꝫ ꝛ semper. Tale autē non mutatur.ergo in solo deo non est immutabilitas.

In opp^m **Cōtra** omne mortale est mutabile. Sed ois creatura quantū est ex se est mortalis:qꝛ Apl's.p.ad Thim.vlti.dicit de deo ꝙ solus habet imortalitatē.s.virtute ꝓpria.ergo omnis creatura est mutabilis. ¶ Item psal.de creaturis loquens ad deum dicit. Mutabis ea ꝛ mutabuntur: tu autem idem ipse es.

Rñsio Cū ois creaf a fit mutabil. iō imutabilitatē eē soli° dei ꝓpetatē. **Respōdeo** ꝙ cum ꝓbatum sit in qōne precedēti:deum esse imutabilē: ꝛ ois creatura sit mutabilis:vt declarabo: seqꝛ ꝙ imutabilitas sit solius dei ꝓprietas. Qꝫ autē quelibet creatura sit mutabilis.h patet.oēs enim creature aut sunt corruptibiles: qđ est esse mutabile ab ente in actu in ens in potētia cuiusmodi sunt oia generabilia ꝛ corruptibilia.aut sunt variabiles:hoc est mutabiles ab vno actu in aliuꝫ actū:qđ esse potest ſm formā substantialē: ꝛ sic est variabilis materia gñabilium ꝛ corruptibiliū:aut ſm qualitatē accidentalē corporalē.ꝛ sic est variabile subiectuꝫ corporale: maxime generabile ꝛ corruptibile: aut sunt variabile ſm locum sicut oia corpora tam corruptibilia qꝫ incorruptibilia: et etiā aliquo modo ipsi angeli ꝛ aie:aut sunt variabiles ſm affectiones sicut angeli ꝛ aie. Oēs etiā creature sunt vertibiles:h est annihilari possibiles si sue nature relinquerentur. Unde Dam.li.1.ca.3.dicit ꝙ quoꝝ esse a versione incipit:hec versioni subiecta sunt:ꝛ Aug.4.sup Gen. dicit de virtute diuina:ꝙ si ab eis que creata sunt regenerandis aliqñ cessaret:simul ꝛ illoꝝ cessaret species oisqꝫ natura cōcideret. Et h est rōnabile:sicut eni anteqꝫ crearentur nō erat in eis aliqua potētia qua possibiles essent fieri:sed possibile erat eas creari tm̄modo per diuinā potentiā:ita dico ꝙ postqꝫ creata sunt non est in eis potentia qua possent in suo esse manuteneri: nisi manutenerētur per diuinā potentiā. Cui cōcordat Auic.6.metaph. sue.c.p.dicens ꝙ omne creatū eget datore sui esse semper ꝛ incessanter qꝫdiu habuerit esse:restat ergo ꝙ imutabilitas est solius dei ꝓprietas:qđ testaf Aug.12.de ciui.dei. ca.p.dicens sic. Dicimus itaqꝫ imutabile bonum nō esse nisi vnum verum bonum deum.

Ad ar^a Ad p^m **Ad primuꝫ** in oppositū cuꝫ dicif ꝙ materia informis est inuariabilis:tunc dico ꝙ si esset inuariabilis: tamen esset vertibilis. Et preterea qꝫuis non posset variari:qꝫdiu esset per se:si per se esset: tñ variabilis esset inquātū posset formā recipere. ¶ Ad
Ad 2^m 2^m cum dicif ꝙ forma est inuariabilis:tunc dico ꝙ si eēt inuariabilis omnino:tñ vertibilis. Et ꝓterea qꝫuis non sit variabilis ſm suum esse absolutū ꝓprie loquendo de variabilitate:tñ qꝛ naturalē hꝫ aptitudinē vt sit in materia in qua pōt recipere variabilitatē simpliciter inuariabilis dici non debet. ¶ Ad 3^m cum arguif de celo empy
Ad 3^m celū empireū lꝫ ñ sit mutabile ē tñ vtibile. reo:dico ꝙ qꝫuis non mutef:tñ vertibile est quantuꝫ est de natura sua: sicut ꝛ ois creatura nisi per potentiaꝫ dei manuteneref.ꝛ etiaꝫ qꝫuis non mutef localiter: tñ dico ꝙ mutari posset ab aliqua intelligētia creata vel creabili vel saltē a diuina potentia. ¶ Ad 4^m cum dī ꝙ mutatio nis non est mutatio ꝛc̄. Dico ꝙ mutatio non mutatur aliqua alia mutatione:nec corruptio corrūpitur aliqꝫ alia
Ad 4^m corruptione.ꝛ hic est intellectus phi:vt dicunt quidam. Uidef tamē magis dicēdum ꝙ motus ꝓprie non mutatur:nec ꝓprie corruptio corrūpitur:qꝫuis corruptio desinat esse.quō autē ista intelligi debeant inferius ostendetur. Cum ergo mutatio desinit esse:simpliciter imutabilis dici non debet. ¶ Ad 5^m cum dicif ꝙ vle est vbiqꝫ:et
Ad 5^m semper ꝛc̄. Dico ꝙ verum est vbi est suum singulare.ꝛ quādo est suū singulare.h aūt est:qꝛ totū saluaf in singulari quolibet. Dico ergo ꝙ ſm esse qđ hꝫ in singulari mutari potest:ꝛ etiā ſm esse qđ hꝫ per cōparationē ad intellectum a quo cōplementum sui esse ſm qđ vniuersale est depēdet:vt infra declarabif aliquo modo mutabile est.

c **Onsequēter** queritur de diuina simplicitate:ꝛ circa h queruntur duo. Primo vtꝝ deus sit summe simplex. Secundo vtrum solus deus sit summe simplex.

¶ Questio prima.

Ar p. **P Rimo** ostēdo ꝙ deus nō est summe simplex.res cōposite sunt nobiliores qꝫ simplices. Unde ꝛ homo est magis cōpositus bruto.ꝛ brutū plāta.sed deus esse summe nobilis.ergo summe cōpositus. ¶ Item ꝓductio non terminaf ad relationē ni
Scđo si per hoc ꝙ ꝓducif aliqđ absolutū ꝓductū: nec relatio ꝓducit nisi per hoc ꝙ aliqđ absolutū in quo ipsa est producit.ergo in patre est aliqđ absolutuꝫ ꝓducens: ꝛ in filio aliqđ absolutū productū. Sed ꝓductum distinguif a ꝓducente.ergo in deo est distinctio ſm aliqđ absolutuꝫ. sed h non pōt stare cum summa simplicitate. ¶ Itē ens
Tertio non ꝯtractum:est ens cōmune qđ p̄dicaf de omni ente. Sed ens diuinuꝫ nō p̄dicatur de omni ente.ergo est ens cōtractū:sed nullum tale est vere simplex.ergo ipse deus
Quāto T.c.27. non est summe simplex. ¶ Item phs primo physi. dicit ꝙ substātia nulli est accidens.ergo qđ est accidens alicui nulli est substātia:sed sapiētia est accidens in nobis. ergo in deo non est substātia. In deo ergo est cōpositio ex substantia:ꝛ accidēte.ergo deus non est summe simplex.

In opp^m **Cōtra** Aug.6.de trini.ca.5.loquēs de equalitate spiritussancti patri:dicit sic.equalis est patri etiam spiritussanctus:ꝛ si equalis in oibus equalis ꝓpter summā simplicitatē que in illa substātia est. ¶ Item Auic. primo metaph.ca.6.dicit sic. Impossibile est ꝙ eē et°: qđ est necesse esse ꝯiūgaf ex multitudine.ḡ sūme simplex est.

Rñsio. Deū eē summe simplicē:quia nec cōpositū nec cōpōibile. **Rñdeo** ꝙ deus est summe simplex.qꝛ qđ nō est cōpositum ex alijs:nec componibile alijs:nec aliud cōponibile sibi.illud est summe simplex. sꝫ deus est huiusmodi:ergo est summe simplex.maior pꝫ:qꝛ qđ non est summe simplex:cadit necessario in aliquā predictarū cōpositionū. Minor pꝫ ꝛ per rōnem:ꝛ per inductioneꝫ. per rōnem sic. Sūme ens nihil habet de possibilitate:qꝛ possibilitas est recessus a summo entitatis. Unde Auic. 4.metaphy.sue.c.2.dicit ꝙ potētia est imperfectio. Omis autē cōpositio siue sit ex alijs:siue cuꝫ alio includit possibilitatē in cōposito.ergo summe ens non pōt esse cōpositum ex alijs:nec cōponi cum alio:nec aliud cōponi sibi: qꝫuis aliud possit sibi vniri. Sed de° est summe ens. Dicit enim Aug°.ij.de lib.ar.quasi in medio loco inter mediuꝫ ꝛ finē ꝙ deus est:ꝛ vere summeqꝫ est.ergo deus nō est cōpositus ex alijs:nec cōponibilis alij:nec aliud componibile sibi:qꝫuis aliud vnibile sit ei: qꝛ natura humana dñi iesu christi persone filij dei vnita est. Qꝫ autē compositio ex alijs includat possibilitatem in cōposito:testaf
T.c.49 phs.7.metaphy.dicens sic.duo naqꝫ sic actu nunqꝫ sunt vnum actu. Sed si ꝓtāte duo fuerunt erunt vnū. ꝙ etiā cōpositio cum alio includat possibilitatē in sic cōposito. patet:qꝛ qđ est cōponibile alij est in potentia vt recipiaf ab alio:ꝛ illud cui aliud est cōponibile:est in potentia ad recipiendū aliud. Et sic rōne ostensum est:qꝛ deus nō est cōpositus ex alijs:nec alij cōponibilis: nec aliud componibile sibi. Hoc idem patet per inductionē in deo cuꝫ sit summe ens:non potest esse cōpositio ex partibus quantitatiuis:qꝛ omne tale corpus est.nullū auteꝫ corpus summe est:nec ex materia ꝛ forma:qꝛ cū materia dicat in infimum graduꝫ entitatis non potest esse de essentia summi entis nec ex essentia ꝛ supposito: qꝛ cum essentia sit qua

vnāquodq3 est id qd est:supponitur q non est sua essentia:non summe est:nec ex essentia:⁊ esse:q2 solum purū3 esse summe est:nec ex genere ⁊ differentia:q2 qd est artat ad genus non summe est nec ex accidente ⁊ subiecto: q2 nullū tale summe est:⁊ sic cōplete pbata est minor principalis rōnis.⁊ maior fuit superius declarata.⁊ sic sufficiēter probatum est:q deus summe simplex est.

Ad arᵃ. Ad pᵐ. **Ad pmū** in oppositū cum dicit q cōpositu3 nobilius est q3 simplex.tunc dico q veru3 est in ordine corpo2 mixto2:non tñ verū est in ordine substantia2 intellectualiū.Supremi eni3 angeli per pauciores differētias descēdunt in speciem q3 inferiores.Unde quanto substātia intellectualis est simplicior:tanto est nobilior. ¶ Ad 2ᵐ cu3 dicitur q pductio non terminatur ad relationē nisi per h q pducitur aliquid absolutū: tūc dico q verū est in creaturis non in deo: q2 relationes in creaturis non sunt subsistētes:sicut sunt relationes in diuinis.Unde paternitas inquantū subsistens est psona patris.⁊ filiatio inquantū subsistens est persona filij.⁊ spiratio passiua inquātum subsistēs est persona spiritussancti. ¶ Ad 3ᵐ cum dicit q ens non ɔtractu3 pdicabile est de omni ente.⁊ dico q verū est si est natum cōtrahi per aliquā determinationē.deus aūt est ens nō ɔtractū: nec natū ɔtrahi:⁊ ideo nō o3 q pdicet de oi ente: q3uis sit ens nullo mō ɔtractū. ¶ Ad 4ᵐ cū dr q illud qd est accidēs nulli est substātia.tunc dico q veru3 est. ⁊ bene ɔcedo q sapiētia que in nobis est:nulli est substātia:⁊ sapiētia que in deo est nulli est accidens.

Ad 2ᵐ Productio nō termiat ad rl'oe3 nisi per absolutū i creatur3:nō tñ ite!li uis. Ad 3ᵐ. Ad 4ᵐ

¶ Questio.II.

Arᵃ p. **S Ecundo** querit.Utrū solus deus sit summe simplex.Et videt q non:q2 punctus ⁊ vnitas nullā penitus vident habere cōpositionē. ¶ Item principia ex qbus aliquid cōponitur:aut sunt summe simplicia:⁊ sic habeo ppositum:aut non.Si non tunc querā de pncipijs ex qbus illa cōponunt.⁊ sic erit abire in infinitū:aut o3 ponere aliqua pncipia summe simplicia ex qbus aliqd cōponitur. ¶ Item auctor sex pncipio2 dicit q forma est cōsistens in essentia simplici. ¶ Item cu3 esse creature differat ab essentia creature:vt videt velle noster Boetius de hebdomadibus.deus posset ipsum separare ab essentia creature:sed ipsum esse sic separatū non esset ex alijs cōpositis nec cōpositū alij:ergo esset summe simplex. Sūma g simplicitas nō ē ita deo ppria:qn possit ɔuenire creature

Scdo. In pnᵒ. Tertio. Quāto

In opᵐ **Cōtra** nihil est summe simplex nisi purus actᵒ: quia vbi est possibilitas cū actu iā cōpositio est:sed ois creatura eo ipso q est creatura habet aliquam possibilitatem.ergo nulla creatura est summe simplex. ¶ Itē hoc idem vult magister in littera.

Rñsio. Sūma3 simplicitatē soli deo ɔuenire et nll'i creature. **Rñdeo** q solus deus est summe simplex:q2 ois creatura vel est cōposita ex alijs vel cōponibilis alij vel alia cōponibilis ei.Nullū autē tale summe simpliciter est:q2 q3uis aliqua creatura non sit cōposita ex alijs: tamen eo ipso qd est alij cōponibilis a summa simplicitate recedit:q2 eo ipso est in ea entitas talis actualitatis defectus q summe simplici cōuenire non pōt. Uides ergo q non est idem a summa simplicitate deficere: ⁊ ex alijs cōpositū esse:cum videamus aliquā creatura3 a summa simplicitate deficere:que nullo mō ex alijs cōposita est.

Ad arᵃ Ad pᵐ **Ad primū** in oppositū cū dicit q punctus ⁊ vnitas nullā vident habere cōpositionē. Dico q q3uis essentia pūcti non sit cōposita ex alijs nō ppter hoc sequit q sit summe simplex:q2 cū alio cōponitur:⁊ in hoc a summa simplicitate deficit. Silr posset dici de vnitate creata de illa.s.que ex alijs cōposita nō est: h ideo dixi:q2 sm aliquos illa vnitas que est principiu3 quantitatis discrete bene ex alijs cōposita est:cum numerus qui est quātitas discreta ex ɔtinui diuisione causetur

Utrum autem ita sit vel non inferius declarabit. ¶ Ad 2ᵐ dico q q3uis bene ɔcludit aliquas creaturas non esse cōpositas ex alijs.tñ ex hoc non sequit aliquā creatura3 esse summe simplicē:quā ɔñtiam processus argumēti implicabat:q2 q3uis principia cōpositi non sint cōposita ex alijs:tamen inter se sunt cōponibilia. ¶ Ad 3ᵐ cum arguebatur per auctorē sex prin.dico q non dicit q forma sit summe simplex:sed tm̄modo forme intēdit attribuere simplicitatē:que excludit cōpositionē ex materia ⁊ forma. ¶ Ad 4ᵐ cum dicit q deus posset ipsum esse separare ab essentia creature ⁊c̄.Dico q si esse creature diceret aliquā rem absolutā vltra essentiā:cuius est esse:⁊ per diuinā potentiā ab essentia separet:adhuc non esset summe simplex.In hoc tm̄ deficeret a summa simplicitate: q2 in eo esset naturalis aptitudo ad hoc vt cōponeretur cum essentia. Utrū aute3 esse realiter differat ab essentia sm aliquod absolutum:vel non:hoc inferius declarabitur.⁊ si inueniatur q non dicit aliquam rem absolutā vltra essentiam cuius est esse:tunc planum est q per nullā potentiā posset esse creature separari ab essentia creata.

Ad 2ᵐ. Ad 3ᵐ. Ad 4ᵐ.

C Onsequēter queritur de quarto predicamētali.⁊ circa hoc querunt duo.Primo vtrū aia sit tante simplicitatis q sit in qlibet pte corporis tota.Scdo vtrū summe simplex sit in gñe. ¶ Questio.I.

Arᵃ p. **P Rimo** ostendo q anima non est tante simplicitatis q sit in qualibet pte corporis tota.Dicit enim phus in lib.de causa motus aialis q nō est opus in vnaquaq3 corpis parte esse aiam:sed natura nihil facit frustra. ergo aia nō est in qualibet parte corporis tota. ¶ Item phus.2.de aia. Anima est actus corporis physici organici: sed quelibet pars corporis nou est organica.ergo non est aia cuiuslib3 partis corporis actus. ¶ Item phs.2.de aia.Sicut se h3 pars aie ad partē corporis:ita tota aia ad totū corpus. ergo videt q aia ita sit in toto corpore q pars aie sit in parte corporis:⁊ ita non est in qualibet parte corporis tota. ¶ Item cū potētie radicent in essentia aie: si aia esset in qualibet parte corporis tota quelibet potētia esset in qlibet corporis parte qd videtur falsum. Non enim videt potētia auditiua esse in pede. ¶ Ite3 aliter aia influeret in qualibet parte corporis imediate:qd falsum videt: q2 influit in totu3 corpus mediāte corde. ¶ Ite3 si aia esset in qualibet parte corporis tota: tunc quelibet pars esset substātia aiata sensibilis.⁊ ita quelibet pars hois eēt aial: qd falsum videt. ¶ Item si aia tota est in manu: tota in pede cū aliquādo manus moueat pede quiescente simul anima quiesceret ⁊ moueret:q2 sm phm.2.topico2.Mouentibus nobis necessariū est ⁊ que in nobis sunt oia simul moueri: sed idem simul moueri ⁊ quiescere impossibile videtur. ¶ Item 3ᵒ de aialibus dicit Auicen.q aia hois est vna virtus a qua procedūt oēs virtutes corporis:⁊ accidet q in illo mēbro in quo occultat aia q illud mēbrum sit primū mēbrum in vita:⁊ tunc de facili pbabitur q cor sit principiū vena2 ⁊ neruo2. Ecce videtur velle Auic.q aia hois non est nisi in corde:⁊ q inde suas virtutes influit per totum corpus humanū. ¶ Itē res existens in paruo spatio nō potest naturaliter esse in maiori nisi mutet:sed crescēte corpore paruuli non propter hoc mutatur anima eius. ergo non est in qualibet parte corporis ad perfectam quantitatem deducti.

Scdo T.c.6. Tertio. T.c.9 Quāto Quito. Sexto Septio Cō.21. Octauo. Nono

In opᵐ **Cōtra** Aug.6.de trini.ca.6.Anima in vnoquoq3 corpore ⁊ in toto tota est: ⁊ in qualibet eius parte tota est. ¶ Ite3 sm Dam.primo lib.ca.23.⁊ lib.2.c.3. Angelus est vbi operatur.ergo cum aia magis cōiungat corpori q3 angelus loco:⁊ in qualibet parte corporis operetur:videtur q sit in qualibet corporis parte.ergo cum

sit simplex

sit simplex est in qualibet parte corporis tota. ¶ Item sicut deus est in maiori mundo: ita aia in minori mundo: hoc est in hoie qui dicit minor mūdus: ſm pħm. 8. phy. Sed deus est totus in qualibet parte maioris mundi. ergo aia in qualibet parte corporis humani. ¶ Item forma que extendit per extensionē materie sicut albedo: q̄uis non sit tota in qualibet parte sue materie quātum ad totalitatē quantitatis sue que sibi cōpetit per accidens: tñ quātum ad totalitatē essentie tota est in qualibet parte: multo fortius aia intellectiua cū sit simplicior est in quali bet corporis parte quātum ad totalitatē essentie sue: q2 totalitatē q̄titatis corporalis nō pōt habere nec p se nec per accñs: vt q2 simpliciter tota sit in q̄libet pte corpis.

Rñsio. **Respōdeo** q2 aia intellectiua est in qualibet parte corporis humani tota. & primo intendo declarare: quia ita est. Secūdo modū ostēdere per quē hoc posse est. ¶ Q2 autē ita sit patet: q2 vt inferius probabit. Anima intellectiua est forma substātialis corporis humani per quā homo in specie q̄stituit. Forma aūt est pfectio totius materie. ergo aia est substātialis perfectio totius corporis humani. cū ergo aia intellectiua nō extendat ſm corporis extēsionem: sequit ipsā esse cuiuslibet partis corporis humani substātialem perfectionem ſm se totā: q̄uis non eodē modo cōpararet ad totum et ad partes: q2 ad totū cōparatur primo & per se. sicut ad propriū. & q̄portionatur pfectibile. Ad partes autem per posterius ſm. q2 habent ordinē ad totū. ¶ Per quem autē modū hoc sit possibile: declaro. est quedā simplicitas per negationē magnitudinis corporalis: & magnitudinis spiritualis: & ista est simplicitas puncti. Iterum potest intelligi quedā simplicitas per priuationē magnitudinis corporalis: & magnitudinis spūalis. & talis simplicitas esset in substātia corporea: si esset a suis dimensionib9 separata: quia tunc esset apta nata extēdi non extensa. est alia simplicitas per negationē magnitudinis corporalis positiua: tamen magnitudinis spūalis finite. & talis simplicitas est in angelis & in aia intellectiua: q̄uis in alio & alio gradu: ſm q2 plus vel minus accedūt ad summū simplex qd deus est. Est alia simplicitas per negationē magnitudinis corporalis positiua magnitudinis spūalis infinite: & talis simplicitas est in deo. cum ergo deus attingeret infinita loca: si tot essent totus pp suā simplicitatem: & infinitā eius magnitudinē spiritualem simul. & ipse angelus attingat q̄libet partē alicuius loci finiti: totus p̄pter suam simplicitatē & suam magnitudinē spiritualem finitā simul: videre possumus aliqualiter q̄ño h̄ est possibile q2 aia sit perfectio cuiuslibet partis corporis humani tota cum ipsa cū sua simplicitate que negat magnitudinē corporalē habeat quandā magnitudinem spiritualē corpori qd natum est pficere q̄portianatā. Unde per istā magnitudinē spiritualē q̄libet partē corporis humani attingit & cum sit simplex oz q2 ex quo attingit: attingat ſm se totā. non est ergo imaginādā simplicitas aie sicut simplicitas puncti: q2 enim simplicitas puncti negat & magnitudinē corporalē & spiritualē: ideo non potest esse simul nisi in vno indiuisibili. Cū aūt ſm beatum Aug. 6. de trinitate. c. 8. in his que non mole magna sunt: h̄ est maius esse quod est melius esse: & bonitas consistat in rōne perfectionis: videt q2 illa essentia spirituali magnitudine est maior q̄ qua perfectione est plenior: & illa essentia est minima paruitate spūali: que minimū habet de pfectione. ¶ Argumēta probātia q2 aia intellectiua est in qualibet parte corporis tota gratia q̄clusionis possent cōcedi: s3 rōne p̄cessus dicendū erit aliqd ad aliqua eor.

Ad primū in oppositū q2 arguebat per auctoritatem pħi de causa motus aialiū dico q2 ibi pħs loquit de aia quātum ad potētiam motiuam. ¶ Ad 2m cum di: q2 anima est actus corporis physici organici &c. Dico q2 verū est sicut primi & p̄portionati pfectibilis: tamen ex q̄nti potest esse pfectio partiū ſm q2 habēt ordinē ad totū: q̄uis nō sint corpora organica. ¶ Ad 3m cum dicit q2 sicut se habet pars aie ad partem corporis: ita tota aia ad totū corpus &c. Dico q2 aut pħs intelligit de aia bruti: quā intellexit esse extēsam ſm corporis extensionē. aut si intelligit de aia intellectiua: dicēdum q2 partē aie ibi vocat potētiam. & bene verū est q2 aia ſm q̄libet sui potētiam nō est in qualibet parte corporis tota: eo q2 in vna parte habet respectū ad vnū actū quā non habet in alia parte & econuerso. ¶ Ad 4m cum dicitur q2 potētie radicant in essentia aie &c. Dico q2 bene verū est sic intelligēdo q2 vltra essentiā aie non dicūt nisi respectus: sicut supra declaratū est: tñ q2 in quosdam actus aia nostra: dum est istius corporis perfectio: nō est nata exire nisi mediante determinato organo: ideo non oportet q2 q̄uis aia non sit in qualibet parte corporis tota: q2 in pede sit potētia auditiua: q2 ibi non est organum mediāte quo habeat respectū ad actum audiēdi: per quē respectū aia habet rōnem potētie auditiue. ¶ Ad 5m cū dicitur q2 aia influeret in q̄libet partem corporis immediate &c. Dico q2 prout viuere dicit primū actū vite: sic quelibet pars imediate viuit per aiam mediāte toto corpore: qd est p̄mū q̄fectibile ab ea. Sed si accipiamus viuere pro secūdo actu vite: sic primo & p̄ncipaliter influit in corde: & mediāte corde in alia mēbra: & ideo cū influētia aie deficit in corde non durat in alijs mēbris. & q̄uis sit presens cuilibet parti per essentiā. bene tñ influit ſm actū vite in vnā partē mediāte alia: vt sic partes corporis inter se maiorē habeāt cōnexionē: per quā compago corporis fortius q̄seruet: & regimē aie ordinati9 disponatur. ¶ Ad 6m dico q2 q̄uis aia sit in qualibet parte corporis tota non propter h̄ sequit q2 quelibet pars hois sit aial: q2 aial dicit cōpositū ex aia & suo perfectibili primo & p̄portionato qd est totū corpus non aliqua pars eius. & ideo non oz q2 quelibet pars sit aial: maxime cum partes corporis humani q̄tinue sint vt inferi9 poterit declarari. ¶ Ad 7m cū dicit q2 tunc simul moueret anima & quiesceret &c. potest dici ſ3 aliquos q2 nō est incōueniēs q2 aliquid simul moueat: & quiescat per accidēs: sicut aliquis sedēs in cathedra in naui mouet per motus nauis: & quiescat quiete cathedre: sic dicunt q2 non est inconueniens q2 aia simul quiescat quiete pedis: & motu manus moueat. ¶ Uel potest dici ſm aliquos q2 nulla pars corporis diffinit aiam: sed totū corpus: & ideo non mouetur anima nisi per motū corporis totius. ¶ Ad 8m q2 arguebatur per auctoritatem Auicen. Dico q2 pro tanto dicit Auicen. q2 aia occultat in corde: quia ibi p̄mo influit ſm actum vite. ¶ Ad 9m dicunt quidā q2 maior habet instātiam quādo illud qd est in paruo spatio excedat illud spatium. Unde q2 diuina essentia excedit totū mundum: si mundus augeret: esset in qualibet parte eius sine sui mutatione. Spūalis autē aie magnitudo tante nobilitatis est q2 excedit quātitatē corporis paruuli: q̄uis ipsū corpus paruuli vere & substātialiter perficiat: & ideo crescēte corpore paruuli semper est aia non per sui mutationē in qualibet parte corporis tota. Si autē dicas rē non posse esse in spatio: & ipsū excedere. dicūt q2 falsum est in spiritualibus rebus: q2 deus presens est toti mundo: & ipsū excedit in infinitū. Angelus etiā potest esse in spatio minori q̄ sit illud spatiū cui toti potest se simul facere presentem: ita dicunt de anima per cōparationē ad corpus: q̄uis aia non debeat dici esse in corpore sicut in spatio: s3 sicut forma in materia. ¶ Alij dicunt quibus ego assentio q2 q̄uis aia rōnalis habeat virtutes & operationes in quibus non communicat materia corporalis: vt patet

[Left margin notes: T. c. 17. — Rñsio. — p° artic° Aiā eē totā in qualib3 pte corporis. — 2° artic° Aiā eē totā in q̄l3 corporis pte q̄ño sit poīe. — Siplicitas multiplex. — Ad ar° Ad p̄m.]

[Right margin notes: Ad 2m. — Ad 3m. — Ad 4m — Ad 5m. — Ad 6m. — Ad 7m. — Ad 8m. — Ad 9m. p° rñ°. Exñs i puo spatio ptēē i maiori sine sui mutatōne. In spūalib9 maius pt eē i minori spatio. — 2° rñ°.]

in intellectu ꝛ voluntate ꝛ actibus earum:eo ꝙ nobilior
est inter oēs formas informātes naturā corporalē. Et for
ma quāto est nobilior tanto magis naturā suam virtuali
ter extēdit:tamen nunꝗ̄ suū corpus essentialiter transcē
dit:qꝛ aliter tota sua substantia esset in corpore ꝛ tota ex/
tra corpus ꝙ eis rōnabile non videt. De h tamē queret
3ᵃ rñ°. lib.2. ¶ Ideo aliter soluendū ad argumentū dicendo ꝙ
qꝛ aīa est perfectio corporis:qꝛ est substātia: ideo cuȝ sub/
stātia corporis ad pfectam quantitatē perducit : aīa mu/
tatur per accidēs.s.inquantū illud:cuius est pfectio mu/
Ad 3ᵐ tatur. ¶ Tertiū argumētum ad partē verā qd per similitu
In opᵐ dinē procedit existentie dei in maiori mūdo:ꝛ aie in mi/
nori mundo. Sane oportet intelligi ꝙ deus est in maiori
mundo non sicut eius forma.sed essentialiter presentiali/
ter potētialiter:est etiā totus non solū in qualibet parte
maioris mundi:sed etiā in quolibet indiuisibili maioris
mundi. Aia autē est in corpore suo: ꝙ ibi vocatur minor
mundus tanꝗ̄ substātialis forma ipsius: ꝛ ꝗ̄uis sit tota
in qualibet parte corporis sui:nō tñ est in indiuisibili cor
poris sui:qꝛ indiuisibile corporis qd est punctus pars cor
poris non est. Unde neqꝫ pūcti potest dici aīa esse forma.
Ad 4ᵐ ¶ Quartū etiam argumētum ad partēveram peccat in
processu:ꝗ̄uis ab aliquibus ponat pro solutione qōnis:
ꝗ̄uis enim albedo tota sit in qualibet parte superficiei
quantū ad totalitatē speciei:non tamē quantū ad totali/
tatem indiuidui. Aia autē intellectiua cū non habeat ex/
tēsionē nec per se nec per accidēs non posset esse in qua/
libet corporis parte tota quātum ad totalitatē speciei: ni
si esset ibi tota quātū ad totalitateȝ indiuidui significati
quod est hec anima. ¶ Questio. II.

Arg p. Secundo queritur. Utrum summe sim/
plex sit in gñe. Et hoc est que/
rere vtruȝ deus sit in genere. ꝛ videt ꝙ sic : quia
omne cōpositum ex genere ꝛ differētia est in ge/
nere:sed deus est huiusmodi:qꝛ cum idem importet per
genus ꝛ differētia sub rōne alia ꝛ alia talis cōpositio sum
me simplici non repugnat cum sibi non repugnet plura
Scdo litas ꝫm rōnem. ergo ipse deus in genere est. ¶ Itē om/
ne qd potest intelligi modo determinato : ꝛ modo inde/
terminato in genere est:sicut indiuiduū vel species:quia
quod dicit genus modo indeterminato:dicit species mo
do determinato non significato:ꝛ indiuiduuȝ modo de/
terminato significato. Sed deus potest intelligi mō in/
determinato sicut a nobis intelligit:ꝛ modo determina/
Tertio. to sicut intelligit a beatis. ergo deus in genere est. ¶ Itē
cum intelligo ens non sub rōne:qua creatum nec increa
tum:cum hec cōpositio non sit cassa:huic apprehensioni
correspōdet aliqua res:h autem non esset nisi ens diceret
aliqd rōne reale enti creato ꝛ icreato:sicut aial homini ꝛ
asino. ꝛ sic de alijs. ergo ens creatū ꝛ increatū ꝯtinet sub
ente generale dicto:sicut sub genere:deus ergo in genere
Quārto est. ¶ Item genus est qd predicat in quid ꝛ ꝫm eandem
rationē de cōtētis sub eo differētibus plus ꝗ̄ ꝫm nume
rum:sed substātia predicat in quid de deo ꝛ de qualibet
substātia creata:ꝛ ꝫm eandē rōnem vt videt:qꝛ si querat
quare deus est substātia:pro ratione reddet : quia est ens
perse stans. hic etiam eadem ratio reddetur:si queratur
quare substātia creata est substātia. ergo videt ꝙ substan/
tia sit genus ad substantiā increatā ꝛ ad substātiā creatā.
Quīto. ¶ Item Auicen. p. metaphy. c. p. ens ꝫm ꝙ ens est sub/
iectum in metaphy. ꝛ non deus. ergo cum metaphysi. sit
de ente simpliciter primo cum sit phia prima:videtur ꝙ
ens ꝫm ꝙ ens prius est deo. Sed omne qd habet aliquā
realē intentionē priorem se:est in genere. ergo deus est in
Sexto genere. ¶ Item phs. x. metaphy. Unumquodqꝫ mensu
T. 2. 2. ratur minimo sui generis. ꝛ dicit Cōmen. ꝙ illud mini/
mum quo mēsurant omnes substātie est primus motor.
ergo primus motor est in genere substantie. Primus aūt
motor deus est. ¶ Item omne ens determinatum est in
aliquo genere determinato: sꝫ deus est ens determinatū:
qꝛ distinguit ab oī ente alio. g ē in aliquo gñe determiato
Cōtra genus est prius natura eo ꝙ est in genere:sed In opᵐ
deo nihil est prius natura nec duratiōe. ergo
deus non est in genere. ¶ Item Auicen. 5. metaphy. sue
c. 5. diffinitio ꝫm hoc ꝙ ꝯsentiunt auctores artis:cōposi/
ta est ex genere ꝛ differentia. ergo si deus esset in genere
cum omne tale habeat genus ꝛ differentiaȝ deus posset
diffiniri:qd falsum est:qꝛ omne tale terminatū est. Unde
phs. 7. metaphy. interdum diffinitionē terminū vocat.
¶ Item singulare perfectū est in genere nisi mediāte ali
qua specie. Sed deus est singulare summe perfectū: ꝛ nō
est dare aliquā speciem mediāte qua in genere collocet.
ergo deus non est in genere. ¶ Item omne qd est in ge/
nere potest intelligi modo indeterminato:sꝫ diuina essen
tia cuȝ ipsa sit sua singularitas modo indeterminato in/
telligi non pōt. imo videtur ꝙ qui ipsam modo indeter/
minato intelligere credit:nihil de ipsa intelligit. ergo di
uina essentia in genere non est.

Solutio ꝙ ipse deus nō est in genere directe:sicut Rñ°
species vel indiuiduū nec per reductio/ Deū nō
nem:nec est etiā genus aliorū. Quod autem non sit in genere lo mō
directe patet:qꝛ ꝗ̄uis idem importet per genus ꝛ speciē eē i gñe
ꝛ indiuiduuȝ:modo tamen alio ꝛ alio: qꝛ qd dicit genus nec alio
modo indeterminato : dicit species modo determinato: rū gen
ꝛ indiuiduū modo significato:genus tñ sumitur a possi
bilitate rei:vel a re per quā est possibilitas. Differētia vo
a forma. Nulla ergo res est in genere : in qua possibilitas
non est. Cuȝ ergo deus purus actus sit in genere nō est:
neqꝫ sicut species neqꝫ sicut indiuiduum. ¶ Preterea si
deus esset in genere illud genus esset ens cū deus sit suū
esse. sed ens non potest esse genus alicuius : qꝛ omne ge/
nus habet differētias que sunt extra intentionem gene/
ris. Unde genus non predicat de differētia:ꝫm phm. 6°. Cō 8.
thopi. sed nulla differētia possit inueniri:de qua non pre
dicaretur ens. Non ens enim non pōt esse differētia : qꝛ
sicut dicit Auicen. p. metaphy. c. 4. Si ꝓprietas fuerit ali
quid:tunc illud de quo illa dicit erit aliquid sine dubio.
Ens ergo rationē generis habere non potest. deus ergo
in genere nō est. ¶ Preterea quecūqꝫ sunt in genere in
aliquo conueniunt. s. in ratione generis ꝛ in aliquo diffe
runt. s. in ratione differētie. Sed quodlibet taliuȝ a sum/
ma simplicitate recedit:summe ergo simplex nō est in ge
nere. ¶ Preterea genus ꝫm aliquā rōnem cōem dicitur
de suis speciebus ꝛ indiuiduis. sꝫ neqꝫ ens neqꝫ sba:neqꝫ
aliqd aliud dici pōt de deo: ꝛ re alia ꝫ aliquā rōnē cōeȝ.
ens enim dicit de deo:qꝛ deus est esse. ens autem dicit de
creatura:qꝛ habet quandā imitationem diuini esse. Silr
substantia dicitur de deo : quia est ens stans per seipsum
tm. Substantia autē dicit de creatura inquantuȝ imitat
primā substantiā sine qua nō possit stare. Restat ergo ꝙ
neqꝫ ens:neqꝫ substātia neqꝫ aliquid aliud posset esse ge/
nus ad deuȝ:ꝛ ad creaturā que est nec que posset esse vel
intelligi. deus ergo in genere non est. Unde ꝛ Auicen. 8.
metaphysi. c. 2. dicit ꝙ manifestuȝ est ꝙ primus non ha/
bet genus. ¶ Quod etiaȝ non sit in genere per reductionē
patet:quia sic sunt in genere res habentes imperfectum
esse sicut punctus qui reducitur ad genus quātitatis cō
tinue:ꝛ materia ꝛ forma ad genus substantie. ꝛ priuatio
ad genus sui habitus. Deus autem habet perfectissimuȝ
esse. non est ergo per reductionem in genere. ¶ Nec est
etiam genus aliorum:quia genus dicit aliquid non con/
tractum:contrahibile tamen per additionem differētie
ꝛ predicabile de pluribus essentijs que sunt: vel esse pos/
sunt vel intelligi. Deus autem nullo modo contrahi po
test per

test per aliquam additionem:nec est aliquid cõe predicabile nisi de tribus psonis increatis. De pluribus aũt eẽntijs predicabile non est.ergo nullo modo rationem generis habet:quãuis in se habeat perfectiones omnium generum excellentiori modo in infinitũ q̃ sint in ipsis generibus: z hec est etiam bona ratio:quare ad nullũ genus determinatum arctari potest.

Ad ar^m Ad p^m **Ad primum** in op^m cuz dr̃ q̃ cõpositio ex genere z differẽtia sume simplici nõ repugnat zc. Dico q̃ falsum est:q̃ genus sumit a rõne possibilitatis:que in summo simplici esse nõ põt. ¶ Ad 2^m

Ad 2^m. cum dr̃ q̃ deus põt intelligi mõ indeterminato zc. Dico q̃ falsum est.q̃ enim intelligit mõ indeterminato intelligit vt predicabile de pluribus. Qui aũt conat deũ intelligere vt aliqd predicabile de plurib^s:deuz non intelligit:sed quandã vanitatẽ quã sibi fingit.bene tñ põt de^s

Ad 3^m intelligi modo imperfecto. ¶ Ad 3^m cum dr̃ q̃ cum intelligo ens nõ sub rõne qua creatuz:nec increatuz huic cõceptioni rñdet aliqua res zc. Dico q̃ verũ est:sed nõ vni uoce dicta de creato z increato:sed per quandã analogiã. Et ideo non opz q̃ sit genus ad creatuz: z ad increatũ: sicut cum intelligo sanuz nõ in rõne qua in aĩali:nec sub rõne qua in vrina. Nõ pp̃ter hoc opz q̃ sanuz sit genus ad sanuz in animali: z ad sanũ in vrina q̃ non dr̃ vniuoce de vtroq̃:sed per quandã analogiã. Urina enim non dr̃ sana nisi per quandã habitudinẽ ad sanitatem que est in animali vt vz q̃ est illius sanitatis ostensiua: similiter creatura non dr̃ ens nisi per quandã habitudinẽ ad ens

Ad 4^m diuinuz: vt vz.q̃ est illius entis imitatiua. ¶ Ad 4^m cũ dr̃ q̃ substãtia dicit de deo z de creatura fm eandem rõnem zc. Dico q̃ falsum est:q̃ substantia dr̃ de deo: q̃ est eus per se tm̃:non per adiutoriuz alterius entis. Substãtia aũt dr̃ de creatura:q̃ est ens non substẽtatuz in subiecto sustentans accidẽtia:cui esse non cõpetit nisi per adiutorium entis increati:q̃ nisi ab ente increato seruaret

Ad 5^m. Ens fz q̃ ens ñ ẽ cõ simplr̃ p^m: sed de^s. adnihilaret:vt supra declaratuz est. ¶ Ad 5^m cum dicit q̃ metaphysica est de ente simplr̃ primo zc. Dico q̃ ens fm q̃ ens non est ens simplr̃ primuz:sed ipse deus: quia ens fm q̃ ens non dicit aliquid reale cõmune deo z creature:vt supra dictum est. Unde q̃uis metaphysica sit de ente fm q̃ ens:non pp̃ter hoc est de ente simplr̃ primo. Et cum dicis q̃ est scientia simplr̃ prima. Dico q̃ veruz est inter physicas:tñ est alia scientia simplr̃ ea prior z melior:que est de deo sicut de subiecto: z illa est theologia.

Ad 6^m. Ad mẽsurari minimo sui gñis intelligit i mẽsura z pp̃oportionata. ¶ Ad 6^m cum dicit q̃ vnũquodq̃ mensuratur minimo sui generis zc. Dico q̃ illud verbum intelligit de mẽsura proportionata. Hanc enim oportet esse homogeneam mensurato. Deus aũt non est mensura pp̃ortionata alijs subiectis:sed pro tanto dicit mensura omniuz:q̃ vnumquodq̃ tantuz habet de esse quantum appropinquat ad

Ad 7^m. deum. ¶ Ad 7^m cum dr̃ q̃ deus est ens determinatum. Dico q̃ falsum est:q̃ ens determinatum importat cõtractionem per aliquid:deus tñ est ens perfectuz z completum:z seipso ab omni alio ente distinctum. Unde ab alijs entibus nõ differt differẽtia sibi aduenientẽ:sed seipso.

Circa lr̃az Diuine nature).s. prout est principium agendi. (Uel substantie).s. prout est ratio subsistendi. (summe essentie).s. prout est ratio essendi. (Uel si melius h appellat eẽntia).s. q̃ essentia magis significat in abstractione: z ita magis significat diuinã simplicitatem q̃ nomen substãtie. (Ab eo q̃ est sapere dicta est sapientia).s. quãtum ad originem nominãdi fm grãmaticum:q̃ actus sunt nobis notiores q̃ habitus: z sicut res cognoscimus:ita nomina imponimus. non aũt est verũ simplr̃:q̃ per sapientiaz est sapiendi actio. (Non nouit preteritum:vel futuruz.)non.s. notitia experientie: quia non variatur tempus:q̃uis certissime cognoscat omnia preterita z futura: z possibilia fieri que nunquam erunt. (Solus deus vere est.)veruz est fm q̃ veritas essẽdi excludit permixtionẽ cuz possibilitate. (Cuius essentie cõparatum nostrum esse non est.)hoc verbum debet intelligi de operatione fm determinatã proportionẽ:quia nostrum esse quantũcũq̃ multiplicetur:nunquã equiparatur diuino esse:sicut nec pũctus linee:imo minus: tamẽ nostrum esse aliquam habet habitudinez ad diuinum eẽ: quia per illam habitudinez sumus. Tantum enim habemus de esse:quantuz diuinuz imiramur. (Esse non est accidens deo.)Nota q̃ esse proprie loquendo etiam nõ est accidens in creatura saltem absolutum.hoc ideo dixi:q̃ aliquam relationem importat fm essentiam creature: tñ aliqualiter assimilatur accidenti in creatura:in deo autẽ non sic:quia deus est puruz esse:quod dici non potest de creatura habente esse. Esse etiam creature est destructibile:non autẽ esse diuinum. Unde Aug^s.5.de trini.cap.4. dicit. Nihil itaq̃ accidẽs in deo quia nihil imitabile:aut ãmissibile: z sic autem extendit nomen accidentis ad omne illud quod admitti potest vel mutari. (Subsistẽs veritas.)quia non dependet ab aliqua alia essentia. (Manẽs causa:) quia imutabiliter in seipso permanens causa est omnis creature. (Naturalis generis pp̃rietas)quia esse diuinum non est admissibile:vnum tamen signt: scilz diuinam naturam:nec propter hoc sunt nomina synonima.s.bonus:magnus:sapiens:beatus:verus zc. q̃ quãuis significant vnum re: tamen sub alia z alia ratione. (Deus aũt nõ subsistit:vt substãtia pp̃e dici possit.)Uerum est fm rõnem impositionis.dicit enim a substando: quia subsistit alijs nouem generibus. Scdm vo q̃ habẽt rationem per se existentis:sic maxime conuenit deo z summo. (Non ex cõpositis.) per hoc excludit cõpositionem ex principijs essentialibus quecunq̃ sint illa. (Neq̃ qui virtus est ex infirmis continetur.)per hoc excludit compositionem ex materia naturali z forma. Talis enim materia est cum priuatione: z reddit formam instabilem z infirmam. (Neq̃ qui lux est:ex obscuris coaptatur.) per hoc excludit compositionem ex missibilibus.quia enim i mixtione est quedaz qualitatum quasi confusio:ideo est ibi quasi obscuritas quedaz. (Neq̃ qui spiritus est ex disparibus formulis est:) per hoc excludit compositionem ex natura corporali z spirituali:vt est in homine. (Ecce quantum est idẽptitas.)Per hoc excludit diuersitatẽ inter essentiam z personam. (Quanta est vnitas.) per hoc excludit multiplicationem essentie in personis. (Immutabilitas:)per hoc excludit communem mutabilitatem. (Puritas.)per hoc excludit omnis priuationis possibilitatis permixtionem.

¶ De distinctione trium personarum.

¶ Distinctio. IX.

Nunc ad distinctionez personarum accedamus. Teneamus ergo vt docet Aug. in libro de fide ad Petrum:patrem z filium z spiritũsanctum vnum esse deum naturaliter: nec tamen ipsum patrem esse qui filius est:nec filium esse ipsum qui pater est:nec spiritũsanctum esse ipsum qui pater est aut filius. Una eniz est eẽntia patris z filij z spiritussanctĩ. In qua nõ est aliud pater: aliud filius: aliud spiritussanctus:quãuis personaliter alius sit pater: alius filius:alius spiritussanctus.

¶ Hic de eternitate filij cum patre.

Genitus est eni a patre filius ⁊ ideo alius. nec tamen ante fuit pr̄ q̄ fili⁹. Coeterne enī sunt sibi tres psone.

¶ Argumentum arrianorum.

Ambr. **Sed** contra hoc inquit hereticus vt refert Ambro. in. j. lib. de trini. Omne qđ natum est principium habet. ⁊ ideo quia filius natus est: principium habet: ⁊ esse cepit. quod hereticorum ore sic dictum est. Nam ipse Arrius vt meminit Augustinus in. vj. libro de trinitate dixisse fertur. Si filius est: nat⁹ est. si natus est erat quando non erat filius.

¶ Responsio Augustini catholica.

Aug⁹ **Qui** hoc dicit non intelligit etiā natū esse deo: sempiternūq̄ esse vt sit coeternus patri filius. sicut splendor qui gignitur ab igne atq̄ diffunditur: coeuus est illi. ⁊ esset coeternus si ignis esset eternus.

¶ Oppositio Augustini contra hereticum.

Item. si dei filius inquit Aug⁹. virtus ⁊ sapientia dei est. nec vnq̄ fuit de⁹ sine virtute ⁊ sapiētia. coeternus est deo pr̄i filius. Dicit aūt apl's xp̄m esse dei virtutē ⁊ dei sapientiā. Aut ergo non fuit qn̄ non fuit fili⁹: aut aliquādo deus non habuit virtutē ⁊ sapiētiā. qđ dementis est dicere. Cōstat enī q̄ semper habuit sapientiā. semp ergo habuit filiū.

¶ Respōsio Ambrosij ad idē auctoritate fulta.

Ambr. **Eidem** quoq̄ Arrianice questioni Ambro. in hunc modum respondet. Ego inquā filiū esse natū confiteor: qđ reliquū est impietatis horresco. Scriptū est eni in veteri testamēto: vt vel vnum e pluribus dicam. Ante me nō fuit alius deus: ⁊ post me nō erit. Quis ergo hoc dicit: pater an filius? Si filius ante me: inquit nō fuit alius deus. Si pater post me inquit non erit: hic priorē: ⁊ ille posteriorē non habet. Inuicē enī in se: ⁊ pater in filio: ⁊ filius in patre cognoscit. Cū enim patrem dixeris: eius etiā filiū designasti: q̄ nemo

Ratiōe vtitur Amb. ꝯ hereticū. ipse pater est sibi. Cum filiū nominas: etiam patrem fateris: quia nemo ipse sibi filius est. Itaq̄ nec filius sine patre: nec pater potest esse sine filio. Semper ergo pater semp ⁊ filius.

¶ Inuectio Ambrosij contra hereticum.

Itē dic inquā mihi heretice. Fuit ne quādo oīpotens deus pater non erat? Nā si pater esse cepit: deus ergo p̄mo erat: ⁊ postea pater factus est. quō ergo imutabilis deus est? Si enim ante deus: postea pater fuit: vtiq̄ generationis accessione mutatus est: sed auertat deus hanc amentiam.

¶ Ineffabile est quomodo filius sit ⁊ non habeat patrem priorem: sicut modus generationis intelligibilis ⁊ ineffabilis.

Ambr. **Sed** queris a me inquit Ambrosius: quo modo si filius sit: non priorem habeat patrē? quero item abs te: quādo vel quomodo filiū putes esse generatū? Mihi enī impossibile est generationis scire secretū. Mens deficit vox silet: non mea tantū: sed ⁊ angelorū: supra potestates: ⁊ supra angelos: ⁊ supra cherubin: ⁊ supra seraphin: ⁊ supra omnē sensum est. quia scriptū est. Pax xp̄i supra omnē sensum est. Et si pax xp̄i supra oēm sensū est. quo modo non est supra oēm sensum tanta generatio? Tu ergo ori manū admoue: scrutari nō licet superna mysteria. Licet scire q̄ natus sit. non licet discutere quō natus sit. Illud mihi negare non licet. hoc querere metus est. Ineffabilis enim est illa generatio. Unde Esa. Generationem eius quis enarrabit?

¶ Quidā presumūt discutere gn̄ationis seriem.

Quidā tamen de ingenio suo presumētes dicunt illam generationē posse intelligi ⁊ alia huiusmodi. Inherentes illi auctoritati Hierony. super Ecclesiasten. In sacris scripturis quis sepissime non pro impossibili: sed pro difficili ponitur: vt ibi. Generationem eius quis enarrabit? Sed hoc non dixit Hierony. ideo q̄ generatio filij eterna plene intelligi vel explicari possit a quoq̄ mortalium. sed quia de ea aliquid intelligi vel dici potest. Quidam tamen hoc accipiunt dictum de temporali christi generatione.

¶ Utrum debeat dici semper gignitur vel semper genitus est filius.

Grego. **Hic** queri pōt cum generatio filij a patre: nec principiū habeat nec finem. quia eterna est. vtrū debeat dici filius semp gignit: vel semp genitus est: vel semp gignet. De hoc Grego. sup Job ait. Dn̄s deus Jesus in eo q̄ virtus ⁊ sapiētia dei est de pr̄e ante tpa nat⁹ est: vel potius q̄ nec cepit nasci: nec desijt. dicam⁹ verius semp natus: non autē possumus dicere semper nascitur: ne imperfectus esse videatur. At vō vt eternus designari valeat ⁊ perfect⁹: ⁊ semper dicamus ⁊ natus: quatenus ⁊ natus ad perfectionē pertineat: ⁊ semper ad eternitatem: q̄uis per hoc ipsum q̄ perfectum dicimus: multū ab illius veritatis expressione deuiamus. quia quod factum non est: non potest dici proprie perfectum. sed balbutiendo vt possumus excelsa dei resonemus. Et dominus nostre infirmitatis verbis condescendens. Estote inquit perfecti sicut ⁊ pater vester celestis pfectus est. Super illum locum etiam Psal. Ego hodie genui te. de hac generatiōe filij ita loquitur Augustinus. Quāq̄ per hoc q̄ dicit Aug⁹.

hodie. possit etiam intelligi dies ille quo xpus secundũ homines natus est. tñ quia hodie presentiã significat. atqꝫ in eternitate. neqꝫ preteritum quicꝙ est: quasi esse desierit neqꝫ futurũ quasi nondũ sit. sed presens tm̃. quia quicqd eternũ est semper est. diuinius tñ accipitur de sempiterna generatione sapiẽtie dei. Ecce his verbis ostẽdit Aug. ꝙ generatio filij semper est: nec preterijt: nec futura est: quia eterna est. Jõ dixit genui. ne nouũ putaret. s. ne videretur incepisse. hodie dixit: ne preterita generatio videret. Ex his ergo verbis ꝓbetur: vt ait Joãnes chrysostomus. nihil aliud manifestat: nisi quia ex ipsa essentia patris semper genitus est filius.

Aug. in li. 83. q. de semp nato dif-ferẽs ait. Melior est semp nat' ꝙ q semp nascit. q: q semp nascit nõdũ est nat'. ꝛ nũqꝫ natus aut natus erit si semper nascitur. Aliud eni est nasci. aliud natũ cẽ ac per hoc nũꝙ fili' est si nũꝙ natus ẽ. Si fili' aũt est q: nat' est ꝛ sp fili'. Semper igitur natus est.

¶ Origenes videtur dicere contrariũ. ait enim ꝙ semper generatur filius a patre.

Origenes vo super Hieremiã dicit. ꝙ filius semper generat a patre: his verbis. Saluator noster est sapientia dei. sapientia vo est splendor eterne lucis. Saluator ergo noster splendor est claritatis. Splẽdor autẽ non semel nascitur ꝛ desinit: sed quotiens ortum fuerit lumen ex quo splendor oritur: totiens oritur etiã splendor claritatis. Sic ergo saluator semper nascitur. Unde ait in libro Sap. Ante omnes colles generat me. Nõ vt quidam male legunt generauit. His verbis aperte ostendit Origenes sane dici posse ꝛ debere: filius semper nascitur. Quod videt cõtrarium illi verbo Grego. premisso: scilicet nõ possumus dicere semper nascitur.

¶ Exponit premissa verba Gregorij ne putetur inter doctores esse contrarietas.

Sed ne tanti auctores sibi contradicere in re tanta videantur: illa verba Greg. benigne interpretemur. Dominus inquit Jesus ante tẽpora natus est de patre. vel potius: quia nec cepit nasci: nec desijt: dicamus veri' semper natus. Sed quomodo verius dicitur hoc. s. ꝙ filius semper natus est ꝙ illud. s. ꝙ de patre ante tempora natus est. Jllud enim sincera ꝛ catholica fides tenet ac ꝑdicat. vt istud. Quare ergo ait dicamus verius: cum vtrunqꝫ pariter sit verũ. nisi quia volebat intelligi hoc ad maiorem euidentiã ꝛ expressionẽ veritatis dici ꝙ illud. His etenim verbis omnis calumniandi versutijs hereticis obstruit aditus: quibus christi ẽm deitatem generatio sine initio ꝛ sine fine esse ac perfecta monstratur. Non aũt adeo aperte manifestat veritas cum dicit fili' ante tẽpora genitus est de patre. vel filius semper nascitur de patre. Et ideo dicit Gregori'. ꝙ non possumus dicere semper nascitur. Non inquã ita cõuenienter: non ita congrue ad explanationẽ veritatis. Potest tamen dici si sa ne intelligatur. semper enim nascitur filius de patre: vt ait Origenes. non ꝙ quotidie iteret illa generatio. sed quia semper est. semper ergo nascitur. i. natiuitas eius sempiterna est.

Hic sol-uit q̃ones de ipsis ỽbis. Grego.

¶ Quod filius semper generatur: confirmatur ex dictis Hylarij.

Hylarius quoqꝫ dicit filiũ nasci ex patre in li. vij. de trinita. his verbis. Uiuens deus ꝛ nature eterne viuẽtis potestas est. ꝛ quod cum sacramento scientie sue ex eo nascitur: non potuit aliud esse ꝙ viuens. Nam cũ ait. Sicut misit me viuens pater: ꝛ ego viuo propter patrem: docuit vitam in se per viuentem patrẽ inesse. Ecce hic habes quia filius nascitur ex patre. Jtem in eodem. Cum dicit Christus. Sicut pater habet vitã in se: sic ꝛ filio dedit vitam habere in semetipso. omnia viua sua ex viuente testatus est. Quod autẽ ex viuo viuũ natum est: habet natiuitatis perfectũ sine nouitate nature. Non enim nouũ est ꝙ ex viuo generatur in viuum: quia nec ex nihilo est. ꝛ vita que natiuitatem sumit ex vita: necesse est per nature vnitatem ꝛ perfecte natiuitatis sacramentum: vt ꝛ in viuente viuat: ꝛ in se habeat vitam viuentem. Ecce ꝛ hic habes quia generatur ex viuo viuens filius. Jtem in eodem. Jn deo totum quod est: viuit. deus enim vita est. ꝛ ex vita non põt esse quicꝙ nisi viuum: neqꝫ ex deriuatione: sed ex virtute natiuitatis est. Ac si dum totum quod est viuit. ꝛ dum totum quod ex eo nascitur virtus est: habet natiuitatem filius: non demutationem. Et hic dicit quia nascitur. Jtem in. viij. libro de trinitate. Donat pater filio tantum esse quantum est ipse. cui innascibilitatis esse imaginem sacramento natiuitatis impartit. quẽ ex se in sua forma generat. Hic dicit quia generat pater filium.

Jtẽ in eodem.

Attẽde totũ qd in eodẽ est viuit

¶ Breuiter docet qd de hoc ꝯcedendũ sit.

Dicamus ergo filium natum de patre ante tempora: ꝛ semp nasci de patre. sed congruentius semper natũ. ꝛ eundẽ semper fateamur ab eterno esse ꝛ patri coeternum: idest auctori. pater enim generatione auctor filij est. vt in sequenti ostendetur. Ut ergo pater est eternus: ita ꝛ filius eternus est. sed pater sine auctore: filius vero non. quia pater innascibilis. filius natus. Et vt ait Hylarius in. xij. libro de trinitate. aliud est sine auctore semper esse eternum. aliud patri. i. auctori esse coeternum. Ubi autẽ pater auctor est: ibi ꝛ natiuitas est. quia sicut natiuitas ab auctore est: ita ꝛ ab eterno auctore eẽna est natiuitas. Omne aũt quod semp est etiã eternũ est. sed tamen non omne quod eternũ est: etiã

Hyla.

innatum est. quia quod ab eterno nascitur habet eternum esse quod natum est. Quod autẽ non natum est: id cum eternitate non natũ est. quod vero ex eterno natum est: id si non eternuz natuz est: iam non erit ⁊ pater auctor eternus. Si quid ergo ei qui ab eterno patre natus est ex eternitate defuerit: idipsum non est auctori ambiguum defuisse. Quia si gignenti est infinitum gignere: ⁊ nascenti etiam infinitum nasci est. Medium enim quod inter natiuitatez dei filij ⁊ generationem dei patris: nec sensus admittit. quia ⁊ in generatione natiuitas est: ⁊ in natiuitate generatio est: q: sine vtroqȝ neutruz est. vtrũqȝ ergo sine interuallo sui est.

¶ Argumentatio heretici.

Sed inquiet hereticus. Omne quod natum est non semper fuit: quia in id natum est vt esset. Nemo ambigit quin ea que in rebus humanis nata sunt: aliquando non fuerint. Sed aliud est ex eo nasci quod semper nõ fuit: aliud ex eo natum esse quod semp est. Ibi nec semper fuit qui pater est: nec semper pater est. ⁊ qui non semper pater est: non semper genuit. vbi autem semper pater est: semper filius est. ꝙ si semper deo patri proprium est ꝙ semp est pater: necesse est filio semper propriuz esse ꝙ semper est filius. Quomodo ergo cadet in intelligentiam nostraz vt non fuerit semper: cui propriuz est semper esse quod natuz est? Natuz ergo vnigenituz deuz confitemur: sed natum ante tẽpora. nec ante esse ꝙ̃ natuz. nec ante natum ꝙ̃ esse. quia nasci quod erat: iam nõ nasci est: sed ipsum demutare nascendo. Hoc aũt humanuz sensuz ⁊ intelligentiaz excedit mundi. Non hoc capit ratio humane intelligentie. sed prudentie fidelis professio est. :

Rñsio Hyla.

Quid sit pprius pñ ⁊ filio.

¶ Distinctio. IX.

Nunc ad distinctionem personaruz accedamus ⁊c̃.) Postq̃ȝ determinauit Magister aliquas proprietates persone generantis: ⁊ proprietates nature in qua cõueniunt generans ⁊ genitus. Hic determinat aliquas proprietates ipsius persone genite. Et diuiditur pars ista in partes duas. Primo enim ostendit quid de generatione filij debeamus sentire. Secundo quo sermone debeamus eã significare: ibi. (Hic queri potest cum generatio filij.) Prima diuiditur in partes quattuor. Primo proponit generationem filij esse personaruz distinctiuam: ⁊ ipsius geniti esse eternam durationem. Secundo ponit cõtra hoc hereticoꝝ oppositionem: ibi. (Sed contra hoc.) Tertio ponit illius oppositionis responsionẽ: ibi. (Qui hoc dicit.) Quarto excludit curiosoꝝ superfluam inquisitionẽ: ibi. (Sed queris a me.) Tunc sequitur pars illa que incipit. (Hic queri potest.) In qua ostendit quo sermone debeamus eternam filij generationem significare. Et diuidit in partes quattuor. Primo ponit doctoꝝ apparentẽ cõtrouersiam. Secundo illam reducit ad concordiam: ibi. (Sed ne tanti auctores.) Tertio per verba Hylarij confirmat responsionẽ suã: ibi. (Hylarius quoqȝ ait.) Quarto concludit fidei veritatez de eterna generatione esse tenendam: ⁊ quomodo debeamus significare eam: ibi. (Dicamus ergo filium.) :

c Circa hanc distinctionẽ possunt queri tria. ¶ Primo de filij dei generatione.
¶ Secundo de illius generationis duratione.
¶ Tertio de illius generationis significatione.
De primo possunt duo queri. ¶ Primo vtrum generationi filij dei vere conueniat perfecte generationis ratio. ¶ Secundo vtrum sit necessarium ꝙ inter genitorez ⁊ genitum sit realis distinctio. ¶ Questio. I.

Primo ostendo ꝙ illi generationi vere non conuenit perfecte generationis rõ. quia de ratione perfecte generationis est trãsmutatio. Sed ẜm beatũ Jacobuz in canonica sua. c. j apud deum non est transmutatio. ergo generationi que est in diuinis vere non conuenit perfecte generationis ratio. ¶ Item esse acceptum per generationem perfectam est receptum: sed nullum esse receptum est per se subsistens. ergo diuinum esse non esset in filio per se subsistens: quod falsum videtur. ¶ Itez in nobis processioni verbi a mente nostra non vere cõpetit perfecte generationis ratio. ergo cum filius dei procedat sicut verbuz a mente paterna: illi productioni non vere competit' pfecte generationis ratio. ¶ Item perfecta generatio est quidam progressus a non esse in esse: sed hoc est habere initium. ergo si productioni filij vere cõueniret perfecte generationis ratio: filius dei haberet initium: qd falsuz est. ¶ Item omne illud sine quo diuinum esse intelligitur summe perfectum: non est de eius perfectione: sed sine ratione generationis intelligitur esse diuinum summe pfectum: quia in spiritusancto est esse diuinuz summe pfectũ. ergo pfectio diuini eẽ nõ reqrit ꝙ in deo sit generatio.

Ar p̄.

Scdo

Tertio:

Quarto

Quito:

Cõtra Psal. in persona patris loquens ad filiuz ait. Ego hodie genui te. Sed verbum generandi simpliciter dictum intelligi debet de generatione perfecta: que est generatio simpliciter. quia ẜm phm. 2. thop. Simpliciter est ꝙ nullo addito dicis. ergo generationi que est in diuinis vere cõpetit perfecte generationis ratio. ¶ Item Isaie vlti. Si ego qui ceteris generationez tribuo sterilis ero dicit dominus. q. d. non. ¶ Item Trimegistus de diuinitate ad Asclepium. Non solum deum o Asclepi: sed animalia omnia: ⁊ aialia. impossibile enim aliquid eorum que sunt infecunduz esse: sed fecunditas est maxime vbi est perfecta generatio. ergo generationi filij dei vere ꝯuenit perfecte generationis ratio.

In op̄

C. 28.

Rñdeo ꝙ generationi filij dei vere competit perfecte generationis ratio: quia ẜm Damascenum pmo lib. c. 8. Ratio generationis est ista: generatio est ex substãtia generantis produci qd generatur ẜm substantiam: ⁊ paucis interpositis subdit. Qr generatio est sine principio: ⁊ eterna opus nature existens. Ex istis colligo perfecte generationis rationem talez. s. ꝙ generatio est eterna productio alicuius ẜm substantiã per modum nature de substantia generantis. Per hoc ꝙ dicitur ẜm substantiaz excluditur generatio ẜm quid: que terminat ad esse accidentale. Per hoc ꝙ dicitur per modum nature excluditur productio per modum voluntatis. Per h ꝙ dicitur de substãtia generantis excluditur generatio que non fit de substantia generantis: sed de aliena: vt cũ ex aere generatur ignis. Per hoc ꝙ dicitur eterna excluditur generatio que est cum transmutatione: quia talis eterna esse non potest. Et generatio que est de parte substantie generãtis: ⁊ non de tota: quia non potest esse sine transmutatiõe: ⁊ ex ꝯñti nec sine initio. Et q: in gñatiõe que est de tota sba gñantis: genituz pfecte assimilat genitori. Ideo p h vocabulũ eterna excludit gñatio equiuoca: in qua

Rñsio. Gñatiõi filij dei cõpetit ratõ gñatiõis:

Gñatiõis pfecta rõ.

in qua genitum non perfecte assimilatur genitori. Per rationem ergo generationis supradictam excluditur omnis imperfectio que reperiri potest in generatione imperfecta. Cum ergo supradicta ratio generationis vere reperiatur in generatione filij dei vere sibi competit perfecte generationis ratio.

Ad rat^a Ad p^m. Transmutatio non est de ratione generationis perfecte. **Ad primum** in oppositum cum dicitur q de ratione perfecte generationis est transmutatio rc. Dico q falsum est: immo hoc spectat ad imperfectam generationem: que est de parte substantie generantis non de tota. ¶ Ad secundum cum dicitur q esse acceptum per generationem perfectam est receptum rc.

Ad 2^m. Dico q non omne acceptum est receptum in aliquo subiecto: alioquin non posset dici q tota substantia rei create esset accepta a deo: cum totius substantie non sit aliquod subiectum receptiuum: potest ergo dici q esse diuinum per generationem est acceptum non receptum in aliquo subiecto. Non omne acceptum est receptum. Accipere autem esse diuinum per generationem non est contra subsistentiam diuini esse. ¶ Ad tertium

Ad 3^m. cum dicitur q in nobis processioni verbi a mente nostra non vere competit perfecta generationis ratio. Dico q verum est: quia verbum nostrum non est aliquid in se subsistens: neq eiusdem substantie cum mente generante. verbum autem diuinum est in se subsistens: et eiusdem substantie cum patre generante. ¶ Ad quartum cum dicitur

Ad 4^m. q perfecta generatio est quidam progressus a non esse in esse rc. Dico q falsum est: immo hoc competit generationi ratione alicuius imperfectionis existentis in generatione. Hoc enim competit generationi in creaturis: que importat quendam exitum de potentia in actum.

Ad 5^m. ¶ Ad quintum cum dicitur q sine ratione generationis intelligitur esse diuinum summe perfectum rc. Dico q quamuis intelligatur esse diuinum summe perfectum in aliqua persona: que non generat: sicut in persona patris et filij: et in persona spiritussancti: tamen perfectio diuini esse requirit q communicetur per generationem: quamuis non generetur. ¶ Questio. II.

Ar p. **Secundo** queritur vtrum sit necessarium q inter generantem et genitum sit realis distinctio. Et videtur q non: quia idem potest mouere seipsum: quia secundum Ansel. libro de concordantia prescientie et lib. arb. longe ante finem. Voluntas est instrumentum seipsum mouens. ergo a simili idem

Scdo potest generare seipsum. ¶ Item generare est a patre. nec tamen a patre distinguitur realiter: quia generatio actiua est pater. ergo a simili non oportet q quamuis genitum

Tertio. sit a genitore q ab ipso distinguatur realiter. ¶ Item generatio in diuinis est ad verbum: sed ipse pater habet rationem verbi: vt videtur cum in seipso cognoscat illud quod cognoscit: ergo videtur q non sit realis distinctio inter genitum et generantem.

In op^m **Contra** Augustinus primo de trinitate. cap. primo. Nulla res est que seipsam gignat: vt sit. ¶ Item in humanis optime sequitur. Joseph est filius Jacob. ergo non est pater eiusdem. ergo a simili sequitur in diuinis hic est genitus. ergo non est genitor illius qui genuit eum: quod non esset verum: si non oporteret esse realem distinctionem inter genitorem et genitum.

Rnsio. Inter generantem et genitum necessariam esse realem distinctionem. **Respondeo** q necessarium est q inter genitorem et genitum sit realis distinctio: quia generare est agere: sed agere radicatur in entitate agentis. ergo secundum rationem intelligendi prius est aliquis q generet. Sed si aliquis posset generare seipsum: cum generans per generationem dat esse genito: posset esse q secundum rationem intelligendi prius aliquis generaret q esset. Sequitur ergo q nullus potest generare seipsum. Quapropter dicit Ansel. in libro de proces. spiritussancti: longe post principium. Nec natura permittit: nec intellectus capit existentem de aliquo esse de quo existit. Necessarium est ergo q inter generantem et genitum sit realis distinctio non in re essentiali: quia vna est essentia in diuinis in tribus personis: sed in re personali et notionali. Et quia essentia dicit quid non distinctum nec distinguens: et persona dicit rem distinctam et per se subsistentem: et notio dicit quasi formalem distinctionis rationem: Ideo propter distinctionem que est inter genitum et genitorem non potest dici filius aliud a patre nec econuerso: quia neutrum genus significat per indifferentiam: et per se sumptum substantiuatur. et ideo per se sumptum notat alietatem in substantia: sed filius est alius a patre. et econuerso. quia masculinum genus et femininum cum per se sumuntur si sunt adiectiua: adiectiue retinentur. Unde non dicunt distinctionem: nisi circa terminos personales et notionales positos in locutione: et quia neutrum genus cum alicui termino substantiuo adiungitur immediate: est adiectiuum adiectiue retentum: ideo quando additur termino personali notat distinctionem in supposito. Unde ista est vera. Pater est aliud suppositum a filio: et quia alius importat alietatem secundum exigentiam termini: cui immediate adiungitur: ideo hec est falsa. Pater est alius deus a filio. et quia masculinum genus est perfectius q femininum. ideo per quandam appropriationem alius per se sumptum dicit alietatem in persona. et alia dicit alietatem in notione: quia persona significat rem per se stantem: notio autem significat rem vt in alio existentem: quamuis idem sit re persona et proprietas: per quam persona distinguitur.

Licet pater sit alius a filio non tamen aliud.

Ad ar^a Ad p^m. **Ad primum** in oppositum cum dicitur quia idem potest mouere seipsum rc. Dico q verum est si ratione alterius mouet: et ratione alterius mouetur: quia mouet se ratione sui actiui: et mouetur ratione passibilis sui. Et preterea ex hoc q aliquid mouet se: cum motor per motum non det mobili esse simpliciter: non sequitur q aliquis prius secundum rationem intelligendi habeat agere q esse: q inconueniens sequeretur si aliquis generaret seipsum: sicut fuit ostensum in corpore questionis. ¶ Ad secundum cum dicitur q generare est a patre rc. Dico q hoc non proprie dicitur: quia hec prepositio a importat habitudinem principij: et generare non est aliquid principiatum a patre: sed debet dici q generare est actus patris per potentiam generatiuam: nec videtur dicere vltra patrem et potentiam generatiuam ipsius patris nisi relationem ad filium: vt ad illum qui per naturam de substantia eius est. Et potest poni aliquale exemplum: quamuis multum remotum in nobis in productione intellectionis formate que est verbum nostri intellectus representans verbum eternum. Producere enim intellectionem non dicit vltra intellectum formatum: nisi quandam relationem ad ipsam intellectionem. ¶ Ad 3^m cum dicitur q pater habet rationem verbi rc. Dico q falsum est. De ratione enim verbi non tantum est q in eo cognoscatur aliquid: sed etiam q sit productum per modum intellectus: quamuis autem pater cognoscat in seipso: quia tamen productus non est: rationem verbi non habet.

Ad 2^m. A. ppo gd ipotet.

Ad 3^m.

Consequenter queritur de secundo principali. Et circa hoc queruntur duo. ¶ Primo vtrum pater ab eterno genuit filium. ¶ Secundo vtrum semper generet eum.

¶ Questio prima.

Ar p. **Primo** ostendo q pater ab eterno non genuit filium: quia sicut se habet generatio ad esse: ita corruptio ad non esse. Sed omne quod corrumpitur desinit esse. ergo omne quod generatur

Scdo incipit esse: sed nihil tale ab eterno est genitum. ¶ Item

nihil accipit qd iam habet:sed filius accepit esse a patre. ergo aliquando non habuit esse:sed qd accepit esse post
Tertio. non esse ab eterno genitum non est. ¶ Item principium est ante principiatu:sed pater est principium filij.g est prior filio:q non esset verum si filium genuisset ab eterno.
Quarto ¶ Item essentia nihil potuit producere ab eterno:vt in scdo libro declarabitur.ergo a simili persona nihil potuit
Quito. producere ab eterno. ¶ Item cum filius habeat esse a patre sicut a principio:ipse habet principium essendi:sed in diuinis idem est esse τ duratio.ergo filius habet pn^m sue durationis.s3 nihil tale videt ee genitu ab eterno.

In opp^m **Cõtra** Filius est deus: ergo si non esset genitus ab eterno:esset deus recens: contra psalmistam dicentem. Non erit in te deus recens filius ergo est genitus ab eterno. ¶ Item in Symbolo Athanasij dicitur: Eternus pater:eternus filius. ¶ Item aliter filius non esset equalis patri:quod falsum est cum dicatur in Symbolo. Tres persone sunt coequales.

Rñsio. Patrem ab eterno pduce filiu. **Rñdeo** q pater genuit filium ab eterno:quia cum pater non sit productus: statim occurrit hec veritas intellectui q pater habuit esse ab eterno: τ cum declaratum sit superius q in tribus personis est vna essentia:quam filius per generationem accepit a patre:sequitur q pater per generationem filij esse dedit filio generando.ergo dedit sibi esse eternum. Sed genitus habens esse eternum:τ essentiam eternam:non potuit esse genitus nisi ab eterno. ¶ Preterea natura non impedita sine mora exit in suam actionem qcitius potest.sed natura in patre nullo modo est impedita.ergo per illam pater genuit qcitius potuit.cum ergo filio nõ repugnaret esse ab eterno: cum per generationem acceperit esse eternum:sequit q pater potuit ipsum generare ab eterno:τ ex consequenti genuit. ¶ Preterea summa actualitas in vtroq exigit:vt nunquam fuerit potentia ad generare sine generare:nec ad generari sine generari:quod non esset verum:si pater ab eterno filium non genuisset. ¶ Preterea quãuis innouatio in actione exteriori non includet mutabilitatem in agente:vt patet: quia deus creat de nouo sine sui mutatione:tamen inouatio in actione interiori:que manet in agente iucludit mutationẽ in agente.cum ergo generatio in diuinis sit actio intrinseca:innouatio in generatione includeret mutationem in deo:sed si pater non genuisset filium:ab eterno fuisset generatio noua.ergo pater genuit filium ab eterno.

Ad ar^a. Ad p^m **Ad primum** in oppositum cum dicit q sicut se habet generatio ad esse: ita corruptio ad non esse τc. Dico q verum est de generatione q est species mutationis.generatio autem filij dei non est mutatio. ¶ Ad secundum cum dicitur q nihil accipit
Ad 2^m. quod iam habet τc. Dico q in diuinis est instantia:quia ab eterno filius habet esse:τ ab eterno accepit esse: sed tamen prius fm rationem intelligendi fuit accipere q habere. Ideo enim ab eterno habet: quia ab eterno accepit. ¶ Ad tertium cum dicitur q principium est ante
Ad 3^m principiatum τc. Dico q principium τ principiatu possunt considerari dupliciter.vel fm q sunt:vel sub habitudine principij τ principiati. Primo modo principium in creaturis antecedit principiatum natura vel tempore. In deo vo nullo mõ. Unde pater fm id quod est non precedit filium nec natura nec duratione:sed tm fm rationem intelligendi. Inquantum vero relatiua sunt: sic non precedit pater filium:etiam fm rationem intelligendi:quia relatiua inquantum relatiua simul sunt in intellectu. ¶ Ad quartum cum dicitur q essentia nihil po-
Ad 4^m. tuit producere ab eterno τc. Dico q illud simile non est bonum:quia vt ostendetur in secundo:creatura non est capax durationis eterne:cum accipiat aliud esse a creante.quia eoipso accipit esse nouum. Persona autem diuina quãuis producta sit:capax est durationis eterne:quia non accipit aliud esse absolutum ab essentia producentis. Essentia autem non potest producere nisi creaturas.
¶ Ad quintum cum dicitur q filius habet principium essendi τc. Dico q verum est de principio originante nõ ipsum esse:sed personam que accipit esse:non tamen verum est accipiendo principium pro termino initiari. Et ita dico de filij dei duratione:quia ipse filius a patre accepit τ esse τ durationem eandem quam habet pater. Ad 5^m.

¶ Questio. II.

Secundo queritur vtrum pater semper generet filium. Et videtur q non. Augustinus libro. lxxxiij. q. qõne. xxxvij. Qui semper nascitur nondum est natus: sed filius est natus: ergo non semper nascitur.ergo non semper generatur. ¶ Item philosophus primo Peryar. Quod fit non est:ergo a simili quod generatur genitum non est. sed filius dei genitus est. ergo non generatur. Ar p. Scdo
¶ Item generari terminatur ad genitum esse.sed filius dei genitus est.ergo eius generatio terminata est. ¶ Item nobilius est genitum esse q generari: quia generari est via ad genitum esse:sed qd nobilius est:deo est attribuendum:τ minus nobile ab eo remouendum: ergo videtur q filius genitus est τ non generatur. ¶ Item reprehenduntur illi qui dicunt q mundus semper creatur: quia quod creatum est amplius nõ creatur.ergo similiter qd genitum est amplius non generatur. Tertio. Quarto

Cõtra Dicit Glo. super illud Jeremie. xj. Inuenta est contumacia:τ est Origenis fm Magistrum in littera q Saluator noster semper nascitur: ergo semper generatur. ¶ Item si deus ab eterno genuit τ modo non generat:mutatus est:quod impossibile est. Semper ergo generat filium. ¶ Item inconueniens est aliquam potentiam in deo non esse in actu suo.ergo potentia generatiua in deo semper est in actu suo. ergo cum nõ generet alium filium:semper generat istum. ¶ Item in his que sunt sine motu simul sunt factum esse τ fieri. Unde cum ego video rem aliquam: quãdiu video eam visus meus immutatus est ab ea:τ semper imutatur. Unde τ a visu meo ipsa res simul visa est τ videtur. ergo cu generatio filij non sit per motum: videtur q simul sit genitus τ generetur. In opp^m

Respondeo q filius dei ab eterno genitus est: τ semper generatur. Unde simul generatus τ genitus est:quod nitutur quidam ostendere per hoc quia habet simplicitatem cum immensitate. quia enim immensus generatur sine fine:τ quia simplex totus genitus est. ¶ Sed hoc non videtur satis sufficienter declarare propositum: quia non tantũmodo semper genitus est sub ratione qua simplex.sed etiam sub ratione qua immensus: nec tantummodo semper generatur sb ratione qua immensus: sed sub ratione qua simplex. Rñsio Filiu dei ab eterno genitu esse τ sp gñari
¶ Alij volunt declarare propositum per alium modum qui magis mihi placet. Q3 enim in his que fiunt per motum non possit esse simul fieri τ factum esse:hoc est quia motus est entis in potentia fm q hu^s. fm philosophum 3° phyficoz. Unde illud quod mouetur est in potentia ad illud ad quod mouetur. Et ideo fm philosophum.6. physicorum. Nihil mouetur ad illud quod iam habet. Et quia cum aliquid factum est:inde habet illud ad qd ordinabat motus factionis. ¶ Item non potest esse q aliquid simul fiat:τ factum sit loquendo de factione proprie dicta que est per motum: quãuis omne illud quod fit per instantaneam mutationẽ in eode3 instãti fiat τ factum sit:tñ transit fieri, remanẽte facto ee:eo q tale fieri nũc importat primo accipe ee ab alio. Cum ergo gñatio filij dei alia op^o T. c. 6. T. 2.32.

filij dei:sit sine mutatione z motu:quapropter pprie di/ci non pōt ibi esse fieri nec factuʒ esse. Uidetur q̃ simul sunt ibi generari z genitum esse respectu eiusdeʒ psone. ¶ Pre' in generatione que est cuʒ mutatiōe vel motu: ipsa mutatio est generatio actiua inquantum est a gene/rante:z generatio passiua inquantum est in genito:sicut

Ar.c.20. sm phum.3.phyſi.c.de motu.Actio z passio radicantur in vno motu:ita q̃ idem motus inquantum est a moué/te est actio:z inquantum est in mobili est passio. Genera tio ergo actiua vltra illam mutationem z actionem ma/nentem in agente non dicit nisi relationem generantis ad genitum:sicut ad illum de sua substantia est naturali/ter.z generatio passiua vltra illam mutationem non di/cit nisi relationem geniti ad genitorem:vt ad illuʒ de cu/ius substantia est naturaliter.Cum ergo in diuinis sit ge neratio sine mutatione z motu:eo q̃ mutatio in genera/tione spectat ad generationis imperfectionem:sequitur q̃ generatio actiua non dicit vltra potentiam generati/uam ipsius patris z ipsum patrem:z actionem manen/tem in generante nisi relationem ipsius genitoris ad ge/nitum sicut ad illum qui est de sua substantia est natura/liter.z generatio passiua non dicit nisi relationem ipsius geniti ad genitorem:sicut ad illum a quo est naturaliter in identitate substantie.Sicut ergo in diuinis semper est illa relatio genitoris ad genitum z geniti ad genitorem: ita semp est in diuinis generatio actiua:z generatio passi ua.Pater ergo semp filiuʒ generat z semp filius gñaf.

Ad ar^a Ad p^m. **Ad p̄muʒ** in oppositum cum dicitur q̃ qui sem/per nascitur nondum est natus zc̃. Di co q̃ verum est in creaturis que nascuntur per motum in quibus non potest simul esse nasci z natum esse. In di

Ad 2^m uinis autem non est veruʒ.¶ Ad secundū cum dicitur q̃ illud quod fit non est zc̃. Dico q̃ verum est de fieri quod est cum motu. Et quia proprie loquendo non in/uenitur fieri nisi cum mutatione:vel motu:ideo genera/tio filij dei nō est in fieri:nec in facto esse proprie loqué/do : sed est in esse inuariabili : simul tamen est ibi gene/

Ad 3^m rari z genitum esse.¶ Ad tertium cum dicitur q̃ gene/rari terminatur ad genitum esse zc̃.Dico q̃ verum est: prout terminatum esse excludit imperfectionem.Si au/tem accipiatur sm q̃ excludit durationem:sic non ter/minatur generatio ad genitum esse in diuinis:sed tantū modo in creaturis.Generatio enim filij dei summe per/

Ad4^m. fecta est:z tamen semper durat. ¶ Ad 4^m cum dicitur q̃ nobilius est genitum esse q̃ȝ generare zc̃.Dico q̃ non est verum nisi in creaturis:in quibus generari z genituʒ

Ad 5^m. esse simul esse non possunt.¶ Ad quintuʒ cum dico q̃ illud quod accipit pro simili nō est simile:quia creari est nunc primo modo de aliquo non esse:nullus autem po/test dicere q̃ mundus nunc primo est.Et ideo non debe mus dicere q̃ mundus nunc creatur.Unde ibi est ratio quare non simul compatiuntur se semper creari : z crea/tum esse respectu eiusdem rei que assignari nō possit ad ostendendū filiuʒ non posse simul generari:z genitū eē. :

Consequenter queritur de tertio principali. Et cir/ca hoc queruntur duo.¶ Primo vtrum cōue/nientius significetur eterna generatio per ver/bum presentis temporis:q̃ȝ per verbum preteriti.¶ Se cundo vtrum conuenientius per verbum preteriti q̃ȝ p verbum futuri. ¶ Questio prima.

Ar p. **Primo** ostendo q̃ conuenientius signifi/cetur eterna generatio per verbū presentis temporis q̃ȝ preteriti:quia in eternita/te nihil preterit:sed in eternitate presens est : er/go cum generatio filij sit eterna:conuenientius exprimi tur per verbū p̄sentis tpis dicendo pater ab eterno gene rat filium q̃ȝ per verbum preteriti dicendo pater ab eter no genuit filiuʒ. ¶ Item Isidorus li.7.ethy.cap.p̄.de/

us non nouit fuisse vel futurum esse:sed non negatur qn deus nouerit presens tempus.ergo ad significanduʒ reʒ diuinam magis competit presens tempus q̃ȝ preterituʒ. Scdo

¶ Item deus qui conuenientissime se nominare nouit magis nominauit se Exo.iij.per verbum presentis té/poris dicendo.Ego sum qui sum : z qui est misit me ad vos:q̃ȝ per verbum preteriti temporis:ergo cum eterna generatio realiter idem sit q̃ ipse deus conuenienti^s ex/primitur per verbum presentis temporis q̃ȝ preteriti. Tertio.

¶ Item sicut dictum est in questione precedenti : pater semper generat filium:ita q̃ semper est ibi potētia actui coniuncta.sed hoc magis representatur per verbuʒ pre/sentis temporis q̃ȝ preteriti. Quarto

Contra quod significatur vt in fieri nō significa/tur per modum ita perfectum:sicut quod significatur vt in facto esse:sed eterna generatio cum si/gnificatur per presens tempus : significatur vt in fieri. Sed per preteritum tempus significatur vt in facto eē. ergo conuenientius significatur per preteritum q̃ȝ per presens.¶ Item preteritum inquantum preterituʒ im/portat immutabilitatem:non aūt presens inquantuʒ pre sens:q̃uis presens inquantuʒ eternum immutabilitaté importet:ergo cuʒ diuina generatio sit omnino imutabi lis videtur apertius significari per verbum preteriti té/poris q̃ȝ per verbū presentis. ¶ Item Aug^o lib.lxxxiij. qōnuʒ:qōne.xxxvj.Melior est semper natus q̃ȝ qui sem per nascitur:sed eo modo conuenientius significatur fi/lij dei generatio quo expressius bonitas eius exprimitur ergo conuenientius per verbum preteriti téporis q̃ȝ pre sentis eterna filij dei generatio significatur. ¶ Iteʒ eter/na sapiētia qui est filius dei generationé suam exprimit. Prouerb.8.per verbuʒ preteriti téporis:dicendo. Dñs possedit me in initio viarum suarū.Et dicēdo.Ante oēs colles ego parturiebar.sed ipsa puenientissime noiare se nouit.ergo puenietissime per vbū p̄teriti tpis noiaf. In op^m

Rñdeo q̃ cum presens eternitati cōueniat sm se: non aūt preteritū:q̃ non dicimus de deo fuit nisi inquātum aliqua pars durationis successiue si/bi coexistit.Uidetur q̃ simplr dicendo z habendo aspe ctum ad naturam rei:puenientius exprimif eterna gene ratio per verbuʒ presentis téporis tm̃ q̃ȝ per verbuʒ pre/teriti temporis per se.Unde Orige.super illud verbum Jeremie.Inuenta est coniuratio . Saluator noster semp nascitur.Unde ait in libro Sapientie.Ante omnes col/les me dominus generat:z non vt quidam male legunt generauit:habendo tamen respectum ad excludendum errorem de cordibus hominum simplicium : ne possent estimare illam generationem esse in fieri:conuenientius exprimitur per verbum preteriti temporis per se dicen/do. Ab eterno pater genuit filium : q̃ȝ per verbum pre/sentis temporis per se dicendo . pater ab eterno generat filium : quia tamen illa generatio talis est q̃ semper est perfecta:z tamen genitus semper generatur:vt in prece denti questione declaratum est . Ideo conuenientissime declaraf per verbum p̄sentis tpis z participium preteri/ti:dicendo. Pater generat genitum ab eterno : vel per verbum preteriti temporis z aduerbium presentis:dicé do.Ego hodie genui te.sicut scribitur in psal.quia sic si/gnificatur ipsa generatio : vt perfecta z vt permanens: quia preteritum exprimit eam vt perfectaʒ:z presens vt permanentem.Unde z Gregorius.xxix.moral. in prin/cipio:exprimens ipsam generationem passiuam:dicit de filio dei congruentius dici semper natus q̃ȝ semper na/scitur:quia per hoc q̃ dicitur natus ostenditur esse per/fecta.Et per hoc q̃ dicitur semp eē:pmanés demōstraf.

Rñsio ad pue nientius exprimit gñia eter na p vbū psens q̃ p pteritū iʒ puenie tissime p vbū pñs z ptici^m pteriti vl ecōtra.

Ad oīa arg^a. sis. Ex his patet facilius Responsio ad argumenta ad vtrāqʒ partem. Argumenta ad primā partem ostendunt ꝙ cōuenientius exprimit per verbum presentis temporis per se:ꝙ̄ per verbum preteriti temporis per se habendo aspectuʒ ad naturam rei. Et hoc videt verum. ¶ Argumenta aūt ad partem aliam ostendunt ꝙ cōuenientius exprimit per verbum preteriti temporis per se:ꝙ̄ per verbum presentis tēporis per se habendo respectum ad excludendum errorem de cordibus simplicium. Sed omnibus cōputatis ꝯuenientius exprimitur:vt dictum est per verbum preteriti temporis cuʒ aliqua nota presentis. vel per verbum presentis temporis cum participio preteriti temporis simul ꝙ̄ per alterum tm̄.

¶ Questio. II.

Secundo queritur sine argū. Utrum conuenientius significetur eterna generatio per verbum preteriti temporis ꝙ̄ per verbum futuri: hoc est querere qd conuenienti^us dicitur:pater genuit filiuʒ:aut pr̄ filiū gñabit.

Respondeo ꝙ longe conuenientius dicitur pater genuit ꝙ̄ generabit:q: per verbum preteriti temporis significatur generatio esse perfecta ꝙ̄uis non esse in actu:quia per hoc ꝙ dico genuit ex vi verbi preteriti temporis non ostenditur permanentia generationis:ꝙ̄uis ex natura rei bene sequatur:in diuinis fuit generatio:ergo adhuc permanet. Per verbum aūt futuri temporis non ostenditur neqʒ perfecta neqʒ permanens:q: futurum caret actualitate:ꝛ perfectione. Et ideo non ita conueniēter dicit pr̄ generabit:sicut pater genuit. Utrūqʒ tamen dici pōt:q: sicut verbum preteriti temporis dicitur de deo inquātum aliqua pars durationis successiue sibi coexistit:ita verbum futuri temporis dicitur de deo inquantum futura duratio sibi coexistit. Unde ꝛ vere dicitur deus fuit:deus est:ꝛ deus erit. ꝛ pater genuit:pater generat:pr̄ generabit. Unde Esa. vltimo. Annunciat generatio per verbum futuri temporis:cum in persona patris dicitur. Si ego qui ceteris generationem tribuo sterilis ero dicit dn̄s. quasi dicat:nō. Ecce dicendo non ero sterilis. idem est ꝙ generabo vel sine generatione non ero.

Cōuenienti^us exꝑmitur eterna gñā^o p vbū preteriti ꝙ̄ futuri tpīs

Circa lrāʒ. ¶ Non est aliud pater:aliud filius.) Contra videtur sequi alius:ergo aliud. Respondeo. Uerum est in creaturis:in quibus nō est distinctio in persona sine distinctione in essentia. In deo aūt est distinctio in persona sine distinctione in essentia. ¶ Coeterne sibi sūt tres persone.) Contra sequitur vt videtur. Tres coeterni:ergo tres eterni:sed vt dicitur in symbolo. Non sunt tres eterni. Responsio ꝙ in diuinis. Nomen significans substantiā reperitur ſm triplicem modum. Quoddam enim est significans substantiā per modum substantie:ꝛ tale nullo modo debet dici in plurali siue sit substantiuū vt hoc nomen deus:siue substantiuatum:vt hoc nomen eternum. vnde tres persone non debent dici dij:nec plura eterna. Quoddam significat per modum adiacentie: sicut adiectiua adiectiue retenta:ꝛ quia talia trahunt numerū a suppositis possunt dici in plurali:ꝛ talia sunt verba ꝛ participia. Aliud est nomen qd̄ significat substantiā in adiacentia cōnotando inter relationem mutuaʒ: sicut hoc nomen coeternus:ꝛ tale etiam pōt dici in plurali. Unde bene dicitur tres persone sunt coeterne. Splendor qui gignitur ab igne atqʒ diffunditur coeuus est illi. Ex hoc videtur argui ꝙ illuminatio medij fit in instanti. Et quia hoc aliquibus videtur dubium:ꝛ aliquibus falsum:ideo glosant auctoritatem sic:vt per splendorem intelligatur ipsa lux existens in sua radice:vel per splendorem intelligunt initium diffusionis ipsius lucis:quod quideʒ initiū in instanti est siue illuminatio medij fit in instanti:siue non. Utrum aūt medium illuminetur in instanti vel nō:in scdo libro declarare propono. ¶ Quod ex eo nascitur non potuit aliud esse ꝙ̄ viuens:) quia enim deus est vita:ꝛ in vita nihil est nisi viuens non potuit ꝓduci a deo in identitate substantie nisi viuēs. ¶ Quod ex viuo viuum natum est.) Habet natiuitatis ꝑfectionē sine nouitate nature.) Uerum est de viuo in quo nihil est non viuens:ꝛ in quo nihil est in potentia. Et in hoc excluditur generatio in creaturis:vbi aliquando de viuo nascitur non viuum:ꝛ aliquando de viuo viuum: quod non habet nature perfectionem:ꝛ qd̄ nascitur de creatura nascitur cum nouitate nature. ¶ Sacramento natiuitatis.) idest sacro secreto. ¶ Pater enim generatione actor filij est.) Nota ꝙ actor proprie non dicit hic causalitatem. Unde debet glosari actor. i. principiū. ¶ Ab eterno auctore eterna natiuitas est.) Contra si illud argumentum esset bonum:videretur ꝙ etiam sequeretur ab eterno eterna creatio:qd̄ falsum est. Respondeo. Non est simile: q: natiuitas filij dei est de substantia generantis tota. Unde filius nascendo non accepit nouum esse:sed idem esse absolutum:qd̄ habet pater. Creatura autē non accepit idē esse quod habet creator. Quapropter sequitur ꝙ accepit nouum esse.

¶ Hic de spiritusancto agitur. ꝛ ꝑus ꝙ sit amor patris ꝛ filij dicitur.

¶ Distinctio. X.

Nunc post filij eternitatē de spiritusancto quātuʒ deo donāte videre cōcedit differamus. Spūssctūs amor est siue charitas siue dilectio pr̄is ꝛ filij. Unde Aug^o. in. xv. li. de tri. ait. Spūssāctus nec patris est solius:nec filij est solius: sed amborū. ꝛ ideo cōmunē:qua inuicē se diligunt pater ꝛ filius:nobis insinuat charitatem. Aug^o

¶ Qd̄ spiritussanctus proprie dilectio dicatur. ꝛ tamen trinitas sit dilectio.

Joānes auteʒ in epistola canonica ait. Deus charitas est. non dixit spiritussanctus charitas est. Qd̄ si dixisset: absolutior esset sermo:ꝛ non parua pars questionis decisa. sed quia dixit. deus charitas est:incertum est:ꝛ ideo querenduʒ est. vtruʒ deus pater sit charitas. an filius. an spiritussanctus:an deus ipsa trinitas: quia ꝛ ipsa non tres dij:sed vnus deus est. Ad quod Augustinus in codeʒ libro ita dicit. Nescio cur sicut sapiētia ꝛ pater dicit ꝛ filius ꝛ spiritussanctus. ꝛ simul omnes. non tres:sed vna sapientia: non ita ꝛ charitas dicatur pater ꝛ filius ꝛ spiritussanctus:ꝛ simul omnes vna charitas. Non ideo tamen quisqꝫ nos incōuenienter estimet charitatem appellare spiritūsanctum. q: ꝛ deus pater ꝛ deus filius potest charitas nūcupari. sicut proprie verbum dei etiam sapientia dei dicitur:cum ꝛ pater ꝛ spiritussanctus sit sapientia. Rn̄sio.

¶ Sicut verbum dei proprie dicitur sapientia: ꝛ tamen tota trinitas dicitur sapientia. ita ꝛ spiritussanctus proprie dicitur charitas. ꝛ tn̄ pater ꝛ

ter ꝛ filius ꝛ spiritussanctus dicitur charitas.

Si ergo proprie aliquis horum trium charitas nuncupari debet. quis aptius ꝙ spiritussanctus? vt. s. in illa summa simplicique natura non sit aliud substantia ꝛ aliud charitas. sed substātia ipsa sit charitas. ꝛ charitas ipsa sit substantia: siue in patre: siue in filio: siue in spiritusancto: ꝛ tamen spiritussanctus proprie charitas nuncupatur. Ecce his verbis aperte dicit Aug. ꝙ in trinitate charitas aliquando refertur ad substantiam. que cōmunis est triū personarum. ꝛ tota in singulis: aliquādo specialiter ad personā spiritussancti. sicut sapientia dei aliquādo pro substātia diuina. aliquādo pro filio accipitur. ꝛ hoc in multis fieri reperitur.

¶ Exēplis firmat eadē nomina proprie ꝛ vniuersaliter accipi.

Pluribus enim exēplis doceri pōt multa rerū vocabula ꝛ vniuersaliter poni: ꝛ proprie quibusdā rebus adhiberi. sicut legis nomine aliquādo simul omnia veteris instrumenti significantur eloquia: aliquādo autem proprie vocatur lex que data est per moysen. Multa alia suppetūt exēpla. sed in re aperta vitāda est longitudo sermonis. Sicut ergo vnicū dei verbum proprie vocamus nomine sapiētie: cum sit vniuersaliter ꝛ spiritussanctus ꝛ pater ipsa sapientia. ita spiritussanctus proprio vocabulo charitas nuncupatur: cum sit pater ꝛ filius vniuersaliter charitas.

¶ Auctoritatē ponit ꝙ filius proprie dicatur sapiētia.

De spū scō testimoniū q̄rit ꝛ inuenit vbi dicatur eē caritas.

Sed dei verbū: idest vnigenitus dei filius aperte dictus est dei sapiētia ore apostoli dicētis. Christum dei virtutē ꝛ dei sapientiam. Spiritus autē sanctus vbi sit dictus charitas: inuenimus: si diligenter Joānis apostoli eloquium scrutemur. qui cum dixisset. Diligamus inuicē. quia ex deo est dilectio: adiunxit. Et omnis qui diligit ex deo natus est: quia dilectio deus est. Hic manifestauit se dixisse eam dilectionem esse deum quā dixit ex deo. Deus ergo ex deo est dilectio: sed quia ꝛ filius ex deo patre natus est. ꝛ spiritussanctus ex deo patre procedit. quē potius eorum hic debeamus accipere dictum esse dilectionē: merito queritur? Pater enim solus ita deus est vt nō sit ex deo: ꝛ ideo dilectio que ita deus est: vt ex deo sit: non ipse pater est: sed aut filius: aut spiritussanctus. Sed in cōsequētibus cū dei dilectionē cōmemorasset Joānes: qua dilexit nos: ꝛ hinc hortatus esset: vt nos inuicem diligamus: atque ita deus in nobis maneat: quia vtique dilectionē deum dixerat: statim volens de hac re apertius aliquid eloqui: inquit. In hoc cognoscimus: quia in ipso manemus: ꝛ ipse in nobis: quia de suo spiritu dedit nobis. Spiritus itaque sanctus de quo dedit nobis: facit nos in deo manere: ꝛ ipsum in nobis: hoc autē facit dilectio. Ipse est ergo deus dilectio. Deus ergo spiritussanctus qui procedit ex deo: significatur vbi legitur. Deus dilectio est: ꝛ dilectio ex deo est. Ecce his verbis aperte dicit Aug. spiritumsanctū esse charitatē patris ꝛ filij: ꝛ in tantum quoque sermonem produxit: vt videatur dixisse spiritūsanctum non solum esse dilectionem patris ꝛ filij qua seinuicem ꝛ nos diligunt: sed etiā qua diligimus deū. Sed vtrum ipse sit charitas qua nos diligimus deum in sequenti explicabitur.

¶ Redit ostēdere quod proposuerat. s. ꝙ spiritussanctus sit amor quo pater a filio ꝛ filius a patre diligitur.

Nunc vero quod incepimus ostendere curemus. s. spiritumsanctū dilectionem esse siue amorem patris ꝛ filij. quo. s. pater diligit filium ꝛ filius patrē. De hoc Hieronymus super. xiiij. ps. ait. Spiritussanctus nec pater est nec filius: sed dilectio quam habet pater in filium: ꝛ filius in patrem. Aug. quoque in sexto libro de trinitate ait. In omnibus equalis est patri filius: ꝛ est vnius eiusdemque substantie. Quapropter etiam spiritussanctus in eadem vnitate substantie ꝛ equalitate consistit. Hiero.

¶ Quid sit spiritussanctus hic aperitur.

Siue enim sit vnitas amborum siue sctitas: siue charitas: manifestum est ꝙ non aliquis duorum est quo vterque coniungitur. quo genitus a gignente diligatur: genitoremque suum diligat: sintque nō participatione: sed essentia sua: neque dono superioris alicuius: sed proprio suo seruantes vnitatē spiritus in vinculo pacis. Ecce hic habes spiritumsanctū esse quo filius diligitur a patre: ꝛ pater a filio: ꝛ quo illi duo seruant vnitatem pacis. Spiritus ergo sanctus. vt ait Aug. in eodē: cōmune est aliquid patris ꝛ filij quicquid illud est. At ipsa cōmunio consubstantialis ꝛ coeterna est: que si amicitia conuenienter dici potest: dicatur: sed aptius dicitur charitas ꝛ hec quoque substantia: quia deus substātia est. ꝛ deus charitas est. Tria ergo sunt ꝛ non amplius. vnus diligēs eum: qui de illo est: ꝛ vnus diligēs eum de quo est: ꝛ ipsa dilectio. Que si nihil est: quomodo deus dilectio est? Si non est substantia: quomodo deus substantia est?

¶ Quod spiritussanctus sicut cōis est patri ꝛ filio: ita commune nomen habet proprium.

Hic notādum est ꝙ sicut spiritussanctus in trinitate specialiter dicitur charitas que est patris ꝛ filij vnio: ita ꝛ nomen tenet proprie: quod patri ꝛ filio cōmuniter quodāmodo congruit. Unde Aug. in. xv. lib. de trinita. Si charitas inquit qua pater diligit filium: ꝛ patrem diligit filius ineffabilē cōmunionē demōstrat amborum: quid cōueniētius ꝙ vt ille proprie dicatur charitas: qui spiritus est cōmunis ambobus? Aug.

Hoc enim sanius creditur ⁊ intelligitur: vt nõ solum spiritussanctus charitas sit in illa trinitate. sed non frustra ꝓprie charitas nuncupet: ꝓpter illa que dicta sunt. sicut non solus in illa trinitate vel spiritus est vel sanctus. q: ⁊ pater spiritus: ⁊ filius spiritus: ⁊ pater sanctus et filius sanctus: ⁊ tñ ipse non frustra dr̃ spiritussanctus. Qui enim est cõmunis ambob⁹ id vocatur ipse ꝓprie qḋ ambo cõmuniter. Alioquin si in illa trinitate solus spiritussanctus est charitas: ꝑfecto ⁊ filius non solius patris: sed etiã spiritussancti filius inuenit. Ait enim apls de deo patre. Trãstulit nos in regnũ filij charitatis sue. Si ergo nõ est in ista trinitate charitas dei nisi spiritussanct⁹: filius est etiã spiritussancti. Sed q: hoc absurdissimũ est: restat vt nõ solus ibi sit charitas spũssanctus. s3 ꝓpter ista de quibus satis disserui ꝓprie sic vocatur. :

¶ Distinctio. X.

NUnc post filij eternitaté ⁊c̃. Supra determinauit magister de generatiõe filij a patre. ¶ In hac parte determinat de processione spiritussancti ab vtroq3: ⁊ diuiditur pars ista in partes duas. ¶ In prima determinat de eterna ꝓcessione spiritussancti. ¶ In secũda de ipsius ꝓcessione tẽporali in principio di. xiiij. ibi. (Preterea diligenter notandum est.) Prima diuidit in partes tres. ¶ In pᵐa determinat de processione spiritussancti in cõparatione ad personã procedenté. ¶ In secunda in comparatione ad principiũ a quo ꝓcedit di. xj. ibi. (Hic dicendum est spiritumsanctũ.) ¶ In tertia in cõparatione ad generationem di. xiij. ibi. (Post hoc ꝯsiderandum est.) Prima diuiditur in partes quattuor. ¶ In prima ostẽdit ꝙ spiritussanctus est amor patris ⁊ filij. ¶ In scd̃a ꝙ est amor non a ꝓprietate: sed etiã ꝓprie. ibi. (¶ Pluribus enim exẽplis.) ¶ In tertia ꝙ est amor communis vtriq3. ibi. (Nunc vo qḋ incepimus.) ¶ In quarta ꝙ ideo h3 nomen cõe: q: est amor cõis vtriq3. ibi. (Hic notãdũ est.)

CIrca hanc distinctioné de duobus principaliter potest queri. ¶ Primo de modo procedẽdi spiritussancti. ¶ Secũdo de proprietatibus ꝯuenientibus sibi. ¶ De primo possunt queri tria. ¶ Primo vtrum spiritussanctus ꝓcedat per modũ volũtatis. ¶ Scd̃o vtrũ ꝓcedat per modũ amoris. ¶ Tertio vtrũ per modũ mutui amoris. Q. I.

Ar p. PRimo ostendo ꝙ spiritussanctus non procedit per modũ volũtatis. Non eni videt diuina persona per eundem modũ emanare: per qué procedunt creature a deo: sed creature ꝓcedunt a deo per modu3 volũtatis. ergo spiritussanctus non ꝓcedit per modũ voluntatis. ¶ Ite3 quicqd
Scdo ꝓcedit per modum voluntatis: videt procedere per modum intellectus: q: intellectus dirigit voluntaté: sed spiritussanctus non procedit per modum intellectus: q: sic verbũ dei procedit. ergo spiritussanctus nõ procedit per modum voluntatis. ¶ Item productio per modu3 vo-
Tertio lũtatis non terminat ad simile in natura: sed spiritussanctus procedit sicut similis in natura principio a quo procedit. ergo non ꝓcedit per modum voluntatis. ¶ Ite3
Quãto sicut in diuinis intellectus est natura: ita volũtas est natura: sed persona que procedit per modũ intellectus procedit etiã per modũ nature. ergo videt si spiritussanctus procederet: per modum voluntatis: procederet etia3 per modum nature: sed non procedit per modum nature: ergo neq3 per modum voluntatis.

COñtra non inuenit nisi duplex actus in diuinis: interius manens. s. intelligere ⁊ velle: cũ ergo act⁹ essentialis interius manẽtes sint ratio actuum personalium. In diuinis non est nisi duplex motus emanandi. s. per modum intellectus ⁊ per modum volũtatis: sed persona verbi procedit per modũ intellectus. ergo spiritussanctus procedit per modũ voluntatis. ¶ Item creature procedũt a deo per intellectũ ⁊ voluntaté: sed per modum intellectus procedit verbu3 in quo deus oĩa nouit. ergo per modum voluntatis procedit spiritussanctus: in quo deus omnia creata esse voluit. In op.

REñdeo ꝙ spiritussanctus ꝓcedit per modũ volũtatis: q: sicut per natura3: vt modo ab alio habitã est fecũditas in persona ad ꝓducendum personã per modum nature: ⁊ de natura vt est patris: Ita per voluntatem vt non habitã per spiratione est fecunditas in persona ad producẽdum personã per modum voluntatis. De natura tñ vt est patris ⁊ filij. ⁊ ideo sicut in diuinis ponimus personã procedenté per modũ nature que persona est filius: ita ibi ponimus personã procedentem per modum voluntatis: que persona est spiritussanctus. Rñsio Spũssctũ ꝓcedẽ p modũ volũtatis nõ est du⁹.

AD primu3 in oppositu3 cum dicit: ꝙ creature procedunt per modũ volũtatis ⁊c̃. Dico ꝙ verum est: ⁊ spiritussanctus per modum voluntatis. Nec tñ est idem modus ꝓcedendi: q: creature emanant a deo per modum voluntatis: non tñ de necessitate ⁊ in diuersitate substãtie ⁊ non sicut ratio volendi. Spiritusauté sanctus emanat a suo principio per modũ voluntatis de necessitate imutabilitatis: ⁊ in idẽtitate substantie. ⁊ sicut ratio volendi inquantu3 in eo: q̃uis non per eum pater ⁊ filius volunt alia. ¶ Ad 2ᵐ cum dicitur ꝙ quicqd procedit per modum volũtatis: procedit per modum intellectus ⁊c̃. Dico ꝙ falsum est: si intelligatur per modũ intellectus: vt elicientis: si tñ intelligatur per modũ intellectus vt dirigẽtis sic pater ⁊ filius per volũtatem vt non habita3 per spirationem eliciant spirationem spiritussancti: tñ per intellectũ inspirando dirigun-tur. ¶ Ad 3ᵐ cum dicit ꝙ productio per modũ voluntatis non terminat ad simile in natura ⁊c̃. Dico ꝙ verũ est in creaturis: non tamé verum est in deo in quo volũtas ita potens est sicut natura. ¶ Ad 4ᵐ cum dicit ꝙ sicut intellectus é natura: ita ⁊ volũtas est natura ⁊c̃. Dico ꝙ verum est: sed q: eadem est natura: que est de rõne intellectus ⁊ volũtatis. Et vt est de ratione intellectus: est ratio ꝓductionis filij: que ꝓpter sui ꝑfectioné equat totam virtuté nature. ideo impossibile est aliqua3 personam emanare per modũ voluntatis: vt naturaliter agentis: sed liberaliter tñ: quia aliter eade3 natura esset ratio actiua duarũ productionũ sub ratione qua natura qua3 quelibet ꝓpter suam ꝑfectionem equaret totam virtuté ipsius nature: nec ex hoc sequit ꝙ persona sicut emanãs possit non ꝓduci: q̃uis emanet per modũ voluntatis liberaliter operãtis: q: ꝓductio persone cõprehenditur in perfectione existentie: quam requirit diuina essentia: q: propter summã eius perfectionem nata est esse in tribus suppositis relatiuis: ita ꝙ perfecte in quolibet: emanatio autem creature non comprehenditur inter perfectione3 existentie diuine essentie. :

Ad arᵐ Ad pᵐ L3 creatura ⁊ .ss. ꝓcedant a deo per volũtate3. ñ tñ eodẽ mõ. Ad 2ᵐ. Ad 3ᵐ. Ad 4ᵐ

¶ Questio. II.

Ar p. SEd querit Utru3 spiritussanctus procedat per modu3 amoris. ⁊ videt ꝙ non: q: oĩs amor ꝓcedit: vt in aliũ tendens: sed spiritussanctus procedit vt in se perfecte ens. ergo non procedit vt amor. ¶ Item sicut in diuinis est amor: ita ⁊ gaudiũ. cum ergo in diuinis non dicatur esse persona ꝓcedens per modu3 gaudij. Videt ꝙ Scdo

in diuinis

in diuinis nulla sit persona procedens per modū amoris. **Tertio** ¶ Item illud qđ pcedit per modum amoris est per amorem productū: sed spiritussanctus non est aliqd productum per amorē cum sit ipse amor. ergo non procedit per modum amoris. **Quarto** ¶ Item cum in natura intellectuali non tm̄ sit voluntas tendens in delectabile: sed etiam tendens in arduū: videtur ꝙ si esset ibi processio amoris qui videt̄ esse respectu delectabilis: ꝙ ibi esset processio per modū spei: que videtur esse respectu ardui. Sed in diuinis non ponit̄ aliqua psona pcedens per modū spei. ergo nec aliqua procedens per modum amoris.

In opp^m Cōtra in anima que est imago dei est aliquid pcedēs per modū intellectus.s. nr̄a intellectualis cognitio. ꝛ aliqd per modum amoris.s. nostra rōnalis affectio. ergo sir̄ cum in deo sit persona pcedens per modū intellectus.s. verbū est ibi persona procedēs per modum amoris quē voco spiritūsanctum. Ita sicut declaratū est in questione precedēti spiritussanctus pcedit per modū volūtatis. ergo procedit per nobilissimū modū pcedendi: qui est per modum volūtatis: qꝛ que in deo sunt nobilissimo modo ibi sunt: sed nobilissimus modus procedēdi per modū voluntatis est pcedere per modū amoris: qꝛ amor est volūtatis nobilissimus actus. Unde s̄m beatum Aug. 14. de ciui. dei. c. vlti. Oēs actus volūtatis radicant̄ in amore. Greg. in quadā omel̄. sup illud Ioā. 15. Hoc est pceptū meū. Dicit ꝙ pcepta diuina multa sunt ꝛ vnū: multa per diuersitatē operis vnum in radice dilectionis. ergo spiritussanctus pcedit per modū amoris.

Rñsio. Spūssanct^o pcedit per modū amoris. Respōdeo ꝙ spiritussanctus procedit per modum amoris: sicut ostendit ratio secunda facta ad partē istam. Ad cuius intelligētiam sciendum ꝙ procedere per modum amoris dupliciter potest intelligi. Uno modo per hoc ꝙ est procedere sicut amor. Alio modo per hoc ꝙ est procedere sicut ex amore pductum. **Procedēp modū amoris duplr intellr.** Primo modo a nobis pcedit per voluntatē nostram amor noster. Secūdo modo pcedunt a nobis act^o quos pducimus ex amore. ¶ Primo modo pcedit spiritussanctus per modū amoris: quia spiritussanctus est amor procedēs: ꝛ in aliquo modo ad similitudinē modi secundi potest dici pcedere per modum amoris: qꝛ cum actus essentiales sint ratio actuum personaliū. ꝛ in diuinis sit amor essentialis: qui conuenit patri ꝛ filio: ꝛ spiritusancto. Uidet̄ ꝙ iste essentialis amor sit rō actus spirādi: quo pducit̄ amor psonalis qui est spiritussanctus.

Ad ar^a Ad p^m Ad primū in oppositū cum dicitur ꝙ omnis amor pcedit vt in aliū tendēs ꝛc̄. Dico ꝙ verū est: sicut in obiectū: non sicut in subiectū. Hoc autē non repugnat huic ꝙ est existere in seipso. Dico ergo ꝙ spiritussanctus ꝗuis tendat in alium: sicut in obiectū. Uel vt melius dicaꝫ respiciat aliū: sicut obiectū: eo ꝙ verbū tendendi non proprie ibi recipit̄: est tñ amor in se existens: ꝗuis non sic posset dici de amore in creaturis. **Ad 2^m.** ¶ Ad 2^m cum dicitur ꝙ sicut in diuinis est amor: ita est ibi gaudiū. dico ꝙ verū est. ꝛ cum dicis postea ꝙ non est ibi persona procedēs per modū gaudij: potest dici sine preiudicio: tñ ꝙ amor cōprehendit in se totaꝫ nobilitatem emanationis per modū voluntatis. ideo nulla persona debuit emanare per modum alterius actus cum talis modus emanandi non esset modus emanādi principalis. Uoluerūt tamē aliqui dicere ꝙ ꝛ si sit in diuinis persona pcedens per modum gaudij: qđ tñ realiter non distinguit̄ a persona procedēte per modum amoris: sicut nec verbū qđ procedit per modum intellectus realiter distinguit̄ a filio qui procedit per modū nature tm̄: tamen pmus modus soluendi videtur cōmunior: ꝛ securior. **Ad 3^m** ¶ Ad 3^m cum dicitur ꝙ spiritussanctus nō est aliqd productū per modū amoris cum sit ipse amor ꝛc̄.

Dico ꝙ ꝗuis sit amor personalis. productus est tamen per modum amoris. i. per modū: cuius ratio est essentialis amor. qꝛ amor essentialis est ratio actus spirandi amorem personalē qui est spiritussanctus. Et preterea procedere per modū amoris non tm̄ modo est procedere: sicut ex amore pductum: sed etiaꝫ pcedere sicut amor. ¶ Ad 4^m cuꝫ dicitur ꝙ in diuinis non est aliqua persona procedens per modū spei ꝛc̄. Dico ꝙ non oportet: quia in natura intellectuali volūtatis actus est respectu boni: nō sub ratione qua delectabile: nec sub ratione qua arduū: sed sub aliqua ratione altiori: que cōprehendit vtrāqꝫ rationem: hoc est sub ratione qua bonū. Unde vltra delectabile sub ratione qua bonū: ꝛ arduum sub ratione qua bonum. ꝛ qꝛ principalis actus voluntatis respectu boni sub ratione qua bonum est amor: ꝛ non debuit esse persona pcedens in diuinis per modū voluntatis: nisi procederet per modū nobilissimi actus ipsius volūtatis: ideo non debuit esse in diuinis persona procedens per modū voluntatis: nisi illa que procedit per modū amoris que persona est spiritussanctus. **Ad 4^m**

¶ Questio. III.

Ar p^o Tertio queritur. Utrū spiritussanctus procedat per modū mutui amoris: ꝛ videtur ꝙ non: qꝛ tunc procederet a patre in filiū: ꝛ a filio in patrem: qđ falsuꝫ videtur: qꝛ pater nihil recipit a filio. **Scdo.** ¶ Itē amor mutuus non videtur vnus amor: sed duo amores. Sed spiritussanctus est vnus amor. ergo nō est mutuus amor. **Tertio.** ¶ Itē in diuinis nō est amor debitus: vt videtur: qꝛ debere videt̄ importare quādam obligationē: sed amor mutuus est debitus: quia amor qui amāti rependitur debet̄ ei. ergo in diuinis non est mutuus amor. **Quarto** ¶ Item nihil est principium ꝛ terminus respectu eiusdeꝫ: sed si spiritussanctus pcederet per modū mutui amoris: hoc est a patre in filium: ꝛ econuerso. tunc pater esset principiū ꝛ terminus respectu spiritussancti: ꝛ sir̄ filius. Uidet̄ ergo ꝙ spiritussanctus non procedat per modum mutui amoris.

In opp^m Contra glo. super illud psal̄. Misit de summo ꝛ accepit me. dicit sic spiritussanctus dilectio est vtriusqꝫ.s. patris in filium: ꝛ filij in patrem. sed talis amor est amor mutuus. ergo spiritussanctus pcedit per modum mutui amoris. ¶ Item qui non amat amanteꝫ se nimis est ingratus. ergo cuꝫ in filio nulla sit ingratitudo: ipse amat patrem amantē se. ergo sicut est amor pcedens a patre in filium: ita est amor procedēs a filio in patrem: sed talis amor est mutuus: ꝛ talis amor est spiritussanct^o. ergo spūssctūs pcedit per modū mutui amoris.

Rñsio. Spūssanct^o pcedit per modū mutui amoris. Respōdeo ꝙ spiritussanctus procedit per modum mutui amoris: qꝛ est amor procedens a patre in filiū sicut in obiectū non sicut in subiectum: ꝛ a filio in patrē sicut in obiectū non sicut in subiectum. Cū enim spiritussanctus sit amor perfectus in delectatiōe: vnione: ꝛ rectitudine: ꝛ amor pfectū delectationis: vniōis ꝛ rectitudinis habeat ex mutuitate: seq̄t̄ de necessitate ꝙ spūssctūs pcedit p modū mutui amoris.

Ad p^m. Ad pmū in oppositū cum dī ꝙ pater nihil recipit a filio ꝛc̄. Dico ꝙ verū est. nec propter h̄ sequit̄ quin spiritussanctus procedat a filio in patrem: sicut in obiectum: sed bene sequit̄ ꝙ non pcedit a filio in patrē sicut in subiectum. **Ad 2^m** ¶ Ad 2^m cum dicitur ꝙ amor mutuus non est vnus amor ꝛc̄. Dico ꝙ verū est in amātibus: qui amant per plures voluntates in numero: sed non est veruꝫ in amātibus qui amant per vnā voluntatem in numero cuiusmodi sunt pater ꝛ filius. **Ad 3^m.** ¶ Ad 3^m cum dicitur ꝙ amor mutuus est debitus ꝛc̄. Dico ꝙ ille amor debitus est: quia rectus: sed tñ ille amor non desiderat debitū. Unde quantumcūqꝫ debeat̄: dum tñ debituꝫ non attendatur: ratio liberalitatis non minuitur: sed ra/

Ad 4m rio rectitudinis ostenditur. ¶ Ad 4m cum dicitur q nihil est principiu et terminus respectu eiusdem: tunc dico q respectu actus amoris falsu est: qn ego amo meipsu. ego sum istius amoris principiu et terminus accipiendo terminu pro subiecto. Cu ergo spiritussanctus sit vnus amor procedens a patre et filio inquantu sunt vnu in potentia spiratiua vt inferius ostendet: non est inconueniens: sed magis conueniens: q istius amoris pater sit principium et obiectu: et q etia eiusdem amoris filius sit principium et obiectu.

Consequenter sequitur de secundo principali. Et circa hoc queruntur tria. ¶ Primo vtrum amor sit propriu spiritussancti. ¶ Secundo vtru spiritussanctus sit proprie nexus patris et filij. ¶ Tertio vtru esse spiritu sit proprium spiritussancti. ¶ Questio. I.

Ar p. Primo ergo ostendo q amor non sit propriu spiritussancti: q sicut se habet sapientia ad filium: sic amor ad spiritu sanctum: sed sapientia non est proprium filij: sed appropriatum: ergo amor non est proprium spiritussancti: sed appropriatum. ¶ Item Aug. xv. de trini. ca. 19. dicit q in summa

Scdo trinitate non solum spiritussanctus est charitas. cum ergo charitas sit amor. Amor non est proprium spiritussancti.

Tertio ¶ Item .ij. cor. in fi. vlti. super illud gratia dni nostri iesu christi: et charitas dei. dicit glo. idest deus pater charitatem dans nobis: cuius dilectio misit christu. ergo dilectio conuenit patri. non est ergo proprium spussancti.

In opm Contra sicut se habet verbu ad filium: sic amor ad spiritumsanctu: sed verbu est proprium filij. ergo amor est propriu spiritussancti. ¶ Item illud est propriu persone qd importat modu suum emanadi: sed amor importat modu emanatidis spussancti: q procedit per modum amoris. ergo amor est propriu spiritussancti.

Rnsio Respodeo q in diuinis est amor essentialis: et notionalis et personalis. amor essentialis comunis est patri et filio et spirituisancto: sed appropriatur spirituisancto: quia maiore videt habere similitudinem cum eius proprio. amor notionalis est spiratio actiua que comunis est patri et filio: et non conuenit spiritui sancto. amor personalis est amor spiratus. Et hic amor est propriu spiritussancti. Per hoc patet quomodo debeat responderi ad argumenta ad vtraq partem.

In diuinis est amor triplex.

Ad ar. Ad pm Ad primu cum dicitur q sicut se habet sapientia ad filium: sic amor ad spiritusanctum et c. Dico q non est omnino simile: quia sapientia semper accipit essentialiter quantu est ratione rei significate: vt inferius ostedet: sed aliquado supponat pro persona rone adiuncti: vt cu ostedit sapietia genita: sed amor

Ad 2m accipi pot essentialiter et psonaliter: vt visum est. ¶ Ad 2m cum arguitur per auctoritate Aug. dico q ibi loquebatur de amore essentiali. ¶ Ad 3m cum arguitur per il

Ad3m. lam glo. dico q illa loquit de dilectione essentiali. et bene concedo q ista dilectio non est proprium spiritussancti. ¶ Argumenta que fuerunt ad partem aliam procedut de amore spirato. et bene verum est q ille amor est propriu spiritussancti. ¶ Questio. II.

Ar p. Secundo queritur. Utru spiritussanctus sit proprie nexus patris et filij. et videtur q non: q quod ab aliquibus distinctu est non est nexus eoru: sed spiritussanctus a patre et filio distinctus est. ergo non est nexus eorum.

Scdo ¶ Item nexus habet ronem medij respectu illoru que nectunt. Sed spiritussanctus in trinitate non habet rationem medij respectu illor que nectunt: sed spiritussanctus in trinitate non hz ratione medie persone. immo fi

Tertio. lius. ergo non est nexus patris et filij. ¶ Item nexus no est nisi separator: sed pater et filius non sunt separati. ergo spiritussanctus non est nexus eor. ¶ Item sicut pater et filius conueniunt in spirando spiritumsanctu: sic et filius et spiritussanctus conueniunt in h q a patre producti sunt. ergo si spussctus pp h diceret nexus patris et filij: ita pater esset nexus filij: et spussancti: qd tn non di.

Contra Aug. 6. de trini. c. 5. loquens de spiritusancto. Non est aliquis duor quo vterq coniungit. ergo spiritussanctus nexus est in quo coniungantur due persone s. pater et filius. ¶ Item Diony. de diui. no. c. 4. dicit amore siue angelicum: siue diuinum vnitiuam qudam intelligimus virtute: sed spiritussanctus est amor. ergo est res vnitiua amatiu. est ergo nexus patris et filij.

Rnsio Spussanctus e nexus pa. et filij. Rndeo q pater et filius comunicat in vno spiritu: et q ille spus e amor spirat et amor mutuus: qui proprijssime nexus est illor a quibus spirat: ideo concedo q spiritussanctus est proprie nexus patris et filij.

Ad pm. Ad primu in oppositu cu dicitur q illud qd ab aliqbus distinctu est: non est nexus illor et c. Dico q falsum est. Nam a duobus corporibus glutinosis aliquado pcedit ab eis aliquid distinctu quo nectunt: et in quo vniuntur: quuis istud exeplum a proposito nostro sit remotissimu. ¶ Ad 2m cum dicit q

Ad 2m. nexus habet rone medij respectu illor que nectunt et c. Dico q quadoq sic: quadoq non. Nectunt enim qnq duo lapides per cementum mediu: quadoq nectunt aliqua duo in vno tertio: sicut duo ligna in vna flama sm quam similitudine pater et filius nectuntur in spiritusancto. ¶ Ad 3m cum dicitur q nexus non est nisi separatorum et c. Dico q falsum est. Nexus enim bene est distinctorum: quuis aute pater et filius non sint separati nec separatione locali: nec separatione essentiali: que proprie dicuntur separationes: Sunt tamen distincti distinctione personali que separatio dici no debet. ¶ Ad 4m dico q

Ad 3m

Ad 4m. quuis filius et spiritussanctus sint a patre: non tn pp h ita habet ratione nexus respectu filij et spiritussancti: sicut spiritussanctus respectu patris et filij: q sm rationem intelligedi distinctio connexor prior est: q nexus eor: pater autem sm ratione intelligedi prior est q distinctio filij et spiritussancti. Et pterea filius et spiritussanctus no procedut a patre per eundem modu. Sed pater et filius eode modo spirant spiritusanctu. ¶ Item amor in diuinis no est propriu patris sicut spussancti. Amoris aut proprium est esse nexum. ¶ Questio. III.

Ar p. Tertio queritur. Utrum esse spiritu sit proprium spiritussancti. Et videt q no: q Joan. 4. dicit Saluator q deus est spus: sed qlz psona est deus. ergo qlibet psona est spus. ¶ Item ois substatia icorporea est spiritus: sed tota trinitas est huiusmodi. ergo tota trinitas est spiritus. ¶ Item spiratio est

Scdo Tertio. actus naturalis. ergo spirari maxime couenit psone que procedit per modu nature: sed illa persona est filius. ergo filius maxime est spiratus: maxime ergo sibi couenit esse spiritu sm qd spiritus dicitur a spiratione. ¶ Item illi

Quarto conuenit esse spiritu cui conuenit inspirare: sed diuina substantia nos inspirat. Unde Job. 32. inspiratio oipotentis dat intelligentia. ergo diuine substantie conuenit esse spiritum. ergo non est proprium spiritussancti.

In opm Contra spiritus dicit quia spirat: sed sola persona spiritussancti spiratur in diuinis. ergo soli spiritusancto conuenit esse spiritum. ¶ Item propriu spiritussancti est esse spiritumsanctu: sed hoc nome sanctus non coartat hoc nomen spiritus cu quelibet persona in diuinis sit eque sancta. ergo etiam proprium est spiritussancti esse spiritumsanctum.

Rnsio Spum dici mltipliciter. Rndeo q hoc nomen spiritus inuenitur in corporibus: et in creatura rationali et intellectuali: et in deo maxime: q in eo maxime est spiritualitas et spiratio: et

ratio: ⁊ quolibet istorum modorum potest accipi: vel s͞m qđ dicitur a spiritualitate: vel s͞m ꝙ dicitur a spiratione. spiritus in corporibus s͞m qđ dicitur a spiritualitate diuiditur contra corpulentiã siue grossitiẽ. ⁊ sic dicitur spiritus quoddam corpus subtile mediãte quo anima facit operationes naturales ⁊ aiales in corpore: s͞m Constabulum in lib. de differentia spiritus ⁊ anime. Scđm autem ꝙ dicitur a spiratione: sic dicit' flatus ⁊ sic accipit Chrys. omel. 26. super Joan. ante mediuȝ exponẽs illud Joã. 3. Spiritus vbi vult spirat. Scđm autem ꝙ spiritus accipitur in creatura rationali: vel intellectuali inquantũ dicitur a spiritualitate: sic diuiditur cõtra corpus. ⁊ sic substantia rationalis dicitur spiritus ⁊ sic accipit' in Eccles. vbi dicitur. c. 3. Quis nouit si spiritus filiorũ adam ⁊c̃. Scđm autem ꝙ dicitur a spiratione: sic amor dicitur spiritus. Et ratio est hec: q2 spiratio in corpore est act' internus ⁊ actus vitalis habens originẽ a calore: sic in substãtia rationali: vel intellectuali. amor est actus internus: q2 remanet in amãte. ⁊ actus vitalis: quia amor est vita anime. Unde Hugo in soliloquio de arra sponse quasi in principio loquens anime sue ait. Scio anima mea: quia vita tua dilectio est. Similiter dico ꝙ in diuinis potest accipi spiritus s͞m qđ dicitur a spiritualitate: ⁊ sic dicitur absolute: ⁊ conuenit toti trinitati: vel s͞m ꝙ dicit' ab spiratione: ⁊ sic conuenit illi soli persone: que procedit vt amor: quia illa sola spiratur. Et quia solus spiritussanctus in diuinis procedit vt amor: ideo sola ꝑsona spiritussancti est spiritus. s͞m ꝙ spiritus dicitur a spiratione: ⁊ q2 est amor recte ⁊ ordinate spiratus. Ideo non tantum dicitur spiritus: sed etiam spiritussanctus. Per hoc patet quomodo debeat responderi ad argumenta ad vtrãq3 partẽ.

Ad arᵃ

Ad pᵐ ⁊ 2ᵐ. **Primum** enim argumentum ⁊ 2ᵐ procedunt de spiritu s͞m qđ dicitur a spiritualitate.

Ad 3ᵐ. ¶ Ad 3ᵐ cum dicitur ꝙ spiratio est actus naturalis. dico ꝙ verum est in corporibus que spirant propter necessitatem ꝯseruationis nature: tñ in spiritibus qui spirant

Ad 4ᵐ ex liberalitate nõ est verũ: sed est actus volũtatis. ¶ Ad 4ᵐ cum dicitur ꝙ illi conuenit esse spiritum: cui conuenit inspirare: dico ꝙ verum est loquendo de spiritu s͞m qđ dicitur a spiritualitate. ⁊ sic accipiendo spiritum: concedo ꝙ sicut tota trinitas nos inspirat: ita est ⁊ vnus spiritus. ¶ Argumenta ad oppositum procedunt de spiritu s͞m quod dicitur a spiratione.

c **Circa** litteram (Spiritussanctus amor est siue charitas: siue dilectio patris ⁊ filij) Nota ꝙ amor dicit quẽdam actum volũtatis respectu boni. Unde in creaturis dicit quẽdam affectus adhesionem ad bonum dilectio vltra hoc importat quãdam electionem. ⁊ charitas vltra hoc quãdaȝ appropriationem. (Proprie verbũ dei sapientia dicit'.) Glosandum est sic: proprie. i. appropriate. (Siue enim vnitas sit ambor̄.) Inquantũ est nexus patris ⁊ filij: hoc est vnitas in qua vniunt': non vnitas qua sunt formaliter vnuȝ: sic est: pater ⁊ filius vnũ sunt deitate. (Siue sanctitas inquantum eorum munditiã ⁊ immaterialitateȝ ostendit. (Siue charitas.) Inquantũ per modũ liberalitatis ꝓcedit. (Trãstulit nos in regnũ filij charitatis sue). i. filij sui charissimi. Unde ille genitiuus cõstruitur ex vi designationis essentie nõ ꝙ velim dicere ꝙ fili' sit filius essentie: sed talis modus ꝯstruẽdi in grãmatica sic notat'.

¶ Q2 sp͞ussanct' ꝓcedit a patre ⁊ filio. Di. XI.

Hic dicendum est spiritumsanctum a patre esse ⁊ filio: ⁊ procedere a patre ⁊ filio: quod multi heretici negauerunt. Quod autem de vtroq3 procedat: multis diuinor̄ eloquior̄ testimonijs comprobatur. Dicit enim apostolus. Misit deus spiritum filij sui in corda vestra. Ecce hic dicit' spiritus filij. Et alibi. Qui autem spirituȝ christi non habet hic non est eius. Ipse etiaȝ filius de spiritusancto dicit in euangelio. Quem ego mittam vobis a patre. Patris autem spiritus dictus est vbi legitur. Si spiritus eius qui suscitauit christum a mortuis habitat in vobis. Et ipse christus dicit. Non enim vos estis qui loquimini: sed spiritus patris vestri qui loquitur. Et in alio loco. Quẽ mittet pater in noie meo. Et alibi ipse filius de spiritusancto ait. De patre ꝓcedit. His ⁊ alijs auc͞titatib' plurib' ostẽditur: ꝙ spiritussanctus a patre ⁊ filio ꝓcedit.

¶ Quod greci non concedunt spiritumsanctum procedere a filio.

Greci tamen dicunt spiritumsanctũ procedere tantũ a patre ⁊ non a filio. Quod ideo dicunt: quia veritas in euangelio fidem integram continente: de processione spiritus loquẽs solum patrem cõmemorat dicẽs. Spiritus qui a patre procedit. Et etiam ideo: quia in principalibus cõcilijs que apud eos celebrata sunt: ita symbola eorũ subiunctis anathematibus sancita sunt: vt nulli de trinitatis fide aliud docere vel aliter predicare ꝗ̃ ibi continetur: liceat. In quibus quideȝ symbolis cũ spiritussanctus cõmemoret' procedere a patre ⁊ non a filio. quicũq3 inquiunt a filio eum procedere addunt: anathema incurrunt: vnde ⁊ nos arguunt anathematis reos. Addũt etiam ad assertionem sue opinionis ⁊ in testimoniuȝ nostre dãnationis de symbolo fidei. quod s͞m traditionem predictor̄ concilior̄ Leo tertius rome transcriptũ in tabula argentea post altare beati pauli posita poster̄ reliquit pro amore: vt ipse ait: ⁊ cautela fidei orthodoxe. In quo quidem symbolo in processione spiritus solus commemoratur pater his verbis. Et in spiritũsanctum dominũ ⁊ viuificatorem ex patre procedẽtem: cum patre ⁊ filio coadorandũ ⁊ glorificãdum ⁊c̃. Illud est symboluȝ quod in missa cãtatur edituȝ in niceno ꝯcilio. in fine cuius subiunctuȝ est. Qui aliud docuerit: vel predicauerit: anathema sit. Ideoq3 greci nos anathematizatos dicunt: quia dicimus spiritumsanctuȝ a filio procedere. quod ibi non cõtinetur. Quod enim s͞m nos ibi dicit'. Qui a patre filioq3 procedit: alterum a latinis est additũ. s. filioq3.

Quare dicatur

Prima causa.

Scđa causa.

Tertia causa.

¶ Responsio vbi determinantur predicta.

Nos autem illa verba ita determinamus. Qui aliud docuerit: vel aliter predicauerit: vel contrarium docuerit: vel contrario modo predicauerit: anathema sit. Aliud ergo

posuit pro opposito. qualiter et apostolus in epistola ad gal. Siquis aliud euāgelizauerit.i. cōtrarium.anathema sit. Non dicit. siquis addiderit. Naz si illud diceret:sibiipsi:vt ait Aug. preiudicaret:qui cupiebat venire ad quosdam quibus scribebat. sicut ad Thessal. vt suppleret que illoꝝ fidei deerāt. Sed qui supplet qđ minus erat addit:nō qđ inerat tollit. Qui autē pretergreditur fidei regulā:non incedit in via: sed recedit a via. Ad illud autem qđ de euangelio opponunt:respōdemus ita: q: cum dicat in eo veritas spiritūsanctū a patre ꝓcedere: nō addit solo. et ideo etiā a se ꝓcedere non negat. sed ideo patrē tm̄ nominat:q: ad eum solet referre etiā qđ ipsius est.quia ab illo habet.

¶ Quod greci in sensu nobiscum conueniunt et si verbis differant.

Sciendum est tamen ꝙ greci cōfitentur spiritumsanctū esse filij sicut patris:q: et apostolus dicit. Spiritum filij. et veritas in euangelio. spiritum veritatis. Sed cum non sit aliud spiritumsanctuz esse patris vel filij:ꝗ̄ esse a patre vel filio: etiaz in hoc in eandem nobiscum fidei sententiā cōuenire videntur:lz in verbis dissentiant.

¶ Auctoritatibus grecorum ostendit spiritūsanctum procedere etiam a filio.

Unde etiam quidam eoꝝ catholici doctores intelligentes vnam eādēqꝫ fore sententiam predictoꝝ verboꝝ quibus dicitur spiritussanctus procedere a filio et esse filij: professi sunt spiritumsanctum etiam procedere a filio. Uñ Athanasius in symbolo fidei. Spiritussanctus a patre et filio non factus.nec creatus.nec genitus.sed procedens. Ecce spiritūsanctum aperte dixit procedere a patre et filio. Didimus etiam eorū maximus doctor in lib. de spiritusancto. spiritumsanctum a filio procedere dicit. Saluator inqt qui est veritas. Non enim loquetur a semetipso. Hoc est nō sine me et sine meo et patris arbitrio. quia inseparabilis est a me et a patris voluntate: quia ex se nō est: sed ex patre et me est. Hoc enim ipsum qđ subsistit et loquitur:a patre et a me illi est. Itē. Spiritussanctus qui est spiritus veritatis: spiritusqꝫ sapientie non potest audire a filio loquēte que nescit:cum hoc ipsum sit quod profertur a filio .i.procedens deus de deo. Spiritus veritatis procedens a veritate. consolator manans ex cōsolatione. Itez Cyrillus episcopus in epistola Nestorio directa ait. Spiritus intelligit per se sm̄ ꝙ spiritus est:et non filius:sed tamen nō est alienus ab eo. Spiritus enim veritatis nominatur:et profluit ab eo sicut ex deo patre. Ioānes quoqꝫ Chrys. in omel. quadā de expositione symboli sic ait. Iste est spiritus procedēs de patre et filio:qui diuidit dona ꝓpria prout vult. Idem in alia omel. Credendum est spiritumsanctum patris esse et filij. Istum spiritumsanctum dicimus patri et filio coequalem:et procedentem de patre et filio. Hoc credite: ne colloquia mala corrumpant bonos mores. Ecce a doctoribus grecoruz aperta habemus testimonia: quibus spiritussanctus a patre et filio procedere ostenditur. Omnis ergo lingua cōfiteatur spiritumsanctū procedere a patre et filio.

Athanasius. Didimus. Cyrillus. Joan. chrys.

¶ Distinctio.XI.

b Hic dicenduz est spiritumsanctū esse a patre et filio etc.) Supra determinauit magister de ꝓcessione spiritussancti in cōparatione ad personaz que procedit. Hic determinat de eiusdē processione in cōparatione ad principiū a quo ꝓcedit et diuidit in partes duas. In prima ostendit ꝙ processio spiritussancti est a patre et filio. Secundo inquirit per quem moduz est a patre et filio in principio.xij.di.ibi.(Itē querit cuz spiritussanctus etc.) Prima diuidit in partes quattuor. Primo ostendit magister ꝙ spiritussanctus a patre et filio procedit. Secūdo rationes grecoꝝ quibus nituntur ostendere ꝙ a solo patre procedat. adducit ibi.(Greci tamen dicunt.) Tertio rōnes et auctoritates eoꝝ dissoluit.ibi.(Nos autē illa verba determinamus ita.) Quarto ostēdit in quo grecorum opinio:opinioni latinoꝝ consentit.ibi.(Sciendū tm̄.)

c Circa hanc distinctionem queruntur quinqꝫ. ¶ Primo vtrum spiritussanctus ꝓcedit a patre et filio. ¶ Secundo vtrum realiter distingueretur a filio.si non ꝓcederet ab eo. ¶ Tertio vtrum procedat ab eis inquantum sunt vnū: vel inquantum sunt duo. ¶ Quarto vtrum potentia spiratiua dicat quid vel aliquid. ¶ Quinto vtrū pater et filius debeant dici vnus spirator. ¶ Questio.I.

p Primo ostendo ꝙ spiritussanctus nō procedit a patre et filio. Dam̄.li.3.c.8. Spiritum ex patre dicimus: et spiritū patris nominamus. Ex filio vo spirituz non dicimus: sed filij spiritum nominamus. ¶ Item eodem libro. et eodē capi. longe ante auctoritatem preallegataz. Credimus in vnum spiritūsanctuz deum viuificantē ex patre procedētem et in filio requiescentez. Uidetur ergo ꝙ non procedit a filio:sed tm̄ a patre. ¶ Itez Diony. de diui.no.c.2. dicit ꝙ pater est fontalis deitas:filius autē et spiritus dei genitricis deitatis:si sic opz dicere fructices deo germinati:et veluti flores: sed floꝝ et fructicū vnus non procedit ab alio. ergo spiritussanctus nō ꝓcedit a filio. ¶ Itē nihil ꝓcedit ab eo in quo requiescit: sed spiritussanctus requiescit in filio. Dicit enim in legenda sancti Andree. Qz spiritussanctus procedit a patre et permanet in filio. ergo spiritussanctus non procedit a filio. ¶ Itē Ioā.15. dicitur de spiritu ꝙ a patre procedit: cum ergo ibi nō faciat mētionem de filio. Uidetur ꝙ a solo patre procedat. ¶ Item in quattuor ꝯsilijs apud grecos celebratis: vbi a patribus sufficiēter fides est explicita: dicitur spiritussanctus ꝓcedere a patre:nec fit ibi mentio ꝙ procedat a filio. ergo videtur ꝙ a solo patre. ¶ Item nihil omnino simplex potest esse a duobus:alioquin effectus esset simplicior sua causa. ergo cum spiritussanctus sit vna persona summe simplex: impossibile est ꝙ procedat a patre et filio. ¶ Item aut pater perfecte et sufficienter spirat spiritumsanctuz:aut non:si non.ipse est in spirando imperfectus

Ar p. Scdo Tertio. Quarto Quinto. Sexto. Septimo octauo.

fectus: qđ nõ est dicendũ: si sic supfluũ est q̃ spiret a filio.

In op^m Cõtra Aug.15.de trini.ca.26. ⁊ expressius.c.14. ⁊ ad Orosium.q.2. Amor in imagine trinitatis p̄cedit a gignente mente: ⁊ genita notione: cum ergo noticia representet filiuȝ. amor qui est spiritussanctus nõ tm̃ modo procedit a patre: sed etiã a filio. ℂ Iteȝ inter personas est equalis germanitas: quia equalis dilectio: quod non esset veruȝ. si spiritussanctus non procederet a filio. tunc enim non esset tanta germanitas inter filium ⁊ spiritumsanctũ: sicut inter quãlibet illaȝ personaȝ: ⁊ ipsuȝ patrem. ergo spiritussanctus procedit a patre ⁊ filio.

R̃nsio. Spũm p̄cedẽ a p̄re ⁊ fi° firmiter fatẽdũ ẽ

Respondeo q̃ spiritussanctus procedit a patre ⁊ filio. ⁊ h̄ firmiter debet credi corde ⁊ fimiter confiteri ore. q̃ autẽ procedat a patre ⁊ filio probatur auctoritatibus ⁊ rationibus. Dicit enim saluator Ioã.15. Cum venerit paraclytus quẽ ego mittã vobis a patre. sed non mitteret euȝ: si non procederet ab eo. ℂ Item Ioã.16. dicitur de spiritusancto. Ille me clarificabit: quia de meo accipiet: sed non accipit a filio: nisi procedẽdo ab eo. ℂ Item Rom.8. ⁊ Gal.4. Apostolus nominat spiritũsanctum: spiritum filij. ⁊ constat q̃ hoc non dicitur ratione cõsubstantialitatis tm̃: quia sic etiaȝ posset dici filius spiritussancti. ergo oportet q̃ hoc sit ratione alicuius originis. Spiritus ergo sanctus procedit a filio. Rationibus ⁊ hoc idem declaratur. Cum enim filius dei sit filius perfectissimus: oportet q̃ sit patri similis in omnibus que non repugnant eius personali distinctioni: sed q̃ filius spiret: hoc non repugnat distinctioni que est inter ipsum ⁊ patreȝ. ergo spirat spiritũsanctum: sicut ⁊ pater. ℂ Preterea vt declaratuȝ est ibi di. precedẽti. Spiritussanctus procedit per modum mutui amoris: sed si non procederet a filio non p̄cederet per modũ mutui amoris. ergo procedit a patre ⁊ filio. ℂ Preterea illa eadem ratio per quam pater spirat est in filio. Pater enim spirat ratione primitatis ad actum spirandi: que in ipso est eoipso q̃ non spiratur: nec est a spirato. ⁊ h̄ eadeȝ ratio est in filio. filius eniȝ non spiratur nec est a spirato. ergo necessariũ est q̃ spũssanctus p̄cedat ab vtroq̃ eorũ.

Ad p^m Ad primuȝ in oppositũ cum dicitur q̃ ex filio spiritum non dicimus ⁊c̃. Dico q̃ auctoritas sua in hoc non recipit. Ipse eniȝ fuit grecus. Uel potest dici q̃ non negat spiritumsanctũ ex filio: sed negat h̄ dici: q: greci hoc non confitẽtur.

Ad 2^m. ℂ Ad 2^m cum dicitur q̃ spiritussanctus requiescit in filio ⁊c̃. Dico q̃ hoc non excludit quin procedat ab eo: quia ⁊ filius dicit manere in patre: cum tamen p̄cedat ab eo. Uel dicit spiritussanctus quiescere in filio s̄m similitudinẽ: qua dicit q̃ amor amantis quiescit in amato.

Ad 3^m ℂ Ad illud q̃ 3° arguebatur per auctoritatẽ beati Diony. dico q̃ illa similitudo attẽditur quo ad habitudinẽ horum ad vnuȝ principium non adinuicem: sicut enim duo flores ab vno principio. sic filius ⁊ spũssanctus a patre. Sed in hoc est dissimilitudo: quia spiritussanctus est a filio: sed flos a flore nõ e.

Ad 4^m ℂ Ad illud q̃ 4° arguebat dicenduȝ sicut ad 2^m.

Ad 5^m. ℂ Ad 5^m cum dicitur q̃ saluator dicit spiritũsanctum procedere a patre ⁊c̃. Dico q̃ non dicit a solo patre. vnde seipsuȝ non excludit: tñ quãdoq̃ nominat patrẽ non nominando se ad significandũ q̃ hoc per quod spirat spiritumsanctum habet a patre.

Ad 6^m. ℂ Ad illud q̃ arguebat 6° de quattuor p̄cilijs. dico q̃ in eis ita dicitur spiritussanctus procedere a patre qđ non negatur p̄cedere a filio. Et q̃uis non exprimerent ipsum procedere a filio: non propter h̄ sequit q̃ negarent. Tunc eniȝ forte non erat tanta necessitas exprimendi sicut fuit postea.

Ad 7^m. ℂ Ad 7^m cum dicitur q̃ nihil omnino simplex potest esse a duob° ⁊c̃. Dico q̃ verum est a duobus diuersis per essentiam: quarum vna non dependet ab alia: quia que sic differunt per essentiã: ita differunt per virtutẽ ⁊ operationeȝ q̃ vnus effectus per eundẽ modum non potest esse totus ab vtroq̃: sȝ pater ⁊ filius eiusdem essentie sunt: ⁊ in eis est eadẽ vis spiratiua: ⁊ vna ⁊ eadẽ spiratione spirant. Et ideo vna persona simplex bene procedit ab illis duobus.

Ad 8^m. ℂ Ad 8^m cũ di: q̃ aut pater p̄fecte ⁊ sufficienter spirat aut non ⁊c̃. Dico q̃ pater p̄fecte spirat: nec tamen ideo filius superfluit q: sunt vnũ in spirãdo. Et hoc est non ex imperfectiõe patris qua indigeat filij adiutorio: sed ex p̄fectione filij qua in oib° assimilat p̄ri: que nõ repugnãt sue p̄sonali p̄prietati.

ℂ Questio.II.

Ar p̄. Secundo queritur. Utrum spiritussanct° realiter distingueretur a filio: si non procederet ab eo. Et videtur q̃ sic: q: ecclesia non imponit grecis q̃ negẽt trinitateȝ personarum q̃uis negent spiritũsanctum non procedere a filio.

Scđo ℂ Item videmus q̃ ea que sunt vnita in principio multiplicant in principiatis. Unde omnes perfectiones rerum realiter idem sunt in primo principio: et tamen realiter differunt in principiatis. ergo in patre differentia s̄m rõnem inter naturam ⁊ voluntatẽ esset sufficiens ratio realis distinctionis inter filium ⁊ spiritũsanctum: etiã si spiritussanctus nõ procederet a filio.

Tertio. ℂ Itẽ Aug.5. de trini.c.14. assignat rationeȝ: quare spiritussanctus non est filius: quia procedit non quõ natus: sed quõ datus. i. non per modum nature: sed per modum voluntatis. ergo videtur q̃ hoc sufficiat ad realẽ distinctioneȝ inter filium ⁊ spiritũsanctũ: etiaȝ si spiritussanctus nõ p̄cederet a filio.

Quãto ℂ Item Ansel. in lib. de processione spiritussancti versus principiũ. Dicit q̃ spiritussanctus nõ est filius: quia filius nascendo habet esse a patre: spiritussanctus non nascendo: sed procedendo. ergo adhuc esset realis distinctio inter filium ⁊ spiritumsanctum: etiam si spiritussanctus non procederet a filio.

In op^m Cõtra Ansel. in lib. de processione spiritussancti versus principium. in diuinis est vnitas vbi non obuiat aliqua relationis oppositio: sed si spiritussanctus non procederet a filio: relationes eoruȝ non essent opposite. ergo esset realiter vna persona filius ⁊ spiritussanct°. ℂ Item filius ⁊ spiritussanctus non possunt realiter distingui penes rem quam accipiunt: quia eandem reȝ habet spiritussanctus per spirationem quã habet filius per generationẽ. ergo non possunt distingui: nisi penes modos emanandi. Sed si spiritussanctus non procederet a filio: spiratio non distingueret realiter a generatione cuȝ natura ⁊ voluntas in patre realiter non distinguantur. ergo spiratus realiter non distingueretur a genito.

R̃nsio. p̄° opio. R̃ndeo de h̄ diuerse sunt opiniones. ℂ Quidã enĩ dicunt q̃ realiter distingueret: sicut videt sentire Ansel. in lib. de processione spiritussancti. q: differentia s̄m rationem in principio bene est sufficiens ratio producendi producta realiter distincta: quia dicunt ipsi. Q̃uis intellectus ⁊ voluntas in anima non differant nisi s̄m rõnem ⁊ ens vel verum ⁊ bonum non differunt nisi s̄m rationẽ: tamen intelligere qđ est respectu entis sub ratione qua ens: vel sub rõne qua verum: ⁊ velle qđ est respectu entis sub ratione qua bonum realiter distincta sunt. Dicunt ergo q̃ diuersitas s̄m rõnem inter naturaȝ ⁊ voluntatẽ in patre est sufficiens ratio distinctionis inter spiritũsanctum ⁊ filium. etiam si spiritussanctus non procederet a filio.

alia opinio. ℂ Alij dicunt q̃ questio non tm̃modo supponit impossibile: sed etiam incõpossibile. s. esse filium. ⁊ non esse filium: ⁊ esse patrem: ⁊ non esse patrem: quia in diuinis non potest esse filius nisi perfectus. Nec esset filius summe perfectus nisi assimilaret patri in omnibus que non repugnant sue distinctioni a patre: sed q̃ filius spiret: h̄ illi distinctioni non repugnat. ergo cuȝ nõ

esset perfectus filius: nisi spiraret: ⁊ ex ꝯsequēti nec esset filius: cum nō possit ibi esse filius nisi perfectus. Et si nō esset ibi filius: non esset ibi pater. Querendo ergo vtrū spūſſcūs distigueret a filio: si nō ꝓcederet ab eo: i tua que

3ª opio. stione contradictionē includis. ¶ Alij siue ista questio implicet impossibilia siue non. Dicūt ꝙ posito h siue impossibile: siue p incōpossibile ꝙ si spiritussanctus nō procederet a filio: non distingueret realiter ab eo. Dicit enī Dam. lib. 3. ca. 15. sic. Quorū natura eadem: horum actio eadē. ergo ab eo in quo non est realis pluralitas: nō sunt simul plures actiōes realiter distincte: nisi terminus vnius: seu ꝓductus per vnam sit principiū alterius. Cū ergo inter naturā ⁊ volūtatem in patre nulla sit realis pluralitas: sequitur ꝙ si spiritussanctus non procederet a filio ꝙ spiratio realiter non distingueret a generatiōe. Et ex consequenti nec spiratus a genito. ¶ Preterea ꝗ̄uis verbum procedat per modū intellectus: ⁊ filius per modum nature: tamē ꝙ intellectus ⁊ natura in deo non differunt nisi ꝑm ratiōnē: ⁊ filius non procedit a verbo: nec ecōuerso. iō filius ⁊ verbum non differunt nisi ꝑm rōnē: ꝗ sicut cum in patre idem sit re natura ⁊ voluntas: si spiritussanctus non procederet a filio: procederet per modū nature: ⁊ per modū voluntatis non esset sufficiens ratio existendi inter filium ⁊ spiritumsanctum realem distinctionē. ¶ Qui vult sustinere hāc vltimā opinionē que aliquibus videtur rationabilior: ⁊ fidei fauorabilior: potest rñdere p hūc modū ad argumēta que sunt ꝯ hāc partē.

Ad pᵐ **Ad primū** cum dicitur ꝙ ecclesia non imponit grecis ꝙ negent trinitatem personarum ⁊c̄. Dico ꝙ sicut greci implicite negant trinitatem personarū. ita ecclesia de hoc eos implicite redarguit: cū eos redarguit de hoc ꝙ spiritūsanctum negant procedere a filio.

Ad 2ᵐ. ¶ Ad 2ᵐ cum dicitur ꝙ perfectiones rerū differunt realiter in principiatis: hoc est in creaturis ⁊c̄. Dico ꝙ verum est: sꝫ ex hoc tua cōclusio non sequitur: quia iste ꝑfectiones in creaturis non distinguūtur penes modos accipiendi: sed penes essentias. Nec quia carnū sunt plures relationes ad creatorē: ideo plures sunt: sed ecōuerso: sed filius ⁊ spiritussanctus non distinguuntur penes essentiam: ⁊ ideo si vnus non procederet ab alio: non esset quo realiter distinguerent. Non enim potest dici ꝙ distinguerentur per distinctionē generationis: ⁊ spirationis: cum inter generationē ⁊ spirationē non sit realis distinctio: nisi per hoc ꝙ spiritussanctus ꝓcedit a genito. Processio ergo spiritussancti a genito est ratio distinctionis realis inter filium ⁊ spiritumsanctū: ⁊ inter generationem ⁊ spirationem.

Ad 3ᵐ. ⁊ 4ᵐ. ¶ Ad ea que arguebātur 3º ⁊ 4º per auctoritates Aug. ⁊ Ansel. potest dici ꝙ aut non tangunt in illis auctoritatibus totā rōnem distinctionis spiritussancti ad filium: aut non loquunt nisi de distinctiōe ꝑm rōnē. bene. n. verū est ꝑm omnes ꝙ si spiritussanct⁹ non procederet a filio. ⁊ filius procederet a patre nascendo sicut modo: ⁊ spiritussanctus a patre per spirationē: adhuc filius esset filius: ⁊ spiritussanct⁹ esset spiritussanctus: sed non haberent inter se distinctionē realem: sed tm̄modo ꝑm rationem. Uel potest dici ꝙ in illis auctoritatibus tangunt implicite totam rationem distinctionis spiritussancti a filio: quia ꝓcedere quomodo datus includit procedere a filio. ¶ Qui vult sustinere primam opinionē: pōt rñdere ad argumēta incōtrariū p hūc modū.

Tenētes pᵒᵐ opinionem rñdent. Ad pᵐ. **Ad primū** cū dicitur ꝙ in diuinis est vnitas vbi nō obuiat aliqua relationis oppositio ⁊c̄. Dico ꝙ verum est: sed non ꝓpter h est intētio Ansel. quin sufficeret ad distinctionē personalē relationū disperatio que esset inter filium ⁊ spiritumsanctū: etiam si spiritussanctus non procederet a filio. Et h satis expresse videtur sentire Ansel. in lib. de processione spiritussancti. ¶ Ad 4ᵐ dico ꝙ ꝗ̄uis natura ⁊ voluntas realiter non distinguant in patre: tamen emanatio voluntatis bene distingueretur ab emanatione per modū nature. Ad h. n. sufficeret differētia ꝑm rationē inter naturā ⁊ voluntatem in patre: maxime. cum potentia generatiua in patre non dicat naturam tm̄: sed naturam cū modo habendi eam non ab alio. Unde est in patre primitas ad generationis actum: ⁊ potentia spiratiua in patre nō dicit voluntatem tm̄: sed voluntatem cum mō habendi eam non ab alio per spirationem. Unde est in patre ꝓmitas ad spirationis actum.

Ad 4ᵐ.

Ad ꝯfirmatiōē ¶ Ad illud quod dicebatur ꝓ confirmatione alterius opinionis ꝙ verbum realiter non distinguitur a filio ⁊c̄. Dico ꝙ verum est: tamen forte ex h non sequitur tuum ꝓpositū: quia intellectus et natura non possunt creare tantam distinctionē in actionibus suis sicut intellectus ⁊ voluntas maxime loquendo de actione intellectus que naturaliter est per ipsum: cuiusmodi est illa actio qua a patre procedit verbū. imo sic loquendo intra rationem actionis intellectualis comprehēditur ratio actionis naturalis: non aūt sic de actione que est per modum volūtatis: ⁊ de illa que est per modum intellectus: ꝗ̄uis vna aliam presupponat ꝑm rationem intelligendi.

¶ Questio. III.

Arᵍ. p. **Tertio** queritur. Utrū spiritussanctus procedat a patre ⁊ filio inquantū sunt vnum. Et videtur ꝙ non: quia procedit ab eis: vt nexus amborum. nexus autem non est vnus: sed plurium. ergo procedit ab eis: vt sunt plures non vt sunt vnum.

Scdo ¶ Item actus spirandi amorem mutuum non est vnius: sed pluriū: sed actus quo procedit spiritussanctus a patre ⁊ filio: est actus spirandi amorem mutuum. ergo est actus eorum: vt plures sunt.

Tertio. ¶ Item actus personales sunt personarum inquantum sunt persone. ergo actus spirādi est actus patris ⁊ filij ꝑm esse personale ipsorum. ergo ꝑm esse distinctum.

In opᵐ **Cōtra** nihil vnum ⁊ simplex procedit a pluribus vt plures sunt. sed spiritussanctus est vnus ⁊ simplex. ergo non procedit a patre ⁊ filio: inquantū plures sunt. ¶ Item si procederet ab eis: inquantū plures sunt cum plures sint suis proprietatibus personalibus procederet a patre: inquantum pater est ⁊ a filio: inquantū filius est: ⁊ sic pater paternitate referretur ad spiritumsanctum: ⁊ filius filiatione: quod falsum est.

Rñso. Spūſſcūs a pře ⁊ fꝫ ꝓcedit vt vnū [illegible] in poᵃ spiratiua: plures tñ in ꝑsonis. **Respōdeo** ꝙ spiritussanctus procedit a patre ⁊ filio: inquantum plures sunt in persona: ⁊ vnum in potentia spiratiua: cum enim potentia spiratiua quantum ad modum existendi necessarium ad h vt per eam sit actus spirandi de necessitate: presupponat ꝑm nomen intelligendi conceptionē verbi a patre. Talis distinctio requiritur de necessitate ad actum spirādi. cum etiā spiritussanctus procedat a patre ⁊ filio vna spiratione: ⁊ vnam operationem oporteat esse per potentiam vnam: necessarium est ponere ꝙ in patre ⁊ filio sit vna potentia spiratiua: per quam sunt vnum principiū spiritussancti non duo principia cui concordat Greg. io. extra de summa tri. ⁊ fi. catho. dicens sic. Fideli [illegible] deuota ꝓfessione fatemur ꝙ spiritussanctus eternaliter ex patre ⁊ filio: non tanꝗ̄ ex duobus principijs: sed tanꝗ̄ ex vno principio non duabus spirationibus: sed vnica spiratione procedit. Qui autem dicunt ꝙ pater posset spirare: etiā si non generaret: ꝗ̄uis ꝯcedant ꝙ spiritussanctus procedat a patre ⁊ filio. quā plures sunt in persona inquantum sunt vnum in potentia spiratiua: tamen negant istam. Spiritussanctus procedit a patre ⁊ filio: inquantum sunt plures in persona ⁊ vnū in potentia spiratiua. Quicquid autem sit de hoc: illud tamen certū est. ꝙ formalius: vt ita loquar procedit ab eis inquantū sunt vnum

vnū in potētia spiratiua q̄ͣ īnq̄tū sunt plures in psona.

Ad p^m. **Ad primū** in oppositū cū dr q pcedit vt nexus ambor̄ ⁊c. Dico q istud ar^m non plus cōcludit nisi q pcedit a pluribus: ⁊ hoc est verum. Ab eis tamen pcedit inquātū in potētia spiratiua sunt vnum. ¶ Ad 2^m pōt dici q per similem modum. Amor enim mutu^o a pluribus est: sed h nō excludit quin sit ab eis inquātum sunt in aliquo vnum: vt in potentia amatiua. ¶ Ad 3^m cum dr q actus psonales sunt personarum inquātum psone sunt ⁊c. Dico q sicut non quecūq ppietas notionalis est ppietas personalis: sed tm̄ modo illa que psonam ɔstituit: ita non quicūq actus notionalis debet dici actus psonalis: sed ille qui respicit psonalem ppietatem tm̄: sicut gn̄are gn̄ari: spirari. vn̄ spiratio actiua q̄uis sit actus notionalis non tn̄ debet dici personalis: q non est a patre ⁊ filio inquantum sunt persone distincte: sed inquantum sunt in potentia spiratiua vnum: que potentia spiratiua non dicit proprietatem constituentem personam.

Ad 2^m. — Ad 3^m. — Nō omnis ppietas notionalis ē psonal.

¶ Questio. IIII.

Ar̄ p. **Quarto** queritur vtrum potentia spiratiua dicat quid: vel adaliquid. Et videtur q nō dicat quid: q illud qd dicit quid in diuinis cōmune est tribus personis: sed potētia spiratiua nō ɔuenit nisi pr̄i ⁊ filio: ergo nō dicit quid. Scdo In pn^o ¶ Item phs li. de som. ⁊ vigil. dicit q eius est potētia cuius est actus: sed actus spirādi nō cōuenit tribus psonis. ergo nec potētia spirandi: ergo nō dicit quid. Tertio. ¶ Item nō videt dicere voluntatē: q tribus conueniret: nec ppietatem psonalem: nec notionem: q non diceret nisi cōmunē spirationem. Cōmunis aūt spiratio dicit actum ⁊ non potentiā. Videt ergo q potētia spiratiua nihil sit: ⁊ ita non dicit quid.

In op^m **Contra** Sicut se habet potētia generatiua ad generandū: ita potētia spiratiua ad spirandū; sed potētia generatiua videt dicere quid: q dicit diuinā naturā. ergo ⁊ potentia spiratiua dicit quid. ¶ Itē spirare amorē est amare: sed voluntas est potētia per quam amans amat: ergo est potētia per quā spirans spirat: sed voluntas dicit quid: ergo potētia spiratiua dicit quid.

Rn̄sio. Sicut po^a gn̄andi dicit diuinā nām n̄ hn̄tē ab alio Ita po^a spirandi po^a spiratiuā nō hn̄tē p spirationem ab alio. ⁊ iō dic̄ qd ⁊ adaliqd s; formal^r adaliqd.

Respondeo q sicut potentia generatiua dicit diuinam naturā cum modo hn̄di eam non ab alio ⁊ ita cum ppietate innascibilitatis: in qua includit primitas ad gn̄ationis actum: ita potentia spiratiua dicit voluntatē diuinā cum modo habēdi eā: non ab alio per spirationē: ⁊ ita cū rōne inspirabilitatis: in qua includit primitas ad spirationis actum. Et ita patet q potentia spiratiua dicit quid ⁊ ad aliquid simul: q̄uis formalius videatur dicere adaliquid: eo q formalius videtur nominare modum habendi diuinam voluntatem non ab alio per spirationem: neq a spirato q̄ͣ ipsam diuinam voluntatem. ¶ Per hoc patet qd dici debeat ad argumenta ad vtrāq partem.

Ad p^m. ⁊ 2^m. **Primū** enim argumētum ⁊ 2^m bene probant q nō dicit quid tm̄: q sic esset cōmunis tribus personis. Ad 3^m. ¶ Ad 3^m dicēdum q procedit ab insufficienti: q̄uis enim non dicat voluntatem tm̄: nec personalem ppietatem: nec ipsam spirationem actiuam: non tamen pp̄ter hoc sequit q nihil sit: q cum ipsa diuina voluntate dicit modum habendi diuinam voluntatem: non per spirationem neq a spirato: ⁊ ita dicit inspirabilitatē: que includit primitatē ad actum spirandi. Ar^a in ɔ̄riū. ¶ Argumenta etiam ad partem aliam faciliter possunt solui. Ad p^m. ¶ Ad primū enim cū dr q potentia generatiua dicit quid ⁊c. Dico q verum est: sed non tm̄: imo cum h dicit adaliquid. Ad 2^m. ¶ Ad 2^m cum dr q spirare amorē est amare. Verum est notionaliter: ⁊ potentia per quam amans notionaliter amat: non est diuina voluntas tm̄: sed voluntas cum modo supradicto habendi eam.

¶ Questio. V.

Ar̄ p. **Quinto** queritur vtrum pater ⁊ filius debeant dici vnus spirator. Et videtur q non: quia quicunq spirant sunt spirātes: pater ⁊ filius spirant: ergo sunt spirantes: ergo a simili sunt spiratores. Scdo. ¶ Item actus quo ad modū significandi numeratur scdm supposita: sed spirator dicit actum. ergo quo ad modum significandi debet numerari fm supposita. Cum ergo pater ⁊ filius sint duo supposita spirantia: debent dici duo spiratores: non vnus spirator. Tertio. ¶ Item spirans participium est: sed participium quo ad modum significandi numerari debet fm supposita. ergo pater ⁊ filius debent dici duo spirantes: sed si sunt duo spirantes: non sunt vnus spirator: vt videtur. Quāto ¶ Item sicut pater ⁊ filius vna spiratione spirant: ita pater ⁊ filius ⁊ spiritussanctus sunt per vnum esse: immo vt proprius loquar sunt vnum esse: sed hoc non obstante vere potest dici pater ⁊ filius ⁊ spiritussanct^o sunt: ergo ⁊ vere potest dici: pater ⁊ filius spirant: sed qui spirant non sunt vnus spirator: vt videtur.

In op^m **Cōtra** Spirator dicitur ab actu spirandi. ergo ab vno actu spirandi vnus spirator: sed pater ⁊ filius vno actu spirant spiritumsanctum. ergo sunt vnus spirator spiritussancti. ¶ Item pater ⁊ filius dicuntur vnum principium spiritussancti. ergo cum spirando pn̄cipient spiritūsanctum debent dici vnus spirator spūscī.

Rn̄sio. Pr ⁊ fili^o dici debēt vnus spirator ⁊ vnū pn^m.

Respōdeo Quidam dicunt q pater ⁊ filius debent dici vnus spirator spiritussancti: quod declaratur per auctoritatem ⁊ rationem. Dicitur enim in Cōmento super. xxiiij. propositionē de maximis Theologie: q non est concedendum patrem ⁊ filium esse principia spiritussancti: sed potius principiū: non spiratores spiritussancti: sed potius spirantes spiritumsanctum: q̄uis enim dicatur ab Hylario spiritum sanctum procedere a patre ⁊ a filio auctoribus. Ponitur ibi nomen substantiuum pro adiectiuo: vt sit sensus: auctoribus: idest spirantibus: tamen improprietas ad consequentiā deducenda non est. ¶ Ex hac auctoritate habemus q pater ⁊ filius debent dici vnum principiū spiritussancti ⁊ vnus spirator spiritussancti: ⁊ dicūtur duo spirantes spiritumsanctum. Cuius ratio est quia spirās adiectiuum est: spirator vero substantiuum est. Adiectiua vo numerum habent quantum ad modum significandi a suppositis non a se. Substantiua vo a seipsis fm formam significatam. Et ideo propter pluralitatem suppositorum pater ⁊ filius dicuntur duo spirantes propter vnitatem spirationis significate per hoc nomen spirator que spiratio est vna principiatio qua pater ⁊ filius principiant spiritumsanctum. Pater ⁊ filius dicuntur vnus spirator: ⁊ vnum principiū spiritussancti. ¶ Et ad hoc est alia ratio: q̄uis enim hoc nomen creator sit nomen verbale: tamen quia nomen substantiuum est: ⁊ tres persone vna creatione creant: dicuntur pater ⁊ filius ⁊ spiritussanctus nō tres creatores: sed vnus creator. ergo similiter cum hoc nomen spirator sit nomen substantiuū: ⁊ significet vnam spirationem: qua pater ⁊ filius spirant spiritumsanctum: non obstante q sit nomen verbale debent pater ⁊ filius dici non duo spiratores: sed vnus spirator.

Adiectiua ⁊ sbātiua diffi mode habēt signi.

Instan^a ¶ Sed forte dices q argumentum peccat: quia tres persone sunt vnus qui creat: sed pater ⁊ filius non sunt vnus qui spirat: quia hoc non posset verificari: nec ratione suppositi: quia pater ⁊ filius non sunt aliquod vnum suppositum: nec rōne essentie: q sicut essentia nō gn̄at nec generatur: ita essentia nec spirat nec spiratur. Contra eam. ¶ Cōtra hanc instantiā arguo: sicut pater ⁊ filius ⁊ spi-

ritussanctus dicuntur vnus spirator: quia sunt vnus deus qui creat: ita pater ⁊ filius possunt dici vnus principiator spiritussancti: quia sunt vnum principium quod spiritussanctus principiat. Et qua rōne pn̄t dici vn⁹ pn̄cipiator ⁊ vnus spirator: ⁊ si hoc nomen principium in masculino genere significaretur: tūc expressius simile videretur. Sed de hoc non est magna vis: quia sicut in ista tres persone sunt vnus deus qui creat: ly qui non refert aliquod vnum suppositum absolutum: quia nullum tale est in diuinis: sed refert tres personas inquantum sunt vnum in deitate. Ita in ista pater ⁊ filius sunt vnuz pn̄cipium quod spirat: ly quod non refert aliquod vnū suppositum absolutum: sed refert patrem ⁊ filium inquantū sunt vnum in potentia spiratiua.

Alia opio.

¶ Alij dicunt ad questionem ꝙ pater ⁊ filius sunt duo spiratores: qꝛ nomen verbale trahit numerum a suppositis: ⁊ duo sunt supposita que spirant: nec potest verificari ista: pr̄ ⁊ filius sunt vnus spirator: quia sunt vnus deus qui spirat: sicut ista tres psone sunt vnus creator: qꝛ sunt vnus deus q creat.

Ad arᵃ ꝯtra primā opinionē.

¶ Qui vult tenere primā opinionē potest rn̄dere ad argumenta que sunt contra eam per hunc modum.

Ad pᵐ.

Ad primuz potest dici ꝙ non sequit: sunt duo spirātes: ergo duo spiratores: quia spirans cum sit adiectiuum quantum ad modum significandi trahit numerum a suppositis. non sic autem hoc nomen spirator cum sit substantiuum.

Ad 2ᵐ.

¶ Ad 2ᵐ cum dicitur ꝙ actus quantum ad moduz significandi numerari debet sm̄ supposita ⁊c̄. Dico ꝙ non est veruz quando significatur per nomen substantiuum: ⁊ actus est vnus ⁊ formale principium vnum. spirator autem nomen substātiuum est.

Ad 3ᵐ.

¶ Ad 3ᵐ dicendum ꝙ non sequitur. sunt duo spirantes: ergo non sunt vnus spirator: sicut satis potest videri ex predictis.

Ad 4ᵐ

¶ Ad 4ᵐ cum dicitur ꝙ qui spirāt non sunt vnus spirator ⁊c̄. Dico ꝙ falsum est. Illi enim qui sunt. s. pater ⁊ filius ⁊ spiritussanctus sunt vnuz ens: verbum enim quantum ad modum significandi trahit numerum a suppositis: non sic aūt nomen substantiuuz: q̄uis significet illam rem: quā significat verbuz.

Ad arᵃ ꝯ scdam viam.

¶ Qui vult tenere aliam opinionem potest respondere ad argumenta contra eam per hunc modum.

Ad pᵐ.

Ad pimuz cum dicitur ꝙ ab vno actu spirādi debet dici vnus spirator ⁊c̄. Potest dici ꝙ falsum est eo ꝙ nomen verbale quātum ad modum significandi trahit numerum a suppositis.

Ad 2ᵐ

¶ Ad 2ᵐ dici potest ꝙ non est simile de hoc nomine principium: ⁊ de hoc nomine spirator: quia hoc nomen principium nō sic est nomen verbale: sicut hoc nomen spirator.

Circa lraz (Quē ego mittaz vobis a patre.) Per hoc saluator dedit intelligere spiritūsanctuz a se pcedere eternaliter: quia in processione temporali includit eterna: ⁊ etiam dedit intelligere se habere a patre potentiam per quam spirat spiritūsanctum. (In principalibus concilijs) que fuerunt quattuor: vt habet Decretorum dis. xvj. canones. Primuz Nicenum sub Cōstantino Augusto imperante. Secunduz Cōstantinopolitanum sub Theodosio seniore. Tertium Ephesinuz sub iuniore Theodosio Augusto. Quartum Calcedonense sub Martiano principe. Alterū a latinis est additū. s. filioqꝫ. ¶ Sed queritur quomodo hoc fuerit factum sine cōuocatione concilij. ¶ Respondeo quia clare constabat ex intellectu verborum euāgelij ꝙ procedebat a filio. Ideo ad hoc exprimendum non erat necesse concilium conuocari. (Qui aliter docuerit: vel aliter predicauerit) idest contrarium docuerit: vel contrario modo predicauerit. Et bene hoc exponitur: quia ibi non tota fidei plenitudo exprimitur cum de descensu ad inferos nihil ibi exprimat.

¶ Utrū spūsctūs pus vel plenius pcedat a patre q̄ꝫ a filio. ¶ Dis. XII.

Argumētatio heretici.

Item querit cuz spūsctūs a pr̄e pcedat ⁊ a filio: vtꝝ prius vel magis pcesserit a pr̄e q̄ꝫ a filio: qd̄ nitit hereticus ostēdere ita dicēs. Si pcessit vtiqꝫ spūsctūs a pr̄e: pcessit vtiqꝫ aut nato iā filio: aut nō nato filio. Si vō iā nato filio pcessit: aū nat⁹ est fili⁹: q̄ꝫ pcesserit spūsctūs. Precessit ergo natiuitas filij pcessionez spūsancti. Si aūt processit a patre nō genito filio: ante pcessit q̄ꝫ filius genitus fuerit.

¶ Responsio Augustini ad id qd̄ pmo querebat. s. an prius a patre q̄ꝫ a filio processerit.

Aug.

His ⁊ hmōi qōnib⁹ magꝭ laboriosis q̄ꝫ fructuosis rn̄det Aug⁹ in. xv. li. de tri. dicens. In illa sūma trinitate que de⁹ est: interualla temporum nulla sunt p que posset ostēdi aut saltem requiri: vtrū pus de pr̄e nat⁹ sit fili⁹: ⁊ postea de ambob⁹ pcesserit spūsctūs. Nūqd ergo possumus querere vtrū iā pcesserat de pr̄e spūsanctus qn̄ nat⁹ est fili⁹: an nondū pcesserat: ⁊ illo nato de vtroqꝫ pcessit. Nō pn̄t prorsus ibi ista queri: vbi nihil ex tpe inchoat: vt ex ꝯsequēti pficiat in tpe. Ideo qui pōt intelligere sine tpe gn̄ationē filij de pr̄e: intelligat sine tpe pcessionē spūssancti de vtroqꝫ. Ecce his verbis absoluta est questio illa qua querebat: vtrū pus processerit spiritussanctus a patre q̄ꝫ a filio.

¶ Hic agit de eo qd̄ scd̄o querebat. s. an plenius vel magis processerit a patre q̄ꝫ a filio.

Nunc tractādū est qd̄ scd̄o querebat. s. an pleni⁹ vel magis pcedat spūsctūs a pr̄e q̄ꝫ a filio. Ad qd̄ dicimus: qꝛ sicut nō aū pcedit a pr̄e q̄ꝫ a filio: ita nō pleni⁹ vl̄ magis pcedit a pr̄e q̄ꝫ a filio.

Qr aug. dic̄ spūm scm̄ pcedere a patre.

Aug⁹ tn̄ in. xv. li. de trini. dicit. ꝙ spūsctūs pncipalr̄ pcedit de pr̄e. Nō frustra inqt in hac trinitate nō dr̄ verbū dei nisi filius: nec donū dei: nisi spūsctūs. nec de quo genituz est verbū: ⁊ de quo pcedit spūsctūs principalr̄ nisi deus pr̄. Ecce audistis qꝛ spūsanctus pncipaliter pcedit a patre.

Ex q̄ sēsu dixerit pncipalr̄ pcedere a patre.

Sed ne te hoc turbaret: ipse ꝯtinuo ex quo sensu dixerit aperit dicēs. Ideo addidi pncipalr̄: qꝛ ⁊ de filio spūssanctus pcedere reperit. sed hoc quoqꝫ illi pater dedit nō iam existēti: ⁊ nondū habēti. Sed qcqd vnigenito verbo dedit: gignendo dedit. Sic ergo eum genuit: vt etiā de illo donū cōmune pcederet: ⁊ spiritussanctus spiritus esset amborum. Ecce exposuit ipsemet quomodo spiritus principaliter procedat a patre: non quia prius vel magis procedat a patre q̄ꝫ a filio: sed quia cum pcedat a filio: hoc ipm̄ habet filius a patre.

¶ Ex eodem sensu etiam dicitur spiritussanctus proprie procedere a patre.

Ex eodem

Hiero. **Ex eodem** sensu etiam dicitur proce dere ppie de patre. Unde Hieronymus in expositione catholice fidei: nicenicq symboli ait. Credimus in spiritūsanctum qui de patre procedit proprie. Item spiritūsanctuз verum deum inuenimus in scriptura: ꝛ de patre esse proprie. Et ita de patre filius: ꝛ spiritussanctus proprie ꝛ vere de patre pcedit. Ecce aperte dicit spiritūsanctum ppie esse de patre ꝛ proprie pcedere a patre. Quod non est ita intelligenduз tanq̃ prius vel plenius a patre pcedat q̃ a filio: sed quia hoc habз pater a se: non ab alio: vt de ipo sit ꝛ pcedat spiritussanctus. Filius aũt nõ a se: sed a patre hoc habet: vt de ipo sit ꝛ pcedat spūssanctus.

¶ Ex eodem sensu dicitur spiritussanctus esse ꝛ mitti a patre per filium.

Hyla. **Forte** etiam iuxta hanc intelligentiam dicitur spiritussanctus mitti per filiũ: ꝛ a patre esse p filium. Unde Hylarius ad deum patrem de spiritusancto ꝛ filio loquens in xij. libro de trinitate ait. In spiritusancto tuo ex te pfecto ꝛ per eum misso. Item ante tēpora vnigenitus tuus ex te natus manet: ita q ex te per euз spiritussanctus tuus est: quod ꝛ si sensu non pcipiam: tamen teneo in cõscientia. In spiritualibus enim rebus tuis hebes sum. Itē in eodem. Conserua hanc orõ fidei mee religionem: vt quod in regenerationis mee symbolo professus sum semp obtineam te patrem. s. ꝛ filium tuuз vna tecum adorem. spiritūsanctum tuuз qui ex te per vnigenituз tuuз est: promerear. Ecce aperte dicit spiritūsanctum a patre p filium: ꝛ mitti: ꝛ esse: quod non est intelligendũ quasi a patre per filiũ minorē mittatur vel sit: sз quia ex patre ꝛ filio est: ꝛ mittitur ab vtroq: sed hoc ipsum habet filius a patre vt ab ipso ꝛ sit ꝛ mittatur spiritussanctus. Hoc ergo voluit

Hyla. significare Hylarius: distinctionē faciens in locutione: vt ostenderet in patre esse auctoritatē. Inde est etiam q̃ veritas ostendens patrē esse auctoreз pcessionis qua pcedit spiritus a filio: dixit in euangelio. De patre pcedit cum de patre ꝛ filio pcedat spūssanctus. Unde Aug⁹. in libro. xij. de trinitate querit. Si de patre ꝛ filio procedit spūssanctus: cur filius dixit: de patre pcedit? Cur putas nisi quia solet ad euз referre: etiaз quod ipsius est: de quo ꝛ ipse est: sicut ait. Mea doctrina non est mea sed eius qui misit me. Si ergo hic intelligitur eius doctrina quã tamen non dixit suam: sed patris: quãto magis illic intelligēdus est spiritussanctus de ipso procedere vbi sic ait: de patre procedit: vt non diceret de me non procedit. A quo aũt habet fili⁹ vt sit deus: est enim deus de deo: ab illo vtiq

Quare filius dixit de spiritu scõ a pře pcedē cũ ab vtroq procedat.

habet vt etiam de illo procedat spūssanct⁹. Et ideo spūssanctus vt etiam de filio pcedat sicut pcedit de pře: ab ipso hēt pře. Quapropť q pōt intelligere in eo qd ait filius. Sicut habet pater vitam in semetipso: sic dedit ꝛ filio vitaз habere in semetipso. non sine vita existenti iam filio vitam patrem dedisse: sed ita eum sine tempore genuisse: vt vita quam pater filio gignendo dedit coeterna sit vite patris qui dedit. Intelligat etiam sicut habet pater in seipso: vt de illo procedat spiritussanctus: sic dedisse filio: vt etiam de isto procedat idem spiritussanctus: ꝛ vtrũq sine tempore. Ita ergo dictum est spiritumsanctum de patre pcedere: vt intelligatur q etiam procedit de filio: de patre esse ꝛ filio. Si enim quicquid habet de patre habet fili⁹: de patre habet vtiq vt ꝛ de illo pcedat spūssanct⁹: sed nulla ibi tēpora cogitanť que habeant pus ꝛ posterius: qꝛ ibi oĩno nulla sunt.

¶ Distinctio. XII.

Item querit cum spiritussanct⁹ ꝛc. Supra declãuit Magister q spiritussanct⁹ est a patre ꝛ filio. In hac parte inquirit qualiter procedat a patre ꝛ filio. Et diuiditur pars ista in partes quattuor. In prima inquirit vtrum spiritussanctus perprius procedat a patre q̃з a filio. Secundo vtrum plenius procedat a patre q̃з a filio: ibi. (Aut tractandum est.) Tertio inquirit vtruз proprie procedat a patre: vel potest dici q ibi exponit quasdam auctoritates dubias: ibi. (Ex eodeз sensu ꝛc.) Quarto inquirit vtrum spiritussanctus procedat a patre per filium: ibi. (Forte etiã iuxta hanc intelligentiaз.)

Circa hanc distinctioneз queruntur quattuor. ¶ Primo vtrum spiritussanctus perprius procedat a patre q̃з a filio. ¶ Secundo vtrum pleni⁹ a patre q̃з a filio procedat. ¶ Tertio vtrũ a patre mediãte filio. ¶ Quarto vtrum generatio sit prior ŝm formam intelligendi q̃з spiratio.

¶ Questio prima.

Primo ostendo q spiritussanctus perpri⁹ procedit a patre q̃з a filio: qꝛ causa prior est que agit non supposita alia: q̃з que agit alia presupposita: sed pater spirat non presupposito alio principio. filius spirat presupposito alio principio. s. patre. ergo pater perprius producit spiritumsanctum q̃з filius. ¶ Item quod habet aliquid ex se perprius habet: q̃з ille qui hoc habet ab alio. Sed producere spiritūsanctum habet pater ex se: filius habet hoc a patre. ergo perprius habet hoc pater q̃з filius. ¶ Item non procedit a patre iam nato filio: quia tunc esset filio posterior. ergo procedit a patre non nato filio: ꝛ ita perprius a patre q̃з a filio. Arĝ. Scdo Tertio.

Cõtra Ansel. in libro de pcessione spiritussancti quasi in medio. In deo nihil aut natura aut tempore prius: vel posterius est. ¶ Item Athanasi⁹ in trin. Nihil prius aut posterius. In op[m]

Respõdeo q spiritussanctus non procedit perprius a patre q̃з a filio proprie loquēdo de prioritate. Et hoc patet: quia non procedit prius a patre q̃з a filio duratiõe: quia ab vtroq procedit ab eterno: nec causalitate: quia causa ꝛ causatum proprie loquendo non sunt nisi inter ea que sunt diuerse essentie: quia causa est ad cuius esse sequiť aliud. nec etiam prius

Rñsio Spūs. s. nõ pus pcedit a pře q̃з a filio.

origine:quia procedit a patre ⁊ filio inquantum sunt spiritussancti vnum originale principium: nec proprie loquendo potest dici ꝙ spiritussanctus per prius procedat a patre q̃ a filio prioritate auctoritatis vel principalitatis:nisi exponendo sic:ꝙ potentiam per quam filius spirat habet a patre. Unde ⁊ Augustinus postquaz dixerat xv. de trinitate.cap.xvij. Quod spiritussanctus principaliter procedit a patre subiunxit sic. Ideo autem addidi principaliter:quia ⁊ de filio spiritussanctus procedere reperitur:sed hoc quoq; illi pater dedit.

Ad pm. **Ad primuz** in oppositum cum dicitur ꝙ causa prior est que agit alia non supposita q̃ econuerso ⁊c̃. ¶ Respondeo ꝙ nomen cause proprie loquendo hic non habet locum: sed nomen principij. Pater autem ⁊ filius sunt vnum principiuz spiritussancti. Unde non potest dici ꝙ filius spiret spiritumsan-

Ad 2m. ctum presupposito alio principio spiritussancti. ¶ Ad secunduz cum dicitur ꝙ ille qui habet aliquid ex se perprius habet illud q̃ ille qui hoc habet ab alio ⁊c̃. Dico ꝙ verum est si perprius intelligamus principalius. Aliter non oportet ꝙ verum sit in diuinis. Accipiatur tamen principalius ſm expositionem modificantem: que dicta

Ad 3m. est in corpore questionis. ¶ Ad tertium dico ꝙ ⁊ si non concedatur ꝙ spiritussanctus procedit a patre iam nato filio:aut non nato filio. Dico tamen ꝙ concedi debet ꝙ non procedit a patre iam nato filio:nec ex hoc potes concludere ꝙ spiritussanctus sit prior filio. Sed tantum potes concludere ꝙ filius non est prior spiritusancto.

¶ Questio. II.

S **Ecundo** queritur vtrū spiritussanct⁹ pleni⁹ procedat a patre q̃ a

Ar pº filio. Et videtur ꝙ sic:quia productum pleni⁹ producitur a principio pmario q̃ a secūdario: quod videtur posse probari per primam propositionem de causis:vbi dicitur ꝙ causa primaria plus influit super causatum q̃ causa secundaria:sed pater est primum principium spiritussancti:quia est principium non de principio. filius autem secundarium principium:quia est principium de principio.ergo spiritussanctus plenius proce-

Scdo. dit a patre q̃ a filio. ¶ Item dicitur primo posteriorum

T.p.s. Quod propter quod vnūquodq; tale ⁊ illud magis:sed filius spirat propter patrem:ergo magis spirat pater q̃ fili-

Tertio us. ¶ Item filius habet a patre ꝙ spiret spiritūsanctuz

Quarto pater vero a nullo.ergo magis spirat pater q̃ fili⁹. ¶ Itez a quo procedit res principalius:ab eo procedit plenius. sed ſm Augustinum.xv. de trinitate.cap.xvij. Spiritussanctus procedit a patre principaliter.ergo plenius procedit a patre q̃ a filio.

Inȝriū **Cōtra** Ubi est vnitas nō est magis ⁊ minus:sed pater ⁊ filius sunt vnuz in spirando.ergo vnus non spirat alio plenius. ¶ Item quāuis filius habeat a patre ꝙ creatura sit ab eo:non tamen a patre plenius procedit creatura q̃ a filio.ergo a simili quāuis filius habeat a patre ꝙ producat spiritūsanctum: non propter hoc sequitur ꝙ spiritussanctus plenius sit a patre q̃ a filio.

Rñsio Ita plene spūssāctus pcedit a filio sicut a pře: qr eandē vim spiratiuā hz ꝗ lz eā hēat a pře. **Respondeo** Quāuis potentiam spiratiuā habeat filius a patre:quia tamen illa eadem potentia spiratiua que est in patre:est in filio.⁊ ita nobiliter ⁊ ita plenarie sicut in patre. Ideo ita plene procedit spiritussanctus a filio:sicut a patre.

Ad pm **Ad pmuz** in oppositum cum dicitur ꝙ pater est primum principium spiritussancti ⁊c̃. Potest dici ꝙ cum pater ⁊ filius sint vnum principiuz spiritussancti.ꝙ non bene dicitur:ꝙ pater sit primū principium spiritussancti. ¶ Ad secundum cum dicitur ꝙ

Ad 2m. propter quod vnūquodq; ⁊ illud magis ⁊c̃. Dico ꝙ hec

Pat non propositio intelligenda est vbi est vera ratio causalitatis: ⁊ causa vniuoca vbi eadē in numero: quāuis autem filius accipiat a patre vim spiratiuam. Non tamen vis spiratiua est causata a patre in filio:q̃uis sibi sit a patre cōmunicata:⁊ etiam eadez vis spiratiua in numero que est in patre dante:est in filio accipiente. ¶ Ad tertium cum dicitur ꝙ filius habet a patre ꝙ spiret spiritūsanctū ⁊c̃. Dico ꝙ verum est.sed ex hoc non sequitur ꝙ pater plenius spiret q̃ filius:cum illa eadem potentia in numero per quam spirat pater sit in filio ita plenarie:⁊ ita nobiliter sicut in patre. ¶ Ad 4m dicendum ꝙ Augustin⁹ dicendo spiritumsanctum principaliter a patre procedere:non per hoc intēdebat ꝙ plenius procederet a patre: sed quia pater dedit filio potentiam spiratiuam:p quam spiritussanctus spiratur a filio sicut a patre. Sicut ipsemet Augustinus exponit in eodem loco: vnde supradicta auctoritas sumpta est. dr pmuz pu m. s. Ad 3m. Propt qd vnuq; qdq; ⁊ illud magis q̄liter sit itellige dum. Ad 4m

¶ Questio. III.

T **Ertio** queritur vtrum spiritussanctus pro cedat a patre mediante filio. Et videtur ꝙ non:quia sicut se habet per se ad per accidens:ita immediatum ad mediatum. Sed nihil quod est a patre per se:est a patre per accidēs ergo similiter cum spiritussanctus sit immediate a patre:non est ab eo filio mediante. ¶ Item spiritussanctus immediatius procedit a filio q̃ a patre:sed si spiritussanctus procederet a patre mediante filio immediatius videretur procedere a filio q̃ a patre:quia immediatior videtur processio que medium non recipit:q̃ que recipit. ergo spiritussanctus non procedit a patre mediante filio. ¶ Item vbi non est nisi vnum principium non potest vere dici principium mediatum ⁊ immediatum. ergo cum pater ⁊ filius sint vnum principium spiritussancti:non potest dici ꝙ pater principiet spiritumsanctum mediante filio:quia hoc includere videretur patrem esse spiritussancti principium mediatum: ⁊ filium principium immediatum. Ar p. Scdo Tertio

Contra In imagine actus voluntatis qui spiritūsanctum representat:procedit a memoria q̄ representat patrem mediante actu intelligentie: qui representat filium.ergo spiritussanctus a patre procedit mediante filio. ¶ Item Richardus.5. de trinitate.c.8. ostendit spiritūsanctum esse a patre mediante filio: ⁊ in sequenti capitulo dicit. Inuenimus oportere esse vnam aliquam existentiam innascibili quidem immediate tm̄ coniunctam. Inuenimus ⁊ aliam eiusdem existentie taz mediata q̃ immediata germanitate coherere. In opm

Respondeo ꝙ spiritussanctus procedit a patre mediante filio: ⁊ cum hoc a patre immediate. Unde ſm Richardū.5. de trini.c.8.⁊.9. processio spiritussancti a patre est mediata ⁊ imediata. Mediata quidem inquātum procedit a filio:qui filius procedit a patre:imediata etiam quia ab ipso patre spiratur.⁊ potest poni exemplum aliquale q̃uis remotum in creaturis:quod ponit Richardus.5. de trini.cap.6. in productione ipsius Seth ab Adam:quia ab Adam exiuit immediate:⁊ mediate inquātum exijt ab Eua: que producta fuit de substantia Ade. Rñsio. Spūssctūs imediate a pře pcedat tñ cum hoc mediante filio.

Ad primū in oppositum cuz dicitur ꝙ nihil qd est a patre per se est a patre per accidens ⁊c̃. Dico ꝙ si accipiatur per accidēs pro per aliud: sic dico ꝙ multa sunt a patre per se:que sunt ab eo p aliud:scz quelibet actio non defectiua culpabiliter que est a creatura:quia cuiuslibet talis actionis deus est causa mediata:⁊ mediante creatura. Sed si accipiatur per accidēs proprie ſm ꝙ causa per accidens dicitur respectu effect⁹ quam non producit ex intentione:ſm quem moduz fortuna dicitur causa p accidens:vel dicat cā p accñs: que accidit cause per se ſm quē modū dicim⁹ ꝙ albū edificat p accñs Ad pm. Per accidēs dupliciter dr

per accidens: sic dico q esse causam per accidens conue/nire non potest dignitati cause prime. Unde h modo lo/quendo de causa per accidens non sequitur. Nihil quod est a patre per se: est ab eo per accidens. ergo nihil quod est ab eo immediate est ab eo mediate.

Ad 2m. Non q cuiqz immediatio excludit mediatões. ¶ Ad secundum cum dicitur q immediatior videtur processio: que me/dium non recipit: qz que recipit rc. Dico q falsum est: vbi mediatio non repugnat immediationi: sic autem est in proposito. Sicut videmus q Seth non minus im/mediate processit ab Adã: qz si genuisset eum de vna mu/liere que non fuisset facta de substantia Adam: si deus fecisset sibi aliquam talem. Uides ergo q non quecunqz mediatio excludit immediationem.

Ad 3m. ¶ Ad tertium cum dicitur q vbi non est nisi vnum principium non potest dici mediatum vel immediatum rc. Dicendum q cum dico spiritumsanctuz esse a patre mediante filio: non in/telligo ipsuz esse a patre: sicut ab vno principio distincto a filio in ratione principiandi spiritumsanctum: r a filio: sicut ab alio principio: sed intelligo q filius a quo est spi/ritussanctus est a patre r ab ipso habet potentiaz spirati/uaz per quã pater r ipse sunt vnũ pncipiũ spiritussancti.

¶ Questio. IIII.

Quarto queritur. Utrum generatio sit prior fm rationem intelligendi qz spiratio. Et videtur q non. Aug°. 9. de tri. ca. vlti. partum mentis procedit appetitus: sz partus mentis representat emanationem ver/bi in diuinis. appetitus vo emanationem spiritussancti. ergo prior est fm rationem intelligendi spiratio spiritus/sancti qz generatio verbi.

Scdo. ¶ Itez quanto aliquid cõmu/nius: tanto prius fm rationem intelligendi: sed spiratio actiua est cõmunior: qz generatio actiua. ergo prior est fz rationem intelligendi.

Tertio. ¶ Itez generatio r spiratio eque immediate sunt a patre: sed primum r immediate idem. Unde propositio imediata est qua non est altera prior. pri/mo posterior. ergo eque prima fm rationez intelligendi est spiratio sicut generatio.

Quarto. ¶ Item actus spirandi nihil presupponit nisi potẽtiam spiratiuam: vel ea mediante: quia inter potentiam r actum non est mediũ: sed poten/tia spiratiua non presupponit generationem: quia per ge/nerationem cõmunicatur filio a patre. Rem autem com/municari presupponit ipsam prehaberi a cõicante. ergo spiratio fm rõnẽ intelligẽdi nõ presupponit gñatiõnẽ.

In oppm. Cõtra in imagine prior est emanatio notitie a memo/ria qz emanatio amoris. q: fm Aug. x. de tri. ca. p. Incognita non possumus diligere. ergo a simili in diuinis prior est emanatio verbi fm rationem intelligen/di qz emanatio amoris qui est spiritussanctus. ¶ Item cum spiritussanctus procedat per modum mutui amo/ris qui fm rationem intelligendi presupponit distinctio/nem amantium: eius spiratio presupponit fm rationem intelligendi distinctionẽ spirantiũ: sed spirantes. s. pr r fi/lius distinguunt per gñare r gñari. ergo spiratio presup/ponit fm creationem intelligendi generationem.

Rñsio gnõ por ẽ qz spi/ra°ẽz rõ/nẽ intel/ligẽdi. Rñdeo q generatio fm rationez intelligendi prior est qz spiratio: quia generatio est per moduz nature: spiratio per modum voluntatis. Actus vero vo/luntatis fm rationem intelligendi presupponit actionez nature. Unde r fm nostram rationem intelligendi prius occurrit nobis diuina natura qz eius voluntas. ¶ Pre/terea dicere intellectualiter prius est fm rationem intelli/gendi qz spirare: quia dicere intellectualiter est actio per modum intellectus: r spirare est actio per moduz volun/tatis. Actio autem que est per moduz voluntatis presup/ponit actionem que est per modum intellectus. Unde r nostre apprehensioni prius occurrit diuinum intelligere qz diuinum velle. Cuz ergo dicere non videatur esse pri/us qz generare: quia intellectus non est prior fm rationẽ intelligendi qz natura. Sequitur q prius est fm rationẽ intelligendi generare qz spirare. ¶ Preterea generare prius est fm rationem intelligendi qz filius: sed filius pri/us est fm rationem intelligendi qz spiret: scdm quod est prius priore est prius posteriore. ergo prius est secundum rationem intelligendi generare qz spirare.

Ad pm. Qñ duz ẽ q ptũ mentis pcedat appeti/tus. Ad primum in oppositum cum dicitur q par/tum mentis precedit appetit° rc. Dico q intelligendum est de partu mentis completo r appetitu incompleto: quia appetitus completus presup/ponit partum mentis completum: r appetitus incom/pletus partum mentis incompletum. Spiratio autem est per modum voluntatis complete cum in deo esse nõ possit voluntas incõpleta.

Ad 2m. Non oẽ cõi°ẽ p° itellõne. ¶ Ad 2m cum dicitur q quan/to aliquid communius tanto prius fm rationem intelli/gendi rc. Dico q hec non est vniuersaliter vera proposi/tio: nisi de eo quod est communius per predicationẽ fm quem modum animal communius est qz homo. Cõmu/nitas autem communis spirationis non est in predican/do de generatione r de aliqua alia emanatione: sicut vide/mus q animal predicatur de homine r de asino: sed sua communitas est in existendo in duobus: r talis existẽtia presupponit fm rationem intelligendi distinctionem il/lorum duorum. ¶ Preterea nos videmus q prius fm rationez intelligendi illud conuenit alicui: cui conuenit per se qz illud quod sibi conuenit cum alio.

Ad 3m. ¶ Ad 3m cũ dicitur q generatio r spiratio eque immediate sunt a pa/tre rc. Potest dici q si pater spiret immediate: spirat ta/men cum hoc mediante filio. r fm hoc spiratio presup/ponit fm rationem intelligendi generationem. Et pre/terea si poneretur per impossibile q spiritussanctus non procederet a filio r q pater generaret r spiraret ad/huc fm rationez intelligendi esset prior generatio qz pri/uatio sicut natura r intellectus voluntate.

Ad 4m. ¶ Ad 4m di/cendum q maior est falsa. spiratio enim principaliter pre/supponit generationem non mediante potentia spirati/ua: qzuis ea mediãte presupponat posse generare. Inter actum enim r potentiam bene est dispositio media neces/saria ad h vt potentia exeat in actum: vt patet in nobis. Uoluntas enim non potest exire in actũ amandi nisi me/diante actu intelligẽdi. Nec tamen de necessitate presup/ponit actum intelligendi: qzuis presupponat potentiam intellectiuaz: qzuis tamen potentia spiratiua non presup/ponat simpliciter generationem: tamen ipsa sub ratione qua existens in filio: vel inquantum existens in filio fm rõnẽ itelligẽdi psupponit gnõnẽ. ¶ Alij dicũt q qzuis potentia spiratiua prius fm rationem intelligendi sit in patre qz eam communicet filio per generationem: tamẽ quantum ad illum existendi modum qui de necessitate requiritur ad h vt per ipsam possit esse actus spirandi: non est ita: quia actus spirandi de necessitate presuppo/nit fm rationem intelligendi conceptionem verbi a pa/tre tanqz necessariam ad hoc: vt per potentiam spirati/uam pater exeat in actum spirandi. Sed hec glosa parũ aut nihil videtur realiter differre a prima.

Circa litteram q nititur hereticus) s. Arrius. (Credi/mus in spiritumsanctum qui de patre procedit proprie.) Nota q proprie non dicit ibi notam so/licitudinis: sed hoc dicitur quia filius q producat spiri/tumsanctum hoc habet a patre. (Ueritas ostendens esse patrem processionis auctorẽ.) Hoc ideo dicitur: quia pa/ter dedit filio potentiam spiratiuam: per quam producit spiritumsanctum. Et ideo interdum dicitur procedere a patre non faciendo expressam mentionez de filio ad signi/ficãdũ q filius habet a patre q possit pducere spmsctm.

¶ Quare spiritussanctus cuȝ sit de substantia patris non dicatur genitus vel filius: sed tantum procedens. Distinctio. XIII.

Post hec cōsiderandū est quantuȝ a talibus quales nos sumus intelligi potest: cuȝ spiritussanctus procedat de patre: ꝛ sit de substātia patris: cur non dicatur esse natus: sed potius procedere: ꝛ cur non dicatur filius? Quare aūt spiritussanctus nō dicatur vel sit natus: ꝛ ideo nō sit filius. Aug. ostēdit in. xv. lib. de trinitate ita dicens. Si spiritussanctus filius diceref: amborū vtiq; filius diceref: qđ absurdissimū est. Filius quippe nullus est duoꝝ nisi patris ꝛ matris. Absit autem vt inter deum patrē ꝛ deuȝ filium tale aliquid suspicemur. Absurdissime ergo filius diceretur amborum. i. patris ꝛ filij. Amborum enim filius diceretur: si euȝ ambo genuissent: quod abhorret omnium sanorū sensus. Non ergo ab vtroq; est genitus: sed procedit ab vtroq; amborū spiritus. His verbis ostēditur: cur spiritussanctus cum sit de patre: non tamen dicatur genitus vel filius. (Aug°.)

¶ Cum spiritussanctus non dicatur genitus cur filius dicatur procedere.

Cum autē spiritussanctus non dicatur genitus: sed tantuȝ pcedens: queri solet: cur filius non dicitur tm̄ genitus: sed ꝛ procedens? Sicut ipse in euāgelio Joan. ait. Ego ex deo processi vel exiui: ꝛ veni in mūdum. Nō ergo tm̄ spiritussanctus pcedit a patre: sed etiā filius. Ad qđ dicimus ꝙ cum vterq; procedat a patre: dissimiliter tn̄. Nam spiritussanctus vt ait Aug. in. v. lib. de trini. procedit a patre: nō quomodo natus: sed quomodo dat⁹ vel donū. Filius autem processit nascendo: exijt vt genitus. Ac per hoc illud elucescit: vt potest. s. cur spiritussanctus etiā non sit filius: cum ꝛ ipse a patre exeat. Ideo. s. non dicitur filius: q꞉ neq; natus est sicut vnigenit⁹: neq; factus vt per dei gratiam in adoptionē nasceretur sicut nos. (Aug°)

¶ Q, non potest distingui a nobis inter generationem filij ꝛ processionem spiritussancti.

Inter generationē vō filij ꝛ pcessionē spiritussancti: duȝ hic viuimus distinguere nō sufficimus. Vn̄ Aug. Maximino pmissaȝ qōneȝ refricāti. s. querēti cur spūssanct⁹ nō diceref filius: cū de patris esset substātia: respondens sic ait. Queris a me si de substantia patris est filius: de substātia patris est etiaȝ spiritussanctus: cur vnus filius sit: ꝛ alius nō sit filius? Ecce respōdeo: siue capias siue non capias. De patre est filius: de patre est spiritussanctus: sed ille genitus est: iste pcedens. Ideo ille filius est patris de quo est genitus. Iste autē spiritus est vtriusq;: qm̄ de vtroq; procedit, sed ideo cum de illo loqueref ait. De patre procedit. qm̄ pater pcessionis eius auctor est: qui talem filium genuit: ꝛ gignendo ei dedit: vt etiaȝ de ipso pcederet spiritussanctus. Nā nisi procederet etiā de ipso non diceret discipulis. Accipite spiritumsanctuȝ. cūq; insufflando daret: vt a se quoq; procederet significās: aperte ostēderet flando: ꝙ spirando dabat occulte. Quia ergo si nascereť: non tm̄ de patre: nec tm̄ de filio: sȝ de ambobus vtiq; nasceretur: sine dubio filius diceref amboꝝ: ac per hoc: q꞉ filius amborum: nullo modo esset: non oportuit nasci eū de ambobus. Amboruȝ est ergo spiritussanct⁹ procedendo de ambobus. (Dō maximini.) (Rñsio augusti. Q, pi ē auctō p cessiōis filij.)

¶ Hic dicit ꝙ nō valet iter illa duo distinguere.

Quid autem inter se nasci ꝛ procedere intersit de illa excellentissima natura loquens explicare quis potest? Non omne quod procedit nascitur: ꝗuis omne pcedat qđ nascitur. Sicut non omne quod bipes est: homo est: ꝗuis bipes sit ois qui hō est. Hoc scio: distinguere autē inter illā gn̄ationē ꝛ hāc pcessioneȝ nescio: nō valeo: non sufficio: ac per hoc: q꞉ ꝛ illa ꝛ ista est ineffabilis. Sicut ꝓpheta de filio loquēs ait. Generationē eius quis enarrabit. Ita de spiritusancto verissime dicitur. processionem eius quis enarrabit. Satis sit ergo nobis: quia non est a seipso filius: sed ab illo de quo natus est. non est a seipso spiritussanctus: sed ab illo de quo procedit. Et quia de vtroq; procedit sicut iam ostendimus. De spiritusancto quomodo ipse de deo sit: nec tamen ipse filius sit: quoniam procedendo non nascendo legitur esse de deo: iam superius quantum visuȝ est disputauimus.

¶ An spiritussanctus debeat dici ingenitus.

Nunc considerandum est cuȝ spiritussanctus non sit genitus: vtruȝ debeat dici ingenitus. Ad quod dicimus spiritumsanctum nec genitum nec ingenitum debere dici. Unde Aug. ad Orosiū ait. Spiritūsanctū nec genituȝ nec ingenitum fides certa declarat: q꞉ si dixerimus ingenitum: duos patres videbimur affirmare. Si autem genituȝ: duos filios credere culpamur. Sicut enim solus filius dicitur genitus: ita ꝛ solus pater dicitur ingenitus eo ꝙ ab alio non sit. Unde August. in. xv. lib. de trinitate. Pater inquit solus non est de alio: ideo solus appellatur ingenitus: non quidem in scripturis: sed in consuetudine disputātium: ꝛ de re tanta sermonem qualem valuerint proferentium. Filius autem de patre natus est. ꝛ spiritussanctus de patre principaliter ꝛ coīter de vtroq; pcedit. Ideoq; cuȝ spiritum (Aug°) (Aug°.)

sanctum

sanctum genitum non dicamus: dicere tamen ingenitum non audemus: ne in hoc vocabulo vel duos patres in illa trinitate vel duos qui non sunt de alio quispiam suspicetur. Ecce his verbis aperte ostendit spiritumsanctum nec genitum nec ingenitum debere dici.

¶ Quod Hieronymus dicit spiritumsanctuz ingenitum: quod videtur predictis aduersari.

Hiero. **Hieronymus** tamē in regulis diffōnū ꝯtra hereticos dicit spm̄sanctū ingenitū esse his vbis. Spūssanctus pater non est: sed ingenitus atque infectus. Pater nō est: q2 patris est: ꝛ in patre est. processionē habet ex patre ꝛ nō natiuitatē. Filius aūt nō est: q2 genit⁹ nō est. Ecce his verbis dicit spiritussanctus esse ingenitus: qđ videtur aduersari premissis verbis Augustini.

¶ Determinatio fm̄ diuersas acceptiones dicit eos locutos.

Sed vt istam que videtur repugnantiā de medio abigamus. Dicimus ꝙ Hieronymus aliter accepit nomē ingeniti: ꝛ aliter Augustinus. Accepit enim Aug. ingenitū qui vel quod de alio non est. ꝛ fm̄ hoc de solo patre dicitur. Hieronymus vero ingenitum dicit non genitum. ꝛ fm̄ hoc de spiritusancto potest dici: cum spiritussanctus non sit genitus.

¶ Ex verbis Hieronymi ostenditur ex quo sensu dixit spiritumsanctum ingenitum.

Quod autem Hieronymus ita acceperit ostēditur ex verbis suis quibus in eodē tractatu vtitur faciens talem diuisionē. Omne qđ est. aut ingenitum est. aut genituz. aut factum. Est ergo qđ nec natum est nec factum: ꝛ est qđ natum est ꝛ factum non est: ꝛ est quod nec natum est nec factum est: ꝛ est quod factum est: ꝛ natum non est: ꝛ est quod factum est ꝛ natum est ꝛ renatum est: ꝛ est quod factuz est ꝛ natum est ꝛ renatum nō est. Nunc prepositorum singulis rebus subsistentiā destinemus. Quod ergo nec natum nec factum est: pater est: non enim ab aliquo est. Quod autē natum est ꝛ factum non est: filius est: qui a patre genitus est non factus. Quod iterum nec factum nec natū est: spiritussanctus est: qui a patre procedit. Quod etiam factum est ꝛ natum nō est: celum ꝛ terra ceteraque insensibilia sunt. Quod autem factum ꝛ natum ꝛ renatū est: homo est. Quod vō factum est ꝛ natum est: ꝛ renatū non est: animalia sunt. Ecce his verbis ostēdit Hieronymus se ingenitum accipere nō genitū. Aliter enim non esset premissa diuisio vera. s. omne qđ est. aut ingenitum est. aut genitū. aut factū. Atque in diuisionis huius prosecutione: in assignatione ingeniti vbique ponit non natum.

Diuisio hec denotāda est diligenter.

¶ Distinctio. XIII.

p **Post hec** considerāduz est ꝛc.) Supra determinauit magister de pcessione spiritussancti per cōparationē ad personā pcedentem ꝛ ad principiū a quo pcedit. In hac parte determinat de ea per cōparationē ad gñationē. ꝛ diuiditur pars ista in partes duas. Primo determinat vtruz spūssanctus debeat dici genitus. Scđo vtrū debeat dici ingenit⁹. ibi. (Aut ꝯsiderandū est.) Prima diuidiť in partes quattuor. In prima ostēdit ꝙ esse genitū non pōt dici de spūsancto. In scđa ꝙ pcedere pōt dici de filio. ibi. (Cum aūt spūsscūs.) In tertia ostēdit qualiter differt generatio ꝛ processio. ibi. (Inter gñationez vō filij ꝛc.) In quarta ostēdit ꝙ illa dfia non pōt pfecte sciri in speciali ab itellectu humano. ibi. (Q2 autem inter nasci ꝛ pcedere ꝛc.) Tunc sequiť illa pars ꝙ ibi incipit. (Nunc ꝯsiderandū.) In qua determinat vtrū spūsscūs debeat dici ingenitus. Et diuidiť in partes quattuor: q2 primo determinat qđnē. Scđo subiūgit ad ꝯtrariā oppōnē. ibi. (Hieronymus tn̄.) Tertio soluit per distinctionē. ibi. (Sed vt istam que videtur.) Quarto per auctoritatē Hieronymi confirmat suam solutionem. ibi. (Q2 autē Hierony. ꝛc.)

c **Circa** hanc distin. queruntur quinque. ¶ Primo vtrū spirationi spūssancti vere cōueniat pcessionis ratio. ¶ Scđo vtruz pcedere sit ppriū spirituisancto. ¶ Tertio vtrū spiratio realiter idem sit qđ gñatio. ¶ Quarto vtrū esse ingenituz possit vere dici de spiritusancto. ¶ Quinto vtrū de necessitate presupponat generationem filij: ꝛ spirationez spiritussancti: creaturarum emanatio.

¶ Questio prima.

p **Primo** aūt ostendo ꝙ spirationi spūssancti nō vere ꝯueniat processionis rō: q2 de rōne pcessionis est motus: sz in spiratione spiritussancti nullus est mot⁹. ergo sibi vere nō cōpetit pcessionis ratio. ¶ Itē de rōne pcessionis est separatio pcedētis ab eo a quo pcedit: sed spūsscūs nō separatur a patre ꝛ a filio: q2 eiusdē essentie cū eis est. ergo spirationi eius nō ꝯuenit vere pcessionis rō. ¶ Item pcessio vel est localis. s. de loco ad locū: vel causalis sicut radius procedit a sole: sed spiratio spūssancti nō est pcessio localis nec causalis: q2 pprie in diuinis non est causa ꝛ causatum. ergo spirationi spūssancti nō ꝯuenit vere pcessiōis ratio. ¶ Itē qcqđ est ab aliquo distinguiť ab eo: sz spiratio non distinguiť a patre ꝛ filio: q2 predicať de eis. ergo spiratio non est a patre ꝛ a filio: sed de ratione processionis est esse ab alio. ergo spirationi spiritussancti non vere conuenit processionis ratio. — Ar p. | Scđo | Tertio. | Quārto

Cōtra Dam. lib. p. c. 8. Credimus patrem ꝛ filium ꝛ spiritumsanctum a patre procedentem ꝛ in filio requiescentem. ¶ Item Ioā. 12. dicit saluator. Cuz venerit paraclytus quem ego mittam vobis a patre spiritum veritatis qui a patre procedit ꝛc. — In opm.

Rn̄deo ꝙ spirationi spūssancti vere ꝯuenit pcessionis rō nō pcessionis localis: nec pcessionis causalis pprie loquēdo: sed illius pcessionis: que est amoris ab amāte: ꝛ remanet in amāte: nec separať ab eo. Spūs eni sanct⁹ est amor spiratus a patre ꝛ filio: nō recedens a patre ꝛ filio: sed in patre ꝛ filio manens. — Rn̄sio. Qūo rō pcessionis ꝯuenit spirationi. ss.

Ad primuz in oppositū. Cum diciť ꝙ de rōne pcessionis est mot⁹ ꝛc. Dico ꝙ verum est fm̄ esse qđ hz in creatura aliter nō. ¶ Ad 2m cuz dr̄ ꝙ de rōne pcessiōis est separatio pcedētis ab eo a quo procedit ꝛc. Dico ꝙ verum est de processione locali vel causali transeunte in rem exteriorem. de processione autem causali non transeunte in rem exteriorem non est verum. Unde in nobis procedit amor a nobis: et in no — Ad pm. | Ad 2m Sepa⁰ nō est d rōne pcessiōis.

bis remanet. Et hec est processio que maxime inter creaturas assimilatur processioni spūssancti: quia si spūssanct' non spiretur a patre et a filio tanq̄ a causa proprie loquendo de nomine cause: quia proprie causa est ad cuius esse sequitur aliud: tn̄ spūssanctus est amor spiratus a patre et a filio tanq̄ ab vno principio. Unde non est processio in rem exteriorem transiens.

Ad 3m. ¶ Ad 3m cum dicit q̄ spiratio spūssancti non est processio localis nec causalis etc. Dico q̄ quāuis non sit localis: neq̄ proprie sit a patre et a filio tanq̄ a causa: tamē est a patre et a filio tanq̄ a principio. Unde non valet: non est processio localis neq̄ causalis. ergo non est processio.

Ad 4m Spira' dupl'r. ¶ Ad 4m cum dicit q̄ spiratio nō distinguit a patre et a filio. Dico q̄ de spiratione actiua verum est: q̄uis sit actio patris et filij: sed spiratio passiua distinguitur a patre et a filio: nec predicatur de eis: sed de spūsancto. Processio aūt nominat emanationē passiuam. Unde non dicimus q̄ pater procedat: q̄uis ergo spirationi actiue non vere conueniat processionis ratio: vere tamen conuenit spirationi passiue.

¶ Questio. II.

Ar ṗ. Secundo querit vtrum procedere proprium sit spūsancto. Et videt q̄ sic. Aug. xv. de trini. c. xxvj. Sicut filio prestat essentiam sine vllo initio temporis: sine vlla mutatione nature de patre generatio: ita spūsancto prestat essentiam sine vllo initio temporis sine vlla mutatiōe nature ab vtroq̄ processio. Videt ergo dare' intelligere q̄ processio sit personalis proprietas spiritussancti.

Scdo ¶ Item Athana. Spūssanctus non factus nec creatus nec genitus sed procedens. ergo distinguit processionem contra generationem. videtur ergo q̄ sit proprium spiritussancti.

Tertio ¶ Item procedere est ab vno in alium tēdere: sed solus spūssanctus est ab vno in alium sicut in obiectum: hoc est a patre in filium et ecōuerso. ergo pprium est ei' pcedere.

In opm Contra Saluator Jo. 8. Ego ex deo processi. Procedere ergo cōmune est filio et spirituisancto. ¶ Item Richar. 5. li. de trini. cap. 7. Processio immediata consistit in personarum dualitate. Mediata vo. nunq̄ sine personarum trinitate. ergo per ipsum habeo q̄ processio conuenit persone que est a patre imediate tm̄. Procedere ergo cōmune est filio et spūsancto. ¶ Item in imagine cōmune est notitie et amori procedere a mente: sed notitia representat filium: amor spiritūsanctum. ergo cōmune est filio et spirituisancto procedere a patre.

Rn̄sio Proce/dē mlt' mōis di Respondeo q̄ procedere vno modo idem est q̄ ab alio esse: et sic est cōmune s'm rōnem filio et spūsancto. Alio modo accipitur procedere per hoc qd' est esse ab alio in alium vt in obiectum: sicut est amor ab amante in amatum. Et sic in diuinis procedere proprium est spūsancto.

Proce/dē quō sit ppuz spūi. s. q̄uis aūt pcedere inquantum idem est q̄ esse ab alio sit cōmune filio et spirituisancto: tamen appropriatur spūsancto: tum quia procedit a duobus: filius vo ab vno solo: tum q̄ procedit ab vno in alium vt in obiectum: non sic aūt filius. Unde expressi' videtur habere rōnem processionis emanatio spūssancti: q̄ emanatio filij. Et ideo nomē cōmune emanationi spiritussancti appropriat: cum emanatio filij speciali nomine nominet: hoc est nomie generationis: sicut videmus q̄ q̄ cōmune accidens plus videtur habere de rōne accidentalitatis: q̄ accidens proprium: ideo nomen generale retinet cum accidens proprium speciali nomine nominetur. s. nomine proprij. Sciendum tamen est q̄ sicut est nomen specialiter significans emanationem filij: quod nomen est generatio. ita est nomen specialiter significans emanationem spiritussancti. et istud nomen est spiratio.

Ad ar' pvtraq̄ parte. Per hoc patet quomodo responderi debeat ad argumenta ad vtrāq̄ partē. ¶ Tria enim prima ostendunt q̄ procedere est propriū spirituisancto loquendo de processione que est ab vno in alium vt in obiectum: s'm quē modū procedit amor ab amante in amatum: sic enim debent intelligi auctoritates Aug. et Atha. ¶ Tria argumenta ad aliam partem concludunt q̄ procedere commune est filio et spirituisancto s'm q̄ procedere idem est q̄ esse ab alio. Et h verum est q̄uis rationibus supradictis in corpore questionis nomen processionis appropriatum sit illi processioni: qua aliquis procedit ab vno in aliū sicut in obiectum.

¶ Questio. III.

Ar ṗ. Tertio queritur. Utrum spiratio realiter sit idem quod generatio. Et videtur q̄ sic. Damas. lib. ṗ. ca. 8. generare est sibi similem in natura producere de sua substātia: sed per spirationem producitur similis in natura. quia spiritussanctus similis est in natura patri et filio. ergo spiratio est generatio.

Scdo ¶ Item in omni natura cōmunicabili est vnus modus in specie quo cōmunicatur. Unde Cōmentator super. 8. physico. dicit. Qm̄ si esset posse vt homo generaretur: et non a semine: ille homo diceretur homo equiuoce cum isto homine: et parumpost cōtra Auic. qui dicit: possibile esse hominem generari a terra: sed cōuenientius in matrice. dicit q̄ iste sermo ab homine qui dat se scientie est valde fatuus. ergo similiter modus quo cōmunicatur vna natura in numero realiter est vnus numero. s3 per spirationem et generationē in diuinis cōmunicatur eadem natura in numero. ergo in diuinis realiter est vna emanatio in numero spiratio et gn̄atio.

Tertio ¶ Itē si differunt aut differunt seipsis: aut aliquo alio: non seipsis: quia seipsis non sunt: nec aliquo alio: quia nō essentia. in eadem enim essentia sunt: nec relatione: vt videt: quia relationis non est relatio. ergo nullo modo realiter distinguunt.

Quarto ¶ Item ab vno simplici inquantum simplex non sunt actus realiter distincti. ergo cum generatio et spiratio sint a patre qui est penitus simplex. videtur q̄ inter se realiter non distinguantur.

In opm Cōtra per vnum modum procedendi est tm̄ vnus procedens in diuinis. ergo cum sint duo distincti procedentes. s. filius et spiritussanctus: videt q̄ gn̄atio per quam procedit filius. realiter sit distincta a spiratione per quam procedit spiritussanctus. ¶ Item q̄uis natura et voluntas in deo sint idem re: tamen differunt ratione: sed differentia s'm rationem in principio benefacit realem distinctionem in principiatis: sicut patet in h q̄ plures creature imediate sunt a deo. ḡ vr̄ q̄ a patre p nāz et volūtatē possint esse emanatiōes realiter distincte.

Rn̄sio Gnō et spiratio n̄ s' idē realr no tionalr. Rn̄deo q̄ ista questio: vtrum spiratio idem sit q̄ generatio dupliciter potest intelligi: vno modo ita q̄ queratur: vtrum spiratio spiritussancti sola ratione differat a generatione filij. Et sic dico q̄ non: imo realiter distincta est ab ea non re essentiali: sed notionali. et hec realis distinctio nobis inotescit per terminos qui realiter distincti sunt qui termini sunt fili' et spiritussanctus. Distinguuntur autem ille due emanationes seipsis formaliter extendendo nomen forme ad notionem. Non enim est inconueniens aliqua formaliter distingui seipsis. Unde Auic. 5. metaphy. c. 6. dicit q̄ non oportet vt vnicuiq̄ differentie sit differentia. Distinguunt etiā inter se ille due emanationes per aliqd originaliter. s. p potentiam generatiuam: et per potentiam spiratiuam. Potentia enī generatiua non tm̄modo dicit naturam diuinam: sed cū hoc dicit proprietatē innascibilitatis que includit primitatem ad actum generandi. nec potentia spiratiua dicit tm̄ voluntatē diuinam: sed cum hoc dicit spirabilitatem que includit primitatem respectu actus spirandi. Et talis differentia in potentijs sufficit s'm aliquos ad causandam distinctionem in emanationibus. Clarius tamen assignatur

C. 46. ibidē.

signatur earum distinctio per h ꝙ spiratio est a filio qui est generatus: ꝛ ita spiratio est per generationē mediante filio. Aliomodo potest intelligi questio: ita vt queraṫ vtrum spiratio spiritussancti habeat in se rationem generationis. ꝛ dico ꝙ non. qꝛ generatio est productio similis in natura per modum nature: sed q̄uis pater ꝛ filius ꝓducant per spirationē sibi similem in natura. hoc tamen non est per modū nature: sed per moduꝫ voluntatis. Et ideo spiratio non habet in se generationis rationeꝫ. Sicut si voluntas mea esset ita potens ꝙ per moduꝫ volūtatis possem facere hominē de substantia mea: illa factio non esset generatio eo ꝙ non esset a me per modum nature: sed per modum voluntatis.

Spira° n̄ hꝫ i se rōnem gn̄ōnis.

Ad pᵐ

Ad p̄mū in oppositū cum dicitur ꝙ generare est sibi similem in natura producere ꝛc̄. Dico ꝙ verum est: quādo h est per modum nature. Spiratio autem non est per modum nature: sed per modū voluntatis. ℭ Ad 2ᵐ cum dicitur ꝙ non est nisi vnus modus cōmunicandi vnam naturam ꝛc̄. Dico ꝙ q̄uis ƀm aliquos h non sit verum vniuersaliter: cum dicat Aug°. in libro de trini. c. 8. ꝙ multa aīalia coeundo alia pariūt cum illa nullis coeuntibus parētibus orta sint: tamen de natura hominis certū est ꝙ non est nisi vnus modus cōmunicandi eam per creatam virtutem propter nobilitatem ꝛ perfectionem nature humane: ꝛ propter limitationem ꝛ imperfectionē create virtutis que nō potest attingere ad veritatem speciei nisi per moduꝫ vnum. In diuinis v̓o non est verum propter infirmitateꝫ potentie: per quā fit cōmunicatio. Unde ꝛ deus potest facere per creationem rem eiusdem speciei cum illa re quā natura facit per generationē. ℭ Ad 3ᵐ dico ꝙ q̄uis non sint seipsis originaliter: quia a seipsis non sunt: tamen quasi formaliter loquendo seipsis sunt tales notiones. Unde ꝛ seipsis quasi formaliter distinguunṫ. Et quia non sunt a seipsis: sic intelligēdo ꝙ spiratio non est a seipsa: ideo non distinguuntur a seipsis nisi inquantum spiratio est per generationē mediante genito. ꝛ sic est inter eas realis distinctio per hoc ꝙ spiratio est a gn̄atione mediāte genito. ℭ Ad 4ᵐ cum dicitur ꝙ ab vno simplici inquantum simplex. non sunt actus realiter distincti ꝛc̄. Dico ꝙ si volo tenere ꝙ spiritus realiter distingueretur a filio: ꝛ si non procederet ab eo: oportet ꝙ dicam ꝙ ab vno realiter simplici qui est pater per potētiam generatiuā ꝛ per potentiā spiratiuaꝫ essent iste due notiones realiter inter se distincte inquantum in eo est differētia ƀm rōnem: quia natura ꝛ voluntas in patre differunt ƀm rationē: ꝛ inquantuꝫ in ea est differētia ƀm respectus: quia alium respectū importat primitas ad actum generandi: q̄ꝫ primitas ad actum spirandi. Sed qꝛ spiritussanctus ꝓcedit a filio: est adhuc dare alium moduꝫ: quo originatur distinctio inter spirationem ꝛ generationeꝫ. s. per hoc ꝙ spiratio est per generationem mediante genito.

Ad 2ᵐ.

Ad 3ᵐ.

Ad 4ᵐ

ℭ Questio. IIII.

Ar̄ p°.

Quarto queritur. Utrum esse ingenituꝫ vere possit dici de spiritusancto. Et videtur ꝙ sic. Spiritussanctus est. ꝛ nō est genitus: ergo est ingenitus. ℭ Item habeṫ in lr̄a: ꝛ est auctoritas Hiero. in libello de regulis distinctionum contra hereticos: ꝙ spiritussanctus pater non est: sed ingenitus atq̄ꝫ infectus. ℭ Item aut est non genitus: aut non est non genitus: sed nō est non genitus quia due negationes equipollent vni affirmationi. ergo est non genitus: sed sequiṫ est nō genit°. ḡ ingenit° vt vṫ.

Scd̄o

Tertio.

In opᵐ

Cōtra Aug. ad Orosium. q. 2. Spiritumsanctuꝫ non ingenitum: neq̄ꝫ genituꝫ fides certa declarat. ℭ Item Aug. 15. de trini. ca. 26. Cum spiritumsanctū genitum non dicamus: dicere tamen non audemus ingenitum ne in hoc vocabulo vel duos patres in illa trini. vel duos qui non sunt de alio quispiā suspiceṫ. Pater enim solus non est de alio: ideo solus appellaṫ ingenit°. ℭ Itē ꝙ non est susceptibile iustitie non potest dici nec iustum nec iniustum. ergo cuꝫ spiritussanctus non sit susceptibilis generationis: non pōt dici nec genitus nec ingenit°.

Respōdeo ꝙ si ingenitum dicatur ꝙ non generatur. sic conuenit patri ꝛ essentie et spiritusancto. Si autem dicaṫ ingenituꝫ ꝙ non generaṫ ꝛ ƀm rōnem intelligendi prius est generatione: sic conuenit patri ꝛ essentie. sed non spiritusancto. Si auteꝫ dicatur ingenitum ꝙ non generaṫ: nec per generationē communicatur: ꝛ prius est ƀm rōnem intelligendi generationem sic ꝯuenit soli patri: quia spiritussanctus ƀm rōnem intelligendi generationem ꝯsequitur: quia est a genito. ꝛ essentia per generationē cōmunicaṫ filio: quia ergo spiritussanctus ꝛ si non generaṫ: nec per generationē cōmunicetur: tamen ƀm rationē intelligendi generationē consequitur. ꝛ essentia q̄uis non generatur: tamen per generationem communicatur: ꝛ ideo esse ingenitum in communi vsu loquendi patri appropriatur: qui non generatur: nec ƀm rationem intelligendi generationem consequitur: nec per generationem communicatur.

Rn̄sio. Ingenituꝫ quō diuersimod acipiaṫ ꝛ quō ꝯueniat soli patri.

Per hoc patet quomodo respōderi debeat ad argumenta adutrāq̄ꝫ partem. ℭ Argumēta enim ad partem primam ostendunt esse ingenitū posse dici de spiritusancto ƀm ꝙ ingenitum dicitur qd̄ non generatur. ꝛ hoc est verum. tamen non debemus spiritūsanctum dicere ingenitum nisi cum ista expositione propter hoc ꝙ in cōmuni vsu loquendi appropriatur ingenitum illi qui nec generatur: nec per generationē cōmunicatur: nec generationem ƀm rōnem intelligendi consequitur. ℭ Primum ꝛ secundū argumentuꝫ ad partem aliam ostendūt esse ingenitum non posse vere dici de spiritusancto ƀm ꝙ ingenitum dicitur ꝙ non generaṫ: nec generationem ƀm rationem intelligēdi cōsequitur: quia ꝛ si spiritussanctus non genereṫ: tamen generationē ƀm rationem intelligendi ꝯsequitur. ℭ Tertium argumentum speciali solutione indiget. Peccat enim in processu: si enim processus esset bonus: posset cōcludi ꝙ pater nō deberet dici ingenitus: quia pater nō est susceptibilis generationis. Unde debes scire ꝙ ƀm ꝙ esse ingenitum dicitur de patre non est nota priuationis: quia in deo priuatio locum non habet. Habet enim quicqd debet habere. Unde ista pater est ingenitus est affirmatiua non de predicato priuatiuo: sed de predicato infinito.

Ad ar° ꝓncipalia.

Ad ar° In opᵐ

Ad 3ᵐ.

ℭ Qō. V.

Quinto queritur. Utrū de necessitate presupponat generationē filij: ꝛ spirationem spiritussancti creaturarū emanatio. Et videṫ ꝙ non. ad emanationeꝫ creaturaꝝ sufficit diuina sapiētia in dirigendo: ꝛ voluntas in imperādo: et potentia in exequendo: sed ista sunt in patre ƀm rationē intelligendi ante generationē filij ꝛ spirationem spiritussancti. ergo deus posset creare si non esset nisi vna hypostasis in diuinis. ℭ Item quia emanatio creaturaruꝫ necessario presupponit causam primā: phi per illam emanationem poterunt deuenire in cognitionem cause prime. ergo si emanatio creaturarum de necessitate presupponeret emanationē personaruꝫ potuissent deuenire phi per cognitionem creationis in cognitionē eterne generationis ꝛ spirationis quod falsum est. ℭ Item creare non attribuitur proprietati: nec deo ratione proprietatis. ergo emanatio personarum non videtur habere aliquam rationē causalitatis respectu emanationis creature. ℭ Itē pater non intelligit per filium neq̄ꝫ vult per spiritusanctum: sed est intelligens ꝛ volens per seipsum. ergo emanatio filij ꝛ spiritussancti non videntur fuisse necessarie ad emanationem creaturarum.

Ar̄ p°

Scd̄o.

Tertio

Quārto

In opp^m **Cōtra** emanatio creaturarum de necessitate presupponit illud per qd factum est creatura. Sed Joan.j. dicitur de verbo dei q oia per ipsum facta sunt. ergo emanatio creaturarum de necessitate presupponit emanationem verbi. ¶ Item Aug.15.lib.de trini.ca.xj. Hominis opera nulla sunt: que non prius in corde dicantur. ergo similiter emanatio creaturaruz a deo de necessitate psupponit in deo dicere pari rōne & spirare. ¶ Itez creatura emanat per hoc qd deus imperat eam esse: sed imperare est dicere: quod probat a simili. Qz sicut dicit Isidorus.x.lib.ethimo.bene vltra mediuz. Orare est dicere. ergo cum per dicere emanet verbū a dicente emanatio creature de necessitate presupponit emanationē verbi tanq causam vel existentē de ratione cause. ¶ Item Aug.9.cōfessio.bene ante medium lib. loquēs ad deum dicit. Verbo tibi coeterno simul & sempiterno dicis oia que dicis. & sic quicqd dicis vt fiat nec aliter cōtradicendo facis. Sed dicere importat productionez verbi: ergo emanatio creatura; de necessitate psupponit productionem verbi. ergo similiter productionē spiritussancti.

Rñsio. **Respondeo** q emanatio creaturaruz de necessitate presupponit generationē filij & spirationē spiritussancti. Ad cuius intelligentiā sciēdum q vnam rem de necessitate presupponere aliam potest intelligi tripliciter: vnomodo tanq rem que de necessitate simul est cum sua causa: & sic fm Auic.6.metap. ca.5. Incidere de necessitate presupponit suscitatē in ferro. per suscitatem causa exempli intelligimus colorē ferri quicūq sit. Alio modo tanq rem que necessario simul est cum sua causa: & per quam producitur aliquid de necessitate in quo saluatur tota sua causa. Tertio mō tanq causam precisam: vel existentem de ratione cause precise: que causa non est nisi res necessaria: & per se sufficiens ad productionem effectus. ¶ Primo modo & secūdo emanatio creaturarum de necessitate presupponit generationem filij & spirationē spiritussancti: qz cum causa precisa emanationis creatura; que est hypostasis infinite sapiētie bonitatis & potētie: necessario simul sunt: & per eas producuntur de necessitate persone: in quibus saluatur tota causa productionis creature. Loquendo autē de presuppositione modo tertio dicunt aliqui q emanatio creaturarum non presupponit de necessitate emanationē personarum: qz non presupponit eas de necessitate: nisi inquātum includunt infinitam potentiā: sapientiā & bonitatē: que in qualibet hypostasi sunt ita perfecte q per illa potest creare: cuz enim in hypostasi patris habeant ita perfectam existentiam que sufficit ad hoc q per illa hypostasis patris possit producere filium & spiritūsanctum: & nō est maius posse producere creaturā q personā eternam: Videtur q in sola hypostasi patris est totalitas cause productionis creature. ¶ Preterea si quelibet persona non esset oipotens per se nō diceretur in symbolo. Credo in deum patrem oipotentē: sed quelibet persona per se omnipotens est per se sufficiens causa productionis creature. ergo fm rationē intelligendi prius est hypostasim patris esse sufficientē causam ad posse creandum q filium & spiritumsanctū ab eo procedere. ¶ Alij dicunt cōtrarium: quia de ratione cause sufficiētis ad posse creare est diuine essentie perfecta existentia simpliciter. necessaria enim est ad hoc q diuinū intelligere & velle sint simpliciter perfecta: sed diuina essentia non est nata habere perfectam existentiā simpliciter: nisi in tribus suppositis relatiuis. s. patre & filio & spiritusancto: ita tñ q per esse in tribus perfectissime est in quolibet illo; triuz. ergo hi tres sunt necessarij ad sufficientē causam creandi. Sed p hoc est filius: quia generat. & spiritussanctus: quia spiratur. ergo predicte emanatiōes de necessitate requirunt ad posse creare tanq existentes de ratione precise cause creationis. ¶ Preterea q̄uis deus vno actu summe simplici intelligat essentiam suā & alia: & vno actu volendi summe simplici velit essentiā suam & alia: tamen isti actus nō respiciunt alia nisi per ipsam essentiā intellectā & volitam. ergo emanationes reruz emanantiū per hoc q deus intelligit essentiam suam & vult eam: sunt causa emanationis rerum emanantiū per hoc q deus intelligit & vult. Sed filius emanat per h q pater intelligit essentiā suaz: & spiritussanctus per h q pater & filius volunt essentiaz suam. Creature autē emanant per hoc q dicitur intelligit & vult eas esse. ergo emanatio filij & spiritussancti sūt cause vt creature a deo emanent. ¶ Preterea generare & spirare important relationes reales ad genitū & spiratū: sz creare non dicit in creante relationē realem ad creaturam: sed relationē rationis. Cum ergo inter istas relationes sit aliquis ordo inter res habentes ordinē vna est alterius causa: & relatio rationis nō possit esse causa predictarum relationum realiū: sequitur q predicte relatiōes sunt causa predicte relationis fm rationem.

Unā rē nece psupponē aliā.

Emanatio creaturaruz necio psuppōit gnōnē filij & spiratione spūsci.

alia opinio.

Ad arm ꝑ hanc opionez Ad pm. **Qui vult** tenere hanc opinionez. potest dicere ad primum q maior esset vera: si pater per sapientiam & amorē essentialē tantum intelligeret: & vellet alia a se non tñ intelligere speculatiuo & velle cōplacentie quo sibi cōplacet in bonis possibilib' fieri: que tamen nunq fient. hoc etiā acti intelligēdi quo productio creature disponitur: & actu volendi quo pductio creature: vt ita loquar: affectatur. Sed h est impossibile: qz sapientia disponens: & amor affectās qui respiciunt actuz: sunt sapientia & amor procedens sine quibus intellectus & voluntas non sufficienter disponerent per suos actus essentiales ad producendū creaturas. ¶ Ad 2m dicendū q lumen naturale non sufficit ad inuestigādum oia que emanatio creature presupponit de necessitate in sua causa. ¶ Ad 3m dicendū q & si creare non conueniat deo ratione proprietatis tñ. Conuenit tamen sibi ratione substantie & proprietatū notionaliuz simul que sunt generatio & spiratio. ¶ Ad 4m dicenduz q maior intelligenda est de intelligere simplicis intelligētie: & de velle complacentie non de actu intelligendi sub rōne qua ipso actu dicitur aliquid esse: vel non esse: vel vt aliquid fiat: vel nō fiat: nec de actu videndi sub ratione qua ipso actu vt ita loquar affectatur aliqd esse. Unde fm istos dicere & spirare sunt in diuinis ad perficiendū intelligere & velle cōmunia & essentialia. Sed quomodo hoc concordet cum verbis Aug.7.de trini. vbi probat patrē non esse sapientem sapientia genita: difficile est intelligere.

Ad rationes autē pro alia opinione adductas in corpore questionis facili' possunt soluere his suppositis: que dicta sunt pro parte ista. ¶ Qui vult tenere primaz opinionem potest dicere ad primum in oppositum. q illud per qd verbum est causa emanationis creatura; non est res producta: cum illud sit substantia diuina que producta non est: q̄uis verbo sit per generationē cōmunicata: & ideo non oportet q emanatio verbi sit de ratione cause emanationis creature: cū illud per qd verbum est eius causa prius fm rationē intelligēdi perfecte fuerit in hypostasi patris q ab ea emanauerit verbum. ¶ Ad 2m dicendū q non valet: qz aia intelligit per vbū suuz: sed hypostasis patris non intelligit per verbum suum: nec pater & filius volunt per spiritumsanctum: q̄uis pater dicat verbo: & ipse & verbuz diligant se spiritusancto: vt inferius declarabit. ¶ Ad 3m q imperare in deo est velle creaturā esse: q q̄uis de necessitate presupponat fm rationem intelligendi diuinuz intelligere: non tamen verbi emanationē q̄uis esse creature illam de necessitate presupponat: non sicut effectus causam

Ad 2m. Ad 3m. Ad 4m. Ad pm. in oppm. Ad 2m. Ad 3m.

causam:sed sicut res que nõ potest esse nisi ex tẽpore pre/
supponit rem eternã de necessitate cõmunicantem:ꝛ cõ/
Ad 4m municantẽ suam causam. ¶ Ad 4m potest patere solutio
Ad rões adductas i corpore.q. per ea que dicta sunt ad primum. ¶ Ad primam rõnem
que in corpore questionis adducit pro ista secũda opinio
ne patet responsio per dicta superius dis.ij.in solutione il
lius questionis.vtrum primo ẽm rationẽ intelligendi di
uina essentia perfecte existat q̃ sit in deo pluralitas per/
sonarum. ¶ Ad secundã rationẽ dicendum q cognitio
Ad 2m. qua pater cognoscit essentiam suam:q̃uis respiciat alia
cognoscibilia essentia mediante : non tñ mediante ema/
natione verbi:hec enim falsa est:pater intelligit per ema
nationem verbi seu per verbum alia ab essentia sua. Si/
militer actus quo vult essentiã suam q̃uis respiciat alia
volubilia essentia mediante: non tamen emanatione me
diante spiritussancti:hec enim falsa est.pater ꝛ filius vo/
lunt alia ab essentia sua per emanationem spiritussancti:
vel per spiritũsanctũ.Cum ergo deum intelligere ꝛ vel/
le esse alia a se sit sufficiẽs causa emanationis creaturaruʒ
emanationes personarum non habent respectu eius ra/
tionem cause:nec illius relationis ẽm rõneʒ que est crea/
toris ad creaturas.ꝛ sic patet solutio ad tertiã rõnem.

c Irca lrãʒ (Procedit a patre) nõ quõ na
tus:sed quomodo datus:) vi/
detur q ista non sit sufficiens ratio distinguendi
inter spiritumsanctũ ꝛ filium: q: spiritussanctus
non est datus nisi ex tẽpore:ꝛ tamen ab eterno distinctus
est a filio. ¶ Respondeo q ibi accipit datus pro ratione
donandi:ꝛ q̃uis spiritussanctus non sit datus nisi ex tẽ/
pore:tamen ab eterno processit tanq̃ ratio donandi : vel
sicut aptus donari. (Distinguere inter illaʒ generationẽ
ꝛ istam processionẽ nescio)quo ad habituʒ scientie. (Nõ
valeo.)quo ad genitum. (Non sufficio.) quo ad vtrũq̃.
(Pater solus non est de alio:ideo solus appellat ingeni/
tus non quidẽ in scriptur(:ʒ in ɔsuetudine disputãtiũ.)

Instanᵃ Cõtra Diony.c.p.de diui.nomi.Uniuersaliter itaq̃
non audẽdum dicere nec intelligere quid de
superessentiali ꝛ occulta diuinitate preter diuinitus no/
bis ex sacris eloquijs expressa.

Solo. Respõdeo intelligendum est de expressis vel in
se:vel in suo antecedẽte:ꝛ in sacra scri
ptura nobis expressa sunt:ex quibus solum patrẽ esse in/
genitum concludimus de necessitate accipiendo ingeni
tum quod non generatur:nec per generationẽ cõmuni/
catur:nec generationẽ ẽm rationẽ intelligendi ɔsequit.
¶ Est qd natũ est:ꝛ non est factuʒ. ¶ Cõtra hoc oppo/
Opio Arrij 12.modi gñonis nit Arrius ponens.12.modos generationis per quos ni
titur probare q nihil est genitũ q non sit factuʒ. ¶ Pri
mus modus est per defluxum linee a puncto. ¶ Secun
dus per emissionem radij a sole. ¶ Tertius per sigilla/
tionẽ sicut figura fit in cera a sigillo. ¶ Quartus per bo
ne voluntatis imissionẽ. ¶ Quintus per exitum accidẽ
tium a substantia. ¶ Sextus per speciei abstractionem
ẽm quem modũ species rerũ generant in anima. ¶ Se/
ptimus ẽm volũtatis a cognitione excitationẽ. ¶ Octa
uus per transfigurationẽ vt cum ex ere fit statua. ¶ No
nus ẽm motus a causa mouente productionẽ. ¶ Deci/
mus per exitum specierum a genere per adductionẽ dif/
ferentiarum constituentiũ speciem. ¶ Undecimus ẽm
exẽplaritatem ẽm quem moduʒ procedit archa exterior
ab exẽplari quam habet in mente artificis. ¶ Duodeci/
mus per nascentiã ẽm quem modum homo generat ab
homine. ¶ Respõdeo q illa diuisio pcedit ab insufficiẽ
ti:quia non comprehendit nisi modos generationis:qui
reperiri non possunt in creaturis. Similis autẽ modus
illi modo q fili⁹ eternus generat a patre in creaturis re/
periri nõ potest. ¶ Etiã Arrius insufficiẽter diuidebat
modos generationis in creaturis. In illa enim diuisione
non continetur ille modus generationis quo vnum ele/
mentum naturaliter generatur ab alio.

¶ Q gemina est pcessio spũssancti. Di.XIIII.

P Reterea diligenter annotan-
duʒ est. q gemina est
pcessio spiritussancti.eterna videlicet que
ineffabilis est:qua a patre ꝛ filio eternali-
ter ꝛ sine tempore processit.ꝛ temporalis qua a
patre ꝛ filio ad sanctificãdã creaturã procedit.
Et sicut ab eterno cõmuniter ac simul proce-
dit a patre ꝛ filio:ita ꝛ in tempore cõmuniter ꝛ
simul ab vtroq̃ pcedit ad creaturã nõ diuisiʒ
a patre in filium:ꝛ a filio ad creaturam. Unde
Aug.in.xv.li.de trini.ait. Spiritussanctus nõ
de patre pcedit in filium:ꝛ de filio procedit ad Aug.
sanctificandam creaturaʒ: sed simul de vtroq̃
procedit : q̃uis hoc filio pater dederit vt sicut
de se.ita etiam de illo procedat.

¶ De temporali processione specialiter agitur.

De temporali autem processio
ne Beda i ome
lia dominice prime post ascensionem ita lo-
quitur. Cum gratia spiritussancti datur homi
nibus:profecto mittitur spiritus a patre. mitti
tur ꝛ a filio.procedit a patre.procedit ꝛ a filio:
quia ꝛ eius missio est ipsa processio. His verbis
aperte ostendit donationẽ gratie spiritussancti
dici processionẽ vel missionem eiusdem. Sed
cum donatio vel datio non sit nisi temporalis:
constat quia ꝛ hec processio siue missio tẽpora-
lis est. Hanc quoq̃ temporalem spiritussancti
processionẽ Aug.in.xv.lib.de trini.insinuat di
cens:spiritũsanctum processisse a christo quan-
do post resurrectioneʒ insufflauit in discipulos
his verbis. Cum resurrexisset christus a mor-
tuis:ꝛ apparuisset discipulis : insufflauit ꝛ ait.
Accipite spiritumsanctũ:vt etiã eum de se pro-
cedere ostẽderet:ꝛ ipse est virtus que de illo exi
bat:vt legitur in euangelio : ꝛ sanabat omnes.
Et vt ostenderet hanc processioneʒ spiritussan
cti non esse aliud quam donationem vel datio
nem ipsius spiritussancti : addit. Post resur-
rectionem dominus Jesus bis dedit spiritum
sanctum. semel in terra propter dilectionem
proximi.ꝛ iterum de celo propter dilectionem
dei.quia per ipsum donum diffundit charitas
in cordib⁹ nostris:qua diligimus deũ ꝛ pximũ.

¶ Q aliqui dicunt ipsum spiritumsanctum non
dari:sed dona eius.

Sunt autem aliqui qui dicunt spiritum-
sanctum ipsum deum non dari:sed
dona eius:que non sunt ipse spiritus. ꝛ vt aiũt
spiritussanctus dicit dari:cum gratia eius: que
tamen non est ipse:datur hominibus. ꝛ hoc di
cunt Bedam sensisse in superioribus verbis.

quibus dicit spiritumsanctum procedere cum ipsius gratia datur hominibus: tanquam nõ ipsemet detur sed gratia eius. Sed quod ipse spiritussanctus qui deus est: et tertia in trinitate persona detur: aperte dicit Aug. in .xv. lib. de trinit. ita dicens. Eundem spiritumsanctum datum cum insufflasset Jesus. de quo mox ait. Ite baptizate omnes gentes: in nomine patris et filij et spiritussancti. ambigere non debemus. Ipse est ergo qui etiam de celo datus est die penthecostes. Quomodo ergo deus nõ est qui dat spiritumsanctum. immo quantus est deus qui dat deum. Ecce his verbis aperte dicit spiritũsanctum ipsum .s. deum dari hominibus a patre et a filio. Et quod ipse spiritussanct⁹ qui deus est: ac tertia in trinitate psona: nobis detur: nostrisque infundatur atque illabatur mẽtibus: aperte ostẽdit Ambro. in .i. lib. de spiritusancto dicẽs. Licet multi dicantur spiritus. quia legitur. Qui facit angelos suos spiritus: vnus est tamẽ dei spiritus. Ipsum ergo vnum spiritum: et apostoli et prophete sunt consecuti. sicut etiam vas electionis dicit. quia vnum spiritum potauimus. quasi eum qui non queat scindi: sed infundatur animis: et sensibus illabatur: vt secularis sitis restringat ardorem: qui spiritussanctus non est de substantia rerum corporalium: nec de substãtia inuisibilium creaturarũ. His verbis aperte dicit spiritumsanctũ ipsum: qui creatura non est: infundi mentibus nostris. Item in eodem. Omis creatura mutabilis est. sed non mutabilis spiritussanctus. Quid autem dicere dubitem. quia datus est et spiritussanctus: cum scriptũ sit. Charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritumsanctum qui datus est nobis. Qui cum sit inaccessibilis natura: receptibilis tamẽ propter bonitatem suam nobis est cõplens virtute omnia. sed qui solis participetur iustis. simplex substantia. opulens virtutib⁹. vnicuique presens. diuidẽs de suo singulis et vbique totus. Incircũscriptus ergo et infinitus spiritussanct⁹ qui discipulorum sensus separatorum infudit: quem nihil potest fallere. Angeli ad paucos mittebantur: spiritussanctus autem populis infundebatur. Quis ergo dubitet: quin diuinũ sit qd infunditur simul pluribus nec videtur? Unus est spiritussanctus qui datus est omnibus: licet separatis apostolis. Et hic aperte dicit Ambro. quod spiritussanctus qui est substantia simplex cũ sit vnus datur pluribus. Alia quoque auctoritate hoc idem astruitur. s. quod spiritussanct⁹ qui est equalis filio hominibus detur. Ait enim Aug. de verbis apostoli sic. Charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritumsanctũ qui datus est nobis. a quo datur? ab illo qui dedit dona hominibus. que dona? spiritumsanctũ: qui tale dat donũ qualis est ipse. Magna est misericordia eius. donũ dat sibi equale. quia donum eius spũssanctus est. Premissis et alijs plurib⁹ auctoritatib⁹ aperte mõstratur quod spũssanct⁹ equalis patri et filio nobis datur: nec ideo tñ minor est patre et filio. Unde Aug. in .iiij. li. de trini. ait. Non ideo inquit minorẽ spiritũsanctum: quia et eum pater misit et filius arbitrandum est.

Q. ipse .ss. q deus est det et mittit. Augu.

Ambr.

Aug.

¶ An viri sancti et ecclesie plati dent vel dare possint spiritũsanctũ. quod non dant hic ostẽdit deus.

Hic queritur vtrũ et sancti viri dent vel possint dare alijs spiritumsanctũ. Quem si alijs dant: cum eius donatio supra sit dicta processio: videtur ab eis procedere spiritussanctus vel mitti. Sed creator a cratura non mittitur vel procedit. Restat ergo vt spiritumsanctum ipsi non dent nec possint dare. Unde Aug⁹. in xv. lib. de trinitate. Non aliquis discipulorum christi dedit spiritumsanctum. Orabant quippe vt veniret in eos quibus manũ imponebãt: non ipsi eum dabant. Quem morem in suis prepositis etiam nunc seruat ecclesia. Denique et simon magus offerens apostolis pecuniam non ait. Date mihi et hanc potestatem vt dem spiritumsanctum: sed cuicunque inquit imposuero manus: accipiat spiritumsanctum. Quia nec scriptura superius dixerat. Uidens autem Simon: quia apostoli darent spiritumsanctum: sed dixerat. Uidens autem Simon: quia per impositionem manuum apostolorum daretur spiritussanctus. Ecce his verbis ostendit Augustinus nec apostolos nec alios ecclesie prelatos dedisse vel dare spiritumsanctum.

¶ Quod non possunt dare spiritũsanctum hic docet.

Et quod plus est non posse etiam dare dicit in eodem libro subdens. De christo scriptum est quod acceperit a patre promissionẽ spiritussancti: et effuderit: in quo vtraque natura monstrata est: humana scilicet et diuina. Accepit quippe vt homo: effudit vt deus. Nos autem accipere quidem hoc donum possumus pro modulo nostro. Effundere vero super alios non vtique possumus: sed vt hoc fiat: deum super eos a quo id efficitur inuocamus. His verbis expresse dicit nos spiritumsanctum non posse super alios effundere. i. alijs dare.

¶ Quod videtur contrarium.

Sed huic videtur contrarium quod apostolus ad Gal. de se loquẽs ait. Qui tribuit vobis spiritũ et operatur virtutes in vobis. Ecce euidenter dicit se tribuisse spiritum. Sed intelligendum est hoc dixisse apostolum: non quia haberet potestatẽ et auctoritatem dandi spiritũ sanctum: sed quia ministerium habuerit in quo

Determinatio.

dabatur

dabatur a deo spiritussanctus. Ut enim Aug. super eundem locum exponens illud apostoli verbum. Ab apostolo predicata est eis fides: in qua predicatione aduentum ⁊ presentiam spiritussancti senserant. sicut illo tempore in nouitate inuitationis ad fidem etiã sensibilibus miraculis p̃sentia spiritussancti apparebat: vt in actibus apostoloꝝ legit. Aperte hic ostendit quõ illis spiritũsanctũ apostolus tribuerit. Non vtiꝗ ipsum mittendo in eos: sed predicando eis fidẽ christi: quam illis recipientibus ꝙ spiritussanctus in eis esset aliquibꝰ signis visibilibus mõstrabatur. Non ergo homines quantumcunꝗ sancti dare possunt spiritumsanctum.

¶ Distinctio. XIIII.

Preterea diligenter notandum est.) Postꝗ̃ determinauit magister de eterna processione spiritussancti. In hac parte determinat de eius processione temporali ⁊ diuiditur pars ista in partes tres. Primo agit de illa processione per comparationẽ ad pñm a quo. Secundo agit de illa cõparatione ad modũ. 16. dis. nunc de spiritusancto videndum est. Tertio agit de eadem per comparationem ad proprietatem ẽm quam conuenit tẽporaliter procedere spiritusancto in principio. 18. distin. (hic queritur cũ spiritussanctus ⁊c.) ¶ Prima diuidit in partes duas. Primo ostendit ꝙ spiritussanctus procedit a patre ⁊ a filio temporali processione. Secundo inquirit: vtrum similiter processione temporali procedat a seipso. 15. distin. (hic ꝯsiderandũ est.) Prima iteruꝫ diuiditur in duas. Primo enim ostenditur spiritumsanctuꝫ procedere processione temporali a patre ⁊ filio. ¶ Secũdo inquirit vtrum tali processione procedat ab aliquo viro sancto. ibi. (Hic queritur vtrum viri sancti.) Prima diuiditur in partes tres. Primo ostendit spiritũsanctuꝫ non tm̃modo eternaliter: sed etiam temporalr̃ procedere a patre ⁊ filio. Secundo ostendit quid appellatur eius tẽporalis processio. ibi. (De temporali autem processione.) Tertio ostendit ꝙ per temporalem processionem vere datur spiritussanctus ẽm se nõ tm̃modo in effectu suo. ibi. (Sunt aliqui qui dicunt spiritumsanctum.) Tunc sequitur illa pars que ibi incipit. (Hic querit ⁊c.) In qua inquirit vtrum spiritussanctus procedat processione temporali ab aliquo viro sancto. Et diuiditur in partes duas: qꝛ primo ponit qõnis determinatiouẽ. Secũdo opponit ꝯtra: ⁊ subdit oppõnis solutionẽ. ibi. (Sed huic vr̃ ꝯriũ)

Circa hanc distinctionem queritur principaliter de duobus. ¶ Primo de spiritusancti temporali processione. ¶ Secundo de ipsius donatione. ¶ Circa primum queruntur tria. ¶ Primo vtrum sit aliqua processio qua spiritussanctus procedit temporaliter. ¶ Secundo vtrum distinguatur ab illa qua procedit eternaliter. ¶ Tertio vtrum processio temporalis spiritussancti et eius donatio ⁊ missio differant realiter. ¶ Q. I.

Ar p. Primo ostẽdo ꝙ non sit aliqua processio qua spiritussanctus procedit temporaliter: quia nulla est temporalis generatio filij nisi ẽm naturam humanam. ergo cum spiritussanctus non habeat naturam humanaꝫ: videtur a simili ꝙ nulla sit eius processio tẽporalis. ¶ Iteꝫ

Scdo processio spiritussancti est sua spiratio: sed nulla est temporalis eius spiratio. ergo nec ꝑcessio. ¶ Itẽ nihil pro-

Tertio. cedit in rem vbi est: sed spiritussanctus cum sit immensus in omni creatura est. ergo non procedit in aliquã creaturam. ⁊ aliter non posset procedere temporaliter.

In opm. Cõtra spiritussanctus habetur a creatura ex tempore: sed non habetur ab ea nisi scdm ꝙ procedit in ipsam. ergo procedit ex tẽpore in creaturã. ¶ Itẽ donũ qñ datur ꝑcedit a dante in recipienteꝫ: sꝫ spũssc̃us daẽ ex tẽpore rõnali creature. ergo ex tpe ꝑcedit in ipsaꝫ.

Rñsio. In pcessione. ss. duplex habitudo. Respõdeo ꝙ in processione spiritussancti cũ procedat vt in alium: importatur duplex habitudo vna ad principium a quo procedit: ⁊ ẽm hanc habitudinem non potest esse processio spiritussancti nisi eterna. Alia ad terminum ad quẽ vel in queꝫ procedit: ⁊ ẽm hanc habitudinẽ est spiritussancti processio temporalis ⁊ eterna: quia ẽm ꝙ processio spiritussancti dicit habitudinem ad terminum ad queꝫ vel in quẽ procedit sicut in obiectum tm̃: sic cum talis habitudo sit eterna: ẽm talem habitudinem: est etiam eterna ꝑcessio spiritussancti. Si autem importetur habitudo ad terminum ad quem vel in quem procedit spiritussanctus non tm̃modo sicut in obiectum: sed etiam sicut ad illud in quo de nouo incipit esse vel alio modo esse ꝗ̃ ante erat: per quod importatur noua realis habitudo ipsius termini ad spiritumsanctum: cui respõdet noua habitudo ẽm dici in spiritusancto ad ipsum terminum: sic cum talis habitudo sit ex tẽpore: dico ꝙ ẽm hanc habitudinem: vel ratiõe huius habitudinis: spiritussanctus procedit ex tempore.

Ad pm. Ad primuꝫ in oppositum. Cum dicitur ꝙ nulla est temporalis generatio filij nisi ẽm naturam humanã ⁊c. Dico ꝙ non est sile de generatione ⁊ processione: quia generatio importat tm̃ habitudinem ad principiũ a quo: sed processio spiritussancti nõ tm̃ importat habitudinem ad principiũ a quo: sed etiam ad terminũ ad quem. Diuina autem persona non potest importare habitudineꝫ ad aliquid tẽporale: sicut ad principium a quo. ergo non potest esse aliqua generatio diuine persone nisi ratione humane nature: que non sit eterna. Sed ꝙ diuina pſona bene importat habitudineꝫ ẽm rationẽ: vel ẽm dici ad aliquod temporale: sicut ad terminuꝫ in quo de nouo incipit esse: vel alio modo esse: ꝗ̃ ante erat: per h̃ ꝙ illud tẽporale alio modo se habet ad ipꝫ: ꝗ̃ ante habebat: ideo potest esse aliqua processio tẽporalis spiritussancti.

Ad 2m. ¶ Ad 2m cum dicit ꝙ ꝑcessio spiritussancti est sua spiratio ⁊c. Dico ꝙ ꝗ̃uis idem sint re: tamẽ differunt in modo significandi: qꝛ spiratio non significat nisi habitudinem ad principiũ a quo ⁊ non ad terminuꝫ ad quẽ. Processio ṽo significat habitudinẽ vtrãꝗ. Et qꝛ ꝑcessio spiritussancti non põt esse tẽporalis nisi per comparationẽ ad terminũ ad quem: Ideo ⁊ si non possit dici spiratio spiritussancti esse tẽporalis: potest tamen aliqua processio spiritussancti esse temporalis.

Ad 3m. ¶ Ad tertiũ cuꝫ dicit ꝙ nihil ꝑcedit in rem vbi est ⁊c. Dico ꝙ veruꝫ est de ꝑcessione locali: sed de ꝑcessione spirituali bene procedit pſona spiritussancti in reꝫ in qua ante erat per h̃ ꝙ alio modo in illa re esse incipit: imo vt ꝓprius loquar per h̃ ꝙ illa res alio modo incipit se habere ad ipsum.

¶ Questio. II.

Ar p. Secundo queritur. Utrũ processio spiritussancti tẽporalis distinguatur ab illa: qua procedit eternaliter. Et videtur ꝙ non: quia iste processiones sic se habẽt ad spiritũsanctũ: sicut se habent ad soleꝫ lucere ⁊ illuminare. Sed illi actus nõ differũt realiter. ergo processio spiritussancti eterna ⁊ tẽporalis non differunt realiter.

Scdo ¶ Item idem simplex non procedit ab eisdẽ diuersis ꝑcessionibus simul: cum ergo spiritussanctus sit simplex ⁊ semper ꝑcedat a patre ⁊ a filio eterna ꝑcessione. nunꝗ̃ ꝑcederet tẽporaliter si tẽporalis ꝑcessio esset alia

Tertio. ab eterna pcessione. ¶ Item pcessio tẽporalis nõ addit super processionẽ eternam nisi respectũ ad creaturaz: sed ille respectus realis non est: qꝛ dei ad creaturaz nulla põt esse realis relatio. ğ illud qḋ addit pcessio tpalis sup eternã nõ põt creare iter eternã pcessionẽ ꝛ tpalẽ realẽ dĩã.

In opm Primo. **Cõtra** processio tẽporalis super pcessionẽ eternã addit habitudinẽ ad creaturã: sed illa habitudo res aliqua est: qꝛ qḋ non est res aliqua: nõ est ratio referendi vnum ad aliquid. ergo iste due pcessiones realiter differunt. Scdo. ¶ Item quecũqz habent inter se ordinẽ: habent inter se distinctionẽ. Sed pcessio tẽporalis ꝛ eterna habent inter se ordinem: quia prioꝛ est eterna pcessio q̃ temporalis. ergo habent inter se distinctionem.

Rñsio. **Rñdeo** ꝙ processio tẽporalis spiritussancti distinguitur ab alia: qua procedit eternaliter aliquo modo: ꝛ aliquo modo non. ¶ Ad cuius intelligentiam sciendũ ꝙ processiões alique distinctionez possunt habere inter se. 5. modis: aut per distinctionẽ principioꝝ a quibus aliquid pcedit: sicut filius pcedit a patre ꝛ matre. ¶ Aut per distinctionẽ modoꝝ per quos sunt pcessiones: vt pcessio notitie ꝛ amoꝛis a mente. ¶ Aut per distinctionẽ procedentiũ. ꝛ sic distinguunt processiones duoꝝ geminoꝝ ab eadez matre. ¶ Aut per distinctionẽ terminoꝝ non cooꝛdinatoꝝ: ꝛ sic distinguit dilectio qua homo diligit proximũ ab illa qua diligit seipsuz. ¶ Aut per distinctionẽ terminoꝝ cooꝛdinatoꝝ large loquendo de cooꝛdinatione. ꝛ sic distinguit dilectio qua homo diligit deum ꝛ proximũ. ¶ Secũdum primũ modum non distinguitur eterna processio spiritussancti ꝛ tẽporalis: qꝛ sunt a patre ꝛ filio: inquãtum sunt vnum. ¶ Nec modo secũdo: quia vtraqz pcessione procedit spiritussanctus p modũ voluntatis: q̃uis aliter sit per moduz voluntatis eterna pcessio q̃ tẽporalis: qꝛ eterna de necessitate: temporalis non. ¶ Nec tertio modo: qꝛ vtraqz processione est eadez persona que procedit. ¶ Nec quarto modo: qꝛ illi termini habent cooꝛdinationẽ: qꝛ eterna respicit personam pro termino vocando terminũ obiectuz. Temporalis respicit creaturã pro termino. ꝛ hoc ẜm aliqualẽ ordinationẽ ẜm ꝙ potest exponi cooꝛdinatio inter creatorem ꝛ creaturã. Per hoc enim ꝙ spiritussanctus pcedit a patre in filium vt in obiectum: ꝛ econuerso. procedit ab vtroqz simul ad sanctificãdam creaturam. Unde Aug. in. 15. lib. de trini. c. 27. ait. Spiritussanctus non de patre procedit in filium ꝛ de filio procedit ad sanctificandam creaturaz. Sed simul de vtroqz procedit. Restat ergo ꝙ predicte processiones quinto modo distinguunt. s. per distinctionẽ terminoꝝ cooꝛdinatoꝝ. Et ita patet ꝙ tẽporalis pcessio includit eternã: ꝛ addit super eam in spiritusancto nouã habitudinẽ ẜm rationẽ: vel ẜm dici ad creaturam. ꝛ ꝯnotat aliquez realem effectum in creatura per quẽ est noua habitudo realis in creatura ad spiritussancti personam. Ex quibus sequitur ꝙ termini istaruz processionũ essentialiter differunt: qꝛ vna respicit tm̃ terminum quem respicit ab eterno: ꝛ alia impoꝛtat respectum ad terminum tẽporalem. Sed in essentia istaꝝ processionum differentia inueniri non potest nisi ẜm rõnez. Creatura enim ad quam sanctificandam procedit spiritussanctus: ꝛ effectus sanctificationis: ꝛ realis relatio que per illum effectum est in creatura ad spiritussancti personã: non sunt de essentia siue de realitate processionis tẽporalis spiritussancti. Per h̄ patet qd dici debeat ad argumẽta ad vtrãqz partem. Ad arm pncipalia. ¶ Ad prima quattuoꝛ dicenduz ꝙ non plus concludunt nisi ꝙ inter processionẽ eternã spiritussancti: ꝛ eius pcessionem tẽporalem non est aliqua realis differẽtia quantum ad illud qḋ est de realitate processionis. ꝛ hoc verum est sicut pꝫ ex coꝛpoꝛe questionis. non concludunt tamen quin differant ẜm rationem: ꝛ etiam ẜm connotatuz qḋ est temporalis effectus in creatura quem cõnotat actu temporalis processio spiritussancti: non sic autẽ processio eius eterna. ꝛ certum est ꝙ ille effectus cõnotatus essentialiter differt ab eterna pcessione. ¶ Ad argumẽta alteriꝰ ptis magis in spãli soluẽdũ ẽ.

Ad arm in opm. Ad pm. **Ad pmũ** cum dicitur ꝙ processio tẽporalis super processionẽ eternam addit habitudinem ad creaturam ꝛc. Dico ꝙ veruz est de habitudine ẜm dici: vel ẜm rationẽ que nullaz facit differẽtiam realẽ. Sed bene addit in creatura realem relationẽ ad spiritumsanctum: sed illa non est de realitate processionis tẽporalis: nec de eius pncipali significato: sed est aliquid actualiter cõnotatum. Ad 2m. ¶ Ad 2m cum dicis ꝙ iste processiones habent inter se oꝛdinẽ ꝛc. Dico ꝙ non habent inter se oꝛdinem realẽ nisi rõne effectus ꝯnotati: ꝛ nõ rõne principalis significati. Et sic debet intelligi verbũ magistri in lr̃a ꝙ gemina est pcessio spiritussancti. s. eterna ꝛ tẽporalis.

¶ Questio. III.

Tertio queritur sine argumẽtis. Utrũ spiritussancti processio tẽporalis ꝛ eius donatio ꝛ eius missio realiter differant.

Rñsio pª opio. **Rñdeo** quidam volunt ꝙ non differunt realiter: sed ẜm rationẽ tm̃. Nam processio tẽporalis principalius impoꝛtat respectũ ad terminũ ad quem: missio ad principiũ a quo. donatio ṽo ad effectũ. 2ª opio. Processiões tpalẽ donatione et missiões mag differre q̃ rõne. ¶ Alij autẽ maioꝛẽ differentiã conant assignare inter hec tria. ¶ Dicunt enim ꝙ pcessio tẽporalis de principali significato non significat nisi pcessionem eternã cum quodaz respectu ẜm rõnem: vel ẜm dici ad creaturã ꝛ actu cõnotat nouũ effectũ in creatura ꝛ nouam realez relationẽ in creatura ad spiritũsanctũ. ¶ Donatio ṽo de suo pncipali significato non dicit aliquã emanationẽ: qꝛ tota trinitas dat seipsam loquẽdo de emanatione ẜm rem qua emanat ipsamet persona: sꝫ dicit emanationẽ doni appropꝛiati persone: in quo dono etiaz ipsamet persona vere datur recipiẽti illud donum. ¶ Missio ṽo dicit repꝛesentationem persone emanãtis per emanationẽ alicuius rei visibilis: vel inuisibilis appropꝛiate illi persone. Et ita de pncipali significato missionis non est emanatio persone: sed est de cointellectu significati missionis: sicut nasus nõ est de pncipali significato simitatis: q̃uis simitas nasi includit de cointellectu. Que autẽ predictaꝝ opinionũ sit veríoꝛ: magis poterit videri postq̃ fuerit facte q̃ones de donatione ꝛ missione: sicut facte sunt de tẽporali pcessione.

Consequenter queritur de 2º principali. Circa quod tria queruntur. ¶ Primo vtrum vere detur persona spiritussancti rationalibus: vel intellectualibus creaturis. ¶ Secundo vtrum aliquando detur sine dono charitatis. ¶ Tertio vtruz detur a viris sanctis: siue a pꝛelatis.

¶ Questio. I.

Ar p. **Primo** autem ostendo ꝙ nunq̃ datur vere spiritussanctus rationalibus: vel intellectualibus creaturis. Dicitur eniꝫ. 24. propositione de causis ꝙ causa prima existit in rebus omnibus ẜm dispositionẽ vnam. ergo si de nouo dat alicui creature. hoc non est ẜm se: sed tm̃modo ẜm donũ creature sibi appropꝛiatũ. Aliter enim non esset in rebus oibus ẜm dispositionẽ vnam. Scdo. ¶ Item ꝙ datur alicui: sit in potestate accipientis: sed spiritussanctus euz sit omnipotẽs nõ potest fieri sub potestate alicuius creature. ergo non vere datur ẜm se. Tertio. ¶ Item magister lib. 2. 27. distin. dicit ꝙ virtus est bona qualitas mentis: qua bene viuitur: ꝛ qua nullus male vtitur qua deus solus in homine operatur. ergo donatio virtutis rationali creature sufficit ad recte viuendum: sine hoc ꝙ ẜm se detur spũssctũs.

Contra

In opm **Cōtra** ad Roñ.5. Charitas dei diffusa est in cordib' nostris per spiritumsanctū qui datus est nobis. ¶ Itē Aug.15.li.de tri.c.26. Eūdē spūsanctū datū cū insufflasset iesus. De quo mox ait. Ite z baptizate gentes: in noīe pāis z filij z spūssancti ambigere nō debem'.

Rñsio Spūs.s. de dari creature rōnali. Quid sit dare.ss. **Rñdeo** q spiritussanctus vere z proprie datur fm se non tātum donū creatum sibi appropriatū. z ratio est hec: q dare spiritūsanctū rationali vel intellectuali creature est facere q illa creatura habeat facultatem ad fruendū eo. hanc autem facultatē habet creatura rōnalis vel intellectualis per charitatē. z ideo cum sibi datur donum charitatis: vere etiam sibi datur persona spiritussancti per essentiā. q̄uis enim ante istud donū esset in ea persona spiritussancti per essentiā: q: vbiq; est: tamen ipsa creatura non habebat facultatē ad fruendum eo: sicut si homo pauper haberet alicui' diuitis pecuniā in sua domo: non pp̄ter hoc diceremus q haberet illā pecuniā sicut rem suam. Unde non obstante q illa pecunia presens erat in domo pauperis: posset sibi dari de nouo a diuite: quo facto non tm̄modo haberet eam per solam pecunie presentiā in domo: sed haberet eam sicut rē suam. A simili aliqualiter dico q q̄uis spiritussanct' sit per essentiā presens omni rei: q: tamen peccator non habet facultatē ad fruendum eo: ideo non obstante illa presentia: potest a deo vere dari persona spiritussancti: z datur etiā creature rationali cū donū charitatis infundit.

Ad pm **Ad primum** in oppositum cum dicitur q causa prima existit in rebus oībus fm dispositionē vnam zc. Dico q spiritussanctus datur nō per hoc q aliter se habeat: q̄ ante quātū est ex parte sua sed q: facit q aliter creatura se habeat ad ipsum q̄ ante habebat.

Ad 2m. ¶ Ad 2m cū dicitur q illud qđ datur alicui sit in potestate accipientis zc. Dico q verū est de dono creato: non autem de dono increato: q: donum increatū trāsfert accipiētem in potestatē suā: vt liberalius ei seruiat: vel seruiat liberaliter qui ante seruiebat fuiliter. nec etiā de bono creato habet propositio forte vl'r veritatē: q: aia datur corpori: nec tamen per hoc fit sub corporis potestate. Imo potius econuerso.

Ad 3m ¶ Ad 3m cum dicit q donatio virtutis per se sufficit ad recte viuendū zc. Dico q verū est per modū forme: tamē cum hoc requiritur motio cause prime per modum efficientis z finis. Et ideo non tm̄ requiritur q detur donum spiritussancti: sed etiam q detur ipsemet spiritussanctus.

¶ Questio. II.

Ar p. **Secundo** queritur. Utrum aliquando detur spiritussanctus sine dono charitatis. Et videtur q sic. Aug'.4. de tri. ca. penulti. dicit. Sicut spirituisancto donū dei esse: est a patre procedere: ita mitti est cognosci q ab illo procedit: sed h potest fieri per aliqđ donum gratie gratis date appropriatū spirituisancto. ergo mitti potest sine charitate: sed cum mittitur datur. ergo potest dari sine charitate.

Scdo ¶ Item nihil datur sine dono priori: q donum prius est ratio dandi alia dona. ergo cū spiritussanctus sit primū donum: nullum donum gratie gratis date datur nisi detur spiritussanctus. Cū ergo quādoq; gratia gratis data detur sine charitate. videt q spiritussanctus detur sine charitate.

Tertio. ¶ Item sicut in precedenti questione dictum est: dare ordinatur ad habere: sed ptingit habere spiritūsanctum sine charitate. Unde z Balaā spiritūsanctum habuit ad pphetandum: cū tamen tūc charitatem non haberet. ergo videtur q spiritussanctus potest dari sine charitate.

Quarto ¶ Item si non posset dari spiritussanctus sine charitate: tunc prius ordine nature haberemus charitatē q̄ spiritūsanctum: q: prius potest dari sine posteriori: sed nō habemus prius ordine nature charitatē q̄ spūsanctū: q: spūssanct' ordine nature est prior motor anime q̄ charitas. ergo potest dari sine charitate.

In opm **Cōtra** dicitur in littera q tēporalis processio spiritussancti est ad sanctificandā creaturā: sed cū procedit tēporalr datur. ergo datur ad sanctificandā creaturam: cum ergo sanctificatio creature non possit esse sine charitate: spiritussanctus nō datur sine charitate. ¶ Itē Aug.15. de trini.c.17. Deus igit spiritussanctus qui pcedit ex deo cū datus fuerit hoi accēdit eū in dilectionē dei z primi z ipse dilectio est: cū ergo in sancta dei dilectiōe z primi sit charitas: nō dat spūssanctus sine charitate.

Rñsio Spūs.s. sine charitate dari pōt ad aliquē actus gratie grati date: non tñ pprie. **Respōdeo** q spiritussanct' sine charitate potest dari improprie: z fm qđ. s. ad aliquem actū gratie gratis date. Sed pprie z simpliciter nō dat nisi cū charitate: q: sine charitate non habemus facultatem fruendi spiritusancto: quam facultatē habemus per donum charitatis: q̄uis imperfecte per charitatem que est in via: perfecte tamē habebimus eam per charitatis perfectionem: quam habemus in patria. Per hoc patet quid dici debeat ad argumenta ad vtrāq; partem.

Ad ara pvtraq; parte. Ad pm. **Ad primum** cū dicitur q mitti est cognosci eē ab alio zc. Dico q illud debet intelligi de cognitione perfecta formata per charitatē.

Ad 2m. ¶ Ad 2m cū dicitur q nihil datur sine dono priori zc. Dico q verum est sine dono priori efficiente: aut mouente. bene tamen datur donum posterius sine hoc q detur donum prius donatione simpliciter que ordinat ad habere. Non enim spiritussanctus est ratio donādi quodlibet aliud donum inquantū datus: sed inquantū procedens: vt efficiens: z exemplar alioꝝ donoꝝ.

Ad 3m. ¶ Tertium argumentum non plus pcludit nisi qđ potest dari improprie: z fm qđ sine charitate. z hoc pcessum est.

Ad 4m. ¶ Ad 4m dico q cum dare ordinetur ad habere: z creatura rōnalis habeat spiritumsanctum per hoc q habet charitatē: que est donū spirituisancto appropriatū: q: per charitatē est in creatura facultas ad fruēdum spiritusancto: prius ordine nature habemus charitatē q̄ simpliciter habeamus spiritūsanctum. q: tamen nostre charitatis causa efficiēs est spiritussanctus. dico q prius ordine nature est in nobis operans spiritussanctus: q̄ charitatem habeamus: q: ipsam per spiritussancti operationē habemus.

Ara ad oppom. ¶ Argumenta ad partē aliam concludunt: quia spiritussanctus nō datur simpliciter sine charitate: quod concessum est.

¶ Questio. III.

Ar pº **Tertio** queritur. Utrum spiritussanctus detur a viris sanctis. Et videtur q sic. quia in sacramentis datur spiritussanctus. Sed qui dat aliquid in quo datur aliud dicitur illud dare. Unde qui dat medicinam sanatiuā: dicitur dare sanitatem. ergo qui dant sacramēta dant spiritūsanctum.

Scdo. ¶ Item corpus illuminatum potest aliud illuminare: z inflāmatum aliud inflāmare. ergo z sanctus homo charitate inflāmatus potest alium hominē charitate inflāmare.

Tertio ¶ Itē Joan.20. Dedit saluator apostolis potestatem remittendi peccata. Cum dicit: Accipite spiritumsanctū quoꝝ remiseritis zc. Sed non remittit peccatum homini: nisi cum sibi datur spiritussanctus. ergo acceperunt potestatem dandi spiritumsanctum.

In opm **Cōtra** Aug'.15. de trini. ca.26. Quomodo deus non est qui dat spiritumsanctum? ergo nullus dat spiritumsanctum nisi deus. ¶ Item nullus potest dare rem que est supra se: sed spiritussanctus est supra omnem hominē. ergo nullus homo potest spiritūsanctū dare.

Rñsio. Scti viri dare p ñt .ss. p modū īpetrationis: ñ tñ auctīitatis. **Respondeo** q dare spiritūsanctum per modū impetrationis: vel per modum ministerij hoīes sancti possunt orando: z ita per orationem impetrando prelati: siue sancti: siue non sancti sacra ministrando: sed dare spiritūsanctum per modum auctoritatis

tis solus deus potest: q: solus deus potest in nobis efficere charitatem cuz qua vel per quã datur nobis spiritussanctus. Et quia duo vltima argumẽta probant spirituſanctum non posse dari ab homine per modum auctoritatis: ideo ẜm hunc sensum concedenda sunt.

Ad pᵐ. **Ad primũ** ad aliaz partem dicendũ q͡ non plus cõcludit nisi q͡ homines possunt dare spiritumsanctũ ministerialiter. s. sacramenta ministrãdo: in quoꝝ digna susceptione datur a deo suscipienti spiritussanctus. ¶ Ad 2ᵐ cum dicitur q͡ corpus illuminatum potest aliud illuminare ꝛc̃. Dico q͡ non est simile de lumine corporali ꝛ spirituali: quia ẜm quosdã lumen corporale educitur de potentia corporis: quod illuminatur: sed gratia non. Et si teneatur scd̃m aliquos q͡ lumen corporale est a corpore lucido per multiplicationem. adhuc non valet argumentum: quia ex magna dignitate luminis gratie est: q͡ non est nata produci nisi per creationez.

Ad 3ᵐ. ¶ Ad 3ᵐ cum dicitur q͡ apostoli acceperunt potestatez remittendi peccata ꝛc̃. Dico q͡ hoc intelligendum est de potestate remittendi peccatuz per modum ministerij: q: acceperunt potestatẽ ministrãdi sacrã: in quoꝝ receptione si recipiẽs sit dispositus deus remittit pcm̃ suscipiẽti.

Circa litteraz (Spiritussanctus nõ de patre ꝓcedit in filiũ) nõ. s. sicut in susceptibile ẜbz. (Ad sanctificãdam creaturam). s. de non sancta faciendo sanctaz: vel in sancta confirmando sanctitatẽ suã: vel in creatura sanctitatem augendo: vel sanctitatẽ manifestãdo. (Ipse est virtus que de ipso exibat.) Nota q͡ virtus appropriatur patri inquantum virtus est vltimum potentie: quia patri appropriatur potẽtia. filio prout intelligitur quasi media inter substantiã ꝛ operationẽ: quia filius ẜm rationẽ intelligendi est in trinitate persona media: sed appropriaẗ spirituisancto inquantũ est principiũ boni operis: quia spirituisancto appropriaẗ bonitas cuz affluentia. (Spiritussanctus qui deus est: est trina in trinitate persona.) Hoc debet intelligi ẜm ordinẽ originis: quia pater est a nullo: filius a patre. spiritussanctus a patre ꝛ a filio. Non ergo debet intelligi ẜm ordinem nature vel temporis vel dignitatis. (Non mutabilis est spiritussanctus.) Contra sapientie. 7. dicitur de spiritu sapiẽtie q͡ est mobilis. ¶ Respondeo hoc debet intelligi esse ctiue: q: imobiliter in se manens dat cuncta moueri.

¶ Utrũ spũssanctus a seipso deẗ. Di. XV.

Hic considerandum est: cuz spiritussanctus detur hominibus a patre ꝛ filio quod est ipsum temporaliter procedere ab vtroq͡ vel mitti. vtrũ etiã a seipso detur? Si datur a se: ꝛ procedit vel mittitur a se. Ad quod dicimus: quia spiritussanctus ꝛ deus est: ꝛ donum siue datuz: ꝛ ideo dat ꝛ datur. Dat quidem inquantum deus: ꝛ datur inquantum donum. Cum autem donatio siue datio spiritussancti sit operatio dei: ꝛ communis sit ꝛ indiuisa operatio trium personarũ. donatur itaq͡ spiritussanctus non tm̃ a patre ꝛ filio. sed etiam a seipso. Unde Aug. in. xv. li. de tri. dicit q͡ seipũz dat. (Aug.) Sicut inquit corpus carnis nihil est aliud q̃ caro: sic donuz spiritussancti nihil est aliud q̃ spiritussanctus. Intantuz ergo donum dei est: inquantum datur eis quibus datur. Apud se autem deus est: ꝛ nemini datur. q: deus erat patri ꝛ filio coeternus anteq̃ cuiq̃ daretur. nec quia illi dant ꝛ ipse datur: ideo minor est illis. Ita enim datur sicut dei donum. vt etiã seipsum det sicut deus. Nõ enim dici potest non esse sue potestatis. de quo dictuz est. Spiritus vbi vult spirat. Ecce aperte dicit q͡ spiritussanctus seipsum dat. Si eniz spiritussanctus seipsum dare non potest ꝛ cum pater dare potest ꝛ filius. potest itaq͡ pater aliquid ꝛ filius: quod non potest spiritussanctus. Item. Si pater ꝛ filius dant spiritumsanctuz: nec ipse dat aliquid. ergo pater operatur ꝛ filius: quod non operatur spiritussanctus. Dat ergo spiritussanctus seipsum. Si autem seipsum dat tũc ꝛ a seipso procedit ꝛ mittiẗ. Quod vtiq͡ verum est. Nam processio temporalis spiritussancti vel missio ipsiꝰ est donatio: ꝛ ipsa dei operatio. Procedit ergo spiritussanctus temporaliter a se: ꝛ mittitur a se: quia datur a se.

¶ Non est mirũ si spiritussanctus dr̃ mitti velꝰ procedere a se. cum etiaz filius dicatur mitti a se.

Ne autem mireris q͡ spiritussanctus dicitur mitti vel procedere a se. Nam ꝛ de filio dicit Augꝰ. in. ij. lib. de trini. q͡ non tantum a patre missus est: sed etiã a seipso ꝛ a spiritusancto. (Augº) querens quomodo filius vel spiritussanctus sit missus: cuz vterq͡ sit vbiq͡ tanq̃ deus? Nam vterq͡ inquit Augu. legitur missus. De spiritusancto enim legitur. Quem mittet pater in nomine meo. Et iterũ. Si abiero mittam eum ad vos. Et filius de se dicit. Exiui a patre: ꝛ veni in munduz. Et apostolus dicit. Misit deus filium suum. In propheta autem scriptum est ex persona dei. Celũ ꝛ terrã ego impleo. Itaq͡ vbiq͡ deus est. vbiq͡ ergo est filiꝰ: vbiq͡ etiã est spũssctũs. Illuc ergo missus est filius ꝛ spiritussanctus vbi erant.

¶ Quomodo intelligenda sit missio vtriusq͡.

Quocirca querendum est quomodo intelligatur missio filij vel spiritussancti. Pater enim solus inquit Aug. in eodem: nusq͡ legitur missus: sed filius ꝛ spiritussanctus. (Augº. prius de missiõe filij.) Et de filio primo videamus quomodo missuz eum apostolus dicat. Misit deus filium suum factũ ex muliere. vbi satis ostẽdit eoipso missum filiũ quo factuz ex muliere. Proinde mitti a patre sine spiritusancto non potuit. q: pater intelligiẗ misisse eum cum fecit ex femina. qđ vtiq͡ non fecit sine spiritusancto. Ecce hic dicit filiũ missuz a patre ꝛ spũsancto.

¶ Q͡ a spiritusancto filius sit missus auctoritatibus confirmatur.

Et qoud a spiritusancto filius sit missus vt ait Aug. in eodem. auctoritatibus confirmatur. Ipse christus dicit per

Ysaiam. Nunc misit me dominus et spiritus
Ambr. eius. De hoc Ambro. in libro secundo de spiri
ritusancto ita ait. Quis est qui dicit. Me mi-
sit dominus et spiritus eius: nisi qui venit a pa-
tre vt saluos faceret peccatores idest christus.
ergo et pater filium misit et spiritussanctus. Idē
Idez in eodem. in eodē. Datus est a patre vt Ysa. dicit. Puer
natus est nobis. et filius datus est nobis. Da-
tus est audeo dicere et a spiritu: quia et a spiritu
missus est. Dicit enim filius dei. Spiritus do-
mini super me: propter quod vnxit me. euange
lizare pauperibus misit me: predicare capti-
uis remissionem etc. Quod cum de libro Ysaie
legeret: ait in euangelio. Hodie completa est
hec scriptura in auribus vestris: vt de se di-
ctum esse signaret. Bene autem dixit super
me: quia quasi filius hominis et vnctus est et
missus ad predicandum. Nam secundum diui
nitatem non super christum est spiritus: sed in
christo. Ecce his verbis ostendit Ambro. filiū
esse missum et datum nobis: non tantum a pa-
tre: sed etiam a spiritusancto.

¶ Q filius sit datus etiam a seipso.

Deinde ostendit esse datum etiam a seipso: ita dicens in eodez lib. Cum non diffinitum fuerit per prophetam a quo datus est filius: ostenditur datus gratia trinitatis: vt etiam ipse filius se dederit. Ecce hic dicit ꝙ filius se dedit: q trinitas eū dedit. Si aūt filius a se datus est: a se ergo missus est et a se processit. Et hoc vtiqꝫ verum est et cōcedi oportet: cum eius missio sit diuina operatio.

¶ Q filius sit missus a se.

Aug°. **Quod autem** a se mittatur: Augustinus astruit in libro. ij. de trinitate dicēs. Forte aliquis cogat vt dicamus etiam a seipso missum esse filium: quia et Marie cōceptus et partus operatio trinitatis est. Sed inquit aliquis: quomodo pater eū misit: si ipse se misit? Cui respondeo querens vt dicat: quomodo eum pater sanctificauit: si et ipse se sanctificauit? Utrumqꝫ enim dominus ait. Quem pater inquit sanctificauit et misit in hunc mundum. Et alibi. Ego pro eis sanctifico meipsum. Item quero quomodo pater eum tradidit: si ipse se tradidit? Utrūqꝫ enī legitur. Credo ꝙ respondebit: si probe sapit: q vna voluntas est patris et filij: et inseparabilis operatio. Sic igitur intelligat illaz incarnationem et ex virgine natiuitatem: in qua filius intelligitur missus: vna eademqꝫ operatione patris et filij inseparabiliter esse factam: non inde separato spiritusancto. ergo a patre et filio missus est idem filius: quia a patre et verbo eius factum est vt mitteretur. i. incarnatus hominib° appareret. Non enim missus est mutādo locū: q in mundo erat. Quapropter et pater inuisibilis vna cum filio secū inuisibili: eūdez filiū visibilem faciēdo misisse eū dictus est. qui si ita visibilis fieret: vt cū patre inuisibilis esse desisteret. i. si sbā inuisibilis vbi in creaturā visibilē mutata et trāsiens verteref: ita missus a patre intelligeref filius: vt tm̄ missus: non etiā mittēs cū patre inueniref. Cū vo sic est accepta forma serui: vt maneret incōmutabilis forma dei: manifestū est ꝙ a patre et filio nō apparētib° factuz sit: qđ apparet in filio. i. ab inuisibili patre cū inuisibili filio: idez ipse filius visibilis mitteretur.

¶ Sūmatim colligit que ex predictis astruunf.

Ex predictis aperte monstraf ꝙ filius missus est a patre: et a spiritusancto. et a seipso. et que sit ipsa missio. s. icarnatio. i. ꝙ factus est homo. per qđ visibilis apparuit quod est opus cōmune patris et filij et spiritussancti.

¶ Questio cur dicit a meipso non veni.

Sed ad hoc opponitur. si filius a seipso missus est: cur ergo ait. a meipso nō veni. Ad hoc Aug°. respondet in. ij. li. de trinita. Solu.
dicens: hoc dictum esse ꝑm formam serui. ꝑm quam non fecit vt mitteretur. i. non est operatus incarnationem. sed ꝑm formam dei.

¶ Utrum semel tantuz missus sit filius an sepe.

Hic queritur vtruz semel tantuz missus sit filius: an sepe mittaf? Si eniz missio filij ipsi° tm̄ incarnatio est: cū semel tm̄ icarnat° sit: et semel tm̄ videf missus. Ac si sepe mittif. est et alia ei° missio ꝙ incarnatio. Sed que est illa? Nunqđ eterna genitura missio eius dicenda est: an etiam alia missio querenda.

¶ Q duobus modis dicitur filius mitti.

Ad qđ dicimus ꝙ duob° modis dicif filius mitti preter illā eternā geniturā que ineffabilis est. ꝑm quā etiā missus posset dici: vt videf qbusdā. sed melius ac verius ꝑm eaz dicif genitus. Preter eam ergo duobus modis dr̄ mitti. s. vel cum visibiliter mundo apparuit carne indutus. vel cum se in aīas pias sic trāsfert: vt ab eis percipiaf ac cognoscaf. Hos duos missionis modos aperte Aug. distinguit in. iiij. li. Aug.
de trini. dicens. Non eoipso ꝙ de patre natus est: missus dicitur filius. sed vel eo ꝙ apparuit huic mundo: verbū caro factū. Unde dicit. A patre exiui: et veni in mūdū. vel eo ꝙ ex tpe cuiusdāz mēte pcipif. sicut dictū est de sapientia. Emitte illaz de celis sanctis tuis: et a sede magnitudinis tue: vt mecum sit: et mecum laboret. i. doceat me laborare. Et tunc vnicuiqꝫ mittitur: cuz a quoqꝫ cognoscit atqꝫ percipitur. quātum cognosci et percipi potest pro captu vel ꝓficientis in deū vel ꝑfecte in deo aīe rationalis.

¶ Q: ꝼm alterum semel. ꝼm alteruꝫ sepe sit missus. ⁊ ꝼm alterum vt sit homo. ⁊ ꝼm alterum vt sit cum homine.

Ecce distincti sunt duo modi missionis filij. ⁊ ꝼm alterum semel tantuꝫ missus est dei filius. ꝼm alterum sepe missus est: ⁊ mittitur quotidie. Naꝫ ꝼm alterum missus est vt sit homo: quod semel tantum factum est. Secundum alterum vero mittitur: vt sit cuꝫ homine: quomodo quotidie mittitur ad sanctos: ⁊ missus est etiam ante incarnationem: ⁊ ad omnes sanctos qui ante fuerunt. ⁊ etiam ad angelos. Unde Augustinus de filio idest de sapiētia patris loquens in. iiij. libro de trinitate ait. Aliter mittitur sapientia vt sit cum homine. aliter missa est vt sit homo. In animas eniꝫ sanctas se transfert. ⁊ amicos dei ⁊ prophetas constituit. sicut implet etiam sanctos angelos. Sed cum venit plenitudo tēporis: missa est non vt impleret angelos: nec vt esset angelus. nec vt esset cū hominibus vel in hominibus vt antea in patribus erat ⁊ in prophetis: sed vt ipsum verbū fieret caro. i. homo.

Aug.

¶ Q: ꝼm alterum modum dicitur missus in mūdum. ꝼm alterum non.

Preterea notandū est. ꝙ cū his duobus modis mittaꝛ filius. ꝼm alterum dicitur missus in mundum. ꝼm alterum vero non. Eo eniꝫ modo missus dicitur in munduꝫ quo visibilis mundo apparuit. Unde Augustinus in eodem libro ait. Cum ex tēpore cuiusqꝫ mente percipitur: mitti quideꝫ dicitur. sed non in hunc munduꝫ. Non enim sensibiliter apparet idest corporeis sensibus presto est. Nam ⁊ nos ꝼm ꝙ mente aliquid eternum capimus: non in hoc mundo sumus ⁊ omniuꝫ iustorum spiritus etiam in carne viuentiuꝫ inquantum diuina sapiunt non sunt in hoc mundo. Ex predictis liquet: ꝙ preter ineffabileꝫ geniturā duobus modis mittiꝛ filius. s. cū visibiliter apparuit: vel inuisibiliter percipitur mēte.

Aug.

¶ Cur pater nō dicitur missus cum ab aliquo cognoscitur vt filius.

Hic queritur cur pater non dicitur missus: cum ex tēpore a quoqꝫ cognoscitur sicut filius? Ad quod dicimus. quia in eo est principij auctoritas. que non habet de quo sit. a quo filius est ⁊ spiritussanctus. Pater enim est vt ait Augustinus in eodem libro principium totius diuinitatis. vel si melius dicitur deitatis. quia principiuꝫ est filij ⁊ spiritussancti. Naꝫ vt ait Augustinus in eodem. Si voluisset etiam deus pater per subiectam creaturaꝫ visibiliter appareret. absurdissime tamen aut a filio quem genuit. aut a spiritusancto qui de illo procedit: missus diceretur. Congruenter autem ille missus dicitur qui in carne apparuit. misisse autem ille qui in ea non apparuit.

Aug.

¶ Putauerunt quidam filium ⁊ spiritumsanctū minores fuisse patre. quia missi dicuntur.

Ideoqꝫ putauerunt quidaꝫ heretici cum pater non sit missus: sed filius et spiritussanctus: patrem esse maiorem: ac filiuꝫ minorem esse ⁊ spiritumsanctum: atqꝫ patrem quasi maiorem misisse vtrūqꝫ quasi minorem. Quod Augustinus improbat in quarto libro de trinitate illis cōtradicens. Non ideo inquit arbitrandum est minorem esse filiuꝫ ꝙ missus est a patre. nec ideo minorem spiritumsanctū: ꝙ ⁊ pater eū misit ⁊ filius. Siue enim propter visibilem creaturam: siue potius propter principij auctoritatem vel cōmendationē: non propter inequalitatem vel imparilitatem vel dissimilitudinem substantie in scripturis hec posita intelliguntur. Non ergo ideo dicitur pater misisse filium vel spiritumsanctum ꝙ ille esset maior ⁊ illi minores. sed maxime propter auctoritatem principij commendandam. ⁊ quia in visibili creatura non sicut ille apparuit. Ecce ostensum est que sit missio filij. ⁊ quibus modis mittatur.

Aug.

¶ Distinctio. XV.

Hic considerandum cū spiritus sanctus ⁊c. ¶ Postqꝫ ostendit magister ꝙ spiritussanctus temporali processione procedit a patre ⁊ filio. ¶ In hac parte inquirit. vtrum spiritussanctus temporali processione procedat a seipso. ⁊ diuiditur in tres partes. Primo ostendit spiritumsanctum temporaliter procedere: vel mitti a seipso. Secundo ostendit hoc idem per simile de filio. ibi. (Ne autem mireris.) Tertio inquirit. vtruꝫ patri conueniat missio. ibi. (Hic queriꝛ cur pater.) Prima manet indiuisa. Sed secunda diuiditur in tres partes. Primo ostendit filium mitti a patre ⁊ spiritusancto. Secundo ostendit ipsum mitti a seipso. ibi. (Deinde ostendit.) Tertio ostendit modos missionis qui dicuntur de ipso filio. ibi. (Hic queritur vtrum semel tantū missus sit filius.) Prima in tres. Primo ostendit filium missum a patre. Secundo a patre ⁊ a spiritusancto simul. ibi. (Quocirca querendum est.) Tertio ostendit ipsum specialiter missum a spiritusancto. ibi. (Et ꝙ a spiritusancto ⁊c.) Tunc sequitur illa pars que ibi incipit. (Deinde ostendit.) in qua ostendit filium mitti a seipso. ⁊ diuiditur in partes duas. Primo ostendit filium mitti a seipso. Secundo soluitur contraria obiectio. ibi. (Sed adhuc opponitur.) Tunc sequitur illa pars que ibi incipit. (Hic queritur vtrum semel tantum.) que diuiditur in partes tres. Quia primo ostendit duos modos missionis ipsius filij. Secundo ostendit differentiam illorum modorum. Quantum ad numeruꝫ ibi. (Ecce distincti sunt.) Tertio quantuꝫ ad terminum. ibi. (Preterea notandum est.) Tunc sequiꝛ illa pars que incipit. ibi. (Hic queritur cur pater.) In qua inquirit vtrū patri conueniat missio. ⁊ diuiditur in partes duas.

¶ Primo

¶ Primo enim proponit questionem ⁊ questionis determinationem. ¶ Secundo excludit errorem, ibi. (Ideo quia putauerunt quidam heretici.)

Circa hanc distinctionem potest esse dubitatio circa quinqꝫ. ¶ Primo circa missionem secundum sensum in generali. ¶ Secundo per comparationem ad missum. ¶ Tertio per comparationem ad mittentem. ¶ Quarto circa comparationem missionis filij ad missionem spiritussancti. ¶ Quinto circa missionem per comparationem ad terminum. ¶ De primo possunt queri duo. ¶ Primo vtrum missio secundum quod conuenit diuine persone sit persone emanātis per aliquod donum sibi appropriatum manifestatio. ¶ Secundo vtrum aliqua diuina persona missa fuerit ab eterno.

¶ Questio prima.

Arḡ. **Primo** igit ostendo ꝙ missio non sit persone emanantis per aliquod donum sibi appropriatum manifestatio: quia manifestatio persone emanantis per aliquod donū sibi appropriatuꝫ quid creatum est: Sed missio significat quid increatum: quia aliter de persona eterna dici non posset. ergo missio non est per aliquod donum appropriatum persone emananti eiusdem persone manifestatio. ¶ Itē persona diuina mitti dicitur vere ⁊ proprie: sed manifestari personam per aliquod donū sibi appropriatuꝫ non est ipsaꝫ mitti nisi metaphorice. ergo missio non est persone emanantis per aliquod donuꝫ sibi appropriatum manifestatio. ¶ Item spiritussanctus alicui mittitur quandocunqꝫ donum charitatis sibi infundit: sed frequenter infunditur homini donum charitatis. ⁊ illa infusio homini non manifestatur. ergo aliquando est spiritussancti missio: cuꝫ tamen ipse spiritussanctus non manifestetur. ¶ Item acquisitio doctrine non est missio sed acquisitio doctrine est persone emanantis manifestatio. ergo missio non est persone emanantis per aliquod donum sibi appropriatum manifestatio.

Scdo

Tertio.

Quarto

In opm. **Cōtra** Aug. 4°. de trini. capitulo penultimo. Sicut natum esse est filio a patre esse: ita mitti est cognosci ꝙ ab alio sit. Missio ergo persone est sue emanationis cognitio: sed cognitio est per manifestationem. ergo missio est persone emanantis manifestatio ad cognoscendum persone emanationem. ¶ Item Aug. 2. de tri. capi. 5. loquens de columba ⁊ de linguis que apparuerūt in similitudinem ignis in die penthecostes. dicit sic. hec operatio visibiliter expressa: ⁊ oculis mortalibus oblata missio spiritussancti dicta est: sed illa operatio fuit manifestatio spiritussancti per aliqua spiritui sancto appropriata. ergo missio est persone emanantis per aliquid sibi appropriatum manifestatio. ¶ Item aut missio significat persone emanationem: ⁊ connotat eius manifestationeꝫ: aut econuerso. Si primo modo: tunc persona non mitteretur a seipsa: qꝛ nō emanat a seipsa: ⁊ tñ psona mittit seipsaꝫ vt infra videbit. Restat ergo ꝙ missio significat psone emanātis manifestationē ⁊ ꝯnotat eiꝰ emanationeꝫ.

Rñsio. Missio qd sit. **Respōdeo** ꝙ missio psone diuine est psone emanantis: vel emanationis persone per aliquod donum sibi appropriatum actu vel habitu manifestatio: per quod ipsa persona ꝺm quid: vel simpliciter habetur: vel magis habetur: vel haberi actu vel habitu ostēditur. Et hec missionis descriptio omni missioni cōuenit siue visibili siue inuisibili: siue missioni simpliciter: siue missioni ꝺm quid. hec autem manifestatio habet rationem missionis propter hoc: quia sicut in creaturis aliquando missum accipit essentiam a mittente: vt radius a sole: aliquando virtutem vt iaculum a proiectore. aliquando auctoritatem vt nuncius a preceptore: sic persona emanans ab alio accipit esse virtutem ⁊ auctoritateꝫ. ¶ Item loco separationis missi a mittēte est ipsius persone emanatio loco subiectionis missi ad mittentem est in persona missa passiua pncipiatio. loco operis missi in loco ad quē mittitur: est noui effectus productio. ¶ Itē sicut missum per suam missioneꝫ manifestatur: vt patet: cum per suam missioneꝫ sit presens. Et etiam quandoqꝫ habetur: vt patet in missione doni: ita persona emanans per effectum sibi appropriatum actu vel habitu manifestatur: ⁊ habetur simpliciter: si est gratia gratum faciens: vel secundum quid si est gratia gratis data: vel haberi ostenditur: vt patet in missione visibili.

Ad pm. **Ad primuꝫ** cum dicitur ꝙ manifestatio persone emanantis per aliquod donum sibi appropriatum quid creatum est ⁊c̄. Dico ꝙ in manifestatione persone emanantis quinqꝫ intelligo: effectum creatum per quem persona manifestatur ⁊ relationem effectus ad illam personam: ⁊ personam per quam manifestatur: ⁊ emanationem eiusdem: ⁊ in ipsa quendam respectum ꝺm dici ad effectum per quem manifestatur. Et qꝛ effectus ⁊ eius relatio ad personam manifestatam quid creatum dicunt: ideo dico ꝙ manifestatio persone emanantis passiua significat quid creatuꝫ. ⁊ cum dicis in minori ꝙ missio significat quid increatū. dici potest de missione passiua ꝺm ꝙ dictum est de manifestatione passiua. Nec est inconueniens per istum modum increatum denominari a creato. Uere enim dicitur ꝙ deus diligitur a creatura amore creato. hoc enim non est ponere aliquid creatū in deo.

In manifestatione pe emanātio. 5. intelligunt.

Ad 2m. ¶ Ad 2m cū dī ꝙ persona diuina mitti dicitur vere ⁊ proprie ⁊c̄. Dico ꝙ verum est loquendo de missione que conuenire potest rei increate: quia missio proprie dicta conueniens creature: ⁊ missio proprie dicta inquantum est conueniens diuine persone non sunt eiusdem rationis vniuoce. Et cum dicis in minori ꝙ personam diuinam manifestari per effectum sibi appropriatuꝫ non est mitti proprie. Dico ꝙ hoc verum est loquendo de missione propria que conuenit creature. sed aliqualem similitudinē inter illas missiones ostendi in corpore questionis.

Missio ppie diuine pe ⁊ creature nō sunt eiusdē rōnis.

Ad 3m. ¶ Ad 3m dico ꝙ quādocūqꝫ donū charitatis homini infunditur persona spiritussancti actu vel habitu manifestatur.

Ad 4m. ¶ Ad 4m cum dicitur ꝙ acquisitio doctrine non est missio ⁊c̄. Dico ꝙ verum est maxime cum est per viam communem: sed ex hoc non sequitur ꝙ missio non sit persone emanātis manifestatio appositis illis cōditionibus que facte sunt in corpore questionis: quia illa manifestatio est per aliquem effectum persone emananti appropriatum: ⁊ habitum per specialem ⁊ supernaturalem inspirationem.

¶ Questio. II.

Arḡ. **Secundo** queritur. Utrum aliqua persona missa fuerit ab eterno. Et videtur ꝙ sic. quia ꝺm ꝙ dicit Beda. ⁊ recitat Magister distinctio. 14. missio est ipsa processio. ergo cum diuine persone conueniat procedere ab eterno: sibi conuenit mitti ab eterno. ¶ Item sicut missio dicit respectum ad creaturam ita donum. Sed q̄uis spiritussanctus non sit datus nisi ex tempore tamen esse donū sibi conuenit ab eterno. ¶ Item amās dicitur amorem suum mittere in amatuꝫ: sed spiritussanctus procedit a patre vt amor: respectu filij: ⁊ a filio respectu patris: ⁊ hoc ab eterno. ergo videtur ꝙ pater ab eterno misit spiritumsanctum ad filium. ⁊ econuerso.

Scdo

Tertio.

In opm. **Contra** missio aut significat nouum effectum: aut nouum modum existendi in alio: sed neutrum istoruꝫ est ab eterno. ergo nec missio. ¶ Item Augustinus quarto libro de trinitate capitulo penultimo. Non eo ipso ꝙ de patre natus est missus dicitur filius: sed vel eo ꝙ apparuit huic mundo verbuꝫ caro factum.

Unde dicit a patre exij ⁊ veni in mundum: vel eo ꝙ tem pore cuiusq mente percipitur: non mittitur ergo filius nisi ex tempore. ergo a simili nec spiritussanctus.

Rñsio. Missio ñ pōt eē nisi ex tēpore. **Respondeo** ꝙ sicut visum est ex questione precedenti. missio est persone emanantis per aliquem effectum sibi appropriatum actu vel habitu manifestatio cum alijs conditionibus appositis in questione precedēti. Sed talis manifestatio non pōt esse nisi ex tēpore. ergo nulli persone mitti ꝯuenit ab eterno.

Ad pᵐ. **Ad primum** in oppositum cum dicitur ꝙ processio est missio ⁊c. Dico ꝙ veruʒ est de processione que est ex tempore tm̄. ⁊ tamen est aliqua differentia inter illam ⁊ missionem: vt supra visum

Ad 2ᵐ. est dist. precedēti. vltima questione articuli primi. ¶ Ad 2ᵐ cum dicitur ꝙ spirituisancto conuenit esse donuʒ ab eterno ⁊c. dico ꝙ verum est ſm ꝙ donuʒ dicitur ab aptitudine donandi. Unde non connotat respectum in creatura nisi in aptitudine. Missio autem includit effectum appropriatum persone que mittitur ⁊ actualem respectū

Ad 3ᵐ. Amor ñ respicit amatuʒ vt ſbm: ſʒ vt obiectum. illius effectus ad ipsam personaʒ. ¶ Ad 3ᵐ cum dicitur ꝙ amans dicitur amorem suum mittere in amatum ⁊c. Dico ꝙ hoc non habet veritatem proprie loquendo nisi forte quantum ad conatum ſm quem modum loquendi dicit Ber. de precepto ⁊ dispensatione versus finem lib. ꝙ spiritus noster non est presentior vbi aiat q̄ȝ vbi amat. Amor ergo amantis q̄uis in amatuʒ tendat sicut in obiectum: non tamen amatum respicit tanq̄ȝ subiectum.

Consequenter queritur de secundo pͥncipali ⁊c. hic queruntur duo. ¶ Primo vtrum mitti conueniat filio ⁊ spirituisancto. ¶ Secundo vtrū conueniat patri sicut ⁊ filio. ¶ Questio. I.

Arḡ. **Primo** ostendo ꝙ mitti non conueniat nec filio: nec spirituisancto: quia vbi est missio ibi est mutatio: sed nec filio: nec spirituisancto conuenit mutari. ergo neq̄ȝ mitti.

Scdo ¶ Item missio videtur esse ad ministeriuʒ: sed inferioris est ministrare: quia ſm saluatorem in euangelio ſm Lucaʒ. c. 22. Maior est qui recumbit: q̄ȝ qui ministrat. ergo mitti non conuenit persone: qua nulla res

Tertio. potest esse superior. ¶ Item vbi est missio: ibi est missi a mittente separatio: sed neq̄ȝ filius neq̄ȝ spiritussanctus se parantur a patre neq̄ȝ a seipsis. ergo mitti non conuenit neq̄ȝ filio neq̄ȝ spirituisancto.

In opᵐ **Cōtra** Joan. 15. dicit saluator. Cum venerit paraclytus: quem ego mittam vobis a patre spiritum veritatis. Mitti ergo conuenit spirituisancto. ¶ Item ad Galat. 4. Misit deus filium suum factum ex muliere ⁊c. ergo mitti conuenit filio.

Rñsio Mitti cō uenit filio ⁊ spūīcō **Respondeo** ꝙ mitti conuenit filio ⁊ spirituisancto: quia vterq̄ȝ illorū est persona emanans ⁊ manifesta per aliquem effectum sibi appropriatum: quandoq̄ȝ per effectum per quem habetur: quandoq̄ȝ per effectum per quem haberi ostendebatur. ⁊ hoc est mitti vt supius visuʒ est in pͥma q̄one huiꝰ dist.

Ad pᵐ Missio q̄do semp icludat mutatōeȝ **Ad primuʒ** in oppositum cum dicitur ꝙ vbi est missio ibi est mutatio ⁊c. Dico ꝙ si intelligatur de mutatione missi non est veruʒ nisi de missione qua mittitur creatura. Si autem intelligatur de mutatione circa personam ad quam fit missio: vel circa effectum per quem fit persone misse manifestatio: sic verum

Ad 2ᵐ. est ꝙ in missione diuine pſone est aliqua mutatio. ¶ Ad 2ᵐ cum dicitur ꝙ missio videtur esse ad ministeriuʒ ⁊c. Dico ꝙ sicut inferiori sub ratione qua inferior est conuenit ministrare: ita superiori conuenit administrare. Dico ergo ꝙ diuina persona magis mittitur ad administrandum proprie loquendo q̄ȝ ad ministrādum. Administrare enim bene cōpetit deo. Unde ſm Augᵐ. 7. de trinita. ca. 31. Deus res quas ꝯdidit administrat. sic soluunt quidam. Potest tamen aliter dici ꝙ persona diuina cum inuisibiliter mittitur ad hoc principaliter mittitur: vt sibi

Ad 3ᵐ seruiatur. ¶ Ad 3ᵐ cum dicitur ꝙ vbi est missio: ibi est missi a mittente separatio ⁊c. Dico ꝙ verum est de missione qua mittitur nuncius a preceptore: vel iaculuʒ a iaculatore. Sed de missione diuine pſone non est verū.

¶ Questio. II.

Arḡ. **Secundo** queritur. Utrum mitti patri conueniat: sicut ⁊ filio. Et videtur ꝙ sic. quia manifestari potest in aliquo effectu sibi appropriato. ergo sibi mitti conuenit: vt videtur.

Scdo. ¶ Item misso aliquo mittitur omne illud quod inseparabile est ab eo: sed pater inseparabilis est a filio ⁊ a spiritusancto. ergo mittitur cum filio et

Tertio. spiritusancto. ¶ Item Damasceñ. lib. p̄. ca. 8. dicit ꝙ pater ⁊ filius ⁊ spiritussanctus soluʒ differunt penes ingenerationem ⁊ generationem ⁊ processionem: sed mitti neutrum istorū dicit. ergo in hoc ꝙ est mitti conueniunt.

In opᵐ Ar. c. 37. 38. 39. ⁊ circa. **Cōtra** philosophus. 8. phyſicorum. probat ꝙ omne mobile reducitur ad motorem immobileʒ. ergo a simili omne quod mittitur reducitur ad aliquē mittentem cui non conuenit mitti. Cum ergo cuilibet alij persone a persona patris mitti conueniat: patri non conuenit mitti: vt videtur. ¶ Item Augustinus. 2. libro de trinita. capi. 5. Pater solus nunq̄ȝ legitur missus.

Rñsio Lȝ pater māifestet in aliquo effcū. nō tñ mittit. **Respōdeo** ꝙ patri bene conuenit manifestari in aliquo effectu sibi appropriato. Unde Aug. 2. de trinita. ca. vltimo. Nemo sani capitis affirmare debet nusq̄ȝ personam patris per aliquam speciem corporalem vigilantium oculis demonstrari. Sed quia missio cum hoc ꝙ dicit manifestationem connotat in persona missa emanationem: vt superius visum est. ⁊ pater nō emanat: ideo suuʒ manifestari non est mitti. Unde Aug. 4. de trinita. ca. vltimo. Si voluisset deus pater per subiectam creaturaʒ visibiliter apparere absurdissime tamē aut a filio queʒ genuit: aut a spiritusancto qui de illo procedit missus diceretur. ⁊ in eodem libro. c. precedenti sic dicitur. pater cum ex tempore a quoq̄ȝ cognoscitur: non dicit̄ missus. Non eñ hʒ de quo sit: aut ex quo ꝓcedat.

Ad pᵐ. **Per hoc** patet solutio ad primum. quia reddita est ratio: quare suuʒ manifestari non est mit

Ad 2ᵐ ti. ¶ Ad 2ᵐ cum dicitur ꝙ misso aliquo mittitur omne illud quod inseparabile est ab eo ⁊c. Dico ꝙ non est verum: quia ad hoc ꝙ vna persona possit mitti sine alia sufficit sine separatione distinctio. ¶ Ad 3ᵐ ꝙ arguebatur

Ad 3ᵐ. per Damas. dico ꝙ in missione filij includitur eius generatio: ⁊ in missione spiritussancti eius processio: ⁊ in missione generalr̄ dicta persone emanatio in generali.

Consequenter queritur de tertio principali. Et circa hoc queruntur duo. ¶ Primo vtrum spiritussanctus mittatur a seipso. ¶ Secundo vtrum filiꝰ mittatur a spiritusancto. ¶ Questio. I.

Arḡ. L. c. l. **Primo** ostendo ꝙ spiritussanctus nō mittatur a seipso. Dicit enim philosophus. 7ᵒ. phyſicorum. ꝙ omne quod mouetur ab alio mouetur. ergo a simili omne quod mitti

Scdo. tur ab alio mittitur. ¶ Item missus refertur ad mittentem: sed spiritussanctus non refertur ad seipsuʒ. ergo nō

Tertio mittit seipsum. ¶ Item missio includit emanationem persone: sed spiritussanctus non emanat a seipso: ergo nō

Quarto mittitur a seipso. ¶ Iteʒ actus ſm quē persona reflectit super seipsam essentiale est: sed missio non est quid essentiale: quia patri non conuenit: vt dictum est: ergo nulla persona seipsam mittit.

¶ Contra

In opp^m **Cōtra** Magister in littera. ⁊ Aug. 15. de trini. ca. 19. Dicunt ꝙ spiritussanctus ita datur sicut dei donū: vt etiam seipsum dat: sicut dr̄. sed ipsum spiritūsanctum dare est ipsum mittere. ergo mittit seipsum. ¶ Itē mittere est personā emanantē per aliquē effectū sibi appropriatum manifestare: sed spiritussanctus sic manifestat seipsum. ergo seipsum mittit.

Rn̄sio Spūs. s. seipsum mittere.

Respondeo ꝙ spiritussanctus mittit seipsum: quia per descriptionem passiuam missionis positam in prima questione huius dist. satis elici potest ꝙ mittere est personā emanantē per aliquem effectum sibi appropriatū manifestare: ⁊ ſm quid vel simpliciter dare: vel haberi ostendere. Sed spiritussanctus per aliquem effectum sibi appropriatum actu vel habitu manifestat se ⁊ dat ⁊ haberi ostendit. ergo mittit se: quia tn̄ de cointellectu missionis est emanatio psone: ideo magis proprie spiritussanctus mitti dicitur a patre ⁊ a filio eo ꝙ nō tm̄ ē ab eis sua manifestatio: sꝫ ēt sua emanatio.

Ad p^m. Qđ mouetur ab a^o moueri n̄ ē verū in spūalib^s.

Ad primū in oppositū cuꝫ dicitur ꝙ omne qđ mouetur ab aliquo mouetur ⁊c̄. Dico ꝙ argumentū deficit dupliciter: tum ꝙ ppositio veritatem non habet in spiritualibus. ſm enim Ansel. in lib. de concor. ⁊ presci^a lib. ar. versus finem. Uoluntas est instrumentum seipsum mouens: tum ꝙ supponit ꝙ mitti sit moueri: ⁊ hoc est falsum. Persona enim que mittitur non mutatur.

Ad 2^m. Nihil refert ad se ipsuꝫ relōe reali ſꝫ bn̄ rōnis.

¶ Ad 2^m cuꝫ dicit ꝙ spiritussanctus non refertur ad seipsum ⁊c̄. Dico ꝙ verū est relatione reali: non relatione que est ſm rōnem. non oportet autē ꝙ missus referat ad mittentem relatione reali: sed sufficit ꝙ referatur relatione ſm rationē. ⁊ sic spiritussanctus sub ratione qua missus refertur ad seipsuꝫ sub ratione qua mittens.

Ad 3^m Missiō dicit emanatōē pn̄cipalē. sꝫ ꝯnotatiue

¶ Ad 3^m cum dicitur ꝙ missio includit emanationem persone ⁊c̄. Dico ꝙ verum est de cointellectu nō de principali significato. Si enim significaret in recto principalem emanationē persone: ⁊ connotaret eius manifestationem: persona non mitteret personaꝫ: que non procedit ab ea: sꝫ missio significat manifestationeꝫ in recto. Et ideo omnis persona mittit personam emananteꝫ cuꝫ illam per modum supradictuꝫ manifestat.

Ad 4^m Missio passiua n̄ ē ēēntiale bn̄ ŏi actiua.

¶ Ad 4^m cū dicitur ꝙ missio non est quid essentiale ⁊c̄. Dico ꝙ q̄uis mitti non conueniat toti trinitati: tamen mittere toti trinitati conuenit: quia de principali significato missionis est ista manifestatio supradicta: emanatio autem de intellectu. Unde ꝙ mitti non conuenit cuilibet persone hoc non est ratione pn̄cipalis significati ꝙ est supradicta manifestatio: sed ratione connotati ꝙ est persone emanatio: rōne cuius spūssanctus non reflectit̄ super seipsuꝫ: ꝙ nō spirat se: ⁊ tn̄ se mittit manifestādo se modo supradicto.

¶ Questio. II.

Secundo queritur. Utrum filius mittitur a spiritusancto. Et videtur ꝙ non. Aug. 2. de trini. ca. 5. A patre exire ⁊ venire in hunc mundum: hoc est mitti. ⁊ loquitur ibi de missione filij. sed filius non exit a spiritusancto. ergo nō mittitur ab ipso.

Ar̄ p.

¶ Itē ſm Diony. de angelica hierarch. ca. 15. Angeli illuminati non illuminant illuminantes se. ergo similiter persona diuina non mittit personam mittentem se. sed Joan. 16. dicit saluator. Si non abiero paraclytus non veniet ad vos: si autē abiero mittam eum ad vos. ergo paraclytus idest spiritussanctus non mittit filium.

Scđo

¶ Item mittens videtur habere auctoritatem super missuꝫ: sed spiritussanctus nō habet auctoritatem super filiuꝫ. ergo non mittit eū.

Tertio.

In opp^m **Cōtra** Isa. 48. dicit filius: nunc misit me dominus ⁊ spiritus eius. ¶ Item. 2. de trinita. c. 5. mitti a patre sine spiritusancto non potuit. ergo cum pater eum mittit: spiritussanctus eum mittit.

Rn̄deo ꝙ filius mittitur a spiritusancto: quia ille effectus per quem filius manifestatur est a spiritusancto: quia tamen missio connotat persone emanationē: ideo magis ppie dr̄ fili^s missus a p̄re q̄ȝ a spūscō eo ꝙ a p̄re nō tm̄ est filij manifestatio: sꝫ ēt ipsi^s emanatio.

Rn̄sio: Filiū vere mitti a. s. s.

Ad primuꝫ in oppositum cum dicitur: ꝙ a patre exire ⁊ venire in hunc mundū: hoc est mitti ⁊c̄. Dico ꝙ Aug. ibi describit non quid est filium mitti communiter: sed quid est filium mitti a patre.

Ad p^m.

¶ Ad 2^m cum dicitur ꝙ angeli illuminati non illuminant illuminantes se ⁊c̄. Dico ꝙ verum est: ꝙ illuminare notat superioritatem in illuminante super illuminatum: sed mittere non semper notat auctoritatem in mittente super missum: sed super effectum misso appropriatum.

Ad 2^m.

¶ Ad 3^m cum dicitur ꝙ mittēs videtur habere auctoritatem super missum ⁊c̄. Dico ꝙ non est verum nisi de missione proprijssime dicta que est quando mittitur persona a principio a quo emanat: sicut filius a patre: vel spiritussanctus ab vtroqꝫ.

Ad 3^m.

Consequēter querit̄ de quarto pn̄cipali. ⁊ circa hoc queruntur duo. ¶ Primo vtrum ſm eadem dona sit missio filij ⁊ spiritussancti. ¶ Secundo vtrum vni sine alio conueniat mitti.

¶ Questio prima.

Primo ostendo ꝙ ſm eadē dona sit missio filij ⁊ spiritussancti: quia si aliqua sunt inter se idem representententur per idē: sed filius ⁊ spiritussanctus sunt idem: ꝙ eiusdem substātie sunt. ergo manifestantur per idē donum. ſm ergo idem donuꝫ est missio vtriusqꝫ.

Ar̄ p.

¶ Itē idem donum aliquando appropriatur filio: aliquādo spiritusancto: sicut misericordia. Unde Zacharias eam appropriauit filio: cum dicit Luc. p. per viscera misericordie dei nostri visitauit nos oriens ex alto: sed persona diuina mittitur cum dono sibi appropriato. ergo ſm idem donum mittitur filius ⁊ spiritussanctus.

Scđo

¶ Item in omni dono creato est vestigium trinitatis. s. modus species ⁊ ordo: sed modus representat deum in ratione cause efficientis: in quo representat dei potentiam. que patri appropriatur: species deum in ratione cause exemplaris in quo representat sapientiam que appropriatur filio. Ordo representat deuꝫ in ratione cause finalis: in quo representat bonitatem que appropriatur spiritusancto. Quodlibet ergo donū creatū qđ potest vni persone appropriari: pōt etiā appropriari ⁊ alij. ergo ſm omne donum ſm qđ mittitur spiritussanctus: mittitur filius ⁊ econuerso.

Tertio.

Cōtra quedaꝫ dona appropriantur vni persone que non appropriantur alij: sicut sapiētia filio. clementia spiritusancto. ergo cum missio sit persone emanantis per effectum sibi appropriatum manifestatio ſm aliquod donum mittitur ſm quod nō mittitur spiritussanctus ⁊ conuerso. ¶ Item scriptura ſm aliquos effectus dicit mitti spiritumsanctuꝫ visibiliter ſm quos nō dicit mitti filiuꝫ sicut in specie ignis. Act. 2. in flatu. Jo. 20. in specie columbe. Matth. 3. ⁊ Luce. 3. ergo similiter in missione inuisibili ſm aliqua dona mittitur spiritussanctus secundum que non mittitur filius.

In opp^m.

Respōdeo ꝙ missio est persone emanantis per effectum sibi appropriatum manifestatio. Per effectum dico qui effectus ſm id quod est persone appropriatum specialiter. Et ideo cum sint quedaꝫ dona que specialiter appropriātur filio: sicut dona illuminatiua. ⁊ quedam que appropriantur spiritusancto: sicut dona inflammatiua: ideo secundum aliqua dona dicitur mitti filius secundum que dona non dicitur mitti spiritussanctus: ⁊ econuerso.

Rn̄sio Missio filij ⁊. s. s. n̄ fit p eadē dona.

Ad p^{m}. Ad pmũ in oppositum. dico q̄ q̄uis filius ꝛ spiri
tussanctus idē sunt in essentia. tñ q: pso/
ne distincte sunt. ideo aliqd donũ ſm id qd est magis est
natum ducere intellectũ in cognitionẽ ꝓprietatis vnius
persone q̄ȝ alterius. ꝛ ideo magis appropriaƭ vni q̄ȝ alij.
Ad 2^{m}. ¶ Ad 2^{m} dico q̄ si aliqd donũ ſm aliquā rõnem appro/
prieƭ alicui psone: ꝛ ſm id qd est approprieƭ alij. ſm illud
donũ nõ dr̃ mitti ꝓprie nisi illa psona cui donũ ſm id qd
est appropriaƭ nisi multũ extendendo nomẽ missionis. ꝛ
si est aliqd donũ qd ſm id qd est nõ magis appropriaƭ fi/
lio q̄ȝ spũisancto q̄uis ſm vnā rõnem posset vni appro/
priari. tunc forte ſm illud donũ nõ diceret aliq̄ psona di/
Ad 3^{m}. stincte mitti. ¶ Ex dictis pȝ rñsio ad 3^{m}: q̄uis enim do
na inflāmatiua rõne modi repræsentēt patrē: rõne spẽi fi/
lium: rõne ordinis spm̃sanctũ: tñ ſm id qd sunt speciali⁹
repræsentāt psonā spũssancti q̄ȝ filij ꝓpter maiorẽ appa/
rentiā similitudinis eoꝝ ad psonam spũssancti q̄ȝ ad perso/
nā filij: ideo ſȝ illa dona magis dr̃ mitti spũssc̃ũs q̄ȝ fili⁹.

¶ Questio. II.

Ar p. Secundo queriƭ. Utrũ vni psone conue/
niat mitti sine alia. Et videƭ q̄
sic. q: põt esse noua scificatio sine noua illumina/
tione. ꝛ noua illuminatio sine noua scificatione.
ergo cuȝ illuminatio approprieƭ filio ꝛ scificatio spũisan/
Scdo cto: videƭ q̄ vnus aliqñ mittaƭ sine alio. ¶ Itē vna pso
na põt mitti visibiliter sine alia. Unde per incarnationē
dr̃ fuisse missus filius nõ spũssanctus: ꝛ per flatũ spũssan
ctus nõ filius. ergo silr̃ vnus põt inuisibiliter mitti sine
Tertio. alio. ¶ Itē alia est notio filij: alia notio spũssancti. ergo
cũ res possit cognosci per suā notionē põt cognosci spũs/
sanct⁹ sine filio. ꝛ ecõuerso. Sed ſȝ Aug. 4. de tri. c. penl.
mitti est cognosci eē ab alio. ḡ põt mitti fili⁹ sine spũscõ.
In op^{m} Cõtra spũssc̃ũs semp mittiƭ cũ grã: ſȝ nunq̄ȝ daƭ gra
quin deƭ sapiētia: nec sapiētia cara qn deƭ gra
tia. ergo cũ sapiētia approprieƭ filio. gratia spirituisancto
nunq̄ȝ mittitur spiritussanctus sine filio nec ecõuerso.
Rñsio. Missiõe ĩpropie dici põt mitti vna p⁹ alia ñ missa. non tñ propie. Respõdeo q̄ missione improprie dicta: ꝛ ſm qd
que est ſm aliqd donũ grẽ gratis date
non gratũ faciētis missus est aliqñ inuisibilr̃ spũssanctus
ꝛ nõ filius ꝛ ecõuerso. Sed loquēdo de missiõe ꝓprie di/
cta que est missio simpliciter: per quaȝ vere ꝛ simpliciter
daƭ psona que mittiƭ: cũ talis missio nõ possit eē sine cha
ritate: ꝛ cũ habitu charitatis semp infundaƭ a deo aliqs
illuminatiuus habit⁹ vel ei⁹ augmētũ: qui habit⁹ illumi
natiuus appropriaƭ filio sicut charitas spũisancto nunq̄ȝ
mittiƭ filius quin mittatur spiritussanctus ꝛ ecõuerso.
Ad p^{m} Ad primuȝ in oppositũ. dico q̄ si intelligaƭ de
illuminatione ſm quā simplr̃ mit/
tiƭ fili⁹. sic dico q̄ maior argumẽti falsa est. q̄ȝtũ ad vtrāq̄ȝ
partē copulatiue: q: talis illuminatio nõ daƭ de nouo si/
ne noua sanctificatiõe: vel eius augmēto. Et ꝯstat etiā q̄
nõ daƭ noua sanctificatio sine noua illuminatiõe. ¶ Ad
Ad 2^{m}. 2^{m} cuȝ dr̃ q̄ vna psona põt visibilr̃ mitti sine alia ꝛc̃. Di/
co q̄ nõ est silẽ de missiõe visibili ꝛ inuisibili: q: nõ est tā/
ta ꝯnexio in effectib⁹ exteriorib⁹: sicut in gratuitis habi/
tibus ꝛ formatꝭ qui ꝯnectunƭ in charitate. ¶ Ad 3^{m} cuȝ
Ad 3^{m} Cognitio fo[r]ata ꝛ hĩtuali nõ cognosci tur fili⁹ si ne. ss. dr̃ q̄ põt cognosci fili⁹ sine spũsancto: ꝛ ecõuerso. tũc dico
q̄ cognitiõe formata ꝛ habituali nõ cognosciƭ vnus sine
alio: q: sic cognitio eoꝝ ꝯnexa est in charitate. ꝛ de tali co
gnitione intelligi debet verbum August. cum dicit. Qꝫ
mitti est cognosci esse ab alio. ¶ Argumentum ad par/
tem aliā procedit de missione proprie ꝛ simpliciter dicta.

Consequenter queritur de quin/
to ꝑncipali. Et cir
ca hoc queruntur duo. ¶ Primo vtrum mis/
sus fuerit spiritussanctus ad omnes bonos.
¶ Secundo vtrũ mittitur filius homini quā/
docunq̄ȝ de nouo aliquā veritatē cognoscit. ¶ Qõ. I.

Ar p. Primo ostendo q̄ spiritussanctus non
fuerit missus ad omnes bonos.
Dicitur enim Joan. 7. Nondum erat spiritus
datus: q: iesus nonduȝ erat glorificat⁹. Si ergo
spiritussanctus non fuit datus ante christi glo/
rificationē: cuȝ ante hoc multi boni fuerint: sequiƭ q̄ nõ
fuit datus oĩbus bonis. ergo neq̄ȝ missus: q: nunq̄ȝ datur
Scdo. quin mittaƭ. ¶ Item non fuit missus spũssanctus ad il/
lum a quo mittiƭ: sed christus misit spiritũsanctuȝ vt ha/
Tertio. betur Joan. 16. ergo non fuit missus ad christũ. ¶ Item
ſm qd dicit magister. dist. 14. spiritussanctus ꝓcedit a pa
tre ꝛ a filio tēporaliter ad sanctificandā creaturā: sed an/
geli beati non crescunt in sanctitate cuȝ sint in termino.
ergo non fuit missus spiritussanctus ad angelos bonos.
Quarto ¶ Item qui sanctus est non sanctificaƭ: q: qd fit non est.
vt habeƭ in li. pihar. ergo cuȝ spũssanctus mittaƭ ad san/
ctificādā creaturā: vr̃ q̄ ad nullũ bonũ mittaƭ spũssc̃ũs.
In op^{m}. Cõtra ad illos mittitur spiritussanct⁹ quibus datur:
sed omnibus bonis fuit datus spiritussanctus
quia datur cum dono charitatis per quam quilibet ha/
bens eam est bonus: sequitur ergo q̄ ad omnes bonos
missus fuerit spiritussanctus.
Rñsio Spũs. s. missus fu it ad oẽs bonos ĩuisibiliter. Respondeo q̄ ad omnes bonos bonitate sim
pliciter que bonum reddit dignũ
vita eterna: vere fuit missus spiritussanctus inuisibiliter.
Et hoc declaro sic: q: inuisibilis missio spiritussancti est
eius manifestatio actu vel habitu per aliquod donũ sibi
appropriatum per quod habetur: sed omnes sancti tam
angeli q̄ȝ viri siue ante aduentum christi: siue post prius
ordine nature fuerunt q̄ȝ haberent spiritumsanctum. er/
go cum spiritumsanctum acceperunt eis fuit datus: sed
ad omnes illos mittitur quibus datur.
Ad p^{m}. Ad primuȝ in oppositum cum arguitur per au
ctoritatem Joan. Dico q̄ illa aucto
ritas intelligenda est de illa missione que post christi glo/
rificationeȝ facta fuit die penthecostes. Uel potest dici q̄
intelligebat q̄ ante glorificationeȝ christi: non fuerit mis/
sus spiritussanctus in tanta abundantia communiter si/
cut postea: quia propter emendaȝ factam pro peccato pri
morum parentum: que emenda fuit facta per mortem ie
su christi: ꝛ etiam propter beneficium doctrine christi: ꝛ
per sacramenta noue legis que sunt efficatiora veteribus
sacramētis. hoies post passionē iesu christi ꝛ eius gl'iosaȝ
resurrectionē vt in plurib⁹ fuerunt dispositi ad suscipien
dum spm̃sanctum abundantius q̄ȝ illi qui ante. Et dico
vt in pluribus: q: ante aduentuȝ iesu christi aliqui hoies
specialis sanctitatis abũdantius susceperũt spm̃sanctũ q̄ȝ
multi boni qui post xp̃i gl'iosam resurrectioneȝ fuerunt.
¶ Ad 2^{m} dico q̄ christus inquantũ deus mittit spiritũ/ Ad 2^{m}
sanctũ: ſȝ spũssanctus missus fuit ad christũ inquātũ xp̃s
est hõ. ꝛ ita nõ mittiƭ ad illũ a quo mittiƭ rõne eiusdē na
ture. ¶ Ad 3^{m} dico q̄ ad angelos fuit missus spũssanct⁹ Ad 3^{m}.
cum prius ordine nature habuerũt esse q̄ȝ habuerũt gra/
tiam ꝛ gloriaȝ. ¶ Ad 4^{m} dico q̄ deficit dupliciter: vnus Ad 4^{m}.
defectus est: quia ꝛ si aliquis sanctus non amplius sancti
ficaretur: tamen ex hoc non posset cõcludi quin ad ipsuȝ
fuisset missus spiritussanctus: quādo factus fuit sanctus.
¶ Et preterea spiritussanctus non tantummodo mitti/
tur ad faciendum de non sancto sanctum: sed etiam ad
faciendum de sancto magis sanctum.

¶ Questio. II.

Secundo queritur. Utrum filius mit/
tatur homini quandocunq̄ȝ
de nouo aliquā veritatem cognoscit. Et videƭ Ar p.
q̄ sic. quia missio filij est eius manifestatio actu
vel habitu per aliquē effectũ sibi appropriatũ:
sed cognitio

sed cognitio veritatis est effectus appropriatus filio. ergo
Scdo in qualibet cognitione veritatis mittitur filius. ¶ Item
in quolibet augumēto charitatis mittit spiritussanctus.
ergo a simili in quolibet augumēto scientie mittit filius.
Tertio. ¶ Item Aug. lib. 83. q. q. 53. vult q soli deo cōueniat il/
luminare animas: sed in cognitione cuiuslibet veritatis
de nouo est aliqua aie illuminatio: q: sm aplz ad Ephe.
5. Omne qd manifestat lumen est. ergo quandocūq3 ho/
mo cognoscit aliquā veritatē de nouo illuminatur a solo
Quarto deo. ꝛ hoc est filium mitti. ¶ Item Aug. 12. lib. cōfessio.
quasi inter mediū ꝛ finem libri. Si ambo videmus verū
esse qd dicis: ꝛ ambo videmus verꝫ esse qd dico: vbi que
so id videmus verum nec ego vtiq3 in te: nec tu in me:
sed ambo in ipsa que supra mentes nostras est incōmuta
bili veritate. ergo quādocūq3 aliqua veritas ab homine
cognoscit in ipsa pma vitate cognoscit: qd non esset verꝫ
nisi in qualibet cognitiōe vitatis de nouo filius mitteret.

In opm **Cōtra** non dicitur mitti filius cū aliqua veritas de
nouo in lumine naturali cognoscit: sed in lu
mine naturali multotiēs cognoscit aliqua veritas de no
uo. ergo filius non mittit qñcūq3 de nouo aliqua veritas
cognoscit. ¶ Itez persona mittit in dono sibi appropria
to per quod ad fruēdum habet: sed multi peccatores de
nouo cognoscunt aliquam veritatem absq3 hoc q habe/
ant filium ad fruendum. ergo non semper filius mittit:
quandocunq3 de nouo aliqua veritas cognoscitur.

Rnsio Nō dicit mitti filius ad quēcū q p̄mo qñ cūq3 aliq̄ vitatē co gnoscat.

Respondeo q loquendo de missione simplici/
ter dicta per quā persona missa ha
betur ad fruendum cum talis missio nō fit sine charitate
planū est q aliqñ ab hoie veritas aliqua de nouo cogno/
scitur: ꝛ tñ tunc sibi filius non mittit. loquēdo autem de
missione sm qd qua persona mittit per aliqd donū gra/
tie gratis date: sic etiā pōt aliqua veritas de nouo cogno
sci absq3 hoc q persona filij mittat: q: non sic dr mitti in
quolibet dono gratie gratis date: nisi restringendo donū
ad aliquē habitū illuminatiuū supernāliter infusum. Et
certum est q hō per lumē nāle cōprehendēdo sub lumi/
ne nāli totum lumē q datur aie a creatione: pōt deueni/
re in cognitionē de nouo multarꝫ veritatum sine h q de
nouo sibi infundatur aliqs habitus illuminatiuus. ꝛ hoc
pz. nō est enim dare aliquā potentiā: que nāliter nō pos/
set exire in actum suum: vel cōplete: vel incōplete: ꝛ si. n.
ordinet potētia ad actum tam nobilē q cōplementuz il/
lius effectus non possit esse nisi a nobiliori potētia: sicut
est potētia gñatiua ipsius hois: q: cōplementū sui effect⁹
.s. aia intellectiua a deo est per creationē: tñ pōt in actum
illum incōplete: q: pōt materiā disponere. Potētia ergo
intellectiua ꝛ si nāliter non possit attingere ad pfectissi/
mum sui actum: pōt tñ nāliter aliquā veritatē intellige/
re de nouo sm infimū intellectualis cognitionis gradū.
Restat ergo q filius non mittitur homini quandocūq3
de nouo aliquam veritatem cognoscit: nisi velles modo
insolito ꝛ impropriissime loqui de missione.

Ad pm. **Ad primū** in oppositū cum dicit q cognitio ve/
ritatis appropriat filio ꝛc. Dico q ve
rum est: sed psona nō dr mitti in quolibet effectu sibi ap/
propriato: sed in effectu supernāli sibi appropriato. sed si/
cut visum est hō pōt cognoscere nāliter aliquā veritatez
Ad 2m. de nouo. ¶ Ad 2m cum dr q in quolibet augumēto cha
ritatis mittit spiritussanctus ꝛc. Dico q non est sile: q:
augumētum charitatis non habet nisi per infusionem. ꝛ
per ipsum efficit homo sanctior. Scientia autem augeri
potest per acquisitionē: nec per eius augumentuz efficit
semper hō sanctior: imo minus sanctus si cum h nō cre/
scit pportionaliter bona affectio in quo non tñ cōsentiūt
sancti. sed ipsi phi. Dicit enim Agazel. 5. li. phys. cap. 4.
Qui crescit in sciētia: ꝛ non crescit in bona vita elōgabit

a deo. ¶ Ad 3m cū dr q soli deo cōuenit illuminare ani/ Ad 3m.
mas ꝛc. Verꝫ est de lumine gratie ꝛ de lumine glie: sz lu/
mine acquisito: q̄uis solus deus illuminet principaliter
tanq̄ doctor primarius ꝛ principalis: hō tñ semetipsum
studēdo ratiocinādo ꝛ aliqñ docendo illuminat secūda/
rio ꝛ nō pncipaliter. ¶ Ad 4m dico q auctoritas Aug. Ad 4m
sic dz intelligi: q ista que intelligimus coiter intelligim⁹
in veritate que supra mentes nostras est: pro tanto: q: in/
telligimus ista: que naturaliter intelligere dicimus in na
turali lumine quod nobis est a prima veritate impressuz:
sicut dicimus videre in sole: quia videmus in lumine
quod est ipsius solis effectus.

Circa lrāz. (Donū est inq̄ztū dat). i. inq̄ztū
ē aptū dari. q: hāc aptitudinē hz ab
eterno: q̄uis nō det nisi ex tpe. (Si seipm dat a
seipso pcedit ꝛ mittit.) pcedit. s. a seipso pcessio
ne tpali eo q seipsum p effectū sibi appropria/
tū actu vel habitu manifestat: nec pp hoc seqt q cū pr se/
ipz dat a seipso tpaliter pcedat: q: pcessio tpalis includit
eternā pcessionē psone que tpaliter pcedere dr. pr aūt a
nullo est. (Nec vt esset angelus.) Cōtra Malach. 3. dr fi/
lius angelus testamēti quē vos vultis. ¶ Rñdeo xpus
fuit angelus offō nō nā. Scdz q aliqd eternū mēte capi
mus nō in hoc mūdo sum⁹. s. q: q̄uis in hoc mūdo per
pñtiā eēntialē simus: tñ huic mūdo p effectū nō cōforma
mur: ꝛ q̄ztū ad conatuz ad illud qd eternū est tēdimus.
(Principiū toti⁹ diuinitat(). i. filij ꝛ spūsci i qb⁹ est tota
deitas. (Vel si meli⁹ dr deitas.) ¶ Cōtra idē est diuini/
tas ꝛ deitas. ¶ Rñdeo q̄uis idē sint re: nō tñ in mō si/
gnificādi maxime q̄ztū ad vsum. Unde de hoie multum
eleuato per contemplationez dicitur quandoq3 in vsu q
est homo diuinus: cum tamen non dicatur q sit deus.

¶ De missione spiritussancti que fit duobus modis. visibiliter ꝛ inuisibiliter. Di. XVI.

Nunc de spiritusancto videndū est
preter illam ineffabilē ꝛ eter
nam processionem qua procedit a patre
ꝛ filio: ꝛ non a seipso: que sit eius tempo-
ralis processio que dicit missio siue datio. Ad
quod dicimus: quia sicut filius duobus modis
dicitur mitti: vno quo visibiliter apparuit: alte
ro quo inuisibiliter castis mētibus percipitur.
Ita ꝛ spiritussanctus a patre ꝛ filio ac a seipso
duobus modis procedere siue mitti siue dari:
vno visibiliter: altero inuisibiliter. Datus est. n.
visibiliter creature demōstratione: sicut in die
penthecostes: alijsq3 vicibus: ꝛ datur quottidie
inuisibiliter illabendo mentibus fidelium.

¶ Prius de illo modo missionis qui fit visibili-
ter agit.

Et primo agamus de illo missiōis mo
do qui fit visibili specie. De
hoc Aug. in. ij. lib. de trinita. ita ait. In prom-
ptu est intelligere de spiritusancto: cur missus ꝛ
ipse dicatur. Facta est enim quedam creature
species ex tempore in qua visibiliter ostenderet
spiritussanctus. siue cum in ipsum dñm corpo-
rali specie columbe descēdit: siue cū in die pen-
thecostes fact⁹ est subito de celo sonus quasi fer
ret flat⁹ vehemēs: ꝛ vise sunt illis lingue diuise
sicut ignis: qui ꝛ insedit super vnumquemq3

eorum. Hec operatio visibiliter expressa: et oculis oblata mortalibus missio spiritussancti dicta est. non vt appareret eis ipsa substãtia: qua et ipse inuisibilis et incommutabilis est: sicut pater et filius: sed vt exterioribus visis corda hominum commota a temporali manifestatione venientis ad occultam eternitatez semper presentis conuerterentur. Ecce his verbis aperit Aug. illũ modũ missionis qui visibiliter exhibetur: cuz tamen ipse spiritus in sui natura nõ videatur: qui nec in illis creaturis magis erat q̃ in alijs: sed ad aliud. In illis enim erat vt p eas ad homines veniens: ostenderetur esse in illis ad quos ille creature veniebant. Non enĩ spiritussanctus temporali motu tunc venit vel in homines descendit: sed per temporalem motuz creature significata est spũalis et inuisibilis spũssancti infusio. Et vt apertius dicam: per illum modũ missionis spiritussancti corporaliter exhibitũ: mõstrata est spũalis et interior missio sancti spiritus siue donatio de qua agendũ est.

¶ Cum filius sit minor patre ẜm formaz creatã in qua apparuit: cur non et spiritussanctus sit.

Sed prius querendum est cum filius dicatur minor patre ẜm missionez qua in forma creata apparuit: cur et spiritussanctus nõ dicatur similiter minor patre: cũ in forma creata apparuit. Naz de filio q minor sit patre ẜm formam qua missus apparuit: aperte ostendit Aug. in. iiij. lib. de trini. dicens. Misit deus filium suum factum ex muliere: factuz sub lege: vsq adeo paruum vt factum: eo itaq missum: quo factum. Fateamur ergo factum minorez: et intantum minorem inquantum factuz: et intantum factum inquantum missum. Ecce habes: quia filius inquantum est missus idest factus: minor est patre. Cur ergo spiritussanctus non dicitur patre minor: cum et ipse creaturam assumpserit in qua apparuit? Quia aliter spiritus assumpsit creaturam in qua apparuit: aliter filius. Nam filius accepit per vnionem: spiritus vero non. Filius enim accepit hominem ita vt fieret homo. Spiritus vero sanctus non ita accepit columbam vt fieret columba. De hoc Aug. in. ij. lib. de trini. ita ait. Ideo nusq̃ scriptum est q deus pater maior sit spiritusancto: vel spiritussanctus minor patre: quia nõ sic est assumpta creatura in qua appareret spiritussanctus: sicut assumptus est filius hominis: in qua forma ipsius dei verbi persona presentaretur. non vt haberet verbum dei sicut alij sancti sapientes: sed q ipsum verbum erat. Aliud est enim verbum in carne: aliud verbuz caro. i. aliud est verbum in homine. aliud verbum homo. Caro enĩ pro homine posita est in eo q ait Uerbum caro factum est. Non ergo sic assumpta est creatura in qua apparuit spũssanctus: sicut assumpta est caro illa et humana forma ex virgine maria. Non eniz colũbaz vel illũ flatũ vel illum ignẽ beatificauit: sibiq in vnitatẽ psone ꝯiunxit in eternũ. Ex p̃dictis aperte ostẽsuz est ẜm qd filius dicat̃ minor patre: et quare filius dicatur minor patre et non spiritussanctus.

De filio pbat. Aug.

Aug.

¶ Q filius ẜm q homo factus est non modo patre: sed spiritusancto: et etiam seipso minor est.

Notandum autem q filius ẜm q homo factus est: non tantum patre: sed spiritusancto: et etiam seipso minor dicitur. Et q etiam seipso minor dicat̃ ẜm formam serui. August. ostendit in. j. lib. de trinita. dicens. Errauerũt homines ea que de christo ẜm hominem dicta sunt ad eius substãtiam que sempiterna est transferentes sicut illud quod ipse dominus ait. Pater maior me est. quod propter formã serui veritas dicit: ẜm quem modum seipso minor est filius. Quomodo enĩ nõ etiã seipso minor factus est: qui seipz exinaniuit formam serui accipiens? Non enim sic accepit formam serui: vt amitteret formam dei: in qua erat equalis patri. In forma ergo dei vnigenitus patris equalis est patri. In forma serui etiam seipso minor est. Non ergo immerito scriptura dicit vtrũq. s. et equalez patri filium: et patrem maiorẽ filio. Illud enim propter dei formam: hoc autem propter formã serui intelligitur. De hoc eodem in. ij. lib. de tri. Augu. ait. Dei filius est equalis patri ẜm dei formam in qua est: et minor patre ẜm formam serui quaz accepit in qua non modo patre: sed etiam spiritusancto: nec hoc tantum: sed etiam seipso minor inuentus est. Propter quod et idem in libr. contra maximinum ait. Non tm̃ patre: sed etiam seipso et spiritusancto minor factus est: et etiaz minoratus paulo minus ab angelis. Est ergo dei filius: vt ipse ait in. j. lib. de tri. deo patri natura equalis: habitu minor. i. in forma serui quam accepit. His auctoritatibus ostenditur aperte filius ẜm formam serui minor patre: et seipso et spiritusancto.

Aug.

Aug.

¶ Hylarius aliter dicit. s. q pater sit maior nec filius tamen minor.

Hylarius autem dicere videt̃ q pater sit maior filio: nec tamen filius minor patre. Pater enim dicitur maior propter auctoritatem: quia in eo est auctoritas generationis: ẜm quaz dicit. pater maior me est. Et apostolus. Donauit ei nomẽ qđ est super omne nomen. Cum ergo ait. Pater maior me est: hoc est: ac si diceret: donauit mihi nomen. Si ergo inquit Hylarius in. ix. lib.

de trinita.

de trini. donantis auctoritate pater maior est: nunquid per doni confessionē filius minor est. Maior itaqȝ donans est: sed minor iam non est: cui vnuȝ esse donatur. Ait enim. Ego ⁊ pater vnum sumus. Si non hoc donatur Jesu vt confitendus sit in gloria dei patris: minor patre est. Si autem in ea gloria dei donatur esse qua pater est: habes ⁊ in donantis auctoritate: quia maior est: ⁊ in donantis confessione: quia vnum sunt. Maior itaqȝ pater filio est: ⁊ plane maior. Cui tantum donat esse quantus est ipse. Cui innascibilitatis esse imaginem sacramento natiuitatis impartit: quam ex se in forma sua generat. Audisti lector quid super hoc dicat Hylarius: cuius verba vbicūqȝ occurrerint: diligenter nota: pieqȝ intellige.

Distinctio. XVI.

Nunc de spiritusancto videndum ⁊c.) Superius determinauit magister de temporali processione spiritussancti ⁊ eius missione per comparationem ad principium a quo: ⁊ ostendit etiam filiū missum fuisse visibiliter ⁊ inuisibiliter. ¶ In hac parte determinat de missione spiritussancti per comparationē ad modū. ⁊ diuiditur pars ista in partes duas: quia primo distinguit moduȝ missionis spiritussancti in modum quo mittitur visibiliter. ⁊ in modū in quo mittitur inuisibiliter. ¶ Scdo de vtroqȝ modo exequit. ibi. (Et primo agamus.) Et ista secunda diuiditur in partes duas. Primo agit de modo quo mittitur visibiliter. Secundo de modo quo mittitur inuisibiliter in principio 17. distin. ibi. (Jam nunc accedamus.) Prima diuiditur in partes duas. Primo ponit veritatis de missione visibili spiritussancti determinationē. Secūdo mouet quandam dubitationem. ibi. (Sed prius querendum est.) Et ista secunda diuiditur in partes tres. Primo mouet dubitationem: ⁊ ponit dubitationis solutioneȝ reddens rationem: quare spiritussanctus propter suam visibilē missionem non dicat sicut filius minor patre. Secundo ostēdit incidenter ꝙ filius ꝺm ꝙ homo minor est tota trinitate. ibi. (Notandum est autem.) Tertio docet sanuȝ intellectum cuiusdam auctoritatis que male intellecta posset aggrauare falsam opinionem de personarum equalitate. ibi. (Hylarius autem dicere videtur ⁊c.)

Circa hanc distinctionem queruntur sex. ¶ Primo vtruȝ spiritussancti fuerit aliqua missio visibilis. ¶ Secundo vtrum illa missio fuerit vtilis. ¶ Tertio vtr. facta fuerit visibilis missio patribus veteris testamēti: vel tm̄ inuisibilis. ¶ Quarto vtrum ille species in quibus visibiliter fuit missus spiritussanct° facte fuerint ab angelis. ¶ Quinto vtrum quelibet illarum specierum vere fuerit corporalis. ¶ Sexto vtrum christus esset angelis minor pro illo statu quo erat passibilis. ¶ Qō. I.

Ar ꝓ Primo ostendo ꝙ spiritussancti nō fuerit aliqua missio visibilis: q' causa representat in omni effectu suo: vt in signo. si ergo diceretur missus visibiliter spiritussanctus propter sui manifestationem in aliquo sensibili signo: missus diceret in quolibet suo effectu: quod falsum est. ¶ Item cum in sacramentis representet gra-

Scdo. tia vt in signo: posset dici visibiliter missus in quolibet sacramento: quod tamen falsum videtur. ¶ Item nul-

Tertio lus potest scire signo visibili se habere spiritumsanctum: cum ergo missio sit manifestatio persone emanantis ⁊ vt inhabitātis: videt ꝙ nulla fuerit visibilis missio spūssci.

Cōtra manifestatio spiritussancti in effectu inuisibili est eius missio inuisibilis. ergo a simili manifestatio eius in effectu visibili est eius missio visibilis. Sed spiritussanctus pluries fuit in effectu visibili manifestatus. ergo fuit pluries visibiliter missus. ¶ Item quandocūqȝ angelus visibiliter apparet dicitur visibiliter mitti. ergo a simili quandocūqȝ spiritussanctus in aliquo signo visibili apparuit: visibiliter missus fuit. In opm.

Respōdeo ꝙ spiritussanctus fuit visibiliter missus ⁊ pluries: quia eius visibilis missio ē eius manifestatio actu vel habitu in aliquo sensibili signo sibi appropriato quo inhabitare vel dari ostēditur in persona vel illi ꝑsone ad quā mittitur: sed spiritussanctus sic pluries fuit manifestatus: quia aliquando in specie ignis: vt habetur Act. 2. aliquando in specie columbe: vt habetur Luc. 3. aliquando in flatu: vt habet Joā. 20. ergo spiritussanct° pluries fuit visibiliter missus. Qȝ autem spiritussancti visibilis missio sit eius manifestatio actu vel habitu in aliquo signo sensibili quo dari vel haberi actu vel habitu ostenditur: patet per Aug. dicentem 2. de trini. ca. 5. Decem diebus peractis post eius ascensionem die penthecostes factus est de celo sonus quasi ferretur flatus vehemens: ⁊ vise sunt illis diuerse lingue sicut ignis qui ⁊ insedit super vnumquēqȝ eorum. ⁊ postqȝ supradicta verba recitauit: que scripta sunt Actuum. 2. statim imediate subiūgit ꝙ hec operatio visibiliter expressa ⁊ oculis mortalibus oblata missio spūssancti dicta est. Rn̄sio. Spūssci fuit aliq̄ visibilis missio.

Ad p̄mū in oppositum cum dicitur: ꝙ causa representatur in omni suo effectu ⁊c. Dico ꝙ lȝ omnis creatura representet causam primaȝ ꝺm esse nature in seipsa: non tamē ꝺm effectū gratie in alio. ¶ Ad 2m cum dicitur ꝙ in sacramentis representatur gratia vt in signo ⁊c. Dico ꝙ sacramētum signuȝ est gratie mediāte humano ministerio: non sic aūt visibilis missio. ¶ Ad 3m cum dicitur ꝙ nullus potest scire se habere spiritumsanctum signo visibili ⁊c. Dico ꝙ verum est ꝺm legem communem: sed per priuilegium gratie scire potest vel ille cui sit missio vel alius de illo. ¶ Questio. II. Ad pm. Ad 2m. Ad 3m.

Secundo queritur. Utrum illa missio fuerit vtilis. Et videt ꝙ nō. qr missio visibilis sine inuisibili nihil ꝓdest ei cui sit. Inuisibilis vō sine visibili sufficit. ergo visibilis superfluit. ¶ Item anima circa sensibilia occupata minus sufficit ad intelligibilia. Un̄ Auic. 6. naturaliuȝ lib. 4. c. 2. Aīa ⁊ .n. cum occupata fuerit circa interiora non solet curare de exterioribus: ⁊ cuȝ occupata fuerit circa exteriora pretermittit gubernare virtutes interiores. ergo cum per missionem visibilē circa sensibilia occupetur: videt ꝙ huiusmodi missio plus ei noceat qȝ prosit. ¶ Item si missio visibilis vnqȝ vtilis fuisset: tunc fieret quādo magis necessaria esset: sȝ modo magis eēt necessaria qȝ vnqȝ fuerit: quia populus minus est deuotus. ergo cum modo spiritussanctus visibiliter nō mittatur: videtur ꝙ eius visibilis missio non prodest. Ar ꝓ. Scdo. Tertio.

Cōtra vtilior est manifestatio que est ad intellectum ⁊ sensum simul qȝ que ad alteruȝ tm̄: sȝ in missione inuisibili sit manifestatio ad intellectum tantuȝ: in missione visibili sit ad sensuȝ. ergo missio visibilis aliquā vtilitatem addit super inuisibilem. ¶ Item intellectus noster in hoc corruptibili corpore nihil intelligit de lege cōi sine fantasmate. Un̄ phs. 3. de aīa. Nequaqȝ sine fantasmate intelligit aīa. g̃ cognitiōi itellectuali ꝓdest cognitio sensibilis. ergo silr cū missione iuisibili ꝓdest visibilis. In opm. T. c. 30.

Respōdeo ꝙ missio visibilis spūssancti fuit vtilis: sicut concludunt rationes ad hāc Rn̄sio Missio visibil. sc̄i fuit vtilis

partem:⁊ potest etiam alia ratio addi:quia missio inuisibilis fit homini propter seipsum:missio visibilis propter alterum. Unde prima fit ad dandum illi ⁊ ostendendum plenitudinem sufficientie in illo ad quē fit missio ſm se. Secunda vero ad ostendendum plenitudinē redundantie in alios sicut cellariū sine circulo impletur ad sufficientiam proprie familie. Sed cum apponitur circulus ostenditur plenitudo redūdantie per cōparationē ad alios.

Ad p^m. **Ad primuȝ** in oppositū cum dicit̄ ꝙ missio inuisibilis sine visibili sufficit ⁊c̄. Dico ꝙ verum est ei cui fit missio ſm se ⁊ absolute:sed nō per comparationē ad alios propter quos fit missio in aliquo sensibili signo:que missio visibilis vocat̄: q: hic accipit̄ visibile pro sensibili.

Ad 2^m. ¶ Ad 2^m cū arguis de occupatione aie circa sensibilia.dico ꝙ occupatio ista absolute.s.vt sensibilia sunt res quedā.sistēdo reddit aiaȝ minus sufficiētē circa itelligibilia. Sed occupatio aie circa sensibilia: vt sunt signa intelligibiliū ascendendo ab illis ad intelligibilium cognitionē iuuat aiam ad intelligendū: vnde ⁊ Diony. pmo.c.de angelica hierarch. Neqȝ aliter possibile est nobis superlucere diuinum radium nisi varietate sacroꝝ velaminū anagogice circūuelatū.

Ad 3^m. ¶ Ad 3^m cum dicitur ꝙ magis necessaria est modo visibilis missio q̄ȝ vnq̄ȝ fuerit ⁊c̄. Dico ꝙ falsum est. Magis enim fuit necessaria in primitiua ecclesia:quia tunc pauci erant fideles: qui erāt quasi seminaria plantatio totius ecclesie:nec ita erat veritas in aperto sicut modo est. Et ideo in primitiua ecclesia maxime fuit necessaria missio visibilis spiritussancti. Nunc vero multi sunt fideles:⁊ euidētior est veritas: ⁊ est argumentoꝝ sufficientia per ea que in primitiua ecclesia facta sunt.⁊ ideo nunc missio spiritussancti visibilis non est ita necessaria. ¶ Questio. III.

Ar p. **Tertio** queritur. Utrum facta fuerit missio visibilis patribus veteris testamenti. Et videtur ꝙ sic.q: illis apparuit sensibiliter filius. Unde Daniel.7. Aspiciebaȝ in visione noctis:⁊ ecce cum nubibus celi quasi filius hois veniebat: sed sensibilis manifestatio persone emanātis est missio visibilis.ergo in veteri testamento fuit visibiliter missus filius.

Scdo ¶ Item magis debuit ad ipsos visibiliter mitti spiritussanctus q̄ȝ ad christum:quia missio visibilis signuȝ est inuisibilis:sed ad christū facta fuit missio visibilis spiritussancti:cū sibi non fieret missio inuisibilis. ergo multo fortius fieri debebat patribus veteris testamēti quib⁹ frequenter fiebat missio inuisibilis.

Tertio. ¶ Item Gen̄.19. dicitur.venerunt duo angeli sodomā vespere sedēte Loth in foribus ciuitatis.⁊ ſm Aug.2.de trini.ca.xj. per illos duos angelos representabat̄ persona filij ⁊ spiritussancti. ergo spūssanctus in veteri testō visibiliter missus fuit:cū ei⁹ visibilis manifestatio dicatur eius visibilis missio.

In op^m **Cōtra** Sicut colligi potest ex dictis Aug.4°.de tri. ca.16.17.⁊.19. Et si filius ⁊ spūssanctus in veteri testamēto sensibiliter apparuerunt: nunq̄ȝ tamen in veteri testamento fuerunt visibiliter missi.

Rn̄sio. Patrib⁹ antiqs nō fuit fcā visibilis missio .ss. q: nō erat statu plēitudinis. **Respōdeo** ꝙ non fuit facta visibilis missio spiritussancti patribus veteris testamenti quia q̄ȝuis in veteri testamēto aliqui sancti haberent plenitudinē gratie ad sufficientiā:⁊ ad redundantiam:non tn̄ erat status plenitudinis in se:⁊ redundantie in alios. Talis enim status non fuit vsqȝ ad aduētum iesu christi: quapropter dicitur tempus plenitudinis: vt pȝ ad Gal. 4.ca. Et q: missio visibilis spiritussancti non tm̄ ostēdit plenitudinē redundātie in persona ad quā fit: sed cum h ostendit esse tēpus plenitudinis gratie ad redundantiā. ideo pr̄ibus veteris testamēti missio visibilis spūssancti facta non fuit:nec etiā filij.

Ad p^m. **Ad primuȝ** cum dicitur ꝙ illis apparuit filius sensibiliter ⁊c̄. Dico ꝙ illa apparitio nō fuit visibilis missio:quia non fuit ad indicandum esse inhabitationē gratie:⁊ plenitudinē ad redundantiā: sed ad indicanduȝ talē plenitudinem esse futuram. Unde non fiebant apparitiones in veteri testamento: in aliquo signo apparente super hoiem:sed ante vel iuxta.

¶ Ad 2^m cum dicitur ꝙ magis debuit eis fieri missio q̄ȝ ad christum ⁊c̄. Dico ꝙ falsum est:imo christo maxime debuit fieri ad ostendendum plenitudinē gratie in seipso:⁊ quantum ad redundantiam in alios: q: sicut scribit̄ Joan.j.de plenitudine eius nos oēs accepimus. Et cum dicis ꝙ sibi nō fuit facta missio inuisibilis. Dico ꝙ verum est post suam conceptionem. ⁊ non opȝ ꝙ missio visibilis signuȝ sit missionis inuisibilis que tunc de nouo fieret: sȝ sufficit ꝙ sit signum vel missionis inuisibilis que simul fit cum ea: vel alterius que ante facta fuerat. Ad 2^m.

¶ Ad 3^m soluendum est sicut fuit solutum ad secūdum. Ad 3^m ¶ Questio. IIII.

Quarto queritur. Utruȝ ille species in quibus fuit visibiliter missus spiritussanctus facte fuerint ab angelis. Ar p. Et videtur ꝙ non.q: si angelus erat motor in apparitionib⁹ illis falsum est qd̄ dicit scriptura diuina.apparuisse dn̄m ⁊ locutuȝ fuisse.

¶ Iteȝ apparitio noui testamēti nobilior est q̄ȝ apparitio veteris testamenti:ergo si in veteri testamēto apparuit mediāte ministerio angelico:videt̄ ꝙ in nouo testamēto apparuerit in effectu formato imediate a seipso. Scdo.

¶ Iteȝ apostolus ad hebreos.j. Multifarie multisqȝ modis olim deus loquens patribus in prophetis: nouissime diebus istis locutus est nobis in filio.ergo a simili:⁊ si in veteri testamēto forme in qbus deus apparuit facte fuerūt ministerio angelico.videt̄ ꝙ in nouo testō imediate debuerit fieri a deo. Tertio.

Contra Aug.3.lib.de trini.ca.8. Omnia que patribus visa sunt cum deus illis ſm suā dispensationem tēporibus ꝯgruam presentaretur: per creaturā factam esse manifestuȝ est: ⁊ si nos latet qūo ea ministris angelis fecerit. Ergo similiter forme in quibus apparuerunt filius ⁊ spiritussanctus facte fuerunt ministerio angelico. In op^m

¶ Item Aug°.4.de trini.c.vltimo. Si queritur post incarnationē verbi qūo sit facta vel vox patris: vel species corporalis:quo spiritussanctus demonstratus est. p creaturā qdē facta ista nō dubito. Sȝ si p creaturā fuerūt fcā:rōnabili⁹ ē ponē ꝙ p creaturā angelicā q̄ȝ p aliā.

Rn̄deo ꝙ opinio quorūdam fuit ꝙ apparitiōes veteris testamēti fiebāt ministerio angelico:sȝ apparitiones que fiebant in nouo testamento imediate a deo pro qb⁹ videt̄ facere qd̄ dicit Aug.3.de tri.ca.xj. Qȝ sermo noui testamēti non per angelos:sed per filium factus est. Rn̄sio p^a opio.

¶ Sed ꝯtra hoc sunt auctoritates Aug. quarū vna est in opponendo allegata:nec multuȝ videtur facere pro his illud verbum Aug.3.de tri.q: Aug.ibi loquit̄ de sermonibus quos filius dei protulit per naturam humanam sibi vnitaȝ. Contra

Ideo mihi videtur dicendum.ꝙ ille species in qbus visibiliter missus fuit spiritussanctus formate fuerunt a deo mediante ministerio angelico q̄ȝuis deus eas per semetipsum immediate tm̄ potuisset si voluisset formare:sed ad ostēdendū affluentiā bonitatis sue ita facere voluit mediantibus causis secundis: cui cōcordat verbum Diony.4.c.de angelica hierarch. dicentis. Docet autem ⁊ h sapienter theologia per angelos eam.i. legem ad nos prouenire tanq̄ȝ diuino legali ordine illud legaliter ponente:h est per prima secunda in diuinuȝ reduci.⁊ illud Greg.28.moral. versus principium dicens. Uerbis nāqȝ per angelum loquit̄ deus cum nihil in imagine ostenditur:sed superne verba locutionis adiunguntur:sicut dicēte dn̄o pater clarifica filium tuum:vt filius tuus clarificet te.protinus respondetur. Clarificaui ⁊ iterum clarificabo

Opio ppria. Spēs i qb⁹ visibilit .ss. missus fuit forate fuert a deo lȝ ministerio angelorum.

rum clarificabo. τ paucis interpositis subditur de celestibus loquens verba sua que audiri ab hominibus voluit rationabili creatura administrāte formauit. Ecce ꝙ vult Greg. illa verba patris ad filiū que scripta sunt Joan. 12. formata fuisse per angelum. ergo a simili τ illas formas in quibus spiritussanctus in nouo testamento apparuit.

Ad pm. **Ad pmuz** in oppositum cuz dicitur ꝙ si angelus erat motor: falsum est qđ dicit scriptura dn̄m locutum fuisse: vel apparuisse τc̄. Dico ꝙ nō est veruz: q: operabat: τ loquebat tanq̄ vicarius. s. representans ipsum deum: ideo ipsa actio attribuitur deo non angelo: sicut mandatū preconis attribuit regi. Unde in gestis non scribitur: ita dicit preco: sed ita dicit rex. ¶ Ad

Ad 2m. 2m dico ꝙ q̄uis nobilior sit apparitio noui testamenti: q̄ veteris: non tamen propter hoc oportet ꝙ omnis apparitio facta in nouo testamēto. facta fuerit immediate a deo trin. Sed nobilissima apparitio noui testamenti: que fuit illa in qua filius dei apparuit in natura humana sibi vnita imediate facta fuit a deo. Species autem in quibus apparuit spiritussanctus facte fuerunt mediante ministerio angelico: τ tamen fuerunt apparitiones nobiliores q̄ in veteri testamento: q: expressius τ nobiliori modo: τ magis de ppinquo representabant. ¶ Ad 3m dico ꝙ apostolus loquitur de his que fuerunt a dn̄o iesu christo immediate. Non oportet autē ꝙ si illa apparitio fuit a deo immediate ꝙ ille species in quibus apparuit spiritussanct⁹ fuerunt a deo immediate tantum. non enim spiritussanctus assumpsit specie; ignis vel columbe in vnitate persone: sicut filius dei naturam assumpsit humanam.

Nobilissima apparitio noui testi. q̄ filius dei apparuit scā fuit a deo imediate.

Ad 3m.

¶ Questio. V.

Ar po **Q Uinto** querit. Utr; quelibz illar; specierum in quibus missus fuit spiritussanctus vere fuerit corporalis. Et videt ꝙ non. quia si vere corporales fuissent: vere post peractum officium remāsissent. Sed sicut dicit beatus Aug. 2. de trinita. c. 6. Ille spiritus ad demonstrandu; ꝙ opus fuit ad tempus apparuerunt: τ esse postea destiterūt. ergo vere corporales non fuerunt. ¶ Itē

Scdo. sm Aug. 12. super Gen̄. ad litteram longe ante medium: ibi tria sunt genera visionu;: corporalis: imaginaria τ intellectualis. ergo sicut spiritussanctus fuit missus intellectualiter in effectu itellectuali: τ visibiliter in effectu corporali: ita debuit mitti imaginabiliter. s. in effectu imaginabili. ¶ Item ꝙ filius apparuit in re corporali dictus

Tertio est minor patre. Sed spiritussanctus nullo modo potest dici minor patre. ergo in specie corporali nūq̄ apparuit.

In opm **Cōtra** Aug. 2. de trinita. c. 6. loquens de igne τ columba: in quibus spiritussanctus apparuit. dicit sic. Magis ista similia videntur mihi flāme illi que in rubo apparuit moysi: τ illi columne quam populus in eremo sequebatur τ fulgoribus τ tonitruis que fiebant cum lex daretur in monte. Sed iste res vere fuerunt corporales. ergo ille ignis τ illa columba in quibus spiritussanctus sensibiliter fuit missus: res corporales fuerunt.

Rn̄sio 2. 3 spēi i q̄bus visibilis. ss. missus fuit fuerint res corporales: nō tn̄ vere erant q̄s appgebāt. **Respondeo** ꝙ quelibet species in qua legit in scriptura spiritumsanctu; fuisse visibiliter missu;. vere fuit res corporalis que sensu particulari potuit apprehendi. Unde ille flatus: de quo legitur Joā. 20. Uere fuit res corporalis. Et illa columba de qua legitur Matth. 2. τ illa species ignis: de qua legit Act. 2. vere res corporales fuerunt. Sed q̄uis ille flatus fuerit vere res corporalis τ verus flatus: tamē illa columba ita fuit res corporalis ꝙ non fuit vera columba. τ ille ignis ita corporalis ꝙ non fuit verus ignis: quod videtur etiā sonare scriptura: q: Matth. 3. dicitur. Uidi spiritum dei descendentem sicut columbam. τ Act. 2. dicitur. Apparuerunt illis dispartite lingue tanq̄ ignis. Ecce per nō-tam similitudinis datur nobis intelligi ꝙ vna illaru; rerum corporalium apparuit in similitudine columbe: τ alia in similitudine ignis. τ sicut dicit beatus Aug⁹. 2. de trinita. ca. 6. ille species corporales ad demonstrandu; ꝙ opus fuit ad tēpus apparuerunt τ esse postea destiterūt. Et q: missio spiritussancti visibilis facta fuit christo ad significandum in eo plenitudinē redundantie ad generis humani redemptionem. Ideo fuit missus in specie columbe: que offertur pro redēptione pmogenitorum. Et q: missus fuit spiritussanctus apostolis visibiliter post resurrectionem ad significandā plenitudinē redundātie in administratione sacramētorum: in quorum digna receptione recipitur a deo illuminatio intellectus τ inflāmatio affect⁹ que sunt spiritualiter sensus τ motus. ideo missus fuit in flatu. Et q: etiam missus fuit ad significandū plenitudinem redundantie quo ad doctrina;: ideo missus fuit die penthecostes in linguis igneis.

Ad pm. **Ad primum** in oppositum cum dicitur ꝙ si vere corporales fuissent vere post peractum officiū remāsissent τc̄. Dico ꝙ non oportet: quia illa flāma que in rubo apparuit Moysi: τ illa colūna quā populus in eremo sequebatur species corporales extiterunt: τ post peractum officium preterierunt: quod vult Aug. 2. de trinita. cap. 6. ¶ Ad 2m ꝙ arguebat de triplici

Ad 2m. genere visionis. dico non esse inconueniens dicere donationem spiritussancti alicui factam sibiipsi manifestatam fuisse in aliqua specie imaginabili: si forte talis visio imaginaria magis proprie dz dici reuelatio q̄ missio. ¶ Ad

Ad 3m. 3m solui potest per Aug. 2. lib. de trini. c. 6. sic dicentē propter has corporales formas que ad eum significandu;: τ sicut humanis sensibus oportebat demōstrandū temporaliter extiterunt: dicitur missus spiritussanctus: non tamen minor patre: deus est: sicut filius propter forma; serui: q: serui forme inhesit ad vnitatē persone: in hoc dans intelligere ꝙ spiritussanctus illam speciem colūbe: vel illam speciem ignis: vel illū flatu; non assumpsit in vnitatem persone: immo sicut ipse dixit species corporales fuerunt ad demonstrandum ꝙ opus fuit ad tempus: τ postea esse destiterunt.

¶ Questio. VI.

Ar p. **S Exto** queritur. Utrum christus fuit angelis minor pro illo statu quo erat passibilis. Et videtur ꝙ sic. psal. Minuisti eū paulominus ab angelis. ¶ Ite; sm phm. 3. thopi.

Scdo C. 4. Si optim⁹ equus melior est optimo asino: tūc equus asino simpliciter melior est. ergo si christus eēt melior optimo angelo: homo simpliciter esset melior angelo quod falsum est. ¶ Item ad hebreos. 2. Qui modico q̄

Tertio. angeli minoratus est: videmus iesum propter passionem mortis: gloria τ honore coronatum.

In opm **Cōtra** ad hebre. p. dicit de christo ꝙ tanto melior angelis effectus est: quanto differentius pre illis nomen hereditauit. ¶ Ite; glos. super illud ad hebre. 2. videmus iesum τc̄. Natura humane mentis quale; christus assumpsit: que nullo peccato potuit depravari solus deus maior est. non fuit ergo angelis minor.

Rn̄sio Xp̄s fuisse angelis minorē i pn̄ti vita mortali quadrupl'r intelli potest. **Rn̄deo** ꝙ christum fuisse minorem angelis pro statu passibilitatis potest intelligi quadrupliciter. Aut q̄tum ad grām: τ sic nō fuit minor: s; simplr maior. Aut quantum ad naturam anime: τ sic sm quosda;: etiā non fuit angelis minor: q: sm gloriam. ad hebre. 2. minor fuit angelis corpore non mente: q: tamen natura angelica simpliciter nobilior est q̄ humana sm ꝙ sancti testantur. Ideo alijs videtur ꝙ quantu; ad naturalia: anima christi minor est natura angelica. Sed de comparatione anime christi ad angelum quantu; ad naturalia nihil diffinio hic: quia magis habebit locum in secundo cū queretur de operatione angelice nature ad humanā. Aut quā-

tum ad excellentiaȝ vnionis. ⁊ sic simpliciter fuit maior. Aut quantum ad naturam corporis passibilis: ⁊ sic fuit minor angelis: tamen in modico: quia statum passibilitatis in statum glorie ⁊ honoris paulopost erat conuertendus: christus ergo pro statu passibilitatis simpliciter fuit angelis maior: ⁊ minor secundum quid.

Ad pᵐ. **Ad primuȝ** in oppositum cum dicitur. Minuisti euȝ paulominus ab angelis. Dico ꝙ hoc intelligitur propter statuȝ passibilitatis. ⁊ hoc

Ad 2ᵐ. non dicit minoritatem nisi ſm quid. ¶ Ad 2ᵐ in oppositum. Dico ꝙ q̄uis natura humana minor sit quantum ad naturā q̄ȝ natura angelica: tamen aliquod indiuiduū nature humane bene maius est q̄ȝ aliquod indiuiduum nature angelice. s. per gratiam. vnde si natura humana iesu christi non esset vnita persone filij dei: adhuc esset maior per gratiam ⁊ gloriam quocūqȝ angelo. Et de beata v̄gine canit ecclesia ꝙ est exaltata super choros angeloꝝ

Ad 3ᵐ. ad celestia regna. ¶ Ad 3ᵐ soluēdū est sicut ad pmū.

Circa lr̄aȝ (Seipso minor dicit.) Sic est intelligendū ꝙ christus ſm ꝙ hō minor est seipso ſm ꝙ est deus. (Hylarius tamen dicere videtur ꝙ pater sit maior filio: nec tamen filius sit minor patre.) ¶ Contra. Maior dicitur minore maior. ¶ Respondeo ꝙ maior non accipitur hic ſm ꝙ notat inequalitatem: sed ſm ꝙ dicit relationem principij ad illuȝ: cuius est principiū volens dicere ꝙ pater est principiuȝ filij non econuerso. Unde Hylarius accipit maioritatem improprie: ⁊ nō est sermo extendendus nec proferendus nisi cum sana determinatione. (Cui innascibilitatꝫ.) Tunc expone sic. cui. i. filio. (Innascibilitatis). i. patris qui est innascibilis. (Impartit.) idest dat. (Esse imaginē sacram natiuitatis.) idest sacra ⁊ secreta natiuitatis. ¶ Nota etiā ꝙ christus ante ascensionem suam: apostolis misit spiritumsanctum visibiliter: ⁊ etiam post suam ascensionem ad significanduȝ dilectionem ordinari debere ad proximum propter deuȝ ⁊ principaliter ad ipsum deum.

¶ De missione spiritussancti qua inuisibiliter mittitur. ¶ Dist. XVII.

Iam nunc accedamus ad assignandaȝ missionem spiritussancti qua inuisibiliter mittitur in corda fidelium. Nam ipse spiritussanctus qui deus est ac tertia in trinitate persona: vt supra ostensum est: a patre ⁊ filio ac seipso temporaliter procedit. i. mittitur ac donatur fidelibus. Sed que sit ista missio siue donatio: vel quomodo fiat considerandum est.

¶ Premittitur quiddam ad hanc ostēsioneȝ necessarium. s. ꝙ spiritussanctus est charitas qua diligimus deum ⁊ proximum.

Hoc autem vt intelligibilius doceri: ac plenius perspici valeat: premittendum est quiddam ad hoc valde necessarium. Dictum quidem est supra ⁊ sacris auctoritatibus ostensuȝ: ꝙ spiritussanctus amor est patris ⁊ filij quo seinuicem amant et nos. His autem addendum est: ꝙ ipse ideȝ spiritussanctus est amor siue charitas qua nos diligimus deum ⁊ proximum. que charitas cum ita est in nobis vt nos faciat diligere deum et proximum: tunc spiritussanctus dicit mitti vel dari nobis: ⁊ qui diligit ipsam dilectioneȝ qua diligit proximum: in eoipso deum diligit: quia ipsa dilectio deus est. i. spiritussanctus.

¶ Auctoritatibus ita esse confirmat.

Ne autem in re tanta aliquid de nostro influere videamur: sacris auctoritatibus quod dictum est corroboremus. De hoc Aug⁹. in. viij. lib. de trinita. ait. Aug⁹ qui proximum diligit: consequens est vt ipsam precipue dilectionem diligat. Deus autem dilectio est: consequens ergo est vt precipue deuȝ diligat. Item in eodem. Deus dilectio est: vt ait Joannes apostolus. Ut quid ergo imus et currimus in sublimia celorum: ⁊ ima terrarum querentes eū qui est apud nos: si nos esse apud eum velimus? Nemo dicat: non noui quid diligam. diligat fratrem ⁊ diligat eandeȝ dilectionem. Magis enim nouit dilectionem qua diligit: q̄ fratrem quem diligit. Ecce iam potes notiorem deum habere q̄ fratrem. Plane notiorem: quia presentiorem: quia interioreȝ: quia certiorem amplectere dilectionem deum: ⁊ dilectione amplectere deū. Ipsa est dilectio que omnes bonos angelos: ⁊ omnes dei seruos cōsociat vinculo sanctitatis. Quanto ergo saniores sumus a tumore superbie: tanto sumus dilectiōe pleniores: ⁊ quo nisi deo plenus est qui plenus est dilectione? His verbis satis ostendit Aug. ꝙ dilectio ipsa qua diligimus deum vel proximū: deus est. Sed adhuc apertius in eodem libro subdit dicens. Idem Dilectionem quam cōmendat Joannes apostolus attendamus. Qui diligit inquit fratrem in lumine manet: ⁊ scandalum in eo non est. Manifestuȝ est ꝙ iustitie perfectionem in fratris dilectione posuerit. Nam in quo scandalum non est: vtiqȝ perfectus est. Et tamen videtur dilectionem dei tacuisse: quod nunq̄ faceret: nisi quia in ipsa fraterna dilectione vult intelligi deum. Apertissime enim in eadem epistola paulopost ait. Ita dilectissimi diligamus inuicem: quia dilectio ex deo est: ⁊ omnis qui diligit ex deo natus est: ⁊ cognouit deum. Qui non diligit non cognouit deuȝ: quia deus dilectio est. Ista contextio satis aperte declarat eandem ipsam fraternaȝ dilectionem. Nam fraterna dilectio est: qua diligimus inuicem: non solum ex deo: sed etiam deum esse tanta auctoritate predicari. s. Joannis. Cuȝ ergo dei dilectione diligimus fratrē: de deo diligimus fratrē: nec fieri pōt vt eandē dilectionē nō p̄cipue diligamus qua fratrē diligimus: qm̄ deus dilectio est. Item qui nō diligit fratrē nō est in dilectiōe: ⁊ qui nō est in dilectione nō est in deo: q: deus dilectio est. Ecce aperte dixit fraternā dilectionē deum esse.

¶ Qȝ fraterna

¶ Q fraterna dilectio cum sit deus:non est pater vel filius:sed spiritussanctus tm̄.

Cum autē fraterna dilectio sit deus:nec pater est:nec filius:sꝫ tm̄ spiritussanctus qui proprie in trinitate dilectio vel charitas dicitur. ***Aug⁹.*** Unde Aug. in. xv. lib. de trinitate. Si in donis dei nihil est mai⁹ charitate:ꝛ nullum est maius donū dei ꝙ spiritussanctus:qd consequentius est ꝙ vt ipse sit charitas:que dicitur ꝛ deus ꝛ ex deo? Ita enim ait Joannes. Dilectio ex deo est. Et paulopost. Deus dilectio est. Ubi manifestat eam se dilectionem dixisse deum quam dixit ex deo. deus ergo ex deo est dilectio. Item in eodem Joānes volens de hac re apertius loqui. In hoc inquit cognoscimus:quia in ipso manemus:ꝛ ipse in nobis: qꝛ de spiritu suo dedit nobis. Spiritus itaq; sanctus de quo dedit nobis facit nos in deo manere:ꝛ ipsum in nobis:hoc autē facit dilectio. Ipse est ergo deus dilectio. Ipse igitur significatur vbi legitur:deus dilectio est. Ex his apparet ꝙ spiritussanctus charitas est.

¶ Q non est dictū per causam illud. deus charitas est:sicut illd. tu es patiētia mea ꝛ spes mea

Sed ne forte aliquis dicat illud esse dictū per expressionē cause:deus charitas est. s. ꝙ charitas sit ex deo ꝛ non sit ipse deus:sicut dicitur:deus nostra patientia est ꝛ spes:nō ꝙ ipse sit ista:sed quia ista ex deo sunt. Occurrit Augustinus ostendens hoc non esse dictū per causam sicut illa in. xv. lib. de trinita. ita dicens. Non dicturi sumus charitatem non propterea esse dictam deum: ꝙ ipsa charitas sit vlla substātia que dei digna sit nomine:sed ꝙ donū sit dei: sicut dictum est deo. tu es patientia mea. Non vtiq; ideo dictum est. tu es patientia mea. ꝙ dei substantia est nostra patientia: sed quia ab ipso nobis est. Unde alibi. Ab ipso est patientia mea. Hunc enim sensum facile refellit scripturarum ipsa locutio. Tale est enī. Tu es patientia mea. quale est. Domine spes mea:ꝛ deus meus misericordia mea:ꝛ multa similia. Non est autem dictum. Domine charitas mea:aut tu es charitas mea:aut deus charitas mea. Sed ita dictum est. deus charitas est:sicut dictum est. deus spiritus est. Hoc qui non discernit:intellectum a domino:non expositionem querat a nobis. Non apertius quicq; possum⁹ dicere. deus ergo charitas est. Ex predictis clarescit ꝙ spūssanct⁹ charitas est:qua diligimus deū ꝛ proximū: vnde facilius est nobis ostēdere qūo spūssctūs mittat' seu det' nobis.

¶ Qūo spiritussanctus mittat' vel detur nobis.

Tunc enim mitti vel dari dicitur:cū ita in nobis est: vt faciat nos diligere deum ꝛ proximum:per quod manemus in deo ꝛ deus in nobis. ***Aug⁹.*** Unde Augu. hunc missionis modum insinuans in. xv. libro de trinitate ait. Deus spiritussanctus qui procedit ex deo cum datus fuerit homini:accendit eum ad diligendum deum ꝛ proximum:ꝛ ipse dilectio est. Nō enim hꝫ homo vnde diligat deum nisi ex deo. Ecce quomodo datur vel mittitur nobis spiritussanctus: sm̄ ꝙ dicitur datū siue donum. Quod donū cōmēdat Aug. explanans apertius quomodo detur in eodē lib. Dilectio inquit dei diffusa est in cordib⁹ nostris:vt ait apostolus: per spiritumsanctum qui datus est nobis. Nullum est isto dono dei excellentius. Solum est quod diuidit inter filios regni ꝛ filios perditionis. Dātur ꝛ alia per spiritum munera. sed sine charitate nihil prosunt. ***Quō. sſ. det: hic notat'.*** Nisi ergo tm̄ impartiatur cuiq; spiritussanctus: vt eū dei ꝛ proximi faciat amatorem:a sinistra non transfertur ad dexteram. Neq; spiritussanctus proprie dicitur donum nisi propter dilectionē:quā qui non habuerit:ꝛ si loquatur oībus linguis: ꝛ habuerit prophetiam:ꝛ omnem scientiam: ꝛ omnem fidem:ꝛ distribuerit substantiam suā: ꝛ tradiderit corpus suum ita vt ardeat: non ei prodest. Quantum ergo bonū est:sine quo ad eternam vitam neminem tanta bona perducunt. Ipsa vō dilectio vel charitas:nam vnius rei nomen est:vtrūq; perducit ad regnum. Dilectio ergo que ex deo est:ꝛ deus: proprie spiritussanctus est:per quem diffunditur in cordib⁹ nostris deus charitas:per quam nos tota inhabitat trinitas. Quocirca rectissime spiritussanctus cum sit deus: vocatur etiam donum dei. Quod donum proprie quid nisi charitas intelligendum est que perducit ad deū: ꝛ sine qua quodlibet aliud dei donum non perducit ad deum? ***Predicte auctātis colligit sūmam.*** Ecce hic aperitur quod supra dictum erat. s. ꝙ charitas sit spiritussanctus: ꝛ donum excellentius ꝛ quomodo hoc donū. i. spiritussanctus detur nobis. s. cum ita impartitur alicui. i. ita habet esse in aliquo:vt eum faciat dei ꝛ proximi amatorem. Quod cū facit:tunc aut dari dicitur siue mitti alicui:ꝛ tunc ille dicitur proprie habere spiritumsanctum.

¶ Utrū ꝯcedendū sit ꝙ spiritussanctus augeat' in hoīe:vel magis vel minus habeat' vel det'.

Hic queritur si charitas spiritussanctus est: cum ipsa augeatur ꝛ minuatur in homine:ꝛ magis ꝛ minus per diuersa tēpora habeatur:vtrum concedendum sit ꝙ spiritussanctus augeatur vel minuatur in homine: ꝛ magis ꝛ minus habeatur? Si enim in homine augetur:ꝛ magis vel minus datur ꝛ habetur:mutabilis esse videtur. deus autem omnino immu-

tabilis esse videtur. Videtur ergo ꝙ vel spiritussanctus non sit charitas: vel charitas nõ augeatur vel minuatur in homine. Item charitas ⁊ non habenti datur vt habeat: ⁊ habenti vt plenius habeat. Si ergo spiritussanct⁹ charitas est: ⁊ non habenti datur vt habeat: ⁊ habenti vt plenius habeat. Sed quomodo datur non habenti: cum ipse vt deus sit vbiqꝫ: et in omnibus creaturis totus. Et quomodo plenius datur vel habetur sine sui mutatione.

An.ſſ. def hñti ⁊ ñ hñti

¶ Responsio ad primam questionem.

His itaqꝫ respondemus dicentes: ꝙ spiritussanctus siue charitas penitus immutabilis est: nec in se augetur vel minuitur: nec in se recipit magis vel minus: sed in homine: vel potius homini augetur ⁊ minuit: ⁊ magis vel minus datur vel habetur: sicut deus dicitur magnificari ⁊ exaltari in nobis: qui tamẽ in se nec magnificatur: nec exaltatur. Unde ꝓpheta. Accedat homo ad cor altum: ⁊ exaltabitur deus. Super quem locum ait actoritas. Deus non in se: sed in corde hominis grandescit. Si ergo spiritussanctus homini dat: ⁊ datus amplius datur. i. augetur. ⁊ magis ⁊ minus habetur: ⁊ tamen immutabilis existit.

Hic ponit illi⁹ dubij solutionẽ.

¶ Responsio ad secundam.

Cumqꝫ vbiqꝫ sit: ⁊ in omni creatura totus: sunt tamen multi qui eum non habent. Non enim omnes spiritumsanctum habent in quibus est: alioquin ⁊ irrationabiles creature haberent spiritumsanctuꝫ quod fidei pietas non admittit.

¶ Auctoritate confirmat vtrãqꝫ responsionem.

Ut autem certius fiat quod dixim⁹ auctoritate cõfirmamus. Q spiritussanctus magis ac minus percipiat ⁊ homini augeatur: ⁊ non habenti detur: ⁊ habenti vt plus habeatur: Augustinus ostendit super Joannem dicens. Sine spiritusancto cõstat nos christum non diligere: ⁊ eius mandata seruare non posse: ⁊ id nos posse atqꝫ agere tanto minus quanto illuꝫ percipimus minus. Tanto vero amplius quãto illum percipimus amplius. Ideoqꝫ non solum non habenti: verum etiam habenti non incassuꝫ promittitur. Non habenti quideꝫ vt habeatur: habenti aũt vt amplius habeatur. Nam si ab alio minus: ⁊ ab alio amplius non habetur: sanctus helyseus sancto helye nõ diceret. Spiritus qui est in te duplo fit in me. Christo autem qui est dei filius non ad mẽsurã datus est spiritus. Neqꝫ enim sine gratia spiritussancti est mediator dei ⁊ hominum homo christus. Q enim est vnigenitus dei filius equalis patri: nõ est gratie: sed nature. Q autem in vnitatem persone vnigeniti assumptus est homo: gratie est nõ nature.

Hic ponit ꝯfirmatiõeꝫ ꝓdicte ꝯclusiõis.

Ceteris autem ad mensuram datur: ⁊ datus addit: donec vnicuiqꝫ pro modo sue perfectionis propria mensura compleatur. Ecce expresse habes ꝙ spiritussanctus magis ⁊ minus datur vel accipitur: ⁊ homini datus augetur: ⁊ habenti ⁊ non habenti datur: quia spiritussanct⁹ est charitas que non habenti datur: ⁊ in habẽte augetur: ⁊ proficit: Immo vt verius ⁊ magis proprie loquar: homo in ea proficit: ⁊ deficit aliquando: ⁊ tunc ipsa dicitur proficere vel deficere: que tamen nec proficit nec deficit in se: quia deus est. Unde Aug. in omel. ix. super epistolã Joan. ait. Probet se quisqꝫ quantũ in illo profecerit charitas: vel potius quantuꝫ ipse in charitate profecerit. Nam si charitas deus est: nec deficit nec proficit. Si ergo in te proficere dicit charitas: quia tu in ea proficis. Ecce quõ intelligendũ sit cũ dr̃ spiritussanct⁹ augeri in nobis: q: nos in eo. s. ꝓficimus: sic ⁊ alia huiusmodi.

Aug⁹

¶ Q aliqui dicunt spiritumsanctũ non esse charitatem qua diligimus deum ⁊ proximum.

Supra dictuꝫ est ꝙ spiritussanctus charitas est patris ⁊ filij qua se inuiceꝫ diligunt ⁊ nos: ⁊ ipse ideꝫ est charitas que diffunditur in cordibus nostris: ad diligenduꝫ deum ⁊ proximum. Horum alteruꝫ omnes catholici concedunt. s. ꝙ spiritussanctus sit charitas patris ⁊ filij. Q autem ipse idem sit charitas qua diligimus deum ⁊ proximũ: a plerisqꝫ negatur. Dicunt enĩ. Si spiritussanctus charitas est patris ⁊ filij ⁊ nostra: eadem ergo charitas est qua deus diligit nos: ⁊ qua nos diligimus eum. Hoc auteꝫ sanctoꝝ auctoritates negare videntur. Dicit enim Aug. in lib. de spiritu ⁊ littera. Unde est dilectio nisi vnde ⁊ ipsa fides. i. a spiritusancto? Non esset enim in nobis nisi diffunderetur in cordibus per spirituꝫ. Charitas autem dei dicta est diffundi in cordibus nostris: nõ qua nos ipse diligit: ſꝫ qua nos facit dilectores suos. Sicut iustitia dei dicitur qua nos iusti eius munere efficimur: ⁊ domini salus qua nos saluat: ⁊ fides christi qua nos fideles facit. His verbis videtur mõstrari distinctio inter charitatẽ qua nos deus diligit: ⁊ qua nos diligimus. Et sicut iustitia nostra dicitur dei. non ꝙ ipse sit ea iustus: sed quia ea nos iustos facit. Similiter ⁊ fides ⁊ salus: sic videtur dicta dei charitas que est in nobis: non ꝙ ipse ea diligat: sed q: ea nos diligere facit. De hoc etiam idem Aug. in lib. xv. de trinita. ait. Cuꝫ Joãnes cõmemorasset dei dilectionẽ: non qua nos eum: sed qua ipse dilexit nos: ⁊ misit filiuꝫ suuꝫ liberatorẽ pro peccatis nostris. Ecce ⁊ hic videtur manifeste diuidere dilectionẽ qua nos

Auctes q̃ videt̃ ꝓ eis facere.

Aug.

Aug⁹.

diligimus

diligimus deum ab ea qua ipse diligit nos. Si ergo inquiũt spiritussanct⁹ dilectio est qua de⁹ diligit: ꝛ qua nos diligimus: duplex dilectio est imo duo diuersa est: quod absurdum ꝛ a veritate longe est. Non est ergo dilectio qua diligimus: sed qua deus tantum diligit nos.

Rñsio ad pdicta determinãs auctoritates.

Ex vbis auctum argumẽtando ꝓcedit.

His respondemus predictarum auctoritatum verba determinantes hoc modo. Charitas dei dicta est diffundi in cordibus nostris: non qua ipse nos diligit: sed qua nos diligere facit ꝛc. His verbis non diuiditur: nec diuisa ostenditur charitas qua deus nos diligit ab ea qua nos diligimus: sed potius cũ sit vna ꝛ eadem charitas: ꝛ dicatur ipsa dei charitas: ꝛ diuersis de causis ꝛ rationibus dei charitas appellari in scriptura ostenditur. Dicitur enim dei charitas: vel quia deus ea diligit nos: vel quia nos ea sui dilectores facit.

Determinatio prime auctoritatis.

Cum ergo ab apostolo dicit charitas dei diffundi in cordibus nostris: nõ est dicta charitas dei qua diligit nos: sed qua facit nos diligere. i. non ibi appellatur charitas dei eo ꝙ deus nos ea diligit: sȝ eo ꝙ nos ea sui dilectores facit. Et ꝙ ea ratiõe possit dici charitas dei: q: nos ea diligere facit: ex simili genere locutionis ostendit: sicut dicitur iustitia dei qua nos iustificat: ꝛ domini salus qua nos saluat: ꝛ fides christi qua nos fideles facit.

Determinatio secunde.

Similiter ꝛ aliaȝ exponimus auctoritatem: vbi ait dilectionem dei cõmemorari: non qua nos eum: sȝ qua ipse dilexit nos ac si diceret: cõmemorat dilectionem dei: non ẜm ꝙ ea nos diligimus deuȝ: sed ẜm ꝙ ipse ea diligit nos.

Aliud obijciunt.

Sed aliud est inquiunt quod magis viget: dixit enim supra Augustinus: ꝙ dilectio est a spiritusancto: a quo fides. Sicut ergo fides non est spiritussanctus a quo est: ita nec charitas. Quomodo ergo spiritussanctus est: si ab ipso est? Nam si ab ipso est: ꝛ ipse est: ergo spiritussanct⁹ a seipso est. Ad quod dicimus. Spiritussanctus quidem a seipso non est: sed tamẽ a seipso datur nobis: vt supra dictum est. Dat enim seipsum nobis spiritussanctus. Et ex hoc sensu dictuȝ est ꝙ charitas ab ipso est in nobis ꝛ tamen ipsa spiritussanctus est. Fides autem est a spiritusancto ꝛ non est spiritussanctus: q: donuȝ vel datũ solũmodo est non deus dans. Rñsio

Q alias idueũt rõnes ꝛ auctes ad idẽ ꝓbãdũ.

Alias quoqȝ inducunt rationes ad idem ostendendũ. s. ꝙ charitas nõ sit spiritussanctus: q: charitas affectio mentis est et motus animi: spũssanctus vo nõ est affectio animi vel motus mẽtis: q: spiritussanctus imutabilis est ꝛ increatus. Non est ergo charitas.

Q charitas est motus vel affectio animi.

Quod autem charitas sit affectio animi ꝛ motus mẽtis: auctoritatibus cõfirmant. Dicit enim Aug. in lib. iij. de doctrina christiana. Charitateȝ voco motum animi ad fruendũ deo propter ipsum: ꝛ se ac proximo propter deum. Ideȝ in lib. de moribus ecclesie catholice: tractans illud verbuȝ apostoli. Nec mors nec vita poterit nos separare a charitate dei. Charitas dei inquit dicta est vtus que animi nostri rectissima affectio est: que coniungit nos deo qua eum diligimus. Ecce his verbis exprimitur: ꝙ charitas est affectio ꝛ motus animi: ac per hoc non videtur esse spiritussanctus. Aug⁹.

Responsio determinans auctoritates.

Ad quod dicimus hoc ita dictuȝ esse sicut dicitur. deus est spes nostra ꝛ patientia nostra: quia facit nos sperare ꝛ pati. Ita charitas dicitur esse motus siue affectio animi: quia per eaȝ mouetur ꝛ afficitur animus ad diligendum deum. Non auteȝ mireris si charitas cuȝ sit spiritussanctus dicatur motus mentis: cum etiam in libro Sapien. dicatur de spiritu sapientie. Qui attingit a fine vsqȝ ad finem: qui est actus mobilis: certus: incoinquinatus. Quod non ideo dicitur ꝙ sapiẽtia sit mobile aliquid vel actus aliquis: sed q: sui imobilitate omnia attingit: non locali motu: sed vt vbiqȝ semper sit: ꝛ nusqȝ inclusa teneatur. Sic ergo charitas dicit motus animi: non ꝙ ipsa sit motus vel affectio vel virtus animi: sed quia per eam quasi esset virtus: afficit mẽs ꝛ mouetur. Sed si charitas spiritussanctus est qui operatur in singulis prout vult: cum per eũ mens hominis afficiatur ꝛ moueatur ad credẽdum vel sperandum ꝛ huiusmodi: sicut ad diligenduȝ. quare non sic dicitur charitas motus vel affectio mentis ad credendum vel sperandum sicut ad diligendum? Ad quod sane dici potest: quia alios actus atqȝ motus virtutum operatur charitas. i. spiritussanctus mediantibus virtutibus: quaruȝ actus sunt: vtpote actũ fidei. i. credere fide media: ꝛ actum spei. i. sperare media spe. Per fidẽ enim ꝛ spem predictos operatur actus. Diligendi vero actum per se tm̃: sine alicuius virtutis medio operatur idest diligere. Aliter ergo hunc actum operatur ꝙ̃ alios virtutũ actus. Ideoqȝ differenter de hoc ꝛ de alijs loquitur scriptura: que istum specialiter charitati tribuit. Est ergo charitas vere spiritussanctus. Unde Aug⁹. premissum verbum Aug⁹.

apostoli tractans in eodem libro charitatez dicit esse bonũ quo nil melius est: τ per hoc ipsam esse deuz significat dicẽs. Si nulla res ab eius charitate nos separat: quid esse non solum melius: sed etiam certius hoc bono potest? Ecce dicit: q: charitate nihil meli⁹ est. Charitas ergo spiritussanctus est qui est deus: τ donuz dei siue datum: qui diuidit singulis fidelib⁹ dona: nec ipẽ diuiditur: sed indiuisus singulis datur.
Aug° Unde Aug. Ubi Joãnes dicit. nõ ad mẽsurã christo dari spiritũ. ait. Ceteris vero diuiditur: non quidem ipse spiritus: sed dona eius.

¶ An ꝯcedendũ sit ꝙ per donum dentur dona.

Hic queritur cum spiritussanctus per quez diuiduntur dona ipse sit donum vtruz concedendum sit ꝙ per donum diuidantur ac dentur dona? Ad quod dicimus: quia per donum quod est spiritussanctus: singulis propria diuiduntur: τ ipsuz cõmuniter omnes boni habent. Unde Aug. in. xv. li. de trinita. ait. Per donuz quod est spiritussanctus in cõmune omnibus mẽbris christi: multa dona que sunt quibusqꝫ propria diuiduntur. Non enim singuli quiqꝫ habent omnia: sed hi illa: alij alia: q̃uis ipsum donum a quo cuiqꝫ propria diuiduntur omnes habeant. i. spiritumsanctum. Aperte dicit per donum dona donari.

¶ Distinctio. XVII.

Iam nunc Accedamus.) Superi⁹ determinauit magister de modo missionis spiritussancti quo mittitur visibiliter. ¶ In hac parte determinat de modo missionis spiritussancti quo mittitur inuisibiliter que missio est per infusionem charitatis: τ diuiditur in partes duas. ¶ Primo ponit opinionis sue cõfirmationez. Secundo obiectionum opinionis contrarie determinationem. ibi. (Supra dictum est ꝙ spiritussanctus est charitas.) Prima in duas. Primo ponit opinionem suaz de charitatis essentia. Secũdo de eius augumẽto. ibi. (Hic queritur si charitas spiritussanctus est.) Prima iterum diuiditur in duas. Primo probat ꝙ charitas est spiritussanctus essentialiter. Secundo ex hoc manifestat quare spiritussanctus dicatur mitti inuisibiliter. ibi. (Ex predictis clarescit.) Prima diuiditur adhuc in duas: quia primo proponit qđ intendit. Et secũdo propositũ p auctoritates ostendit. ibi. (Me autez in re tanta.) Et ista secunda diuiditur in duas: quia primo probat ꝙ charitas est spiritussanctus veraciter. Secundo ostendit ꝙ spiritussanctus est charitas essentialiter. ibi. (Sed ne forte aliqs dicat.) Tunc sequit illa pars que diuisa fuit superius que ibi incipit. (Hic queritur.) in qua ponit opinionez suam de charitatis augumento. Et diuiditur in tres partes. Primo enim mouet super hoc dubitationem. Secundo ponit dubitationis solutionem. ibi. (His itaqꝫ respondemus.) Tertio solutionis confirmationem. ibi. (Ut autez certius fiat τc̃.) Tunc sequitur illa pars que diuisa fuit superius que incipit. ibi. (Supradictum est τc̃.) In qua ponit determinationem obiectionum opinionis contrarie. Et diuiditur in partes duas. Primo soluit obiectiones opinionis contrarie que sunt per auctoritates. Secũdo illas que sunt simul per auctoritates τ rationes. ibi. (Alias quoqꝫ inducũt auctoritates τ rationes.) Prima in duas: quia primo opponit. Secundo soluit. ibi. (Hic respondemus.) Tunc sequitur illa pars que ibi incipit. (Alias quoqꝫ inducunt auctoritates τ rationes.) In qua pro contraria opinione opponit simul per auctoritates τ rationes. Et diuiditur in partes duas: quia primo opponit. Secundo soluit. ibi. (Ad quod dicimus.)

Circa hanc distinctionem de duobus modis ꝓncipaliter querẽdũ est. ¶ Primo de charitatis essentia. ¶ Secundo de charitatis augumẽto. ¶ Circa primuz queruntur quinqꝫ. ¶ Primo vtrum charitas sit aliquid creatum in anima. ¶ Secundo vtrũ sit ex charitate diligenda. ¶ Tertio vtrum per ipsam deus imediate diligatur in via. ¶ Quarto vtrum non habens charitatez scire possit quid est charitas. ¶ Quinto vtrum aliquis in hac mortali vita possit se scire charitatem habere certa scientia.

¶ Questio. I.

Primo ergo ostendo ꝙ charitas non sit aliqđ creatum in anima. Aug. x. cõfessio. versus principium. Sicut anima est vita corporis: sic deus est vita anime: sꝫ anima est vita corporis non per aliam formam mediam. ergo deus est forma anime non per aliam formaz mediã. cum ergo charitas sit vita anime: ꝓm Hugo. dicentez in soliloquio de arra sponse circa principium. Scio anima mea: quia vita tua dilectio est. videtur ꝙ charitas sit ipse deus. ¶ Itez Aug. 83. q. q. 54. Nec quicq̃ melius est rationabili anima nisi de⁹. sed charitas est melior anima: q: per ipsaz coniungitur summe bonitati. ergo charitas est ipse deus. ¶ Item charitas videtur equiualere vite eterne: quia a iusto iudice pro illa redditur vita eterna. Sed non est dare aliquod bonum creatum vnum quod equiualeat vite eterne. Cum ꝓm Boetiũ lib. 3. de consolatio. parum post principium: sit status omnium bonoꝝ aggregatione perfectus. ergo charitas non est aliquid creatuz in anima. ¶ Item spiritussanctus aut per se sufficiens est ad eliciendum meritorios actus: aut non: si non. ergo esset insufficiens motor. ꝙ non est dicendum. si sic est. ergo donum creatum superfluit. ¶ Itẽ Joan. 4. deus charitas est: τ qui manet in charitate in deo manet: τ de⁹ in eo. ¶ Item Aug. 15. li. de trinita. capi. 17. ita dictum est. Deus charitas est: sicut dictũ est: deus spũs est: sed deus est spũs per essentiã. ergo deus est charitas per essentiaz.

Ar p.
Scdo
Tertio.
Quarto
Quito
Sexto.

Cõtra per charitatem fit anime reformatio: sed reformatio non fit nisi forma informante. ergo charitas est forma animaz informans: quod de charitate increata dici non potest. ¶ Item per charitatem anima assimilatur deo. Unde Joan. 3. Uidete qualem charitatem dedit nobis deus pater. τ paucis interpositis sequitur. Scimus qm̃ cum apparuerit similes ei erimus. in quo dat intelligere ꝙ ad illam assimilationem venimus per charitatem: sed assimilatio non fit sine forma inherente. ergo charitas est forma inherens: quod de charitate increata dici non potest. ¶ Itez anima spirituali vita per aliquid viuit formaliter: quia omne viuens viuit per aliquã formã informantem: sed anima viuit non spiritualiter per charitatem increatã tanq̃ per formã informãtez: ergo oꝫ ponere in aĩa charitatẽ creatã p quã formalr viuat.

In opm

Respondeo ꝙ Magister videtur fuisse huius opinionis ꝙ non sit in anima aliqua charitas creata: nisi ꝓm ꝙ charitas accipit pro actu: sed vult ꝙ spiritussanctus sit ipsa charitas: per quã actũ dilectionis elicimus. quia enim voluntas est nobilissima potentia in anima τ alias mouẽs: ideo q̃uis spiritussanctus perficiat alias potentias per habitus creatos. tamẽ voluntatem perficit per seipsum: non sicut forma inherens: sed

Rñsio. Opio magistri sniaruz.

Cōtra rens:ſʒ ſicut finis ⁊ exēplar ⁊ motor. ¶ Sed hec opinio mō a magrīs cōīter nō tenet:q2 rōnabilis nō eſt:⁊ videt appropinqre errori Pelagij. Nō eniʒ Pelagius intēdebat a meritorio actu volūtatis excludere gñalē dei īfluētiam ſine qua nulla creatura exire pōt in ſuā operationeʒ: ſʒ pdicta opinio vltra pdictā influentiā nihil videt ponere in volūtate niſi ſuā nālē vtutē: vel diſpōnē quā per illā pōt acqrere qđ ſit neceſſariū ad meritoriū velle. ¶ Sed

Eua° forte dices q ad eliciēdū meritoriū velle ſpūſſanctus nō tm̄ influit gñaliter: ſʒ volūtatē mouet ſpeciali motione: qđ ſufficit ad eliciēdū actum volūtatis meritoriū:⁊ ad h vt volūtas ſit deo chara. ¶ Sed q hec rñſio ſit inſuffi-

Cōtra ciens oſtendo ſic. Uolūtas eni iuſti non tm̄ eſt deo chara dū eſt in actu:ſʒ etiā dum nō eſt in actu: vt pʒ in ſomno. Cū ergo tūc nō moueat illa ſpeciali motiōe a ſpūſancto. nihil eſt in ea qre ſit deo chara niſi nā ſua vel diſpō ex nālibus acqſita. Si aūt dicas q ex illa motione remanet in ea aliqua habitualis diſpō:per quā remanet deo chara il-

Alia eua° laʒ voco ego hītū charitatis. ¶ Sed forte dicis q nulla remanet talis diſpō in volūtate:⁊ tñ remanet deo chara per grāʒ que eſt in eſſentia aie: que neceſſaria eſt ad hoc: vt ſpūſſanctus moueat volūtatē illa ſpāli motione: que regrit ad hoc q in voluntate cauſet meritorium velle.

Cōtra ¶ Sed ↄtra hanc rñſionē arguo ſic. Aug. 15. de tri. c. 18. dicit de charitate q ſola eſt que diuidit inter filios regni eterni:⁊ filios pditiōis eterne. Ex quo ſequit q pro nullo tpe eſt hō deo char° ſine charitate:⁊ q grā eſt realiter idem cum ea:aut ſaltē ab ea nunq̄ ſeparat:quoꝝ ↄtraria includis in tua rñſione:cum in voluntate dum actu non agit:nullus ſit charitatis actus:⁊ tu neges charitatis habitum. ¶ Si aūt dicas q poſitio tua nō includit gratiā eſſe ſeparatā a charitate pro quocūq tpe:q2 p grāʒ volūtas habet habitualr ſpmſctm̄:qui eſt charitas: ſic dicendo:quāuis vocetenus neges habituʒ charitatis. tamen realiter ponis ipm̄.q2 habitus charitatis nihil aliud eſt q̄ habitus p quē a voluntate habet ſpūſſctūs vt oñdet li. ij. in illa qōne. Utrū grā ⁊ charitas realiter idem ſint.

Opio ſcda Charitas eſt aliqd creatū in anima. ¶ Propter pdicta ⁊ ea que ad ſcdam partē qōnis ſunt allegata. Dico q charitas eſt aliqd creatū in aia. eſt enim habitus a ſpūſctō voluntati infuſus quo habilitat ad diligendū deuʒ pp ſe:⁊ ſup oia:⁊ primū pp deū. Sed h totum cōpoſitū ex voluntate ⁊ charitate:qđ eſt vnū per accidēs non pōt per ſe ſufficienter determinare ad ipſum charitatis actū ⁊ ſe mouere illo motu:q2 nulla res per ſe pōt ſufficiēter determiare ⁊ mouere ad ↄſecutionē ſui finis:q2 finis vniuſcuiuſq rei nobilior eſt illa re. Uñ Aug. 7. de tri. c. 3. Pluris pendit ſemp pp qđ aliqd fit:q̄ illđ pp qđ aliud fit. Et infra. cap. x. dicit q pma vincuntur a ſūmis: ſūma vocans fines. Uñ res nāliter opantes ab inſtitutore nature:ad ſuos fines determiate ſunt:⁊ ad opatiōes qb°ↄſequunt illos fines: quos nō exequerent niſi principalr opante actore nature ⁊ alie vtutes a charitate p ſuos act° ordinant in finē ſuū in vtute actus ſuperioris:q eſt act° charitatis. Cuʒ ergo cōpoſitū ex charitate ⁊ volūtate moueat actu charitatis ad ↄſecutionē ſui finis:imo ille act° ē directa motio ad finis ↄſecutionē:nō pōt p ſeſe determinare ſufficiēter ad actū charitatis:nec ſe illo motu mouere:⁊ q2 voluntate charitate formata:non eſt aliquis motor ſuperior:in cui° vtute poſſit ſe ſufficiēter determinare ad actū ſuū:⁊ ipm̄ elicere niſi de°: Jđ ad h regrit motio ſpūſſctī tanq̄ pncipalr agētis. Et q2 actus predictus eſt oib° alijs actib° aie nobilior:⁊ eoꝝ ⁊ oium anime habituū finis ſub deo. iō ad eliciēdū illū actū nō tm̄ regrit general motio ſpūſſctī ſicut ad alios actus:ſed regrit motio ſpālis. Ad tria tñ neceſſarius eſt in volūtate charitatꝫ hit° ad h. ſ. vt p ipʒ volūtas ēt nō actu agēs hēat ſpm̄ ſctm̄:ita vt ſibi hitualr vnita remaneat. ⁊ ad h vt ſit pmpta ⁊ digna ſuſcipe ei° motionē:⁊ ad h vt i mouēdo ſe ad bonum actū efficaciter coopet motioni pncipal motoꝝ.

Ad p̄ᵐ. Ad p̄ᵐ in opᵐ cū dr̄ q ſicē aia ē vita corpis:ita de° eſt vita aie ⁊c. Dico q ſilitudo attēdit q̄tū ad rōneʒ cāe in gñali nō in ſpāli:q2 de° eſt vita aie final ⁊ effectia ⁊ exēplarʒ:ſʒ nō foꝛalis. Aia vō eſt foꝛalis cā vite corpis. Et iō nō viuificat p formā aliā.

Ad 2ᵐ. p° rñſio T.c.24 ¶ Ad 2ᵐ cū di q charitas ē melior q̄ ipſa aia ⁊c. pōt dici ſʒ aliquos q nō cōpant in bonitate:q2 ſʒ phs. 7. phy. Aliq̄ nō cōpant in re q̄ nō dr̄ vniuoce de illis. Uñ vox ⁊ color nō cōpant i albedie: bonitas āt nō dr̄ vniuoce de charitate ⁊ aia:q2 aia dr̄ bona inq̄tū apta nata eſt eē pticeps ſūmi boni p cognitioneʒ ⁊ amorē. Charitas aūt dicit bona inquātuʒ eſt rō participandi ſummū bonum. Anima enim eſt capax ſummi boni per charitatē:⁊ ideo ſicut animal ⁊ dieta non cōparatur in ſanitate ita anima ⁊ charitas nō cōparant in bonitate.

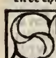
Alia rñſio ⁊ melior. ¶ Poteſt tñ aliter dici ſm aliquos:cum enim bonum ſit de generalibus intētionibus ita vt ↄuertat cum ente quecūq cōparant in entibus:cōparant in eſſentiali bonitate:ſed charitas ⁊ anima in entitate cōparantur. Cum enim aia ſit ſubſtātia ⁊ charitas ſit accñs:poſſum° dicē q aia plus hēt de entitate q̄ charitas:⁊ ex ↄñti plꝰ hēt de bonitate eēntiali q̄ ipſa charitas. Jn bonitate tñ moris nō cōparant:q2 aia dr̄ bona bonitate morali. Jnq̄tuʒ eſt ſbm hui° bonitatis. Charitas aūt nō pōt dici bōa iſta bonitate:niſi inq̄tum eſt rō qua aia eſt moralr bona. Uel dic q ſicut aia melior eſt bonitate eēntiali q̄ charitas:ſic charitas melior eſt bonitate moris q̄ aia:q2 eſt forma bonitatis moralis. Uñ bona eſt formalr p ſeipaʒ. Aia aūt p eā. cui ↄcordat qđ dicit phs. 3. thop. q iuſtitia melior eſt iuſto. Cuʒ eniʒ aliq̄ duo ita ſe hñt ad aliqd vnuʒ: q vni illoꝝ ↄuenit p eēntiā:alteri p pticipationē: comparabilia ſunt aliquo mō in illo.

Ad 3ᵐ. ¶ Ad 3ᵐ cū dr̄ q charitas equalet vite eterne ⁊c. Dico q charitas creata p ſe nō equalet vite eterne:cū ſit pe ei°:ſʒ ex diuina liberalitate:que h ſtatuit:ſicut denari°:q̄uis ſit iferior ſm eēntiā: q̄ panis:tñ ex ſtatuto equalet vni pani:ita q vnus panis hētur pro vno denario. ¶ Uel pōt dici q vita eterna reddit hñti charitatē:⁊ in ea pſeueranti pncipalr pp ipſius charitatis originē que eſt ſpūſcūs q eſt pncipalis motor in actib° q fiunt ex charitate:⁊ hētur p charitatē: q2 cuʒ charitate ei° pſona dat.

Ad 4ᵐ ¶ Ad 4ᵐ dico q charitas creata regrit in aia nō pp inſufficiētiā motoris q eſt ſpūſcūs:q2 ipſe efficit formā illā:ſed pp iſufficiētiā aie q̄ ſine charitate creata nō poſſʒ ſe ſufficiēter i deū mouē p amorē:⁊ ſi tm̄ moueret ab alio:⁊ nō mouēt ſe:nō vr̄ q i illo motu mēret.

Ad 5ᵐ. ¶ Ad 5ᵐ cū dr̄ q de° charitas eſt. Dico q veꝝ ē charitas icreata:⁊ p charitatē creatā dr̄ hō manē i charitate icreata q eſt de°:p h q aia charitate foꝛata puerſari conat in itimis dei p amorē.

Ad 6ᵐ ¶ Ad 6ᵐ cū dr̄ q ita dictū eſt de° charitas eſt:ſicut dr̄ deus ſpūs eſt:dico q verū eſt de charitate increata. ¶ Queſtio. II.

Ecūdo qrit vtruʒ charitas creata ſit ex charitate diligēda:⁊ vr̄ q non: q2 Aug°. p li. đ doc. xpī. circa meᵐ nō narrat niſi q̄tuor diligēda ex charitate. ſ. deū:aiaʒ nr̄aʒ: primū:⁊ corp° nr̄ʒ. Ar̄ p.

Scđo ¶ Jtē nulla foꝛa exceptis illis q̄ dñr p° itētiōis denoiat ſe. Uñ albedo nō dealbat: ſʒ dilectio nō eſt de pmis itētionib°. ḡ dilectio nō diligit.

Tertio ¶ Jtē fides nō credit. nec ſpes ſpat:ḡ a ſili charitas nō

Quārto amat. ¶ Jtē ſi dilectio diligeret alia dilectiōe diligeret: pari rōne ⁊ illa 2ª dilectio 3ª dilectiōe diligeret. Et ſic eēt

Quīto. pceſſus in ifinitū:qđ eſt icōueniēs. ¶ Jtē viſuʒ nō reflectit ad videndum perfectionē propriā. ergo ſilr nec affectus ad diligendam perfectionē ſuā que eſt charitas.

Jn opᵐ Cōtra Aug. li. 7. de tri. c. 8. Nemo dicat nō noui qd diligā:diligat frēʒ ⁊ diligat ipſam dilectioneʒ. ¶ Jtē nō eſt pfecta cognitio niſi cognſcēs cognſcat ſe cognſcē. ḡ a ſili nō eſt pfecta dilec° niſi diligēs diligat ſe diligē.

Sup pᵐ. J

Rñsio Charitas est ex charitate diligenda: q: bonũ qd nobis vel proximo volumus

Respõdeo ꝙ charitas diligenda est ex charitate: q: diligere est velle bonum. Unde ⁊ illum diligo siue me siue alium cui bonum volo: ⁊ etiam bonum diligo qd volo mihi vel proximo. Sed loquẽdo de dilectione primo modo charitas creata nõ est diligenda ex charitate: q: ſm phm. 8. ethic. 2. c. Amabile diuidit in bonum. i. honestum ⁊ delectabile ⁊ vtile: sed ex charitate non debeo velle charitati: cum vti non possit bonũ vtile neqꝫ bonum delectabile: cum delectari non possit. Neqꝫ bonum honestum: cum per se tale bonuꝫ disponat res ad fruendum deo: vel sit obiectum quo fruendum est vel ipsa fruitio ⁊ ipsa charitas frui non possit. ¶ Sꝫ loquẽdo de dilectione scdo modo sic charitas diligenda est ex charitate: q: ex charitate debeo mihi ⁊ ꝓximo velle charitatis habitũ ⁊ actũ ⁊ augumẽtũ ⁊ ꝑfectionem.

Ad pᵐ

Ad primuꝫ in oppositũ dico ꝙ cum Aug. nominat illa quattuor diligẽda ex charitate sub noĩe dei ⁊ ꝓximi: debet intelligi etiam rõ qua diligunt. s. charitas: vel loquit de diligibilibꝰ ex charitate ſm ꝙ illud diligo cui bonum volo. ¶ Ad 2ᵐ cum dr ꝙ nulla forma exceptis primis intẽtionibus denominat se ⁊c̃. Dico ꝙ videt hoc esse falsum ſm Aug. 7. de trini. c. 2. qui dicit. ꝙ absurdum est dicere candidum non esse candorẽ. Uel põt dici ꝙ si illa ꝓpositio quã tu assumis vera est ꝙ hoc est loquendo de reflexione que est ex natura forme: q: loquẽdo de reflexiõe que est ex natura subiecti: sic etiam denoĩare se bene ꝯuenit aliquibus alijs formis q̃ꝫ intẽtionibus primis: ⁊ q: homo per voluntatem reflectit super se: ⁊ charitas est in voluntate: ideo homo ex charitate põt diligere suam charitatem. ¶ Ad 3ᵐ cuꝫ dr ꝙ fides non credit ⁊c̃. Dico ꝙ non est simile: q: fides ⁊ spes ſm ꝙ accipiunt pro actibus non distinctis ab actibus habituũ infusoꝝ non habet rõnem obiecti actus credendi ⁊ actus sperãdi: q: credere ⁊ sperare non sunt nisi respectu rerum absentiuꝫ. Unde Aplus ad Hebr. xj. Fides est substãtia rerum sperandarũ argumẽtũ non apparẽtium. Sed actus fidei ⁊ spei presentes sunt ipsi anime. Unde ſm Aug. xiij. de trini. c. j. rerum absentiuꝫ presens est fides. ⁊ rerũ que foris sunt intus est fides: ⁊ reruꝫ que non vident videt fides: ⁊ ideo fides nõ debet credi: nec spes sperari ꝓprie loquẽdo de actu credendi ⁊ sperandi: sed in charitate saluat ratio obiecti charitatiue dilectionis. s. ratio boni. Et ideo charitas põt ⁊ debet ex charitate diligi. ¶ Ad 4ᵐ cum dr ꝙ si charitas diligeret alia dilectione diligeret ⁊c̃. Dico ꝙ ſm ꝙ charitas diligitur vt obiectũ sic alia dilectione diligit: q̃ꝫ ꝓximus: ⁊ si illa dilectio diligi debeat vt obiectũ alia dilectione in numero diligeret: ⁊ sic in infinitũ ſm similitudinẽ qua dicimus ꝙ numerus est augibilis in infinitum: hoc est ꝙ semp põt ꝓcedi sine fine: ⁊ tñ totum acceptũ semp est finitum: nec est hoc incõueniens in actibus voluntatis ⁊ intellectus. Unde ⁊ Auic. 3. metaphy. ca. de relatione. ꝓcedit ꝙ relationes que sequnt actus anime possunt multiplicari in infinitũ. ¶ Ad 5ᵐ cum dr ꝙ visus nõ reflectit ad videndum ꝑfectionem ꝓpriã ⁊c̃. Dico ꝙ non est simile de potẽtijs organicis: ⁊ de intellectu ⁊ voluntate: que sunt potentie non organice: q: virtus apprehẽsiua alligata organo: mediãte organo cognoscit: cum ergo organum nõ sit mediuꝫ inter ipsam ⁊ actum suuꝫ: nec inter ipm ⁊ organũ suuꝫ: nec inter se ⁊ essentiã suã: non cognoscit actum nec organum suum: nec seipsam. ⁊ hanc rõnem adducit Auic. 6. nãlium li. 5. c. 2. ad ꝓbãdum ꝙ intellectus nõ cognoscit per organũ. Uolũtas aũt nõ est virtus organica: ⁊ ideo velle põt actuꝫ suuꝫ. ¶ Preterea actus videndi nõ ita habet rõnem visibilis: nec actꝰ audiẽdi rõnẽ audibilis: sicut dilectio rationeꝫ diligibilis: quia ratio diligibilitatis est bonuꝫ. Dilectio autem est bona. Questio. III.

Ad 2ᵐ Forma quõ põt se denoĩare

Ad 3ᵐ

Ad 4ᵐ

Ad 5ᵐ

Tertio querit vtrum per charitatem creatam deus imediate diligat in via. ⁊ videt ꝙ nõ: q: ſm Aug. x. de trini. ca. j. Firmissime nouimus amari nisi nota nõ posse. Sed deꝰ imediate non cognoscit in via: ergo nec imediate diligit. ¶ Item beatitudo ꝯsistit in immediata dei cognitione: ⁊ dilectione. ergo si pma pars beatitudinis nõ habet in via: ergo a simili nec alia. ¶ Item lib. lxxxiij. q. q. xxxv. nullũ bonũ ꝑfecte noscit: qd non ꝑfecte amat: ḡ bonuꝫ qd nõ ꝑfecte cogñscit: nõ ꝑfecte amat. ḡ a sĩli cũ deꝰ in via imediate nõ cogñscat: deꝰ ĩ via imediate nõ diligit.

Ar p

Scdo

Tertio

In opᵐ

Cõtra Aug. 8. de trini. c. 8. Ecce iam potes notiorem hẽre deum q̃ꝫ frẽm: sed frẽm imediate cognoscimus: ergo ⁊ deuꝫ: ergo a simili ⁊ ipm imediate diligimus. ¶ Item p lumẽ a sole corpali influxũ imediate videt sol corpalis: ḡ silr p lumẽ charitatis a deo influxum imediate videt deus. ergo a simili ⁊ imediate diligitur.

Rñsio Etiam in via deꝰ imediate diligit p charitatẽ creatam.

Respõdeo ꝙ per charitatem creatam deus imediate diligit etiam in via: q̃uis de lege cõmuni nõ cognoscat a nobis in via nisi mediate: q: enim voluntas altior est potẽtia q̃ꝫ intellectus. vt inferiꝰ loco suo ondet. Et q: actio voluntatis incipit vbi intellectus actio terminat: q: actiones eoꝝ sunt per ordinem se habentes: ideo illud qd debiliter cognoscimus: qñqꝫ fortiter diligimus: ⁊ qd cognoscimꝰ mediate diligimus imediate: eo ꝙ ꝓpter rõnes pdictas magis ascẽdit actio volũtatis q̃ꝫ intellectꝰ. Uñ in cõmẽto sup illud vbũ calidũ acutũ ⁊ supferuidũ: qd scriptũ ẽ. 7. c. ange. hier. dr dilectio supemiet scie: ⁊ maior est itelligẽtia. plus. n. diligit q̃ꝫ itelligat: ⁊ appropiquat dilecꝰ ⁊ itrat: vbi itell's foris ẽ.

Ad pᵐ

Ad primuꝫ in oppoᵐ cuꝫ dr ꝙ deꝰ imediate nõ cognoscit ĩ via ⁊c̃. Dico ꝙ ex h cõclo nõ seqt: q: pp rõnes dictas in corpe qõnis: altiꝰ ascendit actio volũtatꝫ q̃ꝫ itellectꝰ. ¶ Ad 2ᵐ cũ dr ꝙ pᵃ pars btitudinis nõ hẽtur in via ⁊c̃. Dico ꝙ alr iudicandũ est de cognitione quã hẽmus de lege cõi de deo in via: ⁊ dilectiõe: q: illa cognitio est enigmatica: ⁊ dispõ ad visionẽ que dispõ cuꝫ visiõe nõ remanebit: ⁊ iõ nõ est aliqd de essentia btitudinis: sꝫ dilectio qua deũ diligimꝰ est dispõ q̃ pficiet. Uñ dilectio charitatiua qua deũ diligimꝰ est aliq̃ btitudinis ichoatio incõpleta. ¶ Ad 3ᵐ cũ dr ꝙ nullũ bonũ ꝑfecte noscit qd nõ ꝑfecte amat. Dico ꝙ ex h non seqt ꝙ bonũ qd nõ est imediate cognitũ nõ sit imediate amatũ: q: nõ seqt est imediate amatũ: ḡ ꝑfecte amatum. Deũ eñi imediate amamꝰ: nec tñ ĩ via ipꝫ ꝑfecte amamꝰ. ¶ Argᵃ ad partẽ aliã: q̃uis rõne pncipalis ꝯclõnis eẽnt ꝯcedẽda: tñ q: ad illã ꝯcludẽdũ vnã falsaꝫ ꝯclõnẽ apparẽter ꝯcludũt ⁊ defectiue: iõ soluenda sunt. ¶ Ad pᵐ cũ dr ꝙ notiorẽ potes hẽre deũ q̃ꝫ frẽm ⁊c̃. Dico ꝙ h dꝫ intelligi de certitudĩe cognitiõis ex pte cogniti: nõ ex pte cogñscẽtis: q: deꝰ q̃tũ est ex pte sua certiꝰ est cogñscibilis q̃ꝫ aliq̃ creatura. ¶ Uel si h referit ad certitudinẽ ẽt ex pte cogñscẽtis: tũc intelligendũ est q̃tũ ad intẽtiões gñalissimas que analogice dñr de creaturis ⁊ de deo: que sũt ens vnũ veꝝ bonũ. Certiꝰ eñi cogñsco eẽ aliqd ens: ⁊ eẽ aliqd bonũ: q̃ꝫ ego cogñscã frẽm meũ. ¶ Ad 2ᵐ cũ dr ꝙ p lumẽ a sole corporali influxum inmediate videtur sol corporalis ⁊c̃. Dico ꝙ nõ est simile: quia sol corporalis magis est ꝓportionatꝰ nãli vtuti oculi corpalis: q̃ꝫ ipse deꝰ vtuti intellectꝰ nr̃i quã de lege cõi hẽt in via: q: sicut dicit apl's. j. ad Thim. vlt. lucẽ hitat iaccessibilẽ: volẽs dicẽ ꝙ ad ipꝫ nõ attingit itellectꝰ nr̃ imediate vidẽdo: nec p solã vtutẽ nãe: neqꝫ p cõem grãm vie. Questio quarta.

Ad 2ᵐ

Ad 3ᵐ

Argᵃ in oᵐ resoluuntur

Ad pᵐ

Ad 2ᵐ

q **Uarto** querit vtrũ nõ hñs charitatem scire possit qd est charitas. Et vr ꝙ nõ. q: Aug. 12. sup Geñ. circa pncipiũ loquẽs de triplici visione dicit ꝙ cognitio itellectual' est q̃ dilectio intel

Ar p.

lecta conspicit: ꝛ eas res continet que non habent imagines sui siles que nõ sint ꝙ ipĕ. ergo vbi charitas nõ est per essentiã: nõ est per siſitudinẽ. ergo nõ hñs eaꝫ nõ põt scire qd est ipsa: qꝛ oẽ qd cognoscit̃ per suã essentiã vel siſitudinẽ cognoscit̃.

Scdo T.c.14 ¶ Itẽ nõ hñs charitatẽ nõ põt scire qd sit charitas per spẽm innatã: qꝛ ſm phm.3.de aia. Aia ante receptionẽ spẽꝛ est sicut tabula rasa in qua nihil est actũ ꝛ scriptũ nec cognoscit eam per essentiã: cũ non habeat eã: nec p spẽm acqsitã: qꝛ intell's non acqrit spẽs nisi per ministeriũ sensuũ: ꝛ charitas nõ cadit sub sensu. ergo non habẽs charitatẽ nullo mõ cognoscit qd est ipsa.

Tertio. T.c.33. ¶ Itẽ ſm phm.2.de aia. Per cognitionẽ actuũ deuenimus in cognitionẽ potẽtiaꝝ. ergo siſr in cognitiõe habituũ. sꝫ nõ possumus scire qd est actus charitatis: qꝛ tunc sciremus ipsum distinguere sub certitudine ab actu dilectionis acqsite. ergo siue hõ habeat charitatẽ siue nõ: nõ põt scire qd est charitas.

Quãto ¶ Item sciẽs qd est aliqua res põt ipsam recognoscere sub certitudine vbi est: sꝫ hõ habens charitatẽ nõ recognoscit ipsam esse in se sub certitudine: qꝛ vt dr̃ Eccl'a.9. Nescit hõ vtruꝫ odio vel amore dignus sit. ergo homo siue habeat charitatem siue non: non potest scire quid est charitas.

In opm Cõtra desideriũ sequit̃ cognitionẽ: sꝫ ꝯtingit qñqꝫ ꝙ nõ hñs charitatẽ desiderat eã habere. ergo nõ hñs charitatẽ põt scire qd est charitas. ¶ Itẽ Aug.8.de tri.c.7. Nõ põt diligere quẽ iustũ esse credit ob hoc ipm ꝙ iustũ esse credit si qd sit iustus ignorat. Sed aliqñ nõ hñs charitatẽ diligit aliũ: qꝛ credit ipꝫ habere charitatẽ. ergo scit qd est charus ꝛ qd est charitas. ¶ Itẽ nõ hñs iustitiã põt scire qd est iustitia. Multi.n. iniusti sciunt ꝙ iustitia est reddere vnicuiqꝫ quod suum est. ergo a simili non habens charitatem potest scire quid est charitas.

Rñsio Nõ hñs charitatẽ põt scire qd sit charitas incõplete. Respondeo ꝙ nõ hñs charitatẽ põt scire qd ẽ charitas. Ad cui⁹ intelligẽtiã sciẽdum ꝙ cognitio illi⁹ rei ad quã significandã iponit̃ hoc nomẽ charitas: que est amor exñs in volũtate hñs sufficientẽ rectitudinẽ seu bonitatẽ q̃tuꝫ ad aliqd est nobis Inata: ꝛ q̃tũ ad aliqd acqsita. Sed cõplete a non habẽte charitatẽ cognosci nõ põt nisi per reuelationẽ vel doctrinã. In gñali eni.s.inq̃tũ est amor boni est nobis innata. Innata est.n. in nobis cognitio boni in gñali: ꝛ etiã amoris. Inquãtũ aũt est habit⁹ habilitãs volũtatẽ ad diligẽdũ deũ ꝑpter se. ꝛ sup oĩa ei⁹ cognitio acqri põt: per inuestigationẽ etiã a nõ hñte charitatẽ que inuestigatio dꝫ incipere ab obo. Cũ.n. inatũ sit hõi scire ꝙ nõ est amor habens sufficiẽtẽ bonitatẽ nisi sit amor boni. Ex h̃ põt inuestigãdo ꝯcludere ꝙ nõ hꝫ sufficiẽtẽ bonitatẽ nisi sit amor summũ boni. ꝛ talis qui debet̃ summo bono. Sed inuestigãdo põt hõ scire ꝙ summe bonum dꝫ amari a nobis ꝑp se ꝛ sup oĩa. g̃ per inuestigationẽ põt nõ hñs charitatẽ cognoscere ꝙ res quã significat hoc nomẽ charitas ẽ amor summi boni ꝑpter se: ꝛ sup oĩa. Et qꝛ p cognitionẽ actus cognosci põt habit⁹ eius: seq̃t ꝙ non hñs charitatẽ inuestigãdo cognoscere põt qd est habitus p̃dicti amoris. Et qꝛ habit⁹ nõ hꝫ sufficiẽtẽ bonitatẽ: nisi reddat habẽtẽ dignũ vita eterna qd habitui acqsito nõ ꝯuenit. ꝛ hoc non habẽs charitatẽ cognoscere nõ põt per nãlẽ inuestigationẽ: sequit̃ ꝙ cõplete nõ põt cognoscere qd est res: quã significat h̃ nomẽ charitas nisi p reuelationẽ vel p doctrinam sine quorum altero etiam cognoscere non potest: qꝛ ad talẽ reꝫ significandã sit impositũ hoc nomẽ charitas.

Ad pm. Ad pmũ in oppositũ cũ dr̃ ꝙ charitas nõ hꝫ siſitudinẽ aliã a se ꝛc̃. Dico ꝙ verꝫ est loquẽdo de alia siſitudine q̃ꝫ sit siſitudo actus ꝛ obiecti: sꝫ qꝛ habitus relucet in actu: ideo per cognitionẽ actus põt itell's inuestigãdo ꝯcipere qd est habit⁹. Et qꝛ etiã act⁹ aliquo modo ꝟtualiter est in obiecto ꝛ in po⁹: qꝛ actus specificatur per obiectum: ideo per cognitionẽ obiecti potest homo inuestigando cognoscere qd est actus debit⁹ respectu talis obiecti. Ad cognoscenduꝫ ergo qd est charitas non est necessaria alia siſitudo q̃ꝫ cognitio obiecti ꝛ actus. Et ita mediate per illã siſitudinẽ: qua cognoscimus obiectũ ꝯcipere possumus qd est charitas. ¶ Ex p̃dictis pꝫ rñsio ad 2m. Ad 2m.

¶ Ad 3m cũ dicit̃ ꝙ non possumus scire: qd est actus charitatis ꝛc̃. Dico ꝙ falsum est. ꝛ cũ dicis postea ꝙ tunc sciremus ipꝫ distinguere sub certitudine ab actu dilectiõis acquisite. Dico ꝙ nõ oꝫ nisi q̃tũ ad spẽm suã. cum eni sciamus qd est actus charitatis ꝛ qd est actus dilectionis acqsite sub certitudine: scimus ꝙ actus charitatis nõ est actus dilectionis acqsite. ꝛ tñ in actu singulari ꝑpter siſitudinẽ actus dilectiõis acqsite cũ actu charitatis ꝛ debilitatẽ cognitionis nostre non possumus de lege cõmuni distinguere sub certitudine inter actũ charitatis ꝛ acqsite dilectiõis: Sicut q̃uis sub certitudine sciamus ꝙ in mustella nõ est variolus: tñ pp nimiã siſitudinẽ debilis cognitio in singulari nõ põt distinguere sub certitudine vnũ ab alio. Hoc aũt eã exẽpli dictuꝫ est. Ad 3m.

¶ Per h̃ pꝫ rñsio ad 4m: qꝛ q̃uis sciam certissime qd est mulus: tñ si esset aĩal multũ siſe mulo: vt gr̃a exẽpli. Ponat̃ vn⁹ magnus asinus: hõ debilis visus nesciret qñ videret mulũ vtꝝ esset mulus vel magnus asinus: ita q̃uis hõ sciat sub certitudine: qd est actus charitatis: tñ pp siſitudinẽ ei⁹ cũ actu acqsite dilectiõis ꝛ debilitatẽ sue cognitionis: nescit sub certitudine vtrũ illa dilectio quã hꝫ in se sit act⁹ charitatis vel delectiõis acqsite. Ad 4m

¶ Questio. V.

Quinto querit̃. Utꝝ aliqs in hac mortali vita possit scire se charitatẽ habere certa scĩa. Et vr̃ ꝙ sic: qꝛ ſm Augm.13.de tri.ca.2. Suã qsqꝫ fidẽ apud seipꝫ videt. ergo a siſi ꝛ suã charitatẽ. Ar p̃.

¶ Itẽ phs.2.poster̃. Incõueniẽs est nos hr̃e nobilissimos habit⁹ ꝛ nos lateãt. ergo cũ charitas sit nobilissim⁹ habit⁹ nõ latet hñtẽ. Scdo T.c.27.

¶ Item Aug.8.de tri.c.8. Magis qs nouit dilectionẽ qua diligit q̃ꝫ frẽ quẽ diligit. g̃ cũ frẽꝫ nr̃uꝫ certitudinaĺr cognoscamus. videt̃ ꝙ hñs charitatẽ sciat se hr̃e eã certitudinaĺr. Tertio.

¶ Itẽ hꝫ Aug.x.de tri.c.9. cũ dr̃ mẽti. Cognosce teipaꝫ: eo ictu quo intelligit qd dictuꝫ est: teipsam: cognoscit seipsam: nec ob aliud q̃ꝫ eo ꝙ sibi pꝛesens est: ergo siſr cum in habẽte charitatẽ: charitas sit anie pꝛesens: aĩa illa in se ipsa cognoscit charitatẽ. Quãto

¶ Itẽ Jo.in pma cano.sua.c.2. Qui diligit fratrem suum in lumine manet. charitas ergo lux est. Unde videt̃ ꝙ sicut lux corporalis a visu corporali põt cognosci esse vbi est: ita videt̃ ꝙ charitas possit cognosci esse in ipsa aia: ab ipsa aĩa in qua est. Quĩto.

¶ Itẽ intellectus scit se habere sub certitudine speciẽ illi⁹ rei quã intelligit. ergo a simili homo potest scire sub certitudine se habere habitũ charitatiue dilectionis qua amat. Sexto.

In opm Cõtra Eccl's.9. nescit homo vtrum odio vel amore dignus sit. ¶ Item Joan.15. Maiorẽ hac dilectionẽ nemo habet q̃ꝫ vt aĩam suam ponat qs pro amicis: sed per hoc maximũ signum non põt homo esse certus se habere charitatẽ: cum heretici quãdoqꝫ sustineant mortem intendentes mori propter deum. ergo non potest homo certus esse se charitatẽ habere nisi per reuelationem. ¶ Item carere remorsu ꝯscientie maximum signum est habẽti charitateꝫ. ꝛ tamen per hoc non potest homo certus esse se charitateꝫ habere cum dicat apostolus.j.corinthi.4. Nihil mihi conscius sum: sed non in hoc iustificatus sum. ergo ꝛc̃.

Rñsio Nullus mõ potest scire se hr̃e charitatem: nisi ex reuelatione. Respondeo ꝙ nullus homo in hac mortali vita potest scire certa scientia se charitatem habere nisi per reuelationẽ ꝛ ratio huius est: qꝛ ſm phm.p̃.phyſi.tex.cõm.2. Innata est nobis via ex notioribus ꝛ certioribus incertiora nature ꝛ notiora:

hec est incertiora & notiora simpliciter. Ea autez que nobis sunt notiora: sunt illa que magis appropinquant ad cognitioné insensibilé: qꝛ intellectus noster ſm statuz vie & de lege cõmuni a cognitione sensibiliũ procedit ad intelligibiliũ cognitioné. hinc est ꝙ in hac mortali vita de lege cõmuni non venimus in cognitioné habituum nisi per actus & obiecta: & ideo illum habitũ qui habet actuz qué sub certitudine possumus recognoscendo distinguere ab actu cuiuslibet alterius habit⁹: possumus scire nos habere certa scientia & illum habitũ cuius actũ non possumus sub certitudine recognoscẽdo distinguere ab actu cuiuslibet alterius habitus non possumus scire nos habere certa sciẽtia de lege cõmuni. Talis auté habitus est charitas: qꝛ enim actus charitatis importat diuinam acceptationez: que nos latet: & qꝛ magna est similitudo iter actum charitatis: & acquisite dilectionis: & nostra apprehensio intellectualis debilis est ꝓpter aggrauationé corporis corruptibilis: & lumine nature non põt in supernaturalium cognitioné & lumen cõmunis gratie ex diuina ordinatione non ordinatur ad nos certos faciẽdos de nostra iustitia: et hoc propter nostram humiliationez: ideo actum charitatis nõ possumus de lege cõmuni recognoscendo distinguere sub certitudine ab actu dilectionis acquisite in singulari. Ex quo sequit̃ qḋ supra dictuz est: ꝙ in hac mortali vita non possumus cognoscere certa sciẽtia nos charitatem habere nisi per reuelationem.

Ad pᵐ. **Ad primuz** in oppositũ. Respõdeo ꝙ non est simile de fide & charitate: qꝛ actus fidei non hꝫ tantã similitudiné cum actibus alioꝝ habituum: sicut actus charitatis cum actu dilectionis acquisite. vel potest dici ꝙ sicut ꝓpter similitudiné actus charitatis cum actu dilectionis acquisite non possumus de lege cõmuni sub certitudine distinguere vnuz ab altero in singulari. & ideo non possumus scire nos habere charitatem: scimus tamé nos habere habitũ dilectionis: ita ꝓpter magnã similitudiné actus fidei cum actu credulitatis acquisite non possumus scire vtꝝ ille habitus: quo credimus sit habitus fidei infuse vel credulitatis acquisite. Scimus tamen nos habere habitum quo credimus.

Ad 2ᵐ. Nos non posse hic nobilissimos hit⁹ & nos latere qño intellr. ¶ Ad 2ᵐ ꝙ arguebat̃ per auctoritaté phi. dico ꝙ intelligenda est auctoritas de habitibus scientiaꝝ nõ virtutuz: qꝛ actus eaꝝ distinctius representat suos habitus ꝙ̃ act⁹ virtutum ꝓpter similitudiné eorum ad actus naturaliũ virtutũ vel acquisitarũ. Vel põt dici ꝙ sicut non sumus certi vtruz habitus quo diligimus sit acquisitus: vel infusus: scimus tñ nos habere habitum dilectionis: ita nõ sumus certi vtruz habitus quo scimus sit acquisitus vel

Ad 3ᵐ. infusus: scimus tamé nos habere habitus sciẽtie. ¶ Ad 3ᵐ cum dicit̃ ꝙ magis quis nouit dilectionez qua diligit ꝙ̃ fratré quem diligit &c̃. Dico ꝙ verum est in generali .s. inquantũ dilectio est: non inquantuz est dilectio chari-

Ad 4ᵐ. Lꝫ aia sit sibi pñs: ñ tñ i spãli cognoscit ex hoc seipsam: tatiua. ¶ Ad 4ᵐ cum dicitur ꝙ anima cognoscit seipsaz qꝛ sibi p̃sens est &c̃. Dico ꝙ per semetipsam cognoscit seipsam in generali .s. in ratione entis. ſm qḋ videtur sentire Auic. 6. nãliuz lib. j. c. j. tamen in cognitione suiipsi⁹ in speciali de lege cummuni non deuenit nisi per actum. Nec tamen ꝓpter hoc sequit̃ ꝙ ipsa aia ipsos habitus cognoscat per ipsoꝝ essentiaz. etiam in generali: dum est in hoc corpore corruptibili. presentialitas enim qua anima presens est sibiipsi cõnaturalior est ꝙ̃ p̃sentialitas qua habitus est ei presens. Et ideo nõ oportet ꝙ si per sui essentiam seipsum cognoscit in generali ꝙ ꝓpter hoc habitũ presenté in ea cognoscat per suam essentiam in generali: imo omné cognitioné quam habet de habitu de lege cõmuni habet per actũ. ostensum est auté supra ꝙ per actũ charitatis nõ possumus cognoscere sub certitudine nos habere habitũ charitatis in speciali: ꝙ̃uis per ipsum scimus nos habere habitum dilectionis. ¶ Ad 5ᵐ cum dicitur ꝙ charitas est lux &c̃. Dico ꝙ ꝙ̃uis sit lux: & multum cognoscibilis quantũ est ex parte sua. tamé debiliter est nobis cognoscibilis ꝓpter aggrauationé corporis corruptibilis ex parte nostra que est vna causa impediẽs reflexionem nostri intellectus imediate super habitus qui sunt presentes in aia. ¶ Ad 6ᵐ dico ꝙ sicut per actuz scimus nos habere speciem qua cognoscimus: ita & habitũ quo ad diligendum prompti sumus: sed nescimus vtruz sit habitus acquisitus: vel ille habitus qui dr̃ charitas. Ad 5ᵐ. Ad 6ᵐ.

Consequenter querit̃ de secundo principali circa qḋ querunt̃ quinqꝫ. ¶ Primo vtrũ charitas possit augeri. ¶ Secũdo vtrum augeat̃ per additionem noue charitatis. ¶ Tertio vtrũ augeatur in quolibet motu. ¶ Quarto vtrũ possit augeri sine fine. ¶ Quinto vtrum ipsa possit diminui.

¶ Questio. I.

Primo ostẽdo ꝙ charitas augeri nõ põt: qꝛ ſm phz. 3. physi. Motus augumenti est in quãtitate: sꝫ charitas non est quid quantũ: imo forma simplex. ergo videt̃ ꝙ augeri non põt. Ar̃ p̃. T. 2. 4. ¶ Item si charitas augeret̃ non posset augeri nisi ſm quantitatez virtutis: sed sic augeri non põt: qꝛ quantitas virtutis attenditur ſm obiecta in que põt virtus: sed quecũqꝫ charitas diligit oĩa diligibilia. ergo nulla charitas augeri põt. Scdo. ¶ Item ſm phm. 7. physi. alteratio non inuenit̃ nisi ſm formas sensibiles: sed augumentum charitatis: si augeret̃: videret̃ esse alteratio cuz esset mutatio ſm qualitaté. ergo cum charitas non sit qualitas sensibilis: videt̃ ꝙ augeri nõ põt. Tertio T. 2. 11. ¶ Ité qḋ per essentiã auget̃ essentialiter mutat̃: sꝫ qḋ eẽntialiter mutat̃ nõ manet idem. ergo si charitas per essentiam augeretur nõ maneret eadem in essentia: quod falsum est. Quãto

Cõtra Aug. in lib. Enchiri. quasi in fine. Minuit̃ cupiditas charitate crescẽte. ¶ Item Aug. 6. de tri. c. 8. In his que nõ mole magna sunt. hoc est mai⁹ eẽ: qḋ est meli⁹: sꝫ charitas in nobis põt meliorari. ꝰ & augeri. ¶ Ité experimẽto didicim⁹ ꝙ act⁹ charitat̃ auget̃ in nobis: sꝫ act⁹ ꝓportionat̃ habitib⁹. ꝰ habit⁹ charitat̃ auget̃. In opᵐ

Respõdeo ꝙ charitas põt augeri: qꝛ quantitas si nõ est pfecta augeri põt. Duplex aũt ẽ ꝙ̃titas .s. molis & v̊tutis: & ſm hoc duplex augumẽtũ .s. ſm ꝙ̃titaté molis & ſm quãtitates v̊tutis. Cũ ergo charitas sit ꝙ̃ta: ꝙ̃titate v̊tutis põt augeri ſm v̊tuté: si non sit in suo termino. Et qꝛ charitas est v̊tus p eẽntiã: ita ꝙ essentia charitatis & sua v̊t⁹ nõ differũt nisi ſm rõné. cõcedendum est ꝙ charitas per essentiam augeatur. Rñsio Charitaté p essentiã augeri

Ex predictis pꝫ rñsio ad pmũ argumẽtũ in oppositũ: qꝛ & si charitas non sit ꝙ̃ta mole: tñ est ꝙ̃ta v̊tute. Ad pᵐ. ¶ Ad 2ᵐ dico ꝙ quãtitas v̊tutis nõ tñmõ mensurat̃ quo ad numeꝝ obiectoꝝ. hoc est ꝙ̃si extẽsiue ſm siĩtudiné ꝙ̃titatis discrete: sꝫ ẽt ꝙ̃tũ ad intẽsioné actus sup idé obiectũ. Et h̃ magis est ſm siĩtudiné ꝙ̃titatis ꝯtinue. & sic auget̃ charitas nõ pmo mõ. Ad 2ᵐ. ¶ Ad 3ᵐ cum dr̃ ꝙ alteratio nõ inuenit̃ nisi ſm formas sensibiles &c̃. Dico ꝙ ibi phs loquit̃ de alteratiõe stricte .s. de illa que cõsistit in abiciẽdo aliquid actualitatis per actioné forme ꝯrie: & sic per se & pmo non est nisi circa formas sensibiles & ptes sensitiue tñ: ꝙ̃uis per accidés sit circa parté intellectiuã & formas itelligibiles aliquas inquãtũ gñant̃ vel ꝯseruant̃ p adiutoriũ formaꝝ sensibiliũ: & partis sensitiue large: tñ loquẽdo de alteratiõe ſm ꝙ se extẽdit ad receptioné rei prius nõ habite: sic bñ est per se circa spirituales substantias & qualitates. & sic bene homo alteratur ſm charitatez cum charitas augetur. Ad 3ᵐ. Alteratio stricte nõ ẽ circa formas sensibiles. ¶ Ad 4ᵐ cũ dr̃ ꝙ illud qḋ essentialiter auget̃ essentialr̃ mutat̃ &c̃. Ad 4ᵐ.

Dico ꝙ

Dico ꝙ essentialiter mutari dupliciter potest intelligi. Uno modo ita ꝙ essentia que mutat̄ desinat esse in parte vel in toto: ⁊ sic aliquid essentialiter augetur ꝙ essentialiter non mutatur. Alio modo ita ꝙ manente prima essentia tota recipiat ipsa aliquod essentiale complementum: ⁊ sic quod essentialiter augetur: essentialiter mutatur. ⁊ sic mutatur charitas cum augetur. Sed ꝙ sic mutatur: non desinit esse illud idē in essentia qd̄ ante erat: sꝫ ꝑ eētiale cōplemētū aliq̄ īꝑfectio que nō erat remouet̄.

¶ Questio. II.

Ar ꝓ.
T.c.1.

Secundo querit̄. Utrum charitas augeat̄ per additionē noue charitatis. Et videt̄ ꝙ non: qꝛ ſm phm. 6. physico. Simplex additū simplici non facit maius: vt si punctus addatur puncto. ergo cuꝫ charitas sit simplex per additionē charitatis non augetur.

Scdo

¶ Item quāto charitas simplicior: tanto virtuosior: qꝛ vt dicitur 17. ꝓpositione de causis. Oīs virtus vnita plus est infinita seipsa multiplicata. sed quāto plus ei additur: tanto plus a simplicitate recedit. Ergo si augeret̄ charitas per additionē noue charitatis cum essentia charitatis augeretur: virtus eius diminueret̄: qd̄ falsum est.

Tertio.
T.c.49

¶ Iteꝫ ſm phm. 7. metaphy. ex duobus existētibus in actu non fit vnum per essentiā. ergo ex ꝑma charitate ⁊ alia que adderet̄ non posset fieri vnum per essentiā: sed aliter non posset augeri charitas per additionē noue charitatis. ergo per illum modū charitas non auget̄.

Quāto
In ꝑnº

¶ Item auctor 6. principioꝝ. Forma est simplici essentia cōsistens: sed si charitas augeret̄ per additionē noue charitatis iā forma ꝯstituta ex ꝑma charitate: ⁊ secūda non esset simplex cuꝫ haberet partē ⁊ partē. ergo per additionē noue charitatis charitas non auget̄.

Quīto.

¶ Item qd̄ est diuisibile in partes inquantū quelibet saluatur ratio totius est diuisibile in infinitū. Unde qꝛ quelibet pars linee est linea: ideo linea est diuisibilis in infinitū. Sed si charitas augeret̄ per additionē noue charitatis forma ꝯstituta ex illis duabus charitatibus esset diuisibilis in duas partes quarū quelꝫ esset charitas. ġ eēt diuisibilis in īfinitū: qd̄ vr̄ absurdū.

In opm
T.c.31.

Cōtra phs. 1. de gnōne. Augmentū est preexistēti magnitudini additamētum. si ergo charitas augeretur per additionē noue charitatis augeret̄. ¶ Item charitas est lumen in aīa: sicut lumen corporale in aere. Unde. j. Ioā. ij. Qui diligit fratreꝫ suum in lumine manet: sed lumen in aere auget̄ per additionē alterius luminis. ergo ⁊ charitas in aīa per additionē alterius charitatis.

T.c.50.

¶ Itē phus. 2. de gnōne. videt̄ velle ꝙ ex eisdem res generet̄: augeat̄ ⁊ nutriat̄. Sed per diuinaꝫ influentiam charitas generatur. ergo per aliquam nouam influentiaꝫ a deo charitas augetur. Huius autem influentia non videtur esse nisi aliquis nouus charitatis gradus.

Rn̄sio
Prima opinio ꝙ charitas nō auget̄

Respōdeo quidaꝫ dicunt ꝙ charitas non auget̄ per additionē alterius charitatis: qꝛ vt dicunt cōi. Nulla forma alia a quātitate hꝫ partes per se. Unde si aliqua qualitas est partibilis: h̄ est per accidēs .s. per partibilitatē materie sub quātitate. Dicunt ergo ꝙ sicut ſm phm. 7. metaphy. qualitas ꝓprie non generat̄: sed quale: ita charitas nō auget̄: sed charus fit magis charus.

T.c.27.

fit autē magis charus per hoc ꝙ forma qua fit charus perfectius inest ei: qꝛ quāto forma ⁊ subiectuꝫ magis accedunt ad vnitatē tanto subiectuꝫ ꝑfectius operat̄ per illam: ⁊ ideo quāto charitas perfectius inest aīe: tāto anima per ipsam potest in perfectiorē dilectionē ⁊ ex ꝯsequēti est magis chara.

Cōtra

¶ Sed ꝯtra hanc opinionē aliqui sic conant̄ arguere: qꝛ ſm eam charitas non videret̄ augeri nisi quātum ad esse: qꝛ suum esse est in esse: ⁊ ita charitas per essentiā non auget̄. ¶ Preterea forma nō dr̄ ꝑfectiꝰ inesse subiecto q̄ꝫ ante: nisi qꝛ plus est in essentia forme q̄ꝫ ante erat: vel q̄ꝫ minus est in subiecto de dispositione repugnāte illi forme q̄ꝫ ante erat: vel qꝛ in subiecto plus est de dispōne ꝯcordāte illi forme: q̄ꝫ ante erat: si primo modo ponunt charitatē perfectius inesse aīe cum auget̄: sequitur ꝙ ꝯcordant plus sibi esse de essentia charitatis q̄ꝫ antea: qd̄ ꝯtraria opinio negat. Si secundo modo aperte dicunt cōtra veritatē: qꝛ in angelis beatis ⁊ aīabus nihil est de dispōne repugnāte charitati: ⁊ tū aīa vna perfectiꝰ hꝫ charitatem q̄ꝫ alia: ⁊ vnus angelus q̄ꝫ alius. Si tertio modo vident̄ incidere in idē qd̄ volunt vitare: qꝛ dispositio in aīa ꝯcordans charitati de qua dicunt plus esse in aīa q̄ꝫ antea aliqua qualitas est: ⁊ sic illa qualitas auget̄ per hoc ꝙ ibi est plus de essentia qualitatis q̄ꝫ antea. Et si dicunt ꝙ illa q̄litas ꝑfectius inest absq̄ h̄ ꝙ ibi sit plus de essentia qualitatis q̄ꝫ antea: tūc quero q̄uo perfectius inest ⁊ ꝓcedam ſm prioreꝫ modum: qꝛ si inest perfectius per hoc ꝙ illa dispositio sibi cōcordans perfectius inest. quarū etiā de illa q̄uo ꝑfectius: ⁊ sic esset ꝓcedere in infinitum. Unde relinqui videt̄ ꝙ nullū subiectū dr̄ magis ſm aliquā formā: nisi per hoc ꝙ plus est in illo subiecto de essentia illius forme. Et ita nō dr̄ aīa magis chara nisi per hoc ꝙ ibi plus est de eētia charitatis.

Alia via.

¶ Alij dicūt charitatem aliter non augeri: nisi quia prima euacuat̄: ⁊ succedit maior.

Contra

¶ Sed contra h̄ est: qꝛ per charitatē prime charitas vie non euacuat̄. Unde apostolus prima ad corinthi. 13. Charitas nunq̄ꝫ excidit. ¶ Preterea cū prima ⁊ secūda sint eiusdē speciei. Prima est imperfecta respectu secūde: sed res imperfecta in sua specie nata est eadem in numero recipere ꝑfectionē que competit speciei sue: qꝛ perfectibile sue ꝑfectioni non opponit̄.

Charitatē augeri ꝑ additionē noui gradus

Ideo videtur alijs dicēdū ꝙ aīa efficit̄ magis chara per hoc ꝙ charitati ꝑexistenti in aīa addit̄ per diuinā virtuteꝫ aliquis nouus gradus essentie charitatis: ex quo ⁊ gradu charitatis preexistēte ꝯstituit̄ vna ꝑfectior charitatis essentia: qꝛ primus gradus erat in potētia ad receptioneꝫ gradus alterius: sicut res incōpleta ad cōpletiorem gradū. Nec cōtra hanc opinionē vident̄ esse illa incōuenientia que a multis contra hanc opinionem adducuntur: sicut melius patebit in solutione argumentorum.

Ad ꝑm. Simplex additum simplici facit maiꝰ in v̄tute ñ in magnitudine vꝫ facit plus T.2.16.

Ad primuꝫ in oppositū cuꝫ dicit̄. Simplex additum simplici non facit maius ⁊c̄. Dico ꝙ charitas ⁊ si sit simplex per carentiam quantitatis molis: hꝫ tamen quātitatem virtutis: imo vt verius loquar est quedā quātitas virtualis. Unde sicut quantuꝫ moleădituꝫ simili quanto efficit maius in mole: sic gradus quantitatis virtualis additus alij gradui efficit maius in virtute. Uel potest dici ꝙ ſm sententiā phi. 3. metaphy. Et si indiuisibile additū īdiuisibili nō faciat maius: tamē facit plus. Unde additio in charitate q̄ꝫuis tā illud qd̄ additur: ⁊ illud cui additur sit simplex: ex hoc tamē efficitur plus in essentia: ⁊ ex ꝯsequenti melius: et ita maiº: qꝛ ſm Aug. 6. de trini. c. 8. In his que mole magna sunt: hoc est maius esse qd̄ est melius esse.

Ad 2m.

¶ Ad 2m cum dicitur ꝙ quanto charitas simplicior tanto virtuosior ⁊c̄. Dico ꝙ verum est loquendo de simplicitate que excludit cōpositionem ex actuali ⁊ potētiali: ⁊ loquēdo de tali simplicitate: tanto charitas est simplicior quanto in ea plus est de essentia charitatis: qꝛ semper per additioneꝫ alicuius gradus essentie excludit̄ aliquis gradus possibilitatis: qui erat in preexistēti charitate: sed loquēdo de simplicitate que excludit cōpositionē ex pluribus gradibus actualitatis: sic quanto charitas est simplicior tanto minus est virtuosa: qꝛ tanto minus habet de actualitate.

Ad 3m. Ex duobus existētibus nō fit vnū ⁊c̄.

¶ Ad 3m cum dicitur ꝙ ex duobus existētibus in actu non fit vnum per essentiam ⁊c̄. Dico ꝙ verum est de duobus existentibus in actu completo: sed charitas q̄ꝫdiu est augibilis nō hꝫ actualitatē cōpletā: sꝫ īcōpletā.

Ad 4m. Formā eē in eētia simplici quō itelīr ¶ Ad 4m cum dicit q forma est simplici essentia consi/stens rē. Dico q ibi loquit auctor ille de simplicitate sm q excludit cōpositionē ex materia r forma non de simplicitate que excludit compositionē ex pluribus gradibus actualitatis: q sic ois forma que pōt extēdi r remitti cō/posita ē: q̄uis illi plures gradus actualitat in illa forma nō habēt actualē distinctionē: s sm potētiā. ¶ Ad 5m cū dr q illd qd est in partes diuisibile: in quaz q̄libet saluat: iō toti ē diuisibile in infinitū rē. pōt dici qd h veritatē quando in qualibet parte illius totius saluat ratio totius eque cōplete: sicut in qualibet parte linee eque cōplete saluatur diffinitio linee. nō sic aūt est in partibus charitatis q gradus sequēs plus videt habere de rōne forme charitatis q̄ gradus cui addit: maxime supposito q nō plus sit de essentia in gradu cui fit additio q̄ in gradu addito Et videt primus gradus plus habere de rōne possibilitatis: vel saltē h certū est q in charitate ɔstituta ex p̄cedēte. r gradu addito non tm̄mō ibi est plus de essentia charitatis q̄ antea: sed imperfectius saluat ibi diffō charitatis q̄ antea: quod non posset dici de linea: ita enim perfecte saluatur diffinitio linee in linea bipedali: sicut tripedali. ¶ Alij tamen non habent pro inconuenienti dicere q charitas sit diuisibilis in infinitū quantū est ex parte sua. Unde dicunt q deus posset eā diminuere sine fine si vellet per subtractionē influentie p̄mo respectu vnius gradus: secundo respectu alterius. Et sic sine fine quantum est de absoluta potestate.

Ad 5m. Diuisibile eē diuisibile i infinitū verū ē vbi saluat i q̄lz pte ɔplete rō toti⁹

¶ Questio. III.

Ar p. Tertio querit. Utrū charitas augeat in quo libet motu. Et videt q sic: q hō charus deo: non efficit charior nisi per augumētum charitatis: sed per quēlibet actum charitatis homo charior deo efficit: cum quilibet actus charitatis deo sit acceptus. ergo per quēlibet actu charitatis charitas auget.

Scdo. ¶ Item qñcūq charitas pfectius inest aie ipsa auget: sed per quēlibet actu charitatis charitas inest pfectius: q per actus significat habit⁹. ergo p quēlibet actū charitatis charitas auget.

Tertio ¶ Itē nō minus potest actus charitatis: q̄ actus acqsite dilectionis: sed per quēlibet actū dilectionis acqsite habitus illius dilectionis auget. ergo per quēlibet actū charitatis charitas augetur.

Quarto ¶ Itē oēs actus charitatis sunt siles in h q eiusdem speciei sunt: q̄uis vnus sit fortior: alter debilior. ergo qua rōne charitas auget in vno actu: eadem rōne in quolibet: q̄uis in vno plus r in alio minus. Sed certu est q i aliquo actu auget: q̄ vr q in quolib actu augeat.

In opm Cōtra sm pbm. 2. lib. ethi. c. p. Uirtus non vno actu acquirit: sed ex ɔsuetudine: dr etiā. p. li. ethi. c. ix. Q vna hirūdo non facit ver: neq vna dies hoiem beatū: sed ex eisdē virtus auget ex qbus acquirit. ergo videtur q per vnū actū virtus non augeat. ¶ Itē paruu calidū superueniēs magno calido: nō auget in eo calorē: sed minuit. ergo a sili paruus actus charitatis superueniens magne charitati: non auget eam: sed minuit.

Rñsio. Charitatē nō augeri ex q̄lz actu. Respondeo q charitas nō augumētat in quolibet actu: s q tenet cōior opinio Ad cuius intelligētiā sciēdum q in quolibet actu: quem voluntas elicit ex charitate: ita intēsum r pfectū q volūtas per charitatē habitā non pōt elicere intēsiorē r perfectiorē: augetur in nobis charitas a deo. Sed loquēdo de actibus quos volūtas elicit ex charitate: non sm totū conatū: quē pōt habere per illum habitū. sic non est veru q charitas augeat in nobis in quolibet actu: q̄uis quilibet talis actus aliquo modo nos disponat ad h: vt deus augeat charitatē in nobis. r cum volūtas tot actus multiplicauerit tales q oēs simul equiualeāt vni actui que volūtas eliceret ex toto conatu: quē habere posset p habitā charitatē ɔbabile est: q tunc deus in nobis augeat charitatē. r dico q deus est qui auget eā: q sicut charitas non acquirit per exercitiū nostrū: sed deus eā nobis infundit per creationē: q̄uis ad eam suscipiēdam disponamus nos per bonoz operū exercitiū: ita dico q charitas non auget in nobis per actuū nostroz exercitiū: sed deus in nobis augumentū charitatis infundit: q̄uis per exercitiū actuu nostroz aliquo modo disponamus nos ad recipiendum a deo charitatis augumentum.

Ad pm Ad primu in oppositū cum dr q per quēlibet actū charitatis: homo charior deo efficit rē. Dico q non est verū sm q magis charus dr a pluribus operib⁹ elicitis ex charitate. Pro qbus opibus: nō etiā quo ad p̄miū essentiale remunerabit. Premiū. n. essentiale correspōdebit non tm̄modo habitui charitatis vie: sed etiā habitibus r actibus simul.

Ad 2m. Inesē pfectiu⁹ dupl'r ¶ Ad 2m cu dr q per quēlibet actum charitatis charitas inest aie perfectius rē. Dico q inesse pfectius pōt intelligi dupliciter. Unomodo vt idē sit q firmius inesse: r sic per quēlibet actum charitatis charitas inest aie pfectius. Sed sic accipiendo inesse pfectius non est veru: q qñcūq charitas inest perfectius q augeat. Alio modo vt idē sit q inesse intēsius. r sic non est verum q per quemlibet actum charitatis charitas insit perfectius: sic enim oporteret q in actu quolibet augeretur.

Ad 3m. ¶ Ad tertium cum dicitur q per quemlibet actu dilectionis acquisite habitus illius dilectionis augetur rē. Dicunt aliqui q falsum est: nisi loquendo de illo actu correspondente habitui quantum ad intensionē. dicunt eni q per actus debiliores ille habitus non auget q̄uis per tales actus nō ɔhibeant corruptibilia ipsius habit⁹: r fiat dispositio: vt tandē per aliquem actuū illoz in virtute p̄cedētiu habitus augeatur. Uel potest dici q q̄uis actus charitatis simpliciter sit potentior q̄ actus dilectionis acquisite: non est tñ potentior q̄tū ad habitū augendū: q sicut habitus dilectionis acquisite acquirit per exercitiū actuu nostroz: ita r auget: non sic autē habitus charitatis.

Ad 4m ¶ Ad 4m cu dicitur q qua rōne charitas auget in vno actu eadē ratione in quolibet rē. Dico q non est verū. Maior est enim ratio q deus in nobis eam augeat in actu quē voluntas elicit ex toto conatu quē habere pōt per charitatē iā habitam q̄ in actu remissiori. ¶ Et preterea si sunt multi actus non ita intensi: maior tñ ratio est q deus in nobis augeat charitatē in vltimo illoz q̄ in primo vel secūdo: eo q vltimus nos disponit non tm̄modo in sua virtute. sed etiā in virtute p̄cedentiū. Sicut potest aliqualiter poni exēplum de multis guttis: quaz nulla preter vltimam facit aliquā cauationē: r vltima non tm̄modo in sua virtute: sed etiā in virtute oium aliaz que p̄cesserunt. Argumenta ad partem aliam: quāuis insufficientem habeant processum: tñ gratia ɔclusionis p̄ncipalis possunt ɔcedi.

¶ Questio. IIII.

Ar p. Quarto querit. Utru charitas possit augeri sine fine. Et videt q sic: res spirituales non augumentāt se. Unde videm⁹ q intellectus pōt recipere species itelligibiles magis atq magis sine fine: sed partes charitatis sunt res spirituales. ergo non coaugumētant se. ergo aia pōt recipere partes charitatis magis atq magis sine fine.

Scdo. ¶ Item aia habens charitatē magis est apta ad susceptionem ampliorís charitatis: q̄ quādo nihil habebat de charitate. ergo charitas facit aiam charitate capaciorem. Et sic quanto plus de charitate recipit: tanto est capacior. ergo nunq̄ tm̄ potest augeri charitas q repleat aie capacitas charitate.

Tertio. ¶ Item obiectum charitatis est diligibile in infinitū. ergo cū quātitas ūtutis mēsuret penes obm charitas pōt crescere in infinitu.

Quarto ¶ Item ois res potest augeri q̄diu est circa suam perfectionem: sed

charitas in

charitas in via non potest pfici:q2 sicut dicit beat9 Aug.
lib.83.q.q.36. Perfectio charitatis est nulla cupiditas:ſꝫ
cupiditas in via de lege cōmuni totaliter remoueri non
pōt.ergo charitas in via semper plus ⁊ plus pōt augeri.
Quito ¶ Itē non est maioris capacitatis intellect9 ꝙ̃ affect9:ſꝫ
sciētia sine fine pōt augeri in intellectu. Unde videmus
hoīes in sciētia semꝑ ꝓficere.ergo ⁊ charitas sine fine au
Sexto. geri pōt in affectu. ¶ Itē charitas est ignis spūalis: sed
ignis corporalis si sine fine inueniret māꝫ sine fine posset
augeri.ergo similiter ignis spiritualis qui est charitas si/
ne fine potest augeri cuꝫ obiectum habeat: quod sine fi/
ne quantū est ex parte sua plus ⁊ plus debet diligi.

In opm Cōtra capacitas aīe finita est: cuꝫ eius essentia sit fi/
nita:ſꝫ pfectio non excedit capacitatē perfe/
ctibilis.ergo charitas que est volūtatis secūdaria pfectio
terminū hꝫ vltra quē augeri non pōt. ¶ Item ſm phm
6°.physico. Nullus motus ordinat9 ⁊ rectus est ad illud
qđ ꝯsequi non pōt.ergo non esset mot9 augumēti in cha
ritate:si terminū istius augumēti aīa cōsequi non posset.
¶ Item Ansel.in lib.de ꝯceptu virginali.c.18. de beata
virgine dicit:ꝙ decēs erat vt ea puritate niteret qua ma
ior sub deo nequit intelligi:sed puritas est per charitatē.
ergo tantā hꝫ charitatē ꝙ nullo modo posset augeri.

Rñsio. Quāuis tota charitas acq̄sita sit finita: pōt tñ augeri sine fine.

Respōdeo dixerunt aliqui ꝙ charitas in nobis
augeri pōt sine fine ꝙ̃uis semper to/
tum acceptū sit finituꝫ.⁊ hoc pꝫ: ⁊ ex parte dei qui semꝑ
plus ⁊ plus pōt infundere. Et etiam ex parte charitatis
que est quedā silītudo charitatis diuine:que charitas cū
infinita sit quantumcūqꝫ charitas nostra augeret nunꝙ̃
posset illi charitati assimulari pfecte. Patet etiā h ex par
te ipsius aīe:que quāto plus capit de charitate: tanto ca/
pacior efficit. Et ideo quāto plus recipit: tanto plus pōt
recipere:q2 non est silē de capacitate rerū spūaliū:⁊ reruꝫ
mālium:q2 capacitas rerū mālium limitat ex mā. ⁊ ideo
non possunt recipere nisi ſm exigētiam materie:ſꝫ substā
tie spūales non limitant ex materia:sed magis ſm quāti/
tatem diuine bonitatis in eis pcepte. Et ideo quāto plus
addit de bonitate:tanto magis est de potētia ad capacita
Cōtra tem. ¶ Contra hanc opinionē sic pōt argui. Capacitas
aīe aut noīat ipsam potētiam aīe:aut aliqđ superaddituꝫ
potētie. Si primo modo planum est.ꝙ capacitas aīe ha/
bet limites determinatos: q2 cuius essentia habet deter/
minatos limites ⁊ eius potētia. Si auteꝫ capacitas dicit
aliqđ superadditū potentie planuꝫ est ꝙ illud in potētia
anime recipit.ergo si illud supadditum posset crescere si/
ne fine: sequeret ꝙ ipsa potētia anime posset capere sine
fine:⁊ ita determinatos limites non haberet: qđ falsum
est. ¶ Preterea ſm illam opinionem sequeretur ꝙ ipse
deus in anima aliqua posset perfectioreꝫ ponere charita/
tem:ꝙ̃ sit illa que est in anima iesu christi. qđ falsum est.

Charitas lꝫ posset q̄tū ē ex pte sua augeri sine fine: tñ nō pōt ex pte creature recipiētis

Unde sine preiudicio videt mihi dicenduꝫ ꝙ si detur ꝙ
charitas possit augeri sine fine quantū est ex parte sua:eo
ꝙ est virtus respectu infiniti obiecti. ⁊ ideo eius species
determinatū limitē non habeat:q2 si semper fieret volun
tas alia voluntate nobilior:semper quelibet volūtas pos
set a deo recipere habitū charitatis sibi ꝓportionatū: qđ
non esset veruꝫ:si species charitatis determinatos habe/
ret limites vltra quos augeri non posset: tñ ex parte ca/
pacitatis creature rationalis vel intellectualis que finita
est:⁊ determinatos hꝫ limites augeri nō posset sine fine.
Tantum enim posset volūtas creature rationalis vel in/
tellectualis habilitari per charitatē ad diligendū deum:
quod amplius habilitari non posset. Unde ⁊ voluntas
anime iesu christi intantum habilitata est per charitateꝫ
ad diligenduꝫ deū:ꝙ maioris habilitatiōis capax nō est.
Unde secure dicendum: ꝙ capacitas voluntatis sue to/
toliter charitate repleta est.

Ad primuꝫ in oppositum cum dicitur ꝙ res spi Ad pm.
rituales non coaugustant se ⁊c. Di/
co ꝙ sicut spatiū corporale finitum posset capere maiorē
⁊ maiorē numerū sine fine rerum indiuidualiū que sunt
puncta:non tñ posset capere quātitatē ꝯtinuā maioreꝫ ⁊
maiorē sine fine. Ita dico ꝙ finita capacitas ipsius aīe ca
pax est specieꝝ ſm maiorē ⁊ maiorē numeꝝ sine fine: nec
ꝓpter hoc sequit ꝙ sit capax vnius habitus ſm maioreꝫ
⁊ maiorē perfectionē sine fine. Uel pōt dici ꝙ ⁊ si res spi
rituales non coaugustent se more reruꝫ corporaliū: tñ q2
maior virtus requirit in intellectu ad retinēdum plures
species intelligibiles simul ꝙ̃ paucas: ideo negādum est
ſm aliquos posse in intellectu recipi species intelligibi/
les plus ⁊ plus sine fine illis speciebus remanētib9 que
primo fuerunt recepte. ¶ Ad 2m cum dr ꝙ aīa habens Ad 2m.
charitatē magis ē apta ad susceptionē amplioris charita
tis ꝙ̃ quādo nihil habebat de charitate ⁊c. Dico ꝙ nō
tm̄ potest capere quantū posset:si nihil de ea haberet: tñ
magis apta est ⁊ digna vt sibi detur illud qđ potest cape
re ꝙ̃ anteꝙ̃ nihil haberet sicut res calefacta non tm̄ pōt
adhuc capere de caliditate quantū si nihil haberet: quia
anteꝙ̃ nihil haberet:poterat capere caliditatē:quā mo/
do hꝫ:⁊ illud qđ residuū est:tñ cum est calefacta semiple
ne aptior est ad illud recipiēdū qđ restat de caliditate ꝙ̃
si frigida esset. ¶ Ad 3m cum dr ꝙ quātitas virtutis mē Ad 3m
suratur penes obiectuꝫ ⁊c. Dico ꝙ non tm̄ mensurat ex
parte obiecti:sed etiā ex parte potētie in qua recipit. Un
de ⁊ si det ꝙ charitas pōt augeri sine fine quantuꝫ est ex
parte obiecti: non tñ pōt augeri sine fine h ꝓhibente li/
mitata capacitate subiecti. ¶ Ad 4m cuꝫ dr ꝙ charitas Ad 4m
in via non pōt perfici. Dico ꝙ verū est loquēdo de perfe
ctione simpliciter ⁊ de lege cōmuni hoc ꝓhibētibus in/
ordinatis motib9 sensualitatis ⁊ breuitate tēporis quo vi
uunt hoīes de lege cōmuni. Nec ꝓpter hoc sequit quod
posset sine fine augeri.tm̄ eniꝫ posset qs hō viuere: ⁊ tm̄
in habitu charitatis ꝓficere ꝙ ille habit9 amplius in eo
non posset augeri:ꝙ̃uis ꝓpter defectū clare cognitionis
in via non possit attingere ad terminū vltimū perfectio
nis actus ipsius habitus. Nec mirū. Si eni videmus ꝙ
habēs habitum qñqꝫ ꝓpter aliqđ impedimentū ꝓhibet
ab actu. Possibile etiā esset ꝙ habens habitū perfectum
ꝓpter defectū clare cognitionis nō attingeret ad pfectio
nem ipsius actus. ¶ Ad 5m cum dr ꝙ sciētia sine fine po Ad 5m.
test augeri in intellectu ⁊c. Dico ꝙ vnus habitus sciētie
non posset augeri in nostro intellectu sine fine. Unde qđ
dicunt hoīes semper in habitu alicuius sciētie posse ꝓfi/
cere:hoc est ꝓpter breuitatē huius vite.⁊ q2 est tot obscu
ritatibus inuoluta ꝙ hō in ea de lege cōmuni nō pōt ad
cōpletum ⁊ vltimū terminuꝫ habitus sciētie attingere.
¶ Ad 6m dico ꝙ illud argumētū nō plus ꝯcludit nisi ꝙ Ad 6m.
charitas quantū est ex parte sua ⁊ per cōparationē ad ob
iectum sine fine posset augeri. Uel pōt dici ꝙ ignis pos/
set augeri in infinitū extēsiue nō intensiue. Et ego etiā di
co ꝙ charitas posset augeri in infinituꝫ extēsiue:si essent
infinita que ex charitate deberēt diligi:sed nō ꝓpter hoc
sequit ꝙ pfectio in essentia ipsius habitus posset cresce/
re sine fine. ¶ Questio. V. Ar p.

Quinto querit. Utrum charitas posset di/
minui. Et videt ꝙ sic. peccatū ve/
niale magis opponit bono gratie ꝙ̃ bono natu/
re. Sed qđlibet peccatū veniale aliqđ diminuit
de nāli humilitate.ergo multo fortius aliqđ di/
minuit de charitate. ¶ Item ſm phm li.2.thopi. Cōtra Scđo
ria nata sunt fieri circa idem.ergo cū augumentū ⁊ dimi C.21.
nutio sunt cōtraria:videt ꝙ sicut charitas pōt augeri ꝙ
ita etiā possit diminui. ¶ Item certū est ꝙ per peccatū Tertio.
veniale feruor charitatis minuit. ergo si charitas minui

nõ posset tot possent venialia multiplicari q̄ remanēte toto charitatis habitu totus feruor eius tolleret: qđ incō
Quārto ueniens videt. ¶ Itē Aug. lib. 83. q. q. 36. Perfectio charitatis est nulla cupiditas. ergo imperfectio charitatis aliqua cupiditas. ergo qñcūq; cupiditas augetur que totaliter
Quito. ter charitatē nō destruit: ipsa charitas minuit. ¶ Item forme nāles que possunt intēdi possunt remitti. habitus etiam acquisiti sicut possunt augeri: ita possunt minui. ergo a simili sicut charitas potest augeri: ita potest minui.

In opm **Cōtra** si charitas posset minui: h nō esset nisi per veniale peccatū: q2 per mortale non minuit: sed destruit. Sed per peccatū veniale minui nō pōt. q2 cū s3
T.c.38. phm. 8. phys. Omne finitū per ablationē alicuius ab eo multotiēs ẜm eādem quātitatem non ẜm eandē proportionem ad vltimū totaliter destruat: charitas per sola venialia posset destrui. qđ falsum est. ¶ Itē illud per qđ aliud minuit: videt ei ɔtrariari: sed peccatū veniale cū sit deordinatio citra deum: non ɔtrariat charitati cum per illā3 fit ɔiunctio cu3 eo. ergo per peccatū veniale charitas nō pōt minui. ¶ Itē veniale nihil diminuit de pmio ẜbali: q2 tunc hō ppter veniale posset puniri eternaliter pena dāni qđ rōnabile non videt. Sed illud per qđ charitas minueret: aliqđ diminueret de pmio substātiali. ergo charitas per peccatū veniale non pōt minui. ¶ Itē forma simplex nō pōt minui: q2 si aliqđ de ea remoueret: totū rēoueret: s3 charitas ē forma simplex. ḡ nō pōt minui.

Rñsio. **Respōdeo** charitas cū possit augeri: quantu3 est ex parte sua posset diminui: s3 q2 causam diminuente3 non h3 ẜm qđ tenet opinio cōmunior: ideo ɔcedo q̄ nunq̄ minuit quantum ad eius essentiā: q̄uis frequēter minuat quātum ad feruorē: τ quantū ad suam in aīa radicationē. Q2 autē causa3 diminuentē non habeat: p3: q2 deus eam non diminuit: q2 enim pnior est ad miserandū q̄3 ad cōdemnandū: hinc est q̄ charitate3 tribuit cum hō de ɔgruo per liberū arbitriū se disponit: sed charitatē data3: seu aliqđ de eius essentia ɔseruare nō desinit: nisi qñ hō se totaliter per auersionē indignū charitate reddit. Et tunc deus totā charitatē illor ɔseruare desinit. τ sic non minuit: sed destruit. Ex quo p3 ɔsequenter q̄ per peccatū mortale non minuit: sed destruit. Patet etiā vlterius q̄ per peccatu3 veniale essentia charitatis non minuit: q2 cum peccatū veniale sit quedā deordinatio citra deum: eo q̄ deordinatio in qua ex plena deliberatione creatura preponit creatori: non est peccatū veniale: sed mortale. hinc est q̄ per peccatū veniale hō non se reddit simpliciter indignum charitate. Et ideo ppter peccatū veniale deus non desinit ɔseruare aliqđ de essentia charitatis. ¶ Preterea cum charitas non augeat ex operibus nostris: vt supra visum est: q̄uis per actus nostros disponamur ad hoc vt deus augeat charitatē in nobis: non pōt dici q̄ per nostras veniales deordinationes possit diminui: q̄uis per eas disponant se hoies non ad charitatis diminutionē: sed ad destructionē inquantū veniale dispositio est ad mortale: ex quo p3 vlterius: q̄ per peccatū veniale diminuit radicatio charitatis in anima. Quia etiā per veniale minuit in aīa habitus acquisitus concordās charitati. Ideo habens charitate3 minus feruens efficit per peccata venialia: τ sic patet qñ charitas nunq̄ minuit quātum ad essentiam: τ tamen minuitur quantu3 ad feruorem τ suam in anima radicationem.

(margin notes: L3 charitas minui possit nūq̄ tñ minuitur. — Per pcc͂3 veialecharitas non minuit.)

Ad pm **Ad primu3** cu3 dr̄ q̄ quodlibet peccatū veniale aliqđ diminuit de naturali humilitate τc̄. Dico q̄ nihil diminuit de natura aīe peccantis absolutū: corrūpit tñ aliquē respectū: vtpote aliquē gradum ppinquitatis illius nature ad bonū gratie. Et ego bene cōcedo q̄ q̄uis per peccatū veniale nihil diminuatur de essentia charitatis: minuit tñ per ipsum eius radicatio in anima: τ sic corrumpit aliquis respectus charitatis ad ẜbm. minuit etia3 eius feruor: τ sic corrūpitur
Ad 2m. aliqs gradus promptitudinis ad actū charitatis. ¶ Ad 2m cum dr̄ q̄ ɔtraria nata sunt fieri circa idem τc̄. Dico q̄ instantiā habet quādo alter determinate inest. Ignis enim vt dicit Aug. 3. super Geneß. versus principiū. frigescere non pōt. Uel pōt dici q̄ sicut charitas est augumentabilis: ita est diminuibilis quantū est ex parte sua: sed causam diminuētem non h3. ¶ Ad 3m cum dicit q̄
Ad 3m. tot possent venialia multiplicari q̄ remanēte tota qualitate totus eius feruor tolleret τc̄. Dicunt aliqui q̄ nō oz: q2 semper nouus feruor generat: q̄diu manet ipse habitus: qui est radix feruor illius: sicut cu3 herba abscindit de radice remanēte pullulat alia. Potest τ aliter dici ẜm alios q̄ feruor charitatis aut noiat frequētatione3 actus aut intensionē actus: aut promptitudinē ad actū. Intensio autē in actu diligēdi τ prōptitudo non tm̄ est ex charitatis habitu: s3 etiā ex hītu acqsito charitati ɔsono. Dicunt ergo q̄ illud qđ ibi est de promptitudine vel de intensione vel de actus frequētia ex parte habitus charitatis. per peccatū veniale non minuit nisi per accidēs inquantū per ipsum minuit habitus acquisitus charitati cōsonus: q2 per eius diminutionē habens charitatē minus intense diligit: τ minus promptus est ad dilectionis actum: τ minus exercitat se in diligēdo. Nec mirandū si charitas in essentia maior pōt esse ẜm modū predictum in feruore minor: cum etiā dicat Galieñ. τ referat Auicē. lib. x. de aialibus. c. de etatibus. Q2 in pueris maior est calor ẜm quantitatē: in iuuenibus vo ẜm qualitatē. h est dictu q̄ in iuuenibus magis est acutus ẜm q̄ exponit cito post. τ huius signū est: q2 magis sunt dispositi ad infir
Ad 4m. mitates que veniūt ex calida τ sicca causa. ¶ Ad 4m cu3 dicit q̄ perfectio charitatis est nulla cupiditas τc̄. Dico q̄ intelligēda est quātum ad actus intēsionē τ frequentationem. Et quātum ad ista ego ɔcedo charitatē diminui
Ad 5m. per venialē cupiditatē. ¶ Ad 5m cum dicit q̄ forme naturales que possunt augeri possunt minui τc̄. Dico q̄ nō est simile: q2 forme nāles que habent causam augentē habent τ causam diminuentē: τ similiter habitus acquisiti: charitas autē causam habet agentē τ non habet causam diminuentē: vt in corpore questionis declaratū est. Quia aūt sunt aliqui qui tenēt charitatē diminui per peccata venialia. Ideo ad videndum qño cā disputationis eoru3 opio possit defendi soluēdū est aliqlr ad ara que ɔ eā sunt

(margin notes: Ad 2m. ɔtra natura cē fieri circa idē nō semp est verū. — Pōt teneri p pc͂3 vēialecharitatē minui mōtñ cōsumi.)

Ad pm. **Ad primum** cum dr̄ q̄ omne finitū per ablationem alicuius multotiēs ab eo ɔsumitur τc̄. Dicunt aliqui q̄ nō est verū in diminutione charitatis: sicut videmus q̄ per subtractionē anguli cōtingētie ab angulo rectilineo: angulus rectilineus minor efficit: τ tñ si infinities subtraheret ab eo: nunq̄ totaliter ɔsumeret cum certa demōstratione possit ostēdi angulum rectilineū quātumcūq; paruū esse maiorē angulo ɔtingentie. Uel pōt dici q̄ supposita veritate ppositiōis phi gñaliter q̄ adhuc ẜm istā opinionē nō sequeret charitate3 posse destrui nisi interueniēte peccato mortali: q2 per qđlibet peccatū veniale non diminuit aliqđ de essentia charitatis: s3 postq̄ pcesserunt multa venialia: postea per paruū veniale in virtute precedētium que disposuerunt aliqđ de essentia charitatis minuit per hoc q̄ aliqđ de essentia habitus cōtrarij causat. exēplum pōt poni de cauatione lapidis per guttā. Non posset aūt homo in tātum ɔtrariū augere: q̄ cu3 ipso nihil posset stare de essentia charitatis: quin hō mortaliter peccaret peccato omissionis. Tenet enim augumētum habitus ɔtrarij phibere q̄ secum nihil compatit de essentia charitatis. ¶ Ad
Ad 2m. 2m dico q̄ peccatū veniale τ si non ɔtrariet charitati directe: ɔtrariat tñ indirecte inquātum causat τ auget habitum: cuius

(margin note: Ad pm. Oē finitū p ablatiōnē eandē ɔsūi quo nō ē semper verū.)

bitum: cuius

Ad 3m. bitum: cuius pfectio est ꝯtraria charitati. ¶ Ad 3m dico ꝙ non est incōueniens ſm illos ꝙ per veniale diminuat aliqd de pmio essentiali. Non enim dr̄ veniale: qꝛ nihil
Ad 4m de illo diminuat: ſꝫ qꝛ per venialia totū non tollit. ¶ Ad 4m cum dr̄ ꝙ charitas est forma simplex ꝛc̄. Dico ꝙ verū est per exclusionē cōpositionis ex mā ꝛ forma. tn̄ sunt in ea plēs gradus actualitatꝭ in po a. ꝛ ita diminuibilis ē.

Circa litterā. (Notiorē potes habere deum q̄ȝ fratrē.) qđ si intelligat per naturaꝫ dꝫ exponi quo ad ꝯditiones gn̄ales. verbi grā. Certior possum esse ꝙ deus est bonus: q̄ȝ tu sis ille qui tu es. qꝛ primū scio per necessariā demōstrationē: te aūt cognosco per spēm sensibileꝫ: in qua pōt esse deceptio. Quādoqꝫ enim per speciē sensibilē estimat homo illud esse qđ non est. (Nullū est isto dono dei excellentius.) ¶ Cōtra: qꝛ sapientia est primū ꝛ nobilissimuꝫ donoꝝ. Unde inter dona pmo numerat. Isaie. xj. ¶ Respōdeo inter illa septē dona enumerata Isa. xj. Sapiētia donū excellētius est. extēdendo tn̄ nomē doni ad oēs habitus infusos. Charitas nobilius donuꝫ est q̄ȝ sapientia. Principalis enim valor sapiētie est ex charitate. (Cum vbiqꝫ sit ꝛ in oī creatura totus.) ¶ Cōtra ḡ est in demonibus. ¶ Respōdeo demon nō solū nominat creaturā: sed cum hoc etiā nolat initiū creature ſm cōmunem vsum loquēdi. Ideo non est ꝯcedendū ꝙ spūssanctus sit in demonibus sine determinatione. dicēdo sic ꝙ est in demonibus per essentiā inquantū creatura dei sunt: nō inquātum per peccata sunt deformati. (Spirit9 qui est in te duplu sit in me.) Et nota ꝙ Heliseus hoc petijt non ex inordinato appetitu ꝓprie excellētie: sed pro vtilitate ecclesie ꝛ necessitate periculosi tēporis iminentis. Nec petiuit excellētius habere spiritūsanctum q̄ȝ magister suus habebat: sed duplex officiū spiritussancti qđ erat in Helya. s. ad ꝓphetiam ꝛ operationem miraculoꝝ petijt sibi dari. (Christo qui est dei filius non ad mēsurā datus est spiritussanctus.) ¶ Cōtra charitas christi inquātum est homo finita est. ergo mēsurata. ¶ Respōdeo charitas christi mensurata est in se ꝛ absolute: sed sine mensura in comparationem ad hominum alioꝝ charitatem.

¶ Utrum eadem ratione spiritussanctus dicatur donū ꝛ datum siue donatum. Di. XVIII.

Preterea diligenter considerandum est cuꝫ spiritussanctus dicatur donuꝫ ꝛ datū: vtrū eadem ratione vtrumqꝫ nomen ei conueniat: quod vtiqꝫ videri potest.

¶ Quare ita esse videtur.

Cum enim idem sit spiritūsanctū dari: et spiritūsanctū donari ex eadem rōne videt spiritussanctus dici datum ꝛ donū. Hoc etiā videt
Aug. Aug. significare in. xv. lib. de trinita. cum ait. Spiritussanctus intantū donū dei est inquantū datur eis quibus datur. apud se aūt deus est ꝛ si nemini dat. Ecce aperte dicit spm̄ sanctū donum appellari: qꝛ datur. Si auteꝫ ex eo tm̄ appellatur donum qꝛ datur: non ab eterno fuit donum: qꝛ non datur nisi ex tempore.

¶ Responsio quare datum siue donatum dicatur spiritussanctus.

Ad quod dicimus: qꝛ spiritussanctus ꝛ donū dr̄ ꝛ datū siue donatum: sed datū siue donatū ex eo tantuꝫ dicitur: qꝛ datur vel donat: quod habet tm̄ ex tēpore.

¶ Hic quare donum.

Donum vo dicit non ex eo tm̄ ꝙ donetur: sed ex proprietate quā habuit ab eterno: vnde ꝛ ab eterno fuit donū. Sēpiterne enim donū fuit: nō qꝛ daretur: sed quia ꝓcessit a patre ꝛ filio. Unde Aug9. in. iiij. li. de trinita. ait. Sicut natū esse est filio a patre esse: ita spirituisancto donū dei esse est a patre ꝓcedere ꝛ a filio. Hic aperte ostendit ꝙ spūssanct9 eo donū est ꝙ ꝓcedit a patre ꝛ a filio: sicut fili9 eo est a patre ꝙ natus est ab eo. Non enim idē est filio esse a patre ꝛ spirituisancto. i. nō ea proprietate filius dicit esse a patre qua spūssanct9. Naꝫ filius dr̄ esse a patre: qꝛ genitus est ab eo. Spūssanctus vo dicit esse a patre ꝛ a filio: quia spiritussanctus est donū patris ꝛ filij. i. qꝛ procedit ab vtroqꝫ. Eo enim dr̄ spiritussanctus quo donum: ꝛ eo donū quo ꝓcedens. Unde Aug9. in. v. lib. de trini. ait. Spiritussanctus qui non est trinitas: sed in trinitate intelligitur: in eo qđ ꝓprie dicit spiritussanctus: relatiue dicit: cum ꝛ ad patrē ꝛ ad filiū refert: qꝛ spiritussanct9 ꝛ patris ꝛ filij spiritus est: sed ipsa relatio non apparet in hoc noīe. Apparet autem cum dicit donum dei: donū est enim patris ꝛ filij: qꝛ ꝛ a patre ꝓcedit ꝛ a filio. Ecce his verbis aperte ostēditur eadē relatione dici spm̄sanctū ꝛ donum. Donum autē qꝛ procedit a patre ꝛ filio. Proprietas ergo qua dicit spūssanctus vel donum: ꝓcessio ipsa est: de qua post plenius agemus cū alijs. Cum ergo ab eterno ꝓcesserit ab vtroqꝫ: ꝛ ab eterno donū fuit: non ergo spiritussanctus eo tm̄ dicit donum: qꝛ donat. Nam ꝛ ante fuit donū q̄ȝ donaret. Unde Aug. in. v. li. de trini. Sēper spiritussanctus ꝓcedit: ꝛ non ex tēpore: sed ab eternitate ꝓcedit. Sed qꝛ sic ꝓcedebat vt esset donabile: iaꝫ donū erat anteq̄ȝ esset cui donaret. Aliter enim intelligit cuꝫ dicit donū: aliter cum dicit donatū. Nam donū potest esse etiā anteq̄ȝ detur: donatū autē nisi datū fuerit: nullo modo dici potest. Sempiterne ergo spiritus est donum. tēporaliter aūt donatum. His verbis aperte ostenditur: ꝙ sicut spiritussanct9 ab eterno procedit: ita ab eterno donum est: nō quia donaretur a patre filio: vel a filio patri: ſꝫ quia ab eterno processit donabilis.

Aug9. Quid sit filio eē a pře ꝛ. ſſ.

Aug9

Eo dr̄ ſſ. quo donū. ꝛ eo donum q̄ ꝓcedēs.

Aug9.

Ab sem per ꝓcedit ſſ.

¶ Queritur cui donabilis.

Sed queritur cui donabilis vtrū patri ꝛ filio: an tm̄ nobis qui nōdum eramus? Si autem non erat donabilis patri ꝛ filio: sed tm̄ nobis: ꝛ ex eo donū erat: qꝛ sic donabilis procedebat: videt ꝙ filius semper eadē rōne donū fuerit: qꝛ ab eterno processit a patre donabilis nobis in tēpore. Nam ꝛ de filio legit ꝙ datus

est nobis. Ad qd dicimus: qz spiritussanct⁹ nobis tm̄ non patri vel filio donabilis ꝓcessit: sicut ⁊ nobis tantū datus est. Et filius vere datus est nobis: ⁊ ab eterno ꝓcessit a patre: nō vt donabilis tantū: sȝ vt genitus qui ⁊ donari posset. Processit ergo vt genitus ⁊ donabilis: sed spiritussanctus non ꝓcedit vt genitus: sed tantum vt donū. Donū autē semper fuit: non solū qz donabilis: sed qz ab vtroqȝ ꝓcessit: ⁊ qz donabilis fuit. Unde Aug⁹. in. v. lib. de trinita ait. Eoipso ꝙ daturus erat eum deus: iam donuȝ erat etiā anteꝙ̄ daref. Et ideo donabilis est: sȝ aliter donabilis ꝙ̄ filius. Nā ⁊ aliter datus ⁊ aliter ꝓcessit ꝙ̄ filius. Filij enī ꝓcessio genitura est vel natiuitas. Spiritussancti vō ꝓcessio natiuitas non est vtraqȝ vō ineffabilis est.

Q6 fili⁹ ꝓcessit vt gēit⁹ ⁊ donabil. ss. vō vt donū ⁊ donatū. qz ꝓcedit ab vtroqȝ: et qz donabilis est.

Aug.

¶ Q ꝙ sicut filius nascendo accepit non tantum vt esset filius: sed etiam essentia: ita ⁊ spiritussanctus procedendo accepit non tantum vt esset donum: sed etiam vt esset essentia.

Et notandum ꝙ sicut filius nascendo accepit nō tm̄ vt filius sit: sed omnino vt sit: ⁊ vt ipsa substātia sit: ita ⁊ spūssanctus a patre ⁊ filio ꝓcedēdo accepit: non tantū vt spūssanctus sit vel donuȝ: sed etiā vt omnino sit: ⁊ vt sbā sit: qd vtiqȝ non accepit ex eo ꝙ datur. Nam cum non detur nisi ex tempore: si hoc haberet ex eo ꝙ datur: accepisset ergo ex tēpore vt esset. Unde Aug⁹. in. v. libro de trini. Filius non hoc tantū habet nascendo vt sit filius: sed omnino vt sit. Queritur ergo: vtrum spiritussanctus eo ꝙ datur habeat non tantū vt donum sit: sed omnino vt sit? Q si non est nisi qz datur: idest si non habet esse: nisi eo ꝙ datur: sicut filius nascendo habet non tm̄ vt sit filius qd relatiue dicif: sed omnino vt sit ipsa substātia: quō iam spiritussanctus erat ipsa substātia: cum non prius daref ꝙ̄ esset cui daretur? Non ergo eo ꝙ datur sed ꝓcedendo hȝ vt sit donū: ⁊ vt sit essentia: sicut filius nō eo ꝙ datus est: sed nascēdo accepit: non tantū vt sit fili⁹ sed vt sit essentia. Unde Aug. in. xv. lib. de trinitate ait. Sicut filio prestat essentiam sine initio temporis: sine mutabilitate nature de patre generatio: Ita spiritui sancto prestat essentiam sine vllo initio temporis: sine vlla mutabilitate nature de vtroqȝ processio.

Aug.

Aug.

¶ Questio ex predictis videtur ꝙ filius non tantum sit filius natiuitate: sed etiam essentia. de simili ⁊ spiritussanctus processione.

Hic oritur questio si filius nascendo hȝ: nō tm̄ vt si filius: sed vt sit essentia. ⁊ spūssanctus ꝓcedendo: non tm̄ vt sit donum: sed vt sit essentia: ergo ⁊ filius natiuitate essentia est: ⁊ spiritussanctus ꝓcessione est essentia: cuȝ alibi dicaf ꝙ nec pater eo pater est quo deus: nec filius eo filius quo deus: nec spūssanctus eo donum quo deus. Quia vt ait Aug⁹. in. vij. libro de trini. His noībus relatiua eoꝝ ostenduntur nō essentia: vnde post plenius agemus. Ad qd breuiter respōdentes dicimus: qz nec filius natiuitate essentia est: sed tm̄ filius. Nec spūssanctus ꝓcessione essentia est: sed donū tm̄: ⁊ tamē vterqȝ: ⁊ ille nascēdo: ⁊ iste ꝓcedēdo accepit vt esset essentia. Non enim: vt ait Hylarius in. v. libro de trinita. per defectionem aut protensionem aut deriuationē ex deo deus est: sed ex virtute nature in naturam eandē natiuitate subsistit filius. ⁊ ex virtute nature in naturaȝ eandē processione subsistit spiritussanctus.

Aug.

Rñsio

Hyla.

¶ Exponit verba Hylarij.

Quod ita intelligi potest. ex patre qui est virtus ingenita: naturā quā habet eandē filius natiuitate. i. nascēdo: ⁊ spiritussanctus ꝓcessione. i. ꝓcedendo habet. Unde ipse ideȝ apertius eloquēs: qd dixerat aperit dicēs. Natiuitas inquit dei non pōt non eaȝ de qua ꝓfecta est tenere naturaȝ. Non enim aliud ꝙ̄ deus subsistit qd non aliunde ꝙ̄ de deo subsistit. Ecce his verbis aperif quō intelligēduȝ sit illud: de patre generatio prestat essentiā filio: ⁊ de vtroqȝ processio prestat essentiaȝ spiritussancto. Non quia ille essentia sit filius: ⁊ iste essentia sit spiritussanctus: imo ꝓprietate personali: sed qz ⁊ ille nascēdo: ⁊ iste procedendo essentiaȝ habet eandem ⁊ totam que in patre est.

¶ Q spiritussanctus dicitur donum ⁊ donatum ꝺm duos predictos modos processionis.

Ex predictis patet ꝙ spiritussanctus sempiterne donum est: ⁊ tēporaliter datū vel donatū. Ex quo apparet illa distinctio gemine ꝓcessiōis: de qua supra egimus. Nā ꝺm alterā ꝓcessionē dr̄ donatū vel datū: ꝺm alteram vō dicitur donum.

¶ Secundum hoc ꝙ donum est refertur ad patrem ⁊ filium: ꝺm ꝙ datum ad eum qui dedit: ⁊ ad eos quibus dedit.

Et secundum hoc ꝙ sempiterne donū est: referf ad patrē ⁊ filiū: ꝺm hoc vō ꝙ dr̄ datum vel donatum: ⁊ ad eum qui dedit referf: ⁊ ad eos quib⁹ datur: ⁊ eius dicif esse qui dat: ⁊ illoꝝ quib⁹ datur. Unde Aug. in. v. lib. de trinita. ait. Quod datum est: ⁊ ad eum qui dedit referf: ⁊ ad eos quibus dedit. Itaqȝ spūssanct⁹ non tm̄ patris ⁊ filij qui dederunt: sed etiā noster dicif qui accepim⁹. Spūs ergo ⁊ dei est qui dedit ⁊ noster qui accepimus. ille spūs noster quo sumus: qz ipse est spiritus hoīs qui in ipso est ꝙ̄uis ⁊ illuȝ spiritum qui hoīs dicif vtiqȝ accepimus: sȝ aliter iste:

Aug.

Q6 alter. ss. dr̄ noster nālis.

ter iſte:aliter ille noſter dicitur. Aliud eſt eniʒ qd accepimus vt eſſemus:aliud qd accepimus vt ſancti eſſemus. Qꝫ autē ſpūſſanctus noſter di catꝛ:ſcriptura oſtēdit. Scriptū eſt enim de Joā ne ꝙ in ſpiritu Helye veniret. Ecce dictus eſt Helye ſpiritus quē accepit Helyas.ſ. ſpūſſanctus. Et Moyſi ait dñs. Tollā de ſpiritu tuo ꝛ dabo eis.ideſt dabo illis de ſpiritusancto quē iā dedi tibi. Ecce ꝛ hic dictus eſt ſpirit⁹ Moyſi. Patet igitur quia ſpirituſſanctus noſter dicitur ſpiritus: ſed quia nobis datus: ꝛ datus vtiqꝫ ad hoc vt ſancti eſſemus. Spiritus vero creatus ad hoc eſt datus vt eſſemus.

An filius cum ſit nobis datus poſſet dici noſter vt ſpirituſſanctus.

Hic queritur vtrū ꝛ filius cum ſit nobis datus:dicatꝛ vel poſſit dici noſter? Ad qd dicimus:qꝛ filius dꝛ noſter panis: noſter redēptoꝛ ꝛ huiuſmodi:ſed non dꝛ noſter filius: qꝛ filius dꝛ tm̄ relatiue ad euʒ qui genuit. Et ideo noſter filius nō pōt dici:ſed patris tantuʒ. In eo autē ꝙ dicitꝛ datus:ꝛ ad eum qui dedit.ꝛ ad eos quibus datus eſt refertꝛ:vt ſpirituſſanctus qui etiā cum in ſcriptura:vt ſupꝛa dictū eſt dicatur ſpiritus noſter:vel ſpiritus tuus:vel illi⁹: vt de Moyſe ꝛ Helya dictum eſt: nuſqꝫ tm̄ in ſcriptura occurrit ita dici: ſpūſſanct⁹ noſter vel tuus:vel illius:ſed ſpiritus noſter: vel tuus vel illius:qꝛ ſpūſſanctus eo dꝛ quo donuʒ:ꝛ vtrūqꝫ relatiue dꝛ ad patrē ꝛ ad filiū: ꝛ hoc ſempiterna relatione. Si tm̄ aliqñ dicitꝛ donum noſtrū: accipitur donū pꝛo donato vel dato. Cum vo donum accipitꝛ eo modo quo ſpūſſanctus donū patris ꝛ filij dicitꝛ:nō hominis: Ita ꝛ filius ſub hac appellatione non pōt dici noſter: vt dicatꝛ filius noſter:ſicut nec dꝛ ſpirituſſanctus noſter: ꝛ tamen de filio dicitur panis noſter:ꝛ de ſpiritu ſpiritus noſter. Ille noſter panis:qꝛ nos reficit nobis datus:iſte noſter ſpiritus: qꝛ nobis inſpiratꝛ a patre ꝛ filio:ꝛ in nobis ſpirat ſicut vult Unde Aug⁹.in.v.lib.de trinita.ait. Quod de patre natum eſt:ad patrem ſolum refertur cuʒ dicitur filius. Et ideo filius patris eſt: ꝛ nō noſter. Dicimus tamen ꝛ panem noſtrum da nobis:ſicut dicimus ſpiritum noſtrum.

Qō ñ dī .ff.nr:ſʒ ſpūs nr.

Aug⁹

Utrum ſpirituſſanctus ad ſeipſum referatur.

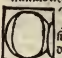
Poſt hec queritur vtrū ſpirituſſanct⁹ ad ſeipſuʒ referatꝛ:hoc eniʒ videtꝛ ex pre dictis poſſe pꝛobari. Si eniʒ qd datur: refertꝛ ad eum qui dat ꝛ ad eum cui datur: ꝛ ſpūſſanctus datur a ſeipſo:vt pꝛedictū eſt: ergo refertꝛ ad ſeipſum. Huius queſtionis determinationem in poſterum differimus: donec tractemus de his que relatiue dicuntur de deo ex tēpoꝛe: in quibus datum ꝛ donatum continentur.

Hec qō nō ſoluit ſʒ differtur in ſequētibus

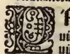
Diſtinctio.XVIII.

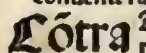
Hic queritur cum ſpūſſanctus ꝛc̄. Superiuʒ determinauit magiſter de tēpoꝛali pceſſione ſpirituſſancti per cōparationē ad pꝛincipium a quo ꝛ per cōparationē ad modum. In hac parte determinat de ea per cōparationem ad pꝛprietatē ſm quam tēpoꝛaliter pcedere ꝯuenit ſpiritui ſancto:hoc eſt de ipſo inquantū eſt donuʒ. Et diuiditꝛ pars iſta in partes quattuoꝛ ſʒ quattuoꝛ qōnes quas mouet. Primo querit vtrū ſpūſſanctus ſit donū in quo oīa alia dona donantꝛ. Secūdo vtrum eadē rōne ſit donuʒ ꝛ datū.ibi.(Preterea diligēter ꝯſiderandū.) Tertio quare non dꝛ filius noſter:ſicut ſpūs noſter: cuʒ ita detur filius ſicut ſpirituſſanctus.ibi.(Hic queritꝛ.) Quarto vtrū ſpirituſſanctus cum ſit donum ſub hac ratione ad ſeipſum referatꝛ.ibi.(Poſt hec queritꝛ vtrum ſpirituſſanct⁹.) Secunda iſtarū diuiditꝛ in partes quattuoꝛ: qꝛ pꝛimo determinat ſpiritūſanctum eſſe donum ab eterno ꝛ datum ex tēpoꝛe. ſecundo exponit ad ꝯtrariū.ibi. (Sed queritꝛ cui donabilis.) Tertio mouet quandā dubitationē incidēter ꝛ eaʒ ſoluit.ibi.(Hic oritꝛ queſtio ſi filius.) Quarto reuertitꝛ ad declarandum ſpiritumſanctum eſſe ab eterno donum.ibi.(Ex pꝛedictis patet.

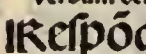
Circa hanc diſtinctionē.vij.queruntur ad pꝛeſens. Primo vtrū eſſe donum ſit ppꝛiū ſpirituiſancto. Secūdo vtrū ratio doni ſit ppꝛietas diſtinctiua pſone ſpirituſſancti. Tertio vtrum eo ſit donum quo deus. Quarto vtrū eſſe donū ab eterno ꝯueniat ſpirituiſancto. Quinto vtꝝ per donū qd eſt ſpūſſanctus dentur oīa alia dona. Sexto vtrū ſpūſſanctus poſſit dici donum noſtrum ꝛ ſpiritus noſter. Septimo vtrum ſpirituſſanctus a patre detur ipſi filio. Queſtio.I.

Primo oſtēdo ꝙ eſſe donū non ſit ppꝛiuʒ ſpirituiſancto: qꝛ oē nomen in diuinis ꝯnotans effectuʒ in creatura ſignificat diuinam eſſentiā. Sed tale eſt hoc nomen donum ꝯnotat enim creaturā cui datur:ergo non eſt ppꝛiū ſpirituiſancto:ſed ſignificat diuinā eſſentiā. Iteʒ Iſa.9.dicitur:ꝙ filius datus eſt nobis:ſed quicqd datur eſt donū non ꝯuenit ergo ſoli ſpirituiſancto. Itē ſuper illud ad Philip.2.donauit illi nomen ꝛc̄.qꝛ dicit glo.ibi.h nomē deus:ſed deus eſt nomen eſſentie.ergo ratio doni non cōuenit ſoli ſpirituiſancto. Item donū dꝛ ab aptitudine donandi:ſed filius ab eterno habuit aptitudinem: vt donaretur in tempoꝛe: aliter enim non fuiſſet datus. ergo conuenit ratio doni etiam filio. — Ar ꝓ. / Scdo / Tertio. / Quāto

Cōtra Aug.5.lib.de trini.c.14.aſſignās rōnem:quare ſpūſſanctus non eſt filius. dicit qꝛ exit non qūo natus:ſed qūo datus.ergo eſſe donum ꝯuenit ſibi ex ſuo modo pcedēdi:ſʒ ſuus modus pcedendi eſt ſibi pꝛoprius.ergo eſſe donū eſt ppꝛium ei. Item Aug⁹.15.de trini.c.17.dicit. Non fruſtra in hac trinitate non dicitur verbum dei niſi filius:nec donū dei niſi ſpirituſſanctus. — In op^m.

Reſpōdeo ꝙ ſm ꝙ donū accipitꝛ in diuinis:pꝛoprium eſt ſpirituiſancto. Et ratio huius eſt:qꝛ donū pꝛout accipitꝛ in diuinis eſt res pcedens: cui ex ſuo modo pcedendi ꝯuenit pꝛima ratio doni. Pꝛima aūt ratio doni amoꝛ eſt. Alijs aūt rebus ratio doni cōpetit in virtute amoꝛis puri. Unde phs.3.lib.thop.dicit ꝙ donum datio eſt irredibilis.i.donum eſt datio liberalis que fit non intētione retributionis: qꝛ ſm Auicen.6. metaphy.c.5. Uerbū liberalis ex ſua pꝛima impoſitione apud oēs linguas eſt donatio tribuens alij extra ſe donū non ppter retributionē. Talis aūt donatio non pcedit niſi ex amoꝛe puro. Illi ergo rei ex ſuo modo pcedendi ꝯuenit pꝛma ratio doni que pcedit vt purus amoꝛ. Pꝛo/

Rñſio Donū in diuinis ē ppꝛiū.ſſ.

C.9.

prium est autem spirituisancto q procedat vt amor. Pater eniz non ꝓcedit neq3 diuina essentia: filius aũt q̃uis ꝓcedat ⁊ sit amor: non tamẽ ꝓcedit: vt amor: q2 ꝓcessio amoris puri est per modũ volũtatis liberalis. Filius aũt non ꝓcedit per modum voluntatis: sed per modũ nature. Restat ergo q solus spiritussanctus est res ꝓcedens. Cui ex suo mõ ꝓcedendi ꝯuenit prima ratio doni: ergo ꝓpriũ est spirituisancto esse donũ put accipit in diuinis.

Ad pᵐ. **Ad primum** in oppositũ cum dicit q hoc nomen donũ ꝯnotat officiũ in creatura ⁊c. Dico q non ꝯnotat officiuz in creatura in actu cum spũssanctus ab eterno fuit donũ: vt postea ostendet ⁊ nõ fuit aliqua creatura nisi ex tẽpore. Maior aũt argumenti intelligẽda est de noibus ꝯnotantibus effectuz in creatura in actu: sicut creator gubernator ⁊ silia que effectum ꝯnotant in creatura actiue. Aliter enim esset instantia in hoc noie incarnatus: q2 q̃uis incarnare spectet ad totam trinitatẽ: q2 tota trinitas filiũ incarnauit: tñ solus

Ad 2ᵐ. Datum ⁊ donũ differũt. filius incarnatus est. ¶ Ad 2ᵐ cum dicit q filius datus est nobis ⁊c. Dico q verum est: sed non est idẽ esse datũ ⁊ donum: q2 donũ dicit rem emanãtem per modũ volũtatis liberalis sine tẽpore: in aptitudine vt detur ex tẽpore. datum autẽ cum sit participiũ significat cuz tẽpore: ⁊ dr ab actu. Unde ⁊ spũssanctus q̃uis sit donũ ab eterno non est tñ datus nisi ex tẽpore. non valet ergo filius datus est nobis. ergo est donũ: prout donuz accipitur in di

Ad 3ᵐ. uinis. ¶ Ad 3ᵐ cum dicis q donari ꝯuenit essentie ⁊c. Dico q verum est. Nec tñ ex hoc sequit q sibi cõueniat esse donum: ꝓprie loquendo de dono prout accipit in di

Ad 4ᵐ uinis. ¶ Ad 4ᵐ cuz dicit q filius ab eterno habuit aptitudinẽ vt daret in tẽpore ⁊c. Dico q q̃uis hoc sit verũ: loquendo de aptitudine que est ex natura rei donabilis: non tamen verum est loquẽdo de aptitudine que rei cõpetit ex suo modo procedendi: propter quam aptitudinẽ dicitur donũ prout accipit in diuinis. ¶ Questio. II.

Ar p. **Secundo** queritur. Utrũ ratio doni sit ꝓprietas distinctiua persone spiritussancti. Et videt q non: q2 donum dicit propter habitualẽ respectũ ad creaturã: s3 nulla psona distinguit per respectũ ad creaturã. ergo donuz non est psone spiritussancti distinctiua ꝓprietas.

Scdo ¶ Itez vnius persone vna est distinctiua ꝓprietas. sed spiratio passiua est ꝓprietas distinctiua spiritussancti cũ qua ꝓprietas doni non videt esse eadẽ: q2 tunc essent no

Tertio. mina sinonyma: qd falsum est. ¶ Itez res non distinguitur in actu per illud qd non est in actu. Cum ergo diffinitio psone spiritussancti sit in actu ⁊ per respectuz: non est per respectũ qui non est in actu: sed donuz non importat respectum in actu: sed in habitu: ergo non importat proprietatem distinctiuam persone spiritussancti.

In opᵐ **Cõtra** Aug. 5. de trini. c. xj. dicit in eo q ꝓprie spiritussanctus dr relatiue dr. cum ad patrez ⁊ ad filiũ referat: q2 spiritussanctus ⁊ patris ⁊ filij spiritus est: sed ipsa relatio non apparet in hoc noie. Apparet autem cum dr donum dei. ergo eadẽ ꝓprietas iportat noie doni ⁊ noie spũssancti. Importat ergo distinctã ꝓprietatẽ.

Rñsio Donũ est ꝓprietas distictiua pᵉ. ss. et dicẽ respectum realẽ in actu ad patrez ⁊ filiuz. **Respondeo** sicut in p̃cedenti qõne dictuz est. Donum prout accipit in diuinis est res ꝓcedens cui ex suo modo ꝓcedendi ꝯuenit p̃ma ratio doni. ⁊ prima ratio doni est amor purus non qcũq3 sed spiratus. Ex quo sequit q eadem ꝓprietas ꝫm rẽ importat noie spiritussancti: ⁊ noie amoris psonaliter dicti: ⁊ noie doni: tñ est ibi ꝫm rõnem differẽtia: q2 noie spiritussancti significat per cõpositionẽ ad spirationem passiuam. Unde dr spiritussanctus: q2 spirat. noie vo amoris per cõparationẽ ad modũ ꝓcedendi. Amor enim dr inquãtum est res ꝓcedens primo per modũ volũtatis liberalis. noie vo doni quo ad respectũ donabilitatis supadditũ. vt ita loquar: qui respectus prout est in spiritusancto est respectus ꝫm rõnem. Dico ergo q q̃uis illud qd significat noie doni rõne illius habitualis respectus quẽ ꝯnotat in creatura: ⁊ rõne illius respectus qui est in ipso ꝫm rõnem ad creaturã non sit ꝓprietas distinctiua: tñ ratione respectus quẽ importat ad patrẽ ⁊ filium a quibus spirat ꝓprietas est distictiua. Uisuz est. n. q realr iportat eũdẽ respectũ ad patrẽ ⁊ filiũ: q iportat noie spũssancti.

Ad pᵐ. **Ad primuz** in oppositũ cum dicit q nulla persona distinguit per respectũ ad creaturam ⁊c. Dico q verũ est. ⁊ ideo ꝯcessi q donuz nõ importat ꝓprietatẽ distinctiuã nisi rõne illius respectꝰ quez h3 ad patrẽ ⁊ filium. a quo tñ respectu ille respectus habitualis quẽ importat ad creaturã: vel ꝯnotat in creatu

Ad 2ᵐ. ra: separabilis nõ est. ¶ Ad 2ᵐ cum dr q noie doni ⁊ nomine spũssancti non importat eadẽ ꝓprietas ⁊c. Dico q imo eandẽ ꝓprietatẽ importãt ꝫm rem: differentẽ tñ ꝫm

Ad 3ᵐ Donũ dicit tertiuz respectũ. rõnem: ⁊ ideo non sunt noia sinonyma. ¶ Ad 3ᵐ cũ dicitur q donũ non importat respectũ in actu: sed in habitu ⁊c. Dico q ꝯnotat habitualẽ respectuz in creatura. ⁊ rõne huiusmodi non est ꝓprietas distinctiua. dicit etiam in spiritusancto quẽdam respectũ ꝫm rõnem ad creaturam vt in potentia dei existentẽ: nec ratione huiusmodi est proprietas distinctiua. Importat etiam respectum realem in actu ad patrem ⁊ filiuz: vt visum est: ⁊ ratione huiusmodi est proprietas distinctiua. ¶ Questio. III.

Ar p. **Tertio** querit. Utruz eo sit donũ quo deus. Et videt q non: q2 non est eadez rõ cõmunis ⁊ ꝓprij: sed deus est nomẽ cõmune: donum est nomẽ ꝓprium. ergo non est eadem rõne donũ qua deus. ¶ Item Aug. 7. de tri. c. 2. Non

Scdo eo verbũ q sapiẽtia. verbũ eniz relatiue. sapiẽtia vo essentialiter intelligit. ergo a simili non eo donũ quo deus: q2

Tertio. donũ dr relatiue: deus autẽ essentialiter. ¶ Itẽ Aug. 15. de trini. c. 19. dicit de spiritusancto q in tantũ donuz dei est: inquantũ datur eis quibus datur. Apud se autẽ deus est: ⁊ si nemini det. ergo non eo est donum quo deus.

In opᵐ **Cõtra** spũssanctus ꝓcedendo habet quicqd habet. ergo per ipsam ꝓcessionẽ donum ⁊ deus est. ¶ Item diuerse ꝓprietates non predicant de seinuicez nec ea que diuersis ꝓprietatibus distinguunt. ergo si spiritussanctus alia ꝓprietate deus est: alia ꝓprietate donuz cum deitate deus sit: ipsa deitas non predicaret de ꝓprietate distinctiua que noie doni importat: qd falsum est.

Rñsio Eo9 realiter. ss. ⁊ donum q deꝰ: nõ tñ rõne. **Respõdeo** q reali idẽtitate spũssanctꝰ eo donuz est quo deus: q2 in diuinis essentia et ꝓprietas idem sunt ꝫm rem. Sed loquẽdo de identitate ꝫm rõnẽ: si ablatiuꝰ dicit habitudinẽ q in rõne forme: sic non eo donũ est quo deus: q2 deitate deus est: ⁊ ꝓprietate donũ. Proprietas aũt ⁊ eẽntia ꝫm rõnẽ differũt: si aũt ablatiuus iportet habitudinẽ p̃ncipiationis: sic eo donũ est quo deus: q2 ꝓcessionẽ h3 ⁊ essentiã ⁊ ꝓprietatẽ.

Ad pᵐ. **Ad p̃mũ** cum dr q non est eadẽ ratio cõmunis ⁊ ꝓprij. Dico q verũ est ꝫm rõnem: tamẽ

Ad 2ᵐ. bene est eadẽ ꝫm rem. ¶ Ad 2ᵐ cum dr q non eo verbũ quo sapientia ⁊c. Dico q verum est loquẽdo de identitate ꝫm rõnem: tñ filius eo est verbũ quo sapiẽtia loquẽdo

Ad 3ᵐ de identitate ꝫm rem. ¶ Ad 3ᵐ cum dicit q spiritussanctus in tantũ donũ dei est inquãtum datur eis qbus datur ⁊c. Dico q ibi accipit donuz iproprie. s. pro dato. Ex dictis i qõne p3 qd dici debeat ad argumẽta ad aliã ptẽ. ¶ Questio. IIII.

Ar pᵒ **Quarto** querit. Utrum esse donuz ab eterno cõueniat spirituisancto. Et videtur q non: q2 filius nõ fuit verbũ anteq̃3 proferretur: ergo nec spiritussanctus donum anteq̃3 daretur.

Scdo. daretur. datus autem non fuit ab eterno. ¶ Item donū
importat relationē ad dātem ⁊ ad eum cui datur. relatio
v̄o ponit extrema sua. Cum ergo illud cui datur non sit
Tertio. nisi ex tēpore non fuit donū ab eterno. ¶ Item donum
dicit in spiritusancto quēdam respectū rōnis ad creatu/
ram non habitualē sed actualē: q꞉ quicq̄d pōt esse in deo
actu ibi est. Sed respectus actualis ad creaturam non est
nisi ad creaturā i actu. ergo donū ꝯnotat creaturā i actu
qꝺ nō esset verū si spiritussanct⁹ fuisset donū ab eterno.

In opm Cōtra Aug. 5. de tri. 15. c. loquens de spiritusancto di/
cit: q꞉ sic ꝓcedebat vt esset donabile: iā donuȝ
erat: ⁊ anteq̄ȝ esset cui dareẜ: sed ab eterno sic ꝓcedit: vt
esset donabilis. ergo ab eterno fuit donū. ¶ Itē eodē li.
16. c. Sēpiterne spūs dr̄ donū. Tēporalr aūt donatio.

Rn̄sio. Ab etno ꝓcēit. ss. eē donū. Respondeo sicut in prima qōne p̄sentis dist.
visum est. donū prout accipiẜ in
diuinis est res ꝓcedens per talem modum: vt sibi ex suo
modo ꝓcedendi ꝯueniat prima ratio doni que est amor.
Et h̄ videnẜ sonare verba Aug. allegata ad partē istaȝ in
oppositū cum dicit: q꞉ sic procedebat vt esset donabilis.
iam donum erat: etiā anteq̄ȝ esset cui dareẜ: sed spūssan/
ctus ab eterno ꝓcessit per talē modum: q꞉ ab eodeȝ pro/
cessit per modū volūtatis: vt liberaliter agentis per quē
modū non emanat emanatiōe intrinseca nisi amor. ergo
esse donū ab eterno ꝯuenit spiritui sancto. ⁊ hoc expresse
habeẜ per duas auctoritates Aug. allegatas ad ptē istā.

Ad pm. Ad primum in oppositū cuȝ dicíẜ ꝙ filius nō
fuit verbuȝ anteq̄ȝ proferreẜ ⁊c̄.
Dico ꝙ verum est: sed ex hoc tua cōclusio non sequiẜ: q꞉
non sic se habet donū ad dari: sicut verbū ad ꝓferri. Sed
ita debes ꝯcludere: filius non fuit verbū anteq̄ȝ ꝓferreẜ.
ergo spūssanctus non fuit donū anteq̄ȝ ꝓcederet per talē
modum: ꝙ sibi ex suo modo ꝓcedendi ꝯueniť prima ra/
Ad 2m. tio doni que est amor: ex hoc enim hȝ ꝙ sit donū. ¶ Ad
2m cum dr̄ ꝙ relatio ponit extrema sua in actu ⁊c̄. Dico
ꝙ hoc intelligēdum est de relatione in actu. Relatio aūt
doni ad creaturā non est ſm actum: sȝ ſm aptitudinem.
Ad 3m. Quicq̄d pōt eē in deo realr actu ē: nō tñ rōne vł ad extra. ¶ Ad 3m cum dicíẜ ꝙ quicq̄d potest esse in deo est ibi in
actu ⁊c̄. Dico ꝙ verū est de essendo realiter in deo: sed de
essendo in deo eo modo quo respectus ſm rōneȝ: vel ſm
dici in deo esse dicunẜ: non est verū. Aliqs enim respect⁹
ſm rationem: vel ſm dici est in deo ad creaturam: qui si/
bi non conueniebat ab eterno: tamen ab eterno possunt
sibi ꝯuenire ex tempore. ¶ Questio. V.

Arꝫ p. Quinto queriẜ. Utrum per donuȝ qꝺ est
spūssanctus denẜ oīa alia dona.
Et videẜ ꝙ non: q꞉ dona spiritui sancto appro
priata non dicunẜ donari per filiū. ergo nec si/
militer dona que appropriẜ filio debēt dici
Scdo. dari per spiritūsanctū. ¶ Item ſm phm. 5. physi. Mot⁹
T. c. 10. non est motus: neq̄ȝ in ratione principij: neq̄ȝ in rōne ter
Tertio. mini. ergo a simili doni non est donū. ¶ Item Isa. 9. Fi/
lius datus est nobis: sed non videẜ esse datus per spiritū
sanctuȝ: cū dans videẜ habere auctoritatē sup datū. ergo
per donū qꝺ est spūssanctus non danẜ oīa alia dona.

In opm Cōtra p̄ma ad Corinth. 12. Apostolus loquēs de do/
nis gratiaȝ dicit. Hec autem oīa operaẜ vnus
atq̄ȝ idē spiritus diuidens singulis ꝓut vult. ¶ Itē Aug.
15. de tri. c. 18. Dantur ⁊ alia per spiritū munera: sed qua
ratione aliqua eadem ratione omnia.

Rn̄sio. L3 omia dōa q̄ dā tur sint a tota trini tate: tñ. ss. appropria tur. Respōdeo Qꝫ per donuȝ: qꝺ est spiritussanctus
dantur oīa dona que dantur: dantur
etiā a tota trinitate: sed collatio doni sub rōne qua donū
est spiritui sancto appropriaẜ: eo ꝙ sibi ex suo modo ꝓce/
dendi conuenit prima ratio doni: vt supra visum est: nec
tamē datur simpliciter cuȝ quolibet dono suo: sed tñ cū
charitate. semper enim cum daẜ charitas: datur ⁊ spiri/
tussanctus: qꝺ satis pȝ ex v̄bo apostoli ad Rom. 5. dicēs
Charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum
sanctum qui datus est nobis. Ecce hic dicit simul chari/
tatem datam: ⁊ spiritumsanctum datum.

Ad primuȝ in oppositū cum dicíẜ ꝙ dona spiri Ad pm.
tuisancto appropriata non dicūtur
donari per filium ⁊c̄. Dico ꝙ illa dona dantur per filiuȝ.
De ipso enim dicíẜ Joan. p̄. Oia per ipsum facta sunt: tñ
non dicunẜ dari per filiū appropriate: sȝ dona appropria/
ta filio dicuntur dari per spiritūsanctuȝ appropriata sub
ratione qua dona sunt. Unde ⁊ si sapiētia sub rōne qua sa
pientia dicaẜ dari per filiuȝ appropriate: tñ sub rōne qua
donum est dr̄ dari per spiritusanctum appropriate: eo ꝙ
spiritui sancto ex suo modo ꝓcedendi ꝯuenit prima ratio
doni. ¶ Ad 2m cuȝ dicíẜ ꝙ motus non est motus ⁊c̄. Di Ad 2m.
co ꝙ q̄uis motus non principiet aliū motū vt ꝓprium
eius terminū ⁊ imediatū: tñ certum est ꝙ per vnū motū
causaẜ alius: ⁊ longe in infinitū. fortius per donū eternuȝ
qꝺ est res subsistens: potest imediate causari donuȝ crea/
tum. ¶ Ad 3m cum dicíẜ ꝙ filius nō videtur esse datus Ad 3m
per spiritumsanctum ⁊c̄. Dico ꝙ imo: nec tamen ꝓpter
hoc oportet ꝙ habeat auctoritatē super filium sed super
effectum per donationem filij connotatum. s. super effe/
ctum incarnationis. ¶ Questio. VI.

Sexto queriẜ. Utrum spiritussanctus pos
sit dici donū nostruȝ ⁊ spiritus no/
ster. Et videẜ ꝙ non: q꞉ noster importat habitu Arꝫ p.
dinem possessionis: sed spiritussanctus a nobis
possideri non pōt: imo ipse possidet iustū. ergo
non potest dici donū nostrū nec spūs noster. ¶ Item ni Scdo
hil vna et eadē relatione refertur ad aliq̄d p̄ncipiās ipȝ:
⁊ ad aliqꝺ sequens. Cum ergo spūssanctus ſm rōneȝ do/
ni: ⁊ spiritus referaẜ ad dantem: ⁊ spiranteȝ tanq̄ȝ ad sui
principiū. per hmōi relationes non poterit ad nos refer
ri. ergo vere non pōt dici donuȝ nostrū: nec spiritus no/
ster. ¶ Iteȝ q̄uis filius sit nobis datus: non tñ propter Tertio.
hoc pōt dici filius noster. Uñ Aug. 5. de trini. c. 14. Fil⁹
patris est non noster. ergo a simili videẜ ꝙ de spiritusan/
cto non possit dici donum nostrum neq̄ȝ spūs noster.

Cōtra Aug. 5. de tri. c. 18. Spūssc̄ūs nō tm̄ patris ⁊ fi In opm
lij qui dederūt: sȝ etiā noster dr̄ qui accepim⁹.
¶ Itē. 4. Regū. 2. Dicit Heliseus ad Heliā. Obsecro vt
fiat spiritus tuus duplex in me. ⁊ loquebaẜ de spiritusan
cto. Spiritus ergo sanctus ibi dictus est spirit⁹ Helie.

Respōdeo ꝙ de spiritusancto non pōt dici ꝙ sit Rn̄sio
spiritussanctus noster. pōt tamē dici Possu/
ꝙ est spūs noster ⁊ ꝙ est donū nostrū: ⁊ ꝙ est datum no/ m⁹ dicē ꝫ
strum. ⁊ ſm aliquos dici potest ꝙ spūssanctus ē noster. . ss. ꝙ est
¶ Ratio autē quare de spiritusancto non pōt dici spūs/ spūs nr̄
sanctus noster: est: q꞉ per hoc ꝙ dicimus spiritussanctus: donū nr̄ȝ
per hoc intēdimus significare personā spiritussancti cū ⁊ datum
illa ꝓprietate tm̄modo per quā referẜ ad principiū a quo nr̄ȝ: nō tñ
spiraẜ sine aliquo respectu ad creaturā. Cum ergo dr̄ spi . ss. nr̄.
ritussanctus noster notaẜ ad nos referri spūssanct⁹ tanq̄ȝ
ad principium a quo spiraẜ: qꝺ impossibile est. ¶ Ratio
autē quare pōt dici ꝙ est spiritus noster: est: q꞉ noīe spūs
importaẜ relatio non tm̄modo ad p̄ncipiū a quo spiraẜ:
sed etiā ad illud cui inspiraẜ. vel cui aliqꝺ bonū inspirat
ſm desideriū voluntatis sue: q꞉ sicut dr̄ Joā. 3. spirit⁹ vbi
vult spirat. ¶ Ratio auteȝ quare pōt dici aliquo modo
donum nostruȝ est: q꞉ noīe doni: non tm̄modo importaẜ
respectus ad principiū a quo ꝓcedit: sȝ etiā quidā respe/
ctus ſm rōnem ⁊ in habitu ad creaturā. Unde dr̄ donū
patris ⁊ filij: q꞉ ab eis ꝓcedit: ita: vt ex suo modo ꝓcedē/
di sibi ꝯueniat prima ratio doni. Dicíẜ aūt donū nostruȝ
inquantum nobis est donabile. ¶ Ratio autem quare
dicíẜ datum nostrum: ⁊ magis proprie q̄ȝ donum nostrū

eſt:quia donum non importat relationem ad creaturam niſi in habitu. Datum autẽ ꝯnotat in creatura cui datur relationẽ realẽ in actu ⁊ in ipſo ſpirituſancto cum datur quandã relationẽ ſm rõnem:vel ſm dici in actu. ¶ Ratio aũt quare ſpũſſanctus eſt noſter:eſt:q2 tunc h' pnomẽ noſter dicit habitudinẽ talẽ ſpirituſſancti ad nos qlez hꝫ habituꝫ reſpectu habẽtis. Oẽs aũt iuſti habent ſpiritũſanctuꝫ. Unde Aug.15.de trini.c.19.dicit de donis ꝙ ipſꝫ donum a quo cuiqꝫ ꝓpria diuidunt oẽs habẽt.i. ſpũſſanctum:tñ q2 ꝓprie loquẽdo ſpũſſanctus magis hꝫ iuſtum qꝫ habeat a iuſto:videt ꝙ non põt dici poſſeſſio iuſti:ſed iuſtus poſſeſſio eius. Jõ videt aliqb' ꝙ iſta:ſpũſſanctus eſt nr̃:nõ eſt ad plenũ ꝓpria:ſꝫ aliqd hꝫ de iproprietate.

Ad pᵐ. **Ad primuꝫ** in oppoſitũ cum dicit ꝙ noſter importat habitudinẽ poſſeſſionis ⁊c̃.

Nſ quõ diuerſa importet. Dico ꝙ qñ dicitur de aliquo mediãte nota cõpoſitionis importate per hocverbũ eſt abſqꝫ hoc ꝙ determinet per aliqd adiunctũ:vt cum dicimus de aliqua re: iſta res eſt noſtra.tunc notat vel habitudinẽ poſſeſſionis vel habitudinẽ talem qualẽ habet habitũ reſpectu habẽtis.qꝫuis autẽ ſpirituſſanct' a nobis non poſſideat:tamen a nobis habet.⁊ ideo aliquo modo põt dici ſpirituſſanct' eſt noſter. Quãdo autẽ adiungit alicui non mediãte cõpoſitione:vt cum dicimus amicus noſter: tunc importat habitudinẽ ſm exigentiã termini cui adiũgitur. Unde cuꝫ dicitur ſpiritus noſter importat talẽ habitudinẽ qualeꝫ hꝫ

Ad 2ᵐ. ſpirãs ad illud in qd ſpirat vel qualẽ hꝫ in ſpiratuꝫ ad illum cui inſpirat. ¶ Ad 2ᵐ dico ꝙ per illã relationeꝫ per quã ſpiritus referat ad ſpiratorẽ ⁊ donum ad dantẽ non referunt ad nos:ſꝫ ſpũs refert ad nos p quãdã relationeꝫ que eſt in ipſo ſm rõnem ꝯnotans in nobis aliquaꝫ relationẽ ſm reꝫ:donũ etiã refert ad nos in habitu per quãdam relationẽ que eſt in ſpirituſancto ſm rõneꝫ:⁊ in habitu ꝯnotans in creatura aliquã relationẽ realẽ in habi-

Ad 3ᵐ. tu. ¶ Ad 3ᵐ cum dicit ꝙ de filio dei non põt dici ꝙ ſit filius noſter ⁊c̃. Dico ꝙ verũ eſt q2 non importat habitudineꝫ aliquẽ niſi ad patrẽ.vnde ſi diceret filius noſter ſignaretur a nobis genitus qd impoſſe eſt. Donũ aũt dicit aliquẽ relationẽ ad creaturã ſicut ad illud cui eſt donabile.⁊ ſpirit' ſicut ad illud cui aliqd bonũ inſpirat: vel cui inſpirat. Et ideo aliquo modo de ſpirituſancto poteſt dici ꝙ eſt donũ noſtrũ ⁊ ſpiritus noſter.⁊ ſic pꝫ qd dici debeat ad iſtam qõnem:vtrũ filius dei poſſit dici filius noſter. Uiſuꝫ eſt enim ꝙ non:⁊ huius ratio dicta eſt:⁊ ideo nõ oportet in hoc facere queſtionẽ. ¶ Queſtio. VII.

Ar ꝓ. **Septimo** querit. Utrum ſpũſſanctus a patre detur ipſi filio. Et videtur ꝙ ſic:q2 qd ꝓcedit ſm rõnem amoris procedit vt donuꝫ:ſed ſpũſſanctus ꝓcedit a patre in filiũ:vt amor.ergo in ꝓcedendo a patre in filiũ

Scdo datur filio. ¶ Item quicqd hꝫ filius eſt a patre datum. ergo amor quo filius diligit patreꝫ eſt ſibi a patre datus: ſed filius diligit patrẽ ſpirituſancto:vt inferius oſtende-

Tertio. tur.ergo ſpũſſanctus eſt datus a patre filio. ¶ Item qui liberaliter facit vt aliqd bonũ ſit in alio:illud bonũ dicit dare illi: ſed pater liberali actione fecit vt ſpirituſſanct' eſſet in filio.ergo ſpiritumſanctum dedit illi.

Jn opᵐ **Contra** magiſter in diſtin.preſenti dicit:ꝙ ſicut ſpirituſſanctus ab eterno ꝓcedit:ita ab eterno donum eſt:non q2 donaret a patre filio: vel a filio patri: ſed q2 ab eterno ꝓceſſit donabilis. ¶ Item dando alijs ſpiritumſanctuꝫ cauſatur in recipiente aliqua relatio ad dantem:ſed per hoc ꝙ pater ſpirat ſpiritumſanctum nõ cauſatur in filio aliqua relatio ad patrem.ergo pater ſpirando ſpiritumſanctum non dat ipſum filio.

Rñſio **Reſpõdeo** ꝙ non datur ſpũſſanctus a patre filio.⁊ ad hoc ẽ triplex ratio. vna eſt. quia cum ſpirituſſanctus datur alicui donum ipſius recipitur in eo:ſicut in ſubiecto per qd oritur in eo:cui dat ſpirituſſanctus:noua habitudo qualis eſt ipſius habẽtis ad habitum qd nullo modo dici põt de filio inquantum de' eſt. Sic enim intelligimus qõnem: q2 planũ eſt ꝙ ſibi fuit datus ſpũſſanctus inquãtum homo. ¶ Alia ratio eſt q2 donum dicit a cõicatione liberali ⁊ non nãli: qꝫuis aũt ſpũſſanctus ſit in filio:eo modo quo vna pſona eſt in alia per certã inceſſionẽ:hoc hꝫ filius a patre non per cõmunicationẽ liberalẽ:que eſt ſpiratio:ſed per nãlem que eſt generatio.per gnõnem enim accepit filius a patre: vt filius eſſet:⁊ vt deus eſſet vnus cum patre.⁊ vt in eo eẽt ſpũſſanctus modo ſupra dicto. ¶ Tertia eſt rõ q2 oꝫ eſſe differentiã inter danteꝫ aliqd donum: ⁊ illum cui datur. Nullus enim ꝓprie loquẽdo ſibiipſi dare aliqd dicit: ſꝫ pater ⁊ filius vnuꝫ ſunt in ratione dantis ſpiritũſanctũ: q2 vna ſpiratione ſpirãt eum: ⁊ ſunt vnum principiũ in ſpirando.⁊ ideo non põt dici ꝙ vnus det alij ſpiritum. Spũs.ſ. a pꝫe nõ dat filio.

Ad primum in oppoſitũ cum dicit ꝙ ſpũſſanctus ꝓcedit a patre in filium: vt amor ⁊c̃. Dico ꝙ verũ eſt: vt in obiectũ nõ vt i ſubiectũ. Quod aũt ꝓcedit ſm rõnem doni in aliquẽ procedit in ipſum:vt in ſuſceptibile ſubiectũ ſm ſe:vel ſm effectum quo habet: qꝫuis aũt ſpũſſanctus ſm ſe non procedat in aliquẽ vt in ſubiectũ:tñ rõne effectus per quẽ habet ꝓcedit in creaturã cui datur vt in ſubiectũ. ¶ Ad 2ᵐ cuꝫ dicitur ꝙ quicqd hꝫ filius eſt ei a patre datum ⁊c̃. Dico ꝙ verũ eſt per gnõnem:ſed qd ſit datũ eſt reſpectu eius cui datur:rõnem doni non hꝫ: ſed tm̃modo illud qd datur alij per cõmunicationẽ liberalẽ. ¶ Preterea ſcire debes ꝙ qꝫuis ſpũſſanctus ſit in filio per certã inceſſioneꝫ non ꝓpter hoc põt dici habere ſpm̃ſanctuꝫ eo modo quo hꝫ vim ſpiratiuam: ⁊ alia que ad ſiĺitudinem forme ſunt in eo. Unde non ita ꝓprie dici põt ꝙ pater generãdo dedit filio ſpm̃ſctm̃:ſicut ꝙ dedit filio viꝫ ſpiratiuã p quã a deo ꝓcedit ſpũſſcũs. ¶ Ad 3ᵐ pꝫ ſolutio ex iam dictis. Ad pᵐ. Ad 2ᵐ. Ad 3ᵐ

Circa lrãm. (Spũſſanct' patris ⁊ filij ſpũs eſt:ſed ipſa relatio nõ apparet in hoc noĩe. Apparet auteꝫ cum dicit donum dei).ſ.q2 non ita bene ſonat ſm cõmunem modũ loquẽdi:vt dicat ſpũſſanctus ſpiratoris ſpũſſanct':ſicut cum dicit donum donatoris donuꝫ: vel q2 hoc ꝙ eſt eſſe ſpiritũ frequẽtius per ſcripturas eſſentialiter accipit qꝫ hoc nomen donũ. (Eoipſo ꝙ daturus erat eum deus iam donũ erat.) ¶ Contra tunc filius ab eterno fuit donum:q2 ipſum daturus erat deus. dedit enim ipſum nobis ex tẽpore. ¶ Rñdeo ſic dꝫ exponi eoipſo ꝙ daturus erat eum deus.i.eoipſo ꝙ ꝓcedebat tali modo vt ſibi ex ſuo modo ꝓcedendi ꝯueniret ratio doni:iam donũ erat. filio aũt ꝯuenit dari ex natura ſua: non ex ſuo procedẽdi modo. Et ideo qꝫuis nobis datus ſit rõnẽ tñ doni nõ habet:ſm qd expoſitũ eſt in principalibus.q.huius diſtin. (Filius natiuitate eſſentia eſt).ſ.ſm ꝙ ablatiuus importat habitudinem originis:q2 naſcendo accepit vt ſit eſſe. (Non enim:vt ait Hylarius in.6.lib.de tri.per defectuꝫ aut ꝓtenſioneꝫ aut diuinationẽ ex deo deus eſt.) Hic excludit triplicẽ modũ impfecte ꝓductionis in creaturis. Quoꝝ vnus modus eſt quo generatur vnum per corruptioneꝫ alterius vt vermis ex equo. Contra quod dicit. (Neqꝫ per defectũ.) Alius per extẽſionẽ qꝫtitatis vt vas ex auro. Contra quod dicit. (Aut ꝓtenſionẽ.) Ali' quo generat riuulus de fonte. Cõtra quod dicit. Aut diuinationem. (Tollã de ſpiritu tuo.) Hec ꝓpoſitio de:non dicit ibi partitionẽ ſbe ſpũſſci:vel gr̃e que fuit in Moyſe: ſꝫ qd alijs daret gr̃a ſpũſſci i minori abũdãtia: ita ꝙ hr̃et qſi rõnẽ ptis reſpectu abũdãtie gr̃e q̃ erat i Moyſe. Uel logt de ablatiõe quo ad vſuꝫ ſolicitudis:nõ quo ad hitũ.

¶ Hic de

Hic de equalitate triũ psonaꝝ. Dis. XIX.

Nunc postꝗ̃ coeternitatẽ triũ psonarũ pro modulo facultatis nostre insinuauimus: iam de earundem equalitate aliqd eloqui superest. Fides eniȝ catholica sicut coeternas: ita ꝛ coequales tres psonas asserit. Equalis est enim in oibus patri filius: ꝛ patri ꝛ filio spũssanctus. Quia vt ait Aug. in li. de fide ad Petrũ: breuiter aperiens quõ intelligat equalitas docet. Nullus hoꝝ alium aut precedit eternitate: aut excedit magnitudine: aut superat potestate: qꝛ nec filio nec spũisancto quãtum ad nature diuine vnitatem ptinet: aut anterior aut maior est pater filio: nec filius spũsancto. Eternuȝ quippe ꝛ sine initio est: ꝙ fili⁹ de natura patris extitit: ꝛ eternum ac sine initio est: ꝙ spũssanctus de natura patris filijꝗ̃ ꝓcedit. Ob hoc ergo tres vnũ recte credimus ꝛ dicim⁹ deũ: qꝛ vna prorsus eternitas vna imensitas: vna naturaliter est trium personarũ diuinitas. Ecce breuiter assignauit Augustinus: in quo trium personaruȝ cõsistat equalitas. s. qꝛ alia aliam non excellit: aut eternitate: aut magnitudine aut potestate. — Aug⁹

Qd̃ eternitas ꝛ magnitudo ꝛ potestas in deo sunt vnum: licet ponantur quasi diuersa.

Cũqȝ enumerentur ista quasi diuersa: in deo tñ vnum ꝛ idem sunt. s. eẽntia diuina simplex ꝛ incõmutabilis. Unde Aug. in. vij. li. de trini. Non alio magnus alio deus est: sed eo magnus quo deus: qꝛ non est illi aliud magnũ esse aliud deũ esse. Eadeȝ quippe eius magnitudo est que virtus: ꝛ eadem essentia q̃ magnitudo. Pater ergo ꝛ filius simul vna essentia ꝛ vna magnitudo. Ita etiam ꝛ potentia dei essentia diuina est. Unde Aug. in. vij. li. cõfessionuȝ. Uoluntas ꝛ potẽtia dei deus ipe est. Eternitas quoꝗ̃ dei eẽntia diuina est. Quod Aug. ostendit super illum locũ psal. In generatione ꝛ generationẽ anni tui. Est generatio generationuȝ que nõ transit collecta de oibus generationibus. i. sancti. In illa erunt ãni dei qui nõ transeunt. i. eternitas dei. Nõ enim aliud sunt anni dei: aliud ipse: sed anni dei eternitas dei est. Eternitas võ ipsa dei substantia est nihil habẽs mutabile. Incõcusse ergo teneamus ꝙ vnũ ꝛ ideȝ est. s. essentia diuina: dei eternitas: potẽtia: magnitudo: ꝛ tñ ꝯsueuit scriptura hec ꝛ his similia quasi distincte ponere. In his ergo verbis trium personarũ equalitatem breuiter cõplexus est Augustinus: qꝛ alius alium nec eternitate: nec magnitudine: nec potentia superat. Qd̃ aũt eternitate aliqua triuȝ personarum aliã non excedat supra ostensum est. vbi coeternitas trium personarũ insinuata est. — Aug⁹. — Qd̃ magnitudo dei est essentia Aug⁹. — Qd̃ potẽtia dei deus est. — Qd̃ eternitas dei deus est. — Sup̃ eadem de eternitate.

Hic de magnitudine ꝙ ea aliqua personarum aliam non excedit.

Nunc igit̃ superest oñdere ꝙ magnitudine vel potentia alius alium non excedat: ꝛ prius de magnitudine videamus.

Qd̃ nõ est maior vna persona alia nec maius aliquid due ꝗ̃ vna: nec tres vel due ꝗ̃ vna.

Sciendum est ergo qꝛ pater nõ est maior filio: nec pater vel filius maior spũsancto: nec maius aliquid due psone simul sunt ꝗ̃ vna: nec tres sunt maius aliqd ꝗ̃ due: nec maior est essentia in trib⁹ ꝗ̃ in duabus: nec in duabus ꝗ̃ in vna: qꝛ tota est in singulis. Unde Joan. Damascenus ait. Cõfitemur deitatis naturã oẽm pfecte esse in singlis suaꝝ hypostaseon. i. psonaꝝ: oẽm in pr̃e: oẽȝ in filio: oẽȝ in spũscõ. Jdeo ꝗ̃ pfectus de⁹ pr̃: pfect⁹ de⁹ filius: pfectus deus spũssanctus. — Joan. Dama.

Qũo dicit̃ esse deus pater in filio: ꝛ filius in patre. ꝛ spũssanctus in vtroꝗ̃: ꝛ singlus in singlis.

Et inde est ꝙ pater dicit̃ esse in filio: ꝛ filius in pr̃e: ꝛ spũssctũs in vtroꝗ̃: ꝛ singulus in singulis. Unde Aug. in lib. de fide ad Petrũ. Propter vnitatẽ naturalẽ tot⁹ pater in filio ꝛ spũsancto est: totus quoꝗ̃ spũssanctus in patre ꝛ filio est. Nullus horũ extra quẽlibet ipsoꝝ est ꝓpter diuine nature vnitatem. Ecce hic aperit aliquatenus. Non enim plene põt tantũ ab hoĩe reserari archanum: ex qua intelligẽtia dicat̃ singula psonaꝝ tota esse in alijs. Unde etiã Hylarius ista interius perquirens in lib. iiij. de trini. ait. Affert plerisꝗ̃ obscuritatẽ sermo dñi cum dicit. Ego in patre ꝛ pater in me est: nec imerito. Natura enim intelligẽtie humane rõnem dicti hui⁹ non capit: nec exẽpluȝ aliqd̃ rebus diuinis cõparatio humana pstabit. Sed qd̃ nõ intelligibile est homini: deo possibile est. Cognoscendũ itaꝗ̃ atꝗ̃ intelligendũ est qd sit illud. Ego in patre ꝛ pater in me est. Si tñ cõprehendere hoc ita vt est valebimus: vt qd̃ natura rerũ pati nõ posse estimatur: id diuine veritatis ratio ꝯsequat̃. Patrem ergo in filio: ꝛ filiũ in patre eẽ: plenitudo in vtroꝗ̃ diuinitatis pfecta est: qꝛ plenitudo diuinitatis in filio: qd̃ in patre est: hoc ꝛ in filio ẽ: qd̃ in ingenito est: hoc in genito: alter ab altero: ꝛ vterꝗ̃ vnum. Js. s. qui est nihil habẽs qd̃ non sit etiã in eo a quo est nõ duo vnus: sed alius in alio. qꝛ nõ aliud in vtroꝗ̃: vt vnum sint in fide nostra vterꝗ̃: nõ vnus: nec eũdẽ vtrũꝗ̃: nec aliud ꝯfitemur: qꝛ deũ ex deo natũ: nec eũdem natiuitas: nec aliud esse pmittit. Eandeȝ ergo in vtroꝗ̃ ꝛ virtutis similitudinẽ: ꝛ deitatis plenitudinẽ ꝯfitemur: qꝛ veritas dicit. Ego in patre: ꝛ pater in me est. Oia enim filius ac- — Aug⁹. — Hyla.

cepit a patre. Nam si partem eiusdem qui genuit accepit: neuter ergo pfectus est. deest enim ei vnde decessit: nec plenitudo in eo erit qui ex portione constiterit. Neuter ergo pfectus est: si plenitudinẽ suã ⁊ qui genuit amittit: nec q natus est ɔsequit. Fateamur ergo ꝙ pater est in filio: ⁊ filius in patre: ⁊ deus in deo: ut idẽ Hylarius ait in. vij. lib. de tri. nõ per duplicẽ cõuenientiũ generũ ɔiunctionẽ: nec per insitiuã capacioris substãtie naturã. sed per nature vnitã similitudinẽ. per natiuitatẽ viuẽtis ex viuente natura dum res nõ differt: dum naturam dei non degenerat natiuitas: duꝫ non aliud aliqd ex deo ꝙ̃ deus nascit: dum nihil in his nouum est: nihil alienũ: nihil separabile. Ecce his verbis ꝓut humana pmittit infirmitas: aperitur ex quo sensu xp̃s dixerit se esse in patre: ⁊ patrẽ in se. Ex eodẽ etiã sensu intelligit spũssanct⁹ eẽ in vtroqꝫ ⁊ singula psonarũ in singulis: q: s. in singulis est eadẽ plenitudo diuinitatis: ⁊ vnita similitudo nature: q: nõ est maior diuina natura in aliqua harũ psonarũ: sed vnius ⁊ indifferentis nature sunt he tres psone. Ideoqꝫ altera in altera esse dr: ut predictũ est. Vñ Ambr. predictoꝝ verboꝝ sniam nobis aperiẽs sup epistolã. ij. ad Coꝝ. ait. Per hoc intelligit pater esse in filio: ⁊ filius in patre: q: vna est eoꝝ substãtia. Ibi enĩ est vnitas vbi nulla diuersitas. Ecce trib⁹ illustriũ viroꝝ testimonijs. s. Aug. Hylarij. Ambro. in idem ɔcurrentibus: reuelatione spũssancti in eis loquentis: pie credere volẽtibus ostẽdit: tñ quasi per speculũ ⁊ in enigmate: qualr accipiẽduꝫ sit cum dr pater in filio esse: vel filius in patre: vel spũssctũs in vtroqꝫ.

Hyla. Hec vba diligenter attẽde

Ambr.

¶ Ad id qd ceperat redit: scilicet vt ostendat ꝙ magnitudine alius alium non superat.

Sed iam nunc ad ꝓpositũ redeamus: ceptoqꝫ insistamus: ostẽdentes ꝙ magnitudine nulla trium personarũ aliã superat: q: nulla maior alijs: nec maius aliqd sunt due ꝙ̃ vna: nec tres ꝙ̃ due: nec maior deus ꝙ̃ singuli horum: quia singulus horum perfect⁹ est: nec est quo crescat illa perfectio.

¶ Qd nulla personarũ pars est in trinitate.

Nec est aliqua trium psonaruꝫ pars dei vel diuine essentie: q: singula haruꝫ verus ⁊ plenus deus est: ⁊ tota ⁊ plena diuina eẽntia est: ⁊ ideo nulla istarũ in trinitate pars est. Vñ Aug' in li. ij. cõtra Maximinũ hereticum sic ait. Putas deũ patrẽ cum filio ⁊ spũscõ vnum deum esse nõ posse: times enim ne pater sit ps vnius dei qui cõstet ex tribus. Noli hoc timere. Nulla enim fit partiũ in deitatis vnitate diuisio: vnus est deus pater ⁊ filius ⁊ spũssanctus i. ipsa trinitas vnus est deus. Ergo inquis de⁹

Aug.

pater est pars dei: absit. Tres enĩ psone sunt pater ⁊ filius ⁊ spũssanctus: ⁊ hi tres q: vnius substãtie sunt: vnum sunt: ⁊ summe vnuꝫ sunt: vbi nulla naturaꝝ: nulla est diuersitas volũtatum. Si enim natura vnũ essent: ⁊ ɔsensiõe nõ essent: nõ summe vnuꝫ essent. Si võ natura dispares essent: non summe vnum essent. Hi ergo tres q: vnuꝫ sunt ꝓpter ineffabilẽ ɔiunctioneꝫ deitatis qua ineffabiliter copulant vnus deus est. Pars ergo trinitatis esse nõ põt quicunqꝫ vnus est in tribus. In trinitate ergo que deus est: ⁊ pater deus est: ⁊ filius deus est: ⁊ spũssanctus deus est: ⁊ simul hi tres vnus deus. Nec huius trinitatis tertia pars est vnus: nec maius aliqd duo ꝙ̃ vnus est ibi: nec maius aliqd sunt oẽs ꝙ̃ singuli: q: spũalis nõ corporalis est magnitudo. Qui põt capere capiat: qui auteꝫ nõ põt credat: ⁊ oret vt qd credit itelligat. Verũ est enim qd per ꝓphetã dr. Nisi credideritis nõ intelligetis. His verbis aperte ostendit indifferẽteꝫ magnitudinẽ triuꝫ psonarũ. Iteꝫ in eodẽ. Tu nẽpe dixisti vnuꝫ deuꝫ nõ ex partibus esse cõpositũ: ⁊ hoc de patre tm̃ vis intelligi. Ille inquis virtus est ingenita simplex: ⁊ tñ in hac simplici virtute multa videris cõmemorare cum dicis. Deus deum genuit: bonus bonum genuit: sapiẽs sapiẽtem: clemẽs clemẽteꝫ: potens potẽteꝫ. Nunquid ergo bonitas ⁊ sapiẽtia ⁊ clemẽtia ⁊ potẽtia partes sunt vnius vtutis ꝙ̃ simplicẽ esse dixisti? Si dixeris ptes sũt: Simplex ergo virtus ex partibus constat. Et simplex ista virtus te diffiniẽte vnus est deus: ergo deũ ex partibus cõpositũ esse dicis. Non dico inquis: nõ sunt partes. Si ergo in vna psona patris ⁊ illa iuenis que plura videntur: ⁊ partes nõ iueneris: q: vna virtus simplex est. Quãto magis pater ⁊ filius ⁊ spũssctũs. ⁊ propter indiuiduã deitatem vnus deus: ⁊ propter vniuscuiusqꝫ ꝓprietatẽ tres psone sunt: ⁊ ꝓpter singuloꝝ pfectionẽ partes vnius dei non sunt. virtus est pater: virtus est filius: virtus est spũs sctũs. Hoc verũ dicis. Sed ꝙ virtutẽ de virtute genitã: ⁊ virtutẽ de virtute ꝓcedẽteꝫ: nõ vis eãdeꝫ habere naturã: hoc falsum dicis: hoc cõtra fideꝫ rectaꝫ ⁊ catholicã dicis. His vbis aperte docet: ꝙ tres psone ille non sunt partes dei vel diuine essentie. Nullaqꝫ illarum trinitatis pars dicenda est nec vna maior alijs.

Argumẽta⁹ aug. ɔ hẽticos q ostẽdit pfeꝫ ⁊ filiũ ⁊ spũ sctũ non eẽ ptes in trinitate.

¶ Cuꝫ dicimus tres psonas eẽ vnã essentiã: nec vt genus de spẽbus: nec vt spẽm de idiuiduis predicamus: q: non est essentia genus ⁊ psona species: vel essentia species ⁊ psone idiuidua.

Hic adijciẽduꝫ est ꝙ tãta est equalitas trium personarũ atqꝫ indifferẽs magnitudo: ꝙ cum dicamus tres psonas vnã eẽ eẽntiam vel

tiam vel sbam:neq3 vt genus ó spẽbus:neq3 vt
Augusti. spẽm de indiuiduis p̄dicamus. Non.n.eẽntia
diuina genus est:ꝛ tres psone spẽs:vel essentia
Pat⁹ probat ꝙ nõ illõ d̛r vt genus de spẽbus diuina spẽs:ꝛ tres psone indiuidua. Qd̃ Aug.
rõnibus pbabilibus atq3 irrefragabilib⁹ apte
demonstrat in li.vij.de tri.dicens. Si eẽn̄ge-
nus est:spẽs aũt psona:vt nõnulli sentiunt:op3
appellari tres sbas:vt appellãtur tres persone
sicut cũ sit aĩal genus ꝛ equ⁹ spẽs: appellantur
tres equi ideq3 tria aĩalia. Non.n.ibi spẽs plu
raliter d̛r ꝛ genus singulr̃: vt si diceref:tres eq
sunt vnum aĩal:sed sicut tres equi speciali noĩe
ita tria aĩalia nomine generali dicũtur. Cum
ergo tres personas vnam fateamur esse eẽntiã
non tres eẽntias:cum tres equi tria aĩalia di-
cantur non vnum:patet noĩe essentie non signi
ficari genus:nec nomine persone speciem.
¶ Hic pbat ꝙ nõ d̛r vt species de indiuiduis.

Ibi vero

dicit noĩe psone non spẽm si-
gnificari:sed aliqd singulare
atq3 indiuiduũ:ꝛ noĩe eẽntie spẽm intelligi:vt
psona nõ dicaf sicut hõ:s3 qño d̛r hic hõ:velut
Abraã:Isaac:Jacob:vel qs alius q etiam di-
gito pñs demonstrari possit:sic quoq3 illos ea-
dem ratio cõfutabit. Sicut.n.dicũtur Abraã:
Isaac:Jacob:tria indiuidua:ita tres homines
ꝛ tria aĩalia. Cur ergo pr̃ ꝛ filius ꝛ spũssanctus
s.si ẽm genus ꝛ spẽm ꝛ indiuiduũ ista dixerim⁹
non ita dicũtur tres essentie vt tres persone.
Augusti. ¶ Alio modo probat idem.

Alio

quoq3 modo idem pbat Aug⁹.s.ꝙ es-
sentia diuina nõ est genus:nec psone
spẽs:vel eẽntia nõ est spẽs:nec psone indiuidua
Una inqt eẽntia non h3 spẽs:sicut vnum aĩal
non h3 spẽs. Pater ergo ꝛ filius ꝛ spũssanctus
non sunt tres spẽs vnius eẽntie. Diuina ergo
eẽntia genus nõ est:sed nec spẽs est eẽntia diui-
na:ꝛ psone indiuidua:sicut hõ spẽs est:Indiui-
dua aũt:Abraa3 Isaac ꝛ Jacob. Si.n.eẽntia
spẽs est vt hõ:sicut nõ d̛r vnus hõ esse Abraa3:
Isaac:ꝛ Jacob:ita nõ dicef vna eẽntia eẽ tres
psone. Non itaq3 ẽm genus ꝛ spẽs ista dicim⁹.
¶ Nec ẽm materialem causam dicuntur tres
persone vna essentia.

Notandum

ẽt ꝙ eẽntia diuina nõ
est materia triũ psona
Idem. rum:vt Aug⁹ in eodẽ li.docet: tanq3 ẽm cõem
eandeq3 materiã tres psone dicantur esse vna
eẽntia:sicut ex eodem auro si fierẽt tres statue:
diceremus tres statuas vnũ aurum. Non aũt
sic trinitatẽ.i.tres psonas dicim⁹ vna3 eẽntiã ꝛ
deũ vnũ tanq3 ex vna materia tria qdã sbsistãt.
In statuis.n.equalib⁹ plus auri ẽ tres siml' q3
singule:ꝛ min⁹ auri ẽ vna q3 due. In illa ṽo eẽn
tia trinitatis nullo mõ ita est. Nõ ergo ẽ3 ma
terialẽ cãm tres psonas vnam dicim⁹ eẽ sbam
vel eẽntiam:sicut tres statue dicũtur vnũ aux.
¶ Nec ita dicũtur tres psone vna eẽntia: vt tres
homines vna natura vel vnius nature.

His quoque

addẽdu3 est ꝙ tres
psonas non ita dici
mus eẽ vnã essentiã: vt Aug⁹ in eodem ait vel Augusti.
vni⁹ eẽntie:sicut dicim⁹ aliquos tres hoĩes eius
dem sexus ꝛ eiusdẽ temparationis corporis:eius-
dem aĩ:vnam eẽ naturã vel vnius nature. Nã
in his reb⁹ non tñ est vnus hõ quãtu3 tres ho
mines simul:ꝛ plus aliq sũt hoĩes duo q3 vnus
hõ:sicut in statuis esse diximus. At in deo non
est ita. Non.n.maior eẽntia est pr̃ ꝛ filius simul
q3 solus pr̃ vel solus filius:s3 tres simul ille pso
ne equales sunt singulis. Ex p̄missis p3 ꝙ tres
psone dicũtur diuina eẽntia:nec ẽm materialẽ
cãm:vt tres statue vnũ aux:nec ẽm cõplexionis
similitudinẽ:vt tres hoĩes vnius nature:nec vt
genus p̄dicatur de spẽb⁹:vel vt spẽs de indiui-
duis.i.cõtinens de cõtentis:maius de minorib⁹.
¶ Que videntur aduersari predictis.

His autem

vidẽtur aduersari:q̃ qdã
sacre scripture tractato-
res catholici in suis scriptis tradiderunt. In
qb⁹ significare videnf ꝙ essentia diuina sit qõ-
dam cõe ꝛ vle velut species tres vero psone sunt
tria pticularia:tria idiuidua numero differen-
tia. Unde Joannes Damascenus inter docto Jo.Da.
res grecoꝝ maximus:in libro que3 de trinitate
scripsit quem ꝛ papa Eugenius transferri fecit
ait Cõia ꝛ vlia p̄dicantur de subiectis sibiipsis
pticularib⁹. Cõmune ergo sba est pticulare ṽo
Hypostasis.i.psona. Particulare aũt dicif nõ
qõ ptem nature h3:sed particulare numero:vt
athomus.i.indiuiduũ. Numero enim ꝛ nõ na
tura differre videnf hypostases. Itẽ in eode3.
Substãtia significat cõem ꝛ circũplexiuã spẽ3
homoydeon.i.similiũ specie: hypostascon.i.pso
narum:vtputa ós hõ. Hypostasis aũt indiui-
duũ demonstrat.s.p̄rem filium ꝛ spũsanctum.
Petrũ:Paulũ:ꝛ hmõi. Ecce apte dicit sbam
eẽ vniuersale:hypostasim ṽo pticulare: ꝛ ꝙ ós
est spẽs vt hõ:ꝛ ꝙ pr̃ ꝛ filius ꝛ spũssanctus sunt
indiuidua:sicut Petrus ꝛ Paulus: eo ꝙ nu- Uerba Augusti tenenda dicit.
mero differunt:q̃ premisse snie augustini peni-
tus cõdicere videntur. Quid g' dicem⁹ ad hec?
Hoc vtiq3 dicere possum⁹ atq3 debem⁹:ꝙ ea q̃
Aug⁹.tradidit supi⁹:sinĩ oĩ hesitatõe tenẽda sit.
¶ Qualiter sane possunt intelligi que Joannes dicit:ꝛ
quomodo:ostendit.

Hec aũt

que hic dicũtur:lic3 in ẽmonis
supficie aliqd a fide alienu3 re
sonare videanf:sane tñ intelligi queũt:psiq3 le
ctorem atq3 intellectore3 plurimũ efflagitant.
In quoꝝ explanatõe mallẽ silens alios audire
q3 loquẽdo maliuolis detrahendi occasionem

Ex quo intellectu dixerit quod substantia dei sit species vel universale et persona individua.

pstare. Videtur tñ mihi ita posse accipi: cũ ait. Substátia est cõe: et hypostasis est particulare. Non ita hoc accepit cũ de deo dicatur vt accipiũtur in philosophica disciplina. Sed p similitudinẽ eoꝝ q̃ a philosophis dicũtur locutus est vt sicut ibi cõe vel vniuersale dr̃ qd̃ pdicatur d plurib⁹: pticulare võ vel indiuiduũ qd̃ de vno solo: ita hic eẽntia diuina dicta est vniuersale: qꝛ de oĩbus psonis simul: et de singulis sepatim dicitur. Particulare võ singula q̃libet psonaꝝ qꝛ nec de alijs cõiter: nec de aliqua aliaꝝ singulariter pdicatur. Propter similitudinẽ ergo pdicationis sbãm dei dixit vniuersale: et psonas pticularia vel indiuidua. Propter hoc idez ẽt cãdem diuinã eẽntiam dixit esse spẽm cõem et circũplectiuã similiũ specie psonaꝝ. Quia sicut hec spẽs hõ de suis pdicatur indiuiduis: velut de Petro et paulo et alijs: nec ista spẽ differũt: sꝫ ꝯueniũt: ita ds̃ de trib⁹ pdicatur psonis: q̃ in diuinitate non differũt: sed p oĩa ꝯueniũt. Hãc ergo similitudinẽ inter res sempiternas: et res temporales ppendens Ioánes: vniuersalitatis et pticularitatis noĩa: que rebus temporalibus ꝓprie cõueniunt: ad res eternas trãstulit. Augustinus vero maiorem videns dissimilitudinem q̃ similitudinẽ inter res predictas ab excellentia trinitatis pdicta nomina remouit.

Ex quo sensu dixerit psonas differre numero.

Quod aũt Ioannes dicit hypostases differre numero: nõ natura: in eo ꝙ nõ differre natura ait: verissime et sine scrupulo loqͣtur ꝙ vero dicit differre numero: cauendũ est q̃ñ intelligatur. Diuersis enĩ modis dicuntur aliqua differre numero.

Quibus modis dicãtur differre numero. et ẽm quem modum possit conuenire personis.

Dicuntur enim aliqua differre nũero: q̃si ita differunt: vt hoc nõ sit illud nec aliqd qd̃ illud est: vel in ipso est qualr̃ differunt. Socrates et plato: et hmõi: que apud phõs dñr idiuidua vel pticularia. Iuxta quez modũ nõ pñt dici tres psone differre nũero. Dicunẽ quoq; differre numero q̃ in enumeratiõe siue ꝯputatiõe nõ sibi adiũgunẽ: sed a se inuicẽ discernunẽ vt cũ de aliqb⁹ reb⁹ loquẽtes dicim⁹: vna: due: tres: et ẽm hunc modum forte dixit. Ioánes: hypostases .i. psonas differre numero. Possum⁹ .n. dicere: pr̃ ẽ vn⁹: et pater et filius sunt duo: et pr̃ et filius et spũssctũs sunt tres. Et itẽ. Hec psona est vna et hec et illa sunt due et hec et illa et alia sunt tres. Cõuenient⁹ tñ tres ille psone ꝓprietatib⁹ tñ distigui dñr: de quaꝝ distinctiõe ẽm ꝓprietates in sequẽti tractabiẽ. Nunc vero ad inceptũ redeam⁹ que dicta sunt repetẽtes vt sepi⁹ vsando familiarius inotescãt.

Quod vna psona nõ ẽ maior alia: nec tres simul q̃ vna et hoc ratione ostendit catholica.

Sciendũ est ergo tantã equalitatẽ eẽ in trinitate: vt ait Aug. in .viij. li. de tri. vt nõ solũ pater nõ sit maior q̃ filius sed nec pr̃ et fili⁹ simul mai⁹ aliqd sũt q̃ spiritussctũs: aut q̃libet psona minus aliqd sit q̃ ipa trinitas. Quod ãt ita sit aliquo⁹ si fieri põt demõstrãdũ ẽ. Quãtũ g⁹ ipẽ creator adiuuat attẽdam⁹. Inqͣt Aug. i eod: q̃ño i hac trinitate due vel tres psone: nõ sũt maius aliqd q̃ vna eaꝝ. Rõne vtitur subtilissima ad oñdẽdũ ꝙ ita sit.

Quod ibi magnũ dr̃: aliunde magnus non est: q̃ eo quo vere est: qꝛ ibi magnitudo ipsa veritas est: et veritas essentia. Non ergo ibi maius est qd̃ verius non est. Non autẽ verius est pater et fili⁹ simul q̃ pater solus vel filius. Non est g⁹ maius aliqd vtrũq; simul q̃ singulus eoꝝ. Et qꝛ eque vere est etiã spũssanctus: ideo pr̃ et filius simul nõ sũt aliqd maius q̃ ipse: qꝛ nec verius sunt. Item in eẽnᵃ veritatis hoc ẽ veꝝ esse qd̃ est esse et hoc ẽ eẽ: qd̃ est magnũ esse. Hoc est ergo magnũ esse quod veꝝ esse. Qd̃ igitur ibi eque veꝝ est et eque magnum est. Qd̃ ergo ibi plus veritatis non hẽt: non hꝫ plus magnitudinis. Plus aũt veritatis nõ hꝫ: qd̃ verius non est. Nõ est aũt verius vna psona q̃ alia: vel due q̃ vna vl̃ tres simul q̃ singula. Non ergo plus veritatis hꝫ vna q̃ alia: vel due q̃ vna vel tres sil̃ q̃ singula. Sic ergo et ipsa trinitas nõ est maius aliqd q̃ vnaqueq; ibi psona: sed taꝫ magnũ q̃ singula. Nõ enim ibi maior est que verior nõ est vbi ipsa veritas est magnitudo. Ecce mõ ꝯuenienti et rõne catholica oñsum ẽ q̃ño idifferẽs sit magnitudo trium psonarum: qꝛ nec vna maior est alia: nec due vna: nec tres simul mai⁹ aliqd q̃ singula.

Item aliter idẽ pbat.

Quod deus non est dicendus triplex sed trinus.

Preterea cũ deus dicatur trinus nõ tñ dꝫ dici triplex. Ibi eniꝫ nõ est triplicitas vbi sũma est vnitas: et indifferens equalitas. Unde Augu. in lib. vj. de tri. ait. Non qm̃ deus trinitas est: ideo triplex putãdus ẽ: alioqn minor esset pr̃ solus vel fili⁹ solus q̃ simul pr̃ et filius. Cum ita tant⁹ est pr̃ solus: vel sol⁹ filius: vel solus spũssctũs. quant⁹ est simul pr̃ et filius et spũssctũs: nullo mõ triplex dicendus est ds̃. Non .n. pr̃ cum filio et spũsancto maior ds̃ est q̃ singuli eorum: qꝛ nõ est quo crescat illa pfectio. Perfectus aũt est et pr̃ et filius et spũssanctus: et pfectus dr̃ deus singulus eorũ. Et ideo trinitas potius q̃ triplex dici debet.

Augusti.

Quod nõ est ita in rebus corporeis vt in trinitate.

In rebus corporeis non tñ est vna quãtum tres simul et plus sunt due q̃ vna res. In trinitate võ sũma tñ est vna psona q̃tum tres simul: et tñ sunt due q̃tum

q̃tum vna:ꝛ in se infinite sũt:q2 nõ est finis magnitudinis eaꝝ. Ac p hoc apitur qð supius dictum est:q̃uo singula sũt in singulis:ꝛ oĩa in singulis:ꝛ singula in oib⁹:ꝛ oĩa in in oibus: ꝛ vnũ in oibus est:ꝛ vnuz oĩa. Ecce iam oñdimus sufficienter:qualiter i trinitate aliqua psona aliã nõ supet magnitudine.

Di.xix. .XIX.

Nunc postq̃ coeternitatez trium psonaꝝ ꝛc. Postq̃ declarauit magister esse in deo eẽntie vnitatẽ:ꝛ psonaꝝ trinitatez ꝛ origĩne psonarum:ꝛ ipsaꝝ distinctõem. Hic oñdit psonaruz oimodã pfcõem:ꝛ eq̃litatem. Et diuidit ps ista in partes tris:q2 pmo oñdit in qbus ɔsistit eq̃litas.s.eternitate:magnitudine:ꝛ ptãte. Secũdo oñdit in diuis ista non eẽ diuersa:ibicũq3 enumerẽtur. Tertio oñdit diuinas psonas in his trib⁹ eq̃lis esse ibi. Nunc igit:supest oñdẽ. Et ista tertia diuidit in tris ptes:q2 pmo supposito ex supius dictis q inter diuinas psonas sit eq̃litas q̃tum ad eternitatem oñdit eaꝝ eq̃lem magnitudinẽ in eundo. Secũdo eq̃lem ptãtem in opando in pn.xx.di.ibi. Nunc oñdere restat. Tertio incidẽter determinat aliqua de dictõibus exclusiuis:q̃uo in diuinis debeant accipi oñdendo in pn cipio.xxj.di.ibi. Hic oritur qð. Pria diuidit in ptes duas. Prima pbat q in diuinis est in magnitudine eq̃litas Secũdo pbat q in diuinis nulla est eq̃litas:ibi. Sed iaz nũc ad ppositũ redeamus. Prima in duas:q2 pmo pbat psonaꝝ eq̃litatem in magnitudine p eẽntie indiuisiõem. Scdo p illã pbat in psonis eẽ circũincessiõez:ibi. Et notãdũ est q p: dr eẽ in filio. Tũc seqt illa ps q̃ ibi incipit. Sed iam nũc ad ppositũ:ꝛ diditur in ptes tres. Primo pbat q in diuis nõ est totum integrale. Scdo q2 disgressiõem fecerat:ad suũ ppositũ reuertit :ibi. Sciendũ ẽ igr tãtam eq̃litatem. Prima manet indiuisa. Sed scda didit in ptes duas. Primo oñdit q in diuis nõ ẽ totũ vniuersale:nec ps totius vlis:oñdẽdo q ibi nec ẽ gen⁹ nec spẽs neq3 indiuiduũ. Secũdo opponit ad ɔ̃riuum:ibi. His aũt aduersari v:. Pria diditur i ptes duas. Prio oñdit q in diuinis nõ est gen⁹:nec spẽs neq3 idiuiduũ. Scdo q ibi nõ est mãle pncipiũ:ibi. Notãdum est ꝛc. Tunc seqtur illa ps in q̃ opponit ad ɔ̃riuz q̃ ibi incipit. His aũt aduersari v:. Secundo soluit ibi. Hec aũt q̃ h dicuntur. Et ista scda diuiditur in duas. Primo rñdet ad pncipale. Scdo exponit incidẽter qõdam dictũ in illa aucte exponendo s.q̃uo hypostases differre dicũtur numero nõ nã ibi. Q aũt Joãnes dicit. Tũc seqt illa ps q̃ ibi incipit. Sciẽdũ ẽ igr:in qua ad ppositũ reuertitur. Et diditur in ptes tres Primo oñdit in diuis esse oimodam eq̃litatem pp oimodam indiuisiõem p h q oẽs psone non maius aliqd q̃ vna. Secundo p hoc ɔcludit:q ds non põt dici triplex ibi. Preterea cũ ds dicatur trinus. Tertio oñdit aliter eẽ in rebus corpalibus:ibi. In rebus coporeis non tm̃ est vna quantum tres simul.

Circa hãc di.querunt tria. Primo querit de equalitate psonaꝝ in gñali. Scdo de illis in qbus ɔsistit equalitas in speciali. Tertio de qbusdaz que repugnãt sũme equalitati. ¶ Circa pmũ querunt tria. ¶ Primo vtruz inter dinas psonas sit equalitas vera. ¶ Secũdo vtrum equalitas mutua. ¶ Tertio vtrum equalitas numero vna. Q6.I.

Q6.I.

Primo igitur oñdo q in dinis nõ sit eq̃litas va:q2 fz pħm in li. pdicamẽtoꝝ Propum est q̃titati fz ipam eq̃le vel ineq̃le dici sed in deo nõ est q̃titas.q2 fm Aug.v.de tri.c.j. Ipse est sine q̃titate magn⁹.ergo in deo non est eq̃litas. Item vbicũq3 est aliquoꝝ eq̃litas:ibi est eoꝝ ɔmẽsuratio q2 eq̃le est q nec excedit nec excedit: sed in diuis psonis cum nõ heant mẽsuram nõ põt eẽ ɔmẽsuratio:ergo nec va eq̃litas. Item fm pħm.v.Metaphi.c.de sili. Similia dñr quoꝝ q̃litas vna:sed in diuis non est q̃titas nisi virtutis. Uirtus aũt q̃litas est: ergo in diuis nõ est q̃litas va: sed silitudo. Item psona hñs plres ppetates:ꝛ psona habens vnã tm̃:nõ v: esse vere eq̃les:sed spũssanct⁹ hz vnã ppetatem tm̃.s.spirationem passiuaz: p: vero hz tres.s. iscibilitatẽ p:nitatẽ ꝛ spirationẽ actiuam. Filius duas.s. gñationẽ passiuã ꝛ spiratiõem actiuã:ergo spiritussanct⁹ non videtur vere esse equalis patri ꝛ filio.

Ar p⁹ (left margin); Ca.de q̃titate. Scdo. (left margin); T⁹ ɔ⁹ 15 (right margin); Tertio (right margin); Quarto. (right margin)

Cõtra in simbolo Athana.dr q tres psone coeterne sibi sunt ꝛ coeq̃las. Item Augu.vij.lib.de tri. c.j. Nec p: nec filius siml mai⁹ qd est q̃ ipse.s.spũssctũs g est ibi equalitas nõ tm̃modo va:sed etiã summa ex quo plures persone simul non sunt aliquid maius q̃ vna. — ad opp^m

Rñdeo q in diuis est eq̃litas nõ tm̃mõ vera sed etiã suma:q2 illa sunt eq̃lia quoꝝ est q̃titas vna. In dinis autẽ q̃uis nõ sit q̃titas molis tñ est ibi q̃titas virtutis q̃ plus voluit Aug. noiare noie magnitudinis q̃ noie q̃titatis nec ex hoc sapiẽtes eternalr de deo accipent occasiõem errãdi estimãdo in deo esse q̃titatẽ molis replẽtem orbẽ. Sup aũt q̃titatez virtutis cum sit altior q̃ q̃titas molis fũdat nobilior equalitas q̃ illa que fundat sup q̃titatem molis. In diuis aũt psonis vna est magnitudo nõ tm̃mõ vnitate pportõis: sed etiã vnitate fm numeꝝ maior est aũt eq̃litas que fundat sup vnã q̃titatẽ sed numeꝝ q̃ que fundat sup duas fz numeꝝ:que dñr vna fm pportionẽ:eo q ɔmẽsurate sunt. Magnitudo aũt in dinis nõ tm̃mõ est vna numero:sed etiam summe vna pp sũme illius eẽntie simplicitatẽ pp quam dicit btũs Ber.v.de ɔsideratione ad Eugeniuz.c.xx. q inter oĩa que rõne vnuz dñr arcez tenet vnitas trinitatis:qua tres psone vna sba sũt. Opz g q ibi sit sũma eq̃litas q2 si ẽ eq̃litas i vno q sit eq̃litas i oib⁹. Un̄ Aug.vj.d tri.c.v. loquẽs de equalitate spũssancti dicit sic. Equalis est ergo etiam spiritussanctus:ꝛ si equalis omnibus equalis propter summam simplicitatem que in illa substantia est.

Rñ⁹ (right margin); Nõ soluz in dinis ẽ vna eq̃litas sz et summa. (right margin)

Ad p^m in opp^m cum dr q in deo nõ est q̃titas ꝛc. dico q veꝝ est loquendo de q̃titate molis tñ est ibi q̃titas virtutis fm quã bñ attẽdit equalitas. ¶ Ad 2^m cũ dr q in diuis psonis nõ põt esse ɔmẽsuratio ꝛc. Dico q eq̃litas que est ex ɔueniẽtia in vna q̃titate vnitate pportionis ɔmẽsuratõez icludit:nõ sic aũt illa eq̃litas:q̃ fũdat sup eandẽ q̃titatẽ in nũero ppe loquẽdo de ɔmẽsuratione:q2 ɔmẽsuratio icludit ɔmẽsuratoꝝ terĩatiõnẽ:ꝛ adeq̃tionẽ. Termiatio aũt in dinis esse nõ põt:ꝛ ideo nec cõmensuratio ppe loquẽdo. Eq̃litas vera de suo sigto non iportat nisi adeq̃tõez ꝛ iõ in dinis bñ est eq̃litas:q̃uis nõ ibi sit ɔmẽsuratio. ¶ Ad 3^m cuz dr q virtus est qualitas ꝛc. Dico q virt⁹ i creatura bñ q̃litas ẽ p ɔpatiõez ad illð cui⁹ est tñ p ɔpõnem ad oba in que põt modũ q̃titatis hz:virt⁹ tñ in creatore q̃litas nõ est sed est realr idẽ cum ipsa dina sba.q2 ergo sba virt⁹ ꝛ magnitudo idẽ sũt re in deo fm rõnem dña: ideo identitas silitudo ꝛ eq̃litas idẽ sũt re i deo:differũt tñ fm rõnem. ¶ Ad 4^m cuz dr q p⁹ hñs plures ppetates:ꝛ p⁹ hñs vnã tm̃ nõ sũt ve equales ꝛc dico q sim ẽ q2 nõ plus est d virtute in psona hñte plres proprietates q̃ in habente vnam tm̃:quia eadem virtus est in vtrisq3.

Ad p^m. (right margin); Ad 2^m (right margin); Eq̃litas dsuarõe non iportat ɔmensurationẽ (right margin); Ad 3^m (right margin); Uirt⁹ ꝛc. (right margin); Ad 4^m. (right margin)

Q6.II

Q6.II. Ar pmo. (right margin)

Secũdo queritur:vtrum inter psonas diuinas sit equalitas mutua:ꝛ videt q non. Dionysi.lib.de diui.nomi.c.ix.in causatis ꝛ causalibus non recipimus reciprocatiõnem:ergo cũ pater sit:pn^m filij:filius est equalis patri non econuerso. Item Augu.vj.de tri.c.x.imago si pfecte implet illud cuius est imago ipsa coequatur ei:non illud imagini sue:g⁹ cum filius sit imago pris ipse est equalis patri non ec⁹.

Scdo (right margin)

Contra in rlis equipantie fit reciprocatio: equalitas vo est relatio equiperantie:ergo si vna — In opp^m

psona est equalis alij: ita ⁊ econuerso. ¶ Item maior est equalitas mutua ꝗ̃ non mutua: sed equalitas diuinaruꝫ psonarum est: maxima ergo mutua.

Rñº Eq̃litas importat plura.

Rñdeo ꝙ equalitas pōt accipi prout dicit relatōem eqparantie tm̃: ⁊ sic filius est equalis patri ⁊ ecōuerso: aut prout vltra illuꝫ respectū importat coequationem passiuo modo dictū: ⁊ hoc modo filius est equalis pr̄i: q: coequatur ei. Pater enim generādo ipsum in vnitate sue sb̃stantie coequat sibi eum: hoc est dat ei vt sit sibi equalis. ¶ Sed hoc modo. pr̄ nō est equalis filio: q: filius non dat pr̄i vt sibi sit equalis. Sed q: de virtute sermonis hoc nomē equale: non videtur importare nisi relatiōem equipantie: q: ꝙ importet coequatiōem: videt magis ex modo loquendi ſm quē nō consueuimº dicere pprie veritatem. Rex est cum milite: sed miles est cum rege. Ideo de virtute sermōis nisi eēnt auctoritates que videntur sonare ad cōtrarium: videret posse cōcedi simpliciter ꝙ pater est equalis filio. ¶ Per hoc patet Rñº ad argumēta ad vtrangꝫ ptem. ¶ Argumenta enim ad partem pmam procedūt de equalitate ſm ꝙ vltra relationem equipantie importat illam coequatiōem passiuo modo dictam. ¶ Argumēta ad ptem aliam pcedunt de equitate ſm ꝙ dicit equipantie relatōem tm̃.

Ad argumenta

Qō. III.

Qō. 3. Ar̄ pº

Tertio queritur: vtrum iter diuinas psonas sit eq̃litas vna numero: ⁊ videtur ꝙ non: q: relatōnes numerātur ſm subiecta: ergo cum equalitas sit relatio in tribus psonis sūt tres equalitates. ¶ Item Aui. iij. Metaphysi. c. de relatione dicit ꝙ in duobus fratribus sunt due fraternitates: ergo similiter in duobus equalibus sunt due eq̃litates. ¶ Itē diuersorum patrū in specie: sunt diuerse paternitates in specie: vt ondam: ergo similiter distinctorꝫ equalium in numero sunt distincte equalitates in numero: sed pater ⁊ filiꝰ ⁊ spūssanctus sunt tres distincti in numero ⁊ equales: ergo in eis sunt tres equalitates in numero: maior vi sic probari. Phs enim videtur velle. v. Physi. ꝙ motus circularis ⁊ rectus differunt specie: q: linea circularis et recta super quas fundatur differunt specie: ergo similiter videtur ꝙ ille paternitates differant specie: quaꝫ subiecta in quibus radicātur differunt specie. ¶ Item diuersorum in specie: diuersa est simplicitas in specie: ergo a fili distinctorꝫ in numero distincte sunt eq̃litates in numero Minor: pꝫ p Phm. vij. physi. Qui vult ꝙ duplicitas dicatur equiuoce de duplicitate in aere ⁊ aqua: ⁊ ideo non compantur: qđ non eēt verum: si essent in eadem specie. ¶ Item subiecto manente vno numero respectu pluriū terminorꝫ in numero numerantur relationes eiusdē specie: vt ondam: ergo videt a simili ꝙ respectu pluriū psonarum non obstant ꝙ in eisdem sit vnum fundamētum equalitatis. s. vna magnitudo numerātur equalitates: antecedēs patet: q: in vno patre plures filios hābēte vt Jacobum ⁊ Joānem: alius est respectus ad Joānem filium vt ad illum q est de substātia sua: ⁊ alius respectus ad Jacobum vt ad illum q est de substātia sua: cuꝫ ergo paternitas formaliter non dicat nisi respectuꝫ ad alium vt ad genitum in silitudine sbe sue: videt ꝙ in vno patre respectu pluriū filiorꝫ plures sūt pirnitates. Et ita numerātur rlones p numeratōeꝫ termiorꝫ sbiecto manēte vno.

Scđo.

Tertio.

Tᵘ com/menti 33 34.

Quarto.

Tᵘ ɔtᵗ 25.

Quinto.

Contra. Si in duobꝰ hōibus esset vna supficies numero: si essent albi in illis: esset vna albedo in numero: eo ꝙ supficies est imediatū subiectuꝫ albedinis: ergo similiter cum quātitas sit imediata cā eq̃litatis cū in tribꝰ psonis sit vna q̃titas ṽtutis in numero: i illis est vna equalitas virtutis in numero. ¶ Item Auic. vj. aliuꝫ pte. ij. c. v. dicit ꝙ in pluribus amicis est vna amicitia: ergo similiter in tribꝰ psonis eq̃libus vna est equalitas. ¶ Item silitudo hōis albi ad alium album est eadeꝫ silitudo in specie: q: cā huius similitudinis. s. albedo ē eadeꝫ specie in vtroqꝫ: ergo similiter triū psonaꝫ est eadē eq̃litas in numero: cū vna sit simplex q̃titas in vtroqꝫ.

Rñº In diuis psonis cū vnuꝫ sit fundamētū eq̃litatis vna ē eq̃litas numero.

Rñdeo ꝙ in tribus psonis est vna eq̃litas in numero: q: eq̃litas numerari non pōt nisi numeretur pximū ⁊ ppum fundamētum illius: pximū aūt ⁊ ppum fundamentū rlonis q̄ est eq̃litas: est q̃titas: ideo non numerat eq̃litas in illis in qbus nō numeratur q̃titas: q: ergo in tribꝰ psonis nō numerat spūalis q̃titas: q: virtus que est q̃titas spūalis vna numero est in tribꝰ: ideo dico ꝙ in illis nō numerat eq̃litas: est ergo vna eq̃litas i numero in tribꝰ psonis. ¶ In creaturis vō in qbus numeratur q̃titas: numerat hec relatio q̄ est equalitas.

Ad pᵐ

Ad pmū in oppᵐ cū dicitur ꝙ relatiōes numerātur ſm subiecta ⁊c̄. dico ꝙ nō est verꝫ nisi ppum ⁊ pximum fundamentum illius relatōis numeret in illis sbiectis. ¶ Uel pōt dici ꝙ tres psone non sunt plura subiecta eq̃litatis: sed vnum sbm: si nomen subiecti reciperet in diuinis: q: in illis est eq̃litas rōne vnius fundamēti. ¶ Ad scđm cū dr̄ ꝙ in duobꝰ fratribꝰ sunt due fraternitates ⁊c̄. dico ꝙ verum est: q: in duobꝰ fratribus sunt duo ppa ⁊ pxima fundamēta fraternitatis: q: aliam sbam hꝫ vnus frater a pr̄e: ⁊ alius aliam: ⁊ p aliud ⁊ aliud genitum esse: ēt si gemelli nascerētur. In tribꝰ aūt psonis vnū numero est fundamentū eq̃litatis: ⁊ iō in arguendo bonā silitudinem nō accepit. ¶ Ad 3ᵐ cum dicit ꝙ diuersorꝫ patrum in specie sunt diuerse pirnitates in specie ⁊c̄. dico ꝙ verū q: in diuersis pr̄ibus in specie cā ppa ⁊ pxima pirnitatis est: alia ⁊ alia in spē siue cā illa ponat potētia gn̄atiua siue actus gn̄andi: siue dispositio ex actu generādi i generāte derelicta: siue aliqđ aliud qđcūqꝫ sit illud. In diuinis vō psonis nō numerat cā ppa ⁊ pxima equalitatis vt supra visum est: ⁊ iō in illis est eq̃litas numero vna. ¶ Ad 4ᵐ cum dr̄ ꝙ diuersorꝫ in specie diuersa est duplicitas in specie ⁊c̄. dico ꝙ verꝫ est de illa duplicitate: cuius cā pxima ⁊ imediata est alia ⁊ alia in specie: aliter nō. vñ q: illa duplicitas q̄ ē in aere: ⁊ illa q̄ est in aliqua rōne q̃titatis nō hꝫ in aere: ⁊ in aqua cām differenteꝫ specie: q: q̃titas in aere ⁊ aqua eiusdē est speciei: iō ille duplicitates nō differunt in specie: sed quia sba aeris ⁊ aque differunt specie ideo duplicitas: que est ibi ratione substātie est alia ⁊ alia in specie. ¶ Ad 5ᵐ cū dr̄ ꝙ in vno pr̄e respectu plurium filiorꝫ sunt plures pirnitates ⁊c̄. Dicūt aliq ꝙ falsum est ꝙ q̃uis hēat plures respectꝰ ad plures filios: vna tm̄ pirnitas ē: q: plura accidētia solo numero dr̄ia: non pñt eē in eodē sbo. ¶ Sed hec rñsio dupl'r peccat. distiguit. n. inter rlonem ⁊ respectū: cum tm̄ relatio formal'r non dicat nisi respectū: aliter. n. nō distingueret ɔ alia. ix. pdicta. Uñ in hoc ꝙ dicunt in vno pr̄e respectu plurium filiorꝫ vnā esse pirnitateꝫ: ⁊ tm̄ eē plures respectꝰ ad illos: vt ad eos q pducti sunt ab eo de sba sua p gn̄ationem. Cōtradictoria dicunt sub diuersis vocabulis. Preterea si non plurificarētur ibi pirnitates: aut hoc eēt pp absentiā cause pxie educēt in eē plres pirnitates: aut pp dfectū eē ɔsiderātꝫ ɔseruātis: aut pp i dispositōeꝫ sbi suscipiētis: q: si adest numeratio cārum pximaꝫ pducētium ⁊ ɔseruātiū ⁊ dispositionē in suscipiēte effectū: plurificātur effectꝰ: sꝫ gn̄atio silis in nā in facto esse: est cā efficiens ⁊ ɔseruās pirnitatem: ⁊ iste gn̄ationes plurificātur in pr̄e hūte plures filios: ⁊ si gemelli nascerētur q: alia ⁊ alia eēt actio q̄ vtꝰ informata formasset vnum ⁊ aliū. Preterea pr̄ pp respectum ad vnū filium non est indispositꝰ ad suscipiendum respectū ad alium filiū: ergo in vno pr̄e respectu pluriuꝫ filiorꝫ multiplicat respectus qbus illos respicit: vt a se pductos d sba sua p gn̄ationeꝫ sibi similes in nā: pirnitates aūt formal'r loquēdo nō noiant nisi illos respectꝰ in vno q pr̄e respectu pluriū filiorum plures sunt paternitates. ¶ Preterea cū ipsi dicūt ꝙ plura accñtia solo numero dr̄ia nō possūt eē in eodē sbo: q: nūerat distinctio accidētium

Ad 2ᵐ

Ad 3ᵐ

Ad 4ᵐ

Ad 5ᵐ

Contra

Plura accñtia solo nūe. dr̄a posse eē i sbo eodem.

tiũ est p ſba. falſum est de illis accñtib⁹ que aliunde hñt cām ſue diſtinctionis q̃z a ſbto. hec aũt est rř o. Suũ enĩz eſſe dependet nõ tñ a ſbto: ſed etiã a tertio ꝛ a cã. ¶ Sol uendũ est ergo aliter ad argᵐ ꝯcedẽdo maiorẽ illi⁹. dicen do ꝙ ex hoc nõ ſeqtur ꝯº: q: plures filij inq̃ztũ ſunt terſ pĩnitatis pl'es ſunt: q̃a cauſe ꝑ quas ſunt termini plures ſunt. Siĺr ꝯpte pñs reſpectu pl'iuz filioꝝ cãe pĩnitatis ꝑ p: ie ꝛ ꝑxie plures ſunt. Plures aũt pſone in re per quaꝫ est in eis equali: as vnũ ſunt q: tres pſone vnũ ſũt in q̃z titate virtutis. ¶ Arg⁹ ad oppᵐ gr̃a ꝯclõnis pñt ꝯcedi. Mediuꝫ tñ argᵐ peccat in ꝓceſſu: q: cũ dicit Aui. ꝙ in pl'ib⁹ amicis ẽ vna amicicia nõ accepit amiciciã ꝑut ẽ no mẽ relatiuũ: ſꝫ ꝑut est nomẽ collectiuũ pl'riuꝫ amiciciaꝝ.

Solõ pº

Ad alia

Jn oᵐ

CONſeq̃nter q̃rendũ est de aliq̃b⁹ in q̃b⁹ ꝯſiſtit equalitas in ſpẽa li. ſ. de eternitate: magnitudine ꝛpſonaꝝ circũin ceſſiõe ꝛ ꝭm hoc q̃runt tria. Primo vtrũ in deo ſit eternitas. ¶ Secundo vtruꝫ magnitudo. ¶ Tertio vtrum quelibet perſona ſit in alia. Qõ pª.

Qõ. I.

PRimo aũt oñdo ꝙ in deo nõ ſit eternitas q: dr̃ in cõmento ſup ſcdam ꝓpõnẽ de cauſ: ꝙ eẽ qõ est ante eternitatẽ est cauſa ꝑma q̃ſi est cã ei. ergo in deo non est eternitas ſꝫ aliq̃d effectuꝫ ab eo. ¶ Jtẽ boeti⁹. j. lib. de tri. c. viij. Nõ m nũc qõ currẽs tp̃s facit ꝛ ſempiternitatẽ diuum vo nũc pma nens: neq: mouẽs ſeſe atq: ꝯſiſtẽs eternitatẽ facit: ſed nĩ hil factũ ẽ in deo. g̃ eternitas nõ est in deo. ¶ Jtẽ Exo. 15º. domin⁹ regnabit i eternũ ꝛ vltra: ſed in deo nulla est duratio vltra q̃z ſit alia. g̃ i dõ nõ ẽ eternitas. ¶ Jtẽ eter nitas est menſura eius in quo est: ſed diuinũ eſſe nõ men ſuratur: ergo eternitas in deo non est.

Ar pº.

Scdo.

Tertio.

Quarto.

COtra oẽ qõ caret pñ⁹ ꝛ fine est eternũ: ſed deus caret initio ꝛ fine. ergo est eternus. Jtem Aug. j. lib. de doctrina chriſtiana: nõ multũ añ mediũ. Res q̃b⁹ fru endũ est: quas eternas atq: icõmutabiles ꝯmemoꝛauim⁹ ꝛc̃. ſed vt ipe dicit in eodẽ li. verſus pñᵐ. Res q̃b⁹ fruẽ duꝫ est ſunt p̃r ꝛ filius ꝛ ſp̃uſſc̃tus g̃: in illis est eternitas. ¶ Jteꝫ in ſymbo. Atha. Etern⁹ p̃r: etern⁹ fili⁹: etern⁹ ſ. ſ.

Jn oᵐ

Rñdeo ꝙ eternitas in deo ẽ: q: act⁹ exñdi ẽ illud qõ pº a duratione aliq̃ menſurat. q: vnumq̃dq: tandiu est in actu q̃ꝫdiu durare dr̃. vñ ex ꝑte diuerſitatis ei⁹ oꝫ ꝙ durationum ſiue menſuraꝝ diuerſitas aſſigneſ. Res eñi diuerſoꝝ g̃n̄uꝫ eadeꝫ mẽſura nõ mẽſuranſ. Nõ eñi dr̃ tp̃s tricubitũ aut linea diurna. Act⁹ vero exñdi tri plex est: q̃dã ſũme pfect⁹ vt eſſe diuinũ ꝛ menſura h⁹ eſſe est eternitas: que realr̃ est idẽ cũ illo eẽ ꝑp ſũmã ſimplici tatẽ. Diuini eẽ ꝛ ſue durationis diñt tñ ꝭm rõnẽ. ¶ Est ali⁹ act⁹ exñdi maxime impfect⁹ exñs in variatiõe: ꝛ tale est eſſe reꝝ tꝑaliũ g̃n̄abiliũ ꝛ corruptibiliũ: ꝛ hm̃oi mẽſu ra est tp̃s. Est alius act⁹ exñdi medio mõ ſe hñs: q nõ est ſũme ſimplex ſꝫ ẽ ꝑmixtũ po⁹ inq̃ztũ ẽ ab alio ꝛ iq̃ztũ nõ poſſꝫ ꝯſeruari niſi diuĩa virtute manuteneref. tñ est vni formiter ſe hñs vt eſſe angelicuꝫ ꝛ oĩm euiternoꝝ: q̃ꝫuis eniꝫ ſit alternatio in cogitationib⁹ ꝛ affectionib⁹ eoꝝ: tñ ſbãle eẽ eoꝝ est inuariabile ꝛ vniformiter ſe hñs ꝛ h⁹ mẽ ſure ẽ euũ. Eternitatẽ ãt eẽ i deo ꝯcludit ſũma eius actu alitas ꝛ ei⁹ ſũma ſimplicitas: ꝛ ei⁹ ſũma imutabilitas. Si n. eẽt i po⁹ ad nõ eẽ aut initiũ hũiꝰ eſſendi: nõ eẽt actus pur⁹: imo ꝯpoſit⁹ ex actuali ꝛ poñ: ꝛ ita nec eẽt ſũme ſim plex nec imutabiĺ: cũ g̃ ſupi⁹ ꝓbaueri ſũmã dei actualita tẽ: ꝛ ſũmã eius ſimplicitatẽ: ꝛ ſũmã ei⁹ imutabilitatẽ ꝓba ui ea que de neceſſitate ꝯcludunt in deo eẽ eternitatem.

Rñ⁹ Jn deo ẽ eternitas

Ad pᵐ in oppᵐ cũ dr̃ ꝙ ꝑma cã ẽ cã eternitatis ꝛc̃. Dico ꝙ ibi accipiſ eternitas ꝓ euo. ¶ Ad 2ᵐ cuꝫ dr̃ ꝙ dĩ nũ nũc ꝑmanẽs facit eternitatẽ ꝛc̃. dico ꝙ diuuꝫ nunc ꝑ manẽs dr̃ facere eternitatẽ ꝭm nr̃am appꝛehenſionẽ: ſicut eñi in nr̃o intellectu cãtur appꝛẽhẽſio tp̃is: q: appꝛẽhẽdim⁹ fluxũ ipſi⁹ nũc: ita cãtur in nobis aliq̃ualr̃ appꝛehenſio eter nitatis inq̃ztũ appꝛehendim⁹ ꝑmanẽtiã ꝛ ſtabilitatẽ ꝛ ſim plicitatẽ illi⁹ nũc qõ ẽ in eſſe diuio. ¶ Ad 3ᵐ cũ dr̃ ꝙ dñs regnabit in eternũ ꝛ vltra ꝛc̃. Dico ꝙ ibi accipiſ eterni tas ꝓ ſeculo: qõ est piodus cuiuſcũq: durationis finite: q̃ſi dicat ꝙ dõs durabit vltra quãcũq: duratioñeꝫ finitam volens dicere ꝙ duráte quacũq: re alia dõs durat: ꝛ vltra quãcũq: aliã q̃ finẽ hꝫ: l' poſſꝫ dici durare vltra eternũ q: qõ futurũ est cuicũq: alij durationi iam ꝑp imẽſitatẽ pñ tis eternitatis deo pñs est. Et ita iam attingit ad qõ nul la alia attingit duratio. Prima tñ ſolõ magis videſ eſſe de intellectu text⁹. ¶ Ad 4ᵐ cũ dr̃ ꝙ diuuꝫ eſſe nõ men ſureſ ꝛc̃. Dicunt aliq ꝙ vex est loquendo de menſura que est alia ab ipſo ꝭm rẽ: tñ bene menſuraſ mẽſura que ẽ rea liter ideꝫ cũ eo ꝭm rõnem deñs: q: dicũt ipſi menſura ali cui rei est illud quo itellect⁹ nat⁹ est certificari ꝛ põt cer tificari õ re illa. Btĩ aũt vidẽtes dei eternitatẽ ꝑ ipãꝫ vꝫ pfectionẽ diuini eẽ ſimplici intuitu ſine cellatiõe. ꝛ illam vidẽdo certificaſ de pfectione cuiſlꝫ alteri⁹ eſſe: q: ꝭm ꝙ videſ aliqõ eſſe creatũ magis pticipare de pfectione dini eſſe ſꝫ hoc certi ſũt ꝙ illud ẽ eiſe pfecti⁹. Sic ergo volũt ꝙ ipſe deus inq̃ztũ eternitas est mẽſura ſuuipſius ſub rõ ne q̃ actus eſſendi ꝛ mediante rõne actus eſſendi rõ eter nitatis ẽ ꝑma mẽſura cuiuſlꝫ alteri⁹ eſſe. Nec ẽ incõueni ens dicunt ipſi: q̃ꝫuis diuinum eſſe ſit infinitũ ipm mẽſura ri rõne ifinita. Ul' põt dici ꝭm aliquos ꝙ mẽſura vr̃ dici i diuinis: nõ q: diuuꝫ eſſe realr̃ mẽſureſ: ſed magis q: mẽſu rat aliq̃. Uñ Augu. iiij. ſup geñ. longe poſt pñᵐ ꝭm id ꝙ menſura oĩ rei moduꝫ ꝓfigit: ꝛ numer⁹ oĩ rei ſpẽm ꝓbet: põdus oẽm rem ad q̃etem ac ſtabilitateꝫ trahit. ¶ Jlle ꝑmit⁹ veraciter ꝛ ſingulariter. ita est q̃ teriat oĩa ꝛ for mat oĩa ꝛ ordinat oĩa. Dicunt ergo ꝙ eternitas: q̃ꝫuis ſit in deo: ea tñ nõ mẽſuraſ diuũ eſſe realr̃. ſed accipiſ ibi rõ menſure ꝭm nr̃am appꝛehenſionẽ tñ: ẽ tñ ꝭm rei v̄itatem ꝑma menſura cuiuſlibet alterius eſſe. Qõ. II.

Ad pᵐ.
Ad 2ᵐ

Ad 3ᵐ

Ad 4ᵐ
Diũ eẽ qua men ſura men ſuratur.

Mẽſura quõ dicaſ eẽ in deo

SEcundo q̃ritur vtrum in deo ſit magni tudo: ꝛ videſ ꝙ nõ. q: magnitu do est q̃ztitas ꝯtinua. ſꝫ talis q̃ztitas nõ est in deo. ¶ Jteꝫ magnitudo est in reb⁹ ꝑ nãm mãe: ſed in deo nulla est mãlis ꝯditio. ¶ Jtem ſalteꝫ oñdo ꝙ nõ est ibi magnitudo: que debeat diſtingui contra poteſtatẽ: q: in deo nõ est niſi q̃ztitas virtutis. Quantitas autem vir tutis est magnitudo poteſtatis.

Qõ. II.
Ar ꝑmo
Scdo.
Tertio.

Contra in pſal. Magnus domin⁹ ꝛ laudabiĺ nimis ꝛ magnitudis eius non est finis. ¶ Jtem pro ſolutione. c. ij. dicit Anſelmus. Q: deus est quo nihil maius cogitari poteſt. ergo magnitudo est in deo.

Jn oᵐ

Rñdeo ꝙ in diuina eẽntia non est q̃ztitas molis: ſed virtutis. Uirtus aũt est vltimum oĩ qõ res põt. Diuina aũt eẽntia ꝯpatur ꝯpatiõe ꝭm rõnem ad ſui eſſe duratõem: ꝛ ꝭm hũc reſpectũ maximũ i qõ põt ẽ du ratio ſine initio: ꝛ ſine fine tota ſimĺ: ꝛ ſꝫ h̄ q̃ztitas v̄tut in deo est eternitas. Cõpatur ẽt ad exterioꝛẽ opationem: ꝛ ꝭm hunc reſpectũ maxium in qõ põt: est qõ poſſit eſſe illud qõ nõ includit ꝯdictõem. Et ſic q̃ztitas virtutis in deo est ei⁹ oĩpotentia: quã magiſter in lr̃a noiat nomine p̄tãtis. Cõpatur ẽt ad ſuam pfcõnem intrinſecã ꝛ ſic ma ximũ in qõ põt est pfectiõis imẽſitas: ꝛ ſic q̃ztitas v̄tutꝫ in deo ſꝫ rõne q̃ est eſſe: ẽ eẽntie iſinitas: q̃ a magiſtro in lr̃a vocaſ magnitudo. Cui ꝯcordat Aug. vj. de tri. c. viij. dicẽs. Jn his q̃ nõ mole magna ſũt: h̄ ẽ mai⁹ eſſe qõ ẽ me lius eſſe. Jn diuis g̃ eẽntia eius bonitas est magnitudo. Ratio aũt boni ꝯſiſtit in rõne pfectionis. vñ tantuꝫ res hꝫ de bonitate: quãtuꝫ hꝫ de pfectione. Seqtur ergo ꝙ in cõparatione eſſentie diuine ad ſuam pfectionẽ attẽditur eius magnitudo: ꝛ q: illa pfectio est infinita. Jõ omnis eſſentie magnitudo est infinita. Põt tñ aſſignari aliqua dr̃ia ſꝫ rõnẽ inter bonitatẽ diuine eſſentie ꝛ eius magni tudinẽ: q: bona dr̃ ꝑp rõnẽm pfectionis. Magna aũt ine

Rñ⁹ Jn dõ ẽ magni tudo mo lis ſꝫ vir tutis.

quantum per illam perfectionem potens est spatio quanto sibi se facere presentem: et infinita magnitudo: inquantum infinitum spacium si esset sibi attingeret tota. sic igitur patet quod in deo est magnitudo.

Ad primum. Ad primum in oppositum cum dicitur quod in deo non est qualitas continua etc. Dico quod verum est magnitudo autem spiritualis: quam in deo ponimus: quantitas continua non est. Unde cum dicitur quod magnitudo est quantitas continua verum est de magnitudine molis. Ad secundum cum dicitur quod magnitudo est in rebus per naturam materie etc. dico quod hoc intelligendum est de magnitudine molis. Talem autem magnitudinem in deo non ponimus. Ad tertium cum dicitur quod quantitas virtutis est magnitudo pratis etc. Dico quod sicut visum est in corpore quonis. Quantitas virtutis est que vocatur magnitudo: et sicut operatio diuini esse ad suam durationem: et comparatio diuine essentie ad potentiam operantem et comparatio eius ad suam perfectionem idem sunt secundum rem: sed differunt secundum rationem: ita eternitas potestas: et magnitudo eedem sunt secundum rem et differunt secundum rationem. Quo. III.

Ad 2m. Ad 3m. Eternitas: potestas: magnitudo: idem secundum rem.

Arg. primo. Tertio queritur utrum quelibet persona sit in alia et videtur quod non quia si pater est in filio, quicquid est in patre est in filio: ergo si filius est in patre filius est in filio quod falsum videtur. Item si vnum simplum est in alio simplo non distinguuntur adinuicem. Unde si duo puncta simul sunt adinuicem non distinguuntur. Cum ergo quelibet persona sit summe simplex. si vna esset in alia non distingueretur ab illa quod falsum est. Item si pater est in filio: cum paternitas sit in patre: paternitas esset in filio quod falsum videtur. Item Damascenus lib. j. c. v. probans deum non posse esse plures deos inter alias rationes ponit istam: quod vbi esset vnus nequaquam ibi esset alter ergo a simili vna persona non est in alia: sicut vnus deus non posset esse in alio.

Secundo. Tertio.

In oppositum. Contra Jo. xiiij. dicit saluator. Non creditis quod ego in patre: et pater in me est. Item omne quod cognoscitur est in cognoscente per seipsum vel per similitudinem. ergo cum quelibet persona cognoscat aliam: et non sit in alia per similitudinem differentem a se: quelibet est in alia per seipsam. Item vbicunque est tota essentia alicuius ibi est ipse: sed tota essentia cuiuslibet persone est in alia quia eadem est trium personarum essentia igitur quelibet persona est in alia.

Respondeo. Respondeo quod quelibet persona diuina est in alia et essentia in quelibet persona. et quelibet persona est in essentia. sed modo differenti. quia essentia est in quelibet persona sicut natura est in supposito quelibet persona in essentia sicut suppositum est in natura. quelibet autem persona in alia per hoc quod essentia cuiuslibet persone est in alia: quia eadem est. Unde Aug. in lib. de fide ad petrum. c. ij. Propter vnitatem naturalem totus pater in filio et in spiritu sancto est. totus quoque spiritus sanctus in patre et filio est. Nullus horum extra quemlibet ipsorum est propter nature diuine vnitatem. et hoc satis potest videri in firmissimo fundamento credito. scilicet quod in tribus personis vna essentia est. ex quo enim quelibet persona est in essentia sicut suppositum in natura: et essentia in quelibet persona sicut natura in supposito. sequitur quamlibet personam per suam essentiam esse in aliam. Alio tamen modo quam natura sit in supposito et suppositis in natura. Quia tamen nihil dicitur esse in seipso nisi per accidens si in eo modo consideratur aliqua differentia secundum rationem quod ideo dixi: quia sapientia dei est in essentia: quorum idem sint secundum rem: ideo aliqua differentia requiritur. Vel distincto ad hoc quod vnum sit in alio: et ideo vnam personam esse in alia est per essentie vnitatem et ipsarum distinctionem.

Quelibet persona diuina est in alia et in essentia et essentia in quelibet persona licet differenter.

Ad primum per solo. Ad primum in oppositum cum dicitur quod si pater est in filio: quicquid est in patre: est in filio etc. Dicunt aliqui quod in processu argumenti est fallacia figure dictionis: quia hoc quod est quicquid est notat substantiam: filius res est relatiua: et ita cum dicis in minori: filius est in patre tu mutas quid in aliquid. Sed hec solutio non sufficit: quia ego formabo argumentum per hunc modum si pater est in filio omnis res que est in patre siue absoluta: siue relatiua est in filio: et tunc possit assignari in argumento fallacie figure dictionis. Dico ergo quod omnis res que est in patre: est in filio: vel per se sicut natura diuina: vel ad similitudinem illiusmodi quod est per accidens. et sic paternitas est in filio inquantum est in patre: quod est in filio et filius in seipso inquantum est in patre quod est in filio. Alio tamen modo: filius est in filio: et paternitas in filio: sicut alio modo filius est in patre et paternitas in patre. In creaturis autem bene est idem in se ipso per accidens. vnde secundum philosophum. 4. phys. Quia totum est in partibus et partes. sunt in toto: ideo totum per accidens est in seipso. In diuinis autem: quia ibi non est accidens non pono aliquem modum essendi per accidens sed modum ad similitudinem illius secundum quandam longinquam similitudinem: quam reperire possumus in creatura. Ad secundum cum dicitur quod si vnum simplum est in alio simplo non distinguuntur ad inuicem etc. dico quod non est verum. nisi de illis simplicibus que non distinguuntur nisi per solum situm: sicut sunt puncta mathematica. Unde in punctis existentibus in corpore naturali non haberet veritatem. Unde si crearetur aliquid tale: ita quod punctum illius tangeret punctum istius non tangerent se nisi in puncto: sic si corpus perfecte sphericum poneretur super corpus perfecte planum: non tangeret nisi in puncto. et hec demonstratione probatur. Ecce quod punctus signatus in vno corpore: et punctus signatus in alio simul esset et manerent distincti per distinctionem corporum in quibus essent. Diuina autem supposita non sunt talia simpla velut melius dicam non sunt tale simplum quod distinguantur per situm: sed per relatiuas proprietates. Ad 3m cum dicitur quod ex dictis sequeretur paternitatem esse in filio etc. Dico quod non est inconueniens paternitatem esse in filio ad similitudinem illiusmodi que est per accidens. quia ex hoc non sequitur quod paternitas sit proprietas ipsius filij: quia non est per se in filio: sicut filiatio est in filio. Ad 4m dicendum quod non est simile de pluribus dijs et pluribus personis diuinis: quia plures dij non haberent eandem essentiam sicut habent diuine persone. Quod autem vna persona sit in alia hoc est per essentie vnitatem cum ipsarum distinctione.

2 phys. 23.

Ad 2m. Unum simplum distinguitur ab alio et sit in illo.

Ad 3m. Ad 4m.

Arg. primo. Secundo. Tertio. Consequenter queritur de quibusdam que repugnant summe equalitati: que sunt illa in quibus est totum et pars. Et circa hec queruntur tria. Primo vtrum in diuinis sit totum integrale. Secundo vtrum ibi sit totum vniuersale. Tertio vtrum ab eterno fuerit tamen aliquid totum materiale.

Primo igitur ostendo quod in deo sit totum integrale. quia nam totius integralis est predicari de omnibus partibus suis simul et de nulla per se: sed sic se habet trinitas ad personas igitur est totum integrale. Item in quelibet collectione quelibet de illa collectione est pars integrale illius: vt homo integrale populi: sed trinitas est nomen collectiuum personarum: igitur quelibet persona est pars integralis trinitatis. Item de ratione puncti est substantia et relatio: et tamen ista duo vere manent in diuinis. igitur punctus videtur esse integrata ex duobus. scilicet ex substantia et relatione. Item ternarius vnitatum integratur ex binario et vnitate: sed in diuinis videtur esse ternarius vnitatum: cum ibi sint vnitates personales ergo in diuinis est totum integratum ex binario et vnitate.

Quarto.

In oppositum. Contra. Ubi est totum integrale minus aliquid est pars quam totum sed secundum magistrum in littera tres persone non sunt maius aliquid quam due. igitur ibi neque est pars integralis neque totum integrale. Item totum integrale dependet ex partibus. et nulla pars per se est ipsum totum. ergo si in deo esset totum integrale: ipse deus dependeret ex aliquo quod non est ipse.

Respondeo quod in diuinis non est totum integrale: nec pars integralis: quia totum integrale importat compositum: pars importat imperfectionem: inter partem et totum oportet esse inequalitatem: sed in deo nulla est compositio: cum supra probatum sit quod in eo sit summa simplicitas nec imperfectio cum in eo sit summa actualitas nec in dispergit reperire inequalitatem: cum vt supra ostensum est: ibi sit summa equalitas.

Respondeo in diuinis non reperitur totum integrale nec pars integralis.

Ad primum in oppositum cum dicitur quod nam totius integralis est predicari de omnibus partibus suis simul: et de nulla per se. etc. dico quod verum est: quando hoc prouenit non tamen propter distinctionem aliquorum inter se: sed etiam ratione inequalitatis totius ad singulas partes. Quod autem trinitas non predicetur de quelibet personarum per se: hoc est tamen propter distinctionem personarum inter se: non propter aliquam inequalitatem trinitatis ad singulas personas. Ad 2m cum dicitur quod quelibet de collectione est pars integralis illius etc. dico quod verum est vbi est collectio secundum rem: hoc est constitutio vnius rei ex rebus diuersis in essentia. In trinitate autem non est constitutio vnius ex rebus in essentia diuersis: et ideo non oportet quod habeat rationem totius integralis

Ad primum. Ad secundum.

Ad 3m

Ad 3m

¶ Ad 3m cum dicitur: q de ratione psone est sba τ rela/
tio τc. dico q verum est: sed qr relatio cparata ad eentiam
realiter est idem q ipsa eentia: ideo nulla est realis cposi
tio ipsonis. ¶ Ad 4m cum dr q in diuinis est ternarius

Ad 4m

vnitatu τc. dico q ista recipi non dz: sicut nec ista dz re/
cipi: ibi est ternarius psonaru: qzuis.n.in diuinis nec sit
numerus psonarum: tn ille numerus no hz plena rone3 nu
meri: qr et si psone sunt disticte p suas psonales pprietates
tn cueniunt in vna eentia in numero: numerus vo sm
plena sui ronem iportat nueratoru distinctione in eentia.
Et qr noie ternarij signat numerus sm plena sui rone3: io
tres vnitates psonales no debet dici cstituere ternariu3.
Sed qr noie trinitatis signat numerus qztum ad diffini
tione numeratorum per suas psonales pprietates: no qztum
ad distinctoem in eena: qr significat distinctioe3 cum vni
tate io vere est in diuinis trinitas psonaru. Et si dicis vl/
tra tres vnitates psonales plures sut qz vna: dico q verum
est: sed tn no sunt plres in eeno. Totu aut integrale plus
est in eentia qz aliq eius ps: τ oio tres vnitates psonales
no sunt totu integrale. Uides g ex pdictis: q qzuis i di/
uinis vere sit numerus psonaru: tn ille numerus d plena
rone numeri dinuit: τ io simplr ista no est cceděda q in
dinis sit totu nuerale: sed numerus nisi cu hac additoe pso
narum. Et ex predictis patet solutio ad illam questioem
qua qri posset verum in dinis sit totu3 numerale. Qo. II

In diuinis no est ve numerus.

Ar po.

SEcudo querit: vtrum in diuinis sit totu3
vniuersale: τ videt q sic: qr vniuer
sale est illud qd pdicat de pluribus: sed ds pdicat
de pluribus psonis: g ds est qd vniuersale. ¶ Ite3

Scdo.
Textu comenti 45.

phs.vij.metaphy. No dr vle nisi q naliter est plurium
rerum: sed diuina eena est pluriu rerum .s.psonaliu: ergo diuia
eena est aliqd vle. ¶ Ite3 qn aliqua forma simplitior: tan/

Tertio.

to vlior: sed diuina eeno est simplicissima: ergo vniuersa/
lissima. ¶ Item vniuersale τ pticulare differut sicut coe

Quarto.

τ ppium: sed in diuis est coe.s.eeno τ ppium.s.pprietas pso
nalis. Ergo in diuis est vle τ pticulare. ¶ Item Dama.

Quinto.

li.iij.c.vj. coia τ vniuersalia pdicant de sbis sibiipsis pti
cularibus: coe igitur sba est pticulare hypostaseon.i.psona
ecce q videt velle q sba diuina est qd vle: τ psona quid
pticulare. ¶ Cotra ois na in q est vle τ pticlare e in gne

Contra.

determiato: sz supriosu3 e q ds n e in gne: g in do no e
vle: nec pticlare. ¶ Ite magr dic i lra noie eenc no signi
ficat genus nec noie psone spe3. Dicit et postea i eade. Di.
q tres psone n sut indiuidua: τ eena spes: g ipsa eetia vle
no est. ¶ Item hoc ide3 vult Augu.vij.li.de trini.c.vj.

Rno. In diuinis lz sit aliqd coicatum τ aliqd icoicabile no tame ppe est vle neq3 pticulare

RESpodeo q qzuis in dinis sit aliqd coicatum.s.
essentia: qr vna est in tribus psonis: τ ali/
qd in coicabile.s.psona: tn no est ibi neq3 vniuersale: neq3
pticulare: qd pluribus ronibus declarat. quarum vna est
qr eentia sb rone qua cuenit sibi hec intentio scda que
noiatur noie vlitatis non est actu in aliquo esse reali ex
intellectum: neq3 est in intellectu realr informans: qzuis
eius similitudine informet intellectus. Unde suu esse sb
rone qua sibi cuenit intentio supdicta est diminutu esse
qr sb rone pdicta suu ee est apphedi ab intellectu: vl re/
psentari intellectui non sb rone vnitatis: neq3 sb ratione
multitudinis: τ ideo vt sic intellecta non repugnat sibi
de pluribus pdicari: neq3 totam saluari in vno: qr multitu
do est q impedit aliqua eentiam totam saluari in vno: τ
vnitas numeralis est q phibet eentia coicatam de pluri/
bus pdicari. Qr aut eentia sb rone: qua sibi cpetit hec in
tentio scda q est vniuersalitas no sit actu i re ex pz: qr qc/
qd est in re ex singulare est. Unde phs.4.metaphysi. ide

Tc. cnl.3.

vnus ho: τ homo τ ens homo τ ho: τ no diuersum alid
ondit sm dictoem repetita3: ho τ ens homo: τ vnus ho.
Item Boetius.5.de csolatione vsus finem. Oe qd sensi
bus pz si ad rone3 referas vniuersale est: si ad semetipm
respicias singulare. Et Auice.3.metaphy.c.d relone di/
cit. Cum res intelligutur aduenit eis aliqd in intellectu
quod non erat eis ex: fiunt.n.vniuersale: τ fiunt genus τ
dia τc. nec et ipsa essentia: vt vniuersalis est informat in/
tellectum: sed eius similitudo q repsentat ipam essentiam
non sb rone qua vna numero vl plures numero. Unde
eentia vt vniuersalis est no est in intellectu sbiectiue ni/
si sicut obiectum. Alr.n.no pdicaret de pluribus hntibus
esse reale ex aiam. Nihil.n.informas intellectu de talibus
pluribus pdicatur. Uides g q essentia q vniuersalis e:
non cuenit de pluribus pdicari nisi p actoem intellectus:
qr sua vlitas est p opatoem intellectus: sed diuina eentia
existens in esse reali pluribus est cois non p aliqua3 abstra
ctionem intellectus: ergo diuina essentia non est vniuer
salis. ¶ Scda ratio hec est: eentia cui sm esse intellectu3
accidit. Hec scda intentio que est vniuersalitas sm suu ee
reale multiplicat in idiuiduis: qpp Abraam: Isaac: τ Ia
cob non pnt vere dici vnus homo: sed tres hoies. diuia
aut essentia sm suu esse reale non multiplicat in psonis.
Unde pr τ filius τ spussanctus non dicutur tres dij sed
vnus deus: ergo diuina essentia no est aliqd vniuersale.
¶ Tertia ratio h est. Natura vlis in abstractoe non pdi
catur de seipsa in ccretione: nec de aliquo eius supposito.
Unde ista non recipit: ho est humanitas: nec ista Socra
tes e humanitas: qr humanitas importat pna essentialia
hois cum pcisione accidetium oium. homo aut signifi/
cat pna essentialia non cum pcisioe accidetium: q necessa
ria sunt ad esse hois nale: eentia aut diuina in abstractoe
pdicatur de deo τ de qualibet psona hec.n.est vera. deus
est deitas: pater est deitas: filius est deitas: τ spussanctus
est deitas: ergo deus non est aliquid vniuersale: nec per/
sona est aliquid particulare.

AD primum in opm cum dicitur q vle est illud
quod pdicatur de pluribus τc. dico

Ad pm.
Diffinio vlis quo intelli.

q verum est de pluribus drntibus numero: sm plenam
ronem numeri q includit numeratoru distinctoe3: ita vt
nullam eentiam sm esse reale heant coem. Tres autem
psone τ si inter se habeat distinctoem non tn sunt qztum
ad eentiam sepate: qr vna eena realiter est ens cois: ita q
est in qlibet tota: τ io vt supra visum est: qzuis in diuinis
sit vere numerus psonaru: ille tn numerus plena ronem
numeri non habet. ¶ Ad 2m cum dicitur q non dr vle

Ad 2m

nisi qd naturalr est pluriu rerum τc. dico q h sic intelligi
dz non q natura faciat aliqd qd realiter sit in pluribus
differentibus numero: sed qr facit aliqd qd p opatioem in/
tellectus sic intelligit: vt rei sic intellecte cueniat pdicari
de pluribus differentibus numero. Essentia vo diuina na
turalr est in pluribus suppositis: nec ad suam coitatem re/
gritur aliqua intellectualis abstractio. ¶ Ad 3m cum dr
q quanto aliqua forma est simplicior: tanto est vlior τc.

Ad 3m

dico q loquedo de vniuersali: qd dr vniuersale: qr predi
cabile de pluribus numero differentibus sm plena ronem
numeri: de quo vli modo est sermo ppo habet veritatem
de illa forma que in suppositis nata e multiplicari. essentia
vo diuina non est hmoi. ¶ Ad 4m cum dr p aucte Da/
ma. q sba coe e: pticulare vo hypostason τc. Dico q sba

Ad 4m

qd coe est tribus psonis: non tn p illum modu p quem
vle coe e suis suppositis: vt patere pot ex dictis in corpe
qonis. Et cu dicit vlterius q pticulare est hypostaseon:
dico q ibi accipit pticulare in ppe. Accipit.n.pticulare
p incoicabili. ¶ Ad 5m cum dr q vle τ pticulare diffe/
runt sicut coe τ ppium τc. dico q vle est qd coe: sed non

Ad 5m

quodcuq3 coe est vle. sed illud coe qd realiter mltiplicat
in suppositis: pticulare et est qd ppium: sed no quodcuq3
ppium est pticulare: sed illud ppium est quod est suppo si
tum talis nature: q in suppositis nata est multiplicari: τ
qr diuina essentia non est nata multiplicari in suppositis
ideo ita est aliquid coe quod non est aliqd vle. Et pprie/
tas psonalis ita est res ppa: quod non est aliqd pticulare.

vle τ comune ppiu3 a pticlare quo differunt.

Ar. p°.

TErtio q̄ritur: Utruȝ ab eterno fuerit veritatum aliqđ totū numerale: ⁊ videt̄ q̄ sic: q̄ ab eterno vex fuit hoīem esse futuꝝ ⁊ asinū eē futuꝝ: ſȝ hec veritas nō ē illa: ſicut hō nō ē asinus: cū ḡ ab eterno eē nō potuerit niſi ī đo ab eterno fuit in đo numer⁹ veritatū.

Secūdo. ¶ Itē vex ⁊ ens ⁊ res ↄuertunt̄: ſed ab eterno fuerūt in deo plures res. ſ. tres pſone: ḡ ab eterno fuerunt in deo plures veritates.

Tertio. ¶ Itē ab eterno fuit in deo vnitas eēntialis ⁊ pſonalis: ḡ a ſimili veritas eēntialis ⁊ pſonalis: ḡ ſicut ab eterno fuerūt in deo tres vnitates pſonales: ita tres v̾itates pſonales.

Quarto. ¶ Itē Aug. li. 2° ſoliloquij longe vltra mediū ꝓbat aīaȝ eſſe imortaleȝ pp hoc q̄ ē ſb̄m v̾itatis que eſt eterna. Unde ſic ↄcludit: ſemper veritas manet: ſemper igitur animus manet: ſed ↄſtat q̄ v̾itas que eſt in aīa noſtra: ſicut in ſubiecto: non eſt v̾itas diuina: ergo ab eterno fuerūt plures veritates.

Quinto. ¶ Item ſi nō eēt deus adhuc v̾itas fuiſſet ab eterno: vt oñdam: ergo ab eterno fuerunt plures v̾itates. ſ. illa que deus eſt: ⁊ illa que fuiſſet: ⁊ ſi deus nō eſſet: ꝓbatio aſſumpta: ſi deus non fuiſſet: aut aliq̄ alia v̾itas fuiſſet ab eterno aut nō: ſi ſic habeo ꝓpoſitum: ſi non: tunc falſū fuiſſet eē aliquā veritatem: ergo verum fuiſſet non eſſe aliquaȝ v̾itatem. ¶ Item ab eterno fuit verum māñ eſſe māñ: q̄ ſua ↄ̄dictoria ſemꝑ fuit falſa: hec. ſ. mā non eſt mā: ſed hec veritas non fuit illa veritas: q̄ đs eſt: cum in deo non ſit materia: ergo ab eterno fuerunt plures veritates.

In oppoſitum. **Contra** ab eterno non fuit niſi deus: in deo aūt non eſt niſi vna veritas: q̄ đs eſt q̄cq̄d in eo eſt: g° ab eterno nō fuit numerus v̾itatū. ¶ Item vex ⁊ ens ↄuertunt̄: ſȝ ab eterno n̄ fuit niſi vnū ens: q̄ ab eterno nō fuit niſi vna eēntia: g° ab eterno nō fuit numer⁹ v̾itatum.

Rñ° Prima opi° pſa fuiſſe ab eterno v̾a nō tñ ab eterno fuerit nūerus vnitatum.

Ad iſtam q̄ōnem dixerunt aliq̄ q̄ plura fuerūt ab eterno vera: nec tñ ab eterno fuit numerus veritatum q̄ vt ipſi dicebant: đs ab eterno intellexit iſtam ꝓpōem: reprobi dānabūtur: ⁊ iſtam electi ſaluabuntur. Et hec ꝓpoſitio nō ē illa: vnde ab eterno fuerūt plr̃es ꝓpōes intellecte: q̄rū q̄libet vera vna tñ v̾itate. ſ. illa q̄ deus eſt.

Contra. **Sed** cōtra hoc ſic pōt argui: reprobi dānabūtur: ⁊ electi ſaluabūtur p̄ter illud eſſe qđ hūerūt in deo ab eterno p ſuas rōnes non habuerūt eſſe niſi eē intellecte. Certum eſt aūt q̄ rōnes eox idem ſunt re in deo ſola rōne differentes: q̄ realiter ideȝ ſunt: qđ ipſe đs: vnde vere ſūt vna veritate q̄ eſt veritas diuina. In reb⁹ aūt nō hñtibus eſſe niſi intellectū: non eſt aliqua veritas in eſſentia reali. Unde eēntie creaturax ab eterno fuerūt intellecte a deo nec tñ in illis fuit aliqua veritas ab eterno in eēn° reali: ſed ſicut creature ab eterno fuerūt intellecte: ita earum veritates intellecte: ⁊ non exñtes in eſſe reali. Dico ergo q̄ enumeratōes p̄dicte ab eterno nō fuerūt vere formalr̄ aliq̄ veritate hñte eſſe reale: cum ergo diuine veritates ab eterno habuerint realiſſimum eē: non fuerūt ab eterno formaliter vere diuina veritate.

Rñ° magiſtri. ab eterno non fuit aliqđ totum numerale.

Reſpondeo ergo ad q̄ōneȝ q̄ ab eterno nō fuit veritatum aliquod totū numerale: q̄ ab eterno nūq̄ȝ fuit pluralitas veritatum ſm̄ rem: q̄a oīs veritas ↄſideratur aut vt eſt in intellectu: aut vt ē in re: ſed loquēdo de veritate ſm̄ qđ eſt in intellectu nō fuit ab eterno niſi vna veritas: q̄ ab eterno non fuit niſi diuinus itellectus. Ueritas aūt exñs in intellectu diuino nō pōt plurificari niſi ſm̄ rōnem: q̄ q̄cq̄d eſt in diuino itellectu realr̄ idem eſt cum eo. Si auteȝ loq̄mur de veritate ſm̄ q̄ eſt in re: qua dicimus: iſta eēntia eſt vera vt lapis verus vel hō verus ⁊ diuina eēntia vera. Sic ēt dico q̄ ab eterno non fuit niſi vna veritas ſm̄ rem. ſ. v̾itas diuine eēntie: q̄ ab eterno non fuit aliqua eēn° niſi diuina: ⁊ iō ab eteno non fuit aliqua veritas: ꝓut attendit̄ in ipſa re niſi illa v̾itas q̄ eſt in diuina eēntia: ⁊ illa nō eſt niſi vna: q̄ realiter eſt idem q̄ ipſa eēntia diuina q̄uāuis auteȝ ab eterno non fuerit pluralitas veritatū: tñ ab eterno plures veritates fuerūt intellecte: ſiue loquamur de veritate ſm̄ q̄ eſt in intellectu p ↄpatōem ad rem: ſiue in re p cōpationem ad intellectū. Sicut. n. eēntie oīum creaturax ab eterno fuerūt intellecte a diuino intellectu: q̄uis ab eterno non fuerūt: ita v̾itates eax q̄uis ab eterno nō fuerunt: tñ ab eterno fuerūt intellecte. Similr̄ iſte enūtiationes reprobi dānabūtur ⁊ electi ſaluabūtur: quas enūciationes format intellect⁹ creatus ex tp̄e. q̄uis ab eterno formate nō fuerunt: tñ ab eterno fuerūt intellecte: ⁊ eax v̾itates q̄ ſunt ex tp̄e in intellectib⁹ formantib⁹ ex tp̄e tales enūciationes. intelligas tñ q̄ deus ab eterno dixit reprobos dānandos ⁊ electos ſaluandos: ſed nō formando enūciatōem ↄplexā ſicut facit intellectus nr̄: ſed ſuo v̾bo ſimpliciſſimo hoc dixit. Unde Augu. xj. ↄfeſſio. ꝓpe medium locū inter p̄n^m ⁊ medium li. Non q̄cq̄ȝ v̾bo tuo cedit atq̄ȝ ſuccedit: q̄m vere imortale atq̄ȝ eternum eſt: ⁊ iō v̾bo tibi coeterno ſimul ⁊ ſempiterno dicis oīa q̄ dicis: ⁊ hoc v̾bum vex eſt vna veritate q̄ realiter ideȝ eſt q̄ ipm̄ v̾bum: q̄ ⁊ ipm̄ verbum deus eſt: ⁊ illa veritas deus eſt.

Ad p̄mum in opp^m cū dicitur q̄ ab eterno fuit verum hoīem eē futux ⁊ aſinum eē futux ⁊c̄. dico q̄ verū eſt: ſed illa v̾itas nō fuit niſi in diuīo intellectu: ⁊ iō eadeȝ v̾itate ſm̄ rem fuit ab eterno v̾m hoīem eē futux: ⁊ aſinū eē futuruȝ. Ad p^m

¶ Ad 2^m cum dī q̄ v̾m: ⁊ ens ⁊ res ↄuertuntur ⁊c̄. Dico q̄ hoc intelligi dȝ de re eēntiali. Ab eterno aūt non fuit niſi vna eēntia: ⁊ ideo ab eterno nō fuit niſi vna v̾itas. Uñ tres pſone q̄uis ſint tres res notionales: tñ vera ſunt vna v̾itate. Unde ſicut in illis ē vna eēntia: ita vna v̾itas. Ad 2^m

¶ Ad 3^m cum dī q̄ in deo fuit ab eterno vnitas eēntialis ⁊ pſonalis ⁊c̄. dico q̄ v̾m eſt: ſȝ ⁊ hoc nō ſeq̄tur ↄ°: q̄ in diuinis eſt diſtinctio ī pſonis: ⁊ vnitas in eēntia: res aūt q̄ aliquis diſtinguit̄ ab alio eſt ſua vnitas: ⁊ ideo in diuinis eſt vnitas pſonalis. De rōne aūt v̾itatꝭ rei eſt eius eēntia vt oñſum eſt ſup̄ in illa q̄ōne: vtrum veritas ſit ſolius dei ꝓꝓetas: ⁊ iō cum in diuinis non poſſimus ponere deitatem niſi eſſentialē: ita nec v̾itateȝ niſi eēntialem. Ad 3^m

¶ Ad 4^m cuȝ dr̄ q̄ v̾itas q̄ eſt in aīa nr̄a ſicut in ſb̄o eterna eſt ⁊c̄: dico q̄ h̄ non intelligit̄ niſi apte poſt hec. n. ſunt v̾ba Augu. Omne qđ in ſb̄o eſt: ⁊ ſi ſemꝑ maneat ipm̄: ⁊ ſb̄m ſemper maneat neceſſe ē: ⁊ oīs in ſb̄o eſt aī diſciplina: neceſſe ē igitur vt ſemꝑ aīus maneat: ſi ſemper manet diſciplina. Eſt aūt diſciplina v̾itas: ⁊ ſemꝑ vt in initio libri huius rō pſuadet. veritas manet ſemꝑ: igit̄ aīus manet. Ex his pȝ q̄ non intēdebat Aug. dicere veritatem: q̄ eſt in aīa vt in ſb̄o eē eternā apte ante: cū non intendebat ↄcludere aī ꝑpetuitatē apte añ: ſed tm̄ apte poſt. Ad 4^m

¶ Ad 5^m cum dr̄ q̄ ſi đs non fuiſſet: aut aliqua veritas fuiſſet ab eterno aut non ⁊c̄. Dico q̄ ſi đs non eſſet ab eterno: nō fuiſſet neq̄ȝ veritas neq̄ȝ falſitas: nec loq̄ndo de veritate ſm̄ q̄ eſt in re: nec ſm̄ q̄ eſt in intellectu: q̄ tunc nullus fuiſſet intellectus neq̄ȝ eēntia: in q̄ veritas vel falſitas eē potuiſſet: Ad 5^m

¶ Ad 6^m cuȝ dr̄ q̄ ab eterno fuit verum māñ eſſe māñ ⁊c̄. dico ſi detur q̄ ab eterno fuit v̾m māñ eſſe māñ: h̄ fuit veritate exñte in itellectu p ↄpationem ad rem intellectā: loq̄ndo de ↄpatione ſm̄ rōnem: ⁊ q̄ ab eterno nō fuit intellectus niſi diuinus: iō māñ eſſe māñ non potuit eſſe v̾m ab eterno: niſi v̾itate exñte in intellectu diuino. Aliqui tñ dicunt q̄ v̾itas non eſt in intellectu niſi p ↄpationem ad rem hñtem eē reale. Uñ diceret iſtam eſſe falſam: Ceſar eſt Ceſar: vel nullo aſino exiſtente aſinus eſt aſinus: ⁊ ideo dicunt q̄ ab eterno nō fuit v̾m māñ eē māñ: eo q̄ mā nō fuit ab eterno ſed de ſimili mā inferius inquiretur li. iiij. Di. xxij. Ad 6^m

CIrca l̄ram. (Non alio magnus alio đs eſt) ſupple loquēdo de alienitate ſm̄ rē: q̄ magnitudo ⁊ deitas idē ſunt re: ⁊ differūt rōne. (In gñatiōe ⁊ gñationeȝ āni tui). Nota q̄ ānus

q̄ſtum

q̄ʒtum ad pfectam duratōem: quā3 iportat pp rōnem circuitionis solis a pūcto ad pūctu3 in 3odiaco circulo eternitati ɔpatur q̄ʒtum aūt ad fluxu3 ⁊ variationē siue tpalem successiōe3 nō. Nota ēt q̄ eternitas q̄ʒuis sit simplex: dr̄ tn̄ āni in plurali eo q̄ pp suam imēsitatem simul ɔprehendit oēs ānos inferioris mēsure. s. tpis. (Nec exēplum aliqd̄ diuinis reb⁹ ɔpatio humana p̄stabat) qd̄ intelligendum est de exemplo totaliter pp̄o ⁊ p oia simili: q2 nullū exēplum in creatura diuinis rebus pōt adaptari qd̄ plus non hēat de dissimilitudine q̄3 de similitudine. (Quod in pr̄e ē hoc ⁊ in filio est) ⁊ loqtur hic de eēntialib⁹ q̄ʒuis ēt pn̄itas possit dici esse in filio non vt pp̄etas filij distinctiua: sed ad similitudinē illi⁹ modi: quo aliqua res est in alia p accn̄s ⁊ mediate. Est. n. pp̄etas pr̄is distinctiua: q pr̄ est in filio pp personaꝝ circuincessiōe3: si ptem eiusdē q genuit accepit neuter pfecti⁹ est: qd̄ intelligēdum est de pfectōe simpliciter: ⁊ summa q̄ nulla3 ptitōem admittit: (non p duplicē ɔueniētium gn̄m ɔiunctōem): p h̄ excludit gn̄ationem physicā. Neq3 p insitiua3 capacioris sb̄enām sicut surculus inserit̄ ramo. (Sed p nature vnitam similitudinem). i. p nature similitudinē que ē vna. (Per natiuitatē viuētis nē). i. viuētis q est nā. (In his nouū est) nil alienū. s. ab extrinseco insertum. (Nil sepabile) qa non est ibi diuersitas sb̄e. (Nisi credideritis non intelligetis.) hoc sumitur de Isaia. vij. s̄m aliam translatōem. Nota hic q̄ intelligere qd est qd̄ dr̄ p nomen bene p̄cedit credere: sed intelligere q̄re ita d3 esse: ⁊ p quē modū ita est: p̄supponit credē in his q̄ sūt fidei: ⁊ sic d3 exponi v̄bum p̄dictū: Nisi credideritis.

Di.XX. ℭ Ostenso q̄ aliqua psonaꝝ alia3 non supat magnitudine: nunc ostendit q̄ alia nō excedit aliam potentia. Di. XX.

Nunc ostēdere restat qn̄o aliqua harum psonaꝝ aliā nō excellat potentia: vt sicut vna ⁊ indifferēs est magnitudo triuin: ita vna ⁊ indifferēs mōstretur potentia trium. Sciēdum est ergo quia non est potētior pr̄ filio: nec filius vel pr̄ spūsancto. Nec maiorē potētiam hn̄t duo vel tres simul q̄ʒ singulus eoꝝ: q2 nec plus pōt pr̄ simul ⁊ filius q̄ʒ solus spūssanctus. Nec hi tres siml̄ plus psit q̄ʒ singulus eoꝝ: q2 oipotētia3 quā h3 pr̄ ⁊ filius accepit nascēdo: ⁊ spūssanct⁹ pcedendo. Quod Aug. rōnibus ⁊ auctoritatib⁹ pbabiliter astruit in li. ɔ Maximinum: q dicebat patrem meliorem ac potentiorem filio.

Augu.

ℭ Q̄ non potest minus filius q̄ʒ pater.

Nihil inquit pr̄e minus h3 ille q dicit Oia q̄ h3 pr̄ mea sunt. Nam si minus h3 in ptāte aliqd q̄ʒ pr̄: non sunt eius oia q̄ h3 pr̄. Sed ei⁹ sunt oia que h3 pr̄: tātam g⁹ h3 ptāte3 filius q̄ʒtam pr̄. Equalis ergo est pr̄i. Non. n. pōt q accipit: inequalis esse ei q dedit. Tu aūt hoc de potentia sapis: q̄ potens sit fili⁹ sed potentior pr̄: vt s̄m doctrinā vr̄am potens potentem potuerit generare vel gignere: ⁊ nō omnipotens oipotentem. Habet ergo pr̄ oipotentia3 quam nō h3 filius: ⁊ si hoc est: falsum est: qd̄ ait filius: omnia que habet pater mea sunt.

Hic ponit falsa3 traditionem heretici.

ℭ Hoc veru3 fatebatur hereticus ex quo progrediebatur ad falsa.

Sed ingᵽ pr̄ a nemine potētiam accepit: filius aūt a pr̄e. Fatemur ⁊ nos filium accepisse potētiam ab illo de quo natus est potens: pr̄i vero potētia3 nullus dedit: q2 nullus eum genuit. Gignendo. n. dedit pr̄ potētia3 filio: sicut omnia que habet in substantia sua gignendo dedit ei quem genuit de substantia.

ℭ Questio Augu. qua artat hereticum.

Sed queritur vtrum ei tātam: quāta ipi est potētia pr̄ filio dederit an minorē? Si tātam nō solum potētem: sed ēt oipotētem genuisse oipotens intelligit̄. Si v̄o minorem qn̄o oia q̄ h3 pr̄ filij sunt? Si pr̄is oipotentia filij nō est: non oia p̄culdubio que h3 pr̄ filij sunt. At oia filij sunt: oipotentia ergo pr̄is etia3 est filij. Non est ergo pater potentior filio.

ℭ Aliter probat filium equalem patri.

Item alio modo pbat filium equale3 pr̄i ɔ Maximinū ita dicens. Tu dicis q̄ pr̄ genuit filium minorē seipso: in quo ⁊ pr̄i derogas: q si filium vnicū minorē genuit: aut non potuit: aut nō voluit gignere equalē. Si dicis q2 nō voluit: eum inuidum eē dixisti. Si aūt nō potuit: vbi est oipotentia dei pr̄is? Prorsus ad hūc articulū res colligit̄: vt ds̄ pr̄ equalē sibi gignere filium: aut nō potuerit aut noluerit. Si nō potuit: ifirmus. Si noluit: inuidus inenitur. Sed vtrūq3 hoc falsum est. Pr̄i g⁹ filius ver⁹ equalis est. Genuit ergo pr̄ sibi equalē filium: ⁊ ab vtroq3 pcedit vtriq3 equalis spūssanctus.

Si autē pr̄ non potuit ł n̄ voluit gignere eq̄le3 filiu3: ifirmus vel inuidus fuenit.

Si. n. formā suam: vt ait Aug. ɔ eūdem: pr̄ in vnico filio plenā gignere potuit: nec tn̄ plenam genuit: s3 minorē: cogimini pr̄em inidu3 dicere. Plenū ergo deum: ⁊ equalē sibi genuit filiu3.

Augu.

ℭ Per simile ostēdit q̄ nō minorē pr̄ filiū genuit.

Hoc aūt p similitudinē humanam ita esse demōstrat ingens. Hō pr̄ si potuisset: equalē filium genuisset. Quis ergo audeat dicere: q̄ hoc oipotens non potuit? Addo ēt. Si posset hō maiorē meliorēq3 seipso gigneret filiū. Sed maius vł melius deo qcq̄ʒ esse nō potest: ds̄ ergo cur nō equalem vt ais filiū genuit: cui nec āni necessarij fuerūt: p quos adiplet̄ equalitas: nec oipotentia dfuit. An forte noluit? g⁹: qd̄ absit inuidit. Sed nō inuidit: equale3 ergo genuit filiū. Credamus g⁹ filium ei eē equalem.

ℭ Opinionem heretici ponit vt destruat.

Sed forte dices eo ipso pr̄ est maior filio: q2 de nullo genit⁹: genuit tn̄ equalē. Ad qd̄ cito rn̄debo: imo ideo non est pr̄ maior filio q2 equalē genuit. Originis. n. q̄stio est ista: qs de quo sit? Equalitatis aūt qualis aut q̄ʒtus sit qd̄ est dicere. Ad originem ptinet q̄stio qua q̄ritur: qs de quo sit: ad equalitatē v̄o illa qua queritur: qualis aut quantus qs sit. Nec eum dr̄ filius a pr̄e genitus: ostēditur equalitas sub-

Hic soluit obiectionē3.

stantie:sed ordo nature: nõ quo alter prior esset altero:sed quo alter ẽ ex altero. Nõ g° ſm hoc q̃ pr genuit:⁊ filius genit⁹ est: vel spũssanctus ab vtroq̃ pcedit:equalitas vel inequalitas ibi existit:q: nõ ſm hoc alia psona alij equalis vel inequalis dicitur. Ecce equalitas trinitatis:⁊ vna eadẽq̃ substãtia:q̃tum breuiter potuim⁹ demonstrata est in supiorib⁹:qualiter.s.aliqua trium psonar̄ quãlibet aliã nec eternitate nec magnitudine:nec potẽtia excellat.

Di.XX.

Nunc oñdere restat ⁊c̃. Supius ostendit magister in diuinis psonis eẽ equalem magnitudinem in essendo:hic ostendit in eis eẽ eq̃lem ptãtem in opando:⁊ dz diuidi in ptes duas. Quia pmo ponit suam intentiõem. Secundo ponit sui ppositi pbatiõem.ibi. Nihil inquit pr̃e minus hz:⁊ ista diuidit in ptes duas:q: pmo ponit sui ppositi pbatiõem: Scdo soluit q̃dam obiectiões.ibi. Sed forte dices. Prima diuiditur in ptes tres ſm tres rõnes:quas adducit ad sui ppositi pbationem. Secunda.ibi. Item alio modo pbat. Tertia.ibi. Hoc autem per similitudinem.

Circa hanc distinctiõem q̃runtur quattuor. ¶ Primo vtrũ tres psone sint eq̃les in ptãte. Secũdo vtrum valeat hoc argumentũ. Qz si pater non genuisset eq̃lem sibi filiũ: cuz tamen posset q in eo esset inuidia. Tertio vtrum inter diuinas psonas sit ordo. Quarto vtrũ sit ibi ordo nature.

Ar.p°

Primo ostendo q tres psone nõ sint equales in potentia:q: pr põt generare: quez ãctũ non põt nec filius:nec spiritussanctus.

Scdo.

¶ Item maius est posse pducẽ psonã eternã:q̃ creaturã. Sed si spũssanctus non posset pducẽ aliquam creaturam:quã posset pducere pr ⁊ filius non eẽt eis eq̃lis in potentia:ergo multominus est equalis eis:cum nõ posset pducere psonaz eternã.

Tertio.

¶ Item ſb vniuersalitate entiuz ptinent res relatiue. Sed p hoc q̃d dico oĩpotẽs fit distributio p vniuersalitate entiũ:q ergo nõ põt oẽs actus relationis non est oĩpotens:sed filius non põt generare:spũssanctus non põt generare nec spirare:g̃ neuter illor̄ est oĩpotens:ergo cum pr sit oĩpotens non sunt eq̃les sibi in potẽtia.

Quarto.

¶ Item nihil recipiens potentiam ab alio est eque potens ei a quo eam recipit: sed filius accepit potentiam a patre:ergo non est equipotens ei.

Ad o^m

Contra in symbolo Atha. Oĩpotens pr: oĩpotens filius oĩpotens spũssanctus.ergo eq̃les sũt in potentia. Item Aug.j.de tri.c.iiij. Pater ⁊ fili⁹ ⁊ spũssanctus sicut inseparabiles sunt:ita inseparabiliter operantur:ergo quicquid põt vnus potest ⁊ alius.

Rñ°. Tres psonas esse eq̃les in potentia.

Respõdeo q tres psone equales sunt in potẽtia ⁊ q̃tum ad possibiliũ extensiõem:⁊ q̃tum ad vigorẽ potẽtie intensiõem. ſb oĩpotẽtia.n.nõ ptinentur nisi actus quos posse est posse. Posse aũt generare q̃uis hoc sit posse in pr̃e non eẽt tñ posse in filio:q: ħ includeret ipm nõ eẽ pfectum filiũ:q̃d declarari posset p aliqua q̃ dicta sunt supius:vbi pbata ẽ trinitas psonar̄.

Posse generare in filio non est posse: nec spirare i spiritusctõ

Similr̄ q̃uis posse spirare sit posse in pr̃e ⁊ in filio:non tñ eẽt posse in spũsancto:nõ ergo dz dici filius min⁹ potens q̃ pr:q: non põt generare: nec spũssanctus minus potens pr̃e ⁊ filio:q: nõ põt spirare. Sunt ergo equales q̃tũ ad extensiões possibiliũ.q̃ posse ẽ posse r^u cuiuslibet per^e. Sunt ẽt equales q̃tũ ad po^e vigorẽ:q: eadez est potentia in tribus psonis ⁊ eque nobilr̄ ⁊ pfecte.

Ad p^m

Ad primam in op^m cum dr q filius ⁊ spũssanctus non possunt generare ⁊c̃.dico q verum est nec ex hoc min⁹ potẽtes sunt. Tante.n.potentie est in filio posse generari sic in pr̃e posse generare.

Ad 2^m

¶ Ad 2^m cũ dr q maius est producere psonam q̃ creaturã ⁊c̃.dico q ver̄ est in pr̃e ⁊ in filio:sed non eẽt maius in spũsancto:q: spmsctm posse producere psonã includeret in ipso primitatẽ ⁊c̃.actus generandi:vel r^u actus spirandi:⁊ ita sequeretur ipsũz non eẽ spiritum:vel ipsum nõ eẽ a genito.

Ad 3^m oĩpotẽs quaz distributõnem includat

¶ Ad 3^m cũ dicit q p hoc q̃d est oĩpotens sit distributio p vlitate entiuz ⁊c̃. dico q verum est p vlitate entiuz:que posse est posse:aliter nõ. Non.n.sequitur ds est oĩpotẽs:ergo põt currere: q: hoc posse non esset posse in deo. Generare aũt q̃uis sit posse in pr̃e:non tñ est posse in filio. Unde si dico pr ẽ oĩpotens:ſb ħ cadit posse generare:non aũt cum dicitur filius est oĩpotens. Similr̄ cum dico pr ẽ oĩpotens: fili⁹ est oĩpotens ſb ħ pprehẽdit posse spirare:q: posse spirãe est posse in pr̃e ⁊ filio:sed cum dr spũssanctus est oĩpotens sub hoc nõ pphenditur posse spirare: q: h⁹ posse nõ eẽt posse in spũsancto.

Ad 4^m

¶ Ad 4^m cum dr q nihil recipiens potẽtiam ab alio est equipotẽs ei a quo eã recipit ⁊c̃.dico q ppositio hz falsitatẽ qñ accipiens accipit eandem potentiã pfecte ⁊ totalr̄ quã hz ipe dans sic aũt ẽ in pposito filius.n.accepit a pr̃e pfecte ⁊ totaliter eandem potẽtiaz in nũero quã hz pr ⁊ spũssctũs:eãdẽ accepit a pr̃e ⁊ a filio.

Ar.p°

Secundo querit:vtrũ valeat ħ argumẽtũ q si pr nõ genuissz equalẽ sibi filiuz:⁊ ũ tñ posset:q in eo eẽt inuidia:⁊ videt q nõ q: tũc seqretur:cũ multa bona posset facere:q̃ nõ facit:q inuidus eẽt.

Secũdo

¶ Itez cũ mltos posset saluari quos non saluat sine alicuius preiudicio:⁊ damno sequeretur q inuidus esset:si primum argumentum valeret.

In op^m

Contrariũ dicit magister in littera ⁊ sumitur ab Augu.li.iij.ꝯ Maximinum.c.xix.

Rñ°. si pr nõ genuisset: filium sibi eq̃lez cũ possz in eo eẽt inuidia ꝫ de mã.

Rñdeo q illa pña de qua est q̃d valet ratione materie:q: filij nã coegit:vt equetur pr̃i: nec poterat filiũ pducere inequalẽ qn eẽt ipfectio in ipo pr̃e generãte. Qz aũt aliqs neget alicui rei pfcõem: quam nã rei exigit: cum tñ sine oĩ difficultate possit eam sibi dare:nec põt denegare illam pfectõem nisi derogando sibi ipsi sine iuidia eẽn^c non põt. Et ideo seqtur q cuz pater potuit generare filium sibi equalẽ:si non genuisset:q inuidus eẽt.

Alia q̃d

¶ Alij aũt dicunt q forma argumẽtandi nõ valeat realr̄:sed tm̄modo apparẽter:⁊ sic voluit arguere Aug.q: qñq̃ p argumẽtũ apparẽs magis pfundunt obstinati ipugnatores vitatis:q̃ qñq̃ p arg^m mag̃ existẽs.

Ad p^m

Ad pmum in op^m cum dr:q cuz multa bona posset facere:q̃ non facit:tunc inuidus eẽt ⁊c̃.dicũt aliqui q oĩbus pputatis semp deus facit in creatura qcq̃d possibile est melius fieri. Ulñ dicunt:q p statu isto nihil meli⁹ posset fieri in vniuersitate creaturar̄:q̃ illud q̃d factum est in statu ẽt post iudiciũ ds faciet vniuersum ita bonuz q ad bonitatez vniuersitatis creaturar̄ nihil poterit addi oĩbus pputatis. Unde si vnam creaturam quãtũcũq̃ bonam post iudiciũ vniuersitati sic decorate ⁊ ordinate: sicut erit post iudicium adderet mũdus cuz illa creatura oĩbus pputatis minus bon⁹ esset:sicut si in psalterio optime pportiõato vnã nobilissimã chordã supadderet armonia psalterij cũ illa nobilissima chorda supaddita minus bona eẽt. ¶ Alij aũt tutius dicunt:q eoipso q de⁹ vult q sic fiat:⁊ non aliter:meli⁹ est sic fieri q̃ aliter:⁊ iõ bona que ds vult non facere:melius est nõ fieri q̃ fieri. ⁊ illa q̃ vult facere meli⁹ est fieri q̃ non fieri. Cum ergo bona q̃ vult non facere meli⁹ sit nõ fieri q̃ fieri p non faciendo illa:nullo mõ põt reputari inuidus.

Ad 2^m

¶ Ad scdm cum dicitur q multos posset saluare:quos nõ saluat ⁊c̃. dico q ver̄ est:⁊ si vellet q saluarent:bonuz eẽt q saluarent:⁊ tñ oĩbus pputatis meli⁹ est q sic fiat: q: i dãnatis maxie apparet di iustitia punitiua:nec pp dãnatos pauciores saluabũtur:q: deus tñ multiplicabit hoĩes q tot erunt boni quot replebitur numerus electorum. Unde pp dãnatos nõ frustrabit numeri electorum repletio.

tertio q̃rit

Tertio qritur: vtrum inter diuinas psonas sit ordo: et videt q sic: qr in imagine e ordo potētiarū saltē p psonarū cōparatiōem ad actū ergo et in diuinis est ordo psonarū. ¶ Itē vbi est pluralitas sine ordine: ibi est cōfusio: sed in diuinis nulla est cōfusio: ergo cū ibi sit pluralitas psonarū: ibi est ordo. ¶ Item ordo in rebus attestatur pfectioni: sed in diuinis psonis est sūma pfectio g iter diuinas psonas est ordo.

Ar. prio. Scdo. Tertio.

Ad opm. Contra Augu. xix. de ciui. dei. c. xiij. Ordo est pariū disparium rerū sua cuiqz loca tribuēs dispositio: ergo ordo includit disparitatem sed inter diuinas psonas non est disparitas: ergo nec ordo. ¶ Item Auicē. 4° Metaphy. c. i. Priori inquātum est pus aliqd inest qd non inest posteriori inquātum posterius. Sed nihil est in posteriori qd non hēat: id qd est prius. Cum ergo oia q hēt pr sint filij et ecōuerso: dicente filio ad prēm Jo. xvij. Oia mea tua sunt: et tua mea sunt. Nō pōt dici q iter patrem et filium sit prioritas et posterioritas: ergo nec ordo.

Rñ°i dis nō dz ḡcedi eē ordinē fm pl̄r sz originis.

Rñdeo sicut non deberet dici q in diuinis sit numer° nisi cū determiatione. s. numer° psonarū: sic non dz dici q in diuinis sit ordo simpl̄r. sed cū determiatione .s. ordo origis: nō quo vn°sit prior alio: sed quo vn° est ab alio: vt fili°a pre et spūssanct°a pre et filio. Ordo eniz simpl̄r iportat ordinatorū distinctiōem: et distinctorū mutuā hitudinē prioris et posterioris graduū: ḡuis aūt p° inter se sint distincte et hēant mutuā hitudinē inter se: gradū tñ prioris et posterioris nō hñt: qr nulla pot est alia duratione nec dignitate: nec etiā fm nām. Sed q dicimus q ignis est prior suo splendore: et ideo nō dz cōcedi q inter diuinas personas sit ordo simpliciter.

Ad pm. Ad primū in oppm cum dr q in imagine est ordo potentiarū etc. Dico q ordini q est in imagine. Rñdet: ordo origis i sūma trinitate. ¶ Ad 2m cū dr q vbi est pl̄alitas sine ordine: ibi est ḡfusio etc. dico q ad tollendā ḡfusionē sufficit ordo originis: nec regritur ibi ordo simpl̄r. ¶ Ad 3m cum dr q ordo in reb° attestat pfectioni et dico q verū est vbi pfectio integrat ex diuersis bonitatib° realr. In diuis autē nō est nisi vna bonitas fm rem. ¶ Argumenta ad oppositū. cōcludūt q in diuinis non est ordo simpliciter. Q. IIII.

Ad scdz. Ad 3m.

Quarto queritur vtrum inter diuinas personas sit ordo nāe et vi q nō qr ibi nō est ordo essentie ergo nō est ordo nāe: cum idē sit in deo essentia et nā. ¶ Itez nō est nisi vna nā non pōt esse ordo nature: qr ordo est rl̄o: et rl̄o regrit duo extrema: sed in diuinis psonis nō est nisi vna nā. ergo in diuinis nō est ordo nāe. ¶ Itē in his q simul sunt nā non est ordo nāe: sed fm phm in pdicamentis. Videnf ad aliqd simul esse natura: ergo inter diuinas psonas cuz sint ad aliquid non est ordo nature.

Ar. pmo. Scdo. Tertio.

Ad opm. Cōtra dicit magister in littera: et sumit ab Augu. lib. iij. ḡtra Maximinū. c. xix. q cum dr fili°a pre genit° nō ondittur inequalitas sbe: sz ordo nāe. ¶ Itē ibi est naturalis origo vni°psone ab alia. s. filij a pre: ergo ordo originis qui est inter patrem et filium est per naturā et hoc videtur sonare ordo nature.

Rñ° Originē natur du pl̄r intelligi pōt esse inter diuinas psonas.

Rñdeo q inter diuinas psonas esse ordinē nature. duplicter pōt intelligi. aut ita q nā ordinet aut ita q natura sit ratio ordinis fm Augu. primo mō nō est ibi ordo nature. scdo mō est ibi ordo nature aliquomodo qr ordo originis q est inter prēm et filiuz est per naturā:

Ad pm. Ad primuz cum dr q ibi non est ordo eēntie. etc. dico q ḡuis essentia et natura idez sint re tñ nō sic pōt dici eēntie ordo originis p essentiā: sicut per nām. qr eēntia nolat illud qd nolat in rōne principij essendi: natura vero in rōne principij agēdi. ¶ Ad scdm cum dr q vbi nō est nisi vna natura: nō pōt esse ordo nature. etc. dico q verum est: ita q natura ordinet: tñ vna natura bñ pōt esse ratio ordinis: qui est fm originē:

Ad scdz.

¶ Ad 3m cum di q in his que simul sunt natura nō est ordo nature etc. dico q verū est loquēdo de ordine simpl̄r sed inter talia pōt eē ordo originis sine aliq durationis prioritate. ¶ Arg° ad ptem aliā ḡcludunt q ibi est ordo nature: nō ita q natura ordinetur sed ita vt sit nō ordinis qui est fm originem vt in solutione questiōis dictum est.

Ad 3m.

Circa lrām (non pōt qui accepit in equalis esse ei qui dedit). quod intelligendum est de datione: et acceptione que sunt in diuinis: quia ille qui accepit: accepit eandem dignitatē in numero que est in dante. ¶ (Si autem nō potuit vbi est oipotentia dei pris.) ¶ Contra. filius non potest gignere filiū sibi equalē: qr generare nō pōt. et tñ ē oipotēs. ¶ Rñdeo q nō est simile: qr h posse in psona patris nō est posse. et ideo si hoc nō posset: non posset qcquid posse est posse. In persona vero filij hoc posse nō esset posse: et ideo quāuis hoc non possit non propter hoc debet dici minus potens.

¶ Queritur quomodo posset dici solus pater vel solus filius: vel solus spūssanctus cum sint inseparabiles. Di. XXI.

Hic oritur qō trahens originē ex predictis. Dictum est. n. supra q tātus est solus pr: vel solus filius: vel solus spūssanct° ḡtum simul illi tres: et q due vel tres psone simul non sunt maius aliqd ḡ vna psona sola. Ideo qrit Aug. in. vj. li. de tri. Quō hec sane dici possint: cuz nec pr sit solus: nec filius: nec spūssctūs. Sed semp et inseparabilr et filius cum pre: et pr cum filio: et spūssanct° cum vtroqz. Inseparabiles. n. sunt he tres psone. Ad qd ita rñdet Aug. in eodez. Solum dm prem dicimus: nō qr separatur a filio vel a spūssancto: sz hoc dicentes significamus: qr illi simul cum eo nō sunt pr. Solus. n. pr pr est: qd non dr qr ipse sit solus. i. sine filio vel spūssancto: sed p hoc fili° vel spūssanctus a pernitatis ḡsortio excludūtur. Ita et cum dr: solus fili° filius est: vl solus spūssanctus spūssanctus est: nō diuidit filius a pre: vel spūssanctus ab vtroqz: sed a ḡsortio filialis pprietatis excludūtur: pr et spūssanctus: et a ḡsortio pcessibilis pprietatis pr et filius. Cū ergo dr tant° est solus pr: ḡtum simul illi tres: p hoc q dr solus: nō separatur pr ab alijs: sz hic ē sensus. Solus pr. i. pater q ita pr est: q nec filius nec spūssanctus tantus est etc. Similiter intellige cum dr: solus est filius: vel solus est spūssanct°. Solus ergo pr dr: vt ait Aug. in eodem: qr nō nisi ipse ibi pr est: et solus filius: qr non nisi ipse ibi filius est: et solus spiritussanctus: qr non nisi ipse ibi spiritussanctus est.

di. XXI.

Augu.

Rñso. Augu.

¶ Utrum possit dici: solus pr est deus: solus fili° est deus: vel solus spūssanctus est deus: vel pr est solus deus: vel filius est solus deus: vel spiritussanctus est solus deus.

Post hec queritur vtrum sicut dr: solus pr est pr: vel solus filius ē filius: ita possit dici: solus pr est deus: vel solus filius est ds: ita et de spūsancto. Aut pater est solus deus: si-

lius ē solus deus. Ad qd̄ dicimus: q: pr̄ ꝛ filiꝰ ꝛ spūssanctus dr̄ ēt vnus ds̄:ꝛ hec trinitas simul ꝓpe dr̄ esse solus deus:sicut solus sapiēs: solus potens. Sed non videtur debere dici a nobis vbis nr̄is vtentibꝰ:nisi vbi sermo auctoritatibꝰ occurrit:solus pr̄ est deus:vel pr̄ est solus deus: ita de filio ꝛ spūsancto dicimus. Unde Augu. in.vij.li.de tri.ait. Qm̄ ostendimus qm̄o posset dici solus pr̄ vel solus filius:ꝯsideranda est illa snīa qua dr̄. Non eē solū pr̄em deum vez̄ solū sed pr̄em ꝛ filiū ꝛ spūm sctm̄. Ecce hēs q: non solus pr̄ dicēdus est eē verus ds̄. Item in eodē. Si qs interrogat:pr̄ solus vtrum sit deus:qm̄o rn̄debimus nō esse:nisi forte dicamꝰ ita eē qdē pr̄em deū:sed non eū eē solum deū? Esse aūt solum dm̄ dicamus pr̄em ꝛ filium ꝛ spm̄sctm̄. Ecce ꝛ hic hēs:q: pr̄ nō dz̄ dici solus ds̄:atqꝫ hoc solū in pte subiecti tm̄ accipe qdam volunt. In pte vō pdicati si sic ꝯcedunt ꝙ pr̄ est solus deꝰ. Sed ex vbis Augu. videtur ostendiꝙ proprie solus ds̄ dici debeat tota trinitas. Et hec trinitas:vt ait Aug. ꝯ̄ Maximinū intelligitur: cuz apl̄s dicit. Beatus ꝛ solus potēs:ꝛ ibi. Soli sapienti deo:ꝛ ibi. Inuisibili soli deo. Nō.n. de solo pr̄e hec accipienda sunt:vt cōtendebat maximinus ꝛ alij heretici:sed de trinitate. Sicut ꝛ illud. Solus hz̄ imortalitatē:q: sꝫ rectā fidem ipsa trinitas est vnus solus ds̄:btūs:potens:sapiens:inuisibilis. Unde Aug. in eodez. Cum vnus deus sit trinitas hec sit nobis solutio qōnis:vt intelligamus solum deum sapiētem:solum potentem: patrem ꝛ filium ꝛ spiritumsanctum:qui est vnus ꝛ solus deus.

Augusti. — *Q: nō dr̄ solus pr̄ deus est Qd̄ pr̄ ñ est idem solus deꝰ sed trinitas.* — *Augusti.*

¶ Qm̄o dicitur trinitas solus deus:cum ipsa sit cum spiritibus ꝛ animabus sanctis.

Sed iteruz q̄ritur:qm̄o ipam trinitatē dicimus solum deū cum sit cū spiritibus ꝛ aīabus sanctis? Ad qd̄ rn̄det Aug. in.vj.li.de tri. ita dicens. Trinitatez dicimus dm̄ solum: q̄uis semp sit cū spiritibꝰ ꝛ aīabus sanctis:sed solum dicimus:q: non aliud q̄ ipa trinitas ds̄ est. Nō.n. illi cū illa deus sunt:vel aliqua alia: sed ipsa trinitas tm̄:non illi vel alia deus est.

Augusti.

¶ Et si de patre solo pdicta dicerentur: nō tamē excluderetur filius ꝛ spiritussanctus.

Augusti.

Uerumtm̄ vt ait Aug. ꝛ si de solo pr̄e pdicta dicerentur: non tm̄ excluderetur filius vel spūssanctus: qa hi tres vnum sunt: sicut in Apocal. de filio legiꝶ:ꝙ hz̄ nomen scriptū qd̄ nemo scit nisi ipe. Non enīz inde sepatur pr̄ vel spūssanctus. Et cuz dr̄: Nemo nouit pr̄em nisi filius:nō inde sepatur pr̄ ꝛ spūssanctꝰ:q: iseparabiles sunt. Aliqū ēt noiaꝶ pr̄ ꝛ filius:ꝛ tacetur spūssctūs:vt veritas ad patrem loquēs ait. Ut cognoscāt te ꝛ quē misisti Jesum xp̄m eē vnum vez̄ dm̄. Cur ergo inqt

Augusti.

Augꝰ:tacuit d̄ spūsancto? Q: ꝯñs ē vt vbicūqꝫ noiatur vnus:sicut pr̄ ꝛ filiꝰ:tanta pace vni adherēs intelligaꝶ ēt ipa pax:q̄uis nō ꝯmemoreꝶ vno gͥ istoz̄ noiato ēt reliqui intelligūtur:qd̄ in pluribus scripture locis occurrit.

Di.xxi.

Hic oriꝶ q̄stio ꝛc̄. Supius ondit magr̄ triū psonaz̄ eq̄lez magnitudinē in eēndo:ꝛ equalē ptātez in opando. ¶ In hac pte incidēter determiat aliq̄ de dictionibꝰ exclusiuis ondendo qm̄o debeant accipi in diuis: ꝛ diuidiꝶ ista distinctio in quatuor ptes. ¶ In pria pte mouet istā qōnez:ꝛ soluit.s. vtrū tm̄ sit solus pr̄: vel solus filius:vl' solus spūssanctꝰ: quāuīs hi tres simul. Ingrens etiā cum h̄ vtruz possit dici solus pr̄ est pater. ¶ In scd̄a igrit ꝛ soluit an possit dici:solus pr̄ est deꝰ. ꝛ pr̄ est solus deus ibi.(Post hec q̄riꝶ). ¶ In tertia pte igrit ꝛ soluit an possit dici trinitas ē solus deus:ibi.(Sz iteruz queritur). ¶ In quarta dat quandam generalē regulam d̄ huiusmodi locutionibus ibi.(verumtamen)vt ait Augustinus.

Circa hāc dist. queruntꝶ qnqꝫ prio vtruz hec sint recipiēda.ds̄ ab eterno fuit solus. ¶ Scd̄o vtrū hec sit vā. Solus pr̄ est pr̄. ¶ Tertio vtrū hec sit vera:solus pr̄ est deꝰ. ¶ 4°. Utrū hec sit vera solus deus est pater. ¶ Quinto vtrum hec sit vera.trinitas est solus deus.

Qō.I.

Qō.I.

Primo ondo ꝙ hec sit recipienda.deus ab eterno fuit solus:q: ab eterno fuit deus:nec fuit ab eterno aliqua res nisi deus:ergo deus ab eterno fuit solus. ¶ Itē phs lib.elēcho. Solus idē est ꝙ nō cū alio. sꝫ deus ab eterno nō fuit cuz alio.ergo deus ab eterno fuit solus. ¶ Itez q̄lz psona deus:est ergo q̄uis ab eterno fuerunt in deo plures psone: non ꝓpter hoc potest dici ab eterno fuisse cuz alio.ergo non obstāte pluralitate psonaz̄ deus ab eterno fuit solꝰ.

Ar pᵒ — *Scd̄o.* — *Tertio*

Contra Hylariꝰ exponēs illud vbum geñ. Sed faciamus hoiem ꝛc̄.li.iij.de tri.sic dicit. Professio ꝯsortij sbstulit intelligentiaz singularis:q: ꝯsortiū aliqd nō pōt esse sibiipsi solitario: neqꝫ rursum solitudo solitarij recipit faciamꝰ. In deo ergo nō est solitudo.sed si deus ab eterno fuit solus fuisset solitariꝰ:ergo deus nūq̄ fuit solus. ¶ Item Geneꝭ pmo dicit deus:faciamus hoiem ꝛc̄.his vbis in se ondit plr̄itatē. Pluralitas aūt excludere videꝶ solitudinē. ergo deus nunquā fuit solus.

In oppᵐ

Rn̄deo ꝙ hec dictio solus non vr̄ in ꝓposito posse accipi sincathegoreumatice:sꝫ tm̄modo cathegoreumatice:quia hic non videꝶ facere respectu alicuius pdicati exclusionē sicut facit cum dr̄. Solus deus est creator.ꝛ iō cū dr̄.deus ab eterno fuit solus.sensus est ꝙ deus ab eterno fuit solitariꝰ.qd̄ recipi nō dz̄: q: q̄uis ab eterno oio nō fuit aliq̄ eēnᵃ alia q̄ diuia:tn̄ in illa eēntia est ꝛ fuit ab eterno psonaz̄ pluralitas q̄ a deo solitudinez excludit. ¶ Ad pmū in oppᵐ.cū dr̄ ꝙ ab eterno nō fuit aliqua res nisi deus ꝛc̄.dico ꝙ veruz est.sed tn̄ in ipo est ꝛ fuit ab eterno pluralitas psonarū. ¶ Ad 2ᵐ cum dr̄ ꝙ solus idē est ꝙ nō cum alio ꝛc̄.pōt dici ꝙ solus nō tm̄modo hz̄ istū sensuz:sed etiā istū:vt dicaꝶ solus cuz quo: vel in quo nō sunt aliq inter se distincti.ab eterno aūt fuerunt in d̄o aliq inter se distincti.s.pr̄ ꝛ filius ꝛ spūssctūs. ¶ Ad 3ᵐ cū dr̄ ꝙ deus ab eterno nō pōt dici fuisse cum alio ꝛc̄.dico ꝙ q̄uis hoc sit verū: tn̄ fuit cū illis q inter se sunt:alij in persona scilicet cum patre ꝛ filio ꝛ cuz spiritusancto.

Rn̄ᵒ Non est cōcedendum ab eterno deum fuisse solitarium. — *Ad pᵐ* — *Ad 2ᵐ* — *Ad 3ᵐ*

Qō.II.

Qō.II.

Secundo queriꝶ vtrū hec sit vā. Solus pater est pr̄.ꝛ videꝶ ꝙ nō:q: videꝶ implicare solitudinez circa pr̄em sicut d̄do:hō albus currit. iplicaꝶ albedo circa hoiem:pr̄ aūt solitarius nō est. ¶ Item pr̄ dicit cum alio:q: cum filio solus dicitr

Ar pmo. — *Scd̄o*

lus dicit nō cum alio. ergo qn̄cūqȝ hec dictio solus adiū/gitur isti dictiōi que est pater simul iungūtur opposite si/gnificationes. ⁊ ideo semp vi. esse falsitas in tali ꝓpōne.

Contra proprium est patri esse patrem. ergo sibi so/li conuenit.

R̄nsio.

R̄ndeo dicūt aliq ꝙ ista solus pr̄ est pr̄. pōt triplicē sensū hēre. Un̄ scdm ꝙ ly sol' pōt teneri ca/thegoreumatice. q sensus est iste: pr̄ solitari' ē pater. Duplicem sensum pōt hēre ꝑm ꝙ ly solus tenet sincathegoreumatice. Un̄ ꝑm ꝙ ponit rē suā circa ſbm in ꝯpatione ad p̄dicatū ꝯpōnis iplicite. tunc enī est sensus ille q solus ē pr̄. est pr̄. aliū ꝑm qd ponit rem suā circa ſbm in ꝯpatiōe ad p̄dicatū cōpōnis explicite: ⁊ tunc est sensus. pr̄ est pa/ter ⁊ nullus alius a pr̄e est pr̄. In p̄mo sensu hec est ſſa: solus pr̄ ē pr̄: ꝙ pr̄ solitari' nō ē. In scdo sensu ⁊ tertio vera est. ꝗuis aūt hec distinctio debeat reuereri ad concordādum auctes sanctoꝝ: q plus curauerūt de re ꝗ̄ de vboꝝ virtute tn̄ in ꝓposito locū nō habet virt' sermonis ⁊ rō hmōi est ꝙ nullus terius ad adiunct' ſbſtātiuo imediate ꝗ̄tum est de se dat intellige ꝯpōni virtute vborū: tn̄ ad veritatē ꝓpositōis in q̄ adiectiuū imediate adiungit sub/stantiuo seqt illa expō qn̄qȝ. Unde si dicā hō alb' currit: seqtur hoiem esse albū ꝙ nō posset esse verū ꝙ alb' ho/mo curreret nisi esset hō albus tn̄ nō est veritate hui' ꝙ dico hō albus: ꝙ si dicā hō alb' non currit nō iplicat hō esse alb'. Un̄ in affirmatiuis locum hēt verbū. Priscia/ni cū dicit ꝙ in tali adiunctione itelligit q est vel q fuit

Sol' pr̄ ē pr̄ lȝ mltiplicem sensū pos/sit habere pōt tam̄ simplr̄ ꝯcedi si ly solus te/neat sin/categoreumatice.

¶ Dico ergo ad q̄ōnem ꝙ ꝑm ly solus tenetur sincathegoreumatice ista solus pater est pr̄: nō hēt alium sensum virtute verboꝝ nisi istū pr̄ est pr̄: ⁊ nullus alius a patre ē pater. ⁊ hoc verꝫ est: si tn̄ virtute verboꝝ hēret etiā istuȝ sensum: Ille q solus est pr̄ est pr̄ etiaȝ in illo sensu vera es/set. Un̄ ꝑm ꝙ ly solus tenet sincathegoreumatice. ⁊ ista simpliciter est concedenda tanꝗ̄ vera. solus pr̄ est pater.

Ad p̄m.

Ad p̄m in opp^m cum dr̄ ꝙ ddo solus pr̄ est pater. Uidet iplicare solitudinē circa pr̄eȝ ⁊c. dico ꝙ verꝫ est: si ly solus accipetur pro solitario. bū enim sequeret solitarius pater est pr̄. ergo pr̄ est solitari' ⁊ in isto sensu ꝓpō eēt fal/sa pp falsam iplicationē.

Ad scdꝫ.

¶ Ad scdm cū dr̄ ꝙ cum hec dictio solus adiungit huic terio pater simul iūgunt opposite sigtiones ⁊c. dico ꝙ nō est verꝫ ꝑm ꝙ ly solus non dicit solitudineȝ absolute circa pr̄em: sed respectu hui' p̄dicati ꝙ est esse patrem. Nō eni ista contradicunt ꝙ pater sit cum alio: ⁊ tamen nullus cum eo est pater. Q̄ō III.

Q̄ō. III.
Ar p'.

Tertio querit vtruȝ hec sit vera. solus pater est deus ⁊ videt ꝙ sic: ꝙ phs p' phisicoꝝ dicit ꝯtra illo q ponebant tm̄ vnū esse qd est p̄n^m. ꝙ ex hoc ponebant esse multa: ꝙ cuȝ ponūt tm̄ p̄n^m ponūt ēt p̄ncipiatū: ergo cum pr̄ sit principium filij ⁊ spūſſci: dictio exclusiua addita pr̄i nō excludit filiū neqȝ spm̄ſctm̄ ⁊ si ita est: hec est simplr̄ vera sol' pr̄ est de/us.

T^m ꝯtr' 6 7 ſ. ⁊. j.

Scdo.

¶ Item Math. xv. dr̄ ꝙ nemo nouit filiuȝ nisi pr̄. si ergo solus pr̄ nouit filiū cum noscē filiū sit p̄dicatū essentiale pari rōne dꝫ ista ꝯcedi ꝙ solus pr̄ est deus.

Tertio

¶ Item dictio exclusiua addita aṅti nō excludit ꝯn̄s. vn̄ nō seqt solus hō currit: ergo risibile nō currit: sed vnū relatiuoꝝ seqt ad aliud: ḡ addita vni rl̄o nō excludit ad aliud. Cū ḡ dr̄ solus pr̄ ē ds: nō excludūt ide filius ⁊ spūſſcūs ḡ ⁊c.

Ad opp^m.

Contra ali' a pr̄e est deus: nō est ergo verū ꝙ solus pr̄ sit deus. ¶ Item bene seqtur solus hō currit: ergo qcunqȝ currit est hō. ergo similiter seqtur solus pr̄ est deus ergo qcunqȝ est deus est pr̄: qd falsum est.

R̄nsio. Sol' pr̄ ē ds nō ꝯceditur.

Respōdeo ꝙ si hec dictio solus accipiat cathegoreumatice sic a ſbo excludit ꝯsortium simplr̄: ⁊ sub illo sensu ꝓpō est falsa pp falsam p̄dicationē Si aūt accipiatur ꝑm ꝙ tenet sincathegoreumatice sic facit exclusionē circa ſbm nō simplr̄: sed respectu p̄dicati: vel cōpōnis implicite. sub hoc sensu: ille q solus est pr̄ est deus qui sensus verus est vel respectu p̄dicati ꝯpōnis explicite: ⁊ tunc est sensus pr̄ est deus ⁊ nullus alius a pr̄e ē deus qd falsum ē ⁊ ꝑm istuȝ sensum ꝓcedebant argumēta ꝓbantia istā esse falsaȝ: solus pater est ds. Utrū autē ex vi sinonis possit in p̄dicta ꝓpōne hēre iste sensus: ille qui solus est pr̄ est deus: multi negāt: ⁊ ideo p̄dictā ꝓpōneȝ simplr̄ ꝯcedūt falsam in oī sensu q pōt hēri ex vi sinōis.

Ad p̄m.

Ad p̄^m in opp^m dico ꝙ phs nō intēdebat negare qn dictio exclusiua addita principio excludat p̄ncipiatū sed ꝙ ponēdo vi. tm̄: qd eēt p̄n^m ponebant ipoſſia: ꝙ nō ē principiū nisi sit p̄ncipiatū ⁊ p̄dictionē exclusiuā additā p̄n' excludebant pricipiatū ⁊ ita ponebāt ⁊ negabant p̄ncipiatū.

Ad 2^m. Nēo no/uit filium nisi pr̄ cōcedit: nō tn̄ illa so/lus pr̄ nouit filiū.

¶ Ad scdm cum dr̄ ꝙ qua rōne concedit ꝙ so/lus pr̄ nouit filiū dꝫ ꝯcedi ꝙ solus pr̄ est deus ⁊c. dico ꝙ ista nō dꝫ ꝯcedi sol' pr̄ nouit filiū: ꝗuis ista sint vā nemo nouit filiū nisi pr̄: ꝙ ꝑ hāc dictionē nemo n̄ excludit nisi illud qd est in essentia aliud a pr̄e: sed ꝑ hanc dictionē so/lus excludit nō tm̄mō illud qd est aliud a pr̄e in essentia sed etiā illi q sunt alij a pr̄e in ꝑsona.

Ad 3^m dictio exclūsiua qn̄ addita aṅti nō excludat aṅs.

¶ Ad 3^m cum dr̄ ꝙ dictio exclusiua addita aṅti non excludit ꝯn̄s ⁊c. dico ꝙ verꝫ est: qn̄ ꝯn̄s est de rōne aṅtis: ⁊ ideo ꝙ anial est de rōne hoīs iō dictio exclusiua addita hoī nō excludit aliā ⁊ ꝙ hō ⁊ risibile idem sunt in supposito: iō dictio exclusi/ua addita hoī non excludit risibile. Un̄ autē correlatiuorum in creaturis non est de alteri' essentia. In deo auteȝ ⁊ si pater ⁊ filius sunt eiusdeȝ essentie: tamen filius non est de ratione patris sub ratione qua pater est. Q̄ō. IIII.

Q̄ō. 4.
Ar p̄mo.

Quarto querit vtrū hec sit vera. Solus deus est pr̄: ⁊ videt ꝙ non: ꝙ illa que videt eius ꝯuersa. s. sol' pr̄ est de': est falsa.

Scdo.

¶ Iteȝ trinitas nō est pr̄: deus est trinitas: ergo deus nō est pater ⁊ si sic solus deus nō est pater.

Tertio.

¶ Item suba nō est rl̄o etiā in diuinis ꝙ sicut dicit Boeti' in li. de tri. c. x. Suba ꝯtinet vnitatē rl̄o multiplicat trinitatē: sed deus sigt ſbam: pr̄ sigt rl̄oneȝ. ergo deus nō est pr̄: cum ergo includat ab ista solus deus est pr̄: falsa est hec solus de' pr̄.

In opp^m

Cōtra deus est pater: ⁊ nullus alius a deo est pater: ergo solus deus est pater.

R̄nsio. solus ds est pr̄ est concedē/da si ly solus cadit sup ſbꝫ in ordine ad ꝓtuȝ ſꝫ si sup ſbm tn̄ non.

R̄ndeo ꝙ si hec dictio solus accipiat put facit exclusioneȝ circa ſbm absolute sic falsa est: ꝙ tunc esset sensus: deus solitari' est pr̄. Si aūt accipiat put po/nit reȝ suā circa ſbm in cōpatione ad p̄dicatū siue ꝯpōis implicite siue ꝯpōnis explicite vera est ꝓpō. Ueruȝ eniȝ est dicere ꝙ ille q solus est deus est pater ⁊ etiā ꝙ deus ē pater: ⁊ nullus ali' a deo est pr̄. Nos eniȝ loqmur hic de ꝑsona pr̄is filij oīpotentis: ⁊ ꝑm sensuȝ vltio positū ꝓcedit arg^m ꝓbans istam esse veram. Solus deus est pater.

Ad p̄m.

Ad p̄mū in opp^m cum dr̄: ꝙ ista solus pr̄ est deus: q videtur esse ꝯuersa istius est falsa ⁊c. Dico ꝙ illa solus pr̄ est deus nō est illa: in quā ꝯuertit p̄dicta ꝓpō cuȝ eni sint plures: nō dꝫ ꝯuerti vnica ꝯuersiōe ſꝫ pluribꝰ equalȝ enim istis duab': deus est pater: ⁊ nullus ali' a deo est pr̄: ⁊ qualȝ istaꝝ ꝯuertit in ꝓpōnem verā. Prima enim conuertit in hanc: pr̄ est deus ⁊ hec est vera. Scda ꝯuertitur in hanc. Nullus pr̄ est ali' a deo ⁊ hec ēt vera est: ꝙ hic ē sermo de pr̄e filij omipotentis.

Sol' ds ē pr̄ nō cōuertit in ista sol' pr̄ est deus.

Ad 2^m

¶ Ad scdꝫ dico ꝙ ibi est petūm ad similitudinē fallacie accident. ꝗuis eni ꝑsone distinguātur inter se: nulla tn̄ ꝑsona distiguit a diuina eēntia. vn̄ pp distinctionē ꝑsonaꝝ inter se: trinitas nō est pr̄ ⁊ pp h ꝙ nulla ꝑsona. distinguit a diuina eēntia vere di/citur ꝙ deus est trinitas ⁊ ꝙ deus est pr̄.

Ad 3^m.

¶ Ad tertiū dico ꝙ rl̄o in diuinis est cōpata ad diuinam ſbam realr̄ est ideȝ cum ea. Unde bene dicitur. diuina substantia est pater/nitas comparata tamen ad relationeȝ oppositam distin/guitur ab ea vnde paternitas non est filiatio nec pater fi/lius: ⁊ tamen deus est pater. Q̄ō. V.

Q̄ō. 5.

Quinto querit vtruȝ hec sit vera trinitas est solus deus: ⁊ videtur ꝙ non: ꝙ ꝑm

q

phylosophuz.ij.p hyer. Nomina τ verba transposita idē significat:sed hec est falsa trinitas est de⁹solus ergo τ ista

Scdo. trinitas est solus deus. ❡ Item hec est falsa trinitas est ille q solus est deus ergo τ ista trinitas est solus deus añs pbaē sic: q: hoc pnomē ille ondit aliquē in masculino genere:sicut illō oñderet aliud in neutro:sz de nullo sup

Tertio posito.s.nec:de pře nec de filio:neqz de spūsancto pōt ve re dici:solus ille est deus. ❡ Item ppō in qua hoc sigm. ois additur pdicato falsē est vnde falsē sunt iste homo est ois hō:τ omis hō est ois hō.ergo a simili τ de hac distin ctione solus cum sit nata esse dispō sbri in ppōne ad pdi catū sicut hoc signū ois:sed in ista trinitas est solus deus hec dictio solus additur predicato:ergo est falsa.

In opm **Contra** Aug.vij.de tri.c.vltimo dicit přem τ filiūz spūmsanctū esse vnū solū deuz. ❡ Item hoc idem dicit magister in littera. Ait enim sic esse solum de um dicimus patrem τ filium τ spiritumsanctum.

Rñº Trinitas est ds solus est solus deus ē soluz ds vnus solus deus. **Rñdeo** q iste quattuor differūt aliquo' mō trinitas est deus solus:τ trinitas est solus deus:τ tri nitas est solum deus:τ trinitas est vnus solus deus. Pri ma enim falsa est : q: ly solus qñ ponit apte pdicati post suū substantiuū implicat solitudinē absolute circa ipsuz vñ sensus est trinitas est deus solus.i.trinitas est deus so litarius:qō falsum est cuz in ea sit plitas psonaz. ❡ Hec aut trinitas est solus deus:falsa nō est tñ non est satis eui denter ppria:q: non excludit euidenter nisi illud qō ex nā pdicati sine dictione exclusiua excluderet. Cum eniz dicim⁹trinitas est deus in hoc includim⁹ipaz nō esse ali ud neqz aliū a deo:tñ h nō aufert totalr pprietatē predi cte ppōnis:nec facit q oino sit nugatio p hocq additur solus q: p eius adiunctionē expressius τ euidēti⁹excludi

Trinitas ē de⁹solus solus de⁹ solum ds vn⁹ solus differunt tur q sine hac dictione solus ex nā pdicati excluderet: hec aūt trinitas est soluz deus:qzuis ab aliqb⁹iudicet in ppria pp rōnem predictā.s.q: non excludit nisi q ex nā pdicati excluderet nō in deo tñ q pp hoc ppria debeat dici q: qzuis gratie nāe sequatur trinitas est deus: ergo trinitas est deus tm:gratia tñ for⁹ nō valeret argm q: si pa ter τ spūssanctus accepissent nām humanaz sicut filius: nō valeret ista pña: trinitas est deus ergo trinitas est de⁹ tm:sicut nō valet ista:filius est deus: ergo filius est deus tm. Dicimus.n. τ vez est q filius non solū est deus:sed etiaz hō dico ergo q ista trinitas est solum deus:vera est τ ppria:τ pprietas eius magis est euidēs qz pprietas isti us:trinitas est solus deus:q: aduerbiuz cuz sit adiectiuū vbi ferē ad oē positionē:τ q: ppositio īdifferēter respicit sbm τ pdicatū iō puenienter addiē τ euidēter pprie tā sbto qz pdicato hec aūt dictio solus put est dictio sinca thegoreumatica cum sit nomē semp refertur ad sbm ali cuius ppōnis: vñ cum dicimus trinitas est solus deus: trinitas est ille q solus est deus: vel trinitas est aliqd ens q solum est deus:τ q: ppositio ad cui⁹sbm referē hec di ctio solus:nō ē expressa sz iplicita:ideo non est euidenter ppria. ❡ Hec aūt trinitas ē vnus solus deus est vera: τ oibus alijs euidentius ppria:tunc.n.claz est qd p eaz ex cluditur. Excludit.n.deoz pluralitatē: ita vt sit sensus: trinitas est vnus deus tñ plures dij τ sic expediebat dice re ptra aliquos hereticos q ponebāt tres psonas eē tres deos. ❡ Argumēta que pbant istaz esse veram:trinitas est solus deus gfa pclusiōis posset pcedi qzuis aliqua de illis auctoritatib⁹sic possent expōi vt dictio exclusiua re ferretur ad subiectum:τ non ad predicatum.

Ad pmū **Ad primū** in oppm cum dr q noia τ verba trāspo sita idem signt τc. Dico q in dictione exclusiua nō habet veritatez rōne negationis īplicite q differunt preponere τ postponere negationem ipsi termi no. Vñ qzuis nō differat dicere hō alb⁹: alb⁹homo:non pp hoc sequtur q idem sit dicere:trinitas est solus deus:τ

Ad 2m trinitas ē ds solus. ❡ Ad 2m cū dr q hec ppō ē falsa:tri nitas est ille q solus est deus τc dico q imo est vera:τ cū dicis q hoc pnomē ille dicit aliqō suppm dico q vez est vocando suppm ipsum qō est h est diuinam eētiam sigtas vt in suppositōe:τ sic sigtur h nomen deus. Vñ cuz dicit trinitas est ille q solus est deus:sensus est:trinitas est ille

Ad 3m deus q solus est deus. ❡ Ad tertiū cum dr q ppō est fal sa in qua hoc signū omis additur pdicato. Vñ ista est fal sa:ois hō est :ois hō τc dico q vez est:sed hoc non est:q termin⁹in pdicato non posset stare nisi p forma q: est is q termin⁹siue apte sbri siue a pte pdicati pōt stare:vel p supposito vel p forma τ p quocūqz verificeē.ppō vera dz dici simplr est ergo ista falsa ois homo est omnis hō q: τ apte sbi τ apte predicati distribuit iste termin⁹homo p oibus suis suppositis:vñ sensus est q Paulus est Petr⁹ τ Joānes est Andreas. Et sic de oibus alijs hōibus. Vñ simplr ista:ois hō est ois hō sigt vnuz quenqz hōiem:eē se quēlz hōiem:qō falsum est. Vñ aliqñ hoc signuz omis pōt addi pdicato τ est ppō vera vt si dicam deus est ois psona in creata q: deus est pr:deus est filius:deus est spūs sctūs. Dico ergo q hec dictio solus aliqñ addiē pto:τ est ppō falsa: aliqñ addiē pto τ ē ppō vera sicut in pposito.

Circa lrām (Dicamus esse qdez přem) deuz: sed non eum esse soluz deum qō aliq sic exponūt q ly soluz sit determiatio huius q dico eum sub hoc sensu nō dicamus eum solū esse deū q aūt dicunt q est determinatio huius q dico deum:di cūt illud nō eē dicēduz:nō q: sic falsuz:sz q: aliq possent hoc male interptari:τ nō haberis magnaz necessitatem de vsu ipsi⁹ ppōnis. (Esse aūt solū deum dicamus přem τ filiuz τ spūmsanctū:) qō aliq sic exponunt vt sit sensus. Solus deus est pater τ filius τ.spūssanctus. ❡ Alij aūt sic exponūt vt sit sensus:pater τ filius τ spūssanctus sūt solus deus. (Nemo nouit přem nisi filius.) Nota q Mat the.xj.sic hētur. Nemo nouit filiuz nisi pr:neqz přem qs nouit nisi filius:ita vt sit sensus. Nulla nā nouit filiuz ni si illa nā que pdicatur de patre: loquendo de noticia pp hēsiua:neqz přem qs nouit nisi filius.i.nullus alteri⁹nāe qz sit filius:nouit piez.s. noticia pphēsiua.

❡ De nominū differentia qbus vtimur loquen tes de deo. Di. XXII.

di. XXII **Post predicta** nobis disse rendum vi detur de noium diuersitate:qbus loquē tes de vnitate ac trinitate ineffabili vti mur. Deinde demonstrādum est qbus modis de ea aliqd dicatur. Illud ergo pcipue teneamus:qdam eē noia distincte ad singulas pso nos ptinentia:vt ait Aug.in.ix.lib.de tri.q de

Augusti. singulis tm dicūtur psonis. Quedā vo vnitatē eētie significantia sunt:q τ de singulis singula tim:τ de oibus colter dicūtur. Alia vo sūt que translatiue ac p similitudinē de deo dicuntur. Unde Ambro.in.ij.li.de tri.ait. Quo purius

Amb. niteat fides:triptita videē deriuāda distinctio. Sunt.n.noia qdam q euidenter pprietatē pso namqz deitatis oñdunt. Et sunt qdam q pspi cuam diuine maiestatis exprimunt veritatem: Alia vo sunt q translatiue τ p similitudinē de deo dicūtur. Proprietatis itaqz indicia sūt ge neratio:filius:vbum:τ hmōi. Vnitatis vo eter ne sapia:vtus:vitas τ hmōi. Similitudinis vo

splendor:

splendor: charracter: speculum: et huiusmodi.

¶ Premissis addit quedam esse nomina que temporaliter deo conueniunt et relatiue dicuntur.

His adijciendum est quedam et noia esse: vt Augu. ait in. v. li. de tri. que ex tpe deo conueniunt: et relatiue ad creaturam dicuntur: quorum quedam de omnibus dicuntur personis: vt dominus: creator: refugium. Quedam autem non de omnibus: vt donatus: datus: missus. Augusti.

¶ De hoc nomine trinitas addit.

Preterea est vnum nomen quod de nulla persona singilatim dicitur sed de omnibus simul. i. trinitas: quod non dicitur secundum substantiam: sed quasi collectiuum pluralitatem designat personarum.

¶ De alijs nominibus que temporaliter deo congruunt: et non relatiue dicuntur.

Sunt etiam quedam noia que ex tpe deo conueniunt: nec relatiue dicuntur: vt humanatus: incarnatus: et huiusmodi. Ecce sex nominum differentias assignauimus: quibus vtimur loquentes de deo: de quibus singulis agendum est.

¶ Quod illa noia que ad singulas pertinent personas proprie relatiue dicuntur: ea vero que vnitatem essentie significant ad se dicuntur: et de singulis et de omnibus communiter dicuntur personis: et singulariter non pluraliter in summa accipiuntur.

Sciendum est ergo quod illa que proprie ad singulas personas pertinent: relatiue adinuicem dicuntur: sicut pater et filius et vtriusque donum spiritussanctus. Ea vero que vnitatem essentie significant ad se dicuntur: et ea que ad se dicuntur substantialiter vtique dicuntur: et de omnibus communiter et de singulis singilatim dicuntur personis: et singulariter non pluraliter accipiuntur in summa: vt deus bonus: potens: magnus: et huiusmodi. Que autem relatiue dicuntur: substantialiter non dicuntur. Unde Augu. in v. li. de tri. ait. Quicquid ad se dicitur: prestantissima illa et diuina sublimitas substantialiter dicitur. Quod autem ad aliquid dicitur non substantialiter dicitur sed relatiue. Tantaque est vis eiusdem substantie in patre et filio et spiritusancto: vt quicquid de singulis ad seipsos dicitur: non pluraliter in summa: sed singulariter accipiatur. Dicimus enim pater est deus: et filius est deus: et spiritussanctus est deus: quod secundum substantiam dici nemo dubitat. Non tamen dicimus hanc trinitatem esse tres deos: sed vnum deum. Ita dicitur pater magnus: filius magnus: et spiritussanctus magnus: non tres magni sed vnus magnus. Ita et omnipotens pater: omnipotens filius: omnipotens spiritussanctus non tamen tres omnipotentes: sed vnus omnipotens. Quicquid ergo ad seipsum dicitur deus: et de singulis personis similiter dicitur: et simul de ipsa trinitate: non pluraliter sed singulariter dicitur. Et quoniam non est aliud deo esse et aliud magnum esse: sed hoc idem est illi esse: quod est magnum esse. Propterea sicut non dicimus tres essentias: sic non dicimus tres magnitudines: sed vnam essentiam et vnam magnitudinem. Augusti.

¶ Quod deus magnus est ea magnitudine qua deus est: sic de bonitate et de omnibus que secundum substantiam dicuntur.

Deus enim non est magnus ea magnitudine que non est quod ipse: vt quasi particeps eius sit: alioquin maior esset illa magnitudo quam deus. Deo autem non est aliquid maius: ea ergo magnitudine magnus est qua ipse est. Ideoque nec tres magnitudines dicimus: sed vnam magnitudinem: nec tres magnos: sed vnum magnum: quia non participatione magnitudinis deus magnus est: sed seipso magno magnus est: quia ipse est sua magnitudo. Ita et de bonitate et eternitate et omnipotentia dei dicendum est: et de omnibus omnino que de deo possunt pronunciari substantialiter: quibus ad seipsum dicitur: non translatiue ac per similitudinem: sed proprie: si tamen de illo proprie aliquid ore hominis dici potest. Ecce apte docuit quod noia vnitatem diuine maiestatis significantia: et ad se dicuntur de deo. i. sine relatione: et de omnibus personis communiter: et de singulis diuisim dicuntur: nec pluraliter sed singulariter in summa accipiuntur. Illa vero noia que proprie ad singulas pertinent personas: relatiue non substantialiter dicuntur. Quod. n. proprie singula in trinitate personarum: vt ait Aug. in eodem: nullo modo ad seipsum: sed ad aliam inuicem vel ad creaturam dicitur. Et ideo relatiue non substantialiter dici manifestum est. Augusti.

Post predicta differendum nobis videtur. ¶ Supius determinauit magister de his quibus deus perfectus ostendit in essendo agendo de eternitate et vnitate personarum secundum rem in quo ondit magister quid corde credendum. ¶ In hac parte agit de perfectione dei quantum ad noiationem tractando de diuinis noibus: in quo ondit magister quid ore confitendum. Et diuidit pars ista in duas partes. ¶ Primo. n. agit de diuinis noibus substantialibus. ¶ Secundo de noibus relatiuis siue de proprietatibus a quibus noia imponuntur. xxvj. di. ibi. Nunc de proprietatibus. ¶ Prima in duas. ¶ Primo agit de predictis nominibus in generali. ¶ Secundo de illis in speciali. xxiij. Di. ibi. Predictis adiciendum est. ¶ Prima diuiditur in partes tres ¶ Primo ponit tres differentias diuinorum nominum. ¶ 2º superaddit tres alias ibi: his autem adijciendum est. ¶ 3º dat tres regulas de noibus illis ibi. Certificandum est. Et ista in tres. ¶ In prima ponit differentiarum assignationem. ¶ In 2ª affirmationem ibi. Unde Aug. ¶ In tertia recapitulationem ibi apte docuit. di. XXII

Circa hanc distinctionem queruntur septem. ¶ Primo vtrum sit deus noiabilis. ¶ Secundo vtrum sit noiabilis pluribus noibus. ¶ Tertio vtrum illa noia per prius significent diuinam substantiam quam conceptum quem facit intellectus noster de illa. ¶ Quarto vtrum oia illa noia dicantur de deo translatiue. ¶ Quinto vtrum oia noia dicta de deo dicantur secundum substantiam. ¶ 6º vtrum hoc nomen quod est magis proprie dicatur de deo quam hoc nomen deus vel hoc nomen bonus. ¶ Septimo queritur de regulis quas ponit magister in littera de diuinis nominibus. Q. I. Q. I.

Primo igitur ostendo quod deus non sit noiabilis. Diony. secundo de diuinis no. c. primo loquens de diuina natura dicit: theologi tamen quasi in noiabilem laudant eam. ¶ Item Apuleius libro primo de dogmate plato. refert Platonem docuisse deum in deum in noiabilem: cuius namque inuenire difficile est. ¶ Item oportet esse proportionem nois ad rem noiatam sed omne nomen finitum est deus autem infinitus est. Cum autem finiti ad infinitum nulla sit proportio. Nullius nois ad ipsum deum proportio est ergo nullo modo noiabilis est. ¶ Item oe Ar primo. Secundo. Tertio. primo celi T. c. 52. Quarto.

nomen sigt cum q̃litate.z verbuz z pticipiũ cum tpe. In deo vo nec q̃litas nec tps est:g̃ nec p nomē:nec p verbuz nec p pticipiuz de9 est noiabilis:g̃ nec p alias ptes oronis cũ iste sint pncipaliores.

Quinto. ¶ Itē phs in p° peryher. dicit q voces sunt note earũ passionuz que sunt in aia:ergo pt vocem nõ noiamus nisi aliquē pceptuz mentis:quē pceptum videt ibi vocare phs passionē:sed deus non est aliqs pceptus mentis nostre:ergo ipm p nullã vocem possumus noiare.

Sexto. ¶ Itē Trimegistus de diuitate ad Aschepiuz sic dicit. Non spero totius maiestatis effectorē omniumqz rex patrem vel deuz vno posse q̃uis ex multis cõposito nomine nuncupari:ergo deus nominari non potest nomine:vno nomine:neqz pluribus.

In priuz primo. Contra aplis ad Ro.x. Corde credit ad iusticiã:ore aūt pfessio fit ad salutē. Non est aūt pfessio sine noiatione:ergo deum possum9 noiare.

Scdo. ¶ Itē rē quã nõ possum9 itelligere qñqz possum9 pfecte noiare. Intelligere.n non possum9 hoiem eē asinum: z tñ hoc pfecte sigm9 dicēdo:homo est asinus.ergo non obstante q deus non possumus pfecte intelligere:possum9 eum pfecte nominare.

Tertio. ¶ Item qcqd noiare intendim9 nominare possumus:q ad hoc signdum possumus vocem iponere:sz deum pfecte nominare intendimus:ergo ipm pfecte nominare possum9.

Quarto. ¶ Item iponere vocez ad signduz rez aliquã sicut est:est ipam noiare pfecte:sed possumus vocem imponere ad signdum deum sicut est. Possumus eni dicere q talis vox recipiat sicut signũ existētie dei:sicut est:ergo deum possumus nominare perfecte.

Rñ° Rñdeo q deus quantuz est pte sua sūme est sicut est sūme itelligibilis sed a se solo noiatur q̃tũ ex pte sua noiabilis sicut a se solo intelligitur quantũ ex pte sua intelligibilis est. Intellectus.n.creatus q ipm deum nõ pōt intelligere quantũ ex pte sua itelligibilis est:ideo intelligibili locutiōe deuz non pōt noiare quantuz ex pte sua noiabilis est:z q vocem nõ possum9 iponere ad signduz nisi mediante intellectuali noiatione:ideo p nullam vocem deuz possum9 noiare quantũ ex pte sua noiabilis est di xxij. ppōne de causis q causa pma est sup oē nomē qd noiatur:q tñ qd puenit intelligere puenit noiare vl voce imposita ad significandum vel que de nouo imponi potest z deum intelligere possumus q̃uis imperfecte: ideo ipsum nominare possumus imperfecte.

Sicut ds est sūme itelligibilis ita sūme noiabilis a se ipso ipse te tñ a nobis vtrūqz fieri pōt.

Ad pm. Ad pmū cum dicit q theologi tanq̃ inotabilem laudant diuinam nām zc. Dico q hoc intelligit de pfecta noiatione:z sic ēt itelligit illud qd dicit Aug.v.de tri.c.j. Scilicet q deo anũciando nulla pcetit dictio.

Ad 2m. ¶ Ad 2m simili mō soluendum est.

Ad 3m. ¶ Ad 3m cum dicitur q omne nomen finitũ est z deus ifinitus zc. Dico q q̃uis deus secundũ se sit infinitus.tñ a nobis pōt apprehendi finite z sic pōt sibi pportionari nomen finituz loquendo de pportione que est inter aliqua duo sub rōne qua vnum est signũ z ad aliud signatuz.

Ad 4m. ¶ Ad 4m cum di q nomen sigt cum qualitate zc dico q nomē significare cũ qualitate est significare p moduz habitus z quietis sub intentione pprij si est nomen ppriuz:vel cōmunis si est nomen cōe: q̃uis autē in deo nulla sit qualitas:tamen deus sigri potest p modum habitus z quietis z ideo p nomen nominari potest. Et vt meli9 dicã magis deus dz dici significari p modum p se stantis:q̃z p modũ habitus.

Nomē significat q̃titatē quid sit.

Ad 5m. ¶ Ad 5m cum dicit q voces sunt note earũ passionum que sunt in aia zc dico q hoc sic intelligit q ad hoc sunt voces ad signdũ imposite:vt hoies sibi inuicez notificare possint suos pceptus formatos de rebus. Unde enim aliqs pfert istas voces. Deus est purus actus representat intellectui meo: z ipsa res que purus actus est z conceptus formatus de illa re in intellectu pferentis.

Uoces eē notas passionũ anie quo itelligit.

Ad 6m. ¶ Ad 6m dico q auctoritas Trimegisti intelligit de pfecta nominatiōe. Tunc soluendũ est ad rgumēta aliqua que probant deum posse nominari pfecta a nobis.

Ad pm. Ad pmū cum di q ore pfessio fit ad salutez zc. Dico q illa confessio fit pimpfectã noiationē.

Ad 2m. ¶ Ad 2m cuz dicimus q rem quã non possumus intelligere possumus pfecte noiare zc dico q falsum est q̃uis enim non possit intelligere hōinem esse asinum tamen intelligere possum quid est hō z qd est asinus z qd est nota ppositionis z intellectuali locutione possum pfecte loq illam enũtiationē: z intelligere qd est illa enuntiatio.

Ad 3m. ¶ Ad 3m cum di q qcqd noiare possumus zc. dico q bene possumus intendere aliqd noiare pfecte qd non noiamus pfecte: sicut aliqñ volum9 aliqd scire pfecte qd non scimus pfecte vñ Anselmus.monol.c.lxv. distinguit inter illud qd p nomen sigmus z illud qd p nomen significare intendimus. ¶ Per nomē eius significare intendimus illud quod p nomen significare volumus. Intendere.n.principaliter act9 voluntatis est sed non sequitur hanc rem pfecte p nomen significare volumus:ergo eam pfecte significamus: vel significare possum9.

Ad 4m. ¶ Ad 4m cum dicitur q possumus vocem iponere ad significanduz ipsum deum:sicut est dico q verū est: sed ex hoc non seqtur q possim9 iponere aliquam vocem ad significandum deum: sed ex hoc seqtur q vocem possum9 imponere ad significandaz essentiaz dei esse pfectaz. ¶ Iste enim voces deus sicut est: significant essentiã dei pfectaz sed tamen perfecte non significant eam. vnde nec per auditum talium vocum potest constitui in intellectu audientis apprehensio dei perfecta.

Ar pm. Secundo queritur vtrum deus sit noiabilis pluribus noib9 z videtur q non: q signum debet rñdere significando:sed de9 est sūme vnus:ergo nõ dz habere nomē nisi vnuz

Scdo. ¶ Item cum qcqd sit in deo deus sit: si pluribus noib9 significaret essent noia synonima:q non significarent diuersa:sed vnuz.

Tertio. ¶ Itē multiplicatio noiuz diuinoz nõ posset esse ex pte dei: q in eo nulla est multiplicitas:nec ex pte nostra intellect9 vt videt q vanus est intellectus qui non habet fundamentũ in re: ergo nullo mō videt posse multiplicare noia diuina.

Quarto. ¶ Item in nominando deuz debet uitari illud quod simplicibus pōt pstare occasionem errandi. sed deum noiare plurib9 noibus posset simplicibus esse occasio estimandi multiplicitatē in deo ergo deus non debet pluribus nominibus nominari.

Ad op. Contra phs primo pyherme. Uoces sunt note earũ passionum que sunt in aia hoc est pceptuũ quos intellectus format de rebus sed intellectus noster plures conceptus formati de diuina pfectione q̃uis sit vna:ergo possibile est z expedit diuinã pfectionez pluribus noibus noiare. ¶ Item Diony. librũ facit de diuinis nominibus exprimens in illo plura dei nomina.

Rñ°. Respōdeo q deus ē nominabilis plurib9 noib9 quedam.n.significant deum sm se: quedam in opatione ad creaturas. Et noium deuz significantiuz sm se quedaz significãt essentiã quedaz psonas quedã notiones. Nomina que significant eēntiam plura sunt:q q̃uis deus diuina essentia sit sūme simplex vt superi9 pbatum est:tñ pp infinitatem pfectiōis sue z nostri intellectus debilitatē noster intellectus non pōt illaz pfectōem vnico pceptu exprimere sed de illa format plures pcept9 tamen si de illa formaret pceptus sine fine nunq̃z p illos pceptus exprimeret eam pfecte:facit aūt intellect9 noster alium pceptum de diuina pfectione sub rōne qua sapientia alium sub rōne qua posita z sic de alijs attributis z sm hoc mulliplicant noia que significant eēntiam. ¶ Noia vero que significãt psonas plurificãtur:q tres sunt psone. ¶ Noia etiã que significant notiones plurificant q plures sunt notiones. ¶ Noia ēt que significãt deuz in

Dz eē nominabilē pluribus noibus.

deuz in ɔparatione ad creaturas ⁊ multiplicauit: qꝛ ſm btũ Diony. libro de diuinis noib°. c. vi. deuz p creaturas triplicitur cognoſcim°: aut p ablationẽ ɔditionũ imperfectarum que inueniunt in creaturis: aut p ſupeminẽtiã ɔditionũ pfectaꝝ aut p cãlitatẽ creaturaꝝ: ⁊ ſꝫ h deũ in ɔparatione ad creaturas tripliciter noiam°. ℭ Illa aũt noĩa q̃bus noiamus deuz remouendo ab eo imperfectas conditiones que ſũt in creaturis plurificant: qꝛ plures ſunt cõditiões impfecte in creaturis: quas noiando a deo remouemus: quaꝝ vna eſt finitas quaz remouẽs cuz dicimus deus eſt infinitus. Alia eſt eſſe creatum: quaz a deo remouem° cum dicimus q deꝰ eſt increat° ⁊ ſic de alijs. Nomina aũt q̃bus noiam° deum ſibi attribuendo ſupeminent pfectas ɔditiões que ſunt in creaturis plurificantur ſm q plures ſũt i creaturis plurificant ſm q plures ſũt pfecte ɔditiones in creaturis: que p ſupeminẽtiaz deo attribuit ſicut ſunt lux vita. Et ſic de alijs. ℭ Nomina q̃b° nominam° deum ſub rõne qua eſt cauſa ⁊ plura ſunt ſm q creature referrunt ad ipm ſub alia ⁊ alia habitudinez eſſentie. Referunt. n. ad ipſum vt ad cauſam efficientem ſui eſſe: ⁊ ſic nomĩatur creator: ⁊ vt ad cãm exemplarem ⁊ ſic dicit exemplar: ⁊ vt ad cauſam finalem: ⁊ ſic dicit vltimus finis: ſic ergo pꝫ q deus plurib° noibus noiat.

Ad pᵐ. Ad primũ in oppᵐ cum dicit q ſignũ dꝫ rñdere ſignificato ⁊c. dico q q̃uis de° noiet plurib° nominib°: tamen cuilꝫ iſtoꝝ noium rñdet aliq̃d ſignificatũ in deo qꝛ q̃uis deꝰ ſit ſũme ſimplex: tñ ea que noiãtur plurib° noib° ſicut ſapiẽtia potẽtia: ⁊ ſic de alijs ibi ſunt ſm veritatez: q̃uis p olmodã ſimplicitatem: vñ realr idem eſt in deo ſapiã ⁊ potẽtia: ⁊ tñ ibi vere eſt ſapientia ⁊ potentia.

Ad 2ᵐ. ℭ Ad 2ᵐ cum di q tũc eſſent noia ſynonyma ⁊c. dico q nõ opꝫ: qꝛ q̃uis ſignificent rem eandem: tñ illa ſignt ſub diuerſis rõnib°: ⁊ a diuerſis rõnib° imponũtur. ℭ Noia aũt ſynonyma ſola voce differunt.

Ad 3ᵐ. ℭ Ad 3ᵐ cuz dr q multiplicatio noiuz diuoꝝ nõ poſſet eſſe ex pte dei nec ex pte intellectus nr̃i ⁊c. dico q falſuz eſt: qꝛ pluralitas noium pſonaliũ ⁊ notionaliũ: bñ eſt a pte dei: qꝛ plures ſunt pſone ⁊ notiones ſed diuerſitas eẽntialiũ noiuz ẽ a pte intellect° nr̃i: nec tñ caſſus eſt intellectus ſicut nec ille plures ɔceptiões ſunt caſſe quas de do. faciemus: qꝛ q̃uis eis nõ rñdeat multitudo eẽntialis in diuinis: rñdet tñ eis pl'itudo diuine pfectõis: p quaz omnia illa de q̃bus nobis formam° plures ɔceptiões in deo ſunt p oĩmodaz ſimplitatẽ.

Ad 4ᵐ. ℭ Ad 4ᵐ cum di q pluralitas diuoꝝ noium poſſet eſſe ſimpl'ibus occaſio exiſtimandi multiplicitatẽ in deo ⁊c. dico q non eſt veꝝ niſi de occaſione paſſiua: ⁊ bonũ aliqñ eſt occaſio mali. Eſt aũt occaſio actiua: imo vt meli° dicaꝫ manuductio vt hoies melius ſentiãt de pfectione dei cum illis plurib° noibus exprimant multe nobilitates de deo: que non ſic poſſunt a nobis vno noĩe exprimi ſaltez in via: hoc dico pp hoc: qꝛ ſm aliquos qñ in patria videbim° deum facie ad faciem: tunc oẽs pfectiones quas in deo videbimus vno nomine intellectualiter poterim° noiare: ⁊ vnaz vocem ad oẽs repreſentandos imponene adducentes ad hoc verbuꝫ Zacha. dicentis. c. vlti. ℭ Q2 in illa die erit dominus vnus ⁊ nomen eius vnum.

Qõ iij. Arꝑ°. Qõ. III.

Tertio queritur vtrũ illa noĩa p prius ſignificent diuinaz ſbam q̃ ɔceptũ quez facit intellectus noſter de illa: ⁊ videt q nõ: qꝛ ɔceptus quẽ facit intellectus de re que eſt verbuꝫ rei eſt diffinitio. Vñ Aug. ix. de tri. c. x. Diffinio q̃d ſit intẽpãtia: ⁊ hoc eſt verbũ eius apud me: ſed illud q̃d vox pũcipaliter ⁊ p prius ſignificat: eſt diffinitio. Unde phs. 4. Metaph. Ratio quaꝫ ſignificat nomẽ eſt diffinitio: ergo videtur q nomen non ſignificet p prius ipm deuꝫ: q̃ illum ɔceptuꝫ quem format intellectus nr̃ de deo. ℭ Iteꝫ phs li. j. pher. in pn°. Uoces ſunt note earuꝫ paſſionuꝫ

Tꝰ ɔtᵗ28. Scdo.

que ſunt in aĩa: ⁊ intellectus ſunt ſigna rerũ. ℭ Cũ ergo phs idem videat ibi ſignificare p ipſas paſſiones: ⁊ in ipſos intellectus videtur q nomen ſignificet rem mediãte paſſione intellectus: que eſt q̃dam ɔceptus quem intellectus format de re: nomen ergo non ſignificat p prius diuinã ſbaꝫ q̃ conceptum formatiuũ de illa ſed econuerſo.

Tertio. ℭ Item vox imponit ad ſignificandũ mediãte intellectuali locutione: vt ſupra habituꝫ eſt. Cum ergo intellectualis locutio ſit ɔceptus queꝫ format intellectus de re videtur q non ſignificat reꝫ niſi mediante ɔceptu formato in intellectu de illa re: non ſignificat ergo p prius diuinam ſbam q̃ ɔceptuꝫ formatum de illa.

Quarto. ℭ Item vox p prius ſignificat illud pp q̃d impoſita eſt ad ſignificanduꝫ ſed magis impoſita eſt ad ſignificandũ pp ɔceptus mentis notificandos quam ppter rem extra intellectuꝫ: ergo non ſignificat per prius diuinam ſubſtantiaꝫ q̃ ɔceptus eius apud intellectum ſed econuerſo.

Ad opᵐ.

Contra illud p prius ſignificat p vocem q primo apprehendit intellectus voce audita: ſed intellectus noſter audita hac voce deus p prius apprehẽdit rem ipſam q̃ pferentis ɔceptuꝫ: ergo p prius ſignificat diuinaꝫ ſbam q̃ ɔceptũ formatuꝫ de illa. ℭ Iteꝫ ſm q Beatus Augu. dicit in quodaꝫ ſermoe de natiuitate Beati Joan. baptiſte. Uox ſonus eſt ⁊ iudex cogitatiõis verbum vero ipſa cogitatio. Cum ergo ɔceptus queꝫ intellectus format de deo ſit verbũ ille ɔceptus eſt ipſa cogitatio. Sed nomen diuinũ vel prius ſignificat illam reꝫ q̃ deus eſt q̃ noſtrã cogitatiõem: ergo ⁊ p priuꝫ illaꝫ rem ſignificat q̃ noſtrũ conceptum. ℭ Item phs 4° Meta. Q2 non ſignificat vnuꝫ nihil ſignificat: ergo nullũ nomẽ ſignificat niſi vnum. Cum ergo negari nõ poſſit qn hoc nomen deus ſignificet illaꝫ reꝫ que de° eſt: videtur q nec primo nec ex pñti ſignificat noſtrũ ɔceptum. ℭ Iteꝫ ſignificatio ɔceptus rei duas importat ſignificationes. ſ. ſignificatiõem ɔceptus ⁊ ſignificatiõeꝫ rei. Sed ordine nature ſimplex eſt añ compᵐ: ergo p p̃us eſt ſignificatio rei p vocem q̃ ſignificatio ɔceptus quem intellectus format de re. ℭ Ad clarius videndũ huius queſtionis veritatẽ primo declarandũ eſt p quem modũ cauſatur p naturam in noſtro intellectu diſtincta cogitatio rei: que apud ipm realiter preſens non eſt: vel ſi eſt eam p eſſentiã non intelligit. ℭ Secundo quid eſt conceptus quem format intellectus de illa re. ℭ Tertio ex dictis procedetur ad declarationem propoſiti.

Tꝰ ɔtᵗ10.

Quantum ad pmum ſciendum q noſter intellect° prius ordine nature reꝫ cognoſcit ɔfuſe q̃ diſtincte: qꝛ ſicut dicit phs. i. phyſicorũ. Nobis ſunt pmo manifeſta ɔfuſa magis: ⁊ qꝛ vt dicunt q̃daꝫ omne q̃d non eſt realiter pñs intellectui ſi debeat intelligi opꝫ ipſum intelligi in aliquo quod eſt pñs apud intellectum: in quo intellectus ſicut in obiecto primario rem abſenteꝫ intuetur: ſicut in ſuo exẽplari ſeu imagine: ideo opꝫ ponere cuꝫ intellectus rem ɔfuſe cognoſcit apud ipſum eſſe aliq̃d tale exemplar indiſtinctuꝫ reꝫ ɔfuſe repñtans. Q2 autem ſit illud videtur ſenſiſſe Auempece: q ſit fantaſma fundãs ſe ſup illud verbũ phi. iij. de aia. Q2 itellectiue aie fantaſmata ad intellectum ſunt vt ſenſibilia. Ad ſenſum q nequaq̃ ſine fantaſmate anima intelligit. Commentator autem noſter videt ſentire q fantaſmata non ſunt intellectus immediatuꝫ ⁊ directum obiectum. Quia tamen: vt ipſe dicit intellectui vniuerſalia colligata ſunt cũ imaginib°: ⁊ quia proportio intelligibilium ad imagines eſt: ſicut proportio coloris ad corpus coloratuꝫ ideo mediante intentione intelligibili: que cum eis colligata ẽ ab itellectu apprehẽdi poſſunt ſicut corpus a viſu mediante colore hec autem intentio intelligibilis q̃uis ex natura ſit fantaſmate in potentia: tamen non reducitur in actum niſi per operationem intellectus agentis.

pmus articulus. Qũo acq̃rim° diſtictã rei cognitio nem. Tꝰ ɔtᵗ.3 Tꝰ ɔtᵗ30.

¶ Alij aũt non improbabilr̃ dicunt in supradicta cogni tione cẽtiã rei idistinctã esse: imediatũ intellectꝰ obiectũ ¶ Q꜠ enim opatur ad opationem realem imediata: ⁊ re alis ꝯiũctio agentis ⁊ patientis seu virtutis eius: h̃ opa tur ad predicte intellectionis causatõem imediata repñ tatio rei: q꜠ esse rei sub rõne qua intelligibilis non est aliđ q̃ꝫ esse repñtatuꝫ intellectui: ipsa aũt forma intellecta im mediate repũtat intellectui reꝫ cuius est species: sicut spe cies coloris in visu ipm colorẽ ⁊ ideo imediate. s. ipse co lor videtur non ipsa spẽs que est ratio vidẽdi q̃ꝫuis ima ginatio prima simplicẽ apprehensioneꝫ possit sibi forma re exemplaria multarum rerum absentium.

Scđs Articulꝰ qđ ẽ conceptꝰ formatꝰ đ re.

Quantum ad 2m articulũ sciendum: ꝙ sicut in dicendo reꝫ sensibiliter possunt tria ꝯsiderari. s. formatio vocis ⁊ ipsa vox formata: ⁊ res q̃ per vocẽ signtur: sic intelligendo qdditateꝫ rei distincte tria pñt ꝯsiderari. s. formatio ꝯceptus ⁊ ꝯceptus formatus: ⁊ qdditas rei distincte intellecta. Cũ eniꝫ intellectꝰ possibi lis aliquo modo in actũ reductus est ꝑ ꝯfusaꝫ intellectio nem rei memoriter retente: de q̃ dictuꝫ est in articulo ꝓ cedenti. Ad hoc vt aĩa illam rem indistincte cognoscat: ꝓcedit ꝑcipaliter tamen in virtute intellectus agentis diuidẽdo: ⁊ diam ꝯuenientẽ rei ꝯfuse cognite componẽ do: diam repugnãteꝫ abiciẽdo: ⁊ sic ꝓcedendo discurrit quousqꝫ attingat ad aliqđ ꝯuertibile cuꝫ re: ⁊ ꝑ hunc dis cursum est ꝯceptus formatio: specie aũt ꝯceptus formatꝰ est imediatus terminꝰ istius discursus: ⁊ est quoddaꝫ ens diminutũ qđ dicitur ens rõnis: q꜠ est qđ ꝯstitutũ a rõne: ⁊ est ipsius rei elaboratũ exemplar pñs ipsi intellectui in quo distincte intuet̃ rem cuius est exẽplar: nec manet in intellectu nisi q̃ꝫ diu actu intelligitur: ⁊ h̃ est forma vt di cũt aliq de q̃ dicit Aug. xj. de ciui. c. iiij. cũ cogitãtꝫ id qđ in mẽoria cernebat̃ destiterit intueri: vel forme q̃ impressa erat in eadem acie remanebit: ⁊ hoc est ꝓm obiectum nr̃e distincte intellectionis: qđ dicas aut cuius est exẽplar: ⁊ est scđarium obiectũ: aliq tamen tale exemplar negant dicẽ tes distincte intellectionis imediatũ obiectũ esse qddita tem distincte repñtatam: ⁊ ipsam sic intellectaꝫ vno mõ dicunt esse ꝯceptus intellectꝰ. Dicunt etiã ipsam intelle ctionẽ distinctam posse dici ꝯceptuꝫ intellectus: ⁊ dicere est ipsam intellectiõeꝫ distinguere ⁊ ꝑficere. Sed siue ista opinio ꝓbabilior sit q̃ꝫ ꝓma siue exꝰ. Ad istam tamen seq videtur ꝙ in deo sit intelligere essentiale ⁊ ꝑsonale cum ponat verbuꝫ esse actuꝫ intelligendi formatũ ⁊ qđ pater intelligere ꝑsonali intelligat verbo: q꜠ intellectus intelli git actuꝫ intelligendi: ⁊ ꝙ s̄m illos q ponunt nostrũ in tellectuꝫ pure passiuũ respectu intellectionis ꝯfuse nr̃uꝫ verbum non emanat s̄m se totuꝫ ab intellectu: sed tamẽ formatio eius añ ꝙ illa eadeꝫ intellectio que ꝓmo est ꝯfu sa non formatur: sed formata succedit loco eius.

Tertius articulus ꝓma opinio tenẽs nõ ꝓmo figure cõceptus q̃ꝫ res.

Quantum ad declarationẽ ꝓpositi sciendu꜠ ꝙ aliq dicunt ꝙ nomen ꝑ prius signi ficat ꝯcepum factum de re q̃ꝫ rem ipsam: qa modus ipo nendi nomen ad signdum rem: rñdet modo intelligẽdi: sed nostrũ ꝯceptuꝫ q est rei exemplar ꝑ prius ordine nãe intelligimus q̃ꝫ rem cuiꝰ est exemplar: q꜠ prius ordine se ipsuꝫ repñtat intellectuꝫ q̃ꝫ reꝫ cuius exẽplar est: ⁊ huic videtur cõcordare phs primo phyer. dicens littere sunt signa vocum: voces sunt primo signa passionũ aĩe ꝯcepti uum ⁊ ipse passiones signa rex: huic etiam cõcordat ꝙ si hoies mutue clare ⁊ distincte possent suos videre ꝯceptꝰ non fuisset opus voces iponere ad signdum. Et s̄m hãc opionem dicendũ ꝙ nomĩa a nobis iposita ad signdum deum ꝑ prius significant cõceptum quẽ de deo facimus q̃ꝫ ipsam diuinã sbam. ¶ Alij aũt dicunt ꝙ q̃ꝫuis signifi catio ꝯceptus ꝑ prius sit intentiõe ꝓferẽtis voceꝫ q̃ꝫ sig tio rei tñ significatio ꝯrium est in executione q꜠ ꝑ voceꝫ non põt significare alijs suũ ꝯceptuꝫ nisi mediãte signtio

In ꝓnꝰ

2a opinio tenens ꝙ ꝑ ꝓus nomina đe signt res q̃ꝫ ꝯceptꝰ

ne rei: nisi enim scire ꝙ hoc nomen vinũ significat taleꝫ rem: ꝑ istam vocem nõ apprehenderẽ ꝯceptũ ꝓferentis de vino: ⁊ hi dicunt verbum phi lib. phyerm. debere in telligi de prioritate quo ad intentiõeꝫ: ⁊ rñdent ad rõneꝫ factam ꝓ alia opione de mõ intelligendi dicentes ꝙ q̃ꝫ uis ꝑ prius homo apprehendat suum ꝯceptum de re: q̃ꝫ rem tamen q꜠ impositio vocis ad signduꝫ est ad placitu: vocẽ põt iponere ad signdum illud primo qđ vltimo est cognituꝫ. ¶ Preterea q̃ꝫuis ꝑ prius hõis ꝯceptus de re ꝑ prius sit sibi cognitus q̃ꝫ res ipsa disticte tamen ꝑ ꝓus rem cognoscit q̃ꝫ ꝯceptuꝫ alterius: ⁊ q꜠ ipositor imponit voceꝫ ad signdũ aliqđ aliđ non sibijpsi ideo iposuit vo cem ad signduꝫ rem ꝑ prius q̃ꝫ ꝯceptuꝫ ⁊ sicut vides ꝙ q̃ꝫuis res non possit intelligi nisi ꝑ suaꝫ veritatẽ cũ ꝓmũ apphensuꝫ ab intellectu nõ ẽ ratio veritatis: nec ens sub rõne qua vex sed ens absolute vex: q̃ꝫuis vox non pos sit iponi ad signdũ rem nisi prius esset intellecta: tñ ꝓmũ sigtum ꝑ voceꝫ nõ est cõceptus factus de re: seu suũ eẽ in tellectum: sed ipsa res simpliciter ⁊ s̄m hanc opioneꝫ di cenduꝫ: ꝙ nomĩa dicta de deo ꝑ prius significant illud ꝙ intelligimus de sua substantia q̃ꝫ ꝯceptuꝫ imente nostra formatũ de illa. Qui vult tenere hanc vltimaꝫ opinionẽ põt dicere ꝙ argumenta ad ꝑtem ꝓmaꝫ ꝓcedunt de prio ritate q̃ꝫtum ad intentioneꝫ. Nihil eniꝫ plus concedunt nisi ꝙ vocem ꝓferens ꝑ prius intendit alij exꝓmere su um ꝯceptuꝫ de re q̃ꝫ rem ipsam. Et ꝙ rem ipsam noiare non posset ꝑ vocẽ nisi prius aliquẽ ꝯceptum fecisset de il la. Sed vt visum est ex hoc non seqtur ꝙ ꝓmum sigtum ꝑ ipsam vocem sit ꝯceptus ꝓferentis: sed res: vñ q꜠ audi ens ꝑ vocem apprehendit rẽ: apprehẽdit ex ꝯũti ꝓferen tis ꝯceptuꝫ de illa re. ¶ Qui vult tenere ꝓmam opinio nem debꝫ dicere ad ꝓmum contra eam ꝙ minor est falsa. ¶ Ad 2m dicendũ ꝙ non plus ꝯcludit nisi ꝙ vox signifi cat ipm ꝯceptuꝫ: ⁊ hoc est verum: sed ex h̃ non seqtur ꝙ ꝑ prius verbuꝫ aut omne qđ põt dici verbuꝫ possit dici ꝯceptus ⁊ qũo cogitatio sit verbuꝫ declarabitur inferius cuꝫ quereretur de verbo. ¶ Ad 3m cum dicitur ꝙ nõ sigt vnum nihil sigt ⁊c̃. Dico ꝙ vex est: q꜠ vnũ ⁊ ens ꝯuer tuntur: sed ex hoc non seqtur qn aliqua vox possit plura significare qa si significat plura vnum ⁊ vnum significat ¶ Ad 4m. dicenduꝫ ꝙ cuꝫ aliqs loqtur mecũ duo apph hendo. s. rem: ⁊ loquentis ꝯceptum de illa re nec vnuꝫ si ne altero apphendere possum: q꜠ se habent sicut signum ⁊ signatum tamen per prius apprehendo in loquente ꝯceptũ simileꝫ ꝯceptui quem habeo de re illa: ⁊ q꜠ conce ptus quem habeo de re illa mihi repñtat illam rem: ideo ex consequenti per vocem loquentis mecum illam rem apprehendo.

Ad argumenta s̄ꝫ istam opinioneꝫ.

Ad ꝓm s̄ꝫ ꝓmã opi.

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m.

Qō IIII.

Quarto queritur vtrum omnia illa nomina dicantur de deo translatiue: ⁊ videt̃ ꝙ sic quia s̄m phm. iij. de anima. Nihil intelligi mus sine fantasmate: ergo fantasma sit qđ sensibile: ⁊ si cut res intelligimꝰ: ita eas nominamꝰ. Nullum nomen imponimus deo nisi a sensibili ꝓprietate: sed nullum tale nomen deo conuenit: nisi trãslatiue. ¶ Item Boe. in li. de edogma: ⁊ ẽt Alanꝰ de maximis theologie ꝓpositiõe xix. Omne simplex aliud ẽ ⁊ alio dicitur esse: sꝫ nihil tale proprie nominatur. Cum ergo deus sit summe simplex: nullo proprio nomine nominatur: ergo non nominatur nisi translatiue. ¶ Item in libro de maximis theologie ꝓpositiõe. xxꝰ. omne simplex proprie est ⁊ improprie di citur esse: ergo cum deus sit summe simplex nunq̃ꝫ pro prie nominatur: ⁊ si sic non nominatur nisi translatiue. ¶ Item deũ magis proprie intelligimus: q̃ꝫ nominamꝰ quia s̄m beatum Augustinum lib. quinto. de trinitate. c. tertio. deus non ita potest dici sicut cogitari: sed deum non intelligimus proprie: sed quadam similitudine. Unde Dyonisius primo capitu. de angelica hierarchia.

Qō IIII.

Ar ꝓmo.

Scđo.

Tertio.

Quarto.

Neqꝫ

Neq; aliter est possibile nobis sup lucem: diuinuz radiū nisi varietate sacrorum velaminum anagogice velatum: ergo deum nō nominamus ,ppie: sed p. quadaz similitudinem: hoc autem est ipsum nominare translatiue.

In opp^m. Contra ea que de solo deo dicuntur sibi ,ppie conueniunt: sed multa sunt nomina que de solo deo dicuntur: vt eternus oipotens et sic de alijs: ergo ista ,ppie et non translatiue de deo dicūtur. ¶ Item aplūs ad hebre.iij. loquens de deo dicit q ab ipso oīs pr̄nitas in celo et in terra noīatur: ergo hoc nomen pater magis pro prie de deo q̄ de creatura dicitur. ¶ Item Dama.lib.j. c.viij. Non est a nobis translatum ad beatam diuinitatē paternitatis et filiationis: et processionis nomen.

Rn̄sio. nō oīa nomia dicta de dō sūt trāslatia. Respondeo q non oīa noīa dicuntur de deo translatiue q: quedaz sunt nomina que significant: vel potius p que significare intēdim^o distincte et insinuare q̄uis ad sic significandū nō attingamus res que p prius sunt in deo: et p posterius in creatura: et talia noīa magis ,ppie dicuntur de deo q̄ de creaturis: nō ratione huius qd̄ p nomen intelligimus distincta insinuari: sed ratione huius q p nomen significare intendimus et sic de deo non dicuntur translatiue. ¶ Quedā aūt noīa significant res que sunt in creatura et similitudo in deo vt leo agnus et lapis et similia: et hec de deo translatiue dicunt. ¶ Quedā autē nomina significant rem que est in deo et oppositū in creatura vt et creatus infinitus: et talia nomina non dicunt de deo translatiue: et noīa opposita: vt creatus et finitus nullo modo dicuntur de deo neq; proprie neq; translatiue.

Ad p^m. Ad primū in oppositū cuz dī q nihil intelligimus sine fantasmate et c. dico q quāuis nostra cogitatio incipiat a sensu et terminatur ad intellectum: et q̄uis non intelligamus sine fantasmate tn̄ pōt imponi nomen vel a forma intelligibili ad quā terminatur nostra cognitio vel a sensibili a qua incipit. In prio modo non est noīatio translatiua: sed scdo modo. ¶ Ad 2^m cum dī q omne simplex alio est et alio dicitur esse et c. dico q h sic dz intelligi: q: p suam ,ppriam essentiaz est: et dicitur esse p suuz effectuz inq̄tuz p suum effectuz de eo cognitionē habemus: que nobis necc̄ia est ad cuius noīationem: tamen p talem cognitiōem bene ipsuz noīamus noībus significantib^o rem: que in deo est: et ideo talia nomina de deo translatiue non dūr. ¶ Ad 3^m cum dicitur q oē simplex improprie dicitur esse et c. Dico q non est verum quo ad rem significatā: seu illud qd̄ significare intendimus: sed quo ad modū significandi: q: modo opposito: hoc est p compatiōnē dicimus ipsuz esse. Nomen vero translatuz non dī nisi vbi est translatio rōne rei significate. ¶ Ad 4^m cuz dī q deum nō intelligim^o nisi in quadam similitudinē et c. dico q q̄uis deum intelligamus p suos effectus que sunt quedā similitudines dei: tamē cognitio nostra nō sistit in illis effectib^o: sed ascendit ad cognoscendaz dei virtutez et diuinitatē: q̄uis in generali et obscure. Vn̄ apostolus ad Ro.j. Inuisibilia dei p ea que facta sunt a creatura mundi intellecta ,pspiciuntur sempiterna quoq; virtus eius et diuinitas et ita nomiare possumus deuz non tm̄modo noīe cuius similitudo est in deo sed etiam nomine cuius res in deo est: q̄uis ipsum non possumus nominare nisi imperfecte.

Qő V. Ar p. Scdo. Tertio. Quinto querit vtrum oīa nomina dicta de deo: dicanf ßm ßbam: et videtur q sic q: ßba et accn̄s sufficienter diuidunt ens: sz nulluz nomen diuinū significat accn̄s: g omnia nomina dicta de deo dūr ßm substantiā. ¶ Item quodlibet diuinū nomen significat aliqd p se existens: sed hec est ratio substantie: ergo quodlibet diuinuz nomē significat substantiā. ¶ Item nomina diuina aut significant qd absolutū: aut qd respectiuū: sed in diuinis vtrūq; istoruz est substantia: q: relatio et substantia in deo realr̄ idez sunt ergo quodlibet nomen diuinum significat substantiam.

In opp^m. Contra Augu.v.de trini.c.v. sic dicit Nihil in deo ßm accidens dī: q: nihil in eo mutabile est: nec tamen omne qd̄ dicitur ßm ßbam dicitur. ¶ Item Augu.v.de trini.c.v. q̄uis diuersuz sit p̄rem esse et filiuz esse. Non est tamen diuersa substantia: quia hec non ßm substantiam dicunf: sed secundum relatiuum.

Rn̄^o. ßba indiuinis dupliciter. Respondeo q substātia in diuinis dupliciter pōt accipi vno modo p re p se stāte: et sic diuiditur substātia contra accn̄s: et sic qcqd est in deo substantia est. ¶ Alio modo p re absoluta et sic accipiendo ßbam dicimus q in deo est substantia et relatio. i. res que non dicitur nisi ad seipsam qd̄ est dici absolute: et res que dī ad alium: qd̄ est dici relatiue. Primo modo accipiendo substantiā omnia noīa diuina dūr ßm substantiam. Sed accipiendo. Scdo modo substantiaz sic dicim^o q diuinoruz noīum quedam dūr ßm substantiaz: et quedam ßm relationē: et sic loquebaf Augu. de substantia.v. lib.de trini.c.v. vbi sic dicit: si q dicitur pater ad se ipsuz diceretur non ad filium: et qd̄ dicitur ad seipsum diceref filius nō ad p̄rem ßm substantiā diceref et ille pater et ille filius. Sed q: pater non dicitur pr̄ nisi ex eo q est ei fili^o et fili^o nō dī nisi ex eo q hz p̄rez nō ßm ßbaz hec dūr: q: nō quilibet eoz ad se ipz sz ad inuicem atq; alterutrū ista dūr.

Et sic loquendo de ßba ,pcedunt arg^a que ,pbant q non oīa diuina noīa dicunf ßm ßbam. Accipiendo aūt ßbam primo mō ,pcedunt arg^a que ,pbant q oīa noīa diuina dūtur ßm ßbam. ¶ Qz eni p dicebatur q ßba et accn̄s sufficienter diuidūt ens et c. planū est hoc debere itelligi de ßba ßm q accipitur p re p se stante. Ex dictis pz qd debeat dici ad 2^m. ¶ Ad 3^m cum dī q relatio et ßba in deo realr̄ idem sunt: tunc dico q verū est: sed ex hoc nō plus ,pcludūt nisi q etiā noīa signtia relatōez signt rem q̄ realiter idem est q ßba ßm q ßba dī a p se stando.

Solō argumētoz. Ad 3^m.

Qő.6^a. Qő.VI. Ar p^o. Sexto querif vtruz hoc nomen q est: magis ,ppie dicaf d deo q̄ aliqd aliud nomē latinū: et videf q non. Dicit.n. Dionÿ.iij.c.de di.no. Qz boni noīatio est manifestatiua oīum dei ,pcessionū: sed talis noīatio maxie est deo ,ppa cum sit pn̄^m oīum rez: ergo h nom̄ bonū inter oīa alia noīa maxie cōuenit deo. ¶ Itē cū dō sit sūme simplex: et sūme stabilis min^o ,pueniēter noīaf p verbū qd̄ sigt p modū fluxus q̄ p nomen qd̄ sigt p modū qetis et noīatiōe ,ppo^e ex duab^o dictiōib^o: q̄ p dictōnez vnā. Cum g q est: duas dictōnes ,ptineat et hec dictio est sit vbū: et videf q mīme ,pueniēter noīaf cum dī q est. ¶ Itez nō cognoscim^o diūaz nisi p creaturas duz sum^o in hac vita: ergo magis ,ppe possum^o ipm noīare noīe impoītāte rl̄onem ad creaturas q̄ noīe non ipoītante hui^o rl̄onez. Cuz ergo h qd̄ dico q est: nullam ipoītet rl̄onē ad creaturas videf q ip̄ropiissime noīamus deū cuz dicim^o q est. ¶ Itē illud nomē quo exp̄ssi^o distinguif dō a creatura maxie est ei ,pueniēs: sz noīando ipm hoc noīe deus exp̄ssi^o distinguim^o ipm a creatura: q̄ dicendo q est: q: et creature sunt: ergo non ita ,ppe noīamus ipz dicēdo q ē: sicut vocam^o eū hoc noīe dō. ¶ Itē dō est iterlat^o: g min^o ,pueniēter noīatur p verbū illi^o tpis q est maxie teriatū cuiusmōi ē pn̄s tps: q: a pte añ teriaf ad pteritū: et a pte post ad futuz: ergo vn^o ,pueniēter noīatur cum dī q est: q̄ cum dicitur qui fuit: vel erit.

Scdo. Tertio. Quarto. Quinto.

Ad op^m. Cōtra ex.o.iij. cū dn̄s se velet ,ppe noīare dixit Moysi hoc dices filijs ysral q ē: misit me ad vos. ergo videtur q h nomē maxime ,pueniat deo. ¶ Itē Da.lib. j.c.xix. dicit Sic pncipalius oībus que de deo dūr noīb^o est qui est: totum enim in seipso comprehendens velut quiddam substantie pelagus infinituz et indeterminatū.

Rn̄^o. q ē inē noīa latia ē maxie deo ,puenie^s. Rn̄deo q hoc nomē q est maxime ,puenit deo inter oīa alia noīa latina: et hoc ptz rōne triplici.

Quarum prima est hec: q2 hoc nomen qui est significat ipsum esse. Unde cum essentia dei sit purum esse quod nulli alij essentie cõuenit magis ꝯuenienter nominatur cuꝫ dicitur qui est ꝙ aliquo alio latino homine. ℂ Secũda est hec: q2 alia nomina addunt aliquid super ens vel ꝓm rem vel ꝫ rõnem: ⁊ ita quodãmodo magis determinãt: ⁊ contrahũt ipm intellectuꝫ in apprehensione rei nominate ꝙ hoc nomẽ q est: sed quanto intellect⁹ noster plus determinat circa illud qd̃ de deo intelligit tanto plus deficit amõ q⁹ de⁹ in se est: q2 simplr est idetermiat⁹ ⁊ illimitat⁹: ꝙ maxime ꝓpe noiaf h̃ noie: q ẽ. ℂ 3ª est h: q2 q est: sigt in pñti eẽ. Cũ ĝ i eternitate sit pñs tm̃ maxie exꝓmif p h̃ vbũ ẽ.

Ad pᵐ. Ad primuꝫ in oppositum cum dicitur ꝙ boni noiatio est manifestatia oiuꝫ dei ꝓcessionũ ⁊c. dico ꝙ bñ est itentio Diony. q h̃ nomẽ bonum maxime ꝯuenit deo inq̃ꝫtum est cã: sed ex hoc non seqtur ꝙ maxie ꝯueniat ei simplr: q2 eẽ absolute intelligr ipi esse sub rõe eẽ. ℂ Ad 2ᵐ dico ꝙ q̃uis noiatio p duas dictiões vnã dictiõem: ⁊ p nomẽ magis ꝯueniret deo ꝙ noiatio p duas dictiones ⁊ p verbũ ceteris ptibus: tñ q2 p istas duas dictiones: q est quaꝝ vna est verbuꝫ efficati⁹ exꝓmif illumiatio supsbalitatis ⁊ actualitatis dine ꝙ p aliquã vnaꝫ dictõem latinaꝫ siue sit nomẽ: siue sit verbuꝫ siue ps alia: ideo ꝯuenienti⁹ noiaf q est: ꝙ p aliquaꝫ dictionẽ latinã. ℂ Ad 3ᵐ dico ꝙ q̃uis q est: nõ importat respectuꝫ ad creaturaꝫ non pp h̃ est nomen minus ꝓpriuꝫ q2 iponitur ad sigñduꝫ a pma pfectione ꝓcedẽte a deo in creaturas que pfectio est ipm esse. ℂ Ad 4ᵐ cum dĩ ꝙ p hoc nomẽ deus expressi⁹ distinguim⁹ deũ a creaturis q̃m cuꝫ dĩ: q est ⁊c. dico ꝙ nõ est verũ nisi rõne vsus q2 rõne ꝓpetatis ꝓmonis est ex⁹: q2 ꝫ ꝙ dicit Dama. lib. j. c. viij. hoc nomen de⁹ demr̃atiuũ est opationis sed q est demr̃atiuuꝫ est ipsi⁹ esse. Magis aũt ꝓpa est noiatio que imponitur ab esse ꝙ que a opatione. Et cum dicis ꝙ creature sunt: dico ꝙ veꝝ est p pticipatõem pmi esse qd̃ deus ẽ Nec opatio dei magis excellit opationẽ creaturaꝝ ꝙ entitas dei entitatẽ eaꝝ. Q2 aũt aliq dicunt ꝙ hoc nom̃ de⁹ est magis ꝓpum nomẽ ꝙꝫ ad illud ad qd̃ sigñduꝫ imponitur: nõ bñ intelligo: q2 si vocamus illud ad qd̃ sigñduꝫ nomẽ iponif illud qd̃ p nomẽ de re exꝓmif vt ex ꝓdictis patere põt deum esse magis exꝓmif p q est: ꝙ p hoc nomen deus. ℂ Si autẽ nolunt noiare illud ad qd̃ nomen imponif: hoc qd̃ p nomen sigre intendim⁹ sic: videretur mihi ꝙ p hoc nomẽ deus nõ magis intẽdimus sigre id qd̃ deus est ꝙ p q est: p vtrunqꝫ. n. sigre intendim⁹ deum aut sbam. ℂ Ad 5ᵐ: dico ꝙ q̃uis alique cõditiones sint in tpe futuro: ⁊ alique in preterito q̃ magis ꝯuenirent ad exprimenda aliqua que sunt in deo ꝙ alique ꝯditiões q̃ sunt in pñti. v. gra Immutabilitas que est in preterito ⁊ maior amplitudo que est i futuro q2 deus imutabilis est ⁊ eternitas eius oĩa tpa cõplectif: tñ oibus cõputatis cõuenientius exprimitur deus p pñs tꝑus: q2 in eternitate nõ est nisi pñs. Uñ dina eternitas: ⁊ actualitas ⁊ simplicitas euidentius exꝓmunf p qui est ꝙ p q fuit vel q erit. Actualitas aũt ⁊ simplicitas ipsi⁹ dei sunt ratio dine incõmutabilitas ⁊ eternitatis. Et que dicta sũt d̃ hac questione sine preiudicio dicta sunt.

Qõ. 7. Septimo querif sine argumentis. de regulis quas ponit magr in littera d̃ diuinis noibus. s. vtruꝫ vere sint. Ad qd̃ dicendũ ꝙ sic: ⁊ hoc pꝫ si videamus cuiuslꝫ illaꝝ re expõnem. ℂ Pᵃ regula est hec. Oẽ nomen dictuꝫ de deo dĩ ꝓm sbam vl ꝓm rlonẽ: qd̃ est intelligẽdũ de his dicũtur de deo ab eterno: ⁊ ideo nõ valet illa instantia que ponif de hoc nomie dñs: q2 dñs dĩ de deo ex tpe: ⁊ ideo q̃uis nõ ꝯueniat tribus psonis: nec exꝓmat hitudines psone ad psonaꝫ non pp hoc supradicta regula falsificaf. ℂ Scda regula est hec oẽ qd̃ dĩ de trib⁹ psonis simul: ita ꝙ de qlꝫ

Oẽs regłas de diuinis noĩbus posi tas amõ veras. pᵃ rᵃ. 2ᵃ regła.

singulariter dĩ ꝓm sbam qd̃ est intelligenduꝫ de his q̃ dicuntur de qualꝫ psona p se ⁊ de oibus simul in singularit ⁊ ideo non valet instãtia que ponif de hoc distinctus: q2 q̃uis pr ⁊ filius ⁊ spũssanctus sint tres distincti p ꝓpetates rłas: non tñ sunt p ꝓpetateꝫ: relatiuaꝫ vnus distinct⁹. 3ᵃ regula.
ℂ Tertia regula est hec: omẽ nomen dictũ ꝓm sbam predicatur de trib⁹ simul singulariter excepto hoc noie psona: qd̃ est intelligendũ de psonis sbalibus: ⁊ ideo non valet instantia que ponitur de hoc noie equalis ⁊ de h̃ noie coetern⁹: q2 cũ sba rłone iportat. ℂ Quarta regła est hec 4ᵃ regła.
Omẽ nomen dictũ de deo respectu creature ꝓdicat eẽntiaꝫ: qd̃ est intelligendũ de his que de deo dicunf ꝓm naꝫ diuinam tm̃ ⁊ de respectu ad creaturã nõ vnitaꝫ ⁊ p hoc excludif instantia que ponif de hoc noie increat⁹. ℂ 5ᵃ 5ᵃ regula.
regula est hec. Omẽ nomẽ qd̃ dĩ de deo ex tpe: ⁊ non dĩ de oibus psonis ꝓdicat notioneꝫ: q2 q̃uis nõ oporteat ꝙ in pte eam explicite tñ iportet eam implicite vñ ista noĩa incarnat⁹ humanat⁹ passus que de deo dñr ex tẽpore implicite important notiõeꝫ filij de quo solo dñr. ℂ Sexta 6ᵃ regula.
regula ẽ h. Nullũ nom̃ dictũ relatiue sbaliter dĩ: nec ex⁹ qd̃ est intelligendũ de rłis ꝓm esse ⁊ nõ de rłis ꝓm dici: ⁊ ideo nõ valet instantiam que ponif ex istis nominib⁹ do ⁊ creator: q2 non sunt rła ꝓm esse sed tm̃modo ꝓm dici.

Qõ. 8. Circa litteraꝫ. Silitudinis vero splendor nõ eniꝫ est simile de luce ⁊ splẽdore q2 lux iportat ꝓpetateꝫ manifestatã ꝓut est in sua radice. Lumen aũt iportat eius similitudinem: vel aliqd deriuatũ ex luce splendor vero iportat ipm lumẽ cuꝫ refluxioneꝫ: vnde cum lumen cadat sup supficiez corpis politi ⁊ reflectif: dicim⁹ ꝙ circa supficieꝫ illius corpis est splendor: q2 ergo de rõne splẽdoris est reflexio luminis q̃ ꝓprie in diuinis nõ ponif ideo non ita ꝓprie dĩ splendor in dinis sicut lux. Supdicta vo dĩa sup lucẽ lumẽ ⁊ splẽdorem trahi põt ex sñia Auice. vj. naliuum lib. j. c. j. Que aũt rłe dicuntur sbaliter nõ dñr: hic notandũ ꝙ quedam rła ꝓm dici: ⁊ quedã relatiua ꝓm esse: ⁊ ꝙ rłatiuorũ q̃daꝫ importãt rłonem ex ꝓncipali noĩs intellectu: quedam ex pñti etiaꝫ ꝓmoꝝ noium: quedã sigñt relatõem qua aliqs referf vt pñitas filiatio quedã remouent rłonem qua aliqs referf vt ingenit⁹ q̃daꝫ sigñt ipm q referf vt pr filius. ℂ Noium vero importãtiuꝫ relatõem ex pñti quedam importãt eam p supp⁹ᵐ vt cũ dicif deus gñat: quedã p implicatiõem vt incarnatus: humanatus passus. ℂ Q2 aũt ad aliquid dicitur non substantialis: sed relatiue dicitur. ℂ Contra relatio in deo est substantia. ℂ Respondeo Quamuis sint idem re tamen differunt ratione: ⁊ in modo se habendi. ℂ Non tres magni. ℂ Cõtra ad istam. contrahunt numeruꝫ per numerationem substantiuorũ quibus adiungũtur sed hoc nomen magnus nomen adiectiuuꝫ est. Ad hoc dicunt quidam ꝙ q̃uis substantiue Non posset dici tres magni tamen possit dici adiectiue Sed q2 vt dicunt alij hoc nomen magnus non iuenitur nomen sbstantiuũ. ideo predicta distinctio locum nõ hꝫ. Uidetur autẽ mihi simpliciter dicẽdum ꝙ pr ⁊ filius ⁊ spũssanctus nõ sunt tres magni: q2 pari rõne possent dici tres veri: ⁊ tres boni: nec oportet ꝙ nomẽ adiectiuuꝫ in diuinis contrahat numerum propter numeratõnem nominum substantiuorum: de quibus dicitur quamuis hoc possit dici de verbo. Unde bene dicimus tres sunt.

ℂ De hoc nomine qd̃ est psona qd̃ cuꝫ ꝓm sbam dicatur: tamen pluraliter non singulariter in summa accipitur. Di. XXIII. Di. xxiij.

Predictis adijciẽdum est: ꝙ cum oĩa noĩa que ꝓm sbam de deo dicũtur: singulariter et non pluralr d̃ oibus in sũma dicãtur psonis vt

nis: vt supra ostensum est. Est tamen vnum nomen. s. persona: quod secundum substantiam dicitur de singulis personis: et pluraliter non singulariter in summa accipitur. Dicimus enim. pater est persona: filius est persona: spiritussanctus est persona: et hoc secundum substantiam dicitur. Nec tamen dicitur: pater et filius et spiritussanctus sunt vna persona: sed tres persone. Hoc ergo nomen excipitur a predicta regula nominum: que secundum substantiam de deo dicuntur: quia cum hoc ad se dicatur: et secundum substantiam: pluraliter tamen non singulariter in summa accipitur.

¶ Auctoritas quod persona ad se dicatur: et secundum substantiam.

Augusti. Quod autem persona secundum substantiam dicatur Augu. ostendit in. vij. lib. de tri. dicens. Non est aliud deo esse: aliud persona esse: sed omnino idem. In hac trinitate cum dicimus personam patris: non aliud dicimus quam substantiam patris. Quo circa vt substantia patris ipse pater est: non quo pater est: sed quo est. Ita et persona patris non aliud quam ipse pater est. Ad se quippe dicitur persona: non ad filium vel spiritumsanctum: sicut ad se deus dicitur: et magnus: et bonus: et iustus et huiusmodi. Et quemadmodum hoc illi est esse quod deum esse: quod magnum esse: quod bonum esse: ita hoc est illi esse quod personam esse. Ecce expresse habes quod persona secundum substantiam dicitur: vt cum dicitur: pater est persona: hic sit sensus. Pater est diuina essentia. Similiter cum dicitur: filius est persona: spiritussanctus est persona: id est essentia diuina.

Quod pater non eo est pater quo est.

¶ Cur pater et filius et spiritussanctus non dicantur vna persona et vna substantia et vnus deus.

Ideo oritur hic quod difficilis quidem: sed non inutilis: questio queritur. Cur non dicatur hi tres vna persona sicut vna essentia: et vnus deus? Augusti. Quam questionem Aug. diligenter tractat atque congrue explicat in. vij. li. de tri. ita di. Cur non hec tria simul vnam personam dicimus sicut vnam essentiam et vnum deum: sed dicimus tres personas: cum tamen tres deos: aut tres essentias non dicamus. Solutio. Quia volumus vel vnum aliquod vocabulum seruare huic significationi qua intelligitur trinitas: ne omnino taceremus interrogati: quid tres essent: cum tres esse fateamur. Cum ergo queritur quid tres: vt ait Augusti. Aug. in. v. li. de tri. Magna prorsus inopia humanum laborat eloquium: dictum est tamen tres persone non vt illud diceretur: sed ne taceretur omnino. Non. n. rei ineffabilis eminentia hoc vocabulo explicari valet. Ecce ostendit qua necessitate dicatur pluraliter persone: videlicet: vt hoc vno nomine querentibus de tribus respondeamus.

¶ Qua necessitate dictum sit tres persone a latinis et a grecis tres hypostases vel substantie.

Augusti. Qua necessitate non solum a latinis sermo sed etiam grecus eadem pene super hac re laborans nominum penuria coartatur. Unde Aug. quid a grecis vel latinis necessitate de ineffabili trinitate dictum sit apiens in. vij. de tri. ait. Loquendi causa de ineffabilibus vt fari aliquo modo possemus dictum est a grecis: vna essentia tres substantie. i. vna vsia: tres hypostases. Aliter. n. greci accipiunt substantiam quam latini. A latinis autem dictum est vna essentia vel substantia tres persone: quia non aliter in sermone nostro. i. latino essentia quam substantia solet intelligi. Et vt intelligatur saltem in enigmate: placuit ita dici: vt cum quereretur quid tria sint: aliquid diceretur: que tria esse fides vera pronunciat. Cum et patrem non dicit esse filium: et spiritumsanctum. s. donum dei: nec patrem dicit esse: nec filium. Cum ergo queritur quid tria vel quid tres conferimus nos ad inueniendum aliquod nomen quo complectamur hec tria. Neque occurrit animo: quia supereminentia diuinitatis vsitati eloquij facultatem excedit. Verius enim cogitatur deus quam dicitur: et verius est quam cogitatur. Quod deus verius cogitatur quam dicitur: et verius est quam cogitatur

¶ Quid hoc nomine tres significatur.

Pater ergo et filius et spiritussanctus. s. quoniam tres sunt: quid tres sunt queramus: quid commune habeant. Non. n. possunt dici tres patres: quia tamen pater ibi pater est: nec tres filij: cum nec pater ibi sit filius nec spiritussanctus: nec tres spiritussancti: quia spiritussanctus propria significatione qua et donum dei dicitur: nec pater est nec filius. Quid ergo tres? Si tres persone esse dicuntur: commune est eis id quod persona est. Certe. n. quia pater est persona: et filius est persona: et spiritussanctus est persona: ideo tres persone dicuntur. Propterea ergo dicimus tres personas: quia commune est eis id quod persona est. Ex predictis apte intelligi potest qua necessitate dictum sit a latinis tres persone cum persona secundum substantiam dicatur. Unde et tribus commune est id quod persona est. i. hoc nomen persona.

¶ Quare non dicimus tres deos esse patrem et filium et spiritumsanctum vt dicimus tres personas: cum id quod deus est sit eis commune: quia pater est deus: et filius est deus: et spiritussanctus est deus.

Sed queritur hic cum dicamus patrem et filium et spiritumsanctum esse tres personas quia commune est eis quod persona est. i. quia pater est persona: et filius est persona: et spiritussanctus est persona: cur non dicamus similiter tres deos: cum et pater sit deus: et filius sit deus: et spiritussanctus sit deus? R. s. illud scriptura contradicit: hoc autem et si non dicit: non tamen contradicit. Unde Aug. hanc mouens questionem atque diffiniens in li. vij. de tri. ita ait. Si ideo dicimus patrem et filium et spiritumsanctum esse tres personas Augusti. quia commune est eis id quod persona est: cur non etiam tres deos dicimus? Certe vt predictum est: quia pater est persona: et filius est persona: et spiritussanctus est persona: ideo tres persone dicuntur. Quia ergo pater est deus: et filius deus: et spiritussanctus deus: cur non dicantur tres dij? Ecce proposuit hanc questionem. Attende quid respondeat soluens. An ideo non dicuntur tres dij: quia scriptura non dicit tres deos. Sed nec tres personas alicubi scripture textus commemorat. An ideo licuit loquendi disputandique necessitate tres personas dicere: non quia scriptura dicit: sed quia scriptura non contradicit. Si autem diceremus tres deos contradice

ceret scriptura dicens. Audi israel: deus tuus ds vnus e. Ecce absolutio qonis: quare poti9 dicamus tres personas q tres deos: quia scilz illud non contradicit scriptura.

¶ Alia qo cur no dicimus tres essentias vt tres personas: cum scriptura non contradicat.

Augusti. **Verum** z hic alia emergit qo qua Augu. ɔsequenter anectit dicens. Cur inquit z tres essentias no lz dicere: quod similiter scriptura sicut no dicit: ita no ɔdicit? At si dicis q pp vnitatem trinitatis no dicuntur tres eentie: sed vna eentia quero: cur no pp eande vnitatez trinitatis dicatur vna psona: z non tres psone? Ut.n. est illis coe nome eentie ita vt singulus qsq dicatur eentia: sic illis coe est psone vocabulum. Quid igr restat: vt fateamur loquedi necessitate a grecis z latinis parta hec vocabula aduersus insidias vel errores hereticoz. Cuq conaretur humana inopia loquendo pferre ad hoium sensus qd in secretario mentis de deo tenet: siue p piam fidez: siue p qualecunq intelligentia: timuit dicere tres eentias: ne intelligeret in illa suma equalitate vlla diuersitas. Rursum no poterat dicere no ee tria qdaz. Qd qr dixit sabellius in heresim lapsus e. Quesiuit ergo qd tria diceret: z dixit tres psonas: siue tres sbstantias sm grecos.

¶ Sicut nos dicimus tres psonas ita greci tres substantias quas dicunt hypostases: aliter accipientes substantiam q nos.

Quod enim de psonis sm nram: hoc de sbstantijs sm ɔsuetudinem grecorum opz intelligi. Sic.n. illi dicunt tres sbas vnam eentiam.i. tres hypostases vnam vsiam: queadmodum nos dicim9 tres psonas vnam eentiam vel sbam. Quaq z illi si vellent sicut dicut tres sbas tres hypostases: possent dicere tres psonas tria psopa. Illd aut maluerut dicere: qr fortasse sz ligue sue ɔsuetudine apti9 dr.

¶ Q in trinitate non est diuersitas nec singularitas vel solitudo: sed vnitas z trinitas z distinctio z identitas.

Iam sufficienter vt puto ostsum est: qua necessitate dicam9 tres psonas: z quare non similiter tres deos vel eentias: qr.s. in altero obuiat scriptura: in altero diuersitatis intelligentia: qr ibi nulla penitus e diuersitas: sicut nec singularitas vel solitudo: sed vnitas z trinitas. Unde Aug. in li. vij. de tri. ait. Humana iopia qrens qd diceret tria dixit tres psonas vl sbas. Quib9 noibus no diuersitate voluit itelligi: sed singularitate noluit: vt non solu ibi vnitas intelligat: ex eo q dr vna eentia: sz trinitas ex eo q dicitur tres psone. Hylari9 quoq in li. vij. d tri. ait. Dns dicit. Qui me videt: videt z pre.m. Cuz hoc dr: excludit singularitas: atq vnici.i. solitarij intelligentia. Nam nec solitarium smo significat: z indifferente tn naturam pfessio docet. Uisus est.n. in filio pr p nature vnitam silitudinem. Unum sunt.n. natus et generans: vnum sunt neq vnus. No itaq solitarius filius e: nec singularis: nec dispar. Ite in eode. Sicut in pre z filio credere duos deos impiu est: ita prem z filium singulare deuz pdicare sacrileguz est. Nihil in his nouu: nihil diuersum: nihil alienu: nihil sepabile est. De hoc et Aug. in li. qonum veteris ac noue legis ait. Unus est ds: sed non singularis. Item Amb. in li. de tri. ait. Qd vnius est sbe separari non pot: z si non sit singularitatis sed vnitatis de9: vnus cum dr: nequaq deitatis trinitate excludit. Et ideo non qd singularitatis: sed qd vnitatis est pdicatur. Ecce ex pdictis ondit: qr nec singularis: nec diuersus: nec vnicus vel solitarius ɔfitendus est ds: qr singularitas vel solitudo psonaz pluralitate excludit: z diuersitas vnitatem eentie tollit. Diuersitas iducit sepationem diuinitatis. Singularitas adimit distinctionem trinitatis. Ideo Ambro. in pmo lib. de tri. ait. No e diuersa nec singularis equalitas. Nec iuxta sabellianos prem filiuq ɔfundens. Nec iuxta arrianos prez filiuq secernes. Pater.n. z filius distinctoem hnt: sepatioem vo non hnt. Item in eodem. Pater z filius diuinitate vnuz sunt: nec est ibi sbe dntia: nec vlla diuersitas. Alioquin qmo vnum deum dicim9? diuersitas.n. plures facit. Cостat ergo ex pdictis: qr in trinitate nulla est diuersitas si tn aliqn scriptura inuenit dictuz tres diuerse psone z huiusmodi: diuersas dicit distinctas.

Augusti.

Ambro.

Ambro.

Diuerse dnr aliqn psone.i. distincte.

¶ Q non debet dici deus multiplex.

Et sicut in trinitate non est diuersitas: ita nec multiplicitas z ideo no est dicendus deus multiplex: sz trin9 z simplex. Un Amb. in primo li. de tri. ait. Est i pre z filio no discrepas sz vna dinitas: nec ɔfusum qd vnu est: nec multiplex esse pot qd indifferes est. Multiplex ita q deus non est.

Ambro.

Predictis adijciendu est zc. Supius determinauit magister de diuis noibus in gnali. hic determinat de diuis noibus in spali: z diuidit ps ista in ptes tris. ¶ In pma determinat de nomine psone: sbe z essentie. ¶ In 2a de noib9 numeralib9 ibi. (Hic diligeter ingri opz.) ¶ In 3a reuertitur ad determinadum de noie psone: vt expssius declaret illius nois significatoem. 75. Di. (Preterea ɔsiderandu est) ¶ Primo diuidit in ptes qttuor. Prio.n. excipit h nome psona a rla noium sbaliuz. ¶ 2o assignat hui9 exceptiois caz ibi. (Id ibi hic oritur qd.) ¶ 3o soluit qone ex assignatoe icidente ibi. (Sz qr h) ¶ 4o recapitulat hoc ibi. (Nam sufficienter vt puto ostesuz est.)

Di. xxiij.

Circa hanc distinctioem qritur de istis noib9. psona sba z eentia. De qb9 duo sut qrenda. Primu est vtru ista noia ɔuenienter de deo dicat. Scdm est vtru ista nomia sm qd dnt

de deo

Augusti.

Hylari9.

de deo numeretur. ¶ Circa primum quaeruntur tria. Primo
Qo prima vtrum deo conueniat nomen persone. Scdo vtrum nomen
substantie. Tertio vtrum nomen essentie. Qo. I.

Ar p°. PRIMO ondo q deo nō conueniat nomē psone
q a quocūq remouet supius z inferius sed indiuiduū est supius ad psonā q3 fz Boe. in li. de duabus nāis z vna psona xpi.c.2°. Persona est rōnalis nature idiuidua sba ergo cum deo nō competat nomen indiuidui vt habetur pmo lib.di.19. igitur
Scdo. nō ouenit nomen psone. ¶ Item psona iportat ppositū
Tertio ex nā z pprietate indiduante sed sicut ondsum est supra: deus est summe simplex ergo sibi nō ouenit nomen psone. ¶ Item Aug.v.di.de tri.c.ix. dicit q dictuz est: tres psone nō vt illud diceref sed ne taceref q nō esset vez si do conueniret proprie nomen persone.

In opp^m. CŌTRA psona nomē est dignitatis: sed noia iportātia dignitatē deo maxime ouenīunt ergo nomen psone deo maxime opetit. ¶ Itez in symbolo di q tres p^e coeterne sibi sunt z coeqles g do ouenit nomen psone.

Rñ°. Nomē psone ouenieter dr de deo. RÑDEO q nomē psone ouenieter dr de deo q psona e suppo^m rōnalis: vel itellectualis nāe distinctuz pprietate ad dignitatē ptinēte qquis aūt deus nō sit rōnalis nā: tñ est nā intellectualis cuius nāe pr est suppositū distinctū pprietate ad dignitatē ptinēte ergo nomen psone couenienter di de pre: z simili mō pbari pōt q conuenienter dicitur de filio: z de spiritusancto.

Ad p^m. AD p^m in opp^m cum di q indiduuz est supius ad psonā dico q vez est ad psonaz creatā sed accipiendo nomen in sua gñalitate analogica in qtuz.f. oplectif psonā creatā z increatā sic non est vez. Persona.n. diua nō est pticulare nec indiuiduuz: sed tñ res est incōicabilis. Un
Ad 2^m. Ricar.i lib.4°. de tri.c.xxij dicit q psona dina e diuine
Nā z pprietas in diuinis nō faciūt opōnem. nature incōicabilis existentia. ¶ Ad 2^m cum di q psona importat ppositū ex nā z pprietate idiuiduāte zc. dico q i diuis nā z pprietas nō faciunt aliquā opōnem fm rem q pprietas realiter idem est q natura. ¶ Ad 3^m cum dicitur q dictuz est tres psone nō vt illud diceref zc. dico q
Ad 3^m. Augu. p hoc nō itendit negare nomē psone ouenire deo sed ondē necessitatē pp quā: nomē psone ipositū fuit ad signdū i dinis supp^m distictū rl'tiua pprietate. Qo. II.

Qo II. SECUNDO qritur vtz deo ouenia nomē
Ar p°. sbe: z vi q nō. q sba dr a substādo: sed ds nulli substat: q qcqd e in deo ds est: g° do nō ouenit nomē sbe. ¶ Itē illud de quo ouenienter dr q e supeē nō dz noiari sba: sed fz Dyo.d diui. no.c.v. ds e sup eē: ergo sibi nō ouenit nomē sbe. ¶ Itē
In opp^m. ois sba e in gñe: sed vt ondsum est ds nō est in aliquo gñe ergo sibi nō ouenit nomē sbe. ¶ Cōtra Aug.v.d tri.c.j. Deº e incōmutabilis sba vel eēn°. Itē rō sbe e p se existē: fm h magis ouenit do: g sibi ouenit maxime nomē sbe.

Rñ°. sba a p se stando dicta ouenit do nō at a substādo. RÑDEO q sba dici pōt a sbstādo: vel a p se existēdo pmo mō nomē sbe ouenit creatur: q eaz sbe suis pprietatib° sbstant: sed h mō non ouenit do: q deº nullis sbstat realr. Sz fm q sba di a p se existēdo sic nomē sbe multo ouenieti° dr de do q3 de creatura cuz dinuz eē a nullo alio dependeat esse aūt aliud esse dependet ab eo
Ad arg^a p h pz qd dici debeat ad arg^a ad vtrāq pte. ¶ Arg°.n. q pbāt q sba nō ouēit deo: pcedūt fz q sba dr a sbstādo. Ar° āt ad ptē aliā pcedūt.f. q sba dr a p se existēdo. Qo 3^a

Qo.3. TERTIO qrif vtz nomē eēn^e ouenia deo z vi
Ar p°. def q non q eēn^a noiat qd noiat mō absolutissimo: z in qdaz abstractōe ab actuali esse sed diuia eēntia p intellectū nō pōt abstrahi ab eē
Scdo. q e puz esse: g sibi nō ouenit nomē sbe. ¶ Itē fz Dyo. li. de diui. no.c. vlti. Nō cognoscim° dm nisi p remotōem cognitionē impfectaz: vel p supeminentiā oditionū pfectaz: vel fb rōne q cā est: sed sicut tres cognoscimus: ita z noiamus: g dm nō noiam° nisi illo triplici mō: fz nomē eēntie nō dicit remotiōem oditōis ipfecte: nec sup eminētiam pprietatis pfecte: nec iportat rōnem esse: ergo deo nō ouenit nomē eēntie. ¶ Item eēntia videf importare Tertio.
quādā politatez ad esse vñ eē videf act° eēntie sed in deo nulla e politas cū sit pur° act° g do nō ouēit nomē eēntie. In opp^m

CŌTRA Aug.v.de tri.c.i. loquēs de deo dicit q est sine dubitatōe sba: vel si meli° hoc appellaf eēntia quā Greci vsiaz appellāt. ¶ Itez Aug. eodē li. z eodē.c. Quarto.
ab eo q est esse dicta est eēntia z paucis inter positis postea dicit q ipm esse: vñ eēntia noiata est maxie ac verissime opetit do ex quo seqf q do maxie ouēit nomē eēn^e.

RÑDEO q nomē eēntie ouenit do q in oi re p se existē est osiderare qd est z quo est: illud aūt quo est eēntia est z ipm qd est e supp^m. Cū ergo de° sit p se existens in ipso est osiderare z qd est z quo est: ergo z in eēntia z supp^m: sed aliter q3 in creatura: q in deo penit° sunt idem fm rem non sic autez in creatura. Rñso. Nomē eēn^e couenit deo.

AD p^m in opp^m cum di q dina eēntia nō pōt abstrahi p intellectuz ab esse zc. Dico q vez est loquēdo de intellectu q dinaz eēntiaz intelligit fm veritatē pfectionis sue: sed ex hoc nō seqf q deo nō ouenia nomē eēntie: q qd nō possit abstrahi p intellectū ab eēntia: hoc est, ppter maximā sui pfectōem p quā nō differt ab esse suo: nec fz aliqd absolutū: nec fz aliqd rl'atiuū vl' vt alij dicūt q nō differt ab eē suo neq re neq intētiōe. ¶ Ad 2^m cū di q deū nō cognoscim° nisi p remotōem vel supeminētiā: vl' sub rōne qua cā est zc. Dico q vez est in hac via z cū dicis postea q nomē eēntie nō iportat aliqz supeminētiā di eo q falsuz est: iportat eniz supeminētiā sup eēntias creatas. Un essentia dicta deo dicit eēntiā simplr: eēntia aūt creata dicit eēntiā p pticipationē: eēntia aūt simplr dicta supeminētiā notat: r° illi° eēntie: q e eēntia p pticipatōez. Ad p^m. Ad 2^m
¶ Ad 3^m cū dr q eēn^a ipōtat qdā possibilitatē ad eē zc. Dico q vz e d eēn^a creata pp h q ab aliq eēn^a h3 vt actu sit: vñ a suo eē dāt saltē fm intētōez z relatōez: fz q diuia eēntia perfectissime idem est cum suo esse: cum ab aliqua essentia: essentia non habeat dico q nō importat aliquā possibilitatem ad esse: sed est purus actus essendi. Ad 3^m

CONSEQUENTER queritur de numeratione noium pdictorum: z circa hoc qruntur tria. Cum.n. sup di.7^a ondsum sit q in diuis sūt tres: quoz qlibet ibi sup posuim° eē psonā. Jō hoc supposito qd supius pbatū est s. q in diuis sunt tres. Querif hic pmo de eo qd superi° suppositum est. s. vtrum illi tres dici debeant tres psone. Secūdo vtruz debeant dici tres substantie. Tertio vtrū debeant dici tres essentie.

PRIMO igitur ondo q nō debeant dici tres psone: q qcqd est cōe tribus i diuis pdicatur de eis in singulari: nō in plurali: sed illis tribus q sunt in diuis cōe est esse psonam. ergo illi tres nō debēt dici tres psone: sed vna psona. Itez nihil absolutū pdicatur de trib° pluralr fm Boe. 2° li. d tri. sed psona nomē est absolutum. Non.n. est dare correlatiuū ad qd referraf psona. Un Aug. vij. de tri.c.vj. Ad se gppe dr psona nō ad filium vel ad spūmsctm ergo nō pdicaf de pre z filio z spūsancto pluralr. Itē Aug. vij. de tri.c.vj. Neq in hac trinitate cum dicim° psona pris aliud dicimus q3 sbam pris: sed pr z filius z spūssanctus nō sunt tres sbe: ergo non sunt tres psone. ¶ Cōtra in symb. dr: Alia est psona pris: alia filij: alia spūssancti. g illi tres: tres sunt psone. Ar pmo. Scdo Tertio. In opp^m

RÑDEO q pr z filius: z spūssanctus debent dici tres persone: q cum psona sit suppositū, rōnalis vel itellectualis nature distinctū pprietate ad dignitatez ptinente: z pr z filius z spūssanct° sunt tria supposita nāe diuine q itellectual' e: z qdlibet illoz sit distinctū ab alia pprietate ad dignitatē ptinente: seqtur q sicut illi tres dici debent tria supposita: ita dici debent tres psone. Rñ° Pater filius z spirituss anctus debent dici tres persone.

Ad p^m.

Ad primũ in opp^m cum dicit q̄ qcq̄d est cõe tribus in diuinis p̄dicatur de eis in singlari: ꝛ nõ ĩ plĩ ꝛc. dico q̄ verũ ẽ de h qd ẽ illis cõe bm rez sicut veritas bonitas ꝛ ꝯsimilia sed psona nõ dicit aliqd cõe pr̄i ꝛ filio ꝛ spũisancto bm rem vt inferius ostẽdetur.

Ad 2^m.

¶ Ad 2^m cum dr̄ q̄ psona nomen est absolutũ ꝛc. dico q̄ ĩpositũ fuit nomẽ psone pp necessitatẽ expressionis fidei ad significanduz in diuinis rem rl̄am: ꝛ cum Augu. dicit q̄ ad se dicit psona loqr̄ p illo tpe quo nomen psone nõ erat publice impositum ad signdum rem rl̄am: ꝛ cuz dicis q̄ nõ est dare rl̄atiuũ ad qd psona referat dico q̄ verũ est de mixta gnalitate: sz ex hoc nõ seqtur q̄ nõ dicat rez relatam. Uidemus enim q̄ non est dare rl̄m relatiõis in sua gnalitate: nec tñ pp hoc dicimus q̄ rl̄o in sua generalitate dicat rem absolutaz q: ẽ dare correl̄a spẽalium relationũ.

Ad 3^m.

¶ Ad 3^m cum dicit q̄ cuz dicim^o psonã pr̄is nõ aliud dicimus quam sbam pr̄is ꝛc. dico q̄ Augu. loqtur p illo tpe quo nomen psonã nõ erat vsitatũ nisi ad signdũ sbaz absolutã ꝛ notabili ppetate distinctaz. Qõ. II.

Qõ 2^a. Ar̄ p^o.

Secundo querit vtrum debeant dici tres sbe ꝛ videt q̄ sic Boeti^o in lib. de duab^o naturis ꝛ vna psona xp̄i. c. 3. dicim^o vnã eẽntiam ꝛ tres sbas.

Scdo.

¶ Item Ansel. monol. c. vl. Oẽs psone sic subsistunt sepate ad inuicez vt tot sit necesse esse sbas quot psonas ergo sicut pater ꝛ filius ꝛ spiritus sanct^o dicunt tres psone: ita dñt dici q̄ tres sbe.

Tertio.

¶ Itẽ Augu. septimo de trini. c. 4. dictum est a nr̄is grecis vna essentia tres sbe. Cuz ergo greci in hoc nõ reprehẽdant vr̄ q̄ pr̄ ꝛ filius: ꝛ spũsscũs ꝯuenienter pñt dici tres sbe.

Ad op^m.

Contra oẽ nomen. signs in diuinis quod absolutuz dr̄ de trib^o simul singlr̄ nõ plr̄ib^o sed nomẽ sbe est hm̃oi ergo non p̄dicatur de trib^o psonis plr̄. ¶ Item Hierony. ad Dama. papaz paꝝ vltra mediũ. Quis inq̄ nisi ore sacrilego tres sbas: predicauit. q. d. nemo.

Rñ^o. Nõ ẽ cõcedẽduz ĩ diuinis eẽ tres sbas.

Rñdeo q̄ pater ꝛ filius ꝛ spũssanctus non dñt dici tres sbe: q: q̄uis psona in diuinis se hẽat bm aliq̄lem similitudinẽ sbe p̄pe in creaturis ꝛ essentiaz bm aliq̄lẽ similitudinẽ sbe scde: tñ pp remotiõem anbiguitatis ꝛ ne aliqs affirmando tres sbas cogeret p hoc in diuinis affirmare tres essentias: ideo nomẽ sbe ex vsu appropriatũ est in diuinis ad significandũ tm̃ illud qd se habet ad similitudinez sbe scde h est eẽntiaz: q̄uis aũt non debeamus dicere patrem ꝛ filium ꝛ spũmsanctuz esse tres sbas: q: sicut dicit Augu. 7. de tri. c. 4. Non aliter in sermone nr̄o. i. latino eẽntia q̄ sba solet intelligi: tñ ꝯueniẽter dicimus illos tres sbas.

Quattuor nomia greca qb^o q̄ttuor latina corñdent.

¶ Ad cui^o intelligẽtiaz notanduz q̄ istis quatuor nomibus grecis. Usia Usiosis: hypostasis p̄sopon rñdẽt quattuor nomina latina. s. eẽntia sba subsistẽtia psona. ¶ Essentia dicit ipsum quo est: sba ipsum qd est. Et hoc in re cõicabili. ¶ In re aũt incõicabili querit p^o subsistẽtia noiat ipam vt est q̄d distinctum psona vero vt q̄d distinctũ notabili p̄petate: eandẽ rem g^o in diuinis noiat subsistentia ꝛ psona q̄uis nõ sub eadem rõne ꝛ q: antiq̄tus subsistere accipiebat p̄ut rñdebat Usiosi: ꝛ ita p̄ut significabat ipsum qd est rei cõicabilis ꝛ sba p̄ut rñdebat hypostasi ꝛ ita p̄ut significabat rem incõicabilem q̄busdz p̄petatib^o distinguibilẽ vel distinctam ideo antiq̄tus in diuinis magis dicebant tres sbas q̄ tres sbsistentias: q: tñ ex vsu nomẽ sbsistentie accipitur p̄ut rñdet hypostasi: ꝛ substãtia p̄ut rñdet Usio Jdõ mõ nõ lz nobis affirmare ĩ diuis tres sbas cũ liceat nobis affirmar̄ tres sbas corã simplicib^o tñ min^o p̄uectꝭ ĩ theologia cũ affirmãtur tres sbe in diuis expedit exponere q̄d intelligatur noĩe subsistentie eo q̄ nomẽ subsistẽtie ꝛ substantie prime occursu videntur esse propinqua.

Ad p^m.

Ad primuz in opp^m cuz dr̄ bm boetiuz vnã eẽntiam tres sbas ꝛc. dico q̄ loqtur p illo tpe quo sba rñdebat hypostasi sed mõ apud nos rñdet Usiosi.

Ad 2^m.

¶ Ad 2^m cuz ar̄. p Aug. dico q̄ ibi accipit substantiaz p subsistentia.

Ad 3^m

¶ Ad 3^m cũ dicit q̄ greci nõ reprehendũtur q̄ dicunt tres sbas dico q̄ verũ est q: apud eos in cõi vsu p sbaz hypostasis ĩtelligit apud nos aũt nõ sic: sz p sbaz ĩtelligim^o ĩ diuis ip̄z qd ẽ rei cõicabil̄. Qõ. III.

Qõ 3.

Tertio q̄rendum esset vtꝝ pater ꝛ fili^o ꝛ spũs sanctus debeãt dici tres eẽntie nisi q: hec questio virtualr̄ supius determiata est. Disti. scda vbi ostẽsuz est nõ eẽ nisi vnã diuã eẽntiã tm̃ ex quo seqr̄ q̄ pr̄ ꝛ fili^o ꝛ spũsscũs ñ sũt tres eẽn^e.

Circa lr̄am dictũ est tñ tres psone non ut illud diceret: sed ne taceretur oĩno: q: nisi vrgeret necessitas expressiõis fidei nõ debuissz tunc dici: nõ q: falsum dictũ fuisset sed q: nõ erat vsitatuz: mõ aũt vsitatum est. Uerius cogitatur deus q̄ dr̄ q: nõ hẽmus noĩa imposita ad signduz oĩa que de deo cogitare possum^o. ¶ Propterea dicem^o tres psonas: q: cõe est eis id qd psona est. ¶ Contra g̃ pari rõne possimus dicere tres deos: q: cõe est tribus psonis id qd deus est. ¶ Rñdeo q̄ nõ est simile q: pater ꝛ filius ꝛ spũsscũs distincti sunt in psonalitate non in deitate: vnde persona non dicit q̄d cõmune bm rem patri ꝛ filio ꝛ spirituisancto: sed deus nominat quid commune bm rem patri ꝛ filio ꝛ spirituisancto.

¶ Quid significet his noĩb^o vnus vel vna duo vel due tres vel tria: trin^o vel trinitas plẽs vel pluralitas distinctio vel distincte: cum his vtimur de deo loquentes. Di. XXIIII.

Di. 24.

Hic diligenter inq̄ri opz: cũ in trinitate non sit diuersitas vel singularitas: nec multiplicitas vel solitudo q̄d significet his noĩbus. s. vnus vl̄ vna duo vel due: tres vel tria: trinus vel trinitas: plures vel pluralitas: distincte vel distinctio cum dr̄ vnus deus: due psone vel tres psone: plures psone distincte sunt psone: vl̄ cum dr̄ distinctio psonaꝝ pluralitas: psonaruz trinitas psonaꝝ: ꝛ hm̃oi. Uidemur. n. hoc dicẽtes numeroꝝ q̃ititates ꝛ reꝝ multitudinẽ vel multiplicitatẽ in deo ponere. Quid g^o ista ibi significẽt ip̃o d̃ q^o loquimur apiẽte ĩsinuar̄ curem^o.

¶ Magis illa dicuntur ad excludẽdum ea que non sunt in deo q̄ ad ponendum aliqua.

Si diligenter p̄missis auctoritatũ verbis intendimus: vt dictoruz intelligentiã capiamus: magis videt horum verboꝝ vsus itroductus rõne remouendi atq̄ excludendi a simplicitate deitatis que ibi non sunt: q̄ ponendi aliqua.

¶ Quid p vnum significetur cum dr̄ vnus deus.

Cum enim dicit vnus de^o multitudo deorum excludit: nec numeri q̃ititas in diuinitate ponit tãq̄ diceret: deus est: nec multi sunt vel plures dij. Unde Amb. in li. de tri.

Amb.

ait. Cum vnus dicim^o deũ: vnitas excludit numerum deorum nec quantitatem in deo poni q: nec numerus nec quantitas ibi est.

¶ Quo sensu dr̄ vn^o est pater: vel vnus est filius.

Similiter cum dicit. vnus est pr̄ vel vnus est filius: ꝛ hm̃oi: rõ dicti hec

dicti hec est: q̄ nō sunt multi p̄res vel multi filij: ita ⁊ de similib⁹. Item cū dicimus plures esse p̄sonas singularitatē atq̄ solitudinem excludim⁹ nec diuersitatem nec multiplicitatem ibi ponimus: quasi diceret. Sine solitudine ac singularitate p̄sonas ꝯfitemur. Un̄ hylari⁹ in iiij. lib. de trinita. sic ait. Dixit deus. Faciam⁹ hoīem ad imaginem ⁊ similitudiem nostram. Quero nunc an solum deus sibi locutū extiterit an hunc sermōem eius intelligas ad alterū extitisse? Si solū fuisse dicis: ipsius vocem argueris dicentis: Faciamus ⁊ nostram. Sustulit. n. singularitatis ac solitudinis intelligentiā p̄fessio ꝯsortij: q2 aliqd ꝯsortium esse nō pōt ipsi solitario: neq̄ solitudo solitarij: recipit faciam⁹ nec alieno a se diceret nostram. Attende lector his verbis ⁊ vide: q2 noīe ꝯsortij pluralitatē significauit. Professio ergo ꝯsortij est p̄fessio pluralitatis: quā p̄fessus est dicens. Faciam⁹ ⁊ n̄ram pluraliter. n. vtrūq̄ dicitur. S3 hac p̄fessiōe pluralitatis nō diuersitatē vel multitudinē posuit: sed solitudinē ⁊ singularitatē negauit. Sic ergo cum dicim⁹ plures ⁊ p̄sonas vel pluralitatem personarum: singularitatis ⁊ solitudinis intelligentiam excludimus.

Margin: Ex q̄ itelligētia dicanē p^e. plures. — Hyla.

¶ Quid p ternariū significet cum d2 tres p̄sone.

Ita etiā cum dicimus tres p̄sonas: nomine ternarij non quātitatē numeri in deo ponimus vel aliquā diuersitatem sed intelligentiā non ad aliud nisi ad patrem ⁊ filium ⁊ sp̄m sanctū dirigēdam significamus: vt sit huius dicti intelligētiam. Tres personę sunt: vel tres sunt p̄ ⁊ filius ⁊ sp̄ussanctus i. nec tm̄ pater: nec tm̄ filius: nec tm̄ pat̄ ⁊ fili⁹ in deitate sunt: sed etiā spiritussanct⁹: ⁊ non alius ab his. Similiter nō tm̄ est ibi hec p̄sona: vl̄ illa: vel h̄ ⁊ illa: sed hec ⁊ illa ⁊ illa: ⁊ non alia. Et hoc fore ita intelligēdum Aug. satis oñdit vbi dicit q̄ illo nomine non diuersitatem intelligi voluit: sed singularitatem noluit.

Margin: Augusti.

¶ Quid p duo cū d2 due p^e: vl̄ p̄ ⁊ fili⁹ duo sunt.

Similiter cum dicitur duo sunt pater ⁊ filius: non dualitatis quantitatē ibi ponim⁹ sed hoc significam⁹: q̄ non est tm̄ p̄ nec tm̄ filius: sed pater ⁊ filius: ⁊ hic non est ille: ita ⁊ de alijs hmōi. Ita etiā cum dicimus: p̄ ⁊ filius sunt due p̄sone: hoc significam⁹ q̄ nō tm̄ pater ē p̄sona nec tm̄ fili⁹ est p^a sed p̄ ē p̄sona: ⁊ filius ē p̄sona ⁊ h̄ nō est illa.

¶ Ex quo sensu d2 in p̄sonis distō vel p^e distincte.

Cum aūt dicimus distincte sunt p̄sone: vl̄ distictio est in p̄sonis ꝯfusiōem atq̄ p̄mixtiōem excludim⁹: ⁊ hanc non eē illā significamus. Cunq̄ addimus distincte sunt p̄sone p̄prietatib⁹: siue differētes p̄prietatibus: aliam esse hanc p̄sonā: ⁊ aliam illā suis p̄prietatib⁹ significamus. Et cum dicimus: aliam ⁊ aliā: non diuersitatem vel alienatiōem ibi ponim⁹: sed confusionem sabellianam excludimus.

¶ Quomodo ibi accipiatur discretio.

Ita etiam dicuntur discrete p̄sone: vel cū d2 discretio in p̄sonis eē: eādē intelligētiā facim⁹. Eodē. n. mō ibi accipit̄ distictio q^a discretio. Et cōgrue d2 ibi eē discretio vl̄ distictio: non diuersitas vl̄ diuisio siue sepatio. Un̄ Amb. in p̄mo li. de tri. Non est ip̄e p̄ qui fili⁹: sed inter p̄rem ⁊ filium expressa distinctio est.

Margin: Amb.

¶ Quomodo trinitas ibi accipiatur.

Cum vero d2 trinitas: id significari vl̄ qđ significat̄ cū d2 tres p̄sone: vt sicut ñ pōt dici: p̄ ē tres p̄sone: vel fili⁹ ē tres p̄sone: ita nō d3 dici: p̄ est trinitas: vel filius est trinitas.

¶ Hoc videtur ꝯtrium esse predictis.

Hic nō est p̄termitendum q̄ cum sup̄a dictum sit deum nec singularē nec multiplicē esse ꝯfitendū: idq̄ sanctoꝝ auctoritatib⁹ sit ꝯfirmatum. In ꝯtrium vl̄ sentire Isido. dicens. Distinguēdum est inter trinitatem ⁊ vnitatē. Est. n. vnitas simplex ⁊ singularis: trinitas vō multiplex ⁊ numerabilis: q2 trinitas est trium vnitas. Ecce vnitatem dicit eē singularē: ⁊ trinitatē multiplicē ⁊ numerabilē. Sed ad hoc dicimus: q2 singlarē accepit sicut ⁊ alij accipiūt vnum: multiplicē vō ⁊ numerabilem sicut alij dicunt trinum.

Margin: Isido.

Hic diligenter ingri op3 Supius determinauit magister de nomine p̄sone h̄e ⁊ essentie. In hac p̄te determīat de nominib⁹ numeralib⁹ ⁊ diuiditur ps ista in p̄tes q̄tuor. ¶ In p̄ma p̄te oñdit qđ significent ista noīa vn⁹ vl̄ plures. ¶ In 2^a qđ significent ista duo ⁊ tres ibi. ¶ Ita etiā cum dicim⁹ tres p̄sonas. ¶ In tertia qđ significent ista noīa discrectus ⁊ distinct⁹ ibi. Cū aūt dicimus distincte sunt p̄sone. ¶ In q̄rta qđ significēt ista noīa trinitas ⁊ trinus ibi. Cum vero dicitur trinitas.

Margin: Di. 24.

Circa hanc distōnem querēda sunt tria p̄ncipalr̄. ¶ Primo. n. q̄rendū est: determio significante vnitatē. ¶ Scđo determino significante numeꝝ. ¶ Tertio determino sig̃nte simul vnitatē .n. numeꝝ. ¶ Circa p̄mū querūtur tria. Supposito cum q̄ deus sit vnus: q2 hoc p̄batū est supius. Di. v. in qōne illa in qua querit̄ vtrū vna sit diuina essentia tm̄ vel plures. ¶ Queritur hic p̄mo vtrum vnitas que est p̄n^m numeri sit in deo. Scđo vtrū vnitas ponat aliqđ in ipso. ¶ Tertio vtrū in deo sit vnitas personalis: vel tātum vnitas se habens modo absoluto. Qō. p^a.

Primo ostēdo q̄ vnitas que est p̄ncipiū numeri sit in deo q2 vbi est numerus ibi est vnitas que est p̄n^m numeri sed in deo est numer⁹ q2 ibi est numer⁹ p̄sonaꝝ ergo in ipso est vnitas q̄ est p̄ncipiū numeri. ¶ Item vnitas que cū aliqua vnitate ꝯstituit numerū est p̄ncipiū numeri sed vnitas que est in deo ⁊ vnitas que est in creatura ꝯstituūt numeꝝ: q2 deus ⁊ creatura sunt duo: ergo in deo est vnitas que ē p̄ncipium numeri. ¶ Item Aug. 4. sup genes. ad litterā lōge post p̄ncipiū nihil aliud dictū intelligitur. Oia in numero ⁊ pondere ⁊ mensura disposuisti vbi oīa recte dispo suisti ergo deus est numerus pōdus ⁊ mensura sed nume

Margin: Qō. I. — Ar p^o. — Scđo. — Tertio.

ro est vnitas que est pncipiū numeri ergo in deo est vnitas que est pncipiū numeri. ¶ Item Auicen.3. Metha. c.5. Nō dz dici φ decez sunt nouem τ vnum vel.5.τ.5. sed vnum τ vnū quousq3 puenias ad illū ergo nūer⁹ nūer⁹ est vnitas τ vnitas: hoc est plures vnitates: sed in deo est vnitas τ vnitas q: ibi est vnitas pris τ filij τ spūssancti.
Contra. ergo in deo est numerus qd esse nō posset nisi ibi eēt vnitas que est pncipium numeri. ¶ Contra Auicen. tertio Metha.c.2°. dicit φ vnus non significat sbaz alicui⁹ rei qd maxime verū est de vnitate que est pncipium numeri sed in deo nihil est qd non sit sba dei ergo in deo non est vnitas que est pncipiū numeri. ¶ Item sicut se habz punctus ad q̄titatē ɔtinuā: ita vnitas que est pncipium numeri ad discretaz. Sed punct⁹ non inuenit nisi in hūtib⁹ q̄titatez ɔtinuā: ergo vnitas que est pncipiuz numeri non inuenit nisi in hūtib⁹ q̄titatez discretā: talis autē q̄titas in deo nō est.
Rñ° Unitatez eē pnm nūeri dupl'r intelligi pōt. ¶ Rñdeo φ vnitatez esse pncipiū numeri hoc potest intelligi dupl'r aut ita φ sit pncipium numeri effectiue: τ sic vnitas diuina pncipium numeri est q: ab ipsa est omis numerus. Aut ita φ sit ps numeri simpliciter. τ sic dico φ vnitas que est in deo nō est pncipiū numeri: q: in deo τ si sit numerus psonarū non tñ est ibi numerus simpliciter: q: numerus psonaz nō hz plenam rōnem numeri simplex vt sup:a declaratuz est. Di.19. in illa qōne. Utruz in deo sit totuz integrale in solutiōe cuiusdam argumēti.
Unitas q̄ est in deo nō est ps numeri. ¶ Preterea vnitas dei τ vnitas creature nō ɔstituūt nūerum simpliciter: q: que ɔstituūt nūeruz simpliciter i aliquo vniuocant: q: quecunq3 simpliciter numerant sub aliquo cōi numerātur. Nihil autez est vniuocū cōe vnitati dei τ vnitati creature. Unde nō debet concedi ,pp:ie loquendo φ hec creatura significata: verbi gratia: deus τ lapis sunt duo q̄uis verisimile dicatur φ deus est vnus τ φ hic lapis est vnus: τ φ hic vn⁹ nō est ille vnus possunt tñ dici esse duo eo modo quo aliqua cōtingit sb vno cōi: ð eis analogice dicto numerari.
Ad arg^a. ¶ Ex dictis pz rñsio ad duo p^a argumēta in oppositum.
Ad 3^m. ¶ Ad 3^m cuz dr φ deus est numerus τc. dico φ ibi accipitur nūerus p exēplari numeri. Uñ Augu.4. sup gene. longe post pncipiuz dicitur deus numerus sine numero.
Ad 4^m. ¶ Ad 4^m cuz dr φ in deo est vnitas τ vnitas τc. dico φ vez est: sed vnitas τ vnitas non ɔstituunt numeruz simpliciter nisi sint vnitates sepate iter se: ita φ nll'a res vna numero sit de rōne vtriusq3. Diuina autez essentia realiter cōis est trib⁹ vnitatib⁹ psonalib⁹. Uñ non sunt sepate: qd attendens Boeti⁹ dicit.j.lib. de tri.ca.3°. φ i deo nullus est numerus.s. hñs plenam numeri rōnem. Q̄ō.II.

Q̄ō.II. Ar p° Scdo. **S**Ecundo querit vtrum vnitas ponat aliqd in deo τ videtur φ nō. Dicit Aui.9. Methaphysi.c.j. φ deus non dr vnus nisi modo negatiuo. ¶ Item vnitas opponitur multitudini: sicut puatio habitui sm phm.x. Metaphi. ergo vnitas in re que dr vna nihil ponit.
Tertio. ¶ Item vnitas dicta positiōe est pncipiū numeri: sed in deo non est vnitas que sit pncipiuz numeri: vt ōnsuz est in qōne precedente: ergo vnitas nō ponit aliqd in deo.
Quarto. T.ɔt^i 22. ¶ Itez sm Phy.x. Metaphysice vnum est indiuisibile aut nō diuisum: in diuiso vero nihil ponit: sed remouere videt: ergo videt φ vnitas in deo nihil ponit.
Cōtra p° ¶ Contra vnitas naturalr est pōr multitudine τ ɔstituit multitudinem puatio vō vl' negatio nō est prior habitudine ɔstituit habitū ergo vnitas non dr puatiue vel negatiue. Et hec ratio sumi pōt ex sūma. Auicē.3°. Methaphysice.c.6.
Scdo. ¶ Itez vnitas nobilissime est in deo: sed nobilior est vnitas positiua q̄ puatiua vel negatiua ergo vnitas in deo dicit aliquā positōem.
Tertio ¶ Item si vnitas nihil poneret sed tm̄modo remoueret pari rōne posset dici de nō ente: sicut de ente: sed non ente non pōt dici φ sit vnum: ergo vnitas aliqd
Quarto. ponit in omni re que dicit vna. ¶ Item si vnitas non diceret aliqd positiuū sup rem que dr vna: augatio esset dicendo ens vnū: qd falsum est: g̃ vnitas aliqd ponit in oi re que dicitur vnum. ¶ Ad clarius videnduz huius qōnis veritatez. ¶ Primo declaranduz est vtrum vnitas nūeralis creature sbe ponat aliqd in ea vltra ei⁹ eēntiā. ¶ Scdo declarabit ppositum. ¶ Quātuz ad primuz: sciendum φ qdam dicunt vnitatez eēntialem non dicere cum essentia que est vna aliqd positiuuz dīne ab ea sm rem nec sm rōnem: sed tm̄modo negatiōem diuisionis. Uñ sm phm.x. Metaphisice Unuz est ens indiuisum: ita φ imediato: ē vnitas essentie q̄z eē. Uñ Boetius: vni τ vno dicit φ res vnitate dñr ad esse τ vnitate in eē custodiunt: vnitas tamē accidentalis aliqd ponit in sba. que est vna. pm⁹ ar. p⁹ oplo φ vnuz qd positiuuz distictum a re vna. T^u ɔt^i 2.
Cōtra. ¶ Sed cōtra hanc opiniōem arguit sic essentia intellecta vt pdicabilis de plurib⁹ intelligitur vt a diuisione abstracta ergo intelligit vt non diuisa: τ tñ vt sic intellecta nō intelligit vt numero vna. ¶ Preterea negatio sequtur rem rōne alicui⁹ positōis: q: ois negatio fundat in re positiua: sed indiuisio quā dicunt esse de rōne vnitatis numeralis non ɔsequtur ipsaz essentiaz sm se τ absolute intellectā: q: essentia pōt a tali diuisione per intellectuz abstrahi humanitas.n. intellecta vt humanitas tm̄ itelligit vt qd determinabilē p vnitatatē vel multitudinē. ergo opz φ ipsa numeral:s vnitas sit in ipsa essentia que est vna res vel ratio positiua: vel ipsaz ɔsequtur ratione alicui⁹ rei vel rationis positiue. ¶ Preterea diuisio sm rei veritatē est negatio vnum totuz in ptes vl uidere est negatio ɔiunctiōis ptium: sed indiuisio est negatio diuisiōis: negatio aūt negatōis est affirmatio: ergo in diuisio que est de rōne vnitatis pōit in essentia que est vna rem vel rōnem positiuā: ideo dicunt aliq φ vnitas sup rem vnam addit rōnem positiuā.s. identitatē rei ad seipsam τ si dicatur ɔtra eos φ vna res est magis vna q̄z alia: τ tñ vna non est magis idez sibiipsi q̄z alia. Sibiipsi dicunt h esse falsum. Dicunt enim φ res que est magis est vna magis est eadez sibiipsi q̄ illa que min⁹ est vna sit eadem sibiipsi. ¶ Sed ɔtra hoc arguit sic esse idem sibi ipsi non tm̄ ɔuenit rei que est numero vna: sed etiaz ɔuenit essentie intellecte pter vnitatē τ multitudinē numeralem cui vt sic intellecta est: ɔuenit esse spēm vere eniz deus de specie hōis φ est eadem sibiipsi τ φ nō est eadez cum spē asini essentia: ergo idem igitur ipsi non est illud pcise qd dicit: vnitas numeralis cuz essentie q̄ est numero vna. ¶ Alijs videtur dicenduz φ numeralis vnitas ɔuenit spēi τ in diuiduo. Sicut.n. dicitur φ Petrus est vnus numero: τ Petrus τ Joānes sane duo ita vere dr φ species hois est vna spēs numero: τ φ spēs hōis τ species asini sunt due spēs numero. Ois aūt vnitas que cuz aliqua vnitate numeruz ɔstituit: pōt dici vnitas nūeralis. Dicunt ergo φ vnitas numeralis sed dr de specie nihil addit sup speciem nisi in diuisiōem. Unitas.n. humane speciei est ipsa spēs humana sub rōne qua indiuisa in plures species: vnitas numeralis que ɔuenit Petro vel Joāni que ,pp:ie dr vnitas in diuidual ponit sup essentiam rōnem indiuiduationis sue que idiuiduatio sup eēntiam numero vnā ponit aliqd ab ea dīns sm rem vel rōnem: q: ponit actualē exñtiaz τc. Eo.n. ipo quo res actu existit: vna nūero est. Uñ Auice.3. Metaphisi.c.iij. dicit φ esse est de essentia vnitatis. non sbm.ei τ q̄uis intelligi possit essentia vnā numero. absq3 hoc φ intellectus affirmet illam actualiter existere tñ non potest intelligi nūero vna i vnitate indiuiduali nisi cointellecta simplici apphensione eius actuali exñtia. vñ si actualis existentia nihil addit reali absolutuz sup essentiaz sbe create: vt multi dicunt: tunc illud positiuuz qd addit pdicta vnitas sup essentiam sbe create non dicit ur ab ea sm rez sed sm rōnem vel intentiōem: q: tamē ens in actuali exñtia dicit φ ɔpositiōem ex eēntia τ actuali exñtētia: ideo vnū
Alia opi° tenēs aliquas esse vnitatem nūeralez spēi τ talis oñdit qd distinctuz alia idi. τ illa dt bñ qd istinctū.

sup tale

sup tale ens nihil addit positiuū sed tm̄modo negationē diuisionis: qr sicut dicit Aui. 3. Metaphysice sue capi. 3. vnitas est esse qd̄ non diuidit. ¶ Ex predictis pz quid dicendū ad ppositū quia siue teneatur opinio prima. siue tertia que sunt tres opiniões pnarratas de additione vnitatis sup ens creatū pbabiliores sūt: vnitas in deo ponit diuinā eēntiam z nihil aliud positiuū dicit cum ea differens ab ea fm rem: nec fm rōnem: si actualis exñtia diuine essentie non differt fm rōnem ab ea: Scdm enim vtrāq opiniōem de rōne vnitatis essentialis est essentia que illa vnitate est vna cum ergo in deo non sit vnitas accidentalis seqtur qp essentia diuina est de rōne sue vnitatis z diuina psona de rōne sue vnitatis psonalis: cū etiā fm opionem primā vnitas q̄ nō est accidentalis nihil addit positiuū sup rem vnam differens ab ea fm rē nec fm rōnē: vnitas eēntialis i deo nihil ponit vltra ipsā eēntiā drñs ab ea fz rē nec fz rōnē: sz tm̄ noiat ipsam sb rōne q̄ idīsa nec vnitas psonal' sup psonā aliqd addit drñs ab ea fz rē nec fm rōnē: sz est ipsa psona sub rōne q̄ in diuisa. Indiuisio aūt negatiōum disionis ipoztat qr fz tertiā opiniōem vnitas que nō est accñtalis nihil addit positiuū sup rem vnam: sed eius exñtiā actualem: ideo si actualis exñtia: diuine exñtie ab ea non differt fm rem vnitas eius que vere est singularis qūuis sibi non debeat indiuidualis seu pticularis vltra ipsā nihil dicit positiuū differens ab ea fm rem nec fm rōnem sicut vnitatē esse vnam nihil positiuū dicit vltra ipsā: sed ponit se tm̄: z qr multi pbabilr ponunt diuinā eēntiam z eius exñtiā actualē nō differre fm rōnē inter se cum intellect⁹ vere intelligens dinā eēntiā nō possit aliū qceptū facere de ea a qceptu quē fecit de sua actuali exñtia. Ideo qcedūt qp vnitas dei ab ipso non differt: nec re absoluta nec rl'tina nec fm rōnē qr de rōne sue exñtie est singularitas sua ita vt nullo mō p intellectū abstrahi possit a nūerali vnitate: sicut nec a sua singularitate. Ad qd̄ tñ seqt ipm esse sūme i diuisū. ¶ Si aūt actualis exñtia diuine essentie fm rōnē aliquo mō differt ab ea vt aliq volūt: tunc vnitas dei aliqd vltra diuinā essentiā ponit in deo ab ea differens fm rōnē tm̄: tñ vltra diuinū ens nihil addit nisi indiuiduationē eo qp de ratiōe diuini entis est dei essentia: z actualis existentia.

Ad pᵐ. **Ad pmum** ad ptē pmā dicendū qp Aui. intellexit deum non dici vnum nisi modo negatiuo quo ad nostrū modū in notescēdi eo qp magis cognoscimus ipm nāli cognitione p negatiōem q̄z p potentiā. ¶ Ad 2ᵐ cuz di qp vnitas opponit multitudini
Ad 2ᵐ. sicut puatio habitui zc. dico qp h intelligendū est q̄ztum ad nostrū modū inotescendi z signdi: qr sicut dicit Aui. 3. li. Metaphy. c. 3. vr qp multitudo notior sit apud nrāſ imaginatiōem q̄z vnū: z ideo vnitatē signmus z discribimus p remotiōem diuisionis: qr tñ vnitas notior est quo ad intellectū ideo postea dicit qp deinde facimus cognosci multitudinē p vnitatē cognitione itelligibili. ¶ Ad
Ad 3ᵐ. 3ᵐ cum di qp vnitas dicta positione est pnᵐ numeri zc. dico qp nō est verū de q̄libet vnitate positiue dicta: sed tm̄ de vnitate creata loquendo de numero simplr nec tñ verum est de q̄libet vnitate creata qp sit pncipiū numeri q est q̄ztitas discreta: qr vnitas sbalis creata q̄uis sit pncipiū numeri non tñ est pncipiū numeri q est q̄ztitas
Ad 4ᵐ. Indisio. nihil pōit discreta vt inferius patebit. ¶ Ad 4ᵐ cum dicit qp indiuisio nihil ponit zc. dico qp falsum est q̄uis rem positiuā significet mō negatiuo sicut in corpale mō negatiuo sigt
Ad pᵐ. perpetuitatem z immutabilitatem stabilitatem.

Ad pmum ad ptem suā cum di qp puatio non qstituit habitū zc. dico qp verū est: sz vnitas nō sigt purā idiuisiōē sz sigt essentiā cum ipsa indiuisibilitate opposita diuisiōi que fieri pōt sine eēntie q̄ didit corruptiōe q̄lis ē disio nāe cōis i supposita: pdicta aūt idiuisibilitate qōlz indiuiduū est indisibile. Petrus enim diuidi nō pōt sine aliqua eius corruptiōe: nec vnitas est qstitutiua illius multitudis cui⁹ est negatio qr nō negat diuisiōem nisi in re vna. ¶ Ad 2ᵐ cuz di qp vnitas Ad 2ᵐ.
nobilissime est in deo zc. dico qp verū est: z in dō dicit nobilissimā potentiā. f. diuinā essentiā. Si aūt cum diuina eēntia poneret rem aliquā in ipsa non esset ita nobili mō in deo sicut est. ¶ Ad 3ᵐ cum di qp de non ente non pōt Ad 3ᵐ.
dici qp sit vnū zc. dico qp hoc est: qr de sigtiōe vni⁹ est ens vnde vnitas nō dicit purā negatōem. ¶ Ad 4ᵐ cum di Ad 4ᵐ.
qp si vnitas nō diceret aliquā rem positiuā cum re q̄ dicitur vna: nugatio esset dōo ens vnū zc. dico qp nō est verū qr cum re que di vna sigt indiuisiōem: quā non sigt ens. Q̄ō. iij.

Tertio queritur vtrum in deo sit vnitas psonalis vel tm̄ vnitas se h̄ns mō absoluto z videt qp nō sit in deo vnitas psonalis qr in deo nō est bonitas psonalis. Nec veritas: cū verū z Ar pᵒ.
vnū z bonū qūertant. ¶ Itez nihil psonale cōe est trib⁹ per Scdo.
sonis: sed vnitas cōis est tribus psonis: ergo nulla vnitas est psonalis. ¶ Itez eadē est sigtio termini in masculino z in neutro ergo idē sigt vnus z vnū: sed vnū in dīnis Tertio.
non dicit nisi vnitatē eēntialē: ergo neq vnus. ¶ Item oīa pdicamēta dicta de deo transeunt in sbam pterq̄z relatio: vñ iustitia dicta de deo nō māet qualitas: sed rl'o in Quarto.
deo manet rl'o ergo cum vnitas reducat ad pdicamētū q̄ztitatis ipsa dicta de deo transit in substantiam: non est ergo in deo vnitas nisi essentialis.

Cōtra duo z tres plificāt sigtū vni⁹ sed nō plurificāt sbam cum dicant de deo qr fm btū Jo. in pᵃ can. sua. c. 5. loquentē de pre z verbo z spirituscto hi tres Adopᵐ.
vnum sunt: ergo opz in deo ponere aliquā vnitatē psonalē. ¶ Item pr est vnus pr p ipsā pnitatē sed ipsa pnitas est pprietas psonalis ergo pater est vnus pr p vnitatem personalem. In deo ergo non tm̄modo est vnitas absoluta modo dicta sed etiam personalis.

R̄ndeo qp in deo nō tm̄modo est vnitas dicta mō absoluto: sed etiā vnitas psonal' que est p pprietatem relatiuā: sicut eni dīna essentia sub rōne qua i se idiuisibilis aut non diuisa est ipsa vnitas eēntialis qua diuina essentia di vna: sic psona diuina sub rōne qua in se indiuisibilis: aut idiuisa est ipsa vnitas qua ipsa psona dicit vna z sicut psona nō ponit in numerū cū essentia sic neq vnitas psonalis cum essentiali: sicut. n. eēntia pr de psona sic vnitas eēntialis pr de vnitate psonali z sicut de rōne psone est eēntia: sic d rōe vnitatis psonalis ē vnitas eēntial'. R̄nᵒ. In dīnis nō est tm̄ vnitas eēntial' z ab⁹ sed ēt psonal' z relatiua.

Ad pᵐ in oppoᵐ cum di qp in deo non est bonitas personalis nec vnitas zc. dico qp nō est simile de bonitate z vnitate: qr bonū dicit rōnē pfectiōis: veritas aūt Ad pᵐ.
essentie noiat essentiā inq̄ztum est qformis vero intellectui. Unitas autē noiat rem sub rōne qua indiuisibilis: vel indiuisa in plures res tales. In deo aūt nō est nisi pfectio essentialis nec est in deo aliqua eēntia psonalis z ideo nō ponim⁹ in deo bonitatē psonalē nec veritatē. Sed qr in deo est z indiuisio eēntie z indiuisio psone: ideo in dō ponim⁹ z vnitatē essentialē z psonalē. ¶ Ad 2ᵐ cum di qp Ad 2ᵐ.
nihil psonale cōe est tribus psonis zc. dico qp psonale potest sigri determinate: sicut p nomē pnitatis z filiatiōis vel indeterminate sicut p nomen psone z vnitatis. Primo modo nihil psonale cōe est trib⁹ psonis nec fm rem nec fm rōnem: sed psonale sigtum. Scdo modo q̄uis nō dicat aliqd cōe trib⁹ fm rem tñ dicit aliqd cōe trib⁹ fm illā similitudinem qua dicimus qp esse sigre est cōe Petro z Ad 3ᵐ.
Paulo. ¶ Ad 3ᵐ cum di qp idē sigt vnus z vnū zc. dico qp pp modū signdi diuersū facta est appropatio ita qp vnus fm se dictū appropatur in diuinis ad signdū vnitatem psonalem z vnū ad signdum vnitatē eēntialē pp hoc qp masculinū genus sigt p modū distinctū: z qp neutrum genus sigt indistincte. Sed tam vnus q̄z vnū cuz Unus z vnū licet idē signisicent tñ diuerso mō.

Unitas i dō nullū positiuū realr distinctum ab essentia dicit.

adiungũtur alicui sbstantiuo dñt vnitatẽ ƀm exigentiaꝫ
sbstantiui cui adiungunt. Uñ cũ dr vnus deus ly vnᵘ di
cit vnitatẽ eẽntialem ·cuꝫ dr vnus pater dicit vnitatẽ p/
sonalẽ. Silr ħ cũ dr vnuꝫ verbũ: ly vnuꝫ dicit vnitatem
psonalẽ: ꝛ cum dicit vnũ sũmuꝫ bonuꝫ ly vnũ dicit vni/
tatem essentialeꝫ. ℂ Ad 4ᵐ cum dr ꝙ vnitas reducit ad
pdicamentũ q̃ꝫtitatis ꝛc̃. dico ꝙ non est veruꝫ de q̃libet
vnitate vnitas.n.essentialis qua sba dr vna ad pdicamẽ/
tum q̃ꝫtitatis nõ reducit: tu aũt arguis ac si qualibꝫ vni
tas esse reducibilis ad predicamentum q̃ꝫtitatis.

Consequenter querit de scdo pnci/ pali ꝛ circa ħ querũ
tur tria. ℂ Primo ad maiorẽ seq̃ntiuꝫ declarati
onem querit vtrũ oĩs nũerus sit accñs. ℂ Scdo
vtrũ isti teri duo tres dicant in dĩnis aliquã rẽ positiuã.
ℂ 3ᵒ vtꝝ dicant in dĩnis tñmõ rem rl̃atiuam. Qõ.I.

Qõ.I. **Primo** oñdo ꝙ oĩs numeruꝫ est accñs: dicit
eniꝫ phs.vij.phyficoꝝ ꝙ si numerᵒ
esset sba maior ꝛ minor numerus eẽt similis spẽi
Uñ ergo velle ꝙ nullus numerᵒ est sba: ergo oĩs
Scdo numerus est accñs. ℂ Item numerᵒ est qd ꝯstitutum ex
vnitatibᵒ: sed ƀm Aui.3.Metaphy.c.2. In hoc ꝯueniũt
ens ꝛ vnum ꝙ nulluꝫ eoꝝ significat sbam alicuiᵒ rei. Di/
cunt.3.c. ꝙ vnitas sbe est itentio que est accñs: ergo oĩs
Tertio numerus est accñs. ℂ Iteꝫ oĩs numerᵒ est q̃ꝫtitas discre
ta: vñ ƀm pħm li.pdicamẽtoꝝ. Quãtitas discreta diuidit
Ca. de q̃ꝫ titate. in numeruꝫ ꝛ orõneꝫ: sed omis q̃ꝫtitas discreta est accñs
ergo oĩs numerᵒ est accñs. ℂ Item sicut se hꝫ pũctuꝫ ad
Quarto. q̃ꝫtitatem ꝯtinuaꝫ ita vnitas ad discretã. Sed oĩs pũctᵒ
reducitur ad q̃ꝫtitatem ꝯtinuã: ergo oĩs vnitas ad q̃ꝫti/
tatem discretaꝫ: sed talis q̃ꝫtitas est accñs. Cum ergo nu
merus cõstet ex vnitatibus. Omnis numerus est accñs.

In opᵐ. Tᵒ ꝯᵗ ꝯ. **Contra** in deo est numerᵒ psonaꝝ: ꝛ tñ in deo nulluꝫ
est accñs. ℂ Item vnitas essentialis sbe est
ipsamet sba. Uñ phs 4.Metaphy. Idem est vnus hõ ꝛ
hõ ꝛ postea dicit ꝙ cuiusqꝫ sba vnum est non ƀm accñs
ergo in creaturis sunt quedã vnitates que sunt sbe: ergo
numerus ex illis vnitatibᵒ constitutis non est accidens.

Rñdeo ꝙ numerus põt ꝯsiderari ƀm suuꝫ esse reale
qđ hꝫ in ipsis rebᵒ numeratis ꝛ ƀm suuꝫ esse
Rñᵒ. Nũerᵒ pt ꝯsiderãi ƀm mlti/ plex eẽ q̃ põt dici sbꝫ vl ac/ cidẽs. intellectũ ꝛ ƀm esse imaginatũ. ℂ Primo mõ ꝛ scdo lo/
quendo de numero dico ꝙ non est veꝝ ꝙ oĩs numerus
sit accñs: qꝛ non est veꝝ ꝙ oĩs vnitas sit accñs. Essentia/
lis eniꝫ vnitas vniuscuiusqꝫ rei est ipsa res sub rõne qua
indisibilis vel in diuisa in plures res tales. Uñ eẽntialis
vnitas sbe est ipsamet sba sub rõne qua idisibilis vel in/
diuisa in plures res tales. Cum ergo ex qbuslꝫ vnitatibᵒ
cõstituatur numerus non oĩs numerᵒ est accñs ƀm suuꝫ
esse qđ habet in re extra sed currit oẽ ꝯñs: nec ƀm suum
esse intellectuꝫ: qꝛ non tm̃ intelligimᵒ vnitatẽ que est ac/
cidens: sed etiã illa que est sba. Si aũt loquamur de nũe/
roƀm suũ eẽ imaginatũ sic dico ꝙ oĩs nũerus est accñs
qꝛ nostra imaginatio non ꝯprehendit sbam nisi p accñs
sicut videtur sba p accñs: hoc est qua p imaginatiõeꝫ ap
prehẽdimus accñtia qbus subest ipsa. ℂ Numerus autẽ
ꝯstitutus ex vnitatibᵒ sbalibus nõ hꝫ esse imaginatũ q̃ꝫ/
uis habeat esse reale ꝛ intellectum vt visum est

Ad pᵐ. **Ad primũ** in oppᵐ cuꝫ dr ꝙ phs negat numerũ
esse sbam ꝛc̃. dico ꝙ loquebat de nũe
ro ꝙ cãtur ex diũone ꝯtinua q numerᵒ est q̃ꝫtitas discre/
ta. ℂ Ad 2ᵐ ꝙ arguit p Aui. dico ꝙ ibi opinio Aui. non
Ad 2ᵐ Ca.4. est tenẽda: ꝛ merito reprobat a Cõment.sup.io. Meta.
vbi tractat aliquas rõnes Auice. ꝛ ponit ꝯ ipsum rõnes
quas dño ꝯcedẽte ponemus lib.2. vbi queret rõ idiuidu
ationis. ℂ Ad 3ᵐ cum dr ꝙ oĩs numerus est q̃ꝫtitas di/
Ad 3ᵐ. screta ꝛc̃. Dico ꝙ non est veꝝ nisi de illo q causat ex diui
sione ꝯtinui vel ex ptibᵒ natis ꝯstituere ꝯtinuuꝫ ꝛ de tali
Ad 4ᵐ. loqtur phs cuꝫ dicit ꝙ est discreta q̃ꝫtitas. ℂ Ad 4ᵐ. cũ
dr ꝙ sicut se hꝫ punctᵒ ad q̃ꝫtitatem ꝯtinuã ita vnitas ad
discretã ꝛc̃. dico ꝙ non est veꝝ nisi restringas nomẽ vni
tatis ad illã q̃ est pnᵐ nũeri q est q̃litas discreta. Qõ II.

Secundo querit vtrum isti termini duo: Qõ.II.
tres dicant in dĩnis aliquã rem
positiuã: ꝛ videtur ꝙ nõ qꝛ dicuntur plura positi Ar pᵒ.
ue maius aliqd sunt oĩa simul q̃ꝫ qđlibet illoꝝ p
se: sed in deo nihil est maiᵒ alio ergo termini sign̄tes plu/
ralitatẽ nihil dicunt in deo positiuũ. ℂ Item vnitas di/ Scdo.
cit idiuisionẽ. In diuio vero nihil ponere videtur: ergo
cum numerus ꝯstet ex vnitatibᵒ termini numerales non
dicunt aliquã rem positiuaꝫ. ℂ Item Augu.7.de trini. Tertio
c.4. dicit ꝙ istis noĩbus tres psone non voluit humana
inopia diuersitatem intelligi sed singularitatẽ noluit er/
go nihil ponunt: sed singularitatem excludunt.

Cõtra si nihil ponunt: sed tantum excludunt sicut
dicimus in deo tres personas ita possumus In oppᵐ
dicere.5.qđ falsum est. ℂ Iteꝫ aut ponunt aut negant: si
ponũt hẽo ꝓpositũ: si negant cum non negent plurali/
tatem negaret vnitatẽ: ergo dicendo in dĩnis esse tres p/
sonas negaremus ibi esse vnam quod falsum est.

Rñdeo ꝙ isti termini duo tres dicunt in diuinis ali
quam rem positiuã: ꝛ ħ pꝫ qꝛ dicunt plures Rñsio.
vnitates psonales vnitas autẽ psonalis est ipsa psona vt Duo tres
in se indiuisa psona aũt qd positiuum est. Indiuisio vero dñt in di/
non dicit nisi negationẽ: ergo iste terminᵒ tres in diuinis nis aliã rẽ
notat ipsas psonas inq̃ꝫtum quelibꝫ: est in se diuisa ꝛ ex/ positiuaꝫ.
cõsequenti inq̃ꝫtum vna non est alia: ergo in dĩnis dicit
rem positiuaꝫ que est psona ꝛ negationem diuisionis que
non est res positiua ꝛ ita cuꝫ ipsis psonis nõ dicit aliquã
rem positiuã: qꝛ nõ dicit nisi ipsas psonas inq̃ꝫtum quelꝫ
est in se in diuisa: ꝛ ab alia distincta. ℂ Scdm autẽ opio/
nem illorũ q dicunt ꝙ vnitas psonalis dicit cum ipsa p/
sona rem aliquã positiuaꝫ nõ tñ differentẽ ab ea ƀm rem
sed tm̃ ƀm rõnem. Opꝫ dicere ꝙ termini numerales di/
cunt in deo cum ipsis psonis aliquã rem positiuã differẽ
tem a personis ƀm rationem tantum.

Ad primũ in oppᵐ cum dicit ꝙ que dicunt plu/ Ad pᵐ.
ra positiue maius aliqd sunt oĩa siml
q̃ꝫ quelibet p se ꝛc̃. dico ꝙ veꝝ est in his que dicunt plu/
ra pp pluralitatẽ essentie: termini vero nũerales in diui Ad 2ᵐ
nis non ponũt plures eẽntias sed plures psonas. ℂ Ad
2ᵐ cum dr ꝙ vnitas dicit indiuisiõem ꝛc̃. dico ꝙ veꝝ est:
sed non tm̃ qꝛ vnitas essentialis dicit ipsam eẽntiam vt
indiuisam inseipsa ꝛ vnitas psonalis dicit psonaꝫ vt in/
diuisum in seipsa. ℂ Ad 3ᵐ qđ arguit p auctoritatẽ Aug. Ad 3ᵐ.
dico ꝙ intendit dicere ꝙ termi numerales in dĩnis non
dicunt diuersitatẽ eẽntie: ꝛ tñ excludunt singularitatem
inq̃ꝫtum significant esse plures personas in diuinis: vn/
de ponendo in diuinis plures personas negant in diui/
nis esse vnam personam tm̃. Qõ.III. Qõ.iij.

Ar pmo. **Tertio** querit vtruꝫ dicant in diuinis tñmo
do rem relãm: ꝛ videt ꝙ non qꝛ dicũ Scdo
tur absolute ergo dicunt sbam. ℂ Item Boe. in
lib. de tri.c.6. Uult ꝙ q̃ꝫtitas in diuinis trãseat in
sbam ergo cum numerᵒ sit q̃ꝫtitas numerᵒ in dĩnis tran/
sit in sbaꝫ: termini ergo numerales in dĩnis dicunt sbaꝫ. Tertio.
ℂ Item in deo sunt plura attributa: sed attributa dicũt
diuinaꝫ sbam: ergo termini numerales in diuinis nõ tm̃
modo dicunt res rl̃as: sed etiam absolutas. In opᵐ

Contra nunq̃ꝫ possunt addi termĩo sbali: ergo nũq̃ꝫ
dicunt sbaliter. ℂ Item omẽ nomen signs
sbam dr de qualibꝫ psona p se: sed de nulla psona p se pos
sunt dici termi numerales duo tres ꝗ nunq̃ꝫ sign̄t sbam.

Rñdeo cum pdicti termini important aliquã realẽ Rñᵒ.
distinctionẽ: ꝛ in dĩnis nulla sit realis disti Duo tres
ctio in essentia: ꝛ psone realiter distingunt ab inuicem p i dĩns nõ
relatiuas pprietates seqtur ꝙ nõ dicũt in dĩnis rẽ absolu/ dñt rem
tam sed

tam sed res distinctas p relatiuas ꝓpetates distinguētes non tamen dicunt eas determinatio: sed in determinate

Ad pͥmum in oppͫ cum dr: ꝙ que dicunt absolute ꝛc. dico ꝙ nō est verū: q̄zuis eni psone vt significate p hoc nomen tres nō dicātur ad aliqd: tñ vt sigta noībus determinatis que sunt pater ꝛ filius ꝛ spūssanctus dñr ad aliqd: imo vt verius dicaʒ ad aliquam vt pater ad filiuʒ: filius ad prēm ꝛ ideo non opʒ ꝙ hoc nomen tres dicat sbaʒ sicut vides aliqualr p simile. Persone. n. vt sigte generali noīe non dicūtur ad aliqd. ꝛ tñ cuʒ dicimus psonas res rlatiuas significamꝰ: que vt determinatis noībus significate que sunt pater ꝛ filius ꝛ spiritussanctus ad se inuicē referrūtur. ¶ Ad 2ͫ cum dr ꝙ numerꝰ ē q̄ztitas ꝛc. Dico ꝙ verū est d illo numero q causat ex diuisione ꝯtinui: sed iste non transeunt in diuinam pͥdicatiōem: sed numerus transcendens: vñ dico ꝙ numerus in deo non dicit q̄ztitatē sed pluralitatē distinctorum p relatiuas ꝓpetates ꝛ ideo sicut relatio nō transit in sbam: ita nec numerus q in diuinis significantur p terminos numerales. ¶ Ad 3ͫ cum dr ꝙ in deo sunt plura attributa ꝛc. dico ꝙ verū est: sed illa pluralitas est ſm rōnem tm̄: sed isti termini duo tres īportant pluralitatē realem: vbi ex adiuncto determinētur ad pluralitatē diminutaʒ q̄ est pluralitas ſm rōnē dicendo posita sapiētia bonitas sunt tria attributa ibi rōne adiuncti dicunt tm̄ modo pluralitatem ſm rationem in substantia.

Contra queritur de tertio pͥncipali ꝛ circa hoc queruntur tria. ¶ Pͥo vtrū de significato huius noīs qd̄ est trinitas sit essentialis. ¶ Scdo dato ꝙ sit aliquo mō: querit vtrū illa vnitas sit vnitas sūme. ¶ 3ͦ vtrum illa vnitas ꝛ simplicitas sunt in deo plura attributa. Qō. I.

Qō pͦ. Ar pͦ. Primo ondo ꝙ de significato huius noīs ꝙ est trinitas non sit eēntialis vnitas: qꝛ aliter esset nugatio dicēdo deus est trinꝰ ꝛ vnꝰ

Scdo. ¶ Itēʒ Boe. j. lib. de tri. c. x. Substantia ꝯtinet vnitatēʒ: relatio multiplicat trinitatēʒ ergo de significato huius nominis ꝙ est trinitas nō est nisi vnitas relatiua.

Tertio. ¶ Item si de significato trinitatis esset eēntialis vnitas videtur ꝙ diuina essentia conuenienter posset dici trina quod tamen falsum est.

In oppͫ Contra ſm Isidoꝝ li. 7ͦ. ethymo. c. 4. Trinitas dr triuʒ vnitas: sed nulla est vnitas triuʒ: nisi essentialis: ergo illa vnitas est de sigto trinitatis. ¶ Itēʒ illud est de significato noīs: p qd̄ nomen apphendit. Sʒ in diuinis nomen trinitatis p illud nomen apphēdit nō tm̄modo tres psonas: sed etiam essentie vnitatē: ergo de significato trinitatis aliquo modo est essentialis vnitas.

Rñº Unitas eēntial' ē ds de sigto tritatʒ nō tñ pͥncipaliter. Respōdeo ꝙ de significato trinitatis aliquo modo est eēntialis vnitas: qꝛ significat. 3. psonas ꝛ essentie vnitatē: sʒ q̄zuis ſm ethymologiā eēntialis vnitas significetur in recto ꝛ tres psone in obliquo q̄ ethiª: trinitas est triū vnitas tñ ſ̄do aspectum ad illud ad qd̄ nomen imponit ad sig̃ndum: tres psone significant in recto ꝛ eēntialis vnitas in obliquo non. n. īponitur ad sig̃ndum essentiaʒ trium psonaꝝ sed ad sig̃ndū tres psonas vnius essentie: vnde in diuis idem est trinitas ꝙ tres psone vnius essentie ꝛ sic patet ꝙ pͥncipalius significat tres vnitates psonales q̄ʒ essentialem vnitatē.

Argͦ in oppͫ. Ad pͥmū ¶ Argumenta que ꝓbant ꝙ essentialis vnitas claudit in significato trinitatis q̄ztuʒ ad h: essent ꝯcedenda si tñ p illa intendis ꝓbare ꝙ pͥncipaliter sit de significato trinitatis non ꝯcludunt qa non opʒ ꝙ si pͥncipalr cadit in noīs ethimoª: ꝙ pp h pͥncipaliter sit de noīs significato. Et sic pʒ solutio ad pͥmuʒ argͫ illius ptis.

Ad 2ͫ ¶ Ad 2ͫ cuʒ dicitur ꝙ audiens nomen trinitatis apphendit essentie vnitatem ꝛc. dico ꝙ verū est non tñ pͦ ꝛ principalr. Primo enīʒ ꝛ principaliter apphendit tres psonas ꝛ secundo vnam essentiam. Scdo soluendum est ad argumenta que ꝓbant ꝙ eēntialis vnitas nō claudit in sig̃to trinitatis.

Ad primum cum dicitur ꝙ tunc esset nugatio dicendo deus est trinus ꝛ vnꝰ ꝛc. dico ꝙ non est verū qꝛ tunc iste terminus trinꝰ cadit a parte sig̃tionis sue. s. ab illa quaʒ non sig̃t pͥncipaliter: sicut cum dr nasus simus iste terminus simus iaʒ non significat illud qd̄ sig̃bat non pͥncipaliter: cū p se sumebat. Uñ cum p se sumitur in suo significato claudit nasus non tñ principaliter: sed ſ̄ario. Ad pͫ.

¶ Ad 2ͫ cuʒ dr ꝙ relatio significat ꝛ multiplicat trinitatēʒ ꝛc. Dico ꝙ ibi accepit Boe. trinitatem q̄ztum ad illud qd̄ pͥncipaliter est designatio trinitatis ꝙ est tres psone volens dicere ꝙ p ꝓprietatem rlas distingūtur inter se. Ad 2ͫ

¶ Ad 3ͫ cum dr ꝙ de sig̃to trinitatis esset essentialis vnitas eēntia posset dici trina ꝛc. dico ꝙ non seq̄tur: q̄zuis. n. trinitas ꝛ trinus idem significent: tamen sub modo alio ꝛ alio. Et ideo q̄zuis ista cōcederetur eēntia est trinitas ꝛ eēntia est tres psone: tamē ista non debent ꝯcedi essentia est trina: qꝛ. n. significat vt in ꝯtentione ad illud de quo dr si diceret essentia est trina videtur sig̃re distōneʒ diue eēnᶜ i tres eēntias. Qō. II. Ad 3ͫ Trinitas trinꝰ dñt i modo sig̃ndi.

Qō. II. Secundo querenduʒ hic eēt vtꝝ essentialis vnitas que claudit in significato trinitatis sit vnitas sūma nisi qꝛ hec questio virtualiter supius determinata est. s. Di. 8. in illa qōne in qua ꝓbatuʒ est in deo esse sūmaʒ simplitatē ex. h enim sequitur in deo esse summaʒ vnitatem.

Consequenter ꝙ 3ͦ. loco fuit ꝓpositum. s. vtruʒ illa vnitas ꝛ simplicitas sunt in dō plura attributa: ꝛ videtur ꝙ nō qꝛ intellectus viatoris pōt apphēdere vnum attributū non apprehendēdo aliud. Uñ potest apprehendere sapientiā in deo nō intuendo est potentiā vel iusticiaʒ. Sed intellectꝰ noster nō pōt deū intelligere simplicē nisi intelligendo ipsum vnuʒ: ergo vnitas ꝛ simplicitas non sunt plura attributa. Ar pͥmo.

Scdo. ¶ Item eēntia nō est attributuʒ: sed illud cui attributa attribuūtur. Sed vnitas nihil aliud positiuum dicit. q̄ʒ eēntia ergo nō est magis attributū q̄ʒ essentia: ꝛ si nō est attributuʒ nō est aliud attributū a simplicitate.

Tertio. ¶ Item ratio vniꝰ attributi nō est de rōne alterius: sʒ de rōne simplicitatis est ratio vnitatis: qꝛ simplex est ens indiuisum non ꝯpositum ex alijs: neqʒ ꝯpōibile alij. Ens autem indiuisum est ratio vniꝰ: ergo vnitas ꝛ simplicitas plura atributa non sunt.

In oppͫ Contra aliqd dr vnum qd̄ non est simplex: ergo alia ē rō simplitatis ꝛ vnitatis: sʒ talia sunt plra attributa: g̃ vnitas ꝛ simplitas sūt plra attributa in dō.

Rñº. Simplicitas ꝛ vnitas sunt plra attributa ſm rōnē. Respōdeo extendēdo nomē attributi ad oēs pfectiones: ꝛ ꝓpetates diue essentie q̄ de ea vere ꝛ ꝓprie pͥdicātur ita vt dicantur attributa sub rōne qua intellectus dicit eas esse in diua eēntia ſm quē modum dicimus ꝙ q dicit aliquā rem simplicē vl' vnaʒ attribuit ei simplicitatēʒ vel vnitatēʒ: dico ꝙ simplicitas ꝛ vnitas in deo sunt plura attributa loq̄ndo de pluralitate ſm rōnem qd̄ videt ex h: qꝛ ea que excludūtur p ista. s. compositio ꝛ diuo alterius ꝛ alterꝰ rōnis sunt qꝛ diuino est quasi opposita cōpositioni. ¶ Cum g̃ rō vniꝰ sit p negationem disionis: ꝛ simplicis p negatiōem cōpōnis: seq̄tur ꝙ simplicitas ꝛ vnitas in deo plura sunt ſm rōnem. Unde alium ꝯceptuʒ facit noster intellectꝰ de diuina simplicitate: aliunde diua vnitate. ¶ Preterea simplicitas cum diuina essentia noīat aliqd positiuū qd̄ tñ non differt a diua essentia ſm rem: sed tantū ſm rōnem. Sʒ diua vnitas non dicit cum diua eēntia: aliquā reʒ positiuā ſm quorūdā opioneʒ: que supra exposita: est qꝛ nō dicit cum diuina eēntia nisi negatiōeʒ disionis: ergo ſm hanc opionem planū est ꝙ vnitas diua ſm rōneʒ differt a diuina simplicitate. Negatio vero hūdicit differre ſm rōneʒ

vel coopatur ad differentiaȝ ſm rōnem:qꝛ aliquo modo negationes poſſunt dici res rōnis inqꝫtuȝ ſunt appꝛehēſibiles ab intellectu per oppoſitaȝ poſitionem.

Ad pᵐ. **Ad primū** in oppᵐ cum dr ꝙ intellectus noſter non pōt deuȝ itelligere ſimpliceȝ niſi intelligendo ipm vnum ꝛc. dico ꝙ ꝗuis in deo idē ſunt realiter ſimplicitas ꝛ vnitas:tñ itellectus noſter pōt intelligere deum ſub vna rōne non intelligēdo ipſum ſub alia. Cogitare eniȝ poſſumus negatiōem compōnis non cogitando negatiōeȝ diuiſionis. ¶ Ad 2ᵐ cum dr ꝙ eētia non eſt attributū:dico ꝙ verꝫ eſt:ſed ex hoc nonſequitur ꝙ vnitas non ſit attributū:qꝛ qḋ nominat eſſe abſolute nominat vnitas ſub rōne idiuiſiōis. ¶ Ad 3ᵐ cū dr ꝙ de rōne ſimplicitatis eſt:ratio vnitatis ꝛc. dico ꝙ non eſt verꝫ qꝛ rō ſimplicitatis eſt eſſe nō compoſitū ex alijs: nec compoſibile alij. Ad h autēȝ ſeqtur ꝙ ſit ens indiuiſum:ſed ex h non ſeqtur ꝙ eſſe indiuiſuȝ ſit de rōne ſimplicis. Aliqd.n.ſequitur ad aliud quod nō eſt de ratione illius ad quod ſequitur ſicut ad eſſe hominē ſequitur eſſe riſibile:ꝛ tñ rō riſibilitatis non eſt de rōne humanitatis.

Ad 2ᵐ

Ad 3ᵐ.

Circa litteraȝ:(ſingularitateȝ excludimus): nō ſingularitatē eētie ſed pſone.(Nō diuerſitas).ſ.in eſſentia.(Non diuiſio).ſ.in virtute.(Uel ſepatio).ſ. in opatione.(Trinitas:trium vnitas)ſic expōit ꝗtū ad ethymologiaȝ qꝛ ꝗtum ad illḋ quod ſignificat nomē ſic debet exponi:trinitas idest tres perſone vnius eſſentie.

Di.XXV ¶ Quid ſignificatur cum dicitur pluraliter tres pſone vel due perſone. Di.XXV.

Preterea conſiderandum eſt cum hoc nomē pſona:vt pdictum eſt ſm ſbam dicatur:que ſit intelligentia dicti:cum pluraliter pꝛofertur tres pſone:vel due pſone:ꝛ cuȝ dr. Alia eſt pſona prīs:alia ē pſona filij:alia ē pſona ſpūſſancti Si.n.in his locutōibus pſone vocabulum eēntie intelligentiā facit:plures eēntias ꝯfiteri videmur:ꝛ ita plures deos. Si vero eētie ſignificatiōem ibi non tenet:alia eſt huius nominis rō cum dr. Pater eſt pſona:vel filius eſt pſona ꝛ alia cum dr. Pater ꝛ filius ꝛ ſpūſſanctus ſūt tres perſone ꝛ cum dicitur. Alia eſt pſona patris:alia filij:ꝛ huiuſmodi.

¶ Q. videtur ſm eētiam dici:alia eſt pſona prīs alia filij:ſiue tres pſone:vt cuȝ dicitur pater eſt perſona:filius eſt perſona.

Auguſti. **Perſona** enim vt ſupꝛa ait Aug. ad ſe dr:ꝛ idem eſt deo eē pſonam qḋ eē:ſicut idem eſt ei eē quod deum eſſe. Uñ manifeſte colligitur:ꝙ eētiam diuinam pdicamus dicentes. Pater eſt pſona:filius eſt pſona:ſpūſſanctus eſt pſona.i.eētia diuina:ꝛ oīo vnum ꝛ idem ſignificatur noīe pſone.i.diuina eētia cum dr:pr̄ eſt pſona:ꝛ filius eſt pſona qḋ ſignificatur noīe dei:cum dr:pater eſt deus: filius eſt ds. Ita ēt idem ſignificatur cuȝ dicit. Deus eſt deus:ꝛ ds eſt pſona. Utroqꝫ.n.noīe eētia diuina intelligitur:qꝛ vtrunqꝫ ſm ſbam dr. Cum vo dicitur pr̄ ꝛ fili9 ꝛ ſpūſſanctus ſunt tres pſone:qd noīe pſone ſignificamus:añ eētiam: Hoc.n.videtur ſi ſupꝛa poſita vba Aug. diligēter ſcrutemur. Supꝛa.n.dixit ꝙ iō tres pſonas dicimus:qꝛ id qḋ pſona eſt:cōe eſt tribus. Et item qꝛ pr̄ eſt pſona ꝛ filius eſt pſona: ꝛ ſpūſſanctus eſt pſona:ideo tres pſone dicunt. Uidetur ergo eādeȝ tenere ſignificatiōem hoc nomen pſona cum dr tres pſone:quaȝ hȝ cum dicitur. Pater eſt pſona:filius eſt pſona: ſpūſſanctus eſt pſona:qꝛ vt oñdit Aug. hoc dicitur i.tres pſone pp illud:qꝛ id quod pſona eſt:cōe eſt eis. Id ergo quod cōmune ē eis ideſt patri ꝛ filio ꝛ ſpirituiſancto: videtur ſignificari noīe perſone:cum dicitur tres perſone.

Q. noīe p id ſigt cū dr pr̄ ē p qḋ ſigt noīe di cū dr pr̄ ē ds.

¶ Aliter ēt videtur poſſe oſtendi:ꝙ ſm eſſentiaȝ dicatur:etiam cum pluraliter pꝛofertur.

Auguſti. **Aliter** etiam videt poſſe oñdi:ꝙ ibi noīe pſone ſignificetur eētia cum dr tres pſone. Ut.n.ſupꝛa dixit Aug. Ea neceſſitate dicimus tres pſonas vt rñderemus ꝗrentibus:qd tres vel qd tria. Cum ergo queritur qd tres vel quid tria:ꝯuenienter rñdetur cum dr tres pſone. At cum ꝗritur qd tres vel quid tria:p qd de eētia ꝗritur. Non.n.īuenitur qd illi tres ſint niſi eētia. Si ergo qōni recte reſpondemus:opꝫ vt oñdendo eētiam ſignificemus:aliogn non oñdimus qd tres ſint. Si vo rñdentes eētiam ſignificamus:ipam eētiaȝ. pſone noīe intelligimus:cum dr tres perſone.

¶ Opinio quoꝝdam q putant eētiam ſignificari:noīe pſone:cūm dicimus tres perſonas.

Auguſti. **Quibuſdam** videtur ꝙ noīe pſone ſignificet eētia: cum dr tres pſone. Propterea qꝛ Augu. dicit ideo dici tres pſonas:qꝛ cōe eſt eis id qḋ eſt perſona:vt ſit talis intelligentia. Pater ꝛ filius ꝛ ſpūſſanctus ſunt tres pſone.i.ſunt tres id habētes cōe quod eſt pſona.i.tres ſunt quoꝝ qſqꝫ ē pſona.i.eſſentia. Sed qūo iuxta hanc intelligētiam dicetur:alia eſt pſona prīs:alia filij: Et h° ēt ita volunt intelligere.ſ.alius eſt pr̄:ꝛ alius ē filius:id tñ cōe hñtes qḋ eſt pſona. Et hoc cōfirmant auctoritate Aug.q in.vij.li.de tri.ait Tres pſonas eiuſdem eētie:vl tres perſonas vnam eētiam dicimus. Tres añt pſonas ex eadem eētia non dicimus: quaſi aliud ibi ſit qḋ eētia eſt:aliud qḋ pſona eſt. Hac auctoritate ꝛ pmiſſis conantur aſſerere in pꝛedictis locutiōibus nomen pſone eētiam ſignificare.

Auguſti. Sed qd rñdebunt ad id qḋ ipſe Aug. in li. de fide ad Petrum dicit.ſ.ꝙ alius ē pr̄ in pſona ſiue pſonaliter:alius pſonaliter fili9:alius pſonaliter ſpūſſanct9. Qūo.n.alius pſonaliter pr̄ alius pſonaliter filius:alius pſonaliter ſpūſſanctus:ſi in eſſe pſonam oīo ꝯueniſit.i.ſi perſona eētie tm̄ intelligentiam facit. Ideo nobis videtur aliter hoc poſſe dici congruentius iuxta catholicoꝝ

catholicorum doctorum auctoritates.

¶ Q͞ hoc nomē persona tripliciter in trinitate accipitur: et hec est vtilis et catholica doctrina de persona et personis.

Sciendum est igitur q̄ hoc nomē psona multiplicem intelligentiā facit: non vnam tm̄. Et vt Hylari⁹ ait in li. iiij. de tri. Intelligentia dictoꝝ ex causis est assumēda dicendi: q: non sermoni res: s; rei sermo subiectus est. Discernētes ergo dicēdi cās huius nominis. s. psona: significationem distinguimus dicentes: q̄ hoc nomen. s. psona ꝑ̄pe ƀm sbam dicitur: et eēntiaȝ significat: sicut supra ostēdit Aug. cum dicit. Deus est persona pr̄ est psona. Quadaȝ tn̄ necessitate vt supra dixit Aug. translatum ē hoc nomē: vt pluralr̄ diceretur tres psone cum q̄reretur: qd tres vl̄ qd tria vbi non significat eēntiam. i. naturam diuinam q̄ cōis est tribus psonis: sed subsistētias vl̄ hypostases ƀm grecos. Greci qppe: vt supra dixit Aug. aliter accipiunt sbam. i. hypostasim aliter nos. Nos. n. sbam dicimus eēntiaȝ siue naturam. Personas aūt dicim⁹ sicut illi dicūt sbas. i. hypostases. Si ergo nos ita accipimus psonas: vt illi accipiūt sbas vel hypostases. At illi aliter accipiūt hypostases q̄ nos sbam: aliter ergo nos accipimus psonas q̄ sbam. Cum ergo dicim⁹ tres psonas: nō ibi psone noīe eēntiaȝ significamus. Quid g⁹ dicimus? Dicim⁹ q: tres psone sunt. i. tres sbsistentie. s. tres entes: pro quo greci dicunt tres hypostases.

¶ Ostēdit vba Augustini ꝯuenire huic sententie.

Et hic sensus adiuuatur ex v̄bis Augustini ꝑmissis si interius intelligantur. Quia. n. pr̄ est psona. i. eēntia: et filius ē psona: et spūssanctus ē psona. Ideo dicunt̄ tres psone. i. tres sbsistentie tres entes. Non. n. pñt dici tres sbsistētie vl̄ entes: nisi singulꝰ eoꝝ eēt psona. i. eēntia. Quia ergo eis cōe est id qd est psona. i. eēntia: ideo recte dicitur tres psone. i. subsistentie vel subsistētes: vt sicut eēntia: q̄ eis est cōis: vere ac ꝑ̄pe est: ita illi tres vere ac ꝑ̄pe subsistentie vel entes intelligant̄. Ideoq; Augu. cās dictoruȝ discernēs: dicit tres psonas eē vnam eēntiam vel eiusdem eēntie: non ex eadē eēntia: nec aliud intelligat̄ ibi esse psona: aliud eēntia. Tres. n. psone. i. subsistētie vna sūt eēntia et vnius eēntie. Non aūt sunt vna psona vel vni⁹ psone: l; psona ƀm sbam dicat̄ aliqñ. Naȝ si hoc diceretur: confusio fieret in personis.

¶ Obiectioni illorum hic respondet qua nitunt̄ probare personas ƀm eēntiam accipi: q: respōdemus querentibus qd tres vel quid tria.

Ad hoc aūt quod illi dicunt cum queritur qd tres vel quid tria: d̄ eēntia q̄ritur: qa non inuenitur qd illi tres sint nisi eēntia: p hoc volētes nos inducere: vt noīe personē eēntiam intelligam⁹ cum rn̄demus tres personas: ita dicimus. Indubitabilr̄ veruȝ est: q: nō inuenitur vnum aliqd qd illi tres sint nisi eēntia. Unum. n. sunt illi tres. i. eēntia diuia. Unde veritas ait. Ego et pater vnum sumus. Uerūtamen cum q̄ritur quid tres vel qd tria: non de eēntia q̄ritur: nec ibi qd ad eēntiam refertur. Sed cum fides catholica tres eē ꝓfiteretur sicut Joannes in epistola canonica ait. Tres sunt q testimoniū perhibēt in celo: q̄rebatur qd illi tres eēnt. i. an eēnt tres res: et q̄ tres res: et quo noīe ille tres res significarētur: et ideo loquēdi necessitate iuentū est hoc nomē psona ad rn̄dendum et dictum est tres persone.

¶ Quid tres res: et quid vna res hic dicitur.

Non autem te moueat q̄ dixim⁹ tres res. Non enim hoc dicentes diuersaꝝ rerum numeꝝ ponim⁹ in trinitate: sed ita tres res dicim⁹ vt easdem eē vnā quādam sūmam rem ꝯfiteamur. Un̄ Augu. in ꝑmo li. de doc. xp̄iana sic ait. Res qbus fruēduȝ est nos beatos facit. Res ergo qbus fruēdum est: sunt pr̄ et filius et spūssanctus. Eadēq; trinitas vna q̄dam sūma res ē: cōisq; fruētibus ea: si tn̄ res et non rerum oīum cā sit. Nō n. facile pōt iueniri nomē qd tante excellentie ꝯueniat: nisi q̄ melius dr̄ trinitas hec vnus d̄s. Sicut ergo tres res dr̄: et he sunt vna res ita: tres substantie dicūtur: et he sunt vna essentia. Ecce ostensum est que sit intelligentia huius nōis persona: cum dicimus tres personas.

¶ Ex quo sensu dicatur: alia est persona patris alia filij: alia spūssancti.

Nunc inspiciamus vtrū ƀm eādem rōneȝ et cām dicatur: alia est persona pr̄is alia filij: alia spūssancti. Qd vtiq; sane intelligi pōt: vt sit sensus talis. Alia est subsistentia vel hypostasis pr̄is: alia subsistentia filij: alia subsistentia spiritussancti. Et alia sbsistentia pater: alia filius: alia spūssanctus.

¶ Quomodo hec intelligantur: alius in persona pater: alius filius: alius spūssanctus.

Deinde queritur vtrum ƀm eandem rōnem accipiatur cū dicitur. Alius est pr̄ in persona: alius in persona filius alius in persona spūssanctus: siue alius psonaliter pater: alius personaliter filius: alius personaliter spūssanctus. Ad hoc dicim⁹: q: et si posset eodēmodo accipi: ꝯgruentius tn̄ ex rōne dicti alia variatur intelligētia: vt hic psone noīe ꝓ̄pⁱetas persone intelligatur: vt sit sensus talis. Alius est in persona vel personaliter pater. i. ꝓprietate sua pater alius est q̄ filius: et fili⁹ ꝓprietate sua. alı⁹ q̄ pater. Psonali. n. ꝓprietate distinguitur hypostasis pr̄is ab hypostasi filij: et

Hyla.

Augusti. Quid significet cuȝ dicit̄ tres pso//ne tres sbtie: vel tres entes non tres essentie.

Augusti.

Augusti.

Q; alr̄ ƀ accipit̄ psona q̄ supra: hic ꝓprietate accipit̄.

hypostasis filii filiali ꝓprietate discernit̃ apte: & spūssctūs ab vtroq; ꝓcessibili ꝓprietate distiguit̃. ¶ Q; ſm hunc modum etiam in predictis locutionibus potest accipi.

Hoc etiam modo sane potest accipi persona in pmissis locutionib⁹ cum dr. Alia est persona pr̃is: alia filij. i. alia est ꝓprietas qua pater est pr̃: alia qua filius est filius: alia qua spūssanctus est spūssanctus. Ita ēt nomine persone qdam ꝓprietates intelligere volunt cū dicūtur tres persone: sed melius est vt subsistentias vel hypostases intelligamus cū dicimus tres personas. Ex pdictis colligit̃ q; nomen persone in trinitate triplicē tenet rōnem. Et. n. vbi facit intelligētiam eēntie: & est vbi facit intelligētiam hypostasis: & est vbi facit intelligētiam proprietatis.

Sūmā dictorum colligit.

¶ Auctoritatibus sanctoꝝ ośdit quod dixit.

Quod autem ſm substātiam dicatur & eēntiā aliqñ significet: supra ex dictis Aug. apte ośdimus. Q; vo ꝓ hypostasi at ꝓprietate accipiatur: ex auctoritatib⁹ sanctoꝝ ośdi oꝫ: ne cōiecturis nostris aliqd ausi dicere videamur. De hoc Hiero. in expositione fidei catholice ad Alippiū & Aug. epos ita ait. Nō est prorsus aliqs in trinitate gradus nihilq; qd inferius superiusue dici possit: sed tota diuinitas sui pfectione equalis est vt exceptis vocabulis q̄ ꝓprietatē indicāt psonarū: qcqd d vna psona dr: de tribus possit dignissime intelligi: atq; vt ꝯfutantes arrium vnam eādēq; trinitatis dicimus eē eēntiam vel sbam: & deum vnū in tribus psonis fatemur. Ita ēt ipietatem sabellij declinātes tres psonas expssas sub ꝓprietate distinguimus: non ipm sibi pr̃em: ipm sibi filium: ipm sibi spm̄sanctū esse dicētes: sed aliā pr̃is: aliam filij: aliā spūssancti: esse psonaꝫ. Nō n. noia tm̄modo: sed ēt noium ꝓprietatis. i. psonas: vt greci exprimūt hypostases. i. sbsistētias ꝯfitemur. Nec pr̃ filij vl' spūssancti psonā aliqñ excludit: nec filius vel spūssanctus pr̃is nomen psonāq; recipit: sed pr̃ semper pr̃: & filius semp filius: & spūssanctus semper spūssanctus. Itaq; sba vnum sūt: sed psonis ac noībus distinguūtur. Ecce hic apte dicit Hiero. ꝓprietates esse psonas: & psonas eē sbsistētias. Vñ manifestū fit qd dixim⁹. s. psone noīe significari & hypostasim & ꝓprietatem. Joan. ēt Dama. psonas dicit esse hypostases & eas dicit entes: ita ingens. In deitate vnam naturam confitemur & tres hypostases ſm veritatem entes. i. personas.

Hiero.

Augusti.

Jo. Da.

di. XXV

Preterea ꝯsiderandū est &c. Supra determinauit magister de noībus diuinis in spēciali. s. de noie psone: substantie. & eēntie & de noībus numerabilib⁹. In hac pte determīat de nomine psone vt expssius declaret illius uō is significatiōeꝫ. Et pmo agit de sigtione eius qñ adiungit terminis numeralibus. ¶ Scdo qñ adiungitur relatiuis diuersitatis ibi. Nunc inspiciam⁹ &c. Pria in q̃tuor. Primo mouet qōnem. ¶ Scdo opponit ad vnam ptem: ibi preterea enim. ¶ Tertio remouet circa hoc quorūdam posiciōem ibi. Quibusdā videtur. ¶ Quarto subdit suā solutiōem ibi. Sciendū igitur. Et ista in tres. Q: primo soluit pncipalē qōnem. Scdo ꝯrīaꝫ obiectionē ibi. Ad h aūt q; illi dicūt. Tertio remouet incidentē ex verbis suis dubitatiōem ibi. Non aūt te moueat: tunc seqtur illa ps in qua agit de sigtione psona qñ adiungit relatiuis diuersitatis: que ibi incipit. Nūc inspiciam⁹: & diuidit̃ in ptes duas: q: pmo facit qd dictū est. Secūdo distinguit triplicem acceptiōem nominis psona ibi Q; aūt ſm sbam &c.

Circa hāc di. q̃rūtur duo. P° de psone qddi tate. 2° de psone cōitate. Circa p^m querūt̃ tria. Prio vtr̄ noīe psone significet hypostasim. Scdo vtrū diuina psona possit a nobis diffiniri. Tertio vtrū psona creata sit diffinibilis. Q.ō. I.

Q.ō. I.

Ar p°.

Primo ośdo q; nomen psone non significet hypostasim: sed eēntiam: q: rūdetur ad qōnem factam p q̄d. ¶ Item psona significat qd cōe trib⁹. ſꝫ nō est cōe trib⁹ nisi substātia: ergo psona non sigt nisi sbam. ¶ Item Augu. 7. de trini. c. 6. Ad se dr psona: non ad filium vl' spiritumsanctū: sicut ad se dicitur deus & magnus & bonus: sed magnitudo & bonitas in deo nunq̃ significāt hypostasin: ergo nec psonā.

Scdo.

Tertio.

Contra Dama. lib. 3. c. 5. In diuinitate vnā naturaꝫ ꝯfitemur: & tres hypostases ſm veritatem entis. i. psonas. ¶ Iteꝫ magister in littera nomen psone in trinitate triplicē tenet rōnem. Est eniꝫ vbi facit eēntie intelligentiā: & est vbi fuit intelligentiā hyposta. & est vbi fuit intelligentiam proprietatis.

In opp^m

Rñdeo q; nomen psone sigt & essentiaꝫ & hypostasiꝫ sed antiq̄t⁹ paruꝫ erat in vsu in illo sensu in quo sigt hypostasim: sed mō non est in vsu quo ad sensuꝫ quo significat eēntiam: sed tm̄ quo ad sensuꝫ quo sigt hypostasim distinctaꝫ ꝓprietate ad dignitateꝫ ptinenteꝫ. Et negandū est: modo pr̃em & filium & spm̄sanctū esse vnaꝫ psonam: & ꝯcedendum est simplex ipsos esse tres psonas.

Rñ°. Nomē psone sigt hyposta ſm & eēntiaꝫ lꝫ diuersimōe

Ad pmum in opp^m cum dicitur q; cum querit̃ qd est pater &c. dico q; ad qōneꝫ factam p qd non tm̄modo rñdetur essentia que se hꝫ quasi ad similitudineꝫ sbe scde: sed etiam hypostasis que se habet quasi ad similitudineꝫ sbe prime ꝯsuis ad questiōem factam p qd ꝯuenienti⁹ rñdeatur essentia. Et ad qōnem factam p qs ꝯuenientius rñdeatur hypostasis: q: ex vsu qs determinat̃ ad hypostasiꝫ: & qd ad essentiā. ¶ Ad 2^m cum dr q; nihil est cōe trib⁹ nisi sba &c. dico q; verū est loquendo de cōmunitate eiusdē rei in numero: & psona eadem in numero nō est cōis trib us. ¶ Ad 3^m cuꝫ dicitur q; ad se dicitur psona &c. dico q; loqtur p illo tpore quo nomen persone non erat in vsu nisi q̃tum ad illum sensum in quo significat essentiam. Q.ō. II.

Ad p^m.

Ad 2^m.

Ad 3^m.

Secundo queritur vtr̄ dīna psona possit a nobis diffiniri & videt̃ q; sic q: suppositū genus est ad diuinā psonam: q: pdicatur in qd de diuinis psonis: & de psonis creatis que in specie nō ꝯueniunt: q: si de psona creata siue increata queratur qd est ꝯuenienter rūdetur suppositūꝫ. Sed illud qd hꝫ genus pōt diffiniri: ergo dīna psona pōt diffiniri. ¶ Item illud qd hꝫ ptes differentes ſm rōnem tm̄ pōt diffiniri: q: ptes diffinitiōis ideꝫ significant ſm rationem aliam: & aliā q: q; significant genus p modū indeterminati: sigt dīam p modū determinantis: vnde gen⁹ & differentia sunt diffiniti ptes nō ſm rem: sed ſm rōneꝫ. Sed dīuina psona habet ptes differētes ſm rōneꝫ: hypostasis. n. & ꝓprietas distinguens que cadunt in intellectu psone ſm rōnem differre videtur: ergo videtur q; diuina psona

Q.ō. ij.

Ar p°.

Scdo.

na psona possit diffiniri. ¶ Ité diffi°est verbũ: vñ Aug. 9. de tri. c. 10. Diffinio qd est intépantia: ⁊ hec est vbuȝ eius apud me: sȝ nos possum° ɔcipe verbũ de dina psona cuȝ possum° aliquo modo intelligere eam vt supius ostẽsum est Di. 3. ergo possumus diffinire diuinam personam.

In opp^m **Cõtra** Auice. 5. Meta. c. 5. Diffõ fm h ꝙ cõsentiunt auctores artis cõposita est ex genere ⁊ dĩa: sȝ diuina psona nõ est in gñe nec est cõpo° cum sit de°: ergo dina psona diffiniri nõ põt. ¶ Iteȝ eodẽ lib. c. 7. id p qd aliqd diffinit hȝ esse in potẽtia: sȝ in diua psona nihil est in potẽtia cũ sit purus act°: ergo diffiniri nõ põt. ¶ Ité Auice. in. Metaphy. lib. 8. c. 2. dicit ꝙ primus q est altissimus ⁊ gloriosus non habet diffinitionem.

Rñ° Z^u. ar^{te}. 13. Dina psona ppria diffinitiõe diffiniri non põt. **Rñdeo** ꝙ dina psona pp̃e loqndo de diffõne a nobis diffiniri nõ põt: q: diffinire est rem dicẽdo finire: ⁊ iõ diffõ qũqȝ vocat terius a pho. 7. Meta. Tũc aũt res dõo finit: cũ dõo eius teri attigunt. Terios aũt dine psone dõo attingẽ nõ possum°: q: cũ sit infinita terios nõ hȝ: ⁊ iõ a nobis diffiniri non põt. Uñ illud qd dicit Boe. Q: psona est rõnalis nãe indidua sba: ⁊ illud qd dicit Ricar. in li. de tri. li. 4. c. 18. s. ꝙ psona est intellectualis nãe incõicabil' exñtia: ⁊ illud qd dicũt magri. s. ꝙ psona est hypostasis distincta ppetate ad dignitatẽ ptinẽte nõ hñt verã rõnẽ diffõnis respectu dine psone: hñt tñ aliqualẽ siĩtudinẽ cuȝ diffõne: q: hypostasis: quaȝ vocat Ricar. exñtiã: ⁊ Boe. sbaȝ eo ꝙ se hȝ ad siĩtudineȝ sbe pme: hȝ aliqualẽ siĩtudinẽ cũ gñe: q: figt reȝ distiguibilẽ p quã opȝ ppetatẽ: sicut gen° ipoꝛtat aliqd deteriabile p hanc dĩaȝ vl' p illã: ⁊ ppetas ptinẽs ad dignitatẽ hȝ aliqleȝ siĩtudinẽ cuȝ dĩa in h qd distiguit sicut facit dĩa. hec aũt duo in p° dina ideȝ sunt p oimodã simplicitatẽ. Siĩr illa vba q põit Boe. s. rõnalis nãe ididuã deteriant sbaȝ: p h. n. ꝙ dĩ indidua deteriat ad sbaȝ q se hȝ ad siĩtudinẽ sbe pme: q sba ẽ hypostasis: accepit. n. ididuũ p icõicabili: vñ vbi Boe. põit ididuũ Ricar. põit icõicabile. Per h aũt qd dicitur rõnalis nature scpatur ab hypostasi que non est rõnalis nature cui ratio persone non conuenit.

Ad p^m. Z^u. ar^{te}. 9 **Ad** p^m in opp^m dicẽdũ ꝙ maioꝛ ẽ fla: ⁊ ei° pbõ pcedit ab insufficiẽti: genus. n. sumit a rõne potentie fm phm. 8. Meta. Nulla aũtẽ potẽtas est in dino supposito. Preterea suppositũ nõ dicit aliquã cõitatẽ realẽ respectu oium psonaȝ de qb° dĩ. ¶ Ad 2^m cuȝ dĩ ꝙ dina psona hȝ ptes dientes fm rõneȝ ⁊c. dico ꝙ nomẽ ptis nõ dȝ recipi in dinis: q: ipoꝛtat ipfectionẽ: tñ cõcedo ꝙ hypostasis: ⁊ ppetas distiguẽs dint fm rõneȝ. Sȝ talis dĩa nõ sufficit ad h ꝙ res a nobis possit diffiniri. Opȝ. n. ꝙ res diffinita a nobis hẽat terios. s. teriuȝ põlitatis a q° sumat rõ gñis: ⁊ terium actualitat; a quo sumat rõ dĩe: eo ꝙ gen° in eẽ rõnis assimilatur nature potentiali in esse reali: ⁊ differẽtia formẽ: q: sicut forma determinat mãȝ: sic differentia genus. Preterea si sola rõne differret differẽtia a genere sicut species differt a genere: genus pdicaret de differẽtia non tñ sicut cõicatas de suo cõicato fm quẽ modũ pdicatur de ea fm Auice. v. Metaphi. c. vj. sed etiaȝ p se qd negat phs vj. topi. vnde nõ videtur significare nisi illud qd actuale est in diffinito. Uñ Auice. j. Meta. c. vij. Rationale non acqrit animali intentioneȝ animalitatis sed acqrit ei esse in effectu. Uel si significat totam essentiam: diffinit vt multi dicunt: q̃uis sumatur a rõne forme: significat tamen illud cum relatione vel in relatione ad illud a quo distinguit: q: dĩ illud sub rõne actualitatis p respectum ad genus qd dicit illud indeterminate ⁊ sub rõne potẽtialitatis ratio cuius phibet p dio generis de ea: que pdicta differentia maioꝛ est q̃ illa que est fm rõnem tñ. Intentio. n. generis nõ est de rõne intentionis dĩe: sicut est de ratione speciei ratio generis. ¶ Ad 3^m cum dĩ ꝙ diffinitio est verbuȝ ⁊c. dico ꝙ veȝ est: sed non omne verbũ est diffinitio: sed tñmõ illud verbum quo distincte attingunt teri rei dicte: tale aũt verbum formare non possum° nisi de re hñte termios: ita ꝙ ab vno possumus accipe rõnem generis: ⁊ ab alio rõnem differentie: q̃uis autem diuina persona a nobis diffiniri non possit: tamen ab intellectu diuino diffinitur: nõ illa diffinitiõe: de qua loqtur phus. s. que ex genere ⁊ differentia que nõ cõpetit nisi rei finite: sed accipiendo diffinitiõnẽ pro verbo perfecte ⁊ distincte exprimente rem siue terminos hẽat siue non. Sic enim loquẽdo de diffinitione dicitur de verbo suo diffinit dinam personam ⁊ omnem rem: quia verbo suo perfecte ⁊ distincte dicit dinam personam: ⁊ omnem rem aliam.

Indiffinitiõe oȝ ꝙ sit gen° ⁊ dĩa.

Capi. 8.

Ad 3^m.

Nomẽ ptis nõ põt i dis dĩc. n. ipfectiõem.

Questio tertia.

Q. iij. Ar pmo. **Tertio** queritur vtrũ psona creata sit diffinibilis: ⁊ videt ꝙ non sic. Boe. li. de duab° naturis: ⁊ vna psona. xpi. c. 2. dicit ꝙ diffinitio psone hec est. Persona est nature rationalis indiuidua sba. ¶ Item species est diffinibilis: sed creata persona est species. Aliqs enim homo est creata psona ⁊ est species cum pdicetur in qd de plurib° differentib° numero: ⁊ cum sit ɔuersa istius ppositiõis vere aliqua spẽs est homo. ergo creata psona est diffinibilis. ¶ Item diffinitio est oratio indicans qditatẽ rei: sed creata psona habet suam ppriam qditateȝ: ergo ppria diffõne est diffinibilis. ¶ Item psona creata addit dĩam sbalem sup speciem: aliter eniȝ Petrus non differret sbaliter a Joãne: ergo sicut species põt diffiniri cõmuni diffõne omnibus indiduis ꝙ addit dĩam sbaleȝ super genus: ita videtur ꝙ quelȝ psona creata ppria diffinitione sit diffinibilis: cũ quelibet addat sup speciem dĩam eẽntialem sibi ppriaȝ.

Scdo. Tertio. Quarto. 6° topi. c. 4. ⁊ circa

In opp^m Z^u. ar^{te}. 15. 34. 43. Z^u. ar^{te}. 2°. Z^u. ar^{te}. 35. **Contra** per diffõneȝ habetur scientia de diffinito: vnde dicit phs vij. Metaphi. ꝙ diffinitio est scientifica: sed vt ipse dicit. 3. Metaphi. ⁊. 7. de singularibus est scia: ergo cũ qlibet psona sit qd singlare nulla creata psona diffinibil' ẽ. ¶ Iteȝ Aui. 5. Meta. sue. c. 5. dic ꝙ singlare nõ hȝ diffõnẽ vllo°. Sȝ qlȝ psõa est' qd singlare: g idẽ vt pus. Itẽ Boe. li. dionũ dicit ꝙ ididua specificis differentijs carens a diffinitione seclusa sunt.

Rñ° Singulare nullo modo captuȝ pro prie diffinitur. **Rñdeo** ꝙ de p° creata dupli'r possum° loq aut mõ in deteriato ⁊ nõ sigto fm quẽ modũ dicimus ꝙ singlare vagũ rõnal' seu itellectualis nãe ẽ psona vt aliqs hõ: vl' aliqs angl's: aut mõ dteriato ⁊ sigto fȝ quẽ modum dicimus ꝙ hic homo: vel hic angelus significatus est hec psona significata. ¶ Primo mõ psona creata diffinibilis est q: diffinitio spẽi ɔuertibilis est cum illa: tamẽ q: diffinitio speciei abstrahitur ab omni vnitate vniuersali siue significata: siue nõ sigta: a qua nõ abstrahit psona sicut nec singulare vagũ: ⁊ si diffõni speciei supaddas hoc pnomẽ aliqd dicẽdo aliqs hõ est aliqd aial rõnale moꝛtale iaȝ pp̃e loqndo nõ est diffõ: q: aliqd aial nõ est gen°: sicut nec aliqs hõ est spẽs: ideo non ita pp̃e ɔuenit diffõ psone sicut spẽi. ¶ Si aũt loqmur de psona mõ scdo adhuc dicunt quidam ꝙ ex pte sua est diffinibilis diffinitione naturali: q̃uis a nobis diffiniri non possit eo ꝙ differentie substantiales quas addunt significate persone super specieȝ nobis ignote sunt. ¶ Alijs autem cõmuni° videtur dicenduȝ ꝙ psona sigta vt hic hõ sigtus. s. Petrus vel Joãnes diffinibilis nõ est: loquendo de diffõne eo mõ quo de illa loqtur phs. 7. Meta. vbi pbat nulluȝ singlare diffiniri posse. Diffinitio. n. est oõ ɔposita ex genere ⁊ dĩa distincta: ⁊ plene indicãs qd est diffinitũ aggñans de illo sciam: ⁊ cum diffinito ɔuertibilis tam in re q̃ in apprehensione nihil ampli° cõtinens q̃ id qd suscepit est explicandũ. aliter viciosa est fm Aug. li. de q̃titate aie non multũ vltra medium. Talis aũtẽ oõ nulli singulare sigto nec corruptibili nec incorruptibili ɔuẽit etiã qd solũ est in sua spẽ fȝ doctrinã phi. 7. Meta. Quãuis. n. diffi° solis sit ɔuertibil' in re cum h sole nõ tñ in apprehẽsione. Imagiari. n. pñt pleo soles ⁊ simplici apphẽ

Z^u. ar^{te}. 33. 35. 42. 43.

sione intelligi:qꝛ fo͂ia solis q̄ꝫtum est ex pte sua multipli/ cabilis ē:qꝛ ꝺ sui rōne nō ē singularitas sua. ¶ Si aūt vl tra diffōnē solis supaddas aliqd ipaꝫ approp̄iās huic soli ꝯtinebit aliqd nō ptinens ad eēntiā diffiniti:cuꝫ ƀʒ istas singulare diāam eentialē nō addat vltra spēꝫ:q̄ꝫuis vnuꝫ singulare eēntialr̄ differat ab alio in eadē spē. Certum est eniꝫ q̄ nulla res q̄ est de eēntia Petri est de eēntia Joan nis. Petrus.n.ƀm se totum alius est a Joanne vt lib.2° ostendetur. Ubi etiam queretur vtrum Petrus essenti alem differentiam addat vltra speciem.

Ad p̄m. Ca.ꝺ sba Ad 2m Ad p̄m dicendū q̄ q̄ꝫuis hoc singulare figtum diffiniri non possit: tn̄ illud qd̄ ptinet ad cōem rōnem sin/ gulari diffiniri pōt:sic Boe. diffinit psonā ꝛ phs.j.lib.p̄ mentoꝝ sbam pmaꝫ. ¶ Ad 2m dicedū q̄ minoꝛ est falsa nec valet eius ꝓbō:qꝛ sicut patebit 2a qōne seq̄ntis articu li. Aliqs hō nō p̄tur de singularib9 eo mō q̄ spēs p̄tur de eis. Nec ista aliq̄ spēs est hō ꝯuertit in hanc:aliqs hō est spēs:qꝛ in pma hic termin9 hō figt nām humanā in ꝯcre tione vt abstractam ab oī numerali vnitate tam figta q̄ꝫ non figta. In ista aūt aliqs hō est spēs stat ꝑ supposito nō figta qd̄ includit vnitatē numeralē:q̄ꝫuis nō figtaꝫ:ꝛ ita mutat termini suppō. Dicit ergo q̄ ista aliq̄ spēs ē hō cō uertitur in hanc:hō est aliq̄ spēs ita vt q̄ iste termin9 hō supponat ꝑ nā humana ꝑ intellectū abstracta ab oī vni tate numerali tam figta q̄ꝫ nō figta. Termin9.n.pōt sup/ ponere ꝑ supposito vt ꝑ re figta:ꝛ ꝑ quecūq̄ ꝯueniat si/
Ad 3m. bi p̄tuꝫ ꝑpō est vā. ¶ Ad 3m cū dī q̄ diffinitio ē oīo indi cans qditatem rei dico q̄ veꝝ est:loq̄ndo de qditate cōi.
Ad 4m Quiditas aūt singular figti est ei ꝓpa. ¶ Ad 4m pʒ qd dōm ꝑ dicta in qōne. ¶ Arg9 ad ptem aliaꝫ ꝓcedunt de singulari significato. ¶ Secundū autem opinioneꝫ pri/ mam pōt rūderi ad argumentū in opp̄m ꝑ modū q̄ seq̄t.

Ad p̄m. Singula rib9 inco͂ ruptibili bus pos/ se esse sci/ entiam. Ad p̄m cum dī q̄ ƀm phm de singularib9 nō est scia pōt dici illud verbū nō debere intelligi de singulari in coꝛruptibili:qꝛ de illo possumus scire si ē:ꝛ qd est:ꝛ qꝛ est ꝛ pp qd est:nec etiā de singulari coꝛruptibili, nisi quo ad suū esse. De ipso.n.scire possum9 qd est in esse repn̄tato: ꝛ intellecto:ꝛ qd est realiter si est:q̄ꝫuis non possim9 scire q̄ ipm̄ sit:qꝛ cum abstrahit a sensu incertū est nobis vtꝝ sit vel non. Diff.° autē nō indicat diffinitū esse:ƀʒ indicat qd est diffinitū in esse intellecto vel in esse reali:si esse rea le hʒ. ¶ Auctes autēꝫ allegate ad hāc ptem intelligi de/ bent sic.s.q̄ singulare a nobis diffiniri non pōt:eo q̄ nos latent eēntialis diāe:quas sup suas spēs addunt:q̄ꝫuis si/ cut spēs sup gen9 addit diāā eēntialē plib9 singlarib9 cōeꝫ: ita singl'are addat sup spēꝫ diāam eēntialē sibi soli ꝓpam.

Consequēter q̄rit de psone cōitate ꝛ cir ca h̄ q̄runt tria. ¶ P̄° vtꝝ psona dicat qd cōe vniuoce psonis creatis ꝛ icrea tis. ¶ Secūdo dato q̄ nō vtꝝ dicat qd cōmune vniuocum personis increatis. ¶ Tertio vtrum ꝯueniē/ ter possimus dicere tres psonas ex eadē eēntia. Qō.I.

Qō.I. Ar p̄ Ca.de vniuocis Primo ondo q̄ psona dicit qd cōe vniuo/ cum psonis creatis ꝛ increatis:qꝛ ƀm phm lib.p̄mentoꝝ. Uniuoca sūt quoꝝ nomē est cōe:ꝛ ƀm illud nomē rō est eadē:sed nomē pso ne dī de psona creata ꝛ increata ƀm eandē rōneꝫ:sicut.n. pr̄ est psona:qꝛ est hypostasis intellectualis nāe distincta ꝓpetate ad dignitatē ptinēte:ita ꝑ eandē rōneꝫ angelus est psona:ḡ cum psona angeli sit psona creata:psona vni/
Scdo. uoce dī de psona creata ꝛ increata. ¶ Itē cōplementuꝫ psone ꝯsistit in cōicabilitate:icōicabilitatis vero rō est in negatione. ¶ Ideꝫ vero pōt de q̄ꝫtūcūq̄ distantib9 vni uoce ƀm negatōem p̄ri:ergo psona vniuoce dī de psonis
Tertio. creatis:ꝛ increatis. ¶ Item cū intellect9 intelligit ens in/ q̄ꝫtuꝫ ens abstrahit ab ente creato ꝛ increato:hoc aūt nō esset nisi ens diceret qd cōe creatoꝛi ꝛ creature:ergo a silr̄ psona pōt nomiare qd cōmune psone create: ꝛ increate.

Contra q̄ nō ꝯueniūt in aliquo gne:nō ꝯueniūt i ali/ q° qd̄ de ipsis p̄tur vniuoce. Sʒ ds ū ē i aliq° gne:ergo nihil de deo ꝛ creatura p̄tur vniuoce. ¶ Item de rōne psone ē distictio:ƀʒ alia est rō distinctōis diue pso ne:ꝛ psone create: qa diua psona distiguit ꝑ ꝓprietatem relatam:ꝛ psona creata per proprietatem absolutā: ergo non eis conuenit ƀm eandem rationem nomen persone. In opp̄m

Rn̄deo q̄ psona non dicit qd cōe vniuocum psonis creatis:ꝛ increatis:nec tū dī de illis pure eq uoce:sed analogice:qꝛ psona p̄ncipalr̄ ꝯuenit psonis icre atis:sed rō psonalitatis ꝯuenit psonis creatis ƀm q̄ hn̄t aliquā ƀitudinē ad psonas increatas. ideo enim Johs dī psona:qꝛ aliquā ƀitudinē hʒ cum psona diua:tūc.n. ana/ logice dī aliqd de aliq̄b9 qū dī de vno ꝛ p̄ncipalr̄:ꝛ hʒ se: de alijs aūt nō dī nisi inq̄ꝫtuꝫ hn̄t quādaꝫ ƀitudinē ad il/ lam rem: de q̄ dī p̄ncipalr̄ ꝛ hʒ se.v.g̃ra: qꝛ ens p̄ncipalr̄ ꝛ ƀm se ꝯuenit deo. Creaturis aūt nō ꝯuenit nisi inq̄ꝫtuꝫ imitant deū:ideo ens dī analogice de ꝺo ꝛ creatura. Silr̄ qꝛ ens creatū ꝓpe p̄ncipalr̄ ꝛ ƀm se ꝯuenit sbe:accn̄tib9 aūt nō ꝯuenit nisi inq̄ꝫtuꝫ hn̄t quādaꝫ ƀitudinē ad sbaꝫ qꝛ ƀm phʒ.7.Meta. accn̄tia sunt entia qꝛ entis:ideo ens creatū analogice dī de sba ꝛ de accn̄te. Silr̄ qꝛ sanitas cō uenit aiali p̄ncipalr̄ ꝛ ƀm se:vrine aūt nō ꝯueit nisi inq̄ꝫ/ tuꝫ est figtiua sanitatis que est in aiali:iō sanitas analogi/ ce dī de sanitate q̄ est in aiali:ꝛ de sanitate que est in vria ꝛ sic pʒ qꝛ analogia est media inter equocationeꝫ:ꝛ vni/ uocatōeꝫ qꝛ illō qd̄ ē cōe vniuocū alicui ꝯueit cuiꝫ illoꝝ ƀm se. In pura aūt equocatiōe nō ē cōitas nisi vocis tm̄. Rn̄° psona nō pure eq uoce nec vniuoce de creata ꝛ icreata Analogi/ a aliqd dicīqd sit T° ꝯt'2.

Ad p̄m. Ad p̄m in opp̄m cum dī q̄ psona dī de psona creata ꝛ in/ creata ƀm eandē rōnem ꝛc̄.dico q̄ nō est veꝝ:sicut eniꝫ psona analogice dī de psona creata ꝛ increata :ita eē hypostasis distinctā ꝓpetate ad dignitatē ptinente ana/ logice dī de psona creata ꝛ increata. Persone.n. increate ꝯuenit p̄ncipalr̄ ꝛ ƀm se:psone aūt create ꝯuenit inq̄ꝫtuꝫ in his que sunt de rōne psone:imitat psonā increatā. Un̄ si queraꝛ quare angelus est psona:ꝛ velis rn̄dere ꝓpe de/ bes dicere:qꝛ imitat diuaꝫ psonā q̄ꝫtuꝫ ad rōnem hypo/ stasis ꝛ distinctōis ꝛ intellectualitatis:hoc est q̄ꝫtū ad ea que sunt de rōne psone. ¶ Ad 2m cum dī q̄ cōplementū
Ad 2m psone ꝯsistit in cōicabilite ꝛc̄.dico q̄ negatio q̄ importa/ tur noie incōicabilitatis fundat sup aliquā ꝓpetateꝫ di/ stinguentē que nō dī vniuoce de psona creata ꝛ increata.
Ad 3m. ¶ Ad 3m cum dī q̄ ens dicit quid cōe creatoꝛi ꝛ creatu re ꝛc̄.dico q̄ veꝝ est loq̄ndo cōitate analogica nō vniuo/ ca:ꝛ de tali cōi pōt ēt intellect9 facere cōceptū gn̄alē:nō determiando se ad aliqd̄ illoꝝ de q° dī. ¶ Arg9 ad opp̄m nō ꝓbāt q̄ psona dicaꝛ ꝓpe equoce de psonis creatꝭ ꝛ incre atis:sed qd̄ nō dicaꝛ vniuoce ꝛ hoc est verum. Qō.II.

Qō.ij. Ar p̄mo. Secundo querit vtruꝫ psona dicatur qd cōe vniuocum psonis increa/ tis:ꝛ videtur q̄ sic:qꝛ ƀm Aug.7.de tri.c.4. Cō mune est eis id qd̄ est psona non cōitate equoca qꝛ illa cōitas est vocis tantū:nec analogica:qꝛ eque prin/ cipaliter dī de omnib9 psonis diuis. Restat ergo q̄ sit cō munis cōitate vniuoca. ¶ Item psona dicitur de omni/
Scdo. bus psonis ƀm eandē rōneꝫ:qꝛ q̄libet psona diua dicitur psona:qꝛ est suppositū intellectualis nāe distinctum ꝓpe/ tate ad dignitatē ptinente:sed talis cōitas est cōitas vni/ uoca. ¶ Itē psona ꝯmunis est pr̄i ꝛ filio ꝛ sp̄uisancto ad similitudinē qua singulare vagum cōe est singularib9 sig/
Tertio. tis:ƀʒ singulare vaguꝫ vt aliqs homo dicit qd cōe vniuo cum singularibus significatis:vt socrati ꝛ platōi:ergo si/ militer psona dicit qd cōe vniuocū pr̄i ꝛ filio ꝛ sp̄uiscō.

In opp̄m Contra de rōne psone est incōicabilitas. Unde Ri car.4.lib.de trini.c.18.dicit q̄ psona est in tellectualis nāe icōicabilitas exn̄tia:ƀʒ incōicabilis repu/ gnat cōitati:ergo psona nō dicit qd cōe diuis psonis q̄/
Scdo. cunq̄ cōitate. ¶ Item cōitas vniuoca videt cōitas rea/ lis:sed

lis:sed quicqd in diuinis est cõe cõitate reali ipsis psonis pdicaf de illis in singulari:ergo cuz psona non dicatur de trib⁹ psonis in singlari nõ dicit qd cõe vniuocũ illis.

Tertio. ¶ Item qcqd est cõe aliquoz ⁊ multiplicaf in eis si eẽntialiter pdicaf de quolz illorum est respectu eoruz spẽs vel genus:sed ratio psonalitatis plurificaf in diuinis psonis:⁊ eẽntialiter dicitur õ illis:ergo si diceret q cõe illis esset respectu earuz species vel genus:quod falsum est.

Rñ⁹ personas dicit qd cõmune vniuocũ i diuinis p sonis vt singulare vagum.

Respõdeo q p⁹ dicit rez cõem diuinis psonis nõ cõitate eiusdez rei in numero:q: sic quicqd est cõe tribus psonis est res absoluta:nec cõitate speciei vel generis:q: nulla diuina psona est in genere:q: 8. Di. pbatum est deuz non esse in genere:⁊ ex ɔsequenti nulla dina psona ẽ in specie:q: qcqd est i specie est in gñe nec cõitate analoga: q: eque pncipaliter ratio psonalitatis conuenit cuilibet psone diuine nec cõitate equoca:q: illa cõmunitas est vocis tm̃. Cõitas autẽ psone qua cõis est diuinis psonis maioꝛ est q̃z cõitas soli⁹ vocis: nec põt dici q dicat rem rõnis cõem diuinis psonis: sicut indiuiduum Petro ⁊ Paulo. Indiuidualitas.n. fm q accipitur p predicante de vno solo non cõuenit socrati nisi fm suum esse intellectuz: ⁊ ideo dicit rem rõnis cõem singularibus:sed psonalitas ɔuenit cuilz diuine psone fm suũ esse reale:⁊ ideo psona non significat rem rõnis:nec põt dici q sit cõmunitas relatiua negatiua:q: q̃uis psona sit incõicabilis tñ in veritate rez dicit positiuã. Restat ergo q psona dicit rem cõem diuinis psonis ad similitudinez illius cõitatis qua singulare vaguz:vt aliqs homo cõmune est singularib⁹ significatis vt Petro ⁊ Paulo ⁊ sic de alijs. Sicut enim aliqs homo dicit suppositũ hũane nature indeterminate significatũ:ita psona dina dicit suppositum diuine nature indeterminatum:hec autez cõmunitas maioꝛ est q̃z cõitas equoca: q: illa est solius vocis:hec autez est cõitate vocis ponit ɔsimilem habitudinem suppositi ad nãm:tñ hec cõitas non plene attingit ad cõmunitatẽ vniuocaz:q: illud qđ plene vniuoce pluribus est cõmune:ɔuenit illis fm eandẽ rõnem in numero si non multiplicaf in suppositis: ⁊ hoc dixi pp cõmunitatem diuine eẽntie. Si autẽ multiplicaf in suppositis non dicitur de illis fm eandẽ rõnem in numero:nec fm aliam ⁊ aliaz rõnez in numero: siue determinate siue indeterminate significatas:sed fm rõnem abstractã ab vnitate numerali siue significata:siue non sigta a multitudine numerali. Sicut eni homo inquãtuz pdicaf de Socrate ⁊ Platone abstrahif ab vnitate ⁊ multitudie nũerali:sic ratio fm quaz dicitur de illis: ħ est animal rõnale moꝛtale abstrahif ab vnitate nũerali ⁊ multitudine siue significata siue indetermiate sigta. Unde Aui.v. Meta. sue.c.j. dicit q cuz dicitur Socrates est homo Plato est homo non pdicatur vnus homo in numero nec plures numero:sed homo tm̃ abstractus p intellectũ ab vnitate numerali ⁊ multitudie:cuz vero dicif Petrus est aliqs homo Paulus est aliqs hõ pñtur duo aliq hoies singulares indeterlate sigti q: singularitas realiter includif in rõne suppositi cuz eniz dico. Socrates est aliqs hõ pñtur singulare vaguz de seipso vt sigtuz est. Aliqs ergo hõ cõuenit Petro ⁊ Paulo fm aliã ⁊ aliã rõnez in nũero in determinato modo significataz. A simili aliqualiter dico de persona diuina respectu patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti. Ex dictis patere põt rñsio ad argumẽta ad vtrãq ptez.

Ad p^m. Ad p^m dico q q̃uis illa cõitas non sit equoca vel analoga: nõ tñ pp hoc sequif q sit plene vniuoca:q̃uis mltũ sit simil' illi.

Ad 2^m ¶ Ad 2^m dico q psona nõ est cõis trib⁹ psonis fm rõnez abstractã ab vnitate ⁊ mltitudine nũerali:sed fm rõnem aliã ⁊ aliã in nũero q̃uis indeterminate sigtaz.

Ad 3^m. ¶ Ad 3^m dico q aliqs hõ respectu singlariuz sigtoꝛ:nõ dicit qd cõe vniuocũ:q: nõ dĩ de illis fm vnam rõnez in spẽ:hoc est fm rõnez abstractã a multitudine ⁊ vnitate numerali:sed fm aliã ⁊ aliã rõnem in nũero:q̃uis indeteriate sigtam. Et q: argumẽta ad ptez aliã videntur adduci ad concludendum q psona de diuinis personis dicatur equiuoce soluenda sunt.

Ad p^m. In opp^m. Ad p^m cũ dĩ q icõicabilitas rpugnat cõitati ⁊c. dico q icõicabilitas hz q accipif i rõne psone nõ negat nisi cõitatẽ eiusdẽ rei i nũero:⁊ cõitatẽ plene vniuocã.

Ad 2^m ¶ 2^m arg^m ɔcludit q psona nõ dicit qd vniuocũ psonis diuis: ita q dicat eadẽ rẽ nũero cõez illis ⁊ ħ est vez.

Ad 3^m. ¶ 3^m ar^m nõ plus ɔcludit nisi q psona nõ dicit qd cõe vniuoce diuinis psonis:sz fm plenã rõnem vniuocatiõis. Q.ð. III

Q.ð. III. Non dicimus tres psonas ⁊ eadez eẽntia sed ei⁹ tñ essen⁹.

Tertio querif vtr ɔuenienter possimus dicere tres psonas ex eadem essentia. ¶ Rñdeo q nõ. vñ Aug. 7. de tri. c. vl. Tres psonas ex eadẽ eẽntia nõ dicim⁹. Cui⁹ rõ est:q: hec ppõ ex/ipoꝛtat aliquã hitudinez cãe efficiẽtis vel mãlis. Dicim⁹ tñ tres psonas eiusdẽ eẽntie:q: gẽit⁹ põt ipoꝛtare hitudinẽ cãe foꝛmalis:vel habitudinẽ filem illi:dina aũt eẽntia q̃uis non sit cã efficiẽs nec mãlis dinaruz psonaruz tñ sese hz ad dinas psonas sicut eẽntia ad supposita.

Circa litteraz (vbi non significat eẽntiam.) Q. nõ ẽ sic itelligẽdũ q in plali significet aliud q̃z i singulari:q: si accipiaf fm q significat eẽntiam idez significat in singulari ⁊ in plurali. Si aũt accipiaf fm q significat hypostasim intellectu alis nãe distinctã relatiua, pprietate ad dignitatez ptinente: sic etiã idem significat in singulari ⁊ in plural' ⁊ in ħ sensu accipif:cuz in dinis dicimus tres psonas. (Dicim⁹ q tres psone sunt.s. tres ħe.i. tres entes.) Notandũ hic q q: ens significat esse rei ⁊ triũ psonarũ sic vnicus esse: sicut ⁊ vna essentia: ideo fm q ens sbstantiue accipif nõ debemus ɔcedere q tres psone sint tres entes : fm tñ q sumitur adiectiue põt concedi:q: adiectiua numerantur quo ad moduz signdi fm nũeratiõem suppositoꝛ:⁊ in ħ sensu dicimus in dinis tres entes:sicut dicimus tres sũt. Ita tres res dicim⁹ vt easdez esse vnã quandam sũmam rem cõfiteamur:fm.n. q res in dinis dĩ relatiue. vnde dicim⁹ q pr̃ ⁊ filius ⁊ spũsscũs sũt tres res.sed fm q res dĩ absolute:sic dz ɔcedi q pr̃ ⁊ fili⁹ ⁊ spũsscũs sũt vna res. (Nõ est ergo p:sus aliqs in trinitate gradus:) q: vbi est gradus:ibi est oꝛdo superius ad inferius : in diuinis vero nulla est inferioꝛitas.

¶ De pprietatibus psonarum:sed prius de hoc nomine hypostasis. Di. XXVI. Di. 26.

Nunc de proprietatibus psonaꝝ: quas frequẽter in hoc tractatu ɔmemoꝛauim⁹:aliqd loqui nos opoꝛtet. Sed pmum audiamus quid de hoc noie hypostasis Hiero. dicit. Ait.n. sb hoc nomine venenuz latere:sed hoc dicit fm q' heretici eo vtebãtur vt simplices seducerẽt.s. pro psona ⁊ p eẽntia:vt siue diceretur vna tm̃ hypostasis:siue tres:minus peritos ad incõueniens deducerent:cum nõ erat hoc nomen ita apud catholicos vulgatum:nec ita eius significatio determinata: vt mõ. Et ideo Hiero. dicit hoc noie non vtẽdum foꝛe sine distinctiõe vel expositione:tunc.s. qñ cum hereticis cõtendebat:ita scribens de fide catholica ad Damasuz papã. Hiero. Ab arrianoꝝ psule hypostasion nouelluz nomen a me homine romano exigitur. Interrogamus qd tres hypostases arbitrẽtur itelligi? Tres psonas subsistẽtes aiunt. Rñdemus nos ita credere:non sufficit eis sensus. Ipm nomen

efflagitātq꞉ nescio qd veneni in syllabis latet. Clamamus. Si qs tres hypostases.i.tres subsistentes psonas nō ɔfitetur anathema sit. Si qs aūt hypostasim vsiam intelligens:non trib⁹ psonis vnam hypostasim indicit:alienus a xp̄o est:qui.s.tres hypostases dicens sub noie pietatis tres naturas conatur asserere. Sufficiat nobis dicere vnam sbam ⁊ tres psonas perfectas equales:taceam⁹ tres hypostases si placet. Nomen hoc non bone suspitionis est:cum in eodē vbo sensus dissentiunt. Aut si rectum putatis: tres hypostases cū interptatiōibus suis debere nos dicere nō negamus:sed mihi credite:venenum sub melle latet. Transfigurat.n.se angelus sathane in angelum lucis. His vbis nō negat vtendum eē noie hypostasis:sed hereticos eo praue vsos ondit:contra quos cautela opus erat in distinctiōe significationis: alioquin sibi cōtradiceret q supra tres hypostases cōfitetur.

¶ De proprietatibus personarum ⁊ de nominibus earum relatiuis.

Jam de ꝓprietatibus psonarꝫ videamus:q̄ ēt noiationes siue relationes in scriptura plerūq; dicūr in illa sancta trinitate:q̄ iō a nobis repetitur:vt cordi nr̄o tenatius infigatur. Ait Aug. in li. de fide ad Petrum: aliud est genuisse q̄ȝ natum esse:aliudq; ē ꝓcedere q̄ȝ genuisse vel natum eē. Unde manifestū est ꝙ alius ē pater: alius filius:alius spūssanct⁹. Et est ꝓpriū solius pr̄is:non q꞉ nō est natus ipse: sed q꞉ vnum filium genuerit:ꝓpriūq; soli⁹ filij nō q꞉ ipe non genuit:sed q꞉ de pr̄is eēntia nat⁹ est. Propriū vero spūssancti:non q꞉ nec natus est ipe nec genuit:sꝫ q꞉ solus de pr̄e filioq; ꝓcedit. Ecce breuiter assignauit tres ꝓprietates trium psonarꝫ:quarum vna nō est alia. Hoc enim significauit cum dixit. Aliud est genuisse q̄ȝ natum eē:aliudq; ꝓcedere.i.alia ꝓprietas siue notio est generatio:⁊ alia natiuitas:alia ꝓcessio:q̄ alijs nōibus dicitur pr̄nitas:filiatio. Has ꝓprietates designant noīa personarꝫ.s.pater:filius: ⁊ spūssanctus:q̄ relatiua sunt: ⁊ ad se inuicem dicūtur:q꞉ notant relationes que nō sunt deo accidentales:sed in ipsis personis ab eterno sunt īmutabiliter:vt non modo appellationes relatiue:sed etiam relatione siue notiones in rbus ipsis scilicet in personis sint.

Augu.

Quid sit propriū pr̄is qd sit ꝓpriū filij qd sit ꝓpriū spūssctī.

hic dē nōibus relatiuis q̄ notant ipas rlōnes.

¶ Q non omnia que de deo dicuntur ꝑm substātiam dicuntur: quedam enim ꝑm relationem dicuntur:nihil tamen ꝑm accidens.

Quocirca sciendum ē non omne qd dicitur de deo dr̄ dici ꝑm sbam q꞉ q̄dam dicitur ꝑm relationē: q non est accidens:q꞉ non est mutabilis. Un̄ Aug. in.v. li. de tri. ait. Nihil in deo ꝑm accidens dr̄: quia nihil ei accidit. Nec tn̄ oē qd dicitur ꝑm sbam de deo dr̄. In rebus creatis atq; mutabilibus qd non ꝑm sbam dr̄:restat vt ꝑm accidēs dicat. In deo aūt nihil qdem ꝑm accidēs dicitur: q꞉ nihil in eo mutabile est aut amissibile. Nec tn̄ omne qd dr̄ ꝑm sbaȝ dicit. Dicitur.n.ad aliqd sicut pr̄ ad filiuȝ:⁊ filius ad pr̄em:qd non est accidens:q꞉ ⁊ ille semper est pr̄:⁊ ille semp est fili⁹ ⁊ ita semp q꞉ semper natus est filius nec cepit vnq̄ȝ eē filius. Q si aliqn̄ esse cepisset:aut aliqn̄ desineret esse filius:ꝑm accidens diceretur. Et q꞉ pr̄ non dr̄ pater nisi ex eo ꝙ est ei filius:⁊ fili⁹ non dicitur filius nisi ex eo ꝙ habet pr̄em:non ꝑm sbam hec dicūtur:sed adinuicem ista dicunt neq; tn̄ ꝑm accidens:q꞉ ⁊ ꝙ dr̄ pater:⁊ ꝙ dicit filius:⁊ eternum atq; incōmutabile est eis. Ecce aperte his vbis ondit q̄dam dici d deo ꝑꝫ sbam:q̄dam ꝑm relationem: nihil tn̄ ꝑm accidens. Ondit ēt ꝓprietas pr̄is esse ꝙ hꝫ filiuȝ ⁊ ꝓprietas filij ꝙ habet pr̄em. Ideoq; cuȝ dixit eternum ⁊ incōmutabile esse ꝙ pr̄ dicitur:⁊ ꝙ filius dicit: ita intelligi voluit.i. ꝓprietas qua pater est pater:⁊ ꝓprietas qua filius est filius: eterna est ⁊ incōmutabilis:q꞉ ⁊ pater semper pr̄ ⁊ filius semp filius. Unde ⁊ Hylarius ꝓprietates psonarum assignans in.xij.li. de tri. ait. Si semp pr̄i ꝓpriū est ꝙ semp est pr̄:necesse est semp filio ꝓpriū eē vt semp est fili⁹. Ubi.n.semp pr̄ ē semper ⁊ filius est:ergo q nō semp pater est: nō semper genuit. Item in eodem. Nato deo: manifestum est propriū esse ꝙ filius est.

Augu.

Hyla. ꝓprietates pr̄is ⁊ filij ōderiat

¶ Quare dicatur esse ꝓpriuȝ vnigeniti ꝙ est fili⁹ dei:cum etiam homines sint filij dei.

Hic queritur qūo dicatur ꝓpriuȝ nato deo ꝙ ē dei filius vel genitus ex deo: cum ēt hoīes filij dei dicantur ⁊ sint:ꝑm illud. Filij excelsi omnes. Et ad Moysen d populo israel dn̄s ait. Fili⁹ meus pmogenitus israel. Sed magna est distātia. Homines.n.filij dei sunt factura:nō natiuitatis ꝓprietate. Deus aūt filius originis proprietate filius est ⁊ veritate natiuitatis:non factura vel adoptione:⁊ illi qdem ante sunt q̄ȝ filij dei sunt. Fiunt.n.filij: nō nascūtur filij dei. Unde Hylarius solum deum natum originis ꝓprietate dei filium ondens inter ipm ⁊ hoies filios dei euidētissime distinguit in.xij li. de trinitate ita dicens. Vero deo patri q ex deo nascitur vere filius est ⁊ nos qdem filij dei sum⁹: sed p facturam. Fuimus.n.aliqn̄ filij iracūdie sed filij dei p adoptiōem effecti sumus poti⁹ q̄ȝ nascimur:⁊ q꞉ omne qd fit anteq̄ȝ fiat non fuit. Nos cum filij non fuissemus: efficimur. Ante enim filij non eramus:sed p grām facti sumus non nati neq; generati sed acquisiti. Acqsiuit eniȝ nos deus sibi:⁊ p hoc dr̄ nos genuisse. Genuisse.n.deum filios:nūq̄ȝ cuȝ ꝓprietatis significatione

hyla. aute confirmat solōnem.

Apta distinctio inter deum filiū:⁊ hominū filios q꞉ ille nat⁹ filius hi facti filij.

fication e cognoscim⁹ dici. Ex adoptione enim homo factus est filius dei: non ex generatione neq₃ ei ꝓprietas est: sed nūcupatio: ac ꝑ id nō vere filius est: q₂ nec ꝓprie natus dr̄: nec semꝑ fuit filius. Unigenitus aūt deus nec fuit aliquādo nō fili⁹: nec fuit aliqd añq₃ filius: nec qcq₃ ipse nisi fili⁹. Atq₃ ita q semꝑ est filius: nascibilitatis ꝓprietate ac veritate filius eius est solus qui genuit: ꝛ ille tm̄ q genuit pr̄ ipsi⁹: q₂ sicut ille filius origine: ita ille pater generatione.

¶ Q homo dicitur filius trinitatis: ꝛ trinitas potest dici pater hominum.

Homo vero q filius dei est factura: non tm̄ pr̄is: sed ꝛ filij ꝛ spūssancti filius est. i. totius trinitatis: ꝛ trinitas ipa pr̄ eius dici potest. Unde Aug. in. v. li. de trini. dicit. Non pōt dici trinitas pr̄ nisi forte translatiue ad creaturas ꝑp adoptionem filioꝝ. Quod. n. scriptum est. Audi israel: dn̄s deus tuus: deus vnus est. Non vtiq₃ excepto filio aut spūsancto oꝫ intelligi: queꝫ vnum dn̄m deum nr̄um recte dicimus ēt pr̄em nr̄um per grām suam nos regenerātem. De hoc ēt Hylarius in. vj. li. de tri. ait. Omnib⁹ ꝑ fidem de⁹ pater est: qbus est pr̄: ꝑ eam fidem Jesum x̄pm dei filium ꝯfitemur. Ecce ostēsum est quare proprium dicatur esse dei nati q filius est: q₂. s. ipse solus natus ꝓprie dicitur. Unde Hylarius in li. iij. de tri. ait. Dn̄s dicens clarifica filium tuuꝫ non solo noīe ꝯtestatus est se esse filium: sed et ꝓprietate. Nos filij dei sumus: sed nō talis hic filius. Hic eni. m verus ꝛ ꝓprius est filius origine: non adoptione: veritate nō nūcupatione: natiuitate non creatione.

¶ Q spūssanctus ꝓprie dr̄ donū dei: q₂ ꝓprietate est donum: vt filius natiuitate: ꝛ vtroq₃ modo dr̄ relatiue ꝛ ſm eandem relationem.

Ita etiaꝫ de spiritusancto dicendum ē q ꝓprie dr̄ donum dei: cum tm̄ ꝛ alia plura sunt dona dei. Sed spūssanct⁹ ita ꝓprietate imutabili ꝛ eterna donum est: sicut filius ꝓprietate est filius. Eo enim dr̄ donum quo spūssanctus ꝛ vtroq₃ vtiq₃ nomine relatiue dr̄. Eadēq₃ relatione dicitur spūssanctus: ꝛ donuꝫ lꝫ ipa relatio nō appareat in hoc nomine spūssanctus: sicut in hoc nomine donū. Unde Augu. in. v. li. de tri. ait. Spūssanctus q non ē trinitas: sed in trinitate intelligitur: in eo q ꝓprie dr̄ spūssanctus relatiue dr̄: cum ꝛ ad pr̄em ꝛ ad filiuꝫ refertur: q₂ spūssanctus ꝛ patris ꝛ filij spiritus est. Sed ipa relatio nō apparet in hoc nomine. Apparet aūt cum dr̄ donum dei. Donū est enim patris ꝛ filij: q₂ ꝛ a patre ꝓcedit ꝛ a filio: ergo spūssanctus ineffabilis q̄daꝫ patris filijq₃ ꝯmunio est. Et fortasse sic appellat vt iaꝫ diximus: nec iterare piget: q₂ patri ꝛ filio potest eadem appellatio ꝯuenire. Nam hoc ipe ꝓprie dicitur: qd̄ illi cōiter. Quia ēt pater spūs: ꝛ fili⁹ spūs: ꝛ pater sanctus: ꝛ filius sanctus. Ut ergo ex nomine qd̄ vtriq₃ ꝯuenit vtriusq₃ cōmunio significetur: vocatur donuꝫ amboꝝ spūssanct⁹. Ecce habes quare spūssanctus ꝓprie dicat donum. Et q relatiue dr̄: siue donuꝫ: siue spūssanctus. Et q nomen sibi ꝓprium tenet: qd̄ cōiter patri ꝛ filio ꝯuenit: sed diuisim. Et est sciēduꝫ q₂ cum pr̄ vel filius dr̄ spūs siue sanctus: neutrum relatiue dicitur: sed ſm substantiam.

¶ An pr̄ vl' fili⁹ vl' trinitas ipa possit dici spūssctūs

Hic queri potest vtrum pater vel filius: vel etiam ipsa trinitas possit dici spūssanctus: sicut disiunctim dicitur ꝛ spūs ꝛ sanctus. De hoc Aug. in. v. lib. de tri. sic ait. Trinitas nullo modo pōt dici filius: spiritus vero sanctus potest qdeꝫ vniuersaliter dici ſm id qd̄ scriptum est: qm̄ deus spiritus est. Itaq₃ pater ꝛ filius ꝛ spūssanctus: qm̄ vnus dš est: ꝛ vtiq₃ deus sanctus est: pōt appellari trinitas ꝛ spūssanctus: sed tn̄ tūc spūssctūs relatiue nō dicetur: sed ſm eēntiam: q₂ ꝓprie spūssanctus. q non est trinitas sꝫ in trinitate: dicitur relatiue.

¶ Quidam putant spm̄sanctū non dici relatiue ad patrem ꝛ filium: q₂ non vicissim respondēt sibi vocabula sed falso.

Quidam tamen putant spm̄sanctum vel donum non dici relatiue ad pr̄em vel ad filium. Si. n. inquiunt hec relatiue ad se dicūtur: suis inuicem sibi respōdent vocabulis: vt sicut dr̄ pr̄ filij pater: ꝛ filius pr̄is filius: ita dicatur pater spūssancti: vl' doni pater: ꝛ spūssanctus vel donum pr̄is spūs vel donum. Sed non ita est in oībus relatiuis. Non enim omnia q̄ relatiue dicuntur: suis a se inuicem rn̄dent vocabulis. Unde Augu. horum elidens opinionem in. v. li. de tri. Non te moueat inqt qm̄ diximus spm̄sanctum non ipam trinitateꝫ: sed eum q est in trinitate relatiue dici: lꝫ nō ei rn̄deat vicissim vocabulū eius ad quem refert. Dicimus. n. spm̄sanctum pr̄is sed non vicissim dicimus pr̄em spūssancti: ne filius eius intelligatur spūssanctus. Item dicimus spm̄sanctuꝫ filij: sed non dicimus filium spūssancti: ne pater eius intelligatur spūssanctus. In multis enim relatiuis hoc ꝯtingit: vt non ieniatur vocabulum quo sibi vicissim rn̄deant. Cum ergo dicimus donum pr̄is ꝛ filij non qdem possum⁹ dicere pr̄em doni aut filium doni. Sed vt hec vicissim rn̄deant: dicimus donū donatoris ꝛ donatorem doni: q₂ hic potuit inueniri vsitatuꝫ vocabulum: illic non potuit. Donum ergo donatoris: ꝛ donator doni cū dicun⁹: relatiue vtrūq₃ adinuicem dicimus: donator tn̄ non fuit dš nisi ex tp̄e: cum spūssctūs sit donum ēt ab eterno.

Augusti.
Hyla.
Augusti.
Quid sit spūssctūs.
Augusti.
Augusti.

Di.26. Nunc de ꝓprietatib⁹ ꝑsonaꝝ ⁊c. Supius determinauit magister de nosb⁹ ßbalib⁹ hic determiat de nõibus relatiuis siue de ꝓprietatibus a qb⁹ noia imponunt: ⁊ diuidit ps ista i duas ptes: qꝛ p⁹ determiat d illis q̄ dnr relatiue s̄ꝫ rē ⁊ moduꝫ significandi. ¶ Scdo de illis que dnr relatiue s̄m modū significādi tm̄: vel s̄m dicl.iij. Di.ibi. Sūt.n. quedaꝫ. ¶ Prima in duas: qꝛ primo agit de ꝓprietatib⁹ ꝑsonalib⁹.i.ꝑsonas ꝯstituentib⁹. ¶ Scdo agit de ꝓprietatibus notionalib⁹ non ꝑsonalib⁹ 28. Di.ibi. Preterea ꝯsiderari opꝫ. ¶ Prima in duas qꝛ p̄mo agit de illis ꝓprietatibus ꝑsonalib⁹ s̄m nomia magis vsitata. ¶ Scdo s̄m noia magis vsitata circa mediuꝫ.27.Di.ibi. Hic non est ꝑtermittēdū. ¶ Prima iteꝝ in duas. ¶ Primo eniꝫ determinat da ꝓpetatib⁹ in generali. ¶ Scdo descendit ad specialē assignatiōem Aug: ⁊ Hylarij in p̄n⁹.27.Distin. ibi hic q̄ri pōt. ¶ Prima iteꝝ in duas: qꝛ primo assignat ꝓprietates ꝑsonaꝝ determinādo. ¶ Scdo ꝓcedit dubitationes mouendo ⁊ soluendo q̄ſi circa medium p̄ntis. Di.ibi hicquerit quō dicatur ⁊c. ¶ Prima in duas: qa p⁹ de hypostasi determiat. ¶ Scdo ꝓprietates ꝑsonales assignat: ibi. Jam de ꝓpetatib⁹ ꝑsonaꝝ. Et ista secunda in duas: qꝛ primo oñdit que ⁊ quot sunt ꝓprietates. ¶ Secundo qd sunt ꝓpetates ibi. Quo circa sciendū est. Tūc seqtur illa ps in qua procedit dubitatiōes mouēdo ⁊ soluendo: ⁊ diuidit in ptes duas: qꝛ p̄mo mouet ⁊ soluit dubitationem incidentem circa ꝑsonalem ꝓprietatem filij. ¶ Secundo mouet ⁊ soluit dubitationem incidentem circa personalem proprietatem spiritussancti ibi. Jta ēt de spiritusancto.

Circa hanc distinctiōeꝫ queruntur quattuor p̄ncipaliter. ¶ Primo querit̄ d hypostasi. ¶ Scdo de ꝓprietatibus ꝑ compatiōem ad hypostasim. ¶ Tertio de ꝓprietate ꝑ compatōeꝫ ad ꝑsonas. ¶ Quarto de ꝓprietatibus s̄m se. ¶ Circa p̄muꝫ querūtur duo. ¶ Primo vtruꝫ in diuis sit aliqua hypostasis ꝯstituta ꝑ ꝓpetatē absolutā. ¶ 2⁹ vtꝝ nomen hypostasis significet intentiōem secundam. Qō.I.

Qō p⁹ Primo oñdo q in diuinis sit aliqua hypostasis ꝯstituta ꝑ ꝓprietatem absolu
Ar p⁹. tam: qꝛ pater ⁊ fili⁹ ⁊ spūſanct⁹ sūt vnus q creat qꝛ sunt vnus creator sed nō sunt aliqs vnus ꝯstitutus per proprietateꝫ relatiuam: ergo aliquis vnus constitutus ꝑ ꝓprietateꝫ absolutā. ¶ Item esse vt in se exñs
Scdo. habet rōnem suppositi sed diuina eēntia est in se exñs: ergo hꝫ rōnem suppositi sed eēntie suppositum est hyposta
Tertio. sis. ¶ Item absolutū non existit in rl̄one: ergo cum diuina essentia sit qd absolutū non existit in relationib⁹: existit ergo in aliquo absoluto. Sed illud in quo existit eēntia est hypostasis: ergo in diuis est aliqua hypostasis abso
Quarto. luta. ¶ Item generatio nō determinat̄ imediate ad rela
C⁹ꝯl.x. tioneꝫ vt trahi pōt ex verbis phi.5.phys. ergo in filio est aliqua res absoluta que gn̄atur cui ꝯuenit filiationis habitudo: cum ergo eēntia non gn̄etur seqt̄ur q in diuinis est aliqua res absoluta: que nō significat eēntiaꝫ nec relationeꝫ: h aūt nō videt̄ esse nisi hypostasis. ¶ Iteꝫ abstra
Quinto. ctis ꝑ intellectuꝫ emanationib⁹ ꝑsonarū adhuc intelligit̄ diuina essentia in vna hypostasi exñs. Sed constat q illa hypostasis non esset ꝯstituta ꝑ ꝓprietatem relatiuaꝫ: ergo in diuinis est hypostasis aliqua ꝯstituta ꝑ ꝓprietatem absolutaꝫ. ¶ Item p̄us est s̄m rōnem intelligendi ille q pōt generare q̄ꝫ generet. Sed ois res prior s̄m rōnem intelligendi q̄ꝫ actus generandi res absoluta est: qa ex quo prior est s̄m rōnem intelligendi generationē: prior est s̄m rōnem intelligendi p̄nitatē ⁊ filiationē. Sed res absoluta potens generare non videt̄ esse nisi hypostasis: qꝛ eēntia non generat: vt superius dictum est: ergo in diuinis est hypostasis constituta per proprietatem absolutam.

In opp^m Contra si in diuinis est aliqua hypostasis ꝯstituta ꝑ ꝓprietatem absolutaꝫ cōmunis est p̄ri ⁊ filio ⁊ spūſancto: qꝛ qcqd est absolutū in diuinis cōmune est tribus: ergo pater ⁊ filius ⁊ spūſanctus dn̄r vnuꝫ ꝑ vnam essentiam eis cōem: ita posset dici vnus ꝑ vnam hypostasim eis cōem qd tn̄ ꝯcedendū nō videt̄. ¶ Item cum ꝑsona sit hypostasis itellectualis nature distincta ꝓprietate ad dignitatem ptinente: si esset in diuinis hypostasis ꝯstituta ꝑ ꝓprietatem absolutā cum illa esset ad dignitatem ptinens in diuis esset ꝑsona constituta ꝑ ꝓprietatem absolutā: ergo cum omne absolutum in diuinis sit cōmune tribus: pater ⁊ fili⁹ ⁊ spūſanct⁹ possent dici vna ꝑsona qd non ꝯceditur. ¶ Item in tali hypostasi existeret diuina essentia: ⁊ cum vna hypostasis nō habeat suuꝫ existere in alia: diua essentia nō existeret in ꝑsona ꝑ ꝓprietatem relatiuam constitua quod falsum est.

Ad hanc questionem dixerunt qdam q in diuis est hypostasis ꝯstituta ꝑ ꝓprietateꝫ absolutā nō vna cōis tribus ꝑsonis: sed tres s̄m q tres sūt ꝑsone dicentes q in ꝑsona p̄ris est aliqua res cōstituta ꝑ ꝓprietatē absolutā que generat: ⁊ quaꝫ s̄m rōnem intelligendi ꝯsequatur habitudo p̄nitatis. Similiter in filio aliqua res absoluta que generat̄: ⁊ quā s̄m rōnem intelligendi ꝯsequitur habitudo filiationis. Et in spūſancto aliqua res absoluta que spiratur: ⁊ quā s̄m rōnem intelligēdi consegtur habitudo passiue spirationis initentes rōnibus quarte ⁊ sexte factis ad hāc ptem: dicentes p̄nitateꝫ non esse ꝯstitutiuam patris sub rōne qua persona est s̄m pliciter: sed tm̄modo sub rōne qua ꝑsona ad alium se habens. Similiter dicūt de filiatione respectu filij: ⁊ de illa habitudine que s̄m rōnem intelligendi ꝯsequitur spirationem passiuā respectu spūſancti: ⁊ dicunt q sicut proprietates relatiue ꝯpate ad eēntiā: idem sunt q ipa realiter: ⁊ tn̄ inter se distiguntur: sic ille res absolute quas hypostases dicunt compate ad eēntiam idem sunt realiter q ipa: ⁊ tn̄ inter se distincte sunt per aliqd absolutum.s. seipsis. ¶ Sed contra hanc opiniōem videt̄ esse summa simplicitas que est in diuinis: qne non videt̄ compati in diuinis esse distinctiōem penes aliqd absolutū. ¶ Ideo dixerunt alij in diuinis esse aliquā hypostasim ꝯstitutaꝫ ꝑ ꝓpetateꝫ absolutā cōem p̄ri ⁊ filio ⁊ spūſancto: sicut ⁊ ipsa eēntia cōis est. Dicūt.n. q illa hypostasis ē ipsa diua eēntia vt in se exñs: ⁊ dicunt q ista est rō querit̄ antiqt⁹ nomen ꝑsone sig̃bat eēntiam. Dis.n. essentia intellectualis in se exñs ꝑsona est. ¶ Sed ꝯtra hanc opioneꝫ v̄r eē tertia rō adducta ad pteꝫ aliā. Ideo dicūt alij qb⁹ ego cōsentio q in diuis nō est aliqua hypostasis ꝯstituta ꝑ ꝓpetatem absolutā sed: tm̄mō ꝑ ꝓprietatem rl̄am cum diua essentia. Ipsa.n.est de rōne ꝑsone: ⁊ hec opio innititur rōnib⁹ adductis ꝯ p̄missas opiones duas. Qui tn̄ vult tenere scdaꝫ opionē pōt aliq̄lr euadere arg⁹ q̄ sunt ꝯ eam.

Rn̄⁹ p⁹ opio q ꝑsone ꝯstituūtur ꝑ absoluta.

Impug⁹

Alia opio

Cōtra 2a Opinio ꝑsonas eē cōstitutas ꝑ rl̄uas ꝓprietates.

Ad p^m. Ad primuꝫ in opp^m cum di q p̄r ⁊ filius ⁊ spūſ sanctus sūt vn⁹ q creat ⁊c. Dico q verū est sub hoc sensu: qꝛ sunt vnus de⁹ q creat nō qꝛ sint aliqua vna hypostasis. Dicuntur aūt vnus deus ꝑ vnā
Ad 2^m diuinam eēntiam que est in eis. ¶ Ad 2^m cum dicitur q diuina essentia est in se existens ⁊c. Dico q non est veruꝫ nisi intelligendo sic. q diuina essentia existens est in persona vel in hypostasi que realiter ideꝫ est qd ipsa. ¶ Ad
Ad 3^m. ¶ Ad 3^m cum dicitur q absolutū non existit in relatōe: ⁊c. dico q verum est de relationib⁹ que nō existunt: sicut sunt relatiōes creaturaꝝ. ¶ Relatiōes aūt in diuis sunt
Ad 4^m. subsistentes. ¶ Ad 4^m cum di q generatio non terminatur imediate ad rl̄onem ⁊c. dico q si habet veritatē non tn̄ veruꝫ est nisi in rl̄onibus non subsistentib⁹: cuiusmōi sunt relatōes inter creaturas. Rl̄ones aūt in diuinis sub
Ad 5^m. sistentes sunt. ¶ Ad 5^m cum di q abstractis ꝑ intellectū emanatiōib⁹ ꝑsonaꝝ adhuc intelligit̄ diua eēntia in vna hypostasi.

hypostasi exñs &c. dico q̃ ſm hanc opionem non est verum. Unde gentiles intelligẽtes vel intelligere opinantes diuinã essentiã in vna hypostasi intellecta enarratiõe psonarum decipiunt cum dina essentia nõ sit apta existere nisi in suppositis p relatiuas ppzietates cõstitutis pp̃ter summã eius simplicitatem. ¶ Difficultas sexti ar. declarabitur inferius in illa questione qua queritur vtrũ ideo sit pater quia generat vel econuerso. Q̃ó.ij.

Q̃ó.ij. Ar p°. **S**ecundo queritur vtruz nomẽ hypostasis significet intentõem scdaz & videtur q̃ sic q: indiuiduũ est nomen intẽtionis scde: sed hypostasis est indiuiduũ: ergo est nomẽ intentionis scde. ¶ Itẽ pticulare est nomen intentionis

Scdo. scde: q: pticulare idez videt̃ q̃ ps subiectiua spẽi. Subiectum aũt & pdicatũ ſm Auice. 3. Metaphi. c. vlti. impoztant intentiones scdas sed hypostasis videt̃ esse qddã pticulare: q: est res icõmunicabilis: ergo videt̃ q̃ sit nomẽ intentionis scde. ¶ Item singulare est nomen scde intẽ

Tertio. tionis opponitur. n. vniuersali: quod est nomen intentionis scde. Sz hypostasis est res singularis: ergo est nomẽ intentionis scde. ¶ Item suppositũ nomen est scde intẽ

Quarto. tionis: sed hypostasis idem videt̃ significare qd̃ suppositũ. Dicitur. n. ab hypos quod est sub: & thesis qd̃ est positio: ergo est nomen secunde intentionis.

In opm. **C**ontra psona nõ est nomen scde intẽtonis: sed hypostasis in sba intellectuali idem est realiter qd̃ psona: ergo hypostasis non est nomen scde intentionis. ¶ Item hypostasis idem videt̃ q̃ res nature: sed res nature nõ videtur nomen scde intentionis: ergo nec nomen hypostasis. ¶ Itez sba prima nõ videtur nomẽ scde intentionis. sed hypostasis se habet in diuinis ad similitudinez sbe pme in creaturis: ergo hypostasis nõ est nomen scde intentionis. ¶ Itez hypostasis idẽ videtur significare qd̃ subsistentia sed subsistentia nõ est nomen secunde intentionis ergo nec hypostasis.

R̃ñ° Hypostasis non est nomen 2e intentionis. Intẽtio p° & scda qd. **R**espõdeo q̃ hypostasis non est nomẽ scde intẽtionis. Est. n. intẽtio prima res vt intellecta: seu ↄcept° ei°. Intentio aũt scda est aliqd qd̃ accidit rei ſm suum esse intellectum tm̃. Unde q: vniuersalitas non accidit rei nisi inq̃ztuz intellecta est pter rationem vnitatis vniuersalis & multitudinis. Ideo vniuersalitas est nomen intentionis scde. Et q: logica ↄsiderat rem ſm suum esse itellectuz & ea que accidunt rebus tm̃mõ inq̃ztum intellecte sunt. Ideo benedicit Auice. j. Meta. c. 2. q̃ logica ẽ de intentionib° scdis intellect͛ que apponunt̃ intentionib° primis intellectis. Cum ergo hypostasis significet aliqd qd̃ inuenit̃ in re extra: & non per oppositũ nisi itellect°: seqt̃ q̃ nõ est nomẽ itentiõis scde.

Ad pm. **A**d pmum in oppm cum dr̃ q̃ indiuiduũ est nomen intentionis scde &c. Dico q̃ si indiuiduũ dicatur q̃ nõ diditur in plã talia vt i diuiduus homo q non diuidit̃ in plures hoĩes: sed sicut dico q̃ nõ est nomen intẽtionis scde: sic nec vnũ numero. Sed si accipiatur iduiduũ p eo qd̃ est psonale de vno solo: sic im ponitur ad significãdũ ab intentiõe scda: q: pdicabilitas siue de vno solo: siue de plurib° nõ ↄuenit rei nisi ſm suũ esse intellectũ. Cuz aũt dicis in minori q̃ hypostasis est indiuiduũ &c. dico q̃ hypostasis in diuinis indiduuz dici non dz: & q̃uis hypostasis in creatura sit iduiduũ: nõ tamen pp̃ h̃ est nomen intentionis scde q: hoc dicendo non aliud dicimus nisi q̃ est ipsa res cui ſm eẽ intellectũ accidit indiuidualitas: sicut vides cũ dicimus aĩal ẽ vniuersale: non pp̃ hoc includim° q̃ sit nomen intẽtionis secunde: sed significamus q̃ est illa res: cui ſm intellectuz eẽntie accidit vniuersalitas que est intentio scda. ¶ Ad 2m cum

Ad 2m dicitur q̃ pticulare est nomen intẽtionis scde &c. Dico q̃ verz est q: pticulare ſm q̃ opponitur vli iponitur a pticularitate in subijciendo. Talis aũt pticularitas nõ accidit rei nisi ſm suũ esse intellectũ. Qz aũt dicitur postea q̃ hypostasis est qd pticulare: dico q̃ non est verz de hypostasi in dinis q̃uis sit res incõicabilis. Hypostasis aũt in creatura res pticularis est inq̃ztum est res cui ſm esse intellectuz accidit pticularitas que est intẽtio scda nec ex hoc seqtur q̃ hypostasis sit nomẽ intentiõis scde. ¶ Ad

3m cum dr̃ q̃ singulare est nomen intẽtionis scde &c. dico q̃ singulare vaguz bene est nomen scde intẽtionis q: nõ accidit rei nisi ſm suum esse intellectũ. Singulare vero si dicatur singulare: q: significatũ etiã nomen scde intẽtionis est: q: significari non ↄpetit Petro & Paulo: nisi ſm suum esse intellectũ. Si aũt singularitas accipiatur p numerali vnitate sic non est nomen scde itentionis: q: ↄuenit rei pter oẽm opatiõem nostri intellect°. Cum autez dicis in minori q̃ hypostasis est singularis sic intelligi dz q̃ hypostasis est ipsa res cui ſm esse intellectũ accidit figuri: nec ex hoc seqtur q̃ significet illã figtiõnẽ: vel signabilitatem. ¶ Ad 4m cum dr̃ q̃ suppositũ est nomẽ scde intentionis &c. Dico q̃ aliq dicunt hanc esse falsaz: cũ suppositũ sit ipsa natura vt in se exñs hoc nomen sibi cõpetit ſm suũ eẽ reale nisi loquaris de suppositiõe ſm q̃ res significata p terminũ singularẽ supponit̃ a re vt significata est p terminũ vl'ez in oratione. Cuz. n. dicimus homo currit. Iste terminus hõ põt supponere Petruz & Ioannem & sic de alijs. Sic enim verũ est q̃ esse suppositũ nõ ↄuenit rei nisi p cõpationez intellectus: ex hoc tamen non seqtur q̃ hypostasis sit nomen scde intẽtionis: q: & si significaret rem que est suppositũ non tñ significat ipaz intentionẽ suppõnis. Unde cum dicebas in argumento q̃ dicitur ab hypos qd̃ est sub: & thesis qd̃ est positio falsum est: nõ enim idẽ significat hypostasis & hypothesis. Argumenta ad aliam ptem: gratia ↄclonis eẽnt ↄcedenda. tertiũ tamẽ in materia peccat. In h̃ q̃ dicit q̃ sba prima non est nomen scde intẽtionis. Cum enim sbe scde sint genera & species ſm phm lib. pdicamentoz: & generalitas & spãlitas non cõpetit rei nisi ſm suuz esse intellectum vt supius oñsum est. Et pmuz dicatur p cõpationẽ ad scdm seqtur q̃ pmitas est i sba p itellectũ ex quo eniz sine opatione intellectus nõ est sba scda sine opatione intellectus nõ est sba sub rõne qua pma. Q̃uãuis ergo sba nõ sit nomẽ scde intẽtiõis: pmitas tñ i sba & scdalitas in sba ſm q̃ dicim° q̃ scdalitas est pma sba: & hõ scda noĩa sunt scde intẽtionis. Qz aũt dr̃ in pmo arg° q̃ hypostasis est psona & in scdo q̃ hypostasis est res nature: & in q̃rto q̃ hypostasis est subsistentia dicendũ q̃ illud qd̃ sigt̃ sub stantia sub rõne qua i se exñs significat res nãe ſm q̃ supponitur nãe cõi: & hypostasis ſm qd̃ supponit̃ pprietati Et illud quod significat hec tria nomina in qualibet substantia significat psonã in substãtia rõnali vel intellectuali tm̃. Et sic pz ex dictis quõ dĩnt ista noĩa. Indiduũ pticulare singl'are: sup̃m p° res nãe hypo. sba p° & sbsistentia.

Ad 3m. Sigulare multipliciter sumitur.

Ad 4m.

In oppm

Ad 3m. sba pma est nomen 2e intentionis.

Conseq̃nter q̃rit̃ d̃ 2° pncipali & circa h̃ q̃runt̃ duo. ¶ P° vtz p intellectuz possit abstrahi hypostasis a pp̃etate rel'a. ¶ Scdo vtruz circũscriptis pprietatib° per intellectum remaneant hypostases dististincte. Q̃ó. I.

Q̃ó. I. Ar p°. **P**rimo ergo oñdo q̃ hypostasis põt abstrahi p intellectuz a pprietate relatiua ↄmunius videtur abstrahi p intellectuz a pprio: sed hypostasis significat rem magis cõmunez q̃z pprietas relatiua: ergo videt̃ q̃ possit abstrahi p intellectũ a pp̃etate. ¶ Itẽ mõus significãdi ↄseqt̃ modũ intelli

Scdo. gendi: sz hypostasis põt signi sine pp̃etate rl'a: ergo põt intelligi sine pp̃etate. ¶ Itez psona in diuinis est hypostasis

Tertio. disticta rl'a pp̃etate: sz illud qd̃ p̃ ponit̃ in diffõne alicui° põt abstrahi ab eo qd̃ seqt̃. Uñ q: aĩal p̃ ponit̃ in diffõne hoĩs q̃z rõnale põt abstrahi a rõnali: ergo videtur q̃ hypostasis in diuinis abstrahi possit a relatiua proprietate.

Quarto. ¶ Item Augu. vij. de trini. c. ij. Omnis essentia que relatiue dicitur: ē aliqd excepto relatiuo: ergo similiter ois hypostasis que relatiue dicitur: est aliqd excepta illa relatione. Cum ergo hypostasis diuina relatiue dicatur: ipsa est aliqua res preter illam relatiōem. Potest ergo abstrahi p intellectum a relatiua proprietate.

In oppm pmo. **Contra** omis abstractio fit a cōcreto: sed in diuinis nulla est pcretio: ergo in diuinis nulla pōt fieri abstractio. ¶ Item hypostasis in diuinis videt esse ipsa pprietas vt in se subsistens: qꝛ in diuinis non videt esse nisi essentia ꝛ pprietas: sed pprietas nō pōt abstrahi a se ipsa: ergo nec hypostasis potest abstrahi a pprietate

Rñ° Opinio prima. abstrahē quid **Respōdeo** qꝛ de ista qōne sunt opiones. Dicūt enim qdam qꝛ hypostasis p intellectū pōt abstrahi a relatiua pprietate: qꝛ abstrahere p intellectum est pluriū realiter non separoꝝ: vnum intelligere nō intelligendo aliud vel alia cum ergo hypostasis ꝛ pprietas in diuinis realiter non sepentur nec differant: ꝛ possumus intelligere hypostasim nō intellecta relatiua pprietate: eo qꝛ fm rōnem differunt: ꝛ talium possumus vnū intelligere alio non intellecto. vnde possum° intelligere diuinam eēntiam nō intelligendo eius scias: sequtur qꝛ p intellectum vt ipsi dicunt possum° abstrahere hypostasim in diuinis a relatiua pprietate. ¶ Alij aūt dicunt ōrium qꝛ

Alia opio hypostasis intellecta vt est itellectualis nature vel rōnalis nō pōt abstrahi a rōne psonalitatis. Sed intelligēdo hypostasim diuinā intelligimus ipsam vt est intellectualis nature ergo diuina hypostasis non pōt p intellectum abstrahi a personalitate: sed persona in diuinis non pōt abstrahi a relatiua pprietate que est psone pstitutia. ergo nec hypostasis diuina. ¶ Pro hac opinione videt facere qd dicit Boe. in lib. de trini. c. x. vbi dicit qꝛ sba continet vnita em: relatio multiplicat trinitatem. In diuinis: ergo non est nisi sba ꝛ relatio ergo nō intellectis relationib° in diuinis nihil remanet nisi essentia. ¶ Preterea si hypostasis pris posset intelligi nō intellecta pnitate: pari rōne hypostasis filij posset intelligi non intellecta filiatione: ꝛ hypostasis spūssancti non intellecta passiua spiratione: ꝛ sic non intellectis pprietatib° relatiuis in diuinis remanerent tres distincti: ꝛ sic videtur qꝛ vere posset intelligi distinctio in diuinis in aliquo absoluto qꝛ diuine simplicitati repugnare videt. ¶ Scdm illos q tenent pmam opinionem potest responderi ad argumenta que sunt cōtra eam per modum qui sequitur.

Ad pm. In oppm **Ad primum** cum dꝛ qꝛ ois abstractio fit a pcreto ꝛc. Dico qꝛ qñ ē abstractio p intellectum sufficit qꝛ fiat a pcreto fm apprehensiōem intellectus: qꝫuis aūt pater nō sit qd pcretum in re: tamen dicit pcretum in apprehēsione nostri intellectus. Uñ ꝛ aliū conceptum facit de pre vt est hypostasis: ꝛ alium de pnitate vt est habitudo.

Ad 2m ¶ Ad 2m cum dꝛ qꝛ proprietas non pōt abstrahi a seipa ꝛc. dico qꝛ qꝫuis pprietas: vt in se existens sit hypostasis ꝛ psona tamen sub alia rōne est hypostasis ꝛ relatiua pprietas. Est enim hypostasis vt in se existens in natura intellectuali ꝛ relatiua pprietas inqꝫtum p ipsam: hypostasis se hꝫ ad alium: ꝛ ideo pōt intelligi ipa pprietas sub rōne qua hypostasis absqꝫ hꝫ qꝛ intelligat sb rōne qua relatiua pprietas. ¶ Qui vult tenere secundā opinionē que mihi magis videtur pcordare dine simplicitati potest rñdere ad argumenta que sunt contra eam.

Ad pm. **Ad primū** cum dꝛ qꝛ hypostasis significat rem magis cōem qꝫ pprietas relatiua ꝛc. Dico qꝛ non est vez in diuinis: qꝛ ois hypostasis in diuis est pprietas relatiua vt in se existens.

Ad 2m ¶ Ad 2m cum dꝛ qꝛ hypostasis pōt significari sine pprietate relatiua ꝛc. Dico qꝛ falsum est de hypostasi diuina: cum talis hypostasis sit ipa relatiua proprietas vt in se existens.

Ad 3m. ¶ Ad 3m cum dꝛ qꝛ illud qd prius ponit in diffinitione alicuius pōt p intellectum abstrahi ab eo qd scdo ponitur in diffinitiōe: dico qꝛ verum est. Sed cum dicim° qꝛ psona est hypostasis distincta relatiua pprietate: nō est ista diffinitio psone eo mō quo sibi ppetit diffiniri: sed hec psona est hypostasis intellectualis: vel rōnalis nature distincta pprietate ad dignitatem ptinente. Istud auté totum distincta pprietate ad dignitatem ptinente non est nisi explicatio huius qd est intellectualis nature. Eo. n. ipso quo hypostasis est in intellectuali natura: hꝫ rōnem psone. Unde sicut de ratione diuine psone est pprietas ptinens ad dignitaté: ita de rōne hypostasis vt est in natura diuina est pprietas ptinens ad dignitatem.

Ad 4m. ¶ Ad 4m cum dꝛ qꝛ ois essentia q relatiue dicitur: est aliqd excepto relatiuo ꝛc. dico qꝛ intentio Aug. est p hꝫ declarare qꝛ diuina psona dicit aliquā essentiam cum ipsa relatione volens dicere qꝛ pater non tm̄modo dicitur ad filium: ꝛ econuerso ꝛ vterqꝫ ad spiritum sanctum: ꝛ econuerso sed etiam de quolꝫ ipsorum dicitur aliquid absolutum scilicet diuina essentia.

An circū scriptis p prietatib° relatis remaneāt hyposta. distincte. **Ex pdictis** pꝫ solutio ad illud qd secūdo querebat. Scdm eni primam opinionē circūscriptis omnib° pprietatib° relatiuis p intellectum remanerent hypostases distincte seipsis: sicut enim circunscripta p intellectum pnitate remaneret hypostasis patris: qꝫuis non sub rōne qua pater pari rōne circunscripta filiatione remaneret hypostasis filij: qꝫuis non sub rōne qua filius ꝛ circunscripta relatiua pprietate spūssancti remaneret hypostasis spūssancti qꝫuis non sub rōne tali.

pᵃopio. 2ᵃopio ¶ Scdm aūt aliam opionem que magis diuine simplicitati pcordat circūscriptis oibus pprietatib° relatiuis p intellectum nō remanerent hypostases distincte: qꝛ nec remaneret aliqua hypostasis: sed tm̄modo diuina essentia circunscriptis tamen p intellectum pprietatib° non personalib° vt in nascibilitate ꝛ cōmuni actiua spiratione remanentib° paternitate ꝛ filiatione adhuc remaneret distinctio inter prēm ꝛ filium.

Qō. I. **Consequenter** queritur de tertio principali ꝛ circa hoc querūtur duo ¶ Primo vtrū pprietas ponat aliud in persona ¶ Secundo vtrum persone distinguantur per eas. Qō. I.

Ar pmo. **Primo** igitur ōndo qꝛ pprietas nō ponit aliqd i psona: qꝛ diuina eēntia pp suam simplicitatem seipsa distinguit ab omni alia ergo similiter diuina psona pp equalem simplicitatem seipsa distinguitur ab alia.

Scdo. ¶ Ité pprietates essentie diuine nihil addūt reale sup essentiā: ergo a simili nec pprietas psone dicit aliqd reale in persona.

Tertio. ¶ Item creatura pp essentialem compatione eius ad deum seipsa refertur ad deum: aliter esset abire in infinitū: sed adhuc est essentialior compatio vnius diuine psone ad aliam: ergo seipsis ad se inuicem referuntur.

Quarto. ¶ Item relatio in creatura aduenit alicui: ꝛ recedit ab eo qñqꝫ sine sui mutatione: qd non esset verum: si poneret aliquam rem in eo: cui aduenit vel de quo dicitur: ergo a simili relatio nō ponit rem aliquam in psona.

Quinto. ¶ Item si pprietates ponunt aliqd in psonis videretur etiam compositio in psona: qd est contra simplicitatem diuinam.

Sexto. ¶ Item Boe. in lib. de trini. versus finem: vult qꝛ relatio qua pater refertur ad filiū: ꝛ relatio qua vterqꝫ ad spiritumsanctum sunt similes relationibus: quibus idem refertur ad seipsum: sed tales relationes nihil ponunt in relato nisi fm modum intelligendi ergo nec iste.

In opm **Contra** gregori° in pfatione dicit. qꝛ in psonis pprietas: ꝛ in essentia vnitas: ꝛ maiestate adoretur equalitas. Constat autem qꝛ non esset pprietas adoranda in psona: nisi rem aliquā diceret in persona. ¶ Item paternitas ꝛ innascibilitas realiter differunt. Hec enim non est recipienda paternitas est innascibilitas: ꝛ

bilitas & tamen ambe sunt in psona pris: ergo videtur q dicunt aliquam rem in psona patris. ¶ Item realiter videtur esse alius modus querendi de essentie psona: & ꝓprietate q de essentia querif p qd: de psona p qs: de ꝓprietate per que vel quo se habent: ergo videtur q ꝓprietas rem aliquam dicit in psona. ¶ Item si modus quo se hꝫ pater ad filiu & modus quo se habet pater ad spiritumsanctu no distinguerentur realiter: ita esset pater realiter genitor spiritussancti sicut & filij: sed illi modi sunt qdam ꝓprietates: ergo proprietates aliquid reale dicunt in personis.

Resp°. Opinio tenens q relatio no ponat aliqd i psona qz e intentio scda. C. de rso.

Ad istam qonem dicunt qdam q ꝓprietas relatiua no ponit aliud reale i persona: qz vt dicunt ipsi relatio non est res aliqua: sed intentio. ¶ Contra qz fm phm in predicamentis. Rlo est vnuz de decem predicamentis que fm Porphyrium sunt .x. prima genera.

Impugnatio rela° est res distincta a fundamento

¶ Preterea illud qd non est res no est causa: nec realis effectus: sed relatio aliqua est causa vel cum causa realis effect°: ergo est res aliqua maior plana est: minor pꝫ p experientiam: qz eede candele accense magis delectat sub vno ordine qz sub alio: nulla mutatoe facta in re absoluta: ide soni sub vno ordine magis delectat audiente qz sub alio. Ordo aut relatio est: & delectatio p visum & p auditu effectus realis est. ¶ Preterea ex diuersa habitudine prius corporis inter se diuersificanf figure in corpibus. Sed experientia docet q corpa p figuras diuersas aliqn diuersificaf in aliqbus opibus suis. ¶ Preterea si relatio esset realiter idem cum suo fundamento. Relatio fundata imediate sup substantia non esset accns cui° ꝯtrariu dicit Auice. 3.lib. Metaphy. sue. c. x. ¶ Dicut alij q qzuis ꝓprietas relatiua dicat rem aliqua non tn est persona: qz ipsa ꝓprietas rsa: vt in se exns est ipsa psona: & idez no est in seipso.

2° opio q rlo est ipamet psona

Contra. Res signata i abstracto pot dici ee in seipsa p modu cocreti.

Sed ꝯtra hoc e qz deitas realiter est: idez q deus: & tn vere dicimus: q deitas est in deo. Res eniz significata p moduz abstracti: & quasi p modum forme pot dici esse in seipsa significata p moduz ꝯcreti: & p modum p se stantis: ergo a simili no obstante q pnitas vt in se exns sit ipse pater vere pot dici esse in pre. ¶ Alia est opinio q dicitur fuisse prepositiui. s. q ipsa hypostasis que in diuinis idem est qd psona est ipsa ꝓprietas inqzitum significatur modo abstracto pꝫ modu emphatice locutionis fm que vocamus benignu benignitate dicendo rogo benegnitatem tuam & te benignuz. ¶ Sed ꝯtra hoc est qz in eadez psona. vtpote in psona pris sunt plures ꝓprietates quarum vna no pdicatur de alia sicut inascibilitas: pnitas & actiua spiratio. ¶ Alia est opio que dicitur fuisse Gylberti poretani q proprietas relatiua non dicit rem aliquam in persona dicens q ipse relationes sunt extrinsecus assistetes non insistentes. ¶ Sed contra hoc esse videtur q tuc relatiue ꝓprietates in diuinis realiter differret ab essentia & a psonis: & ita seqtur q non essent idem realiter qd deus: & sic sequeref q adorade no essent: qd falsuz est: cum teneat ecclesia: & dicat Grego. in pfactione de trinita. q in psonis adoref ꝓprietas. ¶ Uidetur ergo mihi dicendu sicut tenet comunis opinio q ꝓprietas relatiua in diuinis dicit rem aliqua que e in psona: q aute dicat rem aliquaz iam pbatu est in reprobatione pme opinionis. ¶ Et persona aliter no esset realis distinctio inter psonas diuinas qz in essentie vnu sunt. ¶ Qz aut sint in psonis: qz se habent ad psonas ad similitudine qua deitas se habet ad deum. Un sicut deitas est in ipso deo: & tn realiter idem est qd deus: sic ꝓprietas relatiua est in ipsa persona & realiter idem est q ipsa.

3° opio ppositiui.

Impugn°

4° opio gilberti q rlatio no e i psona: s3 extrinseca.

Improbatio.

Opio coīs q relatio dicit re aliq.

Ad pmu

Ad primu in oppo^m cuz dicitur q diuina eentia seipsa distinguitur ab omni alia: pp suam simplicitate &c. dico q vez est ꝓ tanto qa summa simplicitas non pmittit q in aliquo ꝯueniat cum aliqua essentia: sed no obstante summa simplicitate que est in psona. Persone in aliquo reali ꝯueniut. s. in vna essentia: & ideo opꝫ q in ipsis sint ꝓprietates qbus ad inuicez distinguantur: qz tamen ille ꝓprietates realiter idem sunt q ipse psone. Ideo vere dicitur q psona vna distinguif ab alia p rem aliquam: que realiter idez est q ipsa psona.

¶ Ad 2^m cu dicitur q ꝓprietates essentie dine nihil addunt reale sup essentiaz &c. dico q veruz est: ita q sit realiter diuersum ab eentia: veram rem tamen in essentia dicunt que realiter idem est q ipsa essentia pp summa simplicitatez. vn sapientia in deo vera est sapientia & tamen realiter idez est in eo qd diuina essentia. Sic dico q ꝓprietas vere est aliqua res in persona idem tamen realiter qd ipsa psona. Ad 2^m

¶ Ad 3^m cum di° q creatura pp essentialez ꝯparatione ei° est ad deum seipsa refertur ad deuz &c. Dico q illa non est tota causa: sed cum h opꝫ ponere ad plenaz ronem esse: qz creatura in nullo ꝯuenit cum deo: persone aut diuine in vna essentia ꝯueniut: nec debet intelligi q relatio creature ad creatorez sit ipsa creatura absoluta q ad deum refertur. Est tamen creatura relatiua que seipsa refertur ad deuz non p aliaz relatione: qz aliter esset ꝓcedere in relationib° in infinitu. Ad 3^m.

¶ Ad 4^m dico q qzuis relatio adueniat alicui creature & recedat ab ea sine illius creature mutatione pene aliqd absolutu. non tamen sine mutatione que est penes respectuz. Sicut eniz dicitur mutari in aliquo absoluto: q de no albo fit alb° & econuerso: ita mutari dicitur fm respectuz q de no simili fit similis & ecouerso. Unde si duoꝝ alboꝝ alter fiat niger altero remanente albo: ille q factus est niger mutatus est fm aliqd absolutuz: & fm respectuz alio fm respectu: tm mutato. ¶ Uel pot dici ad argumentuz q qzuis relatio adueniat alicui creature: & recedat ab ea qnqz sine eius mutatione: non ꝓpter hoc seqtur q non dicat aliqua rem p compationem ad terminu: qzuis p compationez ad subiectum non differat a suo fundameto nisi fm ratione. Similiter dico q res quam dicit ꝓprietas relatiua in psona non differt a psona nisi fm ronem tantu. Preterea argumentuz a similitudine relationis creature ad relationem increatam no hꝫ magnuz robur: qz valde dissimiliter est relatio in creatore & in creatura cuz in creatore sit res subsistens in creatura non. Ad 4^m.

¶ Ex dictis pꝫ responsio ad 5^m q illud qd ꝓprietas ponit in psona realiter est idem q ipsa psona: non ex h seqtur q sit aliqua in psona compositio. Ad 5^m

¶ Ad 6^m cum di° q relatio patris ad filium & vtriusqz ad spiritumsanctu: sunt similes relationib° qbus ide refertur ad seipsum &c. Dico q in aliquo est similitudo & in aliquo est dissimilitudo. Est autem dissimilitudo quo ad vnitatem essentie: sed non quo ad supposita que referuntur. Suppositu enim patris no est suppositum filij: sed in relationib° qbus idem refertur ad seipsum. Illud idem suppositum quod est subiectum relationis est terminus eius. Ad 6^m

Qo. II. Qo. II.

Secundo queritur vtruz psone distinguantur p illas ꝓprietates relatiuas: & videtur q non: qz pma distinctio realis est illa que est inter diuinas psonas: sed absolutu prius est relatione: ergo distinctio diuinaꝝ psonarum cuz sit p°est p aliqd absolutum non p relationes. Ar pmo.

¶ Item illud quod presupponit distinctionez inter aliqua no est p°ro distinctionis illorum: sed relationes psupponunt distinctione inter relata ergo non sunt prima relatio distinctionis eorum. Scdo

¶ Item fm Augu. primo de trini. c. j. Nulla res est que seipsaz gignat vt si ergo p gignere & gigni est prima distinctio inter gignentem & genitum. Cum ergo gignere sit agere videtur q pater distinguatur a filio no p relationem sed p actionem. Tertio.

Contra Boe. j. li. de trini. c. x. dicit q relatio multiplicat trinitatez. sed p illud p quod multiplicantur psone distinguntur: ergo diuine psone p ꝓprietates relatiuas distinguntur. ¶ Item dicit Anselm° in In op^m.

lib. de pcessione spū sancti: non multū post pncipium q pluralitas sequitur relationē: ergo relationes in diuinis sunt prima ratio plurificatiōis psonaꝝ: sed pluralitas iportat distinctionē: g° rlatiōes sūt p° ratio distinctiōis psonaꝝ.

Rñ°. Respōdeo q inter psonas est ɔsiderare pnᵐ distinctionis quasi effectiuū: et pncipium distinctionis quasi formale. Videt ergo dicendū q p ipsas emātiones psone distinguntur quasi p principia effectiua distinctionis. Generare enim et generari sunt ratio distinctionis inter prēm et filium: et spirare et spirari sunt ratio distinctiōis spūssancti a pre et filio et ecōuerso ad similitudinē cause efficientis. Actio.n. ad cām efficientem reducitur p istas aūt relatiuas ppetates distinguūtur tāq̄ p principia formalia distinctionis. Una.n. psona distinguitur ab alia p suam formā ɔstituētem: psonalis autem ppetas est psona ɔstitutiua: ergo psone distinguūtur ab inuicē p suas ppetates psonales tāq̄ p pncipia formalia distinctiōis: nō.n. pōt dici q formalr distinguātur p aliqd absolutū: q3 h cū sūma simplitate diuine eēn°stare nō posset.

(Dine psōe distinguūtur p emanatōnes quasi p pn° effectiua distinctionis per rlōes quasi per pn° formalia.)

Ad pᵐ. Ad pmum in oppᵐ cum dr q distinctio dinarū psonaꝝ cum sit psona debet esse per aliud absolutū: cum absolutū sit prius relatiuo et c. Dico q non est verū q3 q̄to distinctio prior est tanto ppinquior est vnitati: et ideo debet esse non p illud qd maxie distinguit: sed p illud qd minime distinguit. Planum est aūt q maior est distinctio penes rem absolutā q̄ penes relationem et ideo pma distinctio non potuit esse p ppietates absolutas sed relatiuas. Nō valet: ergo ista ɔña. Res absoluta prior est relatiua: ergo distictio penes rem absolutam: prior est distinctione penes rem relatiuā.

Ad 2ᵐ (rlōnes diuine nō psupponunt distinctiōnem inter relata.) ❡ Ad 2ᵐ cum dicitur q relationes presupponūt distinctiōem inter relata et c. dico q verū est de relationib° iter creaturas q3 non sunt subsistentes: nec ipsa relata ɔstituētes: sed de rlonibus que sunt inter psonas diuinas: non est verū q3 sunt subsistentes et ipsas psonas ɔstituētes. Vñ necesse est q sint quasi principia formalia distinctionis psonaꝝ. Verum est tñ q ipsa psonalis ppietas inq̄tum est subsistēs et psonā ɔstituens: et eam distinguens prius est fm rōnē intelligendi seipsa: inq̄tum dicit habitudinē ad alium.

Ad 3ᵐ. ❡ Ad 3ᵐ cū dr q inter generantē et gñatū est prima distinctio p generare et gñari et c. Verū est tamē p principium distinctionis quasi effectiuū ppietates autem psonales sunt principia distinctionis quasi formalia.

Consequenter queritur de. 4. pncipali: et circa hoc queruntur duo. ❡ Primo vtrum proprietates personarum sint relationes. ❡ Secundo vtrū sint plures q̄ quinq3 notiones. Q.ō.I.

Q.ō.I. Primo ondo q ppietates psonarum non sint relationes. Dicit enim Aug. v. de trini.c.j. Intelligam° deum si possum° sine qlitate bonū: sine q̄titate magnū: ergo a simili sine relatione prēm et filium et spūmsanctū.

Ar p°. ❡ Item relatio inter oia entia minus habet de entitate ergo in ente pfectissimo esse non pōt.

Scdo. ❡ Item relatio nō manet in diuinis p compationē ad psonā in qua est: q3 tunc esset cōpositio in psona: si aūt manet p cōpositōem tm̄modo ad cuꝫ respectu cuius est: nihil ponit in psona: cū ergo ppietates ponant aliqd in psonis vt ante habitū est. Proprietates psonarum non sunt relationes.

Tertio.

Quarto. ❡ Itē aut ppietas psone est sba aut non: si non in diuinis est cōpositio qd falsum est. Si sic ergo proprietas non est relatio.

Jn oppᵐ Contra res p quam distinguit psona a psona est relatio fm. Boe. p li. de tri.c.x. sed ppietas est res qua psona distiguit a psona: ergo ppietas psone ē relatio. ❡ Item ea que transeunt in sbam realiter nō distinguūtur in deo: vnde sapia diuina realiter nō distinguitur a potentia: sed ppietates psonarū realiter distinguūtur inter se: ergo nō transeūt in sbā: sed manēt rlones

Rñ° (ppietates psonaꝝ sūt relationes.) Rñdeo q ppietates psonaꝝ sunt relatiōes q3 fm Boe. 2°. li. de trini. Qd sbaliter predicatur in diuinis de singulis et de oibus singulariter dr: sed nulla ppietas psone est hmōi: ergo nulla ppietas psone dicit sbam. Sed fm q vi velle Boe. j. lib. de tri.c.x. ois res q̄ est in diuinis aut est sba aut est relatio: ergo ppietas psonarum sunt relationes: et tñ p compationes ad psonas in qbus sunt: idem sunt realiter qd ipse psone: et idem realiter q sba diuina. Ita q in diuinis eadē ppietas vbi gra pitas fm vnam compatiōem est sba.s. p compatiōem ad illud in quo est: et fm aliam cōpationē est relatio.s. p compationē ad illū respectu cuius est: transit ergo in sbam q̄tum ad rōnem cōem: quā hab3 cū alijs accñtibus in creaturis que est in herē sbo: q3 accidētis esse est in esse: manet tñ q̄tum ad rōnem ppriam.s. inq̄tū relatio est: q3 hec ppria ratio non sibi debet p compatiōem ad sbm sed ad terminū: vñ phs li. pdicamē.c. de relatione rlones vocat ad aliqd. Qualitas aūt et q̄titas in diuinis simpliciter transeunt in sbam: q3 ratio que cōpetit eis inq̄tum accñtia sunt in creaturis: et etiā ppria ratio cuiusl3 illoꝝ accipit p cōpationē ad sbm vbi gra. ratio q̄titatis inq̄tum est q̄titas: est q sit mensura sbe: et qlitatis q sit dispositio sbe: et ideo si moueāt in dinis esset ibi aliqua realis compō de necessitate.

Ad arg°. ❡ Ex dictis pꝫ rñsio ad argumentū pmū.

Ad 2ᵐ ❡ Ad 2ᵐ cum dr q relatio inter oia entia minus habet de entitate et c. dico q verū est in creaturis. Jn diuinis aūt sūmam habet entitatē: q3 realiter idē est cum psona in qua est et ex ɔnti realiter idē qd dina sba: et tamen manet relatio sicut paruꝫ ante osūm est.

Ad 3ᵐ. ❡ Ad 3ᵐ dico q non manet rlo p compatiōem ad psonam in q̄ est: et tamen rlo aliquā rē ponit in psona non tñ differentem ab ea fm rem: sed fm rōnē tm̄: q3 eadem res inq̄tū subsistēs et distincta est psona: et sub rōne qua formale principiū distinguēdi est relatio.

Ad 4ᵐ. ❡ Ad 4ᵐ dico q ppietas psone: et est sba: et est relatio fm diuersas compationes sicut.n. in creaturis eadem ppietas est accñs p compationem ad sbm et relatio p compationē ad terminū: a simili dico q aliqualiter in diuinis eadem ppietas est sba per compationē ad illud in quo est: et rlo p compatiōem ad illum respectu cuius est. Unde pitas compata ad sbā diuinā realiter idem est qd diuina substantia: diuina tamē fm rōnē: et tamen respectu filij vere relatio est. Q.ō.II.

Q.ō.II. Secundo q̄ritur vtrū sint plures notiones q̄ qnq3 et videtur q sic: qa

Ar pmo. sicut pprium est pri: q est a nullo: ita ppriū spūssancti q nullus est ab eo: sed fm esse a nullo attenditur notio innascibilitatis in patre: ergo similiter fm h q nullus est a spūsancto debet esse aliqua notio in spirituſancto.

Scdo. ❡ Itē sicut esse inascibilē est aliq notio in pre ita videtur q debeat esse notio in spūsancto: q3 nō nascit sed spiratur.

Tertio. ❡ Item sicut p hoc q pr et filius spirent: est aliqua cōis notio in patre et in filio q̄ vocat spiratio actiua ita videtur q nō spirari debeat esse aliqua notio in filio. Filius.n. non spiratur.

Quarto. ❡ Item sicut pater nō est ab aliquo p gñationē: ita nō est ab aliquo p spirationem: ergo sicut in patre est notio innascibilitatis: ita deb3 esse in eo notio inspirabilitatis.

Jn oppᵐ. Contra ondo q nō sint nisi tres notiones: q3 notio realiter idē est cū psona in qua est: sed nō sūt nisi tres psone: ergo nō sunt nisi tres notiōes. ❡ Itē Dama. lib. j.c. viij. dicit q in diuinis oia sunt vnum preter ingenerationem et generationem et pcessionem: ergo non sunt nisi esse tres notiones vt videtur.

Rñ° (Notiōes in diuis sunt qnq3 tñ.) Respōdeo q i diuis sūt qnq3 notiōes et nō plures: et. 4. relatiōes et tres psonales ppietates. ❡ Quinq3 notiones sunt inascibilitas et pitas in pre et spiratio actiua in pre et filio: et filiatio in filio

ꝛ processio siue spiratio passiua in spũsancto que dñr notiones inq̃ꝫtum psone p eas inotescunt:sed tm̃modo.4. istaꝝ sunt rones q: inascibilitas ꝓprie nõ est relatio nisi p reductionẽ:sicut negatio reducitur ad idẽ genus cum affirmatione sibi opposita ꝫm ꝙ videtur velle Aug.5.de trini.c.7. ¶ Alie aũt q̃ttuoꝛ notiões sunt rones inq̃ꝫtũ p eas psone referũtur ad se inuiceꝫ:ꝛ illarũ quattuoꝛ tres tm̃ sunt ꝓpetates psonales.s. pṁitas filiatio ꝛ pcessio que dñr ꝓpetates inq̃ꝫtum p eas psone distinguũtur:ꝛ psonales inq̃ꝫtum p eas psone ꝯstituunt spiratio aũt actiua ꝓpe non dr̃ ꝓpetas:q: cõmunis est duob⁹.s.pr̃i ꝛ filio. ¶ Aliquo tñ modo ꝓprietas dicit inq̃ꝫtuꝫ p eam pr̃ ꝛ filius distinguũtur a spũsancto: nec est psonalis:q: nullã p sonã ꝯstituit. ¶ Q; aũt nõ sint nisi qnq; notiões põt sic Tria sunt de rõne notionis. declarari:q: de rõne notionis sunt tria: vnũ est ꝙ sit ꝓpetas originis:ꝫm ꝙ sit ꝓpetas dignitatis. ¶ Tertiuꝫ autẽ ꝙ sit ꝓprietas determinata: ꝛ specialis non ꝓducere aũt psonam non ptinet ad dignitatem: ꝛ ideo nõ est notio in spiritusãcto. Esse aũt igenitũ vl' inascibilẽ eo modo quo posset dici de spũsancto nõ est negatio determiata ꝛ spẽalis:q: q̃to affirmatio magis est spãlis tãto negatio magis est cõis:sicut cõioꝛ est hec negatio:nõ est aial q̃ꝫ nõ est sba. Et ideo nõ esse genitũ in spirituscõ non hꝫ rõneꝫ notionis:sed hꝫ rõnem notionis in pr̃e: q: in pr̃e negat esse ab alio simplr̃:sed in spũsancto negat esse ab alio nõ simpliciter:sed p generatõem. Non spirari aũt in filio nõ negat esse alio simplr̃:sed p spiratõeꝫ:ꝛ ideo est negatio minus cõis:q: est negatio specialis affirmationis:ꝛ ideo sicut non genitũ non est notio in spũsancto:ita nõ spiratũ non est notio in filio. Inspirabilitas etiã non est notio in patre distincta ab inascibilitate:sed cõprehendit ab ea:q: inascibilitas ꝫm ꝙ est in patre negat esse ab alio simpliciter. Proꝑetates etiam essentie qbus eẽntia inotescat qa nõ sunt ꝓpetates originis: ꝛ sũt cões trib⁹ oib⁹ psonis:iõ notiones psonaꝝ dici nõ pñt:ꝛ sic pꝫ ꝙ non possunt esse Ad arg⁹. In opp⁹ plures notiones in psonis q̃ꝫ qnq;. Et pꝫ. ¶ Rñdeo ad argumẽta que ꝓbabant contrarium. Restat ergo soluendum ad argumenta ꝓbantia ꝙ nõ sunt nisi tres notões.

Ad p⁹. **Ad pmuꝫ** cum dr̃ ꝙ notio realiter idem est cum psona in qua est ꝛc. dico ꝙ q̃uis idem sint in re tamen differunt rõne: ꝛ ideo pñt esse plures notiões q̃ꝫ psone: sicut vides ꝙ p sbam q̃uis sit realr̃ ideꝫ qꝫ esse:tamen:q: rõne differũt sũt plures: cũ tñ essentia Ad 2⁹ nõ sit nisi vna. ¶ Ad 2⁹ ꝙ arguebatur p Dama. dico ꝙ sub noie generatõis intelligit gñatiõem actiuam:ꝛ passiuam:ꝛ sub noie pcessionis spiratioñe actiuaꝫ:ꝛ passiuaꝫ: ꝛ noie in gñationis inascibilitatẽ. Sic ergo vides ex ml'tis ante dictis a pn⁹li.ꝙ in diuinis debemus ponere reꝫ essentialeꝫ:ꝛ psonalẽ:ꝛ notionalẽ:ꝛ ꝙ aliqua non diã in in esse distinguũtur in re psonali vt ipse psone:ꝛ etiaꝫ vt ĩ declarabit ꝛ iam aliquo modo pꝫ ex dictis ꝙ aliqua non differẽtia in re essentiali:neq; in re psonali distinguntur in re notionali sicut alique notiones. Uidemus enim ꝙ in persona patris sunt tres notiones.

Circa litteram:(nec tñ esse quod dicitur ꝫm sbam dr̃)vnde illa diuisio entis qua dicitur ꝙ omne ens:qꝺ non est sba est accñs dꝫ intelligi in ente creato si hẽat veritateꝫ. ¶ (Oẽs homines filij dei sunt factura):qꝺ est intelligendũ de hõib⁹ puris Christ⁹.n.nõ dꝫ dici fili⁹ dei factura: sed natiuitate. ¶ (Dicimus donũ donatoris):sed nunqd simlr̃ dicimus spiritũ spiratoris:ergo ita appet rl'o in noie spiritus in nomine doni. ¶ Respondeo spiritus non est propri- Rñ⁹ um nomen persone: sed spiritussanctus.

¶ An easdem ꝓpetates assignent Augustinus ꝛ Hylarius:ꝛ an iste sint que dicũtur paternitas ꝛ filiatio ꝛ processio. Di. XXVII.

Hic queri potest: vtruꝫ ꝓpetates quas Hylarius supra assignauit.s.ꝙ pater semp est pater:ꝛ filius semp est filius:sint ille eedẽ ꝓpetates quas Aug. superi⁹ distinxit dicens ꝓpuim esse pr̃is ꝙ genuit filium:ꝛ ꝓpum filij ꝙ genit⁹ est a pr̃e:ꝛ spũssancti ꝙ ab vtroq; pcedit:ac deinde:vtrum ꝛ iste sint ille q̃ dicitur paternitas filiatio:processio? Uidetur ꝙ nõ sint eedem proprietates quas ponit Hylarius:ꝛ ille quas ponit Aug. Si.n.eedem sunt idem est ergo patri esse pr̃em:ꝛ genuisse filium:qꝺ vtiq; qdam ꝯcedunt. Si aũt hoc est:cui ergo ꝯuenit vt sit pr̃:ei ꝯuenit genuisse filium. Natura ergo diuina si pater est genuit filium. Si vero non genuit:pr̃ nõ est. Sed qs audeat dicere:aut ꝙ ipa genuit filium:aut ꝙ ipa pater non sit. Si aũt ipsa pr̃ ẽ nec filium genuit:non est ergo idem dicere aliqd esse patrem:ꝛ gignere filium. Et ita non videtur vna eademq; esse proprietas. — Di. XXVII. — Q; nõ videntur eedes ꝓpetates q̃s põit Hylarius ꝛ Augu.

¶ Rñsio vbi ostendit easdem esse proprietates.

Ad quod sine preiudicio aliorum dicimus:ꝙ easdem ꝓpetates notauit vterq;:lꝫ diuersis verbis. Quod enim Hylarius ait ita intelligi dꝫ. Propriuꝫ patris est ꝙ semp pr̃ est.i.proprietas pr̃is est qua semper pater est. Semp vero pr̃ est:q: semp genuit filium. Ita ꝛ ꝓpuꝫ filij est ꝙ semper filius ẽ.i. proprietas filij est qua semper filius est. Filius vero semp est:q: semper genitus est. Ergo ꝓpetas qua pater pr̃ est.est q: semp genuit. Et hec eadem dr̃ pṁitas vel generatio. Et proprietas qua filius semp est filius:q: semper genitus ẽ a patre:ꝛ hec eadem dr̃ filiatio vel genitura: vel natiuitas:vel origo:vel nascibilitas. Sic ꝛ ꝓpetas qua spũssanctus est:spũssanctus vel donuꝫ: est:q: procedit ab vtroq;:ꝛ hec eadem dicit processio. In premissis ergo locutionibus eedem significate sunt proprietates. — Quomodo sint intelligẽda pdcã vba Hylarij.

¶ Q̃uo non est oĩo idem dicere esse pr̃em ꝛ genuisse vel habere filium:ita ꝛ de alijs.

Nec tamen videtur nobis oĩo esse idem dicere aliqd esse pr̃em ꝛ genuisse filium:vel aliqd esse filiuꝫ:ꝛ habere pr̃em:vel eẽ spm̃sctm̃ ꝛ pcedere ab vtroq;: alioqn pater non eẽt nomẽ hypostasis.i.psone: sed ꝓpetatis tm̃:simlr̃ filius ꝛ spũssanctus. Et ita nõ p tria nomina significarẽtur tres psone. Ideoq; dicimus:q: patris nomen nõ tm̃ relationem notat:sed ẽt hypostasim.i.sbsistentiam significat:ita ꝛ filius ꝛ spũssanctus. Relationũ vo vocabula.s.paternitas: filiatio: pcessio: vel gignere:vel gigni: pcedere:ipas tm̃ relationes: non hypostases significant:siue hẽre filiũ:ꝛ habere pr̃em:vt verbi grã. Cum dicimus deus ẽ pater:noie patris ꝛ relatiõeꝫ notamus: ꝛ diui- — Hec noia pr̃ ꝛ fili⁹ ꝛ spũsctũs nõ tm̃ relatiões:sꝫ etiã hypostases significãt. — Rõnum vo vocabula sunt pṁitas filiatio processio neo psonas significant.

Quid intelligat cū dr ds ē pr: ⁊ ds ē fili⁹ ⁊ ds ē spūs sanctus. Quid intelligatur cuȝ dr ds genuit: ⁊ deus genitus est.

nam hypostasim significam⁹: vt sit intelligētia talis. Deus vel diuina eēntia est pater. i. ille q genuit. i. hypostasis que hꝫ filiuȝ. Similiter ds est filius. i. hypostasis genita vel habēs pꝛēm. Ita ēt deus est spūssanctus. i. hypostasis procedens ab vtroqꝫ: siue ille qui pcedit. Cum vero noīa relationū ponim⁹ in pdicatis: notōes ipas significamus: non hypostases: vt cum dicimus ds genuit. i. hꝫ filium: ⁊ deus genitus est. i. hēt pꝛēm. Et tūc oꝫ itelligi in subiectis hypostases tm̄: nō eēntiaȝ q̄ illis ꝓpꝛetatib⁹ determinātur.

¶ Qꝫ proprietates determinant hypostases: non substantiam: idest naturam.

Ille enim proprietates singule singulis ꝓpꝛe conueniunt personis ⁊ p eas psone determinātur ⁊ a se inuicem differunt: sed a se non recedunt. Unde Joānes Damasc. Non differunt ab inuicem hypostases fm̄ sbam: sed fm̄ characteristica idiomata. i. determinatiuas ꝓpꝛetates. Characteristica vero. i. determinatiua sunt hypostaseon ⁊ non nature: etenim hypostases determināt. Item ēē qdem intēpoꝛaliter ⁊ eternaliter dicimus diuinā vbi hypostasim simplicē oīa habētēȝ q̄ hꝫ pater: vt eius homousion. i. consubstantialē: natiuitatis modo ⁊ habitudine a paternali hypostasi differentem: nunq̄ vo a pꝛnali hypostasi secedentē. Idem aptius exprimens psonales ꝓpꝛetates in eodem ait. Differentiā hypostaseon. i. psonaꝝ: in tribus ꝓpꝛietatibus. i. pꝛnali ⁊ filiali ⁊ pcessibili recognoscimus. Incessibiles aūt ipas hypostases ⁊ indistabiles inuicem: ⁊ vnitas quideȝ incōfusibiliter. Tres. n. sunt ⁊ si vnite. diuisas aūt indistanter. Et enim singula pfecta est hypostasis: ⁊ ppꝛaȝ ꝓpꝛetatem. s. existentie modum ꝓpꝛium possidet: sed vnite sunt sbstantia: ⁊ non distāt neqꝫ secedūt a pꝛnali hypostasi. Ecce hic habes distinctas tres illas proprietates: que supra diuersis significate sunt modis.

Hic distingunt ꝓpꝛetates apte

Joā. Da.

¶ Qꝫ sunt alia noīa psonaꝝ easdem ꝓpꝛetates notantia. s. genitus: genitoꝛ: verbum: imago.

Hic non est pꝛetermittēduȝ: qꝫ sicut pꝛ ⁊ filius ⁊ spūssanctus noīa psonaruȝ sunt: ⁊ propꝛetates psonales designāt: ita ēt sunt ⁊ alia noīa psonaruȝ. i. que ipas psonas significant ⁊ eaꝝ propꝛetates denotāt: ⁊ easdem quas ⁊ noīa pdicta. Unde ⁊ relatiue dicūtur. s. genitoꝛ: genitus: vbum: imago. Uñ Aug⁹ in. v. li. de tri. ait. Uidēduȝ est inquit hoc significari cum dr genitus: qō significatur cum dicit filius. Ideo. n. filius: qꝛ genit⁹: ⁊ quia fili⁹ vtiqꝫ genitus. Sicut aūt filius ad pꝛēm: sic genitus ad genitoꝛem refertur: ⁊ sicut pꝛ ad filium: ita genitoꝛ ad genitum. Idem in. vj. lib. de trini. Uerbum qdem solus filius accipitur: nō simul pater ⁊ filius tāq̄ ambo sint vnuȝ vbum. Sic

Augusti.

enim vbum dr qūo imago: non aūt pater ⁊ fili⁹ simul ambo imago: sed filius solus ē imago patris: quēadmodum ⁊ filius. Idem in. vij. li. de tri. Uerbum fm̄ qꝫ sapientia est ⁊ eēntia: hoc ē qō pater: fm̄ qꝫ vbum: non hoc est qō pater: qꝛ vbum non est pater: ⁊ verbuȝ relatiue dicitur: sicut filius. Item in eodem. Sicut filius ad patrem refertur: ita ⁊ vbum ad eum cui⁹ est vbuȝ refertur: cum dr verbuȝ. Et ꝓpterea nō eo verbum quo sapientia dr: qꝛ vbum non ad se dicit: sed tm̄ relatiue dr ad eum cui⁹ est verbum sicut filius ad pꝛēm. Eo qppe est filius quo vbū ⁊ eo est verbū q⁹ filius. Sapiētia vero q⁹ eēntia: ⁊ iō qꝛ pater ⁊ filius sūt vna essentia ⁊ vna sapiētia. Item in eodem. Non est pꝛ ipe verbum: sicut nec filius nec imago. Quid aūt absurdius q̄ imaginem ad se dici? Idem in v. Dicitur relatiue filius: relatiue etiam dicitur verbuȝ ⁊ imago: ⁊ in omnibus his vocabulis ad patrem refertur. Nihil autem hoꝛum pater dicitur.

De noīe verbi ⁊ imaginis.

Qꝫ nō eo verbū dr quo sapia

Quo dr verbuȝ ⁊ quo fili⁹.

¶ Breuiter summā colligit intelligētiā pdictoꝛuȝ.

Apte ostēsuȝ est qꝫ sicut filius vel genitus relatiue dr ad pꝛēm: ita verbum ⁊ imago. Et qꝫ eo dr verbum siue imago: quo fili⁹: i. eadeȝ ꝓpꝛetate siue notione dr verbū ⁊ imago qua fili⁹: sed non eo quo verbū dr sapientia vel eēntia: qꝛ nō notiōe qua dicitur verbū dicitur sapientia. Nam sapientia dicitur fm̄ essentiam non fm̄ relationeȝ.

¶ Generalis regula eoꝝ que ad se: ⁊ eoꝝum que relatiue dicuntur: qcqd. n. ad se simul ambo dicuntur: sed non ita in predictis relatiuis.

Et est hic aduertenda qdam generalis regula eoꝝ que ad se: ⁊ eoꝝū que relatiue dicūtur de pꝛe ⁊ filio. Quicqd. n. ad se dicuntur: vt ait Aug⁹ in. vj. li. de tri. non dr alter sine altero. i. qcqd dicūtur qō sba eoꝝum oñdat: ambo simul dicūtur. Ergo nec pater est deus sine filio. nec filius sine patre: sed ambo simul deus sed non ambo simul pater: non ambo simul filius: vel verbum vel imago.

Augusti.

¶ An fm̄ sbam dicatur ds de deo ⁊ huiusmodi.

Hic queritur cuȝ dicitur deus de deo: lumen de lumine: ⁊ huiōi: vtruȝ dicantur fꝫ substantiaȝ. Nā fꝫ relationē constat ista non dici. Si vero fm̄ sbaȝ dicuntur simul ambo. s. pater ⁊ filius: possunt dici deus de deo: lumen de lumine fm̄ predictā regulā. Ad quod dicimus: qꝛ licet ds fm̄ substantiā dicatur ⁊ lumen: ⁊ sapiētia: ⁊ huiusmodi: ⁊ nunq̄ relatiue accipiātur: aliquādo tm̄ pro relatiuis. i. pro psonis: sed non relatiue accipiūtur: vt cū dicitur deus genuit deū: alteꝝ pro patre: alteꝝ pro filio ponimus: similiter cuȝ dicitur: deus d deo: lumen de lumine. In alijs quoqꝫ locutionibus sepe reperiuntur noīa eēntie ad

Rñ⁹ vbi noīa sbe dīr aliqñ ponī p psōis

tie ad significationem personarū deducta: vt cum dicitur: deus natus: deus mortuus: deus passus: vbi filius tm̄ significatur. Ita ꝛ de solo filio intelligitur cum dicit deus de deo ꝛ huiusmodi. Unde Aug. querēs quomodo hmōi dicant in. vij. li. de tri. ait. Quō deus de deo: lumen de lumine dicitur? Non enim simul ambo deus de deo: sed solus filius de deo scilꝫ patre. Nec ambo simul lumen de lumine: sed solus filius de lumine patre.

¶ Qꝫ tm̄ ſm nomen sbe dicitur illud de illo: non ſm nomina personarum.

Et est sciendū ꝙ ſm nomina sbe tm̄ dicitur illud de illo: lꝫ ibi illa noīa substantiā non significent. Secundū vero eadem noīa personarū nunq̄ dicitur illud de illo: sicut verbū de verbo: vel filius de filio: qꝛ huiusmodi nomina diuersis psonis cōuenire non possunt. (Augusti.) Quod Augu. licet obscure: in eodē li. ita dicit. Hoc solū de eis dici non potest: illud de illo quod simul ambo non sunt. i. illo solo nomine nō possum⁹ vti ad ostendendū vnū de vno: qd̄ simul ambobus non cōuenit. (Qꝫ noīa sbe aliqñ trinitatis intelligētiā signt.) Sicut verbū de verbo dici non potest: quia non simul ambo verbū: nec imago de imagine nec filius de filio: qꝛ non simul ambo filius vel imago. Et sicut nomina sbe aliquando intelligentiā personaꝝ distincte faciunt: ita etiā interdū totius trinitatis simul. (Augu.) Unde Aug. in eodē li. ait. In patris noīe ipse pr̄ p se pnunciatur. In dei vero noīe ꝛ ipse pater ꝛ filius ꝛ spiritussanctus: vt cum dicitur. Nemo bonus nisi solus deus: quia trinitas est vnus deus.

(Di 27) **Hic queri** pōt ꝛc̄. Supiꝰ determinauit magister de ꝓpetatibꝰ psonalibus in generali: hic descēdit ad spālem assignationem. Hylarij ꝛ Augu. cōpando vnā ad aliā ſm ꝯuenientiā ꝛ dr̄iaꝫ: ꝛ diuidit in tres ptes: qꝛ pmo sup hoc mouet qōnem. ¶ Scdo mouet qōnis solōnem ibi. Ad qd̄ sine piudicio ꝛc̄. ¶ Tertio solōnis explanatiōem ibi. Nec tñ nobis. Et ista diuidit in duas. ¶ Primo ponit pdicte solutiōis explanationē: vt dictū est. ¶ Scdo oñdit p ꝓprietates esse hypostasim: ꝛ non sbe determinationē ibi. Ille. n. ꝓprietates ꝛc̄. tūc sequtur illa ps que ibi incipit. Hic non est ptermittendū: in qua determinat de ꝓprietatibꝰ psonalibꝰ ſm noīa minus vsitata ꝛ diuiditur in ptes q̈ttuor. ¶ Primo assignat noīū dr̄ias p q̄ ꝯuenit ipsas ꝓprietates exp̄mi. ¶ Scdo ponit quādam regulam ad discernendū ꝓpria ibi. Et est verius aduertenda. ¶ Tertio opponit contra predictā regulam ꝛ rñdet ibi. Hic queritur. ¶ Quarto ex illa solutione elicit aliā regulam ibi. Et sciendum est.

Circa hanc distōnem queruntur duo pncipaliter. ¶ Primo de ꝓprietatibꝰ psonalibus in generali. ¶ Scdo de ꝓprietatibꝰ verbi in speciali. ¶ Circa pm̄ querūtur tria. ¶ Primo vtrū ꝓprietates distinguntur ab inuicem. ¶ Scdo vtrum generatio actiua ꝛ pnitas significent eandem ꝓprietatē: ꝛ silr̄ itelligas de gñatōe passiua ꝛ filiatōe. ¶ 3ᵒ vtꝝ ꝓpetas sit rō actus psonalis vel econuerso.

Primo oñdo ꝙ ꝓprietates psonales nō distinguunt ab inuicē: qꝛ in dīnis nulla est distinctio nisi ſm originē: sed vna ꝓprietas non oritur ab alia: qꝛ oriri non ꝯuenit ꝓprietati: psona ergo vna ꝓprietas non distinguit ab alia. (Q̄ō. I. Ar̄ pmo) ¶ Item que simul sunt in vno simplici nō componunt: sed plēs ꝓprietates sunt simul in vno simplici. s. inascibilitas pnitas: cōis spiratio: in pr̄e: ergo inter se non opponūtur: sꝫ ſm Ansel. in li. de pcessione spūsancti non multū post principiū in diuinis nō est distinctio nisi p opponēm relatiuā: ergo nō distingūtur inter se ergo a simili nec alie. (Scdo.) ¶ Itē ſm phm. 3. physicoꝝ. Actio ꝛ passio sunt in mote: ergo a simili generatio actiua: ꝛ passiua sunt in generato: ergo similiter pnitas ꝛ filiatio in filio: ergo ille q est filius est etiam pater: ergo pnitas ꝛ filiatio realiter nō distinguunt. (Tertio. Tᵘ ꝯtr 19. ꝛ. xx.) ¶ Item illud p qd̄ ens est non est: qa ens est p esse: ꝛ ſꝫ Boe. d̄ hebdomatibꝰ. Esse nōdū est. At vero id qd̄ est accepta essendi forma est atq̄ ꝯsistit: ergo a simili illud qd̄ est ratio distinguendi distinctū non est: sed ꝓprietates sūt rō distōnis psonaꝝ g̈ nō sūt inter se distincte. (Quarto.)

Contra ꝓprietates psonales inq̄ītū sunt subsistentes: sunt ipse psone: sꝫ psone realiter sunt distincte ergo ꝛ ipse ꝓprietates psonales. (In opm̄.) ¶ Item distinctarum sbarum sbales ꝓprietates distincte sunt: ergo similiter distinctaꝝ psonaꝝ psonales ꝓprietates distincte sunt.

Respōdeo ꝙ ꝓprietates psonales realiter ab inuicē distincte sunt psone. n. distingūtur p ꝓprietates psonales tanq̄ p pncipia formalia distinctionis: ꝛ ꝓprietates psonales distinguunt seipsis sicut vides ꝙ ea que hñt dr̄ias p suas differētias differunt ꝛ ipe differentie seipsis. Unde sicut dicit Auice. v. Metaphi. c. vj. Non opꝫ vt vnicuiq̄ differentie sit alia differentia. (Rñᵒ. ꝓpetates psonales seipis rea liter ab inuicē distiguntur.)

Ad pmum in oppm̄ cum dr̄ ꝙ vna ꝓprietas nō oritur ab alia ꝛc̄. Dico ꝙ q̈uis oriri ꝓprie loquendo non ꝯueniat ꝓprietati sub rōne qua ꝓprietas est: sed psona est tamen pncipiū formale psone q̄ oritur ꝛ nō tm̄modo distinguit res que oritur a re a qua oritur: sed etiā pncipiū formale rei que oritur a pncipio formali rei a qua oritur. (Ad pm̄.) ¶ Ad 2ᵐ cum dr̄ ꝙ inascibilitas pnitas cōis spiratio in pr̄e non hñt oppositū ꝛc̄. dico ꝙ solutio huius argumēti patebit in sequenti. Di. quādo queretur de pluralitate notionū in pr̄e. (Ad 2ᵐ) ¶ Ad 3ᵐ cuꝫ dr̄ ꝙ actio passio sunt in moto ꝛc̄. dico ꝙ veꝝ est de actione radicata in motu q̄ actio nihil aliō ē q̄ꝫ motus vt a mouente: ꝛ qꝛ motus est in re mota siue in passo: actio autē generādi in diuinis non est radicata in motu. Et ideo dico ꝙ remanet in agente: vnde gñatio actiua non est in genito nisi loq̄mur de esse p circuīncessionem. Sic autē esse in nō phibet distinctiōem realē inter res quarū vna est in alia. (Ad 3ᵐ. Actio ꝛ passio sūt in motu de q̄ aliō in vnū.) ¶ Ad 4ᵐ cum dicit ꝙ esse non est ꝛc̄. Dico ꝙ Boe. intelligit ꝙ esse creatū non est vt qd̄ subsistēs in se est tamen in ente: ꝛ ei competit esse inq̄ītū est ratio existendi: ita dico ꝙ proprietatibus personalibus conuenit distingui inq̄ītum sunt formales rationes distinctiuarū personarum: que p eas distinguntur. (Ad 4ᵐ.) Q̄ō. II.

Secundo queritur vtꝝ generatio actiua: ꝛ pnitas significēt eandē ꝓpetatem ꝛ videtur ꝙ non qꝛ si in baptizando pueꝝ dicamus. Ego baptizo te in noīe genitoris ꝛ geniti ꝛ spirati nō est puer vere baptizatus. Sed opꝫ vt dicamus ego baptizo te in noīe pr̄is: ꝛ filij ꝛ spiritussancti: g̈ generatio actiua ꝛ pnitas non significat eandē ꝓprietatē: nec generatio passiua: ꝛ filiatio: nec spiratio passiua. Et illa ꝓprietas quam intēdimus exp̄mere noīe spiritus sancti. (Q̄ō. II. Ar̄ pmo.) ¶ Itē esse pr̄em dicitur de diuina sba: sed gñare non dr̄ de ea: ergo videtur ꝙ nō significent eandē ꝓpetatem. (Scdo.) Itē si significarent eandē ꝓprietatē q̄cunq̄ generaret esset pr̄: qd̄ falsū est. Ignis enim generat ignē: nec tñ (Tertio.)

proprie pater ignis geniti dici potest.

In opp^m **Contra** si generatio actiua ꝛ pꝛnitas eēnt plures ꝓ pꝛietates: tūc in pſonis diuinis eſſent plures notiones ꝙ̄ qnq3: qḋ ſupius falſum eē oñſum eſt. ¶ Itē inter generatōem actiuā ꝛ pꝛnitatem non eſt aliqua oppoſitio: ſed ſm Anſel. in li. de pceſſiōe ſpūſſancti nō multum poſt pncipiū. Sola oppoſitio relationis eſt ratio diſtinctiōis in diuinis: ergo generatio actiua ꝛ paternitas non ſunt proprietates diſtincte.

Rñ° Generatio actiua ꝛ paternitas generaliter dicuntur in ſignificato ꝛ i modo ſignificandi ſed in diuinis tm̄ ſm rōnem.

Reſpōdeo ꝙ ſi loquamur de gñatione actiua ꝛ pꝛnitate generalr̄ ſic dn̄t in re ſignificata: qꝛ generatio actiua in creaturis ē actio: pꝛnitas aūt habitudo pn̄s iſtam actionē: non tñ ſemp: qꝛ generare ſuperius eſt ad eſſe pꝛēm differunt etiā in modo ſignificādi: qꝛ generatio ſignificat vt nomē v̄bale: pꝛnitas vero nō. Si aūt loquamur de iſtis ſm ꝙ ſunt in diuinis tm̄ ſic dico ꝙ non differunt ꝙ̄tum ad rem ſignificatā: vnde de ſe inuicem pꝛedicanꝛ: ꝛ in ꝯcreto vt cum dr̄ pꝛ generat ꝛ in abſtracto: vt cu3 dr̄ pꝛnitas eſt generatio. Dn̄t tamen ſ3 rōnem etiam cu3 ſignificanꝛ in abſtracto: ꝛ ſm ꝙ ſignificanꝛ in cōcreto differūt etiā ſm rōnem: ꝛ ſm modū ſignꝰdi: qꝛ eſſe pꝛēm ſignificat ꝓpꝛietatē in hypoſtaſi. Generare aūt ſignificat ꝓpꝛietatem quaſi p modū egredientis ab hypoſtaſi. Generare etiā ſignificat emanatōem: ꝛ eſſe pꝛe3 ſignificat habitudine3: ꝛ ꝙ̄uis illa emanatio ꝛ habitudo differant ſm rōnem ſunt tñ eadem ꝓpꝛietas ſm rem: qꝛ generare in deo nullā in dō penitus importat mutatōe3.

Ad pᵐ. **Ad pꝛimum** in opp^m cum dr̄ ꝙnon eſt baptiſmꝰ dicendo. Ego baptizo te in noīe genitoꝛis ꝛ geniti ꝛ ſpirati ꝛc. dico ꝙ veru3 eſt: qꝛ de forma baptiſmatis nō ſolum eſt res ſignificata: ſed etiā modus ſignificandi.

Ad 2^m ¶ Ad 2^m enim dico ꝙ ratio quare dina ſba dicitur pꝛ: ꝛ tamen non generat eſt: quia pꝛnitas ꝛ generatio ſignificant realiter aliam ꝛ aliā ꝓpꝛetate3: ſed qꝛ alio mō ſignificatur noīe pꝛis: ꝛ alio mō vocabulo generandi. Uides enim ꝙ ꝙ̄uis albedo: ꝛ album rem eandē ſignificent: qꝛ ſm pħm in pꝛedicamētis albū ſolam ꝙ̄litate3 ſignificat: tamen pp diuerſum modū ſignificādi albu3 pdicatur de aīali: de quo non pdicatur albedo.

Capi. de ſubſtātia. Ad 3^m. ¶ Tertiū argumentum non plus ꝯcludit niſi ꝙ pꝛnitas ꝛ generatio in creaturis non ſignificant realiter eandē ꝓpꝛietatem ꝛ hoc eſt verum: quia nō omnis generatio creature eſt reſpectu ſimilis in natura cum generante: ꝛ de ſubſtātia generantis. Sed in diuinis non potuiſſ eſſe gñatio niſi talis qꝛ alie generationes ſunt impfecte. Q̄ō. iij.

Q̄ō. iij. Ar pᵐ. **Tertio** Querif vtru3 ꝓpꝛietas ſit ratio actꝰ perſonalis. ꝛ videtur ꝙ nō. Dicit. n. magiſter in lr̄a ꝙ pꝛ iō ſemp eſt pater: qꝛ ſemper generat: ergo generare eſt ratio pꝛnitatis nō econuerſo.

Scḋo. ¶ Item pꝛius eſt ſm rōnem intelligendi gñari ꝙ̄ eſſe filium: ergo a ſimili pꝛius eſt ſm rōne3 intelligēdi generare ꝙ̄ eſſe pꝛe3.

Tertio. ¶ Ite3 illud eſt pꝛius ſm rōne3 intelligēdi qḋ pꝛius occurrit intellectui. Sed ſi volo intelligere aliquē eſſe pꝛēm pꝛius occurrit intellectui meo ipſum generare: vel genuiſſe: ergo gñare pꝛius eſt ſm rōnem intelligendi ꝙ̄ pꝛe3 eſſe.

Quarto. ¶ Ite3 relatiua ſimul ſunt ſm rōnem intelligēdi: ſed generare ſic pꝛecedit eſſe filiu3 ergo pꝛecedit eſſe pꝛēm.

Quinto. ¶ Item oīs relatio poſterioꝛ eſt ſm ratione3 intelligendi ſuo fundamento: ſed fundamētum paternitatis eſt generatio: ergo generatione ſm rationem intelligendi paternitas eſt poſterioꝛ.

In opp^m **Contra** generare in diuinis cum ſit actus completus eſt ab hypoſtaſi complete ꝯſtituta: ſed hypoſtaſis pꝛis non eſt plene ꝯſtituta niſi per pꝛnitatem: ergo paternitas ſm rōne3 intelligendi pcedit generationem. ¶ Item generare ꝯuenit pꝛi non qꝛ deus: quia ſic ꝯueniret filio ꝛ ſpūiſancto: nec qꝛ inaſcibilis: qꝛ p inaſcibilitatem non referꝛ ad filium: nec qꝛ ſpirator: qꝛ ſic etia3 ꝯueniret filio: ꝯuenit ergo ſibi qꝛ pater. ¶ Item ipſa pꝛnitas inꝙ̄tum ſubſiſtens eſt hypoſtaſis ipſius pꝛis. Cum ergo hypoſtaſis pꝛis ſm rōnem intelligēdi pcedat gñare ſeqꝛ ꝙ ipa pꝛnitas pꝛ ſit ſ3 rōne3 intelligēdi ipa gñatōe.

Rñ° pᵃ opinio **Ad iſtam** q̄ōnem dicunt aliq ꝙ ꝓpꝛietas nō eſt ratio actus perſonalis in patre. Nō. n. ideo generat qꝛ pater: ſed ecōuerſo. Generat aūt inꝙ̄tu3 eſt q̄dā hypoſtaſis complete ꝯſtituta p eſſentiā ꝛ ſuā pꝛmitatem: que ſcḋario icludiꝛ in ſignificato inaſcibilitatis: ꝛ diſtincta complete ab omni hypoſtaſi alterius eē̄tie diſtinguibilis p ꝓpꝛietatem relatiua3 ab alia hypoſtaſi eiuſdem eſſentie habens oīmodam pꝛimitatem reſpectu oīs emanationis p quam eſt in ea formalis plenitudo ad omnem emanatiōem.

Impugᵒ ¶ Alijs autē non placet hic modus dicendi pp rōnes factas in oppoñēdo ꝯtra opionem iſtā. ¶ Itē adhuc ſic arguūt ꝯtra iſtu3 modū dicēdi ſi hypoſtaſis pꝛis eſt res aliqua ꝯſtituta p ꝓpꝛietatem abſolutam pari ratiōe ꝛ hypoſtaſis filij: ꝛ hypoſtaſis ſpūſſancti. Et ſic in diuinis eſſent tres diſtincti ſm aliqḋ abſolutū: qḋ eē videtur ꝯtra ſimplicitatem diuina3. ¶ Preterea cu3 hypoſtaſis pꝛis eſſet pſona p ꝓpꝛietatē abſolutam: p pꝛnitatem non eſſet pſona: ſed tm̄ pater qḋ eſt ꝯtra cōem magiſtroru3 opionem: q volunt ꝙ paternitas eſt ꝓpꝛietas cōſtitutiua pſone patris.

2ᵃ opinio. Pꝛoprie eſt ratio actus pſonalis. ¶ Ideo dicunt alij ꝙ ꝓpꝛietas eſt ratio actus pſonalis moti pp ea que nūc dicta ſunt: ꝛ pp rōnes que ꝓ pte iſta adducte fuerunt in argumento. Dicitur etia3 in cōmento ſup. 51. ꝓpōnem de maximis theologie: ꝙ cu3 dicitur pater eſt pꝛincipiu3 filij pꝛedicat paternitate3. Dicunt ergo ꝙ de intellectu pꝛnitatis ſunt ꝛ p ſe ſubſiſtētia ꝛ ipſa gñatio actiua ꝛ ipſa habitudo ad filium que in pꝛnitate ſunt differentia ſm rōnem tm̄. Ipſa enim ꝓpꝛietas pꝛnitatis eſt res ſubſiſtēs: ꝛ eſt ipſa actiua generatio: ꝛ eſt q̄dam habitudo ad filium. Dicūt ergo ꝙ ipſa ꝓpꝛietas pꝛnitatis inꝙ̄tu3 eſt ſubſiſtēs eſt ipſe pater ꝛ qꝛ generare pſupponit ſm rōnem intelligendi rem ſubſiſtentem cuius ſit actus: ideo pꝛnitas inꝙ̄tum eſt ſubſiſtens pꝛecedit ſm rōnem intelligendi ipm generare: ſed inꝙ̄tum eſt habitudo ad filiu3 ſeqꝛ ſm rōnem intelligendi generare. Uñ ſi aliqs bene iſpiciat pōt dici ꝙ ideo eſt pater: qꝛ generat accipiendo pꝛnitate3 triimodo inꝙ̄tum eſt habitudo ad filiū. Poteſt etiam bene dici ꝙ ideo generat. qꝛ pater accipiēdo pꝛnitatem inꝙ̄tu3 eſt res ſubſiſtens hypoſtaſis patris conſtitutiua. Et per huuc modū forte poſſent cōcoꝛdari opiones. ¶ Qui vult tenere hanc vltimā opionē pōt rñdē ad argᵃ q̄ videnꝛ eē ꝯ eam.

Ad pᵐ. **Ad primu3** cum dicif ꝙ pꝛ ideo ſemp eſt pater qꝛ ſemp generat ꝛc. Dico ꝙ verum eſt accipiendo pꝛnitatē rōne habitudinis ad filiū.

Ad 2^m ¶ Ad 2^m cum dicitur ꝙ pꝛius eſt ſm rōnem intelligēdi generari ꝙ̄ eſſe filium ꝛc. dico ꝙ verum eſt. ¶ Sed ex hoc nō ſeqꝛ ꝓpoſitum: quia generari non eſt actio genitiꝛ: ſicut generare eſt actio generantis.

Ad 3^m. ¶ Ad 3^m cum dicitur ꝙ generare pꝛius occurrit intellectui meo ꝙ̄ eſſe pꝛēm ꝛc. dico ꝙ vere3 eſt ſi accipiatur pꝛ. rōne habitudinis ad filiū qꝛ ipſa hypoſtaſis pꝛis que eſt ipſa pꝛnitas vt eſt ſubſiſtēs pꝛius occurrit intellectui meo ꝙ̄ generare.

Ad 4^m. ¶ Ad 4^m dico ꝙ ex hoc non plus cōcluditur niſi ꝙ generare pcedit etiam pꝛnitatem ſm rōnem intelligendi ſub rōne qua eſt queda3 habitudo ad filiu3.

Ad 5^m ¶ Ad 5^m cum dr̄ ꝙ fundamētum pꝛnitatis eſt generatio ꝛc. dico ꝙ verū eſt ſb rōne q̄ pꝛnitas eſt quedā habitudo ad filiū non autē ſub ratione qua eſt res ſubſiſtens.

Ad argᵃ In opᵐ. ¶ Qui vult tenere opionem pꝛmā pōt dicē ad argᵃ que ſunt ꝯ eā ꝙ nō plus ꝯcludunt niſi ꝙ ipſa pꝛnitas ſub rōne qua eſt res ſubſiſtēs q̄ eſt hypoſtaſis pꝛis ſm rōne3 intelligēdi pcedit gñare: ꝛ hoc eſt verum.

Conſequenter queritur de ſcḋo pꝛincipali. Et circa hꝰ q̄runtur tria. ¶ Pꝛimo vtrum verbu3 vere ſit in diuinis

diuinis. ¶ Scdo vtrum dicatur eẽntialiter vel pncipaliter. ¶ Tertio vtruz importet respectuz ad creaturam. ¶ Quarto vtruz illa psona que est fili⁹ ꝛ verbuz expssi⁹ nominetur nomine verbi ꝙ nomine filij. Qõ.I.

Qõ.I. Ar p°. PRimo ondo ꝙ non sit vere verbũ in diuinis: qꝛ verbuz nõ est necessariũ nisi pp cognitiõem: sed pr sufficiẽter oia cognoscit in seipso: ergo ibi supflueret verbũ. sed nihil supfluũ in diuinis est. Scdo. ¶ Item si est ibi verbũ: hoc nõ est nisi rõne act⁹ intelligendi: ergo cum ql3 psona intelligat: quel3 psona pduceret verbuz: qđ falsum est. Tertio. ¶ Item verbũ in creaturis est qđ vanũ ꝛ transitoriuz: sed nihil vanum: ꝛ transitoriũ in diuinis eẽ põt: ergo in diuinis nõ est vere vbũ.

In opp^m. Contra Jo.i. In pncipio erat verbũ. ¶ Itẽ apoca lip.19. di de illo q erat vestitus veste aspsa sanguine ꝙ nomen eius vocabatur verbum dei.

Rñ°. In diuinis est vere verbum. Rñdeo ꝙ in diuinis est vere verbũ. ¶ Ad cui⁹ intelligentiã est sciendũ ꝙ fm Dama. lib.j.c. penul. ꝛ fm Ansel. monol. ca.9. ꝛ etiã ex dictis Aug. lib. 9. de trini. c.io. Accipi põt: in nobis triplex ẽ verbũ. s. intelligibile: imaginabile: ꝛ sensibile. Triplex verbũ in nobis. Uerbum intelligibile est vel spẽs itelligibilis p quã intellect⁹ intelligit vel ipa cogitatio intelligit. dicente Augustino in quodã sermõe de natiuitate Joan. baptiste. Qꝛ vox est sonus ꝛ iudex cogitationis: verbum vero ipsa cogitatio. Dicit etiã Ansel. monol. ca.33. Qꝛ cum mens rõnalis seipsam cogitando itelligit: ipa sui cogitatio est sua imago: ꝛ accipit ibi imago p verbo. Accipit etiã verbũ intelligibile p diffõne intelligibili alicui⁹ rei dicente Augu. 9. de trini. c.io. Diffinio qđ sit intẽpãtia ꝛ hoc est verbũ eius: ꝛ sic verbuz est formatus ꝯcept⁹ quẽ intellectus format: ꝛ sic magis pp̃e dicitur verbũ: qꝛ verbũ dicit rem emanantem a dicente. Intelligere vero dicit qđ vt manẽs intelligibile: ꝛ etiaz ipsa spẽs. ¶ Uerbũ aũt imaginabile est cũ imaginamur sonum pferendũ: que nostrũ verbũ intelligibile aliis sig mus. ¶ Uerbum aũt sensibile est ipa vox, que exterius pfertur. ¶ Inter ista verba verbũ itelligibile magis assimilat verbo eternalr genito. Uerbuz imaginabile assimilatur verbo eterno vt icarnari fuit preuiso. verbũ vero sensibile assimilat verbo eterno vt iaz incarnato. Uerbum vero intelligibile tunc est pfectuz: qñ ꝯcordat rei ꝛ voluntati ꝛ facultati: qꝛ tunc est sine fallacia ꝛ displicentia: ꝛ potentie cõcordans. Unde tale verbũ intelligibile maxime repñtat verbũ eternũ. Scdm vero ꝙ deficit ab eis ꝯditionib⁹ minus pfecte repñtat. Sic ergo ꝯcedo ꝙ in diuinis est vere verbuz intelligibile procedens a mente paterna ad similitudinem fm quem verbum nostrum intelligibile procedit a mente nostra.

Ad p^m. Ad pmũ in opp^m cum di ꝙ verbũ non est necessarium nisi pp cognitionez ꝛc̃. dico ꝙ ꝛ si ita ꝯcedatur non pp hoc seqtur ꝙ verbũ sit supfluuz in diuinis: qꝛ in pductione verbi diuina bonitas cõicatur: nõ est aũt supfluuz diuinã bonitatẽ p distinctos modos cõicari. Ad 2^m ¶ Ad 2^m cum di ꝙ non eẽt ibi verbũ nisi rõne act⁹ intelligendi ꝛc̃. dico ꝙ h̃ seqtur ꝙ qlibet psona pducat verbum intelligendo: ꝛ rõnem hui⁹ iuenieť expressam superius Di.2. in qõne qua qritur vtꝝ in diuinis sint tres psone tm̃: ꝛ in corpe qõnis ꝛ etiã Di.7. in illa qõne vtꝝ potentia generandi sit in filio ad posse generare in corpe qõnis. Ad 3^m. ¶ Ad 3^m dico ꝙ ꝗuis verbuz in creatura sit trãsitoriũ: nõ tñ ẽ trãsitoriũ in diuinis. Cõditões.n. ipfectiõis q sunt in vbo creato excludunt a vbo increato. Qõ.ij.

Qõ.II. Ar p°. SEcundo queritur vtꝝ verbum in diuinis dicatur eẽntialiter vel psonaliter: ꝛ ondo ꝙ essentialiter. Augu. 9. de trini. c.io. Uerbuz qđ nunc discernere ꝛ insinuare volum⁹ est cum amore notitia: sed notitia: ꝛ amor in diuinis dñr essentialr: ergo ꝛ verbũ. Scdo. ¶ Itẽ Ansel. monol. 63.c. nihil aliud est sũmo spũi hui⁹ docere ꝙ quasi cogitãdo intueri: sed intueri dicitur essentialr in diuinis: ergo ꝛ verbũ. Tertio. ¶ Itez eodẽ lib. ꝛ eodem.c. paruz ante auctem prius allegataz dicit Ansel. ꝙ in diuinis qlibet est dicẽs: sed fm Boe. 2. de trini. Que sbaliter dñr in diuinis conueniunt tribus: ergo a simili ꝛ ecõuerso: ergo dicere in diuinis accipitur eẽntialiter: sed verbũ videtur termin⁹ act⁹ dicẽdi: ergo verbũ in diuinis dicitur sbaliter. Quarto ¶ Itez Trimegistus de diuinitate ad Asclepiũ. Qꝛ nõ est pbabile credidisse aliquaz distinctiõem in diuinis cũ vnitate sbe ponit in deo mentez ꝛ artem. Uñ dicit ꝙ cognoscens naturas rerum miret: adoret: atqꝫ collaudet artẽ diuinãqꝫ mẽtẽ: s3 ars verbum est. Scdm.n. Augu. in. vj. de trini. c.x. ꝛ Ansel. monol. c.34. verbuz est ars: ergo videt ꝙ intelligebat diuinam essentiam esse: ꝛ verbum ꝛ mentem preter omnem realem distinctionẽ: ꝛ sic verbum dicitur essentialiter.

In opp^m. Contra Augu. 15. de tri. non dicitur verbũ dei nisi filius. ¶ Item Ansel. monol. c.63. Dicit ꝙ in diuinis nõ sunt plã verba: sed vnũ et ipsuz nõ singlorũ aut duoꝝ sꝫ vni⁹ tm̃: qđ nõ eẽt vez si sbalr dicetur.

Rñ° p°opio. Respõdeo ꝙ aliqñ dixerunt aliq ꝙ non tm̃modo accipiebatur verbũ psonaliter: s3 etiam essentialiter: cum.n. nostrũ verbum intelligibile sit vel ipsa spẽs que est ratio intelligendi: vel ipm intelligere vel qdam ꝯceptus format⁹ de re intellecta sic dicebant ꝙ in diuinis põt dici verbũ: vl illud qđ est pri ratio intelligendi: ꝛ hec est diuina eẽntia vel ipm intelligere: ꝛ hoc etiam realr accipitur in diuinis: vel ꝯceptus quem pcedit pater de seipso: se ꝛ omnia alia pfecte repñtantẽ: q cõceptus est vnus: eo ꝙ pater vno actu intelligẽdi se ꝛ oia alia itelligit: ꝛ h̃ modo verbuz accipit tm̃ psonalr: ꝛ ideo videbatur eis dicendũ ꝙ verbũ in diuinis poterat accipi ꝛ eẽntialiter: ꝛ psonaliter. Impug° ¶ Sed ꝯtra hanc opionez est auctoritas beati Augusti. ꝛ Ansel. que fuerunt allegate in opponendo. dicit.n. Augu. vj. de trini. c.ij. ꝙ verbuz accipitur solus filius non simul pr ꝛ filius taꝫ ambo vnum verbum. ¶ Ideo videtur mihi dicenduz sicut cõiter tenetur a sanctis ꝛ a doctorib⁹ ꝙ pp̃e loquendo de verbo: verbuz in diuinis di psonaliter tm̃. Uerba in diuinis dici psonaliter scdm. Dicere.n. pprie loqñdo, est pducere verbũ: verbuz ergo iportat quandã emanationẽ a dicente: sed nihil eẽntiale in diuinis emanat. Restat ergo ꝙ verbuz nõ est nomen essentiale. Accipit ergo psonaliter tm̃: ꝛ qꝛ verbum nõ iportat quãcunqꝫ emanationem: sed emanatiõem p moduz nature que est intellectus: seu p moduz nature intellectualis: ideo non ꝯuenit spũisancto: q emanat p modum voluntatis: ꝛ qꝛ verbuz emanat nãliter a pr̃e: ꝛ est de substãtia patris pri simile in nature: ideo sibi cõpetit ratio filij: ꝛ sic p3 ꝙ verbuz accipitur personaliter tm̃: ꝛ ꝙ solus filius est verbum.

Ad p^m. Ad pmum in opp^m cum di ꝙ verbũ est cuz amore notitia ꝛc̃. dico ꝙ notitia in nobis põt accipi qttuor mõis vl qnqꝫ fm aliquos. ¶ Uno mõ p hitu cognitiuo. ¶ Alio mõ p actu itelligẽdi. ¶ Tertio modo p specie que est ratio intelligendi. ¶ Quarto modo p ꝯceptu mẽtis de quo dictũ est supius. ¶ Quinto modo iproprie. s. p ipsa re cognita. Dico ergo ꝙ cũ dicitur verbuz notitia: ibi accipitur notitia p ꝯceptu: ꝛ qa ꝯceptus semp importat emanatiõem a ꝯcipiẽte: ideo notitia fm qđ di de verbo accipit psonaliter tm̃. verbum quõ dicit notitia ¶ Ad 2^m cum di ꝙ dicere est cogitando intueri ꝛc̃. Ad 2^m. Dico ꝙ dicere si accipiatur pprie est verbũ pducẽ: improp̃e tñ quãdoqꝫ accipitur p disponere: ꝛ p gignere ꝛ facere ꝛ pmittere: vt dicit quedam glo. sup illud psalmi. Postula a me. Im proprie igitur accipitur p intelligere sicut accepit Ansel. in auctoritate pallegata. Uñ ibi nõ loqtur de dicere pp̃e dicto. ꝛ hoc p3 qꝛ non posuit dicere simplr: sed hmõi dicere. Ad 3^m. ¶ Ad 3^m cum dicitur ꝙ qlibet est dicens ꝛc̃. Dico ꝙ si dicere accipiatur pprie. s. inꝗtum idem est ꝙ pdu

cere verbū: sic solus pr̄ dicit. Si aūt accipiatur ip̄roprie scilz p hoc qd̄ est itelligere in verbo: sic quelz p̄sona dicit: q: quelz p̄sona se τ diuinaz essentiaz τ alias p̄sonas: τ oēs creaturas intelligit in verbo. Unde Ansel. in auctoritate illa accepit dicere ip̄roprie.

Ad 4m. ¶ Ad 4m dicendum q̄ forte Trimegistus aliqd inuenit in libris p̄phetaꝝ de emanatione p̄sonaꝝ: vel fuit ab aliquo edoct⁹: vl̄ forte deus sibi reuelauit p aliquam grām gratis datam. Deus. n. aliqua manifestauit phīs que in lumie pure nāli inueniri nō potuissēt s̄m qd̄ vr̄ ꝯsentire apl̄s ad Romāos. p̄. Qō. III.

Qō. iij. Ar̄ p̄. **T**Ertio queritur vtꝝ verbū importet respectuz ad creaturaz: τ videtur q̄ non: q: omne nomen ꝯnotans effectū in creatura: cōe est tribus p̄sonis: q: sicut dicit Augu. j. de trini. c. 4. Sicut pater τ filius τ sp̄ūssanctus sunt insepabiles: ita insepabiliter opantur: sed nomen verbi non est cōe trib⁹ p̄sonis ergo non iportat respectū ad creaturā.

Scdo. ¶ Itez ea que important respectū ad creaturā dn̄r de deo ex tpe: sz verbum est in diuinis ab eterno: ergo nō iportat respectū ad creaturā.

Tertio. ¶ Item q: importat respectū ad p̄rem dicētem dicitur verbuz p̄ris: ergo si importaret respectum ad creaturas diceretur verbū creature: sed hoc est falsuz s̄m Ansel. monolo. c. 33.

Quarto. ¶ Item sicut dicit Augu. 5. de tri. c. 9. filius patris est: τ non videt: volens dicere q̄ filius nō importat respectū ad nos sicut donuz: sed in dinis idem est v̄bū τ fili⁹ g v̄bū nō iportat respectū ad creaturā vt vr̄.

In opm. **Contra** Ansel. monol. 34. c. cum sūmus spiritus dicit seip̄m dicit oia que facta sunt: ergo importat respectū ad ea que facta sunt. ¶ Item Aug. 83. q. qōne 63. exponens illud Joānis In p̄ncipio erat verbū dicit sic: hoc loco melius verbū interpretamur: vt nō solum significet ad p̄rem respectus: sed ad illa que p verbū facta sunt opatiua potentia. ¶ Item in psal. dicit τ facta sunt: ergo verbum dei importat respectum ad facta.

Rn̄° Uerbum dic̄ respect⁹ rōnis ad creaturas lz p̄ncipalius realez ad p̄rem. **Respōdeo** q̄ verbum dinum importat respectū ad creaturā: q: cum pr̄ vno actu intelligendi se τ oēs creaturas itelligat: vno verbo se τ omia alia dicit: sed illud verbū patris est expressiuuz non opatiuum. Creaturaꝝ vero est expressiuū: τ opatiuuz. Artifex enim in verbo suo disponit agenda. Unde Aug. xj. li. cōfessi. p̄pe medium inter p̄ncipiuz τ medium loquens ad deuz dicit. Uerbo tibi coeterno simul τ simpiterno dicis oia que dicis: τ sic qcqd dicis: vt fiat: nec aliter q̄z dicendo facis. Inq̄ztum vero est expressiuū creaturaꝝ iportat respectuz ad eas inq̄ztū sunt cognite: τ q: ab eterno actu fuerunt cognite q̄zuis in re actu nō essent: ideo dico q̄ ille respectus actualis est non realis: sed s̄m rōnem tam ex pte verbi ad creaturas cognitas q̄z ex pte creaturaꝝ inq̄ztum sunt cognite ad ipsuz verbū: q: ille respectus est s̄m rōnem: q nō ꝯsegtur rem nisi s̄m suū esse intellectū: h̄ est nisi inq̄ztum intellecta est. Inq̄ztum vero verbū est creaturaruz potentia opatiua ꝯnotat in creaturis respectum realem ad ipsum: nō in actu: sed in potētia: hoc est dictu q̄ ꝯnotat in creaturā respectum realem possibilē esse: nō p potentiā creature que nulla fuit ab eterno: sed p potentiam verbi: nullo tamen modo importat respectum realem existentem in verbo ad creaturam.

Ad pm. **Ad primuz** in oppm dico q̄ verbum nō tm̄mo do importat respectū s̄m rōnez sui ad creaturam: sed etiā p̄ncipalius importat realem respectuz sui ipsius ad p̄rem dicentē: q respectus p̄sonalis est. Maior aūt argumenti intelligenda est de his que nō important respectum nisi ad creaturaz.

Ad 2m ¶ Ad 2m cum di q̄ ea que important respectū ad creaturaz dicunt de deo ex tpe τc̄. Dico q̄ veruz est de his que ꝯnotant in creatura respectum realem τ actualez ad ip̄m deum: sicut sūt ista noia dn̄s τ creator. ¶ Nomie aūt verbi nō ꝯnotatur realis respectus in creatura in actu ad ipsum deū: sed in potentia.

Ad 3m. ¶ Ad 3m cum dicitur q̄ si importaret respectū ad creaturam diceret verbū creature τc̄. dico q̄ verꝫ esset si importaret respectū ad creaturas vt ad dicētes ipsum sicut importat respectū ad p̄rem vt ad dicentē. Sed nō est ita: vnde sicut scia dei non pōt dici scientia creaturarum: q: non est ab eis: q̄zuis ille creature scite sint. Sic nec verbuz pōt dici verbum creaturaꝝ q̄zuis illo v̄bo dicte sint.

Ad 4m. ¶ Ad 4m cum dicit q̄ idem est verbū: τ filius τc̄. Dico q̄ realiter verum est: tamen dint s̄m rōnez. Unde τ verbum aliquē respectū importat ad creaturaz: τ ꝯnotat in creatura: q noie filij nec iportat nec ꝯnotat. Qō. IIII.

Qō. iiij. Ar̄ p̄ **Q**Uarto querit vtrum illa p̄sona que est filius τ verbuz expressius noiet nomine verbi q̄z noie filij: τ videtur q̄ nō. Aug. 7. de trini. c. 2. eo filius quo verbuz: τ eo verbū quo filius: ergo videtur q̄ non noiet expressius vno nomine q̄z alio.

Scdo. ¶ Item Christus frequenti⁹ se nomiat filium q̄z verbum: sed p̄babile videtur q̄ se noiabat frequenti⁹ nomine expressius suam proprietatem significante: ergo expressius nominatur nomine filij q̄z verbi.

In oppm **Contra** cōiter a Beato Joā. noie verbi: vt pz Jo. j. τ apocal. 19. in canonica sua. c. vltimo.

Rn̄°: Expressi⁹ nominari dupliciter intelligitur. **Respōdeo** q̄ illam p̄sonā expressius nominari dupliciter pōt intelligi: aut h̄ndo respectuz ad eternā eius emanatiōem tm̄: aut ad eius emanationē τ icarnationez. Primo mō expressius nomiatur noie verbi: q: q̄zuis realiter idē sint natura τ intellect⁹: τ dn̄t s̄m rōnem: tn̄ rō nature includitur in ratione intellectus: sed tota ratio intellect⁹ nō includit in ratione nature. Unde s̄m nostrā rōnem intelligendi formalior videtur ratio intellect⁹ q̄z ratio nature: verbuz aūt p̄cedit p modum intellectus: τ filius p modū nature. Illa autē nomiatio est expressior que sumitur a formaliori ratione. ¶ Preterea illa p̄sona ex suo mō p̄cedēdi importat rōnem declaratiuā τ opatiuam: quā noiauit apl̄s ad hebre. j. Qui postq̄z dixit q̄ deus p filiū fecit secula: subiungit: q cum sit splendor in quo notat rōnem eius declaratiuā: τ postea dicit: portāsq̄ oia verbo virtutis sue: in quo notat rōnem eius opatiuam pp quam de ipso di p approp̄riationem Joā. j. Q: omnia p ip̄m facta sunt. Unde τ aliq dicunt. Q: q̄zuis esse prius s̄m rōnem intelligēdi habeat rōnem idee q̄z sit p̄ductio verbi a dicente extendēdo nomen idee ad rōnem cognoscitiuā tm̄: tamen accipiendo ideam p̄p̄rie s̄m q̄ nominat rōnem cognosciriuā: τ opatiuam prius s̄m rōnem intelligendi: est emanatio verbi: q̄z essentia habeat rōnez idee: verbū aūt expressius noiat p̄prietatem declaratiuā τ opatiuuz q̄z filius. Uerbū eniz emanans p intellectū ab artifice: emanat vt declaratiuuz τ opatiuum: τ s̄m hunc modū p̄cedit argumentū ad ptem scdam. ¶ Scdo mō expressius noiatur noie filij: q a sic in eo ꝯsiderat ratio filiationis eterna τ tpalis. Est eniz filius patris ab eterno: τ filius matris ex tpe: ad que significanda expressius vtimur nomine filij: q̄z nomie verbi: τ sic procedunt argumenta ad partem primam.

CIrca litteram. (Natura igitur dina si pater est genuit filium): dico q̄ non segtur q: pater significat p̄prietatē in hypostasi. Un̄ cuz dicitur natura dina est pr̄: sensus ē natura diuia ē ille q est pr̄: τ sic nō significat p̄prietas determiatiua eēntie. Generare aūt non significat p̄prietatem vt in hypostasi: sed vt actus eius: de quo dicitur: τ ideo cum dicitur essentia generat significat q̄ generare est act⁹ ipsius eēntie: qd̄ falsū est. Diuinā verbi hypostasim simplicē: q̄zuis eniz in ea sint due notōes. s. spiratio actiua τ filiatio: quelibet tamen illarum compata ad ipsam hypostasim verbi: realiter est idem cum ipsa: τ ideo nō impediunt eius simplicitatem. Non eo verbum quo sapia dicitur: veruz est excludendo identitatē s̄m rōnez: q: alia ratione dicit

verbum:

verbum: et alia ratione dicitur sapientia. ¶ Et nota quod filius prius secundum rationem intelligendi est sapientia quam verbum: quia conceptiones magis communium et absolutorum prius naturaliter occurrunt nostro intellectui quam conceptiones propriorum et relatiuorum. Sapientia autem significat quid commune et absolutum: verbum vero rem propriam: et relatiuam. (Quicquid ad se dicunt non dicitur alter sine altero) idest non ita dicitur de vno: quin vero possit dici: de alio: quia quicquid ad se dicuntur commune est tribus. (De solo filio intelligitur cum dicitur (deus de deo). Contra spiritussanctus est deus de deo. ¶ Respondeo ly solus ibi accipitur secundum quod excludit patrem tantum. (Nemo bonus nisi deus.) ¶ Contra multi homines sunt boni. ¶ Respondeo illud verbum intelligitur de bono per essentiam: non de bono per participationem.

¶ Quod non tantum tres predicte proprietates sunt personis: sed etiam que alijs significantur nominibus vt ingenitus.

Di. 28.

Distinctio. XXVIII.

PReterea considerari oportet quod non tantum tres predicte proprietates siue notiones in personis sunt: verumetiam alie que alijs notantur nominibus. Nam etiam hoc nomen ingenitus relatiue dicitur de patre tantum: et aliam designat notionem quam pater vel genitor. Non est enim idem esse patrem et esse ingenitum idest non ea notione pater dicitur qua ingenitus. Pater enim vt predictum est dicitur secundum proprietatem generationis. Ingenitus autem secundum proprietatem innascibilitatis. Differt ergo pater a filio auctoritate generationis. differt etiam proprietate innascibilitatis: idest quia ingenitus. Unde Augustinus distinguens inter proprietatem qua pater dicitur et illam qua dicitur ingenitus in. v. libro de trinitate sic ait. Non est hoc dicere ingenitum quod est patrem dicere quia et si filium non genuisset: nihil prohiberet dicere eum ingenitum. Et si gignat quisque filium: non ex eo ipse est ingenitus: quia geniti homines gignunt alios. Non ergo ideo dicitur pater: quia ingenitus. Ideoque cum de deo patre vtrunque dicatur alia notio est qua intelligitur genitor: alia qua ingenitus. Genitor enim dicitur ad genitum: idest filium. Cum vero ingenitus dicitur: non quid sit: sed quid non sit ostenditur. Hoc exemplis planum faciendum est. Quod dicitur ingenitus: hoc ostenditur quod non sit filius: sed genitus et ingenitus commode dicuntur: filius autem latine dicitur. Sed vt dicatur infilius: non admittit loquendi consuetudo: nihil tamen intellectui demitur: si dicatur non filius quemadmodum etiam si dicatur nongenitus: pro eo quod dicitur ingenitus nihil aliud dicitur. Ideo non est in rebus considerandum: quid vel sinat vel non sinat dici vsus sermonis nostri: sed quis rerum ipsarum intellectus eluceat. Non ergo iam tantum dicamus ingenitum: sed etiam non genitum: quod tantum valet. Nunquid ergo aliud dicimus quam non filium? Negatiua porro particula non id efficit: vt quod sine illa relatiue dicitur: eadem preposita substantialiter dicatur: sed id tantum negatur quod sine illa aiebatur sicut in alijs predicamentis: cum dicimus homo est: substantiam designamus. Qui ergo dicit non homo est: non aliud genus predicamenti enunciat: sed tantum illud negat. Sicut ergo secundum substantiam aio: homo est: sic secundum substantiam nego cum dico: non homo est. At si tantum valet quod dicitur genitus: quantum valet quod dicitur filius. Tantundem ergo valet quod dicitur nongenitus: quantum valet quod dicitur nonfilius. Relatiue autem negamus dicendo nongenitus? Ingenitus porro quid est nisi nongenitus. Non ergo receditur a relatiuo predicamento cum ingenitus dicitur. Sicut enim genitus non ad se dicitur: sed quod ex genitore sit. ita cum dicitur ingenitus: non ad se dicitur: sed quod ex genitore non sit ostenditur. Utrunque tamen relatiue dicitur. Quod autem relatiue pronunciantur: non indicat substantiam. Quamuis ergo diuersum sit genitus et ingenitus: tamen non indicat diuersam substantiam: quia sicut filius ad patrem: et non filius ad non patrem refertur: ita genitus ad genitorem et nongenitus ad nongenitorem referatur: necesse est. Ecce euidenter ostendit quod ingenitus relatiue dicitur: et de solo patre accipitur. Aliaque notio est qua dicitur ingenitus: alia qua pater. Atque tantum valet cum dicitur ingenitus quantum nongenitus vel nonfilius.

Augu.

De ingenito est plana assignatio. scilicet quod relatiue dicitur alia est notio qua dicitur ingenitus alia qua pater.

Exemplis vtitur ad hoc ostendendum.

Quod tantum valet ingenitus quam non genitus quod ingenitus tantumdem non filius.

Nota quod omne ingenitus est non genitus sed non econuerso.

¶ An sicut solus pater dicitur ingenitus: dici debeat nongenitus vel nonfilius.

Ideo solet queri vtrum sicut solus pater dicitur ingenitus ita ipse solus debeat dici nongenitus: vel non filius: vt nec etiam spiritussanctus possit dici nonfilius vel nongenitus? Quibusdam videtur quod pater solus debeat dici non genitus vel nonfilius. Spiritus vero sanctus sicut non dicitur ingenitus: ita inquiunt non est dicendus nongenitus vel non filius. Debet quidem dici et credi spiritussanctus non esse genitus vel non esse filius: sed non debet dici esse nongenitus vel nonfilius. Alijs autem videtur: quod cum spiritussanctus non possit dici ingenitus: potest tamen dici nongenitus vel nonfilius. Quod autem Aug. supra ait: tantum valere cum dicitur ingenitus: quantum cum dicitur nongenitus vel non filius: ethymologiam nominis ostendendo eum hoc dixisse dicunt: non ratione predicationis.

Opinio quorundam

Aliorum opinio.

¶ Que sit proprietas secundum quam dicitur pater ingenitus.

Si autem vis scire que sit proprietas secundum quam dicitur pater ingenitus: audi

Hyla. Hylarium ipam vocātem inascibilitatē in.iiij. li. de tri.ita aientes. Est vnus ab vno.s.ab ingenito genitus: ꝓprietate videlicz in vnoquoqȝ ⁊ originis ⁊ inascibilitatis. Significata ergo in scripturis ꝑsonarum intelligētia ⁊ distinctio in nascibilitatis natiuitatisqȝ sensu solitarius ds nō ē opinādus. Discretio gͦ vł distīctio ꝑsonaꝝ i scripturis posita ē:in nllo aūt nature distīctio.

¶ Arriani nitebātur ꝓbare alterius sbe patrem: alterius filiū:qꝛ ille īgenitus:iste genitus:quibus rńdens Ambrosius dixit se hoc nomen in scripturis non legisse diuinis.

Illud etiaȝ taceri nō oportet:ꝙ arriani ex eo ꝓbare nitebantur alterius sbe esse pr̄em:alterius filium: qꝛ ille ingenitus:⁊ iste genitus dr̄: cuȝ diuersuȝ sit esse ingenitum ⁊ eē genituȝ. Unde Ambro. Amb. eorum qōni rńdens:dicit se in diuinis scripturis hoc nomen.s.ingenitus nō legisse:ita inqēs in.iiij.li.de spūsancto. Cū dudū audierint qdā dicentibus nobis filiuȝ dei q generatus est pr̄i q generauit inequaleȝ esse non posse: q̄uis ille generatus sit:iste generauit:qꝛ generatio ē nature:aduersus qdem illam qōnem vocem sibi arbitrātur acclusam:sed in tergiuersatōe dampnabili in eodem loco vestigium vertunt: vt putent mutatiōem fieri qōnis mutatione sermonis dicētes. Q̄ō possunt eē ingenitus ⁊ genitꝰ vnius nature atqȝ sbe. Ergo vt rńdeam mihi ꝓposite qōni:pmo diuȝ in diuinis scripturis ingenitus nusqȝ iuenio:non legi:nō audiui. Cuiꝰ ergo mutabilitatis sunt hoīes hmōi:vt nos dicant ea vsurpare q̄ non sunt scripta: cuȝ ea que sunt scripta dicamus:⁊ ipsi obijciant qđ scriptū nō sit. Nōne ipi sibi aduersantur:⁊ auctoritatē calūnie sue derogant? Attende lector q̄m hoc noīe ingenitus nolebat vti Ambrosius ꝓpter hereticos. Ita ⁊ nos subticere q̄daȝ oportet pp calūniantium insidias: q̄ catholicis ac pijs lectoribus secure credi possunt. Sunt eteni quedam q̄ non tante sunt religionis ⁊ auctoritatis vt eis nos oporteat semp ꝯfitendo ac recipiēdo inseruire: veruȝ silentio aliquādo p̄teriri q̄unt: nec illius tū̄ sunt puersitatis:quin cū̄ opportunum fuerit:eis vti liberum habeamus.

¶ An diuersum sit esse pr̄em ⁊ esse filium.

Preterea queri solet cum supra dictuȝ sit: qꝛ aliud ē dicere ingenitum:aliud pr̄em. Et ꝙ diuersuȝ sit genitus ⁊ ingenitus:vtrum similiter diuersuȝ sit eē pr̄em:⁊ esse filiuȝ:an idem? Ad quod dicimus qꝛ ex eodem sensu quo dicitur diuersuȝ genitꝰ ⁊ ingenitus:⁊ quo dr̄ non esse idem dicere genitum ⁊ ingenitum:pōt dici non esse idem:sed diuersum eē pr̄em ⁊ esse filium:vel eē spm̄sanctuȝ qꝛ nō ea notione pr̄ est pater qua filius ē filius: vel qua spūssanctus est spūssanctus. Ideoqȝ ex hoc sensu ꝓcedimus:ꝙ aliud est eē pr̄em:⁊ aliđ est eē filiuȝ:qꝛ alia notio est qua pater est pater alia qua filius est filius. Sed si transponas:vt dicas:aliud est pr̄em eē:aliud filium eē variaẗ intelligentia: ⁊ ideo nō ꝯceditur. Est.n.sensus talis:ac si dicatur:aliud est quo pater nō qdem pater:sed est:aliud quo filius est:nō qdem filiꝰ: sed est:qđ penitus falsuȝ est. Eo.n.pater ē quo pater ds est.i.p eēntiam vel naturam. Ac filiꝰ eo ds est quo pater est deus. Eo ergo filius est quo pr̄ est. Et ita idem est pr̄em esse ⁊ filiuȝ esse sed nō est idem eē pr̄em ⁊ esse filium. Uñ Aug. in.v.li.de tri.ait. Q̄uāuis diuersum sit eē pr̄eȝ ⁊ eē filiuȝ:non est tū̄ diuersa sba:qꝛ non hoc ƀm sbam dr̄:sed ƀm relatiuū:qđ tū̄ relatiuū non est accidens:qꝛ non ē mutabile. Ecce diuersuȝ eē dicit esse pr̄em ⁊ eē filium:qđ iuxta rōnem p̄dictaȝ accipi oportet:quia sciꝫ alia notio est qua est pater:alia qua est filius. Non enim ƀm eēntiam pater dicitur pater:vel filius filius: sed ƀm relationem. Augusti.

¶ Q̄ō dicatur sapientia genita vel nata:an ƀm relationem an ƀm substantiam.

Sciendū quoqȝ ē:ꝙ sicut solus filiꝰ dicitur v̄bum vł imago: ita ēt ipe solus dr̄ sapientia nata vel genita. Et ideo q̄ritur vtrum hoc relatiue dicatur:⁊ si relatiue dr̄:an ƀm eādem relationē qua dicitur verbuȝ ⁊ imago? De hoc Aug.in.vij.li.de tri.ita ait Id dici accipiamus cuȝ dr̄ v̄bum: ac si dicatur nata sapiētia:vt sit filius ⁊ imago. Et hec duo cum dicūtur.i.nata sapientia:in vno eoruȝ:eo ꝙ est nata ⁊ v̄bum ⁊ imago ⁊ filiꝰ intelligatur. Et in his oībus noībus non ońdatur essentia: qꝛ relatiue dicūtur. At in altero qđ ē sapiētia: ēt eēntia demōstretur:q̄m ⁊ ad se dicitur:se ipa enī ē sapiens. Et hoc est eius eē quod sapere. Unde pr̄ ⁊ filius simul vna sapientia:quia vna eēntia. Augusti. ¶ Caue lector qualiter hoc intelligas qđ hic dicit Aug. Uidetur.n.dicere ꝙ cum dr̄ nata sapientia:ibi sapiētia eēntiam significet:⁊ nata relatiōem notet. Quod si ita est cogimur dicere eēntiam diuinā esse natam qđ supiorībꝰ repugnat. Sed ad hoc dicimus:ꝙ in altero.i. in eo ꝙ nata est:eadem notio intelligatur:que notatur cum dr̄ v̄bum ⁊ imago. In altero vero s.sapientia:demonstraẗ eēntia.i.demonstratur ꝙ filius sit eēntia:qꝛ sapientia ƀm eēntiam dr̄. Et ideo cum dr̄ nata sapientia: intelligatur ꝙ ipe q natus est:eēntia est:ibi tū̄ sapientia nō p eēntia:sed pro hypostasi facit intelligentiam:vt sicut q̄n dicitur v̄bum vel filius: intelligiẗ hypostasis cuȝ sua ꝓpetate. Item cū dicitur nata sapientia:idem intelligitur.i.genita hypostasis Ideo vigilanter ait idem esse intelligēdum cuȝ dicitur

Qualr intelligēda sint premissa verba Aug.

Nū̄ vbi dicit esse diuersum esse pr̄em ⁊ eē filiuȝ: sed nō patrem eē ⁊ filium eē.

Q̄ō dicaẗ sapia genita vł nata ⁊ an ƀm rōnē an ƀm sbam.

dr verbum: et cum dr nata sapientia. i. eadē relatio: eadēq; hypostasis cui inest illa ꝓpetas. Et ex hoc adiuuatur illud qd supius dirimus s. cū dr pr vel filius vel spūssanctus: non tm̄ ille ꝓpetates significant cum dr prnitas filiatio: sȝ etiam hypostasis cum suis ꝓprietatibus.

¶ Q imago aliquando dicitur fm essentiam.

Illud etiam sciri oportet: q cum supra dictuȝ sit ima ginem relatiue dici de filio sicut vbum vel filius interduȝ tñ reperitur fm sbam dici. Unde Aug. in li. de fide ad Petrum dicit: q vna est sancte trinitatis cēntialiter diuitas et imago: ad quaȝ factus est homo. Hylarius ēt in. v. li. d tri. ait. Homo fit ad cōem imaginē. Nomē nō discrepat: natura nō differt. Una ē. n. ad quā homo creatus ē spēs. Ex his vbis ondit q imago aliqñ cēntie intelligentiā facit: et tūc ad se dicitur et non relatiue. Dis. XXVIII

Dis. 28. Preterea ꝯsiderari opȝ rc. Supius determinauit magr de ꝓprietatibus psonalibus idest psonas ꝯstituentibus: hic determinat de ꝓprietatibus notionalibus et nō psonalibus. et diuiditur ps ista in duas ptes. In prima agit de inascibilitate. In scda de cōi spiratione fm quā noie pncipij significatur. 29. Di. ibi (Est pterea aliud nomē). Pria in duas q primo agit de ꝓprietate ingeniti que est inascibilitas. Scdo incidenter aliqua determinat d ꝓprietatibus geniti. ibi. (Sciēdū quoq;). ¶ Pria diuidit i ptes tres. ¶ In prima ondit qd significet noie ingeniti. ¶ In scda inquirit vtrum id significetur noie ingeniti ingrendo vtrū sicut solus pater dr igenitus: ita dici debeat nō genitus ibi. (Ideo solet queri.) ¶ In tertia ondit fȝ quā ꝓprietatē pr dr ingenitus ibi. (Si aūt vis scire). Et ista tertia diuidit in tres ¶ Primo ondit fm quā ꝓprietatē pr dr ingenitus. ¶ 2° excludit errorē quorūdaȝ circa distinctōeȝ geniti et ingeniti ibi (Illud aūt tacere nō oȝ.) ¶ Tertio iuxta hoc mouet icidētē dubitatiōnē et soluit: ibi. (Preterea qri solet) Tūc sequit illa pars que ibi incipit. (Sciendu quoq;.) In qua aliqua determinat de ꝓprietatibus geniti. et diuiditur in ptes tres. In prima ondit q filius verbum imago sapientia genita realiter eandē dicunt ꝓprietateȝ. ¶ In scda ondit quō sapientia suscipit relatiuaȝ pdicationem: ibi (Caue lector). ¶ In tertia ondit q imago aliquādo habet significatōem essentialē: ibi. (Illud etiā scire opȝ).

Circa hanc di. querunt tria pncipaliter Primo de distinctione notionum in eadem psona. Scdo spāliter de notione inascibilitatis in pre. Tertio de ꝓprietate imaginis in filio. ¶ Circa pmū qrunt duo. ¶ Primo vtrū in patre sint tres notiones tm̄. ¶ Secundo vtruȝ propter eas possit dici pater trinus. Q. I.

Ar p° Primo ondo q in pre non sint tres notiones tm̄: q si in pre essent plures notiones videret psona pris esse composita: sed hoc est falsum: ergo non sunt tres notiones in patre.

Scdo ¶ Item cōis spiratio distinguit a generatiōe: q ille spirat q gñat: g sic spiratio actiua distiguit a pre: q est actus illius q distinguit a pre. sed nihil distinctū est notio patris: q tunc esset cōpositio inter notioneȝ et psonā: ergo nō sunt nisi due notiōes i patre. s. inascibilitas et prnitas.

Tertio ¶ Item sicut ꝯditio nobilis in pre est non nasci: ita videtur q conditio nobilis sit in pre et in filio nō spirari. Ergo videtur q sicut inascibilitas est notio in pre: q ita inspirabilitas sit notio in pre et filio g sūt. 4. notiōes in pre.

In oppm Contra si in patre non essent tres notōes: aut si ibi eēnt plres: q tres in diuis psonis: aut non essent qnq; notiones: aut essent plures q qnq;: quorum vtrunq; est contra cōem doctorꝝ opiōneȝ. ¶ Item a sanctis non inueniunt: neq; a doctoribus nisi tres notiōes in patre scilicet innascibilitas: paternitas: et actiua spiratio.

Rñ° In pre et tm̄ tres notiones et nō plures. Respōdeo q in pre sunt tres notiōes: et nō plures. s. vna p quam nō refertur ad nō genitoreȝ: et h est illa que importat noie ingeniti: quā vocamus inascibilitateȝ: q sicut dicit Aug. v. de trini. c. vij. Sicut filius ad prem et nō filius ad nō patrem refertur: ita genitus ad genitorem: et non genitus ad non genitorem vt referatur necesse est. ¶ Alia qua refertur ad filiū: et illa est prnitas. Et alia qua refertur ad spm: et illa est spiratio actiua: que cōmunis est pri et filio: et iste nō distinguūtur p compationem ad psonam in qua sunt: nec inter se: neq; ab ipsa persona: q compate ad ipsam realiter idem sunt cum ipsa: sed distinguūtur p h q inascibilitas inqȝtum est notio ab alijs distincta: significat negationē relationis realis fm qd videtur velle Augu. 5°. de trini. c. 7. Paternitas vero et actiua spiratio significant relationes reales. Spiratio vero actiua distinguit a paternitate inqȝtum fm rōnem intelligendi psupponit filiū: que pr principiauit p generationē actiuam: que realiter est idem cuȝ prnitate: et ita inqȝtum spiratio actiua est actus filij est qsi per prnitatē mediante filio: vel fm aliquos inqȝtum spiratio est p modum voluntatis: et generatio cum qua prnitas est idem realiter per modum nature.

Ad pm. Ad primuȝ in oppom cum dicitur q si in pre essent plures notiones videretur psona patris esse composita rc. dico q ꝓpter hoc nō est cōpositio in patre. ¶ Ad 2m cum dr q spiratio actiua debet distigui a patre q est actus illius qui distinguit a pre rc. dico q non est verꝝ. Sicut enim pr generādo filium cōmunicauit sibi essentiā sine distinctione essentie et absq; hoc q illa essentia distingueret a pre: ita cōmunicauit sibi potentiam spiratiuā sine distinctōe illius potentie absq; hoc q illa potentia distingueret a pre: et tamen hoc non obstāte spiratio actiua distinguit a generatione actiua q amor non pcedit nisi a mēte: et ꝯceptū mētis simul: et ideo actiua spiratio que est pductio amoris spirati et actiua generatio est productio illius ꝯceptus qui verbū est inter se habent distinctionē. ¶ Ad 3m cum dicitur q sicut conditio nobilis in pre est nō nasci: ita videtur q ꝯditio nobilis sit in pre et filio non spirari rc. Dico q qūis vtrūq; sit nobilitatis non tñ ꝓpter hoc opȝ q inspirabilitas: siue iprocessibilitas dicat non cōem distinctā ab inascibilitate: q fm q inascibilitas est notio in patre non tm̄ modo negat natiuitatē a pre: sed negat simpliciter prēm esse ab alio: q si non negaret nisi natiuitatē a patre: non esset negatio ita determinata et spālis q deberet habere rōneȝ notionis: q tunc esset negatio spālis affirmationis: et qūto affirmatio est specialior: tanto negatio est vniuersalior. ¶ Uel pōt dici q non spirari qūis sit nobilitatis: nō tamen habere potest rōnem notionis: q est negatio nimis vniuersalis: cuȝ sit negatio specialis affirmationis: hoc satis declaratum est supra Distin. 26. in illa questiōe. Utruȝ in diuinis sint plures notiones q quinq;.

Ad 2m. Ad 3m.

Questio scda.

Ar pmo. Secundo queritur vtrum pater propter tres notiones que sunt i eo possit dici trinus: et videtur q sic: quia pater et filius propter vnam potentiā spiratiuaȝ dicuntur vnū principium spiritussancti: ergo similiter videtur q pater propter tres notiones possit dici trinus. ¶ Item deus nō obstante vnitate potest dici trinus propter tres personas ergo similiter pater non obstante vnitate persone potest

Scdo.

Tertio. dici trinus ꝑpter tres notiones. ¶ Item trinus idem est ꝙ triū vnus: sed pr̄ est vnus triū notionū: est ḡ trin⁹.

In opp^m Contra trinitas non predicatur de vno solo: sed idē videtur significare trinitas ⁊ trinus: ergo non potest dici de solo patre. ¶ Item ꝓprietates trahūt numerū a supposit(is): nō e(ni)m maxie si nō sunt ꝓprietates cōstituentes supposita: sed inter notiones que sunt in patre vna sola est psone pr̄is cōstitutiua. s. pr̄initas: ergo pp illas tres notiones non potest dici pater trinus.

R̄n̄⁹ Quāuis in pr̄e sint tres notiones non tn̄ pōt dici trinus. Respondeo ꝙ pater propter tres notiōes que sunt in eo nō potest dici trinus: ꝗ̄uis enim in patre sint tres notiones vna sola tantum est ꝓprietas personalis: ⁊ proprietas persone constitutiua: ⁊ hec est pr̄initas. Un̄ se habet ad siītudinē differentie ꝯstitutiue: seu forme sbalis in creaturis. Alie vero due. s. inascibilitas: ⁊ actiua spiratio non sunt ꝓprietates psonales. Nunc aūt ita est ꝙ ſm numez ꝓprietatū psonaliuꝫ: opꝫ psonas nūerari: sicut ſm numez formaꝝ sbalium cōpletiuarū opꝫ sbas numerari in creaturis: ſm vo numeruꝫ notionū non psonaliū nō opꝫ: sic nec ſm nūez formaꝝ q̄ non sunt de ꝯstitutiōe suppositi opꝫ supposita nūerari in creaturis: sic ergo pr̄ pp vnitatē ꝓprietatis ꝯstitutiue ipi⁹ debet dici vnus: nec pp alias duas cum ista: cum nō sint persone constitutiue: debet dici trinus.

Ad p^m. Ad p̄mū in opp^m dico ꝙ non est simile: qd̄ tu pro simili accipiebas. Pater. n. ⁊ fili⁹ ꝓpter vnitatem eēntie ⁊ potentie spiratiue vniunt᷑: sed pr̄ pp illas tres notiōes nec in se distinguit᷑ nec numerat᷑. ¶ Ad 2^m
Ad 2^m cum di᷑ ꝙ deus non obstāte vnitate eēntie di᷑ trin⁹ pp tres psonas ⁊c̄. dico ꝙ ex hoc nō seqtur ꝓpositū: q2 illud nomen trinus implicat distinctiōeꝫ circa illud qd̄ supponit: vel significat terminū de quo dicitur: ſꝫ pater nō supponit illas tres notiōes: que sunt in eo sicut deus supponit tria supposita diuine nature. ¶ Ad 3^m cum dicit᷑ ꝙ
Ad 3^m. trinus idē est qd̄ trium vnus ⁊c̄. dico ꝙ ꝗ̄uis illa sit etymologia nōis: tamen ꝗ̄tum ad illud qd̄ significat nomē sensus est trinus. i. tres in vnitate: ⁊ si absolute loquendo diceremus: pater est tres in vnitate: significare vidēmur pr̄em esse tria supposita: ħ tamen negari nō debet: pater est tres notiones ⁊ vna psona. Quelibet enim proprietas que est in patre predicari potest de patre nō tantummodo in concreto sed etiam in abstracto.

Consequenter queritur de scd̄o p̄ncipali: ⁊ circa hoc q̄runtur duo. ¶ Primo vtrum innascibilitas sit realis relatio. ¶ Scd̄o vtrū sit ideꝫ ꝙ pr̄initas.

Questio prima.

Qō. I. Primo ōndo ꝙ inascibilitas sit relatio realis. Dicit enim Aug. v. de trini. c. 7. ꝙ negatiua ꝑticula nullaten⁹ efficit vt ꝙ sine il-
Ar p^o. la relatiue dicitur: eadeꝫ preposita sbaliter dicat᷑. sed nascibilitas est relatio: ergo ⁊ inascibilitas. ¶ Iteꝫ in
Scd̄o. diuinis psona non distinguit᷑ a psona nisi p r̄lonem: ſꝫ pater distinguit᷑ ab alia psona per inascibilitatē: ergo inascibilitas est relatio. ¶ Item Aug. 5. de trini. c. vij. Dicit ꝙ
Tertio. sicut filius ad pr̄em: ⁊ non fili⁹ ad non pr̄em refertur: ita genit⁹ ad genitorē: ⁊ nō genit⁹ ad nō genitorē: vt referat᷑ necesse est: sed inascibilitas importat noīe nō geniti: ergo relatio est. ¶ Item Augu. 5. de trini. c. 5. dicit ꝙ non hoc
Quarto. est dicere ingenituꝫ qd̄ est pr̄em dicere: ⁊. 6. c. dicit ꝙ alia est notio qua intelligit᷑ genitor: alia qua ingenitus ſm ꝙ nullam rem dicit nulli⁹ est notio: nec ab aliqua re distinguitur: ergo innascibilitas nominat rem aliquā: sed non nominat rem absolutam: quia non est cōmunis tribus: ergo nominat relationem realem.

In opp^m Contra negatio rei nō est res que negatur: sed inascibilitas est negatio realis relatiōis: ergo non est relatio realis. ¶ Iteꝫ negatio sbe nō dicit᷑ de sba nec econuerso: hec enim est falsa: substantia non est substantia ⁊ econerso: ergo a simili relatio non p̄dicatur de negatione relationis: non p̄dicat᷑ ergo de innascibilitate realis relatio: cū innascibilitas sit negatio realis r̄lonis.

R̄n̄⁹ Innascibilitas de p̄ncipali significato nō importat relationeꝫ realem. Respōdeo ꝙ inascibilitas quātū ad illud quod significat primo nō est realis relatio: sed negatio alicui⁹ realis relationis: q2 est negatio emanationis ab alio: q2 ly in non est ibi nota priuationis: q2 priuatio locum non habꝫ in deo cum sit carentia rei debite: vl̄ rei apte haberi: est ergo ibi nota negatiōis. Negatio aūt nullaꝫ rem ponit quantūcūq2 sit negatio rei specialis: nō humanitas enim nullā rem ponit: ⁊ ideo opꝫ ꝯcedere ꝙ ꝗ̄tum ad illud qd̄ primo significat non significat r̄lonē realem: ꝗ̄tum tamen ad illud qd̄ importat scd̄ario dicit aliquā rem. s. primitatē ad oēm emanatiōem que dicit respectuꝫ habitualē ad pr̄imū. Un̄ videt᷑ in se cōprehēdere ⁊ illam ꝓprietatem que formalr̄ est: vt ita loquar de significato generatiue potentie ⁊ illaꝫ que formaliter est de significato potentie spiratiue.

Ad p^m. Ad primuꝫ in opp^m cum dicitur ꝙ negatiua particula nō efficit vt illud qd̄ sine ea ſm r̄lonem dicitur eadē preposita substāsialr̄ dicatur ⁊c̄. Dico ꝙ Aug. intendit ꝙ negatio ꝓposita relationi: ꝗ̄uis ꝓhibeat p̄dicationeꝫ generis de re cui ꝓponitur: nō tamen ꝓhibet reductionē ad illud genus. Ego aūt bene ꝯcedo ꝙ ꝗ̄uis inascibilitas non sit relatio realis: tamen reducit᷑ ad genus r̄lonis realis eo modo quo negationes reducunt᷑ ad idem genus cum suis affirmationib⁹: p q̄s hērent cognosci: ⁊ hec reductio nō est virtute negatōis: que ꝗ̄tum est de se nihil ponit: sed ratione rei negate: q2 in non esse intelligitur esse: ⁊ in affirmatione negatio ſm ꝙ vult ph̄s in lib. pihermē. ¶ Ad 2^m cum di᷑ ꝙ pater di-
Ad 2^m stinguit᷑ ab alia psona p inascibilitatem ⁊c̄. dico ꝙ falsuꝫ est: q2 sicut dicit Augu. v. de trini. ca. vj. Si filium nō genuisset nihil ꝓhiberet eū dicere ingenitū: ergo p inascibilitatem non distinguit᷑ a filio: quasi mō simili posset ꝓbari ꝙ p inascibilitatē non distinguitur a sp̄ūsancto: ergo p inascibilitatē non distinguitur ab aliqua psona: sed noscitur esse distincta inꝗ̄tū per eam noscitur non esse p̄ncipiata: ⁊ alie noscūtur esse p̄ncipiate: vt fili⁹ per filiatio-
Ad 3^m. nem: ⁊ spiritussanctus p passiuā spirationem. ¶ Ad 3^m cum dicitur ꝙ non genitus refertur ad non genitorē ⁊c̄. dico ꝙ hoc intelligi debet de r̄lone ſm rōnem tm̄. Ego autem non nego qn inascibilitas ꝗ̄tum ad illud qd̄ primo significat importat r̄lonem ſm rōnem: q2 negationes possunt dici res rōnis inꝗ̄tum apprehenduntur a rōne p suas affirmationes. ¶ Relatio autem que non consequitur illud qd̄ p eam refertur nisi inꝗ̄tum apprehenditur ab intellectu non dicitur relatio ſm rem: sed ſm rationē
Ad 4^m. tm̄. ¶ Ad 4^m cum dicitur ꝙ illud quod nullā rem dicit nullius est notio ⁊c̄. dico ꝙ falsum est: aliquādo. n. homo noscitur per non habere illud qd̄ alij habent: sic ⁊ persona patris noscitur p non esse ab alio cum q̄libet alia persona diuina sit ab alio. ¶ Argumēta que erant ad ptem aliam non ꝯcludunt qu inascibilitas ratione primitatis ad oēm emanatiōem: que primitas secūdario est de significato inascibilitatis: importat aliquam realem r̄loneꝫ ad alias psonas in aptitudine non in actu: sed hec aptitudo semp est ꝯiuncta actui p paternitatē: ⁊ actiuam spirationem: sed tm̄modo procedit de innascibilitate quantum ad illud qd̄ primo est de ipsius significato.

Questio scd̄a.

Qō. II. Secundo queritur vtrūm inascibilitas sit idē ꝙ paternitas. ⁊ videtur ꝙ
Ar p̄mo. sic: quia sicut se habet nascibilitas ad filiū sic inascibilitas ad patrem: sed nascibilitas est eadē cū fi-
Scd̄o. liatiōe ergo inascibilitas cum pr̄initate. ¶ Item philosophus primo li. posterioꝝ dicit ꝙ primuꝫ ⁊ p̄ncipiuꝫ ideꝫ

dicunt

dicunt: sed inascibilitas dicit rõnez primi: pr̃nitas rõnem principij: ergo inascibilitas est pr̃nitas. ¶ Item sicut paternitas soli patri conuenit: ita inascibilitas ergo qua ratione paternitas est persone patris constitutiua: eadem ratione inascibilitas: vt videtur: sed vnius persone non est nisi vna proprietas constitutiua: ergo eadem proprietas est innascibilitas: ⁊ paternitas.

In opp^m

Capi. de relatiõe.

Contra rõnes distiguunt penes terminos: q2 ſm phm li. pdicamentorũ. Relatiuorũ esse est ad aliud se habere: sed inascibilitas negat pncipiũ a quo sit ille q est inascibilis pr̃nitas importat pncipiuz alicuius q est in pře: ergo sunt distincte notiones. ¶ Itez Augu. v. de trini. c. vj. Non est hoc dicere ingenitũ qd est přem dicere: ergo cuz inascibilitas sit notio patris sub ratione qua ingenitus: non est eadem notio cum paternitate.

Rñº Innascibilitas ⁊ pr̃nitas lz idem realiter scđarie significent non tñ idez pmarie.

Respõdeo q inascibilitas q̃ʒtum ad illud quod pmo est de eius significato nõ est eadem notio cum pr̃nitate: q2 sic dicit negationez pncipij: h̃ ẽ negat nascibilitatẽ eẽ ab alio: pr̃nitas vo dicit positiuã rõnem ad pncipiatũ: ⁊ ideo dicit Augu. v. de trini. c. vj. q alia est notio qua pr̃ itelligitur genitor: alia qua ingenitus. Si aũt ɔsideretur inascibilitas q̃ʒtũ ad illud q scđario est de suo significato: sic dico q realiter est idem cum pr̃nitate ⁊ actiua spiratione: q2 pmitas ad oẽm emanationem est scđario de significato inascibilitatis. Importat ergo scđario pmitatem ad actuz generandi ⁊ pmitatem ad actum spirandi. Opz aũt q pr̃nitas ad actum gñandi sit realiter idem cuz pr̃nitate: q2 nõ est quo distinguant q̃ʒuis tamẽ ipsa pr̃nitas vt subsistẽs: siue ipsa hypostasis patris: ⁊ ipsa pmitas ad actũ generãdi: ⁊ actus generãdi ⁊ habitudo ad filium sint idẽ ſm rem: differunt tñ ſm rõnem. Est eniz pr̃nitas hypostasis přis sub rõne qua subsistens: ⁊ est ipsa primitas ad actuz generãdi sub rõne qua non ab alio: ⁊ est actus generãdi sub rõne qua talis actio ⁊c. habitudo ad filiuz inq̃ʒtuz p ipsaz pr̃ refertur ad filiũ ita q ſm rõnez intelligendi prius est hypostasis patris: siue res subsistens: q2 ſm h̃ est psone přis ɔstitutiua: deide est pr̃nitas ad actuz generandi. Videt enim esse illud qd includitur in eo qd formaliter noiat potẽtia generatiua. Deide est actus generãdi. ¶ Quarto habitudo ad filiũ: ⁊ hic ordo non est nisi ſm rõnem intelligendi: q2 ista q̃tuor realiter eadẽ pprietas sunt vt dictum est. Dico etiã q pmitas ad actum spirãdi realiter idem est cum actiua spiratione: ita q de intellectu spirationis actiue est prio ſm rõnez intelligendi ipsa pr̃nitas ad actũ spirandi. Deinde actus spirãdi. Tertio habitudo ad spiratũ ɔñs ſm rõnem intelligendi spirationez actiuam. De significato aũt suo nõ sic est hypostasis sicut de significato pr̃nitatis: q2 q̃ʒuis realiter idem sit cum hypostasi cuius est actus: nõ est tamen alicuius persone constitutiua.

Ad pm.

Ad primuz in opp^m cum dicitur q sicut se hz nascibilitas ad filium: ita inascibilitas ad přem ⁊c. dico q falsuz est loquẽdo ꝺ inascibilitate q̃ʒtum ad illud qd pmo est de eius significato: q2 nascibilitas ⁊ filiatio positiue dñr: pr̃nitas vero positiue ⁊ inascibilitas negatiue.

Ad 2^m

¶ Ad 2^m cum dicitur q pmum ⁊ pncipium idem dicũt ⁊c. dico q hoc intelligendũ est ſm q pmum idez significat q post qd aliud. Innascibilitas aũt q̃ʒtum ad illud qd pmo est de eius significato nõ importat rõnem primi: nisi inq̃ʒtum pmum significat idem q ante qd non est aliud.

Ad 3^m.

¶ Ad 3^m cum dicitur q sic paternitas soli patri ɔuenit ita inascibilitas ⁊c. dico q verũ est: sed ɔuenire soli non sufficit ad ɔstituendã psonaz: sed cũ hoc reqritur q sit realis rõ in actu: inascibilitatis autez q̃ʒtum ad illud qd primo est de eius significato: nõ dicit relationẽ realem vt ante demõstratuz est: q̃ʒtum etiaz ad illud qd est scđario de eius significato: non dicit rõnem realem: sed aptitudinalez. Primitas enim non importat rõnem realem ⁊ actualem: neqz ad filium: neqz ad spm̃ sanctuz sed tñmodo aptitudinalẽ: ⁊ ideo innascibilitas non est psone patris ɔstitutiua: neqz rõne huius q prio est de eius significato: neqz rõne huius qd scđario est de eius significato: hoc est rõne illius pmitatis. Q2 etiaz pmitas nõ possit constituere psonaz přis patet alio modo: vt. n. dictum est supra Distin. 7. Potentia gñatiua dicit diuinam nãm cum mõ habendi eã nõ ab alio. In tali aũt mõ habendi includit pr̃nitas ad actuz gñandi. Talis aũt primitas est de rõne potentie generatiue: ⁊ est illud qd formalius est in ea: potentia aũt gñatiua ſm rõnem intelligendi rõne huius q formale est in ea: presupponit hypostasim pfecte cõstitutam: q2 sicut dicit phs 4. Methe. Tũc vnũqdqz pfectuz est: cũ põt generare sibi simile: ergo primitas ſm rõnem intelligendi presupponit hypostasiz patris pfecte ɔstitutã. ¶ Argumenta que sunt ad ptez aliã nihil plus cõcludũt: nisi q inascibilitas rõne huius quod primo est de significato eius non est realiter eadem proprietas cum paternitate: ⁊ hoc est verum.

T^x c. 19.

Consequenter querit de tertio pncipali ⁊ circa h̃ queruntur duo. ¶ Pº vtrũ imago dicatur eẽntialiter in deo. ¶ Scđo vtrũ ɔueniat soli filio. Qõ. I.

Qõ. I. Ar pmo.

Primo quãdo q imago dicat essentialr in deo. Dicit enim Aug. in lib. de fide ad Petrum nõ multũ post pncipium: ⁊ recitat magister in lřa q vna est sancte trinitatis eẽntialiter dr̃nitas ⁊ imago ad quam factus est homo: ergo imago in dinis dicitur eẽntialiter.

Scđo.

¶ Idem Hyla. v. lib. de trini. añ mediũ: ⁊ recitat magister i lřa: dicit q hoc sit ad cõem imaginẽ: sʒ il'ud qd ẽ cõe tribus di eẽntialr: ergo imago in dinis di eẽntialiter.

Tertio.

¶ Item gene. j. dicit deus Faciamus hoiem ad imaginez nostram: ergo videtur q illa imago ad quam fiendus homo erat communis est tribus personis: ergo dicitur essentialiter.

In opp^m

Contra Aug. 7. ꝺ trini. capi. j. Quid absurdius q̃ʒ imaginẽ ad se dici: ergo imago in diuinis nunq̃ʒ dicitur essentialiter. ¶ Itez imago de ratione sua importat imitationẽ alterius: imitatio ordinez: ordo in diuinis originem: origo relationem: ergo imago in diuinis non dicitur nisi ſm relationem.

Rñº Imagis diuerse acceptatões ſm quas soluit qõ.

Respondeo q imago dupliciter accipitur scilicet cõiter ⁊ pprie. primo mõ dicit illud ad cuius imitationẽ alterũ pducitur: ⁊ sic imago in diuinis vel accipitur solum eẽntialiter. s. p diuina essentia: vel eẽntialiter ⁊ psonaliter simul. s. p vnitate essentie ⁊ trinitate psonarum: ad quarũ imitationẽ facta est rõnalis creatura. Si aũt accipiatur pprie sic dicit rem ad alterius imitationẽ pductam: ⁊ sic illa imitatio est in diuersitate nature: sic creatura rõnalis ⁊ itellectualis est imago trinitatis. Si aũt illa imitatio est in identitatẽ nature sic ɔuenit tñ vni psone in diuinis. Et sic dicitur psonaliter ⁊ non eẽntialiter. Imitatio enim includit emanationem in imitante. ¶ Ex predictis potest patere rñsio ad argumenta ad vtranqz partem.

Ad argª p vtrãqz ptem.

¶ Prima enim argumenta procedunt de imagine: sed q idem est quod illud ad cuius imitatiõem alterum producitur. ¶ Argumẽta autẽ ad ptem aliã pcedunt de imagine ſm q dicit rem ad alterius imitationez pductam: nec mireris: si imago ista duplici rõne accipitur. Vides enim q exemplum qd pprie loquendo accipitur p exemplari: ⁊ interdũ accipitur p exemplato: sic econtrario imago pprie loquẽdo nominat rem ad alterius imitationem productam. Interdum tamen accipit p re ad cuius imitationẽ res alia pducta est.

Questio. II.

Qõ. II. Ar pmo

Secundo queritur vtrum imago ſm q psonaliter accipit: ɔueniat soli filio: ⁊ videt q nõ. Dicit. n. Dam. j. li. c. pe. q ima

go p̄ris est filius: ꝛ filij spiritus: ergo eē imaginē psonaliter dictā ꝯuenit spūisancto. ¶ Item spūssanct⁹ ita expresse imitaꝶ pr̄em sicut filius: ergo sicut filius est imago p̄ris:
Scdo ita spūssanctus. ¶ Item Aug. lib. 83. q. qōne. 74. exponens illud ad col. j. q est imago dei inuisibilis: dicit ꝙ in speculo est imago: quia de alio expressa: ergo cuȝ persona spiritussancti sit expressa de patre ꝛ filio: videtur ꝙ persona spiritussancti est imago.

In opp^m **Contra** Augusti. 6° de trini. c. 2°. dicit ꝙ solus filius est imago patris. ¶ Item Augusti. 6°. de trini. capi. 2°. vult ꝙ non potest dici in diuinis imago de imagine: eo ꝙ imago non dicitur de duobus: cum ergo dicatur de filio planum est ꝙ sibi soli conuenit.

Rn̄° Solus filius pp̄e. imago di patris. **Respōdeo** ꝙ in dinis sol⁹ fili⁹ est imago sȝ ꝙ imago psonaliꝶr accipiꝶ: p̄ri eniȝ nō ꝯuenit q: non pducitur: nec spūsancto: q: spūssanctus pcedit p modū amoris dei: cui⁹ pcessionis rōne non est similitudo nāe ad illum a quo pcedit: ꝛ ideo q̄uis siꝶitudo ad illum a quo pcedit ꝯueniat amori q est spūssanctus inq̄ȝtuȝ est amor dinus: q: tn̄ modus pcedendi p modū amoris gn̄aliter non reqrit siꝶitudinē nāe in pducto ad illuȝ a quo pcedit: ideo spūssanctus pprie nō di imago: sed q: filius pcedit p moduȝ psectuȝ nāe: de cui⁹ pcessionis rōne est similitudo nāe ad illum a quo pcedit: q: gn̄atio psecta semp reqrit similitudinē nāe in genito ad generantem: ideo sibi pprie ꝯuenit esse imaginē q: ex suo mō pcedendi inq̄ȝtum talis est sibi ꝯuenit ꝙ sit ad expressaȝ p̄ris imitatiōem. ¶ Ad hoc etiā ponunt aliq aliā rōnem cuȝ predicta. Dicunt. n. aliq ꝙ q: filius rep̄ntat p̄em in pducendo dinam psonā: nō aūt spūssanctus: ideo spūisancto non ꝯuenit esse imagineȝ. ¶ Sed vt videtur aliqb⁹ hec scda ratio parꝝ valeat p se: q: sicut ꝫm rōnes non attēdiꝶ in diuinis equalitas: ita nec siꝶitudo q̄ reqriꝶ ad rōnem imaginis: attendiꝶ ꝫm similitudinē in relatiōe vt videꝶ.

Ad p^m. **Ad pmuȝ** in opp^m cum di ꝙ imago filij est spūssanct⁹ ꝛc̄. dico ꝙ doctores greci dicūt cōiter spūmsanctū eē imaginē p̄ris ꝛ filij: accipiētes imaginem largo mō. s. p oi re pducta ab alio in siꝶitudinem sue. ¶ Sed opio latinorꝝ est ꝯuenientior. Non. n. inuenitur in sacra scriptura spūssanctus dict⁹ imago p̄ris ꝛ filij: in sacra tn̄ scriptura iuenitur exp̄ssuȝ: ꝙ filius est imago. Dicitur. n. ad Colo. j. de filio: ꝙ est imago dei inuisibilis.

Ad 2^m ¶ Ad 2^m cuȝ di ꝙ spūssanctus expresse imitaꝶ p̄reȝ sicut filius ꝛc̄. dico ꝙ verꝝ est: sȝ h nō ꝯuenit sibi ex suo mō pcedēdi p modū amoris inq̄ȝtuȝ hmōi: sed inq̄ȝtuȝ pcedit p modū amoris dini. Quāuis. n. in dinis mod⁹ pcedēdi p mo^m nāe ꝛ p mo^m volūtatꝫ: reqraꝶ eq̄lē siꝶitudinē i pducto ad pducētē: tn̄ modus pcedēdi p modū nāe generaliter magis reqrit similitudinē in genito ad gn̄antē q̄ȝ modus pcedendi p modū voluntatis in spirato ad spirantē.

Ad 3^m ¶ Ad 3^m cum di ꝙ in speculo est imago: q: de alio exp̄ssa est ꝛc̄. dico ꝙ verꝝ est: q: illa expressio est p modū nature. Similitudo. n. illa vniuersaliter pcedit ab eo a quo est Quāuis autē persona spiritussancti sit expressa de patre ꝛ filio: nō tamē p modū nature: sed p modū voluntatis.

Circa litterā (differt p̄i a filio auctoritate generatiōis): ibi accipiꝶ differre p distingui: ꝛ ibi accipit auctoritas p p̄ncipiatiōe actiua p modū nature. (Negatiua p̄ticularia non efficit vt ꝙ sine illa relatione di eadeȝ p̄posita s̄baliter dicatur): expone sicut expositū est in qōne qua queriꝶ vtꝝ inascibilitas sit realis relatio in solōne cuiusdā argumēti. (Ingenitus qd est nisi nō genitus: hoc intelligendū est de ingenito put accipiꝶ in dinis q: in deo locū nō habet p̄uato. De ingēito aūt in creaturis nō est verꝝ. (Pōt dici nō est idem: sed diuersum esse p̄reȝ ꝛ esse filiuȝ): q: q̄uis in diuinis non sit nisi vnū esse simpliciter: q: ibi non est nisi vna essentia: tn̄ esse psonam est in dinis plurificatū: idem est ergo esse qd simpl'r p̄dicatur de trib⁹ psonis: cum dicimus pater est: filius est: spūssanctus est: sȝ nō est idē p̄rem esse p̄rem: ꝛ filiū esse filiū: ꝛ spm̄scm̄ eē spūss. (Solus fili⁹ diciꝶ verbū.) ¶ Contra Aug. j. li. de trini. c. xij. si verbū patris loqtur seip̄m loqtur: sed q loqtur gignit: ergo verbum p̄ris gignit seip̄m verbuȝ: ergo nō soluȝ est filius sȝ etiaȝ p̄i. ¶ Rn̄deo. Verbū patris nō loqꝶ ꝫm ꝙ loq est pducere verbū: sed sȝ ꝙ loq accipiꝶ p intelligere in verbo: vel p verbū. Verbū. n. intelligit se in seipso: ꝛ p seip̄ȝ. (Idem dici accipiamus cum diciꝶ verbum ac si dicatur nata sapientia). ¶ Contra creatura videtur esse verbuȝ dei cum sit aliqd ab ipso rep̄ntans ipsuȝ diuinū ꝯceptuȝ ꝛ tamen creatura non est nata sapientia. ¶ Respōdeo ꝙ creatura pprie non dicitur verbū dei: impropie tamen ꝛ quasi p quādaȝ similitudineȝ potest dici quasi vox verbū dei: eo ꝙ sicut vox sensibilis exterius rep̄sentat nostrum cōceptum interiorē q est verbum: sic creature q̄dam sentiunt quedam intelligibiliter aliqualiter a remotis rep̄ntāt diuinum conceptuȝ: q pprie est verbuȝ dei. Et ꝫm ꝙ creatura pōt accipi p verbo: sic creare pro dicere.

Soluȝ filium dici verbum.

Verbum dici nata sapiētia.

¶ De p̄ncipio qd relatiue di: ꝛ multiplicē notat relationem. Di. XXIX.

Di. 29.

Est preterea aliud nomen multiplicē notans relatiōem. s. p̄ncipium. Di. n. p̄ncipium semp ad aliqd: ꝛ di p̄i p̄ncipium: ꝛ filius p̄ncipium: ꝛ spūssanctus p̄ncipium: sȝ differēter Nam p̄i di p̄ncipium ad filium ꝛ ad spm̄scm̄. Unde Aug⁹ in. iiij. li. de tri. ait. Pater est principium totius diuinitatis: vel si melius di deitatis: q: ip̄e est a nullo. Non. n. hȝ de quo sit vꝶ de quo pcedat: sed ab eo ꝛ filius est genit⁹: ꝛ spiritussanctus pcedit. Non ergo di p̄ncipium totius deitatis: ꝙ vel sui vꝶ diuine eēntie p̄ncipiū sit: sed q: principiū est filij ꝛ spūssancti: in qbus singulis tota diuinitas est. Filius ad spm̄sanctum di principiū. Spiritus vero sanctus non di p̄ncipium nisi ad creaturas: ad quas p̄i etiā di p̄ncipiū: ꝛ filius ꝛ trinitas ipsa simul: ꝛ singula psonaꝝ p̄ncipium di creaturaꝝ. Pater ergo p̄ncipiū est sine p̄ncipio. Fili⁹ p̄ncipiū de p̄ncipio. Spūssctūs p̄ncipiū de vtroqȝ. i. ō p̄re ꝛ filio.

Augusti.

Qūo p̄i p̄ncipiuȝ toti⁹ diuinitatis di

Qūo filius: ꝛ ad qd dicaꝶ p̄n^m ꝛ spiritussci ꝛ trinitas

¶ Q ab eterno p̄i est p̄ncipium ꝛ filius sed spūssanctus non: imo cepit esse principium.

Et pater ab eterno p̄ncipiū est filij: ꝛ p̄i ꝛ filius principium spūssancti: q: filius est a p̄re: ꝛ spūssanct⁹ ab vtroqȝ. Spūs vero sanctus nō ab eterno p̄ncipium est: sed esse cepit q: non di principiū nisi ad creaturas. Cum ergo creature esse ceperūt: ꝛ spūssanctus esse cepit principiū earum. Ita ꝛ pater ꝛ filius eē cepit cum spūsancto vnum p̄ncipiū creaturaꝝ: q: creature eē ceperūt a p̄re ꝛ filio ꝛ spiritusācto. Et dicūtur hi tres nō tria sȝ vnū p̄n^m oium creaturaꝝ: q: vno eodēqȝ mō p̄ncipiū reꝝ sūt. Nō. n. aliter sūt res a patre: ꝛ aliter a filio: sed penit⁹ eodē mō. Ideo apostolus intelligēs hāc trinitatē esse vnum p̄ncipiū rerum ait. Ex ipso: p ipsum: ꝛ in ipso sunt omnia.

Qūo hi tres sunt creature p̄ncipiū.

Cum vero

Quo accipiendum sit oia esse ex deo.

Cum vero audiuimus omnia esse ex deo: vt ait Augustinus de natura boni: omnes vtique naturas intelligere debem⁹: et oia q̄ naturalia sunt. Non.n.ex ipso sunt peccata: que naturam non seruant: sed viciant: que ex voluntate peccantiū nascuntur. Oium ergo que naturalr sunt: vnū pncipium est pr̄ cum filio et spūsancto: et hoc esse cepit. Ab eterno aūt pr̄ principiū: est filij generatione: et pater et filius vnum principiū spūssancti. Unde Aug.in.v.li.de tri.ita ait. Dicitur relatiue pr̄: ideo relatiue dr̄ principiū. Sed pr̄ ad filium dr̄: pncipium vero ad oia que ab ipso sunt. Et principiū dr̄ filius. Cum.n.diceretur ei. Tu quis es? rn̄dit pncipiū q et loquor vobis. Sed nūqd pr̄is pncipium est: imo creatorem se voluit ondere: cum se dixit esse pncipiū: sicut et pater pncipium est creature: q ab ipso sunt oia. Cum vero dicimus: et pr̄em pncipium et filium pncipiū: non duo pncipia creature dicimus: q pater et filius simul ad creaturā vnum pncipiū est: sicut vnus creator. Si aūt qcquid in se manet et gignit vel opatur aliqnid: pncipiū est ei⁹ rei quam gignit: vel eius quā opatur: nō possumus negare et spūsanctum recte dici pncipiū: q non eum sepamus ab appellatione creatoris: q scriptum est de illo q opetur: et vtique i se maneus opatur. Non.n.in aliquid eoꝝ q̄ opatur ipse mutatur et vertitur. Unum ergo pncipium ad creaturam cum pr̄e et filio est spūssanctus: non duo vel tria pncipia. Ecce aperte ondit Augu. patrem et filiūm et spūsanctum esse vnum pncipiū rerū creatarū.i.vno eodemque modo esse pncipiū: et illū modū satis aperuit: q.s.opantur oīa: et q similiter opantur hi tres ideo vnum principiū esse dicuntur.

Q. pr̄ ab eterno est pn^m filij: et pr̄ et filius spiritussancti. Augusti.

Hic addit de spūsancto q ipse pncipium sit.

¶ Hic ostendit qūo pater sit pncipiū filij: et ipse et filius principiū spiritussancti.

Deinde in eodem libro cōtinue ondit qūo pater dicat principium ad filiū: et ad spūsanctū ipse filius: dicens ideo esse patrē principiū filij: quia genuit eum: et patrē et filium esse principiū spūssancti: quia spiritussanctus pcedit vel datur ab vtroque Ait enim ita. Si gignens ad id quod gignit pncipiū est: pater ad filiū principiū est: quia genuit eum. Utrum autē et ad spūsanctū principium sit pater quia dictū est de patre procedit: non parua questio est. Quod si ita est non iam principiū eius tm̄ erit rei quam gignit vl facit: sed et eius quā dat: et que procedit ab ipo. Si ergo quod datur vel quod procedit: principium habet a quo datur vel procedit: fatendum est patrem vel filium vnum principium esse spūssancti: non duo principia. Sed sicut pater et filius ad creaturas relatiue vnus creator et vnus dn̄s dicitur: sic relatiue ad spūsanctū vnum principiū. Ad creaturas vero pater et filius et spiritussanctus vnum principium: sicut vnus creator et vnus dominus. Ecce habes q pater principium filij dicitur: quia genuit eum. Qua ergo notione est pater: ea principiū filij idest generatione: in quam etiā dicitur auctor filij. Unde Hylarius in.iiij.libro de trinitate ita ait. Ipso quo pater dicitur eius quem genuit auctor ostenditur: id nomen habens quod neque ex alio profectū intelligatur: et ex quo is qui genitus est substitisse doceatur. Nouit ecclesia vnum innascibilem deum. Nouit vnigenitum dei filium. Confitetur patrem ab origine liberum. Confitetur et filij originem ab initio: non ipsum ab initio: sed ab initiabili: non per seipsum: sed ab eo qui nemine est natū ab eterno: natiuitatē scilicet ex paterna eternitate sumētem. Edita est hic fide pfessio: sed professionis ratio nondum exposita est: et ideo querenda.s. quomodo intelligendū sit q ait filij originem esse ab initio: et nō ipsū esse ab initio: sed ab initiabili. Hoc vtique subdens: determinauit quomodo acceperit initium: inquiens originē filij esse ab initio. Ac si diceret. Non ita intelligas originem filij esse ab initio: quasi ipse filius habeat initium: sed quia ipse est ab initiabili idest a patre a quo sunt oīa. Nam licet filius sit pncipiū de principio: non est tamen concedendū q filius habeat principiū. Cumque filius sit pncipiū de principio: et pater principiū nō de pncipio non est principiū de principio: principiū sine principio: sicut filius nō est pater. Neque tn̄ duo pncipia sed vnū: sicut pater et filius nō duo creatores: sed vnus creator.

Ex his colligitur q pr̄ eo pn^m est filij quo pr̄ gnīone.s. et eodē ē auctor filij. Hyla.

Nota q dicit filiū nō esse ab initio: sed ab initiabili.

Aperit ex hoc sensu illā dixerit hyla.

¶ Cum pater et filius sint vnū pncipiū spūssancti: queritur an eadē notione.

Unum autem pncipiū sunt pater et filius: non tantū creaturarū: vt dictū est supra: sed etiā spiritussancti. Ideo queri solet vtrum eadē notione pater sit pncipiū spiritussancti et filius: an sit alia notio qua pater dicatur pncipiū spiritussancti: et alia qua filius? Ad quod dicimus: cum pater dicatur pncipiū spiritussancti: et filius: quia spiritussanctus procedit vel datur ab vtroque: nec aliter procedit vel datur a patre q̄ a filio. Sane intelligi potest patrem et filiū eadem relatione vel notione principiū dici spiritussancti. Si vero queritur que sit illa notio quam ibi notat principiū: nomen eius non habemus: sed nō est ipsa paternitas vel filiatio immo notio quedam que patris est et filij: quia ab eterno pater et filius, vnum principium est spiritussancti. Donator autem vt predictum est dicitur pater vel filius ex tempore: sicut spiritussanctus donum vel donatum.

Rn̄sio.

Querit q̄ sit notio q pr̄ et filius dr̄ pncipiū spūssancti.

Di.29. **Est preterea** aliud nomen). Superius determinauit magister de inascibilitate: hic determinat de cōi spiratiōe ſm q̄ significat nomine principij. Et diuidit in ptes duas: q̄ pmo determinat de nomie pncipij ſm q̄ accipitur siue essentialiter: siue psonaliter. ¶ Item scda ſm q̄ accipit psonaliter tm̄: (deinde eodem li.ₓc.) ¶ Prima in tres. Primo ondit q̄ pncipiū mltiplr accipit. ¶ Scdo ondit qliter ₓ respectu quorū dicatur. ibi.(Et pr ab eterno). ¶ Tertio ondit quomō dicatur de spūscto spūliter ibi.(Si aūt qegd manet in se)ₓc. ¶ Scda ps principaliter que ibi incipit.(Deinde in eodē lib.) diuidit in duas. ¶ In pma ondit q̄ pr est pncipiuz filij: ₓ ambo principium spiritussancti. ¶ In secūda ostendit q̄ vna est notio ſm quaz pater ₓ filius sunt principium spūssancti: ₓ que est illa: ibi.(vnde autem principium sunt ₓc).

Cum supius Di.2. onsum sit in diuinis eē tres psonas: ₓ Di.4. q̄ deus genuit deū: ₓ Di.5. q̄ filius generat de sba pris: ₓ Di.9. q̄ vere est generatio in diuis: ₓ q̄ pater ab eterno genuit filiū: ₓ Di.x. q̄ spūssanct⁹ pcedit p modū voluntatis: ₓ Di.xi. q̄ spūssanctus pcedit a pr̄e ₓ a filio: supfluū videtur mihi hoc qrere. Utrū vna psona sit pncipiuz alterius: cum etiā Di.xi. quesitum sit vtrū spūssanctus pcedat a pr̄e ₓ filio inqūtum sunt vnū ₓ etiā vtrū debeant dici vnus spirator spiritussancti: ₓ q̄ vna spiratione spirant spūmsanctū supfluū vt mihi videtur esset hic illa repetere: ₓ ideo pauca querenda sunt circa hāc Di. ¶ Circa hāc ergo Distin. queruntur quattuor. ¶ Primo supposito q̄ pr ₓ filius sunt vnū pncipiū spiritussancti: querit vtrū pnt dici idez pncipiū spūssancti. ¶ Scdo vtrum pncipium dicat vniuoce de pncipio respectu psone: ₓ respectu creature. ¶ Tertio vtruz sit peccatum ɔ̄rie opinari de pncipiatione spūssancti. ¶ Quarto vtr̄ pnm significet sbam cum di pnm de pn°. Qō.I.

Qō.I. Ar p°. lo. meta. Tᵒ ɔ̄ˡ12. **Primo** ondo q̄ pr ₓ filius pnt dici idez pncipium spūssancti: q̄ nō sunt diuersa pncipia spūssancti: ergo idez pncipiū. Cuz idē ₓ diuersum sufficiēter diuidant ens. ¶ Itez vt onsum est supra sunt vnū pncipiū spūssancti q̄ spirant per vnam potentiā spiratiuā: ₓ vna spiratiōe: ergo similr: q̄

Scdo. p eandē potentiā spirant ₓ eadem spiratione debent dici idem pncipiuz spūssancti. ¶ Itez q̄ pr est deus: ₓ fili⁹

Tertio. eadē deitate est deus: sequr q̄ pater ₓ filius sunt idē ds: ergo cum pr sit pnm spūscti ₓ filius eadem pncipiatione pnm spūssancti: videt q̄ pr ₓ filius sunt idē pnm spūscti.

In oppm **Contra** idem est pnomen relatiuuz. Sed sicut dicit Priscianus pnomē relatiuū facit scdaz notitiam suppositorū: ergo hoc pnomen idem refert idem suppositū: sed pr ₓ filius non sunt idem suppositū: ergo hec est falsa pater ₓ filius sunt idem pncipiuz spūssancti. ¶ Item in cōmento super.51ᵉᵐ. ppōnem de maximis theologie sic di. Quis ɔcedatur prem ₓ filium esse pncipium: non tn̄ ɔcedendū est esse idem pncipiuz. Idem.n. facit intrinsecā relationē: ₓ ita cum pater esset vnū pncipium spūssancti: filius esset idē pncipiuz. ₓ ita non soluz spiratiōis sed etiā psone in patre ₓ filio videret esse idētitas. ¶ Item in cōmento sup eandē ppōnem di q̄ non est ɔcedendū prem ₓ filiuz esse aliqd pncipiū spūssancti. Sz si eēnt idē pncipiū spūssancti eēnt aliqd pnm spūscti vt videtur: ergo nō sunt idez principium spiritussancti.

Rñ° pᵃ opio. **Ad istam** qōnem dicunt qdaz q̄ pr ₓ filius sunt idem pncipium spūssancti: ₓ ratio est quia idem importat identitatē ſm exigentiā eius q̄ imediate ei addit. Unde aliam identitatē importat dicendo idem genere: ₓ dicendo idem specie: q̄̄ dicendo idē supposito. Similiter cum dico idem pncipiū notatur idētitas in pncipiando: vñ cū dicitur pater ₓ filius sunt idez pncipium spūssancti: sensus videtur esse q̄ sunt idem in potentia spiratiua ₓ in actiua spiratione p quā pncipiat spūssanctus: ₓ h̄ est ver̄. Nec ex hoc sequr q̄ sunt idem supposito: sicut nō sequr Socrates ₓ Plato sunt idem in specie: ergo sunt idē supposito: hoc tn̄ exemplū nimis est dissimile. ¶ Alijs non placet hec opio pp ea que ɔtra hanc opionem dicta sunt. ¶ Dicunt ergo q̄ pr ₓ filius q̄̄uis sint vnū pncipium spūssancti: non tn̄ debent dici idem pncipiuz spūssancti. sunt.n. vnū pncipiuz spūssancti: q̄ p vnam potētiam spiratiuā in vna spiratione pncipiant spiritumsanctū. Sed hoc nō sufficit ad hoc q̄ possint dici idem pncipiū spūssancti: q̄ sicut idem positū ex pte sbi referret idem sbm: ita positum ex pte pdicati: refert predicatū: vt si dicam pr est essentia ₓ filius est eadez essentia. Sed cum dico pr est pncipiū spūssancti: non est sensus q̄ pater sit eētia pncipians spūmsanctū: vel notio pncipians spūmsanctū. Sed sensus est pater est suppositū pncipians spūmsanctū: ₓ ideo cuz dico filius: est idem pncipiuz: opz q̄ tunc sit sensus q̄ filius est idem suppositū pncipians spūmsanctū: ₓ h̄ falsum est. Cum ergo dicendo pr ₓ filius sunt idem pncipium spūssancti nihil aliud dicatur realiter q̄̄ q̄ pr est suppositū pncipians spūmsanctum: ₓ filius est idem suppositū pncipians spūmsanctum videtur ista falsa virtute sermonis: pr ₓ filius sunt idem pncipium spūssancti: q̄̄uis hec sit vera: pr ₓ filius eadez potentia spiratiua: ₓ eadem spiratione pncipiant spūmsanctum. ¶ Qui vult hāc scdam opiones tenere pōt rñdere ad argumēta. In oppm.n. dicit q̄ idē ₓ diuersuz sufficienter diuidunt ens. Dico q̄ ver̄ est referēdo ad idez. Unde quia eadem pncipiatiōe pncipiant spūmsanctuz sequr q̄ nō pncipiant diuersa pncipatione: ₓ q̄ distincta sunt supposita pncipiata: sequr q̄ nō sint idem suppositum pncipians. ¶ Ad 2ᵐ cuz dicitur q̄ q̄ pr ₓ filius spirant vna spiratione: ideo sunt vnū pncipium ₓc. dico q̄ ver̄ est. Sed ex hoc nō sequr q̄ q̄ spirant eadem spiratione: sint idem pncipiū spūssancti: q̄ vnū non est relatiuum: vñ non refert suppositū sed ponit rem suā circa formaz sui substātiui. Ut aūt dictum est supra hoc pnomē idem refert suppositū. ¶ Ad 3ᵐ non occurrit mihi qūo possint soluere tenendo suā opionez: nisi ponendo in diuinis aliqd suppositū absolutū cōe pr̄i ₓ filio ₓ spūisancto: tamen cōis opio non ponit in diuis tale suppositum: nec mihi videtur ponendū. ¶ Qui vult tenere pmaz opionem: pōt rñdere ad argᵃ que sunt ɔ̄ eā p modū sequentē.

2ᵃ opio. Pr ₓ fili⁹ licet sint vnū pnm spūssancti nō tamē idem.

Ad argᵃ pncipalia Ad pᵐ.

Ad 2ᵐ

Ad 3ᵐ.

Ad argᵃ In oppm Ad pᵐ.

Ad pmum cum di q̄ hoc pnomen idem refert idem suppositū ₓc. dico q̄ ver̄ idē suppositū verbi qñ est ex pte subiecti: vt si dicamus color albus est qualitas ₓ idem disgregat. ¶ Similiter dico q̄ suppositū ex pte predicati refert eandē rem sigtam p predicatum: cum ergo hoc nole pncipium: cum dicitur pr ₓ filius pncipium spūssancti: significet ipsa potentia spiratiua: vel ipsa spiratio actiua: vel vtraq̄ simul videtur q̄ hoc pnomen idem cum di pater ₓ filius sunt idem pnm spūssancti non refert idem suppositū sed eandem potentiam spiratiuam: vel eandē actiuā spiratione: vel vtrāq̄ simul: ita vt sit sensus pr est pncipium spūssancti: ₓ filius eadem pncipiatione est pncipium spūssancti. ¶ Ad 2ᵐ ₓ 3ᵐ pōt dici q̄ ille auctor ꝺ maximis theolo.q dicit fuisse vocatus Alanus fuit hmōi opionis q̄ pater ₓ filius non debeant dici idē pnm spūscti: ₓ ideo q vult tenē opionez illam nō debēt recipere verba illius in pposito. Qō.II.

Ad 2ᵐ Ad 3ᵐ.

Qō.II. Ar pmo. **Secundo** querit vtrum pncipium dicat vniuoce ꝺ pncipio respectu psone ₓ respectu creature: ₓ videtur q̄ sic: q̄ deus dicitur pncipium creature: q̄ creaturā est ab eo ₓ pncipium psone: q̄ psona est ab eo: ergo ſm eandem rōnem dicitur pncipium vtriusq̄. ¶ Itez cum dicit deus

Scdo. est pncipium creature: h̄ conuenit tribus psonis. Sed cum di

cum dicitur deus est pncipiū psone:hoc non ɔuenit nisi
duabus psonis ergo in vna pte dicit eēntialiter:τ in alia
psonaliter:sed illud qd ɔuenit essentie τ psone ɔuenit eis
vniuoce:q2 p eandem rōnem:vt videtur cum psona rea/
Tertio. liter idem sit cum essentia:ergo pncipium vtriusq3 dicit
vniuoce. ¶ Itez cum di deus est pncipiuz creature hoc
nomen pncipium videtur significare qd increatū:τ ɔno
tant qd creatū. Certuz est aūt q cum di deus est pncipiū
psone dicit h nomen pncipium significat rem increataz:
ergo in vtroq3 hoc nomen pncipium significat idez sm
rem:ergo vniuoce dicitur in vtroq3.

In oppm Contra in cōmento sup.51.ppōnem de maximis
theologie:di vniuoce videtur dici h nomē
pncipium cum pr dicit pncipium filij:τ pncipium spūs/
sancti:ergo multo fortius cum di pncipium spūssancti τ
pncipium creature. ¶ Item in cōmento sup eandē ppō
nem scribitur:q cum di pr est pncipium filij: hic pdicat
pnitatem:relationē vz patris ad filiuz: cum di pater est
pncipiuz spūssancti:hic pdicatur spiratio:τ in fine com/
menti sup eandē ppōnem dicit:q relationē creatoris ad
creaturas pdicat pncipiū creatoris:cū di ds est pncipiuz
creaturaꝝ:sz relationē psone ad psonā:τ relatiōi ad crea
turā. Nihil est cōe vniuocū:cum vna sit eterna:alia tēpo
poralis:ergo pncipium non di vniuoce de deo inq̄ztum
est pncipium psone τ inq̄ztum est principium creature.

Rñº. pnm equo ce dicitur respectu psone τ creature. De hoc supra di. 7.q.vlti/ma in rñ sione pn cipali.

Respōdeo q pncipium non di vniuoce de pnci/
pio respectu psone τ respectu creatu/
re:q2 ratio pncipij nō repitur equaliter i vtroq3. Est eniz
pncipiatio creaturarū qd exēplatuz a pncipiatiōe psone
p prius:ergo repitur ratio pncipij in pncipiatione psone
q̄z creature:nec tñ di pure equoce:q2 maior est illa cōitas
q̄z solius vocis. Dico ergo q rō pncipij analogice de ds
dicitur inq̄ztum est pncipium creature:τ inq̄ztuz est pn
cipiuz psone:τ loquor hic de pncipio rōne ipsius habitu
dinis:non rōne potentie in qua radicatur ista habitudo.

Ad pm. Ad pmum in oppm cum dicitur q deus est pn
cipiū creature q2 creatura est ab eo:
τ pncipiuz psone:q2 psona est ab eo τc̄. dico q q̄uis red/
datur eadez ratio sm vocem vtriusq3:nō tñ sm rem. Es/
se enim a deo eo modo quo creatura est ab eo:τ esse a deo
eo modo quo vna psona est ab alia:est valde diuersum in
Ad 2m re. ¶ Ad 2m cum di q illud qd ɔuenit essentie τ persone
ɔuenit eis vniuoce τc̄. dico q veꝝ est qñ aliqd absolutū
dicit de vtroq3:vt si dicat eēntia est eterna: psona est eter
na:vel quādo aliqd dicitur de vtroq3 in rlone ad creatu
ram:vt si dicatur:deus est pncipiuz creature:pater est pn
cipiuz creature:ratio pncipij vniuoce accipit in vtroq3.
Sed cum aliqd dicitur de psona in relatōe ad aliam pso
Ad 3m. nam:τ de essentia in relatione ad creaturaz:nō opz q il/
lud dicatur de deo vniuoce in vtroq3. ¶ Ad 3m cuz dicit
q in vtroq3 significat qd increatuz τc̄. dico q si accipiat
significatū huius nōis pncipiuz p eo cui ɔuenit ratio pn
cipij:sic planum est q in vtroq3 significat idem sm rem:
differens sm rōnem:q2 in vna pte significat sba:τ in alia
significat psona. Sz ego nō sic loquor d significato hui9
nōis:qd est pncipiuz in hac qōne: sed inq̄ztum significat
ipsam hitudinez pncipiationis a qua nomen imponitur
ad signdum. ¶ Argª ad ptem aliam non plus pbant nisi
Qō. III. q rō pnm nō repit vniuoce in vtroq3: τ hoc est veꝝ:nec
ex hoc seqtur q in vtroq3 repit tm̄ equoce. Qō. III.

Ar p. Tertio queritur vtꝝ sit peccatū ɔtrariū opi
nari de pncipiatōe spūssancti:τ vide
tur q sic:q2 Augu.j.de trini.c.3.loquens de trini.
dicit q non periculosius alicubi erratur sed opia/
ri ɔtrariuz veritati:que est de pcessione spūssancti:est er
rare circa trinitatē:ergo peccatum est ɔtrarium opinari
Scdo. de pncipiatione spūssancti. ¶ Itez opinari ɔtrarium in
articlo fidei peccatū est. Sed pncipiatio spūssancti est de
articulis fidei:vnde in symbolo dicit q ex pr̄e filioq3 pce
dit:ergo opinari ɔtrarium vnitati de pcessione spūssan/
cti est peccatū. ¶ Item ois opio ɔtra veritatem peccatū
est:q2 tūc mens discordat a regula recta:ergo maxie pec/ Tertio.
catum est opinari ɔtra veritatem fidei. Sed opinari con
trarium de processione spiritussancti est opinari contra
veritatem fidei:ergo peccatum est.

Contra Hierony.in quadā omelia sup illud Ma/
thei.33. Ecce ego mitto ad vos: quod de
scripturis sacris auctez non hz eadez facilitate ɔtēnitur:
qua pbatur. Sed circa pncipiationē spūssancti est aliqd In oppm
qd de sacra scriptura auctem habere nō videt cuz nusq̄z
in sacra scriptura inueniat:vtpote q spūssanctus pcedit
p modum nexus patris τ filij:ergo ɔtrarium opinari nō
est pctm. ¶ Item in enchy.c.13. In qbus reb9 nihil in
terest ad capescendū dei regnum vtruz credant an nō:vel
vtꝝ va siue sint: siue putent an falsa in his errare τ aliud
p alio putare nō ē arbitrādū eē pctm:aut si ē mimū atq3
breuissimū esse:sed aliqd tale est circa pncipiatiōez spūs/
sancti:vtpote pcedere p modum nexus:ergo videtur q
opinari ɔtrarium nō est peccatum:aut si est:est paruum.
¶ Item saluator in Euan.sm Joānem.15.c. Si non ve/
nissem τ locutus ei nō fuissem: peccatū nō haberēt.ergo
illi qbus nihil dictū est de aliqbus ptinentib9 ad pncipia
tionē spiritussancti:vtpote q procedit per modum ne/
xus possunt opinari contrarium sine peccato.

Respōdeo q opinari ɔtrarium veritati de pnci
piatiōe spūssancti q̄ztū ad illud qd no Rñº
bis expressum est de ea in scriptura: vel determinatuz ab Opiari
ecclesia peccatū est erroris: τ si adsit ptinacia in defendē ɔtrarium
do:est heresis. Si autē est aliqd veꝝ ānexum de pncipia veritati
tione spūssancti:qd nō sit expressum in scriptrua: nec ex/ quomō
presse determinatū ab ecclesia opinari ɔtrariū anteq̄z vi/ est pec/
deatur ad illam qōnem seq ɔtrarium aliqd veritati expſ catum τ
se de pncipiatione spūssancti in scriptura:vel expresse de quō non.
terminate ab ecclesia pōt esse sine peccato: si talis opinio
non sit cum ptinacia:τ non pcedat ex negligentia ingrē
di:sed postq̄z videt homo q ad illam qōnem seqtur con
trarium alicui9 qd de pncipiatiōe spūssancti expressuz est
in scriptura:vel expresse deteriatum ab ecclesia nō pōt re
manere in illa opione sine peccato grauis erroris:τ si pti
nax esset in defendēdo deberet hētic9 iudicari. ¶ Ex di/
ctis pōt patere rñsio ad argumēta ad vtranq3 ptez. pmuz
enim τ 2m bene pbant q opinari ɔtrarium veritati expſ
se in scripturā vel determinate ab ecclesia de pncipiatiōe
spūssancti peccatuz est:τ hoc est verum. ¶ Tertiū argu/
mentuz spāli solutione indiget. Cum.n.dicit q ois opio
ɔtra veritatez peccatū est τc̄. dico q non est veꝝ accipiē
do peccatū p culpa. Si.n.aliqs simplex homo ex sua sim
plicitate opinetur q sol est minor terra:non incurrit pp
h culpam:q2 solem esse maiorē terra nō est de fide:nec est
necessariū sciri pp mores:vnde q opinatur ɔtrarium isti
veritati non ex presūptiōe: nullā penit9 culpam p h cō/
mittit. Ois tñ falsa opinio peccatū est sm qd peccatū di
citur quecūq3 deuiatio a regula. Sed nō semp talis deuia
tio reddit hoiem culpabilē coram deo. ¶ Argumēta ad Ad argª.
oppm.s.pmum τ tertiuz bñ pbant q opinari ɔtrarium
alicui q ānexuz est pncipiationi spūssancti qd nō est ex/
pressuz i scriptura:vel expresse deteriatuz ab ecclesia pōt
esse sine peccato: τ h est veꝝ nisi postq̄z videret hō q ad
suam opionem sequeret cōtrariuz alicui expresso in scri/
ptura. vel determinato ab ecclesia:τ si illa opio non pce/
debat ex ingrendi negligentia nec erat cum pertinacia.
¶ Scdm argumētū quo arguit p auctem Aug. pcedit
de falsa opinione contra veritatez: que non spectat neq3
ad fidez:neq3 ad mores:nec pmo nec ex ɔsequēti:sed spi/
ritumsanctū esse nexum includitur in veritate fidei. In/
cluditur.n.in pcessione ipsius a pr̄e τ filio.

Quarto querit sine argumētis. vtrū pn^m figat eēntiā cū dr pn^m de pncipio. Respōdeo q cum dr pncipium de pn cipio ibi accipitur p pncipio notionali taz in nominatiuo q3 in ablatiuo. Non.n.pōt accipi p pncipio eēntiali vtrobiqz.qr in diuīs pncipium essentiale non est de pncipio essentiali:cum in diuinis non sit nisi vnum pncipium eēntiale: nec pōt accipi de pncipio essentiali recto:z p notionali in obliquo.qr pncipiū essentiale non est de principio notionali:nec econuerso: qr pncipiū notionale nō est de pncipio eēntiali ꝑm q ly de accipit originaliter.s.ꝑm q accipimus in pposito. Vn illud qd dicit Aug.vj.lib.de trini.c.2°.z recitat magister in littera supra Di.27.c. Et sciendū est.s.q hoc solū de eis dici non pōt illud de illo q simul ambo nō sunt:non est intelligendū de cōitate eiusdē rei in numero tm̄:sed etiā de cōitate que est similis illi cōitati ꝑm quam psona in diuinis est cōis patri z filio z spūisctō. Cuiusmōi aūt sit illa cōitas declaratū iuenies sup̄ 25.Di.vl.qōne illi⁹Di.

Rn̄° pn^m non significat essentiam cū dicit pn^m d pncipio.

Circa litteram (pater est pncipium toti⁹ diuinitatis).i.filij z spūssancti: in qbus est tota diuinitas:(vel si meli⁹ dr deitatis): z hoc dicitur:ideo q deitas dicit qd diuinū p eēntiam. Diuinitas vero p pticipatōem:vnde z hoc nomē diuinū pōt aliquo mō transferri ad creaturam: vt cum dicūtur hoies diuini:non sic autē hoc nomen deus. (confitet z filij originem a pncipio) idest a principiatione.

De his que temporaliter de deo dicuntur z relatiue ꝑm accidens: quod non deo sed creaturis accidit. Di.XXX.

Di.xxx.

Sunt enim qdam que ex tpe de deo dicuntur eiqz tpaliter ꝯueniunt sine sui mutatione z relatiue dicūtur ꝑm accidens:non qd accidit deo:sed qd accidit creaturis:vt crea tor:dn̄s:refugium datum vel donatum:z hmōi. De his Aug.in.v.li.de tri.ait. Creator relatiue dicit ad creaturam sicut dn̄s ad seruū. Item nō aliquem moueat q spūssanctus cum sit coetern⁹ pr̄i z filio:dicitur tm̄ aliqd ex tpe:veluti hoc ipsum qd donatum diximus. Nam sempiterne spūssanctus est donum:tpaliter aūt donatum. Et si dn̄s non dr nisi cum hēre incipit seruū:et ista apellatio relatiua ex tpe est deo. Non enim sempiterna creatura est:cuius ille dn̄s est:ergo dn̄m eē non sempiternū h3:ne cogamur etiam creaturā sempiternā dicere:qr ille sempiterne non dn̄aretur:nisi etiam ista sempiterne famularetur. Sicut aūt non pōt eē seru⁹ q non hab3 dn̄m:sic nec dn̄s qui non habet seruum.

Augusti.

Oppositio q non ex tpe sit dn̄s:qr est domin⁹ temporis quod non est ex tempore.

Sed hic aliquis dicet q non ex tempore competit deo hec appellatio qua dr dn̄s:qr non est tm̄ dn̄s rerum que ex tpe ceperunt:sed et illius rei que nō cepit ex tpe.i.ipsius tpis. Quod non cepit ex tempore: qr non erat ante tps q inciperet. Et ideo non cepit eē dn̄s ex tpe. Ad quod dici pōt:qr l3 nō ceperit ex tpe dn̄s eē temporis: cepit tm̄ eē dn̄s temporis:qr non semper fuit tempus:z ipsius hōis ex tempore cepit esse dn̄s. De hoc Aug. in eodem li.continue ita ait. Quisqs extiterit q eternum deum solum dicat:tpa vero nō esse eterna pp varietatē z mutabilitatē:sed tm̄ ipa tpa non in tpe esse cepisse: qr non erat tempus anteq tpa inciperent. Et ideo non in tpe acciderit deo vt dn̄s eēt:qr ipsoꝝ tpoꝝ dn̄s erat: que vtiqz non in tpe eē ceperūt. Quid rn̄debit de homine q in tpe factus est:cuius vtiqz dn̄s non erat anteq esset? Certe vt dn̄s hōis eēt ex tempore accidit deo. Et vt omnis amoueatur controuersia: certe vt tu⁹ dn̄s esset vel meus: q modo eē cepimus:ex tpe habuit. Quō ergo obtinebimus nihil ꝑm accidens dici deū:nisi qr ipsius nature nihil accidit quo mutetur: vt ea sint accidentia relatiua:q cū aliqua mutatione rerum de qbus dicitur accidūt sicut amic⁹ relatiue dicitur. Non.n.amicus eē incipit:nisi cū amare ceperit. Fit ergo aliqua mutatio voluntatis vt amicus dicatur. Nūmus vō cum dr pciū relatiue dr:nec tm̄ mutatus est cū esse ceperit pcium:nec cum dr pignus:z huiusmōi. Si ergo nūmus potest nulla sui mutatione totiens dici relatiue:vt neqz cū incipit dici:neqz cum desinit:aliqd in eius natura vl forma qua nūmus est:mutationis fiat:qto facilius de illa incōmutabili dei sbā debemus accipere q ita dicatur relatiue aliqd ad creaturam: vel qūis tpaliter incipiat dici:nō tm̄ ipsi sbe dei accidisse aliqd intelligatur:sed illi creature ad quam dr qualiter et refugium nr̄m dr. Refugiū.n. nr̄m dr deus relatiue:ad nos.n.rfertur: z tūc refugium nr̄m fit cum ad eū refugimus. Nū quid tūc fit aliqd in eius natura qd anteq refugeremus ad eum nō erat? In nobis ergo fit aliqua mutatio:q ad eum refugiēdo efficimur meliores. In illo aūt nulla. Sic z pater noster esse incipit cum p eius grām regeneramur: qui dedit nobis ptātem filios dei fieri. Substātia ergo nostra mutatur in melius:cū filij eius efficimur. Similiter z ille pr̄ noster eē incipit:sed nulla sue ꝯmutatione sbe. Q ergo tpaliter dici incipit deus:qd antea non dicebat: manifestū ē relatiue dici:no tm̄ ꝑm accidens dei q aliqd ei acciderit:sed plane ꝑm accidens eius: ad quod dici aliqd deus incipit relatiue. Ex his aperte ondītur:q qdam de deo tpaliter dicitur relatiue ad creaturas sine mutatione deitatis:sed non sine mutatione creature:z ita accidens est in creatura nō in creatore:z appellatio qua creatura dr relatiue ad creatorē:relatiua est:z relationem notat q est in ipa creatura. Appellatio vero illa qua creator relatiue dicit ad creaturam: relatiue quidem est: sed nullam notat relationem que sit in creatore.

Dn̄s tpus cepit.

Dn̄s tpe ce pit d cepit eē dn̄s nec dn̄s tpe fuit dn̄s.sed si ne tpe non ex tpe vel in tpe q nō aū fuit q: ipe dn̄s minus sed sit.

Qdo intel ligendū sit nihil dici d do ꝑm acci dēs: z que sūt accidētia relatiua.

Per sillem. dinē ondit q pōt deus dici qd erat nō dicebat sine sui mutatiōe vt nūmus d precium.

Qd vō dr refugiū nr̄ latiue z ex tpe sine sui mutatiōe. Or pr̄ dr relatiue.

Sūmatiz pdictoꝝ intelligē tiā pstrin git.

Hic soluit

¶ Hic soluitur qō qua q̄rebať vtruȝ spūssanctus dicatur datum relatiue ad se cum ipse det se.

Hic potest solui questio supius ꝓposita: vbi q̄rebatur cum spūssanctus datum dicatur vel donatū. Quod aūt datur refertur ad eum q dat:⁊ ad illuȝ cui datur:⁊ spūssanctus det seipm:vtrum ad seipm relatiue dicať cum dꝛ dari vel donari? Cui qōni respondentes:dicimus spm̄sanctum dici datum vel donatū relatiue: ⁊ ad danteȝ ⁊ ad illū cui datur. Dans autē siue donatoꝛ est pꝛ cum filio ⁊ spūsancto. Nec tñ dicimus spm̄sanctum referri ad se:sed appellatio dati vel donati refertur ad dantem ⁊ ad recipiētem:qꝛ non pōt aliqd dici datum nisi ab aliquo ⁊ alicui detur. Cum aūt spūssanct⁹ dari a se vel datus a se dꝛ: relatiue qdem dꝛ ad illum cui datur:⁊ ē appellatio relatiua:⁊ in illo cui datur mutatio fit nō in dante.

Solutio.

Di. XXX.

Di. 30. Sunt enim quedam ⁊c̄. Supius determinauit magr̄ de nomib⁹ q̄ dn̄r de deo relatiue ꝫm rem ⁊ modū sig̃ndi. Hic determinat de nōibus que de deo dn̄r relatiue ꝫm moduȝ sig̃ndi tm̄:vel ꝫm dici:⁊ diuiditur in ptes duas:qꝛ primo determinat de his que impoꝛtāt relationē ad creaturas. ¶ Scd̄o de his que dicūt rl̄onem psonaꝝ inter se in pncipio 31. Di. ibi. (Preterea cōsiderari opꝫ). ¶ Prima in q̃ttuoꝛ. ¶ Primo ondit q̄dam noia dici de deo relatiue ex tpe. ¶ Scd̄o opponit in ꝯ̃riuȝ ⁊ soluit ibi. (Sȝ hic aliqs dicet). ¶ Tertio determinat modū quo ista d̄ deo dn̄r ibi. (Quō ergo obtinebim⁹). ¶ Quarto soluit quādaȝ qōneȝ supi⁹ ꝓpositā d̄ spūscō. ibi. (Hic pōt solui qō).

Circa hanc Di. queruntur. 4. ¶ Primo vtꝝ aliqua dicanť de deo ex tpe. ¶ Secūdo vtꝝ dicanť de deo p se. ¶ Tertio vtrum significent relationem. ¶ Quarto vtrū ponat in deo relationem realem.

Questio prima.

Q̄ō. I. Ar̄ pᵒ. Primo ondo q nihil dꝛ de deo ex tpe quia eoꝝ que distant in infinitū vnum nō p̄dicatur de alio. Sed dicit a quocūq; tpali distat in infinitū:ergo nihil ex tpe dꝛ d̄ deo.
Scd̄o. ¶ Itē omne p̄dicatuȝ ponit rem circa sbm:sed nihil tpale pōt pōi circa deū:qꝛ mutareť:g̃ nihil ex tpe dꝛ d̄ deo.
Tertio. ¶ Itē omne nomen significat qd creatum:aut increatū:sed res increata ꝯuenit deo ab eterno:creatū aūt falso dicit de increato:ergo nullū nomen ex tpe dicit de deo.
Quarto. ¶ Iteȝ oē qd̄ p̄dicatur de alio aut dꝛ de eo p eēntiam:aut p inherētiam:sed nihil deo ꝯuenit eēntialiter ex tpe:ergo cuȝ nulla res inhereat deo: qꝛ inherere ꝓpꝛium est accn̄tiuȝ:vel eorum que nō sunt realiter idem cum eo cui inherēt:videtur q nihil ex tpe dicať de deo.
Quinto. ¶ Itē Aug. 12. de ciui. dei. c. 15. Ego dn̄ȝ deū aliqñ dn̄ȝ nō fuisse dicē nō audeo.

In opp^m Contra esse hoieȝ passuȝ sepultū ex tpe dicitur de deo. ¶ Iteȝ actio ⁊ passio coꝛrelatiua sūt: ergo non pꝛius est creare. q̄ȝ creari:sed creari non est nisi ex tempoꝛe:ergo deus non creauit nisi ex tempoꝛe.

Rñ⁹ Aliq̄ dn̄r d̄ dō ex tpe Nomē potest diuersa significare ꝫm que dꝛ de aliquo.

Respōdeo q aliqua dn̄r de deo ex tpe. Ad cuius intelligentiā sciendū q illud qd̄ dicit de aliquo aut sig̃t eēntiaȝ illi⁹:aut aliqd̄ de eēntia aut aliquod accn̄s absolutū inherens ei: aut cām illi⁹ aut illius effectū:aut rl̄onem ipm denoiantem: aut actioneȝ illius transeuntē in rem exterioꝛē: aut actionem alteri⁹ mō passiuo significatā aut rem vnitaȝ ei de quo dicit. ¶ Primo modo non pōt ꝯuenire aliqd ex tpe deo:qꝛ qcqd spectat ad essentiā eius sibi ꝯuenit ab eterno. ¶ Scd̄o modo nihil ꝯuenit deo nec ex tpe:nec ab eterno: qꝛ in deo nulluȝ est accn̄s. ¶ Nec tertio mō:qꝛ nulla est di cā:neq; ex tpe neq; ab eterno. ¶ Sed q̄rto mō aliqd dꝛ de deo ex tempoꝛe:vt cuȝ dꝛ q deus est patientia nr̄a ⁊ salus nostra: hoc est qꝛ patientia nostra ⁊ salus nostra sunt effectus illius. ¶ Quinto etiā mō aliqd ꝯuenit deo ex tpe vt esse dn̄ȝ. dn̄s enim significat quādam rl̄onem:a qua deus denoiať dn̄s. ¶ Sexto modo etiaȝ aliqd pōt dici de deo ex tpe: vt si imediate aliquā rem calefaciat successiue. Cum.n. diceremus deus calefacit istam rem denoiaremus ipm ab actione exterius transeunte:qꝛ ꝫm pħm. 3. phyſi. Actio q̄ radicatur in motu est ab agente in passo. ¶ Septimo ēt modo aliqd dicitur de deo ex tpe:vt cuȝ dicimus deus: vocaliter laudať. Laudari.n. vocaliter ipoꝛtat actionem creature passiuo mō significatā. ¶ Octauo etiam modo ex tempoꝛe conuenit deo esse homineȝ. T^x. c. 2.

Ad pꝛimuȝ in opp^m cuȝ dꝛ q eoꝝ que distāt in infinitum vnum nō pꝛedicatur de alio ⁊c̄. dico q veꝝ est de p̄dicatione p essentiā:vel p alicuius absoluti inherentiā:sed non est veꝝ de p̄dicatione que est p cām:vel p hitudinem ad aliud: vel p vnioneȝ. Ad p^m.
¶ Ad 2^m cum dꝛ q omne p̄dicatum ponit rem suā circa sbm ⁊c̄. Dico q si intelligas de positione ꝫm rem nō semper est veꝝ. Cum.n. dico iste honorať res ipoꝛtata p hoc verbum honorať vt non poniť realiter in honorato:sed magis in honorāte ꝫm pħm. j. ethicoꝛum. sed de his que pꝛedicanť p eēntiam:vel p inherētiaȝ:est veꝝ. Ad 2^m C. 6.
¶ Ad 3^m cum dꝛ q creatum falso dꝛ de increato ⁊c̄. dico q verum est sub istis nōibus que sunt creatum ⁊ increatū: hec.n. simpl'r est falsa:increatū est creatuȝ:tamen dico q res increata que deus est:pōt denoiari a re creata denoiatione que est p aliqd̄ extrinsecū. Bene.n. sbm denoiatur a re q̄ non est in eo. Uñ sbm dꝛ agens ab actione que est ab agēte in passo. Omne tñ nomen dictuȝ de deo ex tpe significat rem increatā aut pꝛimo:aut ex ꝯñti vt inferius patebit. Ad 3^m.
¶ Ad 4^m cuȝ dꝛ q omne qd̄ p̄dicatur de alio aut dꝛ de eo p essentiā:aut per inherentiā ⁊c̄. dico q falsum est. Res eniȝ dꝛ agens ab actione que est ab agente in passo: ⁊ sic pōt aliqd denoiari ab illa re que nō est in ipso:⁊ hoc pȝ apte:de⁹ amatur ex tpe amoꝛe creato:nec tamē amoꝛ creatus est in deo:sed in amante. Ad 4^m. Aliqd denoiari ab eo qd̄ nō est in eo.
¶ Ad 5^m q arguebať p auctem Augu. de ciui. dico q Beat⁹ Augu. in auctē allegata accepit dn̄ium ꝫm q significat ptātem p quam pn̄t coherceri subditi qñ hēanť:nō prout dicat actualē rl̄onē ad p^m:vnde iproprie accipit hoc nomen dn̄s. Ad 5^m

Q̄ō. II.

Q̄ō. II. Secundo queriť vtꝝ illa que de deo dn̄r ex tpe:dicanť de deo p accidēs ⁊ videtur q sic:dicit enim Augu. 5. de trini. c. vi. de deo vt dn̄s tuus esset: aut meus q mō eē cepimus ex tpe accidit dō:ergo dn̄s dicit de deo p accidens. Ar̄ p̄mo.
¶ Iteȝ pħus. j. poste. Que sunt per se necessario insunt rebus:sed que dn̄r de deo ex tpe nō ꝯueniunt ei de necessitate:ergo nō dn̄r de deo p se. Scd̄o. T^x ꝯt^x 15.
¶ Item accn̄s est qd̄ adest ⁊ abest pꝛeter sbi coꝛruptionē. Sed ea que dn̄r de deo ex tpe pn̄t abesse ⁊ adesse p̄ter dei coꝛruptionē:ergo p̄nť de deo ꝫm accn̄s. Tertio.
¶ Itē ꝫm pħȝ. j. topi. q̃tuoꝛ sunt p̄ta. s. genus:diffinitio:ꝓpꝛiuȝ:accn̄s. Sȝ ea que dn̄r de deo ex tēpoꝛe:non dicunť de deo tanq̄ȝ genus:neq; tanq̄ȝ diffinitio:neq; oia dn̄r de dō tāq̄ȝ ꝓpꝛiū:qꝛ eē dn̄ȝ nō ꝯuertunť cū deo. Restat ergo q saltē esse dn̄m dꝛ de deo p accidēs. Quarto.

Contra Aug. 5. de trini. c. vi. ⁊ recitat magister in littera:dicit q deo nihil accidit:ergo oia que dn̄r de deo dn̄r de ipso per se. In op^m.
¶ Item om̄e qd̄ dꝛ de aliquo p accidēs:ponit in ipso mutatiōeȝ in actu:vel in potentia:sed deus mutari non pōt:ergo nihil dicitur de eo p accidens. ¶ Item qd̄ dꝛ de aliquo p accidens dicitur de alio p se:qꝛ omne p accidens reducitur ad p se:sȝ crea/

toꝛ nõ dr̃ de aliquo alio a deo:ergo nõ dr̃ de deo p accñs.

Rñ⁹ Aliq̃ dici de dõ per accidens q̃druplr̃ intellr̃.

Respõdeo q aliqua dici de deo p accñs quadru pliciter põt intelligi:aut ita q illa q̃ de deo dñr:sint accidẽtia ipsi deo inherẽtia:⁊ sic nihil di citur ð deo p accidens neq; ab eterno:neq; ex tpe:q2 nul lum accidens est in deo nisi mediante nã humana sibi vnita:aut q sint accidentia in alio exñtia:⁊ sic creatoꝛ ⁊ dñs dñr de deo p accidens:aut q̃ntuȝ ad illud qð impoꝛ tatur de eoruȝ significato pmo:aut ex ↄsequenti:q2 de eo rum sigto aut pmo:aut ex ↄñti est quedaȝ habitudo que est in creatura ƀm rem:⁊ in deo ƀm rõnem ⁊ ƀm dici. Il la aũt relatio realis accñs est creature extendẽdo nomen accidẽtis ad omne illud qð nõ est sba: nec pars sbe:⁊ ab illa relatione noiatur deus sub rõne qua creatoꝛ: vel sub rõne qua dñs:demrãtum eniȝ est supꝛa quomõ aliquan do aliqd põt denoiari ab eo qð est in alio realr̃. ❡Ter tio mõ põt intelligi aliqd dici de deo p accidens q2 dr̃ de deo ↄtingenter:⁊ sic creare ⁊ esse dñm dñr de deo ↄtingẽ ter q̃ntum ad illam hitudinem quã significant: vel ↄno tãt in creatura. De⁹.n.potuit nõ creare mũdũ: ⁊ ita po tuit nõ esse dñs. ❡Quarto mõ põt itelligi aliqd dici de deo p accñs que dicunt de ipso rõne nature humane sibi vnite:sicut cuȝ dicimus:de⁹ fuit moꝛtu⁹:sepultus ⁊ resur rexit. Nec eniȝ dñr de deo p aliud:q2 q̃uis ista sint vera: deus est homo:nõ tamẽ hec debet ↄcedi:de⁹ est humana natura:⁊ ideo que ↄueniunt sibi mediãte humana natu ra:dicuntur sibi conuenire per aliud. Ex his pro magna parte potest patere rñsio ad argumẽta ad vtranq; ptem.

Ad arg⁹. Ad pm. Ad 2m Ad 3m. Diffõ ac cidẽtis ð q⁹itellr̃. Ad 4m. Diuisio pdicamẽ toꝛũ de q bus intel ligitur.

Primũ eniȝ argumẽtũ ꝓcedit ƀm q dici de dõ p accidens accipit secundo modo. ❡Scdm aũt ꝓcedit ƀm q dici p accidens accipit mo do tertio:hoc est ꝓduci ↄtingenter. ❡Ad 3m cum dr̃ q accidens est q adest ⁊ abest ⁊c̃.dico q illud est accidens rei de q̃ dr̃ si sibi inhereat:aliter nõ:illa aũt hitudo realr̃ a qua deus denoiatur creatoꝛ:vel dñs: nõ est aliqd deo in herens. ❡Ad 4m qð arguitur de q̃ttuoꝛ pꝛedicabilibus vel pꝛedicatis intelligi dȝ quãdo pdicatum non ipoꝛtat neq; pꝛimo neq; ex ↄñti aliquã rem que nõ sit in sbo ali ter non est veꝝ. Si.n. dico homo est pcutiens:ipsa pcus sio nõ est accidens in pcutiente sed in pcusso: nec est p cutientis genus neq; diffinitio:neq; ꝓpꝛium. Habitudo autem que impoꝛtat noie creatoꝛis ⁊ noie dñi realiter ac cepta:nõ est in deo:sed in creatura. ❡Uel põt dici q il lud verbum phi non tenet nisi de his que pdicantur de creaturis vbi repitur genus ⁊ diffinitio. De⁹ aũt nec ge nus habet nec diffinitionem.

Ad arg⁹ in opp^m. Ad pm. Ad 2m

Pꝛimum argumentũ ad ptem aliã demrãt de dõ nihil dici p accidens pmo mõ. ❡Se cundũ etiã argumentũ ꝓcedit de pꝛimo mõ dicendi per accidens:q2 scðus modus tertie ⁊ quarte nullã mutatio nem includunt in re:de qua aliqd dicitur p accñs nec in actu:nec in potentia. ❡Ad 3m cum dr̃ q omne p accñs reducitur ad p se ⁊c̃.dico q intelligenduȝ est de eo quod dicitur p accidens quarto mõ. Omne enim qð dr̃ de ali quo mediate dicit de illo mediante aliquo de quo dr̃ im mediate:vel quod est immediata ratio vel causa per quã dicitur de pꝛimo. Sic autem creare non dicitur de deo p accidẽs:quia creat nullo mediante. Qõ.III.

Ad 3m Omne p accñs re ducitur ad per se qñ intelli gitur.

Qõ.III. Ar p⁹.

Tertio querit vtrum ea que dñr de deo ex tpe significent rlonem. ⁊ videtur q non:q2 deo nõ põt aduenire de nouo aliqua rlo. Sed ea que de deo dñr ex tpe de nouo dñr de ipo ergo non significant aliquã rlonem. ❡Item si significa rent aliquã rlonem illa relatio esset dei ad creaturas. Sȝ talis relatio cõmunis esset trib⁹ psonis. Cuȝ ergo aliqua dicantur de deo ex tpe que non ↄueniunt trib⁹ psonis vt esse incarnatũ: esse missum: videt q non sigrent rlonez.

Scdo.

Tertio.

❡Item nõ põt negari quin ista noia creatoꝛ ⁊ guberna toꝛ dicant diuam sbam cum de qualȝ dicant psona. Sed sicut dicit magr̃ supꝛa Di. 22.c. sciendũ que relatiue dñr sbalr̃ nõ dñr:g̃ ista noia dñs ⁊ creatoꝛ non sigñt rlonem.

In opp^m pmo.

Contra noia que non sigñt sbaȝ significant rlonez. Sed ea que ↄueniũt deo ex tpe non videt significare diuaȝ sbaȝ:q2 ab eterno ↄuenit deo ergo signi ficant rlonem. ❡Iteȝ illud significat termin⁹ a quo im ponitur ad sigñdum.sed h nomen dñs imponit ad sigñ dum habitudinẽ ad seruũ ergo videt q hoc nomen dñs sigt rlonem. ❡Itẽ esse hoieȝ dr̃ de dõ ex tpe:⁊ cũ nõ vr̃ sigre sbaȝ:cũ nõ ↄueniat nisi psone filij: ergo sigt rlonez.

Scdo.

Tertio.

Rñ⁹ Que dñr ð deo ex tpe rlonem si gnificant. Distinctio coꝝ q̃ dñr de deo.

Respõdeo q ea que dñr de deo ex tpe rlonem significãt aut ↄnotant:q2 aut ipsam rlonem significãt pꝛimo aut eaȝ dant intelligere ex ↄñti. Eorum.n.que dñr de deo ex tpe quedam significãt rem supꝛa quaȝ fundat habitudo: sicut creatoꝛ ⁊ gubernatoꝛ: que significãt diuam actiõem intrinsecam que deus est:⁊ cõnotat habitudinẽ in actu:⁊ q̃ est in creatura ƀm rem: ⁊ opposita habitudo est in deo ƀm rõnem. Quedã impo nuntur ad sigñdum ipsam habitudinẽ: vt ista noia dñs ⁊ supioꝛ:⁊ ista sigñt rlonez:que est in deo ƀm rõnẽ. Cui⁹ opposita relatio est in creatura ƀm reȝ: ⁊ ex ↄñti dant in telligere diuaȝ sbam tanq̃ȝ rem que a tali habitudine de noiatur. ❡Quedã aũt significãt diuam actionẽ passiuo modo significatã:vt incarnat⁹:missus:⁊ dant intelligere realem rlonem psone ad psonam:vt psone misse ad pso nam a qua emanat q2 non mittit nisi psona emanãs. In carnat⁹ etiã dat intelligere habitudinẽ vni⁹ psone ad aliã: que soli filio ↄuenit. Cõnotant etiã illa noia rlonem rea lem in creatura:⁊ in deo ƀm rõneȝ. Quedã aũt significãt aliquam creaturã absolutã:sicut hõ dictus de deo signifi cat nãm humanã:⁊ realem rloneȝ in natura humana ad diuam psonaȝ ⁊ in diuina psona.s.in psona filij impoꝛtat rlonem ƀm rõnem ad humanã nãm. Unde cum dr̃ deus est homo:esse hoieȝ significat vnionẽ humane nature ad diuam psonaȝ: ⁊ ex ↄñti significat humanã nãm ⁊ diuaȝ psonam:⁊ sic pȝ q omnia que dñr de dõ ex tpe significãt relationem vel cõnotant diuinam sbam: vel personam. Soluenduȝ est ergo ad argumenta ad vtranq; partem.

Ad arg⁹. Ad pm.

Ad pꝛimuȝ cuȝ dr̃ q de nouo nõ põt deo adue nire aliqua rlo ⁊c̃.dico q non plus ↄcludit nisi q ea que dñr de deo ex tpe non sigñt:nec cõ notãt aliquã relatiõem realẽ tpalem que sit in deo:⁊ hoc est verum. ❡Ad 2m cuȝ dr̃ q aliqua dñr de deo ex tpe q̃ non ↄueniunt trib⁹ psonis ⁊c̃.dico q verum est. Sed ex hoc non seqtur q nõ significent:vel ↄnotent aliquã rlo nem in creatura:sed ex hoc seqtur q nõ sigñt rlonem in creatura ad deum:vt ad pncipium effectiuuȝ tm̃: ⁊ h est v̓m:p pꝛius.n. impoꝛtãt rlonem creature ad deuȝ vt ad terminũ. ❡Ad 3m cum dr̃ q ista noia creatoꝛ:⁊ guberna toꝛ dicunt diuam sbam ⁊c̃.dico q veꝝ est:⁊ tamen simul ↄnotant aliquã rlonem in creatura. Illud.n.verbũ ma gnuȝ q̃ relatiue dñr sbaliter nõ dicuntur intelligi debet de his q̃ relatiue dñr ab eterno ⁊ loquẽdo de rlone reali.

Ad 2m

Ad 3m.

Ad pꝛimum arg^m qð fuit ad ptem aliã:dicendum q q̃uis diua sba dõ ↄueniat ab eter no:non tamen sub illa rõne qua ↄnotat actu realem rlo nem in creatura. ❡Scdm arg^m ad eandẽ ptem ꝓbat q hoc nomen dñs significat rlonem que est in creatura ƀm rem:⁊ ideo ƀm rõneȝ:⁊ ƀm dici:⁊ hoc est veꝝ:sed ex hoc non seqtur qn ex ↄñti det intelligere diuam sbam tanq̃ȝ rem que ab illa rlone denoiatur. Termin⁹ enim non tm̃ significat illud a quo ad sigñdum iponit: q̃uis illud foꝛ malius significare videat. ❡Ad 3m dicendũ q q̃uis eẽ hoiem dictuȝ de deo det intelligere rloneȝ in natura hu mana ad filiũ dei:vt ad pn^m a quo est: ⁊ etiã ad diuã sbaȝ tñ q pus significat rloneȝ in nã humana ad filiũ dei:vt ad sup^m in quo est:⁊ ideo nõ opȝ qð ↄueniat plib⁹ psonis

Ad pm. In opp^m Ad 2m

Ad 3m.

❡Quarto

Qõ.4. **Q**Uarto querit vtrũ ea que dñr de deo ex tpe ponant in deo aliquam rłonem realem ad creaturã: ⁊ videt ꝙ sic: qꝛ .5°. Meta. dicit ꝙ relatiua ſꝫ eſſe ſunt ſicut dñs ⁊ ſeru⁹: ſed relatiua ſm eſſe ponunt aliquam rłonem realem in vtroqꝫ extremo: ergo dñs dicit aliquã rłonẽ realẽ in deo. ¶ Itẽ ſuppoſitio eſt relatio: ſed in deo reſpectu creature eſt realis ſuppoſitio: ergo eſt realis relatio. ¶ Item qḋ ſolũ dicitur de aliquo ſm rõnem ceſſante actione intellect⁹: nõ manet: ſed dñiũ maneret in deo: etiã ſi vniuerſalis intellectus hoc apprehẽderet: ergo dñium non dicitur de deo ſm rõnem: ſed ſm rem. ¶ Item realiter eſt cauſa creature: ſed cauſa importat realem rłonem: ergo in deo eſt realis relatio reſpectu creature quã in eo ponit nomen eſſe. ¶ Itẽ ꝗuis generatio actiua creata ſit in genito: tamẽ ponit in generãte realẽ rłonem: ergo multo fortius cũ creatio actiua ſit in creãte: ponit in ipſo realem rłonem: ¶ Itẽ realis relatio põt aduenire alicui de nouo ſine ſui mutatione p alterius mutationẽ: vt ſi ego ſum alb⁹: ⁊ ali⁹ de nouo fiat alb⁹: aduenit mihi de nouo ſilitudo ſine mei mutatione: ergo a ſimili p mutatiõem creature põt aduenire de nouo ipſi deo aliqua realis relatio ſine ſui mutatione: ergo non eſt aliqua ratio ad negandũ ꝙ ea que dicuntur de deo ex tpe: ponant in deo aliquã realẽ rłonem.

T^a^ xi 20. Ar p°. Scdo. Tertio. Quarto. Quinto. Sexto

In opp^m **Contra** qcqd eſt in deo eſt eternũ. Sed ea que dñr de deo ex tpe non ponunt in deo aliquam rłonem eternam ad creaturã: ergo non ponũt in deo aliquam rłonem realẽ. ¶ Item ſcibile non depẽdet a ſcientia: ideo non refertur ad ipm niſi ſm dici. ſ. qꝛ ſcientia refertur ad ipſũ ſm phm. 5. Meta. ſed multo minus depẽdet de⁹ a creatura: ergo nõ refertur ad ipſam niſi ſm dici. ¶ Itẽ 24. ppõne de cauſis dicitur ꝙ cauſa prima exiſtit in omnib⁹ rebus ſm diſpoſitõnem vnam. Sed ſi ea q̃ dñr de deo ex tpe: ponerent in deo reales rłones ad creaturam: non exiſteret in omnib⁹ ſm diſpõnem vnã: ergo non ponunt in deo aliquã realem relationẽ ad creaturã.

T^a^ x^1^ 1°

Rn° Que dñr de deo ex tpe nullã realẽ rłonem importãt ſed ſꝫ rõnem.

Reſpõdeo ꝙ ea que de deo dñr ex tpe nõ ponũt in deo aliquã rłoem realem ad creaturam ſed tñmodo ſm rõnem ⁊ ſm dici. Ad cui⁹ pleniorẽ intelligentiã ſciendũ ꝙ cum relatio reqrat duo extrema aliquãdo eſt res rõnis a pte vtriuſqꝫ: qñ. ſ. habitudo illa non põt eſſe inter illa niſi inq̃tum intelligũtur. v. gra. cũ dicimus idem eidem idẽ. Eiuſdẽ enim ad ſeipm non eſt relatio niſi ſm eſſe intellectum tantum inquantum. ſ. intelligit intellectus aliqd vnum: illo vtitur vt duob⁹. Similiter relatio que eſt iter ens ⁊ nõ ens: eſt res rõnis tñ a parte vtriuſqꝫ extremi. Non entis enim nõ põt eſſe aliqua realis relatio vt ſbi: qꝛ ſicut dicit Auice. j. Meta. c. 5. ſi ppꝛietas fuit aliqd: tũc illud de quo illa dicitur: erit aliqd ſine dubio. Sed non ens non eſt aliqd. Similiter nõ ens nõ põt eſſe termin⁹ realis relatõis: ⁊ ideo entis ad nõ ens: non põt eſſe realis relatio cũ realitas relationis nõ tñ dependeat ex realitate eius de quo dicit: ſed cum etiã ex realitate termini. Eſt tamẽ interea relatio ſm rõnem: qꝛ negationes bene ſunt res rõnis inq̃tum apphendun tur a ratione. Unde inq̃tũ intellect⁹ intelligit non ens vt vnum extremũ ⁊ ens vt aliud: ꝯſequitur ea quedã relatio ſm rõnem. ſ. relatio oppoſitionis. ¶ Quedã vero ſunt relationes reales q̃tũ ad vtrunqꝫ extremũ: vt ois relatio ꝯñs extrema ſm eſſe reale: ſicut duplum: ⁊ dimidiũ: que conſequũtur q̃titatẽ: pꝛnitas ⁊ filiatio q̃ ꝯſequũtur actionẽ ⁊ paſſionẽ ⁊ multe alie. Quãdoqꝫ vero eſt relatio in vno extremoꝝ ſm rem: ⁊ in alio ſm rõnem tñ: ⁊ hoc quãdo duo extrema nõ ſunt vni⁹ ordinis: vt ſcientia ⁊ ſcibile. Res enim ſcibilis inq̃tũ eſt res in eſſe nãli exñs: eſt extra ordinem intelligibilis eſſe: qꝛ non intelligit res niſi inq̃tum eſt intellectui repñtata: ⁊ ideo ꝗuis in ſcia ſit relatio realis ad rẽ ſcibilẽ: inq̃tum eſt in ea qdam ordo ad ipſas res ꝯſiderandas: tñ in ipſa re ſcibili: qa in ſe ꝯſiderata eſt extra hui⁹ ordinẽ non eſt realis relatio ad ſcientiam: ſed ſm rõnem tñ: ⁊ ſm dici. ſ. inq̃tũ intellect⁹ apprehendit rem vt terminũ rłonis ſcientie: vnde dicit phs. v. Metaphy. ꝙ non dñr relatiue eo ꝙ ipſa referunt ſed qꝛ alia referunt ad ipſa. Cum igitur deus ſit extra totum ordinẽ creature: ⁊ oẽs creature ordinent ad ipm: ⁊ non ecõuerſo manifeſtum eſt ꝙ oẽs creature referunt ad deũ rłone reali: ſꝫ in deo nõ eſt realis rło ad creaturas: ſꝫ ſm rõnẽ ⁊ ſm dici tñ inq̃tũ. ſ. creature referunt ad ipꝫ.

T^a^ xi 20

Ad pꝛimũ in oppoſitũ cum dr ꝙ relatiua ſm eſſe ſut ſicut dñs ⁊ ſeru⁹ ⁊c̃. dico ꝙ dñs eſt relatiuũ ſm eẽ in creatura nõ in creatoꝛe. ¶ Ad 2^m^ cũ dr ꝙ in deo reſpectu creature eſt realis ſuppoſitio ⁊c̃. dico ꝙ veꝝ ẽ q̃tũ ad illud ſup qḋ fundat reſpectus: ſed ipſe reſpectus realiter in deo nõ eſt: ſed ſm rõnem tñ. ¶ Ad 3^m^ cũ dr ꝙ dñiũ maneret in deo ⁊ ſi nullus intellectus hoc apprehẽderet ⁊c̃. dico ꝙ verũ eſt q̃tũ ad poteſtatem p quã ſibi ſubiecit creaturã: non tamen q̃tũ ad reſpectũ in ipſo deo: tamen nõ eſt poſſe qn apprehendat illud ab aliquo itellectu: qꝛ ſemp intelligit ab intellectu diuino. ¶ Ad 4^m^ cum dr ꝙ cauſa importat realẽ rłonem ad cauſatũ ⁊c̃. dico ꝙ veꝝ eſt de cauſa creata: de cauſa aũt increata nõ eſt verum: nec ex hoc ſeqtur ꝙ minus realr ſit cauſa: ſed magis qꝛ veriſſime ⁊ realiter eſt in ea illḋ p qḋ pducit effectũ. ¶ Ad 5^m^ dico ꝙ generans creatũ ⁊ genitum ſunt eiuſdem ordinis: ⁊ ideo opꝫ eſſe realem rłonem vtrobiqꝫ: deus aũt eſt extra ordinem creaturarũ. ¶ Ad 6^m^ cũ dr ꝙ relatio realis põt aduenire aliter ſine ſui mutatione ⁊c̃. dico ꝙ veꝝ eſt ſine mutatione ſm aliqd abſolutũ non tñ ſine mutatione ſm rem relatiuã: qꝛ ante nõ erat in ipſo illa res relatia que poſtea in ipſo eſt. Uel põt dici ꝙ ratio quare non poteſt aduenire deo aliqua realis rło de nouo nõ eſt tñ: qꝛ mutaret: ſed etiã qꝛ eſt extra ordinem creaturaꝝ: q̃pp nõ pt i ipo eẽ realˀ rło ad creaturã.

Ad pm. Ad 2^m^ Ad 3^m^. Ad 4^m^. Ad 5^m^ Ad 6^m^.

Circa lrãm (ſit aliqua mutatio voluntatis vt amicus dicat) ꝙ nõ hꝫ diſtantiã inter amantes vbi eſt mutuus amoꝛ. (Nũmus cum dicitur preciũ relatiue dicitur rłone). ſ. que eſt ſꝫ rõnem. Nec. n. efficit nũmus pciũ niſi interueniẽte ope rõnis (Hic põt ſolui qḋ): queſtio eſt hec: cum ſpũſſanct⁹ dat ſeipſum: vtrum ad ſeipſum relatiue dicat: ⁊ ſolutio eius eſt: qꝛ p hoc non refertur ad ſeipſum ſm eſſe ſine relõne reali: ſed ſm dici ſine relatione ſm rationem.

¶ Quõ dicatur filius equalis prĩ: an ſꝫ ſbam: an ſm relationem ita ⁊ ſimilis. Di. XXXI.

Di. xxxi.

PReterea conſiderari opoꝛtet cum tres pſone coequales ſibi ſint: vtrum relatiue hoc dicat: an ſm ſbam: ⁊ ſi relatiue: vtrũ ſꝫ relatõem an ſm eẽntiam ꝯſideranda ſit equalitas. Deinde qd ſit ipa equalitas. Ad quod dicim⁹ qa ſicut ſimile nihil ſibi eſt. Similitudo. n. vt ait Hylarius ſibiipſi nõ eſt: ita ⁊ equale aliqd ſibi nõ dr: ac p hoc ſicut ſimile: ita ⁊ equale rłatiue dicitur. Dicit ergo relatiue filius equalis prĩ: ⁊ vtriqꝫ ſpũſſcũs. Eſt tñ equalˀ prĩ fili⁹: ⁊ vtriqꝫ ſpũſſanctus pter ſũmam ſimplicitatẽ eẽntie ⁊ vnitatem. Equalis eſt ergo filius prĩ ſm ſbam non ſm relatiõem. Unde Aug. in. v. li. de tri. ait. Querimus ſm qd equalis ſit prĩ filius non ſm hoc ꝙ ad prẽm dr filius equalis eſt patri. Reſtat ergo vt ſm id equalis ſit qḋ ad ſe dici. Quicqd aũt ad ſe dr: ſm ſbam dicitur. Reſtat

Hyla.

Augu.

ergo vt fm ſbam ſit equalis. Eadem ergo eſt vtriuſq ſba. Item in.vj.li. Satis ē videre nullo modo filiū equalē eſſe pr̄i:ſi in aliquo.ſ.qđ ptinet ad ſignificadā eius ſbam inequalis inuenitur. In oībus ergo equalis eſt pr̄i filius:ꝛ eſt eiuſdē ſbe. Equalis eſt ēt ſpūſſanctus:ꝛ in oībus equalis pp ſūmam ſimplicitatē illiꝰ ſbe. Ex his pſpicuū fit ꝙ fm ſbam filius ē equalis pr̄i:ꝛ vtriq ſpūſſanctus ꝛ appellatio tm̄ relatiua eſt. Equalitas ergo pr̄is ꝛ filij non eſt relatio vel notio ſed naturalis vnitas ꝛ identitas.

Quid ſit equalitas

¶ Hic qn̄o dicatur ſimilis:ꝛ qđ ſit ſimilitudo.

Hoc idē ēt dicimus de ſimili ꝛ ſimilitudine. Cum.n.dr̄ filius ſimilis pr̄i: relatiue qdem dr̄:ſed ſimilis eſt pr̄i pp vnitatem eēntie. Eſt ergo appellatio tm̄ relatiua. Similitudo vero indifferens eſſentia. Unde qbuſdā non indocte videt̄ noīe equalitatis vel ſimilitudinis non aliqđ poni:ſed remoueri: vt ea rōne dicatur filius equalis patri:qa nec maioꝛ eſt eo nec minoꝛ:ꝛ hoc pp vnitatem eēntie. Ita ꝛ ſimilis dr̄:qꝛ nec diuerſus:nec alienus:nec in aliquo diſſimilis. Et hoc propter eēntie ſimplicitatē. Non ergo fm ꝙ filius eſt genitꝰ a pr̄e:equalis vel inequalis ē pr̄i:nec ſilis vel diſſimilis:ſ; equalis ꝛ ſimilis fm ſbam.

Quibuſdā vr̄ ꝙ noīe eq̄litatis vl' ſimilitudinis non ponit̄ aliqđ ſed remouet̄.

¶ De ſententia ſancti Hylarij qua in trinitate perſonarum pꝛopꝛia oſtendit.

Non eſt igitur hic pretermittendum: ꝙ vir illuſtris Hylarius ꝓprietates pſonarum aſſignās: dicit in pr̄e eē eternitatē:ſpēm in imagine: vſum in munere. Que tante difficultatis ſunt vba: vt i eoꝝ intelligentia atq explanatōne vehementer laboꝛauerit Augꝰ vt ipſe oñdit in.vj. li. de tri.ita dicens. Quidā cū vellet breuiſſime ſingulaꝝ in trinitate pſonaꝝ inſinuare pꝛopꝛia. Eternitas eſt inquit in pr̄e:ſpēs in imagine:vſus in munere. Et qꝛ nō mediocris auctoritatis in tractatione ſcripturaꝝ ꝛ aſſertione fidei vir extitit. Hec.n.Hylarius in libꝛis ſuis poſuit. Hoꝝ verboꝝ.i.pr̄is:ꝛ imaginis ꝛ muneris eternitatis ſpēi ꝛ vſus abditā ſcrutatus intelligentiā qn̄tum valeo: non eum ſecutū arbitroꝛ in eternitatis vocabulo:niſi ꝙ pr̄ non h; pr̄em de quo ſit:filiꝰ aūt de patre eſt vt ſit:atq vt illi coeternus ſit. Imago.n.ſi pfecte implet illud cuius imago eſt:ipſa coequatur ei:nō illđ imagini ſue:in qua imagine ſpēm nominauit. Credo pp pulchꝛitudinē vbi tanta eſt congruētia ꝛ pꝛima equalitas ꝛ pꝛima ſimilitudo: nulla in re diſſidēs:ꝛ nullo modo inequalis: ꝛ nulla ex pte diſſimilis:ſed ad idētitatē r̄ndens ei cuius imago eſt: vbi eſt pꝛima ꝛ ſūma vita:cui non eſt aliud viuere ꝛ aliud eſſe:ſed idem ꝛ pꝛimus ac ſūmus intellectus: cui nō eſt aliud viuere ꝛ aliud intelligere:ſed idem hoc eſt vnum tanꝗ verbum pfectū:cui non deſit aliqđ:ꝛ ars quedam oīpotentis ꝛ ſapientis dei:plena oīum rōnum viuentium incōmutabiliū: ꝛ omēs vnum in ea:ſicut ipſa vnum de vno cū quo vnum: ibi nouit oīa deus que fecit per ipſam.

Ex quo ſenſu itelligēda ſūt vba Hylarij: h docet Aug. ꝛ pr̄iꝰ quare pr̄i eternitas tribuatur.

¶ Hic de ſpūſancto quare vſus dicatur.

Eſt autem ineffabilis qdā cōplexus pr̄is ꝛ imaginis q non eſt ſine pfruitione:ſine charitate:ſine gaudio. Illa ergo dilectio:delectatio:felicitas vl' beatitudo: ſi tn̄ aliqua humana voce digne dr̄:vſus ab illo appellata eſt breuiter. Et eſt in trinitate ſpūſſanctus:nō genitus:ſ; genitoꝛis genitiq ſuauitas:ingeniti largitate atq vbertate pfundens oēs creaturas.p captu earum. Itaq illa tria ꝛ a ſe iuicē determinari videnť:ꝛ in ſe ifinita ſūt. Qui videt hoc vel ex parte:vel p ſpeculum in enigmate:gaudeat cognoſcens deū ꝛ gratias agat. Qui vero nō videt tendat p pietatem ad videndum:non p cecitatem ad calūniandum: qm̄ vnus ē deus:ſed tm̄ trinitas. Ecce habes qualiter vba Hylarij pmiſſa accipiēda ſunt:l; tante ſint pfunditatis vt ēt adhibita expoſitōe vix aliquatenus ea intelligere valeat humanꝰ ſenſus:cum ꝛ ipſa eoꝝ explanatio quā hic Auguſtinus edidit:plurimū in ſe habeat difficultatis ꝛ ambiguitatis.

¶ Q fm hanc expoſitionem non diſtinguūtur ibi ꝓprietates perſonarum tres.

Non enim fm pmiſſam expoſitiōes diſtinguūtur hic tres ille ꝓprietates ſupius aſſignate:ſed ipſe hypoſtaſes diſtincte abiuicem monſtrātur. Eternitatis tn̄ noīe eadem videtur deſignata ꝓprietas: quam notat hoc nomen ingenitus. Sed videamus qđ ſit qđ ait. Imago ſi pfecte implet cuiꝰ imago eſt:ipſa coequatur ei: non illud ſue imagini. Videtur.n.dicere ꝙ filius q eſt imago patris:patri coequatur:non pr̄ filio:cum ꝛ filiꝰ dicatur equalis pr̄i in ſcriptura: ꝛ pater filio:ſed filius hoc h; a pr̄e vt ſit ei equalis:pr̄ aūt nō h; a filio:ꝛ tn̄ filius plene ac pfecte equalis eſt pr̄i i.imago ei cuius eſt imago.

¶ Quare dicatur Hylarius ꝓpꝛia perſonarum aſſignaſſe in pꝛedictis verbis:cum ibi non ſint expꝛeſſe pꝛoprietates.

Popꝛia ergo pſonarum in pꝛedictis verbis aſſignaſſe dicitur Hylarius:qꝛ relatiua noīa pſonarum poſuit.ſ.pr̄is imaginis ꝛ muneris:que relatiue dicuntur de pſonis:ꝛ ꝓprietates notant qbus diſtinguūtur pſone. Ita.n.dicitur ſpūſſanctus munꝰ relatiue ſicut donum. Uerūtamen ipſas ꝓprietates alijs tribus nōibus non ſignificauit:iuxta pdictam Auguſtini expoſitiōem:niſi ſolo nomine

eternitatis:quo non ipam p̄nitatem:sed eam voluit intelligi notiōem qua d̄r ingenitus.

¶ Q̄ earūdem personarum distinctionem notat Augustinus alijs verbis sine expressione triuz proprietatum.

Illud etiam sciri oportet q̄ earūdem trium p̄sonarū distinctiōem Aug. oñdere volens: sine exp̄ssiōe illarum trium p̄prietatum supius cōmemoratarū in p̄mo li. de doctrina x̄piana sic ait. In p̄re est vnitas: in filio equalitas: in sp̄ūsancto vnitatis equalitatisq̄ concordia. Et hec tria vnum oia pp p̄rem: equalia oia pp filiuz: cōnexa omnia pp sp̄msanctuz. Itaq̄ pater z filius z sp̄ūssanctus z singulus q̄sq̄ eorum deus est: z simul omnes vnus deus: z singulus quisq̄ horum plena sb̄a est: z simul oēs vna sb̄a. Pater nec filius ē nec sp̄ūssanctus: z filius nec pater ē nec sp̄ūssanct⁹. Sp̄ūssanctus nec pater est nec filius: sed p̄r tm̄ pater: z filius tm̄ filius: z sp̄ūssanctus tm̄ sp̄ūssāctus. Eadem tribus eternitas: eadē incōmutabilitas: eadē maiestas: eadē potestas. In his v̄bis aperte insinuat̄ p̄sonarū trium distinctio.

¶ Quare p̄ri attribuit̄ vnitas: z filio equalitas.

Sed plurimos mouet q̄ p̄ri attribuit vnitatem: filio equalitatez. Cuz.n. vnitas dicatur s̄m sb̄am: non tm̄ in patre est: sed ēt in filio z in sp̄ūsancto: z equalitas vna est patris z filij z spiritussancti. Cur ergo p̄ri attribuitur vnitas: et filio equalitas: Forte eadem rōne attribuitur patri vnitas s̄m Aug. qua supra eidē eternitas s̄m Hylarium. q: vz pater ita est: vt ab alio non sit. Et q: filiū genuit vnū secū deū: z sp̄ūssanct⁹ ab eo p̄cedit vnus cum eo deus. Unitas ergo i p̄re esse dicitur: q: nec est aliquid aliud a quo sit. Non.n. ab alio est: nec ab eo aliq̄s vel aliq̄d est ab eterno: q̄d vnum cū eo non sit: filius.n. z spiritussanct⁹ vnum sunt cum patre. Unde veritas ait. Ego z pater vnum sumus.

¶ Quare pater z filius dicātur esse vnū vel vnus deus: sed non vnus: q: res eiusdez nature recte possunt dici vnum simpliciter esse z cum adiectione. Res vero diuerse nature non possunt dici vnum nisi dicatur quid vnum.

Hic dici oportet q̄ pater z filius z sp̄ūssanctus recte dicūtur esse vnum z vnus deus: sed non vnus. Res.n. due vel plures recte p̄nt dici vnum esse: si sint vnius eēntie: z earuz vna sit natura. Unus aūt vel vna non p̄ōt dici de diuersis rebus nisi addatur q̄d vnus vel vna. Quo addito recte p̄ōt dici de rebus z vni⁹ z diuerse sb̄e. Unde Augu. in. vj. li. de trini. sic ait. Nescio vtruz inueniatur in scripturis dictū vnū sunt quorū est diuersa natura. Si aūt z aliqua plura sunt eiusdem nature z diuersa sentiant: non sunt vnum inq̄ntum diuersa sentiunt. Cuz ergo sic d̄r vnum: vt non addatur q̄d vnum: z plura vnum dicitur eadez natura atq̄ eēntia non dissidens neq̄ dissentiēs significatur. Unde Paulus z Apollo: qui z ambo hoies erant et idem sentiebant: vnum eē dicūtur cuz d̄r. Et q̄ plantat z q̄ rigat vnuz sunt. Cum vō additur q̄d vnum: p̄ōt significari aliq̄d ex pluribus vnū factum: Quis diuersa natura sit: sicut aīa z corpus non p̄nt vtiq̄ dici vnum. Quid.n. tam diuersuz: nisi addatur vel s̄bintelligat̄ q̄d vnū.i. vnus hō. Unde apostolus. Qui adheret iquit dño: sp̄ūs vnus est. Non dixit vnus est vel vnuz sunt: sed addit sp̄ūs. Diuersi sunt.n. natura spiritus hoies z sp̄ūs dei: sed inherēdo sit sp̄ūs hominis vnus sp̄ūs cum deo: q: particeps fit veritatis z beatitudinis illius. Si ergo de his qua diuerse sb̄e sunt: recte d̄r q̄ sint vnus sp̄ūs q̄nto magis q̄ vnius sb̄e sunt: recte dicūtur vnus d̄s esse. Pater ergo z filius vnuz sūt vtiq̄ s̄m vnitatez eēntie z vnus deus. In quo z arriana heresis dānatur: que p̄rem z filium z sp̄msc̄m: vt ait Aug. in li. de heresi: nō vult esse vnius eiusdemq̄ sb̄e atq̄ nature: vel vt exp̄ssius dicatur essentie: que grece d̄r vsia: sed filium esse creaturam. Necnō z sabelliana que vt ait Aug. i eodem li. dicebat x̄pm eūdem ip̄m z p̄rem z sp̄msc̄m esse: vt esset trinitas noiuz sine sb̄a p̄sonarū. Utrāq̄ pestem: vt ait Aug. super Joan. elidit v̄itas dicēs. Ego z pater vnū sumus. Utrūq̄ audi z aduerte z vnuz z sumus: z a charibdi z a scylla liberaberis. Q̄ eniz dicit vnum: liberat te ab Arrio: q̄ dixit sum⁹: liberat te a sabellio. Si vnum ergo nō diuersuz: si sum⁹ ergo pater z filius. Sum⁹.n. nō diceret de vno: nec vno de diuerso. Erubescant ergo sabelliani qui dicūt ip̄m esse p̄rem q̄ est filius: cōfundētes p̄sonas: q̄ z dicti sunt patripassiani: qui dicūt p̄rem fuisse passum. Arriani vō dicūt aliud p̄rem esse: aliud filium: nō vnam sb̄am sed duas: p̄rem maiorē: filiuz minorem. Noli hoc dicere tu catholice. In medio ergo nauiga: vtrūq̄ piculosuz latus deuita z dic. Pater p̄r est: z filius fili⁹ est. Ali⁹ pater: alius filius: sed nō aliud: imo hoc ip̄m: q: vnus d̄s. Ecce oñsum est quare vnitas in patre esse dicatur cum tres vnum sint.

¶ Quare dicitur esse equalitas in filio: cū sit vna equalitas trium.

Nunc videamus quare equalitas dicat̄ esse in filio: cum vna z sūma equalitas sit triuz. Hoc ideo forte dictum est: q: filius genit⁹ ēst a patre equalis gignenti z dono quod ab vtroq̄ p̄cedit: z ideo illa tria dicūtur esse equalia pp filium. Filius.n. habet a p̄re vt sit ei equalis z

spirituisancto: ꝛ spūssanctus ab vtroqꝫ habet: vt sit equalis vtriqꝫ. Hoc aūt sine assertionis sup cilio ꝛ maioris intelligentie p̄iudicio dicimus: malentes in aptione tam clausoꝝ sermonum pitiores audire q̄ꝫ aliquid alijs influere.

¶ Quare in spiritusancto dicitur eē vtriusqꝫ concordia vel cōnexio.

Quod autem in spiritusancto dr̄ esse vtriusqꝫ cōcordia: ꝛ p eum oīa cōnexa: facilior est intelligētia: nobis p̄missa ad mētem reuocantibus. Supra n. ɧm auctoritates sanctoꝝ dictuꝫ est ꝙ spūssanctus amor est quo pr̄ diligit filiū ꝛ filius pr̄em. Recte ergo spūssanctus dicitur cōnexio vel cōcordia patris ꝛ filij: ꝛ p eum oīa cōnexa. Unde Aug. in. vj. li. de tri. Cōmunio q̄dam cōsbalis pr̄is ꝛ filij ē amboꝝ spūssctūs. Idē l. vij. li. de tri. Spūssctūs est sūma charitas vtrūqꝫ coniungens nosqꝫ subiūgens. Di. XXXI

Di. 31. **Preterea** ↄsiderari opꝫ ꝛc. Supius determiauit magr̄ de nominib⁹ relatiuis importantib⁹ rl̄ones ɧm rōnem ad creaturas: hic determinat de nōibus relatiuis significantib⁹ rl̄ones ɧm rōnem dinarum psonarum inter se: ꝛ diuiditur pars ista in ptes tres. ¶ Primo eniꝫ determinat illorum noium significationē. ¶ Scdo eoruꝫ appropriationē ibi: (nō est pretermittendū). ¶ Tertio iuxta h̄ mouet incidenter duplicē dubitatōeꝫ. 22. Di. ibi. (Hic ori tur questio). Prima diuidit̄ in duas ptes. ¶ Primo determinat sigtionem hui⁹ nomis equalis. ¶ Scdo huius nominis similis ibi. (Hoc ideꝫ etiaꝫ dicim⁹). ¶ Scda ps principalis que ibi incipit. Non est p̄termittendum diuiditur in duas ptes. ¶ Primo assignat approp̄ata ɧm Hylariū. Et scdo ɧm Btūm Augu. ibi. (Illud etiaꝫ sciri opꝫ). ¶ Prima diuidit̄ in tres ptes. ¶ Primo eniꝫ assignat p̄dictā Hylarij appropriationē: ꝛ eius ɧm Augu. explanationē. ¶ Scdo ōndit ꝙ illa que Hylari⁹ assignat nō sunt ꝑpria: sed appropriata. ibi. (Non enim ɧm p̄missam expositionē). ¶ Tertio ondit ꝙ illa qbus ista appropriātur sunt ꝑpria: ibi. (Propria igitur psonarū.) Illa ps etiam que ibi incipit. Illud etiaꝫ sciri opꝫ diuidit̄ in ptes duas. ¶ Primo ponit magister Augu. appropriationē. ¶ 2⁹ approp̄atōis explanationē: ibi. (Sꝫ plīmos mouet)

Circa hanc Di. queruntur duo p̄ncipaliter. ¶ Primo de equalitatis ꝛ similitudinis sigtione. ¶ Secūdo de Hylarij ꝛ Augu. appropriatione. ¶ Circa primuꝫ q̄runtur duo. ¶ Primo vtruꝫ equalitas ꝛ similitudo aliquam rem in deo ponant. ¶ Secundo vtrum relationem realem significent. Q̄ō. I.

Q̄ō. I. **Primo** ōndo ꝙ nō ponunt aliquaꝫ rem in deo: qꝛ ɧm Euclide. Equale est qδ

Ar p̄⁹. alteri comparatū nec excedit nec exceditur: ergo dicitur p̄uatiue: vel negatiue tm̄. ¶ Item equali

Scdo. tas positiue dicta ponit cōmensurationē. Sed in diuinis non est cōmensuratio. qꝛ ibi est imensitas: ergo ibi nō est

Tertio. equalitas positiue dicta. ¶ Item magister in lr̄a qbusdā videtur nō indocte nole equalitatis: vel similitudis nō aliquid poni: sed remoueri vt ea ratione dicatur equalis filius patri: qꝛ nec maior est eo: nec minor.

In ↄ̄triuꝫ. T⁹ ↄt⁹ 20 **Contra** ph̄s. 5. Metaphy. dicit ꝙ similia sunt quorum qualitas vna: ergo similitudo in diuinis ponit vnam equalitatē ergo a simili equalitas vnam q̄ꝫtitatem. ¶ Item Gregorius in p̄fatione. Et in maiestate adoretur equalitas: Sed qδ nihil pōt adorari nō debet: ergo equalitas ponit aliqd in deo. ¶ Item equalitas verius est in deo: q̄ꝫ in creatura. Sed verior est equalitas positiua q̄ꝫ negatiua: ergo in deo est eq̄litas positiua.

Respōdeo ꝙ equalitas in diuinis ponit aliqd in deo ꝛ ɧm rem ꝛ ɧm rōneꝫ. Equalitas enim in dīnis est relatio fundata sup vnitatem q̄ꝫtitatis virtualis. Q̄ꝫtitas aūt virtualis est aliqua res in deo: non tamen a diuina essentia realiter differens: sed ɧm rōnem tm̄. Unitas autem illi⁹ q̄ꝫtitatis vltra illam q̄ꝫtitateꝫ nō dicit nisi negationeꝫ diuisionis: vel diuisibilitatis illi⁹ q̄ꝫtitatis in plures q̄ꝫtitates tales. ratione aūt rl̄onis fundate super illius q̄ꝫtitatis vnitatem etiaꝫ aliqd ponit in dō vel ɧm rem vel ɧm rōnem. Et dixi h̄ sub disiunctione: qꝛ vtrum illa relatio sit ɧm rem vel ɧm rationem in sequenti questione declarabitur. Rn̄⁹ Cuꝫ eq̄litas fundetur super q̄ꝫtitate virtuali in deo q̄ aliqd est ipsa in dō ponit̄ aliqd ɧm rem ꝛ ɧm rōnem.

Ad p̄mum in opp^m cuꝫ dr̄. Q̄ꝫ equale est qδ alteri compatuꝫ nec excedit: nec exceditur ꝛc. Dico ꝙ q̄ꝫuis describat̄ negatiue: significat tamē qδ positiuum: sicut videmus ꝙ punctus q̄ significat reꝫ positiuam ab Eucly. describit̄ per negationē. Et h̄ sic pūctus est cuius pars non est. Ad p̄m. ¶ Ad 2^m cuꝫ dicitur ꝙ equalitas positiue dicta ponit cōmensurationē ꝛc. dico ꝙ verum est de equalitate fundata sup q̄ꝫtitateꝫ finitam: aliter non opꝫ. Ad 2^m ¶ Ad auc̄teꝫ magistri dicendū ꝙ forte illa fuit opinio sua: nec opꝫ ꝙ in hoc teneatur: vel pōt dici curialius: qꝛ forte magister intendebat: ꝙ ille respectus nō ponit in deo aliquid ɧm rem: sed tm̄ ɧm rōnem: q̄ꝫuis ipsa equalitas in deo ponat veram rem que est virtualis quātitatis tanq̄ꝫ fundamentū illius respectus. Ad 3^m. ¶ Argumenta que sunt ad ptem aliam non ꝓbant ꝙ equalitas ratione illius respectus: vel rōne vnitatis illius q̄ꝫtitatis virtualis ponat aliqd in deo ɧm rem: sed tm̄modo rōne ipsius q̄ꝫtitatis virtualis: ꝛ sicut dictum est de equalitate p compationem ad q̄ꝫtitatem virtualem. Ita intelligas de similitudine p compationeꝫ ad ea que in deo dicuntur p modum qualitatis: cuiusmōi sunt bonitas ꝛ benignitas: ꝛ iustitia: que tamen realr̄ idem sunt cum dina essentia. Ad arg⁹ In ↄ̄triuꝫ.

Questio scda.

Secundo queritur vtrum similitudo: ꝛ equalitas significent in deo aliquam realeꝫ rl̄onem: ꝛ videtur ꝙ sic: qꝛ omne qδ significat essentiā pōt predicari de essentia sed eq̄le non pōt predicari de essentia ergo non significat essentiam: sed qδ non significat eēntiaꝫ in dīnis: significat rl̄onem realem nisi sit ad creaturā. ergo videtur ꝙ equalitas in diuinis significat rl̄onem realem cum illa equalitas sit inter personas. ¶ Iteꝫ equalitate realiter refertur persona ad psonaꝫ: ergo significat realem rl̄onem. ¶ Item si in duob⁹ hōibus posset esse eadem quātitas in numero in vno est realis relatio ad alium super illaꝫ q̄ꝫtitatē fundata: ergo similiter non obstante ꝙ in diuinis psonis est eadem numero virtualis q̄ꝫtitas nihilomin⁹ est inter ipsas personas realis relatio super ipsaꝫ q̄ꝫtitatem fundata. illa autem relatio equalitas est.

Contra equale dicit vnuꝫ in q̄ꝫtitate: sed vnuꝫ in quantitate in diuinis dicitur ɧm sbam: ergo equalitas in diuinis non significat rl̄onem nec ɧm reꝫ nec ɧm rōnem. ¶ Item nihil qδ significat rl̄onem realē est cōe tribus personis: sed equalitas est cōmunis tribus personis ergo non significat relationem realem. In opp^m

Respondeo ꝙ eq̄litas principaliter significat rl̄onem: qꝛ cum ipsa relatio pro fundamento habeat eandem magnitudinē: ideo ex ↄ̄nti significat: vel dat intelligere magnitudinem in obliquo. Unde cum dicitur equalitas est pluriuꝫ distinctoꝝ eadē q̄ꝫtitas: sensus est ꝙ equalitas est relatio pluriū distinctorum in Rn̄⁹ Eq̄litas in principali sigt̄o dicit rl̄onem.

rum in vna quantitate fundata: vel vnitate ꝓportionis vt in creaturis: vl' vnitate idiuisibilitatis: vt in creatore: tñ illa relatio est relatio ſm rõnem: q2 in essentia nõ põt eē aliqua relatio ſm rem: nec aliqua relatio realis potest esse cõmunis tribus psonis: vnde cuz equalitas sit cõmunis tribus personis non põt dicere in psonis realez rlõnem. Restat ergo ꝙ in diuinis nõ dicit nisi rlõnem ſm rõnez.

Ad ꝑmũ. **Ad primuz** in opp^m cum dicit ꝙ illud quod nõ significat essentiã in diuinis: signifi cat rlõnem realem: sed non sic ad creaturã ₢c. dico ꝙ fal sum est. Instantia enim est in equalitate.

Ad 2^m ¶ Ad 2^m cuz di ꝙ eq̃litate realr referr psona ad psonã ₢c. dico ꝙ si sic in telligatur ꝙ persone realiter sint equales inter se sic verum est ꝓpter vnam magnitudinẽ realem: que in eis est. Sed si intelligas ꝙ hoc sit ꝓpter aliquem respectum realẽ eis dẽm sic verum non est.

Ad 3^m. ¶ Ad 3^m cum dicit ꝙ si in duobus hoibus posset esse eadem quantitas in vno esset realis relatio ad alium sup illam q̃titatem fundata ₢c. dico ꝙ ſm aliquos non est verũ: q2 non esset in illa quãtitate: vt in subiecto: cum ipsa q̃titas illa rlõne non denoiaret nec esset in illis duob^o hoibus: vt in subiecto: q2 nõ possz esse nisi vna numero ꝓpter vnitatem fundamenti: ₇ ita videtur eis ꝙ non posset esse nisi ſm rõnem tm̃. Alij aũt concedunt ꝙ esset relatio realis nec ex h̃ sequit ꝙ equalitas in diuinis dicat realem respectũ persone ad psonam: q2 diuina simplicitas nõ pmitit relationes reales esse in personis nisi per originem.

Ad p^m in oppositũ. **Argumenta** ad partẽ aliaz gratia cõclusionis possunt concedi: excepto primo qđ videtur cõcludere ꝙ equalitas in dinis nõ significat rlõnem nec ſm rem neq3 ſm rõnem. hoc enim falsum est cum enim dicit de illo argumento ꝙ equale dicit vnum in quantitate ₢c. dico ꝙ verum est si principaliter: ₇ formaliter significat respectum in illa q̃titate fundatum.

Consequenter querit. de scđo pncipali: ₇ circa hoc querunt duo. ¶ Primo de appropriatione Hylarij. ¶ Secũdo de appropriatione Augu. Hylarius appropriat eternitatẽ patri: spẽm imagini: vsuz muneri.

¶ Questio. I.

Ar p^o. **Primo** arĝdo ꝙ hec appropriatio sit incõueniens: q2 nihil est in diuinis ɔueniens: qđ põt ad generare errorẽ: s3 quelz appropriatio est hmõi q2 h̃ dat occasionẽ credendi appropriatuz esse ꝓpriũ: ergo nulla appropriatio nec hec nec alia ɔueniẽs est in diuinis.

Scđo. ¶ Itez relatiua sunt simul natura ₇ intellectu: sed pater ₇ fili^o sunt correlatiua: ergo nõ magis debuit pr̃i approbari eternitas q̃3 filio.

Tertio. ¶ Itẽ species substãtialis in diuinis nulli appropriat. Species vero accidẽtalis ibi nõ est: ergo nullo modo spẽs debuit appropriari imagini. ¶ Itẽ munere hoc est spũscõ fruẽduz ẽ nõ vtendũ: ergo vsus nõ debuit approbari mũeri.

In opp^m. **Pro contrario** sufficit auctoritas Bea. Hylarij superius adducta: quaz adducit magister in presenti Distin.

Rñ^o Conuenienter pr̃i appropriatur eternitas: filio spẽs: ₇ vsus muneri. **Respondeo** ꝙ appropriatio Hylarij ɔueniens est: nõ enim appropriat patri eternitas: q2 magis realiter ei ɔueniat q̃3 filio: vl' spũisancto. Sed q2 primo occursu maiorez habet apparentiã ɔueniẽtie: vel assimilationis cum ꝓprio pr̃is: q̃3 cum ꝓprio filij ₇ spũssancti. Eternitas enim dicit rem carentez principio. Proprium aũt patris est non habere pncipium originale: q̃uis enim filius: ₇ spũssanctus nõ habeat initiale pncipium sicut nec pr̃: habent tñ pncipiuz originale: q2 fili^o originat a pr̃e: spũssanctus a patre ₇ a filio: sic ergo primo occursu eternitas maiorẽ habet apparentiã assimilatiõis cum inascibilitate: que nulli psone ɔuenit nisi pr̃i: q̃3 cuz ꝓprietate filij: vel spũssancti. Species aũt ſm ꝙ accipit pro speciositate ɔuenienter filio appropriat inq̃tuz est imago: non q2 magis realiter cõueniat ei: q̃3 pr̃i: vel spũisancto. Sed ad significandũ filium esse imaginẽ pr̃is expressiuam. Pulchritudo enim imaginis inquãtum imago est: attendit in expressa repñtatione rei. Ad cui^o imitationem ꝓducta est. ¶ Usus etiam siue accipiat ꝓprie: ₇ in significatione actiua: siue accipiat improprie. i. pro frui cõuenienter appropriat muneri: hoc est spũisancto: non q2 magis realiter spũisancto ɔueniat q̃3 pr̃i ₇ filio. Quelibet enim persona vtitur creatura ₇ qualiter ɔuenit trib^o personis: tamẽ q2 vti est diligere aliqđ ꝓpter aliud: ₇ spiritussanctus est amor spirat^o: ideo vti inquantũ est actus amoris primo occursu maiorẽ habet apparentiã assimilationis cum ꝓprio spũssancti: qđ est esse amorẽ spiratuz q̃3 cum ꝓprio patris ₇ filij. Uti aũt passiuo mõ dictum nulli diuine ꝑsone ɔuenit: q2 eis non est vtendum: sed fruendum. Frui etiam aliquo est amare illud propter seipm: ₇ q̃uis quelibet psona equaliter fruat: ₇ alia: ₇ seipsa tamen fruitio rõne amoris primo occursu maiorem habet apparẽtiaz appropriationis cum ꝓprio spũssancti: qđ est esse amorem spiratũ q̃3 cũ ꝓprio patris ₇ filij. Et hec que dicta sunt de ista appropriatione Hylarij cõcordant verbis Beati Augu. vj. de trini. c. x. vbi exponit Hylarij appropriationẽ. Uult eni3 ibi ꝙ eternitas approprieт patri q2 nõ habet pr̃em a quo sit extendens nomen pr̃is ad qđcunq3 principium originale: vult etiam ibi ꝙ spẽs appropriet imagini ꝓpter pulchritudinẽ. Et etiam vult ibi cõplexus pr̃is ₇ imaginis nõ est sine pfruitiõe siue charitate: siue gaudio: ₇ vr̃ velle ꝙ rõne illi^o fruitiõis vsus appropriat spũscõ. vnde vsuz vr̃ ibi velle accipe ꝑ fruitõe.

Ad primuz in oppositũ cum dicit ꝙ quelz appropriatio dat actionem credendi appropriatũ esse ꝓprium ₢c. Dico ꝙ nõ dat actionẽ actiuam credendi appropriata esse ꝓpria sed magis intelligẽdi distincte ꝓpria. Ex h̃ enim ꝙ cõmunia ꝓpter maiorez apparentiã assimilationis cum ꝓprijs appropriam^o personis. Ex h̃ clarius ₇ distinctius ₇ facilius intelligim^o ꝓprietatem in psonis. Ad ꝑmũ.

Ad 2^m. ¶ Ad 2^m cum dicit ꝙ pater ₇ fili^o sunt correlatiua ₢c. dico ꝙ verũ est: ₇ ex h̃ sequit ꝙ eternitas non magis realiter ɔuenit pr̃i q̃3 filio. Sed ex hoc nõ sequtur quin habeat maiorẽ apparentiaz assimilationis cum inascibilitate: que non ɔuenit nisi soli patri q̃3 cum ꝓprietate ipsius filij.

Ad 3^m. ¶ Ad 3^m cum dicit ꝙ species substantialis in diuinis nulli appropriat ₢c. dico ꝙ quãuis species substantialis sub rõne qua substãtia: vel essentia nulli appropriaetur: tamen sub rõne speciositatis: vel pulchritudinis appropriat filio inquantuz est imago.

Ad 4^m. ¶ Ad 4^m cum dicitur ꝙ munere: hoc est spũsancto non est vtendũ ₢c. dico ꝙ veruz est: sed quum spũssanctus vtitur creatura ₇ vsus in actiua sigtiõe approbat spũscõ non in passiua. Preterea Aug. vr̃ ibi accipe vsuz nõ ꝓprie: sed ꝑ fruitiõe.

¶ Questio. II.

Ar p^o. **Secundo** querit vtr̃ appropriatio Aug. sit ɔueniens. Aug. n. primo lib. de doctrina christiana versus pncipiuz sic dicit in patre est vnitas: in filio eq̃litas: in spũsancto vnitatis equalitatisq3 concordia: ₇ hanc appropriationẽ magister recitat in lr̃a. ¶ Et demonstro ꝙ hec appropriatio non sit ɔueniens: q2 ens ₇ vnum ɔuertunt: s3 ens nulli persone appropriat: ergo patri non debuit appropriari vnitas.

Scđo. ¶ Itez spũssanctus dicit vnitas patris ₇ filij ſm Aug. vj. de trini. c. v. ₇ ſm magistrũ Di. x. c. nũc vero: ergo magis debuit vnitas appropriari spũisancto: q̃3 patri.

Tertio. ¶ Item equalitas in dinis fundat supra quantitatẽ virtutis: sed quantitas virtutis debet appropriari pr̃i: q2 sibi appropriat potentia ergo equalitas magis debuit appropriari patri: q̃3 filio.

Quarto. ¶ Item dicit ad Eph. ij. De domino Jesu Christo: ipse est pax vestra qui fecit vtrunq3 vnum:

ergo cuz concordia sit pax quedã: ꝯcordia magis debuit appropriari filio q̃ȝ spirtuisancto.

In oppm Pro contrario sufficiat auctoritas Aug. ꝓ allegata ⁊ auctoritas magri qui et eam appropriat in littera.

Rñ° Unitas ꝯueniēter attribuit filio equalitas vtrisq̃ȝ cōcordia spũi sancto

Respondeo ꝙ approꝑatio Aug. ꝯueniens est. Unitas eniȝ appropriatꝰ patri: nō q꞉ magis realiter ei ꝯueniat q̃ȝ filio: vel spũisancto. Sed q꞉ primo occursu maiorē apparentiã habet assimilatiōis cum eius ꝓprio. Unitas enim sub rōne qua est ꝯuertibilis cum eternitate: prīa ē ꝯm rōneȝ intelligēdi inter tres intentōes gñales: q̄ sunt vnitas: veritas: bonitas: ⁊ ꝑsona patris: prima est ꝯm rōnem intelligendi inter diuinas ꝑsonas. Unitas etiam sub ratione qua est principium numeri maioreȝ apparentiã habet assĩlationis cum pr̃e inq̃ȝtũ ē ꝓnm nō ꝓncipiatũ q̃ȝ cũ filio: vl' spũscō: ⁊ iō q̃ȝuis vitas que est in deo nulli alij essentie ꝯueniat: q̃ȝuis vnitas nō sit in deo ꝓncipum numeri: nisi loquēdo de nũero personarũ: tamen appropriatꝰ patri. Intelligatꝰ tamen ꝙ illa vnitas que appropriatur: est vnitas essentialis: q꞉ vnitas que est ꝓncipium numeri personaꝝ appropriari non videtur: cum quelȝ ꝑsona suam habeat vnitatem ꝑsonalē. ¶ Equalitas etiam appropriatꝰ filio non rōne magnitudinis quam dat intelligere: vel significat ex ꝯsequēti sed rōne respectus quem formalr̃ significat: non q꞉ hic respectus magis cōueniat filio q̃ȝ alij diuine ꝑsone. Sed ad significandũ filium esse expressam imaginē patris in summo: hoc enim esse nō possȝ: nisi esset equalis patri. vnde equalitas videtꝰ approꝑari filio sub rōne qua filius est patris imago. Potest etiam appropriari filio inquantũ filiꝰ est in trinitate ꝑsona scd̃a ꝯm rōnem intelligēdi: eo ꝙ eq̄litas ad minus reqrit duo extrema: ⁊ ideo eq̄litas in diuinis ꝯm rōnem intelligendi non precedit filiũ ⁊ precedit spũsanctũ ꝯm rōnem intelligendi: ⁊ ista potuit esse vna ratio: quare filio appropriatꝰ equalitas: q̃ȝuis cōmunis sit tribus personis. Et etiã spũisancto ꝯueniēter appropriatur concordia: nō ꝯcordia que est in amore personali: q꞉ illa est ꝓpria spũssancti: nec ꝯcordia que est in amore notionali si in cōmuni spiratione: h̄ est in spiratione actiua: que est cōmunis pr̄i ⁊ filio: q꞉ illa ꝯcordia nō ꝯuenit spũi sancto: sed ꝯcordia que est in amore essentiali: non q꞉ magis ꝯueniat spũisancto q̃ȝ patri ⁊ filio: sed ꝓpter maioreȝ apparentiam similitudinis cum eius proprio: hoc est cum amore spirato.

Ad pmũ. Ad primuȝ in oppositũ cum dicitꝰ ꝙ ens ⁊ vnũ ꝯuertuntꝰ ⁊c̃. dico ꝙ verum est realiter: tamen differũt rōne. Et ideo q̃ȝuis patri nō debuerit appropriari entitas: tamen ibi debuit appropriari vnitas.

Ad 2m ¶ Ad 2m cum dicitꝰ ꝙ spũssanctus dicitꝰ vnitas pr̄is ⁊ filij ⁊c̃. dico ꝙ vnitas accipitꝰ ibi ꝓ vnione duoꝝ. Unio aũt non est ꝓncipiuȝ pluralitatis sicut vnitas: sed ꝯm rōnem intelligendi presupponit eam. ¶ Bene aũt ꝯcedo ꝙ vnio appropriatꝰ spũisancto.

Ad 3m. ¶ Ad 3m cuȝ dicitꝰ ꝙ q̃ȝtitas virtutis debet appropriari patri: q꞉ sibi appropriatur potentia: ⁊c̃. Dico ꝙ equalitas rōne respectus appropriatur filio: non rōne quãtitatis virtualis que est fundamentum illius respectus.

Ad 4m. ¶ Ad 4m cum dicitꝰ ꝙ dñs Iesus Christus est pax nostra ⁊c̃. Dico ꝙ ibi loqtur apl̃us de ꝯcordia hōis ad deuȝ quam attribuit filio: q꞉ per mortem suam reconciliauit hōiem deo. Cōcordia aũt eēntialis diuinarum personarum est illa que appropriatur spirituisancto.

Circa lr̃am. (Equalitas patris ⁊ filij nō est relatio). Uerum est loquendo de rōne ſȝ reȝ vt dicit opinio cōmunior. (Uel notio) Uerum est nō eni debet assignari notio ꝑsone ꝙ ꝯuenit tribꝰ ꝑsonis. (Est ḡ appellatio tm̃ relatiua). s. cuȝ dicitur filiꝰ similis patri: q꞉ illa similitudo formaliter nominat respectũ ꝯm rōnem. (Quibusdã videtur nō indocte): hoc in arguēdo positum est: ⁊ in solutione argumētorum solutum. (Illustris vir Hylarius ꝓprietatem ꝑsonarum assignãs). s. assignando appropriata que assimilari magis videntur ꝓprijs personaꝝ: (spēȝ in imagine). i. in filio sub rōne qua est patris imago. (Usuȝ in munere) idest in spiritusancto (. Imago nō perfecte implet illud cuius est: ipsa coequatur ei non illud imagini sue). Hoc supius Distin. xxix. positum est pro argumento in nostra questione: ⁊ ex solutione q̄stionis videri potest quomodo illud debeat intelligi. (Et prima equalitas) idest in filio. primo ꝯm rationeȝ intelligendi inuenitur equalitas: q꞉ ꝯm rōnem intelligendi equalitas non precedit filium in diuinis: ⁊ ꝯm rōnem intelligēdi antecedit spiritũsanctuȝ. (Et ars quedam omnipotentis ⁊ sapientis dei): nō q꞉ per ipsam artem sit pater sapiens: sed q꞉ est ab ipso patre.) Filiũ eniȝ ibi vocat arteȝ. (Ois imago eius rei ⁊c̃.) hac notula debet poni post illud capl̃uȝ. (Non enim ꝯm premissam). Siquis inascibilem: hec notula debet poni post illud capl̃uȝ. (Propria igitur personaꝝ omnia vnũ ꝓpter prīem). i. propter vnitatem que appropiatꝰ patri: ⁊ tunc ly omnia nō distribuit nisi ꝓ diuinis personis tm̃. Omnes etiã creature sunt vnuȝ diuisim accipiendo sub h̄ sensu. Q꞉ quelibet creatura est vna: ⁊ hoc ꝓpter vnitatem exemplarem. (A charibdi ⁊ scylla liberaberis). Charibdis est locus periculosus in mari: in quo pelagi vertigo absorbet: ideo significat heresim Sabellij absorbenteȝ personas. Scylla est locus periculosus ꝓpter maris scopulos: per quos naues confringuntꝰ ⁊ significat heresim arianam que ponit in personis nature inequalitatem. (Minus fortasse expꝛsse): hec notula debet pōi post illud capitulũ. Hoc dici opȝ. (Spũssanctus amor est ⁊c̃). Ex h̄ oritur questio sequēs in sequenti Di. (Spũssanctus est summa charitas vtrunq꞉ ꝯiungens: nosq꞉ subiungens). Nos enim subiungit per virtutũ infusionē.

¶ Utrum pater vel filius spiritusancto diligat: cũ diligere idem deo sit qd̄ esse. Di. XXXII. Di. xxxij.

Hic oritur questio ex predictis deducta: dictum est enim supra atq꞉ sanctorum auctoritatibꝰ ostensum ꝙ spũssanctus est ꝯmunio pr̄is ⁊ filij: ⁊ amor quo pater ⁊ filius se inuicem diligunt. Ideo queritur. Utrum pr̄ vel filius per spũmsanctum diligat? Quod vtiq꞉ videtꝰ oportere dici ꝯm auctoritates suprapositas: quibus ostenditur spũmsanctum esse quo genitus a gignente diligatur. genitoremq꞉ suuȝ diligat. Sed econtra si pater vel filius dicatur diligere per spũmsanctum: videtur esse ꝑ spũmsanctuȝ: quia non est aliud deo esse ⁊ aliud diligere: sed idem q꞉ vt ait Aug. in. xv. li. de tri. Quicqd ꝯm qualitates in illa simplici natura dici videtur ꝯm eēntiam est intelligendum: vt bonus: magnus: imortalis: sapiens: diligens: ⁊ hmōi. Ideoq꞉ si pater vel filius diligit per spũmsanctum: ꝑ ipm spiritum esse videtur: neq꞉ tantum essentia sua diligit: sed etiam dono. Augu.

¶ Hec questio insolubilis est: humanum supans sensum: in qua auctoritates sibi occurrunt.

Huic questioni cuȝ altitudineȝ nimie ꝓfunditatis contineat: id solum respōdemus qd̄

Aug. significare videtur scilic3 ꝙ pr̃ ⁊ filius se diligant ⁊ vnitatem seruent: non solum eẽntia sua: sed suo dono proprio: quod lic3 supra positũ sit: iterare tamen non piget: quia sic expedit. Ait ergo Aug. in .vj. li. de trini. ita. Manifestum est: quod non aliquis duorũ est quo vterq3 coniungitur: quo genitus a gignente diligatur genitoremq3 suum diligat: sintq3 non participatione sed essentia sua: neq3 dono superioris alicuius sed suo proprio seruantes vnitatem pacis. Ecce hic dicit ꝙ essentia sua ⁊ dono seruãt vnitatem. Idem in .xv. libro de trinita. ait. In illa trinitate qs audeat dicere prẽm nec se nec filium nec spm̃sanctum diligere: nisi per spiritũ sanctum. Hic aperte oñdit prẽm non tantu3 p spm̃sanctum diligere. Non autem simpliciter dicit patrem non diligere per spm̃sanctum.

Apte dicit ꝙ prĩ filius essentia ⁊ dono suo diligũt se ⁊ pacem seruant.

¶ Utru3 pater sit sapiens sapiẽtia quam genuit: sicut diligit amore qui ab ipso procedit.

Preterea diligenter inuestigari op3 vtru3 pater sapiens sit sapientia quam genuit: que tm̃ filius est? Quod videtur a simili posse ꝓbari. Si enim pater diligit amore qui ab ipso ꝓcedit: cur non ⁊ sapiẽtia vel intelligentia quam ipse genuit: sapit vel intelligit? Hanc qõne3 vrgere videt: vt ait Augusti. in .vj. lib. de trini. quod scripsit apostolus dicens christi dei virtute3 ⁊ dei sapientiã. Ubi queritur vtrum ita sit pater sapiẽtie ⁊ virtutis sue: vt hac sapiẽtia sapiens sit quã genuit: ⁊ hac virtute potens quã genuit? Sed absit vt ita sit q: si hoc est ibi esse quod sapere: nõ per illam sapientiam qua3 genuit sapiens dicit pater: alioquin non ipsa ab illo sed ille ab ipsa est. Si.n. sapientia quam genuit causa est illi vt sapiens sit etiam vt sit ipa illi causa est: qḋ fieri non põt nisi gignendo eu3 aut faciendo: sed nec genitricem: nec ꝯditricem patris vllo modo quisq̃ dixerit sapientiã. Quid enim est insanius? Ergo pater ipsa sapientia est qua sapiens est. Filius vero dĩ sapientia pr̃is: ⁊ virtꝰ pr̃is: nõ q: pr̃ p eã sit sapiens vel potẽs: sed q: filius sapiẽtia ⁊ virtus est de patre sapiẽtia ⁊ virtute. Ex his ergo patet ꝙ pater non est sapiens sapientia genita: sed seipso sapientia ingenita.

Hic determinat dicẽs patrem nõ eẽ sapientem sapiã qua3 genuit.

¶ Utrũ filius sit sapiẽs sapiã genita vł ingenita.

Post hec queri solet a qbusdam vtru3 filius sit sapiens sapientia genita vel ingenita? Si enim nõ est sapiens sapiẽtia genita: nec seipso sapiẽs est. Si vero sapientia genita sapiẽs est: non videtur sapiens esse sapientia ingenita: ⁊ ideo non videtur esse sapiens a patre: cum a patre habeat omĩa. Ad qḋ dicimus: q: vna est sapientia patris ⁊ filij ⁊ spũssancti sicut vna eẽntia: q: sapientia in illius nature simplicitate est essentia ⁊ tamen filius tm̃ est sapiẽtia genita ⁊ pater tm̃ est sapientia igenita vel a sapiẽtia ingenita. Et cum idem sit ibi esse quod sapientẽ esse: relinquit vt sapientia genita sit sapiens de sapientia ingenita. Non ergo filius dicitur sapientia dei tanq̃ ipse solus intelligens sit vł sapiens sibi ⁊ patri ⁊ spũisancto: q: vt ait Augu. in .xv. li. de trini. Si solus ibi filius intelligit ⁊ sibi ⁊ patri ⁊ spirituisancto: ad illam reditur absurditatem vt pater non sit sapiens de seipso: sed de filio. Nec sapientia sapientiam genuerit: sed ea sapientia pater dicatur sapiẽs eẽ quã genuit. Ubi enim non est intelligentia nec sapientia põt esse. Ideoq3 si pater non intelligit ipse sibi: sed filius intelligit patri: ꝑfecto filius patrem sapientẽ facit. Et si hoc est deo esse qḋ sapere: ⁊ ea illi est essentia que sapientia: non filius a patre quod verum est: sed a filio potius pater habet essentiam: quod absurdissimum atq3 falsissimum est. Est ergo deus pater sapiens ea que ipse est sua sapientia: ⁊ filius sapientia patris est sapiens ḋ sapientia que est pater: de quo est genitus filius. Ita ⁊ pater est intelligens ea que ipse est sua intelligentia. Non.n. esset sapiens qui non esset intelligens. Filius autem intelligentia patris: de intelligentia genitus est que est pater: de qua ⁊ intelligens est. Proinde pater est sapientia: ⁊ filius sapientia: ⁊ vterq3 vna est sapientia: ⁊ tamen solus pater est ingenita sapientia: ⁊ filius solus genita sapientia: nec tamen alia sapientia pater: alia sapientia filius: sed vna eademq3 est sicut pater est deus ingenitus: ⁊ filius est ds̃ genitus: neq3 deus genitus est deus ingenitus: nõ ideo tamẽ alius deus est pater alius filius: sed vnus deꝰ vterq3: non autem vnus. Alius est enim genitus: alius ingenitus: sed non alius deus: immo vterq3 vnum siue vnus deus. Ita non est sapientia genita sapientia ingenita: sed alia est sapientia genita: alia ingenita: non tamen est alia sapientia: sed vna eademq3 sapientia.

¶ An filius sit sapiens seipso vel per seipsum.

Ex predictis constat ꝙ filius nõ est sapiẽs a se: neq3 de se: sed de patre ⁊ a patre. Queri aute3 solet: vtrum filius sit sapiens seipso vel per seipsum? Quidam dicunt multiplicem hic fieri intelligentiam: ⁊ ideo distinguẽdum fore ita: vt cum dicis filium eẽ sapiẽtem seipso vel p seipm̃: si sui natura ⁊ eẽntia sapiẽte3 intelligas: verus sit intellectus. Si vero a seipõ vel de seipõ sapiẽtem eẽ intelligas: falsitati sꝰbiectam hẽs intelligentiam. Alij võ simplr̃ ⁊ absq3 determinatõe cõcedunt hmõi locutiones: filius est sapiens p se: sed non a se vel de se: ⁊ filius est deus p se: ⁊ est p se: sed non a se vel de se. Hoc ꝯfirmãtes vbis

Solutio fm quosdam.

Aliorum determinatio.

Hylarij q filium non a se:sed p se agere in li.ix. de tri. ait. Nature inqt cui ꝫdicis heretice. hec vnitas est:vt ita p se agat fili⁹ne a se agat: ⁊ ita non a se agat:vt p se agat. Intellige filium agẽtem:⁊ p eum p̄rem agẽtem:non a se agit:cuꝫ p̄r in eo manere mõstratur. Per se agit:cũ ꝑm natiuitatem filij agit ip̄e que placita sunt. Infirmus sit non a se agendo nisi a deo ip̄e agit:non sit v̄o in vnitate nature siqua agit:⁊ i q̄bus placet non p se agit. Sicut ergo inqunt: filius p se agit:sed non a se. Ita ⁊ filius debet dici sapiẽs p se:sed non a se. Sic ⁊ ip̄e p se deus est vel esse dicendus est:vt aiunt sed non a se vel de se.

¶ An vna tantuꝫ sit sapientia patris.

Quo nitunt qdã ꝓbare ꝙ nõ tm̃ est sapia p̄ris — **Post hec a** quibusdam queri solet: vtrum vna tm̃ sit sapia patris? Quod non eẽ nitũtur ꝓbare hoc modo. Filius inqunt est sapientia p̄ris genita: qua p̄r sapiens nõ est. Est igr̃ aliqua sapientia patris qua sapiens nõ est. Est aũt ⁊ sapientia p̄ris ingenita:⁊ ea p̄r sapiens est. Est ergo q̄dam sapia p̄ris qua sapiens est:⁊ ip̄a non est illa sapientia p̄ris qua p̄r sapiens nõ est. Non est ergo vna tm̃ sapia p̄ris. Item sapientia ingenita ẽ sapia p̄ris ⁊ sapientia genita est sapia patris. Non est aũt sapientia ingenita sapiẽtia genita. Non est igitur vna tantum patris sapiẽtia. Hec ⁊ his simi- (Qʒ rñsiõne idigna sint hec ⁊ his silia.) lia tãq̄ sophistica ⁊ a v̄itate lõginqua cũctisq̄ in theologia peritis patiẽtia abijcimus: rñdeo indigna aduertentes. Id tñ aduertentes quia vna est tm̃ sapientia p̄ris:sed non vno mõ dicr̃. Nam sapientia p̄ris dr̃ illa quã genuit: ⁊ sapia p̄ris dr̃ ea que sapiens est. Diuersa est ergo rõ dicti. Illa.n. dr̃ patris:qꝛ eaꝫ genuit:⁊ ea dr̃ sapientia p̄ris:qꝛ ea sapit. Una est tñ sapiẽtia p̄ris qꝛ sapientia genita est eadem sapia ⁊ ea qua sapiens est:siue ea qua sapiẽs est intelligat p̄sona p̄ris siue eẽntia p̄ris:qꝛ persona p̄ris que intelligitur cum dr̃ sapia ingenita:⁊ p̄sona filij q̄ significatur cum dicitur sapientia genita vna eadẽq̄ sapientia est:que essentia diuina intelligitur cõmunis tribus personis.

¶ Qʒ in trinitate est dilectio que est trinitas ⁊ tñ sp̄üssanctus est dilectio que nõ est trinitas nec ideo due sunt dilectiones:ita ⁊ de sapientia.

Et sicut in trinitate dilectio est: que est pater filius ⁊ sp̄üssanctus:q̄ est ip̄a essentia deitatis:⁊ tñ sp̄üssanct⁹ dilectio est q̄ non est p̄r vel filius:nec ideo due dilectiones sunt in trinitate:qꝛ dilectio que ꝓp̄e sp̄üssanct⁹ est:est dilectio q̄ trinitas est:nõ tñ ip̄a trinitas est:sicut sp̄üssanctus est eẽntia que trinitas est: non tñ ip̄e trinitas est. Ita in trinitate sapiẽtia est que est p̄r ⁊ filius ⁊ sp̄üssanctus:q̄ est eẽntia diuina:⁊ tñ filius est sapientia que nõ est pater vel sp̄üssanctus. Nec ideo due sapientie ibi sũt qꝛ sapia q̄ ꝓp̄e est filius:ẽ sapia que est trinitas: ip̄a tñ non est trinitas:sicut filius est essentia q̄ est trinitas:ip̄e tamen non est trinitas.

¶ Qua rõne p̄r non dr̃ sapiens ea sapientia quã genuit:eadem videt̃ debere dici ꝙ non sit diligens p̄r vel filius dilectiõe q̄ ab vtroq̄ ꝓcedit.

Preterea diligenter notandum ẽ ꝙ ea rõne qua pater non dr̃ sapiens ea sapientia quam genuit:videt̃ fore dicendum ꝙ p̄r non diligat filium vel filius p̄reꝫ ea dilectione q̄ ab vtroq̄ ꝓcedit.s. que proprie sp̄üssanctus est. Sicut eniꝫ idem est deo sapere q̄ esse:ita est ei idem diligere q̄ esse. Ideoq̄ sicut negat̃ p̄r esse sapiens sapientia quã genuit q̄ si ea diceretur sapiens:non ip̄a ab eo sed ip̄e ab ea intelligeret̃ esse. Ita videtur non debere concedi ꝙ p̄r vel filius diligat dilectione q̄ tm̃ sp̄üssanctus est:qꝛ si ea diligit p̄r vel filius:non sp̄üssanctus videtur eẽ a patre ⁊ filio:sed pater ⁊ filius a sp̄üsancto: qꝛ idem est ibi diligere q̄ esse. At supra dictum est:atq̄ auctoritate Augustini sancitum:ꝙ in trinitate tria sunt vnus diligens eum qui de illo est:⁊ vnus diligens eũ de quo est:⁊ ip̄sa dilectio:⁊ nõ est aliquis duoꝝ quo genitus a gignente diligitur ⁊ genitorem suũ diligit. Quibus v̄bis apte significatur p̄reꝫ filium:⁊ filium p̄rem diligere:ea.s. dilectione q̄ nõ est aliquis eoꝝ: sed tm̃ sp̄üssanctus. Cũ idẽ ergo sit ibi diligere quod esse:q̄õ dicitur pater vel filius non esse ea dilectione qua alter alteꝝ diligit. Cum ideo pater negetur sapere sapientia quam genuit ne ea esse intelligatur.

¶ Qʒ ⁊ hec questio inexplicabilis est que excellit infirmitatem hominis.

Difficileꝫ mihi fateor hãc q̄stioneꝫ precipue cum ex predictis oriatur que similem videt̃ habere rõnem:quod mee intelligentie attendens infirmitas turbatur:cupiẽs mag̃ ex dictis sanctorum referre ꝙ̄ afferre. Optimus.n. lector ẽ inquit Hylarius in.j.li. de tri. qui dictoꝝ intelligentiam expectet ex dictis potius ꝙ̄ impo- (Hyla.) nat:⁊ retulerit mag̃ ꝙ̄ attulerit: neq̄ cogat id videri dictis contineri q̄ ante lectionem p̄sum p̄serit intelligendum. Cum ergo de rebus dei sermo est:cõcedam⁹ deo sui cognitiõem dictisq̄ eius pia veneratõe famulemur. Inuestiget ergo diligenter pius lector rõnem dictoꝝ si forte dictorum aliquã valeat reperire causaꝫ qua nota ip̄sa p̄missa questio aliquatenus explicari valeat. Ego aũt hanc q̄õnem nõ absoluens:sꝫ errorem excludens profiteor nõ esse dictum patrem diligere filium:vel filiũ p̄rem:ea dilectiõe que ab vtroq̄ procedit:que non est aliquis eoꝝ sed tantum sp̄üssanctus tanq̄ ea dilectiõe pater sit vel filius. Sed sic ea pater diligit filium

z filius pr̄em vt etiā pater p se ea que ipse est dilectione diligat: sic z fili⁹. non autē sic vt pr̄ p se nō diligat z fili⁹: sz psonā tm̄. Quis hec in illa trinitate inqt Augu. opinari vel affirmare p̄sumat? Eam tñ qōnem lectoruz diligentie plenius diiudicandā atqꝫ absoluendā relinqmus ad hoc minus sufficientes.

Di. XXXII

Di. 32. HIc oritur qō ex p̄dictꝭ deducta zc̄. Supius determiauit mgr̄ notiuz rl'oꝝ significatiū rl'onē bm rōnē psonaꝝ inter se: figationē z eoruz dē approbationē. Hic iuxta h̄ mouet icidēter duplicē dubitationē. Quia. n. circa finē p̄cedētꝭ Di. dixerat qꝫ spūsctūs est amor quo pr̄ diligit filiū z fili⁹ pr̄ez. Jdō occasione hui⁹ hic mouet ex illo v̄bo dubitationē z aliā sibi silem. Et diuidit ps ista in tres ptes. C p̄. n. mouet pncipalez qōnez. s. vtꝝ pr̄ z fili⁹ diligāt se spūscō. C 2° mouet aliā isti aliquo⁹ 9silez: qz̄uis i rei veritate nō sit sil'is ex toto. s. vtꝝ pr̄ sit sapiēs sapia genita: ibi. (Pre° diligēter iuestigari.) C 3° reuertit ad determiandū primā qōnez: ibi. (Pre° diligenter notandū.) Pria in duas. In p° mouet qōnē z opponit. C In 2° qōnē soluit: ibi. (Huic qōni). Scda ps que ibi icipit. (Pre° diligēter inuestigari zc̄) z diuidit in ptes q̄ttuor. C p°. n. mouet istā qōnez. s. vtꝝ pr̄ sit sapiēs sapiētia genita: z eaz determiat in ptez negatiuā. C Scdo querit vtrū filius sit sapiens sapientia genita: quaz determinat in ptem affirmatiuaz: ibi. (Post hoc queri solet). C Tertio queritur vtrum filius sit sapiens a seipso: quā questionez determinat per distinctionē: ibi. (Queri autē solet.) C Quarto querit vtruz pater habeat duplicez sapientiam: quaz questionē determinat in ptem negatiuā: ibi (post h̄ a qbusdā.) C Tertia pars principalis que ibi incipit. C Preterea diligenter notanduz:) in qua reuertitur ad primam questionē. Diuiditur in partes duas: qr primo opponit. C Secundo suam insufficientiā ostēdit z determinationem prudenti lectori relinquit: ibi. (Difficilem mihi hanc questionez confiteor.)

CIrca hanc Di. duo principaliter queruntur. C Primo de pertinentibus ad spiritūsanctuz. C Secūdo de pertinentibus ad filium. C Circa primuz querunt duo. C Primo vtꝝ quelz psona se z quanlz aliaz diligat spūsancto. C Scdo vtꝝ quelz psona diligat nos spūscō.

C Questio. I.

Ar p°. PRimo oñdo qꝫ non est veruz qꝫ quelibz persona diligat se z quālibet aliam psonam spiritusancto: qr diligere spiritu. s. est spirare spiritū. s. in dilectum sicut in obiectum. Sed nō est verum qꝫ quelibet psona spiret spiritumsanctū: ergo non est veꝝ qꝫ qlibet diligat se z quālibet aliam sancto spiritu. C Item ablatiu⁹ importat habitudinem alicuius pncipij: sed spiritussanctus nullā habitudinē pncipij habet respectū patris z filij: ergo pater z filius non diligunt spiritusancto se z quanlibet aliam psonam. C Item bm qꝫ diligere accipit essentialiter: nō potest dici qꝫ pater z filius aliquā rez diligant spiritusancto: qr tale diligere idē est quod esse: pater aūt z filius nō sunt spiritu. s. Scdm etiam qꝫ diligere accipit notionaliter non videtur esse verum: qr tale diligere idē est qō spirare: sed pr̄ z filius non spirant spūsancto: nō est ergo veꝝ qꝫ qlz psona diligat se z quālz aliā spūsctō. C Itē eiusdē actus notiōalis nō pōt esse idē terius a quo z in quē: cuz ergo dilectionis psonalis qua pr̄ diligit: ipse pr̄ sit terius a quo nō pōt esse illi⁹ terius in quē. Silr̄ pōt argui d̄ filio ergo pr̄ nō diligit se spūsctō. C Itē a filī pr̄ nō diligit verbuz verbo: ergo a filī nō diligit spm̄. s. spū. s. C Itē spūsctūs nō diligit semetipm a seipo amore eētiali: qr diligere eētialr̄ hz a pr̄e: nec dilectione notionali: qr talis dilectio emanat a diligente: ergo spūssanctus a seipso non diligit se: non est ergo veꝝ qꝫ qlibet psona diligat se spūscō.

Scdo. Tertio. Quarto. Quinto. Sexto

In oppm Contra Aug. vj. de tri. c. v. Nō est aliqs duoꝝ quo vterqꝫ 9iungit: quo genit⁹ a gignente diligitur genitorēqꝫ suū diligat: ergo pr̄ diligit filiū spūscō z ecꝯ°. & a silī videt qꝫ qlz psona se z quālz aliaz diligat spūsctō. Ul' discas q̄re nō. C Itē nō magis diligit pr̄ filium: nec fili⁹ pr̄ez q̄z qlz psona seipaz: z quālz aliā: ergo dilectōne qua pr̄ diligit filiū z filius pr̄em: qlz psona diligit se z quanlz aliā: cuz ergo pr̄ spūsancto diligat filiū z ecꝯ°: vr̄ qꝫ quelz psona diligat se z quālz aliam spiritusancto.

Rñ° Quelibet psona se z quanlz aliam diligit spiritusancto. Respōdeo qꝫ quelz psona se z quālz aliā diligit spūsctō: qr pr̄ diligit filiū spūsctō: z ecꝯ°: pr̄ etiā diligit se spūsctō: z filius etiā diligit se spūscō. Spūsscūs diligit se spūsctō: z pr̄ z filius diligūt spm̄scm̄ spūsancto. Qꝫ autem pater diligat filium spiritusancto z econuerso declaro sic. C Quedaz sunt q̄ significant rem suam vt in alio: vt sapientia z bonitas. Quedā que significant rem suā vt ab alio: sicut actio: z sicut ea que significant rem suaz vt in alio: possunt denomiare illud in quo sint: ita actio que significat rem suaz vt ab alio pōt denomiare illud a quo est: vnde sicut hec est vera. Iste scit scientia: ita hec est vera. Iste amat amore a se procedente. Quia ergo in diuinis spūssanctus dicit rez suā vt ab alio: est enim amor emanans a pr̄e z filio: ideo isto amore psonali denominari possunt pr̄ z filius a quib⁹ p̄cedit: vnde si verbo diligēdi significet amor personalis vere dicit qꝫ pr̄ diligit filiū spūsctō z ecꝯ°: z tunc 9struit ablatiu⁹ nō in hītudie cāe efficiētis: nec hītudie cāe foīalis: sz iportat hītudinem rei p̄ducte habentis actū forme in denoiando: Si tamē verbo diligendi significet amor eētialis: sic nō est veꝝ qꝫ pater diligat filium spūsancto nec econuerso: qr ex hoc qꝫ pater z filius amant se amore essentiali: emanat ab eis amor psonalis qui est spūssanctus: actiones. n. psonales radicant vt ita loquar in actibus essentialib⁹ vt habitū est supra Di. ij. in illa qōne vtrum in deo sint tres persone tm̄. z ideo sicut non cōcedit qꝫ ignis est calidus calefactione eo qꝫ calefactio est pncipiata per esse calidū: nec includit in eius rōne: ita a simili aliquo mō nō est cōcedenduz: qꝫ pater spūsancto diligat filiū z ecōuerso: bm qꝫ verbum diligere accipit eētialiter: sed sicut 9cedim⁹ qꝫ ignis calefacit calefactiōe: z qꝫ arbor floret floribus: ita dico a simili qꝫ bm qꝫ amor notionalis ita figtur qꝫ in figto includat termin⁹ spiratiōis qui est spūssanctus sicut significatur per diligere notionalr̄ dictū: sicut optime pōt dici qꝫ pater diligit filiū spūsancto: z ecꝯ°. qz̄uis nō spiret filium spūsancto nec econuerso. sicut 9cedimus qꝫ pater dicit verbo: nec tamen 9cedendū est qꝫ pr̄ generat verbo. C Dico etiaz qꝫ pater diligit se spūsancto: z filius diligit se spūsancto nō dilectione essentiali: cui⁹ declaratio est in precedenti articulo: sed dilectione notionali: vel psonali: qr diligere notionaliter aliquē: est spirare amorē in ipm vt in obiectū: z qr habent amorem nō tm̄ spirat pater in filiuz: vt in obiectū: sed ēt in seipsum vt in obiectuz: nec etiam filius tm̄ spirat hunc amorem in pr̄em: vt in obiectum: sed etiaz in seipsum vt in obiectū: ideo hoc amore non tm̄ pater diligit filiū: sed etiaz seipsum: nec filius tm̄ pr̄em: sed etiaz seipsuz. Dico etiā qꝫ spūsscūs diligit se spūsancto loquendo de amore essentiali: non tamen a seipso: qr totum qcquid habet: habet a pr̄e z filio. Sed diligit se per seipsum: bm qꝫ ly per dicit habitudinē quasi similem habitudini forme: sed amore notionali nō diligit se seipo qr in tali amore requirit emanatio eius a diligēte bm rez z non tantum bm modum intelligendi. Constat autem qꝫ spiritussanctus non emanat a seipso. C Dico etiam qꝫ pater z filius diligunt spiritumsanctum spiritusancto dilectione notionali non essentiali: z tunc per actum dili/

gendi ꝛ accuſatiuū ꝛ ablatiuū eadē res ſignatur ſed p actuȝ ſigñtur vt actio: p accuſatiuū vt terius actus per ablatiuū ē aliquomō ſimilis actui formali in denoiando: ſicut cū dicit intelligere actu intelligēdi: qꝛ per hoc ꝙ dico intelligo: ſignifico idem vt actū ꝙ ſignifico per intelligere vt termini: ꝛ ꝙ ſignifico cuȝ dico actu intelligendi: vt hñs aliquo ſilitudineȝ forme in deniando: ita ꝙ cum dī pr̄ ꝛ filius diligunt ſpūmſctm̄ ſpūſancto: ſpūſſcūs ſignatus per actū diligendi prior eſt ſm rōneȝ intelligendi ſeipſo ſigñto vt eſt terius actus et inquātū ſigñtur p iſtuȝ ablatiuū ſpūſancto prior eſt ſm rōneȝ intelligēdi ſeipſo ſigñto per actū ꝛ ſeipſo ſigñto vt eſt terius actus. Non.n. eſt incōueniens vt idē ſꝫ diuerſis rōnibꝰ ſit prꝰ ſeipſo ſm rōnē itelligēdi.

d pm. argm. **Ad p̄mū** in oppm cum dī ꝙ diligere ſpūſancto eſt ſpirare ſpm̄ſanctū in dilectū ſicut in obm ꝛc. dico ꝙ veꝝ eſt ſi intelligaꝛ de amore notionali nō de amore eēntiali. Et ego bene cōcedo ꝙ illa pſona que nō ſpirat ſpm̄ſctm̄: ꝫ eſt ipſe ſpūſſctūs nec ſe: nec aliā

Ad 2m pſonā diligit amore notionali: ſed eēntiali. ℭ Ad 2m cuȝ dī ꝙ ablatiuꝰ iportat hitudineȝ alicuiꝰ ꝑncipij ꝛc. dico ꝙ non eſt veꝝ in ꝓpoſito: ſed habitudineȝ ꝑncipiati hñtis actum ſilem actui forme in denoiando: ſicut dicimꝰ. Iſte

Ad 3m. hō amat amore. ℭ Ad 3m cuȝ dī ꝙ pr̄ ꝛ filius non ſpirāt ſpūſancto ꝛc. dico ꝙ veꝝ eſt: ſed ex hoc nō ſeqꝛ ꝙ pr̄ ꝛ filius non diligūt ſpūſancto ſm ꝙ diligere accipiꝛ notionaliter: qꝛ licet dligere notionalr̄: ꝛ ſpirare ſpm̄ſctm̄ idem ſignt in diuinis non tñ eodem mō: qꝛ diligere ſigñt ꝛ emanationeȝ ꝛ pſonam emanātē. Sed ſpirare non ſigñt formalr̄ niſi ipſaȝ emanationē ſicut videmꝰ ꝙ in ſigñto dicendi includiꝛ emanatio verbi ꝛ verbū: non aūt in ſigñto gñandi: ideo ꝯcedimꝰ ꝙ pr̄ dicit verbo: nec tñ gñat verbo: ꝛ ſimlr̄ ꝯcedimꝰ ꝙ pr̄ ꝛ filius diligunt ſpūſctō: nec tñ ſpirāt ſpū

Ad 4m ſancto. ℭ Ad 4m cum dī ꝙ eiuſdē actus notionalis non pōt eſſe idē terius a quo ꝛ in quē ꝛc. dico ꝙ veꝝ eſt: ſi terminꝰ in quē voceꝛ res ſpirata: nō aūt eſt verū ſi terius in quē voceꝛ ille i quē ſpiraꝛ: ſicut in obiectuȝ: pr̄ aūt ſpirat

Ad 5m ſpm̄ſctm̄ in ſeipm̄: vt in obiectū amatū. ℭ Ad 5m cuȝ dī

da m6. ꝙ pr̄ nō dicit verbū verbo ꝛc. dico ꝙ falſum eſt ꝗuis nō gñet verbū verbo. ℭ Ad 6m cum dī ꝙ ſpūſſctūs a ſeipſo non diligit ſeipm̄ amore eēntiali ꝛc. dico ꝙ falſuȝ eſt: ꝗuis non diligat ſeipȝ a ſeipſo: qꝛ ꝙ diligat ſe ꝫ habȝ a pr̄e: ꝛ filio amore ergo eēntiali diligit ſeipm̄ a ſeipſo. i. p ſeipȝ hoc eſt p eēntiam ſuam: qꝛ ipſe eſt eēntia p quā ſe diligit.

ℭ Qō ſcda.

Ar p°. **Secūdo** queriꝛ vtꝝ ꝗlȝ pſona diligat nos ſpūſancto ꝛ videꝛ ꝙ nō qꝛ: ois diuina actio reſpectu creature eſt eēntialis: ſed nō eſt veꝝ ꝙ ꝗlȝ pſona diligat nos ſpūſācto amore eēntiali: cum ſpūſſctūs ſit amor notionalis: ergo nō eſt verū

Scdo. ꝙ ꝗlȝ pſona diligat nos ſpūſancto. ℭ Item eadē amore diligāt deus oēm creaturā: qꝛ eodē modo ſe hȝ ad omēs res vt hētur xxiiij. ꝓpōne de cauſis: ſed nō diligit creaturam irrationalē ſpūſancto: qꝛ nō ſpirat in eam ſpūmſctm̄

Tertio. ergo nec diligit nos ſpūſancto. ℭ Item pr̄ nō cognoſcit nos ſapia genita ergo a ſimili nec diligit nos amore ſpirato: ergo nō eſt veꝝ ꝙ ꝗlibet pſona diligit nos ſpūſācto.

In oppm **Contra** ſm magrȝ ſupra. Di. 17. ꝛ. x. Di. Spūſſanctus eſt amor: pr̄is ꝛ filij quo ſe iuicē amāt ꝛ nos. Sed qua rōne pr̄ ꝛ filius diligunt nos ſpūſancto: eadem rōne a fortiori ſpūſſanctus amat nos ſpūſancto: ergo ꝗlȝ pſona diligit nos ſpūſancto. ℭ Item pr̄ eodē amore amat filiū ꝛ creaturā: qꝛ eodē verbo dicit ꝛ ſe ꝛ filiuȝ ꝛ ſpūmſcm̄ ꝛ creaturā. Sed vt hitum eſt ſupra filium diligit ſpūſancto: ergo nos diligit ſpūſancto: ergo a ſimili ꝗlibet alia perſona diligit nos ſpirituſancto.

Rñ° Que lȝ pſona dili/ **Rñdeo** ꝙ quelȝ pſona diligit nos ſpūſancto: ad cuius itelligētiā ſciendū ꝙ in diuinis eſt amor eēntialis: ꝛ notiōalis. Amor aūt eēntialis dei ad nos pōt accipi dupl'r vel rōne ſigñti vl' rōne effectus ꝯnotati. Pri- git nos ſpūſācto.

moꝰ non pōt dici ꝙ diligant nos ſpūſancto: qꝛ ꝑus eſt ſꝫ rōnem intelligendi amor eēntialis ꝗ ſpūſſanctꝰ. Si aūt In diuinis duplex

accipiaꝛ ꝓ cōnotato qđ eſt collatio alicuiꝰ doni gratuiti. amor.

Sic dico ꝙ quelȝ pſona diligit nos ſpūſancto appropiate tamen: nō ꝓprie: qꝛ collatio illius doni gratuiti eſt a tota trinitate: ſed appropriaꝛ ſpūſancto. Si aūt itelligaꝛ de amore notionali ſm ꝙ cōprehēdit emanationē ꝛ pſonaȝ verbalr̄ ſigñtaȝ: ſic dico ꝙ pr̄ ꝛ filius diligunt nos ſpūſancto: qꝛ ſpirant in nos ſpūmſctm̄ tanꝗ in obiectū. Sicut eniȝ pr̄ vnuȝ verbuȝ ꝓducit: quo ſe ꝛ oīa alia dicit: ſic pr̄ ꝛ filius ſpirāt amorē quo ſe ꝛ oīa alia diligunt. Sed ſpūſanctus nō diligit nos ſpūſancto amore notionali: ſed tm̄ eſſentiali: qꝛ diligere notionalr̄: eſt amoreȝ ſpirare in dilectuȝ: vt in obiectū: ꝯcedi tñ debet ꝙ ſpūſſcūs q eſt amor pſonalis diligit nos ſeipſo amore eēntiali: ſic intelligēdo ꝙ diligit nos p eſſentiā ſuā: que realiter idem eſt ꝙ ipſe. Ad pm.

Ad p̄mū in oppm cum dī ꝙ ois diuina actio reſpectu creature eſt eēntialis ꝛc. Dicunt qdam ꝙ falſuȝ eſt de illo actu q eſt dei reſpectu creature mediante aliqua pſona: vñ pr̄ dicendo ſe dicit creaturam verbo ſuo: ꝛ tñ dicere ꝓprie dictuȝ: nō accipiꝛ niſi notionaliter in diuinis. Pōt tñ aliter dici ad argum ꝙ ꝗlȝ pſona diligit nos amore eēntiali rōe effectus ꝯnotati ſpūſancto appropriate tñ: non ꝓprie. Et pr̄ ꝛ filius nos diligūt ſpūſancto amore notōali: ꝛ ſpūſſanctꝰ nos diligit a ſeipō amore eſſentiali. ℭ Ad 2m cum dī ꝙ deus nō diligit creaturā Ad 2m

irrationalē ſpūſancto ꝛc. dico ꝙ ſlm̄ eſt: qꝛ ꝗuis pr̄ ꝛ filiꝰ nō ſpirāt in creaturā irrationalē ſpūmſanctū vt in ſbm: ſpirant tñ ipm̄ in eā vt in obiectum. ℭ Ad 3m cum dī ꝙ Ad 3m.

pr̄ nō cognoſcit nos ſapia genita ꝛc. dico ꝙ veꝝ eſt. Sed ex ꝫ non ſeqꝛ ꝙ non diligat nos ſpūſancto: qꝛ cognoſcere in diuinis non accipiꝛ niſi eēntialr̄ tm̄: diligere aūt accipitur ꝛ eēntialiter ꝛ notionalr̄. Veꝝ eſt aūt ꝙ pr̄ non diligit nos ſpiritſancto ſm ꝙ diligere accipitur eſſentialiter niſi accipiatur dilectio eſſentialis ratione effectus connotati: qui appropriatur ſpirituiſancto.

Conſeq̄nter queriꝛ de ptinentibꝰ ad filium: ſicut de ſcdo ꝑncipali: ꝛ circa ꝫ queruntꝛ duo. ℭ Primo vtruȝ pater ſit ſapiens ſapientia genita. ℭ Scdo vtrum filiꝰ ſit ſapiens ſapia genita vel ingenita. ℭ Q.ō. I.

Primo oñdo ꝙ pr̄ ſit ſapiens ſapia genita qꝛ ois artifex eſt ſapiens arte ſua: ſed ſm Augu. vj. de tri. c. x. filius eſt ars oipotentis ꝛ ſapientie dei. i. pr̄is: ergo eſt ſapiens filio. Ar p°.

ℭ Iteȝ Anſel. monol'. xxxv. c. Idē eſt ſūmo ſpūi ſcire qđ intelligere ſiue dicere. Sed pr̄ dicit ſapientia genita que eſt verbū: ergo eſt ſciēs ꝛ intelligēs ſapia genita. ℭ Item 6. de trini. c. x. dixit Augu. loquens de arte patris que eſt verbum: ꝙ ibi nouit oīa deus que fecit per ipſaȝ. Sed eo in quo omia nouit ſapiens eſt: ergo pater ſapiēs eſt filio. Scdo.

filius autem ſapientia genita. ℭ Item ſicut ſe habet conceptus mentis noſtre ad mentem: ita ſapientia genita ad patreȝ: ſed mens noſtra ſuo ꝯceptu ſapiens eſt: ergo ꝛ pater ſapientia genita ſapiens eſt. ℭ Itē pater eſt potēs potentia quaȝ genuit: qꝛ per illud eſt potens: per quod operatur. Sed ꝺ verbo quod videtur poſſe dici potentia genita dicitur Joannis primo. Oꝛ omnia per ipſum facta ſunt: ergo a ſimili videtur ꝙ pater ſit ſapiēs ſapia genita. Tertio. Quarto.

Contra Augu. 7. de tri. c. j. In diuinis ſapere ideȝ eſt qđ eſſe: ſed pr̄ nō eſt p ſapiam genitā: ꝗ non eſt ſapiens p ſapiam genitam: ſic arguit Aug. in loco ſupdicto. ℭ Itē huic opiniōi ꝯſentit magiſter i littera. In oppm

Reſpōdeo dico ꝙ hec eſt falſa: pater eſt ſapiēs ſapientia genita: ꝛ ratio hec eſt: qꝛ ea ꝗ ſignificāt rem ſuaȝ: vt in alio non denominat niſi p aliqđ qđ eſt in re denominata quaſi ad modū forme vt cum dī Rñ° pr̄ nō eſt ſapiens ſapiētia genita.

iſte eſt

iste est albus albedine:τ q: sapere dicit rem suã vt in sapiente:ideo pater non dicit sapiens nisi p aliqd qd est in eo quasi ad modũ forme:τ q: verbũ nõ est in pr̃e ad similitudinẽ qua forma est in aliquo:sed dicit rẽ suã vt ab alio τ est posterius q̃ prẽm esse sapientẽ ꝑm rõnem intelligẽdi:ideo non põt pater denoiari sapiens filio q est sapientia genita:sed q: dicere importat rem suã de modo signi:vt ab alio:τ talia possunt denoiare illud a quo sunt p aliqd qd non est in denoiato ad modum forme:vt cuz dĩ agens agere actione.Et sic hec est vera pater dicit verbo: τ sic verbũ sub rõne qua est illud quo fit denoiatio prius est ꝑm rõnem intelligendi seipso denominante.

Ad pᵐ. **Ad pꝛimuz** in oppᵐ cuz dicitur q filius est ars patris τc̃.verũ est ars ꝓducta a patre non q: ad similitudinẽ forme sit in pr̃e:res aũt sapiẽs non dicitur arte ꝓducta ab ea:sed arte que est in ea sicut forma:vel ad similitudinẽ forme. ¶ Ad 2ᵐ cum dĩ q sũmo spiritui idẽ est dicere τ intelligere τc̃.dico q ibi Anselmus accepit dicere impꝛoprie.s.p intelligere in verbo ꝑm quẽ modum alibi dicit q tres sunt dicẽtes. ¶ Ad 3ᵐ cũ dicitur q pater oĩa nouit in verbo τc̃.dico q verum est: sed non est idem cognoscere in verbo τ p verbũ:sicut nõ dicimus q idem sit cognoscere in libro τ p librũ. Auctor enim libri cognoscit oĩa que sunt in libro : nõ tamen per librum:exemplũ tamẽ minus est dissimile. Dico ergo q quelibet ꝑsona videt omnia in seipsa:τ in qualibet alia: sed magis ꝓprie in illo cui ex suo modo ꝓcedendi conuenit eẽ declaratio eẽntie pr̃is:nec ex h̃ sequitur q pater sit sapiens p verbuz:sed p sapientiã que in deo est ad similitudinem forme. ¶ Ad 4ᵐ cum dicitur q sicut se habet conceptus mentis nostre ad mẽtem : ita sapientia genita ad prẽm τc̃.dico q veruz est quo ad aliqua:τ quo ad aliqua nõ. Aĩa.n.nr̃a intelligit p suũ verbum. Uel dic q q̃uis intellectus nostri actus quo dicit aliqd esse:vel nõ eẽ:vel vt aliqd fiat:vel non fiat:seu dispõit de agendis sup verbum:tamen actus simplicis intelligẽtie:non est p verbũ nec in nobis:nec in deo. ¶ Ad 5ᵐ cuz dicitur q pater est potens potentia genita τc̃.dico q falsuz est:τ tamen per verbuz qd est potentia genitta opatur . Cum enim dicit q pater nouit per verbum:pater põt p verbum:pr̃ opatur p verbum:pꝛepositio notat in casuali aliquã habitudinem ꝑncipij respectu actus: τ q: verbum nullã habitudinẽ ꝑncipij habet respectu cognitionis ipsius pr̃is: q: prius ꝑm rõnem intelligendi cognoscit pater q̃ generet verbum:ne etiã respectu potentie pr̃is:q: priᵒ ꝑm rõnem intelligendi est prẽm esse potentem:q̃ generet verbum.Jdeo iste sunt false:pater nouit p verbum:pr̃ põt p verbum.Sed q: verbum rõnem ꝑncipij habet respectu actionis exterioris:sicut respectu creationis:τ gubernationis.Et sic de alijs.Jdeo h̃ est vera: pater opat per verbum.Per verbum enim opatus est creaturã a ꝓpixta/te tamen:q: p se τ per verbum τ p spm̃sanctum opatus est eam . Et sic patet quõ debeat intelligi illud verbum Joan.primo.Oĩa p ipsum facta sunt.

Ad 2ᵐ Dicere ipꝛoprie. Ad 3ᵐ — Ad 4ᵐ — Ad 5ᵐ — Per qd notet in casuali.

Q̃ŏ.II. Q̃ŏ.II.

Ar pᵒ. **Secundo** queritur vtruz filius sit sapiẽs sapientia genita vel ingenita:τ vr̃ q nec sapia genita:nec igenita:q: est sapiẽs sapientia essentiali:que nec est genita:nec ingenita ꝑm q nomen est notionis. ¶ Jtem sapiẽtia genita τ ingenita supponunt pro hypostasi.Sed q̃uis actus sit hypostasis:non tñ est per hypostasim:sed per eius formam: ergo q̃uis sapere sit actus ipsius filij:non tamen est ipsiᵒ per sapientiam genitã:nec ingenitã. ¶ Jtem spũsanctᵒ non diligit se ipso amore.s. spirato : qa non diligit se ipso nisi amore essentiali:cum tamen ipse sit amor spiratus:ergo similiter filius non est sapiens sapientia genita: q̃uis ipse sit sapientia genita τ multo minus videtur posse dici sapiens sapientia ingenita. ¶ Jtem h̃ ꝓpositio per cũ

Scdo. — Tertio. — Quarto.

verbis absolutis notat auctoritatem in re significata p casum cui adiungitur:vt si dicatur. Jste est vel sapit:vel põt per illum:cum verbis vero transitiuis notat subauctoritatem in re significata p casum cui adiungitur: vt si dicatur. Rex suspendit latronẽ p balliuũ.Sed sapientia genita non habet aliquã rõnem auctoritatis: seu ꝑncipiationis respectu filij:cum ipse sit sapientia genita: ergo non est sapiens sapientia genita.

Contra filiᵒ dei dĩ se ipso sapiẽs est:sed ipse est sapia genita:ergo est sapiẽs sapia genita. ¶ Jtez magister in lr̃a.cap.Est ergo deus: dicit q filius non est sapiens a se:sed a pr̃e: sed p illũ dĩ aliqs sapiẽs a quo est sapiẽs : ĝ filius est sapiens p prẽm q est sapientia ingenita. Jn oppᵐ

Respõdeo q actus attribui põt alicui tripliciter vel tanq̃ pꝛincipio origināte illũ cuiᵒ est actus vel a quo habet actũ ille cuius est: vel tanq̃ forme per quã suppᵐ agit:vel tanq̃ supposito agẽti. ¶ Primo modo in creaturis sapere filij attribuitur pr̃i q ipsuz genuit:τ a quo habet scientiã. ¶ Scdo modo attribuit sapientie informanti intellectũ illius filij. ¶ Tertio modo attribuitur ipsi filio.a simili dico in diuinis q filiᵒ dicit sapiens aliquo tripliciter:vno mõ tanq̃ ab eo a quo est sapiẽs:τ sic est sapiẽs sapientia ingenita:que est pr̃.sicut.n. a pr̃e habet q sit:ita a pr̃e habet q sit sapiẽs. ¶ Alio mõ tanq̃ forma vel re se habente ad modũ forme: τ sic filius est sapiens sapientia eẽntiali que nec est genita nec ingenita ꝑm q ingenitũ nomen est notionis. Alio mõ tanq̃ supposito habente illam formam:τ sic filius sapiens est sapientia genita:hoc est seipso. Rñᵒ Actᵒ põt attribui alicui tripliciter.

Ex dictis p̄z respõsio ad pmũ argᵐ . Procedit.n. ꝑm q aliqs dicitur sapiẽs aliquo tanq̃ forma vel se habente ad similitudinem forme. Et sic verum est q filij non est sapiens sapientia genita ꝑm q ingenitũ dicit notionez. ¶ Ad 2ᵐ cum dĩ q sapere non est p hypostasim τc̃.verum est tanq̃ p formaz:sed bene est p hypostasim tanq̃ p suppositũ habens ipsam formã que est eẽntialis sapientia. ¶ Ad 3ᵐ cum dĩ q spũssanctus non diligit se ipso amore.s.spirato τc̃.dico q verum est q nõ diligit se ipso:ꝑm q diligere noiat dilectionẽ spiratã:tamen diligit eẽntialiter se ipso:q est amor spiratus tanq̃ supposito habente formaz eẽntialis dilectionis: a simili dico q filius non est sapiens se ipo ꝑm q sapere accipitur notionaliter:q: sapere non accipit nisi essentialiter in diuinis:tñ dico q filius sapit p seipsum q est sapientia genita tanq̃ presuppositũ habẽs formaz essentialr sapiẽtie. ¶ Ad 4ᵐ cum dĩ q h̃ presupposito per cuz verbis absolutis notat aliquã rõnem ꝑncipij in re significata p casum cui adiungit τc̃.dico q verũ est respectu actus τ ꝑm rõnez intelligẽdi:vel ꝑm rem: nõ aũt opz q notet illã rõnez ꝑncipij respectu rei de q̃ dĩ actus nisi ad hẽre rõnem ꝑncipij respectu actus sequitur hẽre aliquam rõnem ꝑncipij respectu rei de qua dicitur actus quod non est in proposito. Ad pᵐ argumẽtũ. Ad 2ᵐ Ad 3ᵐ Ad 4ᵐ

Circa lr̃am(si pr̃ vel filᵒ dicat diligere p spm̃ sctm̃ videt esse p spm̃sctm̃).Ad h̃ arᵐ non rñdet expꝛsse magr̃:sed rñsio plana est. Argᵐ enĩ nõ vz nisi c̃ illos q dicerẽt q pr̃ τ filius diligit p spm̃sanctũ amore eẽntiali:(hic ondit pr̃ nõ tñ per spm̃sanctũ diligere:) τ hoc est verũ:q: pr̃ essentia sua diligit filium.(Sapia genita est a sapia ingenita):nõ q: sit sapientia genita vel ingenita rõne rei signate:sed rõne suppositi.Sed quare simĩr nõ dĩ eternitas generata de eternitate ingenita:τ potẽtia genita de potẽtia igenita. ¶ Rñdeo q eternitas magis significat in abstracto q̃ sapia:q aliquo mõ pcernit actum:τ ideo nõ ita cõpetẽter supponit ꝑsonã sicut sapia.Uerũ est aũt q potẽtia nõ est de maxime abstractis:sed tñ q: non appꝛopꝛiat filio sicut sapia: iõ nõ sic est in vsu dicẽ potẽtiã genitã sicut sapiaz genitã.(Solus pr̃ est sapia ingenita:τ filᵒ solus genita sapiẽtia). Solo.

Nota tamen q̄ si sapientia accipiatur p̄ re signata: vna est sapientia patris et filij: rōne tamen suppositi dicitur sapiētia ingenita: et distinguitur vna ab alia. (Hec vnitas est vt ita per se agat filius ne a se agat)': per se eniz agit: q: agit per eēntiam suam: a se aūt non agit: q: essentiam p quam agit ab alio habet et non a se. (Intelligere filium agentē: et per eum pr̄em agentē): hoc expositum est in questionibus in solutione cuiusdā argumēti: vbi ostensum est quō intelligitur q̄ pater operatur per filium.

Di. 33. ¶ Utrum p̄prietates psonarum sint ipse psone vel deus. i. diuina eēntia. Di. XXXIII.

Post supradicta interius cōsiderari atq; subtiliter inquiri oportet. Utrū p̄prietates psonarum quibus ipse psone determinātur sint ipse psone: et sint de⁹. i. diuina eēntia: an ita sint in personis: vt nō sint persone: ac p hoc nec diuina eēntia. Q: n. in personis sint p̄prietates: nemo inficiari audet cum aperte clamat auctoritas q̄ in psonis est p̄prietas: et in eēntia vnitas. Superius quoq; multis sanctorum testimonijs astruximus psonas p p̄prietates distingui atq; determinari: ipasq; p̄prietates tres s. p̄prijs expssimus vocabulis. Cum ergo p̄prietates ipse ab eterno fuerint: quibus ipse psone determinātur et differunt: quō essent si in eis nō eēnt: et quō in eis essent et ipse persone non eēnt: quin ibi esset multiplicitas? Quocirca sicut p̄prietates esse in personis: ita et eas personas eē cōfitemur: sicut supra auctoritate Hiero. vt nō pigeat reuocare ad mentem: protestati sumus in expositione fidei ita dicentis. Sabellij heresim declinātes: tres psonas expressas sub p̄prietate distinguimus. Non. n. noīa tm̄modo: sed etiaz noīum p̄prietates. i. psonas: vel vt greci exp̄mūt hypostases hoc est subsistentias ꝯfitemur. Ecce aperte dicit personas p̄prietatibus distingui: et ipsas p̄prietates esse psonas: cui⁹ hic verba pstringimus: q: supra latius posuimus.

[margin: Q̄d p̄prietates sint psone. — Hyro. — Breuiter tangit q̄ supra posita sunt vt aliud addat.]

¶ Q: p̄prietates sint diuina essentia.

Cumq; ō simplicitate deitatis supra disſereremus auctoritatib⁹ sanctorum. s. Aug. Hyla. Isido. necnō et Boetij: euidenter mōstrauimus deum hoc eē oino qd̄ i se habet: excepto q̄ pater h3 filium: nec est filius. et filius habet pr̄em: nec est pater: et sic esse in natura trium: vt q habet hoc sit qd̄ habet: et totus quod ibi est vnum esse vnaz vitam eē: qd̄ modo non iteramus ne fastidium lectori ingeramus. Si ergo p̄prietates ibi sunt: singula eaꝝ est id in quo est: et vnū eadēq; vita singule sunt. Fateamur ergo et p̄prietates eē in tribus psonis: et ipas esse personas atq; diuinam essentiam.

[margin: Ex predictis ꝯcludit p̄prietates esse psonas et vnaz eēntiam.]

¶ Auctoritate astruit q̄ p̄prietas sit natura.

Quod eniz proprietas etiaz diuina natura sit: ostendit Hylarius dicens natiuitatem filij esse naturā. Unū in. vij. li. de tri. ait. Utriusq; natura nō differt. vnū sunt pr̄ et filius. Habet ergo hoc sacramēti natiuitas vt complectat in se et nomen et naturam et p̄tātem: q: natiuitas non pōt non esse ea natura vnde nascatur filius. Idem in. vj. Natiuitas proprietas est: veritas est. Idem in. vij. dicit q̄ nature natiuitas sit intelligenda eē in natura dei. Supra. n. dixit q̄ proprium pr̄is est q̄ semper pater est: et p̄pum filij est q̄ semp fili⁹ est: significans q̄ p̄prietas patris est pr̄: et p̄prietas filij est filius. His alijsq; pluribus auctoritatibus aperte significari videtur: q̄ p̄prietas filij filius sit: sic et deus: ita et proprietas pr̄is et proprietas spiritussancti.

[margin: Hyla.]

¶ Quidam negant. s. p̄prietates esse personas et diuinam naturam et quare.

Hoc autem aliqui negant: dicentes quidem p̄prietates in psonis esse: sed non esse psonas ipas: qa ita dicunt esse in personis vel in eēntia diuina: vt non sint interius: sicut ea sunt que f̄m s̄bam dicuntur de deo: vt bonitas: iusticia: sed extrinsecus affixa sunt: atq; ita eē rōnibus p̄bare contendunt. Si. n. inqunt p̄prietates sunt persone: non eis psone determinātur. Contra qd̄ dicimus: q: ēt seipis psone differūt: sicut supra Hierony. loquens de patre et filio et spūsancto dicit. Substātia vnum sunt: sed psonis ac nōibus distinguūtur. Sed iteruz addunt. Si p̄prietates ipse diuina eēntia sunt: cum essentia non differant tres persone: nec proprietatibus differunt. Quomodo. n. differt pater a filio: eo q̄ diuina essentia est: cum in essentia vnum sunt.

[margin: Obiectio eoruz prima qua volunt p̄bare p̄prietates non eē psonas — Scd̄a obiectio.]

¶ Responsio ad premissa auctoritate nitens.

Horuz doctrinis nouis et humanis cōmentis verbo Hylarij respōdeo. Immensuz est qd̄ exigitur et incōprehensibile: extra significātiaz est sermonis: extra sensus intentionem: non enūciatur: nō attingitur: nō tenetur: verboꝝ significātiam rei ipsi⁹ natura cōsumit. Sensus contemplatiōem inperspicabile lumē obcecat: intelligentie capacitatem quod sine nullo continetur: excedit. Mihi ergo i sensu labes est: in intelligentia stupor est. In s̄mone vō iam non infirmitatē: sed silentium confitebor: piculosum nimis est de reb⁹ tantis ac taz recōditis aliquid vltra p̄scriptuz celeste p̄ferre: vt vltra p̄finitionez dei sermo de deo sit: forma fidei certa est. Non ergo aliquid addenduz est: sed modus constituēdus audacie: quicquid vltra queritur non intelligitur.

¶ Quō improbi heretici insistāt alia addentes.

Ceteruz hereticorum improbitas instinctu diabolice fraudulentie excitata nōdum quiescit: sed in tanta rerum q̄ōne addit. Si paternitas et filiatio in deo siue

[margin: Obiectio tertia.]

in diua

in diuina essentia sunt:eadem ergo res sibi pr̄ ē ⁊ filius. Nam in q°pr̄nitas est:pater ē:⁊ in quo filiatio est:filius est. Si ergo vna eadēq₃ res hz in se pr̄nitatem ⁊ filiationem:ipsa generat ⁊ generatur:quod dicētes in Sabellianā heresim ptrahuntur:extendētes pr̄em in filium cū ipm sibi filium:ipm pponant ⁊ patrem. Si vero negauerint in vna dei eēntia pr̄nitatez esse ⁊ filiationem:qūo ergo dicunt esse deum? His atq₃ alijs argumentoꝝ aculeis vtuntur in sue opinionis assertiōe:vt veritatis formam dissecent.

¶ Responsio contra hanc eoꝝ opinionem vbi traditur q̄ ꝓprietates non penit⁹ita esse in dei eēntia sicut in hypostasibus dicuntur.

Quorum audacie r̄sistētes:atq₃ ignorantie ꝓuidētes audebim⁹ aliqd super hoc loqui. Paternitas ⁊ filiatio non ita esse oīno in diuina substantia dicuntur sicut in ipsis hypostasibus: in qbus ita sunt q̄ eas determināt vt ait Joā. Dam. Characteristica idiomata sūt.i.determinatiue ꝓꝓetates hypostaseos ⁊ non nature:etenim hypostasim determinant ⁊ nō naturam. Ideoq₃ lz paternitas ⁊ filiatio sint in diuina eēntia: cum eam nō determinent:nō ideo potest dici:q̄ diuina eēntia ⁊ generet ⁊ generetur. Uel q̄ eadez res sit sibi pr̄ ⁊ fili⁹. Ita.n.ꝓꝓetas determiat psonam:vt hac ꝓꝓetate hypostasis sit generans:⁊ illa alia hypostasis sit genita:⁊ ita nō idem generat ⁊ generatur:sed alter alterum.

¶ Queritur qūo proprietates possunt esse in natura:nec eam determinent.

Sed forte queres cum he ꝓprietates non possunt esse in psonis qn eas determinent:qūo in diuina essentia eē possint:ita vt nō eam determinēt? R̄ndeo tibi ⁊ hic cum Hylario. Ego nescio non requiro:⁊ ꝯsolabor me:tn̄ archangeli nesciunt:angeli nō audierunt:secula non tenent:propheta nō sensit:apostolus nō interrogauit:filius ipse nō edidit. Cesset ergo dolor querelaꝝ. Nō putet hō sua intelligentia generatiōis sacramētum posse consequi. Absolute tn̄ intelligendus est pr̄ ⁊ filius ⁊ spūssanctus. Stat in hoc fine intelligētia vboꝝ. Et filius a patre qui est vnigenit⁹ ab ingenito progenies a parente:viu⁹a viuo nō natura deitatis alia ⁊ alia:q₂ ambo vnuz. Hoc credendo incipe:percure:persiste:⁊ si non puenturum sciam:tn̄ gratulabor profectuꝝ. Qui.n. pie infinita prosequitur:⁊ si non cōtingat aliqn̄ tn̄ proficiet prodeūdo. Sed ne te inseras in illō secretum ⁊ archanuz inopinabilis natiuitatis: nec te imergas summā intelligentie cōprehendere psumens: sed intellige incōprehensibilia esse. His alijsq₃ multis euidenter oñditur nobis nullatenus licere maiestatez pscrutari:ius ponere ptāti:modum circūscribere infinito.

¶ Quib⁹auctoritatib⁹opinionem suam.s.q̄ ꝓꝓetas pr̄is vel filij non sit deus muniant.

Uerūtamen nondū desistunt impatientie spiritu agitati:sed opīonem suam etiam sanctoꝝ auctoritatibus munire conanť quibus oñdere volunt ꝓprietatem qua pater est pater:⁊ ꝓprietatē qua filius est filius: non esse deum: ad hoc inducentes verba Augu. super illū locum psal. Et nō est substantia:ita dicentis Deus.n.quedā sba est. Unde etiā in fide catholica sic edificamur vt dicamus pr̄em ⁊ filium ⁊ spūmsanctuz vni⁹ esse substantie. Quid est vni⁹substantie? Quicquid est pater qd̄ deus est:hoc est filius:hoc est spūssanctus. Cum aūt pater est: nō illud est qd̄ vel quo est. Pater enim non ad se sed ad filiuz dicitur:ad se aūt deus dr̄. Eo igitur qd̄ vł quo deus est:substantia est. Et q₂ eiusdem substantie est filius:pculdubio ⁊ filius est deus. At vero qd̄ pater est:q₂ nō substantie est: sed refertur ad filium:non sic dicimus filium patrem esse: sicut dicimus filium deum esse. Ex his verbis significari dicunt:q̄ proprietas patris vel proprietas filij non sit deus:vel essentia diuina. Cum eniz dicit:eo q̄ deus est substātia est: sed qd̄ pater est: substantia nō est: apte inquiūt ostendi id esse sbam quo deus est. Id vero quo pater est:non esse sbam. Itez cum ait pater nō illud est qd̄ est:oñdit eū nō esse pr̄em eo qd̄ sba est. Non enim simplr̄ dixit. Pater nō est:illud qd̄ est:sed ait. Cuz pater est:nō illud est qd̄ est: significans quo pater est nō esse illud quo est.i. essentiam. Hec illi ita exponentes sua cōmenta simplicib⁹⁊ icautis vera videri faciūt. Nos aūt aliter fore ista intelligēda dicimus. Dicēs enim eo q̄ deus est:substantia est: sed qd̄ pater est:substantie nō est:hoc intelligi voluit: q₂ eēntia deus est:⁊ deitate substantia est. Eo.n.substantia est quo deus est:⁊ ecōuerso: cuius ea est deitas qua est substantia: ⁊ sba que deitas: sed q̄ pater est nō est sbe.i.nō quo pater est eo sba est:q₂ ꝓprietate generationis pater est qua sba non est. Ipsam tn̄ ꝓprietatem sbam esse nō negauit. Ita etiam illud intelligendū est qd̄ ait. Cum pater est:non illud est qd̄ est.i. nō illo pr̄ est:quod vel quo ipse est.i.essentia:sed notione.

Qualiter retoqnt vba Aug. ad suam puitatez.

Qđ aliter intelligēda sunt illa verba q̄ dn̄t.

¶ Alijs ēt vbis Augustini vtunť:vt asserāt qd̄ dicunt.s.ꝓprietates psonarum non esse dei sbaz.

Item illis verbis Augustini. vehementer insistunt supius positis.s.q̄ verbum ſm q̄ sapientia est ⁊ essentia:hoc est quod pater:ſm q̄ verbum: non hoc est quod pater. Si inquiūt verbum nō est hoc quod pater ſm hoc quod est verbum. Id ergo quo verbū est nō est illud quod pater est. Pro

prietas ergo quo verbuȝ est: non est id quod pater est: non est igitur diuina eẽntia. Ad qđ dicimus: q̄ꝛ lȝ ſm ꝙ verbum nõ ſit: hoc qđ pr̄ est ea tñ proprietas qua v̄bum est: est id qđ pater. i. diuina eẽntia: ſed non est hypoſtaſis patris.

Di. XXXIII.

Di. 33. POst ſupradicta ꝛc̃. ſupius determinauit magr̄ de nõibus ſbalibus ꝛ de nõibus relatiuis hic determinat de cõparatione iſtoꝝ ad inuiceȝ: ꝛ diuidit pars iſta in ptes duas. ¶ In pᵐa determinat de cõparatione ꝓprietatũ ad pſonas ꝛ eſſentias. ¶ In ſcđa de cõparatiõe pſone ad eſſentiã. xxxiiij. Di. ibi (pdictis est adijciendũ.) ¶ Prima diuiditur in ptes duas. ¶ Primo narrat veritatẽ. ¶ Scđo eam defendit ꝯtra falſitateȝ ibi. (Sȝ aũt aliqui.) ¶ Prima i duas. ¶ Primo oñdit qualiter ꝓprietateſ ſe hñt ad pſonã. ¶ Scđo qualr̄ ſe hñt ad eẽntiaȝ ibi. (Quid. n. ꝓprietas.) ¶ Scđa pars pncipaliter q̄ ibi incipit. (Hoc aũt aliq̄) in qua veritateȝ ꝓpoſitã ꝛ ꝓbataȝ defendit ꝯtra falſitatẽ. Diuidit̄ in ptes duas. ¶ Primo defendit eam contra impugnationẽ: que ꝓcedit per rõnes. ¶ Scđo contra illas que eſt p auctes: ibi. (Verũ tamen nondũ deſiſtũt.) ¶ Prima in tres. Primo defendit veritateȝ ꝯ obiectiones illorum: q̄ negant ꝓprietates eſſe diuinam nãm. Scđo contra obiectiones eoruȝ q̄ negãt ꝓprietates eſſe in pſonis: ibi. (Ceterũ hereticoꝝ.) Tertio mouet incidentem dubitationẽ ibi. (Sed forte querẽs.)

CIrca hanc diſtinctioneȝ querũtur tria pncipaliter. ¶ Prio de cõparatione notionũ ad pſonas. ¶ Scđo de earuȝ cõpatione ad eſſentiã. ¶ Tertio de cõpatiõe earuȝ ad adiectiua eẽntialia ꝛ pſonalia. ¶ Circa pmum querunt̄ duo. ¶ Primo vtrum prius ſit ſm rõnem intelligendi ꝓprietatem eſſe q̄ȝ ipſam conſtituere pſonam.

Qõ. I. ¶ Scđo vtrum ꝓprietates ſint ipſe pſone. Qõ. I.

Ar̄ pᵒ. PRimo oñdo ꝙ pus ſit ſm rõnẽ itelligẽdi ꝓprietatem eſſe q̄ȝ ipſam ꝯſtituere pſonam: q̄ꝛ forma prius eſt q̄ȝ compoſitũ: cuȝ pncipia priora ſint pncipiato. Sed ꝓprietas ſe habȝ ad moduȝ forme: pſona ad ſimilitudinẽ compoſiti: q̄ȝuis

Scđo. non ſit compoſita: ergo prius eſt ſm rõneȝ intelligẽdi ꝓprietatem eſſe q̄ȝ ipſam ꝯſtituere pſonam. ¶ Item prius ſm rõneȝ intelligẽdi eſt eſſe q̄ȝ eſſe in alio: ergo prius ſm rõnem intelligendi eſt eſſe ꝓprietatem q̄ȝ ipſam eſſe in pſona. Sed non ꝯſtituit pſonam niſi inq̄ȝtum eſt in ea: ergo prius eſt ꝓprietatem eſſe: q̄ȝ ipſam ꝯſtituere pſonam.

Tertio. ¶ Item prius eſt quo non ꝯuertit̄ ꝯña. Sed ſeq̄tur iſta

In poſtp̄dicamẽtis res ꝯſtituit pſonam: ergo eſt. non ecõuerſo. aliqua. n. ſunt

Capi. de que pſonam non ꝯſtituunt. ergo prius eſt ꝓprietatem eẽ

priori. q̄ȝ ipſam ꝯſtituere pſonam. ¶ Item ꝓprietatem ꝯſtitue

Quarto. re pſonam importat ipſaȝ eſſe in rl̄one ad hypoſtaſim: ſȝ ꝓprietatem eſſe nõ importat ipſam eſſe in rl̄one ad hypoſtaſim. Cum ergo non relatuȝ prius ſit relato ſm rõnem intelligendi. Priᵒ eſt ſm rõnem intelligendi ꝓprietatem

In ꝯtriuȝ eſſe q̄ȝ ipſam cõſtituere perſonam.

Contra ꝓprietas non eſt niſi q̄ꝛ ꝓprietate pſona cõſtituta eſt: qđ ꝓbatur a ſimili q̄ꝛ ſm phum

Tᵘꝯtr̄ 2. vij. Metaphy. Accidentia ſunt entia q̄ꝛ entis hoc eſt dictu q̄ꝛ non ſunt niſi inq̄ȝtum p ea aliqđ eſt tale: ergo pſonam ꝯſtitui p ꝓprietatem eſt ratio eſſendi ipſam ꝓprieta

Tᵘꝯtr̄ 27. tem: ita prius eſt ſm rõnem intelligendi. ¶ Itẽ ſm phm vij. Metaphy. Forma non gñatur: ſed compoſitum ergo prius eſt compoſitũ generari q̄ȝ formã: ꝛ ſic prius naturaliter eſt compoſitũ q̄ȝ forma: ergo a ſimili ſm rõnem intelligendi prius eſt pſona conſtituta ꝓprietate: q̄ȝ ꝓprietas. ¶ Item in cõmento ſup quintã ꝓpõnem de intelligentijs dicitur ꝙ accidentis eſſe eſt a ſbo: ſed nõ põt eſſe a ſbiecto: niſi per hoc quod eſt in ſbiecto: ergo pus ordie nature eſt ipm eſſe in ſbo q̄ȝ eſſe: ergo a ſimili prius eſt formam ſbalẽ eſſe in materia q̄ȝ eſſe videtur: ergo ſimilr̄ ꝙ prius ſm rõnem intelligendi eſt ꝓprietateȝ eſſe in pſona ꝛ ipſam ꝯſtituere pſonam q̄ȝ eſſe. ¶ Item quantum res habet de eſſe tantũ habet de pfectiõe: ſed ratio pfecti pus ſm rõnem intelligendi cõuenit pſone q̄ȝ ꝓprietati: ergo etiam eſſe ſm rõnem intelligendi prius ꝯuenit pſone q̄ȝ ꝓprietati: qđ nõ eſſet veꝝ ſi ꝓprietatẽ eſſe prius eſſet ſm rõnem intelligendi q̄ȝ ipſam conſtituere perſonam. Rñᵒ

Opinio quorũdã eẽ duplex Ad hanc q̄õnem dixerunt quidã ꝙ cum duplex ſit eſſe. ſ. in intellectu ꝛ in re extra ꝙ loquẽdo de eẽ in intellectu prius eſt ſm rõnem intelligendi ꝓprietatẽ eſſe q̄ȝ ipſam ꝯſtituere pſonam: ſicut prius eſt formam eſſe in intellectu q̄ȝ compoſitũ. Poſſum enim intelligere formã apprehenſione ſimplr̄ que eſt ſine compoſitione ꝛ diuiſione nõ intellecto cõpoſito: nec econuerſo. Sed loquendo de eſſe actuali in re extra prius ſm rõneȝ intelligendi eſt pſonã eſſe ꝯſtitutam p ꝓprietatẽ q̄ȝ ꝓprietatem eſſe: vel idem important ſine omni dr̄ia: ſicut dicũt ipſi a ſimili aliqualr̄ ꝙ formã eſſe nihil aliud eſt q̄ȝ eſſe partem compoſiti: vel ſaltem p hoc habet eſſe qđ eſt pars cõpoſiti: ꝛ ita prius eſt natura ipm eſſe partem cõpoſiti: q̄ȝ ipſam eſſe: vel idem ſunt.

Contra opīonem Tᵘꝯtr̄ 16. Sed contra hoc eſt qđ dicit phs. 5. Metaphy. caplo de priori ꝛ poſteriori: ꝙ accidens eſt toto prius: vt muſicus muſico homine. Non. n. erit rõ tota ſine pte: ꝛ ita pȝ ſm ipm ꝙ prior eſt ipa muſica q̄ȝ compoſitũ ex hoie ꝛ muſica: q̄ȝuis ꝓprietas non ſit accidens: nec realiter differat ab hypoſtaſi: tamẽ differt ſm rõnem intelligendi: ꝛ eo modo quo differt videt̄ ꝙ ꝓprietas prius ſit q̄ȝ hypoſtaſim eſſe ꝯſtitutã ꝓprietatẽ. ¶ Itẽ

Tᵘꝯtr̄ 79 30. ꝛ circa phs. 7. Metaphy. Neceſſe eſt priora exiſtentia ꝛ ptes cõpoſiti: prius ergo non eſt forma q̄ȝ compoſitum cuȝ ſit ps compoſiti. ergo videtur ꝙ q̄ȝuis ꝓprietas nõ ſit prius natura q̄ȝ pſona: eo ꝙ non eſt realis dr̄ia inter ꝓprietatem ꝛ rem: que p ipſam ꝯſtituitur: tamẽ inquantũ eſt ibi dr̄ia

Opinio Ricar. ſm rõnem videtur ꝙ prius ſit ſm rõnem intelligendi ipſa ꝓprietas q̄ȝ pſona ꝯſtituta p ꝓprietatem. ¶ Videtur ergo dicendũ ꝙ forma vt intellecta p ſe itelligitur vt habens impfectũ eſſe: vt aũt intellecta actu pars compoſiti intelligitur vt habẽs pfectioneȝ eſſendi que ſibi ꝯuenit. Dico ergo ꝙ loquendo de eſſe pmo prius natura eſt forma q̄ȝ compoſitũ: ꝛ ptes toto. Sed loquẽdo de eſſe ſcđo modo prius natura eſt cõpoſituȝ q̄ȝ forma ꝛ totum q̄ȝ ptes: q̄ꝛ pfectio eſſendi prius natura attingit compoſitũ: ꝛ deinde ptes eo modo quo eis competit. Unde formaȝ habere eẽ perfectum: eſt ipſam eſſe ptem compoſiti habentis eſſe pfectum. Aliqualr̄ dico a ſimili ꝙ q̄ȝuis in diuinis non poſſit diſtingui de eſſe pfecto ꝛ impfecto realr̄: tamẽ ſm rõnem intelligendi pfectius intelligit̄ res inetellecta ſub ratione qua pſona q̄ȝ ſub ratiõe qua ꝓprietas tñ: dico ergo ꝙ ꝓprietatem eſſe ſub ratione intelligendi impfecta prius eſt ſm rõnem intelligendi: q̄ȝ ipſum cõſtituere perſonaȝ. Sed loquendo de eſſe ꝓprietatem ſub rõne intelligendi perfecta eſt ꝛ ecõuerſo. Ex dictis patere poteſt q̄ñ reſponderi debeat ad argumenta ad vtranq̄ȝ ptem.

¶ Qõ. II.

SEcundo querit̄ vtꝝ ꝓprietates ſint ipſe pſone. ꝛ videtur ꝙ non: q̄ꝛ tunc multiplicatiſ ꝓprietatibᵘ multiplicarent̄ pſone ſȝ numeꝝ ꝓprietatum: qđ videtur falſuȝ cum in pſona patris ſint tres ꝓprietates. ¶ Item ꝓprietates diſtinguntur ſeipſis: ꝛ pſone per ꝓprietates: ergo ꝓprietas non eſt perſona. ¶ Item ſi actiua ſpiratio eſt pſona: non eſt ratio quare magis eſſet perſona patris q̄ȝ filij perſona. Nec videtur rõnabile ꝙ vna ꝓprietas ſit due perſone

Ar̄ pᵒ (second column, beside "Secundo")

Scđo

Tertio

q̄ȝ ipſa

ergo ipsa actiua spiratio non est psona. ¶ Item si ꝓprie/tas est psona ꝛ inq̃tum est psona: non est relatio: videret verum dixisse Gylbertus porretanus ꝙ relationes non sunt in personis quod falsum est.

In oppᵐ **Contra** ꝓpritas res aliqua est: ergo cum sit in pso/na vel est ipsa psona: vel esset compō in p/sona qđ falsum est. ¶ Item deitas ꝓpter sũmam simpli/citatem est deus ergo a simili propter summam simplici/tatem paternitas est ipse pater.

Rñº ꝓprietas seu rl̃o ē realr̃ psona cuiꝰ est sed nō ali qua est.

Respōdeo ꝙ ꝓprietas cum sit relatio est alicuius ꝛ ad aliquam. Dico ergo ꝙ realiter est persona cuiꝰ est: sed nō est illa ad quā est. Unde ↄcedo ꝙ pͣnitas realiter est ipse pater: ꝛ filiatio realiter est ipse filius: vnde proprietas inquantum subsistens sunt ipse p/sone: differunt tamen ꝑm rationem a personis.

Ad pᵐ. Quot sūt ꝓꝑeta tes perso nales tot sūt psone

Ad primū in oppᵐ cum dr̃ ꝙ multiplicatis ꝓ/prietatibꝰ nō multiplicaꝛ psone ꝑm numerū earum ꝛc̃. dico ꝙ falsum est si loquaris de ꝓprie tatibus psonalibꝰ: sicut enim non sunt nisi tres psone: ita non sunt nisi tres ꝓprietates psonales: sed si nomen ꝓꝑe tatis extendas ad notiones sic plures sunt ꝓprietates q̃ȝ psone. ꝛ tamen compate ad psonas in qbus sunt: realiter sunt idem cum eis: qꝛ enim a psona in qua sunt differunt ꝑm rōneȝ: ideo possunt esse plures psonas manente vna sicut videmus ꝙ qꝛ psona ꝑm rōnem differt ab eēntia: ꝛ in modo se habendi. Videmꝰ ꝙ essentia manēte vna plu res sunt persone q̃uis compate ad essentiā: realiter ideȝ sint cuȝ ea.

Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ cum dicit ꝙ psone distinguunꝛ per ꝓprietates ꝛc̃. dico ꝙ verum est: ꝛ tamen psona nō distin guitur re que est ipsa: sicut nō dicimus ꝙ deus velit po/tentia: sed voluntate: ꝛ tamen ↄcedimus ꝙ deus vult re que est potētia: qꝛ vult per voluntatē que realiter est idē

Ad 3ᵐ. ꝙ potentia: ꝛ sic patet ꝙ non est oīno idem dicere: psona distinguiꝛ seipsa ꝛ distinguiꝛ re que est ipsa. ¶ Ad 3ᵐ cuȝ dicitur ꝙ vna ꝓprietas nō est due psone ꝛc̃. dico ꝙ si ex/tendas nomen ꝓprietatis ad rl̃onem falsuȝ est. Spiratio

Ad 4ᵐ. enim actiua est realiter idem ꝙ pater ꝛ filius. ¶ Ad 4ᵐ cum dicit ꝙ ꝓprietas inq̃tū est psona non est relatio ꝛc̃. dico ꝙ verum est: tamen res eadē est que est persona ꝛ re latio: tñ sub alia rōne est psona. s. sub rōne qua in se subsi/

Cōtra Gi libertuȝ. stens: ꝛ sub alia rōne relatio. s. inquantū per ipsam psona est ad aliam. Unde pȝ Gylibertū porretanū male dixisse quando dixit ꝓprietas non esse in personis. sed extrinse/cus assistentes: qꝛ vere in psonis sunt: ꝛ realiter sunt ipse persone: in quibus sunt: ꝛ tamen per comparationeȝ ad terminum vere manent relationes.

Consequenter querit de scđo ꝑnci/pali: ꝛ circa hoc duo queruntꝛ. ¶ Primo vtr ꝓprietates sint ipsa dina essentia. ¶ Secundo vtrum sint in essentia.

¶ Qō. I.

Ar ꝑº **Primo** ōndo ꝙ ꝓprietates nō sunt diuina essentia: qꝛ non est ideȝ esse absolu/tum: ꝛ esse ad alteruȝ: sed essentia diuina hȝ esse

Scđo. absolutū: ꝛ ꝓpꝛetas est ad aliū: ergo non sunt idem. ¶ Item quecūq; sunt idem ꝑm rem in quocūq; est vnū: ꝛ est aliud. Sed in aliquo est diuina eēntia in quo non est paternitas ergo pͣnitas non est realiter dina eēn

Tertio. tia. ¶ Item in eadē re. Impoīe est aliqua ↄuenire ꝛ dif/ferre: sed psone ↄueniūt in essentia ꝛ in ꝓprietatibꝰ distin guunꝛ: ergo ꝓprietates non sunt eēntie. ¶ Item ꝙ est substantia nō est relatio: sȝ ꝓprietates in diuinis sunt rl̃o/nes vt habitū est supra Di. xxvj. in qōne vtrum ꝓprieta tes psonaꝝ sint rl̃ones: ꝗ in dinis ꝓꝑetates nō sūt eēntia.

In ↄriū. **Contra** omnis res eterna est dina substantia: sed q̃/libet ꝓprietas est res eterna: ergo q̃libet est diuina essentia. ¶ Item nulla res est adoranda que non est dina essentia sed ꝓprietas est adoranda ꝑm Grego.

in prefatione: ergo quelȝ ꝓprietas est dinina essentia.

Rñº ꝓprieta tes sunt i dina eēn/tia ꝛ rea liter.

Respondeo ꝙ ꝓprietates sint ipsa diuina eēn tia: qꝛ vt demr̃atuȝ est in questio ne precedenti ꝓprietas realiter est persona cuius est. Sȝ vt supius dictuȝ est ꝛ infra ostendeꝛ psona realiter est ipa essentia ergo ꝓprietas realiter est ipsa diuina essentia. Et hoc sentit magister in presenti Di. c. Q; enim hāc opio/nem ↄfirmās p Hyla. in. 7. lib. de tribꝰ āc sniam dicētem.

Ad ꝑᵐ. esse absolu tū ꝛ ad al/terꝫ nō sunt idē ꝑm rō nem sȝ hñ ꝑm rem in diuinis.

Ad primū in oppositū cuȝ dicit ꝙ non est idē esse absolutū: ꝛ esse ad alterum ꝛc̃. Dico ꝙ verum est ꝑm rōnem: ꝛ q̃tum ad modū se habē di: tamen realiter res se habens ad aliū compata ad rem hñtem modum absolutū: in diuis realiter idem est cum ea. ¶ Ad 2ᵐ cum dicit ꝙ quecunq; sunt ideȝ ꝑm rem in quocunq; est vnum est aliud ꝛc̃. Dico ꝙ instantiā habet q̃ncunq; illa idētitas est cuȝ differentia ꝑm rōnem: ꝛ cuȝ differentia ꝑm modum se habēdi. Et sic se habet ꝓpꝛitas ad essentiā. ¶ Ad 3ᵐ cum dicit ꝙ in eadeȝ re impoīe est eadem ↄuenirꝛ: ꝛ differre ꝛc̃. dico ꝙ instantiā habet quan do aliqua ita idē sunt re qđ ꝑm rōnem differunt in mo/do se hñdi. Et sic idem sunt re ꝓprietas ꝛ essentia. ¶ Ad 4ᵐ cuȝ dicit ꝙ illud qđ est substantia: non est relatio ꝛc̃. dico ꝙ in diuinis habet instantiā. Relatio enim compa/ta ad rem in qua est: sba est: ꝛ tñ p cōpationem ad teriuȝ manet rl̃o: cuȝ ergo eadeȝ sit relatio que est in vna psona ad aliā: rl̃o eadē vi in aliquo est sba: vt ad aliū manet rl̃o.

Ad 2ᵐ

Ad 3ᵐ.

Ad 4ᵐ

¶ Questio. II.

Ar ꝑº. **Secundo** querit vtrum ꝓprietates sint in eēntia: ꝛ videtur ꝙ nō: qꝛ illud in quo est realis relatio: realiter refertur: sed diuina essentia realiter non referꝛ: ergo in ipsa nō

Scđo. est ꝓprietas relatiua. ¶ Item ꝓprietas in diuinis distin guit rem in qua est ab alia: vnde ꝓprietas que est in pso/na distinguit eam ab alia. Sed ꝓprietates nō distinguūt

Tertio. Tᵘ ↄtᶦ 25. dinam eēntiam: ergo non sunt in ea. ¶ Item ꝑm phum 4. phys. Nihil est in seipso nisi per accñs: sed ꝓprietates realiter sunt idem qđ diuina essentia vt habitū est in qō/ne precedenti: nec est ibi ponere accidens: ergo proprieta tes nullo modo sunt in diuina essentia.

In oppᵐ **Contra** ꝓprietates sunt in deo: sed deus est diuina essentia: ergo ꝓprietates sunt in diuina eēn tia. ¶ Item magister in lr̃a. c. Quoꝝ audacie: vult ꝙ pa ternitas ꝛ filiatio sint in diuina essentia.

Rñº Proprie tas sūt i p sonis vt i supposi/tis. in eē ꝟo vt ꝓ/prietas in humana specie

Respōdeo ꝙ ꝓprietates sunt in eēntia alio tamē modo q̃ȝ in psonis. nam in psonis sūt sicut in suppositis: ꝛ imediate ꝑm rōnem intelligendi: ꝛ ille que dicunꝛ psonales sunt ↄstituentes psonas: alie aūt que nō dicunꝛ psonales. s. inascibilitas: ꝛ actiua spiratio ꝑm rōnem intelligendi presupponūt nām ↄstitutam: q̃/uis ꝛ iste ꝛ ille realiter sunt idē cum psonis in qbus sunt. Proprietates vero non sunt in eēntia: sicut in supposito: nec imediate ꝑm rōneȝ intelligendi: sed mediante hypo stasi: nec ipsam essentiā ↄstituūt: ex qbus seqꝛ ꝙ ꝓprie/tates sunt in eēntia aliqualiter modo simili: quo proprie/tates Petri ꝛ Pauli essent in humana specie: si spēs hu mana diceret qđ absolutū: ꝛ indiuisum realiter existens in illiis. Et ex predictis pȝ ratio quare p ꝓprietates pso/ne referunꝛ ꝛ distinguunꝛ: non aūt essentia: q̃uis. n. sint essentia non tamen eam determināꝛ: sicut dicit magister in lr̃a caplo. Quoꝝ audacie. ¶ Ex predictis pȝ rñsio ad duo prima argumēta in oppᵐ. ¶ Ad 3ᵐ cum dicit ꝙ ni/hil est in seipso nisi per accidens ꝛc̃. Intelligendū est nisi sit ibi differentia ꝑm rōnem: si illud verbum extendiꝛ ad esse in creatura ꝛ in creatore. Proprietates autem ꝛ diui na essentia differunt ꝑm rationem.

Ad 3ᵐ.

Consequenter querit đ 3º ꝑncipali ꝛ circa hoc querun tur duo. ¶ Primo vtrū adiectiua essentialia ꝑ/

dicentur de proprietatibus. ℭ Secūdo vtruʒ adiectiua personalia pdicentur de ipsis. ℭ Questio.I.

Ar pº. PRimo ondo ꝙ omia adiectiua eēntialia predicanᷓ de ꝓprietatibꝰ: qꝛ adiectiua eēntialia sunt ipsa essentia. Sʒ ipsa eēntia

Scdo. pdicaᷓ de ꝓprietatibꝰ: ergo adiectiua essentialia pdicanᷓ de ipsis. ℭ Item ꝓprietates vere dñr eterne: imense: ꝛ tamen eternum imensum sunt adiectiua eēntialia. ergo a simili alia adiectiua eēntialia pdicanᷓ de ipsis.

Tertio. ℭ Item affirmatio ꝛ negatio non dicunᷓ de eodem: sed ꝓprietas ꝛ essentia idem sunt: vt supra in eadem Di. habitum est: ergo qḋ affirmaᷓ de vno non negaᷓ de alio: ergo adiectiua essentialia: que de diuina essentia predicanᷓ: ꝛ de proprietatibus predicantur.

Contra. CONtra quedaʒ sunt adiectiua psonalia: que nō predicanᷓ de eēntia sicut generare: ergo a simili quedā sunt adiectiua essentialia que non pdicanᷓ de ꝓprietate. ℭ Item creare non dicitᷓ de pṁitate: qꝛ actio est suppositi: ꝛ tamen est adiectiuū essentiale. ergo nō omnia adiectiua essentialia predicantur de ꝓprietatibus.

Rñº Adiectiua dicta de eēntia i oppōne ad creaturam dñr de ꝓprietatibꝰ: alia autē non. Respondeo ꝙ non oia adiectiua essentialia predicanᷓ de ꝓprietatibꝰ: Quedā .n. dicunᷓ de diuina essentia in oppōne ad creaturā: sicut eē increatum: imensum eternuʒ: ꝛ sic de alijs: ꝛ talia dicunᷓ de ꝓprietatibꝰ: qꝛ non importāt aliquē moduʒ ꝓprium essentie. Alia dicunᷓ de dina essentia: vt est eēntia cuiuslibet persone: sicut esse cōicatuʒ: ꝛ talia non dñr de ꝓprietatibꝰ. In h enim differt ratio essentie ꝛ ꝓprietatis. Alia dicunᷓ de essentia: vt est pncipium actionis: sicut intelligere: velle: creare: ꝛ hmōi: ꝛ talia q̄uis dicāᷓ de tribꝰ psonis: non tamen dicunᷓ de ꝓprietatibꝰ: nec de essentia ꝓprie loquendo: qꝛ actio est suppositi: q̄uis p formam.

Ad pᵐ. Ad primuʒ in oppᵐ cuʒ dr ꝙ adiectiua eēntialia sūt ipsa eēntia ꝛc̄. dico ꝙ ex hoc non seqtur ꝓpositū. Qꝛ enim essentia predicaᷓ de ꝓprietate: non aūt intelligere vel velle: hoc nō est ꝓpter diuersitatem realem inter eēntiam ꝛ suū intelligere: sed ꝓpter diuersum modū significādi: qꝛ qḋ significat essentia non per moduʒ actus sigt intelligere ꝛ velle per modū actꝰ. Et ideo quāuis ista ꝯcedaᷓ: pṁitas est diuina eēntia: ꝛ diuina voluntas: tamen ista non debet ꝯcedi: pṁitas intel

Ad 2ᵐ ligit: nec ista pṁitas vult: ꝛ sic de alijs. ℭ Ad 2ᵐ pʒ rñsio ex dictis in solutione qōnis vbi declaratū est quare quedam essentialia attributa dicunᷓ de ꝓprietatibꝰ ꝛ quedaʒ

Ad 3ᵐ. non. ℭ Ad 3ᵐ cum dicitᷓ ꝙ affirmatio ꝛ negatio nō dicūtur de eodem ꝛc̄. Uerum est de eodē ꝫm rem ꝛ rōneʒ: aliter enim non est verum: aliqd enim affirmaᷓ de essentia qḋ negatur de persona: sicut est dici de pluribꝰ. ℭ Argumenta ad ptem illam gratia ꝯclusionis possunt ꝯcedi nō gratia forme. Et sciendū ꝙ creare non dicitᷓ attributum essentiale: qꝛ predicetᷓ de essentia: sed qꝛ dicitᷓ de q̄libʒ psona p ipsā eēntiā. actōes .n. sūt suppositoꝝ q̄uis p formā.

ℭ Questio.II.

Ar pº. SEcundo q̄riᷓ vtꝝ adiectiua psonalia pdicētur de ꝓprietatibꝰ. ꝛ videᷓ ꝙ sic: qꝛ nō tm̄modo ꝯcediᷓ ꝙ ignis calefacit p caliditatem: sed etiam ꝙ caliditas ignis calefacit: ergo similiter non tm̄ ista est ꝯcedenda. Pater generat per

Scdo. pṁitatem: sed etiam ista pṁitas generat. ℭ Item Aug. vult .vij. de trini. c. j. ꝙ candor est candidus: ergo a simili

Tertio. pōt dici ꝙ generatio gñat. ℭ Item quelʒ pma forma dicitur de seipsa denoīatiue. Unde vnitas est vna sed ꝓprietates sunt forme maxie prime. ergo q̄lʒ ꝓprietas dicitᷓ de seipsa denoīatiue: ergo vere dici pōt ꝙ gñatio generat.

In oppᵐ Contra relatio non denoīat semetipsaʒ: sed ꝓprietas in diuinis est relatio: ergo sicut relatio non referᷓ: ita videtur ꝙ ꝓprietas seipsam nō denoiatur qḋ non esset verum: si actus psonales de ꝓprietatibꝰ predicarenᷓ. Item phs .v. phyſi. vult ꝙ gñationis nō est generatio: ergo generatio nō gñatur: nec generat. Sed gñatio est ꝓprietas: generare aūt actus psonalis: ergo actus personales de ꝓprietatibus non predicantur.

Rñº Actus psonales nō pnᷓtur de ꝓprietatibus denominatiue sʒ bñ idētice. Respondeo ꝙ actus personales nō predicanᷓ de ꝓprietatibꝰ per modū denoīatiuum: sed predicatione que est per identitateʒ. Hoc .n. est vera: pṁitas est generatio actiua: ꝛ tamen hoc nō debet recipi: pṁitas generat: qꝛ q̄uis eandē rem significent generare ꝛ generatio: tamen diuerso modo: qꝛ gñare significat actum: ꝛ p moduʒ actus. Generatio vero non sic: sed per moduʒ quasi cuiusdā forme: ꝛ qꝛ actus sunt suppositorum q̄uis per formas: non aūt ꝓprie ipsarum formaꝝ vt agentiū: sed vt principioꝝ: p que supposita agūt: ideo quanuis hec sit ꝯcedenda: pater generat: hec tamen non est concedenda: paternitas generat.

Ad pᵐ. Ad primuʒ in oppᵐ cum dicitᷓ ꝙ calidus ignis calefacit ꝛc̄. Dico ꝙ hec est impropria: non tamen sicut ista. pṁitas generat eo ꝙ caliditas est forma absoluta: pṁitas vero forma relatiua. Et etiam ꝙ generare dicit actum ꝓductionis de substantia generātis: loquendo de gñatione pfecta: qua pater generat filiū. Sic aūt agere non cōuenit forme. ℭ Ad 2ᵐ dico ꝙ si ista

Ad 2ᵐ ꝯcedatur: cādor est candidus: nō ꝓpter hoc sequiᷓ ꝙ ista debeat concedi: pṁitas generat: qꝛ esse candiduʒ non dicit actuʒ significatū vt ab alio: sed vt in alio: vnde esse cādidum significat actuʒ vt in candore: generare aūt significat actum vt ab alio. Potest tamen dici ꝙ ista non est satis ꝓpria: candor enim est candidus: sed ꝓprie dicendo

Ad 3ᵐ. debemus dicē reʒ esse cādidā p cādorē. ℭ Ad 3ᵐ cū dr ꝙ quelibet pma forma dicitᷓ de seipsa denoīatiue ꝛc̄. dico ꝙ verum est p modū forme: non tamen per modū actꝰ. De hac materia habemus supra Di. 17. questione. 2.

CIrca lrām. (Sacramenti natiuitas). i. natiuitas sacri secreti. (Sed extrīsecus affirmata sunt.) error fuit Gylberti porretani q dicitur posuisse ꝓprietates non ita esse in psonis: vel in essentia vt sicut interius insistētes sed extrinsecus. assistentes. Sed ipse hoc retractauit in ꝯcilio Senonuʒ. (Seipsis psone differūt). i. p ꝓprietates que realiter ideʒ sunt ꝙ ipe. (Quo differt pater a filio: eo ꝙ diuina eēntia est: cuʒ in eēntia vnuʒ sint.) ℭ Rñdeo ꝙ non differt ab eo inquātum est essentia sed inq̄tū ꝫm rōnem: ꝛ ꝫm modum se hñdi ab essentia differt. (Incōprehensibile) quantum ad vim receptiuā. (Extra signtiam sermonis) quantuʒ ad vim interptatiuā. (Extra sensus intentionē:) quātum ad vim iudicatiuā: in quo paternitas est: pꝛ est. verꝫ est loquendo de eo in quo est: vt in supposito: non est aūt in eēntia vt in supposito vt supius visuʒ est. (Quo in eēntia diuina esse possunt: ita vt non eam determināt.) Certe qꝛ nō sunt in essentia vt in supposito: sed mediāte supposito ꝫm rōneʒ intelligendi: ꝛ hoc melius inuenies explanatum supra in illa qōne. Utrū ꝓprietates sint in eēntia. (Angeli nesciunt). i. non faciunt nos scire. (Eo ꝙ deꝰ est substātia est: Sed ꝙ pater est substātia nō est.) ℭ Respondeo in argumento est fallacia accidentis: quāuis .n. pṁitas ꝛ deitas differant ꝫm rōnem: nō pp hoc seqᷓ qn pṁitas realiter idem sit ꝙ dina essentia.

ℭ Opinio quoꝝūdam non idem esse psonā ꝛ eēntiam vel naturā dicētiū ꝛ eadē eēntiā nō posse eē prem ꝛ filiuʒ ꝛ spm̄scm̄. Di. XXXIIII. Di. 34.

PRedictis aūt adijciendum est: ꝙ qdam peruersi sensus holes in tātam ꝓsilierūt insaniam: vt dicerent non idem eē naturam dei ꝛ psonaʒ siue hypostasim: dicentes eandē eēntiam nō

tiam non posse eē prēm ꝛ filium sine psonarum ↄfusione. Si.n.inquit ea eēntia que pater est: filius est:idem sibi pr̄ est ꝛ filius. Si hanc rem dicis eē prēm:aliam quere quam dicis eē filiū. Si vero aliam non q̄sieris: sed eādem dixeris: idem genuit ꝛ genitus est. Propter hec ꝛ huiusmodi inter naturaȝ ꝛ psonam diuidunt ita: vt non recipiant vnam deitatis naturam ꝛ simplicem eē tres psonas. Idq3 testimonio Hylarij defendere nitūtur:qui in.vij.li.de tri.q̄rēs: vtrum aplus spūm dei noīans:ꝛ spūm xp̄i idem significauerit vtroq3 verbo:inquit ita. Gentiuȝ p̄dicator volens nature vnitatem in prē ꝛ filio docere ait. Spiritus dei in vobis est. Si qs aūt spūm xp̄i non habet:hic non est eius. Si autem spūs eius q suscitauit Jesum ꝛc̄. Spūales oēs sumus si in nobis ē dei spūs:sed ꝛ hic spūs dei est ꝛ spūs xp̄i. Et cum xp̄i spūs in nobis est:eius spūs in nobis est qui suscitauit xp̄m. Et cū eius q suscitauit xp̄m in nobis est spūs:ꝛ spūs in nobis est xp̄i. Nec tn̄ nō dei est spūs q in nobis ē. Discerne ergo o heretice spūȝ xp̄i a spiritu dei: ꝛ excitati a mortuis spūm xp̄i:a spiritu dei xp̄m a mortuis excitantis. Cum q habitat in nobis spūs xp̄i:spūs dei sit:ꝛ spūs xp̄i a mortuis excitati spūs dei tm̄ sit xp̄m a mortuis excitantis. Et quero nunc in spū dei:vtrum naturam an rem nature significatā existimes? Non est eniȝ idem natura quod res nature:sicut non idem est homo:ꝛ quod hōis est:nec idem est ignis et quod ipsius ignis nobis est:ꝛ ſm hoc non ē ideȝ deus ꝛ quod dei est. Huius dicti occasiōe prefati heretici dogmatizauerūt non idem eē psonam ꝛ naturam dei: asserētes naturam dei nō esse tres psonas. Intelligētes in his premissis verbis Hylarij p rem nature psonam: ꝛ noīe nature diuinaȝ naturā. Et ideo dicunt Hylarium interrogasse hereticuȝ. Utrum per spūm dei putaret significatam esse naturam an rem nature:vt sic ostenderet distinguēdum esse inter naturam ꝛ rem nature idest psonā.

Auctēȝ q̄ p eis facere vr̄ ponit de lib. Hylarij.

Q̄uō hyla. vtꝝ in spū dī nā vl res nāe sig̃ta sit idem.

Qd̄ nō ē nā qd̄ res nature. Ostendit quē sensū trahāt ex illis v̄bis.

¶ Hic docet quomodo eis obuiat ipius scripture circūstantia:ꝛ qualiter predicta itelligi debeāt: ꝛ q̄ spūssanctus est res vnius nature patris et filij ꝛ est ipsa natura.

Hoc quideȝ dicunt nō intelligētes pia diligētia scripture circūstantiam qua ↄsiderata percipi pōt quō p̄missa dixerit Hylarius. Subsequēter.n. in eadem serie ōndit in spiritu dei aliqñ significari prēm:vt cum dicitur. Spūs domini super me:aliqñ significari filium:vt cum dicitur. In spiritu dei eijcio demonia:nature sue potestate se demones eijcere demonstrans:aliqñ spūsanctum:vt ibi. Effundam de spiritu meo sup omnem carnem. Quod dicit consumatum fuisse cum apostoli spūsancto misso omnibus linguis locuti sunt. Deinde quare hanc distinctionē fecerit:ꝛ q̄ in superioribus p verba apostoli idem spūssanctus significatus sit:ꝛ q̄ ipse sit res vni⁹ nature prīs ꝛ filij:apte ōndit inquiēs ita. Hec icirco sunt demonstrata:vt quacūq3 parte heretica falsitas se cōtulisset:finibus veritatis cōcluderetur. Habitat.n.in nobis xp̄s: quo habitante habitat deus:ꝛ cuȝ habitat ī nobis spūs xp̄i:non aliud habitat q̄ spūs dei. Q̄ si p spm̄sanctum xp̄s in nobis intelligitur esse: hunc tn̄ ita spūm dei vt spūm xp̄i esse noscēdum est:ꝛ cū p naturam dei natura ipsa habitat ī nobis:indifferens natura filij creditur esse a patre:cum spūssanctus q est spūs xp̄i ꝛ spūs dei:res nature demōstretur vni⁹. Quero nūc ergo quō nō ex natura vnum sunt? A patre procedit spiritus veritatis:a filio mittit̄:ꝛ a filio accipit. Sȝ oīa que habet pr̄ filij sunt. Idcirco q ab eo accepit: dei spūs est:ꝛ idem spūs xp̄i est. Res nature filij est:sed ꝛ eadeȝ res ꝛ nature prīs est: ꝛ dei excitantis xp̄m a mortuis spūs est:ꝛ ideȝ spūs xp̄i ē a mortuis excitati. In aliquo differt xp̄i ꝛ dei natura:ne eadem sit si prestari potest:vt spūs q dei est nō sit etiam xp̄i. Est ergo in nobis spūs dei:ꝛ est in nobis spūs xp̄i:ꝛ cum spūs xp̄i inest: inest spūs dei. Ita cum qd̄ dei est ꝛ xp̄i est:ꝛ qd̄ xp̄i est dei est:nō potest qd aliud diuersum xp̄s esse q̄ deus est. Deus igitur xp̄s est vnus cum deo spūs:ſm illud. Ego ꝛ pr̄ vnum sumus. In quo docet veritas vnitatem esse nature: nō solitudinem vnionis. Ecce si hec verba diligēter attendas iuenis spm̄sanctum rem nature dici patris ꝛ filij:ꝛ eūdem dici esse naturaȝ dei:vbi dr̄ p naturam dei natura ipsa habitat ī nobis: si p spm̄sanctum xp̄s est in nobis. Itaq3 in trinitate non ita distinguēdum est inter naturaȝ ꝛ rem nature:sicut in reb⁹creatis:q: vt ait Hylarius:compatio terrenoꝝ ad deum nulla est: ꝛ si qua ↄpationum exēpla interdum afferūtur nemo ea existimet absolute ī se rōnis pfectōem ↄtinere. Nō.n.hūano sensu de dō loquēdū est.

Uerba hyla.pōit qb⁹p̄missorum intelligētia aperitur.

Discutit predicta verba:ꝛ non ita eē distinguēduȝ in trinitate: sicut in creaturis.

¶ Q̄ propter res creatas illud dixerit:non idem est natura ꝛ res nature.

Ad naturaȝ ergo rerum creatarū respiciens ingt. Non ideȝ est natura qd̄ res nature:subijcens exempla de ipsis creaturis. Inde ōndens erroris eē sub mēsura creaturarū metiri creatorem addit ꝛ ſm hoc non ideȝ est deus ꝛ qd̄ dei est:ac si diceret. Si ad instar creaturaꝝ d̄ creatore sentis cogeris fateri:quia non idem est deus:ꝛ quod dei est:quod dicere impiuȝ est:cum spiritus dei deus sit:ꝛ dei filius sit deus.

¶ Q̄ non aliud est deus:ꝛ q̄ sua sunt:ita vt insint alia enim sunt que insunt:alia que nō insunt.

Non ergo ꝯm corporales modos: vt in eadem subdit serie: accipienda sunt hec que de deo dicũtur: vbi euacuans opinionem eoꝝ q ita putant aliud deuȝ esse: ⁊ aliud quod dei est: aliudq̃ naturã dei et rem nature: vt est in creaturis. Apte docet nõ aliud esse deum ⁊ que sua sunt: ita vt insint illi sic dicens. Homo aut aliquid ei simile cum alicubi erit: alibi non erit: qꝛ id quod est: illic continetur vbi fuerit in forma: vt non vbiq̃ sit qui insistens alicubi sit. Deus aũt imense virtutis viuens potestas: que nusq̃ non assit nec desit vsq̃: que se oẽm per sua edocet: ⁊ sua non aliud q̃ se esse significat: vt vbi sua insint ipse esse per sua intelligatur. Non aũt corporali modo cuȝ alicubi sit: non ẽt vbiq̃ esse credatur: cuȝ p sua in oĩbus esse non desinat. Non aũt aliud sunt q̃ quod est ipse que sua sunt. Et hec pp nature intelligentiam dicta sunt. His verbis apte significatur. Si tamẽ intelligis heretice: quia diuina natura non aliud est ab his q̃ sua sunt: ita vt insint: ⁊ per illa in oĩbus suis est que non insunt. Sua.n. sunt etiam que non insunt.i. oẽs creature: ⁊ sua sunt que insunt vt tres psone que sunt eiusdeȝ nature ⁊ eadem natura sicut supra Augustini testimõio firmauimus dicentis tres personas esse eiusdem eẽntie vł eãdem eẽntiam: sed nõ ex eadem essentia: ne aliõ intelligatur eẽntia: aliud persona. Non tamen diffitemur aliquã distinctiõem habendaȝ fore ꝯm intelligentie rõnem cum dicitur hypostasis: ⁊ cum dicitur eẽntia: qꝛ ibi significatur qõ est cõe tribus: hic vero non. Est tñ hypostasis eẽntia: ⁊ ecõuerso. Fateamur ergo vnum atq̃ idem esse tres psonas ꝯm eẽntiam: differentes aũt ꝓprietatibus. Unde Augu. super locuȝ p̄ta xatum psal. ait. Queris quid sit pater? respondetur deus. Queris quid sit filius? respondet deus. Queris quid sit pr̄ ⁊ filius? respondetur deus. De singulis interrogatus deum rñde. De vtroq̃ interrogatus: non deos sed deũ responde. Non sic in hõibus. Tanta enim est ibi ꝯbe vnitas vt equalitatem admittat pluralitatem non admittat. Si ergo tibi dictum fuerit cum dicis filium esse quod pr̄ est: profecto filiꝰ pater est. Responde ꝯm ꝯbam tibi dixi hoc esse filiuȝ quod pater est non ꝯm id quod ad aliud dicitur. Ad se eniȝ dr̄ deus: ad prẽm dr̄ filius. Responsumq̃ pater ad se dicit deus: ad filiuȝ dicitur pater. Quod pr̄ ad filiuȝ dr̄ non ẽ filiꝰ. Quod dicitur filius ad patrem non est pater. Quod dicit pater ad se: filius ad se hoc est papater ⁊ filius idest deus.

Qualiq̃ ẽ in rõne intelligẽtie distinctio cũ di hypostasis: ⁊ cuȝ dicit essentia. Aug. sup psal.

¶ Utrum ita possit dici deus trium psonaruȝ vł tres psone vnius dei vt dicit: vna eẽntia trium psonarum ⁊ tres persone vnius essentie.

Hic considerandũ est: cũ deus sit diuina eẽntia: ⁊ ita dicatur vnus deus esse tres psone: sicut vna essentia dr̄ tres psone: vtrũ ita valeat sane dici: vnus deus trium psonaruȝ vel tres psone vnius dei: sicut dicit vna eẽntia trium psonarum: ⁊ tres persone vnius eẽntie? In his locutiõibus scripture vsus nobis emulandus videtur: vbi freqũter reperitur ita dictum. Una ẽ eẽntia triũ: ⁊ tres sunt psone vniꝰ eẽntie: nusq̃ aũt occurrit legisse vnum deum trium personaꝝ: vł tres psonas vnius dei. Qõ ideo puto sanctos doctores vitasse: ne ita forte acciperetur in diuinis psonis: vt accipitur cum de creaturis simile quid dicitur. Dicitur eniȝ deus Abraã Isaac ⁊ Jacob: ⁊ deꝰ omnis creature. Quod vtiq̃ dicitur pp ꝓncipium creationis vel gratie ꝓuilegium: ⁊ creature subiectionem vel seruitutẽ. Cum ergo in trinitate nihil sit creatum vel seruiens vel subiectum: nõ admisit fides in trinitate talem locutõis moduȝ. Ita etiam econuerso non dicitur de dei eẽntia ꝙ ipsa sit essentia Abraam Isaac ⁊ Jacob: vel alicuius creature: ne creatoris vel creature naturam confundere videamur.

Usuȝ scripture in his seqñdũ tradit

Quare ñ ꝯsueuerit scriptura dicẽ vnũ deũ triuȝ psonaꝝ ⁊ eꝯcuȝ dicat vnam eẽntiã trium psonarum.

¶ Qꝛ licet potentia: sapientia: bonitas: de deo ꝯm ꝯbam dicantur in scritura: tñ solent hec nõia distincte ad personas interdum referri.

Ex predictis constat ꝙ sicut eẽntia: ita potentia: sapientia: bonitas dr̄ deo dicũtur ꝯm ꝯbam. Que aũt ꝯm ꝯbam de deo dicũtur: tribus psonis pariter cõueniunt. Una est ergo potentia: sapiẽtia bonitas patris ⁊ filij ⁊ spũssancti: ⁊ hi tres eadẽ potentia: eadem sapientia: eadem bonitas. Uñ aperitur in trinitate sũma esse perfectio. Si.n. ibi deesset potentia vel bonitas: non eẽt sũmuȝ bonum. Sed qꝛ ibi est pfecta potentia: infinita sapiẽtia: incomp̄hẽsibilis bonitas: recte dicitur ⁊ creditur sũmum bonum. Cũq̃ vnum ⁊ ideȝ penitus sit in deo potentia: sapientia: bonitas: in sacra tñ scriptura frequenter solent hec nõia distincte ad personas referri: vt patri potentia: filio sapientia: spirituisancto bonitas attribuat quod quare fiat: non est ociosum inquirere.

¶ Quare id fiat scilicet ꝙ patri potentia: filio sapientia attribuatur.

Id ergo sacri eloquij prudentia facere curauit: ne dei imensitateȝ similitudine creature metiret. Dixerat.n. scriptura sacra. Quia deus pater ẽ ⁊ ꝙ deus filius est: ⁊ audiuit hoc homo q hoieȝ prẽm viderat: deum prẽm non viderat: ⁊ cogitare cepit: ita eẽ in creatore: vt viderat eẽ in creaturis: a qbus hec nomina trãslata sunt ad creatorem. In qbus pater est prior filio: filius est

posterior

posterioꝛ patre:ꝛ ex antiqtate in patre defect⁹: ex posteritate in filio imꝑfectio sensus solet notari. Jō occurrit scriptura dicens p̄rē3 potētem ne videat̄ poꝛ filio ꝛ iō min⁹potēs:ꝛ filiū sapiētē ne videat̄ posterioꝛ patre ꝛ ideo minus sapiēs.

❡ Quare spiritusancto bonitas attribuatur.

Dictus est etiam sp̄ussanctus deus: ꝛ dictus est habere sp̄m deus:ꝛ videbatur hoc quasi nomen inflationis ꝛ tumoꝛis. Unde humana ꝯscientia ad deum pro rigoꝛe ꝛ crudelitate accedere metuit. Jdeo scriptura temꝑauit sermonem suū sp̄m bonuꝫ nominans:ne crudelis putaret̄ qui mitis erat: non ꝙ pater solus sit potens vel magis potēs: ꝛ filius solus sapiens vel magis sapiens ꝛ sp̄ussanctus solus bonus vel magis bonus. Una ē ergo potentia:sapiētia:bonitas triuꝫ: sicut vna eēntia. Jdeoq̄ꝫ sicut d̄r filius homousios.i.cōsubstantialis patri:ꝛ ita coomnipotens.

❡ De hoc nomine homousion:vbi in auctoꝛitatem receptum sit:ꝛ quid significet.

Hic non est pꝛetermittēduꝫ quod Aug⁹in lib.ij. contra Maximinū dicit de hoc nomine homousion: quo latini tractatoꝛes frequēter vtūtur. Pater inquit ꝛ filius vnius sunt eiusdēq̄ꝫ substātie Hoc est illud homousion:qđ in concilio niceno aduersus hereticos arrianos a catholicis p̄ribus veritatis auctoꝛitate firmatum est. Quod postea in concilio arimenensi pp̄ nouitateꝫ v̄bi minus q̄ꝫ potuit intellectam:quaꝫ tñ fides antiqua pepererat multis paucoꝛuꝫ fraude deceptis:heretica impietas s̄b heretico imperatoꝛe Constātino labefacta retētauit. Sed post non longum tēpus libertate fidei catholice pꝛeualente:postq̄ꝫ vis verbi sicut debuit intellecta ē: homousion illud catholice fidei sanitate longe lateq̄ꝫ defensum est ꝛ diffusum. Quid.n.ē homousion nisi vnius eiusdēq̄ꝫ s̄be: Quid ē inquā homousion nisi ego ꝛ p̄r vnū sumus: Non ergo inter pꝛophanas vocū nouitates h⁹vitādū est.

❡ De nominibus que trāslatiue ꝛ ꝑ similitudinem de deo dicuntur.

Preterea sciendum est ꝙ in assignatione distinctionis noīum inter alia que supꝛa diligenter executi sumus: quedam diximus translatiue ꝛ ꝑ similitudineꝫ de deo dici:vt speculuꝫ:splendoꝛ: character:figura:ꝛ huiusmodi:de quibus pio lectoꝛi breuiter trado quod sentio: vt.s.rōne similitudinis considerata ex causis dicendi dictoꝛuꝫ intelligentiam assumat:sed catholicam.

❡ Nihil dignum excellētia ineffabilis trinitatis se tradidisse dicit ad alia transiturus.

De sacramento vnitatis atq̄ꝫ trinitatꝫ summe ꝛ ineffabilis multa iam diximus. Nihil tñ eius ineffabilitate dignū tradidisse ꝯfitemur: sed potius ex nobis mirificā eius sciam:nec potuisse nos ad illā ꝑuenire. Di.XXXIIII.

Predictis est adijciēdū ꝛc. Supius determinauit magr̄ de cōparatione ꝓprietatum ad personas:ꝛ essentiaꝫ. Jn hac parte determinat de cōparatione ꝑsonaꝝ ad essentiam. Et diuidit̄ pars ista in q̄ttuoꝛ ꝑtes. ❡ Jn prima cōpat personas ad eēntiam quantuꝫ ad realem idētitatē. ❡ Scdo q̄ꝫtū ad p̄dicationē ibi:(hoc ꝯsiderādum est). ❡ Tertio quātū ad quorundā attributoꝝ eēntialiū appropꝛiationē:ibi.(Ex p̄dictis cōstat). ❡ Quarto de quibusdam dictis de deo per metaphorā:ibi.(Pretereta sciendū est). Pꝛima iteꝝ in tres. ❡ Pꝛimo pōit erroꝛem quorundā dicentiū personas nō esse diuinā naturam ꝛ illius opionis sophysticam ꝯfirmationē. ❡ Secundo ponit ipsorum errantiū ꝯfutationē.ibi.(hoc quidem dicunt non intelligentes). ❡ Tertio subdit eorum per que conant̄ suam opionem munire solutionem. ibi.(Ad naturā ergo rerū). Tunc sequit̄ illa pars que ibi incipit(Ex dictis)ꝛ diuidit̄ in ꝑtes tres. ❡ Jn p̄ma ponit quoꝛūdā attributoꝝ eēntialiū appꝛobationē. ❡ 2⁹reddit appropꝛiatiōis rōneꝫ:ibi.(Jd ergo sacri eloquij). ❡ Tertio determinat huius nominis hōusios significatōeꝫ:ibi.(hic non est pꝛetermitendum.) Di.34.

Circa hanc distinctionē querunt̄ tria. ❡ Pꝛimo de his que respiciunt persone ꝛ substantie cōparationē. ❡ Secundo de spectantib⁹ad appropꝛiationē. ❡ Tertio de pertinentib⁹ad translationē. ❡ Circa p̄muꝫ queruntur duo. ❡ Pꝛimo vtꝝ ꝑsona ꝛ essentia realr̄ idem sunt. ❡ Scdo vtruꝫ ꝑsona aliquā rem addat sup eēntiā.

❡ Questio.I.

Primo ōndo ꝙ persona ꝛ essentia realiter non sunt idem Boetius in lib. de duabus naturis ꝛ vna persona xp̄i aliā assignat diffōnem nature:aliam assignat diffōnem ꝑsone: sed quoruꝫ diffinitio est diuersa:ipsa sunt diuersa. ❡ Jtē hec est falsa:Socrates est natura humana:qđ nec eēt verum si realiter essꝫ idem. ❡ Jtem ph̄s.7.topi. Quecūq̄ꝫ vni ꝛ eidem sunt eadeꝫ inter se sunt eadē: sed persone inter se non sunt eedem:ergo cum essentia non sunt idem. ❡ Jtem ph̄s.7°.topi. Quantūcunq̄ꝫ d̄ñam assignantes ōndem⁹qm̄ non idem:sed aliqua est differentia inter eēntiam ꝛ personam: q: essentia cōicatur persona non: ergo essentia ꝛ persona:non sunt idem.

Ar p̄mo. Scdo. Tertio. Ca.3°. Quarto. Ca.8.

Contra Boe.j.lib.de trini.c.3.hoc vere vnum est in quo nullus numerus:nullū in eo aliud p̄ter q̄ꝫ id quod est. Cum ergo deus vere sit vn⁹vt sup⁹ ꝓbatum est nullū in eo est aliud pꝛeterq̄ꝫ id qđ est persona:ergo non est res alia a diuina essentia. ❡ Jtem Alan⁹ ix.ꝓpōne d̄ maximis theo. Quicqd est in d̄o d̄s est:ergo cum persone sint in diuina essentia:sequit̄ ꝙ persone realiter idem sint ꝙ diuina essentia. Jn opp^m

Respondeo dico ꝙ quelꝫ ꝑsona ꝯpata ad diuinā essentiam realr̄ idem est cum ea: alr̄ eniꝫ esset in diuinis realis compō:qđ impossibile est: differt tamen persona ab essentia s̄m rōneꝫ: nō sicut dicim⁹ attributa s̄m rōnem differre:sed ꝓpter differentē modū se habendi:q: in modo se habendi ad alterum differunt s̄m affirmationē:ꝛ negationē:q: ꝑsona se habet ad aliuꝫ: essentia vero nō:ꝛ essentia se hꝫ absolute: persona v̇o nō. Et ex hoc est ꝙ plures sunt ꝑsone essentia manente vna, ꝛ ꝙ aliquid pꝛedicat̄ de essentia:sicut cōmunicari: qđ nō pꝛedicatur de persona:ꝛ ꝙ aliqua res pꝛedicat̄ de ꝑsona: que nō pꝛedicat̄ de eēntia:sicut distingui:ꝛ referri. Quō

Rñ⁹ q̄lꝫ ꝑsona est idē realiter cuꝫ eēntia nō tamen s̄ꝫ rōnem.

autez cum prędictis possint stare q̈ relatio vere maneat in diuis declaratum est supra Di.xxvj. in illa qõne vtrū ppꝛietates personarum sint relationes.

Ad p̄mū **Ad primuz** in oppositū cuz dr̄: q̈ alia est diffinitio persone: alia essentie ꝛc̃. dico q̈ verum est s̄m rōnem eo mō quo pōt esse diffinitio in di/
Ad 2m nis. ℂ Ad 2m dico q̈ nō est simile de nā humana p com/ paratione ad Socratē: ꝛ de natura diuina per compatioē ad diuinas psonas: q: natura humana ꝛ etiam Socrates ꝛ Plato ꝛ sic de alijs compositi sunt nulla aūt est cōposi/ tio in diuina natura neq̧ in diuina psona. ℂ Ad tertiuz
Ad 3m. cū dicitur q̈ quecunq̧ vni ꝛ eidem sunt eadem inter se: sunt eadem ꝛc̃. dico q̈ verum est qñ sunt eadem illi ꝛ s̄m rem ꝛ s̄m modū se habendi: sic aūt non est eadem psona essentie. ℂ Ad 4m cum dicitur q̈ quantulācunq̧ differē
Ad 4m. tiam assignantes oñdemus qm̄ non idem ꝛc̃. dico q̈ ve/ rum est vel s̄m rem: vel s̄m rōnem persona aūt nō est ea/ dem essentie s̄m rōnem non accipiendo differre s̄m rō/ nem: sicut dictum est eo modo quo attributa s̄m rōnem differunt: sed loquendo de diuersitate s̄m rationem fun/ datam super diuersum modum se habendi.

ℂ Questio.II.

Ar p̄mo. **Secundo** querit̄ vtrum psona aliqua rez addat sup essentiaz: ꝛ videtur q̈ sic: q: quāto res est cōicabilioꝛ: tanto simplicioꝛ Unde res que est gen⁹ generalissimuz cōicabilioꝛ
Scd̄o. est q̄ȝ res que est genus subalternū: ergo cū eēntia sit cōi cabilis: persona vero non: simplicioꝛ est eēntia q̄ȝ psona: ergo persona aliqd addit super eēntiam. ℂ Item aliqua
Tertio. ꝯueniūt in essentia que non ꝯueniunt in psona: qd̄ non esset verum: si persona nihil adderet sup eēntiam. ℂ Itē concretū addit super abstractū: sed essentia significat per modū abstracti: persona p modum ꝯcreti ergo psona ali
Quarto. qd addit super essentiaz. ℂ Item si psona nihil adderet super essentiam vere diceret̄ q̈ Socrates est humanitas quod falsum est: si ergo psona addit sup essentiā in huma nis videtur q̈ etiam addit in diuis: vel quare non.

Jn oppm **Contra** si psona aliqd addit super eēntiaz cum eēntia sit de ratione psone in persona esset rea lis compositio: qd̄ falsum est. ℂ Itez nō addit aliqd ma ius diuina essentia: nec aliqd minus: q: psona non est in/ ferioꝛ essentia: nec aliquid equale q: sic aliqd esset equale diuine essentie quod non esset ipsa ꝛ h̄ impossibile est.

Rñ° psona nō addit rez distinctaȝ super eēntiam realiter sed s̄ȝ modum diuersum se hēndi. **Respondeo** q̈ personā aliquam rem addere super essentiam pōt intelligi dupliciter vno modo ita q̈ cum essentia dicat aliquam rem realiter ab essentia differētē: ꝛ sic falsum est. Aliomodo q̈ in essentia dicat aliquam rem non realr̄ ab essentia differentem: sed s̄m rōnem fundatā sup diuersum modū se habē di. Et sic verum est: psona enim cum eēntia dicit ppꝛie/ tatem vt subsistentez: que ppꝛietas relatio est. Uñ credo me superius dixisse q̈ rr̄ones in diuis sunt subsistentes: ꝛ ad essentiā compate realiter idem sunt cuȝ ea: ꝛ tñ ve re manent rr̄ones: sicut supius.26.Di. declaratū est in il/ la questione vtruȝ in diuinis ppꝛietates sint relationes.

Ad p̄m. **Ad primuz** in oppm cum dicitur q̈ quāto res est cōmunicabilioꝛ tanto simplici/ oꝛ ꝛc̃. dico q̈ h̄ intelligi debet de cōicabilitate rei que rea liter diuidit̄ in psonis: qbus cōicatur talis aūt non est cō
Ad 2m municabilitas diuine essentie. ℂ Ad 2m cum dicit̄ q̈ ali/ qua ꝯueniunt in essentia que non ꝯueniunt in psona ꝛc̃. dico q̈ veruȝ est: Sed ex hoc non sequit̄ q̈ de intellectu persone sit res alia ab essentia: sed q̈ de intellectu perso/ ne est res differens ab essentia non realiter: sed s̄m rōnez
Ad 3m. fundatam sup diuersum modū se habendi. ℂ Ad 3m cuȝ dicitur q̈ ꝯcretum addit super abstractuȝ ꝛc̃. dico q̈ in/ telligi debet vbi est concretio s̄m rem: hec aūt ꝯcretio nō
Ad 4m. est in diuina persona. ℂ Ad 4m dico q̈ nō opȝ q̈ si pso/ na addat super essentiā in humanis reȝ diuersam ab eēn tia q̈ ppter h̄ ista sit in diuinis. Dicūt tamen aliqui q̈ in creaturis persona sup essentiā nihil addit reale absolutū sed tm̄modo aliqd differēs ab essentia s̄m rōnem tm̄: vl̄ s̄m respectum: ꝛ vtruȝ hoc sit veꝛ vel non ppono decla rare in lib. scd̄o in questiōe de rōne indiuiduationis. ℂ Ar gumenta ad oppositū bene oñdunt q̈ diuine psone vltra diuinam essentiā non dicūt aliquid realr̄ differens ab ea. Sed ex hoc non sequit̄ quin de intellectu persone sit res aliqua differens ab essentia tm̄ s̄m rationem fundatam super diuersum modum se habendi.

Consequenter querit̄ de scd̄o pn̄/ cipali: ꝛ circa hoc possent queri duo. ℂ Primo an possit fieri aliq̄ appropꝛiatio in diuinis. Sed hoc nō opȝ hic que/ rere: q: supra Di.31. vbi quesitū est de approbatione Hy/ larij in solutione primi articuli ostensa est ꝯgruitas facien di appropꝛiationeȝ in diuinis: ꝛ in hoc concessum q̈ ibi possit ꝛ debeat appropꝛiatio fieri. ℂ Questio.II. Ar p̄mo.

Secundo querit̄ vtrum potentia debeat appropꝛiari patri sapientia fi lio: ꝛ bonitas spūisancto ꝛ videt̄ q̈ nō: q: vt ha betur primo celi ꝛ mundi. Uirtus est vltimū de potentia. Sed s̄m apl̄m p̄ma ad coꝛinth.j. virtus appꝛo pꝛiatur filio. Unde dicit Christum dei virtutē: ergo etiā Tuo 2ti 116 117.
sibi deber appꝛopꝛiari potentia. ℂ Item Job.12. Jn anti Scd̄o.
quis est sapiētia. Sed Danel.7. Antiqtas appꝛopꝛiatur patri: vnde ibi per antiquū dierū intelligit pr̄ vt vide/ tur: ergo patri debet appꝛopꝛiari sapientia. ℂ Item Jsa Tertio.
ie.xj. Primū qd̄ appꝛopꝛiatur spūisancto est sapientia: vn/ de ibi dicitur. Regescet sup eum spiritus sapientie: ꝛ in/ tellectus ꝛc̃. ergo spūisancto magis debet appꝛopꝛiari sa/ pientia q̄ȝ filio. ℂ Item Joānis 16. dicit̄ q̈ Spiritus ve Quarto.
ritatis docebit vos oēm veritatē: ꝛ Math.x. q̈ spiritus patris vestri est q loquit̄ in vobis. Hiȷ aūt actus sunt sa/ pientia: ergo sapia magis dȝ appꝛopꝛiari spūiscto q̄ȝ filio.

Ad cōtrarium arguitur per auctoꝛitateȝ ma gistri in littera. Jn oppm

Respondeo q̈ prędicta appꝛopꝛiatio ꝯueniens est ppter appꝛopꝛiatoꝛ cuȝ ppꝛijs assimilationē q: potentia s̄m rōnem intelligendi pcedit sapientiā: ꝛ vtrunq̧ bonā voluntatē in q̄ maxime ꝯsistit bonitas reꝛ itellectualiū. Similiter pr̄ s̄ȝ rōneȝ intelligē di pcedit filium: ꝛ vterq̧ spm̄sanctum: ꝛ hanc rōnem videtur tangere Ricar. de trini. lib. vj. cap.15. Et etiam ꝯueniens ppter erroꝛis exclusionē ne eniȝ exemplo pa/ trem carnalium rōne antiqtatis a simplicib⁹ crederet̄ pr̄ impotens. Attribuit̄ ei potētia ne etiā ꝯcretio filiȷ carna/ lis rōne iuuētutis crederetur insipiēs: attribuit̄ filio sa/ pientia. Et ne spiritus patris ꝛ filiȷ ratione ipetuositatis que nomine spiritus impoꝛtat̄ in creaturis crederet̄ cru delis: ideo sibi attribuitur bonitas: ꝛ hanc rationem vi/ detur tangere magister in littera. Rñ° conuenienter pr̄i ap ppꝛiat̄ potētia filio sapiētia ꝛ spūi sācto misericoꝛ dia.

Ad primuz in oppm cum dicit̄ q̈ virtus appꝛo/ pꝛiatur filio ꝛc̃. dico q̈ verum est: Ad p̄mū.
eo q̈ nominat pfectioneȝ potentie que ppinquoꝛ est actui q̄ȝ potētia absolute dicta: ꝛ q̈ dicitur pr̄ operari per filiū a ppꝛietate: ideo filio appꝛopꝛiat̄ virtus non rōne poten tie: in qua fundatur sed ppter ppinqtatem ad actum. ad quem oꝛdinatur. Illud tñ verbuȝ ph̄i primo celi ꝛ mun/ di parum facit ad ppositum: q: ibi notat virtutem maxi mam: in qd̄ pōt potentia vt si iste pōt ferre.c. libras ꝛ nō Ad 2m
plus dicimus q̈ hec est virtus eius. ℂ Ad 2m dicendum q̈ q̄uis sapientia magis esset appꝛopꝛianda patri q̄ȝ filio habendo aspectum q̈ sapiētia creata vt frequenti⁹ in an/ tiquis hominibus repitur: tamen rōnes dicte in solutione qōnis pponderant isti rationi. ℂ Ad 3m dicendū q̈ sapia appꝛopꝛiatur spūisancto sub ratione qua donū: filio autez Ad 3m. Sapia diā simode ap ppꝛiat filio ꝛ spūisācto
appꝛopꝛiat̄

appropriatur sub ratione qua importat cognitionem. ¶ Ad quartum similiter dicendum ꝙ docere hominez veritatem: ⁊ docere ipsum loqui: ⁊ ipsum mouere ad loquendum veritatem appropriantur spiritui sancto inq̃ʒtum cognitio veritatis donum dei est. Omnia autem dona dei sub ratione qua dona sunt spiritui sancto appropriantur: q̃uis sint aliqua dona que sibi non appropriantur sub proprijs rationibus. Dicere enim veritatem sub ratione qua est quedam illuminatio intellectus filio appropriatur.

Consequenter queritur

de tertio principali. ⁊ circa hoc queruntur duo. ¶ Primo vtruz cõueniens sit dici de deo aliqd translatiue. ¶ Secundo a quibus rebus debeat fieri ad deum translatio.

Qõ. j. Ar̃ pᵒ. Tᵒ 2ˡ. 5.

Primo ostendo ꝙ non sit conueniens dici de deo aliquid metaphorice: quia ꝓm philosophuz scdo topico. Peccãt qui extraneis nominibus res appellant. Sed qui de deo dicit aliquid trãslatiue: deum appellat extraneo nomine: ergo non est cõueniens aliquid de deo dici metaphorice.

Scdo. Tᵘ 2ˡ. 1ᵒ.

¶ Item ꝓm philosophuz sexto topi. Oẽs transferẽtes ꝓm aliquã similitudinẽ trãsferũt. Sed creature ad deuz nulla est similitudo cum siłitudo sit relatio equiparantie: ergo nihil debet dici translatiue de deo.

Tertio.

¶ Item Boetius. j. libro de tri. capit. ij. in diuinis intellectualiter versari oportet neq̃ʒ deduci ad imaginationem. Sed ea que dicũtur de deo translatiue sumuntur ex imaginibus ⁊ sensibilibus: ergo videtur ꝙ non sit conueniens dici de deo aliquid translatiue.

In oppᵐ.

Contra. Apostolus ad Roma. p̃ˀlo. Inuisibilia dĩ a creatura mundi per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur. ergo ad intelligentiam diuinorum prodest aliquid dici d̃ deo per similitudinem sensibilium. ¶ Item Diony. primo capitu. ange. hierar. Neq̃ʒ enim aliter nobis possibile est superlucere diuinum radium nisi varietate sacrorum velaminum anagogice circũuelatum. ergo ad intelligenda diuina prodest loqui de deo ꝓm similitudinem corporalium.

Rñᵒ. Conueniens est aliqua translatiue dici de deo propter fideliũ instructiõez. Tᵘ 2ˡ. 2.

Respondeo ꝙ cõueniens est aliqua dici d̃ deo trãslatiue: ⁊ propter manuductionem intellectus fidelium per ista sensibilia nobis magis nota ad cognitionem diuinorum que nobis sunt magis abscondita. Innata est nobis via ex magis nobis notis ad vnius nobis nota: que tamẽ ex parte sue nature notiora sunt ꝓm philoso. primo physico. Et etiam vt infidelibus velentur diuinorum mysteriorum secreta. Dicit enim Dominus in euange. ꝓm Mathe. capitu. 7. Q̃ʒ nõ sunt spargende margarite añ porcos: ⁊ hanc eãdẽ rationem assignat Dionysius in libro de angelica hierarchia capitulo secundo.

Ad pᵐ.

Ad primum in oppositum dicendum ꝙ dici aliquid de deo: sicut cum dicitur ignis consumens non est deũ appellare extraneo nomĩe. Ignis enim non est extraneum nomen. Sed qui aliquid diceret de deo metaphorice aliquo nõie extraneo ⁊ ignoto non loqueretur de deo cõuenienter translatiue.

Ad 2ᵐ.

Ad secundũ dicendũ ꝙ creature ad deum est similitudo non participationis super aliquod cõmune vniuocum fundata: sed imitationis que est effectus ad causam.

Ad 3ᵐ.

Ad tertium dicendũ quod in diuinis oportet versari intellectualiter quãtum ad terminum nostre speculationis. Et sic intelligit Boetius. non oportet tamen quo ad initium eoꝙ nostra cognitio nata est tendere a sensibilibus ad intelligibilia.

Qõ. II. Ar̃ pᵒ.

Secundo queritur

a quibus rebᵘ debeat ad deum fieri metaphora ⁊ videtur ꝙ a spiritualibus cum metaphora fiat ꝓm similitudinem ⁊ spiritualia sint similiora deo q̃ʒ corporalia.

Scdo.

¶ Itẽ in deo nõ sunt nisi conditiones nobiles. ergo ad ipsum nõ debent transferri nomina rerum habẽtium conditiones viles: cuiusmodi sunt vermis: serpens: ⁊ sic de alijs.

Tertio.

¶ Item cuz dᵒ sit ⁊ mitis ⁊ pius: non debuit ad eum transferri nomen rei crudelis: sicut est leo: nec nomen rei dure sicut lapis.

Quarto.

¶ Item nomina rerum que trãsferrũtur ad diabolum non debent transferri ad deũ: cum g̃ diabolus translatiue dicatur s̃pẽs antiquus ⁊ etiam leo. Unde ꝑma Petri vltimo: dicit ꝙ tanq̃ʒ leo rugiens circuit querens quez deuoret: videt̃ ꝙ nomen serpentis ⁊ leonis non debuerunt ad deum transferri.

In opᵐ.

Contra. Diony. de angeli. Hierarch. c. ij. loquens de his que de spũalibus translatiue dñr: dicit q̃ꝛ nr̃um animum reducunt magis dissimiles siłitudines nõ estimo quãq̃ʒ bñ sapientũ ꝯtradicere: cũ ergo corpalia sunt deo dissimiliora q̃ʒ spũalia: ꝯuenientior est translatio facta a corpalibᵘ q̃ʒ spiritualibᵘ. Itez oĩbus effectibus dei est aliqua similitudo ipsius dei: q̃ꝛ ꝓm Diony. 2. c. de di. nominibus habent cãtiua cãlium receptas imagines: si ergo translatio fit ꝑ aliquã siłitudinem ab oĩbus effectibus dei põt ad deum fieri translatio.

Rñᵒ. Nota nõ significãtia miseriaʒ sʒ creaturas corporales.

Respondeo ꝙ noium creaturaꝝ quedaʒ cum essentia creaturaꝝ significant culpam vel miseriam: ⁊ talia non dicunt̃ ad deum transferri. Unde nomẽ diaboli nomen mortis: ⁊ sic d̃ alijs ad diuinam naturaʒ non debẽt transferri. ¶ Quedam significant solam essentiam: ⁊ ꝯditionez nature: ⁊ illorum nominum: quedam significant rem: que est in creatura per ꝑticipationem ⁊ posterius: in deo autez per essentiam: ⁊ per prius: sicut sunt illa de q̃bus dicit Ansel. monol. 15. cap. Q̃ʒ q̃dlibet illorum simpliciter melius est ipsuz quã non ipsum: sicut est essenta viuentẽ: sapientem: potentẽ: iustum ⁊ bonũ: ⁊ sic d̃ alijs: ⁊ hoc de deo non translatiue sed proprie dicuntur quantuz ad illud q̃d per nomen singulare intendimus: quedam significant ꝯditionem que non est in deo nisi ꝑ similitudinem: ⁊ istorum quedã significant creaturas spirituales: ⁊ quedã s̃bas corporales nobiliores a q̃bus raro fit translatio ad diuinam. Quedam significãt creaturas corporales inferiores: a q̃bus frequẽtius fit translatio ad diũa: q̃ꝛ ꝓm B. Diony. c. 2. de angelica Hierarch. Archanoꝝ magis apta est ꝑ dissimiles formationes manifestatio: q̃ꝛ vt postea subdit in eodem. ca. magis reducunt animuz nostruz ad veritatez: vt postea subdit per pretiosiores sacras formatiões: consequens est seduci scilicet homines.

Ad pᵐ.

Ad primum in oppositum dicendũ ꝙ quãuis spiritualia sint similiora deo q̃ʒ corporalia omnibus pensatis tamen si frequenter ab illis fieret translatio ad deum facilius esset simplicibus occasio errãdi q̃ʒ trãslatio frequenter facta a corporalibus. Facilius enim crederent homines deum esse animam ⁊ angelum q̃ʒ leonem vel serpentem. Unde quãuis similitudo ꝛquiratur ad translationem: illa tamen minus debet frequentari q̃ facilius in simplicibus posset esse errandi occasio. ⁊ preterea sensibilia magis nobis nota sunt.

Ad 2m. **Ad ſecundum** dicendum ꝙ quãuis in deo nõ ſint niſi conditiones nobiles:tamen conuenientius eſt frequentare tranſlationem a creaturis minus nobilibus ꝙ̃ multum nobilibus:quia minus preſtat errandi occaſionem:⁊ quia quedam nobiles dei conditiones cognoſcibilius nobis repreſentantur in aliquibus creaturis minus nobilib⁹ ꝙ̃ in alijs nobilioribus:ſicut ſeueritas diuine vltionis in leone magis ꝙ̃ in homine.

Ad 3m. **Ad tertium dicendum** ꝙ nomẽ lapidis nõ recte trãſfert ad deũ rõne duritie:ſ; rõne firmitatis:nec nomen leonis ratiõe crudelitatis:ſed rõne fortitudinis vehementis in vlciſcendo.

Ad 4m. **Ad quartum dicendum eſt** ꝙ nomen ſerpentis ⁊ leonis nõ trãſferuntur ad deũ ⁊ ad diabolum rõne earũdem conditiõum:quia ſerpentis nomen transfertur ad deum rõne creationis in palo que ſignificabat noſtram medicinam futuram per eleuationeʒ chriſti in cruce. De illa eleuatione ſerpentis Eue in palo: quomodo percuſſi a ſerpentibus illum aſpicientes ſanabantur. habetur nume. 21. Ad diabolum aũt transfertur ratione veneni ⁊ malitie. nomen leonis ad deum ratione fortitudinis. ad diabolum vero rõne crudelitatis. Nõ eſt aũt incõueniens idem rõne diuerſarum conditionũ trãſferri ad diuerſa.

Circa litteram (non eſt ideʒ natura ꝙ res nature). hoc expoſitum eſt in ſolutione ſecũdi articuli prime queſtionis huius Diſtin. (In ſpiritu dei aliquando ſignificari patrem:) (vt cum dicit Iſaie. 61. Spiritus dñi ſuper me) ⁊ tũc eſt intranſitiua cõſtructio. (Cõparatio terrenorum ad deum nulla eſt):quia finiti ad infinitum nõ eſt cõparatio. ſ. in aliquo vniuoco. (Nuſꝙ̃ occurrit legiſſe vnum deum trium perſonaꝝ:vel tres perſone vnius dei) bene tamẽ dicitur tres perſone vnius eẽntie:cuius rõ eſt:quia eſſentia ſignificat p moduʒ forme. et ita iſte genitiu⁹ notat habitudinẽ ſimilem habitudini cauſe formalis. Unde dicẽduʒ ꝙ tres perſone vnius eſſentie ẽ conſtructio:que a grãmaticis vocatur ex vi deſignationis eſſentie. Unde ſenſus eſt:tres perſone vnius eſſentie: ideſt tres perſone habẽtes vnam eſſentiam. Sed hoc nomen deus cum ſignificet inconcretionẽ non notat habitudinem ſimilem habitudini cauſe formalis: ſed ſimilem habitudini cauſe efficientis ſeu finalis ſeu materialis:ſed nulla habitudo talis eſt in diuina eſſentia reſpectu triuʒ perſonarum.

¶ De quibuſdam que ſm ſbſtãtiam de deo dicuntur: que ſpecialem efflagitant tractatum. ſcilicet de ſcientia ⁊ preſcientia ⁊ prouidentia ⁊ diſpoſitione:predeſtinatione:voluntate ⁊ potentia.

Diſtinctio. XXXV.

Di. 35. **Quamqʒ ſupra** diſſeruerim⁹ ac plura dixerimus de his cõiter que ſm ſubſtantiam de deo dicũtur:eorum tamen quedam ſpecialem efflagitant tractatũ:de quibus ammodo tractãdum eſt. i. de ſcientia:preſcientia:puidentia diſpoſitione:pdeſtinatione voluntate:⁊ potentia. Scienduʒ ergo eſt:ꝙ ſapientia vel ſcientia dei:cuʒ ſit vna ⁊ ſimplex:tñ propter varios reruʒ ſtatus ⁊ diuerſos effectus plura ac diuerſa ſortitur noĩa. Dicitur. n. non tm̃ ſcientia ſed etiã preſcientia vel prouidentia diſpoſitio:predeſtinatio:⁊ potentia. Et eſt pſciẽtia ſiue puidentia nõ de futuris tãtum: ſed de omnibus:de bonis. ſ. ⁊ de malis. Diſpoſitio vo de faciendis. Predeſtinatio de oĩbus ſaluandis:⁊ de omnibus bonis:quibus ⁊ hic liberant ⁊ in futuro coronabũtur. Predeſtinauit enim deus ab eterno homines ad bona eligendo:et pdeſtinauit eis bona preparando. Q; homines predeſtinauit:apoſtolus oſtendit dicens. Predeſtinauit quos preſciuit fieri conformes imaginis filij ſui:⁊ alibi. Elegit nos ante mũdi cõſtitutioneʒ:vt eſſem⁹ ſancti ⁊ imaculati. Q; aũt bona eis pparauerit:propheta Eſaias oſtẽdit dicens. Oculus non vidit deus abs te que preparaſti diligentib⁹ vl expectãtibus te. Ergo ab eterno pdeſtinauit quoſdam futuros bonos et beatos. i. elegit vt eẽnt boni ⁊ beati:⁊ bona eis predeſtinauit. i. preparauit. Prouidẽtia auteʒ eſt gubernandorum:que vtique eorum modo videtur accipi:quo diſpoſitio. Interduʒ tamen prouidentia accipitur pro preſcientia. Sapientia vero vel ſcientia que de omnibus eſt ſcilicet bonis ⁊ malis: ⁊ de preſentibus: preteritis:⁊ futuris:⁊ non tantum de temporalibus: ſed etiam de eternis. Non enim ita ſcit deus iſta temporalia vt ſeipſum neſciat:ſed ipſe ſolus ſeipſum pfecte nouit:cuius ſciẽtie cõpatiõe omnis creature ſcientia imperfecta eſt.

Q; ſapia dei cũ ſit vna:tñ ppter varios ſtat⁹ rerũ plura ſortit vocabula
De qbus ſit preſcia vel puidentia
De qbus diſpõ.
De qbus predeſtinatio.
Q; ⁊ hoĩes pdeſtinãt ad bõa: ⁊ bona hoĩb⁹.
De qbus puidẽtia
De ſapia vel ſcia:⁊ de qbus.

¶ Utrum ſcientia vl preſcientia: vel diſpoſitio:vl predeſtinatio potuerit eſſe in deo ſi nulla fuiſſent futura.

Hic conſiderari oportet: vtꝝ ſcientia vel pſcientia vel diſpoſitio vel predeſtinatio potuerit eſſe in deo ſi nulla fuiſſent futura: Cum. n. preſcientia ſit futuroꝝ:⁊ diſpoſitio faciendorũ: ⁊ pdeſtinatio ſaluãdorum:ſi nulla eẽnt futura ſi nihil eẽt facturus deus:vel aliquos ſaluaturus:non videtur potuiſſe in deo eẽ preſcientia vl diſpoſitio vel pdeſtinatio. Potuit aũt deus nulla preſcire futura: potuit nõ creare aliquid vl non ſauare aliquos. Potuit ergo in deo nõ eſſe preſcientia vl diſpoſitio vel pdeſtinatio. Ad hoc aũt ita a quibuſdaʒ opponitur. Si inqunt potuit pſcientia dei non eſſe in deo ab eterno:⁊ potuit non eẽ. Si vero potuit non eẽ cum pſciẽtia dei ſit eius ſcientia:⁊ ſcientia ſit eius eẽntia. Potuit ergo non eſſe ab eterno: id quod eſt diuina eẽntia Oppõ.

uina eẽntia

uina essentia. Ita & de dispositione & predestinatione que est diuina essentia obijciunt. Addunt quoque & alia ita loquentes. Si potuit deus non prescire aliqua: cum idem sit deo prescire quod scire & scire quod esse: potuit ergo non esse. Item cum idem sit deum prescium esse: & deum esse: si potuit non esse prescius: potuit non esse deus. Potuit autem non esse prescius: si potuit nulla prescire. At potuit nulla prescire: quia potuit nulla facere.

¶ Responsio quod prescientia & dispositio & predestinatio quasi relatiue dicuntur ad futuras res vel faciendas.

Ad hoc iuxta modulum nostre intelligentie ita dicimus. Prescientia & dispositio vel predestinatio ad aliquid dici videntur. Sicut enim creator ad creaturam relatiue dicitur: ita prescientia vel prescius ad futura referri videtur: & dispositio ad facienda: ac predestinatio ad saluanda. Veruntamen creator ita relatiue dicitur: vt essentiam non significet. Prescientia vero vel prescius: & in respectu futurorum dicitur: & essentiam designat. Ita et dispositio & predestinatio. Ideoque cum dicitur. Si nulla essent futura: non esset in deo prescientia: vel non esset deus prescius. Quia varia est ibi causa dicendi: distingui oportet rationem dicti. Cum ergo dicis. Si nulla essent futura non esset in deo prescientia: vel non esset prescius. Si in dicendo hanc causam attendis. scilicet quia nulla essent subiecta eius prescientie: vnde ipsa possit dici prescientia vel ipse prescius: quod vtrunque dicitur propter futura: verus est intellectus. Sin autem ea ratione id dicis quod non sit in eo scientia qua prescit futura: vel quod ipse non sit deus qui est futurorum prescius: falsa est intelligentia. Similiter & ille locutiones determinande sunt. Potuit non esse prescientia dei: vel potuit non esse prescius & potuit deus non prescire aliqua id est potuit esse quod nulla futura subiecta essent eius scientie: & ita non posset dici prescius vel prescire: vel scientia eius prescientia: non tamen eo minus ipse esset: vel eius scientia. Sed non posset dici prescius vel prescire vel prescientia: si eius scientie futura nulla forent subiecta. Similiter de dispositione & predestinatione vel prouidentia. Hec enim vt dictum est ad temporalia referuntur: & de temporalibus tantum sunt.

¶ Quod scientia dei non tamen est de temporalibus: sed etiam de eternis.

Scientia vero vel sapientia non tantum de temporalibus: sed etiam de eternis est. Ideoque & si nulla fuissent futura: esset tamen in deo scientia eadem que modo est: nec minor esset quam modo: nec maior est quam esset. Sciuit ergo deus ab eterno eternum & omne quod futurum erat & sciuit immutabiliter. Scit quoque non minus preterita & futura quam presentia: & sua eterna sapientia & immutabili scit ipse omnia que sciuntur. Omnis enim ratio superne & eterne sapientie: vt ait Ambrosius: in eo est: quia omnem sapientiam & scientiam capit sua immensa sapientia.

¶ Quare omnia dicantur esse in deo: & quod factum est habet vitam esse in eo.

Propterea omnia dicuntur esse in deo & fuisse ab eterno. Unde Augustinus super Genesim. Hec visibilia antequam fierent non erant: quomodo ergo nota deo erant que non erant? Et rursus. Quomodo ea faceret que sibi nota non erant? non enim quicquam fecit ignorans. Nota ergo fecit: non facta cognouit. Proinde antequam fierent & erant & non erant. Erant in dei scientia: non erant in sua natura. Ipsi autem deo non audeo dicere alio modo innotuisse cum ea fecisset: quam illo quo ea nouerat vt faceret. Apud quem non est transmutatio: nec vicissitudinis obumbratio: Ecce hic habes quod hec visibilia antequam fierent in dei scientia erant. Ex hoc ergo sensu omnia dicuntur esse in deo: & omne quod factum est dicitur vita esse in ipso: non ideo quod creatura sit creator: vel quia ista temporalia essentialiter sint in deo: sed quia in eius scientia semper sunt: que vita est. Aug. sup Gen.

¶ Quod eadem ratione dicuntur omnia ei presentia.

Inde est etiam quod omnia dicuntur ei presentia esse non solum ea que sunt: sed et ea que preterierunt: & ea que futura sunt secundum illud. Qui vocat ea que non sunt tanquam ea que sunt. Quia vt ait Ambrosius in li. de trinitate. Ita cognoscit ea que non sunt vt ea que sunt: & hac ratione omnia dicuntur esse in eo vel apud eum siue ei presentia. Unde Augustinus super illum locum psal. Et pulchritudo agri mecum est. Ideo inquit mecum est: quia apud deum nihil preterit: nihil futurum est. Cum illo sunt omnia futura: & ei non detrahuntur iam preterita. Cum illo sunt omnia cognitione quadam ineffabili sapientie dei. Ecce hic aperit Augustinus ex qua intelligentia accipienda sunt huiusmodi verba: omnia sunt deo presentia: in deo sunt omnia vel cum deo vel apud deum vel in eo vita: quia ineffabilis omnium cognitio in eo est. Amb. Augu.

Cumque supra disseruerimus &c. Superius determinauit magister de rebus quibus fruendum est secundum se. sed de vnitate essentie & trinitate personarum: quibus deus perfectus ostenditur in essendo. ¶ Hic agit de illis rebus quibus fruendus est in comparatione ad creaturas scilicet agendo de dei scientia: potentia: & voluntate: quibus deus perfectus ostendit in creaturas causando & diuidit in tres partes. ¶ Primo agit de dei scientia. ¶ 2° de dei potentia. 42. Di. ibi nunc de omnipotentia &c. ¶ Tertio de dei voluntate. 45. Distinctione. ibi. nam de Di. 35.

voluntate dei rc. Prima in duas. Primo agit de scia dei generaliter. Secundo de pdestinatōne r reprobatione r electione spāliter Di.4.ibi(Predestinatio vero de bonis ¶ Prima in tres. ¶ Primo agit de sciētia dei ƀm se Di. hac. Scdo de compatione reruz scitarum ad dei scientiaz s.7.Distin.36.ibi.(Solet queri. ¶ 3ᵒ de ɔpatōe sciētie ad res scitas.7.Di.38.). Nūc ad ppositū rc. ¶ Priᵒ in tres ¶ Primo ondit q sciētia dei cum sit vna sortit plura nomina. ¶ Secundo qūo cum sit eterna sese habeat ad temporalia:ibi.(Hic considerari rc. Tertio quomodo cognoscit non entia,ibi.(Preterea omnia dicuntur esse in deo

Circa hanc distinctionem queruntur sex. ¶ Primo vtruz in deo sit scientia. ¶ Secundo vtrum deus habeat sui ipsiᵘ scientiam. ¶ Tertio vtrū sciat alia a se. ¶ Quarto vtrum omnia scita a deo habuerunt ab eterno esse eentie. ¶ Quinto vtrū dīna scientia de alijs a se sit practica. ¶ Sexto vtruz diuina scia sit de omnibus bonis presentibus certa. ¶ Septimo vtrum dīna scientia sit semper in actu intelligendi ipsa scita.

¶ Questio. I.

Q̃o. I. Primo ostendo q in deo non sit scientia. Dicit enim
Ar ṗᵒ philosophus..j.posteriorum. Opz credere r scire rem in huiusmodi habendo syllogismum: quem
Tᵘ ɔ.5. vocamus demonstrationē. Sed dicitur nihil syllogizādo
Scdo
Tᵘ ɔ.20. cognoscit ergo nulliᵘ rei habet scientiam. ¶ Item philosophus.5.Metaphysi. Scientia realiter refertur ad scibilem. Sed deus rōne rei scite realiter non refertur ad aliquid:ergo in ipso non est scientia. Si enim esset in eo realiter idem quod ipse.
Tertio. ¶ Itē sciētia dei vniuoce de sciētia cuiuslibet rei:q p eādem rōnem que est scire causam pro
Tᵘ ɔ.15. pter quam res est ƀm phm.j.posteriorꝝ. Sed nihil vniuoce dicitur de re exn̄te in deo:r de re existente in creatura:ergo in deo non est scientia.

In oppᵐ Contra nulla perfectio deest deo: sed scientia est nobilis perfectio:ergo non deest deo. ¶ Item apostolus ad Roma.xj. O altitudo diuitiarum sapientie r scientie dei.

Rn̄ᵒ Scia est in d̄o realiter etiaz cū eēntia dinalz differens ƀz rōnem. Respōdeo q scientia non ƀm q accipit pro hītu ɔclusionū:sed p re:p quā sba itelligit expedite r certitudinalr. In deo realr est idem cuz diuina essentia differens ab ea ƀm rōnem. Q enim deᵘ intelligit pater. Omnis enim forma separata a mā r ɔditionibᵘ māe est intelligibilis:qātus nō sit intelligens nisi ex natura ɔueniat sibi p se existere. Si aūt ɔueniat sibi p se existere naturalr non tm̄ est intelligibilis sed etiam intellectus Deus autē est forma non informans:sed in se exn̄s a mā r ɔditōibᵘ māe sepata cuz sit purus actus:ergo nō tm̄ intelligibilis:sed etiam intelligens. Q aūt expedire intelligat:opz q intelligere non expedite est propter nimiā elōgationem intellectus a pfectione actus: hoc aūt includit intellectuz esse possibilē:cum ergo in diuinis intellectus nulloᵘ sit possibil:n̄ pōt dici q intelligat nō expedite:seqt ḡ q expedite intelligit. Q aūt intelligat certitudinalr pz q carentia certitudis i actu itelligēdi ē vel rōne ipfectionis potētie intellectiue:vel rōnis repn̄tatiue vel rei intellecte:eo q forte parum hz de charitate. Un̄ Aui.6.nāliuz lib.5.c.5.que sunt debilis esse:vt motus r tēpus r mā. Aliquando est difficile intelligi:eo q sunt debilis esse: sed in diuino intellectu nulla est impfectio: neq in sua rōne intelligendi:q illa est essentia sua. res etiaz intellecta nō pōt esse ratio carentie certitudinis in actu intelligendi illiᵘ intellectus:qui p eēntiam suam tm̄ intelligit cuiusmodi est diuinus intellectus. restat ergo q certitudinalr intelligit: r sic in generali onsum est in deo esse sciam.

Ad ṗᵐ. Primuz argumentū ad oppᵐ pcedit de sciētia ƀm q est habitus ɔclonum:r bene ɔcessuz est q talis scientia in deo non est. ¶ Scdm argumentū pcedit de scientia depēdente a scibili: hoc est de scia creata cuiusmodi scientia in deo est. Ad 2ᵐ
¶ Ad 3ᵐ cum dī q scientia dī per eandem rōnem de scientia cuiuslibz rei rc. dico q falsum est:q scientia dei est eius essentia:scientia aūt creature creatura est;q accidens est ƀm q vult Auicē.3.Meta. cap.8. Nihil aūt vniuoce dī de deo r de creatura:sed analogice. vnde cognoscere p causaz aliter deo ɔuenit r aliter creature. Creatura eniz cognoscit p rem que est causa sue scientie;non tm̄modo rei scite: deᵘ aūt cognoscit p eēntiā suaz:que non est causa sue scientie:q realiter est idē cū ea. Sed cā creaturaꝝ que sunt a deo scite. Ad 3ᵐ.

¶ Q̃o. II. Q̃o. II.

Secundo queritur vtrum deus sui ipsius habeat scientiam:r videtur q non:q xv. ppōne de causis dī q omnis sciens qui scit eēntiam suam est rediens ad eēntiam suam reditione completa. Sed deus non redit ad eēntiam suam cum nō excedat eam:ergo non habet sciam eēntie sue. Ar ṗmo.
¶ Itē qui intelligit se reflectitur super se. Sed reflexio motus videtur:deus aūt moueri non potest:ergo non pōt intelligere se. Scdo
¶ Item ƀm phm.3.de ania. Intelligere qōdam est pati:sed nec diuinus intellectus. Nec aliqua res pōt a se pati:ergo diuinus intellectus non potest intelligere se. Tertio. Tᵘ ɔ.2.

Contra .13ᵃ. ppōne de causis. Omnis intelligentia intelligit essentiā suam: sed deus est intelligentia increata:ergo intelligit essentiā suam. In oppᵐ
¶ Itē Aui. 8.Metaphy.c.vltio. Primus est excellentior apprehēsor cum excellentiori apphensione excellentioris apprehensi: cum ergo diuina essentia sit excelentius inter oīa apprehēsa:videtur q ipse deus quem vocat primū eam intelligit.

Respondeo q deus intelligit eēntiam suā expedite r certitudinalr. vnde firmiter tenendū est q habet sui ipsius sciam quod testatur aplūs j. Corinth.ij. dicens. Que dei sunt nemo cognoscit nisi spiritus dei. Q autez intelligat se pz per rōnem sic. Quia ƀm qō vult Auicē.6.nālium.c.2. Ratio quare aliqua potentia cognitiua:sicut est potentia sensitiua: non inflectit super se:est quia opatur per instrumentū: hoc est per organum. Unde q potentia intellectiua in nobis non opatur per organum:reflectit se super se:quia tamen est potentia substātie que actu informet sensibilez mām:dum sic est nō reflectit se perfecte super se: cum autez separata est pfectiᵘ reflectit se super se. Angelus aūt q nō ē aptus: vt sit forᵐ alicuiᵘ materie sensibilis: r ita magis elongatus ab ipedimento reflectōis pfecte:pfectius adhuc reflectit se sup se: cū ḡ diuinᵘ intellectᵘ nō intelligat p organū: nec possit eē pfectio māe:r sūme sit a ɔditōibᵘ māe elōgatᵘ: opz q sūme perfecte intelligat se:r si summe perfecte intelligit se:sequitur q si intelligat certitudinaliter:r r expedite. Rn̄ᵒ itelligere essentiam suaz r expedite r certitudinaliter.

Ad primū in oppositū cum dicitur q deus non redit ad essentiam suam rc. dico q falsum est loquendo de reditione eo modo quo ibi itendit;q sicut dicitur i cōmento super illam ppōnem. Non est significatio per reditionem substantie ad essentiam suam:nisi q est stans fixa per se non est indigens in sui fixiōe: r sui eēnᵃ re aliqua exigēte ipsam:quoniam est substantia simplex:r per seipsaz sufficiens:r hoc maxime cōuenit deo: q nulli substantie intellectuali conuenit:nisi p ipsius influentiā:q sicut dī.16. ppōne de causis:omnes virtutes qbus non est finis sunt pendentes per infinitum ṗmuz qō est virtus virtutum. Ad ṗᵐ.
¶ Uel sic breuius ad argumentuz:r clarius q q scire est actus scientis inquantum est sciens cum scit seipsum videtur metaphorice loquendo esse aliqd ad silitudinē circularis motus propter hoc q illius actus est idem pncipium r terminus quod accipiendum est in deo ƀm rōnē itelligēdi:nō est ergo itelligēdū sciēs eēntiā suam exeat r redeat p quēdā motū. Ex hoc pz qūo soluēdū est ad 2ᵐ.

¶ Ad 3ᵐ.

¶Ad 3^m cuz di: ꝙ intelligere est pati ꝛc. dico ꝙ falsuz est de diuino intelligere:q2 realr idē est cum diuo intellectu: ꝛ cuz rōne intelligēdi:que est diuina essentia: vñ nō ē pol'is vllo mō.aliq tamen dicunt ꝙ sicut noster intellect⁹ pmo est passiu⁹ ꝛ postea possibilis:in actuz reductus : est actiu⁹ ita ꝙ realiter differūt intellect⁹: ꝛ sua passio in forma:a q̄ patiꝛ: ꝛ actio que est ab eo iam reducto aliquo mō in actū per passiuam intellectōez:ita aliquomō valde longinquo diuinus intellect⁹ primo ꝑm rōnem intelligendi est passiuus:scdo actiuus:ita tamen ꝙ intellectus ꝛ forma:p quaz intelligit ꝛ suū intelligere sunt res vna:nec pōt ibi assignari differentia:nisi ꝑm respectū rōnis:nec passio realis in illo intellectu ponenda est vllo modo:sed ꝑm rōnem intelligendi tm̄.

¶Qō.III.

Ar p° 1^a ᵭi^i 38
Scdo ᵭi^i 51
Tertio.
Quarto

TErtio querit vtrum de⁹ sciat alia a se:ꝛ videtur ꝙ nō q2 ꝑm phm.3.de aīa. Scientie secantur in res:sed dei non est nisi vna scia:ergo deus non scit nisi vnū:cum aūt sciat se: vt in precedenti qōne ꝓbatum est:videtur ꝙ nesciat alia a se. ¶Itē ꝑm phm.12.Metaphy.Deus non intelligit aliud a se pp nobilitatē sui intellectus. ¶Item Aug°.83.q.q.46.Nec quicq̄ deus extra seipm intueꝛ: ergo non intelligit aliud a se. ¶Item intellectus aliquaz pfectionem recipit ab intelligibili:sed deus seipso pfectus est: ita vt nullaz pfectionem ab alio a se recipiat:ergo non intelligit aliud a se.

In opp^m
T^a ᵭ.49.
T^a ᵭ.j.

Contra. ꝑm phm.2.physi.Naturalia agunt pp finez sed non determināt se ꝓpter illum finem:q2 sic mouerenꝛ a se:qd est contra phm.7.physi.ergo ad illū finem deteminanꝛ ab alio:sed nālia:que imediate tm̄ ꝓcesserūt a deo:a nullo alio q̄3 a dō determiari poterūt ad finē ꝓpter quez agunt:ergo ad illum finem determinata sunt a deo :sed determinare aliqd ad finem ꝓpter quē moueꝛ: vel agit:non est sine cognitione finis:ꝛ opis rei que ordinatur ad finez:ergo deus cognoscit:ꝛ finem eoꝝ que imediate ꝓcedunt ab eo:ꝛ ipsas res ꝛ eorum opa:ergo intelligit aliud ab eo. ¶Itez omēs pfectiones que sunt in causatis prehñtur a cā mō vniuoco:vel equoco:q2 ꝑm Dio. 2.c.de diuis noībus.Causatiua hñt causaliū receptas imagines. Sed ꝙ intellectus creat⁹ intelligat se habet a deo: quia vt dicit Aug.lib.2.soliloquij quasi in medio.Ipse cetera facit intelligi:ꝛ Auice.8.Metaphy.c.2.dicit:ꝙ deus est demonstratio de omni quod est:ergo de⁹ intelligit creaturam intelligenti semetipsam.

Rñ° De⁹ ñ soli cognoscit se sed oia alia p suam eēntiam.

Respondeo ꝙ deus scit alia a se accipiēdo sciaz mō supdicto.Et iō hi⁹ ē:q2 itellect⁹ cognoscit illud cui⁹ habet apud se similitudinē expssam: sed diua essentia non est tm̄modo repñtatiua sui ipsius:sz etiam creature: ergo cognoscit aliud a se: quanuis nō per aliud a se:q: per essentiam suam cognoscit creaturam.

Ad p^m.

Ad primuz in opp^m cuz dicitur ꝙ scientie secantur in res ꝛc.dico ꝙ nō est verū nisi de scientia creata.Illa enim causaꝛ a rebus:ꝛ ideo ꝑm diuersa media formalia diuersificanꝛ causate scientie:sed sciētia dei cum increata sit in creaturis nō causaꝛ:ꝛ a deo per eēntiam suam que vna est oia que ab eo sunt scita sciunꝛ: ideo de omnib⁹ vnam habet scientiam.

Ad 2^m

¶Ad 2^m cum dicitur ꝙ deus non intelligit alia a se ꝛc. dico ꝙ verum est intelligendo per aliud a se: sic enim vilesceret intellectus eius:ꝛ sic auctoritas phi debet intelligi.

Ad 3^m.

¶Ad 3^m modo simili soluendū est.ibi enim vult dicere Augu.ꝙ deus nō itelligit p aliqd extra se:q̄3uis intelligat aliud a se.

Ad 4^m.

¶Ad 4^m cum di: ꝙ intellectus aliquā pfectionem recipit ab intelligibili ꝛc.dico ꝙ veꝝ est de intellectu creato:q scdaria pfectione pficiꝛ vel p intelligibilē eēntiam si est intelligibile per essentiaz suam intellectus informans:vel p intelligibilem silitudinem p viam supiorem vl' inferiorē hitaz Diuinus aūt intellect⁹ nhil intelligit nisi p eēntiam saum que diuo intellectui sufficiēter expmit oia q̄ intelligit.

Qō:4.
Ar p°.
Te.ᵭi^i.5.

QUarto queriꝛ vtrum oia scita a deo habuerunt ab eterno esse essentie ꝛ videꝛ ꝙ sic.Nihil ē qd sciri nō pōt a quocūq3 intellectu:q2 sicut dicit phs.j.poste. Qd nō ē:nō est scire:sed omia que deus scit sciuit ab eterno: ergo oia scita a deo habueruut ab eterno aliqd esse:sed non omia habuerunt esse in actu:ergo habuerūt esse eēntie.

Scdo.

¶Itē ꝙ ab eterno nō habuit eē exñtie:nec esse essentie nō fuit ab eterno aliud a deo:q2 esse aliud:vel esse idē psupponit esse:sed creature ab eterno nō hūerūt esse exñtie: ergo si creature ab eterno nō hūissent eē eēntie nō fuissent aliō a deo: ꝛ sic deus ab eterno non sciuisset aliud a se : quod falsum est.

Tertio.

¶Item nihil non habet reale exemplar:nec est reale exemplar:sed omne scituz a deo habet i deo reale exemplar:vel est ipsum reale exemplar:ergo quicqd ē scitū a deo non est nihil:sed quod non est nihil est res aliqua.Cuz ergo qcqd est res aliq̄ hēat esse eēntie:ꝛ ds oia q̄ mō scit ab eterno sciuit.Omne scitū a deo hūit ab eterno eē eēntie.

Quarto.

¶Itē oē sciens in actu aut agit in scitū:aut patiꝛ a scito:q2 act⁹ sciēdi est agere vel pati:sed de⁹ ab eterno actu sciuit alia a se:ergo cuz ab eis non pateꝛ :ab eterno fuit agens in ipso:sed non potuit agere in ipsa nisi faciēdo ea aliquomō esse.cū ergo ab eterno ea nō fecit eēntia in actu p suā sciaz dedit eis eē eēntie.

Quinto.

¶Itē Ansel.ō vita.c.2.dicit ꝙ h enūciatio hō est aīal semp vā est:qd nō esset veꝝ nisi sp hō esse eēntie hūisset.

Sexto

¶Itē rō eēntie ñ ꝯuenit eēntie asini p eē in effectu:vl' in actu:q2 eēntia vñ eēntia nominat qd indifferēs ad eē in actu ad nō esse in actu:qd ꝓbo p hoc ꝙ p itellectū pōt abstrahi ab vtroq3: restat ergo ꝙ sibi ꝯuenit rō eēntie p hoc ꝙ h3 exemplar in diua mente.

Septio.

¶Itē qd est minus longe ab entitate q̄3 nihil nō est nihil:sed res possibiles fieri sunt minus lōge ab entitate q̄3 nihil:q2 nihil est ꝙ nec est:nec pōt fieri:ergo res possibiles fieri non sunt nihil.

Octauo.

¶Item Augu.2.li.de doctri.xpi^a longe añ finem. Ueritas ꝯnexissionum non est instituta sed animaduersa est ab hominib⁹:nam ē in reꝝ rōne ꝑpetua ꝛ diuit⁹ istituta:sz reꝝ cōnexio ñ potuisset fuisse perpetua:nisi res hūisset ab eterno eē eēntie.

Nono.

In opp^m.

Contra. Ansel.li.de casu.diab.c.12.dicit ꝙ mūdus añq̄3 fiēt:nihil erat qd nō eēt veꝝ si res habuissent eē ēēntie añq̄3 facte eēnt. ¶Itē si creatura scita a dō hūiss3 ab eterno eē eēntie: aut h fuisset p relatiōem scie dei ad scitū:aut eꝯ⁹:nō pmomō q2 rl'o psupponit terminū respectu cui⁹ est:nec mō scdo: q2 rl'o psuppōit fūm cui⁹ est: ergo creatura q̄3uis sit scita a deo:non tamen habuit ab eterno esse essentie.

Rñ°

Respondeo ꝙ scitoꝝ a deo q̄daz sunt id qd est ipe:q2 scit eēntiā suā ꝛ oēs pfectiones ei⁹ ꝛ diuas psonas q̄ oia sunt idē qd est ipse. ¶Quedaz non sunt id qd est ipse:vt creature. Certū est ꝙ pma scita non tm̄ hūerunt ab eterno esse eēntie:sed etiam esse existentie: q2 pfectiones diuine essentie: ꝛ etiam persone diue qne oia realiter idem sunt ꝙ diuina eēntia ab eterno fuerunt purum esse.sed vtruz scita que nō sunt id qd deus est ab eterno hūerūt eē eēntie dubiū est. Quidā.n. subtil'r ꝛ ꝓbabil'r dñt ꝙ sicut p voluntatez dei ipantem res esse sunt qditates earū in affectu:sic per sciam dei inquantum p eam se intelligit:vt exemplar reꝝ: habent ille res disticte esse eēntie:ꝛ q2 de⁹ ab eterno intellexit eēntiam suam:vt reꝝ exemplar:ideo hūerunt ab eterno esse essentie:vt fuerūt res pdicamentales tunc esse in effectu sup essentiam non addit nisi rl'onez ad deū: vt ad cau'az efficientē:sic esse eēntie vltra eēntiā non dicit nisi rl'onē ad deum vt ad suam cām extra rem ꝛ pro hac opinione multuz videnꝛ facē aliq̄ rōnes facte ad pmā ptē. ¶Sz contra hanc opionem sic pōt argui. Creari est produci non de aliquo sz si creatura ab eterno hūiss3 eē essentie ñ fuisset ex tpe ꝑducta ñ ō aliquo:q2 fuisset ꝑducta de esse

eēntie in esse essentie: et ſm eos esse essentie non est nihil.
¶ Preterea illi q sunt opionis cōtrarie ponunt: et pbabi
le est q esse creature in effectu vltra essentiaz creature: ni
hil dicūt reale absolutū: sed rōnem ad factorē. Si g res
ab eterno fuissent i eē essentie: nihil ſz eos esset creatū in
creatura nisi eius relatio ad factorem: qd irrōnabile vide
tur. ¶ Pre° sicut ab eterno fuit in deo exemplar eēn° crea
ture: ita fuit in eo exemplar actualis existentie creature et
sic deus ab eterno intellexit creature essentiam: ita intelle
xit creature actualem existentiā. Unde videt q non alio
Opinio magri. Creature ab eterno si fuerūt eē eēntie. — modo fuit verum ab eterno essentiam asini esse essentiam
q actualem eius existentiam esse actualem existentiam.
Sed certum est q actualis existentia a finistratis ab eter
no non fuit actualis existētia: ergo nec asinitas ab eterno
fuit essentia. ¶ Preterea qzuis predicta opio non ponat
ideas eo modo quo Arist. imponit platoni eas posuisse: ta
men videt illi opioni fauere: et aliqualiter appropinquare.
¶ Preterea a dño Gulielmo Parieñ epo excōicatus est
iste articulus. s. q multe v̄itates fuerūt ab eterno: q n̄ sūt
ipse deus: sed si eēntia asini et essentia leonis: et sic de alijs
ab eterno fuissent in esse eēntie eaꝝ. Et veritates fuissent
in eē essentie: et sicut ille eēntie n̄ fuissent ipse deus: ita nec
v̄itates eaꝝ. Unde p̄dicta opio multuz apprognq̄re vide
tur illi articulo. Unde pp supradicta et pl'a alia: q ꝯ p̄dictā
opionē pn̄t adduci: videt mihi dicenduz sine p̄iudicio q
creature ab eterno nō fuerunt nec in eē exn̄tie: nec in esse
essentie: nisi voces esse eēntie eē intellectuz: seu repn̄tatuz
Certum est enim q creature ab eterno per suas ideas fue
runt diuino intellectui representate: et ab ipso perfectissi
me intellecte.

Ad p̄m. — **Ad primuz** in oppositū dōm p maior intelligēda est de eo: qd non est in essentia reali:
nec in esse pn̄tato: qzuis aūt creature ab eterno nullū ha
buerunt esse reale tn̄ ab eterno fuerunt diuino intellectui
repn̄tate. ¶ Ad 2m dicendum q qzuis creature ab eterno
Ad 2m. — nō fuerūt aliud a deo i aliquo reali eē tn̄ fuerūt alid a deo
i esse pn̄tato: et possibile erat eas fieri ex tpe alid a dō i rea
li esse. Unde pro tanto dī deus ab eterno itellexisse aliud
a se q2 ab eterno vidit eēntiam suaz. vt diuersimode imu
tabiliter a reb°: que qn̄ hērent reale esse: realr eēnt aliud a
se. ¶ Ad 3m cum dī q nihil hz n̄ reale exēplar: nec est rea
Ad 3m. — le exemplar et c. dico q intelligendū est de eo quod nō est
aliqd nec possibile est fieri aliqd p quācūqz potētiaz. Sed
illd qd nullā penitus hz realitatē: qd tn̄ possibile est fie
ri aliqd per potentiā creatoris in creatore hz exēplar: rez
enim hēre esse exēplatū non p̄supponit de necessitate ip
sam hēre aliud eē: qd etiaz includit in dictis eoꝝ q tenent
opionem ꝯriam. In hoc enim q dicunt res hēre esse eēn
tie: p hoc q eaꝝ exēplaria sūt in deo implicite dn̄t q pri°
fuit in deo rei exēplar qz illa res hūerit esse qddam aliud
ab esse exemplato. Certum. n. est q causa non p̄supponit
Ad 4m. — effectū. ¶ Ad 4m dōm q maior nō est v̄a nisi de sciēte q
scit per aliud a se: qcqd aūt scit p seipm. ¶ Ad 5m dicēdū
Ad 5m — q cuz p̄dicari et subijci sint res rōnis ſm qd dicit Auicē.
Ad necitatez ppōnis suffic p̄dicatuz cōuenire subiecto. — 3. Metaphy. ca. vlti. ad hoc q affirmatiua enūciatio sit
vera sufficit q p̄dicatum ꝯueniat ſbe in esse intellecto: q2
sicut dicit Aui. j. Metaphi. sue. c. 5. enūciationes re v̄a nō
suntnisi p illud qd habz esse in aia. Ad h aūt nō reqrit q
aliqd esse reale habeāt: sed q si essentia reale hērent inter
se realiter ꝯuenirent: quāuis aūt hō et aial ab eterno in eē
reali non ꝯuenerint: cum nulluz reale eē hērent: tn̄ in eēn
tia intellecto ꝯueniebāt: q2 deus ab eterno itelligit q qn̄
eēntia hominis hēret esse reale realr includeret eēntiam
aialis. ¶ Aliq tn̄ aliter soluūt ad argumentū dicentes q
auctoritates Ansel. et ꝯsimiles itelligēde sūt supposita exn̄
tia rerum. Un̄ nullo asino exn̄te ista esset simplr falsa: asi
nus est aial: et asin° ē asin°. Sz q2 i syllogismo ex oppositis
semp cōclusio est falsa: et hec nullus asinus est asinus ē cō
clusio hui° syllogismi ex oppositis. Omis asinus est aial:
nullus asinus est anial: et ideo siue asinus sit: siue non: falsa
est hec enūciatio. Nullus asin° est asinus: ergo semp eius
ꝯdictio est vera. s. aliqs asinus est asinus: et ideo p̄ma solo
ad argumentū ꝯuenientior vi. ¶ Ad 6m dicendū q ma — Ad 6m.
ior est falsa: nec valet eius pbatio. Intellect° eni distinguit
inter ea que nullo mō realiter dn̄t: q2 qd est simplr vnuz:
re: pōt esse plura ſm rōnez. Un̄ sicut non p ōt eē color nisi
per hoc q est aliqd indiuiduū coloris in actu: et tn̄ intel
lectus pōt abstrahere colorez a qlibet coloris spē: et a quo
libet eius indiuiduo ita quāuis res nō possit hēre eē eēn
tie nisi p esse in actu: tamen intellect° abstrahere pōt: essen
tiam ab esse i actu. ¶ Ad 7m dōm q mior ē falsa de reb°
q nō sūt possibiles fieri nisi p potentiā creatoris: sicut eni — Ad 7m.
ſm Ansel. in lib. de casu diaboli. c. 12. in mundo anteqz eēt
nulla erat potētia: ita dico q in eo nulla erat ppinquitas
ad esse. ¶ Ad 8m dōm q nō plus vult dicere illa auctori — Ad 8m.
tas nisi q ille cōnexiones habent perpetuū exemplar in
deo: vt q ab eterno fuerunt a deo intelligere et ex tēpore
per realem institutionē reꝝ que sunt realiter instituteo

¶ Questio. V. — Ar p°. Ca. j.

Quinto querit vtrum dina scia de alijs a se sit practica et videt q non q2 phs. j.
Metaphy. dicit q speculatiua scia nobilior est qz
practica: ergo cum in deo nō sit nisi vna scia: et sci — Scdo.
entia eius sit nobilissima: non est practica: sed speculatiua — T°cō3.
¶ Item phs. ij. metaphy. Finis scie practice est opus: sz
deus scit mlta factibilia que nūqz faciet ergo saltē respe — Tertio
spectu illoꝝ scientia sua practica non est. ¶ Item Augu.
lib. 83. q. q. 21. Deus mali actor non est sed respectu eoꝝ
non est scia practica q non sunt opabilia a sciente ſm Aui
cē. 2. Metaphy. c. j. Practice scie sunt de reb° q sunt n̄ra — Quarto.
opera: ergo videt q scientia dei saltez respectu maloꝝ nō
sit practica. ¶ Item scia dei respectu creature non est pp
pductionē creature: q2 scia dei est nobilior qz creature p — T°. cō. 23.
ductio: et finis est nobilior hijs que sunt ad finē: q2 ſz phs — et 31.
ij. phys. finis est aliqd optimū: sed scia practica est ppter — T°. cō. 3.
opus ſm phm. 2. Metaphy. et Aui. j. Metaphy. c. j. ergo
scientia dei non est practica. — In oppm.

Contra Aug. j. d li. arbi. longe an̄ mediū vult q illa lex que sūma ratio nolatur: et cui semp opti
me parenduz est incōmutabilis est et eterna: sed lex est sciē
tia practica: ergo scia dei est practica. ¶ Itē sapien. vij.
oiuz artifex istruit me sapiētia: et loqt de sapiētia increata:
sapiētia g dei est ars: sed ſm phm. 6. ethi. c. 5. Ars spectat
ad cognitionē practicam: ergo scia dei est practica.

Respondeo q diuina scia pōt ꝯsiderari per cō parationē ad res scitas: et ad modū — Rn̄° Essentia diuersis cōpātiōibus pt dici pctica et specula tiua.
sciendi: et ad volūtatē p̄mo mō respectu alioꝝ a se pratica
est: q2 sic est respectu opabilium p seipsum. ¶ Scdo mo
do est respectu alioꝝ a se. Practica est: et speculatiua: q2 ea
scit modo speculatiuo. Sic. n. eoꝝ diffiones in suas par
tes essentiales: et eorum distinctiones et eoꝝ hitudines ad
vl'ia p̄dicabilia de ipsis. hic autē modus sciendi opabilia
est speculatiu°. Scit etiam ea mō practico: q2 scit ea singu
lares ꝯditiōes eoꝝ intuendo: et singulares hitudines eaꝝ
inter se: et ad suam pductionē: et hic modus ꝯsiderādi opa
bilia: est practicus. Tercio mō scia dei respectu aliorꝝ a se
non est plene practica: nec pōt dici tm̄ speculatiua: plene
enim practica non est: q2 scia plene practica determiat vo
luntatez ad volendū opari illud qd intellectus practicus
per sciam practicā dictat opanduz non determiatione vo
luntatē n̄ram necessitante: q2 voluntas n̄ra pōt se moue
re ꝯdictam est intellect° vt inferius ondetur: sed determi
natione inclināte q2 eniz intellectus artificis per scientiaz
edificatiuā dictat q lapides ponendi sunt deorsum et ligna
sursuz in edificādo: id volūtas artificis: sic impat faciēdū.
Nō sic aūt se hēbat scia faciēdi mōdā in dino itellectu ad

dinam

dinaꝫ voluntatē. Nō.n.q: diuus itellect⁹ dixit rectū esse
creari:iō volūtas ipauit vt mūdus crearet:sed q: volūtas
voluit creationē mundi futurā. iō diuus intellect⁹ dicta/
bat rectū eē vt mūdus crearet:ita q dictam̄ intellect⁹ nō
determiauit volūtatē ad hoc volendū: sed volūtas hoc vo
lendo determiauit itellectū ad h⁰ dictandū: qd sic pꝫ. Diu⁹
eni itellect⁹ dictauit eē vt mūdus fieret q: rectū erat vt fie
ret:n̄ ergo rectū erat vt fiēt mūdus q: diu⁹ itellect⁹ dicta/
bat rectum esse vt fieret:alr̄.n.esset circulatio:ergo fuit re
ctum vt mundus fieret.q: diua voluntas hoc volebat:er
go a primo q: deus volebat vt mūdus fieret:iō diuus in/
tellect⁹ dictabat rectum eē vt fieret. Preterea si diuus in/
tellectus dictassꝫ rectum esse vt mūdus fieret:⁊ hoc p̄us
dictasset ſm rōnem intelligēdi q̄ꝫ voluntas hoc voluisset
non potuisset dictasse ꝯ̄riuꝫ:ḡ cuꝫ volūtas diua a dictā/
ne diui intellect⁹ discordare nō possit de necītate mūduꝫ
creare voluisset qd falsuꝫ est:sic ergo p̄us ſm rōnem itel/
ligendi diuus intellectus pposuit ⁊ oñdit volūtati factio
nem mūdi non dictando h̄ debere fieri vel debē nō fieri.
Scdo diuina volūtas voluit mundū fieri. Tertio diuus
intellectus dictauit esse rectum mundū fieri.sic ergo pꝫ
q scia dei respectu alioꝝ a se non est plene pratica p cōpa
tionem ad voluntatē:nec tñ tam speculatiua:q: nisi intel
lect⁹ oñdidissꝫ volūtati factionē mundi diua volūtas nō
voluissꝫ mūduꝫ fieri:q: velle ſm rōnē itelligendi seqtur
aliquā cognitionē:⁊ si deus nō voluisset mūdū fieri:mū
dus non fuisset factus. Factio.n.creature dependet a scia
quam de⁹ hꝫ de creatura:⁊ velle facere creaturā p̄suppo/
nit ſm rōneꝫ intelligēdi sciam de creatura:⁊ quo ad hec
scientia dei respectu alioꝝ a se practica est p compationeꝫ
ad voluntatē. Preterea q: scia pure speculatiua nihil di/
ctat faciendū vel non faciendū:⁊ diua sciētia dictauit cre
aturā esse faciendā q̄uis ſꝫ rōnem intelligēdi ad hoc di
ctandum determinaret diuus intellect⁹ p voluntatē ideo
per cōpationē ad voluntatē non hꝫ plenaꝫ rōnem sciētie
speculatiue. Ex p̄dictis patere pōt in pte q dicenduꝫ ad
argumenta ad vtranqꝫ partem.

Ad pᵐ. **Ad primuꝫ** dōm est q veꝝ est:q scia dei non est
nisi vna:⁊ tñ sub vna rōne est simplr̄
speculatiua.s.inq̄ꝫtuꝫ est respectu sui ipius: nec obstat qn
sub alia rōne sit practica.s.inq̄ꝫtum est respectu opabiliuꝫ
per ipsam:sed tñ veruꝫ est q est nobilioꝛ sub rōne q̄ est re
spectu sui ipsius:q̄ꝫ sub rōne qua est respectu opabiliuꝫ p
Ad 2ᵐ ipsam. ¶ Ad 2ᵐ cum di q deus scit multa scibilia q̄ nūq̄ꝫ
faciet ⁊c̄.dico q veꝝ est:⁊ respectu illoꝝ scia dei n̄ est pra
ctica inquantum scientia dicit practica pp̄ter finem q est
Ad 3ᵐ. opatio. ¶ Ad 3ᵐ cum di q respectu eorum non est scia
practica:que nō sunt opabilia.s.a scire ⁊c̄.dico q falsuꝫ est
qñ sunt talia q p sciam suaꝫ aliqñ pmittit fieri.⁊ qñqꝫ im
pedit ne fiant ⁊ facientē ordinat:quāuis aūt malū culpe
a deo non sit tanq̄ꝫ per sciam suā pmittit ipm̄ fieri:⁊ qñ
Ad 4ᵐ. impedit ne fiant ⁊ facientē ordinat in penam. ¶ Ad 4ᵐ
cum di q scia dei de creatura non est pp pductionē crea/
ture ⁊c̄.dico q veꝝ est ibi stando: sed bñ est pp pductio/
nem creature ipsaꝫ referēdo in seipam. ¶ Argumēta ad
oppositū ꝯcludūt sciam dei respectu alioꝝ a se practicam
te eo mō q⁰ ꝯcessi eā eē practicam in solutionis q̄stionis.

Qō.6. ¶ Questio.VI.

Ar pᵒ **Sexto** q̄ritur vtruꝫ scia dei sit d oib⁹ bōis pñ/
tibus certa:⁊ vi q nō q: p cāꝫ remotā
⁊ cōem nō hētur de re cognitio certa. Sed diua
essentia per quā deus cognoscit qcqd cognoscit
Scdo est alioꝝ a deo causa remota: ⁊ cōis: ergo deus nō hēt de
alijs a se sciam certam. ¶ Item mediū p qd hētur certa.
cognitio de cōclōne de necessitate infert illam ꝯclonem
Tertio. Sed diua essentia per quā de⁹ cognoscit qcqd cognoscit
non infert de necessitate alia ab ipsa: ergo de⁹ non hꝫ cer/
tam cognitionē d alijs a se. ¶ Itē in Cōmē.sup.8.ppō/
nem de causis di q ois intelligētia nō apprehēdit res nisi
p moduꝫ sue sbe. Sed modus sbe intelligētie increate q̄
deus est alius est q̄ꝫ modus rerū aliaꝝ: ergo nō intelligit
alia a se ſm moduꝫ eoꝝ:sed q non intelligit modū rei:nō
habet de illa certam cognitionem.

Contra. Nobilioꝛ est certa cognitio q̄ꝫ nō certa cete In opᵐ.
ris ptib⁹. Sꝫ de⁹ nobilissime cognoscit qc/
qd cognoscit:ḡ⁰ certitudinalr̄ cognoscit qcqd cognoscit.
¶ Itē q cognoscit aliquā reꝫ:⁊ nō certitudinalr̄ circa il
lā rē pt decipi. Sꝫ ds nō pōt dcipi circa aliqd ergo certi/
tudinaliter cognoscit qcquid cognoscit.

Rñdeo q scia dei creata ē d oib⁹ bōis pñtib⁹: qd pōt Rñ⁰
pbari p eādē rōneꝫ:p quā fuit pbatū in gñā Dei scia
li q deus certitudinalr̄ intelligit:que rō supius posita est nō solum
in solōne p̄me qōnis hui⁹ distinctōis. Qꝫ aūt liqdo cogno est d oib⁹
scat oia bona pñtia alia a se spēalr̄ pꝫ sic. cognoscere rē ali sꝫ ēt certa
quā cognoscēdo liqdo ei⁹ cāꝫ pximā ⁊ imediataꝫ:⁊ qd est
illi⁹ rei cā est reꝫ liqdo cognoscere. Sed deus oiuꝫ bonoꝝ
pñtium que sunt alia a se:ita est cā p̄ma:q cā pxia ⁊ coꝝ
quoꝝ est cā mediata ⁊ imediata.nō tm̄mō efficiēs:sꝫ etiaꝫ
exemplaris.⁊ finalis:sed deus certissime cognoscit se ſm
id qd est:⁊ sb rōne qua est cā alioꝝ a se ergo certissima hꝫ
cognitionem aliorum bonorum a se.

Ad primuꝫ in oppositū cum di q essentia dei est Ad pᵐ.
alioꝝ bonoꝝ a deo cā remota ⁊ cōis De⁹ ē cā
⁊c̄.dico q imo ē cā imediatissima: qd claꝝ est i eis bonis imediata
que imediate tm̄ egrediūtur a deo bonoꝝ etiam que egre omnium
diuntur ab eo mediantib⁹ causis scdis: ipse est imediatioꝛ
causa sicut inferius oñdet in lib.2. Quāuis etiam sit cōis
causa oium bonoꝝ factoꝝ in causando:in se tñ hꝫ ppꝛium
exemplar:hoc est ideā cuiuslꝫ boni creati in r̄pñtando:⁊
efficiendo vt patebit inferius cuꝫ queret de ideis. ¶ Ad
2ᵐ cum di q mediū p qd hētur cognitio de ꝯclōne de ne Ad 2ᵐ.
cessitate infert illam ꝯclonem ⁊c̄.dico q non est verū q̄
hitudo illi⁹ ꝯclonis ad illuꝫ mediuꝫ dependet ab agēte p
volūtatē:hitudo aūt bonoꝝ creatoꝝ ad diuaꝫ essentiā rea
liter dependet a volūtate diua. ¶ Uel pōt dici q habitu
do bonorum creatoꝝ sunt rōne qua sūt scita necessaria est
ad diuam essentiā sub rōne q̄ diuus intellect⁹ est sciens p
eam non tm̄modo se:sed etiā illa bona. ¶ Ad 3ᵐ dico q
intelligentia intelligit res alias ſm modū sue sbe: inqua/ Ad 3ᵐ.
tum illa que est nobilioꝛ is sbe res alias nobilius intelli/
git:⁊ illa que maxime intelligit nobilr̄:maxīe itelligit mo
dos aliarum rerum. Questio.7.

Septimo querit vtruꝫ diua sba sit semp in Qō.7.
actu itelligēdi ipsa scita: ⁊ videt Ar pᵒ
q nō:q: ſm pħm.2.topi.ꝯtigit sil' pla scire. Intel C.24.
ligere vero nō:ergo cū de⁹ intelligit vnum scitum
nō intelligit aliud : ergo sua scia non semp est in actu in/
telligēdi respectu oium scitoꝝ. ¶ Item Agazel.3.sue me
taphy.c.x. Scia est q̄si celata in aia: ⁊ ideo in aia nō simr̄ Scdo.
ꝯiungunt pl'es scie:⁊ vi ibi vocare sciam silitudinē: ergo
a simili i diuo itellectu nō sūt sil' pl'es idee reꝝ. Sꝫ p vnā
ideā nō intelligit pla simul:ergo scia sua nō sp est in actu
respectu oium scitoꝝ. ¶ Itē potētia dei nō semp fuit in Tertio
actu respectu opabiliū: ergo a sili nec scia ei⁹ respectu sci
toꝝ. ¶ Itē aut deus vnico actu itelligit oia de qb⁹ hꝫ Quarto.
sciam:aut plib⁹ non vno vt vi q intelligere diuum quo
se intelligit: causa est illi⁹ act⁹ itelligēdi: quo itelligit crea
turas. Creaturas.n.itelligit p h̄ q se itelligit idē ds nō ē
cā sui ipsi⁹. Uidet ergo q plib⁹ actib⁹ itelligēdi intelligit
ea de quib⁹ hanc sciam:sed nulluꝫ tale est semp in actu in
tellig̃di omnia scita.

Cōtra. scire in potētia est scire ipfecte.vñ Aui.4⁰.me In opᵐ.
ta.sue.c.ij.dicit q potētia ē ipfectō:sꝫ de⁹ nihil
itelligit ipfecte: ḡ sp est in actu itelligēdi respectu oium
scitoꝝ. Itē qñqꝫ est i actu qñqꝫ in po⁰ mutat:sꝫ ds ē imu/
tabilis:ergo deus semp in actu intelligit qdquid scit.

Rñ° Respondeo ꝙ diuina scia semp est in actu intelligendi oia scita. Deus eniz est pur° actus sūme simplex ⁊ sūme pfectus: in puro actu nulla est potētialitas: i sūme simplici nulla compositio: in sūme pfecto nulla ipfectio: sed si diuina scia non semp esset in actu intelligendi oia que scit in deo esset potētialitas ad intelligendū aliqd: qd ante nō intelligebat: in ipso etiam esset aliqua cōpositio saltem illa que est ex actu ⁊ potētia: ⁊ in ipso etiam esset impfectio: qꝛ intelligere in potētia: est intelligere impfectū: ⁊ tanto in impfecti°: quanto est magis potentia ab actu remota. Unde videm° ꝙ in nobis impfectus est itelligere qñ ē i sola potentia nuda: q̄z quando est in potentia p hītum pncipioꝝ pfecta: ⁊ adhuc minus ipfecta est in nobis quando est in potētia. non tm̄mō pfecta per hītum pncipioꝝ: sed etiaz per hītum ꝯclusionuz: sed nunq̄z est in nobis pfecte quousq; actu itelligim°: nec adduxi hoc exemplū ad ōndenduz ꝙ deus intelligat per habitum: imo a me supius negatum est. Ex dictis seqtur ꝙ scientia dei semper est in actu intelligēdi omnia scita.

Deus oia actu itelligit.

Ad pm. Ad primuz in opp^m cum dr ꝙ non ꝯtingit plura simul itelligere ⁊c̄. Dico ꝙ instātiā hz qñ plura intelligunt p vnū. Deus aūt se ⁊ oia alia scita itelligit p vnū. s. p eēntiā suā: sed qñ plura itelligūt p plra ab intellectu creato dimisso sue virtuti nāli: tunc ꝓpositio non habet istantiam: si intelligatur de actu intelligendi q° aliqd intelligit distincte ⁊ pfecte. ¶ Ad 2^m dicēduz ꝙ Agazel in auctate pallegata p sciaz itelligebat actū sciēdi aut verbuz suum veritatez nō heret: qꝛ certum est habitus scie: ⁊ plures silitudies scitoꝝ sil posse esse in aia. Uñ ex hoc nō pōt cōcludi ꝙ in deo non sint plures idee sil sm ꝙ in deo nō sūt plures actus intelligēdi ⁊ hoc verū est. ¶ Ad 3^m dicendū ꝙ non est similiter de potentia dei opatiua respectu opabilium de eius scia respectu scibiliū qꝛ opari creaturam ponit creaturam in actu exñdi. Sed intelligere creaturā nō ponit creaturam in actu exñdi: vt eniz inferius declarabit intelligi possunt que nō realr existunt: si mō habeant esse repñtatū intelllectui. Et qꝛ ab eterno nihil potuit existere realr nisi deus: ideo diuina non potuit creaturaz pducere ab eterno: vt in scdo libro declarabit: itelligere tñ creaturas ab eterno qꝛ ab eterno per suas ideas in diuino intellectu exñtes ei repñtate fuerint. ¶ Ad 4^m dicendū ꝙ deus vno actu intelligēdi intelligit se ⁊ oia scita: ⁊ quanuis p eēntiaz suam intelligat se ⁊ oia alia scita. nō tamē ppter hoc seqtur ꝙ actus intelligendi: quo se intelligit sit causa actus itelligēdi: quo intelligit alia: qꝛ vnus actus est quo intelligit se: ⁊ alia a se. ⁊ tamen per essentiam suam intelligit non tantūmodo se sed etiam alia.

Ad 2m — Ad 3m. — Ad 4m.

Circa lrām. (Creator ita relatiue dr vt essentiam non significet) non. s. per modum essentie: vel sub rōne qua eēntia: sed sub rōne qua actio ⁊ ꝯnotat in creatura quādam rlonem realem ad deum: ⁊ in deo rlonez sm rōnem vel sm dici ad creaturam. (Si nulla essent futura: nulla eēt in deo prescientia) hoc magr exponit in lrā: ⁊ qūo intelligi debeat mag patebit inferius qñ qret de dei pscia. (Oia dñr ei pscia:) qūo hoc debeat intelligi inferius declarabit in quadā qōne hoc eodem libro.

¶ Utrum concedēdum sit oia esse in dei essentia vel in deo per essentiam: vt oia dicuntur esse in dei cognitiōe vel presentia. Di. XXXVI.

Di. 36. Solet hic queri cuz omnia dicātur eē in dei cognitione: seu presentia: vel in deo p cognitionez: ⁊ eius cognitio vel pñsentia sit diuina eēntia: vtrum concedēduz sit oia esse in diuina eēntia: vel in deo p eēntiam? Ad qd dicimus: qꝛ dei cognitio eius vtiq; essentia est: ⁊ ei° presentia in qua sunt oia ipius cognitio est: nec tñ oia que sunt in eius pñsentia vel cognitiōe: in eius eēntia esse dici debent. Si. n. hoc diceret: intelligerentur esse eiusdem cum eo eētie. In deo. n. dicitur esse per eēntiam quod est diuina eēntia qd est deus. Habet ergo deus apud se i pñsentia sua: que nō habet in sui natura. Unde Aug° de verbis apostoli ita ait. Elegit nos añ mundi constitutiōem. Quis sufficit hoc explicare. Eliguntur qui non sunt: nec errat q eligit: nec vane eligit. Elegit tamen ⁊ habet electos quos creaturus ē eligendos: quos habuit apud semetipm: non in natura sua: sed in pñsentia sua nōdum erant quibus pmittebatur: sed ⁊ ipsi promissi sunt quibus pmittebatur. Ecce hic aperte dicit deum apud semetipm habere electos ante mūdum: non in natura sua: sed in pñsentia sua: cuz tamen eius presentia nō aliud sit q̄z eius natura: qꝛ ipsius presentia eius ē noticia. Potest tamen ad electos referri cuz ait. In natura sua. i. illorum: illos quippe habuit ab eterno apud se: non in natura sua idest illorum: quia nondum erant: sed in sua presentia: quia eos ita nouit ac si essent.

Rñ°

Aug.

¶ Utrum mala debeant dici esse in deo vbi sunt omnia bona: cum vtraq; sint in eius cognitione ⁊ presentia: omnia enim cognoscit.

Post predicta queritur. cum oia dicātur esse in deo non p eēntiam nature: sed p cognitiōez scientie: ⁊ ōs sciat bona ⁊ mala: vtrū cōcedēdū sit simpliciter mala esse in deo: siue eē in deo p cognitionē? Scit. n. deus: ⁊ sciuit semp omnia: tam bona q̄z mala: ⁊ anteq̄z fierent: ⁊ presciuit ab eterno ea futura. Ideoq; cum oia bona diximus esse in deo pp presentiam cognitionis: eadem rōne videtur dicēdum oia mala esse in eo: cū ea semp nouerit: ⁊ p cognitōem ei pñtia fuerint. Precognouit. n. deus ab eterno quosdam futuros malos: ⁊ eoꝝ maliciaz: vt ait Augustin° presciuit: sed non pparauit. Cum ergo peccata oīum sciat: nūquid intelligēdum ē ea includi in illa generalitate locutiōis: qua dixit apostolus oia esse in deo. Ex ipso inquit ⁊ per ipsum ⁊ in ipso sunt oia. Sed quis nisi insanus dixerit mala eē in deo? Illa. n. esse in deo intelligūtur: que ex ipso ⁊ p ipsum sunt. Ea vō per ipm sunt ⁊ ex ipso quorum auctor est: sed non est auctor nisi bonoꝝ. Non ergo ex ipso et p ipsum sunt nisi bona: ita ergo nō in ipso sunt nisi bona. Non ergo mala in deo sunt: qꝛ licet ea noscat: nō tamen ita oīo noscit vt bona. mala quasi de longe cognoscit: vt ait propheta. Et alta a longe cognoscit. i. supbiam. Et alibi

Que itelligant eē in deo.

ad deum loquens de malis ait. De absconditis tuis adimpletus est venter eorum. Quod exponens Aug. Abscōdita inquit peccata sunt: q̄ a lumine tue vitatis abscōdūtur. Sz q̄uo pctā a lumine vitatis diuine abscōdūtur cū a dō sciantur. Si.n. nō sciret: q̄uō ō illis iudicaret: et pro illis malos dānaret? Alibi propheta. Q neq ab oriente neq ab occidēte deest. Quod exponens Cassiod. inquit. Neq a bonis neq a malis deest deus: sed oibus presens et cognitor est. Cognoscit ergo deus bona et mala p scientiaz: sed bona cognoscit ēt p approbatiōez et p beneplacitum: mala vō non. Unde Cassiod. super psal. dicit. Peccata abscōdita deo sunt: q2 nō nouit. i. nō approbat. Et ex eo sensu Augu. dixit ea abscondita a lumine dei. Qui ēt in li. ad Heluidium insinuat cognitiōez dei varijs modis accipiēdam inquiens. Si ad sciētiam referas non ignorat deus aliquos vel aliqua: g tn̄ in iudicio qbusdam dicet. Non noui vos: sed eorum iprobatio hoc verbo insinuata est. Ecce non cognoscere dr̄ deus que nō approbat: que ei non placent. Apparet itaq verum eē quod diximus. s. q2 quodāmodo cognoscit ds bona quo nō cognoscit mala. Pariter qdem vtraq eodēq modo noscit q̄tum ad noticiam: sz bona ēt approbatione et beneplacito cognoscit.

Q. n̄ oia ita cognoscit deus mala vt bona: q2 mala tn̄ p sciaz bona vō p p bōnem et beneplacitum.

¶ Hic apit quare bona tn̄ dicāt eē i dō et n̄ mala.

Et inde est q bona tātum dicūtur esse in deo non mala: et illa ppe: hec longe: q2 lz in deo aliqua dicātur esse pp cognitionis psentiam: et ds bona et mala cognoscat: mala tn̄ non cognoscit nisi p noticiam: bona vō nō solum p scientiā: sed ēt p approbationē et bn̄placitū. Et ob talē cognitōem aliqua dicūtur eē in deo. s. q2 ita ea scit vt ēt approbet et placeant. i. ita scit vi eoruz sit auctor.

¶ Q idem est oia esse ex deo: et p ipsum et in ipso.

Proinde si diligenter inspiciamus idez videtur esse: oia eē ex deo: et p ipsum et in ipso. Unde Ambro. in. ij. li. de spūsancto. Hec tria ex ipso et p ipsum et in ipso sunt: oia vnum eē supra diximus. Cum dicit p ipm̄ esse oia non negauit in ipso esse oia. Eandem vim hn̄t oia hec. s. cum ipso et in ipso et p ipsum: et vnum in his atq cōsimile: nō contrarium intelligit. Ecce habes q2 ex eadez intelligentia scriptura dicit oia esse in ipso: et per ipsum et ex ipso vel cum ipso. Cum ergo ex eadem rōne oia dicantur esse ex deo vel p ipsum: non solum q2 scit: sed ēt q2 eorum auctor est: cōsequitur vt eadem rōne ita eē in deo dicātur. s. q2 scit et eorum auctor eē dicitur: q2 in illo viuimus et mouemur et sumus: q2 eo auctore sum9: mouemur et viuimus. Cum ergo nō sit auctor nisi bonorum: merito sola bona in eo eē dicuntur

Amb.

sicut ex ipso et per ipsum. Cum ergo in eius cognitōe vel psentia sint oia. s. bona et mala: in eo tamen non dicūtur esse nisi bona quorum auctor est. Unde Aug. in li. de natura boni. Cum audimus inquit ex deo et p ipsum et in ipso eē oia: omnes vtiq naturas intelligere debemus: et oia que naturaliter sunt. Neq. n. ex ipso sunt peccata q̄ naturā non seruāt sz viciant: q̄ ex voluntate peccātiuz nascuntur oia. Hic apte dr̄ q in illa generalitate locutionis bona tn̄ ɔtinētur.

Aug.

¶ Q omnia ex patre et p patrem et in patre sunt: ita de filio et de spūsancto est dicendū: licet pp personas fiat distinctio.

Preterea sciendum est q licet ibi indicetur distinctio psonarū cum dicit ex ipso et p ipsum et in ipso: omnia tamen ex patre: et per patrē et in patre sunt. Similiter de filio et spiritusancto accipiēdū est. Unde Aug. in. pmo li. de tri. Non ɔfuse inquit accipiēduz est qd ait apostolus: ex ipso et per ipsuz et in ipso. Ex ipso dicens pp patrem: per ipsum pp filiuz: in ipso pp spiritumsanctum. Uigilanter autez attende: ne quia patrem volens intelligi dixit ex ipso: sic intelligas omnia esse ex patre: vt neges omnia esse ex filio vel ex spūsancto: cum ex patre et per patrem et in patre omnia esse sane dici possunt. Similiter et de filio et de spūsancto dicendum est.

¶ Q non omina que ex deo sunt etiam de ipso sunt: sed econuerso.

Illud etiam hic ānectendum est q nō omnia que dicuntur esse ex deo: etiā de ipso eē dici debeant. Quia vt ait Augustinus i libro de natura boni. Non hoc significat penitus ex ipso quod de ipso. Quod enim de ipso est potest dici esse ex ipso: sed non omne quod ex ipso est: potest dici esse de ipso: quia non est de sua sba. Ex ipso. n. sunt celum et terra: quia ipse fecit ea: non autē de ipso: quia nō de sba sua: sicut aliquis homo generat filium vel facit domuz Ex ipso est filius: ex ipso est et domus: sed filius de ipso: domus vero de terra et ligno non de ipso.

Aug.

¶ Que dicta sunt summatim colligit

Ex premissis aptum est q i dei cognitōe siue presentia sunt oia. s. bona et mala: sed nō oimodo sunt ibi mala quo bona. Et q in deo bona tn̄ sunt sicut ex ipso et p ipm̄: nō mala. Et ex quo sēsu hec accipiēda sint: assignatū ē. Et q ō ipo nō dr̄ esse ppe qd aliud est ab ipso. Ex ipo aūt esse dicuntur oia q̄ eo auctore sunt.

S Olet queri etc. Supius determinauit magister de scia dei fm se. hic determiat de cōparatione rex scitarū ad dei sciam. Et diuiditur pars ista in ptes duas. ¶ In pma agit de

Di. 36.

exñtia rez in deo. ¶ In scda de exñtia dei in reb⁹ Di.se/quẽti ibi. (Et quando demratuz est). ¶ Prima in duas. Primo agit de existentia rerum in deo. Secundo com/parat hoc quod est esse in deo ad alias habitudies que sunt essentia ex ipso ⁊ per ipsum ibi. (Proide si diligẽ/ter). ¶ Prima in tres. Primo inquirit generaliter vtrũ in deo sint oĩa. Secũdo spãlr vtrum in deo sint mala: ibi (Post pdicta). Tertio reddit vnaz rõnez q̃re in deo dñr esse tm̃ bona: ibi. (Et inde ẽ ꝙ bona tm̃). ¶ Tũc seqtur scda pars pũcipalis que ibi incipit. Proinde diligẽter ⁊ diuidit in tres. ¶ Primo oñdit ꝙ idẽ est esse ex deo ⁊ p deum ⁊ in deo. ¶ Scdo ꝙ oĩa sunt a singulis psonis hoc triplici mõ. Uel melius oñdit q̃lr psonis fiat istaz appro batio: ibi. (Pre⁹ sciẽdũ est). ¶ Tertio spãliter oñdit dĩaz iter se de ipso: ⁊ eẽ ex ipso: ibi. Illd ẽt hic aduertendũ est.

Circa hanc distinctionẽ querenduz est pncipalr d duob⁹. ¶ Primo de reb⁹ quas de⁹ cognoscit. ¶ Scdo de ideis per quas cognoscit. ¶ Circa pmuz querunt tria. ¶ Primo vtrum deus cognoscat singularia. ¶ Secũdo vtruz cognoscat mala. ¶ Tertio vtrũ omnia que cogno scit sint in ipso vita. ¶ Questio. I.

Ar pᵒ Primo oñdo ꝙ deus nõ cognoscit singu laria: q2 p cãm cõem nõ est cogni tio singulariuz: sed sicut dictum est supra deus ni hil cognoscit nisi per eẽntiam suã: cum ergo ipã sint oĩum entiũ cõis cã: videt ꝙ deus non habeat cogni/tionez singulariũ. ¶ Item oĩs cognitio est p assimilatio

Scdo. nem: sed idẽ ẽm idẽ nõ põt esse siẽ reb⁹ differentib⁹ in eo in quo dĩnt: ergo cuz singularia inter se differãt in sua sin gularitate: ⁊ ideo nulla sit diuersitas. Uidetur ꝙ de⁹ non habeat siĩtudinẽ singulariũ: ergo ñ cognoscit singularia. ¶ Itez Diony. 2. c. de diui. noib⁹ vult ꝙ creature in pti/cipando de bonitatẽ sic se hñt ad deũ: sicut linee tracte a centro ad circũferentiã se hñt ad centrũ: ⁊ sicut plures fi gurõnes facte ab eodẽ sigillo se hẽnt ad ipm: sed p cogni tionem centri non est sufficiens cognitio lineaꝝ pducta/rum a centro inq̃ztum hec non est illa: nec p cognitionez sigilli cognitio singulariũ figuraꝝ expssaꝝ ab eo: ergo silr cognitio quam deus habet de sua eẽntia non est sufficiẽs ratio ad cognoscendũ singularia. ¶ Item Ala. 7. ppõne de maximis theologie dicit: ẽ spera itellectualis: cui⁹ cen trum est vbiq3 circumferentia nusq̃3. ibi dicit cõmentuz ꝙ creatura dicit centruz ⁊ imensitas dei circũferentia: s3 per cognitionez circũferentie nõ cognoscit centrum: nisi sub ratione qua centrum: ⁊ non q̃ztuz ad ei⁹ 9ditiones sin gulares: ergo similiter de⁹ per cognitionez imensitat3 sue non cognoscit creaturas nisi inq̃ztum creature sunt: ⁊ nõ inq̃ztum ad eaꝝ 9ditiones singulares. ¶ Itez Agazel. 3. metaphy. sue. c. 5. Primus nõ scit particularia nisi s3 ma neriem vniuersalem.

In opm. Contra. cognoscere rem in vlĩ ⁊ nõ in singulari nõ est cognitio pfecta: sed dĩna cognitio pfecta est: q2 nulla impfectio in deo est ergo nõ tm̃mõ cognoscit creaturaꝝ vlĩa: sed etiam singularia. ¶ Itẽ Damas. lib. j. c. ix. vult ꝙ dus dicat a theaste. i. a 9siderando oĩa. Nulla n. eũ latent: imo oĩum est explanator: qd veꝝ non eẽt nisi singularia cognosceret.

Rñ° Dei co/gnitio nõ tm̃ ẽ vni/uersaliũ sed singu larium. Respondeo ꝙ deus cognoscit ⁊ creaturaꝝ vlĩa ⁊ singularia: ⁊ hoc p3 triplici rõne prima est hec. Que de⁹ creauit cognoscẽs creauit: s3 crea/uit singularia. Quicqd enim a deo creatum est: singulare est. Uniuersale enim est p opationẽ intellectus sicut dicit Aui. 3. lib. metaphy. sue. c. x. nõ creatur vlẽ in singulari sb rõne q̃ vlẽ est: nisi forte in potentia: ergo deus cognoscit singularia. ¶ Secũda ratio est hec. Deus singularib⁹ ho minib⁹ puidet: ⁊ electis vitam eternã retribuet: ⁊ 9dẽna bit reprobos ad penam eternaz singulares hoĩes iudicãs sicut iudex: sed iust⁹ iudex nõ iudicat nisi de his que co/gnoscit ergo deus singulares hoĩes: ⁊ singula eoꝝ merita ⁊ demerita cognoscit. ¶ Tertia rõ est hec. Deus oĩuz bo norum singulariũ est imediata cã: quanuis quorũdã ime/diata tm̃. Quorundã aũt mediata ⁊ imediata. Et ẽt eorũ causa exemplaris vnũqdq3 eorum pfectissime repñtans: ⁊ est eorum pncipalis cã finalis sed ẽm phm. j. posterioꝝ. Tunc aliquã rem scimus: cuz cognoscim⁹ ei⁹ cãm ẽm id qd est: ⁊ tamen cognoscim⁹: q2 est cã illius rei: cũ ergo ds seipsuz cognoscat ẽm id qd est: ⁊ inquantũ est oĩum bono rum singulariũ causa efficiẽs: exemplaris ⁊ finalis. Seq/tur ꝙ oĩum bonorum singularium cognitor est. T. 2ᵃ.

Ad primuz in oppositũ cũ dĩ ꝙ p cãm cõem nõ est cognitio singulariũ ⁊c. dico ꝙ ve rum est p cãm cõem cõitate vlĩtatis. deus aũt est cõis cã in efficiendo: ⁊ h3 ppam rõnem cuiuslz rei singularis in se: ⁊ ideo q̃libet res singularis expsse suo repñtat intelle/ctui. Ad pm. ¶ Ad scdm cum dĩ ꝙ reb⁹ differentib⁹ in eo ꝙ diffe runt nihil potest esse simile ẽm idem ⁊c. dico ꝙ non est vlr verum: vbi intelligat de idẽtitate ẽm rez ⁊ ẽm rõnez Deus enim rõne eiusdez rei est similis cuilibet creature: imo vt pprius loquar: quel3 creatura similis est ei ẽm ta/men aliam ⁊ aliam rõnem: sicut. n. diuersaꝝ reꝝ in spẽ di uerse sunt rõnes in deo: q2 ẽm Augu. lib. 83. q. qõne. 46. Non eadem rõne 9ditus est hõ qua equ⁹. Ita diuersaruz creaturaꝝ in nũero sunt in deo rões eis corrñdentes. Uñ in eadẽ qõne post verba predicta dicit Aug⁹ ꝙ singula p/prijs rõnib⁹ sunt creata. Ad 2m. ¶ Ad 3m dicendũ ꝙ nõ est peni/tus simile vno in plurib⁹ dissile de cõpatione linearuz ad centrum ⁊ de cõpatione figuraꝝ a sigillo factaꝝ ad ipsuz sigillum: ⁊ de cõpatione creaturaꝝ ad deũ. Centrũ enim non est tota ⁊ sufficiens cã lineaꝝ: nec sigillum tota causa figurationũ. Sigillũ. n. nõ est cã cere in qua figure ptícu/lantur nec cẽtrũ cã situs seu positionis p quã linee pticu/lantur: deus aũt est tota ⁊ sufficiẽs causa singulariũ: ⁊ sin/gularitatis eorum: quãuis pter cõicationẽ bõitatis sue quedã singularia pducat mediãtib⁹ causis scdis. In quo/rum etiaz pductione ipse imediate opatur. Ad 3m. ¶ Ad 4m cũ dicitur ꝙ p cognitionẽ circũferẽtie nõ cognoscit centrũ nisi sub rõne qua centrũ ⁊c. dico ꝙ si hoc est veꝝ non h3 ṽitatẽ accipiendo circũferẽtiã metaphorice p dĩna imen sitate ⁊ centrum pro creatura: q2 sic circũferentia est cau/sa sufficiens sui centri: nõ sic aũt est de circũferẽtia pprie dicta que gd creatum est. Ad 4m. ¶ Ad qntum dico ꝙ auctori/tas Agazel non recipit in hac parte.

¶ Questio. II.

Secundo queritur vtrum deus cognoscat mala ⁊ videt ꝙ non: q2 malũ nõ est in deo nec p eẽntiam nec p siĩtudinẽ. Ar pᵒ ¶ Item scientia nostra cãtur a reb⁹ ⁊ sciẽtie dei causa est re/rum. Scdo vnde Augu. 15. li. de tri. c. 13. dicit de deo ꝙ vniuer/sas creaturas ⁊ spũales ⁊ corporales non q2 sunt ideo no uit: s3 id sũt q2 nouit: sed ẽm Aug. li. 82. q. qõne. 21. Deus Tertio. actor mali⁹ non est: ergo non scit malum. ¶ Itẽ Com. su per tertium de ala dicit. Q2 si aliqs intellect⁹ semp sit in Com. s. 20. actu nõ cognoscit priuationem: s3 ẽm beatũ Aug. li. 83. q. qõne. 6. Totũ nomen mali de spẽi puatione reptũ est: g⁹ cũ dĩnus itellect⁹ semp sit in actu non cognoscit malum. ¶ Item Matth. 7. dicitur ꝙ deus dicet malis. Non no Quarto. ui vos: ergo mala deus non cognoscit.

Contra. Sicut iustus iudex pũit peccatores pter mala: ergo cognoscit ea. In opm. ¶ Itẽ phs primo Ter. 86. de ala dicit sic. Sufficiens est altera pars 9rietatis seipm iudicare ⁊ oppm. recto. n. ⁊ ipm ⁊ obliquũ cognoscim⁹ s3 malũ ẽ q̃dã obliq̃tio a bono ⁊ bono oppm: sicut priuatio: q2 ẽm Aug. xj. de ciui. dei. c. x. Mali nulla nã est: sed amis sio boni mali nomẽ accepit: ergo cum deus cognoscat bo na: cognoscit etiam mala.

¶ Respondeo

Rñ° Lz in dõ nõ sit idã mali.malum tñ p ideã boni cognoscit

Respondeo q̃ si deusnon cognoscat mala approbando certissima: tñ nouit ea intuendo. Unde Job ad dñm loquens.ca.vi.dicit Multa te latet cogitatio: nec tãtum intendebat ibi de bona: sz etiam de mala: q̃re tamen malum sub rõne qua malũ priuatio est: vt pbatum est per auctoritatẽ Aug. ad partem hanc allegataz: ideam in deo nõ hz: sed cognoscit p ideã boni: sicut tenebra p cognitiõem lucis. vt vult Diony. ð diui.nomi.ca.7. dicens lux fm cãm in se ipsa cognitõem tenebraz pambiuit: ñ aliunde videns tenebras q̃z a luce.

Ad pᵐ. **Ad primum** in opp̃itũ dico q̃ q̃zuis mala nõ sint in deo nec p eẽntiaz nec per similitudinẽ ppam: tamẽ similitudo bonitatis sibi opposite per quam cognoscitur: in deo est.

Ad 2ᵐ ¶ Ad scðm dicendum q̃ scientia dei cã est rerum que dicunt etiã eẽntiam que in deo hñt similitudinẽ: malitie aũt cã nõ est: q̃zuis cã cognoscat cognoscẽdo bonitatem sibi appositam.

Ad 3ᵐ. ¶ Ad tertium cum arguitur p auc̃atem Cõmẽ. dico q̃ auctoritas illa intelligenda est ð primo cognito qð est rõ alia cognoscẽdi. ꝛ bñ vez est q̃ loquẽdo ð illo cognitiuo non cognoscit nisi seipsum: ꝛ p seipsum bona creata: ꝛ p hec mala bonis illis opposita.

Ad 4ᵐ. ¶ Ad illud quod arguit 4. per auctoritatẽ Saluatoris: dico q̃ ista auctoritas intelligitur de notitia approbatiua.

Ar̃ p°

Tertio queritur vtruz oia q̃ deus cognoscit sint in ipso vita: ꝛ videtur q̃ nõ: q̃ꝛ.3. de anima dicitur lapis non est aia: sed spẽs lapidis: ergo simlr̃ creatura non est in deo: sed spẽs eius. Sed qð non est in deo non est eo vita: ergo cum deuscognoscat creaturam non omne cognitum ab ipso est in eo vita.

Scðo. ¶ Item deus cognoscit creaturas que nuñq̃z hñt vitã sicut lapides ꝛ hi°: ergo nulla cognoscit que nõ sunt in ipso vita.

Tertio. ¶ Itẽ de° cognoscit peccata ꝛ alias priuatiões que non sunt in eo.

Quarto. sed que non sunt in deo non sunt in eo vita. ¶ Itẽ deus nõ tm̃ cognoscit ideas craturarum: sed etiam ipsas creaturas: ꝛ q̃zuis idee creaturarũ sint in deo vita: non tamẽ creature quarum sunt idee sunt in deo vita.

In oppᵐ

Contra. Joã j. Qð factum est in ipso vita erat: ergo saltem ab eo cognita: quorum est cã in ipso sunt vita. ¶ Item Augu.6. de trini.capl.x. dicit q̃ verbum dei est plena oium rõnum viuentiũ: ergo rõnes oium rez viuũt in deo: sed ea quorũ rõnes viuũt in deo videnť esse in deo vita: ergo oia cognita a dõ sunt in ipo vita. ¶ Item Aug. ad Orosiuz qõne.26. Oia que facta sunt ꝛ vitaz non hñt: ꝛ in ipso verbo dei vita sunt in se ipsis vita non sunt: cuz ergo oia facta de° cognoscat: videtur q̃ cognita a deo in ipso sunt vita.

Rñ° Quãuis oia sint i dei scia ñ tñ oia sũt vita icreata sed illa quoz sũt idee i deo

Respondeo q̃ eoz q̃ de° cognoscit q̃dã sũt mala: q̃dã bona ꝛ eoz q̃daz pterita: q̃dã pñtia: q̃dã futura ꝛ q̃dã possia: q̃ nũq̃z erũt ꝛ oia ista possunt dici eẽ in dei sciẽtia: q̃ꝛ q̃zuis scia significet eandem rem cum diua eẽntia tñ significat sub rõne alia. per quam cõnotat quãdam rl'onem rõnis ipsius dei ad rem scitam ꝛ ex ꝯñti rei scite sub rõne qua scita est ad ipm deum sub rõne qua est sciens. Qua pp cum aliqd dr̃ esse in scientia dei: hec ppositio in notat hitudinem silem illi hitudini que est obiecti ad habitum. Quãuis.n. scie dei nõ sit habitus: significat tamen p modũ habitus: ꝛ q̃ꝛ oia tã mala q̃z bona siue pterita: siue pñtia: siue futura: siue possibilia sunt obiectum diue scie: ꝯcedendũ est q̃ sint in diui scientia. Sed q̃ꝛ deus significat p modum exñtis: cui° est agere: ideo cum dr̃ aliqd esse in deo notat hitudinez causati ad cãm. Et q̃ꝛ de° maloruz culpabiliũ non est cã: ideo non debz ꝯcedi q̃ sint in deo. Unde q̃zuis magr̃ in pñti Di. non neget illa mala esse in dei scia: negat tamen illa in deo esse: q̃ꝛ etiam q̃ nunq̃z erit: non respicit cãm: nisi sub rõne qua põt efficere: ꝛ sub rõne q̃ repñtat nec causam finalem nisi sub rõne qua in ipsam possibile est ordinari: vt in finem: ideo non est recipiendũ q̃ bona possibilia que nunq̃z erunt sint in deo nisi addẽdo sicut in cã potẽti pducẽ vel sicut in exẽplari repñtante. Cõcedẽdũ est autem bona alia in deo esse: q̃ꝛ preterita ꝛ pñtia fecit: futura aũt facturus est: q̃ꝛ vero essentia significat per modum forme: ideo cum dr̃ aliqua eẽntia in dei essentia notantur realiter in ipsa essentia: ꝛ ideo ꝯcedendũ est q̃ bona creata non sunt in dei essentia: sed ipsoz idee: quãuis bona creata sint in dei scia. Unde magr̃. j. c. hui° distictionis dicit q̃ nõ oia que sunt in eius presentia: vel in eius cognitionẽ in eius eẽntia dici debent: si enĩz hoc diceret intelligerenť cum eo esse eiusdẽ eẽntie. Ex predictis ptz q̃ non omnia que sunt in dei sciẽtia sunt vita. nec viuẽtia: q̃ꝛ multa non viuentia sunt obiectũ diue scientie: nec omnia que pñt dici esse in deo sunt vita: vel viuentia: q̃ꝛ multa pduxit ꝛ pducet que nec vixerunt: nec viuunt: nec viuent: ꝛ q̃ omnia que pñt dici in diuina eẽntia sũt vita. Unde idee creaturaz in diua essentia existẽtes sunt in ea vita increata: q̃ꝛ realiter idem sunt qð diua eẽntia. Ex predictis pz solutio pro maiori pte ad argumẽta ad vtranq̃z partem.

Argumenta ad ptem primam ꝯcludunt q̃ nõ oia cognita a deo sint in deo vita ꝛ hoc est verum: quanuis bona a deo cognita rõne suaz idearum dicantur esse vita in ipso deo. — Ad ar° ad vtranq̃z partem.

¶ Auctoritates que allegate sunt ad ptem aliã que videnť dicere q̃ omnia bona creata sunt in deo vita: sic intelligi debẽt nõ q̃ omẽs creature sint in deo vita: sed q̃ idee ipsaz sunt in ipso vita. Unde cuz dicit beatus Joãnes: q̃ factũ ẽ i ipo vita erat: intelligendũ est quãtum ad facti ideam: ꝛ mõ simili alie auctoritates glosande sunt.

Consequenter querit de scðo principali. Et circa hoc q̃runť.6. ¶ Primo vtruz in deo sit idea p quã cõgnoscat. ¶ Scðo vtruz diue essentie: ꝯueniat esse ideam inq̃ztũ est cognita. ¶ Tertio vtrũ in deo sint plures idee. ¶ Quarto vtrũ in deo sint idee singulariũ. ¶ Quinto vtrum in deo sint idee infinitorum. ¶ Sexto vtrum sit aliqua differentia idearum ꝛ attributoruz.

¶ Questio.I.

Q°.I. Ar̃ pmo.

Primo ostendo q̃ in deo nõ sit idea p quã cognoscat. Dicit.n. Diony.7.ca. de diui.no. Qz de° nõ est fm spẽm singula ꝯtemplans sed fm vnaz cause circunstãtiam oia sciẽs ꝛ ꝯtinens: sed ideo spẽs quedaz est fm qð spẽs accipiť p similitudine: ergo deus non cognoscit p ideam.

Scðo ¶ Item deus simili mõ cognoscit se ꝛ alia: q̃ꝛ vni actu cognoscendi se ꝛ omnia alia cognoscit: sed non cognoscit: se p ideã: ergo nec alia.

Tertio. ¶ Itẽ cum cognitũ pñs est intellectui per eẽntiam: non reqriť idea ad eius cognitionẽ: sed oẽs creature deo per eẽntiam sunt pñtes: q̃ꝛ cuz diua essentia sit imensa pfecte quãlibet attingit creaturã: ergo de° non cognoscit creaturas p ideam.

Quarto ¶ Item intellect°. q p suam essentiam sufficienter exprimit aliqð cognoscibile nõ indiget idea ad ipsum cognoscendũ: sed diua essentiã sufficienter exprimit diuo intellectui quãlibet creaturã: ergo non indiget idea ad cognitionem creature.

In oppᵐ

Contra Aug. 83. q. q. 46. Sunt idee pricipales q̃dam forme vel rõnes rez incõmutabiles q̃ ipse formate non sunt: ac per h eterne: ac semp ꝛ eodẽ mõ se hñtes: que diua intelligentia ꝯtinenť: ꝛ cum ipse neq̃z oriũtur: neq̃z intereant: sed eas formari tñ diciť oẽ q̃ oriri ꝛ iterrire põt: ꝛ omne quod oritur ꝛ iterrit: ergo diu° intellect° hz ideas q̃ sunt rõnes creaturaz: sed p rões creaturaz cognosceniť creature: g̃ dus creaturas cognoscit p ideam. ¶ Item Aug° lib. xj. de ciuita. dei. c. xj. dicit q̃ in scientia dei sunt thesauri rerũ intelligibiliũ in q̃bus sunt

omnes inuisibiles atq̃ incōmutabiles rōnes rex etiam
inuisibiliū que p ipsam facte sunt. ¶ Item Boe.3.li.de
əso.q in medio loquens ad deum sic dicit: cuncta q sup/
no ducis ab exemplo pulcher pulcherim⁹ ipse mundus
mente gerens similiq̃ imagine formās: ergo de⁹ in se ha/
bet silitudinē mūdi ſm quā mūdus creauit ⁊ formauit.

Rñ° **Respondeo** q in deo est idea p quaz cognoscit.
Est enim idea in intellectu quedā
similitudo rei cognite ſz.n. Aug. lib. 83. q.q. 46. Idee vo
cantur forme. hoc est silitudines itelligibiliū in itellectu
dicunt enim ab idos quod est forma. Deus aūt in suo in/
tellectu habet silitudines creaturaꝝ: per quas eas cogno
scit: cū enim sint in dei essentia: nisi hēret earum silitudi/
nes penes se: non cognosceret eas. Preterea opz q cau/
satū habeat silitudinē incausante: q causa assimilat sibi
causatum. Unde ſm Diony. ij. de di. no. Causatiua hñt
causaꝝ imagines. Preterea beatitudo includit pfectio/
nem intellectus: ⁊ effectus gerationē que non potest eē
nisi i perfecta əiunctione cū simili. Nulla.n. res getatur
incōiūctōe cū suo dissimili sub rōne qua est dissimile: er
go opz in dino intellectu esse silitudinem creature: hanc
autem vocamus ideam p quam cognoscit. ¶ Quidam
autem dicunt deum non cognoscere creaturā per ideam
cum ipsam cognoscat per cām. ¶ Sed hoc non multuz
valet. Cognoscere.n. rem p cām: ⁊ p ideam nō repugnāt
Non eniz effectus cognoscerent per causas nisi in causis
essent silitudines effectuū: p quas relucent in eis effect⁹
Unde ideo deus per seipm tanq̃z per cāz cognoscit crea
turas: q eoipso q est sūma: ⁊ sufficiens causa oium crea/
turaꝝ sunt in ipso idee earum: per quas relucent in ipso.

Ad pᵐ. **Ad primum** in oppᵐ q arguebat per auctorita
tem Diony. dico q nō intēdebat
deum negare cognoscere per ideā nisi vocando ideaz sili
tudinē a rebus cognitis acceptā. Unde paꝝ ante verbū
pallegatū sic dicit: nō existētib⁹ existentia discēs nouit di/
uinus anius: sed ex se ⁊ in se ſm causam oium sciam ⁊ co/
gnitionē ⁊ essentiam prefert ⁊ ante ambiuit: ⁊ tunc ime/
diate subdit verbum pallegatum: ⁊ iste intellect⁹ pz per
translationē abbatis: vbi sic habetur: non singula singi/
Ad 2ᵐ latim inspiciens quasi ex causis vanis ea cognoscens.
¶ Ad 2ᵐ cum dicitur q de⁹ simili mō cognoscit se ⁊ alia
⁊c. dico q verum est de simili mō ſm rem differentē ta/
men: ſm rōnem: q diuina eēntia inq̃ztuz est ratio cogno
scendi seipsam non habet rationem idee: q ideatum est
res differens ab idea sua. Sed inquātum est ratio cogno
scendi ⁊ opandi creaturā habet rōnem idee: ⁊ sic deus se
⁊ alia cognoscit per idem ſm rez sub alia tamen ⁊ alia rō
Ad 3ᵐ. ne. ¶ Ad tertiū dicendū q quanuis dina essentia pꝑter
sui imensitatē attingat quanlz creaturaz ⁊ penetret: non
tamen ab aliqua creatura penetrat: nec iformat. Maior
autem pꝑō argumenti intelligēda est qñ cognitū psens
est intellectui ipsum informando vel penetrādo: vel rea/
Ad 4ᵐ. liter idem existens cum eo. ¶ Ad 4ᵐ cum di q intelle/
ctus q per suā eēntiam sufficienter exꝑmit aliqd cogno
scibile non indiget idea ad cognoscendū ⁊c. dico q verū
est loquendo d idea realiter differēte ab illa eēnᵃ: ⁊ tñ co
gnoscit per ideā: q ipsa essentia inq̃ztum est sufficienter
exprimens ipm cognoscibile respectu ipsius habz rōnez
idee extendēdo nomē idee ad rōnē cognoscēdi. Postea
enim ondetur in quo differt ratio cognoscendi ⁊ idea.

¶ Questio. II.

Ar pᵒ **Secundo** queritur vtrum dine essentie tan/
tum əueniat esse ideam inq̃ztuz
est cognita vt imitabilis a creatura: ⁊ videt q sic
q idea creaturaꝝ est dina essentia inq̃ztum apꝑ/
hendita diuino intellectu vt similitudo creaturaꝝ exꝑs/
siua ab ipis imitabilis: ergo de rōne idee est ipsa diuina
essentia: vt a diuino intellectu cognita mō supradicto: er/
go sibi əuenit esse ideam inq̃ztum est intellecta vt imita
bilis a creatura. ¶ Item idee in deo plurificant p com/ Scdo.
parationē ad dinum intellectū aliter non fuissent plures
idee ab eterno cum non plurificent ſm rem: sed p intelle
ctum nō possunt in do plurificare nisi inq̃ztuz ipse intel
lect⁹ dinus intuet eēntiā suā vt diuersimode imitabilez:
ergo diuina eēntia non est idea nisi inq̃ztum a dino intel
lectu itellecta: ⁊ imitabilis a creatura. ¶ Itez de⁹ nō in/ Tertio.
tuetur res per suam eēntiam nisi inquantum intuetur
eam vt imitabilem. Unde diuina essentia est a deo pmuz
cognitum: sed dina essentia non est idea nisi inq̃ztum est
diuino intellectui ratio cognoscendi creaturā: ⁊ opandi:
ergo non est idea nisi inquantum est a diuino intellectu
intellecta vt imitabilis.

Contra. Diuina essentia est idea inquātuz est ratio
cognoscendi ⁊ opandi creaturā. Sed hoc In opᵐ.
sibi non cōuenit inquantū est forma in diuino intellectu
similis creature: ergo esse ideam non əuenit ei inq̃ztum
est intellecta vt imitabilis. ¶ Itez per silitudinē que est
directum obiectum intellectus nō cognoscit res nisi pre
supposita illius rei alia cognitione. Unde intuendo ima
ginem Pauli nunq̃z per ipsum. Paulū cognoscerē nisi
presupposita aliqua alia cognitione de Paulo. Unde sal
tem hoc opz q scientia illam imaginē esse Pauli quod
includit me habere aliaz cognitionē de Paulo q̃z p illaz
imaginē. Sed deus cognoscit creaturā per ideaz nō pre
supposita alia cognitionē de creatura: ergo sue eēntie: nō
tantum əuenit esse ideam inquantū est cognita vt imita
bilis. ¶ Item intellectus noster cognoscit res p silitudi
nem non tñ intuendo eas in obiectuz: ergo simil'r dinus
intellectus non tñmodo cognoscit res per suam eēntiā
inquantuz est obiectum sui intellect⁹ etiam inq̃ztum est
forma in suo intellectu similis reb⁹: cuz ergo dinam eēn
tiam esse ideam includat eam esse rōnem cognoscendi:
seqtur vt videtur q sibi non əuenit esse ideam inq̃ztum
est intellecta vt imitabilis tñ.

Rñ° **Respōdeo** q idea pōt accipi trib⁹ modis. Uno
mō ſm q nominat qditates istoruz Idea tri/
sensibiliū ab istis sensibilib⁹ realiter sepatas: ⁊ p se in actu pliciter
reali exñtes ⁊ realem differeutiā inter se hñtes: quas ſm accipit.
numeruz specieꝝ existentes Aristotiles imponit platoni
posuisse tanq̃z exemplaria istoruz sensibiliū necessaria ad
istorum sensibiliū cognitionē ⁊ pductionē: ⁊ hoc mō eē
ideam nullo mō cōuenit dine essentie. Sic enim non est
ponere ideas vt pbat phs. 7° Metaphy. ¶ Scdo mo/
do pōt accipi idea ſm q noiat essentiam creature inquā
tum a diuino intellectu intellecta est: eo q eēntia crature
inquantū est a deo intellecta aliquomō est exemplar sui
ipsius vt est in essentia realis ⁊ actualis existētie pducta
ſm quā significatiōez credūt aliq platonē posuisse ideas
quanuis ſm numeꝝ specierum tñ: ⁊ sic esse ideam non
əuenit diuine eēntie. essentia.n. hominis quāuis ab eter
no fuerit a dino intellectu intellecta non tñ fuit dina eēn
tia. non enim fuit in deo intrinsecus existens: sed fuit se/
cundariū obiectum diuini intellect⁹. ¶ Tertiomō acci/ Idea pōt
pitur idea ſm q dicit intrisecus in deo rōnem cognosci/ tur in do
tiuam creaturaꝝ ⁊ opatiuam: ⁊ sic videt qbusdam q du pᵒ opio.
pliciter dicitur: vno mō dicitur dina essentia inq̃ztuz est
imitabilis a creatuca. Alio mō inquantum est intellecta
vt imitabilis a creatura: ⁊ sic idea primo mō dicta prius
est ſm rōnem intelligendi q̃z scdomō dicta: quia eniz di/
uina eēntia est imitabilis a creatura: ideo de⁹ intelligit eā
vt imitabilem a creatura non ecōuerso: ⁊ hoc mō idea di
cit in deo respectū rōnis: vt in potentia: ad creaturā ⁊ cō
notat in creatura realem respectū in potentia ad deuz: ⁊
sic pluralitas ideaꝝ est pluralitas ſm rōnem in potentia
⁊ sic deus cognoscit creaturam p ideam inquantū est for
ma sui intellectus sibi exꝑmens ea a qbus est imitabilis.

¶ Scdomō

¶ Secundo modo loquendo de idea sic dicit in diuina eẽntia respectum rõnis in actu ad creaturam z cõnotat in creatura respectum rõnis in actu ad deuz: z respectũ reale in potentia: z sic pluralitas idearũ est pluralitas ſm rõnem in actu: z sic deus per ideam non cognoscit creaturam: qz idea hoc modo accepta presupponit ſm rõnez intelligendi diuina eẽntia z creature cognitõem. ¶ Cognitio. n. rõnis ſm modum intelligendi presupponit cognitionem vtriusqz extremi. Cognoscit. n. deus creaturã in idea sic accepta inqʒtum intuendo se exemplar creature: videt eam refulgere in se. Non est aũt idez dicẽ rem cognoscere per aliquid z in aliquo. Sed qz ſm p̃dictam opinionem non tm̃ dina eẽntia esset inmediatũ obiectuz

Prima opinio — diuini intellectus: sed etiam eẽntia creature. Ideo alij videntur cõi⁹ dicere scilicet q eo modo quo cõuenit dine essentie eẽ ideaz: non cõuenit sibi nisi inqʒtum est intellecta vt imitabilis a creatura: qz deus per eẽntiaz suam nõ cognoscit creaturam nisi inqʒtum intelligit eam vt imitabilem a creatura. Unde vere per ideam z in idea deus cognoscit creaturam: quãuis. n. dina essentia sub ratione idee non sit rõ cognitionis qua deus cognoscit creaturam cum eadem cognitiõe cognoscit se z creaturam: tñ ẽ rõ per quaz ipsa cognitio qua deus cognoscit r̃spicit creaturam: vt secũdarium obiectum. H est forte q alij nolũt dicere. s. q est rõ qua deus cognoscit creaturam non per compationem ad actum sed ad cognitum.

Tenẽ primam opinionem — **Qui vult tenere** p̃mam opinionez potest dicere ad p̃muz argumẽtum contra eam q p̃ma propositio illius non hʒ veritatem nisi de idea secũdo modo dicta.

Ad p̃mũ

Ad 2m — ¶ Ad scd̃m dicẽduz q idee plurificantur in actu p compationem ad dinum intellectum: vt ab eo intellecte plurificãtur tñ in potẽtia per opationem ad dinum intellectum in ratione forme.

Ad 3m — ¶ Ad tertium cũ dicitur q eẽntia dei est p̃mum cognitum z c̃. Potest dici q verum est accipiendo cognitum pro rõne cognoscendi: sicut dicit Auicẽ. 6. nãlium li. 2. c. 2. q similitudo visus est p̃mum visum. Uel est verum accipiendo p̃mum p p̃ncipali. Est. n. principale cognituz.

2a opinio — Qui vult tenere opinionez scd̃am põt respondere ad argumẽta contra eam.

Ad p̃mũ. — **Ad primum** cum dicitur q dina eẽntia est rõ cognoscendi z operandi creaturam inqʒtum est forma in dino intellectu similis creature z c̃. Potest dici q falsum est. sed inqʒtum est cognita vt imitabilis a creatura.

Ad 2m — ¶ Ad scd̃m cum dr̃ q per similitudinem que est directum obiectũ intellectus non cognoscit res nisi p̃supposita illius rei alia cognitione z c̃. Dico q verum est qñ illa res que est directum obiectuz intellectus representat se intellectui: non tm̃ ſm id quod est: sed inqʒtum exemplar z cã: z sic dina eẽntia repsentat se dino intellectui.

Ad 3m — ¶ Ad tertium cum dr̃ q intellectus noster cognoscit res p similitudines non tñ intuendo eas vt obiectũ z c̃. ¶ Dicunt aliqui q falsum est h cõfirmantes per Auicẽ, dicentem 6° nãlium li. 5. c. 6. Q aĩa intelligit ex eo q apprehendit in seipsa formã intellectorum nudorum a mã. ¶ Alij dicunt q intellectus non recipit aliam similitudinẽ qʒ intellectiõem quodãmodo indistinctam respectu cui⁹ intellectus possibilis est pure passiu⁹: z per quaz aliquo modo in actu reductus venat rei diffinitionem: vt habeat de re cognitiõem distinctaz prout est sibi possibile.

Qõ. III.

Qõ. 3.

Arg̃m — **Tertio** queritur, vtrum in deo sint plures idee. z videtur q non. In deo non fuerũt plures idee ab eterno vt pbabo. ergo nec modo: cum nihil videatur eẽ in eo qd in ipso nõ fuerit ab eterno. Probatio añcedentis idea respectum importat ad ideatũ. Sed relatio r̃quirit duo extrema ergo cum ab eterno non fuerit aliquod ideatum: vĩ q ab eterno non fuit idea. ergo ex q̃nti nec pluralitas idearuz

¶ Item si eẽt pluralitas idearum: aut hoc eẽt ex parte dei: aut ex pte creaturarum: nõ ex pte dei cum sit summe vnus: nec ex parte creaturarem vt vĩ: qz idea est cã creature: cum non tñ sit rõ cognoscendi sed rõ operãdi creaturam. Causa aũt non vĩ plurificari p effectum. ergo in deo non est pluralitas idearum. — Scd̃o.

¶ Item sicut idea ẽ rõ cognoscendi z operandi creaturam: ita exemplar: sed in deo non est pluralitas exẽplarium: ergo nec pluralitas idearum. — Tertio.

¶ Item pfectius est vno multa cognoscere qʒ pluribus. vnde in cõmen. super. x. ppositionẽ de causis. dr̃ q intelligentie supiores p vnam formaz plura cognoscunt qʒ inferiores: sed cognitio dei est pfectissima. ergo per vnam ideam cognoscit omnia. — Quarto.

Contra Augu. li. 83. q. qõne. 46. dicit non eadem rõne cõditum hoiem qʒ equũ: sed per illas rõnes intelligit ideas: ergo in deo est pluralitas idearuz — In oppm.

Item cum deus pducat creaturas distincte z cognoscat eas distincte: qd esse nõ posset nisi haberet distinctas rõnes cognoscẽdi z operandi z huiusmodi rõnes sunt idee. sequitur q in deo sunt plures idee.

Rñ° — **Respondeo** q in deo sunt plures idee: sed earz distinctio non est ſm aliquam rez absolutam in ipso deo: qz hoc scire non posset cum summa dei simplicitate: nec ſm aliquã rem relatã: qz in deo nulla est talis distinctio nisi psonaruz inter se: z notionũ inter se. Nec ſm aliquam r̃onem realem in deo ad creaturam: qz in deo nulla est realis relatio ad creaturaz: nec ſm r̃ones reales creature ad deum: qz tunc non fuissent in deo plures idee ab eterno: qd falsum est. Unde Augu. dicit li. 83. q. qõne. 46. q ipse idee eterne sunt. nec p comparationem ad diuersas conceptiões intellectus causati qz sic ẽt sequeretur q non fuissent plures idee ab eterno cum nullus intellectus creatus fuerit ab eterno. Nec p compationes ad diuersas cõceptiões. in intellectui icreato: qz in dino intellectu non sunt diuerse conceptiones. Unico. n. actu intelligendi intelligit omnia: z vnico cõceptu dicit omnia. Restat ergo q pluralitas idearum in dino intellectu attenditur ſm diuersas r̃ones rationis dine existentie: que est forma diuini intellectus ad diuersas creaturas: z qz r̃o rõnis nõ consegtur rem nisi inqʒtum est intellecta. ideo dico q pluralitas idearuz ẽ i deo per h q dicimus intellectus intelligit eẽntiam suam: vt diuersarum creaturaz representatiuam: z vt ab eis imitabilem: qʒuis autem ab eterno nõ fuerit creatura in eẽ reali: neqz vna: neqz plures: tamen ab eterno fuerunt per diuinam eẽntiam a dino intellectu intellectam representate creature dino intellectui. z ita ab eterno fuerunt i diuina eẽntia plures r̃ones ſʒ rõnẽ ad diuersas creaturas non realiter exñtes: sed dino intellectui repñtatas. Ex predictis patere põt responsio.

In do sũt plres idee ſm diuersas r̃ones rõnis.

Ad p̃mũ. — **Ad primum** argumẽtuz in oppm r̃o enim rationis non requrit sua extrema in eẽ reali. Sed p compationez ad intellectum. Ab eterno autem fuit dina eẽntia a dino intellectu intellecta. z p eam creature repñtate intellectui dino.

Ad 2m — ¶ Ad secũduz dicendum q rõ pluralitatis idearum non est ex pte creaturaz actualiter existentium: qz vt bñ arguebatur pluralitas idearum causa ẽ pluralitatis creaturaruz: sed ex pte dini intellectus intelligentis eẽntiam suam incompatione ad res diuersas sibi p eẽntiam suam repñtatas. Talis autem pluralitas non repugnat summe vnitati reali: que ẽ in deo.

Ad 3m — ¶ Ad tertium cum dicitur q i deo non ẽ pluralitas exemplarium z c̃. dico q verum ẽ neqz artiuz neqz sapiẽtiarum: qz ars z sapiẽtia significantur: vt illud quo deus intelligit p modum forme tm̃. idea autẽ significat nõ tm̃: vt illud quo deus intelligit p modum forme. Sed ẽt vt in quo deus itelligit tãqʒ in obiecto intellecto

Lʒ i do ñ sit psitas exẽplaiũ neqz artiuz neqz sapiarum ſʒ bñ idea.

in aliud tamẽ ducente vł aliud repñtante: q̄uis autez deus vno intelligat oĩa: intelligit tamẽ illud vnum vt a multis imitabile: ⁊ vt mł̃toꝝ repñtatiuũ. Si aũt dici nõ possunt mł̃ta exemplaria in deo: hoc forte est: q꞉ illud nomen imponitur ad significandũ totam pł̃uatem idearuz simul sicut sigillum. simul dicit ꝯgregationẽ oĩum figurarum que sunt in sigillo. Uñ sicut plures figure sunt vnũ sigillum: sic multe idee simul sunt vnuz exemplar: nisi tñ vsus vel aliqua auctoritas ꝯ̃diceret: possz dici q̄libz creatura habere in deo ꝑpriũ exẽplar: ⁊ sic plurium creaturaꝝ exemplaria plura. vnde Diony. lib. de diui. nomi. c.5. ipsas ideas vocat padygmata: pro quo ponit translatio alb'is exemplaria. ¶ Ad 4ᵐ cum dicitur ꝙ perfectius est vno plura cognoscere q̄ pluribꝰ ⁊c. dico ꝙ verum est loquendo de vno ƀm rem: oẽs autẽ idee realiter sunt idem quod diuina essentia: que est sũme vna: ⁊ non differunt nisi ratione. Unde postq̄ Augᵒ. 6. de trini. c.x. dixit ꝙ verbum est ars plena omnium rõnum viuentiuz ⁊c. Dixit ꝙ omnes in ea vnum sunt.

Margin: Exẽplar iponit ad signũdum totã pł̃itatez ideaꝝ. — Possz cõcedi q̄lz creaturaz hẽre ꝑpũ exemplar. — Ad 4ᵐ.

¶ Questio. IIII.

Quarto queritur vtrũ in deo sint idee oĩuz singularium: ⁊ videtur ꝙ nõ materia enim prima quid singulare est: ⁊ p se existere non põt: cum ergo idea sit reruz q̄bus põt dari esse per se. Uidet ꝙ materia in deo nõ hẽat ideã. ¶ Itez bene est malum singulare: ⁊ tamen nullũ malum in deo habet ideam: q꞉ que habent ideã possunt dici esse in deo ergo nõ omne singulare habet ideaz in deo. ¶ Itez Dionysi. 5. c. de diui. no. idee sunt rõnes reruz factiue: ergo in deo non sunt idee singulariũ possibiliũ fieri: que nũq̄ fient. ¶ Itez prius ordine nature est homo: q̄ hic homo. Si ergo deus habz ideam hominis: ⁊ huiꝰ hoĩs: p̃us ordine nature est in deo vna idea: q̄ alia: quod falsum videtur esse: cum in essentia diuina non sit vnum prius alio ƀz nãm. ¶ Itez spẽs non est res diuersa ab indiduo. homo enim p̃dicat̃ de socrate: ergo eadẽ est idea speciei: ⁊ oĩuz ꝯtentoꝝum sub specie. ¶ Itez sicut genus est supius speciei: ita species indiduo: sed non inuenit̃ positũ ꝙ alia sit species generis: ⁊ speciei: ergo a simili nõ est alia idea speciei ⁊ indiuidui. ¶ Item Aug. 4. epła ad Nembridium q̃ est. cv. in ordine epłarum suarum sic ait. Quotiens demonstrare angulum volo: nõ nisi vna ratio anguli mihi occurrit: ergo plures angulos cognoscere possumus per vnam rõnem: ergo deus multo fortius omnia singularia cognoscit eiusdem speciei per vnam ideã. ¶ Item in eadem epistola. Quilibet homo vna rõne qua homo intelligitur: factus est: ergo a filĩ vna rõne cognitus: ergo vna idea speciei sufficit ad cognitionẽ ⁊ factionez singulariũ sub vna specie ꝯtentoꝝum.

Margin: Qõ. 4. Ar pᵒ. — Scdo — Tertio. — Quarto. — Quinto. — Sexto — Septio. — Octauo.

Margin: In opᵐ.

Contra. In eadem epistola. Quod ad hoĩem faciẽdum attinet: hominis q̄dem tñ non meã vel tuam ibi esse rõnem: ꝙ aũt ad orbem tẽpoꝛis: varias hoĩum rões in illa sinceritate viuere: ergo videt̃ ꝙ ibi est idea hominis: ⁊ idee singulariũ hoĩum sibi succedentium ƀm temporis orbẽ. ¶ Item in eadẽ epistola. Quadratum nequaq̄ scriberez nisi quatuoꝛ simul angulorũ rõnez intuerer: ergo videt̃ ꝙ cum ante dixerit in demõstrando angulum nõ nisi vna ratio anguli occurrit ꝙ in demonstrando quattuoꝛ angulos quadrãguli occurrunt quattuoꝛ anguli rõnes: ergo similiter deus itelligẽdo q̃ttuoꝛ homies intelligit per quattuoꝛ hoĩum ideas: in ipso ergo sunt idee singulariũ. ¶ Itẽ in eadez epistola. Non potuit vniuersi conditoꝛ deus rõnes ptium non habere: sed singularia sunt ptes vniuersi: ergo deus hz rõnes eorum apud se. ¶ Itez deus distinctas species distinete nõ cognosceret nec ꝑduceret nisi p distinctas ipsoꝝũ ideas: ergo a simili distincta singularia nõ cognosceret: nec ꝑduceret nisi per distinctas singularium ideas.

Respondeo ꝙ singulariũ quedam sunt mala: quedaz bona: maloꝝ neq̄ quantũ ad species: neq̄ quantum ad singularia est idea in deo sicut enim dicit Diony. lib. de diuinis no. c. 4. pte. 15. malum in deo nõ habet ideas. Singulariũ aũt bonoꝝ quedam sunt possibilia fieri que nunq̄ fient: ⁊ istoꝝ non est idea in deo proprie loquendo. Idea eniz in deo non tm̃ modo dicit rõnem cognitionis: sed etiam rõnem factionis reruz. Unde etiam Plato ideas posuit esse ꝑncipiũ cognitionis ⁊ ꝑductionis rerum. Augu. etiam lib. 83. q. qõne. 46. ƀm eas formari dicit quicquid oritur ⁊ interit. ¶ Omniuz tamen possibilium fieri a deo que nunquaz erunt: sunt in deo rationes per quas ea cognoscit. Unde idea videtur spectare ad practicam dei cognitionem: ratio vero cognoscitiua ad speculationem. ¶ Omniũ aũt singularium bonoꝝum quidam negant in deo ideas esse dicentes singularia non habere aliã ideam q̄ ideam speciei ⁊ deũ cognoscere p ideã specieꝝ: omnia singularia cõtenta sub specie. ¶ Sed hoc non videt verum: sicut enĩ oñsum est supra. Pluralitas ideaꝝ est ex hoc ꝙ diuinus intellectus intellexit essentiam suam vt diuersaꝝ creaturarum repñtatiuã: ⁊ ab eis imitatã: aut imitandã. Cum ergo deus intelligat essentiam suam non tm̃ vt spẽrum repꝛesentatiuã: ⁊ ab eis imitatam: vel imitandã: sed etiaz itelligat eã vt repñtatiuã singulariũ: vt ab eis imitatã vł imitandã: seq̃tur ꝙ nõ tm̃ est in deo pluralitas ideaꝝ correspondens pluralitati spẽrum; sed etiam ƀm pł̃alitatem bonoꝝum singularium factoꝝum ⁊ faciendoꝝum.

Margin: Rñ. Maloꝝũ nulla idea in deo. — Possibiliũ q̃ tñ ñ erũt licz sint i deo rationes nõ tamẽ idee.

Ad primum in oppᵐ dicendũ ꝙ in duobꝰ peccat primo q꞉ ibi supponit vnũ dubium. s. ꝙ materia per se fieri non põt cuiꝰ neutraz ptem modo assero: q꞉ hoc in. ij. lib. tanget. Alius dfectus est in hoc ꝙ supponit ꝙ idea non est nisi reruz q̄bus põt dari esse per se. Principiũ enim purum possibile ꝑ se fieri nõ potest a quacũq̄ potentia: ⁊ tamen tale q̄d ꝯcreatum est materie: vt in scdo oñdetur: ⁊ habet in deo suam ideam ꝑpriam. Puri enim possibilis bene est idea: purus actꝰ in mente diuina. Dico ergo ꝙ idee non sunt tm̃ rerum existentiũ per se: sed etiam cuiuscunq̄ creature quecũq̄ sit illa. Uñ nõ tm̃ sũt reruz que dñr creari: sed etiam reꝝ que dicuntur ꝯcreari. ¶ Scdm argumentũ ⁊ 3ᵐ concedenda sunt: q꞉ nec maloꝝ: nec aũt bonoꝝ possibiliũ fieri que non fient sunt idee in deo. ¶ Ad 4ᵐ dicendũ ꝙ q̄uis ordine nature poꝛ sit homo q̄ hic homo: non tamẽ ex hoc sequitur ꝙ prioꝛ sit ordine nature idea hoĩs: q̄ huius hoĩs: q꞉ sicut reruz coꝛruptibiliũ sunt in deo incoꝛruptibiles idee: ⁊ rerum ineq̄lium equales idee in nobilitate: ita dico ꝙ rerum p ordinem prioris ⁊ posterioris se hñtium in deo simul sunt idee sine ordine poꝛitatis ⁊ posterioritatis. ¶ Ad 5ᵐ dicendũ ꝙ sicut maioꝛ est distictio inter duo singularia eiusdẽ spẽi: q̄ inter singulare ⁊ suaz spẽm. Petrus enim non est Paulus: sed Petrus est homo: aliquo tamen modo differt Petrus ab hoĩe: inq̃tũ illud quod dicit hõ sub eẽ non signato dicit Petrus sub esse signato: ⁊ ideo ꝙ dicit homo sub ratiõe cõicabili: dicit Petrus sub rõne incõicabili: ita dico ꝙ maioꝛ est differentia ƀm rõnem inter ideas singulariũ existentiuz sub eadem specie: q̄ inter ideam spẽi ⁊ singularis ꝯtenti sub illa specie. Sicut enim species non põt dici aliq̄d aliud a singulari: ita vt possit dici Petrus ⁊ homo sunt duo: ita ꝑpꝛie dici non põt idea hominis: ⁊ idea Petri sunt idee due: nec tamen debet dici: ꝙ totaliter sit eadem idea ƀm rõnem. ¶ Ad 6ᵐ quasi modo soluendũ est: deus eniz habet: ⁊ ideas generum: ⁊ spẽꝝ: ⁊ magis differunt ƀm rationem idee duaruz spẽrum q̄ idee generis ⁊ spẽi contente sub illo genere. ¶ Ad 7ᵐ dicendũ ꝙ nunq̄ intellectus noster per vnaz rõnem anguli cognosceret plures angulos nisi per diuersas applicatiões illius rõnis ad diuersa. Diuus

Margin: Ad pᵐ. — Ad 2ᵐ ⁊ tertiuz. — Ad 4ᵐ. — Ad 5ᵐ — Ad 6ᵐ. — Ad 7ᵐ.

sa. Diuinus aūt iutellectus vnico simplici actu p essen/
Ad 8m. tiam suam intuet singularia oīa eiusdē speciei. ¶ Ad 8m
cum dicitur ꝙ glz homo vna rōne qua homo intelligit
factus est ꝛc. dico ꝙ verum est inq̄ztū homo: inq̄ztuz ta/
men hic homo alia ratiōe sit iste q̄z ille. ¶ Qō. V.

Qō. V. **Quinto** querit vtrum in deo sint idee infi
nitoꝝ: ꝛ videt ꝙ non ꝭm Aug. 12.
de ciui. dei. c. 18. Quigd scientia cōprehendit sci
enti coprehensiōe finitur: sed idee que sunt in ðo
a scientia dei comprehendunt: ergo tali comprehensione
Scdō. finiunt: non ergo sunt infinite. ¶ Item vbi non est pri/
mum medium ꝛ vltimū non est ordo: sed vbi non est or/
do: est inordinatio. Sed in infinita pl̄alitate non est pri
Tertio. mum: mediūz ꝛ vltimū: ergo oīs talis pluralitas est inor
dinata: nihil aūt inordinatū in deo est. ¶ Item idee nō
sunt nisi respectu entium creatorum ꝛ creandoꝝ: sed ta/
lia non sunt infinita. deus enim nec creauit iufinita: nec
facturus est: ergo in deo non sunt idee infinitorum.

Contra. Aug. xj. ð ci. dei. c. xi. vna sapiētia est ī q̄ sūt
infinita quedā eiq3 infiniti thesauri rerum
In oppm intelligibiliū: in quib9 sunt inuisibiles atq3 incōmutabi/
les rōnes reꝝ etiam inuisibiliū: que per ipsam facte sunt
¶ Item Aug. 6. de trini. c. x. dicit de verbo ꝙ ars plena
oīum rōnum viuentiū ꝛ incōmutabiliū. Sed cuz verbū
sit infinitū: non vere posset dici plenum rōnibus in nu/
mero finito: ergo ille rōnes sunt infinite. Sed ille sunt
idee: vt videt: ergo in deo sunt idee infinitorum.

Rn̄o **Respondeo** ꝙ ī deo sunt idee infitorum exten
In dosūt dēdo nomē idee ad rōnes cogno/
idee infi/ scitiuas: q2 vt inferius ondetur diuina eēntia infinita est
nitorum. in finitate: que dicit pfectionē ꝛ īcludit positionez. Talis
ergo infinitas ponit pfectionē infinitā: pfecto aūt infini/
ta modis infinitis est imitabilis: ergo diuina essentia est
imitabilis modis īfinitis. Intelligit ergo se vt modis in
finitis imitabilē. Sed diuina essentia inq̄ztum imitabil'
tali modo vel intellecta vt imitabilis tali modo: hz ratio
nem vnius idee: ergo diuina eēntia intellecta ab intelle/
ctu diuino inq̄ztum est imitabilis modis infinitis habet
rōnem infinitaꝝ idearum: ergo infinite idee in deo sunt.

pa opio. **Quanuis** ꝛ aliqui magis estiment nō esse in deo
ideas infinitoꝝ: sed qō dicit rōnes co
Alia opi. gnoscitiuas: ꝛ opatiuas simul eo ꝙ deus nunq̄z pducet
īfinita. ¶ Videt tn̄ alijs pbabiliter ꝯrium ꝙ ex triplici9
suppositione quaꝝ vna iam pbata est: ꝛ due alie satis ma
nifeste probant.

pa suppō. **Pria suppositio** que iam pbata est. s. in pre
cedāti qōne: hec est valet
ꝙ in deo sunt idee singulariū. Alie due que sunt manife
Secūda. ste: iste sunt. ¶ Vna est ꝙ in deo nō est aliqua idea de no
uo. ¶ Alia est ꝙ singularia sicut cognitiones succedent
Tertia sibi sine fine. Creature enim rōnales ꝛ beate habebūt co/
gitationū alterationes respectu rerum in pprio genere: ꝛ
hoc sine fine. ¶ Ex his sic arguunt. aut in deo sunt idee
finite in aliquo numero determiato: aut finite non tn̄ in
aliquo numero determinato: aut infinite ī actu pmixto
potentie: aut infinita in actu puro non primomō: q2 tūc
esset aligd futuꝝ cuius non est idea in deo: q2 ex quo sin/
gularia pducent sine fine excedent cōem numerum fini
tum determinatū: ꝛ tamen per pmam suppōnem in deo
sunt idee omium futurorūz singularium. nec pōt dici ꝙ
idee in deo sint in aliquo numero finito indetermina/
to: quia ea que sunt in numero indetermiato: ita se ha/
bent ꝙ ibi est aligd in actu: ꝛ aligd futuꝝ: in deo aūt nō
est aliqua idea futura: sicut dicit scða suppō. Nec potest
dici ꝙ sint infinite in actu permixto potentie: q2 hoc lo/
cum non habet: nisi vbi est aligd futurūz in deo: aut non
erit aliqua idea nisi ille que iam in deo sunt. Restat ergo
ꝙ in deo sunt infinite in actu puro. Et ex dictis correla/
rie ꝯcludit: ꝙ cum deus cognoscat omnia noticia simpli
cis intelligentie: quorūz hz rōnes cognoscitiuas ꝛ cogno
scat cognitione visionis omnia: quorum habet rationes
cognoscitiuas ꝛ opatiuas simul ꝙ de9 cognoscit infinita
bona cognitione simplicis intelligentie: que est nō tm̄ mo
do respectu factorum ꝛ futuroꝝ: sed etiaz fieri possibiliū
que nunq̄z erunt: ꝛ ꝙ etiam cognoscit infinita bona sciē
tia visionis: que non est nisi respectu factoꝝ ꝛ futuroꝝ: eo
ꝙ oīa que futura sunt in actu pmixto potentie: iam deus
videt in actu. ¶ Et in hoc soluta est illa questio qua que
ritur vtrum deus cognoscat infinita bona. Et ex hoc vl
terius patere pōt gd rn̄dendum est ad qōnem qua queri
tur: ꝛ vtruz deus cognoscat infinita mala: ꝛ ideo nō opz
de hoc vlterius facere questionem.

Ad primum in oppositum cum dicitur ꝙ gc/ Ad pmū.
quid scientia comphendit sciētis Qūo itel
comphensione finitur ꝛc. Dico ꝙ hoc sic intelligenduz ligenduz
est ꝙ comprehensūz a sciētia ita pfecte capitur ab illa cō/ dictum
prehensione: sicut capitur aligd finitum ab aliquo com/ gcgd scia
prehendēte. ego aūt ꝯcedo ꝙ diuus itellectus cognoscē/ comphē/
do ita pfecte ꝯprehēdit infinita sicut finita. ¶ Ad 2m cū ditur.
dicitur ꝙ vbi nō est ordo est inordinatio ꝛc. dico ꝙ non Ad 2m
est verum nisi loquendo de eo: in quo ordo natus est eē:
vel debet esse. Inordinatio enī non ē carentia ordinis in Inordia/
quocumq3: sed in re in qua ordo debz esse: ꝛ non est. In/ tio gd ꝛ
ter autem diuas ideas non debet esse ordo dignitatis: q2 vbi sit
cum realiter sint idem ꝙ deus: equales sunt in dignitate
nec ordo originis: q2 vna non est ab alia. ¶ Ad 3m cuz di
citur ꝙ deus nō fecit infinita nec facturus est ꝛc. dico ꝙ Ad 3m.
veruz est in actu puro: faciet tamen infinita in actu per/
mixto potentie mediantib9 causis secundis: q2 omēs mo
tus cognitionū futurarum inquantū motus sunt ab ipo
deo sunt mediāte causa scða: cui9 etiam effectus imediate
pducit. Tales aūt motus erunt infiniti in actu pmixto
potentie: ꝛ infinitorūz in actu permixto potentie. Deus
iam habet ideas in puro actu. ¶ Qō. VI.

Sexto queritur sine argumētis vtrū Qō. VI.
in deo sit aliqua dif
ferentia ꝭm rōnem idearum ꝛ attributorum.

Respondeo ꝙ sic ad cui9 pleniorē intelligentiā
sciendūz ꝙ superexcellentie pfectio
num entium creatoꝝ ꝛ creandoꝝ ꝛ creari possibiliūz in Rn̄o
deo sunt: ꝛ omnes ille superexcellētie in deo existentes: pfe/ Idee ꝛ at
ctiones dicuntur: ꝛ rōnes cognoscitiue: ꝛ prīe mēsure en tributa
tium predictoꝝ: ꝛ quedaz sunt idee: ꝛ quedam attributa differunt
sed sub alia ꝛ alia ratione. dr̄ enim pfectiones inq̄ztum
eis nihil deest de notabilitate essendi. Sicut eniz pfectio
in genere dicitur cui nihil deesse ð notabilitate spectāte
ad ea que debentur pfectioni in illo genere: ita perfectio
simplr̄ dicit: cui nihil deest de nobilitate essendi simplr̄.
Ille ergo superexcellentie sunt quedā pfectiones in deo.
¶ Dicuntur autem cognoscitiue rōnes inquātuz sunt
ipsi deo ratio cognoscendi predicta essentia ꝭm id quod
sunt. Sunt etiam prime mensure entium pdictorum in/
quantum p eas deus cognoscit certitudinalr̄ gradus en/
titatis in quolibet ente: hoc est cognoscere q̄ztum qōlibz
ens habet de entitate ¶ Illarum aūt superexcellentiaruz
ille tamen sunt idee que sunt respectu bonorūz factorum
ꝛ faciendorum: q2 cōius accipiunt idee ꝭm ꝙ dicunt rō/
nes cognoscitiuas: ꝛ opatiuas simul. Omnia aūt attribu
ta sunt pfectiones: sed non ecōuerso. Attributa enim sūt
superexcellentie pfectionūz ꝭm creature circūstantiūz
quarum quanlibet melius est simplr̄ habere per moduz
rei intrinsece q̄z non habere in diua essentia exn̄tes: sicut
sunt potentia: sapientia: ꝛ sic de alijs: nec per hec intelli/
go ꝙ simpliciter melius sit habere potentiā ꝛ sapientiā:
ꝛ sic ð alijs p modū rei intrinsece: q̄z non habere nisi in/
q̄ztuz accipiunt ī generali. s. inq̄ztum p quādam analogi/

am dicantur de cretaore ꝛ creatura non inquamtum accipiuntur tantum cum modo quo determinanť ad creaturam ꝛ ita ptꝫ ꝙ superexcellentie pfectionum asinitatis ꝛ leonitatis ꝛ sic de alijs in dina essentia existentes ita sunt pfectiones: ꝙ non attributa. Non eniꝫ meliꝰ est simpliciter habere p modum rei intrinsece asinitatem: ꝛ leonitatem: ꝛ sic de alijs q̃ꝫ non habere. Patet etiam ꝙ superexcellentie perfectionuꝫ que sunt de essentia substantie nō sunt attributa. Unde nec diuinam substantiam in deo dicimus attributum: sed fundamentum attributorum. Uñ dina essentia q̃uis nō differat re ab attributis suis: differũt tñ ab eis rōne: qđ forte innuere voluit Dama. li. j. c. 4. Cũ dixit si bonũ ꝛ si iustũ ꝛ si sapiēs ꝛ si qđcũqꝫ dixeris non naturam dices dei: sed ea que sunt circa naturaꝫ. Scienduꝫ ēt ꝙ ille pfectiones q̄ sunt attributa sub alia rōne dicuntur pfectiones: ꝛ sub alia ratione dicuntur attributa. Dicuntur eniꝫ pfectiones sub ratione qua nihil eis deest de nobilitate essendi simpliciter. ¶ Dicũtur autem attributa inquantum diuine essentie attribuuntur tanq̃ꝫ de ipsa predicabilia. ¶ Ex dictis patet ꝙ attributa ꝛ idee differunt in hoc ꝙ quedam superexcellentie perfectionum sunt idee que non sunt attributa: sicut superexcellentia perfectionis asinine ꝛ leonine sunt idee: ꝛ non attributa. Ille ēt superexcellentie pfectionũ q̄ sunt attributa sub alia rōne sũt idee: ꝛ sꝫ alia rōne sũt attributa. Sũt n. idee inq̃ꝫtũ sunt deo rōnes cognoscendi ꝛ operandi. Sunt aũt attributa inquantũ attribuũtur diuine substā tie tanq̃ꝫ de ipsa predicabilia. ¶ Idee etiaꝫ dicunt in diuina essentia: respectũ ſm rōnem ad creaturam. Attributa aũt non nisi forte ex consequenti.

Circa litteram. (Et non oīa que sunt in eius pñtia: vel in eius cognitionis in eius essentia esse dici debent): q: quanuis essentia ꝛ scientia idem ſm rem significent in deo: differũt tñ ſm rationem: quia scientia importat respectum rōnis ad scibile rōne cuius aliq̄ possunt dici esse in dei sciētia que non sunt in eius essentia. Omnia eniꝫ dicunť esse in dei scientia: que ab ipso sciuntur. (Sed qs nisi insanus diceret mala esse in deo) q: non est ꝯcedendũ aliq̄ esse in deo nisi deus sit causa illorum: vel nisi sint in deo p modũ rei intrinsece. Mala autem nec sunt in deo p moduꝫ rei intrinsece: nec eorum inquantũ mala sunt: deꝰ est cā nec efficiens nec exēplaris: nec finalis: ꝛ ideo quãuis ꝯcedatur ꝙ mala sint in dei cognitiōe inquantũ ab eo cognita: nō tamen ꝯcedi debet mala in deo esse. Oīa aũt que in deo sunt: sunt in eius cognitione: sed non ꝯuertiť. (Eandem vim ꝛc̄). Uerum est quantum ad rem: quam significant ex ipso dicit principiũ primuꝫ per ipsum pncipium sufficientissimum: in ipso dicit pncipiuꝫ infinitissimũ: ꝛ hec in deo vnde sunt: ꝛ ſm hoc loqtur Ambro. Sed si loquamur q̃ꝫtum ad ordinem queꝫ ꝯnotant ꝓpōnes ſm diuersas habitudines sic sunt appropata tribus psonis: ex ipo dicit rōnē pricipij pmi: vñ pmi appropriať p ipsuꝫ dicit rōnem medij: vnde filio appropriať per ipsuꝫ dicit rationem vltimi: ideo spirituisancto appropriatur. (In ipso viuimus mouemur ꝛ sumus). s. sicut in causa efficienter ꝛ ꝯseruante ꝛ exemplari ꝛ finali: ꝛ q: dina imensitas omnem creaturam intra se ꝯcludit loquendo per quandam similitudinē: sicut circunferentia: centrum: ſm quā translationē loquitur Alanus. 7. ꝓpōne de maximis theol: q dicit ꝙ deus est sphera intelligibilis: cuius centrũ vbiqꝫ circũferētia nusq̃ꝫ: p centꝝ intelligēs creaturā: ꝛ p circũferentia dinā imensitatē: sic exponit sup eādeꝫ ꝓpōnem.

¶ Quibus modis dicatur deus esse in rebus.

Di. 37. Di. XXXVII.

Et quoniam demonstratum est ex parte q̃lio omnia dicantur esse in deo: addendũ videtur hic: quibꝰ modis dicatur deus esse in rebus: si tamen humana mens vel ex parte digne valeat cogitare: vel lingua sufficit eloq. Sciendum est ꝙ deus incōmutabiliter semp in se existēs: pñtialiter potētialiter: essentialiter est i omni natura siue eēntia sine sui diffinitiōe ꝛ in omni loco sine circũscriptōe: ꝛ in omni tempore sine mutabilitate. Et preterea in sanctis spiritibus ꝛ animabus est excellentius: scilicet per gratiam inhabitans: ꝛ in homine xp̄o excellentissime: in quo plenitudo diuinitatis corporaliter habitat: vt ait apostolus. In eo. n. deus habitauit non per gratiam adoptionis: sed per gratiam vnionis. Ne autem ista q̄ capacitatē humane intelligentie excedũt: falsitatis arguere aliqd p̄sumant: sanctoꝝ auctoritatibꝰ muniēda mihi videntur. beatus Gregorius sup cantica canticoꝝ iquit. Licet deus cōmuni modo omnibus rebus insit pñtia: potentia: sba: tamē familiariori modo per gratiam dicitur eē in illis qui mirificētiam operum dei acutius ꝛ fidelius considerant. De hoc. n. eodem Augu. ad Darda. in li. de pñtia dei ait. Cum deus sit natura incorporea ꝛ incōmutabiliter viua: eterna stabilitate in seipso manens: totus adest rebus omnibus: ꝛ singulis totus. Sed i quibus habitat: habent eum pro sue capacitatis diuersitate alij amplius: alij minus: quos ipse sibi dilectissimum templum gratia sue bonitatis edificat. Hylarius quoqꝫ in. viij. li. de tri. apertissime docet deum vbiqꝫ esse. Deus inquit imense virtutis viuens potestas que nusq̃ꝫ non assit: non desit vsq̃ꝫ: se omnem per sua edocet vt vbi sua sint ipse esse intelligatur. Non aũt corporali modo cum alicubi sit: non etiam vbiqꝫ esse credatur: cum ꝛ in omnibus eē nō desinat. Ambro. in li. j. de spūsancto. Spiritũsanctum probat nō esse creaturam: quia vbiqꝫ est: quod est proprium diuinitatis ita dicens. Cum omnis creatura certis nature sue sit circũscripta limitibus: quomodo quis audeat creaturā appellare spūsanctũ qui non habeat circũscriptam determinatāqꝫ virtutem: qui ꝛ in omnibus ꝛ vbiqꝫ semper est: quod vtiqꝫ diuinitatis ꝛ dominationis est proprium. Idem in eodeꝫ. Dñi est omnia cōplere qui dicit. Celuꝫ ꝛ terrā ego compleo. Si ergo dñs est q celũ complet ꝛ terram: quis ergo pōt spūmsanctum iudicare dānationis ꝛ diuine potestatis exortem q repleuit orbem. Et qđ plus est repleuit ꝛ Jesum totius mundi redēptoreꝫ. Ex his alijsqꝫ pluribus auctoritatibꝰ apte mōstratur: ꝙ ds vbiqꝫ ꝛ in oī creatura essentialiter pñtialiter: potentialiter est.

Q: deꝰ in oi est eēntia potentia: sed in sctis graꝫ ꝛ in hoie xp̄o pvnionēꝫ psōe Auctoritatibꝰ ita esse cōfirmat.

Grego.

Augu.

Hyla.

Amb.

¶ Q: in sanctis non modo est: sed ēt habitat q nō vbicũqꝫ est habitat.

In sanctis vero etiam habitat i quibus est p gratiaz:non.n. vbicuq; est ibi habitat:vbi vo hitat ibi est. In solis bonis hitat:qui sunt templum eius & sedes eius. Unde p Esaiam dñs ait. Celum mihi sedes est:terra aūt scabellum pedum meorum:qz in electis qui sunt celuz habitat deus & regnat: qui eius voluntati deuoti obtemperant. Malos vero qui sunt terra:iudicij districtione calcat. Unde & in li. Sap. dicitur. Thronus sapiētie anima iusti:qz i iustis specialius est q̄ i alijs rebus:in quibus tamen omnibus totus ē:quēadmodum anima:vt ait Augu.in epistola ad Hiero. de origine anime:per omnes particulas corporis tota adest simul:nec minor in minoribus:nec maior in maioribus:sed tamen in alijs intensius:in alijs remissius operatur cum i singulis particulis corporis essentialiter tota sit. Ita & deus cum sit in omnibus essentialiter ac totus:in illis tamen plenius esse dicitur quos inhabitat.i.in quibus ita est vt faciat eos templum sui:& hi tales cum eo sunt iam ex parte: sed in beatitudine perfecte. Mali vero & si ibi sint vbi ipse est qui nusq̄ deest:non tamen sunt cum eo. Unde Aug. super Joan. Nō satis fuit dicere vbi ego sum & illi sunt:sed addidit mecū: quia & miseri possunt esse vbi & ille est:q nusq̄ deest. Sed beati sunt cū illo:quia nō sunt beati nisi ex eo q cum illo sunt:qui fruuntur eo:& vident illum sicut est. Mali vero non sunt cum illo vt ceci in luce nō sunt cum luce:nec boni ita nūc sunt cum eo vt videant p speciem:& si sunt aliquo modo cum eo per fidem. Quō aūt deus habitet in bonis:ex illis aliquatenus itelligere valebis que supradicta sunt:cū de spiritussancti pcessione temporali ageretur:vbi licet ex parte exponitur:ex pte.n.cognoscimus & ex pte pphetamus:quō spūssanctus hitet in nobis:qui non sine patre & filio inhabitat.

Augu.

Si vis itelligere quō hitet regre pdicta de spiritusācto

¶ Ubi erat vel habitabat deus anteq̄ esset creatura.

Si autem queris vbi habitabat ds ante q̄ sancti essent? Dicimus qa in se habitabat. Unde Aug.in li.contra Maximinū. In templo inquit suo habitat deus.s.in sanctis q sunt templuz dei modo fm fidem ambulantes:& templum dei erunt aliqñ fm spēm:qualiter etiā nunc templum dei sunt angeli. Sed dicet aliquis:anteq̄ faceret deus celum & terram:anq̄ faceret sanctos vbi habitabat? In se habitabat deus:apō se habitabat: & apud se est. Non ergo sancti sic sunt domus dei vt ea sbtracta cadat ds. Immo sic habitat de in sanctis:vt si ipse discesserit:cadant.

Augu.

¶ Multa hic breuiter docet q̄ ɔfirmant pdicta.

Sciendum est etiam qa vt ait Augusti.in lib. ad Dardanum. Dici nisi stultissime nequit:spiritumsanctum non habere locum in nostro corpore: quod totum anima nostra impleuerit. Stultius etiam dicitur angustijs alicubi impediri trinitatem:vt pater & filius & spiritussanctus alicubi simul esse non possunt. Uerum illud est multum mirabilius: q cum deus vbiq; sit totus: non tñ in omnib habitat. Quis porro audeat opinari:nisi ispabilitatem trinitatis penitus ignoret:q in aliq possit habitare pater & filius in quo non habitet spūssanctus. Aut in aliquo spūssanctus i q non habitet pater & filius. Fatendum est ergo vbiq; esse deum p diuinitatis pñtiam:sed non vbiq; p inhabitatiōis grām. Propter hanc.n. habitatiōem gratie non dicimus pater noster qui es vbiq;:cum & hoc verum sit:sed qui es in celis:idest in sanctis:in quibus est quodam excellentiori modo.

Augu.

¶ Q deus habitator est quorumdam nondum cognoscentium deum: & non quorumdam cognoscentium.

Illud quoqz mirabile est:quia vt ait Aug.in eodem: deus est inhabitator quorundam nondum cognoscentium deum:& non quorūdam cognoscentium deum. Illi enim ad tēplum dei non ptinent:q cognoscentes deum non sicut deum glorificant. Ad templum dei ptinent paruuli sanctificati sacro xpi & remunerati spūsancto:qui nōdum valent cognoscere deum Ergo quē potuerūt illi nosse nec habere:isti potuerūt habere anq̄ nosse. Beatissimi aūt sunt illi qbus est deum hēe qđ nosse. Hic aliquaten aperit Aug. quō ds habitet in aliquo.i. beatur:cum vz ita est in aliquo: vt ab eo cognoscatur & diligatur.

Augu.

¶ Quō deus totus vbiq; sit p eēntiam: non pōt intelligi ab humano sensu.

Ex predictis patet q deus vbiq; totus est p eēntiam & in sanctis habitat p gratiam. Cūq; superius licet tenuiter ostensum sit qua rōne dicatur habitare in quibusdam:efflagitaret ordinis ratio id etiam assignari qūo vbiq; per eēntiam & totus sit:nisi huius ɔsiderationis sblimitas atq; imensitas humane mentis sensum omnino excederet. Ut enim ait Chriso.super epistolaz ad Heb. Sicut multa d deo intelligimus que loqui penitus non valemus:ita multa loquimur que intelligere nō sumus idonei. Uerbi gratia Q vbiq; deus est:scimus & dicimus. quō autez vbiq; sit:intellectu nō capimus. Item q est in

Chri.

corporea quedam virtus:que omnium est causa bonorum scimus. quomodo autem vel que ista sit:penitus ignoramus.

¶ Quorundam opinio qui presumunt ostendere quomodo deus vbiqꝫ sit per essentiam:potentiam:presentiam.

Quidam tamen imensa ingenio suo metiri presumentes:hoc ita fore intelligẽdum tradiderunt:ꝙ deus vbiqꝫ per eẽntiam esse dicitur: non ꝙ dei essentia ꝓprie sit in omni loco ⁊ omni creatura:sed quia omnis natura atqꝫ omne quod naturaliter est:in quocūqꝫ loco sit:ꝑ eum habet esse:⁊ omnis locus in quo illud est. Idem etiam dicunt ideo deum vbiqꝫ dici esse per presentiam vl̄ per potentiam:quia cūcta loca sunt ei presentia:⁊ que in eis sunt:nec in eis aliquid operari cessat. Nam ⁊ ipa loca:⁊ quicquid i eis est. nisi ipse conseruet manere non possunt. In eis ergo per sbam deus esse dicitur:vt aiunt:qa per virtutem ꝓprie substantie sue facit:vt etiam loca sint ⁊ omnia que i eis sunt. Sed lꝫ hec va sint que asserunt in explanandis intelligentijs ꝑdictorum. In illis tñ verbis qbus dicitur deꝰ vbiqꝫ esse ꝑ eẽntiam:plus ꝯtineri credẽdum est qꝺ homo viuens capere non valet.

¶ Q deus cum sit in oibus rebus:non tamen sordibus rerum inquinatur.

Solet etiam ab eisdem queri quō deus sbstantialiter insit omnibus rebus:⁊ corporalium sordium inqnatiōibus non cōtingatur? qꝺ tam friuolum est:vt nec rñsione sit dignum:cū etiam spiritus creatus sordibus corporeis etiā leprosi vel qualiūcūqꝫ polluti inquinari non possit. Sol quoqꝫ radios suos sine sui pollutione effundit super loca ⁊ corpora:non solum mūda:sed etiam inmunda:ac sordibus fetentia:quorum ꝯtactu homines ⁊ alie qdam res inficiūtur. Solis vero radij ipolluti ⁊ incōtaminati ea cōtingentes existunt. Non est ergo mirãdum: si essentia dina omnino simplex ⁊ incōmutabilis omnia replet loca:⁊ oibꝰ creaturis eẽntialr inest:nec tñ cuiuscūqꝫ rei sordibus cōtaminat̃ vl̄ ꝯtingit̃. Unde Aug. in li. de na. boni. Cum in deo inquit sint omnia que condidit:non tamen inquināt eum illi qui peccant. De cuius etiam sapientia que attingit a fine vsqꝫ ad finem fortiter dicitur. Attingit omnia propter suam mūdiciam:⁊ nihil inquinatum in eam incurrit. Postremo respondeant:quid potius de deo respondẽdum existiment:vel ꝙ nusqꝫ per eẽntiam sit:vel vbiqꝫ:vel ꝙ alicubi ita ꝙ non vbiqꝫ? Sed qs audeat dicere ꝙ nusqꝫ diuina essentia sit:vel ꝙ alicubi ⁊ non vbiqꝫ sit? Si eni ita est alicubi ꝙ nō vbiqꝫ ergo localis est. Est ergo vbiqꝫ tota que continet totum:⁊ penetrat totum:que nec pro sui simplicitate diuidi:nec pro sui puritate maculari: nec ꝑ sui imensitate vllo modo cōꝑhendi pōt. Unde Aug. Deus vbiqꝫ est:cui non locis sed actionibus propinquamus.

Per fimile minus ostendit

Augu.

¶ Q deus vbiqꝫ sit ⁊ in omni tempore:non tamē localis est: non circumscriptibilis: nec loco nec tempore mouetur.

Augu. Per icōueniens ostendit deū vbiqꝫ esse.

Cumqꝫ diuina natura veraciter ⁊ essentialr sit in omni loco:⁊ in omni tempore:non tamen mouetur per loca:vel per tempora:nec temporalis nec localis est. Localis non est:qꝛ penitꝰ non circūscribitur loco:qꝛ nec ita ē in vno loco ꝙ nō sit in alio. Neqꝫ dimẽsionem habet:sicut corpus cui ſm locum assignatur ꝑncipium: medium:⁊ finis:⁊ ante ⁊ retro:dextera ⁊ sinistra: sursum:⁊ deorsum:qꝺ sui interpositione facit distantiam cicūstantium. Duobus nāqꝫ his modis dicitur in scriptura aliquid locale siue circūscriptibile ⁊ ecōuerso. s. vel qꝛ dimẽsionem capiens lōgitudinis:altitudinis:⁊ latitudinis distantiam facit in loco: vt corpus: vel quia loco diffinitur ac determinatur:qm̄ cum sit alicubi non vbiqꝫ inuenitur:qꝺ nō solum corpori:sed ēt omni creato spūi congruit. Omne ergo corpus omnimodo locale est. Spiritus vero creatus quodammodo est localis ⁊ quodammodo nō est localis. Localis quidem dicitur:quia diffinitione loci terminatur:qm̄ cum alicubi pñs sit totus alibi non inuenitur. Non aūt ita localis est vt dimensiōem capiens distantiam in loco faciat. Diuina ergo sola eẽntia oīno illocalis ⁊ incircūscriptibilis est:que nec locis mouetur aliquo modo. s. vel determinatiōe finita:vl̄ dimẽsione suscepta:nec temporibus. s. affectu ⁊ cognitione. His enim duobus modis. s. loco vl̄ tempore fit mutatio creature:q̄ longe est a creatore. Unde Augu. sup Geñ. Deus inquit omnipotens incōmutabili eternitate:volūtate:veritate semper idem mouet ꝑ tēpus creaturam spūalem:mouet etiam ꝑ tps ⁊ locum creaturas corporales:vt eo motu naturas quas condidit administret. Cum ergo tale aliquid agit: non debemus opinari eius sbam qua deus ē temporibus locisqꝫ mutabilem: siue ꝑ tempora et loca mobilem. cum sit ipse ⁊ interior omni re:qꝛ in ipso sunt omnia: ⁊ exterior oī re:qꝛ ipse ē sup omnia ⁊ antiquior oibus:qꝛ ipse idem est ante oia ⁊ nouior oibus:qꝛ ipse idē est post oia. s. post oium initia. Ecce hic apte ostēditur:ꝙ nec locis nec temporibus mutatur vel mouetur deus. Spiritualis autem creatura per tempus mouetur:corporalis vero etiam ꝑ tempus ⁊ locum.

Quibus modis aliqd dicat̃ locale vel circūscriptibile

Augu.

Q deꝰ ēt interior ātiquior ⁊ nouior omnibꝰ.

Quid sit

¶ Quid ſit mutari ſm tempus.

Mutari autem p tp̄s eſt variari ſm qualitates interiores vel exteriores q̄ ſunt in ipſa re q̄ mutatur: vt q̄ñ ſuſcipit viciſſitudinē gaudij: doloris: ſcie: obliuionis: vel variatiōem forme: ſiue alicuiꝰ qualitatis exterioris. Hec. n. mutatio q̄ fit ſecundum tempus: variatio eſt qualitatum que fit in corporali vel ſpirituali creatura: ⁊ iō vocatur tempus.

¶ Opinio quorūdam q̄ dicunt ſpūs creatos non moueri loco: nec eſſe locales.

De mutatione vero loci magna inter conquirentes diſceptatio verſatur. Sunt enim qui dicunt nullum ſpiritum aliquo modo poſſe mutari loco: ab oī ſpū locū vniuerſaliter remouere volētes: q̄m ſm dimēſiōes tm̄ ⁊ circūſcriptōem locū ɔſtare aſſerūt: atq; id ſolū eē locale: vel in loco eē dicūt qḋ dimēſiōes recipit ⁊ diſtantiam in loco facit. Et hoc dicunt Auguſti. ſenſiſſe mutationem temporis tantum ſpirituali creature tribuentem: loci vero ⁊ temporis corporee. Augu. verba predicta pro ſe facere dicunt.

¶ Hic reſpondetur eis.

Sed vt ſupra diximus dupl'r dr̄ res eſſe localis vel circūſcriptibilis. ſ. vel q: dimenſiōes recipit ⁊ diſtātias facit: vl' q: loci termio diffinit: quor; vtrūq; ɔuenit corpee creature: alter; vo tm̄ ſpūali. Nā vt ſupra diximꝰ corpalis creatura ita eſt localis vel circūſcriptibilis ꝙ determinat diffinitōe loci: ⁊ ꝙ dimēſiōem recipiēs diſtātiā facit. Spūalis vo tm̄ diffinitione loci ɔcludit: cū ita ſit alicubi ꝙ nō alibi. Sed nec dimēſiōes recipit: nec diſtantiā in loco facit: q: ſi multi eēnt ſpūs hic: nō eo coanguſtarēt locū: quo minꝰ de corpibus ɔtineret. Ideoq; Aug. attribuit mutatōem loci corpi: nō ſpūi: q: l; ſpūs trāſeat de loco ad locum nō tm̄ ita vt dimenſionibus circūſcriptus interpoſitione ſui faciat diſtantiam circūſtantium ſicut corpus.

¶ Concluſio ex p̄dictis ꝙ ſpūs creati ſūt locales ⁊ circūſcriptibiles quodāmodo. Spūs vero dei omnino incircūſcritibilis.

Sunt ergo ſpūs creati in loco ⁊ trāſeunt de loco ad locū: ⁊ quodammodo locales ⁊ circumſcriptibiles: ſed non omni eo modo quo creature corporee. Spiritus autem increatus qui deus eſt: in loco quidem eſt: ⁊ in omni loco: ſed omnino illocalis ⁊ incircūſcriptibilis. Unde Beda ſup luc. ait. Beda. Cum ad nos angeli veniunt: ſic exterius implent miniſterium: vt tamen ante deū interius per contemplationem aſſiſtant: quia ⁊ ſi angelus eſt ſpiritus circūſcriptus: ſummus tamen ſpiritus qui deus eſt: incircumſcriptus eſt: intra quem currit angelus quocunq; mittatur. Ecce hic dr̄: q: ſpūs angelicus circūſcriptus eſt. Spūs aūt q̄ ds̄ eſt incircūſcriptꝰ. Alibi ēt Amb. diſtātiam oñdens iter ſpūm increatum ⁊ ſpm̄ creatū dicit Seraphin de loco ad Amb. locū tranſire ingens ita in li. de tri. Dixit Eſaias: qa miſſus eſt ad me vnus de ſeraphin. Et ſpūs qdem ſanctus dr̄ miſſus: ſed ſeraphin ad vnū: ſpūs vero ad omnes. Seraphin mittitur in miſterio: ſpūs opatur miniſteriū. Seraphin de loco ad locum tranſit. Non enim complet omnia: ſed ipſe repletur a ſpiritu. Hic aperte oſtenditur ꝙ angeli quodammodo locales ſunt.

¶ Cum repetitione ſuperiorum confirmat auctoritatibus deum eſſe vbiq; ſine locali motu.

Fateamur itaq; diuinā naturā ꝓ immēſitate ſui nuſq̄ deeſſe: eāq; ſolam oīno illocalem: ⁊ oīno incircūſcriptibilem: nullo concludi loco: ſed a fine vſq; ad finem attingere: non tm̄ ſpatioſa magnitudine: nec locali motu: ſed immēſitate atq; imobilitate ſue eſſentie. Uñ Augu. Augu. ad Dardanū ait. Non quaſi ſpatioſa magnitudine opinemur deū per cūcta diffundi: ſicut fumus aut lux iſta diffunditur: ſ; potiꝰ ſicut in duobus ſapientibus: quorū alter altero corpore grandior eſt: ſed ſapiētior non eſt: vna ſapientia eſt: nec eſt in maiore maior: nec in minore minor: nec minor in vno q̄ in duobus. Ita ds̄ ſine labore regens ⁊ ɔtinens mūdū: in celo totus eſt: in terra totus: ⁊ in vtroq; totus: ⁊ nullo contentus loco: ſed in ſeipſo vbiq; totus. Idem Idem. quoq; ſup ps̄ ait. Ad verbū dei ptinet nō eē in pte: ſed vbiq; eſſe p ſeipm̄. Hec. n. eſt ſapientia dei q̄ attingit a fine vſq; ad finem fortiter: non tm̄ motu locali: ſed imobilitate ſui: velut ſi moles aliqua ſaxea ipleat aliquē locū: dicitur ꝙ attingit a fine illius loci vſq; ad finē: cū tm̄ alter; non deſerat alter; occupando. Non ergo hʒ motū localē verbū illud: ⁊ ſapientia illa ſolida eſt ⁊ vbiq;. Ex p̄dictis inoteſcit: ꝙ deus eſt ita vbiq; p eēntiā: q: nec ſpatioſa magnitudine diffunditur: nec vno deſerto loco aliū occupat: q: localē motū non hʒ. Ideoq; Augu. Augu. volens p̄ſcindere a dei puritate oēm localē motum ⁊ localem circumſcriptionem: potius dicit omnia eſſe in illo q̄ ipſum eſſe alicubi: nec tamen ipſū eſſe locum qui non eſt in loco. in lib. octogeſimotertio. q. ita inquiens. Deus non alicubi eſt. quod alicubi eſt continetur loco. qḋ continetur loco: corpus eſt. Deus autē non eſt corpus: non ergo alicubi eſt: ⁊ tm̄ qa eſt ⁊ in loco non eſt: in illo ſunt potiꝰ oīa q̄ ille alicubi. Nec tm̄ ita i illo vt ip̄e ſit locus. Locus. n. i ſpacio ē

qđ lõgitudine ⁊ latitudine ⁊ altitudine corpis occupat: nec ds̄ tale aliqđ est: ⁊ oīa ergo in ipso sunt: ⁊ locus nõ est: nec in loco ē. Locus tñ dei sed iproṗe dr̃ tẽplum dei: non ꝙ eo contineat. Id aũt nihil melius ꝙ̃ aïa mũda intelligitur. Ecce hic dicit deum nõ esse in loco: sed intelligendũ est non esse in loco localiter. s. qa nec circũscriptionem: nec localem motum habet.

¶ Oppositio qua vr̃ pbari ꝙ ds̄ mutetur loco.

Ad hoc autem solet oppõi sic. Quotidie fiũt creature q̃ ante nõ erant: ⁊ in eis ds̄ est: cum añ nõ esset in eis: ē ergo vbi añ nõ erat: ideoq̃ mutabilis esse vr̃. Sed lz quotidie icipiat eē i creaturis i qbus añ nõ erat: qa ille nõ erant: hoc tñ fit sine sui mutatione: qualiter in mundo cepit esse quem fecit: tñ sine mutabilitate: ⁊ similiter desinit esse in qbus ante erat sine sui mutatiõe: nec tñ ipse deserit locum: sed locus desinit esse.

¶ Epilogus vbi exponit̃ quare in p̃dictam venerit disceptationem.

Jam sufficienter demõstratũ esse vr̃: quõ oïa dicant̃ esse in deo: ⁊ deus in oïbus: quaz disceptatiõem quasi icidenter suscepim⁹: qa id videbatur postulare res: circa quã nr̃ versabatur sermo. Differebamus. n. de scia siue sapia dei: ⁊ cum docerem⁹ deum scire oïa: q̃situm ē vtruz pp cognitiõem quaz de oïbus hz: diceretur oïa eē in deo: an alia rõne h⁹ diceret scriptura. Huius ergo qõnis occasio in p̃missam nos deduxit disputationem.

Di.37. Et quoniam dmonstratũ est ⁊c̃. Superius determinauit magister d exñtia rerum in deo: hic determiat d existentia dei i reb⁹: ⁊ diuiditur pars ista in duas ptes ¶ Primo assignat modos ŝm quoꝝ deus est in rebus. ¶ Secundo assignat illos ŝm quos deus non est in rebus ibi. Cumq̃ diuina natura. ¶ Pria in tres. ¶ Prio agit de mõ cõiter exñdi deum in rebus. ¶ Scdo specialiter de modo quo ē i sanctis p grãm: ibi. In hoc sanctis vero. ¶ Tertio spãliter de mõ existendi p nãm: ibi. Ex predictis pz. ¶ Media diuiditur in ptes q̃ttuor. ¶ Prio oñdit quõ deus habitat in sanctis. ¶ Scdo querit vbi habitabant añq̃ essent sancti: ibi. Si aũt queris. ¶ Tertio ostendit ꝙ tota trinitas habitat in sanctis ibi. Sciendum est etiam. ¶ Quarto oñdit ꝙ non tm̃ hitat in sanctis adultis: sed etiam in puulis regñatis: ⁊ illud quoq̃ mirabile est. ¶ Tunc seqtur illa pars que incipit. Ex p̃dictis: in qua agit spãliter de modo exñdi deuz in rebus p naturam ⁊ diuidit̃ in ptes tres. ¶ Prio oñdit moduz quo deus est in omnib⁹ reb⁹ per nãm incomprehẽsibilez. ¶ Scdo arguit super hoc quorũdam p̃sumptionez: ibi. Quidam tamen. ¶ Tertio mouet ⁊ soluit dubitatiõez super hoc incidentẽ: ibi. Solet etiam. Tunc seqtur illa pars que ibi incipit. Continet diua natura: in qua remouet modos quib⁹ deus nõ est in rebus ⁊ diuiditur i partes duas. ¶ Primo oñdit ꝙ deus non est in reb⁹ mutabilr ŝm mutationẽ localẽ: nec ŝm mutationem tpalem. ¶ 2° hui⁹ veritatis ponit repetitionẽ: ⁊ ɔfirmationẽ. ibi. Fateamur itaq̃. ¶ Pri⁹ i tres. ¶ Pri⁹ oñdit ꝙ ds̄ nõ est in rebus mutabiliter. ¶ Scdo de mutatione spũum creatorum mouet ⁊ determinat incidentẽ dubitationẽ: ibi. De mutatione loci. ¶ Tertio ex dictis ɔcludit solum spũm increatum esse simplr imutabilem ibi. Sunt ergo spiritus creati. Tunc seqtur illa pars que incipit. Fateamur itaq̃ ⁊ diuidit̃ in partes duas. ¶ In prima ponit supiorum repetitionẽ ⁊ ɔfirmationẽ. ¶ In scda mouet ⁊ soluit quandam dubitationẽ ibi. Ad h aũt solet opponi.

Circa hanc Di. querunt̃ tria. ¶ Primo de exñtia dei in rebus ¶ Secundo de exñtia angeli in loco. ¶ Tertio de mutatione angeli de loco ad locum. ¶ Circa primuz querunt̃ quattuor. ¶ Primo vtrũ deus sit i omnibus rebus per essentiã ⁊ per p̃ñtiam ⁊ per potentiã. Secundo vtrũ sit in omnib⁹ rebus eq̃liter. ¶ Tertio vtruz esse vbiq̃ ɔueniat soli deo. ¶ Quarto vtruz deus sit extra omnem locum.

¶ Q̃ō. I — Q̃ō. I.

Primo oñdo ꝙ de⁹ non sit in omib⁹ reb⁹ p eẽntiã p̃ñtiã ⁊ potentiã. Ansel. monol. 22. c. Si vsus loquẽdi admittẽt ɔuẽiẽti⁹ dici videret̃ de⁹ eē cũ loco vl̃ tpe: ꝙ̃ i loco ⁊ tpe ⁊ paucis iterpositis sbiũgit̃. In nullo itaq̃ loco vl̃ tpe dr̃ p̃pe esse: sz locus res ē: g̃ ds̄ nõ est i oïb⁹ reb⁹. ¶ Itẽ Da. lib. j. c. 13. De⁹ imutabil' exñs ⁊ incircũscriptibilis in loco non est: ipse enim sui ipsius locus est: sed locus res est: ergo de⁹ nõ est in oïb⁹ reb⁹. ¶ Itez nobilior est cã q̃ opat̃ in sui absentia ⁊ p̃ñtia ꝙ̃ que opatur in p̃ñtia tm̃. Sed de⁹ est nobilissima cã: ergo opatur ⁊ in sui p̃ñtia ⁊ in sua absentia: non est g̃ in oïb⁹ reb⁹ p p̃ñtiam. ¶ Itẽ potẽtior est de⁹ ꝙ̃ nã creata. sed nã creata i his effecib⁹ dat p se manẽdi virtutẽ: g̃ multo forti⁹ de⁹: g̃ nõ ē i oïb⁹ reb⁹ p potentiã. — Ar p⁹ / Scdo / Tertio. / Quarto.

Contra. Aug. d p̃ñtia dei ad Dardanũ. Fatendũ est vbiq̃ esse deũ p diuitatis p̃ñtiã: sed nõ p habitationis grãm: ergo de⁹ est in oïb⁹ locis a sili: ergo in oïbus reb⁹. ¶ Itẽ Gre. in glosa sup illud canticoꝝ. Quo determinauit ⁊c̃. recitat magr̃ in lr̃a ꝙ de⁹ cõi mõ oïb⁹ rebus inest p̃ñtia potẽtia: ⁊ sba. ¶ Itẽ sapie. 8. dr̃ d sapia increata: ꝙ attingit vsq̃ ad finẽ fortiter ⁊ dispõit oïa suauiter ergo est in omnibus rebus. — In opp^m

Rñdeo ꝙ ds̄ ē i oïb⁹ reb⁹ ⁊ corpalib⁹ ⁊ spũalib⁹ p eẽntiam p̃ñtiaz ⁊ potẽtiã. Q̃ꝫ p eẽntiã ɔcludit eius imensitas. Est. n. diua eẽntia ifinita infinitate positiua: vt inferi⁹ oñdet̃: ⁊ qꝛ i ifinitate est sũma simplicitas in ea: ideo ita est diua eẽntia i oïb⁹ reb⁹ ꝙ in q̃lz eaꝝ ē tota: h ẽt ɔcludit oĩuz creaturaꝝ emanatio imediate a do q̃zuis quedã emanẽt ab ipso imediate tm̃. Quedã ãt imediate ⁊ cũ h mediãte cã scda. Cuz. n. in deo idẽ sit eẽntia ⁊ po⁹ nihil attingit ei⁹ potentia qđ non attingat eius eẽntia. ¶ Q̃ꝫ ẽt sit in oïb⁹ reb⁹ p p̃ñtiaz pz ex eius oïscia. Dicit̃ eniz aliq̃s eē p̃ñs oïb⁹ reb⁹ q̃ sunt in ɔspectu ipi⁹ sicut oïa que sunt in aliq̃ domo dñr esse p̃ñtia alicui: ⁊ tñ non est ŝm suam sbam in q̃libet pte dom⁹: dr̃ ergo deus eē in omnib⁹ reb⁹ p p̃ñtiam inq̃ztum oẽs res sunt in ɔspectu ipi⁹. ¶ Q̃ꝫ etiam sit in oïb⁹ reb⁹ per potentiã pz ex eius oïpotentia. Inferi⁹ enim oñdetur ꝙ de⁹ est omnipotens. Hoc etiam oñdit creaturaꝝ debilitas in eẽndo que semp eget manuteneri p diuam potentiaz q̃zdiu est: vnde Aug⁹. 4. sup genesim longe ante mediuz loquẽs de dei virtute dicit. Que virtus ab eis que creata sunt regẽdis: si aliquãdo cessaret simul ⁊ illoꝝ cessaret spẽs: omnisq̃ creatura ɔcideret. Dicit eni Aui. 6. Metaphy. sue. c. j. Q̃ꝫ creatum eget datore sui esse semp ⁊ incessanter q̃zdiu hũerit esse. Sic ergo pz ꝙ deus est in oïbus rebus per eẽntiam in quo excludit̃ error illorum q dicebant diuam essentiã limitatã: nec oïb⁹ creaturis imediatã essendi causam esse. In hoc etiam ꝙ ostẽditur: deus in oïbus rebus esse per p̃ñtiam. Excludit̃ error illoꝝ in quoꝝ psona dr̃ Job. 22. — Rñ⁹ Deuz eē in oïb⁹ reb⁹ p essentiam presentiaz ⁊ potentiã

Nubea

Nubes latibulū ei⁹ nec nostra ɔsiderat. In hoc etiam q̄ ostenditur esse in oibus rebus p potentiā excludit erroꝛ manicheoꝝ q spūalia et incoꝛpalia tm̄ dūt esse subiecta diuine ptāti. visibilia vero z coꝛruptibilia non: sed potestati principij contrarij.

Ad pmū. **Ad primū** in ōpp^m q̄ arguebaꝛ p auctēz Ansel. dico q̄ negat deū eē i loco ñ q: nō sit p eēntiā pñs loco: sed q: nō ɔtinet a loco neqꝫ circunscriptiue: neqꝫ diffinitiue neqꝫ ɔseruatur a loco: sꝫ eɔ⁹. vnde non est ita in loco q̄ debeat dici localis. ¶ Silr̄ mō pōt solui ad 2^m. ¶ Ad 3^m cum dr̄ q̄ nobilioꝛ est cā q̄ opaꝛ in sui absentia z pñtia q̄ȝ in altera tm̄: dico q̄ falsum est nisi verbuȝ restringaꝛ ad cām creatā: cui⁹ eēntia est limitata. (Ad 2^m / Ad 3^m)

Ad 4^m. ¶ Ad 4^m cum dr̄ q̄ cā creata dat effectib⁹ suis p se manē di virtutē zc̄. dico q̄ filr̄ est si p h̄ intendas excludere illam manutenētiā q̄ creature manutenēꝛ a deo. Ex p̄dcis pꝫ q̄ de⁹ est in oi loco p eēntiā: pñtiam z potentiā: sicut z i alijs reb⁹: z q̄ a nullo loco circūscribiꝛ nec diffiniꝛ: z q̄ nō dꝫ dici localis: z iō de istis nō opꝫ facē q̄ōes. Qō. II.

Qō. II. Ar̄ p̄⁹. **Secūdo** q̄riꝛ vtrū de⁹ sit in oibus rebus eq̄liter: z videꝛ q̄ sic. Diciꝛ enim. 24 ppōne de causis q̄ causa pma existit in reb⁹ omnib⁹ ꝟm dispōnem vnā. Sed oēs res non existūt in causa prima ꝟm dispōnem vnam: ergo nō obstante q̄ creature se hn̄t ad deum inequalr̄: videꝛ q̄ deus sit in oibus creaturis equalr̄. ¶ Item Cōmētatoꝛ sup p̄dictam

Scd̄o ppōnem: Influēs exn̄s vnū influit sup oēs res bonitates eq̄liter. res igiꝛ sunt causa diuersitatis influxionis bonitatꝫ sup res: pculdubio igiꝛ ñ iueniūꝛ res oēs i p̄⁹cā p modū vnū ɡ̄ idē qd̄ pus. ¶ Itē de⁹ est sūme intim⁹ cuiꝫ

Tertio. creature: ɡ̄ nō est itimioꝛ vni q̄ȝ alij: ɡ̄ in oib⁹ est eq̄lr̄.

In opp^m **Cōtra.** Greg. i glosa sup illō canti. 5. Quo declinauit z recitat magr̄ i lr̄a. dicit q̄ de⁹ familiāꝛioꝛi m⁹ dr̄ esse p grām i illis q mirificētiā opuꝫ dei acuti⁹ z fideli⁹ ɔsiderāt: ñ est ɡ̄ in oib⁹ eq̄lr̄. ¶ Itē Aug. in epl̄a ad Dardanū lōge añ mediuꝫ. Vñ in oib⁹ scris sūt alij alijs supioꝛes nisi abundantius habendo hitatoꝛem deum: non est ergo deus in omnib⁹ equaliter.

Rn̄⁹ Deus lꝫ sit in omnib⁹ reb⁹ equaliter trib⁹ p̄dictis simul non tamē per influētiā. **Rn̄deo** q̄ loquēdo de illo quo de⁹ cōiter est in oib⁹ reb⁹. s. p eēntiā: pñtiā z potētiā: sic est i oib⁹ eq̄lr: q: cum sit dina eēntia sūme itima cuiꝫ rei oib⁹ reb⁹ eq̄lr̄ p̄ns ē: oēs ēt simplici ituitu eq̄lr̄ intueꝛ sua scia z eē cuiꝫ depēdet eq̄lr a sua po⁹. In reb⁹ tm̄ que sonant in vilitateꝫ siue spūalē vt Diabolus: siue coꝛpalē vt infernalis locus nō dꝫ dici esse dina eēntia nisi cū hac deteriatione: s. inq̄tū creature sunt. Loquēdo aūt de mō eēndi q̄ de⁹ ē in creaturis p ifluētiā: sic dico q̄ nō ē in eis eq̄lr̄. Spēalius. n. est in illis in qb⁹ est p influētiā grē q̄ȝ in illis in q̄bus est p influētiā nāe tm̄. Et iō spālı⁹ est in scris q̄ȝ in rebus in qb⁹ nō est p graꝫ scificatiōe. Spālı⁹ ēt est in nā humana Iesu xp̄i in q̄ est p grē plenitudinē z vnionē q̄ȝ sit in alio aliquo scō. Nā. n. hūana Iesu xp̄i vnita est diuine nāe in p⁹ipi⁹ filij: z iō dina nā spālissime ē in ea. ¶ Arg⁹ ad ptē pmā pcedūt ꝟm illū modū quo ds̄ est in oib⁹ reb⁹ p eēntiā: pñtiā z potētiā. ¶ Arg⁹ ad ptē aliā pcedūt ꝟm illū modū quo dr̄ esse in reb⁹ p influētiā. ¶ Qō. III.

Qō. 3. **Tertio** q̄riꝛ vtrū esse vbiqꝫ ɔueniat soli deo: z videꝛ q̄ nō q: locus nō est sine coꝛpoꝛe: nec coꝛp⁹ sine mā: ɡ̄ mā est vbiqꝫ. ¶ Itē cuꝫ aia sit in qualꝫ pte coꝛpis sui tota si nulla esset alia creatura nisi vnus hō aia eēt vbiqꝫ: ergo soli deo nō ɔuenit posse esse vbiqꝫ. ¶ Itē ens creatuꝫ est vbiqꝫ: sed ens creatū nō est de⁹: ergo soli deo nō ɔuenit eē vbiqꝫ. ¶ Itē phs. j. lib. poste. Vle est vbiqꝫ z semp. Sed vle nō est de⁹ ergo soli deo nō ɔuenit esse vbiqꝫ. ¶ Item nihil ɔuenit deo rōne dine essentie: qd̄ sibi nō ɔueniat ab eterno. Sed deus ab eterno nō fuit vbiqꝫ: q: ab eterno nullus fuit locus: ergo esse vbiqꝫ deo non ɔuenit: sed qd̄ nō ɔuenit do (Ar̄ p̄⁹. / Scd̄o. / Tertio. T. ɔ⁹. 11. z. 13. / Quarto. / Quinto.)

non ɔuenit soli deo.

In opp^m **Contra.** esse vbiqꝫ ɔuenit deo rōne sue imensitatis: sed nulla creatura est imēsa: ergo nulla creatura vbiqꝫ est. ¶ Iteꝫ Ambro. lib. j. de spūsancto. c. 6. z magr̄ recitat in lr̄a. Spūsctm̄ pbat non esse creaturam q: vbiqꝫ est: ergo esse vbiqꝫ solius dei ppꝛium est.

Rn̄⁹ Est ppꝛuꝫ solius dei eē vbiqꝫ p se z pꝛio. **Respondeo** q̄ esse vbiqꝫ p se z pmo est ppꝛiuꝫ solius dei. p se eni est vbiqꝫ: q: qd̄ vbiqꝫ est q̄cunqꝫ positione posita de magnitudine loci vl̄ loco: z multitudine. pmo eni est vbiqꝫ qd̄ est vbiqꝫ ꝟm se totuꝫ. Qd̄. n. ɔuenit alicui rōne ptis nō ɔuenit sibi pmo q: ergo solus de⁹ facta quacūqꝫ positione de magnitudie spatij ēt si poneret spatiū infinitū esset vbiqꝫ ꝟm se totuꝫ ideo ppꝛiuꝫ est soli⁹ dei esse vbiqꝫ p se: z pmo. Per accñs aūt z ex ɔñti esse vbiqꝫ cōpetē posset creature. Per accidens. n. esset vbiqꝫ illud cui hoc cōpetere nō pōt nisi facta aliq̄ positiōe de loci puitate: z sic aia esset vbiqꝫ si nō esset aliud coꝛp⁹: nisi illud coꝛp⁹ cui⁹ ipsa est psectio. ex ɔñti aūt vbiqꝫ est: qd̄ est vbiqꝫ rōne suarum ptium: z sic vle est vbiqꝫ rōne suoꝝ singlarīū: z materia rōne suaꝝ ptium Et silr̄ dico de ente creato sub quo etiam cōpꝛehēdiꝛ mā ipsa z enim creata est. ¶ Ex p̄dictis pꝫ solo ad prima. 4. arg⁹. ¶ Ad 5^m cū dr̄ q̄ nihil ɔuenit do rōne dine eēntie: qd̄ sibi non ɔueniat ab eterno zc̄. dico q̄ veꝝ est de his q̄ nihil ɔnotāt actu in creatura: alr̄ non est veꝝ. de⁹. n. non fuit ab eterno vt supꝛa visuꝫ est: q: deuꝫ esse dn̄m ɔnotat seruitutē in creatura: ita dico q̄ de⁹ nō fuit vbiqꝫ ab eterno: q: quanuis deū esse vbiqꝫ imponat in deo aliquā rl̄onem realem ad loca: tm̄ ɔnotat realē rl̄onem z actualem oium locoꝝ ad deū. Ab eterno aūt nullus fuit loc⁹. Ar⁹ aūt ad ptem aliā ɔcludūt ɔuenire soli deo esse vbiqꝫ p se z pmo: z hoc est veꝝ. ¶ Qō. IIII. (Ad arg⁹. / Ad 5^m.)

Qō. IIII. Ar̄ p̄⁹ **Quarto** queriꝛ vtrum de⁹ sit extra oēm locum z videꝛ q̄ sic: q: ille est extra oēm locum: quē oia loca nō capiunt. Sed ad honoꝛem beate virginis dicit eccl̄ia: Virgo dei genitrix quē totus nō capit oꝛbis in tua se clausit viscera factus hō: ergo de⁹ est extra oēm locū. ¶ Iteꝫ qd̄ nusq̄ȝ est videtur esse extra oēm locum. Sed. 7. ppositio de maximis theo. dicitur q̄ deus est sphera intelligibilis: cui⁹ cētrum vbiqꝫ: circūferentia nusq̄ȝ. z sicut dicit Cōmentū p centrum intelligiꝛ creatura p circunferentiā diuia immensitas: ergo dina imensitas est extra mūdum. ¶ Iteꝫ phs. j. celi z mundi dicit q̄ extra celū non est locus: neqꝫ vacuū neqꝫ tempus: z paucis interpositis sic subiungit. Vita ergo illic est fixa sēpiterna in scl̄a seculoꝝ: q: neqꝫ finitur neqꝫ deficit: z est melioꝛ vita. Si ergo vita sempiterna est extra mundum. seqꝛ q̄ ds̄ sit ex̄ mundum. (Scd̄o / Tertio. T. ɔ⁹. 99. T. ɔ⁹. 100)

In opp^m **Contra.** extra mundū nihil est. Sed de⁹ nō est in nihilo: ergo de⁹ extra mundū nō est. ¶ Iteꝫ deus in nullo est qd̄ non sit in ipso: sed extra mūdum nō ēt aliqd qd̄ sit in deo: ergo deus non est extra mundum.

Rn̄⁹. **Respōdeo** q̄ deū esse ex̄ mūdū duplr̄ pōt intelligi vno mō ita q̄ imensitas ei⁹ excedit mūduꝫ: nec dependet a mūdo: nec diffiniꝛ a mūdo: z sic veꝝ est deū extra mundum eē. infinitū. n. excedit finitum: nec depēdet a finito: nec ɔcludiꝛ a finito. Vñ. Bernar. 5. li. d̄ ɔsiderōne ad Euge. c. 15⁹. dicit q̄ de⁹ ū claudiꝛ loco: z Greg. x. lib. moraliū longe ante fineꝫ dicit. Quia agnita est ois creatura creatoꝛi: z hoc pꝫ: q: si d̄ nouo crearetur ali⁹ mundus: z deus esset in illo mūdo: sic in isto: z ɔstat q̄ nō eēt p sui trāslatōeꝫ de isto mūdo ad aliū mūdum cū penit⁹ sit imutabilis: sꝫ h̄ eēt rōne sue imēsitatis que in ifnitū capacitatē mūdi hui⁹ excedit. ¶ Alio⁹ pōt intelligi deū eē ex̄ mūdū: ita q̄ sit dare spatiū ex̄ mūdū: in q⁹ sit de⁹ z sic filr̄ est. h̄. n. ponere eēt ɔfirmare opionē illoꝝ q opiabanꝛ vltra vltiuꝫ celū eē spatiū ifinitū q̄ opio ficta est. Ex dcis pꝫ p maioꝛi pte rn̄⁹ ad arg⁹ ad vtrāqꝫ ptē. (Deū esse extra mūdum dupliciter. / Ad arg⁹.)

Ad 3m ¶ Duo.n.pma pcedunt sm q deus dicit esse extra mũ dum pmo mõ. ¶ Ad 3m etiam põt dici simili mõ nisi di catur q forte phs noluit intelligere illam vitam esse ex tra vltimuz celuz:sed in celo:ita q p hoc q dicit illic de monstret vltimuz celum:de quo imediate ante locut⁹ est si tamen intellexit illam vitam esse deũ:ꝛ causa esse extra vltimuz celum:eo mõ quo ↄcessum est deũ esse extra mũ dum in corpe qõnis bene intellexit. Argumenta ad ptez aliam pcedunt de esse extra mundũ ponẽdo extra mũ dum aliqd spatium in quo sit deus:ꝛ sic non est vez deũ esse extra mundum.

Consequenter querit de scdo pnci pali: ꝛ circa hoc q̃runtur.4. ¶ Primo vtrum angelus sit nusq̃. ¶ Scdo vtrum nõ sit in spatio:vel in aliquo im ptibili ipsius spatij: sicut in pũcto. ¶ Tertio vtz possit esse simul in plurib⁹ locis. ¶ Quarto vtruz plures ange li possint simul esse in eodem loco. ¶ Qõ.I.

Qõ.I. Primo oñdo q ãgels sit nusq̃ Boe.li.ð edomatib⁹ dicit. q icorpalia non

Ar pᵒ. eẽ in loco est cõis al ↄceptio:quam nõ vulg⁹ sed docti cõprobant: sed ãgelus est incorpalis:ergo angelus non est in loco:sed qd non est in loco:nusq̃ est.

Scdo. ¶ Item Augu.8z.q.qõe.2. Quod alicubi est continet loco:qd loco ↄtinetur corpus est:sed angelus nõ est cor

Tertio pus:ergo non ↄtinetur in loco:ergo nusq̃ est. ¶ Item Aui.2.Metaphy.c.3.dicit q sbe intelligibiles non hñt situm nec possunt designari:sed eẽ tale nusq̃ est:ergo an

Quarto. gelus nusq̃ est. ¶ Itez Aui.eodẽ li.ꝛ eodẽ.c. Quod nõ est sensibile:non hz locum vllo⁹:sed angelus non est sen

Quinto. sibilis:ergo non hz locũ vllo mõ:ergo nusq̃ est. ¶ Itez vltimũ celum nusq̃ est:q sm phm.4.phy. Celum non est in alio:sed rõnabil⁹ est angeluz nusq̃ esse q̃ quãcũq

Sexto sbam corpalẽ.ergo angelus nusq̃ est. ¶ Itez nãe angeli nõ repugnat nusq̃ esse: q si mundus corpalis distrueret maneret angelus ꝛ nusq̃ esset:ergo a simili nusq̃ est mũ

Septio. do corpali manẽte. ¶ Itẽ si negas angelũ nusq̃ eẽ.hoc nõ est nisi q mũdus corpalis manet. qd pz:q si mũdus corpalis nõ eet angelus nusq̃ esset: sed q hec rõ nõ va leat oñdo sic:q de⁹ posset creare aliuz corpalẽ mũdũ isto manente:vt inferi⁹ oñdet: ꝛ si angeli sunt in hoc mũdo posset eos remouere de isto mũdo ꝛ ponẽ in alio: hec est p se nota quo facto posset illũ aliũ mũdũ destruẽ angelis nõ mutatis.cũ nõ dpẽdeãt a loco:q⁹ facto isto mũdo cor pali manẽte angeli eẽnt ꝛ nusq̃ essent. Põt ergo dici q angeli nusq̃ sunt nõ obstante manẽtia hui⁹ machine cor

Octauo. palis. ¶ Itẽ si ad esse locum seqt angelos eẽ in loco tũc si non esset aliqua creatura corpalis nisi vnuz granũ mi lij oẽs angeli essent in illo grano:qd absurdũ videtur.

Incõtra rium. Cõtra Dama.li.2.c.5.Celuz est ↄtinentia visibiliũ ꝛ inuisibiliũ creaturaz.itra ipm.n.ꝛ itellectua

Tᵘ ↄ.22. les angeloz ṽtutes ꝛ oia sẽsibilia ↄcludũt. ¶ Itẽ phs.j. celi ꝛ mundi.Oẽs hoies ↄueniũt in loco corpis hui⁹ pri mi mobilis:q est locus spũalium.s.greci ꝛ latini ꝛ alioꝝ q ex gentib⁹ deũ ↄfitentur:ꝛ eius ptãtem creandi: cuz er go angeli sint spũales in celo sunt. ¶ Item phs in eodez li. Nos aũt ↄsueuim⁹ noiare orizonta mũdi:ꝛ supius celũ ꝛ dicimus q illic sunt spũalia oia:sz angeli sunt res spũa les:ergo sunt in supiori celo. ¶ Itẽ Ci.li.j.tuscu.qõnuz Si ergo apud inferos miseri nõ sunt nec sunt qdez apõ inferos vllũ:vbi ergo sunt illi quos tu miseros eẽ existias aut quẽ locuz incolunt:si.n.sunt vsq̃ esse nõ pñt:sed an

Tᵘ ↄ.j. geli sunt:ergo nusq̃ esse nõ pñt. ¶ Itẽ phs.4.phy.Q̃ non est nusq̃ est:ꝛ illud qd est alicubi est:sed angeli sunt ergo alicubi sunt. ¶ Itẽ cũ pus ordie nãe sit eẽ q̃ opari vi q pus ordine nature sit esse in loco q̃ opari in loco.

Rñ° pᵒ opio. Ad hãc qõnez dixerũt qdã q angls sine assumpto corpe nõ ẽ in loco nisi p opationẽ:ꝛ rõ coꝝ fuit:q oẽ qd ẽ in loco applicat ad locũ aut p ↄmẽsuratio nem ꝛ sic corpus est i loco aut p isformationẽ corpis exis tis in loco:ꝛ sic aia est in loco⁹ dum actu informat corpus aut p hoc q est termius rei hñtis positionẽ in loco:ꝛ sic punctus est in loco. Angls aũt non ↄmensurat corpori nec est forma corpis:nec terminus corpis: ergo nulla est ratio sue applicationis ad locum nisi opatio.

Sed contra hanc opionem est auctoritas.ꝛ rõ dicit eniz Strab⁹ in glosa geñ.pᵒ. Inpugᵒ. Q celum empyreum statim angeli repletũ ẽ.ꝛ cõstat q non intelligit h fuisse p aliquã opationem illoz:quã sta tim haberẽt circa locũ illũ. ¶ Itẽ Hugo.j.ð sacris pte 3.c.18.illam opionem expresse videt redarguere dicens sic:nõ ignoro quosdã ab omni spũ locũ vlr remouere vo luisse:qm sm dimensionẽ solum:ꝛ circũscriptionẽ corpa lem locum ↄstare cõprobauerũt. Sed horum:vt supradi ximus:ↄsideratio minus a cõi estimatione ꝛ possibilitate recessit. ¶ Preterea supradictã opionem dogmatizãtes a dño Stephano Parieñ episcopo excõmũicati sunt. ¶ Contra illam pdictam opionem sunt plures auctori tates supius in opponendo allegate. ¶ Etiam in ↄtrium est ratio. Certuz est enim q angeli mouent aliqua corpa est enim cõis opinio q moueant orbes: sed prius ordine nature est applicatio virtutis motoris ad mobile:q̃ mo bile moueri incipiat a motore: ergo prius ordine nãe vir tus angeli applicatur corpi: q̃ corpus incipiat moueri ab ipso. Si aũt illa virtus est in angelo vt in radice:tunc prius ordine nature angelus applicatur ad corpus q̃ ali quam opationem corpalem faciat in corpe. Si autez illa virtus non est in angelo:vt in radice: sed in ipso corpore opz eam esse creatam a virtute que est in angelo: vt in ra dice:ꝛ sic cum ratio illius virtutis sit aliqua opatio pus ordine nature virtus:que est in angelo vt in radice appli catur illi corpori q̃ causet illam aliam virtutẽ in ipso cor pore:cum ergo angelus pñs sit vbi est pñs virtus existẽs in ipso:seqtur q prius ordine nature angelus pñs est cor pus q̃ aliquã opationem causet in corpe.

Ideo mihi videtur dicẽdũ q angelus pter om nem opatões quã hẽat circa locũ est Opio doctorum. in loco nõ circũscriptiue cũ nõ sit res corpalis: sed diffini tiue est pñs alicui loco determinato: ꝛ si querat ratio sue Angelus est in loco diffinitiue applicatõis ad locũ:dico q rõ applicatõez efficiẽs est vo luntas angeli impans:ꝛ sua potẽtia exequẽs: vel potẽtia dei que est supior cã. Rõ aũt finalis hui⁹ applicatiõis est maior vniuersi vnitas. Uel q qñq aliqd angelus inten dit opari circa locum. Ratio aũt formalis illi⁹ applicatio nis nõ ẽ circũscriptio a loco:q nihil põt loco circũscribi nisi qd ẽ dimẽsionatũ:nec informatio corpis existñtis in loco q angelus nulli⁹ est corpis forma:nec terminatio magni tudinis existñtis in loco:q angelus nulli⁹ magnitudis ter minus est:nec opatio circa locũ põt esse pcisa rõ hui⁹ ap plicationis:vt supius pbatuz est:nec ordo vniuersi:q si ordo vniuersi sit rõ hui⁹ applicationis nõ est rõ formalis hui⁹ applicatõis:sz finalis:dico ergo q fõrlis rõ applica tionis angeli ad locũ est sua simultas cũ loco.vel cũ re in loco existẽ. Un sicut fõrlis rõ applicatiõis corpis ad lo cũ est circũscriptio:sic fõrlis applicatio angeli ad locũ e sistas sua cũ loco l' cũ re existẽ in loco. ¶ Et sic pz' rñsio ad rõnẽ adductã p opione alia. pcedebat.n.ab isufficiẽti ¶ Ad arg⁹ q̃ pbabãt angelũ eẽ nusq̃ rñdẽdũ est. ¶ Ad Ad pᵐ. pᵐ q arguit p auctẽ boetij dõz q nõ itẽdit negare incor palia eẽ in loco p sui sistatẽ cũ loco:vl' cũ re existẽ in loco sed intẽdit negare q nõ sunt in loco circũscriptiue. Sitr Ad 5ᵐ. mõ solui põt ad alia tria q̃ sequũt. ¶ Ad 5ᵐ cũ di q vlti Ultimuz celuz que est i loco. muz celũ ñ est in alio ꝛc.dico q ↄuis nõ sit ↄtẽtũ a loco tñ p circũscriptõez actiuã applicatũ est rei existẽti in loco. ¶ Ad 6ᵐ cum di q nãe angeli nõ repugnat nusq̃ eẽ ꝛc. Ad 6ᵐ dñt aliq q sisti est ista corpali machina mundi manente.

Dicunt

Dicunt.n.q eo ipso q angelus z ista corpalis machina
Scda. sunt ab vno pnº.s.a deo opz angelu esse applicatu alicui
pti huiºmachine:no tn alicui determinate. ¶ Alij autez
dnt q sicut nae angeli no repugnat nusq esse:ita sibi no
repugnat alicubi esse:z ideo sicut nusq eet: si nulla esset
corpalis creatura:ita dico q alicubi e mudo corpali exis/
Ad 7m. te. ¶ Ad 7m dicendu q non plus concludit nisi q deus
posset facere angelos no ee in loco isto corpali mudo ma
nente:qd aliqbºnon videt negandu. Videt.n.eis q qua
uis angelos ee in loco ptingat ad ordine vniuersi accnta
lem:tn no ptinet ad vniuersi ordine eentiale simpliciter
q est pticipatio pmi et sm diuersos gradus.pm aut ordi/
nez deºpot imutare scdo ordie remanete . Qd at ppposita
no est de deo q ds facere no pot:sed de hoc qd factuz est
Ad 8m. ¶ Ad 8m dicendu q adesse locum non segtur angelos
esse in loco loquendo de loco quocunq: sed adesse mun
dum:sicut modo ordinatus est segtur angelos in loco ee
sm modu q supius dictus est. Vn si deus destrueret tota
creat ura corpalem preter granu vnu milij no oporteret
angelos in illo esse.non.n.silem habitudine herent ad il
lud granum:sicut modo hnt ad mundu. ¶ Argumenta
ad ptem scdam gratia pclusionis pcedenda sunt: vltimu
tn n cognoscit rone forme:sicut nec istd pus e ee moueri
q pºest ee i tpe q mouere i tpe:q pna nulla e:q res p suu
Cºxj73 moueri est in tpe sm phm.4o.phyfi. ¶ Qo.II.

Qo.II. Ar pº. **SEcudo** querit vtr angls sit i spatio:vel in aliquo iptibili ipsius spatij sicut in puncto:z ondo q no sit in spatio. Phs.j.de anla
Qux:u locus est indibilis: z ipsa sunt indibilia
Cxj.70. ergo a silr que sunt indibilia no hnt locu dibile:sed an
gelus est indibilis:z oe spatiu est dibile: ergo angelus
Scdo non est in spatio. ¶ Item corpºq: est dibile no pot esse
in idibili: ergo a silr angelus: q: est idibilr no pot ee in
Tertio. dibili. ¶ Ite cu angls sit indibilis pbabilrvi q sit in
puncto qd est indibile:q in spatio. Sed no pot ee i pu
cto:q: nec ala in pucto corpis est:ergo multominºpot ee
in spatio. ¶ Itez quod est in spatio non est in loco intel/
4º. ligibilr:sed imaginabilr:sed sm Damas.j.lib.ca.13.An/
gelus di esse in loco q: adest intelligibiliter:ergo angelus
non est in spatio.

In oppm **Contra.** sm Damas.li.j.c.13.Angls est vbi opat sed imediate opat in qlz pte alicuºspatij:ergo
vi q angelus est in aliquo spatio toto. ¶ Ite aia que mi
nus simplex est q angelus pp sui simplicitate est in qlibz
pte corpis sui tota:qzuis p moduz forme: ergo multofor
tius angelus cu sit simplicior pot ee i aliquo corpe: ita q
in qualz pte totius:quanuis non per modum forme.

Rnº Angelus est in spa/ tio corpo rali. **Respondeo** q angelus est in corporali spatio: ita tn q illius spatij cuiºcuilz pti
simul pot esse pns:est dare terminu in maius:non tn in
minus:z cum angelus no sit dimensionatºno est ita pns
spatio q vna pars angelisit psens z vni pti spatij: z alia
pars angeli sit pns alij parti spatij. Unde nec comensura
tur spatio:nec pscribit spatio:sz ita pns est spatio toti q
totus pns est cuilibet parti ipsius spatij.

Simpli/ citas qua druplex. **Ad cuius** intelligentia debes scire q est psiderare quadruplice simplicitate.s.simplicitate
negatiua magnitudinis:sicut est simplicitas pucti: q nec
e extensus:nec natus extendi . Et simplicitate magnitu
dinis priuatiuam:z talis est simplicitas sbe corpee:si per
dinam potentia esset a dimensionibºsepata:tunc.n. nata
esset extendi non extensa. Et simplicitate imesitatis spi/
ritualis positiua:z hec est dei simplicitas. Simul.n.habz
simplicitate z imesitate:ita q sua simplicitas in eo est ra
tio imesitatis. Et simplicitate positiuaz alicuºspalis ma
gnitudinis i ifinitu tn deficiens ab imensitate: z hoc est
simplicitas spus creati sicut anime z angeli. ¶ Quia er/
go simplicitas angeli est positiua spualis magnitudis fi/
nite tamen:qua dicere possumus aliqua longinquam,z
debilem diuine immensitatis imitationem. Ideo ratio
ne huiºpositiue spualis magnitudinis ita pot esse pns
alicui spa:io toti simul:qd tamen pp simplicitate eru in
qualibet parte totius

Ad primuz in oppmcuz di q quox locus est in/ diuisibilis:z ipa sunt indibilia zc. Ad pm. Indisibl le pot ee in diuisi/ bili: licet non ec.
dico q veru est q: dibile non pot ee in idibili:sed ex
hoc non segtur q indisibile non possit esse in dibili pp
hoc q: est qdam indiuisibile:cuiºsimplicitas ponit ma/
gnitudine spualem:z talis est idiuisibilitas spuuz. Ex hº
pz rnsio ad 2m. ¶ Ad 3mdicendu q argumentu transce Ad 2m z
dens est:si eni valeret argumentu sequeret angelu nusq tertium.
esse:q: si est alicubi:opz q sit in diuisibili:vel in indisibi/
li. Dicunt ergo aliq q no est in indiuisibili:q: idiuisibile
non est locus. Unde cum di q pbabilius videt q indisi
bile sit in puncto q in spatio:dicunt q non est veruz de
indiuisibili hnte spualem magnitudine eentie cuiusmo/
di indiuisibile est angelus. ¶ Alij dicunt q non obstan/
te q punctus non sit locus:angelus pot esse in puncto pp
simplicitate eius:quanuis enim no sit nusq:non tamen
oz q segtur lege loci:nec pot dici q ad existeduz i pucto
reqrat suma simplicitas:q: nec puctºsume simplex e. Qz
aut dicebas alam no esse in corpis pucto:dico q n e simi
le:q: anima est in corpe:sicut est forma: sed punctus non
est corpus:nec corporis pars:z ideo no sic pot dici esse in
qdlibet punctio sui corpis:sicut est in qualibz pte sui loci
z in quolibz idisibili eiº qn est a corpe sepata. ¶ Ad 4m Ad 4m.
dom q Dama.dicit anglm ee in loco intelligibilr ad on
dendu q no est in loco circuscriptibilr. Et q: qzuis spa/
tiuz in quo e angels sit imaginabile:pm tn angelu ee i eo
z modus quo existit i eo no apphedit im agie:sz rone.

TErtio qrit vtr agelus possit) Qo.III. sil esse in plibºlocis:z vi q sic. Aug. li.6.de sacris pte pº.c.xj.dicit q deºpot face vnu corpºin diuersis locis ee localr: q a silr vi q pos/ Qo.III. Ar pº.
sit facere vnu angelu simlrin diuersis locis. ¶ Item Ri. Scdo.
car.in lib.6.de tri.c.penul.dicit q in duobºsapietibºvna
est sapia:ergo a silr vnºangelus pot silr esse in duobºlocis.
¶ Item di in legenda beati Martini q beatus Ambro
sius du celebrabat missaz mediolani obdormiuit sup alta Tertio.
re coram populo z excitatºa clericis dixit se pbuisse obse
qum funeri beati Martini:ergo simul z semel fuit i duo
bus locis:q multo fortiºangelus pot simul esse in plibus
locis. ¶ Item Augu.18.lib.de ciui.dei.c.19.vult q ho/
mine dormiete:z viuo remanente phantasticu eius ve Quarto.
luti coicatu i alicuºaialis effigie qnq appet sensibºalicis
qd ee no posset nisi illd phatasticu silr eet in corpe dormi
entis:z pns sensibºalicuº:cu ergo angls minºsit limitatº
q phatasticu hois silr esse pot in plibºlocis. ¶ Itez aq z Quinto.
aer sunt duo loca:sed angelus silr pot esse in aliq pte a q:z
in aliq pte aeris q silr iuncte no pstituut maºspatiu q il/
lud cui imediate pt sua eentia applicare:ergo pot in duo/
bus locis simul esse.

Cotra. Damas.lib.2.c.3.dicit q angeli cum sint in celo no sunt in terra:cuz ad terra a deo mitu In opm.
tur no remanet in celo:ergo vi q no possint simlresse in
plibºlocis. ¶ Ite Dama.li.j.c.2. dicit q angls non pot
sm ide in diuersis locis opari: sz vbicuq est angls ibi sz
idez opari pot:ergo non pot simul esse in diuersis locis.

Rndeo q vnºangelus no pot silr ee in diuersis locis salte p opatioez cuiuscuq vtutis create. In pcedeti.n.qone dictu e q spatij cui toti silrpt agls se face Rnº Angelus dina vir/ tute pos/ set ee plu/ bus locis no tame ppa.
pntem est dare terminuz in maiº:qd vez n eet:si angelus
posset virtute ppria simul esse i diuersis locis:q: qua ro
ne posset esse in plibus p vnam leuca distantibºa se inui
cem:pari ratione posset esse in qbuscuq distantibº. Sed
hoc maius esset q esse in vno loco quatucunq magno.

Si aūt q̄ras causam dicti dico q̄ talis natura existētie rei limitate in loco vt res illa diffiniat̄ suo loco: sed non diffiniret suo loco: si existens in illo simul posset esse in alio: et est hoc ita p se notum: qd non videt̄ posse pbari ex notionib⁹. ex quo. n. locus angeli est maximū spatium cui toti simul pōt essentiam suam imediate applicare. ponere q̄ in duob⁹ talibus spatijs simul esse possit ppria virtute statim videtur includere cōdictionem.

Ad pᵐ. **Ad primum** dicendū q̄ non plus cōcludit nisi q̄ deus posset facere vnū angelū simul in diuersis locis. Hic autē non est questio de eo qd fieri pōt diuina virtute supnaturaliter: sed de hoc q̄ angelus sua virtute pōt facere. ¶ Ad 2ᵐ dicendū q̄ auctoritas Ricardi ad hoc q̄ habeat virtutē exponi dʒ de sapiētia increata que q̄ limitata non est pōt simul in plribus
Ad 2ᵐ
Ad 3ᵐ esse. ¶ Dicendū q̄ illud qd refertur de beato Amb. in predicta hystoria factū fuit supnāliter diuina virtute: vel pōt dici q̄ in virtute nec corpus beati Ambrosij. nec et⁹ anima intetfuit ille sepulture: sed forte fuit aliqs angelus apparens in specie sancti Ambrosij: et dum illud factum fieret: videbat̄ sancto Ambrosio soporato q̄ illi sepulture interesset. ¶ Ad 4ᵐ dicendū q̄ illud qd dicit Au-
Ad 4ᵐ. gu. de phantastico hōis non est intelligendū ita q̄ realiter exeat hoie dormiente: sed q̄ aliqn̄do cōtingit q̄ homo sōmniat se esse p̄ntē alieno cōspectui: et dum hoc somniat aliqs spiritus in specie illius hominis apparet illi: in cuius conspectus ille homo dormiens se somniat esse
Ad 5ᵐ p̄ntem. ¶ Ad 5ᵐ dicendū q̄ si angelus est in pte aeris et in pte aque simul que simul iuncte non cōstituit mai⁹ spacium q̄̄ sit maximū spacium: cui toti angelus imediate pōt applicare suam essentiā et virtutem. Ille due partes
Q.ō.IIII. respondent angelo pro vno loco. ¶ Q.ō.IIII

Quarto querit̄ vtrū plures angeli possint simul esse in eodē loco: et videtur
Ar pᵒ. q̄ sic: q̄ corpus glorificatū simul pōt esse cū corpore non glorificato: ergo a simili angelus beat⁹
Scdo. cum angelo malo. ¶ Item angeli simul sunt cum deo qui est spiritus imensus: ergo multofortius vn⁹ angelus
Tertio. possit simul esse cum alio angelo. ¶ Itē corpus magis replet locū q̄̄ spiritus. Sed vnus angelus simul pōt esse cum corpe in eodem loco: ergo multo forti⁹ cum alio angelo. ¶ Item aīa est in qualibet pte corporis tota: sʒ ma-
Quarto. lus spiritus aliqn̄ subintrat humanū corpus: ergo simul est cum anima in eodē loco: ergo a simili vnus angelus
Quinto. potest esse siml̄ cū alio. ¶ Itē angelus non replet locum: ergo existentia vniꝰ angeli in loco nō pōt prestare impedimentū: qn alius angelus simul possit eē cū eo in eodem loco. Unde Marci. 5. legitur q̄ in quodam obsesso
Sexto erat legio demonū: ergo erat ibi. 6666. demones: qd non videtur fuisse possibile nisi plures fuissent in eodē loco. ¶ Item duo pūcta manētia distincta p̄nt simul esse qd
Septio. patet: si aliqd corpus sūme sphericū tangeret aliqd corpus sūme planum: in puncto enim tangeret: et punctus signatus in corpore spherico simul esset cum puncto si-
Octauo. gnato in plano: et eᵒ. Cum ergo angelus sit indiuisibilis plures possunt simul esse in eodem loco. ¶ Itē plures spēs intelligibiles simul sunt in eodem intellectu: ergo a simili plures angeli cū sint res intelligibiles simul possunt esse in eodem loco.

In oppᵐ **Contra.** Sicut se habent corpus ad locū circūscri-
T.cō.55. ptiue: ita se habēt angelus ad locū diffinitiue: sed s̄m phm. 4. phy. duo corpa nō possunt simul eē in eodem loco circunscribente: ergo nec duo angeli in eodem loco diffiniente. ¶ Item Damas. lib. j. c. 5. Probat non posse esse plures deos p h̄ q̄ vbi esset vnus non eēt alter: et ita neuter eoꝝ esset vbiq̄: ergo a simili videtur q̄ nec duo angeli possint simul esse in eodem loco.

Respondeo q̄ plures angeli non possunt esse simul in eodem loco virtute creata: q̄ quecūq̄ simul sunt in eodē loco opʒ q̄ vnum penetret aliud. Unde si duo corpa simul sunt in eodem loco: opʒ q̄ vnū penetret aliud: ita dico q̄ si duo angeli siml̄ essent in eodem loco vn⁹ aliū penetraret. Sʒ nullus spiritus virtute creata pōt aliū spūꝫ penetrare: et iō duo angeli virtute creata in eodē loco proprio nō p̄nt simul eē. Rñᵒ Duo angeli v̄tute creata sil̄ esse non possunt.

Ad primum in oppoᵐ dōm s̄m aliquos q̄ corpus glorificatū non pōt eē cū corpore non glorificato virtute creata: sed virtute increata: qua etiam virtute posset spūs bonus simul esse cum spū malo: si deus vellet. Sed q̄ ex decreto diuine snie assistit diuina virtus ad faciendū corp⁹ glorificatū simul esse cū corpore non glorificato ad voluntatē anime pficientis illud corpus. et ordinauit puidentia diuina q̄ aīa qñq̄ illud velit: ideo dicunt corpus glorificatū simul posse esse cum corpore non glorificato. Diuina aūt puidentia non ordinauit q̄ angelus bon⁹ sil̄ velit esse cū angelo malo. Ad pmū.

Alii dicunt q̄ angelus beatus virtute btitudinis sue vel posset se facere cū angelo non bono si vellet. Sed deus ordinauit q̄ hoc nolit q̄ non decet. ¶ Ad 2ᵐ dicendū q̄ ratio quare angeli sil̄ sunt cum deo: est q̄ deus eis illabit̄. Unus autē angelus alij illabi non pōt. ¶ Ad 3ᵐ dicendū q̄ non est mirū si angelus pōt esse simul in eodē loco cum corpore: non tñ cū alio angelo: q̄ angelus pōt penetrare corpus: et non pōt alium angelū penetrare. ¶ Ad 4ᵐ dicendū q̄ quāuis malus spūs aliquando subintret corpus non tñ simul est cum anima: q̄ malus angelus cum s̄bintrat hoiem non est presens per s̄bam aliquā in pte corporis humani: sed vel in humorib⁹: vl̄ in vacuis ipsius coporis: q̄ humores vel que vacuitates ab essentia anime non pficiunt̄: et voco hic vacuitatē cōcauitatem non infra quā nihil est: q̄ non est ponere vacuū: sed infra quam non est nisi aer vel vapor subtilis s̄m vulgarem modū loquendi: quo dī q̄ vas est vacuū in quo nihil est nisi aer vel vapor subtilis. Alia opinio. Ad 2ᵐ Ad 3ᵐ Ad 4ᵐ.

¶ Ad 5ᵐ patere pōt solutio ex his que dicta sunt in corpore q̄ōnis. Ratio. n. quare plēs angeli non p̄nt esse simul non est q̄ locus repleat̄ ab angelo: sicut a corpore: sʒ q̄ vn⁹ angelus virtute creata non pōt penetrari ab alio. Ad 5ᵐ

¶ Ad 6ᵐ dicendū q̄ illi multi demones existētes in eodē corpe humano non erant in eodem loco p̄mo: sed qlibet per se erat in vna parte illius corpis: sicut enim dictū est supra: quāuis spatiū in quo toto pōt esse angelus imediate hēat terminū in maius: non tñ habet terminū in minus: sed qdlibet cōtinuum pōt diuidi sine fine. ¶ Ad 7ᵐ cum dicitur q̄ duo puncta possunt simul esse et c̄. dicunt aliqui q̄ non est verum nisi negatiue inq̄̄tum pōt cōtingere q̄ inter ea nihil sit mediū: sed non pōt cōtingere q̄ duo puncta ponant̄ simul in aliquo tertio puncto. Ad 6ᵐ Ad 7ᵐ. 2ᵒ puncta non siml̄ eē possūt pᵒ opio.

¶ Sed quia videtur aliquibus hoc esse falsum eo q̄ si due linee applicent̄ super aliqd planum puncta terminantia illas lineas concurrent in eodem puncto quem signabunt in ipso plano. non enim signabunt duo pūcta in plano: vt aliqui imaginati sunt: q̄ s̄m q̄ pbat phs. 6. phy. In eodem cōtinuo inter duo puncta semp est linea media. Ideo videtur eis dicendū q̄ quāuis duo pūcta possint esse simul: non tamen ex hoc sequit̄ q̄ duo angeli possint esse simul: q̄ punctus est simplex simplicitate negatiua. Angelus aūt simplex est simplicitate spūalis magnitudinis positiua. ¶ Ad 8ᵐ dicendū q̄ nō est simile de plurib⁹ spēbus itelligibilib⁹ p compationem ad intellectum: et de plibus angelis p compationem ad locū. Species enim intelligibiles sunt in intellectu non sicut res per se stantes: sed sicut accñtia in s̄bo s̄m Auicē. li. 3. Metaphy. c. 8. Angeli aūt sunt i loco nō sicut accñtia in s̄bo: sʒ sicut res per se stātes supposita dei influētia gñali. Secūda. Tᵒ. cōtᵒ. 2. Ad 8ᵐ.

Cōsequēter

C Onsequenter querit̃ de tertio pn
cipali. Et circa hoc
querunt̃. 4. ¶ Primo vtꝛ angelus possit se mo
uere de loco ad locũ sine assumpto corpe. ¶ Se
cundo vtrum mouendo se de loco ad locum oporteat
ipm pertransire medium inter duo loca. ¶ Tertio vtrũ
possit ptransire in instanti mediuz inter duo loca. ¶ 4°
vtrũ in suo motu sit aliq̃ mutatio pma. ¶ Q̃ō. I.

Q̃ō. j. P Rimo ostẽdo ꝙ angelus nõ pos
sit se mouere de lo
Ar̃ pᵒ. co ad locũ sine assũpto corpe: q꞉ ɓm phz. 6. phy
Tᵘ ꝯ¹. 32. sico. Esse qd̉ mouet̃ ptim est in termino a quo
ꝛ ptim est in termio ad quẽ: sed hoc nõ põt ꝯuenire an
gelo cum sit iptibilis: ergo non põt se mouere de loco ad
Scd̉o. locum sine assumpto corpe. ¶ Itẽ phs. 8. phyſi. Omne
Tᵘ ꝯ¹. 4°. qd̉ mouet se resolubile est in talia duo: quorũ vnũ est ꝑ se
mouens: ꝛ aliud ꝑ se motuz. Sed angelus nõ est resolubi
lis in talia duo: q꞉ ꝛ si in angelo sit natura actualis: ꝛ po
tentialis: tñ nã eius potentialis nõ hz rõnem ꝑ se mobi
lis: ergo angl̃s nõ põt se mouere de loco ad locũ. ¶ Itẽ
Tertio. qd̉ mouet se localr̃ prius ptransit spatiũ minᵒ vel equale
sibi q̃z spatiuz maiᵒ ɓm phm. 6. phy. Sed angl̃s non põt
Tᵘ ꝯ. 89. ptransire spatiũ minᵒ se: q꞉ nihil est minᵒ indiſibile: neqz
equale sibi: q꞉ tunc pmo ptransiret vnũ indiſibile: ꝛ pari
rõne scd̉o aliud indiſibile: ꝛ sic deinceps: ꝛ ita seq̃ret̃ ꝯti
nuuz esse cõpositum ex indiſibilibᵒ: qd̉ improbatũ est. 6.
Tᵘ ꝯ¹. 1. physi. ergo angelus nõ põt se de loco ad locum mouere.
Quarto ¶ Itẽ accñs diſibile non põt eẽ in sb̉o indiſibili: sed mo
tus est accñs diſibile: ergo angl̃s nõ põt moueri. ¶ Itez
Quinto. phs. 3. physi. Impfectũ est cuiᵒ motus est actᵒ. Sed ange
Tᵘ ꝯ. 5. lus est creatura pfecta: ergo in ipso non põt esse motus.
Sexto ¶ Item Aug. 8. sup Geñ. longe ante finẽ: ꝛ recitat ma
gister in l̃ra. Deᵒ mouet ꝑ creaturã spũalem: mouet etiaz
ꝑ tp̃s ꝛ locũ creaturã corpalem. Cum ergo Augu. illum
duplicem motũ attribuat creature corpali: ꝛ alteꝛ tm̃. s.
ꝑ tẽpus attribuat creature spũali: videtur sentire ꝙ non
moueatur ɓm locum.

Incõtra
rium.
Tᵘ ꝯ¹. 5 Contra. Damas. lib. j. c. 13. dicit ꝙ angelus velocita
te nãe: ꝛ q꞉ pate. i. cito ptransit opat̃ in di
uersis locis. ¶ Itez phs. 3. phy. Motus est actᵒ entis in
potentia ɓm ꝙ huiᵒ: sed vt inferius oñsuz est. Angelus est
in vno loco determinato ꝛ est in potẽtia: ad aliũ locum:
ergo põt moueri de loco ad locum. ¶ Itẽ cum hõ mori
tur: aia eius sine assumpto corpe ptransit aut ad infernuz
aut ad purgatoriũ: aut ad celum empyreũ: ergo simlr̃ an
gelus sine assumpto corpe põt transire de loco ad locuz.

Respondeo ꝙ angelus põt se mouẽ de loco ad
locum extendẽdo nomen motᵒ ad
Rñᵒ mutationẽ de loco ad locuz siue sit successiua siue nõ. In
Angelus fra aũt oñdetur ꝙ illa mutatio successiue est. Qꝫ aũt pos
mutari sit mutari de loco ad locuz declaro sic: q꞉ angel̃s est in ali
potest de quo loco determiato diffinitiue: q꞉ ꝓbatuz est ꝙ in loco
loco ad est: ꝛ non est vbiqz q꞉ sicut dicit Dama. li. 2. c. 3. cum sunt
locum. in celo non sunt in terra: ꝛ ꝯstat ꝙ non hz necessariã col
lectionẽ ex natura sua ad aliquẽ locũ: q꞉ ꝯseruatio sue na
ture a loco nõ dependet: ergo sicut est in vno loco: ita po
test esse in alio: q̃zuis vnus sit magis sibi ꝯgruᵒ q̃z alius:
ergo mutabilis est de loco ad locuz. eo mõ quo sibi ꝯue
nit esse in loco. Qꝫ aũt ipsemet se possit mutare pz sic: q꞉
vt inferius oñdetur. s. lib. 2. angl̃s cõpositᵒ est ex nã actu
ali ꝛ potentiali: ergo qua rõne ip̃e angel̃s põt mutari in
quantũ est aliqd possibile: videt̃ ꝙ etiam possit se muta
re rõne sui actualis: qd̉ est ꝓportionatũ suo possibili: vel
prepotens ei: ita vt totius sit mutabilis de loco ad locuz
ratione sui possibilis: ꝛ totus mutans rõne sui actualis:
q꞉ sicut mobile inquantũ mobile est in potentia: ita mo
uens inquantum mouens est in actu: vñ phs in. 3. phy
sico. Spẽs existimat̃ semp aliqua mouens: ibi accipiens
speciem pro forma.

Ad primum in oppositũ cum dicitur ꝙ omẽ
qd̉ mouet̃ ptim ẽ in terio a quo
ꝛ ptim in terio ad quem ꝛc̃. dico ꝙ sic debz exponi idest Ad pᵐ.
ptem habet de termio a quo et ptem hz de terio ad quez
Unde non oportet ꝙ ista ptibilitas ponat̃ in mobili ab
solute ɓm sui vltima: sed sufficit ꝙ sit ibi ꝑ cõpationem
ad termnium a quo ꝛ ad terminum ad quem: hoc est pz
habere partem vnius: ꝛ partez alterius ꝛ sic vult Auẽ
peche illam partibilitatem intelligi ɓm ꝙ refert Com
mentator super locum predictum: cuius opinionis di
cit se aliqñ fuisse quãuis postea dimisit eam. Angelus sit
q̃zuis sit simplex: tñ bene est in loco ptibili: ꝛ ideo bene
põt habere ptem de terio a quo ꝛ ptem de terio ad quez.
¶ Ad 2ᵐ cuz dicit̃ ꝙ omne qd̉ mouet se resolubile est in Ad 2ᵐ.
talia duo: quoꝛ vnũ est ꝑ se mouens ꝛ aliũ ꝑ se motũ ꝛc̃.
dico ꝙ hoc intelligendũ est de rebᵒ corpalibus: que se ad
motuz determinãt. Unde non est intelligẽda auctoritas
de spiritibᵒ: nec de grauibᵒ ꝛ leuibᵒ que ad motũ que exe
quutur cum adiutorio influẽtie loci: non se determinãt
sed ad illum motuz determinata sunt a creante: vel a ge
nerante: a quo acceperunt nãm sic determinataz. ¶ Ad
Ad 3ᵐ. 3ᵐ cuz dĩ ꝙ illud qd̉ se mouet localr̃ prius transit spaciũ
minus se: vel equale sibi: dico ꝙ hoc semper non est ve
rum: sed referat̃ ad quantitatẽ mobilis absolute: sed hoc
debet intelligi referendo ad quantitatẽ loci quez sibi dif
finit mobile. Unde mobile qd̉ mouet̃ de loco ad locũ pri
us acqrit spatiũ minᵒ illo spatio: qd̉ põt diffinire sibi: q̃z
spacium equale: vel maius: ꝛ ita facit angelus dum de lo
co ad locũ mouet̃. ¶ Ad 4ᵐ cum dĩ ꝙ accñs diſibile nõ Ad 4ᵐ.
põt esse in sb̉o indiſibili. dico ꝙ nõ est veꝛ de illo accñte.
cuius plures partes nõ manent simul: ꝛ tale accñs ẽ mo
tus. Unde potest esse in sb̉o indiuiſibili ꝑ compationem
ad aliqd diſibile: sicut est spatium. ¶ Ad 5ᵐ cum dicitur Ad 5ᵐ.
ꝙ impfectum est cuius motus est actus ꝛc̃. dico ꝙ ibi ac
cipit impfectum ꝑ ente in potentia ad aliqd q꞉ in poten
tia esse ad aliquid in sũe perfecto esse non potest. An
gelus aũt in vno loco existens est in potentia ad alium lo
cum. ¶ Ad 6ᵐ dicendũ ꝙ angelus nõ intendebat remo Ad 6ᵐ.
uere a creatura spũali motum localem vl̃r. sed motum lo
calem ad motum corpoꝛ q̃ cõmensurantur spatio.

¶ Questio. II.

S Ecundo queritur vtrum ange Q̃ō. II.
lum mouen
tem se de loco ad locum oporteat pertransire me Ar̃ pᵒ
dium. ꝛ vĩ ꝙ nõ. Damas. li. j. c. 13. vult ꝙ angelus
intelligibiliter adsit vbi opatur: sed potest non opari in
medio inter duo loca. ergo potest se mouere de loco ad lo
cum non ptranseundo medium. ¶ Item inter duo loca
sunt infinite ptes mediĳ: q꞉ omne continuũ est diuiſibile Scd̉o
in ifinitum. ergo si oporteret angelum ptransire medium
inter duo loca: non posset pertransire de loco ad locum:
nisi pertranseũdo in ifinita. qd̉ falsum est. ¶ Item aĩa
nostra sua cogitatione põt transire ꝺ vno termino ad ter Tertio.
minum alium non ꝑ medium. possuz. n. cogitare de Pa
risius ꝛ postea ꝺ ambianis nõ cogitando ꝺ locis mediĳs.
ergo multo fortius angelus cum sit simplicior aĩa nostra
potest transire de loco ad locum nõ ptranseũdo mediuz.

Contra. Phs. v. physi. Mediuz est in quod aptum Ad opᵐ.
natum est pmũ dimittere mutans q̃z in qd̉ T. ꝯ. 22.
vltimum mutat. ergo angelus cum mutatur de loco ad
locum prius attingit medium q̃z locum ad quem muta
tur. ¶ Item ɓm phm. 6°. physi. Omne motum eẽ prece Te. ꝯ¹. 25.
dit moueri: sed motum eẽ est in termino ad quẽ. ergo mo 55. ꝛc̃.
ueri est ante terminum ad quẽ. sed non in termino a quo
ergo in medio. nihil ergo mouetur de loco ad locum qn
(ptranseat medium.

Ad hanc qõnem dixerũt aliqui ꝙ angelus põt pᵒ opio.
se mouere de loco ad locum ptranseundo mediũ si vult:

vel non ptranseundo: qꝛ dicunt angelū non esse in loco nisi p opationē & in voluntate angeli est opari in medio inter duo loca vel non opari. Sed fundamentum huius opinionis supius improbatū est qꝛ ostensum est qꝛ pcisa ratio existētie angeli in loco non est eius opatio circa locum.

Alii dicunt qꝛ qꝛ pcisa ratio existentie angeli in loco est sua simultas cum loco: vel
Opinio. cum re existente in loco: & vt dicūt ipsi in voluntate angeli est se applicare ad locum: vel nō applicare: & ideo dicunt qꝛ transire de loco ad locum ptranseundo medium vel non ptranseundo si placet ei.

Sed contra hanc opinionem est cōis doctoꝝ opinio. ¶ Dico ergo qꝛ dum mouetur
Opinio Doctoꝝ. angelus de loco ad locum opꝫ ipsum transire p mediuꝫ: non tamen eo mō quo res corpales: qa non cōmensurat medio neqꝫ actu: neqꝫ potentia.

Ad pm. Ad primum in oppm dicenduꝫ qꝛ nō fuit intentio Dama. dicere angeluꝫ non esse in loco nisi p opationē: sed qꝛ facit se pñtem loco vt ibi aliqd operetur: & qꝛ ibi non posset opari nisi etiam presens esset loquendo de opatione qua opatur circa ali-
Ad 2m quem locuꝫ imediate. ¶ Ad 2m dicendū qꝛ mobile in toto motu est in aliquo spatio sibi eqli in actu vsqꝫ ad fineꝫ motus: sed tantuꝫ in potentia. Unde angelus duꝫ mouetur non diffinit aliqd spatiuꝫ in actu: sed in potentia: qꝛuis aūt sit impossibile ptransire infinita in actu: nō est ta-
Ad 3m men possibile ptrāsire infinita in potentia. ¶ Ad 3m dicēdum qꝛ parum valet: qꝛ in aīa inter spēs locoꝝ distantiū nulla est distantia: sed inter ipsa loca distantia est: vñ cuꝫ aīa cogitat de vno loco: & postea imediate de alio: qꝛuis cogitet de rebus distantibꝰ: non tamen cogitat de illis p species distantes. ¶ Qō. III.

Qō. 3. Arg pꝰ Tertio queritur vtruꝫ angelꝰ possit ptransire i instanti medium inter duo loca: & videt qꝛ sic: qꝛ in pportionabiliū motoꝝ iproportiōabiles sunt mutationes: sed corpus & angelus sunt iproportionabiles motores. ergo motus ipsoꝝ sunt improportiōabiles: sed oē tps omni tpi est pportionabile: ergo cum corpus moueat in
Scdo T. cō. 71. tempore: angelus mouebit se in non tpe. ¶ Itē sm phꝫ 4. physicoꝝ. c. de vacuo. Si esset vacuum non esset localis mutatio successiua. Sed angelo non plus resistit planum qꝫ vacuū: ergo nō mouet se angꝰ p mediū succes-
Tertio. siue: sed in instanti. ¶ Item alique mutationes que sunt a virtute corpali sunt per mediū in instanti vt illumina-
T. cō. 20. tio medij sm phm de sensu & sensato: & 2. de anima: ergo multo fortꝰ mutatio angeli d loco ad locū: cum sit a vir-
Quarto tute spūali pōt esse in instanti. ¶ Item dicit cōmentator sup octauo physi. se inuenisse in quodam veteri folio ab Aristo. qꝛ successio est in locali mutatione: vel pꝑter resistentiam medij ad mobile vel mobilis ad motorem: sed mediuꝫ non resistit angelo: qꝛ corpale spūali non resistit nec ipse resistit sibiipsi: ergo in eius mutatiōe nulla est successio: ergo in instanti. ¶ Item Auice. lib. 2. physi. ca. 8. Impossibile est vt tempus motꝰ vbi nō est refrenatio habeat compationē ad tempus motus vbi ē refrenatio: ergo opꝫ vt talis motus sit in non tpe: sed in mutatione angeli per medium nulla est refrenatio: ergo ipsa est in non tempore. ¶ Itē Damas. li. 2. c. 3. Angeli cōfestim inueniūtur vbicunqꝫ diuus iusserit nutus velocitate nature sed cōfestim & in instanti ideꝫ esse videnf: ergo videt qꝛ angelus transeat mediuꝫ inter duo loca in instanti.

In oppm Contra. si angelus moueret se p medium in instanti cum instans sit minima mēsura tunc diuina virtus non posset mouere angelū per idem mediū in minori mensura: quod falsum videtur: quia quanto virtus est fortior tāto mouet idē mobile p idē spatiū in
T. cō. 55. minori mensura. ¶ Itē phs. 6. physico. a ptbilitate magnitudinis est ptbilitas in motu: ergo cum mediū inter duo loca sit partibile mutatio per illud mediū a virtute causata est ptbilis: sed sm phm. 9. physicorum. Ne- Tᵒ cō. 17
cesse est esse easdem diuisiōes tpis que & motus: ergo mutatio qua angelus mutat se p medium inter duo loca est Ca. 32.
in tēpore nō in instanti. ¶ Iteꝫ Cōmētator sup. 6. physicoꝝ: dicit qꝛ mutatio indiuisibilis non est: nisi illa que est finis motus. Unū mutatio q̄ est de gete in getē ptranseundo medium spatiū: non pōt esse in instanti: qd intelligendum est si illud qd mutatur: mutet a virtute finita: ergo cum angelus habeat virtutem finitam: non pōt mutare se ad spatium medium inter duo loca in instanti.

Ad istam qōnem voluerunt aliq dicere qꝛ angꝰ pōt ptransire mediū iter duo loca in in- Rñꝰ pꝰ opio.
stanti: qꝛ quanuis virtus angeli non sit infinita sm se: tñ in infinitum excedit qdcūqꝫ spatiū finitū inqꝛtū spatiū nullo mō sibi resistit: sicut videmus qꝛ linea finita sm se est in infinitum tñ excedit punctum inquātum pū ctus quotienscunqꝫ replicatus non equatur ei.

Sed hec ratio non est sufficiens qꝛ quāuis spatiū non resistat ratiōe spissitudinis angelo
mutanti se: tamen diuisibilitas spatij sub rōne qua diuisibilitas contradicit ne a virtute limitata instanti valeat aliquid mobile per eām trāsferri: siue illud mutabile sit corporale siue spirituale. Improbatio.

Uidetur ergo modo dicendū qꝛ angelus non pōt se mutare in instanti p medium inter duo loca: & propter rōnem imediate dictam. Et quia si angelus transferat se de loco ad locum per medium nō est dare locum signatū in medio in quo nō possit esse in actu: qꝛ vt probatū est supra pōt esse in loco diffinitiue: sed in oībus locis: qbus pōt esse in actu est in potentia pmixta actui: sed cum aliqd transfert de loco ad locuꝫ existēdo in oībus locis intermedij in potentia: & nō in actu puro transfertur de loco ad locū successiue & talis translatio non est in instanti. Angelus non pōt mutare se in istanti.

Ad primum in oppositū cum dī qꝛ angelus & corpꝰ sūt iproportiōabiles
Ad pmū. motores &c. dico qꝛ & si eēntie eoruꝫ sint iproportiōabiles eo qꝛ vna est indiuisibilis: & alia recipit diuisionē: tñ virtutes eoꝝ pportiōabiles sūt p cōparationē ad motū: qꝛ & cor-
Ad 2m pus & angelus mouent virtute finita. ¶ Ad 2m cum dicitur qꝛ si esset vacuū nō esset p illud vacuū mutatio de loco ad locum successiua &c. dico qꝛ verū est loquēdo de vacuo: vbi nec eēnt dimensiones in sba corporea: nec dimensiones etiam separate: qꝛ tunc inter duo loca: nullum penitus esset mediū in actu: & ideo sic loquendo de vacuo auctoritas nihil facit ad ppositum: & qꝛ auctoritas phi de tali vacuo ita sic intelligenda: videtur ex hoc qꝛ in eodem. c. vult qꝛ i vacuo vbi essent dimēsiōes sepate: nullū corpus possꝫ poni. Ex quo segtur qꝛ p tale vacuū nulluꝫ
Ad 3m corpus nāliter posset moueri nec mutari ¶ Ad 3m cum dicitur qꝛ illuminatio medij est in instanti dicunt qdam qꝛ falsuꝫ est: qꝛ vt dicūt ipsi illumiatio est i tpe impceptibili: & dicunt phm nunqꝫ sensisse cōtrium. vtruꝫ aūt dicāt verum: vel falsum de hoc ingretur in scdo: tamen qꝛtuꝫ ad solutionem argumenti spectat: dico qꝛ si pcedat qꝛ illuminatio medij est in instanti adhuc non valet argumētum: qꝛ illuminatione medij non est aliqd vnum & ideꝫ quod transeat mediuꝫ. Sed lumnare illuminat vnā ptē & illa aliam: & sic vsqꝫ ad terraꝫ: & ideo nō regrit ibi tempus pꝑter spatiū: sicut in motu angeli: & sic diceret qꝛ illuminatio medij est simplicior qꝫ mutatio angeli p medium rōne mēsure: tñ rōne eius qꝛ mutat est eꝯ. ¶ Ad
Ad 4m 4m cum dī qꝛ successio in mutatione locali est vel pp resistentiam medij ad mobile vel mobilis ad motorē &c. dico qꝛ hoc itelligendū est qꝛ causetur successio vel per predicta vel per aliqd qd vicem illoꝝ suppleat qꝛtuꝫ ad cau

sationem

sationem successionis. Hoc enim est in proposito finitas
virtutis angelice cum diuisibilitate spatij. ¶ Ad quin/
tum cum dicitur q impossibile est q tps motus vbi nõ est
refrenatio hẽat compationem ad tps motus vbi est refre
natio ꝛc. Dico q hoc intelligendũ est de tpe qd expẽdit
motu rõne resistẽtie tm̃:ꝛ nõ de tpe qd expẽderet in mo
tu rõne dimensionis si circunscriberet resistentia medij:
T.c.73. ꝛ sic etiam põt exponi verbum phi dicẽtis.4.physico.q
ꝛc. fm pportionez resistentie que est in vnomedio ad resiste/
tiam que est in alio medio est pportio tpis mensurantis
motum p vnum mediũ ad tempus mensurãs motum p
Ad 6m. alium medium. ¶ Ad 6m dõm q ɔfestim ꝛ instans non
T.c.107 idem significant. Confestim.n.nota est tpis breuis: sicut
ꝛ statim. Instans aũt nullaz ptem tpis dicit fm phm.4.
Q.4. physico.ꝛ etiam.6. Argumenta ad ptem aliaz gratia cõ/
Ar p. clusionis ad pũs possunt ɔcedi. ¶ Qõ.IIII.

Quarto queritur vtruz in motu angeli sit ali
qua mutatio pma ꝛ videtur q nõ
fm phm.6.physi. a pte principij motus non est
T.c.49. dare in quo pmo mutatum:mutatũ est. Sed si in
motu angeli esset aliqua mutatio pma: esset dare in pnci
pio sui motus aliqd in quo pmo mutatũ est: ergo in suo
motu mutatũ est:ergo in suo motu non est mutatio pria
Scdo ¶ Item Cõmentator sup locum pdictum dicit: mani/
Co.49. festum est q transmutatio nõ hz pncipium:nisi trãsmu/
tatio esset cõposita ex indiuisibilib ꝛ tps similr: sed temp.
T.c.15. non est compositũ ex idiuisibilib: vt pbat phs.6.physi
Tertio. ergo transmutatio non hz pncipiũ qd nõ esset verũ:si in
T.c.55. motu angeli esset aliqua mutatio pma. ¶ Item phs p/
bat.6.physi.q ante mutari est mutatũ esse: ꝛ ante muta
tum esse mutari: ergo in nullo motu est mutatio prima.
In opm. Contra. Sicut se habet tẽpus ad instans ꝛ linea ad
punctũ:sic motus ad mutationẽ: sed linea
incipit a puncto:tẽpus ab instanti: ergo ꝛ motus angeli
a mutatione. ¶ Item omne qd hz esse post non esse inci
pit esse:sed inceptio motus non põt esse a motu:q mot
est diuisibilis sine fine:ergo inceptio motus est a mutatiõe.
Rñ Respondeo cum fm Grego.5.li moraliũ quasi
Mutatõ medio loco inter mediuz ꝛ finez:
duplr cõ mutari sit ex alio ad aliud ire:possumus ɔsiderare muta/
sideratur tionẽ angeli fm locuz cũ sub rõne qua est ab aliquo:ꝛ sb
rõnẽ qua est ad aliqd. Primomõ est pma mutatio in mo
Non est tu angeli fm locum:q est aliqd indiuisibile a quo pmo re/
dare pri/ cedit. Scdo mõ non est dare pmuz mutatũ esse in motu
muz mu angeli a pte pncipij motus:q non est dare aliqd:qd pri/
tatum eẽ mo acqrat nec diuisibile:q pars diuisibilis pus acqrit q̃z
in motu totum nec idiuisibile:q in ɔtinuo indiuisibile indiuisibi/
angeli. li non ɔtinuat:nec ɔtiguatur: ex pte aũt finis motus est
dare aliqd indiuisibile ad qd pmomodo determinat:sz nõ
est dare instantia a quo mutatũ est :neqz indiuisibile:q po
sterius est mutatũ esse a pte scda q̃z a prima:nec indiuisibi
le:q in ɔtinuo indiuisibile indiuisibili non ɔtinuatur:nec
ɔtiguat. Si aũt angelus sit in toto vno ɔtinuo:ꝛ transfe
rat se ad aliud spatium illi nõ ɔtinuũ:sed ɔtiguũ: adhuc
non poterit dici q pmo acqrat aliqd indiuisibile spatij
ɔtigui in actu:q impossibile est mobile aliqd acqrere in
actu siue diuisibile siue indiuisibile qn qescat alias adeet ꝛ ab
esset in actu eidem signo in eodem instanti. Unde Com
mentator sup.6.physi.dicit q intentio phi.est declarare
q initiũ transmutationis non est in actu sed in potentia
sed finis transmutationis est in actu:ꝛ hoc intelligi debz
de initio transmutationis inq̃ztum est in aliqd:ꝛ sic in/
telligunt rõnes phi per quas pbat.6.physi.q non est pn
cipium in quo mutatũ est a parte principij motus.
Ad arg. Argumenta ad ptem aliam pcedunt de muta/
tione inq̃ztum est ab aliquo: quã
uis non sit simile de puncto respectu linee: ꝛ mutatione
respectu motus:q non est contra nãm linee q punctus
intrans sit in actu:sed contra nãz motus est q habeat in
actu iniciantẽ mutationẽ in aliqd: q̃zuis incipit a muta/
to esse ab aliquo indiuisibili.

Circa lrãm (apud se hitabat). Et sic patz q
hec pꝑpõ apud non semp dicit trans/
lationez ꝛ distinctionẽ fm rem:sed aliqñ fm mo/
dum ꝛ rõnem solum. (Ut ab eo cognoscat:ꝛ dili/
gatur).s.in actu:vel in hitu. (Paruuli eniz baptizati deũ
habent per grãm:q̃zuis ipm nõ cognoscant nec diligant
in actu. (Spũalis creatus sordib corporis etiã leprosi vel
quãtũcũqz polluti ingnari non põt).s. sordib corpalib
tñ aĩa a carne infecta p pctñ pmorum parentium ɔtra
hit sordem originalis peccati. (Spũs creature p tempus
mouet). motus enim eius siue de loco ad locum. siue fm
cogitationes: ꝛ affectiones tpe mensurant large accipi/
endo tempus:sed eorum esse sbale est in euo. ¶ In duo/
bus sapientib quoꝝ alter altero corpe grandior est:sed sa
pientior non est:vna sapientia est.i.equalis vel vna sapiẽ
tia p cõparationẽ ad scita vnitate pportionis: vel põt dici
q Aug.intẽdebat. dicere q ab illis duob equaliter pti/
ciparetur sapientia in creatura que est vna.

¶ Hic redit ad ppositũ repetens superius dicta
vt addat alia. Di.XXXVIII.

Nunc ergo ad propositũ reuerẽtes:
cepto insistamus. Supra dictũ est q pꝑsci
entia dei futuroꝝ tm̃ est:sed oĩum tam bonoꝝ
q̃ malorum. Scientia vero vel sapientia non
modo de futuris:sed etiaz de pñtibus ꝛ futu
ris:nec tm̃ de tpalibus:sed etiaz de eternis:qa
seipsuz nouit deus. Hic oritur questio non dissi
mulanda:vtrum.s.scientia vel pꝑscientia sit cau Questio an sciẽtia vel pꝑsciẽ/tia sit causa reꝝ: vl res sint causa prescientie.
sa rerum:an res sint cause scientie vel pꝑscientie
dei? Uidetur.n.pꝑsciẽtia dei causa esse eoꝝ q̃ ei
sbsunt:ac necessitatez eueniendi eis facere:qa
nec aliqua futura fuissent:nisi deus ea pꝑscisset:
nec possunt non euenire:cuz deus ea pꝑsciuerit.
Si aũt impossibile est ea non euenire:qa pꝑscita Quare sci entia vel pꝑscia vi/ deatur cã rerum.
sunt:videtur ergo ipsa prescientia qua prescita
sunt eis esse causa eueniendi. Impossibile ẽ.n.
ea non euenire cum pꝑscita sint:qa si non eueni
rent cuz pꝑscita sint:falleretur dei pꝑscientia. At
dei pꝑscientia falli non põt. Impossibile ẽ ergo
ea non euenire cuz pꝑscita sint. Sic ergo pꝑscien
tia causa eoꝝ esse videtur que pꝑscita sunt. Hoc
idez ꝛ de scientia dicitur.s.q qa deus antiqua
nouit ideo sint. Cui sententie Augu.attestari
videtur in.xv.li.de tri.sic di. Non ista ex aliquo
tpe cognouit deus:sed futura oĩa tpalia atque Aug. auc tes ppõit q̃ videnẽ hoc asse/ rere
in eis etiã quid ꝛ qñ ab illo petituri fueramus:
ꝛ quos:ꝛ de quibus rebus vel exauditurus vel
non exauditurus esset: sine initio ante pꝑsciuit.
Uniuersas aũt creaturas ꝛ spũales ꝛ corpora
les:non qa sunt ideo nouit:sed ideo sunt qa no
uit:non.n.nesciuit que fuerat creaturus:quia
ergo sciuit:creauit:nõ qa creauit:sciuit. Nec ali
ter sciuit creata q̃z creanda. Non.n.eius sapiẽ
tie aliquid accessit ex eis:sed illis existentibus
sicut oportebat ille ꝛ quando oportebat:man-

sit vt erat. Unde in Eccle. Anteq̄ crearentur oia nota sunt illi: sic ⁊ postq̄ cōsumata sūt. Ecce his verbis videtur Aug. innuere scientiā vel p̄scientiam dei causā esse eoꝝ que fiunt: cū dicit ideo ea esse: q̄a deus nouit. Idem quoq; in vj. li. dicere videtur. Cum inquit decedāt ⁊ succedant tp̄a: non decedit aliquid vl' succedit scientie dei: in qua nouit oia que fecit per ipsam. Non. n. hec que creata sunt ideo sciūtur a deo q̄a facta sunt: sed potius ideo facta sunt: q̄a immutabiliter ab eo sciuntur. Et hic etiā significare videtur dei sciētiam cām eoꝝ esse que fiūt: dicens non ideo deum ea nouisse: q̄a facta sunt s; iō facta sūt: q̄a nouit ea deus. Ideoq; vī dei scientia vel p̄scientia cā esse eorum que nouit.

¶ Inconuenientia ostendit que sequerētur si diceretur scientia vel prescientia causa omnium rerum que ei subsunt.

Quod si ita est: est ergo cā oīum maloꝝ: cum oia mala sciantur ⁊ p̄sciantur a deo: qd̄ longe est a veritate. Si. n. dei scientia vel p̄scientia cā esset maloꝝ: eēt vtiq; deus auctor maloꝝ: qd̄ penit⁹ falsum est. Non ergo scientia vel p̄scientia dei causa est oīum que ei subsunt.

¶ Q̄ res future nō sunt cā scie vel p̄scientie dei.

Neq; etiam res future causa sunt dei p̄scientie. L; enim non essent future nisi p̄scirentur a deo: non tamen ideo p̄sciuntur: q̄a future sunt. Si enim hoc eēt: tunc eius qd̄ eternum est aliquid existeret causa ab eo alienum: ab eo diuersum: ⁊ ex creaturis penderet scientia creatoris: ⁊ creatum causa esset increati. Origenes tamē super epistolā ad Romanos ait. Nō propterea aliquid erit: q̄a id scit deus futurum: sed q̄a futurum est: ideo scitur a deo anteq̄ fiat. Hoc videtur premissis verbis Aug. obuiare. Hic enī significari vī q̄ res future cā sint p̄sciētie. Ibi vero q̄ p̄scientia causa sit reruʒ futurarum.

Hoc predictis videtur cōtrarium.

¶ Quid ex predictis tenendum sit cum determinatione auctoritatum.

Hanc igitur: que videt' repugnātiam de medio tollere cupientes: dicimus res futuras nullaten⁹ cām esse p̄scientie vel sciētie dei: nec ideo p̄sciri vel sciri: q̄a future vel facte sunt: ita exponētes qd̄ ait Origenes: q̄a futurum eum: ideo scitur a deo anteq̄ fiat. i. quod futuꝝ est scitur a deo anteq̄ fiat: neq; sciretur nisi futuꝝ esset: vt non notetur ibi causa: nisi sine qua nō fieret. Ita ēt dicimus scientiam vel p̄scientiam dei non esse causā eoꝝ que fiunt nisi talem sine qua non fiunt: si tn̄ scientiam ad notitiā tn̄ referamus. Si vero noīe scientie includitur etiam beneplacitum atq; dispositio: tunc recte pōt dici causa eoꝝ que deus facit. His. n. duob⁹ modis: vt superius p̄paratum ē: accipit' cognitio vel scia dei s. pro noticia sola: vel ꝑ noticia simul ⁊ bn̄placito. Hoc mō forte accepit Aug. dicens. Ideo sunt q̄a nouit. i. q̄a scienti placuit: ⁊ q̄a sciēs disposuit. Et hic sensus ex eo adiuuatur: q̄a d̄ bonis ibi tm̄ agit Aug. s. de creaturis. de his que d̄s facit: que omnia nouit: non solum scientia: sed ēt bn̄placito ac dispositiōe. Sic ergo ibi accipitur dei cognitio vt non mō noticiam: sed ēt beneplacitū dei significet. Mala vero scit d̄s ⁊ p̄scit anteq̄ fiant: sed sola noticia: non beneplacito. Prescit. n. de⁹ ⁊ predicit etiā que non est ipse facturus: sicut presciuit p̄dixit infidelitatē iudeoꝝ: sed non fecit. Nec ideo q̄a presciuit: ad peccatum infidelitatis eos coegit: nec p̄scisset: vel p̄dixisset eoꝝ mala: nisi essent ea habituri. Augu. Unde Aug. super Joan. Deus inquit futurorum p̄scius per prophetaʒ p̄dixit infidelitatem iudeorum: sed non fecit. neq; p̄scisset mala eoꝝ nisi ea haberent. Non. n. ideo quēq̄ ad peccādum cogit: q̄a futura hoīum peccata p̄nouit. Illorum. n. p̄sciuit peccata non sua. Ideoq; si ea que ille p̄sciuit ipsoruʒ non sunt: non vera ille p̄sciuit. Sed q̄a illius p̄scientia falli non potest: sine dubio non alius: sed ipsi peccant quos de⁹ peccatores esse p̄sciuit. Et ideo si non malū sed bonum facere voluissent, non malū facturi puiderentur ab eo qui nouit q̄d sit quisq̄ facturus. His verbis apte ostenditur: si diligenter attendamus p̄scientiā dei non esse cām malorū que p̄scit: q̄a non ea prescit tāq̄ facturus: nec tanq̄ sua: sed etiam illoꝝ qui sunt ea facturi vel habituri. Prescit ergo illa sola noticia: non beneplacito auctoritatis. Unde datur itelligi q̄ d̄s ecōuerso p̄scit bona tāq̄ sua: tanq̄ ea q̄ factur⁹ est vt illa p̄scienda simul fuerint ipsius noticia ⁊ auctoritatis beneplacitum.

¶ Contra hoc quod dictum est prescientiam dei non posse falli oppositio. Oppō.

Ad hoc autem quod supra dictum est sciliʒ p̄scientiaʒ dei falli non posse: solet a q̄busdam ita opponi. Deus p̄sciuit hunc lecturuʒ vel aliq̄d hmōi: sed potest esse vt iste nō legat: ergo potest aliter esse q̄ deus presciuit: ergo potest falli dei p̄scientia: qd̄ oīno falsum est. Potest eq̄deʒ non fieri aliq̄d: ⁊ illud tn̄ p̄scitum est fieri. Non ideo tn̄ potest falli dei prescientia: q̄a si illud nō fieret: nec a deo p̄scituʒ esset fieri. Sed adhuc vrgent q̄ōnem dicentes. Aut aliter potest fieri q̄ deus p̄sciuit: aut non aliter. Si non aliter: ergo necessario cuncta eueniunt. Rñ. Si vero aliter: potest ergo dei p̄scientia falli vel mutari. Sed potest aliter fieri: q̄a pōt aliter fieri q̄ fiat. Ita aūt fit vt p̄scitum est: aliter ergo pōt fieri q̄ prescitum est.

scitum est. Ad qd dicimus illam locutõez multiplicez facere intelligẽtiaz. s. aliter potest fieri q̃ deus p̄sciuit: z hmõi: vt potest non esse qd ds p̄sciuit: z impossibile est nõ esse qd deus p̄sciuit: z ipossibile est nõ eẽ p̄scita oia que fiũt z hmõi. Possunt. n. hec coniũctim intelligi: vt cõditio sit implicita. z disiunctim. Si. n. ita intelligas nõ potest aliter fieri q̃ deus presciuit. i. nõ põt vtrũq simul esse. s. q deus ita p̄sciuerit fieri et aliter fiat: verum intelligis. Si aũt per disiunctiõem intelligas: vt dicas hoc aliter non posse euenire q̃ euenit: qño futurũ deus p̄sciuit: falsũ est. Hoc. n. aliter põt euenire q̃ euenit: z tñ ds hoc modo futurũ presciuit. Similiter z alia determinatio. s. impossibile est illud non euenire qd de⁹ p̄sciuit: vel cuz de⁹ p̄scierit Si coniũctim intelligas: verum dicis. Si disiũctim: falsum. Ita etiam z illud. Impossibile est non esse p̄scitum omne qd fit. i. non potest esse vtrũq simul s. vt fiat z non sit prescitũ: hic sensus verus est. Si vero dicis deum non potuisse non prescire omne qd fit: falsum est. Potuit. n. facere vt nõ

Di. 38. fieret: z ita non esse prescitum.

Hanc ergo ad ppositũ reuertentes zc. Supius agit magr̃ d scia di sm se: z de compatione rez scitarũ ad scientem z econuerso. hic agit de cõpatione sciẽtie ad res scitas z ecõ. Et diuiditur ps ista in ptes duas. ¶ Primo ingrit de causalitate eius respectu rez. ¶ Scdo de ei⁹ mutabilitate. Dist. 39. ibi. Preterea solet qri. ¶ Prima in. 4. ¶ Primo ingrit an prescia dei sit causa rerum futurarum. ¶ Secundo vtrum ipsa futura sint cause p̄scientie dei: ibi. Neq etiã res future. ¶ Tertio ponit determinationem vtriusq q̃onis. ibi. Hanc igif que videt. ¶ Quarto mouet z soluit dubitationẽ incidẽtem ex sua deterlatione: ibi. ad hoc autem qd supradictum est.

Circa hanc distinctionez querunf sex. ¶ Primo vtrũ in deo sit prescia. ¶ Scdo vtruz prescia dei sit cã futurorum. ¶ Tertio vtrũ futura sint causa p̄scie. ¶ Quarto vtrum prescia dei sit respectu enunciabiliũ. ¶ Quinto vtrum deus habeat presciam oium futurorum. ¶ Sexto vtrum oia futura de necessitate eueniant.

¶ Questio. I.

Q̃s. I.

Ar p̄⁹. Primo oñdo q in deo nõ sit p̄scientia: qz prescia nõ est nisi respectu futurorũ: sed omnia futura sunt realr eternitati p̄ntia q dicit Aug. li. 83. q. q. 22. q apd deũ nihil deest: nec p̄teritũ nec futurum: sed oẽ p̄ns ẽ apud deum: ergo in deo non est prescia.

Scdo. T. 2. 4. ¶ Item phs. 2. Metaphysi. Unũquodq sicut se hz vt sit: ita ad veritatem: ergo cum futura non sint non hñt aliquã veritatem: sed nihil põt sciri nisi verum: qz sm Aug. 15. de tri. c. x. falsum non est scire: ergo de⁹ non habet scientiaz futurorum.

Tertio ¶ Item sm Auice. 2. Metaphy. Prima intentio pceptibilis ab intellectu est ens: ergo non ens non intelligif: sed sm Augu. lib. 83. q. q. 17. omne futurum nondum est: ergo futura non intelliguntur.

In op^m. Contra. Deus nouit totã suam potẽtiam: sed ipse põt facere aliqua: que futura sunt: ergo habet sciam futurorum. Sed scientia futurorum est prescia: ergo in deo est prescia. ¶ Item Aug. contra pelagiũ z recitat magr̃ Di. 39. p̄cognouit deus quosdam futuros malos: z eorum malitiã presciuit sed nõ preparauit: ergo in deo est prescientia

Rñ⁹ In deo ẽ prescia. Respondeo q in deo est prescia: qz prescientia est scire aliqd futurum esse: sed deus scit multa futura esse: ergo in deo est prescientia.

Ad p^m. Ad primum in oppositũ dicendũ q si futura sunt realr eternitati p̄ntia q prescia dei non est respectu futurorum per cõpationez ad p̄ns eternitatis: sed p compationem ad p̄ns nostruz: hoc est deum q est respectu eorũ que sunt p̄ntia presenti suo: inqũtum sunt futura presenti modo.

Ad 2^m. ¶ Ad 2^m cum di q nihil põt sciri nisi verum zc. dico q verum est qz scire falsum esse: falsum est verum. Cum aute di in maiori q futura non hñt aliquam veritatẽ: dico q verum est in esse actuali: in nã ppria tamen veritatẽ habent in esse cognito. Unde sicut nõ est natura eorum actu in reali exñtia: z tamen est intellecta a deo p suam ideam: ita quãuis veritas eorum non sit actu in reali exñtia tñ est a deo intellecta.

Ad 3^m ¶ Ad 3^m cuz dicitur q nõ ens nõ itelligif zc. dico q verum est de nõ ente q nec est in reali exñtia nec hz exemplar in mente diua: z de mõ intelligendi: quo res intelligitur per suam eẽntiam vel p suam silitudinem seu ideaz Bonorum aũt futurorum z etiã possibilium que nunq̃ erũt sunt rões cognoscitiue in mẽte diuia: z iõ q̃uis nõ sint in reali exñtia nihilominus tamen a deo intelliguntur.

¶ Questio. II.

Q̃s. II. Secundo querif vtrũ p̄scientia dei sit causa futurorum z videf q sic Augu. 15. d trini. c. 13. diuersas creaturas z sp̄uales z corporales nõ qz sunt ideo nouit: sed ideo sunt qz nouit: ergo notitia dei respectu futurorum cã ẽ vt futura eueniant.

Scdo ¶ Item prescia dei respectu futurorum est quasi prescientia artificis respectu artificiãdorum: sed prescia artificis est causa vt artificiẽda fiant: g̃ prescia dei est causa: vt futura eueniant.

Tertio. ¶ Item sicut se habet voluntas ad volita: sic prescientia dei ad ea que presciunf: sed voluntas est cã volitorum: ergo prescientia dei est cã p̄scitorum.

In opp^m. Contra non omne p̄scitum a deo est ab eo cãtuz: qz mala ab eo sunt prescita: nec tamen est causa eorum: qz sicut dicit Augu. li. 83. q. q. 21. deus mali auctor non est: ergo prescia dei non est causa oium prescitorum. ¶ Item Aug. 3. de trini. c. x. Uoluntas dei est p̄ma z sũma causa oium corpalium sp̄erum atq motionũ: sed prescientia dei sm rõnem differt a volũtate: ergo prescia dei sm se non est causa futurorum.

Rñ⁹ Respondeo q sm Hug. 2. lib. de scris. pte. 2. c. 6. Ad oẽm effectũ pcurrunt tria hec potentia, sapia: z volũtas: nec aliqd absoluit nisi ista affuerint. Uoluntas mouet: sciẽtia disponit: potẽtia operatur: z ita pz q deus non est causa rez rõne scientie tantũ sed rõne scientie dirigentis z volũtatis impantis: z potẽtie exequentis simul: cuz ergo dei prescia vltra sciam dei nihil dicere videaf nisi antecessiõnẽ scientie respectu rei scite: videtur q prescia dei sub rõne qua prescia tm nõ est causa vt res sint in effectu quãuis includaf in rõne cãe. Unde cum di q scientia dei vel p̄scientia est causa reruz intelligif de prescia vt scientia approbatiua: que includit diuinum bñplacitum, simili mõ rñdet magister in littera.

Ad oẽm effectum pcurrũt potentia sapientia z voluntas. Prescia dei vt p̄sciẽtia nõ ẽ cã rerũ.

Ad primum in oppositũ qd arguebaf p auctoritatẽ Augu. dico q intelligenda est de notitia approbatiua: que includit diuuz bñplacitũ

Ad p^m. ¶ Ad 2^m cuz di q presciẽtia dei respectu futurorum est q̃si presciẽtia artificis respectu artificiãdorum zc. dico q sicut

Ad 2^m. artifex non pducit artificium nisi pcurrente ad hoc voluntate impante z potentia exequẽte: sic dico q de⁹ inq̃tum presciẽs tantũ non facit vt futurum sit in actu nisi concurrente ad hoc voluntate ipante z potentia exequente.

Ad 3^m. ¶ Ad 3^m dicendũ q p̄dicta simul pcurrũt ad pductõez

effectus non tñ eodē modo:qꝫ scia reqritur vt dirigens voluntas vt impans:vñ voluntas sciam applicat ad op⁹ q̄ntum ergo ad ꝓducendū obiectuꝫ ꝓpum in effectu:nō sic se habet scientia ad scita sicut volūtas affectans:vt ita loquar volita esse in effectu se habet ad volita.

Ad argᵃ. in oppᵐ. **Ad primum** ad ptem scđam dicendū ꝙ bñ cō cludit. Persona eni nec est cā nec pars cause vt mala culpe fiant:ꝛ tñ deus prescit ea. Scđꝫ non plus ꝯcludit nisi ꝙ prescientia dei sub rōne q̄ notitia tñ non est causa futuroꝝ qđ ꝯcessum est. ¶ Qō. III.

Qō.3. Arᵍ pᵒ. **Tertio queritur** vtrum futura sint causa prescie dei ꝛ videt ꝙ sic. Seqtur deus prescit hoc futuꝝ:ergo hoc erit:ergo ibi est aliqua hitudo localis:nō cau se ad effectū: vt hitum est in qōne pcedenti: ergo ibi est

Scđo. habitudo effectus ad cām. ¶ Iteꝫ dicit magr̄ in lr̄a ꝙ nō ppterea aliqd erit:qꝛ id deus sciuit futuꝝ sꝫ qꝛ futuꝝ ē iō scitur a deo anq̄ꝫ fiat:ergo futura cā sunt pscientie dei.

Tertio. ¶ Item qñ vnum seqtur ad aliud:aut vnum est cā alte rius:aut ambo causant a tertio: sed nō pōt dici ꝙ prescia dei ꝛ ipsa futura ab aliquo tertio cāta sint nec prescia dei causa est futuroꝝ:vt in qōne pcedenti hitum est:ergo re stat tertium.s.ꝙ futura sint cause prescientie dei.

In oppᵐ **Contra.** ꝫm Aui.6.Metaphy.ca.3.Causa dignior est causato:sed futura nō sunt nobiliora q̄ prescientia dei:ergo nō sunt causa pscientie dei. ¶ Item futura nō sunt causa prescie dei rōne pncipalis significa ti:qꝛ principale significatū est dina scienta que realr̄ ideꝫ est quod de⁹:nec rōne ꝯnotati:qꝛ ꝯnotatum est ipsum fu turuꝫ:ꝛ nihil est causa sui ipsius:ergo futura nō sunt cau sa prescientie dei.

Rñᵒ Prescien scia nullo modo cā tur a re fu tura. **Ad istam** qōnem potest dici ꝙ prescia vltra sciaꝫ significat quandā rl̄onem rōnis.s.prio ritatatem in durōne respectu rei future: ꝛ futuꝝ vltra ip sam rem importat posterioritatē in durōne respectu pre scientie:dico ergo ꝙ prescia sub rōne qua sciētia tñ:nul lomodo causat a re futura:sed est causa reꝝ inq̄ntum ꝯsi deratur cum voluntate ꝛ potētia. Illius aūt rl̄onis quaꝫ dicit prescientia vltra sciam nō videt esse causa rl̄o quam futurū dicit vltra rem:nec ecōuerso: qꝛ sicut dicit Ansel. monol.3.c.ipse rl̄ones qbus referūtur ea que referunt ad inuicem non solū sunt p se inuicem: qꝛ hec desunt p sbra. vnde dico ꝙ rl̄onis quam dicit prescia vltra sciaꝫ:ꝛ rela tionis quam dicit prescitū vltra ipsam rem prescitaꝫ ipsa sciētia dei ꝛ res scite sunt causa: sicut extrema sunt causa rl̄onum inter ipsa:illa tñ relatio rōnis p quam scia habꝫ rōneꝫ prescie magis est p scientiā q̄ ptes scitas: qꝛ scien tia dei approbatiua cā est vt res futura eueniat:ꝛ illa duo sunt causa illius rl̄onis per quaꝫ scia dicitur prescientia.

Ad pᵐ. **Ad primum** in oppᵐ cum di ꝙ in ista ꝯseque tia deus scit hoc futuꝝ:ergo hoc erit est aliqua habitudo localis ꝛc̄.dico ꝙ veꝝ est:sed illa habitudo est habitudo relatiui ad relatiuū sicut hic psciē tia ē:ꝫ aliqd prescitū est ꝛ ecōuerso. ꝛ loquor de relatiōe

Ad 2ᵐ ꝫm rōnem. ¶ Ad 2ᵐ cum arguebat p auctoritatē magrī dico ꝙ intelligebat ꝙ res futura ꝛ dina sciētia sit quedaꝫ relatio ꝫm rōnem p quaꝫ dei scientia dī prescia:ꝛ veruꝫ est ꝙ scientia dei ꝛ res futura causa sunt illius rl̄onis ꝫm ꝙ extrema pñt dici causa rl̄onum que sunt in ea. ¶ Ad

Ad 3ᵐ 3ᵐ dicendū ꝙ ipsa sciētia dei approbatiua cā est sit res sit futura rl̄onis aut ꝫm rōneꝫ:quā dicit prescia sup sciam:ꝛ illius rl̄onis quam dicit prescitū vltra rem prescitaꝫ.ipsa diuina scientia ꝛ ipse res causa sunt eo mō quo extrema sunt rl̄onum inter se causa. Ex dictis paꝫ qūo solui de beat ad argumenta ad aliam ptem.bñ enim ꝓbant ꝙ fu turatio rei non est cā sciētie dei: sed ex hoc nō seqtur qn ꝯcurrat ad hoc ꝙ in scia dei sit relatio rōnis p quam hꝫ rōnem prescientie. ¶ Qō.IIII.

Quarto querit vtrum prescia dei sit respe tu enūciabilium ꝛ videt ꝙ nō:qꝛ prescia dei est per ideaꝫ:sed in deo non sunt idee enunciabiliuꝫ:ergo dina prescia non est respectu enunciabiliū. ¶ Item phs.3.de aia vult ꝙ quando in tellectus intelligit compōneꝫ vel diuisionē sit in eo quedā compō simpliciuꝫ intellectuū:sed in diuino intellectu non pōt fieri talis compositio:ergo in diuo intellectu non est prescientia enunciabiliū. ¶ Item pscire est scire:sed res scite sunt in sciente:sed enunciabilia in deo nō sunt:ergo respectu eoꝝ nec est dei scientia:nec prescia. ¶ Itē intel ligere compōnem vel diuisionem idem videt esse ꝙ intelle ctualiter cōponere:vel didere:sed diuinus intellectus nihil intelligit cōponēdo vel diuidendo:ergo non intelligit cō positionē vel diuisioneꝫ: sed esse enūciabile dicit ꝯpōneꝫ vel diuisionē:ꝫ deus nec scit nec prescit aliqd enunciabile. Qō.IIII Arᵍ pᵒ Scđo T.ꝯᵗ.21. Tertio. Quarto.

Contra. ꝫm phm.j.pihermē. Ueritas ꝛ falsitas sūt circa cōpōnem vel diuisionē:sed in dictami ne diui intellectus est veritas:ergo intelligit cōponēdo: vel diuidendo:ergo ita habet deus presciam enunciabiliuꝫ in qbus est compositio vel diuisio sicut reꝝ. ¶ Item intel ligere cōponendo vel diuidendo est dicere hoc est hoc:vel hoc non est hoc:sed diuinus intellectus dicit ꝙ iustitia est bona:ꝛ ꝙ iniustitia non est bona:ergo intelligit cōponē do vel diuidendo:sed q sic intelligit: ita pōt intelligere cō positioneꝫ ꝛ diuisionē sicut rem:ergo diuinus intellectus ita scit ꝛ prescit enunciabilia:sicut res ipsas. In cōtra rium. Circa pri mum.

Respondeo ꝙ deus non tñmodo prescit oēs res futuras:sed oia futura enūcia bilia:non tñ illa prescit componēdo vel diuidendo.Nō.n. ideꝫ est intelligere compōnem ꝛ diuisionē:ꝛ intelligere cō pon⁹ ꝛ didēdo. Intelligē.n. cōponēdo vl̄ didēdo est ea que seorsum ꝛ diuisim intelligim⁹ in vnū redigere p modū compōnis ꝛ diuisionis enunciationē formando. De⁹ auteꝫ ꝙ vno simplici actu oia intelligit ideo quāuis intelligat compōnem ꝛ diuisionem non tñ componit nec didit:dico ergo ꝙ sicut deus scit mālia p moduꝫ imālem:ita scit cō positioneꝫ ꝛ diuisionem per actum intelligendi simpliceꝫ. Rñᵒ Deus nō tantuꝫ p scit res fu turas:sed etiāꝫ enū ciabilia ñ tamen cō ponendo vel diui dendo: Intelligē ꝯpōem ꝛ ꝯponēdo differūt.

Ad primum in oppᵐ cum dī ꝙ in deo non sunt idee enūciabiliū ꝛc̄.di co ꝙ ipse deus p idem est idea ꝛ qditas reꝝ ꝛ esse earum ꝙ in deo esse ꝛ eēntia penit⁹ idē sunt:rē aūt esse vel fore enunciabilia quedā sunt.Unde ipse deus p idem est idea reꝝ ꝛ enunciabiliū:vel pōt dici ꝙ in deo sunt idee enun ciabiliū:sed sicut rei mālis est in deo idea imaterialis:ita eñunciabile est in deo idea simplex. ¶ Ad 2ᵐ cum dicit ꝙ intellect⁹ intelligit cōpōnem vel diuisionem fit in eo q̄ dam compō simpliciuꝫ intellectuū ꝛc̄. dico ꝙ hoc intel ligendum est de intellectu nr̄o: qꝛ plures res intelligit p plura:nec simul ea intelligit nisi sub rōne vni⁹ saltem lo quendo de intelligere plene ꝛ distincte. ¶ Ad 3ᵐ cuꝫ dī ꝙ res scite sunt in sciente ꝛc̄.dico ꝙ veꝝ est obiectiue: sꝫ non opꝫ ꝙ sint in sciente p modum rei intrinsece nisi ra tione suaꝝ idearum. ¶ Ad 4ᵐ cum dī ꝙ intelligere cō positioneꝫ vel diuisionem idem videtur esse ꝙ intellectua liter cōponere vel didere:dico ꝙ falsum est p cōparationeꝫ ad intellectum diuinum:eo ꝙ omnia intelligit per vnum simplicissimum actum. Ad pᵐ. Enuncia bilium in dō ē ides Ad 2ᵐ Ad 3ᵐ Ad 4ᵐ.

Argumenta ad ptem aliam soluenda sunt: qꝛ male pcedunt ꝛ falsam ꝯclusionē inferunt non loquendo de ꝯclusione pncipali:sed in hoc ꝙ ꝯcludunt ꝙ deus intelligit componēdo vel diuiden do:hoc enim falsum est. Ad argᵃ in contra rium.

Dico ergo ad primum ꝙ illud verbum phi.s.ꝙ veritas ꝛ falsitas sūt circa ꝯpositiōeꝫ ꝛ diuisioneꝫ ꝫm Boe. intelligendū est p cōparationeꝫ ad no strū intellectū. ¶ Ad 2ᵐ cum dī ꝙ intelligere cōponēdo vel didendo est dicere:hoc est h vel hoc non est hoc ꝛc̄. Ad pᵐ. Ad 2ᵐ.

Dico

Dico ꝙ verū est in vnā redigendo seorsū intellecta: q̄uis aūt diuinus itellect⁹ dicat ꝙ iustitia est bona: ꝛ ꝙ iniustitia non est bona: h tamen non est in vnam redigendo seorsum intellecta cum oīa p suam eēntiā que est simplicissima. ꝛ p vnū actum simplicissimū intelligat vnde dicendo ꝙ iustitia est bona ꝛ ꝙ iniustitia nō est bona: compositionem intelligit ꝛ tamen non cōponit nec diuidit.

Q̄ō.V. ℭ Questio. V.

Ar p°. QUinto querit vtrum deus habeat prescientiam oium futurorū: ꝛ videt ꝙ nō

Circa finem. qꝛ ſm phm in lib. periher. in ꝓpōnib de futuro cōtingenti non est determinata veritas: sed prescia dei non est respectu alicui⁹ futuri qd nō hēat determinatam veritatē: ergo non est respectu oiū futurorū.

Scdo T.c.5. ℭ Itē scire non est nisi non ꝯtingentiū aliter se habere ſm phm j. posteriorū: ꝛ 6. ethi. c. x. sed futura ꝯtigentia ꝯtingit aliter se habere: ergo cum prescire sit scire prescia dei non est respectu oium futurorū.

Tertio. ℭ Itē Boe. i scdo ꝓlogo arithmetice. Sapientia est rerum que sunt: suiqꝫ imutabilem sbam sortiunt comprehēsio veritatis: sed ꝯtingentia non sortiunt sui imutabilem sbam: ergo cum prescia sit scientia prescientia dei non est respectu oium futurorum.

In opm. CONTRA. Augu. 5. de ciuita. c. 9. dicit ꝙ optime ꝛ veracissime de deo credit cuncta scire anteq̄ fiant: ergo est prescius oium futurorū. ℭ Item eodē lib. c. x. Confiteri esse deū ꝛ negare prescium futurorū apertissima insania est.

Rn° Prescientia dei est etiam respectu omniū futurorum. RESPONDEO ꝙ prescia dei est respectu oium futurorū ꝛ hoc pꝫ duplici rōne: sicut enim inferius declarabit: oia futura eternitati realr pn̄tia sunt inq̄ꝫtum eternitas rōne imensitatis transcendit nostrū pn̄s. Unde Ansel. in li. de ꝯcordia prescientie. ꝛ li. ar. lōge post ꝑncip^m dicit d deo ꝙ oia sūt illi simul pn̄tia. Contingens autem dum videt vt pn̄s ꝑspicue videt: ꝛ ideo qꝛ de⁹ videt oia futura: vt sibi realiter pn̄tia de illis habet certā cognitionē: nec tn̄ illorū est scientia sed prescientia inq̄ꝫtum sunt futura p compatione ad nostrū pn̄sens. ℭ Ad hoc etiā est alia ratio deus scit q̄ sunt illa bona que vult fieri: ꝛ que sunt illa bona que non vult fieri nullus enim nisi insanus negaret deū esse certū de his q̄ sunt in sua voluntate: scit etiā de⁹ ꝙ nullū bonū pōt fieri nisi ipso volente: ꝛ ꝙ omne bonum qd vult fieri: fiet. Seqtur ergo ꝙ de⁹ liqdo scit omia illa bona que fient: ꝛ que sunt illa bona possibilia fieri que nunq̄ꝫ fient: ergo habet certam presciam oium futurorū bonorū. ℭ Preterea de⁹ scit que sunt illa mala que vult nō fieri: ꝛ q̄ sunt illa mala que non vult ꝓhibere: cū tn̄ non velit illa fieri. Scit ēt deus ꝙ nullū malū fiet qd ipse vult non fieri: ꝛ ita certus est que sunt illa mala que non fiēt. Scit etiā deus ꝙ illa mala que non vult ꝓhibere eueniēt: qꝛ cum malitia sit carentia boni debiti: ꝛ bonū debitū nō eueniat nisi do volente. Seqtur ꝙ ois carentia boni debiti eueniat quā ipse non vult ꝓhibere: ꝛ ita seqtur ꝙ certus est que sunt illa mala que nō eueniēt: pꝫ ergo ꝙ deus habet presciā oium futurorū tam bonorū q̄ꝫ malorū. Unde magr. 35. Di. dicit ꝙ prescientia est de futuris tn̄: sed de omnib⁹ ꝛ de bonis ꝛ de malis.

Ad pm. AD PRIMUM IN oppositū cum dꝛ ꝙ in ꝓpōnibus de futuro ꝯtingenti non est determinata veritas ꝛc. dico ꝙ hoc intelligēdum est: aut accipiendo determinatā veritatem p necessaria veritate aut p veritate certa p cōpationem ad intellectū nostrum suis nālib⁹ relictum: q̄uis aūt in illis de futuro cōtingenti non sit altera pars determinate d necessitate vera: necessitate absoluta: tamē altera ps determinate vera est: ꝛ a diuino itellectu certitudinalr cognita.

Ad 2m. ℭ Ad 2m cū dicitur ꝙ scire non est nisi non ꝯtingentium aliter se habere ꝛc. dico ꝙ hoc debet intelligi de scia dependente a rebus: sicut est sciētia nostra: qꝛ ſm phm. x. Metaphy. scia nostra magis mensurat a re: q̄ꝫ mensuret. Diuina aūt scientia non dependet a reb⁹: sed magis res dependet ab ea.

Ad 3m. ℭ Ad illud ꝙ arguebat p auctoritatē Boetij: dico ꝙ illa auctoritas intelligēda est de imutatione rerū rōne suarū idearū: cui vī ꝯsentire ipsemet Boe. exponens ꝙ ille res sūt q̄litates ꝛ q̄ꝫtitates ꝛ plra alia q̄ ibi enūerat: ꝛ postea dicit ꝙ ista sunt imutabilis sbe rōne ingenita: vel pōt dici ꝙ auctoritas illa intelligit de imutabilitate rerū q̄ꝫtum ad suū esse intellectū: qd habent p cōpationē ad diuinum intellectū. Omnes. n. res de qbus est scientia fuerunt a deo intellecte ab eterno: ꝛ ſm illud esse intellectū imutabiles sunt. Mutabilitas. n. respicit eas p cōpationem ad suū esse in effectu: cui videt ꝯsentire Boeti⁹ in eodē ꝓlogo dicens de illis rebus ꝙ pticipatione corpis pmutantur ꝛ tactus variabilis rei incōuertibilem inconstantiam transeunt.

Q̄ō.VI. ℭ Q̄ō. VI.

Ar p°. T. ꝯt¹ 20. SExto queritur vtrum oia futura de necessitate euenient ꝛ videtur ꝙ sic ſm phm. j. priorū. Possibili posito in esse nullū seqtur ipossibile: sed sicut visum est ex qōne ꝑcedenti oium futurorū deus scit alteram pteꝑspicue ꝛ determinate: ergo illud pōt non fieri si ponat in esse nullū sequet impossibile: sed h est falsum. Impossibile enī est ꝙ deus presciat aliqd ꝛ postea non eueniat ergo oia futura euenient de necessitate.

Scdo. ℭ Itē Boe. 5. li. de ꝯsolatio. c. 5. Si cuncta ꝑspicit deus nec falli nullo mō pōt euenire necesse ē qd ꝓuidentia futurū eē ꝓuidet: sed vt habitum est in qōne ꝑcedenti deus prescit omnia futura: ergo oia futura euenire necesse est.

Tertio ℭ Item Ansel. in li. de concor. prescie ꝛ li. arbi. parum post ꝑncipiū pariter necesse est fuisse oia qd fuit ꝛ esse qd est: ꝛ futurū esse qd erit: ꝛ sicut dicit postea paucis interpositis: nunq̄ꝫ fieri pōt vt res que preterita est fiat nō ꝑterita: ergo nō est possibile vt illud qd futurū est: non sit futurū. Sed omne qd de necessitate est futurū de necessitate euēiat: ergo oia futura de necessitate euenient.

Quarto. ℭ Item ſm phm. j. ꝓriorum. Ex maiori de necessario ꝛ miori de inesse seqtur cōclusio de necessario: sed omnia prescita de necessitate euenient: ꝛ oia futura sunt a deo ꝑscita: ergo omia futura de necessitate euenient.

Quinto. Tu ꝯt¹ 15. ℭ Item ista ꝓpō est p se; oia futura euenient. Sed ſm phm. j. posterio. necesse est que sunt p se inesse: ergo necesse est ꝙ oia futura eueniant.

Sexto. ℭ Itē oia futura que de necessitate sunt eternitati pn̄tia de necessitate euenient: sed oia futura de necessitate sunt eternitati pn̄tia: qꝛ cum diua eternitas sit imensa de necessitate cōplectit oia futura: ergo oia futura de necessitate euenient.

Septio. ℭ Item si aīs simplr est necessariū: ꝛ ꝯn̄a simplr est necessaria: ꝯsequēs simplr ꝛ absolute est necessarium: sed deum prescire oia futura est necessariū: qꝛ est eternū ꝛ iterum hec ꝯn̄a est necessaria. Deus prescit oia futura: ergo oia futura erunt: ergo oia futura fore simplr ꝛ absolute est necessarium.

In oppm. CONTRA. Aug. 3. de lib. arbi. longe post principium Sicut memoria tua nō cognoscit facta eē que preterierūt: sic deus ꝑscientia sua non cogit faciendo que futura sunt: sed pp nihil aliud q̄ꝫ ꝓpter diuinam prescientiam mouent hoies circa hoc errantes ad cōcedendum oia futura fieri d necessitate: ergo ꝯcedendū est ꝙ non omnia futura fient de necessitate. ℭ Item deus prescit futura que fient ex libertate arbitrij: ꝛ prescit ea vt futura ex libertate arbitrij: q̄ ꝑscit ea futura ꝯtingent: contingēter ergo euenient cum eius ꝑscientia falli non possit. ℭ Item si oia futura de necessitate euenirent: tunc superfluū esset ꝯsiliari: ꝛ mouere hoies ad bn̄faciendū: qd absurdū est: qꝛ sicut dicit Aug. 3. de li. ar. parum post ꝑncipium. Quisqs existimat non esse monendū hoiem bn̄ viuere de hoium numero existimandus non est. ℭ Itē

Tullius li.3.de fato & diuinatiōe. Qui dī immutabilia esse q̄ futura sunt: nec possit futurū verū cōuerti in falsū: fati necessitatē cōfirmant. & cito post subdit. hi enim hoiem voluntate libera spoliant: necessitate fati deuincūt: & cum recitauit Tul. incōueniēs ad qd̄ illi ducūt nisi ita eēt: q: vt ipsi dicunt: non omnis enunciatio esset vera aut falsa nisi eēt. Postea subdit: hic pmuz si mihi libeat assentire episcopo & negare cōem enūciacionē aut veram esse aut falsam: eā plagā potius accipiā q̄ fato omnia fieri comprobem. Illa enim sententia habet aliquid disputatiōis: hec vero non est tolerabilis.

Rñ° pᵃ opinio **Responsio** aliquorū est ad hanc q̄ōnem q̄ oia futura inquantū sunt prescita de necessitate euenient: & dñt q̄ prescita nō possunt nō esse prescita. Unde dicūt futura oia de necessitate euenire p cōditionem diuine notionis. Per se vero cōsiderata: non debēt omia de necessitate euenire. Cui opioni videt̄ cōsentire Boe.5.de cōsola. non multuz ante finem lib. vbi dicit sic. Deus ea futura que ex arbitrij libertate pueniunt presentia cōtuetur. hec igitur ad intuitū relata diuinū necessaria fiunt p cōditionem diuine notionis. Per se vero cōsiderata absoluta nāe sue libertate non desinunt. & aliqb° interpositis postea subdit: hec si ad diuinam notionē referunt̄: necessaria fiunt p cōditionem... si per se cōsiderent̄ necessitatis esse nexib° absoluta: sicuti oē qd̄ sensib° patz si ad rōnem referas vl'e est: si ad semetipsum referas singulare est.

Cōtra opinionez. **Sed contra** hoc arguūt alij sic: si necessariuz est deuz prescire oia futura: vt dicunt: & relata ad diuinam presciaz sunt de necessitate ventura: vi q̄ omnib° cōputatis oia futura de necessitate euenient.

Alia opio Nectas duplex. **Ideo videtur** alijs dicenduz q̄ sm Ansel. in lib. de cōcor. pscientie: & li. arb. non vltra post pncipium. Duplex est necessitas vna pcedens que facit rem esse: & vna sequens: que nihil cogit esse: loquendo de prima necessitate non est verū q̄ oia futura de necessitate euenient. Sed loquendo de necessitate scda omnia futura de necessitate euenient: q: illa necessitas non plus dicit nisi necessariā cōñam euentus rei ad suam futurationē: & dei prescianı: & certum tñ est q̄ ista cōña est necessaria: h̄ est futurū: ergo eueniet: & hoc est necessariuz deus prescit q̄ hoc eueniat: ergo eueniet: sed q: possibile est: vt aliqua futura nunq̄ fuerint futura: & ita possibile est: vt nunq̄ fuerint prescita: ideo oibus cōputatis negandum est q̄ omnes res future de necessitate euenient.

Ad pᵐ. **Ad primum in** oppᵐ cum dī q̄ possibili posito in esse nullum sequtur ipossibile &c. dico q̄ si aliqua res q̄ est futura: ver. g. aia antixpi ponatur non euenire implicite: ponit̄ q̄ nunq̄ fuit futura: & ita q̄ nunq̄ fuit prescita: vnde si absolute ponat̄ non euenire: nulluz sequtur impossibile: q: possibile est vt nunq̄ fuerit futura & nunq̄ fuerit prescita: sz nō est possibile q̄ ista duo stent simul. s. q̄ sit prescita & non eueniat. ❡ Ad 2ᵐ q̄ arguebat̄ p auctoritatē Boetij dicēduz q̄ intelligenda est de necessitate cōñtie. Et hoc sufficit ad hoc q̄ diuina prescia falli nō possit: q: sicut ds̄ prescit de aliqua re futura q̄ eueniat: ita prescit q̄ pōt non euenire: & ideo ex hoc qd̄ dicit q̄ pōt non euenire: nō sequtur q̄ diuina pscientia falli possit. Unde Boe. eodez lib. nō multum añ finez dicit sic: videbo ppositū te qdem tuū posse dflectē: sz qm̄ & id te posse: & an facias quoue cōuertas presens puidentie veritas intuet̄: diuinam presentiā te nō posse vitare: sicuti pñtis oculi effugere non possis intuituz: q̄uis te inuarias actiones libera voluntate cōuerteris. ❡ Ad 3ᵐ cuz dī q̄ pariter necesse est fuisse omne qd̄ fuit & omne qd̄ est & futurū esse qd̄ erit &c. dico q̄ hoc sic intelligendū est: q̄ sicut illud qd̄ fuit non pōt nō fuisse: ita nō est possibile: vt aliqd sit futurū: & non eueniat cōiunctim accipiendo. Ista enim duo sunt incōpossibilia: hoc est futurum & non eueniat: sed q: possibile est vt nunq̄ fuerit futurū: ideo non seqtur absolute necesse est rem euenire q̄ futura est: sicut rem fuisse que pterita est. ❡ Ad 4ᵐ cum dicit̄ q̄ ex minori de necessario & mīori de ineē seqtur cōclusio de necessario &c. dico q̄ h̄ intelligendū est quando minor est de inesse simplr: sed ista que fuit minor in argumento. s. q̄ oia futura sunt a deo prescita non est de inesse simplr: q: possibile est vt nūq̄ fuerint futura: & ita possibile est vt nunq̄ fuerint prescita. ❡ Ad 5ᵐ cuz dī q̄ hec est p se: oia futura euenient &c. dico q̄ verū est ex cōditione vel suppositione q̄ aliqua sunt futura sicut necessarium est hoiem esse hominem vel animal supplēdo q̄ homo sit: tamen q: possibile est hoiem nō esse in eē actualis exñtie: possibile est ipm non eē anial in esse actualis exñtie: ita dico q̄ sicut possibile est de reb° futuris q̄ nunq̄ fuerint future: ita possibile est res futuras nō euenire in esse etu. ❡ Ad 6ᵐ cuz dī q̄ oia futura de necessitate sunt eternitati presentia &c. dico q̄ verū est de cōditione & suppōne q̄ sint futura: sed q: possibile est vt nūq̄ fuerint futura possibile est vt nunq̄ fuerit eternitati pñtia. ❡ Ad 7ᵐ cum dī q̄ deum prescire oia futura est necessariū &c. dico q̄ quanuis scire dei simplr sit necessariū: tñ ordinatio rei que futura est ad ipm scire dei est cōtingens: & ideo q: prescire importat diuinum scire: & ordinationē ad ipsum: ideo pōt dici vt volunt aliq̄ q̄ ipsum prescire dei rōne hitudinis rei future ad ipm nō est necessariū. Et si postea dicas q̄ ordinatio illius futuri ad ipsum diuinum scire est ab eterno: & ita est necessariū: tunc dicendū est q̄ q: illa ordinatio rei future ad scire diuinum nihil ponit reale in diuino scire: nec in ipsa re futura ponit aliqd realr in actu: ideo dico q̄ possibile est q̄ nunq̄ ordinatio fuerit illi° futuri ad diuinū scire: non tñ possibile est q̄ ista duo stent simul scilz q̄ aliqd sit futurū: & non sit a deo prescitum.

Ad 4ᵐ.

Ad 5ᵐ

Ad 6ᵐ

Ad 7ᵐ.

Circa literam. (Nec alr̄ sciuit creata) nō. s. quo ad modū cognitionis ex pte cognoscētis: sed aliter q̄tuz ad modum ex pte cognoscibilis: q: creanda cognoscit esse futura p compationem ad pñs creatū & creata cognoscit esse: & pñtia: & p compationē ad presens creatū. (Dicimus sciam vel pscientia dei non esse cām eorū que fiunt nisi talē sine q̄ nō fiunt: si tñ sciam ad notitiam tm̄ referamus). Hoc ideo dicit: q: si necessar iuz accipiat̄ p notitia approbatiua que diuinū includit bñplacitū: sic dei scia vere est causa eorū bonorū que fiunt: non tñ malorū inq̄tum mala sunt. (Per pphām pdixit infidelitatē iudeorum). Contra ds̄ nulli reuelat casum suū ne de despet. Respondeo casum irrepabilē creature: deus illi creature non reuelat sub certitudine & absolute: ne illa creatura desperare cogeret̄: tamen casum creature repabilem aliqñ illi reuelat. & q̄nq̄ reuelat illi casum suū irrepabilē cōditionalr: tñ & cōminatorie: q: qñ fit illa reuelatio: fit salua liberi ar. libertate (Illoz peccata psciuit nō sua). q. d. si sua pscia eos ad peccandum cogeret non ipsi peccarent: quia coacti facerent sed ipse coactor.

Casuz reparabilem deus creature reuelat.

❡ Utruz scientia dei possit augeri vel minui: vel aliquo modo mutari: vtrunq̄ eniz videtur posse probari. Di. XXXIX.

Preterea queri solet: vtrum scia dei possit augeri vel minui: vtrunq̄z eniz videtur posse pbari. Q: dīna scientia possit augeri vel mutari: hoc modo pbatur: q: potest deus scire qd̄ nunq̄ scit. Est eniz aliqs qui nō est lecturus hodie: & tamen pōt eē vt legat hodie: pōt eniz hodie legere. Nihil aūt potest fieri quod

ri qõ non possit a deo sciri. Põt ergo de⁹scire huc lectu℞ hodie. põt gᵒ aliqd scire qõ nõ scit. ergo põt eius scia augeri vel mutari. eadẽq3 vr̃ posse minui. Est. n. aliquis hodie lecturus quẽ deus scit lectu℞. At potest esse vt nõ legat. ergo põt de⁹ nõ scire huc lectu℞: potest ergo nõ scire aliqd qõ scit: ergo potest minui eius scientia vl' mutari. Ad quod dicimus: q₂ dei scientia oĩno

Respon/sio cum determi/natione. immutabilis est: nec augeri potest vel minui. Nã vt ait Aug. in. xv. lib. de trini. Scientia dei est ipsa sapientia: ꝛ sapientia est ipa eẽntia siue sb̃a dei: q₂ in illi⁹ nature simplicitate mirabili non est aliud sapere ꝛ aliud eẽ: sed qõ est sapere: hoc est ꝛ esse. Ideoq3 nouit oĩa vbum que nouit pr̃: sed ei nosse de pr̃e est sicut esse. Nosse. n. ꝛ eẽ ibi vnum est. Et ideo pr̃i sicut esse nõ est a filio: ita nec nosse. Proinde tanq̃ seipm̃ dicens. Pater genuit vbum sibi equale p oĩa. Non. n. seipsu3 integre pfecteq3 dixisset: si aliqd minus aut am plius esset in ei⁹ vbo q̃ in seipso. Hoc ẽ ergo oĩo vbu3 quod pr̃ non tñ est pr̃: q₂ iste filius ille pr̃. Sciunt ergo inuicẽ pr̃ ꝛ filius: sed ille gignẽdo: iste nascendo. Et oĩa que sunt in eo℞ scia: in eorum sapientia: in eo℞ eẽntia: vnusq̃sq3 eo℞u3 simul videt: non pticulatī3 aut singulatim velut alternante ɔspectu hinc illinc ꝛ inde: huc ꝛ rursum inde: vel inde ĩ aliud atq3 aliud: vt aliqua videre non possit nisi nõ videns alia: sed oĩa simul videt: quo℞ nullũ est qõ non semp videat ꝛ sciat. Eius itaq3 scia inamissibilis ꝛ inuariabilis est. Nostra võ scia ꝛ amissibilis ꝛ receptibilis est: q₂ nõ hoc est nobis eẽ qõ scire. Propter hoc sicut nr̃a scia illi scientie dei dissimilis est: sic ꝛ nr̃u3 vbum qõ nascitur de scia nostra: dissimile est illi vbo qõ natum ẽ de pr̃e scia. Ex hac auctoritate clare oñditur sciam dei oĩo inuariabilem eẽ: sicut ipsa eẽntia dei oĩo inuariabilis est ꝛ q̃ pr̃ ꝛ filius cum spũsancto simul oĩa sciunt ꝛ vident. Sicut ergo non põt augeri vel minui diuina essentia: ita nec diuĩa scia: ꝛ tñ conceditur posse scire qõ non scit: ꝛ posse nõ scire qõ scit: q₂ posset aliqd eẽ sb̃m ei⁹ scie qõ nõ ẽ: ꝛ poss3 nõ eẽ sb̃m aliqd qõ est sine pmutatione ipsi⁹ scientie.

Oppositio an d̃s possit nouiter vel ex tempore scire vel prescire aliquid.

Hic opponitur a quibusdam ita. Si deus potest aliquid scire vel p̃scire qõ nũq̃ sciuit nec p̃sciuit. Potest ergo ex tpe aliqd scire vl' p̃scire.

Respon/sio. Ad quod dicimus. Potest qdem d̃s scire vel p̃scire omne qõ potest facere: ꝛ põt facere quod nunq̃ fiet. Potest ergo scire vel p̃scire qõ nũq̃ fiet: nec est nec fuit: nec illud scit vel sciuit: neq3 p̃scit vel presciuit: q₂ scia eius non est nisi d̃ his que sunt vel fuerunt vel erunt: ꝛ prescia nõ est nisi de futuris. Et licet possit scire vel prescire quod nunq̃ est vel erit: nõ tñ potest aliqd scire vl' prescire ex tpe. Põt vtiq3 scire vel p̃scire qõ nunq̃ est nec erit: nec illud scitum vel p̃scitum est ab eterno. Nec tñ potest incipere scire vl' prescire illud: sed ita potest modo scire vel prescire sicut potest scisse vel p̃scisse ab eterno. Si enim dicas eum modo posse scire vel p̃scire quod ab eterno non sciuit vel p̃sciuit. i. ita quod ab eterno non sciuerit vel p̃sciuerit quasi vtrũq3 simul esse possit: falsum est. Si võ dicas eu3 posse mõ scire vel p̃scire quod ab eterno nõ sciuit vel presciuit. i. habere potẽtiam sciendi vl' p̃sciendi ab eterno ꝛ modo aliqd: nec tñ illud prescitum est vel futu℞ ve℞ est. Non põt ergo nouiter vel ex tpe scire vel p̃scire aliqd: sicut nõ põt nouiter vl' ex tpe velle aliqd: ꝛ tñ põt velle qõ nũq̃ voluit:

Utrum deus possit scire plura q̃ scit.

Item a quibusdam dicitur deus posse plura scire q̃ sciat: q₂ põt scire omnia que scit: ꝛ põt aliqua facere q̃ nũq̃ erũt: ꝛ illa potest scire. nõ eñi aliqua incognita facere potest. Si vero oĩa eẽnt que mõ sunt: ꝛ alia q̃dam faceret que nõ sunt nec erũt: ꝛ illa oĩa sciret. Pro certo plura sciret q̃ mõ sciat: nec tñ eius scientia augeri potest: quia hoc totum fieri poss3 sine mutabilitate scie. Cõstat ergo dei scientiam oĩno esse imutabilem: nec augeri posse vel minui: sed ei subiecta.

Quod videtur aduersu3 illi sine qua supra dictum est deum semper ꝛ simul scire omnia.

Si vero qõ predictu3 est. s. q̃ deus oĩa semp videt ꝛ simul: videtur obuiare quod ait Hiero. in expositiõe Abacuc. Hierony. Absurdu3 est inqt ab hoc deducere dei maiestatem: vt sciat per momenta singula quot culices nascantur: quotue moriantur: quota pulicum ꝛ muscarum sit multitudo: quotue pisces natẽt in aq̃s ꝛ similia. Nõ simus tã fatui adulatores dei: vt dum prouidentiam eius etiã ad ima retrudimus: in nosipsos iniuriosi simus: eandem irrationabiliũ ꝛ rõnabilium ꝓuidentiam esse dicentes. Hic videtur dicere Hieronymus: q̃ deus illo℞ minimo℞ scientiam siue prouidẽtia3 nõ habeat: quod si hoc est tunc nõ omnia simul scit ꝛ semper. Ex tali itaq3 sensu illud dictum esse nouerimus vt deũ illa alternatim vel pticulatī3 scire neget: nec per diuersa tẽpo℞u3 momẽta sic illa cognouit: sicut p varia momenta illo℞ quedã deficiunt: quedam incipiunt. Quomõ premissa vba Hie/ronymi sint intel/ligenda. Neq3 illis alijsq3 irrationabilibus ita ꝓuidet queadmodum rationabilibus. Nunqd. n. vt ait apl's: cura ẽ deo d̃ bobus: ꝛ sicut nõ est cura deo de bobus: ita nec de alijs irrationabilibus. Dicit tñ scriptura quia ipsi est cura de oĩbus. Prouidẽtia3 ergo ꝛ curam vniuersaliter de cũctis que condidit habet: vt habeat

vnuȝ quodq; qđ sibi debetur ⁊ conuenit. Sed speciale͂ ꝓuidētiam atq; curaȝ habet de rationabilibus quibus precepta tradidit: eisq; recte viuendi legem prescripsit: ac premia promisit. Hanc ꝓuidentiam ⁊ curam de irrationabilibus non habet. Ideo dicit apostolus: quia non est cura deo de bobus prouidet tamen omnibus ⁊ curat idest gubernat omnia: qui omnib⁹ solem suū facit oriri: ⁊ pluuiam dat. Scit itaqȝ deus quanta sit multitudo pulicum: culicum: ⁊ muscarum: ⁊ piscium: ⁊ quot nascātur: quotue moriantur: sed nō scit hoc per momēta singula: immo simul ⁊ semper oia. Neq; ita scit vt candem habet prouidentiam irrationalibilium ⁊ rōnabiliuȝ. i. vt eodem penitus modo ꝓuideat irrationabilibus ⁊ rationabilibus. Rationabilibus enim ⁊ precepta dedit ⁊ angelos ad custodiam delegauit.

¶ Breuis summa predictorum cum additione quorundam.

Simul itaqȝ ⁊ immutabiliter scit deus omnia q̄ fuerunt: ⁊ sunt: ⁊ erunt tam bona q̄ȝ mala: prescit quoq; omnia futura tam bona q̄ȝ mala.

Di. 39.

Preterea queri solet. Supius determinauit magr̄ de q̄litate diuine scientie respectu rerum. ¶ In hac pte determinat de ipsius imutabilitate: ⁊ diuiditur pars ista in ptes tres. ¶ Primo eniȝ determinat magr̄ ꝙ dīna sciētia non recipit augmentū vel diminutōem: vel vicissitudinem. ¶ Scđo opponiꝛ ꝯ hoc qđ dictum est de augmento: ⁊ sup hoc determinat v̄itatem. ibi. hic opponiꝛ a qbusdam. ¶ Tertio opponit contra v̄itatem dīne scientie p auctoritateȝ Hiero. Et ponit illius auctoritatis expositionem. ibi. Si vero quod predictum est.

Circa hanc distinctionem queritur de duob⁹ ꝑncipaliter. ¶ Primo queriꝛ đ imutabilitabite dīne prescie. ¶ Secundo de v̄itate diuine ꝓuidentie. ¶ Circa primum queruntꝛ tria. ¶ Primo vtruȝ futura sint realiter presentia eternitati. ¶ Scđo vtrū possibile sit deum nō prescire illud qđ prescit. ¶ Tertio vtrū possibile sit deuȝ plura prescire q̄ȝ prescit. ¶ Q̄ō. I.

Q̄ō. I.

Primo ostendo ꝙ futura nō sunt realiter presentia eternitati: q: illa non coexistunt: qua non existūt sed futura non existunt: ergo eternitati nō coexistunt: ergo nō sunt realiter ei p̄n̄tia.

Ar̄ ꝑ°.

¶ Itē si futura sunt realiter p̄n̄tia eternitati pari rōne ab eterno fuerūt ei p̄n̄tia: sed hoc videtur includere futura fuisse realiter p̄n̄tia ab eterno: qđ est erroneū.

Scđo.

¶ Item nihil non est p̄ns alicui rei nec create: nec increate: sed aīa antixp̄i que futura est ad h̄ nihil est: ergo non est realr̄ p̄ns eternitati.

Tertio.

¶ Itē qđ est verum deo simplr̄ verū est: ergo silr̄ qđ est presens deo: simplr̄ p̄ns est: ergo si futura realiter sunt eternitati p̄n̄tia: futura sunt simplr̄ p̄n̄tia: qđ falsum est.

Quarto.

¶ Itē q̄ȝuis diuina eēntia sit imensa: ⁊ cuiuscunqȝ loco p̄ns: tamē essentie que non sunt: nō coexistunt sibi in loco: ergo silr̄ q̄ȝuis eternitas sit imensa vr̄ ꝙ res que nō sunt sibi indurādo nō coexistūt: sed futura nō sunt: ergo durōni eternitatis realr̄ nō coexistunt.

Quinto.

¶ Itē glo. sup illđ ad Ro. x. q vocat ea q̄ nō sunt: tanq̄ȝ ea que sunt: sic dicit: elegit ⁊ hȝ electos quos creatur⁹ est eligendos: quos hȝ apđ semetipsuȝ nō in nā sua: sȝ i p̄n̄tia sua: ergo vr̄ ꝙ res future nō sunt p̄n̄tes in natura sua eternitati: ⁊ si sic: non sunt realiter presentes eternitati.

Sexto.

In opm.

Cōtra duratio imensa nō distat aliq̄ duratio. q̄ȝtuȝcunq; sit a nr̄o p̄n̄ti remota: sȝ eternitas est duratio imensa: ergo futura q̄ȝtūcūq; a nr̄o p̄n̄ti remota: sūt realr̄ eternitati p̄n̄tia. ¶ Itē Aug. li. 83. q. q. 18. apđ deū nihil deest nec p̄teritū igiꝛ: nec futuꝝ: sed oē p̄ns est apđ deum. ¶ Item Ansel. proslo. xx. c. loquēs ad deū sic dicit hoc quoq; mō transis oia ēt eterna q: tua ⁊ illoꝝ eternitas tota tibi p̄ns est cuȝ illa nōdū hēant đ sua eternitate: qđ vētuꝝ est: sicut iam nō hn̄t qđ p̄teritū est: sic q̄ppe sp es vltra illa cuȝ sp tibi sis p̄ns siue cum illud semp sit tibi p̄ns ad qđ illa nondū ꝑuenerūt: ecce exp̄sse habes ꝙ aliq̄ futura duratio iam deo p̄ns est. ¶ Itē Ricar. 10. li. de tri. c. āp̄enul. dicit de deo ꝙ sicut eoꝝ que nūdum nihil est ei futuꝝ: sicut eoꝝ oiuȝ q̄ iā nō sunt nihil est ei p̄teritum: sic eorum omnium que iam p̄n̄tialiter sunt nihil est ei transitorium.

Rn̄° ꝑ° opio.

Ad istā q̄ōnem dn̄t aliq ꝙ futura nō sunt realr̄ p̄n̄tia eternitati: sed idee ipsoꝝ q̄ sunt realr̄ idē qđ ipse deus: p quas ideas ita pspicue de⁹ cognoscit futura ac si essent sibi realr̄ p̄n̄tia.

Impug°

¶ Cōtra quā opioneȝ dn̄t aliq eē p̄les auctoritates. Dicit. n. Ansel. in li. de ꝯcor. prescie: ⁊ li. ar. longe post ꝑn^m ꝙ q̄ȝuis ibi nihil sit nisi p̄ns: non est tū illud t̄pale: sicut nr̄m: sed eternū: in quo cūcta t̄pa ꝯtineꝛ: sigdē quēadmodū p̄ns t̄ps ꝯtinet oēm locū ⁊ que in quolȝ loco sunt: ita eterno p̄n̄ti simul clauditur omne t̄ps ⁊ que sunt in quolȝ t̄pe. Pre° Ansel. in eodem li. dicit sic sciendū est quoq; q: sicut p̄scia nō dr̄ in deo proprie: ita nec ꝑdestinatio: q: illi nec ante nec post aliqđ est sed oia sunt illi simul p̄n̄tia. Pre° Boe. 5. li. de ꝯsola. đ diuina loquens scia dicit omia que iam gn̄aꝛ in sua simplici cognitiōe ꝯsiderat: itaq; si presciaȝ pensare velis qua cūcta dignoscit non esse presciam q̄si futuri: sed sciam nūq̄ȝ deficientis instātis: rectius estimabis.

Alia opinio.

Ideo isti moti p̄dictis auctoritatib⁹ ⁊ rōne ⁊ alijs auctātib⁹ in opponēdo allegatis dn̄t futura esse realr̄ p̄n̄tia eternitati: q: p̄ns eternitatis est simplicissimū ⁊ imensum: ⁊ ideo totū coexistit nr̄o p̄n̄ti vel si ꝓpriuȝ dictū est nr̄m p̄ns coexistit ei toti: ⁊ cum h̄ ꝙ ip̄m p̄ns eternitatis totū coexistit nostro p̄n̄ti: simul totum excedit nr̄m p̄ns: ita ꝙ est totū ante nr̄m presens in ifinitū ⁊ vltra nr̄m p̄ns in ifinitū. Dicunt ergo ꝙ p̄ns eternitatis pōt ꝯsiderari inq̄ȝtū totū coexistit nr̄o p̄n̄ti: vel iq̄ȝtū in ifinitū est vltra nr̄ȝ p̄ns vt ita loq̄r si ꝯsidereꝛ iq̄ȝtū totū coexistit nr̄o p̄n̄ti: vel inq̄ȝtū nr̄m p̄ns ei: sic dn̄t ꝙ futura nō sunt realr̄ p̄n̄tia eternitati: q: ex hoc seq̄reꝛ ꝙ eēnt realr̄ p̄n̄tia in nr̄o p̄n̄ti: qđ ꝯdictionem includit: ⁊ si dn̄t debere intelligi sn̄iaȝ quorūdā magnoꝝ q negare videnꝛ futura esse realr̄ eternitati p̄n̄tia. Si aūt ꝯsidereꝛ p̄ns eternitatis inq̄ȝtū totū est vltra nr̄ȝ p̄ns in ifinitū p sūmam ei⁹ simplicitatē ⁊ imensitateȝ: sic dn̄t ꝙ ea que p cōpatōem ad nr̄m p̄ns futura sunt realr̄ p̄n̄tia sunt toti eternitati: ⁊ ita pȝ ꝙ ex hoc nō seqtur illa esse realr̄ p̄n̄tia in nr̄o p̄n̄ti: tū nō ꝯcedunt eē p̄n̄tia eternitati nisi inq̄ȝtū eternitas trāscēdit nr̄m p̄ns. Et pōt ad hoc aliq̄lr̄ poni ex^m: q̄ȝuis nō p oia silr̄. Dīna eēntia tota p̄ns est huic loco: ⁊ tota transcēdit hūc locū: q: tota p̄ns est cuilȝ alij loco: ⁊ cum ego dico de aliq̄ re ꝙ p̄ns est diuine eēntie inq̄ȝtū p̄ns est huic loco: seqꝛ ēt illā rem esse p̄n̄tem huic loco: sed si dico de aliq̄ re ꝙ p̄ns est dīne eēntie nō inq̄ȝtū ipsa est p̄ns huic loco: sed iq̄ȝtuȝ trāscēdit hūc locuȝ: ex h̄ nō seqꝛ illā reȝ eē p̄n̄tem huic loco: ⁊ satis: pȝ ex dict̄ q̄uō h̄ ex^m ad ꝓp^m valeat applicari. Qui volūt sustinere hāc opionem scđaȝ p̄n̄t rn̄dē ad ar° q̄ sunt ꝯ eam.

Ad ꝑ^m.

Ad primuȝ cum dr̄ ꝙ illa nō coexistūt que nō existunt ⁊c. dico ꝙ verū est ꝙ non coexistūt rei limitate nō trāscendēti nr̄m p̄ns: nec etiaȝ

rei illimitate

rei illimitate inq̃ztū sibi coexistit nr̃m pñs: eternitas aūt
est durō illimitata: & iō futura: q̃zuis nō sint: tñ bñ coexi
stunt eternitati nō inq̃ztū eternitas coexistit nr̃o pñti: sȝ
inq̃ztū rōne sue imensitatis est vt ita loqr. vltra nr̃m pñs
Ad 2m. in infinitū. ¶ Ad 2m dōȝ ꝙ sicut dicim⁹ ꝙ futura sunt rea
liter pñtia eternitati nō inq̃ztū coexistit nr̃o pñti: nec inq̃z
tum transcēdit eē pñs creatū in infinitū a pte añ: sȝ inq̃ztuȝ
transcēdit pñs creatū in infinitū a pte post: sic dico aliq̃lr
a fili ꝙ oīa futura fuerūt eternitati realr pñtia ab eterno:
nec ex hoc seqr ꝙ ab eterno fuerūt: qr nō ponūr fuisse realr
pñtia eternitati añ mūdū cōstitutiōeȝ: inq̃ztum eternitas
fuit añ p̄m instās tpis in infinitū: sed inq̃ztum cōplectebar
oīa futura tpa qr sicut dicit Ansel. psol. 20. c. Deus est añ
Ad 3m. oīa & vltra oīa. ¶ Ad 3m cum dī ꝙ nihil non est pñs ali
cui rei &c. dico ꝙ si vocas nihil illō qd nō fuit nec est nec
erit sic ppō hȝ veritateȝ. Si aūt vocas nihil reȝ q̄ mō nō
est: & tñ erit: sic dico ꝙ talis res durōni icreate bñ pñs est
inq̃ztū durō increata est vltra nr̃m pñs a pte post in infi
Ad 4m. nitum. ¶ Ad 4m cū dī ꝙ illud qd ē verū deo simplr verū
est: dico ꝙ sicut illō simplr verū ē qd sȝ iudiciū dei verū ē
ita dico ꝙ illud simplr pñs est qd est pñs sm iudiciū dei
sed futura & si sm iudiciū dei sint eternitati pñtia inq̃ztū
transcēdit nr̃m pñs in infinitū a pte post: non tñ pp hoc
deus iudicat illa eē pñtia: sȝ iudicat ꝙ illa aliquādo erūt.
Ad 5m. ¶ Ad 5m dōm ꝙ sic dina eēntia cōphēdit omia loca: ita
eternitas oīa tpa. vñ q̃zuis ea q̄ nō sūt non coexistāt dine
eēntie in loco: ex hoc nō poterit inferri ꝙ ea que nō sunt
non coexistāt eternitati: sed debes iferre ꝙ ea que nec fue
runt nec sunt: nec erūt eternitati realiter non coexistant.
Ad 6m. ¶ Ad 6m ꝙ arguebar p illā glosam ad Ro. x. dōȝ ꝙ eli
gendos apd se hūit nō in nā sui ipius: qr nō erant in deo
p modū rei itrinsece: nec etiaȝ in natura electoꝝ inquan
tuȝ sua eternitas est ante omia: sed inq̃ztuȝ sua eternitas
complectebatur omnia futura: & quanuis natura electo
rum ab eterno nō fuerit: tamē ab eterno omnino futura
Ad rōnes in oppm. fuit. ¶ Qui voluerit sustinere p̄mam opinionem potest
dicere ad rōnem in oppositū ꝙ q̃zuis eternitas sit imē
sa: tñ futura nō ei realr existūt nō pp defectuȝ ex pte imē
sitatis: que q̃ztū ex pte sua pōt sibi cōphēdere oīa p̄teri
ta pñtia & futura: sed pp defectū non exñtie ex pte reꝝ fu
turaꝝ. ¶ Ad auctem ēt pōt dicere eas posse intelligi de
pñtialitate que est p ideas q̃ztuȝ ad bona futura: & de pñ
tialitate q̃ztum ad eē in cognitione obiectiue q̃ztum ad
bona & mala. Oīa. n. futura sunt a dō cognita & sunt scda
riuȝ obiectū cognitōis: & hec rñsio cōcordare vī snie magri
supra. 36. Di. c. j. vbi dicit q̄ pñtia dei in qua sunt omnia
ipsius cognitio est. ¶ Qō. II.

Qō. II Ar p̄o. SEcūdo qrit vtꝝ posse sit deū n̄ p̄scire vel n̄ p̄sciuisse illud qd p̄scit: & vī ꝙ nō
qr maior est imutabilitas p̄scie dei q̃z nr̃e: sȝ si hō
p̄uidet aliqd nō pōt hoc nō p̄uidisse: ergo si deus p̄scit
aliqd nō est possibile hoc ipm non p̄sciuisse. ¶ Item de
Scdo. eo qd est non pōt deus facere qn sit vel fuerit. Deum aūt
prescire illud qd p̄scit est in pñti eternitatis: ergo de⁹ non
Tertio. pōt facere qn illud p̄scire sit vel fuerit. ¶ Iteȝ oē p̄scire
dei eternum est: sed nullum eternuȝ pōt non eē: vel non
fuisse: ergo prescire dei non potest nō esse: vel non fuisse.
Quarto. ¶ Itē postq̃z deus creauit mundū: nō est posse deū mū
dum non creasse: ergo a simili cuȝ de⁹ aliqd presciuit nō est
possibile ipsum hoc non prescire vel non presciuisse.

In oppm. Cōtra. Deus opabit oē bonū qd prescit ad opandū: sed de⁹ pōt non opari aliq̄ bona que opabit: er
go pōt nō prescire aliqd qd prescit. ¶ Itē scire vltra sci
re non dicit in deo nisi respectū sȝ dici: sed sublato respe
ctu sm dici: nō pp hoc sit aliq̄ mutatio in re: ergo posito
ꝙ deus nō p̄sciat illud qd prescit: nō pp hoc seqtur ꝙ sit
aliq̄ mutatio in dino scire. Sed non pp aliud negat deuȝ
posse nō p̄scire illud qd prescit: nisi aduitādū mutabilita
tem in diuino scire ergo non est negandum deum posse
non prescire illud quod prescit.

Ad istā qōneȝ dñt aliq ꝙ deū posse non prescire vel non p̄sciuisse illud qd p̄scit simplr falsuȝ est. Rñ⁹ p̄⁹ opio. Qꝫ de⁹ nō pōt nō p̄scire qd p̄scit.
Prescire. n. duo dicit. s. actū dine scie tanq̃z pncipale sig
tum: & aliqd eē futuruȝ tanq̃z cōnotatū. Actus aūt dine
scientie nō pōt nō esse: vl nō fuisse. ¶ Iteꝝ ipm futuruȝ
& si sit in se ꝯtingens relatū tñ ad dinaȝ sciam est neccīuȝ.
Sed ꝯ hoc pōt argui sic. Opm neccīū ē ipoe: g̃ si oē futuꝝ ē neccīuȝ pcōpatiōeȝ ad dinaȝ sciaȝ. Opm cuiuslȝ fu Contra opi.
turi est ipoe: & ita nulla res q̄ est futura: pōt nō eē futura
sed qr dicit: etiam ꝙ sicut eē futurū relatuȝ ad dinaȝ scie
tiam neccīum est: ita oppm cuslȝ futuri relati ad dinaȝ scie
tiam est ipoe qr sicut aiam antixp̄i eē futuram neccīum
est p compatione ad dinam sciam: quanuis non sit neccīū
absolute: ita aiam antexp̄i non esse futuram impoe est p
cōpationeȝ ad dinam sciam q̄ imutabilr scit aiam atixp̄i
esse futurā: tñ aiam antixp̄i non esse futurā poe est abso
lute. Sic tñ rñdentes non euadēt qn oībus cōputatis oēs
res future eueniāt de necessitate: qd sm est. ¶ Ideo mi Opinio magri.
hi vī dōm ꝙ & si non sit poe ꝙ deus presciat qd nunq̃z
p̄sciuit: vel qd illō qd prescit postea nō presciat: ita vt nō
prescire sit post p̄scire nisi inq̃ztum res p̄scita pñs efficit:
tñ deū nō p̄sciuisse illud qd prescit dīsm accipiēdo poe
est. Sicut. n. de⁹ ab eterno potuit non p̄scire aiaȝ antixp̄i
esse futurā: ita nūc pōt nunq̃z p̄sciuisse eaȝ esse futurā: qr
in eternitate nihil trāsit. ¶ In p̄scire. n. 3. ꝯsidero. s. actū Prescientia tria cōtinet.
dine scie: & aliquaȝ rem q̄ futura est & illi⁹ rei futurōneȝ: qr
p̄scire est scire aliquā rem eē futurā. Act⁹ dine scie nō pōt
non fuisse. ¶ Itē circūscripta futurōne hītudo ipsius rei
inq̃ztū scita est ad dinum scire: necessaria est. Neccīum est
n. deū scire oīa notitia simplicis itelligētie. Futuratio tñ
ipsius rei scire ꝯtingēs est inq̃ztuȝ illa res nō euenire pōt
& ideo ipm p̄scire rōne illius futurōis sine q̄ scire dei nō
esset prescire ꝯtingēs est. Dico ergo ꝙ poe est deū nūq̃z
p̄sciuisse aiaȝ antixp̄i eē futurā sicut futurō ei⁹ est ꝯtigēs.

Ad p̄m in oppm cuȝ dī ꝙ si hō p̄uidit aliqd nō pōt hoc non p̄uidisse &c. dico ꝙ nō est simle dō prescia dei & Ad p̄m.
p̄uisione hois: qr in p̄uisione hōis: ipse actus p̄uisiōis trā
sit in preterituȝ. Actus autem dine puidentie: non tran
sit in preteritum: qr est in pñti eternitatis. Uel potest di
ci ꝙ q̃zuis hoiem aliqd p̄uidisse esset neccīum rōne actus
vidēdi q transit in p̄terituȝ: tñ ipm p̄uidisse ꝯtingens est
ex pte rei p̄uise. ¶ Ad 2m cuȝ dī ꝙ de eo qd est nō pōt ds Ad 2m
facere qn sit vel fuerit &c. dico ꝙ hoc itelligēdū est de pñ
ti: qd est pure pñs non includens de suo intellectu futu
rum: q̃zuis aūt p̄scire dei sit potētie pñs: tñ p̄scire ei⁹ iclu
dit de suo intellectu futuꝝ. ¶ Ad 3m cū dī ꝙ nullū eter Ad 3m
num pōt nō esse vel nō fuisse &c. dico ꝙ hoc verū est de pu
re & absolute eterno: sed nō de eterno qd includit in se tē
porale ꝯtingēter futuꝝ. Tale aūt eternū est p̄scire dinum
q̃zuis aūt ipm scire non possit nō esse: vel nō fuisse: tñ fu
turōnem rei scire poe est nunq̃z fuisse: qr illa futurō nec
in deo sciente: nec i re futura ponit aliquid reale in actu.
¶ Ad 4m cum dicit ꝙ postq̃z deus creauit mundū non Ad 4m.
est possibile deum mūdum non creasse &c. dico ꝙ verum
est: sed ex hoc non seqtur ꝯclō: qr deum creasse mundū nō
includit de suo intellectu futuratiōem alicu⁹ cōtingētis:
sicut deum p̄sciuisse animam antixp̄i futuram; de suo in
tellectu icludit futuratiōem anime antexp̄i que est cōtin
gens: & ideo p̄mum est dictuȝ de preterito pro preterito.
Scdm vo ē dictū de preterito p futuro. ¶ Qō. III.

Qō. III Ar p̄o. TErtio querit vtrum possibile sit deum plu ra prescire q̃z prescit: & videtur ꝙ nō
qr in deo non possunt esse plures idee q̃z sint. Sȝ
omnia que deus prescit: prescit per ideas pprias:
vel p ideas suoꝝ oppositoꝝ: ergo deus non pōt p̄scire
plura q̃z prescit. ¶ Iteȝ non est possibile esse plura infi Scdo.

nitis:sed deus prescit infinita:qz oia que sunt futura in potentia pmixta actui: deus in actu puro prescit. Infinita aūt sunt futura in potentia pmixta actui:ergo deus non pōt prescire plura q̄3 prescit. ¶ Itez q potest scire plā q̄3 prescit:prescia eius potest augeri:sed qd potest augeri potest variari:sed prescientia dei inuariabilis est: ergo deus non potest plura prescire q̄3 prescit.

Tertio.

In oppm **Contra.** Deus potest facere qd nō faciet:sed prescia dei est respectu oium futurorz:ergo de⁹ potest scire plura q̄3 presciat. ¶ Itē aliqs pōt peccare mortaliter q non peccauit:ergo deus pōt scire aliquem mortaliter peccaturuz. Potest ergo prescire plura q̄3 prescit.

Rn̄ Deus nō potest prescire aliquid que non pscit tamē potest plura pscire q̄3 prescit

Respondeo videtur differre dicere deum posse prescire aliqd quod non prescit z deum posse prescire plura q̄3 prescit: q̄uis enim deum posse prescire aliqd quod non prescit non sit possibile cōiunctim accipiendo prescire:z non prescire quia deū prescire aliqd: z illud non prescire siue simul: siue successiue non est possibile:tn̄ possibile est accipiendo diuisim. Aliqd enim pōt euenire quod non eueniet: z quanuis de⁹ illud sciat scientia simplicis intelligentie:tamen deus illud nō prescit:z cum illud idez possit euenire: deus pōt prescire aliqd quod non prescit. Nec ex h videtur sequi q deus possit prescire plura q̄3 presciat q̄uis in ipso nulla penitus cadat obliuio: qz prescietia dei est infinitorz vt arguebatur in opponendo infinitū autez non est corpabile infinito saltem scdm maius vel minus:aliter nō valeret cō
T⁹ ɔt.7. sequentia:q̄3 in quadam demōstratione supponit phs.8. physico.s.est minus infinito:ergo si finitum est:z ideo s3 hanc opinionē. videtur cōcedendum q deus non possit prescire plura q̄3 presciat.

Alia opinio. **Secundum** tamen opiones illorz q dicunt vnā pluralitatē infinitam maiorez alia pluralitate infinita vt illam que causat ex replicatiōe ternarij infinities:illa que causatur ex replicatōe binarij infinities:dicenduz est q deus potest prescire plura q̄3 prescit accipiendo diuisim.

Ad pm. **Ad primum in** oppositū cum dicit q in deo non possunt esse plures idee q̄3 sunt zc. dico q cuz pluralitas idearū sit fm plures respectus rōnis ad creaturas: z respectus rōnis possit aduenire deo de nouo sine sui mutatione: in deo potest esse aliqua idea que ibi non est fm q idea dicit rōnem cognoscitiuam z opatiuam:quanuis enim ipsa idea dicat diuinam essentiam cum respectu rationis ad creaturaz z ipa essentia sit necessaria:tamen ipse respectus est cōtingens.

Ad 2m ¶ Ad 2m cū di q nō est possibile esse plura infinitis zc. dico q fm ꝓcedentes illaz ꝓponem argumentū verū cōcludit:nec ex illa ꝯclusione seqtur q deus non possit prescire aliquid qd non prescit. Qui aūt dicunt vnam pluralitatem infinitam possit esse maiorem alia pluralitate infinita. Soluūt ad istū argm p iterptionē maioris. ¶ Ad
Ad 3m. 3m cuz dicitur q qui pōt prescire plura q̄3 prescit prescia eius potest augeri zc. dico q non est verum diuisim accipiendo posse prescire aliqd qd nō prescit: qz p hoc potest prescire qd non prescit:qz possibile est ipsum ab eterno hoc presciuisse.z sic ponere deum posse prescire aliqd qd non prescit: non includit diuinam prescīam posse variari:qz sic non est sensus: qd possibile sit vt deus primo nō presciat aliqd:z postea presciat illud s3 q possibile est ipsum presciuisse ab eterno aliqd quod modo nō prescit. ¶ Si per argumenta ad ptem aliaz intendas ꝯcludere deum posse prescire aliquid qd non prescit diuisim accipiendo:tunc de necessitate concludunt.

Consequenter querit de scdo principali z circa hoc querunt tria. ¶ Pmo vtz dina puidentia hēat rōnez scie practice. ¶ 2⁹ vtz oia sint sbta dine puidentie. ¶ Tertio vtrū deus puideat omib⁹ imediate.

Primo ondo q dina puidētia nō hēat rōnem scie practice:qz puidētia non est in deo nisi ex tpe qz s3 Dama.lib.j.c.28. Prouidētia est cura que ex deo est ad exn̄tia:sed omis scientia in deo est ab eterno: ergo puidētia in dō non h3 rōnem alicui⁹ scie. ¶ Item Dama. in eodē li. z eodem.c. puidentia est voluntas dei pp quā oia que sunt ꝯuenientem deductionē suscipiunt:sed volūtas dei nō h3 rōnem scie practice: qz ois scia est intellectu: ergo puidentia dei non h3 rōnem scie practice. ¶ Itez dicit Isido.x.li. etymol.c.15. qd puidētia q di quasi porro.i.a lōge vidēs s3 videre siue de longe siue de ppe ptinet ad sciam speculatiuam:ergo puidētia cuz sit po puidentie nō habet rōnem scientie practice.

Q.õ.I. Ar p⁹. Scdo. Tertio.

In opm. **Contra.** sapie.9. Tu aūt pr gubernas puidentia:sed rō gubernādi est rō scie practice:ergo dina puidētia h3 rōnē scie practice. ¶ Itē Boe.x.li.de ɔso. lōge vltra mediū tpalis ordinis explicatio in dine mentis adunata pspectu puidētia est:sed ratio explicādi tpalem ordinem est ratio scientie practice: ergo prouidentia dei rōnez habet scientie practice.

Rn̄ Prouidētia ptinet ad sciētiā practicaz.

Respōdeo q puidentia ptinet ad sciam practicaz. Dicit.n. Boe.x.lib.de ɔsolatio. longe vltra mediuz puidentia est dina rō in sūmo oium pncipe ꝯstituta que cūcta disponit: supple ordinando in suū finem. Sed ratio disponēdi res: vt in suū finem ordinent ad sciam ptinet practicā: ergo puidentia ptinet ad practicam sciam. ¶ Preterea de⁹ prudentia est scia practica:qz fm phm sexto ethi.6. relinqtur ipsam practicaz esse habitum verum cum rōne actuum circa hois bona z mala. Sed sicut dicit Tul. z refert Augu.9. de tri.c.xj. Prudētia didit in memoriā intellectiuā z puidētiā memoriam.s.preteritis intelligentiā pn̄tibus: puidentiā rebus tribuens futuris ergo puidētia ptinet ad sciam practicam. ¶ Pre⁹ fm Auice.j.li.metaphy.sue.c.j. ¶ Scie practice sunt ille q sunt de reb⁹ que sunt opa nr̄a. Prouidentia aūt in deo est respectu creaturaz que sunt opa dei ergo videtur q ptineat ad rōnem practice scientie.

Ad pm. **Ad primuz** in oppm cum dicitur q puidētia nō est in deo nisi ex tpe zc. dicendū q sīm est:z cuz postea di q est cura ad exn̄tia dico q ibi cura pōt accipi p pp⁹. Rō āt ordinādi creaturas ad suū finem z ppm hi⁹ ordinē exequēdi in deo fuerūt ab eterno q̄uis explic⁹ hui⁹ ordis q gubernatio di nō fuerit nisi ex tpe:cui vi ꝯcordare Boe.x.li.d ɔso.lōge vltra mediū volens q tpal ordis explicatio in dine mētis adunata pspectu puidē fit:eadē vō aduatio digesta atqz explicata tpibus factū vocet q̄uis nomē fati nō bn̄ sonet:qz s3 Aug. 5.de ci.di.c.x. ordinē cāz:vbi volūtas dei plurimū pt nec negam⁹ neqz fati vocablo nūcupam⁹ nisi forte vt fatuz a fando dictū intelligim⁹. Dimisso g noie fati loco fati gubernatōez ponam⁹.
Ad 2m ¶ Ad 2m cū di q puidētia est voluntas dei zc. dico q hec auctas sic d3 itelligi:q puidē includit di volūtatē ordinādi res iter se: z in suū finē. vn̄ sicut videm⁹ q nō est i nobis puidētia nisi i rōne ad volūtatē bn̄ agēdi p loco z tpe: ita dico aliqlr a sili q rō ordinādi res in suū finē exn̄s in dino itellectu nō hēt rōez puidē nisi eēt sil in pp⁹ ordinādi res in suū finē p tpe.
Ad 3m ¶ Ad 3m dō3 q iterptratio nois nō semp ꝯuertit cū interptratio. ¶ Pre⁹ vi q̄uo res dbeāt ordiari iter se z in finez ptinet ad sciaz pcticam. vn̄ phs.ij. Meta. dicit de pcticis: q z si
T⁹ ɔ3. q̄uo se hn̄t intēdant nō tn̄ fm se: sed ad aliqd: z nūc speculantur practici. ¶ Q.õ.II.

Q.õ.II. Ar p⁹

Secūdo qrit vtz oia sint sbta dine pui. z vi q n̄ dicit.n. Dama.li.j.c.28. q ea q sūt in nob nō puidē sunt: s3 sunt tm liberi arbitrij: g ea q i nob sūt ex nr̄o li.ar. n̄ sūt sbta pu dei

¶ Item

Scdo ¶ Item Damas. eodē lib. ⁊ eodem. c. ante auctoritatem
prius allegatam. Necesse est eundē esse factorem eorum que
sunt ⁊ ꝓuisorem. Deus ergo non est eorū ꝓuisor quorum
non est factor. Sed ſm Augu. lib. 83. q. q. 21. Deus non
est auctor mali: ergo mala non sunt ſbta prouidentie dei.
Tertio ¶ Item Apls. j. ad Corinth. 9. Nunqd de bobꝰ cura est
deo: ⁊ videt velle dicere ꝙ nō: sed ea quorum deus non ha/
bet curam non sunt ꝓuidentie sue subiecta: ergo non oīa
Quarto. diuine ꝓuidentie subiecta sunt. ¶ Item Augu. lib. 83. q.
q. 24. Quicqd temere fit nō fit ꝓuidentia: sed mala temē
nō fiūt: ergo nō oīa diue ꝓuidētie subiecta sunt. ¶ Item
Quinto. eadem qōne. Si casu aliq̄ fiunt in mundo non ꝓuidētia
T. ꝯt 58. mundus vniuersus administrat: sed ſm phm. 2. physico.
Mala. fiunt a casu in hoc mundo: ergo mala sunt ꝗ di/
Sexto. uina ꝓuidentia non administrant. ¶ Item omnis sapi/
ens ꝓuisor excludit mala ꝗ̄tum pōt ab his que sue pro/
uidentie subiecta sunt: sed deus est sapiens ꝓuisor ⁊ mul/
ta mala pmittit in rebꝰ que ꝓhibere posset si vellet: ergo
Septio. videtur ꝙ non omnia sunt ſbta ꝓuidentie diue. ¶ Item
phs. 6. ethi. c. 8. prudētia est circa humana ⁊ de qbus est
ꝯsiliari: ergo cum ꝓuidentia sit pars prudētie est circa ea
de qbus est ꝯsilium: sed ſm phm eodē lib. ⁊ eodem. capi.
Nullus ꝯsiliatur de ipossibilibꝰ aliter se habere: ergo ta/
lia non sunt ꝓuidentie subiecta: sed omnia que de necessi
tate fiunt non possunt aliter se habere: ergo talia diue ꝓ/
uidentie subiecta non sunt.

In oppm **Contra.** Augu. 9. de ciui. dei. c. 13. Prouidentia dei
sūmi non fortuita temeritate regit mūdus
cum ergo nullam creaturā mundi excipiat: videtur vel/
le omnes creaturas diua regi ꝓuidentia. ¶ Itē. x. de ci.
dei. c. 14. refert Aug. Plotinum dixisse ⁊ dictū approbat.
Eam que a summo deo ꝓuidentia eius est intelligibilis
atq ineffabil pulchritudo vsq ad hec terrena ⁊ ima p/
tingete: ergo oīa ꝗ̄tumcūq pua diuine ꝓuidentie sunt
subiecta. ¶ Item Matth. ix. dicit saluator. Q nec vnus
passer sine pře celesti cadit sup terram: ergo videtur ꝙ res
ꝗ̄tumcūq mīme diuine ꝓuidentie ſbte sunt. ¶ Item sa
pientie. 12. Non est alius deus ꝗ̄ tu: cui cura est de oībꝰ
sed omnia de quo est cura deo diue ꝓuidentie ſbta sunt.

Rñ° Opinio phoz. **Ad hanc** qōnem dixerunt qdam nō regi ꝓuiden
tia mundū sicut Democritus ⁊ Epicu
rus: q posuerunt mūdū esse factum a casu. ¶ Alij vo po
suerunt incorruptibilia tm̄ diuine ꝓuidentie subiacere
nō corruptibilia nisi quantū ad species eo ꝙ ſm eos in/
corruptibilia sunt: ex quorum persona dicitur Job. 21. Nu/
bes latibulū eius. Nec nostra cōsiderat: ⁊ cardines celi p/
ambulat. Rabi Moyses vero. c. 136. Nulla īdidua cor/
ruptibilia dixit diuine ꝓuidentie subiacere nisi hoies pp
intellectum eorum qui incorruptibilis est.

Contra opionem **Sed ille opiones** false comprobant ⁊ erro
nee per illa que in oppo
nendo pro vera pte sunt allegata. ¶ Preterea certū est
ꝙ ds ē rex oīpotens ⁊ oīsciens ⁊ optimꝰ. In regno aūt
talis regis nihil sine eius ꝓuidentia geritur: qꝛ cū sit om
ni sciens omnia scit ordinare ⁊ disponere cum sit optimꝰ
rectum ordinem ⁊ bonam dispōnem vult in oībus facere
⁊ cum sit omnipotens hanc dispōnem potest exequi.

Opio va oīa diue ꝓuidētie esse ſbta. **Dicendum est** ergo ꝙ omia diue ꝓuidentie
subiecta sunt tam bona ꝗ̄ ma
la. Ut enim supra habitum est: ꝓuidentia est ratio in sum
mo omnium pncipe ꝯstituta que cuncta disponit. Pro/
uidentia ergo est ratio ordinis rerum inter se ⁊ in finem
suum. Certum est aūt ꝙ oīa bona a deo sunt: ⁊ ſm aplm
ad Romanos. 13. que a deo sunt ordinata sunt: oīa ergo
bona inter se habent ordinem ⁊ ad deum. Cum ergo in
deo sit ratio omnis ordinis: sequitur ꝙ omia bona diui/
ne prouidentie subiecta sunt: mala eius omnia inꝗ̄tum
eis cōpetit ordo intantū diuine ꝓuidentie sunt subiecta:
eis autem non competit ordo p se vt subiecti: sed p acci/
dens inquantū mali propter sūma mala qbus sunt subie
cti iuste ordinant in penam. Malo etiam ꝯuenit manife
stare ordinem boni sibi oppositi: qꝛ ſm phm. 2. elenchorum
Opposita iuxta se posita magis elucescunt. Et Augu. in
lib. Enchy. c. 5. Malum bene ordinatū ⁊ suo loco positū
eminentius cōmendat bona. Uides ergo ꝙ bona princi
palius subiacent diuine ꝓuidentie ꝗ̄ mala: cum mala nō
subiaceant diuine prouidentie nisi propter bona.

Ad primum in oppositum cum di ꝙ ea que
sunt in nobis nō ꝓuidentie Ad pm.
sunt: sed tm̄ sunt liberi arbitrij ⁊c̄. Dico ꝙ quando dicit
non ꝓuidentie sunt: intelligit ꝙ non sunt diuine ꝓuidē
tie tm̄: sed etiam ꝙ sunt nostri liberi arbitrij cum diuina
ꝓuidentia. prouidentia enim nostra sub diuina prouidē/
tia continentur.

Ad secundum ꝙ arguit pro illa auctoritate
Damas. dico ꝙ intellexit ꝙ Ad 2m
deus oium est ꝓuisor: quorum est factor. Sed non tm̄ ꝓui
sor est eorum malorum quorum non est factor: sed alio mō ꝗ̄
bonorum: qꝛ bonorum principaliter opando vt fiant. Ma/
lorum vero non nisi propter bona: nec opando vt fiant:
sed quedam ꝓhibendo ne fiant: quedam pmittendo fieri
vt eorum occasione maiora bona eliciat. Unde Augu. in
libro enchyri. c. 5. Neq enim deus oīpotens rerum: cui
sūma potestas cum sūme bonus sit: nullomō sineret ali/
quid mali esse in opibus suis nisi vsq adeo esset omni/
potens: ⁊ bonus vt bene faceret ēt de malo.

Ad tertium dicendum ꝙ non intēdebat apo/ Ad 3m
stolus remouē ꝓuidētiā dei a bo/
bus: sed intendebat ꝙ specialius deus prouideat homi/
nibus ꝗ̄ brutis animalibus: ⁊ hoc est verum.

Ad quartum cum dicitur ꝙ qcquid temere Ad 4m.
fit nō fit ꝓuidentia ⁊c̄. dico ꝙ
verum est per compationem ad temere facientem. Deus
autem nihil temere facit: ⁊ si permittit quandoq homi/
nem temere facere prouide hoc permittit.

Ad quintum cum dicitur ꝙ si casu aliqua Ad 5m
fiunt in mundo non prouiden
tia mundus vniuersus administratur ⁊c̄. Dico ꝙ hoc
intelligi debet si aliqua fierent a casu p compationem ad
ipsum deum: quanuis autem nihil eueniat a casu per cō/
parationem ad deum q est causa prima ⁊ vniuersalis ꝓ/
uisor: ⁊ rector: tamen multa veniūt a casu per compatio/
nem ad causas secūdas. Uñ cū Aug. dicit in eadem que/
stiōe ꝙ nihil fit a casu in hoc mūdo intelligendum est per
comparationem ad ipsum deum.

Ad sextum cum dicitur ꝙ omnis sapiens Ad 6m
ꝓuisor excludit mala ꝗ̄/
tum potest ab his que sue ꝓuidentie subiecta sunt ⁊c̄. di
co ꝙ aliter videndum est de ꝓuisore pticulari: ⁊ vniuersa
li. Particularis enim ꝓuisor excludere debet defectum
ab eo quod eius cure subditur quantum pōt. Sed pro/
uisor vniuersalis bene permittit aliquem defectū accide
re in aliquo pticulari: vt vniuersum melioret: vl ne bonū
vniuersi peioret. Deus aūt ē prouisor vniuersalis: ⁊ ideo
quandoq permittit defectus accidere: ⁊ in agentibꝰ vo/
luntarie: ⁊ etiam in vniuersalibꝰ: ne maiora bona in vni/
uerso impediantur: ⁊ ne vniuersum melioretur.

Ad septimum cum dicitur ꝙ illa que de
necessitate fiunt nō Ad 7m.
possunt aliter se habere ⁊c̄. dico ꝙ verum est p virtutem
nostram: tamen cum deus mundum ⁊ ordinem partium
mundi ⁊ naturam voluntarie fecerit ⁊ volontarie con/
seruet non de necessitate. Nihil creatum per compatio/
nem ad deū est de necessitate: ꝗ̄uis ergo ea ꝗ de necessita
te eueniūt p compationē ad causas secundas nō ſbdātur
humane ꝓuidentie: ſbta tamen sunt ꝓuidentie diuine.

Q. 6. 3. — Arg. pº. — Scdo. — Tertio. — T.º ar. 51.

TErtio queritur vtrū deus omnibus puideat imediate: et videtur quod non Augu. de ciuita. dei lib. x. capi. 7. Cura de nobis ad nos ministrata est p angelos: ergo deus non puidet nobis imediate: sed mediante ministerio angelico. ¶ Item Augu. 8. sup Gen. longe ante mediū loquens de bipartito modo opere puidentie naturalis. s. et voluntarie dicit quod voluntaria administrātur per angelorū opera et hōium: ergo videt quod deus non omnibus puidet imediate. ¶ Item phs. 12. Metaphysi. Melius est quedam nescire quam scire vt vilia: sed omne quod melius est: deo ē attribuendū: ergo deus nescit ista vilia: sed eorū que nescit non habet imediate puidentiam.

In cōtrarium. — Contra. Job. 34. Quem constituit alium sup terram aut quem posuit sup orbem quem fabricatus est: sup quem locum dicit Grego. moral. li. 24. longe ante finem. Qui mundus per seipsum regit quem per seipsum condidit.

Rñº. Puidētia secunda. — Respondeo quod puidentia pōt accipi p eo quod ipsa nominat formaliter: et sic idē est quod ratio ordinis rerum in finem suū: que ratio est in summo oīum pncipe constituta. Pōt etiā accipi p executione et admīratione huius ordinis: que gubernatio dī et puidentia: hoc modo accepta dependet ex puidentia pºº dicta. Loquēdo de puidētia pmomō planū est quod deus imediate oībus puidet: quia in suo intellectu hz imediate rōnes oīum etiā mimorū. Loquēdo de puidētia 2º mō: sic dico quod quibusdā puidet mediātibus alijs: quia ifteriora gubēnat p supiora vnde Aug. de tri. c. 4. dicit de deo quod tanquam in excelsa et sancta et secreta sede p̄sidēs velut in domo sua et in tēplo suo inde se quibusdā ordinatissimis creature motibus primo spūalibus: deīde corpalibus p cūcta diffundit et paucis interpositis subiūgit: quēadmodū corpa crassiora et inferiora p subtiliora et potentiora quodā ordine regunt: ita oīa corpa per spūm vite: et spūs vite irrōnalis: per spiritum vite rationalē: et spiritus vite rōnalis desertor atque peccator p spūm vite rōnalē piū et iustū: et ille p ipsum deum: ac sic vniuersa creatura p creatorem suū gubernatur: hec autē mediata gubernatio non est propter defectū diuine virtutis: sed propter abundantiam sue bonitatis: que vult vt dignitas alicuius causalitatis etiam cōmunicetur creaturis. hec aūt mediata gubernatio non excludit imediatam gubernationem: sicut illum effectum quem pducit mediante causa creata: imediate etiam producit. Unde omnis effectus q est a deo mediāte causa creata est a deo mediate et immediate.

(Lz in intuitu diuino sit immediate ratio omnium nō tñ imediate omia gubnat et regit.)

Ad argª. — Ex predictis pz responsio ad duo prima argumenta in oppositum. non enī negat quoniā aliqua deus mediantibus angelis gubernat: et tamen deus cū hoc illa eadem imediate gubernat. ¶ Ad 3ᵐ. Ad tertium cum dicitur. Melius est vilia non scire quam scire etc. dico quod verū est nobis inquantum aliquando per ea impedimur a cōsideratione meliorū: quia non possumus simul distincte intelligere plura. Et inquantum cogitatio malorum aliquādo voluntate inclinat ad malum: sed in deo h locum non habet: quia simul omnia videt vno intuitu: et eius volūtas ad malum inclinari non potest.

CIrca litteram. (Sciunt ergo inuicē pater et filius: sed iste gignendo: ille nascēdo.) Hic hoc gerundiuū gignendo notat concomitantiam: et non causam. Gignere enim non est ratio vt pater sit sciens. (Scientia eius non est nisi de his que sunt: vel fuerunt vel erunt): quod intelligendū est de scia visionis: quia scia simplicis intelligentie deus scit p̄ntia: preterita et futura: et possibilia fieri: que nūquam erant. (Culices). culex est puū aial volatile aculeis pmolestū. (Spālē puidentiā atque curam hz de rōnalibus). Uñ cum dī sapiētia. 6. quod eqlr cura est illi de oībus intelligendum est vel de equalitate pportionis: quia sm proportionem qua rationalia excellunt irrationalia modus prouidendi quo prouidet rationalibus excellit modum prouidendi: quo prouidet irrationalibus accipiendo prouidentia pro suo effectu qui est gubernatio: quam forte sapiens nominauit nomine cure: vel potest dici quod per illud verbum intendebat sapiens remouere a deo inequalitatem acceptionis personarum non ordinis.

¶ Quid sit p̄destiatio et in quo differat a p̄scia. di. xl. — Di. 40.

PRedestinatio vō de bonis salutaribus est: et de hōibus saluandis. vt enī ait Aug. in li. de p̄destinatione sanctorū. Predestinatio est gratie p̄paratio: que sine p̄sciētia esse non pōt. Potest aūt sine p̄destinatione eē p̄scientia. Predestinatione quippe deus ea presciuit que fuerat ipe facturus: sed p̄sciuit ea deus etiā que nō est ipse facturus. i. oia mala. Predestinauit eos quos elegit: reliquos vō reprobauit. i. ad mortē eternam presciuit peccaturos.

¶ An aliquis p̄destinatorum possit damnari vel reproborum saluari.

Predestinatorum nullus videtur posse damnari: nec reproborū aliqs posse saluari Unde Aug. in li. de correctione et gr̄a. In apocal. inquit: dī: Tene quod habes ne alius accipiat coronā tuam. Si alius non est accepturus nisi iste pdiderit: certus est electorū numerus. i. non pōt augeri vel minui. — Augu.

Oppā. — Ad hoc autē quidam obijciunt nitentes probare numerū electorum posse augeri et minui sic. Posset deus nō apponere gr̄am quibus apponit: et possz subtrahere quibus non subtrahit: quod si faceret vtique dānarentur. Possent ergo dānari isti qui tñ saluabunt. Possz itaque minui electorū numerus. Ita etiā posset augeri: quia posset apponi gr̄a quibus non apponitur p quam saluarētur. Possent ergo saluari habita gratia: qui tñ sine ea dānabunt. Posset itaque augeri numerus electorū.

Rñº. — Quibus rńdemus ex ea rōne dictum esse: et verum esse: numerum electorū non posse augeri vel minui: quia non potest vtrūque simul esse. s. vt aliquis saluetur et non sit p̄destinatus: vel vt aliqs p̄destinatus sit et dānetur. Intelligentia. n. conditionis implicite veritatem facit in dicto: et impossibilitatem in vero. Si vero simpliciter intelligatur: impossibilitas nō admittitur: vt cum dicit. p̄destinatus potest vel nō potest dānari: et reprobus potest saluari. In his. n. et hmōi locutionibus ex rōne dicti dijudicanda ē sentētia dictionis. Alia nāque fit intelligentia: si p coniūctiōē hec accipiātur dicta: atque alia: si p disiūctionē: vt supra cum de p̄scientia agebatur p̄taxatum est. Si. n. cum dicis p̄destinatus nō potest dānari intelligas: ita. i. non potest esse vt p̄destinatus sit

tus sit ꝛ dãnetur: verum dicis: qꝛ ꝯiunctim intelligis: falsum aũt si disiũctim: vt si intelligas istum non posse dãnari quem dico p̃destinatuꝫ potuit.n.non esse p̃destinatus: ꝛ ita dãnaretur.

¶ Quomodo adhuc instant questioni. :

Uerumtamen adbuc instant. ꝛ ꝑm ꝯiunctiõeꝫ argumentando ita ꝓcedũt. Non.n.inquiunt põt esse vt aliqs p̃destinatus sit ꝛ dãnetur. Utrũqꝫ istoꝝ simul esse non põt. sed alterum hoꝝ non põt nõ esse.s.qn iste sit p̃destinat⁹: ab eterno.n. p̃destinatus est: ꝛ non põt modo non esse p̃destinatus. Cuꝫ ergo ĩpossibile sit simul vtrũqꝫ eẽ. ꝛ ĩpossibile sit alteꝝ non esse: vl̃ non posse alteꝝ esse.s.vt dãnetur. Quod si est: ergo non põt eẽ: vt nõ saluetur. In huius q̃õnis solutione: mallem alios audire q̃ꝫ docere. Dicim⁹ tñ de p̃scia similẽ posse moueri q̃õnem. Jõqꝫ tã hic q̃ꝫ ibi vnam facim⁹ rñsionem dicẽtes determinãdum fore illud cui ĩnititur tota hec q̃õ.s.ĩpossibile ẽ alterum istoꝝ non esse.s.qn isto modo sit p̃destinatus: ab eterno.n.iste p̃destinatus est. Distinguendum.n.est cum ait. Iste nõ põt modo nõ esse p̃destinatus: vl̃ non põt modo eẽ qn sit p̃destinatus: hoc.n.ꝯiunctim ꝛ disiũcti ĩtelligi põt. Non.n.põt esse: vt ab eterno sit p̃destinatus: et modo non sit p̃destinatus: nec põt esse simul vt sit p̃destinatus: ꝛ non sit p̃destinatus: sed tñ potuit esse ab eterno ꝙ nõ esset p̃destinatus. ꝛ potuit ab eterno non eẽ p̃destinatus. Et sicut ab eterno de⁹ potuit eum non p̃destinare: ita ꝯceditur a q̈busdam ꝙ ꝛ modo põt de⁹ eum nõ p̃destinasse: ab eterno ergo põt de⁹ non p̃destinasse eum: ergo põt iste nõ fuisse p̃destinatus. Si võ non fuisset p̃destinat⁹: nec modo eẽt p̃destinat⁹ ergo mõ põt non esse p̃destinatus. Ita ꝛ de prescia ꝛ de p̃scitis dicunt: ꝙ in actionib⁹ vel ĩ opationibus dei ꝛ hoĩum nullatenus ꝯcedũt. Ex quo.n.aliq̃d factum ẽ vel dictuꝫ non ꝯcedũt: ꝙ possit non esse vel non fuisse: imo ĩpossibile ẽ nõ esse vel non fuisse q̃õ factũ est vel dictum: referentes possibilitatẽ vel ĩpossibilitateꝫ ad naturam rei existentis. Cum võ de p̃scia vel de p̃destinatione dei agitur: possibilitas vel ĩpossibilitas ad potentiã dei referẽ: q̃ semꝑ eadẽ fuit ꝛ ẽ: qꝛ p̃destinatio: p̃scia: potentia vnum in deo est.

Solutio in qua vl̃t magis alios audire q̃ꝫ docere.

¶ Quid sit reprobatio dei: ꝛ in q̈bus considereẽ: ꝛ q̈s sit p̃destinationis effectus. :

Cũqꝫ p̃destinatio sit gr̃e prepatio.i.diña electio qua elegit quos voluit ante mũdi ꝯstitutionẽ: vt ait ap̃ls. Reprobatio ecõuerso intelligẽda est p̃scia iniq̃tatis quorũdam ꝛ prepatio dãnationis eorũdem. Sicut.n.p̃destinationis effectus illa gr̃a est: qua in p̃ñti iustificamur atqꝫ ad recte viuendum ꝛ in bono p̃seuerãdum adiuuamur: ꝛ illa qua in futuro beatificamur. Ita reprobatio dĩ qua ab eterno nõ eligendo quosdã reprobauit: ꝑm duo ꝯsideraẽ: quoꝝ alterum p̃scit ꝛ non prepat.i.iniq̃tatem: alterum p̃scit ꝛ prepat.s.eternam penã. Unde Aug.ad Prosꝑum ꝛ Hylariuꝫ. Hec inq̃t regula incõcusse tenẽda est: peccatores ĩ peccatis p̃scitos esse non p̃paratos: penaꝫ aũt esse prepatam. Prepauit.n.deus: vt ait Aug.in li.de bono p̃seuerãtie.in p̃scia sua q̈b⁹ voluit bona sua: ꝛ q̈buscũqꝫ donat ꝓculdubio se donaturuꝫ esse p̃sciuit. Prepauit etiam de⁹: vt ait Fulgenti⁹: malis ignem eternũ: illis vtiqꝫ quos iuste preparauit ad luenda supplicia: nec tñ preparauit ad facienda peccata. Preparauit.n.de⁹ quod diña eq̃tas redderet: non q̃õ humana iniq̃tas admitteret. Non.n.sicut prepauit sanctos ad iusticiam ꝑcipiendam: sic prepauit iniquos ad iniusticiam amittẽdam: qꝛ prauitatis preparator nũqꝫ fuit. Sicut ergo p̃destinatio dei ꝓprie est prescia ꝛ prepatio bñficiorum dei q̈bus certissime liberãtur q̈cũqꝫ liberãtur: ita reprobatio dei est prescia malitie in q̈busdam non finiende: ꝛ prepatio pene non terminãde. Et sicut p̃destinationis effectus est gr̃e appositio: ita reprobatõis eterne quodãmodo effectus esse videtur obduratio. Nec obdurat de⁹: vt ait Augu.ad Sixtum: impartiẽdo maliciam: sed non impertiendo gr̃am sicut nec digni sunt. Quibus n.non impertitur: nec digni sunt nec merentur. Unde ap̃ls ait. Cui⁹ vult misereẽ deus ꝛ quem vult indurat misericordiã appellans p̃destinationẽm: ꝛ ꝑcipue p̃destinatiõis effectum.i.gr̃e appositiõem: obduratiõem võ gr̃e ꝓuationem. Non.n.vt ait Aug.ad Simplicianũ: intelligẽdum est ꝙ de⁹ ita induret: quasi quẽq̃ꝫ peccare cogat: sed tñ q̈busdam peccatoribus misericordiam iustificatõis sue nõ largitur: ꝛ ob hoc eos indurare dĩ: qꝛ non eoꝝ miseretur: nõ qꝛ ĩpellit vt peccent. Eoꝝ aũt non miseretur: q̈bus gr̃aꝫ non esse p̃bẽdam eq̃tate occultissima ꝛ ab humanis sensibus remotissima iudicat: quaꝫ non aperit sed miratur ap̃ls dicens. O altitudo diuitiarum sapientie ꝛ scientie dei. :

Hic ꝑꝫ q̃ cõsidereẽ reprobõ. Augu.

Augu.

Fulgẽ.

Aug⁹ ĩ li. d̃ bono ꝑseuerãtie.

Obdurõ q̃ mõ effectus sit reprobõnis

Aug. q̃uõ dicaẽ de⁹ obdurare

Predestinatio vero ꝛc̃. Superius determinauit magister de scia dei in gñali. Hic determinat de predestinatione: reprobatione: ꝛ electione in speciali: ꝛ diuiditur pars ista in ptes duas. Qꝛ p̃mo agit de predestinatione: reprobatiõe: ꝛ electione q̃ꝫtum ad cãlitatẽ actiuam. Secũdo inquirit vtrum ex parte p̃destinatoꝝ ꝛ reprobatorum predestinatio ꝛ reprobatio habeant aliquam cãlitatem motiuam in p̃ncipio sequẽtis Di. ibi. Si auteꝫ querimus. ¶ Prima in duas. Primo agit de p̃destinatione. Secũdo de reprobatione. ibi. Cũqꝫ predestinatio. ¶ Prima ĩ duas. Primo q̃d est p̃destinatio manifestat. Secundo inquirit vtrum p̃destinatus necessitatẽ salutis ĩponat. ibi. Predestinatoꝝ nullus. ¶ Pria in tres. Prio mouet dubitatiõem ꝛ apponit ꝛ subiungit solutionem.

Di.40.

Hic dicit q̃d sit predestiatõis effectus.

¶ Scdo opponit cõtra solonem: ibi. Uerumtñ adhuc ¶ Tertio subiungit solõnez illius oppositionis. ibi. In huius qõnis solutione. Tunc sequitur illa pars in qua agit de reprobatione que incipit. Cumqz pdestinatio: τ diui/ditur in partes duas. ¶ Primo ostendit quid est repro batio: τ qd cõnotat. ¶ Secundo oñdit quis sit effectus eius. ibi. Et sic predenatio effectus est τc.

Circa hanc distinctioné querunt tria principalr. ¶ Primo de p destinationis significatione. τ ɔnotatiõe. ¶ Se/cundo de eius infallibilitate. ¶ Tertio de repro batione. ¶ Circa primum querunt tria. ¶ Primo vtrz predestinatio passiue dicta quo ad pncipale significatum sit in predestinante. ¶ Secundo vtrū sit eterna. ¶ Ter tio vtrum predestinari solum hominibus conueniat.

Qõ. I. ¶ Questio. I.

Ar p°. Primo oñdo q predestinatio passi/ue dicta non sit in pde stinante: qz ab eo qd est in predestinante nõ deno minatur predestinatus: sed a pdestinatione passi/

Scdo. ue dicta denominat predestinatus: ergo nõ est in pdesti/náte. ¶ Item in diffõne illius rei que est in pdestinante non cadit aliqd creatum: qz predestinãs deus est: τ omis res existens in deo: deus est. Sed in diffinitiõe pdestina/tionis etiam passiue dicte cadit aliqd creatuz. s. gra τ glo ria. Predestinari. n. est prepari ad finalem grãm in pñti: τ gliaz in futuro: ergo pdestinatio passiue dicta nõ est in

Tertio. pdestinante. ¶ Itẽ phs. 3. phyſi. dicit q actio est ab agẽ

T. c°. 20. te in passo. Sed pdestinare est actio quedaz: ergo pdesti natio actiua est a predestinante in pdestiato: ergo multo fortius pdestinatio passiua. restat g q ñ sit in pedstinãte.

In opp^m Contra. Predestinant q nõ sunt adhuc in nã ppria ergo predestinatio passiue dicta nõ est in p/destinato: restat ergo q sint in pdestinante. ¶ Item ho/nor est i honoráte: qz sicut dicit. phs. j. ethico. c. 6. Uide/tur honor in honoráte magis esse q̃ in honorato: sed ali quem predestinari est ipm honorari: ergo pdestinari ma gis videt esse in pdestinante q̃ in predestinato.

Rñ° Predestia tio tã acti ua q̃ pas siua e ſt in pdesti. Respondeo q predestinatio tam actiua q̃ pas siua q̃tum ad illud qd principalr significat est in predestinante: τ tñ pdestinatio passiua de nominat predestinatū non predestinátem: τ cõnotat ali/qd futurz in predestinato: τ hec tria sic patent p ordiné.

Predesti natio qd. Predestinatio enim est prescia practica salu tis alicui° τ ordiationis ipsi° in salutem. sed pscientia dei practica nõ est nisi respectu eorū que facturus est: τ qcquid facturus est: pposuit ab eterno se facturz in tpe: τ potuit ab eterno illud opari in tempore: ergo pdestinatio quãuis formalr dicat presciaz practicam salutis alicui° τ ordinationis ipsius in saluté: includit tamen propositum saluandi τ ordinandi in sa/lutem illum qui predestinatus est: τ potentiã h faciendi. Prescire aũt aliquem saluandũ: τ ipm presciri saluandũ ẽ in presciẽte. τ volũtate pponere aliqd: τ aliqd pponi a volũtate ẽ i volũtate pponẽte: tñ vt dictũ est pdestinatio passiua denoiat predestinatū nõ predestinátem: qz sicut presciri denomiat rem futuram non ipm deum prescien tem: τ tamen presciri est in presciente. Et sicut amari de/nominat rem amatam: τ tñ amari est in amante: τ ita di/co q predestinari denominat creaturá predestinatá: non

Predesti nare τ pre destinari qũo dif/ferunt deum predestinantez: τ tñ est in deo predestinante. Cui° ratio est: qz predestinare: τ predestinari q̃tum ad princi/palem significatū realiter idem sunt: sed ſm rõnem τ ſz moduz significandi differunt. Cõnotat tñ predestinatio aliquid futurz in predestinato. s. effectum finalis gratie τ glorie: qz q predestinatus est: vere habebit finalem grãm τ gloriam. Unde Augu. in lib. de pdestinatione sanctorz parum ante mediũ ibi: τ recitat magr in lra. Predestina tio est gratie preparatio: ibi subiungit: cõprehẽdẽs etiã glo riam: ita tamen conotat sanctum effectũ in predestinato q ille effectus in reali τ actuali existentia τ ipsa pdestina tio simul esse non possunt. Illum. n. qui iam saluatus est deus non pdestinat: sicut rem p quam pñs est: de° nõ pre scit. Ex dictis pz qũo predestinatio se hẽat ad psciẽtiaz τ puidentiã. Est. n. pdestinatio qdã pscia τ qdã puidẽtia: sed non ois prescia nec ois puidẽtia pdestinatio dici dz.

Ad p^m. Ad primum in oppositũ di: q ab eo qd est in predestinante: non denoiatur p/destinatus τc. dico q imo: sicut res prescita denominat a precognitione que est in presciẽte: put tamen est passiue significata: τ amatus denoiatur ab amore passiue signifi/cato: qui tamen est in amante. ¶ Ad 2^m dicendũ q gra

Ad 2^m τ gloria ponunt in diffinitione predestinatiõis nõ tanq̃ de principali significato exñtia: sed tanq̃ cõnotata. vnde

Ad 3^m non ponunt ibi in recto: sed in obliquo. ¶ Ad 3^m dicen dum q verbum phi intelligendũ est de actione fundata in motu: que actio transit in mãm exteriorẽ. Predestina re aũt talis actio non est q̃tum ad suũ pncipale sigtum.

Qõ. II. ¶ Questio. II.

Ar p°. Secundo querit vtrz pdestinatio sit eter na τ videtur q nõ: qz predesti/natio importat ordiné predestinantis ad predesti natum non ad pdestinatum ſm esse qd habet in deo: ergo ſm esse qd habet in genere ppio qd esse tpale est: sed illud qd importat ordinem ad aliqd tpale non est

Scdo eternum: g pdestinatio non est eterna. ¶ Itez ſm magi strum in pñti distinctione. c. 5. sententialr pdestinatio est preparatio gratie in presenti: τ glorie in futuro: sed pre/pare rem est incipere operari eam: sed inceptio operatio/nis gratie: τ glorie qd temporale est: ergo predestinatio

Tertio. eterna non est. ¶ Item predestinatio rlonem actualé di cit inter predestinatem τ predestinatuz. Omnis aũt relo in actu ponit sua extrema in actu: sed predestinat° nõ est in actu nisi ex tempore: ergo predestinatio non est nisi ex tempore.

In op^m. Contra. predestinatio est spẽs dine prescientie. Sed omia prescita ab eterno sunt prescita: ergo oẽs predestinati ab eterno sunt predestinati. ¶ Itez oẽs electi sunt predestinati: sed ſm aplm ad ephe. j. Deus ele git nos ante mũdi ɔstitutioné: ergo predestinauit nos an te mundi ɔstitutionem: ergo ab eterno.

Rñ° Predesti natio est eterna Predesti natio tria in cludit. Respondeo q pdestinatio est eterna: qd sic pz. De intellectu predestinatiõis tria sunt. s. pncipale significatū: qd est dei sciẽtia practica: tem porale cõnotatum: vt futurum. s. finalis gratia: τ ppetua gloria: τ antecessio principalis significati ad cõnotatum sed significatũ: hoc est scientia dei practica eternum est: τ illa antecessio eterna est: τ cõnotatũ ab eterno fuit futurz ergo predestinatio ab eterno est.

Ad p^m. Ad primum i opp^m cũ di: q illd qd iportat or/dine ad aliqd tempale nõ e eter/num τc. dico q verz est cum importat ordinem ad tẽpo/rale: vt presens. predestiatio vero importat ordiné ad ali/qd tpale nõ vt pñs sit: sed vt futuruz. ¶ Ad 2^m cuz dicit

Ad 2^m. q predestinatio est preparatio gratie τc. dico q hoc intel/ligitur de preparatione interiori: que est in mente: secundũ quem modum dicimus q artifex disponens aliquid se facturum iaz prepat illud opus quãuis nonduz exterius ceperit operari: sic aũt deus ab eterno ppauit electz grãz τ gliaz eis i tpe cõferẽdã. ¶ Ad 3^m cum di: q ois relatio

Ad 3^m in actu põit sua extrẽa in actu τc. dico q eo mõ quo pre destinatio importat rlonem in actu inter predestinátem τ predestinatũ eo mõ q° ponit sua extrẽa in actu: sed pla num est q non importat in actu aliquaz rlonem realem inter predestinatũ τ predestinanté: qz talis relatio dei nõ est in deo cum ad creaturá nullaz sit realis relatio: nec ẽt

in pdestinato

in pdestinato:qꝛ ꝭm originem in glosa ad Ro.j. Predestinatur q non est:ꝛ sicut dicit Auice.j.Metaphy.sue.c.j.Non ens non hꝫ pprietatem que est.restat ergo ꝙ illa relatio sit ꝭm rōnē:ex quo seqtur ꝙ non opꝫ qōlꝫ extremum hui⁹relationis esse realr in actu: sed vnū est realr in actu.s.pdestinās:aliud aūt in esse cognito.s.pdestiat⁹: qꝛ oēs pdestiati ab eterno fuerūt cogniti a deo.Qō.III.

Qō.3. Ar pᵒ. **Tertio queritur** vtrum predestinari solum hoib⁹cōueniat:ꝛ videtur ꝙ non qꝛ qbus cōuenit eligi illis ɔuenit predestinari: sed angeli q mō beati sūt ab eterno fuerunt electi:ergo ab eterno predestiati:ergo non solum hoib⁹ɔuenit predestinari. Scdo. ¶ Item pdestinatio est preordinatio rei in suū finem: sed pdestinari:in finem non ɔuenit solū hōibus.Creature enim irrōnales in suū finem a deo preordinate sunt: ergo pdestinari non ɔuenit solum hominib⁹. Tertio ¶ Item Ansel.in lib.de ɔcor. prescientie ꝛ lib.ar.ante mediū. Predestinatio.non solū bonoꝝ est: sed etiam maloꝝ pōt dici:ergo predestinari non tantum conuenit hominibus bonis ꝛ malis:sed ēt angelis bonis ꝛ malis.

In oppᵐ **Contra.** magr.cap.vlti.hui⁹ Di.dicit ꝙ predestiatio est scientia: ꝛ preparatio bñficioꝝ dei quibus certissime liberanꝰ qcunqꝫ liberanꝰ. Et hoc sumptum est ab Augu.in li. de bono pseuerantie quasi circa medium:sed liberari non ɔuenit nisi hōibus: Angeli.n. mali non liberabunꝰ:ꝛ angeli boni nunqꝫ habuerūt miseriam. Liberatio aūt nō est nisi a miseria: solum ergo hominib⁹ɔuenit predestinari. ¶ Item magr.35.Di.c.2.predestinatio est de hominib⁹saluandis:cū ergo de alijs creaturis hic non dicat vī ꝙ solis hōib⁹pdestinari ɔueniat.

Rñ⁹ Fuisse pdestinatū lꝫ non cōueniat solis hōib⁹: bene tñ p destinari.

Respondeo ꝙ fuisse predestinatū nō ɔuenit solis hominib⁹:sed etiā angelis beatis:qꝛ cuꝫ predestinatio sit prescia practica salutis alicui⁹ ꝛ ordinationis ipsius in saluteꝫ:vt supra visum est:ꝛ hoc ab eterno in deo fuit non tm̄mō respectu hoīum: sed respectu angeloꝝ:videtur ꝙ non solum hoib⁹ɔueniat fuisse predestinatuꝫ: qꝛ tamen predestinari ɔnotat effectum in predestinato:vt futurum:ideo cum predestinari sit pñs temporis:ꝛ angeli beati ꝛ aīe beate iam habent effectum predestinationis pñtem ideo dici non pōt ppꝛie loquendo ꝙ predestinenꝰ:ꝛ sic videꝰ ꝙ predestinari conueniat solum hominib⁹saluandis. Ex predictis patere potest responsio ad argumenta ad vtranqꝫ partem.

Ad pᵐ. **Primum enim** argumentuꝫ pbat ꝙ angeli boni fuerunt predestinati:ꝛ hoc est verum:sed ex hoc non seqtur ꝙ eis ɔueniat predestinari:cum predestinari sit presentis tpis:ꝛ ipsi modo non predestinētur. Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dicendū ꝙ maior nō est vera loquendo de quocūqꝫ fine: sed tm̄ de beatitudine que est vltimus finis rōnalis ꝛ itellectualis creature. Ad 3ᵐ ¶ Ad 3ᵐ dicendū ꝙ Ansel.in illa aucte accepit predestinationē pro pparatione cuiuscunqꝫ finalis retributionis: ꝛ sicut fuisse pdestinatū ɔuenit hōibus ꝛ angelis electis:ꝛ ꝛprobis.vñ Ansel.ibi iproprie accepit nomen predestinatōis.

Ad argᵃ in oppᵐ **Ad argumenta** ad ptem aliam dicendū ꝙ magister ibi accepit pdestinationem p predestinare:vel predestinari:nō pro pdestinasse:vel predestinatum fuisse.

Consequenter qritur d 2ᵒ pncipali ꝛ circa h⁹qrunꝰ tria. ¶ Primo vtꝝ oēs predestinati saluabunꝰ. ¶ Scdo vtruꝫ de necessitate saluabunꝰ. ¶ 3ᵒ si possibile est ꝙ nūerus pdestinatoꝝ augeaꝰ. ¶ Qō.I.

Qō.I. Ar pᵒ. **Primo ořdo** ꝙ non omnes pdestinati saluabunꝰ:qꝛ cuꝫ omnes predestinati ab eterno fuerunt predestinati:ab eterno fuisset ordinatuꝫ q essent saluandi:ꝛ ita qcqd homo predestinatus faceret:saluareꝰ:ꝛ sic excluderetur solicitudo bene opandi. ¶ Item glosa sup illud Lu.ij. Rumpebaꝰ aūt rethe: Non tot intrant de iudeis ꝙ apud deum ad vitam erant preordinati Scdo ¶ Iteꝫ psal. de qbusdam dicit ꝙ deleantur de libro vite ꝛ cum iustis non scribanꝰ:ergo aliq scripti sunt in libro vite: q postea de illo delentur. Tertio. Sed Aug⁹xx.li.d ciui.dei.c.15. liber vite significat pdestinationeꝫ eoꝝ qbus dabitur vita:ergo aliq pdstinati sunt qnō saluabunꝰ. ¶ Item Grego.sup illud Job.c.34.Cōteret.multos. ꝛ innumerabiles dicit: 25.moral.longe ante mediū.Oꝫ locum vite alijs cadentibus alij sortiunꝰ:ergo videtur ꝙ non omnes q predestinati sunt ad locum vite saluabuntur. Quarto.

Contra. Aug.lib.de pdestiati sanctoꝝ vltra mediuꝫ vult ꝙ pdestinatoꝝ nemo perit. In oppᵐ ¶ Item eodem lib.non multū post predictā auctoritatē. Inuertibilis est veritas predestinationis. ¶ Item Aug. in li.de bono pseuerantie inter medium ꝛ fineꝫ libri dicit. Oꝫ pdestinatio sanctoꝝ est certa:qō non esset verum si aliqui predestinati non saluarentur.

Respondeo ꝙ oēs pdestiati saluabūꝰ: qꝛ pdestiatio est prescia dei practica salutis aliquoꝝ ꝛ ordinationis ipsoꝝ in salutem. Rñ⁹ Oēs pdestinati saluabūtur. Deus ergo prescit pdestinatos saluandos:ꝛ eos saluare pponit:sed prescientia dei nunqꝫ falliꝰ ꝭm Boe.5.de ɔsola. Propositum etiam dei nūqꝫ frustraꝰ.ꝛ ita rōne diuine prescīetie ꝛ rone diuī ppositi de necessitate concluditur ꝙ omnes pdestinati saluabunꝰ:ꝛ illos q saluabunꝰ:ꝛ eorum salutē deus ab eterno certissime puidit:ꝛ huius pbationē regras supius.38.Di.in illa qōne vtrum deus habeat prescientiam futuroꝝ.

Ad primum in oppᵐ dicendū ꝙ qꝫuis omēs predestiati saluabunꝰ nō pp hoc debet excludi solicitudo bñ operandi:qꝛ sicut predestinati sunt:vt saluentur: ita sunt predestinati vt p bona eorum opera saluenꝰ:si adulti morianꝰ deo tamen pncipaliter opante. Ad pᵐ. ¶ Ad 2ᵐ cū dicit ꝙ non tot intrat de iudeis ꝛc. dico ꝙ illa glo.loqtur pro statu pmitiue ecclesie. Ad 2ᵐ qñ non tot iudei intrauerunt ꝙ sunt pdestinati de toto iudeoꝝ genere. ¶ Ad 3ᵐ dicendū ꝙ liber vite ꝭm Aug. 20.de ciui.dei.c.ij.est prescia dei que falli non pōt in quo sunt scripti.j.ante pcogniti.s.ordinati ad vitam eternaꝫ Ad 3ᵐ ad vitam aūt eternam qdam presciunꝰ ordinati ꝭm pdestinationē diuinam:ꝛ isti nunqꝫ delenꝰ de libro:qdam autē ꝭm pñtem iustitiam non finaleꝫ:ꝛ isti delenꝰ de libro cū per peccatum mortale finaliter pdunt iustitiam. ¶ Ad 4ᵐ qō arguebaꝰ p auctoritatem Grego. dico ꝙ loqtur de loco vite ꝭm statum pñtis iustitie: non ꝭm dispōnem eterne predestinationis Ad 4ᵐ. ¶ Qō.II.

Qō.II. **Secundo** queritur vtrū predestinati d necessitate saluabunꝰ:ꝛ videꝰ ꝙ sic qꝛ omnis causa que deficere non pōt imponit necessitateꝫ effectui:sed talis est pdestinatio cui⁹effect⁹ ē salus predestinatoꝝ: ergo pdestinati de necessitate saluabunꝰ. Ar pᵒ. ¶ Iteꝫ futuri effectus possibilis alr se hꝫ nō est precognitio certa: sed deus certaꝫ habet pcognitionē future salutis pdestinatoꝝ: ergo pdestinati de necessitate saluabunꝰ. Scdo ¶ Itē deus pposuit omnib⁹pdestinatis se daturum salutē:nec pōt hoc non pponere:qꝛ ppositum eius mutari nō pōt:sed hec ɔña est necessaria: deus pposuit predestinatis se daturum salutē:ergo predestinati saluabunꝰ:cum ergo añs sit necessariuꝫ ꝛ ɔseqnentia necessaria:ɔsequens simplr est necessarium. Tertio. ¶ Item impossibile est predestinatū esse reprobatum: qꝛ oēs predestinati ab eterno pdestinati sunt:sed nulli damnabunꝰ nō reprobati:ergo ipossibile est aliquē predestinatū dānari de necessitate:ergo omnes predestinati saluabunꝰ. Quarto. ¶ Itē ois forma que non pōt ꝭm se desrere reddit subiectū impossi Quinto.

bile ad recipiendū formā compositā: sed predestinat⁹ nō pōt nō predestinari: ergo predestinat⁹ est impossibilis ad recipiendā rem pdestinationi oppositā: sed eterna dānatio opponit pdestinationi: ḡ predestinatus nō potest dānari de necessitate: ergo saluabit.

Sexto. ¶ Item si predestinati dānarent: predestinans falleret: ergo a simili si pdestinati possent dānari: predestināns posset falli: sꝫ impossibile est predestinantē falli: ergo impossibile est pdestinatum dānari: de necessitate ergo saluabitur.

In oppᵐ **Contra** ea que necessario ventura sūt: velit nolit hō euenient: sed pdestinatus nō saluabitur: si vellet non saluari: ergo predestinati nō de necessitate saluabuntur. ¶ Item ille effectus ad cui⁹ euentum duplex causa ꝯcurrit vna necessaria ⁊ alia ꝯtingens nō de necessitate euenit: sed ad nr̄am salutē ꝯcurrit causa necessaria ⁊ ꝯtingens: qꝛ sicut dicit Boe. circa finem qnti lib. de cōsolatiōe. Manet spectator cunctoꝝ desup presci⁹ de⁹ visio nisqꝫ ei⁹ p̄ns semp eternitas: cum nr̄orum actuuꝫ futura qualitate ꝯcurrit: ergo nr̄a salus de necessitate eueniet. ¶ Item Ansel. in lib. de concor. prescientie ⁊ lib. arbi. inter principium ⁊ medium lib. Deus prescit oīa ⁊ multa fiunt ex libera volūtate que anteq̄ꝫ sint fieri pōt vt nūq̄ꝫ fint: ergo q̄uis deus presciat pdestinatuꝫ esse saluadum: videtur ꝙ potest non saluari anteq̄ꝫ saluatus sit.

Rn̄⁹ Predestinati non de necessitate saluabuntur. **Respondeo** ꝙ pdistinati non de necessitate saluabunt: qd̄ qdeꝫ sic declarant: de⁹ predestinatos ordinauit ad salutem ꝯsequendā p coopationeꝫ alicui⁹ cause ꝯtingenter opantis: sicut est receptio remedij contra peccatum originale in paruulis ⁊ coopatio liberi arbitrij in adultis: deus ergo predestinatos ordinauit ad salutem ꝯsequendā ꝯtingēter. Cum ergo diuina pdestinatio frustrari nō possit de necessitate seqtur predestinati sunt: ergo saluabunt: ⁊ etiam de necessitate: seqtur predestinati sunt: ergo ꝯtingēter saluabunt: ⁊ hec responsio ꝯcordare videt sentētie Boe. 5. li. de ꝯsola. versus finem dicētis: fiūt pculdubio cuncta que futura de⁹ esse pnoscit: sed eorū quedā de libero pficiscūt arbitrio: q̄ q̄uis eueniāt existēdo tamen naturam ppriam non amittunt: quia prius q̄ꝫ fierēt: etiam non euenire potuissent. Aliter etiaꝫ pncipale ppositum a qbusdaꝫ declaratur sic. Dicunt. n. ꝙ pdestinatos esse saluandos diuisim accipiēdo ꝯtingens est ratione cōpositionis implicite. hoc. n. implicat aliquos esse pdestinatos: qd̄ est contingens: qꝛ sicut deus ab eterno quēlꝫ potuit non pdestinare: ⁊ pdestinatio rōne principalis significati in preteritū non transeat: cum sit in p̄nti eternitatis: ita quelibꝫ q non est ꝯsecutus salutem pōt nunq̄ꝫ predestinasse non ꝯiunctim accipiendo: qꝛ aliquem esse pdestinatū: ⁊ nunq̄ꝫ fuisse pdestinatū simul: impossibile est: sed diuisim accipiendo vnū est: qa verū est ꝙ aliq sunt predestinati: ⁊ est etiam verū ꝙ possibile est illos eosdem nunq̄ꝫ predestinatos fuisse loquēdo de illis q non sunt saluteꝫ ꝯsecuti: qꝛ quāuis scia diui intellectus ⁊ ppositū diuine voluntatis sint actus necessarij: tamē qꝛ predestinare de suo intellectu icludit aliquorum futurā salutem: que ꝯtingenter eueniet: ideo possibile est ꝙ nunq̄ꝫ fuerint pdestinati illi q nōdum sunt cōsecuti salutem: hanc viaꝫ vꝫ tenere magr̄ in p̄nti. Di. c. x.

Ad pᵐ **Ad primum in** oppᵐ cum dicit ꝙ oīs cā que deficere n on pōt imponit ne cessitatē effectus ⁊c̄. pōt dici non esse hoc verū: qn̄ ad eūdem effectū ꝯcurrit etiam cā: que deficere pōt: vt in corpore qōnis ondsum est. Potest etiā aliter dici ꝙ predicta ppositio intelligenda est: si illa causa que deficere nō pōt non sit voluntaria: predestinatio aūt cā voluntaria est: ⁊ sicut voluntas creata pōt esse respectu duoꝝ actuū oppositorum: quanuis nō simul: multo excellenti⁹ actus voluntatis diue pōt esse respectu duoꝝ obiectoꝝ oppositorum non tn̄ simul nec successiue. Unde illo eodē actu quo vult aliquem esse saluandū pōt velle illum nunq̄ꝫ fuisse saluādum non tn̄ ꝯiunctim: nec successiue: qꝛ deum velle istū saluari: ⁊ ipsum hoc nunq̄ꝫ voluisse simul est impossibile ¶ Preterea deum pmo velle istum saluari ⁊ postea deū desinere hoc velle est impossibile.

¶ Ad 2ᵐ cum dꝫ ꝙ futuri effectus possibilis aliter se habere non est ꝯcognitio certa ⁊c̄. Dico ꝙ falsum est loquendo de ꝯcognitione illius: q ea cognoscit vt sibi p̄ntia: sed sicut dicit Boeti⁹. 5. de cōsola. versus finem. deus ea futura que ex arbitrij libertate ꝓueniunt p̄ntia ꝯtuetur. Ad 2ᵐ

¶ Ad 3ᵐ cuꝫ dꝫ ꝙ cū aīis est necessariū ⁊ ꝯn̄a necessaria: ꝯsequens simplr̄ est necessarium ⁊c̄. dicunt aliq ꝙ verū est p compationem ad oīs: non tn̄ opꝫ ꝙ ꝯn̄a sit necessariū absolute: qd̄ sic declarāt: postq̄ꝫ xp̄s predixit ꝙ Petrus eum esset negaturus: hoc eum pdixisse fuit necessariū. ¶ Iteꝫ illa ꝯn̄a fuit necessaria: xp̄s hoc pdixit: ergo Petrus christum negabit: ⁊ tamen Petrum negare xp̄m fuit ꝯtingens. Declarāt etiā hoc per Ansel. dicentem in lib. de ꝯcor. prescietie ⁊ lib. arbi. longe post pncipium: qm̄ deus nō fallit nec videt nisi veritatē siue ex libertate siue ex necessitate eueniat dicit cōstituisse apud se imutabilr̄ qd̄ apud hoiem priusq̄ꝫ fiat mutari pōt: ⁊ Boe. 5. de ꝯsola. versus fineꝫ. Fatebor rem solidissime vītatis: sed cui vix aliqs nisi diui speculator accesserit rn̄debo nāꝫ idem futuruꝫ cū ad diuinam notionem refert necessarium: cuꝫ vero in sua natura ppendit liberum prorsus atqꝫ absolutū videri. ¶ Pōt et̄ alr̄ dici ad argumētuꝫ ꝙ deus pōt nunq̄ꝫ pposuisse dare salutem illis q predestinati sunt: ⁊ nōdum sunt salutem ꝯsecuti: ⁊ quō hoc sit possibile pꝫ per illam viam p quam ostensuꝫ est ꝙ possibile est deū nunq̄ꝫ pdestinasse illos q sunt saluādi: cui snie videtur ꝯsentire Ansel. in li. de ꝯcor. prescie ⁊ lib. arbi. bene post pncipiū dicens ꝙ nō est necesse deū velle qd̄ vult: ⁊ finis actus volendi p̄m se absolute est necessarium. Ad 3ᵐ

¶ Ad 4ᵐ cum dꝫ ꝙ impossibile est predestinatum esse reprobatū ⁊c̄. patere pōt solutio p illud p qd̄ ondsum est deuꝫ potuisse non pdestinasse illos q saluādi sunt Ad 4ᵐ.

¶ Ad 5ᵐ cum dꝫ ꝙ pdestinatus non pōt non esse pdestinatus ⁊c̄. dico ꝙ verum est ꝯiunctim: sed diuisim falsuꝫ est qd̄ satis pꝫ ex predictis. Ad 5ᵐ

¶ Ad 6ᵐ cum dicit ꝙ si pdestinati dānarent: predestinatus falleret ⁊c̄. dico ꝙ verū: sed ex hoc non seqtur ꝙ si aliqs q predestinatus est: possit dānari ꝙ predestinans possit falli: qꝛ sicut prescit ⁊ vult ipꝫ esse saluandū: ita prescit ⁊ vult ipsum ꝯtingenter esse saluandum. Unde Ansel. in lib. de ꝯcor. prescie ⁊ lib. ar. prope pncipiū li. Nō debes dicere ꝙ de⁹ prescit me peccaturum vel non peccatuꝝ tm̄: sed prescit deus me peccaturum sine necessitate: vel non peccatuꝝ: ⁊ ita seqtur qꝛ siue peccaueris siue non peccaueris vtrunqꝫ sine necessitate erit: qꝛ prescit deus futuꝝ esse sine necessitate h̄ qd̄ erit ⁊ in eodē libro longe post qrtū. capi. Qd̄ deus vult non pōt non esse: cuꝫ vult hōis voluntateꝫ nulla cogi vel prohiberi necessitate ad volendū: vel nō volendū: ⁊ vult effectum seq voluntatē: tunc necesse est voluntatē esse liberam: ⁊ esse quod vult. Ad 6ᵐ

¶ Questio. III. Q6. III.

Tertio querit vtruꝫ posse sit ꝙ numerus pdestinatoꝝ augeat: ⁊ videt ꝙ nō: qꝛ si aliq possent pdestinari: q nō sunt pdestinati: pi rōne possent non pdestinari illi q sunt pdestinati sed non videtur verū ꝙ predestinatus possit non eē pdestinatus: dicit eniꝫ Augu. in lib. de bono pseuerantie magis ppe finem lib. q̄ꝫ ppe medium ꝙ non est dubitandū deuꝫ prescisse se esse datuꝝ dona sua: ⁊ qbus daturus fuerit nunq̄ꝫ potuisse nescire: videt ergo ꝙ aliq nō possint esse predestinati: qꝛ nō sunt pdestinati: ⁊ sic numerus electoꝝ non pōt augeri. Ar̄ pᵒ

Tertio. ¶ Item apocl. 3. Tene qd̄ habes vt nemo accipiat coronā tuam: ergo nemo pōt ordinari coronaꝫ: nisi alius cadat ab isto ordine: ergo ita determinatus est numerus electoꝝ ꝙ nō pōt maior fieri.

Quarto. ¶ Iteꝫ Augu.

Augu. de fide ad Petruz regula. 32. dicit. Neq̃ possibile posse aliquem eorū: quos deus p̄destinauit ad regnum: nec quenq̃ eorū quos de⁹ non p̄destinauit ad vitam vlla ratione posse saluari: sed si numerus p̄destinatoꝝ posset augeri aliq qui non sunt predestinati possent saluari: quia possent predestinari.

In oppᵐ. **Contra** Augu. in lib. de bo. pseuerantie parum ante finem loquens de dono p̄destinationis dicit. H pelagianis optamus vt habeant: istis aūt nostris vt plenius habeāt. Hoc dans itelligere q pelagiani qb⁹ optabat donum p̄destinationis: illud etiaz habeant: et tn̄ eis optabat vt haberent: sed nō est optanduz: qd non est possibile fieri: ergo possibile est vt aliqui predestiati p̄destinent. ¶ Itē sup illud psal. Qui numerat mltitudinē stellaꝝ: dicit glo. nouit de⁹ q sunt eius. Siqs vero ad nō beata fidei spē se talib⁹ iterserit: nouit ille q nūerat: q: supra numeꝝ est. Unde aliq multiplicati sunt sup numeꝝ. Si ergo aliqs pōt interseri numero electoruz prefinito a deo: videtur q predestinatoꝝ numerus possit augeri.

Rn̄ᵒ pᵃ opio. Non posse augeri nec minui p̄destinatoruz numerus. **Ad istam** q̄onem dn̄t qdam q predestinatoꝝ numerus non pōt augeri: nec minui: dicentes nullum p̄destinatū posse non p̄dstinari: et nullū non predestinatuz posse p̄destinari: et ideo dicunt q sicut plures nō p̄destiabunt q̃z illi q ab eterno p̄destinati sunt. ita nec possunt p̄destinari: qd ꝯfirmant p Augu. in libro de correctione et gr̄a bn̄ post medium lib. dicentem q cert⁹ est predestinatoꝝ numerus: q nec augeri pōt nec minui. Pro quo etiam videt facere ratio: q: p rōnez certi sum⁹ q plures nō predestinabunt: q̃z illi q ab eterno p̄destinati sunt. sed de hoc non possemus esse certi p rōnem: si de⁹ possz plures p̄destinare illis q ab eterno p̄destinati sunt: q: per rōnem non possumus esse certi que possibilia sibi vult fieri: et que non.

2ᵃ opio. Predestinatoꝝ nu mer⁹ posse augeri: et minui: lz nunq̃z hoc erit. **Alii dicunt** q nūerus p̄destinatoꝝ pōt augeri: q: sicut ꝯcedunt p̄destinatuz posse non p̄destinari diuisim accipiendo non ꝯiunctiz: ita ꝯcedunt non p̄destinatos posse p̄destinari cuius opionis videtur fuisse magr̄ sm̄ q apparet in lr̄a: et pro hac opione videtur facere ratio: q: multi possent saluari q non saluabuntur: ergo cum nullus possit saluari nisi sit p̄destinat⁹ vel possit p̄destinari videtur q multi possent p̄destinari q non p̄destinabunt: ergo videt q numerus p̄destiatoꝝ possit augeri et tamen nunq̃z augebit. ¶ Qui vult tenere primam opionem pōt rn̄dere ad argᵃ in cōtrarium.

Ad pᵐ. **Ad primum** cum dicitur q Aug. optabat pelagianis donuz p̄destinationis etc. pōt dici q ibi vocat predestinationis donum gr̄am dei q̄ est p̄destinatiōis effectus: vt videt declarare lr̄a sequēs: hoc aūt donum optabat pelagianis: q: ignorabat vtrum aliquos illoruz ab eterno p̄destinasset: q: si aliq de illis tales erant: sciebat Aug. q in suo errore nō finaliter p seuerarent: et q: sm̄ q dicit Aug. in eodē lib. longe ante finez q fortassis sic predestinati sunt qdam vt nostris orōnib⁹ cōcedant: et accipiant illam gr̄am quam velint: atq̃z efficiantur electi. i. digni premio electoꝝ. ¶ Ad 2ᵐ q arguebat p glo. sup illd psal. Qui nūerat multitudinē stellarū. Dico q illa glosa soluit p illud qd ꝯtinue seqtur: q: post illud verbuz multiplicati sunt sup numerū imediate subiungit: q: inter p̄tes p̄ntis ecclie plures sunt q̃z futuri sint in regno dei. Tales ergo sunt in ecclesia ista iferiori vltra numeꝝ p̄destinatoꝝ: sed cuz predestinatus triūphantem eccliam non intrabunt. ¶ Ad illud etiam qd in corpe q̄onis dicebatur de opione illa. Dicunt enim q et si plures possint saluari absolute q̃z saluabunt non tn̄ p compationem ad predestinationez diuinam. Qui vult tenere scdam opionem potest respondere ad argumenta que sunt contra eam.

Ad pᵐ. in oppᵐ. **Ad primum** cum dicit q de⁹ nunq̃z potuit nescire qb⁹ daturus erat bona sua etc. dico q hoc intelligenduz est ꝯiunctim accipiēdo. Q. n. qbus daturus sit dona sua: et h nō presciat est impoē: sed q: aliqbus daturus est dona sua: que pōt non dare: ideo diuisim accipiendo pōt nunq̃z presciuisse se daturū salutem aliqb⁹: qbus daturus est eam. ¶ Ad 2ᵐ q arguebat p auctoritatē apocal. dico q loqtur de corona debita sm̄ statum p̄ntis iustitie: et sic multi cadunt a corona: nec voluit dicere q nullus sm̄ illam viam posset ascendere ad coronaz nisi alius caderet ab ea. Unde illud verbū sic exponendū est: ne alius accipiat coronam tuaz scilz sine te. ¶ Ad illud q ergo arguebatur per auctoritatem Augusti. de fide ad Petrum dicendum q intelligendū est cōiunctim non diuisim.

Consequenter querit de tertio p̄ncipali et circa h querūtur tria. ¶ Primo vtrū reprobatio idem sit penitus qd prescia. ¶ Secūdo vtruz obdurō sit pena vel culpa. ¶ Tertio vtrum obdurō sit a deo: sicut ab efficiente cā. ¶ Q̄ō. I.

Q̄ō. I. Ar̄ pᵒ. **Primo ostendo** q reprobō sit idē penitus qd p̄sciētia: q: si aliq hoīes simplr̄ dicunt presciti intelliguntur reprobati: et si dicunt reprobati inteligūtur presciti: ergo videtur q penitus idem sit prescia et reprobatio. ¶ Item certuz est q reprobatio dicit presciaz et nihil addit vltra presciaz vt on̄dam: ergo penitus idez est q prescia: minor ꝓbatur sic. Sapie. xj. dicitur ad deuz Nihil eorum odisti que fecisti: sed reprobatio si aliqd adderet sup presciam: h non esset nisi odium: ergo videt q reprobō vltra presciam nihil addit. ¶ Item reprobatio est respectu quorandā q i finali iniqtate morient: sed respectu iniqtatis eoꝝ deus nō habet nisi simplicē presciētiam: q: iniqtatis nō est auctor: ergo videt q reprobatio penitus idem sit quod prescientia.

Scdo. Tertio. In oppᵐ. **Contra.** Malach. i. dicit de⁹ p pphām: Jacob dilexi Esau autē iō habui: cum ergo illo v̄bo exprimat reprobatio esau: videt q r̄probatio iportat odiū: et sic aliqd addit vltra presciam. ¶ Item magr̄ in p̄nti distinctione. c. 5. dicit q reprobatio est prescia malitie in qbusdam non finiende et prepatio pene nō terminande: ergo aliquid addit vltra prescientiam.

Rn̄ᵒ Predestinatio addit aliqd sm̄ rōnez sup prescientiā. **Respondeo** q reprobatio non nomīat presciētiā tm̄: sed aliqd addit sm̄ rōnem vnde differre vident differentia simili illi differentie: q̄ spēs differt a genere: eo q prescia gn̄alior est q̃z reprobō. Prescia enim est respectu quorūcūq̃z futuroꝝ: sed nō reprobatio. Est. n. reprobō prescia future dānationis quorūdaz: quos pena nō terminādā dānare ꝓposuit pp eoꝝ iniqtatem finalē. Cui videt ꝯcordare magr̄. in p̄nti Di. cap. 5. sic. d. Reprobatio est intelligenda prescia iniqtatis quorundā: et prepatio dānationis eorundē: est ergo reprobatio quedaz pars ꝓuidentie. Ad ꝓuidū eniz rectorez nō tm̄ ptinet ordinare bonam retribuitionē iustoꝝ: sed etiā iustam penam maloꝝ. vnde sicut p̄destinatio est ps ꝓuidentie respectu illoꝝ q diuinit⁹ ordinātur in eternam salutem: sic reprobatio est ps ꝓuidentie respectu eoꝝ q eternam salutem non ꝯsequūtur.

Ad pᵐ. **Ad primum in** oppᵐ dicēdū q gn̄āle nomen prescientie approꝑatur reprobationi: eo q reprobatio vltra presciam non addit rōnez talis dignitatis: sicut p̄destinatio. ¶ Ad 2ᵐ cum dicit q nihil odisti eoꝝ que fecisti etc. dicendū q deus oēs creaturas diligit inq̃ztum oībus vult aliqd bonuz: aliquos tamen odit inq̃ztum vult eis penam eternam ꝓpter finalem iniqtatem eorum. ¶ Ad 3ᵐ dicendū q quamuis de⁹ respectu iniqtatis dānandoꝝ non hēat nisi simplicez pre-

Ad 2ᵐ. Ad 3ᵐ.

scientiam: vt arguebat: tamen respectu dānationis eoꝝ habet prescīam practicam: q: dānationis eorum non tm̄ nō est precognitor: sed etiam preparator tanq̄ iuste pene.

¶ Questio. II.

Q6. II. Ar p°. Et vi q̄ nō sit pena sed culpa. Scdo.

SEcundo queritur: vtrum obduratio sit pena vel culpa sup illd ad Ro. 2. ſm duritiam tuam: dicit glosa. Obstinatio est indurate mentis in malitia ptinacia: per quam fit homo impenitens: sed hec est culpa: ergo videtur q̄ obduratio sit culpa: q: idem videtur obduratio qd̄ obstinatio. ¶ Item Augu. 4. de ciui. dei. c. 2. vult istam sniam q̄ illud malum quo mali non sumus est malum pene. illud aūt quo mali sumus: est malum culpe. sꝫ obduratione hō malus est. ergo obduratio est culpa nō pena. ¶ Itē Augu. in li. 3. de li. arbi. longe post medium dicit hāc sniam. Pena est malum qd̄ patimur: sed culpa est malum quod agimus. sed homo est auctor indurationis sue: ergo induratio est culpa ꝛ non pena.

Tertio

Ad opp̄m.

Contra super illud ad Ro. 9. cuius vult miseretur ꝛ quem vult indurat: dicit glo. obdurare dicitur aliquos: q: non eorum miseretur: nō q: impellit: vt peccent: eoꝝ aūt non miseretur qbus grām nō esse prebēdam eqtate occultissima ꝛ ab humanis sensibus remotissima indicat. ergo obduratio meritis redditur: sꝫ tale quid est pena. ¶ Itē excecatus intellectus est pena: ergo a simili obduratio affectus est pena.

Rñ° Obduratio dicit p similēꝫ incorporalibus.

Respondeo q̄ obduratio in spiritibus siue in aīa: siue in angelis malis transcendere dī ad similitudinē duritie in corporalibus. Corpora enim dura sunt inhabilia ad impssionem suscipiendam ꝛ stabilia in se ad pmanendum: ꝛ fortia ad resistēdum. Similiter aīa obdurata dicitur pp eius inhabilitateꝫ ad grē susceptionem: ꝛ propter firmam ad peccatuꝫ adhesiōem: vel q: est rebellis dinis mandatis: ꝛ contra diuinam inspirationem.

Obduratio ē aliqñ pena aliquādo culpa aliqñ spēale peccatuꝫ ſm diuersas acceptiones.

Primo est passio pñs culpam: ꝛ sic ita ē pena ꝛ nō culpa. ¶ Scdo mō est dispositio cuiuslibꝫ culpe cui homo ptinaciter adheret: ita q̄ in ea defendat. Tertio modo est speciale genus peccati. Est enim peccatum in spūmsanctum: cum illa rebellio ex maliti pcedit. ¶ Ex dictis patet pro magna parte respōsio ad argumēta ad vtranq̄ partem.

Ad primum cum dicitur q̄ obstinatio est induratio mentis in malitia: ptinacia ꝛc. dico q̄ illa auctoritas intelligitur de obduratione scdo mō dicta. Cum ergo dicis in minori q̄ talis ptinacia est culpa: dico q̄ non oportet nisi voces culpam dispositionem cuiuslibet ptinacis culpe. ¶ Ad 2m cuꝫ dicitur q̄ obduratione homo malus est ꝛc. dico q̄ verum est: et cātur ex malitia. non tm̄modo aūt sumus mali extendēdo nomen malicie p culpam: sed etiam per culpe seqlam: maxime cum illa sequela est dispositio ad aliam culpam: ad pmanentiam culpe: cuius est effectus. Uel pōt dici q̄ homo nō est malus obduratiōe formaliter nisi per accñs s. inquātum malus est per culpam que nō separatur ab obduratione. per obduratiōem aūt tertio modo dictaꝫ que est speciale genus peccati: hō malus ē formaliter. ¶ Ad 3m dicendum q̄ q̄uis culpa non sit malum qd̄ agimus: non tñ omne malum quod agimus est culpa: sed quoddam malum qd̄ agimus est sequela culpe: ideo oportet q̄ quecūq̄ obduratio cuius homo est cā sit culpa: sꝫ q̄dam est sequela culpe: ꝛ quedam est culpa.

Ad 2m.

Ad 3m.

Ad p̄m in oppm.

Ad primum alterius partis cuꝫ dicit q̄ illud quod meritis malis redditur est pena ꝛc. dico q̄ verum est: ꝛ quandoq̄ cum h̄ est culpa. Unde quādoq̄ vna culpa est pena alterius culpe: que dī reddi propter priorem culpam: non q: deus sit eius causa: sed q: pp priorem culpam deus pmittit vt homo in illam

incidat: q: sicut dicit Grego. 25. li. moral. quasi in medio. Peccatum qd̄ p penitentiam non diluitur: mox suo pōdere ad aliud trahit. ¶ Ad 2m cū dicitur q̄ excecatio intellectus est pena ꝛc. dico q̄ non est simile d̄ excecatione intellectus ꝛ obduratione affectus: q: itellectus non sic est liber: sicut volūtas: ꝛ ideo nō ita habꝫ se excecatio intellectus ad rōnem culpe formaliter: sicut pōt habē aliqua obduratio affectus. ¶ Q6. III.

Ad 2m.

Q6. III. Ar p° T. 2°. 30.

TErtio queritur vtrum obdurō sit a deo sicut ab efficiente causa: ꝛ videt q̄ sic: q: 20. phys. dicit phūs q̄ absentia gubernatoris est causa efficiens euersionis nauis: ergo cum deus gubernet hoīes per gratiam suam: videtur q̄ quāuis induret grām non pferendo q̄ nihilominus est causa efficiens obdurōnis. ¶ Item deus est causa efficiens cuiuslibet entis creati: sed obdurō illa que non est culpa sed sequela: vel circunstantia culpe dicit entitatem creatam: ergo illius obdurationis deus est efficiens causa. ¶ Item homo nō potest digne penitere de peccato finaliter: ad cuius penitentiā non est pdestinatus: q: talis penitētia est p grām: ꝛ sicut dicit Aug. li. de pdestinatione sanctoꝝ. ppe medium: gr̄a est pdestinationis effectus: ergo videtur q̄ deus non predestinādo hominem reddit eum impossibileꝫ ad finalem penitentiā: ergo videtur q̄ non predestinando ipsum efficit finalem obdurationem illius.

Scdo

Tertio.

Incōtrarium.

Contra. Ansel. de casu diaboli magis ppe pncipiuꝫ q̄ꝫ mediū dicit q̄ malus angelus non ideo non accepit pseuerentiaꝫ: q: deus non dedit: sed ideo deus non dedit: q: ille nō accepit: ergo videtur q̄ causa obdurationis sue sit ipsemet ꝛ non deus. ¶ Iteꝫ Augu. 83. q. q. 3. pbat q̄ deo auctore nō sit hō deterior. sed homo efficitur deterior per obduratione: ergo deus non est actor obdurationis sue.

Rñ° Obdurō hꝫ causaꝫ efficientē s. liberuꝫ arbitriuꝫ ꝛ pmerētē penā. sꝫ efficientē deum.

Respondeo q̄ obduratio ſm q̄ est pena in homine ꝛ non culpa dicit quandaꝫ priuatam passionē. s. inhabilitatē ad susceptionē gratie: que inhabilitas puenit ex peccato deo pmittente iusto iudicio. habet ergo causam efficientē. s. libeꝝ arbitriū nō ipsum deum ꝛ causam pmerenteꝫ. s. peccatuꝫ. Hec ergo obduratio cuꝫ iusto dei iudicio pmittatur accidere: iustū ordinem habet ad peccatū quod pmeruit eam: cuꝫ ergo omis iustus ordo sit a deo: sequtur q̄ illa obduratio respicit deum tanq̄ causam ordinantem: dicitur ergo deus hominem obdurare: non q: illam obdurationem efficiat: sꝫ q: illam ordinat ſm q̄ ordo illi competit obdurationi: ꝛ q: illam obdurationem puenire ex peccato pmittit non pferendo adiutorium: p quod illa obduratio possꝫ phiberi: ꝛ pdictis pcordat glo. sup illud ad Roma. 9. Queꝫ vult indurat. d. quis porro tam impie desipiat: vt dicat deum malas bonum voluntates: quas voluerit: ꝛ quando voluerit ꝛ vbi voluerit in bonuꝫ non posse cōuertere cū volūtati eius nihil resistat: sed cū facit p misericordiā facit: cum aūt non facit p iudiciū non facit. miseret vtriq̄ ſm gratiam que gratis datur. obdurat aūt ſm iudicium qd̄ meritis redditur. Unde datur intelligi: vt obduratio dei sit nō misereri: vt nō ab illo irrogetur aliqd: quo fiat homo deterior: sed tm̄ quo fiat melior nō irrogetur: hec sententia hētur ab Aug. j. lib. ad Simplicianū qōne. 2.

Ad primum cuꝫ dicitur q̄ absentia gubernatoris ē causa efficiens euersionis nauis ꝛc. Dico q̄ verum est loquēdo de illo nauta q potest ꝛ tenetur phibere nauis euersionem. Deus aūt quāuis omneꝫ obdurōneꝫ posset phibere nō tamen ad hoc tenetur: ꝛ ideo pmittendo obdurationē fieri non phibēdo eam per suam grām: non debet dici causa efficiēs illius obdurationis: maxime cum omēs q obdurant pmittat iusto iudicio obdurari. ¶ Ad 2m cū dicitur q̄ illa obduratio:

Ad p̄m.

Ad 2m.

ratio q̄ nõ est culpa: sed culpe sequela dicit entitatē creatā ꝛc̄. dico ꝙ nõ est verū nisi extendas nomē entitatis ēt ad ꝓuationes entium. Est enim quedaꝫ inhȳllitas ad grē susceptioneꝫ. Unde priuationē dicit sub rōne qua obduratio est.

Ad 3m ¶ Ad 3m dicendū ꝙ quanuis homo non possit digne penitere finaliter: nisi ad hoc fuerit p̄destinatus: tamen deus ipsum non predestinando non est causa obdurationis illius: q2 deus nulluꝫ p̄destinare tenet̃: ex mera enim libertate sua predestinauit p̄destinatos. vnde si de⁹ nullum p̄destinasset: non posset sibi imponi ꝙ aliqd cōtra iustitiam fecisset: vel iustitiā ad quam teneretur facere obmisisset. verum glosa sup illud ad Roma. 9. Quem vult inducat. Uniuersuꝫ qppe genus humanū tam iusto dei iudicio in apostatica radice dānatum est: vt etiā si nullus inde liberaret̃: nemo recte posset vituperare dei iustitiā.

Circa lr̄am (p̄destinatio est bõis salutarib⁹) est enim de hoibus tanq̄ꝫ de reb⁹ saluandis ꝛ est respectu finalis gratie tanq̄ꝫ rei per quā predestinati ordinant̃ in salutē: ꝛ est r̄spectu ꝑpetue glorie tanq̄ꝫ rei ad quā ꝯsequēdaꝫ p̄destinati sunt ordinati. (Intelligentia ꝯditionis īplicite veritateꝫ facit in dicto): sed in isto dicto istū dānari est īpossibile: q2 verum est īplicando hanc ꝯditionem si est predestinat⁹. Et impossibilitatē in vero in isto. [illegible] illuꝫ dānari est possibile: q2 includēdo hanc ꝯditionem si est p̄destinat⁹ iam est impossibile. (Q. in actionib⁹ vl' in compositionib⁹ dei ꝛ hominum nullaten⁹ excedunt: actiones. n. ꝛ opationes dei ꝛ hoium vocat actiones vel opationes: que sunt a deo ꝑ hoiem que actiones in preterituꝫ transeūt. (Effectus p̄destinationis est grē appō). Predestinatio tñ est cā gratie in habitu non in actu ꝛ ideo non opꝫ ꝙ statim cuꝫ fuit predestinatio fuerit gratia in predestinato.

¶ Utrum aliquod sit meritum obdurationis ꝛ misericordie. Di. XLI.

Si autem querimus meritum obdurationis ꝛ misericordie: obduratiōis meritum inuenim⁹ misericordie aūt meritum nō inuenimus: q2 nullum est misericordie meritum: ne grā vacuet̃ si nō gratis donet̃: sꝫ meritis reddit̃. Miseretur itaq̄ꝫ sm̄ grām que gratis datur: obdurat̃ autē sm̄ iudiciū qd meritis redditur. Unde datur intelligi: vt sicut reprobatio dei est nolle misereri ita obduratio dei sit nō misereri: vt nō ab illo irrogetur aliquid quo sit homo deterior: sed tm̄ quo fit melior nō erogat̃. Ex his aperte ondit̃ qd misericordiā: quid obdurationē intellexerit apl's: ꝛ q2 misīcordia nullum aduocat meritūꝫ: obduratio vero non est sine merito: ꝛ misericordie verbo hic accipit̃ p̄destinatio: ꝛ p̄cipue p̄destinationis effect⁹: obduratiōis vero nō ipa dei eterna reprobatio: q2 eius nullū est meritū: sed grē ꝓuatio siue subtractio: qua quodāmodo est reprobationis effectus. Accipitur tñ aliquādo reprobatio ꝑ obduratione: sicut ꝛ predestinatio pro suo effectu: qui est gratia apposita. Grā. n. q̄ apponitur effectus est p̄destinatiōis. Cum g⁹ gratie q̄ apponitur hōi ad iustificatiōem nulla sint merita: multo minus ꝛ ipsi⁹ p̄destinationis qua ab eterno elegit deus quos voluit: aliqua possunt existere merita. Ita nec reprobationis qua ab eterno quosdam p̄sciuit futuros malos ꝛ damnandos: sicut elegit Jacob: ꝛ reprobauit Esau: quod non fuit ꝑ merita eoꝝ que tunc haberent: q2 nulla habebāt: qm̄ nec ipsi existebant: nec ꝑꝑ futura merita que preuideret: vt vel illum elegit vel illum reprobauit.

Hic sum mati colligit p̄dicta vt addat alia.

Exēpluꝫ pōit d Jacob Esau dicens ꝙ nec illum elegit nec illū reprobauit de⁹ ꝑ meritꝫ.

¶ Opinio quorūdam in qua fuit aliquādo Augustinus: sed postea retractauit.

Opinati sunt tamen qdam deuꝫ ideo elegisse Jacob q2 talem futurum p̄sciuit: q in eum crederet: et ei seruiret: qd aliquando Aug⁹ se sensisse dicit i li. retractatiōum vbi apte ostendit: ꝙ si ꝑꝑ futura merita electus esset: iam non ex grā esset electio. Nō ergo ideo electus est a deo: q2 talis futurus erat: sed ex electiōe talis est factus ita dicens. Disputans qd elegerit deus in nondū nato: cui dixit seruiturū eē maiorem: ꝛ qd in eodem maiore simulr̃ nondum nato reprobauerit ad hoc pduxi ratiocinatonē vt dicerē. Non ergo elegit deus opera cuiusq̄ꝫ in prescientia que ipse daturus est: sed fideꝫ elegit in prescientia: ꝛ quē sibi crediturū esse presciuit: ipsum elegit cui spm̄sanctum dare: vt bona opando etiam eternam vitam ꝯsequeretur. Ecce hic aperte dicit non ꝑpter opera eum elegisse: sed ꝑpter fidem qua eum preuidit crediturū: sed q2 ꝛ in fide meritūꝫ est sicut ꝛ i opibus: hoc retractauit dicēs. Nondum diligentius quesiueram: nec adhuc inueneraꝫ qualis sit electio gratie: de qua dicit apl's. Reliquie per electioneꝫ gratie salue fient que vtiq̄ꝫ non ex gratia si ex meritis ꝑcedit: vt iam quod datur: nō sm̄ gratiam: sed sm̄ debitum sibi reddatur potius cum meritis q̄ꝫ donetur. Perinde quod cōtinuo dixi. Dicit eniꝫ idem apostolus. Idem deus qui operatur oīa in omnibus. Nusq̄ꝫ aūt dictū est. Deus credit oīa in omnibus: ac deinde subiunxi. Q2 ergo credimus nostrum est: ꝙ vero bonum operamur illius est qui credentibus dat spm̄sanctuꝫ profecto nō dicerem si iam scirem ēt ipsuꝫ fidē inter dei munera reperiri q̄ dantur in eodeꝫ spū. Utrūq̄ꝫ ergo nostrum est ꝑpter arbitiriuꝫ volūtatis: ꝛ vtrunq̄ꝫ datū ē ꝑ spirituꝫ fidei ꝛ charitatis. Et qd paulopost dixi. Nrūm eniꝫ ē euꝫ credere ꝛ velle. Illius aūt dare credentibus ꝛ volētib⁹ facultateꝫ bene operandi per spiritum sanctū: per quem charitas dei diffunditur i cordibus nostris. Uerūꝫ est quidem: sed eadē regula est ꝛ vtrūq̄ꝫ ipsi⁹ est q2 ipse p̄parat voluntatem: ꝛ vtrūq̄ꝫ nostrum: q2 non fit nisi volentibus nobis: ergo ꝛ meritum fidei de misericordia dei venit. Non ergo ꝑpter fidem vl' aliqua merita elegit deus aliquos ab eterno vel apposuit gratiam iustificationis in tpe: sed gratuita bonitate sua elegit vt boni essent. Unde

Aug. i li. de retractā.

Explanat sniaꝫ predictorum vborum.

Ro: 11: c:

Retractatio.

Aug. Aug. in li. de predesti. san. Nō qȝ futuros nos tales esse p̄sciuit ideo elegit: sed vt essemus tales per ipsam electionem gr̄e sue: qua gratificauit nos in dilecto filio suo.

¶ His vī ɔ̄trium quod alibi ait Augustinus.

Aug. **His tamen** aduersari videtur qđ dicit Aug. sup Malachiam prophetā vbi scriptuȝ est. Jacob dilexi: Esau aūt odio habui. Cui vult inquit miseretur deus: ꝛ quem vult indurat: sȝ h volūtas dei iniusta esse non pōt. Uenit. n. de occultissimis meritis: qȝ ꝛ ipsi peccatores cum pp generale peccatum vnam massam fecerunt: tamen nōnulla īter eos diuersitas. Precedit ergo aliquid in peccatoribus: quo q̄uis nōduȝ sint iustificati digni efficiantur iustificatiōe. Et idem p̄cedit i alijs peccatoribus quo digni sunt obtusione. Ecce hic videtur Augu. dicere: ꝙ ꝛ ipsa dei voluntas qua alios elegit alios reprobat ex meritis ꝓueniat: sed occultissimis. i. pro meritis alios voluerit eligere: alios reprobare: ꝛ ꝙ ꝓ meritis alijs apponitur gr̄a iustificatiōis alijs

Pōt dici hoc retractasse. non: vnde obtūduntur. Sed qđ intelligere voluerit ignoratur: nisi forte hoc dicat intellexisse. quod supra diximus eum retractasse. Naȝ ibidem ēt quedam alia continue subdit que in li. retracta. aperte retractat: quod vtrūq; legenti patebit. Unde verisimile est in p̄missis etiā hoc

Pōt tñ ex tali sensu dictuȝ intelligi. retractasse. Quidam tñ ex eo sensu accipiūt fore dictum: nō qȝ aliquis p̄destinetur ꝓ meritis vel iustificationis gratiaȝ mereat: sed qȝ aliqui nō adeo mali sunt vt mereātur sibi gratiam nō īpartiri. Nullus enim dei gratiam mereri pōt per quaȝ iustificatur: pōt tamē mereri vt nō apponat vt penit' abijciatur. Et qdeȝ aliqui ī tm̄ ꝓfundum iniquitatis deuenerūt vt hoc mereantur: vt hoc digni sint: alij vō ita viuunt: vt ꝛ si non mereantur gratiā iustificatōis: nō tñ mereātur oīno repelli ꝛ gratiaȝ sibi subtrahi. Ideoq; dixit in qbusdam precedere quo digni sint iustificatione: ꝛ ī alijs quo digni sint obtusione: sed hoc friuolum est.

¶ Opinio quorūdam falsa de occultis dei differentium carnaliter

Aug. d ṽbis apl̄i. **Multi vero** de isto profundo querentes reddere rōneȝ atq; ƀm cōiecturas cordis sui inscrutabilem altitudinem iudiciorum dei cogitare conātes: in fabulas vanitatis abierunt dicētes. Ꝙ anime sursum in celo peccant: ꝛ ƀm peccata sua ad corpora ꝓ merit' dirigūtur: ꝛ dignis sibi quasi carceribus includūtur. Ierunt hi tales post cogitationes suas ꝛ volētes disputare de dei ꝓfundo: versi sunt in ꝓfundum: dicētes: aīas in celo ante cōuersatas: ꝛ ibi aliquid boni vł mali egisse: ꝛ ꝓ meritis ad corpora terena detrusas esse. Hoc aūt respuit catholica fides pp euidentem apostoli sniam qua ait. Cum nōdum nati eēnt aut aliqui boni vel mali egissent ꝛc̄. Melior ē ergo fidelis ignorantia q̄ temeraria scientia. Elegit ergo quos voluit gratuita misericordia non qȝ fideles futuri erant: sed vt fideles eēnt: eisq; grām dedit: nō qȝ fideles erant: sed vt fierent. Ait. n. apostolus. Misericordiam cōsecutus sum: vt fidelis essem: non ait qa fidelis erā. datur qdem ꝛ fideli: sed data est etiaȝ prius vt esset fidelis. Ita etiam reprobauit quos voluit non pp futura merita que p̄uideret: veritate tñ rectissima ꝛ a nostris sensibus remota.

¶ Questio.

Sed queritur vtrū sicut dicitur elegisse quosdam vt boni fierēt ꝛ fideles: ita etiā concedi debeat reprobasse quosdam vt mali eēnt ꝛ infideles: ꝛ obdurare vt peccent? Qđ nullatenus concedi oportet. Non enim reprobatio ita est causa mali sicut p̄destinatio est causa boni: neq; obduratio ita facit hominem maluȝ: queādmoduȝ misericordia facit bonum. Rñ

¶ An ea que semel scit deus vel p̄scit semp sciat: p̄sciat: ꝛ semper scierit vel p̄scierit.

Preterea considerari oportet vtrum ea oīa que semel scit vł prescit deus: semper sciat ꝛ scierit: ac p̄sciat ꝛ p̄scierit: an olim scierit vel p̄scierit quod modo non scit vel p̄scit? De p̄scientia p̄mo respondemus dicentes multa eum p̄scisse que modo nō p̄scit: cum. n. eius p̄scientia non sit nisi de futuris: ex quo illa que futura erant p̄sentia fiunt vel pretereunt: sub dei p̄scientia eē desinunt: sȝ sciētia vero semper sunt. Presciuit ergo deus oīa ab eterno que futura erant: neq; p̄scire desinit: nisi cum futura esse desinūt. Neq; cum p̄scire desinit aliqua que ante p̄sciebat minus ea nouit q̄ ante cognoscebat. Non enim dicitur ex defectu scientie dei ꝙ aliqua prescierit aliquando que modo non presciat: sed ex ratione verbi qđ est prescientia. Prescire. n. est ante scire aliqđ q̄ fiat. Ideoq; non potest dici deus p̄scire: nisi ea que futura sunt.

De presciā p̄'rñ detdicēs deum nō super p̄scire q̄ olim presciuit.

¶ Hic de sciā dicens deū semp scire q̄ semel scit.

De scientia autem aliter dicimus. Scit. n. de' semper oīa que aliquando scit: oēm. n. sciam quam aliqñ habet semper habuit: ꝛ hȝ ꝛ habebit. Ad hoc autem opponitur ita. Olim sciuit hunc hoīem nasciturum q natus est: modo non scit eum nasciturum. Sciuit ergo aliquid qđ modo nō scit. Itē sciuit mūduȝ eē creāduȝ: mō nō scit eū esse creāduȝ: aliqđ ergo sciuit qđ mō non scit ꝛ alia hmōi īfinita dici possunt. Sed ad hoc dicim': ꝙ idē de natiuitate hui' hoīs: ꝛ mūdi creatio- Opp̄ō.

ne nūc ēt

ne nūc etiā scit qd̄ sciebat anq̄ fierent: licȝ tunc ꝛ nūc hanc sciam eius diuersis exprimi verbis oȝ. Nam qd̄ tunc futurū erat: nūc preteritū est. Ideo verba ꝯmutāda sūt ad ipm designādum. Sicut diuersis tpib⁹ loquētes eandē dieȝ mō p hoc aduerbiū cras dsignam⁹ dū adhuc futura est mō p hodie dū p̄ns ē: mō per heri dū p̄terita est. Ita anq̄ crearet mūdus sciebat de⁹ hūc creandū: postq̄ creatus est scit eum creatū. nec est hoc scire diuersa: sed oīo idem de creatione mundi: sicut antiqui p̄res crediderūt xp̄m nasciturū ꝛ moriturum: nos aūt credim⁹ eum natum ꝛ mortuū: nec tamen diuersa credim⁹: nos
Solo. Aug. ꝛ illi sed eadem. Tempora.n. vt ait Augu. variata sunt: ꝛ ideo verba sunt mutata nō fides. Indubitanter ergo teneamus deum semp oīa scire que aliquando scit.

Di.41. SI autem querimus ꝛc̄. Supius deteriauit magr̄ de p̄destinatiōe ꝛ reprobatione quantū ad cāsitatem actiuam: hic inqrit vtrum ex pte p̄destinatoꝝ ꝛ reprobatoꝝ predestinatio ꝛ reprobatio hēat aliquam rōnem motā: ꝛ diuiditur pars ista in ptes duas. Primo.n. determiat p̄ncipaliter ppositū. Scd̄o mouet quādam qōnem de scientia dei ex p̄cedentib⁹ incidentē. ibi. Pre⁹ considerari opȝ. ¶ Pria in duas. Primo dtermiat veritatē. Scd̄o excludit quorundā falsam opionem. ibi. Opinati sunt tū. Tertio destruit quorundā hereticoꝝ errorem ibi. Multi vero. ¶ Scd̄a istaꝝ diditur in duas. Primo ōndit q̄ electio non est ppter meritorum prescriam. Scd̄o opponit incōtrariuȝ ꝛ soluit oppōnem illā ibi. His tū aduersari.

CIrca hanc Di. querenda sunt q̄ttuor principalr̄. Primn de electione. Secundo de p̄destinatione. Tertio de reprobatione. Quarto de dei cognitione. Circa primum querunt duo. Prīo vtrum de⁹ nos elegerit ab eterno. Secūdo sine argu. qūo differūt Scientia: prescia: puidentia: p̄destinatio: ppositum. dispositio: ꝛ electio.

¶ Questio. I.

Qō. I. Ar p̄⁰ PRimo ostendo q̄ deus non elegerit aliquos ab eterno Damas. lib. 2. c. 21. Electio est de duob⁹ p̄iacētibus eligere: hoc est pro altero optare: sed hmōi
Scd̄o. preoptatio non est in deo ſm effectuȝ: ergo ſm effectum tm̄: ergo deus nullum elegit nisi ex tpe. ¶ Item Dama. eodem lib. ꝛ eodem. c. In deo qdem volūtateȝ dicimus. Electioneȝ aūt p̄ncipaliter non dicimus: ergo deus nul
Tertio los elegit neq̄ ex tpe: neq̄ ab eterno. ¶ Item ſm p̄hm 3. ethi. c. 5. electio seqtur ꝯsiliuȝ sed Dama. lib. 2. c. 21. De⁹ non ꝯsiliatur: q: ignorantie est ꝯsiliari: ergo deus non elegit neq̄ ex tpe neq̄ ab eterno.

In oppm CONTRA. ſm apost. ad Ephe. j. elegit nos ante mondi constitutionem.

Rn̄⁰ Electio quid RESPONDEO q̄ electio est duorum ōnsorum ad aliqd aliud ordinabiliuȝ qd̄ est in ptāte eligentis alterum alteri ad illud libere p̄optare vel alterum: ꝛ nō alteꝝ ordinare. Opȝ enim q̄ eligenda per eorum cognitionē ōndantur eligenti. Electio.n. p̄supponit cognitiōeȝ. Opȝ etiaȝ q̄ eligibilia sint ordinabilia ad aliqd aliud. Unde q: finis nō est qd ordinabile ad aliud ideo respectu finis nō est electio ſm p̄hm. 3. ethi. c. 5. Opȝ etiam q̄ ambo eligibilia sint ordinabilia ad illud pp qd̄ est electio. Unde respectu aque ꝛ vestis non est electio p compationem ad induitionē. Opȝ etiam q̄ illud ad qd̄ aliquid eligit sit possibile. Respectu enim ipossibiliū nō est electio ſm p̄hm. 3. ethi. c. 5. opȝ etiam q̄ ita sit possibile q̄ sit in ptāte eligentis. Uñ ſm p̄hm. 3. ethi. c. 5. electio est respectu eorum que eligens estimat fieri per ipsum. Oportet etiam q̄ illa preoptatio sit libera. Unde carentibus vsu liberi arbitrij non ꝯpetit eligere. Unde ſm p̄hȝ. 3. ethi. c. 5. pueris. ꝛ brutis non cōuenit eligere. cum ergo homines ad salutem eternam sint ordinabiles. ꝛ deo ab eterno cogniti fuerint: ꝛ vitaȝ dare eternam sit in dei potestatem: ꝛ quosdaȝ ab eterno libere p̄optauit ad pticipationem vite eterne: non ad h̄ alios ordinādo. sequit q̄ ab eterno homines elegit: ꝛ similiter quosdaȝ angelos. Executio tū huius electionis nō potuit esse nisi ex tempore. Executō electioq̄ ꝛ si sit tpalis ipsa tū electio est eterna

Ad p̄m. AD PRIMUM in oppositum cum di q̄ p̄optatio nō est in deo ſm affectuȝ ꝛc̄. Ueꝝ est ſm q̄ affectus sonat in passionē: tū hn̄ est in d̄o ſm affectum si accipiatur affectus p pposito voluntatis. Uñ illa p̄optatio fuit in deo ab eterno ſm affectuȝ in pposito. Cum aūt est ſm affectum in executōe non potest esse nisi tpalis. ¶ Ad 2m dicēdum q̄ Damas. ibi loquitur de electione ſm moduȝ quo est in nobis. s. inq̄ȝtum est ꝯclusio post consultatiōem. ¶ Ad 3m cū dicitur q̄ electio seqtur consilium ꝛc̄. Dico q̄ h̄ nō ꝯuenit electioni inq̄ȝtum electio est: sed inq̄ȝtum est in nr̄a indigente inqsitione. In d̄o aūt est certitudo cogniōis p̄ter aliq̄ȝ inqsitōeȝ. Uñ in d̄o illud est superexcellenterperfecte pp qd̄ ꝯsiliamur. Ad 2m Ad 3m.

Qō. II. SECUNDO queritur qūo differūt scientia: prescentia: puidentia: p̄destinatio ppositum: dispositio: ꝛ electio.

RESPŌDEO q̄ q̄ȝuis ista in deo realiter sint ideȝ: tamen differūt ſm rōnem: ꝛ cōnotata. ¶ Scientia.n. dei est certa cognitio oīum p̄teritoruȝ presentium: ꝛ futurorum ꝛ fieri possibiliuȝ ꝛ bonorum ꝛ malorum. ¶ Prescientia vero est scientia respectu futurorum tantum: respectu tamen bonorum ꝛ malorum. ¶ Prouidentia est p̄scientia practica respectu futuroꝝ. inq̄ȝtum sunt a presente in finem ordinabilia. Uñ est respectu futurorum bonorum p̄ncipaliter ꝛ respectu futurorum malorum propter bona. Ad bonum enim puisorem spectat non tm̄modo bona ordinare: sed etiam q̄dā in illa phibere ꝛ quedam mala pmittere: ꝛ actores eoꝝ punire: ſm qd̄ preuidet expedire ordinationi bonorū in fineȝ. ¶ Predestinatio v̄o est puidētia nō respectu quorumcūq̄ futuroꝝ: sed respectu saluandoꝝ in glīa: ꝛ reprobatio est puidentia respectu dānatoruȝ interminabili pena. Sic ergo vides q̄ predestinatio est puidentia: ꝛ puidentia est prescia: ꝛ prescia est scientia: sed non ꝯuertitur Et q: presciētia practica est respectu opandoꝝ: vel pmittendoꝝ. vel phibendoꝝ a presciente: ideo puidentia ꝛ p̄destinatio: ꝛ reprobatio que sunt due ptes puidentie includunt ppositum voluntatꝫ diuine: quāuis respectu aliorum ꝯcludat ipsum p̄destinatio q̄ȝ reprobatio: q: predestinatio includit ppositum volūtatis diuine ꝯferendi p̄destinatis finalem grām ꝛ interminalē gloriam. ¶ Reprobatio vero includit ppositum pmittendi reprobatos pmanere in obdurōne finali: ꝛ retribuendi eis interminabilem penam ppter eorum iniqtateȝ finalem. ¶ Propositum vero est actus volendi tam respectu futuroꝝ agendorum q̄ȝ pmittendoꝝ. Uult enim deus agere que agenda sunt: ꝛ pmittere que pmittenda sunt: quanuis.n. deus nō velit mala futura: vl̄ tū pmittere q̄ fiant: put tamen ppositum est de rōne electionis: non est nisi respectu saluandoꝝ. ¶ Electio vero sup ppositum addit discretionem electi a suo ꝯtrario extendendo nomen ꝯrietatis ad illam differentiā que est inter bonos ꝛ malos: ꝛ inter magis bonos ꝛ min⁹ bonos. Deus.n. meliores elegit ad aliquem gradum glīe: ad quem alios non elegit. Et sic pȝ q̄ ppositum ꝛ electio formalr̄ dicunt actus voluntatis ꝛ

Scientia Prescia. Prouid⁹. Predestinatio. Reprobatio. Propo^m. Electio.

ßm rõnem intelligendi ꝓsupponunt cognitionẽ in intellectu ꝓponibile vel eligibile simplr oñdentem nõ determinantẽ voluntatem ad sic ꝓponendũ vel eligendum.

Dispõ. ¶ Dispositio vero formalr videt dicere ꝯiunctim ꝓpositum ꝛ cognitionem.

Consequenter querit de scdo pñcipali ꝛ circa hoc queruntur duo. ¶ Primo vtrum prescia meritoꝝ sit ratio ꝑdestinationis saluandoꝝ. ¶ Secundo vtrum in ipso deo sit aliqua ratio quecũq; sit illa: q꞉ ꝑdestinauit aliquos ꝛ non alios.

Qõ.I. Primo ostendo ꝙ prescia meritorum sit rõ predestinationis saluandoꝝ. Dicit enim glo. sup illud

Ar ꝑo Scdo Gen. 25. depcatus est Isaac dñm ꝑ vxore sua ꝛc̃ ꝙ sanctorum precib⁹ adiuuanda est dei pfinitio. ¶ Et Aug. in lib. de bono ꝑseuerantie inter mediũ ꝛ finem: siq nõdum sunt vocati ꝑ eis vt vocent oremus. Fortasse. n. sic ꝑdestinati sunt vt nostris orõnibus concedantur. Si ergo põt aliqd ꝑdestinari ꝑpter merita alioꝝ: multo for/

Tertio. tius ꝑpter sciam ꝑpriorum meritorum. ¶ Item Aug. li. 83. q. q. 6. dicit ꝙ volũtas dei iniustã eẽ non põt. venit

Quarto. enim de occultissimis meritis. ¶ Item esse saluandũ ꝛ esse ꝑdestinatum ꝯuertibilia sunt: sed qd̾ est ratio vnius ꝯuertibiliũ est ratio alterius. Cum ergo merita saluandi sint causa vt saluent: videt ꝙ sint causa vt predestinẽtur.

In oppm Contra magr in pñti Di. c. j. loquẽs de electiõe Jacob ꝛ de reprobatione Esau: dicit ꝙ nõ ꝑpter futura merita: que ꝑuidit: vel illum elegit: vel illuꝫ reprobauit. ¶ Iteꝫ Aug. in lib. de ꝑdestinatione sanctorum non multũ ante finẽ elegit nos ante mũdi ꝯstitutionem: vt essemus sancti ꝛ imaculati: non ergo quia futuri eramus: sed vt eẽmus: ꝛ paruꝫ post: ideo qppe tales futuri eramus: quia elegit ipse predestinans: vt tales per gratiam eius essemus.

Rñ° Prescientiã meritorum eẽ rõnem ꝑdestinatõ nis duplr

Respondeo ꝙ prescia meritoꝝ esse rõnem predestinationis saluandoruꝫ: duplr põt intelligi: aut ita ꝙ sit ratio actus ꝑdestinãtis ꝛ sic falsum est. Ille enim actus idem est realiter qd̾ ipse de⁹: aut ex pte obiecti ꝑdestinationis: ꝛ ordinis eius ad actum ꝑdestinantis: ꝛ hoc ẽ vtrum ꝑordinauit se daturuꝫ effectũ ꝑdestinationis alicui ꝑpter prescientiam meritorum.

ꝑ° opio. Ad quod dixerunt qdam ꝙ ꝑordinauit se daturum aliqb⁹ effectum ꝑdestinatiõis pp merita aiarum anteq̃ essent corporib⁹ vnite cui opioni dicunt qdam Origenem fauisse.

Contra Sed contra h̾ est ꝙ aĩe create nõ sunt ante corpora que informãt. Pre° aplus ad Ro. 9. loquens de electione Jacob: ꝛ reprobatione Esau dicit: cum nõdum nati fuissent: aut aliqd boni egissent: aut mali vt ßm electiõem ꝑpositum dei maneret: non ex opibus: sed ex vocante dictum est ei: q꞉ maior seruiet minori: sicut scriptum est Jacob dilexi: Esau aũt odio hũi.

2° opio. Alii dixerunt ꝙ ratio ꝑdestinationis electorum fuit prescia meritoꝝ quãtum ad initium bñ opandi: dicentes initiũ opandi ita eẽ effectum liberi arbitrij: qd̾ non est affectum ꝑdestinationis: cuius opinionis videntur fuisse pelagiani.

Contra Sed contra hoc est aplus ad Corinth. 3. di. Q꞉ non sufficiẽtes sumus cogitare aliqd a nobis quasi ex nobis: sed sufficiẽtia nostra ex deo est Sed primuꝫ initium bene opandi est cogitatio bona: ergo initium in nobis bone opationis non soluꝫ est effect⁹ lib. ar. sed etiam predestinationis.

3° opio. Alii dixerunt ꝙ deus ꝑdestinauit se aliqbus daturum effectuꝫ ꝑdestinationis: q꞉ prescivit eos illo effectu bene vsuros: sicut rex aliquando dat equuꝫ militi quem prescit eo bene vsurum.

Contra. Sed contra h̾ est q꞉ non tm̃modo gr̃a: sed etiã bonus vsus gr̃e est ꝑdestinationis effectus. Unde Aug⁹ in lib. de bono ꝑseue. ꝑpe ꝑncipiuꝫ ꝛ ẽt inter mediuꝫ ꝛ finẽ vult ꝙ ꝑseuerentia donuꝫ dei sit ex quo seqtur ꝙ sit ꝑdestinationis effectus. ¶ Uidet ergo mihi dicenduꝫ ꝙ si ꝯsideremus effectum ꝑdestinationis in pticulari ꝙ prescia vnius effectus bñ est ratio quare deus ꝑordinauit se daturum saluando aliũ effectum

Opio doctorum. vt ꝙ presciuit se daturum aliqbus finalem gr̃am: ordinauit eis se daturuꝫ interminabilẽ gl̃iam: ꝛ ecõuerso. ßm ꝙ gloria est causa gr̃e ßm rõneꝫ cãe finalis: ꝛ gratia cã glorie ßm rõnem meritorie cause. ¶ Si aũt ꝯsideramus effectum ꝑdestinationis totaliter. s. accipiẽdo omnes effect⁹ ꝑdestinationis ꝯiunctim: sic dico ꝙ prescia meritoũ non est ratio quare de⁹ ꝑordinauit se daturum aliqb⁹ ꝑdestinationis totum effectum: q꞉ ois actus q est in hoie ordinãs ipsum ad salutẽ etiam q̃tum ad initium totum cõprehẽditur sub effectu ꝑdestinatiõis: ꝛ hui⁹ opionis videt fuisse magister sicut pꝫ in auctoritatib⁹ adductis ꝑ parte ista in opponendo: ꝛ etiam apl's ßm ꝙ videnẽ sonare verba ad Romanos. 9.

Ad ꝑm. Ad primum in oppositũ cum di꞉ ꝙ sanctoruꝫ precib⁹ adiuuanda est dei pfinitio ꝛc̃. Dico ꝙ h̾ intelligendũ est non respectu totius effectus ꝑdestinationis ꝯiunctim: q꞉ sic sub effectu ꝑdestinationis cõprehenditur omnis actus ꝑmouens ꝑdestinatuꝫ ad saluteꝫ siue sit actus ꝑprius siue alterius. Uñ oratio vnius q iuuat alium ad ꝯsequendã salutem cõprehenditur sub effectu ꝑdestinationis illius: sed orõnibus

Ad 2m sanctorum intelligit iuuari dei pfinitio q̃tum ad aliquẽ effectum pticularem ipsius prefinitionis. ¶ Ad 2m cum dicitur ꝙ electio saluandoꝝ venit de occultissimis meritis ꝛc̃. põt dicit ßm magr̃m in pñti. d̃. Aug. hoc retractat se in suo simili ꝑ li. retractationũ. c. 22. vbi satis claret ex sua snĩa ꝙ si Jacob ꝑpter merita electus fuisset iam non

Ad 3m ex gr̃a esset electio. ¶ Ad 3m cuꝫ dicit ꝙ illud qd̾ ẽ ratio vnius conuertibiliuꝫ est ratio alterius ꝛc̃. dico ꝙ hoc nõ est vniuersaliter veꝝ. Quandoq꞉. n. vnũ ꝯuertibiliuꝫ est causa alterius ꝛ sic est hic. Nostra. n. ꝑdestinatio cã est salutis nostre. ¶ Q. ij.

Qõ.II Ar ꝑo. Secundo querit vtrum in deo sit aliq̃ ratio quecũq꞉ sit illa quare ꝑdestinauit aliquos: ꝛ non illos: ꝛ videtur ꝙ nõ: q꞉ sacra scriptura totuꝫ hoc videtur referre ad dei voluntatem absq꞉ rõne aliqua: sicut pꝫ in psal. vbi di. Saluum me fecit: qm̃ voluit me: ꝛ ad Roma. 9. Cui vult miseretur: ꝛ quem vult indurat. ¶ Item ꝑme cause ꝛ ꝑme

Scdo. rectitudinis non est querenda alia rectitudinis ratio: sꝫ ßm Aug. 3. lib. de trini. c. 4. Uolũtas dei ẽ prima ꝛ sũma

Tertio. causa: ergo volũtatis eius nõ est querẽda alia rõ. ¶ Iteꝫ Augu. sup Joãnem tractatu. 26. sup illud verbum. Jo. 6. Nemo põt venire ad me ꝛc̃. quare hunc trahat ꝛ illum non trahat noli velle diiudicare si nõ vis errare: ergo videtur ꝙ hui⁹ non sit alia ratio nisi tm̃ sua voluntas.

Ad opm Contra Ansel. in lib. de veritate. c. 12. Omnis volũtas sicut vult aliqd: ita vult ꝑpter aliqd: ergo si voluntas dei voluit ꝑordinare Jacob ad salutem ꝛ non Esau aliqua ratio fuit ꝑpter quam hoc voluit. Iteꝫ pibus ꝑordinare imparia est ꝑsonas accipe nisi sit ratio quare hoc fiat. Si ergo ab eterno non fuit preuisa disparitas in Esau ꝛ Jacob quare vnus preordinaret ad salutem: alius non. Si non fuit aliqua ratio ex pte dei ꝑordinationis illius fuisset ꝑsonarum acceptio apud deum contra illud quod dicit beatus Petrus actuũ. x. Q꞉ non est ꝑsonarum acceptator deus. Si autem preuisa fuit illoꝝ disparitas: ꝑpter quam deus sic ordinauit fuit aliqua ratio apud deum: quare non Esau: sed Jacob elegit.

1ª opio. **Ad istā** q̄ōnem dīt qdaꝫ ꝙ q̄uis pſcia meritoꝝ non sit apud deum ratio necessitatis pdestinationis quorundā ad effectum predestinationis prescia tñ quorundam meritorum est apud deum ratio cognitionis illius predestinationis.

Contra. **Sed** ꝯ hoc vř:q: effect⁹ pdestinatiōis nō potest esse rō necitatis: nec cōgruitatis ꝙ hō pdestinat⁹ sit ad illum eūdem effectū:⁊ sicut dictū est in q̄ōne precedenti Omnis actus creatus pmouēs hoiem in salutē cōp̄hēditur sub effectu predestinationis illius.

2ª opio **Alii dicunt** ꝙ quāuis pſcia alicui⁹ meriti nō possit esse rō nec necessitat(: nec cōgruitatis ordinatōis toti⁹ effect⁹ pdestinatōis ad actū predestinationis:tñ hui⁹ est aliq̄ rō apd deū: q: si nō ponere mus aliā rōnem nisi volūtate dei: tūc rō hui⁹ non eēt occulta:sed manifesta nobis:qd falsum est:cum pp eius occultationeꝫ exclamet aplš ad Ro.xj. O altitudo diuitiaꝝ sapie ⁊ scie dei q̄ꝫ incōphensibilia sunt iudicia ei⁹ ⁊ inuestigabiles vie eius.Dūt ergo ꝙ ad h̄ est rō ꝯgruitat(:q̄uis non sit nobis sb certitudine manifesta.vñ pōt dici ꝙ q: deus pſciuit aliquos si relinquerent nālib⁹ suis cuꝫ influentia dei gñali tm:nō ita cito ꝯsentire malo:vł nō tot malis ꝯsētire:vel nō tātis sicut facerent alij suis nālib⁹ relicti:ideo de⁹ pordinauit de congruo se datuꝝ istis pdenationis effectū:⁊ nō illis vel q: pſciuit aliquos cū eq̄li gra non ita cito:vel nō ita turpiter ab ea cadē: sicut si sibi dimitterent:iō de ꝯgruo pordinauit se manutenē istos p se ipsum ne a gra finalr cadant ⁊ nō alios:nō ꝯsentire autē malo nō sp est meritū nec sp est cuꝫ aliquo actu: ⁊ iō dīt ꝙ ad hāc opionem nō seq̄f ꝙ pſcia alicui⁹ meriti sit ratio preordinationis supradicte.

Contra. **Sed** contra hanc opionē videf eē:q: nō tm̄modo pficeref et nō cadē in defectu vł eē effect⁹ pdestinatiōis dine.vñ li.de ecclasticis dogmatib⁹.c.26.Sicut initiū salutis nře deo miserāte ⁊ inspirāte hēc nos credim⁹: ita arbitriū nāe nře sēq̄z esse dine inspirōnis libere ꝯfitemur:igit vt ñ labamur a bono vel nāe vł meriti solicitudinis nře est ⁊ celestis, piter adiutorij. ¶ Pre⁹ si est aliq̄ ratio quecūq̄ sit illa q̄re deus pordinauerit Jacob ad effectū pdestinationis ⁊ non Esau tunc rōnabilius fuit pdestinare Jacob q̄ꝫ Esau: sed incōueniens est deū facere factum minus rōnabile dimisso facto magis rōnabili:ergo impoſſe fuit ꝙ de⁹ pdestinasset Esau:⁊ reprobasset Jacob.Necium ergo fuit ipm pdestinare Jacob:⁊ nō pdestinare Esau.Dicit.n.Ansel.lib.j. cur deus ⁊ hō c.x.Sicut in deo q̄dlꝫ puū incōueniens seq̄tur ipossitas: ita quālibet puam rōnem si maiori non vincif cōicaf necessitas. ¶ Contra aūt istā opionem videf eē quedā Glo.sup illud Joan.xj.O altitudo diuitiaꝝ.d.ꝙ gra pſtaf indignis ⁊ ꝙ eque indignis alijs denegatur.

3ª opio Predestinationis rō est sola dina voluntas **Ideo** dūt alij ad q̄ōnem ꝙ rō q̄re deus predestinare quosdā ad effectum pdestinatiōis ⁊ nō alios:q̄ꝫ nis nulla sit ex pte actus pdestinantis:tñ aliq̄ est respectu ordinis obiecti pdestiatōis ad actū pdestiatōis. Hoc.n. est q: vult manifestare maxie misericordiā suā in effectū pdestinationis ⁊ iustitiā suā in effectu reprobōnis.vnde Aug.de ciui.dei li.21.c.12.Si oēs ꝑmanerēt i penis iuste dānationis in nullo appareret misericos gra redimētis Rursus se oēs a tenebris transferrent in lucē i nullo appet seueritas vltiōis in q̄ pp ea multo pl̄es q̄ꝫ in illa sunt vt sic oñdatur qd oib⁹ deberef:ꝙ si oib⁹ redderef:iustitiā iudicātis iuste nemo rephēderet:huic et videf ꝯcordare aplš ad Ro.9.d.ꝙ si de⁹ volens oñdere irā ⁊ notā facere potentiā suaꝫ sustinuit in multa patiētia vasa ire apta in interitū: vt oñderet diuitias gl'ie in vasa misericordie que preparauit in gl'iam. Ordinauit et deus h volēs manifestare decorē vniuersi:⁊ suā magnificētiā: cui videf ꝯcordare aplš.2.ad.Ti.20.c.In magna domo nō soluꝫ sunt vasa aurea ⁊ argentea:sed etiaꝫ lignea ⁊ fictilia: ⁊ quedam in honorē:quedam in ꝯtumeliā compari vasa honorabilia pdestinatis:⁊ vasa in contumeliā reprobis.Sed si q̄ratur ratio pordinationis istorum signatoꝝ. v.g. vt ratio pordinationis Jacob ad effcūm pdestinationis:⁊ non pordinatiōis Esau ad illū effctū.sic dīt ꝙ hmōi;nō ē assignare aliq̄ rōneꝫ nisi dei voluntatē.Eo.n.ipso quo de⁹ noluit Jacob ordinare ad illū effctū:⁊ ñ Esau: iustū fuit qd si fuerit:nec iuste pōt non pdestinat⁹ de do ꝯqueri:qd videf sentire aplš ad Ro.9 d.nunqd dicit figmentuꝫ ei q se finxit qd me fecisti sic.An non habet ptātem figulus ex eadem massa facere aliud qdem vas in honorem:aliud vero incōtumeliam.q.d.imo. Idem etiam videf sentire Hieremias 18.c.d.descendi in domuꝫ figuli recte ipse faciebat opus sup totam:⁊ dissipatuꝫ est vas: qd ipse faciebat e luto manib⁹ suis: ꝯuersusq̄ꝫ fecit illud vas alterū sicut placuerat in oculis eius vt faceret: ⁊ factuꝫ est verbū dñi ad me dicens. Nunqd sicut figulus iste non potero vobis facere dom⁹ israel ait dñs. Et te sicut lutum in manu figuli sit vas in manu mea dom⁹ israel. ¶ Ad hoc ēt est exemplum cum prima mā tota sit in se vniformis ꝙ aliqua ps eius fuerit in pncipio posita sub forma ignis: ⁊ alia sub forma terre:⁊ sic de alijs. ratio hui⁹ fuit vt esset diuersitas spērum in nālib⁹ rebus. Sed q̄re hec ps figta: que prius fuit posita sb forma ignis non fuit eadē in numero posita sb forma terre:⁊ ea que fuit posita sub forma terre non fuit eadē in numero posita sub forma ignis huius non fuit assignare aliam cām q̄ꝫ dinam voluntatem: vnde eo ipso qd voluit sic fieri melius fuit sic fieri q̄ꝫ aliter.Qui vult tenere hanc vltimaꝫ opionem pōt rñdere ad argumenta que sunt contra eam.

Ad pᵐ. **Ad primum** in oppᵐ cum dī ꝙ omis volūtas sicut vult aliquid ita vult ꝑpter aliquid ⁊c.dico ꝙ veꝝ est vel in gñali vel in singulari:⁊ bñdico ꝙ deus ordinauit Jacob ad effectū pdestinatōis ⁊ non Esau pp manifestationeꝫ sue māe ⁊ iustitie quāuis illis ita potuisset eam manifestare: si voluisset preordinare ad effectū pdestinationis ipsum Esau:⁊ nō Jacob:vñ si in singulari queras rōnem quare magis pordinauit ad illum effectum Jacob q̄ꝫ Esau:rñderi debet:q: sic volūt nec alia ratio reddēda est: eo ꝙ volūtas dei est rectitudo prima. ¶ Ad 2ᵐ cum dī ꝙ parib⁹ pordinare imparia est psonas accipe:nisi sit ratio:quare h fiat ⁊c.dico ꝙ verum est.Ubi ordinans ad hoc tenetur ex debito: deus aūt nō tenebaf ex debito aliquem pdestinare:sed ex mera liberalitate aliquos pdestinauit ad vitam eternam ⁊ aliquos illorum ad altiorem gradum vite eterne:nec pp hoc iuste pōt deus reprehendi de ineq̄litate:q: hoc faciendo nulli denegat debitū.In his.n.que ex mera liberalitate dātur potest dans aliqb⁹ dare:⁊ alijs non dare sm plus ⁊ min⁹ absq̄ꝫ piudicio iustitie sicut optie oñdit saluator in parabola Math.20.dicens vni operarioꝝ murmurantiuꝫ de h ꝙ tantum dabat illis q tarde venerant q̄ꝫtum illis q venerant citius. Tolle qd tuuꝫ est:⁊ vade: volo ⁊ huic nouissimo dare sicut ⁊ tibi.An non licet mihi quod volo facere.¶ Qui vult sustinere vnam de duab⁹ primis opionibus potest sic ad argumenta ꝑ facta respondere.

Ad 2ᵐ Acceptator psonarum quis dicatur.

Ad alia argumēta. Ad pᵐ. **Ad primum** dicendum ꝙ sacra scriptura potissime nobis expresse illaꝫ rationem quam nos expediebat faciliter scire dimittens aliaꝫ vt inuestigaremus:cum dei adiutorio ⁊ nos humiliātes pfunditatem iudicioꝝ dei admiraremur. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ ꝙ q̄uis dine voluntatis non sit querenda nec cā nec rō ex pte actus volendi tñ ex pte ordinatiōis ipsi⁹ voliti ad actū volēdi:iq̄ꝫtū vult aliō a se est rō nō necitat(:sꝫ ꝯgruitatis.¶ Ad 3ᵐ dicendum ꝙ Aug. intendebat per illud verbum extendere rōnem necessitatis non cōgruitatis causam:⁊ excludere respectu diuini velle.

Ad 2ᵐ. Ad 3ᵐ.

¶ Sup.pᵐ. S

Consequenter querit d.3. principali et circa hoc querit duo. Primo utrum hominis demerita sit ratio reprobationis sue. Secundo utrum sit aliqua ratio quecunque sit illa: quare deus magis reprobauerit Esau quam Jacob.

Q.d.I.

Arg. p. Primo ostendo quod hominis demerita sint ratio reprobationis sue: quia aliquem ordinare ad penam non propter demerita iniustum est: sed cum deus iustus non sit nullum ordinauit ad penam nisi propter demerita.

Scdo. Item Glo. sup illud ad Ro.9. Esau odio habui: per iustitiam reprobatus est: ergo propter sua demerita ut videtur.

Ad opp. Contra apostolus ad Ro.9. loquens de Jacob et de Esau dicit: cum nondum nati fuissent: aut aliquid egissent mali aut boni non ex operibus: sed ex voluntate dictum est: quia maior seruiet minori: sicut scriptum est: Jacob dilexi: Esau odio habui.

Rn. Hois demerita non sunt causa reprobationis eterne. Respondeo quod hominis demerita non sunt ratio reprobationis sue nisi quantum ad penatum quod est temporalis obduratio: et futura damnatio. obdurationis n. sunt causa effectiua et meritoria: sed ipsius preordinationis ad futuram damnationem: ad quam reprobus preordinatur est ab eterno: non sunt causa effectiua neque meritoria.

Ad pm. Ad primum oppositum cum dicitur quod aliquem ordinare ad penam non propter demerita iniustum est etc. dico quod verum est sic intelligendo quod ita preordinetur ut aliquis damnetur: et non damnetur propter demerita: hoc n. iniustum esset: nec hoc deus preordinauit. Sed preordinare aliquem ad damnationem: ita tamen quod demerita non sint ratio preordinationis: iniustum non est.

Ad 2m. Ad 2m dicendum quod illa Glo. intelligenda est quo ad temporale connotatum non quo ad principale significatum.

Secundo querendum esset utrum sit aliqua ratio quecunque sit illa quare deus magis reprobauit Esau quam Jacob: ubique ex supradictis de predestinatione patet posset intelligenti quid ad istam questionem debeat responderi.

Consequenter querit d.4. principali et de hoc querit duo. Primo utrum deus sciat quicquid sciuit. Secundo utrum sciat omnia presentialiter.

Q.d.I.

Arg. p. Primo ostendo quod deus non scit quicquid sciuit: quia deus sciuit mundum esse creandum: et modo nescit mundum esse creandum: ergo nescit quicquid sciuit.

Scdo. Item secundum magistrum in presenti Di.c. penul. verum est deum presciisse multa que modo non prescit: sed sicut se habet prescire ad futurum: ita se habet scire ad verum: ergo sicut deus desinit aliquid prescire cum de futuro fit preteritum ita videtur quod desinat aliquid scire: cum illud desinit esse verum.

In oppm. Contra quod nihil obliuiscitur scit quicquid sciuit: sed in deo non cadit obliuio: ergo deus scit quicquid sciuit. Item deus habet omnes de scit scientia simplicis intelligentie quicquid sciuit: sed in deo non est scientia nisi simplicis quia non intelligit componendo nec diuidendo: ergo deus scit quicquid sciuit.

Rn. Deus scit quicquid sciuit dupliciter intelligitur. Respondeo quod deum scire quicquid sciuit potest intelligi dupliciter. Uno quod ita sciat esse verum quicquid sciuit esse verum. Alio ita quod sciat quicquid sciuit scientia simplicis intelligentie. Hoc 2o deus scit quicquid sciuit: quia omnes res: et omnia enunciabilia que fuerunt et sunt et erunt et esse possunt simplici cognitione intuetur. ita n. scit quid est hoc enunciabile xpm nasciturum sicut sciebat antequam xps esset natus. Ita n. scit illos terminos: et compositionem eorum: et significationem illius compositionis: sicut sciebat antequam xps esset natus.

Deus scit quicquid sciuit scientia simplicis intelligentie.

Opinio quorundam. Loquendo autem primo sicut adhuc dicunt quidam quod deus omne enunciabile: quod semel sciuit esse verum semper scit esse verum: quia dicunt ipsi xpm nasciturum: xpm nasci: xpm fuisse natum: unum est enunciabile propter unitatem rei: quamuis significetur sub diuersis dictionibus temporis sicut idem est nomen albus alba album propter unitatem rei: quamuis sub diuersis accidentibus significetur.

Contra. Sed hoc habet hic secundum phm lib. predicamentorum. Oratio manens eadem quandoque est vera: quandoque est falsa: ut si vera fit oratio que dicit quendam sedere eo surgente falsa est. Sed hoc non esset verum si propter rei unitatem esset unitas in enunciatione: quia tunc etiam propter diuersitatem rei esset diuersitas in enunciatione: tunc ista enunciatio. Petrus sedet: non esset eadem ipso surgente: et ipso stante: et sic non esset verum: quod eadem oratio quandoque esset vera et quandoque falsa.

Preterea in hoc quod dicit idem esse nomen albus alba album: videtur mihi rationis quod sit idem: quia de essentia nominis est vox et significatio: quia secundum phm 3. periher. Nomen est vox significatiua secundum placitum sine tempore. cum igitur dicendo albus alba album: vox non sit eadem: videtur quod non sit idem nomen propter defectum identitatis ex parte materie nominis que est vox: maxime cum non sit identitatis generis quamuis n. rem significari sic vel sic accidat rei significate: tamen essentiale est dictioni.

C. de noie

Opio doctorum. Non scit deus omne enunciabile esse verum que prius sciuit.

Videtur ergo mihi dicendum quod deus nescit esse verum omne enunciabile quod sciuit esse verum non propter mutationem factam ex parte scientie dei: sed propter factam mutationem ex parte rerum. Sciuit n. verum esse me nasciturum: et modo nescit hoc esse verum: quia ego amplius non sum nasciturus: et tamen me esse nasciturum idem est enunciabile sic antequam ego essem natus: cum maneat identitas vocis significationis et modi significandi: et rei significate quantum ad esse significatum. Identitas n. rei in sua reali existentia non requiritur ad identitatem enunciabilis: quia nec requiritur ad identitatem dictionis. Alioquin destructa non possit manere eadem dictio: quod falsum est.

Ad arg. p. Prima argumenta concludunt quod deus nescit esse verum omne enunciabile quod sciuit esse verum loquendo de veritate in quantum est quedam rectitudo in hoc quod enunciabile significat illud ad quod significandum securum est: hoc est inquantum significat quod est esse: et quod est non esse.

Ad arg. in oppo. Primum argumentum ad partem aliam bene concludit quod deus scit quicquid sciuit siue sit res: siue enunciabile loquendo de scientia simplicis intelligentie: et hoc est verum. Ad 2m dicendum quod quamuis deus uno actu sume simplici sciat omnia: tamen illo actu scit quid est unumquodque siue res siue enunciabile: et scit omne enunciabile quod est verum esse verum: et omne enunciabile quod est falsum esse falsum. primo omnis scit scientia simplicis intelligentie quasi dicitur scire scientia simplicis intelligentie quicquid sciuit non modo 2o. Unde argumentum procedit de scientia simplicis intelligentie modo alio quam tendimus loquendo: cum concedimus simpliciter deum scire scientia simplicis intelligentie quicquid sciuit.

Q.d.II.

Secundo querit utrum deus sciat omnia presentialiter.

Rn. Deus scire omnia presentialiter intelligitur dupliciter. Respondeo quod deum scire omnia presentialiter dupliciter potest intelligi. Uno ita quod aduerbium presentialiter determinet hoc verbum scit: et sic est verum. est n. sensus deus presentialiter scit omnia. Certum est n. quod in diuino scire non est preteritum neque futurum: quia est in presenti eternitatis. Alio modo potest intelligi quod hoc aduerbium presentialiter determinet hoc quod dico omnia per comparationem ad hoc verbum esse subintellectum sub hoc sensu deus scit omnia esse presentialiter: et sic falsum est. Non n. omnia que deus scit presentia sunt per comparationem ad creatum presens. Et quia ex illa questione utrum omnia sint realiter presentia eternitati dependet illud quod est difficultatis in questione presenti: ideo de ista facilius transeo: et eam feci sine argumentis: et sic concessum est deum presentialiter scire ea que non sunt presentia: ita concedendum est deus immutabiliter scire ea que non sunt immutabilia uno n. actu sciendi semper presenti et immutabili scit futura et preterita non habere esse presentialiter: et mutabilia non habere esse immutabiliter. Unde Boe. 5. de conso. paulo ante finem. Omne futurum diuinus precurrit intuitus et ad presentia propriae cognitionis retorquet atque reuocat non alternat ut estimatur nunc hoc nunc illud prenoscendi vice: sed uno actu mutationes tuas manens preuenit atque complectitur.

Deus scit presentialiter omnia non tamen scit omnia esse presentialiter.

Circa litteram. (Precedit aliquid in peccatoribus: quo quamuis nondum sint iustificati digni efficiuntur iustificatione). Hic vocat dignitatem congruitatem, s. quandam preparationem ad gratiam: que peccatores non reddit dignos gratia: sed dispositos de congruo ad gratiam. Ex quo illa que futura erant presentia fiunt vel pretereunt sub dei prescientia esse desinunt): non est hoc sic intelligendum quod deus desinat aliquid prescire ratione principalis significati prescie: sed ratione ordinis connotati. (Cuius alterum extremum est temporale, s. res prescita. (Sciebat deus hunc mundum creandum postquam creatus est: sciuit eum creatum: nec est hoc scire diuersa: sed omnino idem de creatione mundi). Potest hic dici quod magister fuit opinionis illorum: qui tunc temporis dicebantur nominales: qui dicebant idem enunciabile primo verum de futuro. 2o de presenti. 3o de preterito. Qui tamen vellet excusare posset dicere quod magister non dicit quod hoc scire sit scire idem enunciabile: sed eandem rem significatam per diuersa enunciabilia.

De omnipotentia

¶ De oipotentia dei vbi prius 9sideratur quare dicatur omnipotens. Di. XLII.

Nunc de oipotentia dei agēdū ē: vbi pma cōsideratio occurrit q̄\[o\] d\[e\] ds dicatur ops: an q\[a\] oia possit: an tm̄ q\[a\] ea possit q̄ vult. Q\[d\].n. ds oia possit pluribus auctoritatibus 9probatur. Ait.n. Augu. in li. q\[o\]. veteris ac noue legis. Oia q\[ui\]dem pōt ds: sed nō facit nisi qd 9uenit vitati eius τ iusticie. Idem in codē. Potuit ds cūcta facere simul s\[ed\] rō phibuit. i. volūtas. Rōnem nēpe ibi volūtatem dei appellauit: q\[a\] dei volūtas rōnabilis est τ eq\[ui\]ssima. Fatēdum ergo deum oia posse.

¶ Quomodo dicatur deus omnia posse: cum nos multa possimus que ipse non potest.

Sed queritur q\[uo\]mo oia posse dicatur: cu\[m\] nos q̄dam possimus q̄ ipse nō pōt: Nō pōt.n. ambulare: loqui: τ h\[uius\]mōi: q̄ a natura diuinitatis sunt penitus aliena cū hoc\[rum\] instra nullatenus h\[ab\]e q̄at incorporea τ simplex s\[ub\]ba. Quibus id r\[espo\]ndendu\[m\] arbitror q\[uod\] h\[uius\]mōi actiones ambulatio. s. τ locutio τ h\[uius\]mōi a dei potētia aliene nō sunt: s\[ed\] ad ip\[s\]am ptinēt. Licet.n. h\[uius\]mōi actiones in se de\[us\] h\[ab\]e nō possit. nō.n. potest ambulare vel loqui τ h\[uius\]mōi: eas tm̄ in creaturis pōt opari: facit.n. vt homo ambulet τ loquatur: τ h\[uius\]mōi. Non ergo p istas actiones diuine potētie detrahitur aliq\[ui\]d: q\[a\] τ hoc potest facere omnipotens.

¶ De alijs obijcitur.

Sed sunt alia q̄dam que ds nullatenus facere pōt vt pecata. Non.n. pōt mētiri: nō pōt peccare: sed nō ideo oipotentie dei i aliquo detrahit\[ur\] vel derogat\[ur\] si peccare nō posse d\[icitu\]r: q\[a\] nō ēēt hoc po\[tentie\] sed ifirmitatis. Si.n. hoc posset: ops n̄ ēēt. Non ergo im po\[tentie\] sed potentie iputādu\[m\] ē q\[uod\] ista non pōt. Vn̄ Aug. in. xv. li. d\[e\] tri. Magna inq\[ui\]t dei po\[tentia\] est nō posse mētiri. Sūt.n. q̄dam q̄ in alijs rebus potentie deputāda sunt: in alijs v\[er\]o minime. Et que in alijs laudabilia sūt: in alijs v\[er\]o rep\[re\]hēsibilia sūt. Nō ergo iō ds min\[us\] potēs est q\[a\] peccare nō pōt cum ops nullatenus possit esse q\[ui\] hoc potest.

¶ Item de alijs opponit.

Sunt ēt τ alia q̄da\[m\] q̄ ds nō pōt: vn̄ v\[idetur\] non oia posse: non.n. pōt mori vel falli. Vn̄ Aug. in li. de symbo. De\[us\] ops nō pōt mori: nō pōt falli: nō pōt miser fieri: nō pōt vinci. Hec vtiq\[ue\] τ h\[uius\]mōi absit vt possit ops. Si n. h\[uius\]mōi passiōibus atq\[ue\] defectibus s\[u\]bijci poss\[et\]: ops minime foret. Et inde monstrat\[ur\] ops: q\[a\] ei h\[ec\] ppinquari nō valent: potest tm̄ hec in alijs operari.

¶ Q\[uod\] oipotentia dei s\[ecundu\]m duo consideratur.

Hic ergo diligēter 9siderātibus oipo\[tentia\] eius s\[ecundu\]m duo appet. s. q\[uod\] oia facit q̄ vult: τ nihil oio patit\[ur\]. S\[ecundu\]m vtrūq\[ue\] ds ops verissime p\[re\]dicatur: q\[a\] nec aliq\[ui\]d ē q\[uo\]d ei ad patiēdum corruptiōe\[m\] inferre valeat: nec aliq\[ui\]d ad faciendum impedimētum afferre. Manifestum est itaq\[ue\] deum oino nihil posse pati τ oia facere posse: p\[re\]ter ea sola q\[ui\]bus eius dignitas lederetur: eiusq\[ue\] excellētie derogaret\[ur\]: i quo tm̄ nō est minus ops. Hoc.n. posse non ēēt posse s\[ed\] nō posse. Nemo ergo deum oipotēte\[m\] in aliquo dicere p\[re\]sumat: qui omnia pōt que posse potentie est: τ inde vere dicitur omnipotens.

¶ Quibusdam auctoritatibus traditur q\[uod\] dicit\[ur\] omnino ops q\[a\] potest q\[ui\]cquid vult.

Ex quibusdam tm̄ auctoritatibus tradit\[ur\] iō vere dici ops: q\[a\] q\[ui\]cq\[ui\]d vult potest. Unde Aug. in enchi. Non ob aliud veraciter vocat\[ur\] omnipotens nisi q\[uonia\]m q\[ui\]cq\[ui\]d vult potest: nec voluntate cuiuspiā creature volūtatis oipotentis impeditur effectus. Idem in li. de sp\[irit\]u τ littera. Non pōt deus facere iniusta: q\[a\] ipse est sūma iusticia τ bonitas. Omnipotēs vero est: nō q\[uod\] possit oia facere: sed q\[a\] potest efficere quicq\[ui\]d vult: ita vt nihil valeat eius volūtati resistere quin cōpleatur: aut aliquo mō ipedire eāde\[m\]. Joan. Chrysostomus in homel. quadā de expositione symboli ait. Omnipotēs dicit\[ur\] deus: q\[a\] posse illius non pōt inuenire nō posse dicente propheta: oia quecūq\[ue\] voluit fecit. Ipse est ergo oipotens: vt totu\[m\] q\[uo\]d vult possit. Unde ap\[osto\]ls. Eius inquit voluntati q\[ui\]s resistit. His auctoritatibus videt\[ur\] ostēdi q\[uod\] de\[us\] ex eo tm̄ dicatur omnipotens q\[uod\] omnia potest que vult: non q\[a\] omnia possit.

¶ Determinatio p\[re\]missarum auctoritatum.

Sed ad hoc potest dici q\[uod\] Augu. vbi dicit. Oipotens nō dicitur q\[uod\] oia possit τc. tam ample τ generaliter accepit omnia vt ēt mala includeret: que deus nō pōt: nec vult. Non ergo negauit eum posse oia que cōuenit ei posse. Similiter cū dicit. nō ob aliud veraciter dicit\[ur\] oipotēs: nisi q\[uonia\]m q\[ui\]cq\[ui\]d vult pōt. nō negat eum posse ēt ea q̄ non vult: sed aduersus illos qui dicebāt deum multa velle que nō poterat: affirmat eum posse q\[ui\]cquid vult: τ ex eo vere dici omnipotētem nō ob aliud q\[a\] pōt quicq\[ui\]d vult. Sed caue q\[uo\]mo intelligas: potest quicq\[ui\]d vult. An q\[ui\]cq\[ui\]d vult se posse an quicq\[ui\]d vult facere: an quicquid vult fieri. Si enim dicas ideo omnipotētem vocari: quia potest quicquid vult se posse: ergo τ Petrus similiter omnipotēs dici potest: vel quilibet sanctorum beatorum: quia potest quicquid vult se posse: τ potest facere quicquid vult facere. Non enim vult facere nisi quod facit: nec posse nisi quod potest: sed non potest facere quicquid vult fieri. Vult enim saluos fieri qui saluandi sunt: verūtamen eos saluare non valet.

Margin notes: Augu. (beside "sit pluribus auctoritatibus"); Rñsio. (beside "corporea τ simplex"); Solutio Augu. (beside "Aug. in. xv. li."); Augu. (beside "vel falli. Vn̄ Aug."); Augu. (beside "vere dici ops"); Joānes Chryso. (beside "tur: aut aliquo mō"); Q\[uo\]mō intelligendum sit quicquid vult. (beside "quid vult: τ ex eo")

De^{9} aut qcqd vult fieri pot facere. Si.n.vult aliqd fieri p se:pot illud facere p se ⁊ p se facit: sicut celu ⁊ terra p se facit q2 voluit. Si at vult fieri p creaturam:⁊ p ea opatur:sicut p hoies facit domos ⁊ hmoi artificialia:⁊ deus qdem ex se ⁊ p se pot. Ho aut vel angelus qtucuq3 beatus est:non est potens ex se vel per se.

¶ Oppositio.

Sed forte dices nec dei filius pot a se nec spussctus:sed solus pr. Ille.n.pot a se q est a se:filius aut q2 no est a se s3 a pre:no pot a se s3 a pre:⁊ spuss. ab vtroq3. Ad qd dicim⁹ q2 l3 filius no possit a se nec opetur a se:pot tn ⁊ opatur p se:sic ⁊ spuss. Un Hyla.in ix.lib.de tri. Nature ingt cui 9dicis heretice h vnitas est:vt ita p se agat fili⁹:ne a se agat:⁊ ita no a se agat vt p se agat. Per se aut dr agere ⁊ potes ee q2 naturale h3 potentiam eade qua ⁊ pr qua potes e ⁊ opat:s3 q2 illa h3 a pre:n a se io a pre n a se dr posse ⁊ agere. Ho aut vl angelus gratuitam h3 potentia qua potes est. Io ergo vere ac 9prie ds trinitas ops dr:q2 p se.i.naturali po^a pot qcqd vult fieri:⁊ qcqd vult se posse. Nihil n.vult fieri qd n possit facere p se vl p creatura: ⁊ nihil vult se posse qd n possit:⁊ oe qd vult fieri vlt se posse:s3 no oe q vult se posse vult fieri. Si n.vellet fieret q2 volutati ei⁹ nihil resistere pot.

(Solutio Hylari.)

(Hic plene ondit qre deus ops dicatur.)

Nunc de olpo^a dei ⁊c. Supi⁹egit magr de dei scia:hic agit de dei po^a. Et diuidit ps ista in.4. ¶ p^o agit d dine potentie vlitate. ¶ 2° d eius imesitate.34. Di.ibi. Quida tn. ¶ 3° de illius pfectioe. Di.44.ibi:Nunc istud restat. ¶ 4° de illi⁹ iuariabilitate circa mediu.44. Di.ibi Pre^a qri solet. ¶ p^o in duas. Prio ondit b3 qd ondit di olpo^a ¶ 2° deteriat auctes q vident dicere in deo ipm dici olpotete3:q2 pot oia q vult.ibi. Ex qbusdam tn.p^a in tres. ¶ Prio deteriat q de⁹ est ops. ¶ Scdo ad 9riu3 arguere vi.ibi. Sed qrit. ¶ Tertio ondit in q⁹ 9sistit dei olpo^a ibi. Hic igr Media istar dridit i tres istantias q supficialiter videt 9 sua deteriatione. ¶ Prio.n.vi ponere istatiam in actib⁹ corpalib⁹. ¶ Scdo in actib⁹ culpabilib⁹ ibi S3 sunt alia qdam. ¶ Tertio in passionib⁹ penalib⁹ ibi. Sut et alia qda. ¶ Tunc seqt illa ps que ibi incipit. Ex qbusda in q deteriat auctes q vident dicere ideo deu dici olpotete3:q2 pot omia q vult. Et didit in ptes duas: q2 pmo ponit alias auctates. Secundo deteriat eas.ibi. S3 ad hoc potest dici. Et ista in duas. Prio ponit ipar auctu deteriatoem. ¶ Scdo 9 illa deteriatione oppoit ⁊ fbiungit sue oppoins solone3.ibi. S3 forte dices.

Circa hac distinctoe3 qrunt octo. p^o vtr in deo sit potentia respectu alio2u3 a se. ¶ Scdo vtr de⁹ possit face mala. ¶ Tertio vtr possit facere qcuq3 bona creature posia. ¶ Quarto vtr possit facere duo 9dictoria si ee. ¶ Quito vtr possit facere q res pterita nuq fuerit. ¶ Sexto vtr possit aliqd facere 9 nam. ¶ Septio vtr aliqd dicat pose:vel impose bm cas supiores vl inferiores. ¶ Octauo vtr ds io dicat ops q2 pot oia q vult se posse. Q.d.I.

(Q.d.I. Ar p^o)

Primo ondo q in deo no sit po^a respectu alio2 a se. Dicit.n. Aui.4. Metaphy.c.2.illud qd est in effectu:bonu est inqtum sic est. Qd do in potentia est malum:vel ab ipso est malu sic ds nec est malus:nec ab ipo est malu:g in do no e po^a vllo mo. ¶ Ite phs.5.metaph.c.de ente.didit ens i ens i actu:⁊ i ens in po^a.cu g diuio fit p opp^o:⁊ oppo no fiut in eode. Videt cu ds sit actus simplex q nullo mo est in ipso po^a. ¶ Ite bm phm.9.metaphy. Prio2 est act⁹po^a. Sed in deo nihil est r^ucui⁹sit aliqd pus.g in deo n e po^a. ¶ Ite sicut se h3 infimu ens ad actu:ita se h3 supmum ens ad potentia:sed in ifimo ente:h est in ma nullus est actus. Un dicit phs.2.de aia q ma est po^a:g in supmo ente:h est in deo nulla est potentia.

(Scdo T^u 2^l.14. Tertio. T^u 2^l.15. Quarto. T^u 2^l.2.)

Cotra psal.ad dm. Potens es dne:⁊ vitas tua incircuitu tuo:tu dnaris ptati maris. ¶ Ite ds est ca efficies ois creacure:sed no e ca efficiens sine po^a g in deo est potentia respectu alterius a se.

(Ad op^m.)

Respodeo q in deo est po^a r^u alterius a se. ¶ Ad cui⁹intelligentia sciedu q bm phm. 5.metaphy.c.de po^a Uno mo potetia est pn^m trasmutadi aliud:⁊ h est po^a actiua. Alio^o potetia dr pn^m trasmutadi ab alio ⁊ h est potetia passiua. Cu g agere couenitat alicui bm qd est ens actu:vt vult phs.3.phy. Ideo po^a actiua no repugnat puro actui:⁊ io no obstante q ds sit purus actus:imo 9cordante in deo est po^a actiua:q pot trasmutare alia a se:s3 q2 transmutari 9uenit rei inqtum e pole bm snia phi.3.phy. Qui vult q nihil mouet nisi iqtu est pole.⁊ in deo nulla e possibilitas:cu sit pur^o actus:io in ipso nulla est potetia passiua respectu alterius a se.

(Rn^o T^u 2^l.17. Po^a dr mltiplr. T^u 2^l.20. Po^a actiua conuenit deo n at passi^a T^u 2^l 24)

Tria prima Arg^a in opp^m pcedut de potentia passiua. ¶ Ad 4^m cu dr q sicut se h3 infinitu ens ad actu:ita supmu ens ad potentia ⁊c.pt dici q v̈m est de potentia passiua q est pn^m transmutadi ab alio.⁊ h potentia i supmo ente no est. Q2 qn n dr i minori q in ma nulla est actualitas:⁊ supponitur q est infimu3 ens.hec dubia sut apud aliquos ⁊ de h videbit i 2°.

(Ad arg^a Ad 4^m.)

Secundo qritur vtr ds possit face mala: ⁊ vi q sic phs.4.li.topi.dicit q po^a malo2 sunt bone. Sed qcqd est boni ponedu est in deo:g ds pot mala ¶ Ite phs.4.li.topi.pt diues ⁊ studiosus praua age. ¶ Ite Aug.12.d ci.dei.c.j. dicit Q2 vitio valde magno mulu3 laudabilis ondit ipa na.g posse 9mittere aliqd viciu3 pcedit ex laudabilitate nae.cu at dina na sit valde laudabilis vi q possit peccare ¶ Ite scire malu est scire:⁊ velle malum est velle:g a simi posse malu est posse:s3 ds pot qcqd posse e posse: q2 sicut dicit Exodi.15.ops nomen ei⁹:qd non esset verum nisi posset qcqd posse est posse:ergo potest malum.

(Q.d.II. Ar p. Capi.ij. Scdo Ca.eode Tertio. Quarto.)

Contra Ansel.psol.7.c.Qui h pot qd sibi no expedit:⁊ qd no d3 qto magis pot:tanto mag aduersitas ⁊ puersitas possunt in illu:⁊ ipse min⁹9 illas: s3 aduersitas ⁊ puersitas no pnt in dm.⁊ ds potetissim⁹e 9 eas:ergo ds no pot face aliqd qd no expediat:⁊ qd debeat no facere. ¶ Ite Augu.3.li.de tri.c.15.dicit q magna est verbi eterni potetia non posse mentiri:g a fili magna ei⁹potentia nullum alium malum posse.

(In opp^m)

Respondeo bm q distinguit Aug.x.de ci.dei c.2. Est malum culpe ⁊ est malum pene. Malum culpe est auersio a summo bono vel obliquatio secudu q culpa diditur in mortalem ⁊ venialem. Deus aut facere no pot q ipse auertat a seipso:vl obliqt velle facere ista3 auersioe3:vl obliqtoe3 in alio:q2 ia3 eet 9rius sibiipsi:⁊ ideo deus no pot malu culpe. Cui vitati no tm consentiut sctis:s3 et phi. Dicit.n. Trimegistus in lib.de dinitate ad Asclepiu3 q volutas dei est ois boitas ex quo sequtur q no pot peccare. Et Aui.8. Meta.c.3.dicit q boitas pura no est nisi necesse ee p se:⁊ paruposi dicit q est bonitas cui no sbintrat pfectio:nec malitia. ¶ Malu vo pene qnq3 est malu iustu:vn maluz pene a deo est:⁊ de h malo intelligit illud verbu scriptu. Isaie. xl.c.Ego

(Rn^o. Malum duplex. Deus no potest facer malu culpe. Malu pene a do e.)

ri.c.Ego dñs τ nõ est alter formans lucẽ τ creans tene/ bras:faciẽs pacẽ τ creãs malũ:qd ṽbũ recitãs Greg.3.li. moral.iter pnm τ medi.li.sbiungit Creare se mala dñs iu dicat:cum res bñ ɔditas nobis male agẽtib9in flagellũ formãt τ sic p3 q malũ pene est a deo in alio q̃uis in se nõ possit eẽ:neq3 a se:neq3 ab alio. ¶ Arg9 ad ptem scdam p cedebant de malo culpe:τ bene cõcessum est tale malum non posse esse a deo neq3 in se neq3 in alio.

Ad pm. **Ad primum** ad ptem aliã cũ dr q po malo sunt bone τc.dico q vez est ñ sb rõne q̃ sunt po malo:sʒ inq̃tum eedẽ sunt po bono. posse do malũ dicit ordinabilitatẽ:imo vt ppri9 loq̃r defe ctibilitatẽ ipsi9 potẽtie respectu defect9 boni debiti:q defe ctus est malũ.

Ad 2m. ¶ Ad 2m dõm est q illa auctitas intelligẽ da ẽ de malo pene:vel si intelligat de malo culpe dõm q nõ accipit ibi deum pprie:sʒ vocat dm q̃cũq3 sbam intel lectualẽ sepatam sʒ quã significatõem loqr Porphyrius cũ dicit q sum9 rõnales τ nos τ dij:sed mortale additum sepat nos ab illis.Uez est aũt q q̃cũq3 sba intellectualis creata suis nãlibus relicta peccare põt:qd p3 q: qdã an geli peccauerũt τ cacodemões facti sunt.

Ad 3m. ¶ Ad 3m cũ dr q vitio oñditur nã laudabilis τc.Dico q hoc vez est d nã creata τ p accñs inq̃tũ.s.p vitiũ.i.p culpam oñditur hr libez arbi.q: si libez arbi.nõ hret culpã ñ ɔmitteret.

Ad 4m. ¶ Ad 4m dõm q q̃uis scire malũ culpe sit scire τ velle illud malũ sit velle:tñ posse illud malũ nõ ẽ posse.Scire n.respicit rem q̃tũ ad suũ esse repñtatum itellectui.τ iõ q: carentia boni debiti repñtat itellectui p similitudinẽ illi9 boni debiti:cui9 est carẽtia:ideo malitia q̃ est boni de biti carentia põt sciri:τ ipm scire ẽ scire q: ẽt volũtas põt velle vel nolle rem cognitã:iõ voluntas põt velle malũ nõ tñ sub rõne qua malũ:q̃uis sb rõne mali possit ipm velle.τ iõ velle malũ ẽt est velle.Po9 vero respicit obm sm suũ esse reale:τ q malũ sb rõne qua malũ non est res aliq̃ positiua:sed defect9 boni debiti:ideo posse malũ sub rõne q̃ malũ est posse deficere:posse aũt deficẽ vere ẽ non posse.Uñ sicut dicit Ansel.prosl.7.c.Qui sic põt nõ po9 põt:sʒ impotentia τ q̃to aliqs magis sic potest tanto mi

Q5.3. serior est sm Aug.13.de tri.c.5. Q6.3.

Ar p9 **Tertio** q̃ritur vtz ds possit facere q̃cũq3 bo na creatuŕ possibilia:τ vr q sic.Aug. 13.li.de tri.c.x.dicit:O: ptãti dei cũcta eq̃liter sb/ iacent.

Scdo. ¶ Item Aug.5.de ci.dei.c.x.dicit d deo.Q sicut oium creatura creator est:ita oium ptãtem dator:ergo creature dat posse oia bona creature possibilia:g multo

Tertio. fortius ipse ds põt illa.

Quarto. ¶ Itẽ posse bonũ est posse:sʒ de9 ẽ ops:ergo põt oẽ bonũ alicui rei posse. ¶ Itẽ ñ dr oiuo lens:q: nõ vult oia:g si non possʒ oia bona nõ esset ops.

In oppm. **Contra** proficẽ in gra bonũ est:τ hoc põt cũ adiu torio dei creatura.sʒ ds in gra pficere non põt:g nõ põt oia bona creature possibilia.Item ds rõne diue nãe ambulare nõ põt nec vocalr loq:τ tñ isti sũt bo ni actus creature possibiles:ergo deus nõ potest omnia bona creature possibilia.

Rñ9 **Respondeo** q bono creature possibiliũ que/ dam de sui rõne nullã ipfectiõem

Bõna creature ipfectiões nõ inclu/ dẽtia sũt in deo.

includũt inq̃tum ɔsiderãtur sm suã rõnẽ gñalem:q̃uis ipfectiõem dicãt sm eẽ qd hñt in creatura:τ talia sũt in telligere τ velle plura alia:τ talia iueniũtur pncipali9 in creatore q̃ in creatura:τ ea põt efficere τ efficit i creatu ra.Quedã aũt de sui rõne ipfectiõem includũt ẽt ɔsidera ta in rõne gñali:cuiusmõi sũt ambulare τ corpaliter loq. hec.n.ita includũt ipfectõem q nõ pñt esse i re aliq: nisi

T9 ɔ.15. inq̃tum nt illa est aliq̃ ipfectio.Uñ dicit phy.3.phy si.c. de motu.q mot9 vr eẽ actus sʒ ipfectus:qm ipfectũ ẽ cui9 est act9:τ talia ds non põt facẽ in seipso.illa tñ efficit in creatura:τ iõ sicut dicit magr in pñti Di.c.2.non p istas actiões diue potẽtie detrahit aliqd:q: τ ħ põt facere ops

Ad arg9. deus. ¶ Argu9 ad ptem pmã ɔcludũt q oium bono creature possibiliũ ds põt esse cã efficiens:τ ħ vez est q: põt facere q sint in alio.sed ex ħ nõ seq̃t q possit facere q realr sint in seipso:q: ħ posse non eẽt posse:q̃uis ħ sit posse in creautra q põt illa facere eẽ in seipsa:sicut.11.di/ cit magr in pñti Di.c.3.Sunt q̃dã q̃ in alijs rebus po9 deputãde sunt:i alijs ṽo minime. ¶ Argu9ita ad ptẽ aliã nõ plus ɔcludũt nisi q aliq̃ bona pñt eẽ realr in creatura que realiter in deo esse non possunt:τ hoc est verum.

Q6.4 **Quarto** q̃ritur vtz ds possit simul ɔdicto ria facere:τ vr q sic:q: pila piecta

Ar p9. ɔ pietem in eodẽ instanti in quo adest pieti abest et q: aliogn ibi qesceret qd non vr:sed ad eẽ τ ab esse idẽ eidem in eodẽ instãti includit ɔdictiõem:g crea/ tura põt facere ɔdictoria simul:multo forti9 g creator.

Scdo ¶ Itẽ ponat q faba pijciat sursum τ obuiet lapidi mo lari descẽdenti:tũc supficies fabe τ mole iungũtur i aliq9 indiuisibili ipsi9 aer i aliquo instãti:τ in eodem instanti ab illo indiuisibili sepabũtur alr faba ascẽdens faceret lapidẽ descẽdentẽ qescere q absurdũ vr:g vr q ẽt ptãte creata pñt simul fieri ɔdictoria.ergo multo forti9 ptãte increata.

Tertio. ¶ Item ds põt creare vnũ lapidẽ in tali dispositione q supficies ei9 supior simul sit cũ supficie q̃ est in ɔcauo or bis lune:τ q ignis ei9 descẽsui nullo resistat:nec aliqd sit qd phibeat lapidis dscẽsũ.tũc q̃ro aut i eodẽ istanti i q9 creatus ẽ sepabitur ei9 supficies a supficie cõcaui orbis lu ne:aut in alio.si in alio cũ inter q̃libet duo instãtia sit tps

T9 ɔt. 2. me m vt pbat.6.phy.tũc in illo medio tpe lapis qesceret: qd irrõnale vr:q: nullũ corpus ex suũ locũ qescit nisi vio lenter.seqtur g q in istãti sue creatiõis ab illa supficie se/ paretur.τ sic in eodẽ instanti illi supficiei adessʒ:τ nõ ad esset:g ds põt facere duo ɔdictoria sil.

Quarto. ¶ Itẽ pma muta/ tio mot9 non remanet p totũ motũ:nec p ptez motus.ad qd seqtur q pdat esse in eodẽ instãti in quo est:q: si i vno instanti eẽt:τ in alio pderet esse maneret p totã illã ptem mot9 q̃ esset in tpe medio inter illa duo istantia illa g mu tatio in eodẽ instanti est τ non ẽ:g ds simul facit ɔdicto/ ria.

Quinto. ¶ Itẽ Ansel.in li.de ɔcor.pscie.τ li.arb.longe post pn.Que magis opposita sunt q̃ ad ire τ ab ire.Uidem9 tñ cũ transit aliqs de loco ad locũ:q: idem ire est ab ire τ ad ire:g oppõ simul eueniũt eidẽ:sed q̃ sil eidem ɔuenire pñt:ds põt sil facere:g ds potest facere ɔdictoria simul.

In oppm. **Contra** Auicẽ.4.metaphy.c.2.Agẽs non ẽ potẽs sup aliquid cũ ipm non fuerit in se poẽ sʒ ɔdictoria sil eẽ nõ ẽ i se poẽ:g ds ñ põt facẽ ɔdictoria sil ¶ Item res non potest esse nisi p diuinũ velle:nec potest pdere eẽ nisi deo nõ volente ipm esse:ergo si posset eãdẽ rem facere eẽ τ nõ esse simul:posset idẽ velle τ non velle simul:τ ita sibiipsi posset eẽ ɔrius qd falsum est.

Rñ9 Deus nõ põt facer simł duo ɔdictoria **Respondeo** q deus nõ põt facere duo ɔdicto/ ria simul esse non pp defectũ po9 ex pte sui:sed q: illud nõ hʒ rõnẽ po9 vllo mõ.Et si q̃rat quare ħ nõ hʒ rõnẽ possibilis dõm q hui9 nõ est alia rõ reddenda nisi q talis est nã:vel hitudo affirmatõis τ ne gationis:sicut si q̃reret qr oẽ totũ ɔphẽdit ptem τ plus non eẽt reddenda alia rõ:nisi q talis est nã totius τ ptis τ si aliã rõnem velis q̃rere non eẽt rõ ita manifesta:sicut illud cuius q̃reres reddere rõnẽ nisi recurreres ad cãm efficiẽtem τ exẽplarẽ:dõ q talem istituit ds nãm toti9 τ ptis τ q ħ exigit rõ sui exẽplaris eterni:qd hñt i mẽte diua. ¶ Aliqui tñ volũt reddere aliã rõnem dicentes q oẽ poẽ est respectu alicui9 eẽ:sicut teri vel alicui9 non eẽ. ɔdictoria ṽo sicut eẽ τ nõ eẽ:nec pñt esse terin9 affirma/ tionis pp nõ eẽ:nec terin9 negatiõis pp esse:τ ideo esse τ non eẽ simul nullo mõ hʒ rõnem possibilis.Sed ħ rõ nõ est ita clara:sicut ẽ illud cui9 vult reddẽ rõnẽ q est con cordia simul non posse esse.

Ad pm. **Ad primum** in oppm cum arguit de pila proie cta ad parietem τc.dõm q si pila ibi non ɔqescit q p eãdẽ lineã nõ reuertit:sed p aliã ita sup pm

vt ꝓcessus pile ad pietem:ꝛ reuersio ei⁹ versus locu3:vñ ꝓiecta est:fit vnus motus ꝯtiu⁹:ꝛ sicut pila non signauit aliquē locū in piete i actu.alio mō q̄z mobile ē i quolibet spatio medij sibi equali dū mouetur ꝙ non est ibi esse in actu puro:sed in potentia permixta acrui.

Alia rño. **Dicunt** tñ q̄dam ꝙ pila ibi qescat tpe impceptibili: q2 virtus ꝑ quā adhuc poterat moueri i directum nisi eēt pies:nō ita cito pōt i ea cāre motu3 reflexū.

Ad 2m ¶ Ad 2m ꝙ arguebaẜ de faba obuiāte lapidi molari:dico ꝙ non faceret lapidē molarē qescere.nec ex hoc seq̄t aliq̄ ꝯdictio.Sicut.n.non ē ꝯdictio ꝙ aliq̄d qescat ꝑ se ꝛ moueatur ꝑ accñs sicut p3 de hoie qescente i naui: q̄ moueẜ ita non ē ꝯdictio ꝙ faba obuians lapidi molari ꝑ motu3 illi⁹lapidis reuertaẜ sine tpe intermedio inter suū ascensum ꝛ descēsum:q̄uis de necessitate ꝑ se qescat añq̄z incipiat reuerti.Et sic dico ꝙ faba in illo instāti i quo obuiat lapidi molari nō se h3 aliter rōne sue supficiei ad aliqua3 supficiem ipsi⁹spatij q̄z supficies ipsi⁹mole:q̄ simul ē cum supficie fabe.Et ita p3 ꝙ supficies fabe nō signauit i actu aliq̄d indiuisibile in ipso spatio añq̄z reuertaẜ.

Ad 3m ¶ Ad 3m ꝙ arguebaẜ de lapide si erraret ita vt supficies ei⁹contingeret supficiē cōcaui orbis lune:nec violēter ibi detineretur ꝛc̄.dici pōt ꝺm aliquos ꝙ instans erratōis sue eēt initium tpis mēsurātis ei⁹descēsum:ꝛ ita initiū ipsi⁹descensus eēt in illo instanti.ꝛ ita supficies ei⁹non ꝯtingeret in actu supficiē orbis lune:sed in po^a ꝺm modū quo dicim⁹ ꝙ vltimū mobile ē i po^a i quol3 idiuisibili ipi⁹spatij an finē mot⁹ad eē añ alicui i po^a:ꝛ nō ad esse i actu nō ꝯdicunt.

Alia rño. **Aliqui tamen** dicunt ꝙ positiōe retenta lapis qesceret in ꝯcauo orbis lune:q2 ꝑ ꝯcessiōem cāꝝ rebus a deo inditā ꝛ ꝑ hitudinem ꝯtioꝝ ad tps detineret ibidē.

Ad 4m. ¶ Ad 4m ꝙ arguebaẜ ꝺ ꝑ^a mutatiōe mot⁹dōm ꝙ ꝑma mutatio mot⁹est nunc ꝑmo ab eē terio a quo:ꝛ ita vltra h ꝙ est ab esse terio a quo nō vr̄ dicere nisi ante h instās nō abfuisse terio a quo:ꝛ ita ꝑ^a mutatio mot⁹non dicit nisi ab esse huic signo a q^o incipit mot⁹:ꝛ imediatā ordinatiōem ad fuisse illi signo.q2 sicut illa mutatio mot⁹est nūc ꝑmo eē hic:ꝛ añ nō fuisse ita ꝑ^a mutatio mot⁹est nūc ꝑmo nō esse hic:qō est nō esse hic:ꝛ añ h istās ibi fuisse.dico ergo ꝙ ꝑma mutatio mot⁹rōne hui⁹qō est nō adesse illi signo a quo incipit mot⁹manet ꝑ totū motū:sed imediate ordinatio ipsi⁹nō ad eē illi signo ad hoc qō est ad esse illi signo corrūpitur nō tñ i instāti:s3 in tpe:q2 imediata ordinatio eoꝝ nō tolliẜ nisi ꝑ morā intermediā.

Ad 5m ¶ Ad 5m ꝙ arguebaẜ ꝑ auctem Ansel.dōm ꝙ respectu diuersoꝝ ad ire ꝛ ab ire ꝯposita nō sunt q̄uis respectu eiusdē sint ꝯposita:ꝛ respectu eiusdē teri simul eē non pñt:ꝛ ꝙ hec fuerit intētio Ansel.p3 ꝑ lr̄a3 imediate añcedētem:ꝛ imediate sequētē auctem ꝑallegatā. ¶ Ar^a ad ptem aliā gr̄a ꝯclusiōis ꝯcedanẜ.Sciēdū tñ ꝙ Auicē. in aucte ꝑallegata nō vr̄ sanū habuisse itellectū.vr̄.n.ad h eā adduxisse:vt ex h ꝺclarāet:ñ posse fiēi aliq̄d n^l ꝺ aliq°.

Qō.V. **Quinto** q̄ritur vtꝝ ꝺs possit facere ꝙ res pterita nūq̄z fuerit:ꝛ vr̄ ꝙ sic:q2 se

Ar ꝑ° qtur ē pñs.ergo nō poterit:sed ꝺs facē pōt de re pterita ꝙ iteꝝ sit pñs.ergo pōt facē ꝙ res pterita nō ꝑtereat.

Scōo ¶ Itē de futuro pōt facere ꝙ nūq̄z eueniat.ergo a sili de pterito pōt facere ꝙ nūq̄z fuerit:q2 sicut se h3 futuꝝ ad foꝛe:ita pteitū ad fuisse vt vr̄.

Tertio. ¶ Itē h vitas:Paulus ꝑdicauit est vitas creata:sed oē creatū deus pōt destruere:ergo pōt facere ꝙ nō sit veꝝ Paulu3 ꝑdicasse.

Quarto. ¶ Itē Ansel.in li.de ꝯcoꝛ.ꝑscie ꝛ li.ar.nō multum post ꝑn.Pariter veꝝ est:q2 fuit ꝛ ē:ꝛ erit aliq̄d nō ex necessitate.sed illud qō erit ñ ē ita necēm qn possit nō foꝛe ergo illud qō fuit nō ē ita necessariū qn possit nō fuisse.

In opp^m **Contra** Ansel.in eo.li.nō multū post ꝑn.nō potest fieri:vt res q̄ pterita ē:fiat nō pterita:sicut res q̄dam q̄ pñs ē:pōt fieri nō pñs.ꝛ aliqua res q̄ nō necessitate futura ē:pōt fieri vt nō sit futura. Itē phs.6.lib. ethi.c.3.dicit ꝙ recte dixit Agathon dicens ꝙ solo ipso deus priuatur ingenita facere que sunt facta.

Rñ° Implicat pteritum non fuisse ideo non subiacet diuine potentie. **Respōdeo** ꝙ de⁹nō pōt facere ꝙ pteritū nō fuerit pteritū:q2 pteritū non fuisse pteritum nō h3 rōnem possibilis vllomō:eo ꝙ ꝯdictōem iclu dit:sicut.n.esse ꝛ nō eē ꝯdicūt:ita fuisse ꝛ nō fuisse ꝯdicūt sed rē esse pteritā est ipam fuisse:ḡ rem esse pteritā ꝛ ipa nūq̄z fuisse ꝯdicunt.ꝛ iō cū non hēat rōnem possibilē:vllo mō nō sbiacet diue potētie.Vñ Aug.li.27.ꝯ faustū circa mediū:q̄sq̄s ita dicit.Si ipse de⁹est:faciat vt que facta sunt nō fuerint:nō videt hoc se dicere:si ipe est oꝑs faciat vt ea que vera sunt falsa sint.

Ad ꝑm **Ad primū** in opp^m cū dr̄ qō seq̄tur est pñs:ḡ nō pterijt ꝛc̄.dico ꝙ falsum ē.Si.n.rē q̄ pterijt ꝺs faciat iteꝝ esse pñtem:semꝑ veꝝ est dicē ꝙ pterijt q̄uis mō sit pñs.

Ad 2m ¶ Ad 2m ꝙ nō.est sil̄r de pterito ꝛ futuro:q2 si est futuꝝ bonū non pōt actu fieri nisi deo ꝑncipalr̄ opante:quā opatiōem ꝺs pōt non facē:ꝛ si est futuꝝ malū:non pōt fieri pñs nisi deo pmittente.de⁹aūt potest ꝓhibere:s3 rem fuisse postq̄z pterita ē:nec depēdet ex dei manutenentia nec ex ei⁹opatione vel ꝑmissione.Unde si oīs creatura redigereẜ in nihilum:adhuc de⁹verbo suo dōo creaturā fuisse diceret veru3.

Ad 3m ¶ Ad 3m cum dr̄ ꝙ oē creatū ꝺs pōt destruere ꝛc̄.dico ꝙ veꝝ est:nō tñ pōt facē ꝙ creature non sint a deo intellecte:sicut non pōt facē vt eēn^a sua nō sit creaturaꝝ repñtatiua.vñ q̄uis ꝺs possit destruere oē esse reale actualis vitatis create:non tñ potest facē qn vitas creata sit ab eo intellecta.Vñ si oīs creatura redigereẜ in nihilu3 adhuc ꝺs dōo verbo suo Paulū ꝑdicasse diceret veꝝ:ꝛ intelligēdo paulū ꝑdicasse itelligeret veritatē creatā. ¶ Ad illud qō 4° arguebaẜ ꝑ auctē3 Ansel.dōm ꝙ intelligebat ꝙ sicut res añq̄z esset pterita non erat necēium ipam eē pteritam:ita non fuit necessarium creaturam esse pñtem anteq̄z eēt pñs:nec creaturam esse futuram nisi cum hac conditione si esset futura.

Qō.6. **Sexto** q̄ritur vtrum ꝺs possit aliq̄d facere ꝯ nām:ꝛ vr̄ ꝙ non Augu.6.de ci.dei.

Ar ꝑ° c.30.dicit ꝺ ꝺo ꝙ sic admistrat oīa q̄ creauit vt ipa ꝓprios agere mot⁹sinat:ḡ ꝺs nunq̄z facit ꝯ ꝓprios motus creature sibi naturaliter inditos:sed frustra est potentia que interdum non reducitur ad actu3:ergo videtur ꝙ deus nihil possit ꝯ nālem motū creaturis inditu3.

Scōo ¶ Itē Boe.4°li.de conso.longe vltra medium dicit:ꝙ ordo fatalis ex ꝓuidentie simplicitate ꝓcedit:sed ordine3 fatalem videtur vocare ꝯnexionem cāꝝum ꝺm quam res admistrantur:ergo vr̄ ꝙ sicut deus nihil potest facere ꝯ simplicitatem ꝓuidentie sue:cum sit rō cōstituta in eius mente:vt hr̄ in eodem li.ꝙ ita nihil potest facere contra cōnexionem cāꝝum rebus inditam:ꝛ sic nihil potest facē contra nām.

Tertio. ¶ Ite3 cursus nālis institutus est ꝺm rōnē rectam:sed deus nihil pōt facere ꝯ rōnem rectam:ergo nihil pōt facere ꝯ cursum naturalem.

In opp^m **Contra** Glo.super illud Lu.ꝑ°.Et ecce Elisabeth vult ꝙ oīa sint deo possibilia: q̄ ordini nāe videtur ꝯtria. ¶ Item virginem parere est ꝯ nām:s3 de⁹ fecit vt virgo pareret ergo ꝺs potest facere ꝯ nām.

Rñ° Natura dupliciter **Respondeo** ꝙ natura potest accipi dupliciter. vno modo ꝓ vi rebus insita: qua explent suos vsitatos cursus:siue in agendo siue in patiēdo:ꝛ sic accipiendo nām deus multa facit ꝛ plura posset facere si vellet ꝯ nām. ¶ Alio modo potest dici nā q̄dam possibilitas in rebus:vt ex eis possit fieri virtute diña ꝙ ꝑ nām primo modo dictam nō posset fieri ꝛ contra nām sic dictam.deus nihil facit nec facere potest:qa h rōnem possibilis non h3:sed q2 in cōi vsu natura magis dicitur nā primo modo q̄z secūdo:ideo ꝯceditur simpliciter ꝙ de⁹ potest facere ꝯ nām.ꝛ h distinctio sumi potest ex sñia Augu.6.super Geñ.vltra medium.vbi sic dicit loquens de ꝯuersione virge in draconē:nec ista cum fiunt contra

Concedi tur simplr̄ ꝙ ꝺs pōt facē ꝯ nām.

nām fiūt

nãm fiũt nisi n obis qb⁹aliter nãe cursus sic inotuit:nõ sũt deo cui h est natura ꝙ fecerit. ⁊ parumpost loquens de cãlibus rõnibus mundo inditis.cuȝ pmum ds simul creauit oĩa sic dicit:restat vt ad vtrũqȝ modũ būles creare sint ad istum quo vsitatissime tpalia recurrũt:siue ad illum quo rara ⁊ mirabilia fiunt:sicut deo facere placuerit qd tpi congruat.Accipitur ẽt h distinctio ex sententia eiusdem.9.li.super Geñ.nõ multuȝ añ finem li.vbi post ꝙ locutus est de nã pmo modo dicta. postea de natura scdo modo dicta:sic subiungit loquens de partu sterilis: ⁊ locutione asine.dedit qdeȝ naturis:quas creauit: vt ex eis hec fieri possȝ:neqȝ.n.ex eis illa faceret:qd eis fieri nõ posset ipse phgeret:qm̃ seipso non est:nec ipse potentior. verumtñ alio mõ dedit:vt non hoc hẽrent in motu nãli:sed in eo ꝙ ita creata essent: vt eorum natura voluntati potentiori amplius subiaceret.

Ad b^m. **Ad primuȝ** in opp^m cum dr ꝙ de⁹sic res creatas administrat:vt eas agere pprios motus finat ⁊c̃.dico ꝙ hoc intelligendũ est de lege cõi tñ ex dispensatione spãli,qñqȝ facit ꝯriuȝ.❡Ad 2^m cũ dr ꝙ ordo fatalis ex puidẽtie simplicitate pcedit ⁊c̃.dico ꝙ quãuis ꝯnexio cãrum fm quã agunt cursus nãles depẽdeat ex simplicitate dine puidẽtie: tñ in simplicitate dine puidẽtie est vt ꝯ illa ꝯnexiõeȝ ab actore creaturaȝ aliqd posset fieri.nõ.n. illa ꝯnexio reb⁹tpalib⁹indita eqt puidẽtie dine imẽsitatẽ.vñ sic dicit Boe.4.de ꝯso.paȝ post auctẽ pallegatã:sicut ad eternitatẽ se hȝ tpus:⁊ ad pũctum medius circulus ita fati series mobilis ad puidẽtie stabileȝ simplicitatẽ.❡Ad 3^m dñȝ ꝙ ita istitutus est cursus nãe fm rõnem rectã vt pcedere debeat nisi cũ de⁹ex spãli dispensatione vult ꝙ eueniat ꝯrium.Unde ⁊ fm rationeȝ rectam est ꝙ ille cursus intermittaẽ qñ placet voluntati dine.Arg⁹ad ptem aliaȝ pbant deũ posse facere ꝯ nãm p⁹dictã:que fm cõem vsuȝ vocaẽ nã. ❡Qõ.VII.

Qõ.7. Arĩ p⁹ **Septimo** querĩ vtrȝ aliqd dicaẽ posse simplr fm cãm supiorẽ vel inferiorem ⁊ videẽ ꝙ fm cãm supioreȝ.Dicit.n.Aug.6. sup Geñ.longe vltra mediũ lib.ꝙ multa fm inferiores cãs sunt futura:sed si ita sunt in pñtia dei vere futura sunt:si ãt ibi alr sũt ita post futura sunt: sicut ibi sũt vbi q pscit falli nõ põt:ergo a^rsili que sunt posia: fm cãȝ supiorẽ vere posia sunt.

Scdo ❡Itẽ glo.sup illud.j.ad Cor.j. nõ ne stultã fecit de⁹sapiaȝ hui⁹mũdi: hãc de⁹stultã fecit posse fore declarando atqȝ faciẽdo ꝙ ipsa impose iudicat. Stultũ est ergo iudicare aliqd impose qd est apud deuȝ

Tertio. possibile.❡Itẽ pose simplr dici dȝ p cõpatiõem ad potentiam simplr:sed sola dei potentia:est simplr potentia: ergo simplr est possibile ꝙ ille potentie est possibile.

Jn opp^m **Cõtra**. Si pose simplr diceret qcqd põt dina puidẽtia:cuȝ nihil sit impose apd ipsaȝ: nihil posset dici impose simplr qd falsuȝ vr.❡Iteȝ bñ dr aliqd pose simplr a potẽtia passiua:sed potẽtia passiua est causa inferior ergo pose simplr bene attendiẽ fm cãs iferiores.

Rñ⁹ Diuidiẽ pose dupliciter. **Rñdeo** ꝙ simplr pose potest dici aliqd q̃tum est ex pte sua aliquo mõ in cõpatione ad aliq̃ põam.pmo modo est simplr pose qd natum est eẽ fbm alicui⁹po^e nisi ex pte potẽtie sit defect⁹sicut dicim⁹aliqd simplr pose videri q̃tum est ex pte sua qd natum ẽ esse obȝ alicui⁹visiue po^e nisi ex pte visiue po^e sit defect⁹.Uñ si oẽs potẽtie visiue essent ita obtuse ꝙ nõ possent videẽ aliqd qd natum est videri a po^e visiua si sit acuta:non pp hoc negarem⁹illud pose videri q̃tũ ẽ ex pte sua.⁊ sic dico ꝙ illud ẽ pose simplr qd ꝯdictiõeȝ nõ includit.eo.n. ipso ꝙ extrema repugnãtia ꝯdictionis nõ icludũt q̃tuȝ est ex pte sua nata sunt ꝯiungi p aliq̃ potentiã nisi ex pte po^e sit defect⁹.Et qr dina po^e nullũ pcit⁹hȝ dsectũ.Jd oẽ illd qd nõ icludit ꝯdictõeȝ sbȝ ẽ dine po^e⁊ hoc mõ pose nõ diciẽ:ꝙ sup ipm possit cã supior vel inferior:sed ex⁹.

❡Loquẽdo ãt de posi i cõpatõe ad aliq̃ potẽtiã:si: dico ꝙ illud dr pose fm cãm inferiorem sup qd põt cã inferior:pose fm cãm supioreȝ sup qd potest causa supior siue super illud qd possit causa inferior siue nõ.vnde pluuiaȝ fore pose fm cãm supiorẽ q̃uis cuȝ h sit pose fm cãm inferioreȝ aĩam creari:mortuũ resurgere: ⁊ pl'a alia ita sunt posia fm cãm supiorẽ: ꝙ non sunt posia fȝ cãm inferiorẽ ⁊ sic pȝ ꝙ oẽ illud sup qd põt cã supior tñ: vel cã supior ⁊ inferior sil'est simplr ⁊ absolute pose q̃tũ est ex pte sua: alr sup ipm non possȝ nec cã inferior: nec supior.Ex his pȝ quid dici debeat ad argumenta ad vtranqȝ ptem.

Argumẽta ad pmã ptem ꝯcludũt ꝙ ea q̃ posia sunt cãe supiori simplr posia sunt:⁊ hoc est veȝ qr nulla po^e põt sup aliqd qd non est simplr ⁊ absolute pose q̃tũ ẽ ex pte sua.❡Ad argumẽta alteri⁹ ptis simul dicẽduȝ ꝙ ꝯcludũt ꝙ illud est pose simplr qd est pose fm cãs inferiores:⁊ h est veȝ:sed hoc non est:eo ꝙ sup ipm possit cã inferior:sed qr oẽ illud sup qd põt cã inferior est simplr ⁊ absolute pose q̃tũ est ex pte sua:nec ex h seqtur ꝙ rõ q̃re illud est simplr ⁊ absolute pose:qr super ipm potest inferior causa. ❡Qõ.VIII. — Ad arg^a p vtraqȝ parte.

Qõ.8^a. Arĩ p⁹ **Octauo** querĩ vtrũ deus iõ dicaẽ oipotens qr põt omia q̃ vult se posse: ⁊ vr ꝙ sic:qr ideo est oisciens:qr scit oĩa q̃ vult se scire:g a sili ideo est oipotens: qr põt oĩa que vult se posse.

Scdo ⁊ vr ꝙ sic:qr ideo est oisciens:qr scit oĩa que vult se scire: ergo a sili iõ est oipotẽs qr põt oĩa q̃ vult se posse:❡Itẽ ps.Ego cognoui ꝙ magn⁹est dñs ⁊ de⁹noster põib⁹diis oĩa quecũqȝ voluit dñs fecit: hic vr psal.reddere rõnem magnitudis dine po^e p h ꝙ facit qcqd vult: ergo vr ꝙ ẽ

Tertio. oipotens:qr põt qcqd vult se posse. ❡Itẽ nõ est ops iõ qr põt oĩa posia creature:nec iõ qr põt oĩa posia sibi:qr h esset dicere ꝙ ideo est ops qr est ops.Restat ergo ꝙ ideo est omnipotens qr potest omnia que vult se posse.

Jn opp^m **Cõtra**. Aug.13.d tri.c.5.Oẽs bti hñt qd volũt: ergo glȝ btus pt qcqd vult se posse:nec tñ glȝ btus est ops:fȝ solus de⁹:g ñ iõ ds ops:qr pt qcqd vlt se posse.

Rñ⁹ De⁹iõ dr esse oipotẽs: qr pt oẽ pose. **Rñdeo** ꝙ de⁹est ops:⁊ põt omia q̃ vult se posse:sȝ ipm posse oĩa q̃ vũlt se posse: nõ est precisa rõ oipo^e sue:sȝ iõ eẽ ops dici dȝ:qr pt oẽ illd qd ẽ pose absolute: h est pose qd in pcedẽti qõne dcm̃ ẽ pose q̃tũ est ex pte sua:⁊ h est omẽ illd qd non icludit ꝯdictiõem.

Ad p^m. **Ad** p^m i opp^m cũ dr ꝙ iõ est oisciẽs:qr scit oĩa q̃ vult se scire ⁊c̃.dico ꝙ q̃uis sit oisciẽs:⁊ sciat oĩa q̃ vult se scire:ñ tñ dr oisciẽs:iõ qr scit oĩa q̃ vult se scire: sȝ qr scit oĩa

Ad 2^m scibilia.❡Ad 2^m dñȝ ꝙ i illo vbo nõ itẽdebat ps reddere rõeȝ pcisaȝ oipo^e dei p h qd fecit oĩa q̃ voluit:sȝ itendebat taleȝ oñdẽ effcm̃ dine oipo^e quo possent corda holuȝ reuocari ⁊ manuduci ad facili⁹credẽdũ magnitudinẽ dine po^e. ❡Ad 3^m dñȝ ꝙ ab insufficiẽti pcedit qr iõ dȝ dici oipotens:qr põt oẽ illud:qd q̃tuȝ est ex pte sua est possibile ꝙ aliq dicunt possibile absolutũ:⁊ hoc est omne illud quod non includit ꝯdictionem vt iam dictum est.

Ad 3^m

Circa lr̃aȝ(potuit ds sil' cũcta facẽ) :cũcta.s. q̃ fuerũt ⁊ erant.(Sed rõ phibuit).i. volũtas.Ex h ẽt vbo hẽs ꝙ rõ q̃re deus nõ facit aliq̃ q̃ possȝ facẽ est sua volũtas.(Nõ pt mori:)qr est pura ⁊ sũme simplex vita.(Nõ pt falli):qr ipse cognoscit isnita.(Nõ põt miser fieri):qr volũtas sua ẽ rectitudo sũma.(Nõ pt vici)qr in ipso est oipo^e. (Ops vo est ñ ꝙ possit oĩa facẽ):accipiẽdo large oĩa,put.s.distribuit nõ solũ p habẽtib⁹cãȝ effectiuã:sȝ ẽt p nõ hñtib⁹nisi cãȝ defectiuaȝ cuiusmodi sunt mala inq̃tũ mala.(Nõ ⁊ angl's gratuitã hñt potẽtiã:q̃ potẽs ẽ). ꝯ.po^e coȝ ẽ nãlis.Rñ⁹ gtuitã dñr hic põm:qr gtẽ hñt eam ab alio.s.a deo:⁊ qr ñ posset opari nisi ꝯtinuc ꝯseruareẽ ab eo a quo est: ⁊ tamẽ hoc etiam cõcedendũ est ꝙ bonus hõ ⁊ bon⁹angl's aliq̃ potentiã habent ex grã quam nõ hñt ex sui natura.

¶ Opinio quorūdam dicentium deum nil posse nisi quod facit. Di. XLIII.

Quidam tamen de suo sensu gloriantes: dei potentiam sub mensura co artari conati sunt. Cū. n. dicūt hucusq; potest deus ꝛ non amplius: quid hoc est aliud ꝙ eius potentiam que īfinita est ꝯcludere ꝛ restrigere ad mēsurā? Aiunt. n. non pōt deus aliō facere ꝙ facit: nec melius facere id qō facit: nec aliqd ꝑtermittere de his que facit. Istāq; primā suā opiniōē ꝫ v̄isimilib⁹ argumentis causisq; ꝯmen titijs necnon ꝛ sacrarum auctoritatu ꝫ testimo nijs munire conātur dicētes. Nō pōt de⁹ facere nisi quod bonum ꝛ iustū est fieri: non est aūt iustum ꝛ bonum fieri ab eo nisi quod facit. Si enim aliud iustum est ꝛ bonum eum facere ꝙ facit: nō ergo facit omne qō iustum ē ꝛ bonum eum facere. sed qs audeat hoc dicere.

Ratio illorū pria

¶ Secunda ratio.

Addunt etiam non potest facere nisi qō iusticia eius exigit: sed non exigit eius iusticia vt faciat nisi quod facit: non ergo pōt facere nisi qō facit. Eadēq; iusticia exigit: vt ꝛ id non faciat quod non facit: non aūt potest facere ꝯ iusticiā suā ꝫ: non ergo pōt aliqd eoꝝ facere q̄ dimittit.

¶ Responsio ad prius dictum.

His autem respondemus duplicē verboꝝ itelligentiam aperientes ꝛ ab eis īuoluta euoluētes: sic. Nō potest deus facere nisi qō bonum est ꝛ iustū. i. non pōt facere nisi illud qō si faceret bonum ꝛ iustum esset: verū est. sed multa pōt facere que non bona sunt nec iusta: qꝛ nec sunt nec erunt nec bene fiunt: nec fient qꝛ nūꝙ fient. Item qō secundo ꝓpositū fuit nō pōt facere nisi quod iusticia sua exigit: ꝛ nō potest id facere qō iusticia sua exigit vt non fiat. Dicim⁹ qꝛ exactiōis verbum de deo congrue non dr: nec ꝓprie accipitur: ꝛ in illis locutōib⁹ duplex est sensus. Si n. intelligas non pōt facere nisi qō sua iusticia exigit. i. nisi qō voluntas sua iusta vult: falsum dicis. Iusticia enim ipsius dei eq̄ssima volūtas acipitur: qualiter accipit Augu. illa v̄ba dñi in Geñ. loquētis ad Loth. Nō possu ꝫ qcꝙ facere donec illo introeas. exponēs: nō posse inquit se dixit: qō sine dubio poterat p potētia ꝫ: s ꝫ nō poterat p iusticiā quasi poterat ꝯde ꝫ: s ꝫ non volebat: ꝛ illa volūtas iusticia erat. Si vero p hec verba intelligis eum nō posse facere: nisi illud quod si fieret iusticie ei⁹ ꝯueniret: veꝝ dicis. Similiter distīgue illud. Nō pōt facere quod sua iusticia exigit vt non faciat. i. non pōt facere id quod ipse q est summa iusticia non vult facere: falsu ꝫ est. Si aūt his verbis intelligas eū non posse facere id quod iusticie eius ꝯuenire non potest verum dicis.

Respon/sio ad id qō scdo dictū est.

¶ Tertia illorum ratio.

Addunt quoq; ꝛ alia dicētes Non pōt de⁹ facere nisi qō debet: nō aūt d ꝫ facere nisi quod facit. Si enim debet alia facere: nō ergo facit omne quod debet. Si v̄o facit omne qō debet: nec potest facere nisi quod d ꝫ: non ergo pōt facere nisi quod facit. Item aut debet dimittere quod dimittit ne faciat: aut non debet. Si nō debet non recte dimittit. Si vero debet dimittere: ergo non debet facere. Si autem non debet: nec decet: nec oportet eum facere. Et si nō decet nec oportet eum facere: ergo nō potest facere. Nō ergo pōt facere nisi quod facit nec potest illud dimittere quod facit quin faciat: qa debet illud facere: ꝛ quod deb ꝫ facere non pōt illud dimittere. Sed vt mihi videt̄ hoc verbū debet venenum habet. Multiplicem enim ꝛ inuoluta ꝫ ꝯtinet intelligentiam: nec deo ꝓprie competit qui non est debitor nobis: nisi forte ex ꝓmisso. Nos vero ei debitores sum⁹ ex ꝯmisso. Ut autem venenum euacuetur distingue verbum sensus. Nō potest de⁹ facere nisi quod d ꝫ idest nisi quod vult: falsu ꝫ est. Sic. n. potest ipse dici debere aliquid quia vult illud. Si autem dicatur non potest nisi quod debet: idest nō potest nisi illud quod si faceret ei bene cōueniret verum est. Addunt quoq; illi dicentes. Nihil facit aut dimittit nisi optima ꝛ rationabili cā: licet nobis occulta sit: ꝫm qua ꝫ oportet eum facere aut dimittere que facit vel dimittit. Ratio enim penes eum est qua illa facit ꝛ illa dimittit: que ratio eterna est ꝛ semp manens: preter quam non potest aliquid facere vel dimittere. Illa ergo manente nō pōt qō facit dimittere: nec qō dimittit facere: ꝛ ita non potest facere nisi quod facit. Et ad hoc respondemus ambiguitatem locutionis determinātes. Cu ꝫ enim dicitur ratio vel causa optima penes deū est: qua facit cuncta que facit: ꝛ dimittit ea que dimittit: verum quidem est: qꝛ in eo voluntas ē equissima ꝛ rectissima: qua facit ꝛ dimittit que vult: contra quam facere non potest: nec preter eam facere potest. Nec vtiq; contra eam faceret: nec preter eam: si ea que facit dimitteret: vl que dimittit faceret: sed eadem manente rōne ꝛ causa: alia potuit facere ꝛ ista dimittere. L ꝫ ergo rō sit penes eu ꝫ qua alia facit ꝛ alia dimittit: potest tñ ꝫm eādem rōnem ꝛ dimittere que facit ꝛ facere que dimittit. Ipsi aūt addūt. Rō est eū facere que facit: ꝛ non alia: ꝛ non potest facere nisi qō rō ē eū facere: ꝛ ita nō pōt facere nisi qō facit. Item rō est eū dimittere q̄ dimittit: ꝛ non pōt non dimittere qō ratio est eu ꝫ dimittere:

Rñsio.

Quarta illorū rō

Rñsio.

Adhuc addūt q̄stionem.

mittere: et ita non pot non dimittere qd dimittit. Et ad hoc dicimus locutões ambiguas esse: et ideo determinandas. Si.n.cum dicitur non potest facere nisi qd ratio est eu facere itelligas eu nõ posse facere nisi ea que rõnabilia sunt: et ea que si fierent rõnabilia eent: verus est sensus. Si aut intelligas eu non posse facere alia rõnabila et bona: nisi ea que vult et facit: falsus est intellectus. Ite aliud adiungut dicetes. Si pot deus alid facere qz facit: pot ergo facere quod non psciuit: et si pot facere que non psciuit pot sine psciẽtia operari: quia deus qd facturus se psciuit facit: nec facit aliqd qd nõ psciuit. Qd si pter sciaz eius aliqd fieri ipossibile est: omne ergo quod psciutu est fieri necesse est: ergo aliquod fieri qz sit nulla ratione possibile est: nõ ergo potest a deo fieri nisi quod fit. Hec autez questio de prescientia facile determinari pot p ea que superius dicta sunt: cum de prescientia ageretur.

Alia illorum ratio.

Hec qd est predictu facile deteriaf.

Auctoritatibus vtuntur in assertionem sue opinionis.

Aug. His autem illi scrutatores q defecerunt scrutantes scrutinia sanctorum anectunt testimonia. Dicit.n. Aug. in li. de symbolo. Hoc solu nõ pot deus quod non vult: per quod videtur non posse facere aliquid nisi quod vult, sed nõ vult nisi qd facit: et ita videtur nõ posse nisi quod facit. Illud aut ita intelligedum est. Id solum nõ pot deus qd nõ vult. i. se posse. Idem in. vij. li. confes. ad deum loquens ait. Ne cogeris inuitus ad aliquid: quia voluntas tua non est maior qz potẽtia: esset aut maior: si teipso tuipse maior esses. Ex hoc videtur quod deus nõ possit plura qz vult, sicut non vult plura qz potest. Sicut.n. voluntas non est maior potentia: ita nec potẽtia maior est voluntate. Ideoqz sicut plura non vult qz potest: ita eum non plura posse qz velle dicut Sed ad hoc dicimus: quia nec voluntas potẽtia: nec potentia voluntate maior est: quia vna et eadem res est potentia et voluntas. i. ipse deus: qui esset maior seipso si voluntas maior esset potentia: vel potentia volũtate. Nec hac auctoritate negatur deum plura posse qz velle: quia plura sunt subiecta eius potentie qz voluntati. Fateamur itaqz deum plura posse facere que nõ vult et posse dimittere que facit. Quod vt certius firmiusqz teneatur scripture testimonijs asseramus deum plura posse facere qz facit. Veritas ipsa sm Mat. ait. An putas quia nõ possum rogare patrem meum: et exhibebit mihi modo plusqz xij. legiones angelorum. Ex quibus verbis patẽter innuitur: quia et filius poterat rogare qd non rogabat: et pater exhibere quod non exhibebat. Vterqz ergo poterat facere: quod non faciebat. Aug. et in Enchi. ait. Omnipotentis volũtas multa potest facere que non vult nec facit. potuit.n. facere vt. xij. legiones angelorum pugnarent cõtra illos qui xpm ceperunt. Item in eodẽ. Cur apud quosdaz nõ facte sunt virtutes: que si facte fuissent: egissent illi homines penitentiam: et facte sunt apud eos qui nõ erant credituri. Tunc non latebit quod nũc latet. Nec vtiqz iniuste deus noluit saluos fieri: cũ possent salui esse si vellet. Tunc in clarissima sapiẽtie luce videbitur: quod nunc piorum fides hz anteqz manifesta cognitione videatur: qz certa et imutabilis et efficacissima sit voluntas dei: que multa possit et nõ velit: nihil aut qd non possit velit. Idem in li. de natura et gra. Dominus Lazarum suscitauit in corpore. Nunquid dicẽdum est: non potuit iudam suscitare in mente? Potuit quidem sed noluit. His auctoritatibus alijsqz multis aperte docetur: quod deus multa possit facere que nõ vult: qd etiam rõne probari potest. Non.n. vult deus oẽs homines iustificare: et tñ quis dubitat eũ posse. Potest ergo deus aliud facere qz facit: et tñ si aliud faceret alius ipse non esset. Et potest aliud velle qz vult: et tñ eius voluntas nec alia: nec noua: nec mutabilis aliquo modo pot esse. Quia et si possit velle quod nunqz voluit: nec tñ nouiter: nec noua volũtate: sed sempiterna tñ voluntate velle potest. potest.n. velle qd ab eterno pot voluisse: hz.n. potentiam volẽdi et nunc et ab eterno: quod tamen nec modo vult nec ab eterno voluit.

Quomodo itelligẽda sit auctas.

Rñº

Auctoribus cõfirmat deum plura qz facit facere posse

Augu. in enchi.

Quomodo sine mutabilitate potentie vel volũtatis pot deus et alia velle et alia facere que vult vel facit.

Di. 43.

Quidam tamen de suo sensu gloriantes etc. Supius agit magister de diuine potentie vniuersalitate. In hac pte agit de diuine potentie imẽsitate et diuiditur ps ista in duas partes. Primo pcedit magister remouendo falsitatẽ. Secundo determinando veritatez. ibi. Fateamur naturam. Prima in duas: quia primo opponit p rõnes veritatem impugnantes. Secundo recitat argumẽta ad h idem que fiunt per auctoritates ibi. His autem illi scripturos. Prima in sex secũdum quod ponit sex rationes cum suis solutionibus. Secunda: ibi. Addunt etiaz. Tertia ibi. Addunt quoque. Quarta ibi. Adijciunt quoque. Quinta ibi. Ipsi autem addunt. Sexta. ibi. Item aliquid adiungunt. Tunc sequitur illa pars: que ibi incipit. His aut illi scrutatores. In qua recitat argumenta que fiunt p auctẽtates: et diuiditur in ptes duas. Primo recitat auctores. Secundo subiungit rãones ibi. Sed ad hoc dicimus. Tunc sequitur illa pars que ibi incipit. Fateamur itaqz. In qua pcedit determinando veritatẽ et diuiditur in duas. Primo determinat veritatẽ p auctoritatem. Secundo per rõnem ibi. Quod etiam rõne pbari potest.

Circa hanc distinctionez querũtur. 7. Primo vtrum essentia dei sit infinita. Secundo vtrum eius potentia sit infinita. Tertio vtrũ infinitas ponat aliqd in deo. Quarto vtrum deus possit facere aliqd infinitum qd ex nulla pte esset finitũ. Quinto vtrum deus possit facere aliqd infinitum in actu sm dimensionẽ. Sexto vtrum deus possit facere aliqd infinitũ in actu sm multitudinem. Septimo vtrum aliqua possit deus de potentia absoluta: que non pot de potentia ordinata.

Qō.I. Arḡ pᵒ. Tᵉ.ꝯt.35 PRimo ostendo ꝙ essentia dei nō infinita. Dicit.n. phs.j.phyſi. Infinitū ſm qḋ infinitū ignotū eſt ſed diuina eſſentia ſi eſt infinita eſt infinita inq̄tū Scḋo deus:ergo diuina eſſentia inq̄tum deus eſſet ignota qḋ falſum eſt. ℭ Jtem potētia que ita pōt h ꝙ non illud eſt finita:ergo a ſimili eſſentia que ita eſt hec ꝙ non eſt illud eſt finita:ſed diuina eſſentia ita eſt ipſamet ꝙ non eſt Tertio. alia eſſentia:ergo ipſa non eſt infinita. ℭ Jtem ratio finiti eſt ratio actus: q: potentia finitur per actu3:ergo p cōtrarium rō infiniti eſt ratio poſſibilitatis:ſ3 diua eſſentia eſt purus actus:ergo ipſa non eſt infinita.

Ad opᵐ. Contra. Anſel.proſol.c.2. loquens ad deum dicit. Credimus te eſſe aliqd:quo nihil maiᵒ cogitari poſſit:ſed omni finito maius cogitari pōt:ergo diuina eſſentia eſt infinita. ℭ Jtem Dama.lib.j.c.8. Expſſe dicit ꝙ credendū eſt deum eſſe infinitum.

Rñᵒ Diuina3 eſſentiam eē īfinitā. Reſpondeo ꝙ diuina eēntia eſt infinita qḋ ſic p3:ſicut declaratū eſt ſupra.8.Di. deus eſt ſūme ſimplex ex quo ſeqtur ꝙ nō cōponitur ex alijs:nec eſt cōponibilis:alij nec aliud componibile ſibi cum ergo non ſit cōponibilis alij :non eſt eius eēntia terminabilis p aliqḋ in quo recipiaṫ:ꝛ q: non eſt aliqḋ componibile ſibi non eſt terminabilis p aliqd :qḋ recipiaṫ in ipſo:ꝛ cum non ſit cōpoſitus ex alijs nō poteſt dici ꝙ in ipſo ſit ps ꝛ ps:ita vt vna ſit terminata p aliam.qḋ enim non eſt ex alijs componibile non h3 ptem ꝛ ptem. Reſtat ergo ꝙ diua eſſentia ex nulla pte terminata eſt. Sed omne finitu3 aliquomō terminatū eſt:aut verſus ſupius inq̄tum in ſe recipit aliqd qḋ ſibi aliqua actualitas acqritur:aut verſus inferius inq̄tum recipiṫ in aliquo magis poſſibili aut intrinſecus cu3 ptes habeat de ſui eſſentia que terminanṫ adinuicem.ergo reſtat ꝙ diua eēntia non eſt finita:eſt ergo infinita non infinitate oppoſita illi finitati qua potentia finitur per actū: ſed illi qua actus finitur p potentiam. Deus.n.cum ſit purus actus p nullam potentiam eſt finibilis neq3 finitus.

Ad pᵐ. De quo īfinito in telligitur quod ſit ignotu3. Ad primum cu3 dicitur ꝙ infinitū ſm ꝙ infinitum eſt ignotum ꝛc̄. dico ꝙ intelligendū eſt de infinito oppoſito finitati:qua potētia finitur per actum:q: potentia non cognoſciṫ a nobis niſi per actum:ſed vt iam dictum eſt: talem infinitatē in deo Ad 2ᵐ non ponimus. ℭ Ad 2ᵐ dōm ꝙ quāuis potētia que ita poteſt hoc ꝙ nō illud ſit finita:tamen ex hoc non ſeqtur ꝙ eſſentia que ita eſt h ꝙ non illud ſit finita: q: infinitas eſſentie nō attendiṫ hoc ꝙ ſit i hoc ens: ꝛ illud ens ꝛ ſit ſine fine:ſed in habendo in ſe pfectiones infinitorum entium. Jn diuina autem eſſentia ſunt pfectiones infinite habet enim pfectiones in ſe omnium entium pteritoru3 pſentium ꝛ futuroru3 ꝛ fieri poſſibilium. Uerumtamen habet eas p modum nobiliorem ꝛ altiorē in infinitu3 q̄3 Ad 3ᵐ habeaṫ a creaturis. ℭ Ad 3ᵐ ſolutū eſt p diſtractionem de infinito que poſita fuit in corpe queſtionis.

ℭ Queſtio.II.

Qō.II. Arḡ pᵒ. SEcundo queritur vtru3 potentia dei ſit infinita:ꝛ videtur ꝙ non. Infinitum a nullo exceditur nec a ſe:nec ab alio:ſed potentia dei exceditur a ſua ſcīa. Multa.n.ſcit deᵒ q̄ non pōt q: ſcit mala ꝛ ea nō pōt:ergo potētia eius nō eſt Scḋo. infinita. ℭ Jtem Aug.de ſymbolo.lib.j. ppe pncipium hoc ſolum non pōt deus quod non vult: ſed nō vult infinita:ergo non poteſt ea:ſua ergo poᵒ infinita non eſt. ℭ Jtem ſm phm.8.phyſi.ſi potentia alicuiᵒ corpis eſſet Tertio. infinita maneret in inſtanti:ſed ſm Aug.8.ſup Gen.in Tᵉ.ꝯt.36. ter mediu3 ꝛ finem. Spūs creator mouet ꝯditum ſpūm ꝛ.79. p tempus.ergo ſua potentia non eſt infinita. ℭ Jte3 ois Quarto. potentia actiua habet potētiam paſſiuam ſibi pportionatam q: alr videretur eſſe fruſtra:ſed non eſt aliqd qḋ poſſit effectum infinitū: ergo nulla potentia actiua eſt infinita. ℭ Jtem cum nō cognoſcamus ſbas ſepatas niſi Quinto. per effectus:irrōnabile iudicare videtur dei potētia3 infinitam:cum in entibᵒ nullū effectū videamus infinitu3.

Contra ſm phm.8.phyſi. Jn magnitudine infinita non pōt eſſe potentia finita.ergo a ſimili nec in eſſentia infinita:que non eſt corpalis non poteſt Tᵉ.ꝯt.78 eſſe potentia finita:ſed vt pbatum eſt in qōne precedenti diua eēntia eſt infinita: ergo eius potētia eſt infinita. Jtē Dionyſ.8.c.de di.no.dei virtutē dicit infinitam. ℭ Jte3 Grego.lib.9.moraľ.cito poſt pnci.ſup illud Job.9. Sapiēs corde eſt forti roboze ſic dicit: tūc veriᵒ de noſtra infirmitate ꝯcutimur:ſi qua ſint imenſa potētia iudicio cōſiderando penſamus:ſed omnis potētia immenſa eſt potentia infinita.

Potētia dei eſt īfinita. Reſpondeo ꝙ potentia dei eſt infinita ſm illḋ quod eſt:q: vt ſupra pbatum eſt. di.8.diuina eēntia ſūme ſimplex eſt:ergo idem eſt ſm re3 cum ſua potentia. Cum ergo pbatum ſit in qōne pcedēti ꝙ diuina eſſentia eſt infinita:ſeqtur de neceſſitate ꝙ diuina potentia ſm id qḋ eſt:eſt infinita:ꝛ ex h vlterius ſeqtur ꝙ eſt infinita ſm durōnem. Dz.n.eſt infinitum ſm illud qḋ eſt:nullo mō pōt hēre finem ſue durōnis neq3 ē pncipiu3 initians. Unde phs.3.phyſi.c.de infinito. Jn finiti non eſt pncipium: eſſet aūt vtiq3 ipſius terminus. Tᵉ ꝯ.58. 63.ꝛ circa:ſed clariᵒ.8.phyſico.tᵉ.ꝯ. 34. Eſt etia3 infinita p cōpationem ad poſſibilia ſm extēſionem:q: pōt multiplicare diuerſitatem effectuū ſine fine eſt etia3 infinita in vigore ꝙ p3 ex hoc ꝙ in opando nō eſt ſibi neceſſaria mā de qua opetur :nec in operando eſt ſibi mora neceſſaria:nec a lienu3 auxiliū:qḋ coopetur eidē:ꝛ ſic p3 ꝙ potentia dei etiam eſt in finita ſm illud qḋ eſt ꝛ ſm durōnem:ꝛ extenſionem ꝛ vigorem.

Ad pᵐ. Ad primum in oppoſitū cu3 dr:ꝙ potētia dei extendiṫ a ſua ſcientia ꝛc̄. dico ꝙ falſum eſt ſm id qḋ ſunt:q: realiter idem eſt ꝛ potentia p compationē etiam ad ſuos actus vnū aliud non excedit q: qcqd deus ſcit pōt ſcire:ꝛ qḋ pōt ſcit ſe poſſe:ſed p cōpationem ad obiecta reſpectu quor ſunt:pluriū eſt ſcientia q̄3 potentia ad opandum: ſed non eſt reſpectu pliūm q̄3 potentia ad phibendum:q: ꝛ ſi deus non poſſit opari mala pōt tamen phibere mala. Omia ergo que ſunt obiecta diuine ſcientie ſubiecta ſunt diuine potentie vt potēti pducere vel phibere. ℭ Ad 2ᵐ cum dr ꝙ h ſolu3 non Ad 2ᵐ poteſt deus qḋ non vult ꝛc̄.dico ꝙ hoc ſic intelligendu3 eſt:ꝙ hoc ſolum nō pōt deus qḋ non vult ſe poſſe:ꝛ ego dico ꝙ vult ſe poſſe infinita. ℭ Ad 3ᵐ dōm ꝙ non eſſet Ad 3ᵐ ſimile de potentia infinita in corpe: ꝛ de potētia infinita in ſba volūtate3 hn̄te: q: potentia infinita in corpe oparetur de neceſſitate:ꝛ ſemp ſm totum conatu3 potentie ſue. Potentia aūt infinita in ſba hn̄te voluntatē exit in actum ſm libertatē voluntatis ſue:ꝛ ideo deus pōt mouere aliqḋ mobile in tpe quando vult:ꝛ etiam eſſet mutatio non motus in inſtanti ſi vult. ℭ Ad 4ᵐ cum dr ꝙ Ad 4ᵐ. omnis potentia actiua habet potentiā paſſiuā ſibi pportionatam ꝛc̄. Dico ꝙ non eſt ver de illa potentia actiua que non pſupponit de neceſſitate aliqd ad ſuā opatione3 ſed poteſt opari de aliquo:ꝛ non de aliquo:cuiuſmodi eſt diuina potentia: que potentia cum nō ordineṫ ad aliud nec agat propter alium finem a ſe dico ꝙ ſi nūq̄ aliquā creatura3 pduxiſſet:nec pductura eſſet:nō tn̄ fruſtra eēt ℭ Ad 5ᵐ dicendū ꝙ q̄uis non ſit aliqua creatura infi- Ad 5ᵐ nita:tn̄ ipſe creature arguūt eſſe aliquam infinita3 virtutem:q: ſunt mutabiles:ꝛ p pticipationē entes et virtuti alij initentes:ꝛ oē mobile reduciṫ ad aliquam virtutem imobilem ſimplr:ꝛ omne ens per pticipationem ad aliquid ens p eſſentiam:ꝛ omne ens qḋ alij inititur ad hoc vt in eſſe conſerueṫ ad aliqua3 potētiam nulli alij initentem:ſed potētia que nullomō eſt mutabilis:ꝛ p eēntiam

ens ꝛ

ens ꝛ nulli alij innititur neq̃ in eēndo: neq̃ in opando est
infinita. ¶ Q̃ō. III.

Q̃ō. 3. Ar p° T. q. 72. TErtio querit vtrum infinitas ponat aliqd in deo ꝛ videtur q̃ nō phs. 3. physi. loquēs ō infinito dicit q̃ eēntia ipsius puatio est sed priuatio nullam rem positiuā dicit ergo infinitas non ponit aliqd in deo.

Scdo ¶ Itez sūma simplicitas est in deo ratio infinitatis: sed simplicitas nō ponit aliqd in deo: sed negat oēm compōnem ꝛ componibilitatez: ergo nec ipsa infinitas ponit aliqd in deo.

Tertio. ¶ Item sicut infinitas possibilitatis est negatio terminationis ei⁹ p actuz Ita infinitas actus est negatio finibilitatis ei⁹: vel terminabilitatis p potentiā: ergo infinitas quocūq̃ modo accipiatur non dicit nisi negatiōez: ergo nō obstante q̃ infinitas dei sit infinitas actus: nō ponit in ipso rez aliquā.

In oppm Contra. Negatio non dicimus aliquā nobilitatem in re de qua dī nisi aliquā includat affirmationem: sed infinitas dicit magnā nobilitatem in deo ergo dicit in ipso aliquam potentiam.

Rñ° Infinitas aliqd positiuuz dicit. Respondeo infinitas est in diuina eēntia potentia ꝛ durōne: ꝛ in quolz istorū ponit spūalem magnitudinē transcendētem omne futuruz qō est vl' essꝫ pōt intelligi: transcendere aūt omē finitum qō positiuū est: cui tamen ānexa est negatio finis: ꝛ q̃ hoc nomen infinitū ſm qō dicitur de deo imponit ad sigñdū ipsaz magnitudinē transcēdentē oē finitū iponit ad significādū a negatione finis: ideo bñ dicit: q̃ ratione hui⁹ ad significandū imponit importat nobilissimā potētiam: ꝛ rōne hui⁹ a quo significanduz imponit importat finis negationez: hoc est qō alij dicunt: qō significat rem positiuam modo negatiuo.

Ad pm. Ad primum in oppm dōm q̃ illud verbū phi debet intelligi de infinito opposito finitati q̃ potentia finit p actum: q̃ per talem infinitatem potētia recipit esse: ꝛ ideo infinitas opposita est priuatio actus essendi. Talis aūt infinitas in deo non est: sz infinitas que opponit finitati: ꝛ finibilitati: q̃ actus finit vel est finibilis p potētiā: ꝛ q̃ finibilitas actus p potētiā negat aliquā pfectōez actualitatis: ideo infinitas huic opposito ponit pfectōez actualitat: q̃ tal' ifinitas iporta negatōez negatiōis pfectōis.

Ad 2m ¶ Ad 2m dōz q̃ q̃uis simplicitas nobis describat p negatiōem cōpōnis a q̃ ad significandū nomen impotētie tamē rem positiuā significat respectu cuius cōpositio importat quasi negatiōem: vel potest dici q̃ abundantia oium pfectionū in deo est in ipso ratio infinitatis.

Ad 3m ¶ Ad 3m pz solutio p ea que dicta sunt ad primum. ¶ Q̃ō. IIII.

Q̃ō. 4 Ar p°. T° q. 79 QUarto querit vtruz deus posset facere aliquid infinitum: qō ex nulla pte esse finitum: ꝛ videt q̃ sic: q̃ ſm phm. 8°. physico. In essentia finita nō est virtus infinita: sed q̃libz creatura intellectualis habet virtutē infinitā itelligēdo: cum possit intelligere vlē quod sub se virtualr comphēdit infinita: ergo quelibz creatura itellectualis habz eēntiam infinitam.

Scdo. ¶ Itē Boeti. in lib. de hebdoma. dicit q̃ in hijs que defluxerūt a primo bono aliud est in eis q̃ bona sunt: aliud q̃ sunt; sed rerum differentiuz deus pōt vnam ab alia separe: ergo pōt facere quandam bonitatez p se sbsistentem: sed talis bonitas ex nulla pte esset finita ergo deus posset facere aliqō infinitū qō ex nulla pte essꝫ finitum.

Tertio. ¶ Item Boe. eodē lib. dicit q̃ ſm bonum qō ex eo defluxit: cui⁹ ipsum esse bonum est. Ipsum bonū est ergo a sili cum essentia cuiuslz creature defluxerit ab eo: cui⁹ esse infinitū est: ita vt ex nulla pte sit finitū: videt q̃ esse cuiuslz creature ex nulla pte finitum est.

Quarto. ¶ Itez de⁹ potest facere qcqd non est infinituz sibi: sed si esset aliqd aliud a se qō ex nulla pte esset finitum: adhuc eēt finituz deo: q̃ ipemet q ex nulla pte est finitus: est sibi finitus: q̃ ſm Aug. lib. 83. q. q. 16. Q̃ō comprehendit se finitum est sibi. deus aūt comphendit se: ergo videt q̃ deus possꝫ facere aliqō infinitum: quod ex nulla pte esset finitum.

Contra. omne creatū hꝫ esse receptū: sed esse tale finitum est versus supius. s. versus illaz actualitatem: quā recipit in se: ergo de⁹ nō pōt pducere aliqō creatum qō ex nulla pte sit futurum. In opm. ¶ Item ifinito qō ex nulla pte esset finitum nihil maius cogitari posset: ergo tale infinitū eēt de⁹ q̃ ſm Ansel. pso. c. 2. deus est quo nihil maius cogitari potest. Cum ergo pbatuz sit supius dī. 2. q̃ non possunt esse plēs dij seqtur q̃ deus nō possit facere infinitum quod ex nulla pte esset finitum.

Rñ° Deus nllomō pōt facere aliquod infinitum Respondeo q̃ deus non posset facere aliquod infinitum qō ex nulla pte esset finitum: q̃ qcqd deus pōt facere aut est mā: aut est forma aut compositum ex vtroq̃ sub mā comprehēdendo oēz possibilitatē: ꝛ sub forma oēm actualitatē: sed aut de⁹ non posset facere materiaz p se: q̃ ſm aliquos h includit ꝯdictionem: aut si mām per se facere posset adhuc illud nō esset quid infinitum ſm oēm respectuz. q̃ etiam si nō eēt finita p formaz tñ nata esset finiri p eam. ¶ Pre⁹ nō eēt pura possibilitas: q̃ puram possibilitatē esse actu p se includit ꝯdictionez: ergo esſꝫ sibi actualitas ꝛ poss'itas simul ꝛ terminet poss'itas ad actualitatē: ꝛ actualitas ad possibilitatem: q̃uis non ſm eundē moduz finitatis. Non posset ēt facere formam ſm oēm respectuz infinitā: q̃ si esset nata recipi in alio nata esset finiri per illud in quo posset recipi. Si autem non esset nata recipi in alio adhuc esset finita versus superius inq̃ztuz hēret esse receptuz ab alio ꝛ inq̃ztum referret ad creaturā sicut ad actorem ꝛ ꝯseruatorem sui esse; esset in eo possibilitas: cū actualitate: ꝛ eēt in ea finitio actualis p possibile: ꝛ polis p actuale. Non posset sic facere cōpositum ex mā ꝛ forma ſm oēm respectum infinitum: q̃ si tale cōpositum esset qōdam corpus infinituz ſm magnitudinē adhuc finitate que est ſm eēntiam materia finiret p formaz: ꝛ forma finiret p materiaz per quam finitionem eēntia sua esset in determinato gñe ꝛ in determinata spē. in quo pz q̃ hec qō differt a sequenti. ¶ Nec potest dici q̃ deus posset facere actum essendi per se ex nulla pte finitū: q̃ si esset natus recipi in alio natus esset finiri p illud in quo posset recipi: si aūt nō esset natus recipi in alio: sed in se subsistens: ad hoc esset limitatus p possibilitatē inq̃ztum esset p aliud esse. vñ ponere q̃ deus possit facere aliqō esse in se sbsistens nullaz habens possibilitatem icludit q̃ deus possit facere contradictoria simul esse.

Ad pm. Ad primuz in oppositū dōm q̃ quāuis aīa vel angelus intelligat vniuersale: non pp hoc seqtur q̃ habeat virtutem infinitā ſm oēm respectum: sed q̃ se habet ad infinita in pontentia successiue: quod est habere virtutē infinitam ſm qd.

Ad 2m. ¶ Ad 2m dicendū q̃ si Boe. ibi loq̃batur de bonitate eēntiali rerꝫ: tunc debet dici q̃ intendebat de alietate ſm rōnem. Nō opz aūt q̃ si aliqua duo differant ſm rōnem q̃ de⁹ in effectu possit vnum separe realr ab alio: ꝛ etiaz forte sunt aliqua duo realr differentia quoꝝ vnū esse in actu: alio modo includeret ꝯdictionez.

Ad 3m ¶ Ad 3m dōm q̃ nō est simile de bonitate ꝛ infinitate: q̃ bonitas cōicabilis est creaturis: non infinitas.

Ad 4m. ¶ Ad 4m cum dicitur q̃ deus pōt facere qcqd non est infinituz sibi ꝛc̃, dico q̃ verꝫ esset si cuiuslz: qō non esset infinitū deo: creatura capax esset. Creatura aūt nō est capax ifinitatis simplr: vl' pt. dici q̃ dī ōs finitus sibi: non q̃ sit finitus ſm aliquem respectum sed quia ita se cōprehendit in intellectu: sicut comprehendit quodcūq̃ finitum. Quar deus dicit sibi finitus ¶ Q̃ō. V.

Q̃ō. V. Ar p° T° q. 5 QUinto queritur vtrū de⁹ posset facere aliquod infinituz actu ſm dimensionem ꝛ videtur q̃ sic: q̃ ſm phm. j. physico. Infi/

niti ratio q̄ititati ꝯgruit. Sed de⁹ pōt dare q̄ititati qcq̄d ei non repugnat: ergo pōt dare q̄ititati actualē infinitatē

Scḋo ℭ Itē infinita durō est p infinitā v̄tutē: q2 si tanta v̄tus pōt rē tā diu ꝯseruare in esse: ꝛ maior diutius: ꝛ maxīa diutissime: sed mūdus in īfinitū durabit: ergo h3 infinitā virtutē. Sed ſm phm. 8. phyſico. In magnitudie finita

Tertio. non est virtus infinita: ergo videt ꝙ mundus sit magnitudinis infinite. ℭ Item si eēt linea infinita adhuc esset in specie linee: ꝛ supficies infinita in specie supficiei: ꝛ soliditas infinita in spē soliditatis. Facere ergo soliditatem infinitā nullam includit ꝯdictionem: sed vt supius dictū est: deus pōt facere qcq̄d ꝯdictionem non includit: ergo

Quarto. pōt facere infinitā soliditatē in actu. ℭ Itē infinita magnitudo habet ideam in deo: q2 cognoscit infinitam magnitudinem: ꝛ cognitio eius est per ideam: sed de⁹ pōt facere oēm rem in actu: cuius habet ideam: ergo pōt face

Quinto. re in actu infinitam magnitudinē. ℭ Item deus pōt facere magnitudinē maiorem ꝛ minorem sine fine: sed ſm phm. 3. phyſi. c. de infinito: q̄tū ꝯtingit esse aliq̄d in potentia tantum in actu eēntie contingit: ergo deus potest facere magnitudinem actu infinitam.

Incōtrarium. Contra. Sicut se hab3 forma ſbalis ad mām: ita figura ad soliditatē. Unde videtur velle phs in predictis ꝙ figura que est qualitas in q̄titate est sicut q̄titatis forma: sed deus nō pōt facere mām sine forma cū omne esse sit p formam ſm ꝙ dicit Boe. lib. j. de tri. ca. 2. ergo de⁹ non pōt facere soliditatem sine figura. Sed soliditas terminat ad figuram: ergo cum nullū terminatū sit infinitū: deus non posset actu facere soliditatē infinitatem. ℭ Itē Aug. in epla ad Dioscor. longe vltra medium: hoc corpū est: vt quecūq3 infinita fuerint sint informia: sed ſm Boe. j. li. de tri. c. 3. Nihil ſm mām esse dicitur: sed ſm ꝓpriam formam: ergo īpossibile est aliq̄d

T. ꝯ. 37. 40. ꝛ īfra corpus actu infinitū esse. ℭ Item ſm phm. 3. phyſi. c. de infinito rōnabilr speculantib⁹ videt infinitū nō esse. Si n. corpis ratio est ſm ꝙ planitie determiatū est non vtiq3 erit corpus infinitum: neq3 intelligibile: hoc est mathematicum neq3 insensibile.

Rñ⁰ Deus licet possit facē infiᵐ corpus .ſ. syncathe. ñ tñ pt facē corp⁹ in īfinitū .ſ. cathe. Respondeo ꝙ q̄uis de⁹ possit facē dimēsionē maiorem ꝛ minorem sine fine: ita tñ ꝙ sēp totum acceptū sit finitum: qḋ solet dici infinitum in actu pmixto potentie: vł in fieri tñ est possibile ꝙ deus faciat aliquam dimensionē infinitā in facto esse: qḋ solet dici infinitum in actu simplr. ℭ Hoc aūt q̄dam sic declarare nitunt dicunt .n. ꝙ omne corpus pōt moueri sed corpus infinite dimensionis non posset moueri: ergo facere corpus infinite dimensionis includeret ꝯdictōem ꝙ autē nō posset moueri ꝓbant sic. Non .n. possent moueri motu recto: q2 non esset aliq̄s locus extra ip̄m: neq3

Rō aliquorum motu circulari: q2 in motu circulari op3 ꝙ vna ps corporis transferat ad locum in quo fuit alia pars: qḋ de corpore infinito vere dici non posset: q2 si due linee ꝓtrahūtur a centro q̄to magis elongant a centro: tanto magis distant īter se: v̄ū si ꝓtracte eēnt in infinitū inter se distarēt in infinitū: ꝛ sic nunq̄ vna posset ad locū alterius ꝑtingere: q2 impossibile est spatiū infinitū esse p transitū. vnde phs. j. posteriorꝝ dicit ꝙ impoſe est īfinita transire.

Tᵉ ꝯ. 6. Instātia. Sed hec ratio q̄uis ḋ necessitate ꝯcludat ꝙ ponere corpus infinitū ſm oēm dimensionē ꝛ ꝙ moueat incōpossibilia sint: tñ non cōcludit impossibile esse corpus infinite dimensionis ꝙ non moueatur.

Aliorꝝ rō Alii declarant ꝑncipale ꝓpositū sic. Dicunt .n. ꝙ corpus ſba non pōt esse infinitū ſm eēntiam: q2 materia finitur p formā: ꝛ forma p mām: sicut haberi pōt ex questione p̄cedenti: sed corpis finiti ſm eēntiam non possunt esse infinite dimensiones: q2 finitā eēntiam ꝯsequūtur determinata accñtia: ꝛ ideo dicunt ipsi: nō pōt deus facere corpus: quod habeat infinitam dimensionē.

Contra. Sed hec ratio sufficiens non videt: q2 quauis p naturam in ſba cōposita ex ꝑtibus finitis p se inuicem non pūt esse infinite dimensiones: nō pp h ꝓbatum est: q̄n ibi possent esse p supnālem potentiam. ℭ Pre⁹ cum aliq̄d est ꝑtibile ſm plures respectus sicut motus corpis q̄ ē ꝑtibilis: ꝛ p compationē ad mobile ꝛ ad spatium: ꝛ ad tēpus ſm phm. 6. phyſi. pōt esse dimensio eius magna p compationem ad vnum: ꝛ pua ſm cōpationem ad aliud. Unde q̄titas velocis motus magna est per cōpationem ad spatium: ꝛ q̄nq3 pua per cōpationem ad tempus: ꝛ ecōtra. In tardo motu ꝛ ita posset dici nisi aliud obstaret: ꝙ corpus posset hēre finitatē inq̄tum ei⁹ mā ꝛ forma finiuntur p se inuicē: ꝛ tñ habere infinitatem p compationem ad dimensiones. ℭ Pre⁹ deus posset facere dimensiones sepatas a ſba sicut videmus in sacramento altaris. Unde ꝛ si illud argumētum ꝯcluderet ꝙ in ſba non possent esse dimensiones infinite nō ꝓpter hoc sequeretur ꝙ deus non posset facere infinitum ſm dimensionem.

T. ꝯ. 33. ꝛ īfra ad T. ꝯ. 39.

Alia rō. Alii dicunt ꝙ corpus vnū dicit q̄d terminatū ad supficiem: ꝛ ideo corpus infinitum includit contradictionem.

3⁰ phyſi. T. ꝯ. 40. Sed hec ratio non videt satis euidens: q2 sicut dicit Auice. 7. Metaphyſi. c. 2. Nō. op3 vt in corpe ex h ꝙ corpus ē sit supficies: q2 nō o3 ꝙ sit supficies nisi ex h ꝙ est finitū: ꝛ paꝝ post. Finito .n. accñtale ē ei ꝛ ꝯcomitans: ꝛ ideo ad imaginādū corp⁹ nō est necesse imaginare corpus finitum. Qui aūt imaginat corpus finitum non imaginatur corpus non corpus.

Improbatio.

Alia rō. Alii dicunt ꝙ esse dimēsionē infinitā includit ꝯdictionem includēdo ꝑtem equalem suo toti: qḋ declarāt sic. Ponat linea īfinita ex vtraq3 ꝑte in quocūq3 loco signaueris diuīonem: diuidis eam in duas ꝑtes equales: q2 ille ꝑtes si sibi supponant nulla excedet aliā: tunc pono ꝙ linea signet in duob⁹ locis. vnū autem signum dicatur .a. ꝛ aliud .b. illa pars linee que est vsq3 ad b. p a equalis est alij ꝑti linee q̄ est a. b. ꝛ vltra: q2 si sibi supponat non excedat eā: nec excedet ab ea. ℭ Preterea illa pars linee que est vsq3 ad .a. tm̄ si compet illi ꝑti linee que est vltra .b. dimissa ꝑte finita: que est inter a ꝛ .b. equalis est illi: q2 si supponat sibi nō excedet eam: nec excedetur ab ea: sed quecūq3 vni ꝛ eidē sunt equalia inter se sunt equalia: ergo seq̄tur ꝙ illa ps linee que est vsq3 ad a. ꝛ illud qḋ est inter a ꝛ b. simł sint equales: sed hec scḋa ē totum respectu ꝑme: q2 cōprehendit totā primā: ꝛ tm̄ plus q̄tū est ab a. vsq3 ad b: ꝛ sic ps posset esse eq̄lis toti.

Contra hāc rōnē. Sed hec ratio supponit falsū: in h ꝙ supponit ꝙ vbicūq3 diuides lineā infinitā: diuidas eam in ꝑtes equales: q2 ad h seq̄retur ꝙ infinita linea haberet medium: qḋ est contra phm. 6. topi. dicētem ꝙ infinita linea neq3 medium neq3 finem habet. vnde si linea infinita diuideret in duas ꝑtes ex ea ꝑte qua essent infinite nō hērent aliq̄ cōpatōnē positiuā nec ſm maius nec ſm minus: nec ſm equale: q̄uis enim ex ꝑte qua essent infinite vna non eēt maior alia non ꝓpter hoc seq̄ret ꝙ vna esset equalis alij: sicut .n. dicit phs. x. Metaphy. non oē est eq̄le qḋ nō est maius aut minus. ℭ Uidetur ergo mihi ꝑncipale ꝓpositum sic posse declarari essentia creature dicit

T. ꝯ. 19. Declaratio do. q̄d indifferens ad fore in effectu: vel non fore: qḋ p3: quia essentie creaturaꝝ a deo ab eterno intellecte poterant nō esse in effectu: ꝛ multe sunt adhuc a deo intellecte q̄bus potest dare eē in effectu ꝛ nō dare: sed omne indifferens terminat: cum determinate ꝯtrahitur ad alteram ꝑtem esse: ergo in effectu includit terminatōnē essentie recipientis esse in effectu: dimensio ergo in effectu existēs p suū esse in effectu recipit terminatōem: nō terminatōem q̄ determinetur ad genus: vel spēm: q2 si nulla supficies eēt in effectu: noīaret tñ eēntiam spectātem ad genus quātitatis:

ergo

ergo ſeqtur ꝙ p ſuū eſſe in effectu terminatiōez ſub rōne
qua diſio eſt recipit: hoc eſt terminatiōem ſm terminos
longitudinis vel latitudinis: vel pfunditatis. Infinitas
repugnat dimenſioni per ſuū eſſe in effectu.

Ad pm. **Ad primum** in oppm cum dr ꝙ infiniti rō q̄ti
tati ↄgruit ⁊c. dico ꝙ verū eſt ſub
Ad 2m rōne qua q̄titas tm̄: ſed nō ſibi ↄgruit ſub rōne qua q̄ti
tas in effectu. ¶ Ad 2m dōm ꝙ non ſeqtur res aliqua in
infinitū durabit: ergo hʒ infinitā virtutē in vigore ſed be
ne ſeqtur: vel ꝙ hʒ infinitā v̄tutem in vigore: vel ꝙ ſua
duratio depēdet ab aliqua virtute infinita in vigore. vir
tus autē infinita in vigore eſt ſola diuīa virtus a qua de/
pendet non tm̄modo virtutis create duratio que finiet:
ſed etiam duratio create virtutis que non finietur: vnde
dicitur. 26. ꝓpoſitiōe de cauſis ꝙ oēs virtutes qbus non
eſt finis: ſunt pendentes p infinitū pmum: qd eſt virtus
Ad 3m virtutū. ¶ Ad 3m dicendū ꝙ quāuis linee nō repugnet
infinitas inq̄tum linea eſt in aliqua ſpecie quātitatis: tm̄
Quid eſt ſibi repugnat inq̄tum eſt in effectu. rem. n. eſſe in gñe vl
eē in gñe. in ſpecie nō includit eaʒ eſſe in effectu. Si. n. nullus eſſet
aſinus: adhuc diceremꝰ aſinum eſſe in gñe aialis. Ratio
enim eſſe in gñe vel in ſpē eſt ipſam īportare talem eēn/
Ad 4m tiam in qua ſaluetur ratio gñis vel ſpēi. ¶ Ad 4m cum
dicitur ꝙ infinita magnitudo hʒ ideam in deo ⁊c. Dico
ꝙ non eſt verū niſi accipiat idea p rōne cognoſcendi tm̄:
qr ſm ꝙ accipit idea pro rōne cognoſcēdi: ⁊ operandi: ſic
infinita magnitudo in deo non hʒ ideam: qr q̄uis infini
tam magnitudinē cognoſcat: non tm̄ poſſibile eſt ab ipſo
Ad 5m fieri vt ſit infinita magnitudo in effectu. ¶ Ad 5m dicen/
dum ꝙ quantum eſt aliqd in potentia tm̄ contingit eſſe
in actu p comparationem ad operantem: q non poteſt opari
niſi de aliquo: ſed p cōparationem ad deū q poteſt opari nō
Q6.6. de aliquo non haberet illud verbum phi veritatem.

¶ Queſtio. VI.

Ar pº **Sexto queritur** vtrum deus poſſit facere aliqd infini
tum in actu ſʒ multitudinē: ⁊ videt ꝙ ſic: qr q̄/
uis in ↄtinuo non ſint infinita puncta niſi in po/
tentia: tm̄ verū eſt actu eſſe in ↄtinuo infinita pūcta in po
tentia: qr verū eſt actu ꝙ ens in potētia eſt in potentia: er
go ſicut ſunt in ↄtinuo infinita pūcta in potentia ita exñ
tiarum infinitoꝝ punctoꝝ in potētia: ſunt infinite vnita/
Scdo tes in actu. ¶ Item ſm phm. j. prioꝝ poſſibili poſito in
Ca. 20 eſſe nulluʒ ſeqtur impoſſibile: ſed ſicut hētur ex ſnia phi
Tº ↄ. 69. 3. phyſicoꝝ ⁊. 6. ⁊ reſtat Augu. 2. ſup Geñ. longe poſt pn
Tº ↄt 15. cipium: omne ↄtinuū eſt diſibile in infinitū: ergo ponere
Tertio. ꝙ ↄtinuū ſit actu diſum in infinita nō eſt impoſſe. ¶ Itē
ſicut declaratū eſt ſupius in deo ſunt infinite idee ſiue rō
nes cognoſcendi p quas cognoſcit infinita bona: ſed qd/
libet bonuʒ cognitum a deo: deus pōt facere in effectu p
ſe: ergo cum exñtia vnius non impediat exñtiam alteriꝰ
poteſt oīa illa bona infinita que cognoſcit ſimul facere in
Quarto. effectu. ¶ Item Agazel. j. Metaphy. ſue diſione. 6. dicit
ſic. Aias humanas que ſunt ſepabiles a corpibꝰ p morteʒ
ↄcedimus eſſe infinitas numero q̄uis hēant eſſe ſimul.

In oppm **Contra** phs. 3. phyſi. c. de infinito. Neqʒ numerus
Tº ↄt 41 ſic eſt: ſicut ſeparatus ⁊ infinitus. numerabi/
le. n. omis numerus eſt: aut hñs numeꝝ: ſi ergo numera
bile ↄtingit numerare ⁊ tranſire vtiqʒ poſſe erit in infini
tum: qd habet p incōueniēti. ¶ Item deus non poteſt
tot facere qn poſſit facere plura: ſed deꝰ non pōt plura fa
cere infinitis: g̃ non pōt actu facere multitudinē īfinitā.

Rñº **Respondeo** ꝙ deus non pōt facere aliqd infi/
Nō pōt nitum in actu ſm multitudinem
deus face qr qua ratione illam poſſet facere ī incorpalibꝰ eadem rō/
re multi/ ne in corpalibus: ſed deus non poteſt facere infinitā mul
tudinē ī/ titudinem in corpalibꝰ: qr tunc illa corpa in multitudine
finitaʒ in infinita deus poſſet ↄtinuare: ⁊ ſic poſſet facere infinitaʒ
actu.

q̄titatem ↄtinuam in actu: qd in pcedenti queſtione im
probatum eſt: ergo ſilr non poſſet facere infinitā multitu
dinem in corpalibus. ¶ Preterea oīa cauſata eo ipſo ꝙ
ſunt ab vno pncipio neceſſe eſt habere īter ſe aliquā vni
tatē ordinis: ſed hoc eſt impoſſibile eſſe in infinita multi/
dine: cum ibi non poſſit eſſe nec primum: nec medium:
nec vltimum que neceſſario vident reqri ad ordinis vni
tatem: ergo impoſſe eſt fieri in actu aliquā infinitā multi
tudinem. ¶ Preterea ſi ab infinita multitudine in effe/
ctu remoueant due v̄tutes tm̄ adhuc remanet mltitudo
īfinita: ⁊ ↄſtat ꝙ illa eſt pars totius multitudis illas duas
vnitates ↄcludentis: ſi ergo infinituʒ non eſt maius infi/
nito: vt vr velle phs. 8. phyſi. ſupponens hanc ↄñam eſt Tº ↄ¹.
minus infinito: ergo eſt finitū: videt ꝙ ad poſſe eſſe mul
titudinem infinitaʒ in effectu ſeqtur poſſe falſificari iſtd
pncipium. Omne totum maius eſt ſua pte.

Ad primum in oppm dōm ꝙ omis veritas vel eſt in re: vel eſt in intellectu. Re/ Ad pm.
ruʒ aūt exiſtētiuʒ in potētia: nō eſt veritas actu in re. vñ
infinitoruʒ punctoꝝ exñtium in potenia in ↄtinuo non
ſunt veritates actu in re: ſed in potētia eo mō quo illa in/
finita puncta ſunt in poª: non ergo pñt dici ille veritates
eſſe in actu niſi p comparationem ad diuinum intellectum q
ſolus intelligit infinita. ¶ Ad 2m cum dr ꝙ omne ↄtinu/
um eſt diſibile in infinitum ⁊c. dico ꝙ verū eſt ſic intelli/ Ad 2m
gendo ꝙ pōt diuidi ſine ſine: ita tm̄ ꝙ ſemp totū acceptū Cōtinuū
ſit finitum. Et ſi ſic ponas ipſum diūi nullum ſeqtur im eſſe diſibi
poſſibile: qr ad hoc non ſeqtur eſſe infinituʒ in facto eſſe: le in infi/
ſed in fieri: qd ſolet dici infinitū in actu pmixto potentie nitū q̄uo
¶ Ad 3m dicendū ꝙ quanuis qdlibet bonum cognituʒ intelligit
a deo deus poſſit facere in effectu p ſe non tm̄ eſt poſſibile Ad 3m.
vt ab ipſo ſiant oīa ſimul eo ꝙ infinitaʒ multitudinē eſſe
in effectu includit ↄ̄dictionem: qr negat ordineʒ: ⁊ inter
oīa creata a deo opʒ eſſe ordinem: ⁊ includit totum non
eſſe maius ſua pte: qd ↄ̄dictionem icludit: qr totuʒ dicit
ptem ⁊ amplius: ⁊ iſtud pʒ ex his que in corpe qōnis di/ Ad 4m.
cta ſunt. ¶ Ad 4m qd arguebat p auctoritatem Agazel
dicendū ꝙ ibi errauit: vnde auctoritas ſua hic non debʒ
recipi: q̄uis. n. eſtimauerit impoſſe eē in effectu aliquam
multitudinē infinitam p ſe: hoc eſt multitudinē neceſſa/
riam ad vnum effectuʒ: tm̄ eſtimauit poſſibile eſſe in effe/
ctu infinitam multitudinem per accñs: multitudineʒ. ſ.
non ad effectum neceſſariam. ¶ Qo. VII. Q6.7.

Septimo queritur vtruʒ deus poſſit aliq̄
de potentia abſoluta que nō po Ar pº
teſt de potentia ordinata: ⁊ vr ꝙ ſic Aug. in lib. de
natura ⁊ grā. cito poſt pncipium Dñs Lazarum
ſuſcitauit in corpe: nunqd dōm eſt non potuit Judam ſu
ſcitare in mēte: potuit qdem: ſed noluit: noluit aūt quia
hoc velle inordinatū fuiſſet: ergo potuit de potentia ab/
ſoluta qd non potuit de potentia ordinata. ¶ Itē Glo. Scdo
ſup illud Geñ. 19. Nō potero facere qcq̄ ⁊c. qd poterat
poª non poterat de iuſtitia: ſed nullus poteſt aliqd de po
tentia ordinata niſi ſm iuſtitiam poſſit illud: ergo aliqd
poteſt deus de potentia abſoluta qd non pōt de potentia
ordinata. ¶ Item Aug. 13. li. de trini. c. x. dicit loquens Tertio.
de modo liberationis nr̄e: non alium moduʒ poſſibilem
deo defuiſſe cuiꝰ poteſtati cuncta equalr ſubiacent: ſed ſa/
nande noſtre meſerie ↄuenientiorem moduʒ alium non
fuiſſe: ergo deus potuit nos liberare alio mō q̄ liberaue
rit: ſed nos alio modo liberare non fuiſſet ordinatū: cuʒ
iſte modus liberandi ↄuenientiſſimꝰ fuerit: ergo alio mo
do nos liberare poterat de potentia abſoluta: non tamen
de potentia ordinata.

Contra potentia dei non pōt eſſe ſine ordine: ergo
nihil pōt eſſe niſi de potentia ordinata. Ad opm.

Respondeo ꝙ ſi dicam poſſe de potentia ordi/
nata: illud qd ipſe factuꝝ ꝓpoſuit Rñº

z rõtinabiliter disposuit: sic dico ꝙ aliqua põt de põtia soluta que non põt de potentia ordinata: qꝛ absolute põt qcqd non includit ɔ̃dictionem vt supius ostẽsum est. Si

Quicqd deus põt de potentia absoluta z d̃ potentia ordinata. aũt dicaꝭ posse de potẽtia ordinata posse illud qđ se facturum ꝑposuit: z irrõnabilr disposuit: vel qđ est facturꝝ potest velle z rõnabilr disponere: sic dico ꝙ nihil potest: de potentia absoluta: qđ nõ possit de potentia ordinata. nihil enim põt facere nisi qđ põt velle z disponere se facturum qꝛ ſm ꝙ dicit Ansel. 2. lib. cur deus z hõ. c. x. ptãs sequitur voluntatem: quod in deo intelligendum est ſm rationem intelligendi.

Quorundaꝫ opio. **Dixerunt** tamẽ aliq deuꝫ posse illud de potentia absoluta: qđ possꝫ facere si vellet: q̃uis non possit illud velle facere qđ nitũtur cõfirmare p Ansel.. 2. lib. cur deus z homo. c. 16. sic dicẽtem. Cur queriꝭ vtrum idem deus homo potuerit seruare vitam suaꝫ vt nunq̃ moreref dubitandũ non est: qꝛ semp. habuit ptãtem seruandi: q̃uis nequerit velle seruare: vt nunq̃ moreretur: sed prima solutio videꝭ mihi securior z ɔuenientior: z ſm eam facilius est rñdere ad vtriusq̃ ptis arguᵒ.

Ad pᵐ. **Ad primum** dicendum ꝙ ꝓcedit ſm ꝙ posse de potentia ordinata dꝛ posse illud qđ ꝑposuit z rõnabilr disposuit se esse facturꝝ. ¶ Ad

Ad 2ᵐ 2ᵐ dõm ꝙ sili mõ distingui põt posse de iustitia: sicut posse de potentia ordinata: si. n. dicitur posse de iustitia illud tm̃ qđ iuste ꝑposuit z disposuit se facturꝝ: sic deus potest multa de potẽtia absoluta que non põt de iustitia. Si aũt dicaꝭ posse de iustitia nõ tm̃modo illud qđ iuste ꝑposuit se facturꝝ: sed etiam ꝙ iuste põt velle se facturꝝ sic deus nihil põt facere nisi iuste. Primo autẽ mõ intelligenda est ꝑdicta Glo.

Ad 3ᵐ ¶ Ad 3ᵐ põt patere solutio per iam dicta.

Ad argᵃ in oppᵐ. **Argumenta** ad ptem aliã ꝓcedunt ſm ꝙ posse de potẽtia ordinata dicitur posse non tm̃modo respectu illius qđ est ꝑpositum z rõnabiliter dispositum: sed etiam respectu illius: qđ ꝑponi z rõnabiliter disponi põt: z sic accipiendo posse de potẽtia ordinata. Verꝝ est deũ nihil posse nisi de potentia ordinata.

Circa lrãm. (Iustitia dei ipsius eqssima voluntas accipiꝭ). In quo datur intelligi ꝙ volũtas dei est ipsa regla iustitie: z qđ de eo ipso iustum est aliqd fieri vel nõ fieri: qđ deᵘ vult vt fiat: vel non fiat. (Poterat p potentiã: sed nõ poterat p iustitiam) ſm. n. ꝙ dicit Ansel. ꝓsol. c. x. Iustitia dꝛ vel exigentia meritoꝝ: vl ɔcedescẽtia diue bonitatis: dico ergo ꝙ poterat p iustitiaꝫ punire loth. ſm ꝙ dicit ɔcedentiam bonitatis diuine: qꝛ si hoc fecisset bonitateꝫ suaꝫ decuisset: sed non poterat de iustitia ſm exigẽtiam meritorum: qꝛ ſm qđ dicit Petrus. 2. cano. sua. c. 2. ipse Loth aspectu z auditu iustus erat habitans apud eos q de die in diem aĩam iusti iniqs opibus cruciabant. (Hoc verbum debet venenũ haber). Hoc ideo dicit: qꝛ debitũ ex cõmisso obligat de necessitate: z tale debitum non cadit in deo

Debituꝫ quõ est in deo. sed debitũ ex ꝑmisso magis sonat in grãm z liberalitateꝫ q̃ in obligationẽ: z tale debituꝫ aliquomõ est i deo. (Nõ est debitor nobis nisi forte ex ꝑmisso: z dicit forte ꝙ etiaꝫ hoc qđ ꝑmittit deus ex grã est: z p ɔ̃ns ꝑmissum reddere gratia est. Diciꝭ enim debitum quasi de alio habitum: ideo qcqd possumus ei debemus. Ipse vero ꝓpe loquendo nulli debitor est. Eadeꝫ manente rõne z causa alia potuit facere: z ista dimittere: hic nõ loqtur de rõne ſm qđ accipitur ꝓ idea: sed ſm ꝙ accipiꝭ ꝓ rõnali voluntate: q̃ velle potuit alia facere q̃ ista que facta sunt: nõ mutatione sua: sed mutatõe volitoꝝ: (Plura sunt sbdita eius potentie q̃ eius voluntati): sic intelligendo ꝙ plura põt facere q̃ ꝑposuerit se facturꝝ q̃uis non possit plura facere q̃ possit velle se facturum. (Cur apud quosdã non sunt facte ṽtutes). Rñdeo ſꝫ Glo. Math. xj. sup illud. Si in tyro zc. Qđ ꝑposuerit xp̃s fines iudee nõ excedere ne iustam phariseis z sacerdotibᵘ ꝑsecutionis occasionẽ daret: z erant tunc q incoronati essent vocandi in tyro qui non essent vocandi: nec tñ de ɔtemptu grauiᵘ puniendi. (Nunqd dicendũ est non potuit iudam suscitare in mẽte). Dico ꝙ non ipso iuda remanente in actu voluntatis male: sed deus illũ maluꝫ actũ potuisset remouere z gratiam sibi conferre.

¶ An deus possit facere aliquid melius q̃ facit. Di. XLIIII.

Nunc illud restat discutiendum: vtrum melius aliquid possit facere q̃ facit? Solẽt enim illi scrutatores dicere: ꝙ ea que facit deᵘ non põt meliora facere: qꝛ si posset facere z non faceret: iuidus esset z non sũme bonus. Et hoc ex simili astruere conantur. Ait enim Aug. in li. lxxxiij. q. Deus quem genuit: cum meliorem se generare nõ potuit: nihil. n. deo melius: debuit equalem. Si enim voluit z nõ potuit: ifirmus est. Si potuit z noluit: iuidus. Ex quo cõficitur equalem genuisse filium. A simili volũt dicere ꝙ si potest deus rem meliorem facere q̃ facit: iuidus est. Sed non valet huius similitudinis inductio: qꝛ filiũ genuit de sb̃a sua. Idq̃ si posset gignere equalẽ z ñ gigneret: iuidus eẽt alia ṽo q̃ nõ d̃ sb̃a sua facit: meliora facere põt. Illi dicũt nõ posse. Augu.

¶ Questio qua illi arrantur.

Verum hic ab eis responderi deposco: cur dicunt rem aliquam siue etiam rerum vniuersitateꝫ i qua maior ɔsũmatio exꝑssa est: non posse eẽ meliorem q̃ est: siue ideo qꝛ sũme bona est: ita vt nulla oio boni ꝑfectio ei desit: siue ideo qꝛ maiᵘ bonum qđ ei deest capere ipsa non valeat. Sed si ita sũme bona diciꝭ: vt nulla ei ꝑfectio boni desit: iam creatura creatori equatur. Si vero iaꝫ non potest melior eẽ: qꝛ bonum amplius quod ei deest capere ipsa non valet: iam hoc ipsuꝫ nõ posse defectõis est: non ɔsũmationis: z potest eẽ melior si fiat capax melioris boni quod ipse põt qui eam fecit. Potest ergo deus meliorem reꝫ facere q̃ facit. Unde Aug. super Geñ. Taleꝫ potuit deus hominez fecisse qui nec pecare posset nec vellet: z si talem fecisset: quis dubitat eũ meliorem fuisse? Ex predicitis cõstat quod põt deus z alia facere q̃ facit: z que facit meliora ea facere q̃ facit.

¶ Utrũ alio vel meliori mõ possit facere q̃ facit.

Post hec cõsiderandum est vtꝝ alio mõ vl meliori q̃ facit possit ea facere q̃ facit? Si modus opatõis ad sapientiaꝫ opificis referaꝭ: nec aliᵘ nec melior modus eẽ põt. Nõ. n. põt facere aliqd aliter vl melius q̃ facit: idest alia sapiẽtia vel maiori sapientia. Nihil enim sapiẽtius põt facere q̃ facit. Si vero referatur modus ad rem ipsam quã facit d̃s dicimus: qꝛ z alius z melior potest esse modus Rñsio.

Et ſm hoc concedi pōt q: ea que facit pōt facere melius ⁊ aliter q̄ facit: quia pōt qbuſdam meliorē modum exiſtendi preſtare ⁊ qbuſdam aliuz. Unde Augu. in. xiij. li. de trini. dicit. Q: (Augu.) fuit ⁊ alius modus noſtre liberatiōis poſſibilis deo: qui omnia pōt: ſed nullus alius noſtre miſerie ſanande fuit cōuenientior. Pōt ergo de⁹ eorum que facit quedam alio modo meliori: q̄dam alio modo eque bono: quedā ēt minus bono facere q̄ facit. Ut tñ modus referatur ad qualitatē ōpis. i. creature ñ ad ſapiaʒ creatoris.

Utrum deus ſemper poſſit oē qd̄ olim potuit.

Preterea queri

ſolet vtrū de⁹ ſemp poſſit oē quod oliʒ potuit? Qd̄ qbuſdaʒ nō vr̄ dicentib⁹ Potuit de⁹ incarnari: ⁊ potuit mori: ⁊ reſurgere. ⁊ alia huiuſmodi q̄ modo non pōt. Potuit ergo que modo non pōt: ⁊ ita habuit potētiam quā modo non habet: vñ videt̄ potētia eius imminuta. Ad quod dicim⁹: q: ſicut oīa ſemp ſcit (Rñſio.) que aliqñ ſciuit: ⁊ ſemp vult q̄ aliqñ voluit: nec vnq̄ aliquā ſciaʒ amittit vel volūtateʒ mutat quā habuerit: ita oīa ſemp poteſt q̄ aliquando potuit: nec vnq̄ aliqua potētia ſua priuat̄. Nō eſt ergo priuat⁹ potētia incarnādi vel reſurgēdi licet non poſſit modo incarnari vl̄ reſurgere. Sicut enim potuit olim incarnari: ita ⁊ pōt modo incarnatus eē: in quo eiuſdeʒ rei potētia monſtrat̄. Ut. n. oli ſciuit ſe reſurrectur: ⁊ mō ſcit ſe reſurrexiſſe: nec eſt alia ſcientia illud olim ſciuiſſe: ⁊ hoc modo ſcire: ſed eadem omnino. Et ſicut voluit olim reſurgere ⁊ modo reſurrexiſſe: in quo vnius rei volūtas exprimitur. Ita potuit olim naſci ⁊ reſurgere: ⁊ modo ipſe poteſt nat⁹ fuiſſe ⁊ reſurrexiſſe. ⁊ eſt eiuſdē rei potentia. Si enim poſſet modo naſci ⁊ reſurgere: non eēt idē poſſe. Uerba enim diuerſorum tpoꝝ: diuerſis plata tpibus ⁊ diuerſis adiūcta aduerbijs eundeʒ faciūt ſenſuʒ: vt mō loquētes dicim⁹. Iſte pōt legere hodie: cras aūt dicimus; iſte pōt legiſſe vel potuit legere heri: vbiq̄ vnius rei monſtrat̄ potentia. Si aūt diuerſis tēporibus loquentes eiuſdeʒ tēporis verbis ⁊ aduerbijs vtamur dicētes hodie: iſte pōt leger̄ hodie; ⁊ dicētes cras; iſte pōt hodie legere: non idem ſed diuerſa dicimus eum poſſe. Fateamur ergo deum ſemp poſſe qcq̄d ſemel potuit. i. habere oēm illaʒ potētiā quā ſemel hūit; ⁊ illius oīs rei potētiā cui⁹ ſemel hūit; ſʒ non ſemp poſſe facere oē illud qd̄ aliqñ potuit facere: pt qdē facere: aut feciſſe qd̄ aliqñ potuit. Similiter quicq̄d voluit ⁊ vult. i. omnem quā habuit volūtateʒ: ⁊ modo habet: ⁊ cuiuſcūq̄ rei volūtatē habuerit: ⁊ mō habet: nō tamē vult eē vel fieri omne quod aliquādo voluit eſſe vel fieri: ſed vult fuiſſe vel factum eſſe. Ita ⁊ de ſcientia dei dicendum eſt.

Nunc illud

reſtat ⁊c̄. Superius determinauit magiſter de diuine potentie vniuerſalitate ⁊ imenſitate. Hic determinat de eiuſdem pfectione ⁊ diuiditur in ptes duas. Primo inquirit ſi potuit res facere meliores. Secundo vtrum poſſit facere meliori modo. ibi. Poſt h̄ cōſiderandum eſt. Prima in duas. Primo ponit errorē quorūdam dicētium q̄ deus non poteſt facere meliora: ⁊ ponit ſue rōnis ſolutiōem. Secūdo opponit ꝯ eoruʒ opinioneʒ ibi: Uerum hoc ab eis. Tūc ſeq̄t̄ illa pars que ibi incipit. Poſt h̄ ꝯſiderandum: in q̄ inquirit vtruʒ meliori mō poſſit facere q̄ʒ facit. ⁊ diuidit̄ in ptes duas: Quia pmo pponit q̄ōnem: ⁊ reſpōdet p diſtinctiōem. Secūdo confirmat ſuam riſhionem p auctoritateʒ. ibi. Uñ Augu. Tunc ſeqtur illa pars q̄ diſa fuit ſuperius. Preterea queri ſolet in qua agit de diue potentie imutabilitate. ⁊ diuiditur in ptes tres. Primo pponit q̄ōnem vtrum deus poſſit qcq̄d olim potuit. Secundo q̄ōnis ſolutionē pōit: ibi. Ad qd̄ dicim⁹. 3° recapitulat. ibi. Fateamur igitur.

Circa

hāc diſtinctiōeʒ q̄runtur ſex. Primo vtrum d̄s poſſit facere vniuerſuʒ melius pro nunc: h̄ eſt q̄ʒdiu hoīes ſunt incorruptibili ſtatu. Secūdo vtruʒ poſt iudiciū poſſʒ aliq̄d addē ad bonitatē vniuerſi. Tertio vtruʒ potuit facere vniuerſum añq̄ʒ fecit. Quarto vtrum poſſet facere aliud vniuerſum. Quinto vtrum iſtas eaſdeʒ partes vniuerſi adhuc facere poſſit. Sexto vtruʒ diuina potentia hoc vniuerſum de neceſſitate vere pduxerit vl̄ producere potuerit.

Q̃ō. I. (Q̃ō. I.)

Primo

oſtendo q̄ deus non potuit facere vniuerſum melius p ſtatu preſenti (Arḡ°) q: dicit Damaſ. li. 2. c. 29. Si aūt voluntas dei eſt puidentia: oīno neceſſe eſt omnia que puidentia fiunt ſm rectaʒ rōnem ⁊ optimā: ⁊ deo decētiſſimā fieri: ⁊ vt non eſt melius fieri: ſed ⁊ ipm vniuerſum regit̄ prouidentia: ergo non pōti melius fieri. (Scd̃o) Item Aug. 3. de li. ar. longe poſt pncipium. Neq̄ tu potes melius aliquid in creatura cogitare q̄ creatura artificeʒ fugerit. ergo d̄s fecit in creatura qcquid melius poteſt cogitare. (Tertio.) Item Augu. in li. enchi. x. c. loquens de bonis creatis dicit q̄ bona ſunt ſingula: ſimul vero vniuerſa valde bona; quia ex oībus conſiſtit vniuerſitatis admirabilis pulchritudo. (Quarto.) Item arguo ſicut arguit Augu. x. ſup Geñ. circa medium. bona facere ſi non poſſit: nulla eēt potentia. ſi autē poſſʒ nec faceret: magna eſſet inuidia: q: ergo eſt oīps ⁊ bonus: omnia bona valde fecit. ergo vniuerſum nō pōt facere melius. (Quinto) Item in Timeo dicit Plato de deo verō q: optim⁹ erat: Ab optimo longe inuidia relegata eſt. vnicuiq̄ rei q̄ʒtum poterat dedit. ergo nec vniuerſum: nec aliq̄d de vniuerſo potuit melius facere q̄ʒ fecit.

Contra

Hugo. pmo lib. de ſacra. p. 2. c. vlti. dicit de (In opp^m.) deo q̄ ipe melior eſſe non poteſt: ſed qd̄ fecit oīa melius eē pōt: ſi tñ ipſe voluerit q poteſt. (C. 9.) Item pħs li. 3. topi. Que ꝯtrarijs ſunt impmixtiora magis talia vt albi⁹ qd̄ nigro impmixtius: ergo a ſimili melius eſt qd̄ eſt malo impmixtius. Sed deus poteſt facere vniuerſum impmixtius malo q̄ʒ ſit extirpando multa mala que ſūt in mundo: ergo poſſʒ facere vniuerſum melius q̄ʒ ſit.

Reſpondeo

q̄ vniuerſum meli⁹ poſſe fieri quadrupliciter pōt intelligi ſicut ⁊ exercitum poſſe meliorari. (Rñ° Uniuerſum fieri meli⁹ pōt quadrupl̄r intelligi.) Poteſt. n. exercitus meliorari vl̄ p meliorationē ducis: vel p meliorationē ordinis ptiuʒ inter ſe: vel p melioratōem ordinis exercitus ad ducem. vl̄ p melioratiōem ptium ſm ſe ipſas. Sic ⁊ vniuerſitatem poſſe meliorari quattuor modis poſſet intelligi. ſ. p meliorationem finis: vel p melioratiōem ordinis creaturaꝝ inter ſe: vel per melioratiōem ordinis vniuerſitatis creaturaruʒ coniūctim reſpecta finis; vel per meliorationem

Uniuersuz nō potest meliorari.

creaturaꝝ ſm ſe. Primomō nec pōt nec potuit vniuerſum meliꝰ fieri: qꝛ finis vniuerſitatis creaturarū deus eſt: qꝛ ſm q̄ dr̄ ꝓ verbi. 16. Uniuerſa ꝓpter ſemetipꝫ opatus eſt dn̄s. ¶ Nec ēt ſcd̄o mō ſuppoſita eadeꝫ bonitate creaturaꝝ quam h̄n̄t ſm ſe: qꝛ ita bn̄ ordinate ſunt inter ſe q̄ nullo mō p̄n̄t melius ordinari niſi ſm ſe mutenꝭ in maiorem bonitatē. Nec etiā tertio mō qꝛ vniuerſitas creaturarum ſimlꝰ ſumpta ita bn̄ ordinata eſt reſpectu finis: q̄ ſeruato eodē ſtatu bonitatis creaturarum ſm ſe melius ordinari non pōt: nec miruꝫ qꝛ ad exēplar ordis pulcherimū ipſum vniuerſuꝫ eſt ordinatū q̄ꝫtum ad ordinē ptiuꝫ inter ſe: ⁊ vniuerſi reſpectu finis. Eſt. n. ordiatū ad exēplar mōdi intelligibilis q̄ eſt ratio ſempiterna ⁊ incōmutabilis in mente diua. vn̄. Augꝰ. i. lib. retracta. c. 3. loquens de Platone q̄ poſuit mūdum intelligibilē ſic dixit. Mūdū ille intelligibilē nūcupauit ipſaꝫ rōnem ſempiternā atqꝫ incōmutabilē: q̄ deus fecit mūdum: quaꝫ Platonis ſententiam Augu ibidem approbat. Quarto mō vniuerſuꝫ poſſe meliorari adhuc intelligi pōt quadruplr̄ vel p aliq̄rum creaturaꝝ meliorationē ſm ſe alijs non melioratis: nec peioratis: vel p oēm creaturaꝝ meliorationeꝫ ſbalem vel p nouarum ſbarum additioneꝫ: vel p oēm creaturaꝝ melioratōem actualem. Primo mō non poſſet fieri vniuerſum melius: qꝛ quāuis pars creaturaꝝ eſſet meliorata ſm ſe. ex hoc tn̄ vniuerſum ſm ſe non eſſet melius: qꝛ p h̄ non melioratur ꝓportio ptium inter ſe ⁊ ordo: q̄ maxime attenduntꝭ in bonitate vniuerſi ſicut vides. q̄ ſi in pſalterio chorda ſonans obſcurius: ita clare ſonaret ſicut illa q̄ clarius ſonat: q̄ꝫuis illa chorda fieret melior ſm ſe tn̄ totum pſalteriū eſſe peioratū eo q̄ peiorata eſſet ꝓportio chordaꝝ inter ſe: ⁊ ſicut tu vides q̄ q̄ꝫuis niger color turpis ſit ſm ſe: ⁊ q̄ ſm ſe pulchrior eſt albꝰ color: ⁊ tñ nūq̄ꝫ ſi de pulchra pictura varietate decorata velles nigrū remouē colorē vbicūqꝫ eēt: ⁊ loco huiꝰ albꝰ ponere frequenter deturpareꝭ pictura. vn̄ Augu. xj. de ciui. dei. c. 22. Sicut pictura cuꝫ colore nigro ⁊ loco ſuo poſita: ita vniuerſitas reꝝ ſiq̄s poſſet intueri ēt cū peccōribꝰ pulchra eſt: q̄ꝫuis per ſeipſos ꝯſideratos ſua dſormitas turpet. ¶ Nec ſcd̄o mō poſſet hoc idem vniuerſum in numero fieri melius: qꝛ aut nulla ſba manens eadem i numero pōt recipe meliorationeꝫ ſbalem: aut ſaltem de multis ſubſtantijs h̄ eſt verum: ⁊ ita aut non remanerent aliq̄ ſbe create de his que mō ſunt: ⁊ ſic nullomō remanet hoc idē vniuerſum in numero: aut ſi aliq̄ remanerent: ⁊ aliq̄ mutarētur in alias adhuc non remaneret ideꝫ vniuerſum in numero ſm ſe totum: ſed ſm ptes. ¶ Nec tertio mō poſſet h̄ idem vniuerſum in numero fieri melius: qꝛ ſi adderentur noue ptes huic vniuerſo tunc vniuerſuꝫ cuꝫ illis ptibus de nouo additis ſe haberet ad p̄ns vniuerſuꝫ ſicut totum ad ptem. Totum aūt ⁊ ps quanuis non ſint diuerſa nnmero ſimplr̄ tn̄ non ſunt ſimplr̄ idem numero: ſed ptim idem: ptim diuerſa ſm q̄ videꝭ innuere pħs. j. phyſico. q̄ꝫuis expſſe non determinet: ⁊ Cōmentator ſup eūdem locum dicit q̄ vna queqꝫ ptiuꝫ dicitur eſſe aliud a toto: ſed omnes inſimul non p̄n̄t dici ſimlꝰ eſſe aliud a to-

Tº. 2. 17. Capi. 17.

to. ¶ Quarto mō q̄ꝫuis ꝓ ſtatu moderno vniuerſuꝫ nō poſſit fieri melius: tn̄ ſimplr̄ pōt melius fieri: qꝛ poſſunt partes vniuerſi accn̄taliter meliorari: optima ꝓportione inter earum meliorationē ſeruata: ſicut erit poſt iudiciuꝫ cum multo melius erit vniuerſum q̄ꝫ mō ſit non obſtante q̄ natura humana Jeſu xp̄i: nō meliorabiꝭ ſm ſe: qꝛ eſt in ſūmo bonitatis quam accipe pōt. Melioratio. n. accn̄talis oium aliaꝝ ptium ſine melioratione nature humane Jeſu xp̄i non peiorabit ordinem aliarum partium ad nām humanam Jeſu xp̄i qꝛ bonitas ſua ita ꝓportionalr̄ excedit bonitateꝫ aliarum creaturaꝝ maxime in q̄ꝫtuꝫ eſt vnita pſone filij dei. Jn vnitate pſone q̄ q̄ꝫto alie creature ſient meliores tanto decentius ordinabunꝭ ad ipſam.

Uniuerſe ptes accn̄talr̄ meliorari p̄n̄t.

Ad argª.

Argumenta ad ptem p̄mam ꝓcedūt de melioratione vniuerſi q̄ꝫtum ad ordinem ptiuꝫ inter ſe ⁊ omnium ptium ſimul ad finem ſm ſtatum bonitatis: quam creature habent ſm ſe: ſic eni verum eſt q̄ vniuerſum non poſſet fieri melius.

Ad argª. in oppᵐ.

Primum argᵐ ad partē aliam ꝓcedit de melioratiōe aliquaꝝ ptium vniuerſi ⁊ bn̄ ꝯcedo q̄ poſſe eſt multas ptes vniuerſi meliorari: ⁊ etiaꝫ bn̄ ꝓcedit de melioratione vniuerſi oium ptium meliorationem accn̄talem optima ꝓportione inter eaꝝ meliorationem ſeruata. Et ſic h̄ idem vniuerſuꝫ in numero pōt melius fieri. ¶ Ad 2ᵐ q̄ arguebaꝭ de ipmixtione maloꝝ ſolutum eſt p illud qd̄ dictum fuit in corpe q̄ōnis: ſicut pꝫ in auctoritate Aug. que ibidem fuit allegata ⁊ clarius pꝫ ſolutio: ſi bn̄ aduertitas q̄ pp illos q̄ dānabūꝭ nō ſaluabūtur pauciores in numero: qꝛ deus faciet q̄ impleatur numerus electorum quem preordinauit ab eterno.

Ad 2ᵐ

Secundo querendū eēt vtꝝ d̄s poſt iudiciuꝫ poſſet aliq̄d addere ad bonitatem vniuerſi. ¶ Sed qꝛ hec q̄ſtio magis videtur habere locum verſus finem quarti ideo reſeruetur vſqꝫ tunc. Plures alie q̄ōnes poſſent hic moueri de potentia dei: quē melius habent locum alibi quedā in ſcd̄o: quedaꝫ in 3º ⁊ quedaꝫ in. 4º que in locis ſuis mouebuntur dn̄o ꝯcedente. ¶ Qō. III.

Qō. 3.

Tertio q̄riꝭ vtꝝ d̄s potuit facere vniuerſum anteq̄ꝫ fecit: ⁊ videꝭ q̄ nō: qꝛ mundus non potuit fieri ab eterno vt circa p̄ncipium 2ⁱ declarabiꝭ ⁊ ſupponaꝭ: ſed an̄ p̄mum inſtans quo mūdus factus eſt, nō fuit niſi eternitas: ergo ante illud inſtans nō potuit mundus a deo fieri. ¶ Jtē Aug. xj. de ciui. dei. c. 5. Sicut nullus locus eſt poſt mundum: ſic nullū tempus fuit ante mūdum: ſed mūdus nō potuit fieri niſi cum tempore: vel in tpe ergo mūdus nō potuit citiꝰ fieri. ¶ Jtē ſi d̄s potuiſſet mūdū feciſſe an̄q̄ꝫ fecit ⁊ ñ feciſſꝫ dr̄ q̄ ſūme liberalꝰ nō eēt: cū liberalitas nō tm̄mō attendiꝭ vidēdo magna: ſed ēt in cito danda. Un̄ qꝛ Auice. eſtimauit q̄ mūdus potuiſſet fieri ab eterno dicit nono Metaphy. ſue. c. j. Qꝫ illi q̄ dicunt deum non feciſſe mūdum ab eterno heretici ſunt: qꝛ d̄o auferūt ſuā liberalitatem: ergo videꝭ q̄ mundus fecit q̄ꝫ cito potuit. ¶ Jtem deū potuiſſe facere mūduꝫ anteq̄ꝫ fecerit: p̄ſupponit deū potuiſſe facere inſtās ante illud qd̄ p̄ꝰ fuit. Sꝫ hoc p̄ſupponit deum potuiſſe facere mutationē an̄ illaꝫ que fuit p̄ma: qꝛ omne inſtans p̄ſupponit aliquam mutationem: ſed deuꝫ potuiſſe facere mutatiōeꝫ ante illaꝫ que fuit prima p̄ſupponit deuꝫ facere mobile an̄q̄ꝫ fecerit: qꝛ mutatio p̄ſupponit mutabile: ergo a p̄ deum facere mundum an̄q̄ꝫ fecerit p̄ſupponit deum potuiſſe facere mūdū anteq̄ꝫ fecerit: qd̄ ꝯtradictionem includit: qꝛ idem p̄ſupponere ſeipſum includit ideꝫ ſeipſo eſſe prius ⁊ non prius ⁊ poſterius ⁊ non poſterius.

Ar̄ p̄º

Scd̄o.

Tertio.

Quarto.

Ad opᵐ.

Contra. Deus potuit facere mundū tardius q̄ꝫ fecerit: ergo a ſimili potuit citius fieri q̄ꝫ factꝰ fuit. ¶ Jtem deꝰ poſſet facere mūdum maiorem in extēſione: ergo a ſimili potuit facere ip̄m antiquiorē in durōne

Rn̄ſio. Mūduꝫ potuiſſe fieri an̄q̄ꝫ fuerit ſcōm dupl'r intelligitur

Respondeo q̄ deum potuiſſe facere munduꝫ anteq̄ꝫ fecit poteſt intelligi duplr̄ vnoꝰ nō faciendo aliquā ptem tpis que p̄ᵐ inſtās in quo mūdus fuit creatus p̄ceſſiſſet ⁊ ſi dico q̄ mundus nō potuit fieri anteq̄ꝫ factus eſt: qꝛ an̄ inſtās in quo factus fuit non fuit aliqua menſura prior in q̄ eſſet prius ⁊ poſterius qꝛ ante illud inſtās nō fuit niſi ſola eternitas: in qua mūdus fieri nullomō potuit: vel faciendo aliquā ptem tpis ante illud inſtans in quo mūdus fuit creatus: cuius ptis tpis illud inſtans eſſet terminꝰ: ⁊ ſic dico q̄ deus potuit munduꝫ faceret anteq̄ꝫ fecit p mille ānos ante: ⁊ adhuc per mille ⁊ ſic deinceps: nec tn̄ ex h̄ ſeqtur q̄ poſſe fuerit

mundum

mūdū fieri ab eterno:sicut nūerus sp pōt augeri sine fine:z cū sp totum acceptū est finitū:q̄uis aūt ds pᵐ istās tpis nō potuit facē esse anq̄ fuit:tñ an illud istās potuit aliud facē ita qꝫ inter illud instans:qđ facē potuit z non fecit:z illđ instās in quo mōdus icepit cucurrissent multa milia ānoꝝ si voluisset. Ex dictis pꝫ solō ad pᵐ in opᵐ

Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ qꝫ q̄uis nullū tps fuerit an mūdum:tñ sicut ds potuit facere mūdum anq̄ fecerit ita potuit facē

Ad 3ᵐ tps qđ pcessissꝫ illud istans in quo mūdus icepit. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ qꝫ ad liberalē ptinet facē curialitatē qñ melius est cā fieri:sed meliꝰ fuit mūdum creari in illo instāti cū quo creatus fuit q̄ ante z ideo dine liberalitati fuit ɔcordans vt tunc crearet z nō ante. Unde verbū Aui. allegatuꝫ sicut falsum z errōeum est reprobandum.

Ad 4ᵐ ¶ Ad 4ᵐ dōm qꝫ deum potuisse facere mūdum anq̄ fecerit q̄uis includat deum potuisse facere instās ante illud qđ fuit pᵐ:nō tamen hoc psupponit:qꝫ sicut prius ordine nāe fuit mūdus q̄ pᵐ tpis instans:sic dico qꝫ si fecisset mūduꝫ anq̄ fecit pus ordine nāe ipm fecisset q̄ illud instās cum quo factus fuissꝫ:ne: ex hoc seqꝫ qꝫ factio mūdi fuisset in eternitate:vel ab eterno:sicut nec mō dici pōt qꝫ in eternitate fuerit factus:nec ab eterno:q̄uis eiꝰ errōneꝫ non pcesserit nisi eternitas:q̄uis.n.ordine nature creatio mundi pcessisset illud instās cuꝫ quo fuisset:pus tū fluxisset tps inter illud istāns z illud qđ fuit pᵐ q̄ creatio mūdi. Illđ instās qđ fuit pᵐ durōne pcessissꝫ. Qꝫ aūt dixi in eternitate vel ab eterno hoc ideo dixi:qꝫ si posse fuissꝫ mūdū pduci ab eterno:vt falso imaginanꝫ aliq:nō tū posse fuissꝫ ipꝫ pduci in eternitate:vt oñdeꝫ li.2. De predicta aūt qōne audiui aliquē asserentē qꝫ nō fuit posse mūdum fieri añ illud instans cum quo fuit factus:z h pp rōnes adductas ad pmam ptem:z qꝫ ita cito potuit deus facere mūduꝫ p voluntatē:sicut potuisset si fecisset ipꝫ de necessitate nāe sed si ipm fecisset de necessitate nāe:fecisset ipm q̄citius potuisset:z tñ nō fecisset ipm ab eterno:qꝫ vt oñdetur li. 2. creature repugnat pduci ab eterno: ergo deꝰ p volūtatem ita cito potuit facere mūdum:qđ citius fieri non potuisset:nec pp hoc seqꝫ qꝫ ab eterno factꝰ fuerit:vꝫ qꝫ possibile fuerit ipꝫ fieri ab eterno:z dicebat Aug. illius opionis fuisse:z ɔrium dicentes p imaginatōem eē deceptos z sicut nō potuit fieri citiꝰ:ita non potuit fieri tardius:z sic solebar p interēptionē maioris ad pᵐ argᵐ ad ptem secundam.

Ad 2ᵐ in oppositū ¶ Ad 2ᵐ aūt opꝫ dicere fm illam opionem:qđ non pcedit p bonum simile:qꝫ augumētatio mundi non psupponit spatium extra ipm in quo recipeꝫ eius augumentuꝫ:sicut deum potuisse mūdum facere anteq̄ fecerit presupponit fuisse durōnem in qua fuisset prius z posterius ante illud instans cum quo mūdus incepit. Sed prima opinio est securior.

Qō.4. ¶ Questio. IIII.

Ar p. T.9.79 z infra. Quarto querit vtꝝ deus posset facere aliđ vniuersuꝫ:z videꝫ qꝫ nō p phm.j ce.z mundi:q dicit qꝫ tunc ista terra simul moueretur ad centrum istius mūdi: z ad centrū alterius mūdi:quod ɔdictionem includit.

Scdo ¶ Item plato in Timeo. Unū mūduꝫ dicimus:qm iuxta vnū exēplar formatus est: ergo videtur intētio sua fuisse qꝫ propter illius exemplaris vnitatem z perfectionem: ita perfectam fecit vniuersitatem:qꝫ cum illa aliam non potuisset fecisse.

Tertio. ¶ Item qꝫ pater gñando se pfectissime expssit in vno filio ideo non potest alium filium gñarē ergo a simili cuꝫ deus creādo: se ita expssit in vnoꝰ:sicut p creaturā possit exprimi:ideo non pōt alium mūduꝫ creare:quapter ēt Trimegistus de diuinitate ad Asclepium mūdum dicit eē imaginem dei: videꝫ qꝫ cum ista vniuersitate aliam non potest facere nec potuit.

In oppᵐ Contra. Infinita potētia non finitur ad aliquē suū effectum: ergo cum hoc vniuerso deus pōt creare aliud vniuersum. ¶ Item deo nō fuit difficilius facere mūdum q̄ vnam mūdi creaturā. Sed deus cum vna creatura potuit creare aliam:ergo simlr cum h vniuerso adhuc posset creare aliud.

Rñ. Deus pt z potuit aliuꝫ mūdum facē Respondeo vocando vniuersum vniuersitatē creaturaꝝ infra vnam supficiē cōtentaꝝ que a nulla alia supficie ɔtinetur infra illam vniuersitatem cōprehendendo etiam supficiem ɔtinēteꝫ: sic dico qꝫ deus potuit z pōt adhuc facere aliud vniuersum qꝫ deum hoc facere posse nullam includit ɔdictōem:nec rōne rei de qua :qꝫ deꝰ fecit mūduꝫ non de aliquo:nec rōne receptiui:qꝫ mūdus q̄rum ad suam totalitateꝫ nō est receptus in aliquo spatio:qꝫ sicut dicit phs.j.đ ce.z mū. Non est extra celuꝫ locus neqꝫ vacuū:neqꝫ tps:qđ intelligenduꝫ est de suppremo celo. Nec rōne dine potētie.qꝫ cum potētia dei sit infinita:z istud vniuersum sit finituꝫ impossibile est qꝫ adequet dinam potētiam. ¶ Nec etiaꝫ ratione naturaꝝ infra vnam supficiem ɔtentarū etiam si deus faceret eas eiusdē speciei cum creaturis istius vniuersi:qꝫ sicut terra istius vniuersi nāliter qesceret in centro huius vniuersi:z ita terra alterius vniuersi naturaliter qescēt in centro alteriꝰ vniuersi:z si terra illiꝰ vniuersi poneteꝫ i cētro huiꝰ vniuersi nāliter ibi qescēt:z terra huius vniuersi si a deo poneretur in centro alterius vniuersi nāliter etiam ibi qesceret: qꝫ si duo loca alicui creature nāliter opanti essent penitus in dīa in quocūqꝫ illoꝝum p collocareꝫ ibi qesceret:nec ad alium tenderet:z p hanc opioneꝫ est snia dñi Stephani epi Pariñ.z sacre theologie doctoris:qui excōicauit dogmatizantes qꝫ deus non posset facere plures mundos. T.ᵘ ɔᵗ 69

Ad pᵐ. Ad primum in oppᵐ pꝫ solutiō p dicta in corpore qōnis in quo satis oñsum est qꝫ iefficax est ista argumētatio phi.

Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dicendū qꝫ Pla. intellexit deū de necessitate mūdum fecisse:z fecisse melius q̄ potuit:sicut aūt pbatur in vltima qōne huius đ. non fecit vniuersuꝫ de necessitate nāe:nec etiam de necessitate volūtatis: sicut declarabiꝫ in lib. 20. dño pcedente:z ideo in isto articulo non multum curandum est de auctore pla.

Ad 3ᵐ ¶ Ad 3ᵐ cum dī qꝫ deus impfecte se expmit in vno mundo sicut pōt p aliquam creaturā expmi dico qꝫ falsuꝫ est simplr loquēdo: tamen cōpensatio nostre infirmitatis defectū magis exprimit semp cōpationem ad nos q̄ faceret in pluribꝰ mondis eo qꝫ vnius mundi vnitas vnum videtur expressius nobis declarare auctorem: tamen sicut alium mūdum facere posset: ita talis dispositionis facere posset nr̄os intellectus:vt se nobis in pluribus mundis declareꝫ expressius q̄ in vno.

¶ Questio. V.

Qō.5. Ar pᵒ Quinto querit vtrū deus easdeꝫ ptes vniuersi adhuc faceꝫ possit:z videꝫ qꝫ sic:deus qcqđ semel sciuit scia simplicis intelligētie semp scit vt supiꝰ oñsum est: ergo a simili adhuc pōt qcqđ semel potuit:sed potuit facere hoc vniuersum:z eius ptes:ergo adhuc pōt.

Scdo ¶ Item fm Ansel. in lib. de casu diaboli.c.12. nō tmmodo est potētia pcedens actum:sed ēt potētia ɔiūcta actui:que est cū effectu:ergo q̄uis nō possit facere easdē ptes vniuersi potētia pcedēte actum pōt tñ eas facere potētia ɔiūcta actui.

Tertio. ¶ Iteꝫ idē est rem a deo creari:z rem ab eo ɔseruari:alr videreꝫ posse manē creatura sine manutenētia dei: sicut domꝰ facta sine manutenentia edificatoris:sed deꝰ istas ptes vniuersi semper conseruat:ergo istas partes vniuersi semper faciat

In oppᵐ Contra. Phs lib. pdicamentoꝝuꝫ.c. de quantitate. Quod dictum est amplius sumi non potest:ergo a simili qđ factum est amplius non potest fieri. ¶ Iteꝫ Hugo. p. lib. đ sacramentis.p.5.c.24. Quod pōt in presentis si de pñti non pōt:tñ nō nisi ad futuruꝫ pōt.

De⁹ aũt nõ põt facere nisi qḋ futuꝝ est: sed h vniuersuz ⁊ ei⁹ ptes in pñti sunt: ergo ds non põt facere hoc idem vniuersum neqȝ eadem eius partes.

Rñ° Deus hĩs ptib⁹ vniuersi re/manẽtib⁹ nõ potest easdem facere sȝ corruptis recreare pt.

Rñdeo dõm q̃ deũ posse adhuc facere easdez ptes vniuersi dupl̃r pt itelligi. s. aut iteruenieñte earũdez ptium corruptiõe: aut ñ interueniẽte. ¶ p° ɔcedendũ est deũ posse adhuc facẽ easdẽ ptes vniuersi in numero: q̄ꝛ de⁹ possȝ sbtrahẽ isluẽtiã suã q̃ ptes vniuersi cõseruat in eẽ: q̃ sbtracta destruẽt: ⁊ destructas de⁹ possȝ easdem in nũero repare vt oñdet in q̃rto. ¶ 2° aũt mõ dõȝ nõ posse adhuc facere easdẽ ptes vniuersi in numero: nõ ideo q̄ꝛ ds minorẽ hẽat põm q̃ȝ solebat: q̄ꝛ ei⁹ potẽtia nec augeri põt: nec minui: sed q̄ꝛ iste ptes vniuersi añq̃ȝ eẽnt facte hẽbant rõnem factibilis mõ nõ hñt eo q̃ facte sunt q̄ꝛ creaturã fieri est ipsam de non esse in esse pduci.

Ad pᵐ. Ad pᵐ dõȝ q̃ sic ds scia simplicꝭ itelligẽtie scit qcqd sciuit: ita dico q̃ hȝ põm sup oẽȝ reȝ sup q̃ȝ vnq̃ȝ põȝ hũit: q̄ꝛ sup illaȝ rem sup quã hũit põm eã faciendi añq̃ȝ fcã eẽt: ita postq̃ȝ facta est: hȝ sup illã põm eã cõseruãdi ⁊ destruẽdi ⁊ repandi ḋstructã: ⁊ sic de⁹ nescit eẽ veꝝ qcqd sciuit eẽ veꝝ ñ pp mutatõeȝ factã ex pte scie di: sed ex pte rei: ita de⁹ nõ põt facere qcqd aliqñ facẽ potuit nõ pp diue po° mutabilitatẽ: sed pp mutatõeȝ rei a futurõe in pñtialitatẽ.

Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dõm q̃ potẽtia ɔiuncta actui di respectu effect⁹ diuȝ fit nõ r° effectu⁹ qñ fact⁹ est.

Ad 3ᵐ ¶ Ad 3ᵐ dõm q̃ non est ideȝ rem a deo creari ⁊ cõseruari.

Creari ⁊ ɔseruari non sunt idem. Quod pȝ q̄ꝛ termin⁹ creatiõis eẽ est vel res inq̃ȝtuȝ ens: obm ṽo ɔseruationis fuit ds ⁊ pmanentia creature in actuali exñtia. Exñtia ṽo: ⁊ pmanẽtia illius exñtie nõ sunt idẽ: nec ex h seqt q̃ creatũ possit pmanere sine manutenẽtia creatorꝭ.

Q.ō.6. Serto q̃rit vtꝝ dina po° h vniuersũ ḋ necitate nãe pduxerit: vel pducẽ potuerit: ⁊

Ar p. vi q̃ sic: q̄ꝛ de⁹ creauit mũduȝ p suã bonitatẽ. Uñ Aug. j. ḋ doc. xpiana longe añ finẽ. Quia bon⁹ est summus. Sȝ ds est nãliter bon⁹ ⁊ de necitate: g de⁹ creauit vniuersuȝ nãlr: ⁊ de necessitate.

Scḋo. ¶ Itẽ fȝ phm. 3. ethi. c. 5. volũtas est finis: sed de⁹ nullũ hȝ finẽ: ergo ds nihil pt facẽ p volũtatẽ: g nihil pt agẽ nisi p nãe necitatẽ.

Tertio. ¶ Itẽ q̃ȝuis ad pductiõem filij carnalis cõcurrat carnalis pris volũtas tñ pducit a pre nãlr: ergo silr q̃ȝuis ad creatõeȝ ɔcurrat dei volũtas ñ tñ pp h seqt qñ a ḋo potuerit nãlr pduci.

Quarto. ¶ Itẽ Dio. 4. ḋ. di. no. sic dicit. Naȝ queadmodum sol iste nõ cogitatõe aut electõe: sed eoipso qḋ est' illuĩat oĩa q̃ p mõ suo pticipatõeȝ lucis admittũt: ita ⁊ summũ illud bonũ solẽ supans nõ secus obtusaȝ imaginẽ primitiua excellenter soĩa ipã sua sba omnibus que sunt p captu cuiusqȝ totius bonitatis emittit radios. Uidetur ergo velle q̃ sicut sol illuiat de necitate nãe ita ds bonitatẽ suaȝ cõicauit i creatiõe vniuersi de necitate nature.

In oppᵐ Cõtra. oẽ agẽs ḋ necitate nãe dat deus q̃ȝcitius põt effcũi oẽm pfectõeȝ quã sibi dare põt intensiue ⁊ extẽsiue: q̄ꝛ agit fm conatũ ṽtutis sue. Sȝ ds nõ dedit vniuerso ita cito sicut potuisset dare si voluissȝ oẽȝ pfectõeȝ extẽsiue ⁊ intẽsiue quã sibi dare poterat: g nõ creauit vniuersuȝ de necessitate nãe. ¶ Itẽ q̃ ñ potuerit: vi q̃ oĩs sba hñs itellectũ ⁊ volũtate potẽs pducẽ exteriorẽ effcm: cui⁹ pductioni nõ põt puenire volũtas ipfecta: si talẽ effectũ põt pducẽ ñ directa p itellectũ: nec deteriata ad pducendũ p volũtatẽ: q̄ꝛ ex ipfectione est q̃ nã possit exire in actũ pter reglaȝ ⁊ impiũ po° supioris. Sed ds est sba hñs itellectũ: ⁊ volũtatẽ ⁊ est summe pfecta: g nã in ḋo q̃ȝuis ñ sit iferior itellectu ⁊ volũtate eo q̃ sunt realr idẽ nõ põt exire in aliquẽ actũ exterioreȝ nisi directe p itellectum ⁊ deteriata p volũtateȝ: sed sic pducẽ nõ est pducẽ necessitate nãe: g ḋs ñ potuit pducẽ vniuersuȝ ḋ necitate nãe.

Rñ° De⁹ nõ ḋ necitate Rñdeo q̃ ds non pduxit nec pducẽ potuit vniuersuȝ de necessitate nãe. Q aũt de necessitate nãe nõ pduxerit: pȝ sic: q̄ꝛ pfectões cõicate diuersis ptib⁹ vniuersi realr sunt distĩctes in ipsis. In ḋo ãt sunt sblimiori mõ ⁊ realr vnũ. vñ Aui. 8. Meta. c. vltio dicit q̃ necesse eẽ mlritudo pfectõis ⁊ plchritudis ⁊ decoris: ⁊ q̃ itelligit se in tali vltio pfectiõis ⁊ pulchritudinis ⁊ ḋcoris: ⁊ q̃ vnũ sunt certissime. Nã ãt inq̃ȝtũ nã ñ distiguit inter ea q̃ sunt realr vnũ: sed itellect⁹ distinguit inter ea eo q̃ ɔtigit ea q̃ sunt realr vnũ eẽ fȝ rõeȝ dĩa: g dinaꝝ pfectionũ cõicatio cũ reali dĩa nõ potuit eẽ nisi p potẽtiaȝ directã ab itellectu: sed po° in opando directa p intellectũ deteriat ad opandũ p volũtatẽ: ergo vi q̃ ds ñ potuit pfectionẽ suã cõicare diuersis ptibuȝ vniuersi nisi p potẽtiã directã p itellectũ ad opandũ ⁊ ḋteriataȝ p voluntatẽ: ergo nõ potuit pducẽ vniuersuȝ ḋ necitate nãe. nãe sȝ mõ terie ptĩngenter pduxit mũdum. ¶ Pre° ds nõ potuit creare vniuersuȝ nisi pp aliquẽ fineȝ q ẽ ipse: sȝ oẽ agẽs pp finem aut agit pp finẽ pscitum opi suo ab alio: sicut agũt nãlia pp fineȝ: aut a seipso: ergo cum finis pp quẽ deus opat: non potuerit pstitui opib⁹ ab alio q̃ȝ a seipso: seqt q̃ ipsemet di finem pp quem opatur pstituit opib⁹ suis. pstituere ãt finem opi est ipm finẽ cognoscẽ: ⁊ opus suũ velle in illum finẽ ordiari: g seqt q̃ deus nõ potuit pducẽ vniuersuȝ nisi cognoscẽdo vniuersum: ⁊ se eẽ finẽ vniuersi: ⁊ vidẽdo vniuersuȝ ordinari in se vt in finẽ: sed sic opari nõ est opari de necessitate nãe: g ds non potuit pducere vniuersuȝ de necessitate nature.

Ad pᵐ i opᵐ dõȝ q̃ q̃ȝuis de⁹ sit nãlr bon⁹: ⁊ ḋ necitate ⁊ vniuersuȝ creauerit pp suã bonitatẽ: ñ tñ pp hoc seqt q̃ vniuersuȝ creauerit ḋ necitate nãe: q̄ꝛ hitudo vniuersi: vt futuri vel exñtis nõ erat nãlis nec necĩa ad suaȝ bonitatẽ. Ad pᵐ.

¶ Ad 2ᵐ dõm q̃ q̃ȝuis de⁹ finẽ nõ hẽat: tñ ipse est finis opuȝ suoꝝ inq̃ȝtuȝ opa sua vult ordinari. Ad 2ᵐ

¶ Ad 3ᵐ dõm q̃ fili⁹ carnalis gñat a pre nãlr p tanto: q̄ꝛ ṽt⁹ ḋcidens semẽ ⁊ ṽtus informãs nõ agunt directe p itellectuȝ pris carnalis: neqȝ deteriant ad sic opãdũ p carnalis pris volũtaẽ: nõ tñ gñat fili⁹ a pre ḋ necitate nãe: p tãto q̄ꝛ ex volũtate pris ⁊ mris depẽdet dare opaȝ tali facto. Uniuersuȝ aũt pcessit a deo p po° directã p itellectũ: ⁊ determinatã ad pducendũ p volũtatẽ: nec alr pduci potuit vt supi⁹ osñsum est: ⁊ iõ illa pductio nõ fuit nãlis nec necĩa. nec esse potuit. Ad 3ᵐ

¶ Ad 4ᵐ q̃ arguebat p auctem Diony. dõm q̃ nõ itẽdebat dicẽ q̃ de⁹ cõicaret bonitatẽ suã creaturis de necessitate nãe sicut sol lumen suũ: sed itẽdebat dicere q̃ eam cõicabat abũdanter: sicut sol lumẽ suũ. Uñ in pte similitudo est: sȝ longe maior dissĩlitudo: nec intẽdebat negare deũ opari eligendo nisi accipiendo electioneȝ fm qḋ est post inqsitionem ɔsilij. Ad 4ᵐ

Circa lr̃am. (Talem potuissȝ deuȝ hoiem fecisse q nec peccaꝛ possȝ: nec vellet: ⁊ si talẽ fecissȝ qs dubitat euȝ meliorẽ fuisse). Uñ simplr ɔcedẽdũ est q̃ meli⁹ fuissȝ hoi simplr ñ posse peccare: sȝ posse peccare meli⁹ est hõi fȝ qḋ. s. inq̃ȝtũ ẽ occasio maiorꝭ glĩe. Uñ si aliqñ di q̃ melior ẽ nã q̃ peccare pt: q̃ȝ q̃ peccare ñ pt hoc iõ di q̄ꝛ nã creata q̃ peccaꝛ ñ pt suis nãlib⁹ relicta ñ hȝ libũ arbitriũ: q̃ qñ peccaꝛ pt liberũ arbitriũ hȝ. (Potuit ds icarnari: potuit ds mori ⁊ resurgẽ ⁊ alia hĩ⁹ q̃ mõ ñ pt). Q. adhuc pi possȝ icarnari. Rñ° q̃ ṽbũ ppᵐ itelligẽdum est de eadẽ incarnatiõe in nũero ex pte assumẽtis ⁊ assumptionis ⁊ nature assumpte.

¶ De volũtate dei que essentia dei vna est ⁊ eterna: ⁊ de signis eius. Di. LV. Di. 45.

Iam de voluntate dei aliquid pro sensus nr̃i imbecillitate dicẽdum est. Sciẽdum est ergo: q̄ꝛ voluntas siue volens de deo fm eẽntiam dicit. Non est. n. ei aliud velle ⁊ aliud esse: sed omnio idem. Et sicut idem est ei esse bonuȝ quod esse deum: ita idem est ei esse volẽtem qḋ esse deuȝ.

Nam

Naz volũtas qua semper volẽs est: nõ affectus vel motus est q in deũ cadere nõ valet: sed diuina vsia qua volens est deus ⁊ huiusmodi.

¶ Q licet idem sit deo velle qd esse non tñ potest dici deus esse omnia que vult.

Et licet idem sit deo velle quod esse:non tñ dicendum est deum esse oia que vult. Quod qdam de dei volũtate nõ recte sentientes:nobis obijciunt dicẽtes. Si idem est deo velle qd eẽ:ergo cũ dicimus deuz vlle omnia que facit:dicimus eum esse omnia que facit: alioquin non ibi illo verbo idem significatur: quod significatur hoc verbo esse:cum de deo dicitur. Et si ita est:non semp dicitur de deo velle ɓm essentiam. Si võ ɓm essentiam non dicitur aliquando: qño ergo dicitur de deo? Relatiue enim nunq̃ dr. Ad quod dicim⁹ q: licet idem penitus sit deo velle quod esse: non tamen potest dici omnia q̃ vult sicut idem est deo eẽ quod scire: nec tamẽ sicut dicitur scire oia:ita quoq̧ potest dici eẽ omnia.

Obiectio quorũdaz

Responsio plenaz ptinẽs solutionem

¶ Quis sit sensus hoꝝ verboꝝ. deus scit vl deus non vult. Item deus scit omnia vel vult aliqd ⁊ quid de deo in his predicetur.

At vbicunqz ds dr scire vl sciẽs: vel velle vl nolẽs: hec de eo ɓm eẽntiã dicũtur. Cuz enĩ dr deus scit vel deus vult:siue deus est sciẽs vel volens: eẽntia diuina p̃dicaꝛ:⁊ deus eẽ enũciatur. Cuz aũt additur oia vel aliqd vel aliqua:⁊ dr deus scit oia: vel vult aliqd vel aliqua. essentia qdez diuina p̃dicaꝛ nõ simpliciter ⁊ absolute: sed ita vt sciẽtie que ipse est oia subiecta mõstrentur: ⁊ volũtati q̃ ipsa eadem est aliqd vel aliqua subiecta eẽ dicãtur: vt talis fiat sensus:de⁹ scit oia: idest deus est cuius scientie q̃ ipsius eẽntia est: omnia subiecta sunt. Similiter de⁹ vult hec vl illa :idest deus est cui⁹ volũtati que ipse est hec siue illa sbiecta sũt. Volẽs ergo siue velle dicit deus ɓm eẽntiã: cuius volũtas eẽntia est sempiterna ⁊ imutabilis:lz ea varientur ⁊ transeant que ei subiecta sunt: q̃ non potest eẽ iniusta vel mala:quia deus est.

¶ Q dei voluntas sũme bona est oium q̃ naturaliter sunt cuius causa non est querẽda: q: nullam habet cum sit eterna.

Hec itaqz summe bona volũtas causa est oium q̃ naturaliter fiunt vel facta siue futura sunt: q̃ nulla p̃ueta est causa: q: eterna ẽ. Ideoq̧ causa ipsi⁹ q̃rẽda nõ est. Qui.n.eius cãm querit aliqd maius ea querit: cũ nihil ea maius sit. Unde Augu. in lib.octogintatriuz qõnum. Qui querit quare voluerit ds mũdum facere:cãm querit volũtatis dei. Omnis aũt causa efficiẽs maior est eo quod efficit. Nihil aũt mai⁹ est voluntate dei.

Hic dicit quare ei⁹ causa que rẽda ñ est Augu.

Non ergo eiu3 cã querẽda est. Idem in libro cõtra manicheos. Si q dixerint quid placuit deo facere celuz ⁊ terram? Rñdẽdum est eis:q volũtatem dei nosse desiderãt: cãs ⁊ volũtatez dei scire querũt: q volũtas dei oiuz q̃ sunt ipsa sit causa. Si.n.habet causam volũtas: est aliquid qd antecedit volũtatẽ dei: qd nephas est credere. Qui ergo dicit quare fecit deus celũ ⁊ terram:rñdẽduz est illi q: vult:voluntas enim dei causa est celi ⁊ terre:⁊ ideo maior est voluntas dei q̃ celũ ⁊ terra. Qui aũt dicit quare voluit facere celum ⁊ terram:maius aliqd querit q̃ volũtas dei:nihil aũt maius iueniri põt. Cõpescat se ergo humana temeritas: ⁊ id qd nõ ẽ non q̃rat:ne id qd est non iueniat. Ecce his auctoritatibus apte insinuaꝛ q voluntatis dei cã nulla est ⁊ ideo querenda non est.

¶ Q volũtas dei p̃ma ⁊ summa cã est omnium.

Voluntas ergo dei: vt ait Augu.in iij.lib.de tri.p̃ma ⁊ sũma cã est oium spẽꝝ atq̧ motionuz. Nihil.n.fit qd nõ de iteriori atq̧ itelligibili aula sũmi imperatoris egrediaꝛ ɓm ieffabilẽ iusticiã. Ubi enĩz nõ operatur quod vult dei oipotẽtis sapiẽtia? que ptigit a fine vsq̧ ad finez fortiter:⁊ disponit oia suauiter: ⁊ nõ solũ facit ea que pseruãtia ꝯsuetudinis admiratõem nõ admittũt:lz ẽt ea que pp raritatẽ ⁊ isolitum euẽtum mira videntur: vt sunt defectus luminariũ ⁊ terremot⁹ ⁊ mõstruosi animãtiũ partus ⁊ his similia: quorum nihil fit sine volũtate dei:sed plerisq̧ non apparet. Ideoq̧ placuit vanitati phõꝝ etiã causis alijs ea attribuere: cũ oino videre non possent superiorez ceteris oibus causam:idest volũtatem dei. Itaq̧ non nisi dei volũtas causa prima ẽ sanitatis: egritudinis: p̃mioꝝ atq̧ penaꝝ: gratiaꝝ ⁊ retributionũ. Hec ergo sola est vñ ortuz est qcqd est: ⁊ ipsa non est orta sed eterna.

Augu.

¶ Quibus modis accipitur dei voluntas.

Hic non est pretereũdum nobis q sacra scriptura de voluntate dei varijs modis loq ꝯsueuit: ⁊ tñ non est dei volũtas diuersa:sed locutio diuersa ẽ de volũtate: q: nomine volũtatis diuersa accipit. Nã volũtas dei vere ac ꝓprie dicit q̃ in ipso est ⁊ ipsius eẽntia est: ⁊ hec vna est:nec multiplicitatẽ recipit:nec mutabilitatez:que iepleta esse non põt: de qua ꝓpheta ait. Omnia queciq̧ voluit dñs fecit. Et aplus. Voluntati eius qs resistet. Et alibi. Ut probetis que sit voluntas dei bona ⁊ beneplacẽs ⁊ perfecta. Et hec voluntas recte appellatur beneplacitum dei siue dispositio.

Que vere ⁊ ꝓprie dei volũtas ⁊ ea dr bñplacitum.

¶ Q ɓm figuram dr voluntas dei preceptio: ꝓhibitio:consilium:pmissio:operatio:⁊ ideo pluraliter dicit scriptura voluntates.

Aliquādo vō ƀm q̄dā figurā dicēdi volūtas dei vocaƭ: qḋ ƀm ppetatē ñ ē volūtas ei⁹ vt pceptio: pbibitio: cōsiliū: nec ñ pmissio: & opatio. Jḋcq; plr aliqñ scriptura volūtates dei pnūciat. Uñ pphā. Magna opa dñi exqsita in oēs volūtates ei⁹: cum non sit nisi vna voluntas dei que ipse est: pluraliter tamen dicit volūtates: quia voluntas dei varijs modis ac pro diuersis accipiƭ: vt dictum est. Jta etiam idem ppha pp multos effectus misericordie & iusticie pluraliter dicit. Misericordias dñi in etenuȝ cātabo. Et alibi. Justicie dñi recte letificantes corda: cum tñ in deo vna sit misericordia: vna iusticia: & vna eademcq; sit misericordia que iusticia. s. diuina vsia.

¶ Quare pceptio & probibitio & consilium dicantur dei voluntas.

Jdeo autem preceptio & pbibitio atcq; ꝯsiliuȝ cuȝ sint tria: dr̄ tñ vnūqḋcq; eoꝝ dei voluntas: q̄ ista sūt signa diuine volūtatꝭ: quēadmodū & signa ire dicūtur ira: & dilectōis signa dilectio appellātur: & dr̄ iratus deus: & tñ non est ira i eo aliqua: sed signa tñ que foris sunt: qbus iratus oñdiƭ: ira ipsius nominaƭ: & est figura dicēdi: ƀm quā nō est falsum quod dr̄: sed veruȝ quod dr̄ sb tropi nubilo obūbraƭ. Et ƀm hos tropos diuerse volūtates dei dicuntur: q̄ diuersa sunt illa que p tropum voluntas dei dicuntur.

¶ Ubi volūtas dei p precepto & cōsilio accipiaƭ.

Pro precepto dei atcq; ꝯsilio pōt accipi volūtas vt ibi. Fiat volūtas tua sicut i celo & in terra. Et alibi. Qui facit volūtatē pr̄is mei q in celis est: ipse frater meus & soror & mater est. Et contra hāc volūtateȝ multa fiunt. Unde Aug. in lib. de spū & littera. Jnfideles: inqt ꝯ voluntatem dei faciunt: cum eius euangelio non credunt.

Augu.

¶ Q deus non vult ab hominibus fieri oia que precepit vel non fieri que pbibet.

Et si illa tria dicūtur dei volūtas ideo q̄ signa sūt diuine volūtatis: non est tñ itelligēdum deuȝ oē illud fieri velle quod cuicq; pcepit: vel nō fieri quod pbibuit. Precepit enim abrahe imolare filiū nec tñ voluit: nec iō pcepit vt id fieret: sed vt abrahe pbaretur fides. Et i euangelio pcepit sanato ne cui diceret: ille aūt pdicauit vbicq; itelligēs deū nō iō pbibuisse qn vellet opus suuȝ pdicari: sed vt daret formā hōi laudem humanaȝ declinandi.

¶ De pmissiōe & opatiōe vbi dicanƭ dei volūtas.

Permissio quocq; dei & operatio voluntas dei appellantur: qualiter accepit Aug. in encb. dicens. Non fit aliqd nisi oīpotens fieri velit: vel sinēdo vt fiat: vel ipse faciēdo. Nec dubitāduȝ est deuȝ facere

Augu. in encb.

bene: etiā sinēdo fieri q̄cūq; fiūt male: nō enim hec nisi iusto iudicio dei sinit: & pfecto bonū est omne qḋ iustū est. Ecce his manifeste habem⁹ dei volūtatem appellari ipsius operationem vel pmissionē cuȝ dicit non fieri aliqd nisi oīps fieri velit: vbi includit & bona & mala oia que fiunt. Jḋcq; apte distiguit qūo deum velle dixerit ne eadeȝ rōne itelligereƭ velle bona & mala sīdēs vel sinēdo vt fiat: hoc q̄tum ad mala dicit: vel ipse faciēdo: hoc q̄tuȝ ad bona. Mala. n. sinit fieri sed non facit: bona vero ipse facit. Jdeocq; dixit eum velle: q̄ & volēs mala sinit: & volens bona operatur: & ob hoc pmissio & operatio voluntas dei dicuntur.

¶ Quicq; sup̄ sūt pposita q̄ dicūtur ƀm tropuȝ: & iō distiguat lector vbicq; p q⁹ eoꝝ accipiaƭ volūtas.

Quinqȝ ergo suprapōsita sūt que dicunƭ ƀm tropum dei volūtas: q̄ signa sunt diuine volūtatis que vna est & imutabilis. s. dei beneplacitū. Jdeocq; diligenter distiguat lector vbi de voluntate dei scriptura ꝯmemorat iuxta queȝ modum accipi oporteat. s. p bñplacito dei: an p aliq⁹ signoꝝ eius. Magna eni est adhibēda discretio in cognitiōe diuine volūtatis: q̄ & bñplacituȝ dei est volūtas eius: & signuȝ bñplaciti eius dr̄ voluntas eius. Sed bñplacitū eius eternū ē: signum vero bñplaciti nō. Et ꝯsonat reꝝ effectibus bñplacitum ipsius: & ipsi effectus reꝝ ab illo non discordant. Fit eniȝ omne quod bñplacito vult fieri: & omne qḋ non vult fieri nequāq; fit. Non ita auteȝ est de signis: q̄ precepit deus multis ea que nō faciunt: & probibet q̄ nō cauent: & cōsulit que non implent.

Di. 45.

Jam de volūtate &c̄. Supi⁹ determiauit magr de scia dei & po⁹ hic determiat de ei⁹ volūtate & diditur ista ps in tres. ¶ p̄ oñdit qd est diuina volūtas. ¶ Scdo igrit vtꝝ sp ipleaƭ diuina voluntas Di. sequēti. ibi. Hic oriƭ qō. ¶ 3⁹ determiat de ꝯformitate nr̄e volūtatis ad eā. Di. 48. ibi sciēdū quocq; ē. p̄ᵃ in. 3. p̄ oñdit q̄ diuina volūtas ē ipa diuina eēn⁹. 2⁹ q̄ est oīuȝ cā. ibi. Hoc itaq;. Tertio q̄ est multiplr̄ dicta: ibi. Hic nō est ptermitendū. ¶ p̄ᵃ in duas. p̄ narrat q̄ voluntas dei ē diuia eēntia. ¶ 2⁹ sup h̄ mouet dubitatōeȝ & soluit: ibi. Et lȝ: & ista in duas. p̄ mouet dubitatiōeȝ. 2⁹ sbiūgit solonem ibi. Ad qḋ dicim⁹. Tunc seqƭ illa ps q̄ ibi icipit. hoc itaq;: in q̄ oñdit q̄ volūtas diuina est oīuȝ bonoꝝ creatorū cā: & dididƭ in duas. p̄ oñdit q̄ ē oīuȝ bonoꝝ cā p̄ᵃ. 2⁹ q̄ est cā gñalissima. ibi. Uolūtas igƭ. Tūc seqƭ illa ps q̄ incipit. ibi. Hic nō est ptermittēdū: Ubi oñdit q̄ volūtas dei est multiplr̄ dicta: & dididƭ in tres. ¶ p̄ oñdit modū pncipaleȝ: q est ƀm q̄ accipiƭ p bñplacito. ¶ 2⁹ modū ñ pncipalem q est ƀm q̄ accipiƭ p signo. ibi. Aliqñ vero. ¶ 3⁹ epilogat ibi. Qñq; igƭ. ¶ 2⁹ istaꝝ in duas. Q̄ p̄⁹ enūerat signa in diue voluntatis. ¶ 2⁹ de illis exeqƭ ibi. Jdeo aūt.

Circa hāc distinctōeȝ q̄rēdū est pncipalr̄ de trib⁹. p̄⁹ de volūtate dei in gñali. 2⁹ de volūtate dei sb rōne q̄ est cā. 3⁹ de signis diue voluntatis. Circa p̄ᵐ q̄runƭ qnq;. p̄⁹ vtꝝ in deo sit volūtas. Scdo vtꝝ velit se. 3⁹ vtꝝ ideo sit bon⁹ q̄ vult se. 4⁹. vtꝝ

Qõ.I. se.4ᵒvtꝝ velit alia a se.5ᵒvtꝝ sit ꝺiuolēs. ¶ Qõ.I.
Ar̄ pᵒ. PRimo oñdo ꝙ in ꝺo ñ sit volūtas: qꝛ ꝭm
Tᵘ ꝯˡ54. pħm.3.ꝺ aīa. Volūtas est mouēs ⁊
motuꝫ: qꝛ mouet̄ ab obiecto: sꝫ in ꝺo nihil est qꝺ
Scꝺo. moueat̄ ab alio: ḡ in ꝺeo nō est volūtas. ¶ Item
volūtas est ꝯtibilis p nām: sed nihil in ꝺeo est ꝯtibile per
Tertio. nām: ergo in ꝺeo non est volūtas. ¶ Iteꝫ volūtas nō est
sua rectitudo: qꝛ ꝭm Ansel.li.ꝺe veri.c.x.iustitia est recti
tudo volūtatis. Volūtas aūt nō est idē qꝺ iustitia: qꝛ mlꝫ
te volūtates sunt iniuste: sed qcqd in ꝺeo est: ē sua recti/
tudo: ergo in ꝺeo non est voluntas.
In opᵐ. Cōtra. Aug.21.li.ꝺe ci.ꝺei.c.6.sicut nō fuit īpoꝭe ꝺeo
quas voluit instituē: sic ei nō est impoꝭe in qc
qd voluerit q̄s istituit mutar̄ natura: ḡ in ꝺo ē volūtas.
Rñᵒ Rñdeo ꝙ in ꝺeo est volūtas: qꝛ sicut pōm sentiēdi
In ꝺo eē seqtur appetitᵘ suppōnis si pōm intelligen
volūtateꝫ di volūtas. cū ḡ in ꝺeo sit itellectᵘ ⁊ actᵘ itellectᵘ: ita ꝺico
ꝙ in ꝺeo est voluntas ⁊ actᵘ volūtatis: ⁊ sicut in ꝺeo ideꝫ
est intellectus ⁊ itelligē: ⁊ rła itellectus: ⁊ sb̄a intelligēs
sic in ꝺeo idē est volūtas ⁊ velle ⁊ regula volūtatis ⁊ sub
stantia volens. Unde ꝺiua voluntas nec mouet̄ ab alio
nec est vertibilis: ⁊ est sua rectitudo.
Ad argᵒ Ad argᵘ in oppᵐ ꝺꝺm ꝙ non ꝓcedūt nisi ꝺe
Qõ.II. uoluntate creata. ¶ Qõ.II.
Ar̄ p̄. SEcūdo querit̄ vtꝝ ꝺs velit se ⁊ vi ꝙ non
qꝛ ꝭm pħm.6.phẏsi. Non est mo/
Tᵘ.ꝯ.32. tus ad rem ħitam: sed ꝺs hꝫ se: ergo cū velle sit qdā mo/
tus rōne cuiᵘ Dionẏ.j.c.angł̄i.hierar. ꝺicit esse ꝓcessionē
Scꝺo manifestatōis luīuꝫ a pꝛe moto. vi ꝙ ꝺs ñ velit se. ¶ Itē
frustra vult aliqs reꝫ q̄ ēt sine volūtate hēret̄: sed ꝺeus se
hēet vellet nollet: ḡ frustra vellet se hēe: sed ꝺs nihil vult
Tertio frustra: ḡ nō vult se. ¶ Itē ꝭm pħm.2.phẏsi. Mā ⁊ effi/
Tᵘ ꝯˡ.70. ciēs nō coincidūt: sed volēs est q̄si efficiēs volitū q̄si mā
actus volendi: ergo idem non pōt esse volēs ⁊ volitum.
In oppᵐ Cōtra. ꝭm pħm.12. Metaphẏ. ꝺeᵘ intelligit se ergo a
Tᵘ ꝯˡ.51. a simili vult se.
Rñ Rñdeo ꝙ ꝺs uult se: uolūtas .n. sua est rectissima: ḡ
Deᵘ vult vult ꝙ maxīe est volibile: ergo cum ipe sint
se. sūmuꝫ: ipse vult se. ¶ Preᵒ cum ipse sint finis oium voli
bilium ⁊ voluntas maxime vult finem: qꝛ omia alia vult
ꝓpter fineꝫ: ⁊ ꝓpter finē verum: si est recta: seqitur ꝙ ꝺei
volūtas cuꝫ sit rectissima vult ipsum ꝺeuꝫ.
Ad pᵐ. Ad p̄muꝫ in oppᵐ ꝺꝺm ꝙ peccat p eq̄uocationē
ꝺe motu. ꝯbum.n.phi.6.phẏsi. Intelli
gendū est ꝺe motu ꝓpe ꝺicto ꝭm ꝙ est actus exñtꝫ in po/
tentia. Velle aūt ꝺei nō ꝺꝛ motus nisi accipiēdo motū ꝓ
Ad 2ᵐ actu quocūqꝫ. ¶ Ad 2ᵐ ꝺꝺm ꝙ rem hēre nō est esse rem
p̄ñtem ei a qua haberi ꝺꝛ: sic eniꝫ lapides possent ꝺici ha
Hēre reꝫ bere ꝺeuꝫ: qꝛ ꝺeᵘ vbiqꝫ p̄ñs est p eēntiam: sed rem hēre est
qd sit. hēre facultatē fruendi ea ꝙ sine volūtate esse non pōt: qꝛ
ꝭm Aug.j.ꝺ ꝺoctri.xᵃ.parū post p̄nᵐ. Frui est amore in/
Ad 3ᵐ herere alicui rei ꝓp seipsaꝫ. ¶ Ad 3ᵐ cum ꝺꝛ ꝙ mā ⁊ effi
ciens nō coīcidūt ⁊c. ꝺico ꝙ veꝝ est ꝺe mā ꝓprie ꝺicta: q̄
est sb̄m transmutatōis: sed extēdendo mām iꝓprie ad
Qõ.3. oꝭm sīm esset in potētijs que sup se reflectunt̄ sicut sunt
intellectus ⁊ voluntas. ¶ Qõ.III.
Ar̄ p̄. TErtio querit̄ vtꝝ ꝺeus sit bonᵘ: qꝛ vult se: ⁊
videt̄ ꝙ sic: ꝺe rōne huiᵘ ꝙ est ꝺinaꝫ
eēntiaꝫ esse bonā est ꝙ ipsa velit seipsaꝫ: nisi.n.se/
ipsaꝫ vellet bona non eēt: qꝛ impfecta esset. Sed ꝺe rōne
huiᵘ ꝙ est ipsaꝫ velle se nō est ipsaꝫ eē bonā: ergo gñalius
ē ipaꝫ velle se: q̄ꝫ ipaꝫ eē bonā: sꝫ sīc ꝺicit Boe.j.li.ꝺe hẏ/
poth.sẏlł̄is. Gñale est rō sp̄alis: vt iccirco ē hō qꝛ est aial
ergo ꝺinaꝫ pōm velle se: est rō ꝙ ipsa sit bona. ¶ Iteꝫ qꝛ
Scꝺo. ꝺinus itellectus itelligit eēntiā suā vt mutabilē: iō est mu
tabilis: qꝛ nō est mutabił nisi inq̄ꝫtū sibi ꝯuenit rō iꝺee: q̄
sibi nō ꝯuenit nisi inq̄ꝫtuꝫ est a ꝺino itellectu itellecta: er/
go a simi: qꝛ ꝺeᵘ vult eēntiam suā vt amabilē: iō est amabił

Sed eēntia sub rōne qua amabile est bonū: ḡ qꝛ ꝺeᵘ vult
eēntiā suā iō ē bōa. Itē ñ ē nisi vna pᵃ rō bōitatis i oi re
bōa: sꝫ ꝺina volūtas ē pᵃ rō bonitatis in creatura: iō.n. bo
nuꝫ fuit mundū fieri: qꝛ ꝺeᵘ voluit ipm fieri: nō eꝯᵒ: ḡ vo
luntas ꝺei est ratio bonitatis in ꝺiuina essentia.
Contra. Si q̄rat̄ q̄re ꝺs vult eēntiā suaꝫ ꝯuenīēter In oppᵐ
rñdetur: qꝛ est bona: ergo nō iō est bona: qꝛ T.ꝯˡ.8.
vult eā. ¶ Itē ꝭm sniam phi.6. Metaphẏ. bonuꝫ est in
rebus: sed si p p̄us eēt in volūtate: q̄ꝫ in re: magis ꝺebēt
ꝺici esse in voluntate q̄ꝫ in re per prius: ergo est in ꝺina
essentia q̄ꝫ in eius voluntate.
Rñdeo ad videndū clariᵘ huiᵘ q̄ōnis veritatē prius Rñᵒ
ꝺclaranduꝫ est qd ē bonitas. ¶ 2ᵒ ꝙ in ꝺo
est bōitas. ¶ 3ᵒ ꝙ in ꝺeo est sūma bonitas. ¶ 4ᵒ ꝙ in ꝺo
ñ est bōitas nisi sb̄alis. ¶ 5ᵒ ꝙ in ꝺo ē bōitas rei: ⁊ bōitas
volūtatis. ¶ 6ᵒ ex hꝭ ꝺclarabit̄ ꝙ ꝺeᵘ ꝭm aliq̄ꝫ rōneꝫ vult
se qꝛ est bonus: ⁊ ꝭm aliam iꝺeo est bonus: qꝛ vult se.
Primū articłm ꝺeclaro sic. Illud est bōitas rei p qꝺ
est appetibił. vñ phs.j.ethi.c.j.ꝺicit. Qꝛ bñ
enūciat bonū ꝙ oia appetūt: ⁊.8.ethi.c.2. vbi vult ꝺide/ Articłs
re bonū in ꝺelectabile ⁊ vtile: ⁊ bonū.j.honestū. In hec primus.
tria ꝺiuidit amabile. Sed p hꝭ ꝙ res hꝫ entitatē: quaꝫ hēre Bonitas
ꝺꝫ: est amabił. Quicūqꝫ.n. rem aliq̄ꝫ amat sb̄ hac rōne eā quid.
amat: ergo: vt ita loq̄r: ħitio entitatis: quaꝫ res hēe ꝺꝫ est
bonitas eiᵘ. Vñ vt oñꝺet̄ li.2. malitia in oi re creata mala
est carentia alicuius ꝺebite entitatis.
Secundū articłm ꝺeclaro. sic: ħitio entitatis: quā Scꝺs ar/
res hēe ꝺꝫ: est bōitas eiᵘ. Sed oē ens ꝺꝫ ticulus.
hēe illā entitatē: quā hꝫ: qꝛ eoipso ꝙ ens increatū est ens Bonitas
pᵐ ꝺꝫ hēe illā entitatē: quam hꝫ ⁊ eoipso ꝙ vult qꝺlꝫ ens est in omi
creatū hēe illā entitatē quā hꝫ: ḡ in oi ente tā creato quā ente crea/
icreato est bōitas: q̄ ꝓp bñ ꝺꝛ ꝙ boᵐ ē ꝯuertibile cū ente. to ⁊ incre
Tertiū articulū ꝺeclaro sic: eo ipso ꝙ bonitas est ħi/ ato.
tio entitatis: quā res hēe ꝺꝫ: res pōt ꝺficere a Tertiᵘ ar/
sūmo bonitatis ꝺuplr̄ s. aut qꝛ nō ꝺꝫ hēe oēs pfectōes ēti ticulus.
tatis simplr̄: aut qꝛ nō hꝫ pfectōeꝫ illiᵘ entitatis: quā hēe In ꝺo est
ꝺꝫ. ¶ Pᵒ oē ens creatū ꝺficit a sūmo bōitatꝫ: qꝛ eo ipso qᵒ sūma bo/
est ens scꝺariū non ꝺꝫ hēe pfectiōes ois entitatꝫ simplr̄: ⁊ nitas.
iō necīum est oē ens creatū ꝺficere a sūmo bonitatis sim Deficet̄ a
plr̄. ¶ 2ᵒᵒ ꝺeficiūt a sūmo bonitatis in spē illa q̄ nō attin sūmo bo/
gunt ad sūmā entitatē pfectionis in sua spē q̄ ēt neciuꝫ ē no ꝺuplr̄
deficē a sūmo bonitatis simplr̄: cuꝫ ergo ꝺeᵘ eo ipso ꝙ est
pᵐ ens simplr̄ ꝺebeat hēre pfectōes ois entitatꝫ simplr̄: ⁊
sit iꝺefectibile: qꝺ icludit vt hēat oēs pfectiones entitatꝫ
q̄s hēre ꝺꝫ: in ipo nulla est ratio ꝺefectᵘ a sūmo bonitatis
necessarium ergo est ꝙ in ipso sit bonitas sūma simplr̄.
Quartū articłm ꝺeclaro sic ꝺs nō hꝫ entitatē nec
hēe ꝺꝫ nisi sb̄alē. Oē n. illꝺ in quo est ēti/ Quartus
tas accñtalis vel eē ꝺꝫ terꝭatum est: sꝫ in nullo ente limi articulus
tato pōt esse bōitas sūma: in ꝺeo aūt sūma bonitas est: cū In ꝺo est
ḡ bonitas nō sint in re nisi p hꝭ ꝙ hꝫ entitatē quā hēe ꝺꝫ: bonitas
in ꝺeo nulla est bonitas accñtalis: sed substantialis tm̄. tm̄ sb̄alis
Quītū articłm ꝺeclaro sic. Ois sb̄a volens qꝺ ꝺꝫ vełꝫ
le pōt ꝯsiderari inq̄ꝫtū res q̄ est sb̄a: vel inq̄ꝫ Quintus
tum volēs id qꝺ ꝺꝫ velle. pᵒ est in ipsa illa bōitas q̄ ꝺꝛ bo/ articulus
nitas rei. 2ᵒᵒ est in ipsa mediāte volūtatis actu ⁊ pō volē In ꝺo est
di. illa bonitas que ꝺꝛ bonitas volūtatꝫ: q̄ꝫuis. gñalr̄ acci bōitas rei
piēdo nomē rei bōitas volūtatꝫ possit ꝺici bōitas rei cū ḡ ⁊ volun/
ꝺs sit sb̄a volēs id qꝺ ꝺꝫ velle qꝛ vult seipꝫ: ⁊ seipꝫ ꝺꝫ vel tatis.
le in ipso est bōitas rei: ⁊ bōitas volūtatis: q̄ bōitates q̄ꝫ/
uis in creatura realr̄ ꝺñani: tñ in ꝺeo non ꝺñt nisi ꝭꝫ rō/ Sextᵘ ar/
nem: eo ꝙ in ipso realr̄ idem sunt volens ⁊ potētia volē ticulus.
di: ⁊ velle ⁊ p̄mum volitum. Deus ꝭꝫ
Ex dictis sextuꝫ articłm ꝺeclaro sic. Prius ꝭꝫ rō aliam rō/
neꝫ intelligēdi est ꝺs amabilis q̄ꝫ amet nem vult
se: sicut prius ꝭm rōneꝫ intelligēdi est intelligibilis q̄ꝫ se se qꝛ bonꝰ
intelligat: sed vt ħitum est supᵒ. Illud p qꝺ res est ama/ ⁊ ꝭm aliā
bilis est bonitas eius: ergo p̄us ꝭm rōnem intelligēdi est iō ē bonus
qꝛ vult se

in deo bōitas rei q̄ amet se:sed volēdo se amat se:ergo loq̄ndo de bonitate rei nō ideo est bonus q̄ vult se: sed iō vult se:q̄ bonus. Sed q̄ bonitas volūtatis ↄsistit in quadaȝ ↄueniētia act⁹ volendi ad rem volitā que ſm rōnem intelligendi p̄supponit volūtatē velle ipsam rem:ideo loquendo de tali bonitate nō ideo de⁹ vult se: q̄ bonus est sed ideo bonus est:q̄ vult se:q̄ tñ vtraq̄ bonitas in deo idem est ſm reȝ: q̄uis inter eas possit aliqual̄r assignari dīa ſm rōneȝ:ꝛ quelȝ p̄fectionē impoꝛtat:sine qua in dō sūma bonitas esse nō posset:ideo prius ſm rōnem intelligendi deus vult se q̄ sit sūma bonitas in eo. Dilectio.n. rei p quā est aliqua ratio bōitatis in re dilecta p̄supponitur a sūmatione bōitatis rei illi⁹. Prius tñ ſm rōneȝ intelligēdi est in deo sūma bonitas que dī bonitas rei:qua se diligat summe:ꝛ sic est verum:q̄ ideo se summe diligit quia summe bonus est.

Ad p^m. **Ad p̄muȝ** dōm q̄ q̄uis de rōne hui⁹ q̄ dinaȝ eēntiam esse sūme bonā sit ip̄am velle se:tēꝛ ħ tñ non seq̄ q̄ sit de rōne hui⁹ q̄ est ipsaȝ esse bonaȝ: eo q̄ prius ſm rōnem intelligēdi est in ea aliq̄ ratio bonitatis q̄ velit se:vt demōstratum est. ¶ Ad 2^m dōm q̄ maioꝛ falsa est:imo q̄ dina essentia est imitabilis:dinus intellectus intelligit eam vt imitabilē:cum aūt dicis q̄ nō est

Ad 2^m imitabilis nisi inq̄tuȝ sibi ↄuenit ratio idee dico q̄ verū est loquendo de ↄueniētia in actu: vel in actitudine: q̄uis aūt dine eēntie non ↄueniat ratio idee in actu nisi in q̄tum est a dino intellectu intellecta: ꝑus tñ ſm rōnem

Ad 3^m intellegendi sibi cōuenit in actitudine. ¶ Ad 3^m dicendum q̄ p̄ma ratio bonitatis in oī re est bonitas dine eēntie:que dī bonitas rei p quam est in ea bonitas voluntatis:p quam est bonitas in reb⁹ creatis. ¶ Q̄ño aūteȝ p̄cedant arg⁹ ad ꝑtem aliam satis potest videri ex sup̄dictis.

Qō. IIII. ¶ Questio. IIII.

Ar p̄. **Quarto** querit̄ vtꝝ de⁹ velit alia a se: ꝛ videtur q̄ non:q̄ q hȝ qd̄ sibi sufficit nō debet vltra velle.sȝ dō in vŏndo se habȝ qd̄ sibi sufficit:ergo nō dȝ vltra velle. ¶ Item non

Scdo potest velle alia a se nisi videndo se: ergo actus volēdi se esset ratio actus volēdi alia a se: cum ergo idem nō sit rō

Tertio. sui ip̄i⁹ i deo eēnt duo actus volēdi qd̄ falsuȝ est. ¶ Iteȝ deus nihil vult nisi qd̄ voluit ab eterno: ſȝ ab eterno nō voluit alia a se:q̄ tunc ab eterno voluissȝ qd̄ non habuisset:ergo nullo mō vult alia a se.

In op^m. **Contra.** In psalmis dī de deo. Q̄ oia quecūq̄ voluit fecit:ſȝ facta sūt alia a se ꝫ vult alia a se.

Rñ⁹ Deus volendo se vult etiaȝ alia a se. **Respondeo** q̄ deus vult alia a se non paliud a se: q̄ sicut itelligēdo se: itelligit alia a se:ita dico q̄ volēdo se vult alia a se. Uñ sic sua entitas ꝛ veritas iq̄tū cognita ē:est ratio cognoscēdi alias entitates ꝛ veritates:sic sua bonitas inq̄tū volita:est rō volendi alias bonitates.

Ad p^m. **Ad** p^m in opp^m cū dī q̄ q hȝ qd̄ sibi sufficit nō dȝ vltra velle ꝛc. dico q̄ ħ itelligi dȝ i volētib⁹ rōne idigētie non in volendo rōne affluentie bōitatis. dō aūt vult alia a se:non q̄ illis indigeat:sed vult ea ex abūdantia bonitatis sue. vnde q̄uis illa non debeat velle ꝑꝓꝛie accipiendo nomen debiti:tñ bonitatē suaȝ decet illa velle. ¶ Ad

Ad 2^m 2^m dōm q̄ q̄uis volēdo se velit alia a se:non tamē actus quo vult se est ratio actus:quo vult alia:q̄ idē actus est: vñ bonitas sua inq̄tū volita ē: ē ratio volēdi alias bonitates non ex ꝑte actus:sed ex ꝑte obiecti:vel oꝛdinatiōis obiecti ad actum. ¶ Ad 3^m dōm q̄ deus ab eterno hūit

Ad 3^m qd̄ hēre noluit ab eterno:sed nō voluit ab eterno hēre nisi se q̄uis ab eterno voluit eē aliq̄ a se in tp̄e. ¶ Qō. V

Qō. V. **Quinto** querit̄ vtrū de⁹ sit oiuolens ꝛ videt̄ q̄ sic:q̄ de⁹ dī op̄s: q̄ pōt qcq̄d decet eum posse: ſȝ deus vult qcq̄d decet euȝ velle

Arp̄⁹. Scdo. ergo dō est oiuolens. ¶ Itē Aug.5.de ciui.dei.c. 9.refert de qbusdā p̄his:ꝛ rem dictā approbat:q̄ cāꝝ oꝛdinē et ↄnexionē dei sūmi tribuūt volūtati:si ꝫ esse oiuȝ effectuū:ꝛ oēs effectus a dei voluntate depēdēt:vi q̄ de⁹ sit oium volens. ¶ Itē q̄ dō scit oē veꝝ dī oiscīēs: ergo Tertio. a simili cum deus velit omne bonum dici dȝ omiuolens

In op^m. **Cōtra.** Si de⁹ nesciret qcq̄d scit creatura nō eēt omniscīens:ergo a simili cum non velit qcquid vult creatura non est omniuolens.

Rñ⁹ Deus nō non debȝ dici omisciens. **Rñdeo** q̄ de⁹ nō dȝ dici oiuolens:sicut.n.non esset omnisciēs nisi sciret omne scibile:nec oipotens nisi posset omne poſe: ita nō dȝ dici oiuolens q̄ nō vult oē volibile:q̄uis aūt de⁹ velit oia bona eē que sunt ꝛ foꝛe que erūt:nō tñ seq̄tur q̄ velit oia que volibilia sūt Multa.n.sunt poſſa fieri ꝛ volibilia fieri:q̄ q̄uis de⁹ posset facere non vult tū illa facere:ꝛ ēt vt postea oñdet:q̄uis velit p̄mittere mala fieri non tñ vult mala fieri.

Ad p^m. **Ad** p^m in opp^m dōm q̄ ideo deus dī oipotēs:q̄ pōt qcquid decet eū posse: q̄ deum posse oē poſe: ꝛ posse omne qd̄ decet ↄuertunt̄:ꝛ sicut dicit Hug.j.li.de sacris p.2.c.6. Quia oia pōt dō que posse potentia est: ideo de

Ad 2^m ops̄ ē:sed multa sūt volibilia q̄ nō decet eū velle. ¶ Ad 2^m dōm q̄ q̄uis oꝛdo ꝛ ↄnexio cāꝝ a dei volūtate dependeat:non ex ħ tñ seq̄tur q̄ deus sit oiuolens:q̄ oꝛdo

Ad 3^m ꝛ ↄnexio cāꝝ que sunt non cōp̄hendūt oia volibilia ¶ Ad 3^m dōȝ q̄ deus dī omnisciens:nō q̄ scit omne verum:qd̄ est ꝛ futuꝝ est tm̄:sed q̄ scit oē veꝝ:qd̄ est ꝛ fuit ꝛ erit ꝛ poſe est esse. De⁹ aūt nō vult eē vl̄ foꝛe oia bona q̄ possibile est fieri:q̄uāuis oia possibilia fieri q̄ nunq̄ fient velit possibilia fieri.

Consequenter q̄rit̄ de.2. p̄ncipali ꝛ circa ħ q̄runt̄.4. ¶ p̄ vtꝝ volūtas dei sit oium bonoꝝ creatoꝝ p̄⁹ cā. ¶ 2⁹ vtꝝ imediata cā. ¶ 3⁹ vtꝝ cā necīa. ¶ 4⁹ vtꝝ dini velle sit aliqua ratio motiua. ¶ Qō. I.

Qō. I. Ar p̄⁹ **Primo** oñdo q̄ volūtas dei nō est oiuȝ bonoꝝ creatoꝝ p̄⁹ cā: q̄ ad cālitatem bonoꝝ creatoꝝ ↄcurrūt scia:po⁹ ꝛ volūtas:ſȝ velle ſm rōem intelligēdi p̄supponit scire:ꝫ scia magꝭ dȝ dici bonoꝝ creatoꝝ p̄⁹ cā q̄ volūtas. ¶ Iteȝ dō nō ꝑducit

Scdo bona creata nisi opando:sed opatio nō est actus nisi po^e: ꝫ vi q̄ volūtas non sit cā reꝝ nec p̄⁹ nec 2⁹. ¶ Itē cā re-

Tertio. latiue se hȝ ad cātum:ſȝ volūtas dei relatiue nūq̄ dī ſm magꝛȝ in p̄nti di.c.2.ꝫ volūtas dī ñ ē bonoꝝ creatoꝝ cā.

In opp^m **Cōtra.** Augu.3.d tri.c.4. Uolūtas dei est p̄⁹: ꝛ sūma cā oiuȝ coꝛpaliū sp̄erum atq̄ motionū. Nihil n.fit visibilr̄ atq̄ intelligibilr̄ qd̄ nō de iterioꝛi inuisibili atq̄ intelligibili aula sūmi ipatoꝛis aut iubeat̄:aut p̄mittatur. ¶ Itē Aug.83.q.q.3. dicit de deo illo auctoꝛe:cuȝ dī illo volēte dī:in quo satꝭ exp̄mit q̄ p suā volūtatē ē cā reꝝ:ꝫ cum ipse sit oium bonoꝝ creatoꝝ p̄ma causa seq̄tur q̄ ei⁹ voluntas est oium bonoꝝ creatoꝝ p̄ma causa.

Rñ⁹ Deus est oium bonoꝝ p̄ma cā p sapiētiaȝ volūtatē ꝛ potentiam. Q̄r magꝭ attribuit̄ volūtati rō cause. **Rñdeo** q̄ de⁹ est oium bonoꝝ creatoꝝ cā p̄⁹ p suaȝ sapiaȝ dirigentē ꝛ volūtatē ipantē: ꝛ pōm exeq̄ntē:q̄ sicut dicit Hug.j.li.de sac.p.2.c.6. Cū sint 3⁹ in dō sapia volūtas po⁹. P̄mozdiales cāe a volūtate q̄dē dina q̄si p̄ficiscūt̄:p sapiam dirigūt̄:p pōm ꝑducunt̄. Uoluntas n.mouet: sapia disponit:ptās explicat. Hec sunt eterna fundamēta cāꝝ oium ꝛ p̄n^m p̄^m:q̄ tñ scia ꝛ po⁹ se hūt indeterīate ad multa: ꝛ volūtas est q̄ determiat pōȝ ad exeq̄ndū deteriate ħ vl̄ illud. Iō actual̄ ꝑductio creature magꝭ attribuit̄ volūtati sicut cāe q̄ scie vel po^e. Et sic ↄcedēdū est q̄ dī volūtas ē p̄⁹ cā bonoꝝ oiuȝ creatoꝝ

Ad p^m. **Ad** p^m in opp^m dōm q̄ q̄uis scia poꝛ sit ſm nr̄aȝ rōnē intelligēdi q̄ volūtas:tñ q̄ deteriatio po^e ad opādum nō sic est p sciam: sicut p volūtateȝ:iō magis attribuimus voluntati rōnem cālitatꝭ q̄ scie. ¶ Ad 2^m dōm

Ad 2^m q̄ q̄ po⁹ nō ponit effcm̄ nisi inq̄tū deteriat̄ ad opādū p volūtatē:iō magꝭ ꝛ p p̄⁹ rōm cālitatꝭ attribuim⁹ volūtati q̄ potentie

Ad 3^m ꝙ̃ potentie. ¶ Ad 3^m cum dr̃ ꝙ causa relatiue se hꝫ ad cã tum: dico ꝙ verum est ſm esse: vel ſm dici: ꝙ̃uis autẽ volũ tatis diuine non sit aliqua relatio realis ad suos effectus sed ecõ. Est tñ in ea sub rõne qua est causa relatio ſm rõ nem vel ſm dici ad suos effectus. Qz ergo in pñti Di. ne gatur voluntatẽ relatiue dici intelligendũ est de rõne ſꝫ rem: qꝛ realiter nõ refert: nec ad intrinsecũ: nec ad extrin secum.

Qõ. II. ¶ Qõ. II.

Ar. pᵒ **SEcundo** querit vtrũ volũtas dei sit oĩuꝫ bonoꝝ creatoꝝ imediata causa: ꝛ videtur ꝙ nõ: qꝛ in causis efficiẽtibᵒ ordinate se hñtibᵒ illa que ẽ prior ẽ mediatior: vñ magis me diata ẽ cã plis abauᵒ ꝙ̃ auᵒ: ꝛ auᵒ ꝙ̃ pr̃: sꝫ volũtas dei ſm plr̃ est causa pma: ergo est causa mediatissima: nõ est ergo

Scdo. oĩum bonoꝝ creatoꝝ imediata causa. ¶ Item idem effe ctus nõ videtur posse egredi a duobᵒ agentibᵒ distinctis ita ꝙ a quolꝫ egrediatur imediate: ꝛ totus: sed cuiuscũqꝫ effectus deus est causa: illius est causa ſm se totũ: ergo im possibile est ꝙ effectus egritudinis a cã creata dõ sit ime

Tertio. diata causa. ¶ Item effectus egrediens a causa creata fit ab ea: ergo si ille idem effectus imediate egreditur a cau sa increata fit etiam imediate ab ea: ꝛ sic idem effectᵒ factᵒ p vnã cãm: fit etiam p aliã cãm non interueniẽte corruptio ne. Sed incõueniẽs videt ꝙ aliqd bis fiat nisi corruptio

Quarto. interueniat. Non videt ergo ꝙ diña voluntas sit imedia ta causa effectus egredientis a causa scda. ¶ Iteꝫ volun tas dei nullius boni creati est cã nisi mediãte potẽtia exe cutiua: ergo nullius boni est causa imediata.

Ad opᵐ. **Cõtra.** Deus est vicinior creature ꝙ̃ aliq̃ alia crea tura sibiipsi. Vñ Ber. in. j. lib. meditationũ suarum. Multi multa sciunt ꝛ seipos nesciũt: alios inspi ciunt: ꝛ seipos deserunt: deum querũt p ista exteriora de serentes sua interiora: qbus itimior est deᵒ. Si ergo deus est intimior cause secunde ꝙ̃ ipsa sibi: non est ratio qua re effectus egrediens a causa secunda imediate egredere tur ab ea: ꝛ non a causa prima. ¶ Item emanationes in teriores exemplar sunt emanationũ exteriorum: sed per sona emanans aut emanat a suo principio imediate tm̃ vt filius aut mediate ꝛ immediate vt spiritussanctus: er go simlr̃ ita est in emanatione creaturaꝝ: ꝙ quedã ema nant ab ipso imediate tm̃: vt ille que emanant nõ mediã te cã scda: ꝛ quedam mediate ꝛ imediate vt ille que ema nant a deo mediante causa scda. ¶ Iteꝫ Cõmen. sup pri mam ppõnem de causis dicit ꝙ causa pma est vehemen tioris adherẽtie cum re ꝙ̃ causa ppinqua: sed hoc eẽ nõ posset nisi causa pᵃ cum hoc qd est pma esset rei ppinqor ꝙ̃ alia causa: ergo videt ꝙ effectus egrediens imediate a causa scda imediatius egreditur a causa prima.

Rñsio. De quo rundã cã rum est i mediata cã tã: um quorũdaꝫ dõ ꝛ me diata ꝛ i mediata. **Respondeo** ꝙ voluntas dei est bonoꝝ creato rum immediata causa: ꝛ quorun dam est imediata cã tm̃. s. eoꝝ que sunt a deo non mediã te cã scda: sic intelligendo ꝙ non pducit ea mediante ali quo diente a se: ꝙ̃uis. n. voluntas imper eoꝝ pductioneꝫ ꝛ potentia exequat: tñ qꝛ realiter ideꝫ sunt in dõ potẽtia ꝛ volũtas: poᵃ deteriata est ad opandũ p voluntatẽ: idõ ef fectᵒ: q eliciunt a dei potẽtia imediate tm̃: dñr ẽt eẽ a vo luntate diña imediate tm̃: ꝙ̃uis i rei veritate sint a diña volũtate ipante ꝛ a dei potẽtia eliciẽte. ¶ Effectuũ autẽ bonoꝝ a causa scda pcedẽtiũ deus est causa mediata inq̃ tum cã scda a qua pcedunt a deo est: ꝛ illoꝝ ẽt est cã ime diata. Sed in mõ ponendi istam imediatiõem sunt opio

pᵃ opio. nes. ¶ Quidã. n. dñt ꝙ imediata sunt a cã scda: sicut eli ciente: ꝛ imediate a deo nõ sicut eliciente: sed sicut p vo luntatem impante sine cuius imperio causa secunda nõ posset suum effectum producere.

Aliis non videtur iste modus ponẽdi sufficiẽs ꝙ voluntas p suũ ipiuꝫ nihil pducit ex volũtatẽ nisi p aliquã poᵃᵐ ipiuꝫ exeqntẽ. Si ğ deᵒ tm̃ imparet opatõeꝫ cause nihil coopando p aliquã potẽtiaꝫ impiuꝫ exeqntẽ: tũc cã scda suppᵒ ꝙ ꝯseruet in eẽ nõ pss posset effectũ suũ pducẽ p ipiũ volũtatis diñe ꝙ̃ sine etᵒ impio: qd fl̃m est. ¶ Ideo dñt isti ꝙ illi idẽ bonᵒ effectᵒ q

Alia opi nio. ſm se totũ elicitur imediate a cã scda: ẽt ſm se totuꝫ elicit imediate a cã pma. i. a deo sed sub rõne alia ꝛ alia qꝛ a dõ: eo ꝙ est cã gñalissima est rõne gñalis intentionis: que est ens. A cã aũt scda pticulari est sub rõne qua hoc signatuꝫ ens: ꝛ qꝛ h ens ꝛ ens in hac re signata realr̃ idẽ sunt: ideo hic effectus cause scde totus est imediate ab ea: ꝛ totᵒ im mediate a causa prima.

Contra. **Alii** aũt hunc modũ ponẽdi nõ satis clarum reputãt qꝛ ꝙ̃uis hãc rem intellectũ possit itelligẽ sb rõne entis nõ itelligẽdo eã sb rõne huiᵒ entis: eo ꝙ ſm rõnem dñt tñ poᵃ exeqns q̃cũqꝫ sit illa nõ põt discernẽ vnuꝫ ab alio. deus. n. ñ possꝫ creare ens nisi creãdo h ens: nec ecõ: ꝛ ideo dñt se nõ bñ itelligẽ qũo hec res sit imediate a dõ inq̃tũ ens: ꝛ nõ inq̃tũ h ens: nec qũo sit a cã 2ᵃ iq̃tũ h

3ᵃ opio ens: ꝛ nõ iq̃tũ ens. Idõ videt istis dõm ꝙ effectᵒ cãe 2ᵉ im mediate elicit a cã 2ᵃ ſm se totũ: ꝛ imediate a cã pᵃ ſꝫ se to tum: sed mõ alio ꝛ alio: qꝛ a cã pᵃ elicit p modũ supiorẽ. ꝛ a cã 2ᵃ p modũ inferiorẽ: cui snie vr̃ ꝯcordare Cõmẽ. sup pmã ppõeꝫ de causis dicẽs. Cã pᵃ adiuuat cãm scdaꝫ sup opatõeꝫ suã: qꝛ oẽꝫ opõnẽ quã 2ᵃ efficit ꝛ cã pᵃ efficit. veꝝ tñ efficit eã p modũ altioreꝫ ꝛ sblimiorẽ. Dñt ğ ꝙ ꝙ̃uis sit ipõe eũdẽ effectũ ſm se totũ eẽ imediate ab vna cã: ꝛ cum h ipm ſm se totũ cã imediate ab alia cã loquẽdo de causis vniuoce agentibᵒ: nõ est tñ ipõe loq̃ndo de causis quaꝝ actões ex pte cãꝝ nõ vniuocant in aliquo sicut sũt actio cause pme ꝛ cause secunde.

Ad pᵐ in opᵐ cũ dr̃ ꝙ cã q̃to ẽ prior tãto mediatior ꝛc̃. dico ꝙ veꝝ est: sꝫ ñ opꝫ sp ꝙ illa mediatio exclᵈat imediatõeꝫ: vt in qõe visuꝫ est. ¶ Ad 2ᵐ cũ dr̃ ꝙ idẽ effe ctus nõ vr̃ posse egredi imediate a duobᵒ agẽtibᵒ distictꝭ: ita ꝙ a quolꝫ totᵒ ꝛc̃. dico ꝙ veꝝ est qñ eẽ ꝛ actio vniᵒ agẽ tis nõ depẽdet ab alio: sꝫ eẽ ꝛ actio cãe 2ᵉ depẽdet a cã pᵃ. ¶ Ad 3ᵐ dõꝫ ꝙ nõ est incõueniẽs eũdẽ effcũꝫ fieri dua bus factõibᵒ ſꝫ modũ q dictᵒ est absqꝫ h ꝙ iteruenat cor ruptio: qꝛ ille factões sil̃ sunt in pducẽdo effectũ cãe scde ¶ Ad 4ᵐ dñt qdaꝫ ꝙ in deo nõ sunt nisi due poᵉ cões. s. intellectᵒ ꝛ voluntas: nec in aliq̃ itellectu a sba ꝙ ens nõ põt eẽ obm nãe intellectualis: nisi sb duplici hitudine. s. inq̃tũ nata est se illi mãifestare: ꝛ iq̃tũ nata est illã allicẽ sꝫ sb pᵃ hitudine nõ est obiectuꝫ nisi itellectᵒ. In 2ᵃ nõ est obm nisi volũtatꝭ. Vñ deᵒ volẽdo rem fieri facit ipsaꝫ nõ mediãte aliq̃ poᵃ executiua. ¶ Ad h. n. vt voluntas trãs mutet illd qd attingit nõ indiget poᵃ aliq̃ exequẽte. Vñ videmus ꝙ voluntas in nobis trãsmutat sensibilitateꝫ.

Ad pᵐ. Ad 2ᵐ. Ad 3ᵐ. Ad 4ᵐ. Opio ꝙ in deo nõ est poten tia execu tiua.

Contra. **Sed** ꝯ hãc opionẽ est expsse auctoritas Hug. allegata in sole pcedẽtis qõnis: ꝛ ẽt magr̃ q aliũ tractatũ facit de voluntate: ꝛ aliuꝫ de poᵃ. ¶ Prᵉ ꝯ illud qd dñt in nulla sba intellectuali eẽ aliã potentiã ab intellectu ꝛ volũtate ẽ excõicatio huiᵒ articuli ꝙ itelligẽtia sola volũ tate mouet celũ. Nullus. n. hoc dicẽs ab hoc itẽdebat ex cludere intellectuꝫ: nec diñaꝫ virtutẽ. ¶ Prᵉ volibile ꝛ opabile ſm rõnem dñt: ergo voluntas ꝛ poᵃ exequẽs etᵒ impiuꝫ in deo dñt ſm rõnem: ꝛ in sba intellectuali crea ta dñt eo mõ quo poᵉ distiguũtur in eis: nec cogũt rões p alia opione. Maior enim prime rõnis falsa est. Ens. n. põt eẽ obm nãe intellectual sb rõne q̃ opabile ab ea opa tione: altiori ꝛ secretiori iproportionalr̃ ꝙ̃ sit opatio poᵉ corpalis. ¶ Scda ẽt rõ nõ cogit qꝛ quãuis volũtas ipan do aliq̃ imutationẽ faciat i volũtate in poᵃ executiua si bi corñdente: tñ nr̃a voluntas nr̃am sensualitatẽ trans mutat mediãte potẽtia exequẽte. ¶ Dicẽduꝫ ergo alr̃ ad arᵐ ꝙ qꝛ poᵃ ñ ponit effectũ nisi deteriate ad opandũ p volũtatẽ: ideo p prius attribuit ꝛ pncipalᵒ ipsi volũtati pductio effectus ꝙ̃ potentie executiue.

Q̃ō.3. **Tertio** querit᷑ vtrū voluntas dei sit bonoꝝ creatorū cā necessaria: ꝛ videt᷑ ꝙ sic
T.2.6. Ar̃ p̃. pħs.5.Meta.potissim⁹modus nec̃itat᷑ ē nec̃itas imutabilitatis. Sed diuina volūtas est bonoꝝ crea
Scdo torum imutabilis causa: ergo est eorum necessaria causa.
¶ Item ꝓcessio spūs sancti q̄uis sit per modum voluntatis tñ est necessaria pp illius voluntatis imutabilitatē sed eque est mutabilis diuina voluntas in ꝓductione boni creati: sicut in ꝓductione spūssancti: ergo ita de necessitate p eam ꝓducitur bonū creatum: sicut p eam pr̄ ꝛ fili⁹ de
Tertio. necessitate ꝓducunt spūmsanctum. ¶ Itē ħitudo scitorum ad dei sciā est necessaria: ergo a fil̄i ħitudo volitoꝝ ad dei velle est necessaria: cum ergo bona creata sint a do volita: videt᷑ ꝙ deus p voluntatē de necessitate causa est
Quarto. bonoꝝ creatoꝝ. ¶ Itē ab eterno fuit in diuino intellectu ratio recta vt bona q̄ creata sunt crearent᷑ qñ creata sunt: ꝛ illa ratio nunq̄ potuit nō esse in diuino itellectu: nec ab illa rōne recte diuina volūtas potuit discordare: ergo de necessitate voluit ꝓductionem bonorum creatorum: ꝛ sic seqtur ꝙ eorum fuit causa necessaria.

In opp̃m. **Contra**: Ansel.lib.2.cur.deus homo.ca.17.loquens de deo dicit ꝙ ipsum aut velle aut nolle: aliquid propter necessitatem aut impossibilitatem alienū est a veritate. ¶ Item Ansel in lib.de ꝯcor.p̄scie ꝛ lib. arb.longe post ꝑncipiū non est necesse deū velle ꝙ vult ad qđ seqtur ꝙ diuina voluntas non est rerū causa necessaria. ¶ Item si volūtas esset causa necessaria reꝝ: sequeretur ꝙ deus de necessitate ꝓduxit res creatas qđ falsū est. vnde reuerēdus pr̄ epūs Parisiensis dñs Stephanus excōicauit istum articulum ꝙ deum necesse est facere qc qd imediate fit ab eo: ꝗ dicit ꝙ est error siue intelligat᷑ de necessitate coactiōis: qꝛ tollit libertatē arbitrij: siue de necessitate imutabilitatis: qꝛ ponit impotētiā alr̄ faciendi.

Rñ⁹ p̃⁹opio. **Responsio** quorundam ad hanc q̄ōnem est ꝙ quorundam effectuū voluntas dei non est causa necessaria: qꝛ noluit ꝙ ꝯtingenter euenirēt ꝛ ideo p̄parauit eis causas ꝯtingēter opantes: sed respectu oium effectuū ab eo ꝓcedentiū non mediante causa.2.est necessaria causa non necessitate coactionis: sed necessitate immutabilitatis.

Impug⁹ Opio doctorum. Volūtas dei respectu creatorum nō est cā necessaria. **Sed hec** opio recte videtur esse contra articulum excōicatū q in opponēdo allegatus est. **Videtur** ergo mihi dicēdū ꝙ voluntas dei nō est bonoꝝ creatoꝝ causa necessaria: qꝛ ꝛ si diuinum velle ſm id qđ est sit necessariū: tamen ordinatio ꝓductionis bonoꝝ creatoꝝ ad ipsum velle diuinum est ꝯtingens: q̄uis.n.deus de necessitate velit suā bonitatē.ꝛ volendo eam vult alia quecūq̄ vult: tñ qꝛ alia non hñt eēntialiter ordinationē ad suam bonitatē: ideo non opꝫ volendo suam bonitatem velit alia. ¶ Preterea ad nobilitatem voluntatis spectat nō posse necessitari neq̄ a se. neq̄ ab alio circa ea que sunt ad finē: ergo cum volūtas dei sit sūme nobilis neq̄ a se neq̄ ab alio potest necessitari in volendo ea que sunt ad finem. H aūt sunt bona creata. Productio ergo boni creati non fuit a deo de necessitate volita. Cum ergo voluntatē dei esse necessariam cāꝫ bonoꝝ creatoꝝ includat ꝛ actum diue volūtatis esse necessarium in se: ꝛ esse necessariū sub rōne: qua causa ꝙ importat futuritionē boni creati hēe simplr̄ necessariā ordinationē ad diuinum velle: videtur ꝯcedendū dei voluntatem non esse suorum effectuū necessariā cām q̄uis ꝯsequētia sit necessaria: deus vult hoc esse futuꝝ: ꝗ hoc erit. Ita ħ est necessaria: deus vult hoc esse futuꝝ ꝯtingenter ergo hoc erit ꝯtingenter. ¶ Huic snīe videtur ꝯcordare Ansel.de ꝯcor.p̄scientie ꝛ lib.ar.longe post ꝑncipiū sic dicens. Qm̄ qđ deus vult non potest non esse: cum vult hominis voluntatem nulla cogi vel ꝓhiberi necessitate advolendū vel non volendum: ꝛ vult effectuꝫ seq volū tatem tunc necesse est voluntatem esse liberam: ꝛ esse qđ vult: ꝛ.2.lib.cur deus ꝛ homo.c.17.dicit de deo si ꝓponit se aliqd imutabilr̄ factuꝝ quanuis qđ ponit anq̄ fiat non possit nō esse futuꝝ: non tñ vlla est in deo faciēdi necessitas: aut non faciendi ipossibilitas: qm̄ sola in eo operatur voluntas.

Ad primum in opp̃m dōꝫ ꝙ illa auctoritas pa rum facit ad ꝓpositū: qꝛ ibi vocat pħs necessariū necessitate imutabilitatis ꝙ habet suā necessitatē ñ p ħitudinem ad cām aliquā: ꝛ ꝯstat ꝙ esse ctus creatus sic non pōt habere necessitatem imutabilitatis: qꝛ dependet a causa alia. Ad p̃m. ¶ Ad 2m ꝙ arguebat᷑ p ꝓcessionem spūssancti dico ꝙ non est simile de emanatiōe spūssancti p modum voluntatis ꝛ de emanatiōe creature p modum voluntatis: qꝛ emanatio spūssancti comprehendit᷑ infra pfectionem bonitatis diue. Unde sicut pr̄ ꝛ filius non pñt non velle pfectionē bonitatis sue: ita nō possunt non velle emanationē spūssancti: sed emanatio creaturaꝝ non cōphendit᷑ infra pfectionem diue bonitatis: nec ad deum habet eēntialr̄ ħitudinē: ꝛ ideo deus potuit non velle emanationē creature. Ad 2m ¶ Ad 3m dōm ꝙ quanuis habitudo scitorū inq̄ꝫtum scita sunt ad dei sciā sit necessaria non tñ ex hoc seqtur ꝙ habitudo volitorū ad velle diuinum sit necessaria diuisim accipiēdo: qꝛ de⁹ non pōt non scire suam eēntiam pfecte ꝛ sua essentia nō pōt non repñtare oīa scibilia vel p ideas ꝓprias: vel per ideas suorum oppositorū: ꝛ ideo deus non pōt non scire omnia scibilia: deus aūt volendo suā bonitatē vult creaturas oēs inq̄ꝫtum est ab eis imitabilis quasdā inq̄ꝫtum est ab eis imitata vel imitāda: q̄uis aūt habitudo creature ad diuinam bonitatē inq̄ꝫtum est ab ea imitabilis sit necessaria: non tñ inq̄ꝫtū est ab ea imitanda. Ad 3m ¶ Ad 4m dicendū ꝙ sicut in deo fuit recta ratio ab eterno vt res crearentur quando create sunt: ita fuit in illa rōne: vt contingenter crearent᷑. Vel pōt dici ꝙ non fuit alia ratio nisi ipsa diuina voluntas: ꝛ ita poterat velle creare vel non velle creare absq̄ discordia sui a seipso. Ad 4m

¶ Questio.IIII. Q̃ō.IIII

Quarto querit᷑ vtrum diuini velle sit aliq̄ rō motiua: ꝛ videt᷑ ꝙ sic. Ansel.j.lib. cur deus homo.c.8. sufficere nobis debet ad rōnem volūtas dei cum aliqd facit: lꝫ non videam⁹ cur nolit. voluntas nanq̄ dei nunq̄ est irrōnabilis: ergo videtur ꝙ semp est aliqua ratio sui velle q̄uis nō lateat Ar̃ p̃.
¶ Itē eodem li.12.c.de illis tm̄. Verū est dicere: si deus hoc vult iustū est: que deum velle non est incōueniens: sꝫ si diuini velle nulla ēst ratio motiua: ista ꝯña si de⁹ vult hoc iustum est: vlr̄ eēt vera absq̄ hoc ꝙ adderet᷑ istud: q̄ deū velle non est incōueniens: ergo vī ꝙ diuini velle sit aliqua ratio motiua. Scdo ¶ Item Glo.sup illud ad Ephe.j.Scdm ꝯsilium voluntatis sue ꝛc̃.dicit ꝙ volūtas dei est ex rōne. Tertio.

Contra. Aug.lib.83.q.q.28. Qui querit quare voluerit deus facere mūdum cām querit voluntatis dei: ꝛ in finem questionis dicit: ꝙ eius non est causa querenda. In opp̃m.

Respondeo ꝙ ipi⁹diuini velle nulla ē ratio motiua cum ipsum diuinum velle realiter idem sit ꝙ deus: tñ ordinationis que est inter diuinū velle ꝛ ipsum volitum: hñ est ratio aliqua respectu alicuius voliti: sicut deus vult me saluādū: qꝛ vult ꝙ decedā in finali grā: ꝛ ecōuerso q̄uis non ſm eādem ħitudinem cause: non est tñ horum veꝝ respectu cuiuscūq̄ voliti significati.v̄.grā.respectu hu⁹voliti qđ est vnum ab eterno eligere: determinare non aliū: vnde q̄re deus ab eterno voluit Jacob ordinare ad omnes effectus electōis cōiunctim ꝛ non Esau non fuit alia ratio: nisi qꝛ ipse ita voluit: ꝛ eo ipō ꝙ sic noluit rōnabile fuit: ꝛ iō vt dicit Glo. que in opponendo fuit allegata. Semp voluntas dei est ex rōne Rñ⁹ Diui vel le nulla est rō motiua

ex rõne q̃re est ordinatio alicu⁹ voliti ad diuinum velle vl' ex rõne ẽm q̃ dei voluntas que est pma rectitudo: τ ista iniusta esse non põt accipere pro rõne.

Ad pᵐ. **Ad primum** in oppᵐ τ tertium p3 solutio ex
Ad 2ᵐ his que dicta sunt in corpe questionis. ℭ Ad 2ᵐ dicendũ q̃ illa auctoritas non multum valet ad ppositum. intendebat.n. dicere q̃ deus non põt velle aliqd indecens vocando indecẽs solum qd est ꝯ im mutabile3 reglam iustitie. hoc.n. non põt velle de⁹: quia sua voluntas rectitudo est: sed si aliqd ex pte sua indifferens est: vt fiat vel non fiat: eo ipso q̃ deus vult alteram ptem: illa pars debet rõnabiliter iudicari. ℭ Auctoritas Aug. que fuit allegata ad ptem scdam non plus cõcludit nisi q̃ act⁹ diuine volũtatis nõ est aliqua cã: τ hoc est verũ.

Consequenter querit̃ de tertio pn cipali τ circa h̃ q̃rũtur duo. ℭ Primo vt3 diuine voluntatis sint tm̃ quinq3 signa. ℭ Secundo vtrum qõlibet illorum signorum conformetur voluntati bñplaciti.

Q̃ŏ.I. ℭ Questio.I.

Ar p⁹ **Primo ostendo** q̃ diuine voluntatis non sint.5. signa: q2 deus nullum vult malum: ergo cu3 pmissio sit respectu mali non est signũ diuine voluntatis.
Scdo ℭ Item Ansel. in lib. de ꝯcor. pscie τ lib. ar. inter pnci pium τ medium adire τ abire sunt idem motus: ergo recedere a malo τ facere bonum sunt idem motus: cum ergo p phibitionem fit recessus a malo: τ p pceptum acces
Tertio. sus ad bonum videt̃ q̃ pceptũ τ phibitio sint idem signum. ℭ Preterea cõminatio τ pmissio signa sunt diuine voluntatis: ergo diuine voluntatis nõ sunt.5. signa tm̃.

In oppᵐ. **Contra.** Magr̃ in pnti Di. diuine voluntatis allegat tm̃.5. signa que sunt preceptio: phibitio: ꝯsiliu3 pmissio: opatio: que alio noie vocat̃ impletio: ergo sunt diuine voluntatis quinq3 signa tm̃.

Rñ⁹ Tm̃.5.ẽẽt signa diuine voluntatis. **Respondeo** q̃ volũtatis diuine sunt.5. signa tm̃: q2 illa dicant̃ signa diuine volũtatis eque sunt manifesta causa illius. Manifestat̃ aũt diuina voluntas aut p effectũ quem deus facit: τ sic est ipletio: aut per effectũ alienũ: quem ipse pmittit: τ sic est pmissio: τ h̃ duo signa ꝯsistunt in facto: τ respectu rei: put est in fieri: Manifestat̃ etia3 diuina voluntas verbo approbãte aliqd vt ad salutẽ neciũ τ sic est pceptio: aut vt ad salute3 vtile non necessarium: τ sic est ꝯsilium. Manifestat̃ etiam diuina voluntas verbo reprobante: τ sic est phibitio: τ hec.5. signa notantur hoc versu. Precipit τ phibet: permittit consulit implet.

Ad pᵐ. **Ad primum** in oppᵐ dicẽdum q̃ quãuis ds non velit malum tñ vult bonu3 qd elicit ex malo: τ ideo pmittit malum. Uel põt dici q̃ pmissio non est signũ q̃ deus velit malu3: sed q̃ nõ vult
Ad 2ᵐ impedire illud malum qd fieri pmittit. ℭ Ad 2ᵐ dicendum q̃ q̃uis recedere a malo: τ accedere ad bonu3 nõ illi malo opposita sint idẽ motus: tñ a malo recedere: τ ad bonum accedere non illi malo oppositũ nisi sub gñali ratione boni τ mali non est idem motus. Sic aũt se habet bonum de quo est signu3 qd est pceptio ad malũ: de quo est signum qd est phibitio: v.gra. pcepit de⁹ honorare parentes: τ phibet fornicatiõem. Malum aũt fornicationis τ bonum honorificationis parentũ non opponũtur
Ad 3ᵐ nisi ẽm gñalẽ rõnẽ boni τ mali. ℭ Ad 3ᵐ dõm q̃ cõminatio reducit̃ ad phibitionẽ τ pmissio ad pceptũ vl' ꝯsiliũ.

Q̃ŏ.II. ℭ Questio.II.

Ar p. **Secundo** querit̃ vtrũ qõlibet illorum signorum conformet̃ voluntati bñplaciti: τ vi q̃ non: q2 Gẽñ.22. pcepit deus Abrahe q̃ imolaret filium suu3: τ tñ hoc nolebat fieri
Scdo vt p3 ibide3. ℭ Item Isaie.38. dicit dñs p Isaiam regi Ezechie q̃ moreret̃ de infirmitate quam laborabat: τ tñ hec oratio enũciatiue non fuit ꝯsona veritati: cum de illa infirmitate non fuerit mortu⁹: ergo a simili non oĩs dei
Tertio. pceptio vel phibitio ꝯcors est diuine voluntati. ℭ Ite3 saluator Math.8. leproso que3 mũdauerat pcepit vt nemini diceret: nec tñ taceri voluit q̃ ille mũdatus itelligẽs factum publicauit: vt hẽtur Math.9. ergo videt̃ q̃ pcedit qd non placebat sibi fieri.

In oppᵐ **Contra.** Pretendere in signo aliud q̃ habeat̃ in voluntate est contra veritatem vite de qua loqtur ph̃s.4. ethi.c.14. Sed deus nihil facit ꝯ veritatẽ vite: ergo qõlibet signum voluntatis diuine eius bñplacito conformatur.

Rñ⁹. Qõlibet signorum cõformat̃ volũtati bñplaciti **Respondeo** q̃ qõlibet illorum pdictorum signorum ꝯformatur voluntati bñplaciti ẽm sensum q in signis illis accipit̃ a deo signãte: q̃uis non semp ꝯforment̃ volũtati bñplaciti ẽm sensũ q in eis itẽdit̃ ab hoĩe cui illa signa pñtantur: τ p cõpationem ad eos intelligendũ est verbũ magri in pnti Di.in.c.añpe.

Ad pᵐ. **Ad primum** in oppᵐ dicendũ q̃ deus cu3 pcepit Abrahe imolare filiu3 suũ non intendebat significare se velle hoc fieri: sed intendebat significare se velle q̃ Abrahã pptam haberet volũ
Ad 2ᵐ tatem h̃ faciendi: τ ita habuit. ℭ Ad 2ᵐ dõm q̃ illa enũciatio fuit vera ẽm sensu3 intentũ a deo p pphã enũciãte. Intendebat enim enunciare Ezechiã mortu3 de illa infirmitate ẽm exigentiã cãrum inferiorũ: τ certu3 est q̃ ẽm illas erat de illa infirmitate moriturus. Unde Augu. 6. sup. Geñ inter medium τ finem loquens de infirmitate Ezhechie dicit q̃ ẽm aliquas causas inferiores ia3 vitam finieat: ẽm aũt illas que sunt in voluntate: τ prescia dei: q ex eternitate nouerat qd illo tpe facturus erat: tũc erat finiturus vitã: qñ finiuit eam. ℭ Ad 3ᵐ dõm q̃ cu3
Ad 3ᵐ Jesus dixit leproso mundato. Uade nemini dixeris: non intẽdebat significare se velle illud factũ taceri: sed se velle dare exemplũ suis laudem humanã fugiẽdi. Uñ Glo. ibidem taceri iussit: nec tñ taceri potuit: non q̃ aliqd voluit τ nõ potuit: sed dat exᵐ vt sui i magnis q̃ faciũt latẽ velint: τ vt pñt alij pbant̃ iuiti: τ Glo. sup illõ Math. 9. Uade nemini dixeris. vbi est mẽtio de illo leproso mũdato: sic dicit: decet nr̃a bñficia reprimi non tm̃ a merce de pecunie: sed τ gr̃e supple humane.

Circa lr̃a3 (voluntas relatiue nunq̃3 dicit̃) hoc intelligendũ est de rõne ẽm re3 (Qui dicit quare fecit deus celum τ terram: rñ dendu3 est: q2 voluit.) Contra. ergo pari rõne de omni effectu, bono supfluu3 esset reddere aliam rõnem. ℭ Rñdeo q̃ effectuũ q egrediunt̃ a deo mediante cau
Aliquorũ effectuu3 põt reddi causa. sa, scda põt reddi causa scda: sed tandem resoluendo vsq3 ad causam pmam oportebit stare in voluntate dei: qd videtur sensisse ph̃s.1.li. metheuror dicit q̃ aqua est exñs ex aere: τ aer est exñs ex aqua p h̃ quod disposuit vtraq3. sit deus gloriosus τ sblimis: effectuũ etia3 q egrediunt̃ a deo non. mediante causa secunda aliquoru3 põt reddi ratio ꝯgruitatis: τ tandem resoluẽdo oporteret stare in dei simplici voluntate sine alia ꝯgruitate vt si queraf quare voluit deus creare mundum põt dici q2 voluit bonitatẽ suam cõicare. Et si queratur quare voluit bonitatẽ suam cõicare: dicemus q2 uoluit: τ ibi standum est: q2 si nunq̃3 creaturã pduxisset in malo: derogaret pfectioni sue. (Et monstruosi aiantiu3 ptus). Nota q̃ mõstrũ duo dicit naturam τ nature vitium: rõne primi a deo est: non rõne secundi. (Placuit vanitati phor ẽt causis alijs ea attribuere): hic non rephendunt̃ phi: q2 istos effectus q egrediũtur a deo mediantib⁹ causis scdis attribuant̃ causis alijs a deo: sed q2 inde excludebãt voluntate3 dei: cum tñ sit eorum pncipalissima causa. Nec multiplicitatẽ recepit qa vnico actu simplicissimo voluntas dei vult oia q̃ vult

z ideo nullo mō multiplicaf ꝑpter plura volita. (Nec mutabilitatē):Contra Gen̄.6.dī de deo ꝙ penituit eum hoiem fecisse. ¶ Item Job.30.dixit.Job ad deum:mu/tatus es mihi in crudelem. Rn̄deo per Aug.22.lib.de ci/ui.dei.c.2.dicentem. Cū deus mutare dī volūtatem:vt qbus leuis erat.v.grā reddatur iratus illi postq̄ ipe mu tatur:vnde dicitur iratus:qꝛ ad modum irati se hꝫ dum punit penitens:qꝛ ad modum penitentis se habet: dum aliquē suū effectuꝫ destruit sicut hoies quos fecerat per diluuiū destruxerit:qđ nō fecit deus ꝑpter aliquā muta tionem ex pte sue voluntatis:sed ꝑpter mutationem ho minum ad magna mala.Ipsa ergo voluntas dei nō mu tatur q̄uis mutetur aliqđ eius volitum.(Sub tropi nu bilo obumbraf).Tropus sicut dicit donat⁹ est dictio trās lata a ꝓpria sigtione ad nō ꝓpriā vn̄ tropus grece: ꝯuer sio latine:quasi conuersio dictionis a significatione ꝓpria ad non propriam.

Rn̄ᵒ

Tropus.

¶ Illi sententie qua dictum est dei voluntatem non posse cassari que ipse est:quedam videntur obuiare. Di.XLVI.

HIc oritur questio: dictum est enim in supioribus z auctoritatib⁹ cōmunitum ꝙ voluntas dei que ipse est:vocaturq̄ beneplacitū ei⁹:cassari non pōt:qa illa voluntate fecit q̄cūq̄ voluit in celo z i terra:cui teste aplō nihil resistit.Queritur ergo qūo accipiēdum sit qđ aplūs de dn̄o ait. Qui vult oēs hoies saluos fieri. Cū enim nō omnes salui fiant: sed dānētur:vī vtiq̄ non fieri quod de⁹ vult fieri: humana.s.voluntate īpedientē volūtatē dei. Dn̄s quoq̄ in euāgelio ipiam ciuitatē cōpellās.Quotiēs inquit volui ꝯgregare filios tuos sicut gallina ꝯgregat pullos suos sb alis z noluisti.Ita hec dn̄r tāq̄ dei voluntas supata sit hoiuꝫ voluntate:z ifirmissimis nolēndo īpedientib⁹:non potuerit facere potentissim⁹ qđ volebat. Ubi ē ergo illa oipo⁹: qua i celo z i terra ſm ꝓphetā:oīa q̄cūq̄ voluit fecit:z qūo voluntati ei⁹ ſm aplin nihil resistit: si colligere filios Hierusalem voluit z nō fecit: Hec enim p̄dictis plurimuꝫ obuiare videntur.

: p̄ ad romo: z:

math: 23 i fine

¶ Solutio quomodo intelligenduꝫ sit illud volui congregare z noluisti.

Sed audiamus solutioneꝫ ac pmuꝫ qūo accipienduꝫ sit illud qđ dn̄s ait:videamus. Non enim ex eo sensu illud dictum est:vt ait Augu. in enchi.p̄dictaꝫ questioneꝫ soluens:quasi dn̄s voluerit ꝯgregare filios Hierusalem:z non sit factum quod voluit:qꝛ ipsa noluerit:sed potius ipsa qdem filios suos ab ipso colligi voluit: qua tn̄ nolēte filios ei⁹ collegit ipe oēs quos voluit: qꝛ i celo z i terra nō q̄dā voluit z fecit:q̄daꝫ vō voluit z non fecit: sed oīa quecūq̄ voluit fecit: vt sit sensus quotiēs volui ꝯgregare filios tuos z noluisti.i.quotquot ꝯgregaui mea voluntate semp efficaci:te nolente feci. Ecce in euidenti positum est ꝙ illa domini verba superioribus non repugnant.

Augu. in ench.

¶ Quomodo intelligendum sit illud: qui vult omnes homines saluos fieri.

Nunc videre restat qūo etiaꝫ premissa vba apostoli predictis non contradicant: q de deo loquens ait:vult omnes hoies saluos fieri.Quoꝝ occasione verborū multi a veritate deuiauerūt dicētes deū multa velle fieri que nō fiūt.Sꝫ nō est intelligēduꝫ ea rōne illud eē dcm̄ quasi dś vellet aliquos saluari:z non saluētur.Quis enim tam impie desipiat: vt dicat deum malas hominuꝫ volūtates quas voluerit z qn̄ voluerit z vbi voluerit in bonum non posse conuertere: Non est vtiq̄ veruꝫ quod in ps.dicitur.Quecūq̄ voluit fecit:si aliqua voluit z nō fecit:z qđ est idignius ideo non fecit:quoniā ne fieret qđ volebat oipotēs:volūtas hoīs īpediuit.Ideoq̄ cum audiuimus z in sacris litteris legim⁹ ꝙ velit oēs hoies saluos fieri: non tn̄ ideo debemus oipotentissime dei voluntati alqđ derogare: sꝫ ita intelligere qđ scriptum est.Uult oēs hoies saluos fieri tanq̄ diceref nullū hominem fieri saluū nisi quem saluum fieri ipe voluerit: nō ꝙ nullus sit hoīm nisi quē saluū fieri velit:sed ꝙ nullus fiat salu⁹:nisi queꝫ velit saluari:z iō rogādus est vt velit:qꝛ necesse est fieri si voluerit. Non est enim credendus oipotēs aliqđ voluisse fieri quod sem̄ nō fit. Sic etiaꝫ itelligif illud Illuminat oēm hoiem venientem in hūc mundum:non qꝛ nullus hoium est q non illuminef sed quia nisi ab ipso nullus illuminaf. Potest z alio modo illud intelligi:dum tn̄ credere non cogamur oipotentē aliqđ fieri voluisse: factūq̄ non esse: q sine vllis ambiguitatib⁹ sicut in celo z in terra: sicut veritas cātat omnia quecunq̄ voluit fecit:profecto facere non voluit quecūq̄ non fecit.Ex his apte on̄dif ꝙ deus ea voluntate que ipse est non vult aliqđ fieri quod non fiat:neq̄ non fieri quod fiat.

Qūo itelligif allō. Illūinat oēs hoies venientem zc̄.

¶ Utrū mala dei voluntate fiant an eo nolente.

Ideoqꝫ cum constet omnia bona que fiunt eius fieri volūtate que fieri nollet nullatenus fierēt: recte queri solet.Utrum z mala oīa que fiunt.i. peccata dei fiant voluntate an nolēte eo fiant: Sup hoc diuersi varia sentientes sibi ꝯdicere inueniuntur.Alij.n.dicūt ꝙ deus vult mala eē vel fieri:non tamē vult mala.Alij vero ꝙ nec vult mala eē nec fieri:i hoc tn̄ ꝯueniūt z hi z illi ꝙ vtiq̄ fatentur deuꝫ mala n̄ velle.Utriq̄ vō rationibus z auctoritatib⁹ initūtur ad muniendam suam assertionem.

Que sup ha diuersis dn̄r. Alij dn̄t deū velle mala esse vel fieri alij non.

¶ Quare dicunt quidam deum velle mala esse vel fieri.

Qui enim dicūt deuꝫ mala velle esse vel fieri: suam his modis muniunt

Ratiō illoꝝ qui dicūt dm̄ velle mala fieri

minuunt itentionem. Si enim iquisit mala nō esse vel non fieri vellet: nullo mō essent vel fierent: q2 si vult ea non eē vel non fieri ⁊ non pōt id efficere. s. vt non sint vel non fiant: voluntati eius ⁊ potētie aliqd resistit: ⁊ nō est omnipotēs q2 non potest omne quod vult: sed ipotens est sicuti ⁊ nos sumus q qō volumus quādoqꝫ nō valemus. Sed q2 oīpotēs est ⁊ i nullo ipotens certum est non posse fieri mala vel esse: nisi eo volente. Quō enim iuito eo ⁊ nolente posset ab aliquo malū fieri: cum scriptum sit: volūtati eiꝰ qs resistet? Supra etiā dixit. Augustinꝰ: q2 necesse est fieri si voluerit. Sʒ vult mala fieri aut non fieri. Si vult non fieri non fiūt. fiunt aūt: vult ergo fieri. Itē bonum est mala eē vel fieri aliogn summe bonꝰ non pmitteret ea fieri. Vñ Aug. in encħ. Quāuis ea ingt que mala sunt inqꝫtum mala sunt nō sunt bona: tñ vt nō solū bona: sʒ ēt sint ⁊ mala bonum est. Nam nisi eēt hoc bonuʒ: vt essent ⁊ mala: nullo mō esse sinerētur ab oīpotēti bono: cui pculdubio ꝙ facile est quod vult facere: tam facile est qō non vult esse non sinere. Hec nisi credamus pclitatur nr̄a ꝯfessio qua nos in pꝛēm oīpotētem credere ꝯfitemur. Ecce hic aperte habes ꝙ bonum est mala esse: omnis aūt boni deus auctoꝛ est: qui vult omne bonum esse quod est. Cū ergo bonū sit mala fieri vel esse: ergo ⁊ mala vult fieri vel esse. His atqꝫ alijs huiusmodi rōnibus ⁊ auctoritatibus vtuntur qui dicunt deum velle mala esse vel fieri.

2a ratio. 3a ratio. Augu. in encħ.

¶ Hic ponit rōnes illoꝝ q dicunt dei voluntate non fieri mala vel non esse.

Quare nō sit verum deum velle mala fieri.

Illi vero q dicūt dei volūtate mala nō fieri vl' nō esse: iductōibꝰ pmissis ita rñdent: dicētes deū nec velle mala fieri: nec velle non fieri vel nolle fieri: sed tñ nō velle fieri. Si enim vellet ea fieri: vel esse: faceret vtiqꝫ ea fieri vel esse. Et ita eēt auctoꝛ malorum. Non est aūt auctoꝛ maloꝝ: vt scōꝝ ptestātur auctoꝛitates: non ergo eiꝰ voluntate fiūt mala. Itē si nollet mala fieri vel vellet nō fieri ⁊ tñ fierent: oīpotens non esset: cū eius volūtas humane voluntatis effectu ipediret. Ideoqꝫ non ꝯcedunt deum velle mala fieri: ne maloꝝ auctoꝛ itelligatur: nec ꝯcedūt eū velle mala nō fieri: vel nolle fieri: ne ipotens esse videat: sʒ tñ dicunt euʒ non velle mala fieri vt nō auctoꝛ sʒ pmissoꝛ maloꝝ mōstretur. Vñ ⁊ euāgelista vbi ostendit deum auctorē esse oīum bonoꝝ dicens Omnia p ipsum facta sunt. ꝯsequēter maloꝝ auctorem esse negat di. Et sine ipso factum est nihil. i. peccatuʒ. Non dixit p eum factum esse vel eo nolēte ⁊ inuito: sed tñ sine eo. i. sine eius voluntate: q2 non eius voluntate fit peccatum: non ergo deo volente vel nolente sed nō volēte

Hic querit an sit verꝫ deuʒ velle ñ fieri mala vl' nolle fieri

Q2 veruʒ sit deū nō velle mala fieri

Q2 ñ deo volēte vl' nolēte: sʒ nō volēte fiūt mala.

fiunt mala. Quia nō subest dei volūtati vt malum fiat vel nō fiat: sed vt fieri sinat: quia bonū est sinere mala fieri: ⁊ vtiqꝫ volēs sinit nō volēs mala: sed volens sinere vt ipsa fiant. Quia nec mala sunt bona: vel ea fieri vel esse bonum est.

¶ Quomodo intelligendum sit illud Augustini mala fieri bonum est.

Quod vero Augustinus ait: mala fieri bonuʒ est: nec sinerentur mala ab omnipotēti bono fieri: nisi hoc esset bonum vt ea essent: ea rōne dictuʒ esse asserunt: q2 ex malis que fiunt deus bona elicit: nec ipse pmitteret ea fieri nisi de eis bene aliqd faceret. Unde Aug. in eodem li. encħi. aperte indicans pdictoꝝ verboꝝ talem eē itelligētiā ait. Deus omnipotens cui rerum est sūma potestas cum sūme bonus sit: nullo modo fineret aliquid mali esse in operibꝰ suis nisi vsqꝫ adeo esset oīpotens ⁊ bonus: vt benefaceret etiaʒ de malo. Item in eodeʒ. Melius iudicauit deus de malis bona facere ꝙ mala nulla pmittere. Ex hoc itaqꝫ sensu dictum est ac verum bonuʒ est mala fieri: quia ex malis que fiūt bonis: qui ꝺm ppositū vocati sunt sancti: accidit bonitas idest vtilitas. Talibus eniʒ: vt ait apostolus: in bonum cooperātur omnia etiam mala: q2 eis prosunt: que alijs faciētibus obsūt. Unde etiaʒ aliquādo in scriptura legitur maluʒ appellari bonum: vt Hieronymus sup Marcum. Malum iuquit Jude bonuʒ fuit. s. nobis: nec si bonum est illi vel illi inde sequitur ꝙ simpliciter bonum sit: proprie enim ac simpliciter bonū est quod in se ⁊ facienti bonum est.

Augu. Confirmat illuʒ sensū alia auctē eiusdem.

¶ Qua dripartita boni acceptio.

Est enim aliquid quod in se bonū est ⁊ cui fit: sed non est bonum facienti: vt cum subuenit paupi: sed non pter deuʒ. ⁊ aliqd boni in se ⁊ facienti: sed non ei cui fit: vt cuʒ veritas pter deū alicui nō obediēti pdicatur. ⁊ aliqd in se ⁊ faciēti ⁊ ei cui fit bonūʒ vt cum veritas pdicatur pter deum credenti. Unde apostolus. Bonus odoꝛ sumus do alijs odoꝛ vite: alijs odoꝛ mortis. Est autem aliud quod nec in se bonum est: ⁊ facienti nocet ⁊ dānat nisi peniteat vt maluʒ: valet tamen ad aliquid. Ut eniʒ ait Augu. in encħi. A summe ⁊ equalr ⁊ imutabiliter bona trinitate creata st omnia: nec sūme: nec equaliter: nec mutabiliter bona: sed tñ bona etiam singula. Simul vero vniuersa valde bona. Quia ex oībus consistit vniuersitatꝭ admirabilis pulchritudo. In qua etiam illud quod malum dicitur bene ordinatum ⁊ loco suo positum: eminentius cōmendat bona: vt magꝭ placeāt ⁊ laudabilioꝛa sint dum comparantur malis.

¶ Q mala vniuersitati valent ⁊ facientibus sua

propria vel patietibus aliena,psint electis tm.

Hinc patet q ex malis q fiunt aliquod prouenit bonum dū bona magis placent z laudabiliora existūt. Ipsis etiam facientibus ex malis que faciunt īterdum bona puenium si fm ppositū vocati sunt sancti. Talibus enim vt ait Aug. in li. de correctione z gratia: vsq adeo deus omnia cooperatur in bonum: vt si q hoz deuiant z exorbitant: etiam hoc ipm eis faciat proficere in bonum: quia humiliores redeūt atq doctiores vt Petrus. Illa etiā mala que ab iniquis fideles pie perferunt: vt ait Aug. in libro de trini. ipsis vtiq prosunt: vel ad delenda peccata: vel ad exercendā probandāq iusticiam: vel ad demonstrandam huius vite miseriam. Ideoq z Job dei manū z aplus sathane stimulū sensit. z vterq bene pfecit: q2 malum bene portauit.

Augu.

¶ Ex predictis concludit ostendens esse bonum fieri mala multis modis.

Si quis igitur diligenter atendat que scripta sunt: facile est ei percipere ex malis bona prouenire: z ex ea rōne dictum esse q bonū est mala fieri vel esse: nō quia malum sit bonū: vel quia bonum sit malum fieri. Non est enim bonum malū fieri ab aliquo: q2 nō est bonum vt aliqs faciat malum. Si enim hoc esset bonū: pfecto hui9 deus auctor esset: q est auctor omnis boni. Q si hui9 deus auctor est eo ergo auctore homo agit mala: z ita eo auctore hō fit deterior. Et si eo auctore homo fit deterior: tunc eo volēte hō fit deterior. Idem est enim dicere aliquid fieri deo auctore: qd deo volēte. Deo āt auctore nō fit hō deterior: ergo non deo volēte: vt Augu. in li. lxxxiij. questio. aperte astruit a minore dicens ita. Nullo sapiente hoie auctore fit homo deterior. Tanta enim est ista culpa que in sapientem hominē cadere neqt. Est aūt deus omni hoie sapiente prestātior. Multominus ergo deo auctore fit homo deterior. Mlto enim est prestantior dei voluntas q hominis sapientis. Illo aūt auctore cuz dicitur: illo volēte dicitur: ergo est vitium voluntatis humane quo est hō deterior: quod vitium si longe abest a dei voluntate vt ratio docet: a quo sit querendū est. Ecce aperte dicit Augu. deo auctore vel volente hoiem nō fieri deteriorē: s3 vitio voluntatis sue. Nō ē ergo deo auctore q malū fit ab aliquo: z ita deo volente mala non fiunt.

¶ Q in deo non est cā vt sit homo deterior.

Deinde idem Augustin9 qrens qd sit causa vt hō sit deterior: in deo nō esse asserit in eodem li. sic dicens. Ut sit homo deterior aut i ipso est: aut in alio: aut in nihilo. Si in nihilo: nulla causa est. Si in alio: aut i deo: aut i alio quolibet hoie aut in eo q neq deus neq homo sit. Sed non in deo. Bonoz enim deus tm causa est: ergo aut in hoie est: aut i eo quod neq deus neq homo aut in nihilo. Et ex his aperte ostēditur q non est bonum vt sit homo deterior: q2 non est deus eius rei causa q tm causa bonoz est. Et si non est bonum vt homo fiat deterior: nō est ergo bonum vt ab eo fiat malum: non ergo vult deus vt ab eo fiat malum.

¶ Aliter probat q deo auctore non fiunt mala.

Item aliter etiam ostēditur q deo auctore. i. volente non fiunt mala q2 ipse nō est causa tēdendi ad non esse. Tendere enim ad nō esse malum est. Ipse aūt auctor mali non est. Tēdit vero ad non esse qui operatur malū: nō ergo deo auctore est q aliqs operatur malum. Nō est ergo bonum q aliqs operatur malū: quia tm boni de9 auctor est. Hoc aūt Augu. in eodē li. apte explicat ita dicens. Qui oium que sunt auctor est: z ad cui9 bonitatem id ptinet vt sit omne qd est: boni tm modo cā est. Quocirca mali auctor non est: z iō ipe summū bonum est: a quo i nullo deficere bonum est: z malū est deficere. Nō est ergo causa deficiēdi. i. tendendi ad nō esse q vt ita dicam eēnddi causa est: q2 oium que sunt auctor est: q inqtū sunt: bona sunt. Ecce apte habes q deficere a deo q summū est bonū malū ē. Mala ergo facere malum est: non ergo deo auctore vl volente mala fiant.

¶ Obiectio quorūdam sophistica que pbare nituntur ex deo esse q mala fiunt.

Iā sufficiēter ostēsum est: q deo auctore non fiunt mala. Quidā tm sophistice icedētes: z iō do odibiles pbare conātur ex deo auctore eē q mala fiant hoc modo. Q mala fiūt vez est. Oē autē vez quod est: a vitate est q de9 est. A deo ergo est. q mala fiūt. Q autem omne verū a deo sit 9firmāt auctoritate Augu. in li. lxxxiij. qōnum ita dicentis: Omne vez a veritate vez est. Est autem veritas deus. Deu3 ergo habet auctorē omne vez. Est aūt vez q mala fiunt vel sunt. Deo ergo auctore est q sunt vel fiunt mala.

¶ Responsio vbi concedit omne veru3 esse a deo: z sophisma aperit.

Quibus facile est nobis respondere: sed idignu3 rnsione videtur quod dicunt. Omne nāq vez a deo est: vt ait Augu. cui 9sonat Amb. q tractans illud verbu3 apli. Nemo pōt dicere dns Jesus: nisi in spūsancto dicat: q omne verum a quocūq dr a spūsancto est. Cu3 itaq3 vez sit q mala fiunt: hoc vez quod dicit illa locutione. s. mala fiūt: a deo est: sed nō inde sequit q a deo

fit vt mala

Per hec oñdit esse aliud fiṁ — fit vt mala fiãt. Si eniȝ hoc diceref: auctoꝛ malorum deus eē itelligeretur: q̄ ex fili manifeste falsum ostenderetur. Deus ergo ꝓhibet furtū fieri: sed furtum fieri verum est: ergo pꝛobibet verum: non sequitur.

¶ Parteȝ questionis appꝛobat illoꝝ: qui dicunt deum non velle mala fieri.

Hec igitur ꝛ alia hmōi inania relinquentes: ꝑmisse q̄stiōis parti saniori fauentes: que sanctoꝝ testimonijs plenius appꝛobatur: dicamus deum non velle mala fieri: nec tñ velle nō fieri: neq̄ nolle fieri. Omne ergo quod vult fieri: fit. ꝛ omne qḋ vult non fieri: non fit. Fiunt autem multa que non vult fieri: vt oīa mala.

Di. 45. **Hic oritur** qḋ ꝛc̄. Sup̄ius oñdit magr̄ qd est dina volūtas. Hic ingrit̄. vtꝝ semp ipleatur: ꝛ diditur ps ista in ptes duas. ¶ Pᵒ ꝓcedit dubitatōes remouendo. 2ᵒ veritateȝ explicādo. Uel sic pꝛimo oñdit q̄ volūtas dei nūq̄ est inefficax. ¶ 2ᵒ oñdit q̄ sp est efficax. 47. di. ibi. Uolūtas quippe dei semp efficax est. ¶ pᵒ in duas. ¶ Pꝛimo tractat hanc qōnē vtꝝ deus velit aliqḋ bonū fieri qḋ nō fiat. ¶ Scḋo tractat hanc qōnem vtꝝ velit aliqd malū nō fieri qḋ fiat ibi. Ideoq̄ cum ꝯstet. ¶ Pꝛima in tres. ¶ Pꝛimo adducit vnam auctem euangelij ꝛ aliaȝ aplī ad mouendū dubitatiōem. ¶ Scḋo determinat auctem euangelij ibi. Sed audiamᵒ. ¶ Tertio auctem Aplī. ibi. Nūc videre. Tunc seqtur illa ps que ibi incipit. Ideoq̄ in qua tractat illam qōnem vtrum velit aliqḋ maluȝ nō fieri qḋ fiat: ꝛ diditur in ptes duas. ¶ Pꝛio eniȝ mouet qōnem ꝛ determinat eam ꝺm alloꝝ opionem. ¶ Secundo ꝺm opionem ꝓpꝛiaȝ. Uel sic pꝛimo ꝓcedit opiones recitando. Secundo ꝓ opione veriori diffiniēdo ibi. Sigs igit̄. Pꝛima in q̄ttuoꝛ. ¶ Pꝛimo ponit duas opiones. ¶ Scḋo rōnes opionis minus vere ibi. Qui. n. dicunt ¶ Tertio rōnes opionis v̄ioris ibi. Illi vero. ¶ Quarto soluit auctoꝛitates inductas ꝓ opione minus vera: ibi Qḋ v̄o. Et ista didit̄ in duas. ¶ Pꝛio ponit rñsionem. ¶ Secūdo rñsionis explanationē ibi. Est eniȝ aliqd. Et ista in. 2. Pꝛimo explanat q̄liter veꝝ sit: q̄ bonū est mala fieri. Scḋo qualiter deus elicit bonū ex ipsis malis. ibi. Hic pȝ ꝛc̄. Seqt̄ illa ps q̄ ibi icipit. Sigs igit̄: ꝛ didit̄ in duas. pᵒ determiat veritatē opioni scḋe ꝯsentiēdo. Scḋo remouet dubitationem ibi. Iam sufficienter ostēsum est.

Circa hanc distinctionē querunt̄. 8. pᵒ vtrum deus velit oēs homines saluos fieri. ¶ Secūdo vtruȝ velit mala fieri. ¶ Tertio vtrum iuste pmittat mala fieri. ¶ Quarto vtrum oīa mala que a volūtate dei nō ꝓhibētur eueniāt. ¶ Quinto vtruȝ veꝝ sit mala fieri. ¶ Sexto vtrun bonum sit mala fieri. ¶ Septimo vtrū maluȝ sit oꝛdinabile. ¶ Octauo vtrum malum sit de pfectione vniuersi.

¶ Questio. I.

Qō. I. Ar̄ pᵒ **Primo ostēdo** q̄ deus velit oēs homies saluos fieri aplꝰ. j. ad Thi. 2. c. dicit de deo q̄ oēs hoies vult saluos fieri. ¶ Item nullus pōt saluari nisi queȝ deus vult saluari: ergo si deus non vult oēs hoies saluos fieri non omnes hoies possunt saluari qḋ falsum videt̄.

Scḋo

Tertio. ¶ Item sūme liberalis vult oībꝰ bona sua cōicari q̄tuȝ possibile est. Sed ds est ita sūme liberalis q̄ in ipso penitus nihil est de auaritia. Uñ Auice. 6. nālium lib. 4. c. 2. q̄ in deo non est aliq̄ auaritia: ergo vult bonitatem suaȝ omnibꝰ hōibus cōmunicari quantum possibile est.

In oppᵐ. **Contra.** Deus non vult saluos fieri: nisi quos ꝑdestinauit: sed nō ꝑdestinauit omnes hoies: ergo non vult omnes homines saluos fieri.

Rñᵒ Deū uelle omnes homines saluos fieri quatru pliciter itelligitur. **Respondeo** q̄ deum velle omnes hoies saluos fieri potest intelligi q̄druplíciter. ¶ Uno mō vt sit sensus nullum homiem saluū fieri nisi quem saluū fieri ipse voluerit: ꝛ hunc sensuȝ ponit magr̄ in lr̄a ꝛ in isto verum est. ¶ Alio modo vt de q̄libet gente velit aliquos saluos fieri: ꝛ in isto sensu etiam veruȝ est ¶ Aliomodo vt sit sensus. Qꝫ velit omnes hoies saluos fieri añcedenter qḋ est velle oēm hoiem saluū fieri ꝺm q̄ ꝯsideratur absolute inq̄ꝫtum homo est: ꝛ in isto sensu verum est. Unde Damasc̄. 2. lib. c. penul. Opȝ scire q̄ ds antecedenter vult omnes saluos fieri: ꝛ regno eius potiri: ꝛ fortunari. Nō. n. ad puniendū plasmauit nos: sed ad participandū bonitatem eius vt bonus. ¶ Quarto mō potest esse sensus q̄ velit oēs hoies saluos fieri ꝯñr: ħ est cōpensatis oībus ꝯditionibꝰ hominis. Et ħ est simplr̄ velle oēs hoies saluos fieri: ꝛ in isto sensu ñ est veꝝ q̄ ds velit omnes hoies saluos fieri. Omnes enim illi q̄ sic vult saluos fieri saluabunt̄: sꝫ sic nō vult saluos fieri illos q̄ moriunt̄ in peccato mortali. Unde Dama. 2. li. c. penul. Peccantes aūt vult puniri vt iuste: ꝛ paucis iterpositis subiūgit q̄ ista est sequens voluntas ꝛ ꝯcessio ex n̄ra cā. Qꝫ ergo dicitur in deo voluntas añs ꝛ ꝯñs non est accipiēda ista añtia ꝛ ꝯña ex pte volentis: sed ex pte volitoꝛuȝ: sicut diceremus q̄ iustus rex ꝑmo vult oēs homies regni sui non affligi ꝺñdo aspectum ad confoꝛmitatē nature ꝛ tñ ex ꝯsequenti vult aliquos puniri inq̄ꝫtum sunt mali.

Ad 2ᵐ **Ex dictis** pȝ rñsio ad ꝑmuȝ. ¶ Ad 2ᵐ cum di. Qꝫ nō oēs hoies possent saluari nisi ds vellet omnes saluos fieri ꝛc̄. dico q̄ veꝝ est si non vellet oēs homines saluos fieri neq̄ añtecedēter neq̄ ꝯsequenter.

Ad 3ᵐ ¶ Ad 3ᵐ cuȝ dī q̄ sūme liberalis vult omibus bona sua cōicari q̄ꝫtum possibile est ꝛc̄. dicendū q̄ ueruȝ est si possibile est ꝛ decens simul: deuȝ aūt uelle simplr̄ ꝛ absolute omnes hoies saluos fieri oībus pticularibꝰ ꝯditionibꝰ hominum compensatis mō est decens. Ex dictis pȝ de qua uoluntate ꝓcedebat argumentum ad aliam ptem.

Qō. II. ¶ Questio. II.

Ar̄ pᵒ **Secundo** querit̄ utꝝ deus uelit mala fieri ꝛ uidet̄ q̄ sic: q̄ ꝺ quolꝫ affirmtio uel negatio: hoc est pñᵐ: qḋ maxime defendit phs. 4. Metaphy. Sed nō est uerū q̄ deus uelit mala non fieri: q̄ nihil pōt fieri contra uoluntatē suam: ergo deus uult mala fieri.

Scḋo ¶ Item Aug. j. lib. de sacr̄is ꝑ 4. c. 12. Si dī deᵒ vult malū fieri aliqbus iterpositis sbiūgitur refutat hoc mens pia non q̄ qḋ dī non bñ dicitur: sed q̄ qḋ bñdicitur non bñ intelligit̄: ergo bñdicitur in rei ueritate q̄ deus vult malum.

Tertio. ¶ Item. c. seq̄nti dicit de deo q̄ malū esse uuit: sed q̄ uult malū esse vult maluȝ fieri: ergo deus vult malum fieri.

Ad opᵐ. **Contra.** Aug. lib. 83. q. q. 3. Idem est fieri deo uolēte ꝛ deo auctoꝛe: sed ut dī in eodem li. q. 21. deus auctoꝛ mali non est: ergo deus nō uult mala fieri.

Rñᵒ Deus nō uult malū sꝫ rōe mali. **Respondeo** q̄ malum sub rōne qua malū deᵒ nō uult fieri: q̄ q̄uis actio sꝫbstracta malitie a deo sit tamen ipsa malitia. qua foꝛmalr̄ malum dicitur malum a deo non est: ꝛ ideo cuȝ ideȝ sit fieri deo uolente ꝛ deo auctoꝛe seqtur q̄ deus non uult malū fieri sub rōne quam malum est.

Ad pᵐ. **Ad primum** in oppositū dicēdū q̄ deum velle mala fieri: ꝛ deum uelle mala nō fieri nō sūt ꝯdictoꝛia. Utraq̄. n. pars falsa est: sed deuȝ uelle mala fieri. ꝛ deum non uelle mala fieri ꝯdicunt: ꝛ dico q̄ ista pars v̄a est. Uides ergo q̄ non est idē uelle mala non fieri: ꝛ non uelle mala fieri.

Ad 2ᵐ. ¶ Ad 2ᵐ cuȝ dicit̄ q̄

deum velle malum bñdicit ⁊c̄. dico ꝙ hoc non hꝫ veri/
Ad 3m tem nisi itelligat de volūtate signi que est pmissio. ¶ Ad
3m cum di ꝙ deus vult malū esse ⁊c̄. dico h intelligendū
esse de voluntate signi: q̄ est pmissio: qꝛ si intelligat de vo
luntate bñplaciti non hꝫ veritatē nisi sic intelligat deus
vult malum esse. i. vult bonū qd̄ elicit ex exñtia mali. Sꝫ
pdicta oratio non habet hunc sensum virtute sermonis.

Qō. 3. ¶ Questio. III.

Ar p. **Tertio** querit vtrum deus iuste pmittat ma
la fieri: ⁊ videt ꝙ non. Prohibere ⁊
pmittere sunt opposita: ergo qd̄ iuste phibet: nō
Scdo iuste pmittit ab illo q pōt ipedire. ¶ Item dicit
Canon. 83. di. c. Error cuꝫ possit phibere puersos ⁊ non
facis nihil aliud est q̄ꝫ fouere: ergo cum deus possit phi/
bere mala fieri sumendo ea fieri videtur malos in sua ma
Tertio litia fouere. ¶ Itē nullus rex potens impedire mala re/
gni sui iuste pmittit ea fieri. Cum ergo deus sit rex vniuer/
se creature ⁊ possit impedire in vniuerso mala fieri nō iu
ste pmittit mala fieri.

In oppm **Contra.** Li. de ecclesiasticis dogmaticis. c. 25. Nulluꝫ
credimus ad salutē nisi deo inuitante ve/
nire: nullum inuitatum nisi deo auxiliāte salutem suam
opari: nullum nisi orante auxilium pmereri: nullum vo/
luntate dei perire: sed pmissum pro electione arbitrij ne
ingenitas ptātis semel homini attributa ad seruilem co/
gatur necessitatē. hic habes ꝙ deus pmittit aliquos perire
in quo includit ꝙ pmittit in eis malum quo iuste peunt
cuꝫ ergo deus sit iustissimus: sequitur ꝙ mala pmittit ⁊
iuste permittit.

Rñº Deum iuste pmittere mala fieri. **Respondeo** ꝙ deus iuste pmittit mala fieri tam
iustitia que est exigētia dmeritoꝝ
vt cum hoiem pptervnum peccatū pmittit ruē in aliđ:
⁊ tam iustitia que est decētia bonitatis sue quā decet ma/
nifestari: ⁊ in opibus in qbus maxie relucet mīa: ⁊ in opibus
in qbus maxime relucet iustitia. Qua vt dicit psal. Uni/
uerse vie dñi misericordia: ⁊ veritas: ⁊ etiam decet boni/
tatem dinam manifestari in his in qbus manifestat sua sa/
pientia: ⁊ potentia: que maxie manifestant in hoc ꝙ deus
de malis elicit bona. Unde Augu. 22. de ciui. dei. c. j. dicit
de deo ꝙ potētius ⁊ melius iudicauit: ⁊ de malis bñface
re q̄ꝫ mala esse non sinere. Et ideo iuste pmittit mala fie/
ri. vnde sup illud Job. 12. Abūdant tabernacula pdonuꝫ
dicit Grego. xj. lib. moral. non multum post pncipium.
Ops deus qd̄ iuste fieri phibet iustuꝫ est vt sinat fieri.

Ad pm. **Ad primum** in oppm cuꝫ di ꝙ phibere ⁊ pmit
tere sunt opposita ⁊c̄. dico ꝙ veꝝ
est accipiendo pmissionem p concessione mali: vel non pu
nitione mali: non auteꝫ verum est accipiēdo pmissioneꝫ
p nō cohibitione: ⁊ hoc mō pmittit deus mala fieri. s. nō
Ad 2m cohibendo. ¶ Ad 2m ꝙ arguebat p illuꝫ canonē dico ꝙ
intelligi dꝫ de illo q non habet vlem puidētiam: sed pti/
cularem sub alio: nec pōt ex oibus malis puersoꝝ maio/
ra bona elicere: nec hꝫ auctoritatis plenitudinē: opposite
aūt conditiones in deo sunt. est enī vniuersalis puisor: ⁊ po
test ex oibus malis puersoꝝ maiora elicere bona ⁊ habet
Ad 3m auctoritatis plenitudinē. ¶ Ad 3m soluēdum sili modo
sicut ad pcedēs: vl pt dici ꝙ ēt aliqs rex iuste pmittit ali
qua mala fieri pp vlem cōmoditatē regni: qꝛ qñqꝫ aliqua
mala fiunt si vellet omnia phibere ex illa phibitione oc/
casionalr multa bona subtraherent regno. Et huic snie
videt consentire Augu. j. li. de li. ar. c. 8. dicens de qbusdam
mal. videtur mihi ⁊ legem istaꝫ que populo regendo scri
bit recte ista pmittere: ⁊ p dinam puidentiam vindicari.

Qō. 4. ¶ Questio. IIII.

Ar p. **Quarto** querit vtꝝ oia mala q̄ a volūtate
dei non phibent: eueniant ⁊ vide
tur ꝙ non Aug. 3. de tri. c. 8. Nouimus hoiem
posse ambulare: ⁊ neqꝫ hoc posse si non pmittat:
volare vero non posse etiam si pmittatur: ergo a sili aliq̄
Scdo. mala hoies non faciunt qꝛ nō pmittunt: ⁊ aliqua non fa/
ciunt etiam si pmittant. ¶ Item si oia mala euenirent q̄
deus non phibet tunc si deus nō phiberet aliq̄ mala eue
nirent oia mala possibilia euenire: sꝫ mala possibilia eue/
Tertio. nire infinita sunt: ⁊ ita seqretur ꝙ si deus non phiberet ali/
qua mala ꝙ essent infinita mala i actu qd̄ fīm est. ¶ Itē
esto ꝙ pueri ante vsum li. arb. deus peccare non phibeat
non tamen ppter hoc peccabunt. Quia sicut dicit Boe.
in lib. de lib. ar. inter principium ⁊ medium. Infantibus
insanis ⁊ dormientibus nihil quod faciunt vel bonuꝫ vel
malum putatur: qꝛ nimiū sicut sue non sunt cōpotes mē
tis: sic nec vsuꝫ retinēt pprie voluntatis: Ac p h nec iudi
cium libertatis: ergo possibile est deum aliqua non phi/
be: ⁊ tamen illa non euenire.

Contra. maluꝫ est defectus boni debiti: sed oēs de/ In oppm
fectus boni debiti quos deus non phibeat
eueniunt: pbō minoris. Si deus non phibet defectū bo
ni debiti non mouet creaturā ad faciendū illud bonū: qꝛ
mouendo creaturā ad illud bonū faciendū phiberet de/
fectuꝫ illius boni: ⁊ si non mouet creaturā ad illud bonū
faciendū ipsa non faciet illud bonum ⁊ sic incidet in defe
ctum illius boni debiti: ergo a primo si deus non phibet
defectus boni debiti sequitur ꝙ eueniunt.

Respondeo ꝙ omnia mala que a volūtate dei Rñº Maluꝫ q̄ a dei volūtate nō phibent eueniunt
non phibent eueniunt large extē/
dendo phibitionē. Prohibet. n. deus maluꝫ fieri nō dā/
do ptātem creature qua nūqꝫ illud maluꝫ facere possit: ⁊
sic phibet odiuꝫ finis: ⁊ multa alia mala. ¶ Alio nō dā/
do ptātē creature que fm oē tps aliqđ malū facē possit
⁊ sic phibet pctā fieri a dormiēte duꝫ dormit: ⁊ ab insano
⁊ infante. ¶ Alio modo non tribuēdo ptātem creature:
qua simul multa distincte intelligē possit p naturaꝫ ⁊ sic
pmittendo hoiem cadere in vnam cogitationē malam:
p illo tpe phibet aliaꝫ: hūtes in respectu alicuius mali ptā
tem phibet ne faciant illud malum cohibēdo volūtatē:
vel ipsam mouendo ad bonū oppositū illi malo: vel reti/
nendo volūtatem ne illi malo consentiant etiam q̄ꝫuis nō
moueatur ad bonum oppositū illi malo. Et multi sunt
alij modi qbus deus phibet mala fieri: quos lōgum esset
narrare: ⁊ etiaꝫ sunt aliq modi q nos latent. Sicut ergo
visum est ꝙ quedam mala deus prohibet fieri non tribu
endo potestatem: ⁊ quedam prohibet fieri voluntate co/
hibendo.

Ad primum in oppm dōm ꝙ Augu. ibi. loque Ad pm.
batur de pmissione que opponit
cohibitioni voluntatis quasi dicat. Esto ꝙ deus non cohi
beat conatum hois ad volendū: tñ volare non pōt: ⁊ tñ
deus phibet ipsum volare non tribuēdo volandi ptāteꝫ
Ita sunt aliqua mala que homo nō facit non quia deus
cohibeat volūtateꝫ respectu illius mali: nec arcet sibi da
tam ptātem: ⁊ tamen illud malum hō non facit: qꝛ nō ac
cepit ptātem: qua illud malum facere possit: ⁊ sic phibet
diabolus facere mala aliqua: que non facit. Unde Augu.
3º de trini. ca. 8. loquens de angelis mal sic dicit: illi ange
li quedam possunt facere si pmittant ab angelis potētio/
ribus imperio dei: quedaꝫ nō possunt: nec si ab eis pmit/
tantur: qꝛ ille non pmittitur a quo illis est talis nāe mo/ Ad 2m
dus. ¶ Ad 2m dicendū ꝙ si qs non phiberet aliqua ma/
la vel voluntatē cohibendo: vel ptātem non tribuendo:
tunc dico ꝙ a creaturis fierent oia fieri possibilia eo mo/
do quo sunt possibilia fieri ad qd̄ nō seqtur ꝙ eēnt vnqꝫ
infinita mala in actu in facto eē: nec sic ifinita mala sunt
possibilia fieri. ¶ Ad 3m dōm ꝙ ⁊ si detur ꝙ deus infan Ad 3m
tem non phibeat a peccato dum infans est: voluntatem
cohibendo tamen ipsum phibet talem ptātem non tri/
buendo: quia p illo tempore peccare possit.

Quinto

Qõ.5. Ar pº
Quinto queritur vtrum verum sit mala fieri z vr q non Augu.7.confessi.longe vltra medium. Que vero sunt inquantum sunt: sed omne ens qd non est deus a deo est: ergo omne
Scdo verum qd non est deus a deo est: sed mala fieri a deo nõ est ergo mala fieri verum non est ¶ Item Glo.super illud psalmi. Diminute sunt veritates a filijs hoium. Veritas dei vna est qua illustrantur aime sancte: sed in hoibus multe sunt veritates: sicut ab vna facie multe in speculis appent imagines: ergo omne verum q nõ est prima veritas est a prima veritate: sed mala fieri nõ est prima veritas nec a prima
Tertio. veritate: ergo mala fieri non est verum. ¶ Item. Ansel.lib. de veritate.c.xj. veritas est rectitudo sola mente perceptibilis: sed mala fieri non est rectum: ergo mala fieri non est verum

In oppm Contra. Si Joãnes pdicat Joãnem pdicare est verum: ergo a simili si malũ fit maluz fieri est verum: sed multa mala fiunt: ergo multa mala fieri est verum.

Rñº Verum esse mala fieri quõ est concedendũ. In malo secundo sunt.
Respondeo q eo mõ quo mala fiunt: mala fieri est verum. In malo aũt est cõsiderare ipsaz eẽntiam substratam deformitate z illa inquantũ essentia: est bona est: z p se z realr sibi cõpetit fieri: z rõne illius simplr mala fieri realr verum est. Est etiaz in malo cõsiderare ipsam deformitatẽ qua illa est eẽntia formalr mala est. Et dico q̃uis q illa dformitas forma non est nisi extẽdo nomen forme ad puationes. illa.n. deformitas non est aliq res positiua sed carentia boni debiti. vñ Augu.xj.de ciui.c.xj. Mali nulla est nã: sed amissio boni mali nomen accepit: z rõne illius deformitatis mala ñ fiunt realr nisi p accñs: inquantũ.s. fit res aliqua substrata illi deformitati: vel inquantũ destruitur aliqd in re: ad cuius destructionẽ sequitur in ea carentia boni debiti. Et sic accipiẽdo malum: nõ est verũ mala fieri realiter nisi p accñs: sic enim malũ non habet causam efficiẽtem p se. Unde Aug.12. de ciui.dei.c.6. Male volũtatis cã afficiẽs si queratur nihil inuenitur: q tñ puationes sunt res rõnis inquantũ sunt intellecta vel intelligibiles p oppositos habitus: ideo dicunt aliq q p se verum est malitiã fieri loquendo d veritate que consequatur res fm suũ esse intellectum. Et hec dr veritas fm rõnem nõ fm rem.
Opio ¶ Quicqd aũt fit de isto vltimo mõ dicendi concedẽdum est malum sub rõne qua malum non esse verum realr fieri nisi p accñs: z sic argumenta ad pmam ptem pcedunt

Ad argª. Argumẽtum ad ptem aliam concludit non de veritate rei qua verum est aliquid fieri p se: sed aut de veritate rõnis aut de veritate q verum est rem fieri p accñs. Scias tñ q forma argumennti bona non ẽ etiã ad illam cõclonem: q si Joãnes pdicat: Joãnem pdicare est verum non tm veritate rõnis: sed etiã veritate rei. Malum autem fieri sub rõne qua maluz nõ est verum veritate rei nisi per accidẽs: z forte illi q antiqtus concẽdebãt verum esse fieri mala sub rõne qua mala: cõcedebant eam in sensu quo negatio intellecta in puatiõe negat fieri: tunc enim est sensus q verum est nõ fieri bona debita.

Qõ. VI. ¶ Questio. VI.

Af p.
Sexto queritur queritur vtruz bonũ sit mala fieri: z videtur q sic Aug.j.lib.d sacris p.4.c.5. bonũ fuit esse z bona z mala: z voluit vtrunqz esse deus: quia vtrunqz esse bonum fuit: sed qd est bonuz esse bonum est fieri: ergo bonũ est mala fieri. Item idem Aug.eodẽ li.p. eadem.c.13. Bonũ est esse malum: sed vt prius q bonuz
Scdo est esse bonum est fieri. ¶ Item phs.lib.2.topi. Quorum ef
Ca.24. fectiua bona z ipsa bona: sed malũ est ortum ex libero voluntatis arbitrio. Unde Aug.2.de lib.ar.circa pncipium habemus liberum volũtatis arbitriũ: z nõ nisi eo peccamus: z ita cum liberum arbitrium voluntatis sit bonum malum est a bono: ergo ipsum esse est bonum.

In oppm Contra. phs.2.lib.topi. Quorum gñatiões bone sunt z ipsa bona sunt: sed mala nõ sunt bona vt dicit Aug.j.lib.de sacris.c.13. g factio mali non est bona:

Rñº Malum fieri esse bonũ intelligi pt duplr.
Respondeo q bonum esse malum fieri duplr pot intelligi vel simplr vel alicui: dico q malum fieri nõ est bonuz simplr loquẽdo de malo sub rõne qua maluz. hoc rõne illius deformitatis qua formalr res est mala: sic enim malum fieri est deficere. vñ Aug.12.li.de ci.dei. c.7. Deficere ab eo q sũme est ad qd minus est. hoc est incipe habere volũtatem malaz: z hoc est etiam auerti ex eo qd fm nãm in id qd preter nãz fm Damas.lib.4.c.12. Deficere aũt a sũmo bono z auerti ab eo qd est fm nãm rõnis simplr malum est. ¶ Malũ aũt fieri bonum esse alicui dupliciter potest intelligi vel p se: vel per accidens.

Malum fieri bonũ alicui duplr.
Primo mõ falsum est. Malum eniz fieri nulli bonum est p se: sed p accñs qñqz est bonuz facienti inquantum ex factione alicuius mali recognoscit q̃ malum est supbire z incautuz esse maxime in his que spectant ad salutem. Et ex illa consideratione cuz adiutorio dei resurgit humilior z cautior: z sic pot exponi illd verbuz apli ad Roma 8. diligentibus deuz oia coopantur in bonum his q fm ppositum vocati sunt sancti. Ubi dicit Glo. etiam casus in peccatũ mortale. Dicit etiã Damas. 2.li.c.29. Cõceditur qs.j. pmittitur z in nephariã incidere opationem: qñqz in directionem alterius deterioris passionis: z qñqz etiam p accñs bonum est malum fieri nõ facientibus ipsum malum inquantum deus p suã puidentiam de malis maiora bona elicit: z sic malum fieri nõ dicitur recte bonum alicui nisi p accidens: q illud bonuz quod inde puenit: non puenit ex virtute mali: sed ex bonitate z oipotentia dei cuncta bene ordinantis.

Ad argª.
Duo prima argumenta pcedunt fm q maluz esse vel fieri bonũ est alicui p accidens rõne boni qd deus ex eis elicit. ¶ Ad 3m cum dr q
Ad 3m. quorum effectiua boni: z ipsa bona zc. Dico q hoc intelligendum est cuz effectus efficitur p se ab effectiuo nõ inquantum deficiens est. Malum vero sub rõne qua malũ non est effectuz p se: sed p accñs: z est a libero arbitrio ratione defectibilitatis exñtis in liberalitate. ¶ Argumẽtum ad oppositum concludit q maluz fieri est maluz p se.

¶ Questio. VII.

Qõ. VII
Septimo queritur vtrum malum sit ordinabile: z videtur q sic. Aug.j.lib.de sacris p.4.c.6. dicit de deo. Uidet mala pcul q̃ futura erant cuz bonis plusq̃ erant z cõsiderauit: q malis adiunctis bona cõmendarentur z pulchriora fierent compatione malorum: sed ea p quorum adiunctionem bona cõmendantur z pulchriora redduntur sunt ordinabilia: ergo mala sunt ordinabilia. ¶ Item Augu.5.de ciui.dei.c.x. dicit
Scdo q spũs nõ creatus creator spũum bonas volũtates adiuuat: malas iudicat: omnes ordinat: ergo malum ordinatur.
Tertio. ¶ Item Augu.xj.de ciui.dei.c.28. Neqz eniz deus vllũ non dico angelorum: sed vel hoium crearet q̃ malũ futurum esse pscisset nisi pariter nosset qbus eos bonorũ vsibus cõmendaret. atqz ita ordinem seculorum tanq̃ pulcherrimum carmen etiam ex qbusdã quasi anthitetis honestaret.

In oppm
Contra. Augu.12.de ciui.dei.c.8. dicit. Omne malum est contra ordinem nãrum: sed qd est c ordinem nãrum non est ordinabile: ergo maluz non est ordinabile. ¶ Item Augu.22. contra Faustuz inter mediũ z finem dicit q homo iniquus pturbat q̃tuz in ipso est in se ordinem nãlem quem lex eterna conseruare iubet. Sz q ordinem nãlem pturbat ordinabile non est: ergo malũ ordinabile non est. ¶ Itẽ non ens non est ordinabile aliquo ordine reali: sed fm q dicit Diony.4.c.de di.no.nõ multum ante finez capituli. Malum non est ens neqz in existentibus: ergo non est ordinabile aliquo ordine reali.

Rñº.
Respondeo q sicut sanũ pot aliqd dici triplr vel sicut sbm sanitatis: z sicut hs

dicitur sanus:vel sicut dispositio ad sanitatē:ꝛ sic dicta dr̄ sana:vel sicut signum sanitatis:ꝛ sic vrina sana dr̄:sic aliquid pōt dici ordinabile tripl'r: Uel sicut obiectū ordinis vel sicut dispositio ad ordinem: vel sicut ordinis ↄ̄siñuū. ¶ Primo mō malum sub rōne qua malū hoc est rōne deformitatis qua res formal'r dr̄ mala non est ordinabile ordine reali p se:qꝛ illa deformitas non est ens:sed priuatio entis debiti:ꝛ sic pcedebat argumētum vltimum ad ptem scḋam ordine tamen reali est ordinabile p accñs qꝛ essentia in qua est illa deformitas ordinabilis est.s.in penam,pp̄ter illam deformitatē. Unde Augu.xj.sup Gen. longe post p̄ncipiuȝ. Cur itaq; temptari non fineret q̄ ↄsensurum esse ipse p̄sciebat:cum id facturus esset,pp̄ria voluntate p culpam:ꝛ ordinādus esset illius egtate per penaȝ: quia tamen priuationes sunt entia rationis:ideo ipsa deformitas ordinabilis est ordine rōnis. ¶ Secundo modo dico q̄ ipsa deformitas ordinabilis est nō ordie nature sed iustitie:qꝛ homo p illam deformitatem disponitur ad iustam penam recipiendam:ꝛ sic deus ordinat malas voluntates inq̄ꝫtum voluntatibꝰ p maliciā dispositis ad recipiendā iustam penam infligit eam:ꝛ sic pcedebat ꝑm argumētum ad ptem p̄mam. ¶ Tertio modo ipsa deformitas est ordinabilis ꝛ ordinata inq̄ꝫtuȝ est ordinis boni ↄ̄siñua:ꝛ sic pcedebat argumētum p̄mum ad ptem primam:ꝛ etiam tertium.

Ad p̄m. **Ad primum** alterius ptis dicendum q̄ q̄uis malum sub rōne qua malum p se sit contra ordineȝ nature tñ p accidēs ordinabile est modis supradictis. Unde Aug.22. lib.cōtra faustū inter medium ꝛ finem. Oia disponūtur a deo creatore oium que nāl'r sunt nec auctore:sed tñ ordinatore etiam peccatorꝫ: vt ea que peccata non essent nisi contra naturam essent: sic iudicant ꝛ ordinēt nec vniuersitatis nām turbare vel turpare pmittant meritorꝫ suorꝫ locis ꝛ ↄditionibꝰ deputata. ¶ Ad 2m eiusdeȝ ptis pōt patere soso ex iam dictis.
Ad 2m
Ad 3m ¶ Ad 3m solutū est in corpe q̄onis. ¶ Q̄o. VIII.

Q̄o. 8. **Octauo** querit vtrꝫ malum sit de pfectiōe vniuersi:ꝛ videt q̄ sic:qꝛ oē ordinabile est de pfectione vniuersali: sed malū est ordinabile vt in p̄cedenti q̄one visuȝ est:ergo est
Ar p.
Scḋo de pfectiōe vniuersi. ¶ Itē illḋ sine quo multe ꝛ magne pfectiones deeēnt vniuerso est de pfectione vniuersi:sed si nunq̄ fuisset pctm̄ multe ꝛ magne pfectiones deessent vniuerso.s.victoȓe martyꝝ ꝛ icarnatio filij dei:vñ exclamat Grego.in bñdictōe cerei paschalis. O felix culpa q̄ talem meruit hꝛe redēptorem:ergo malum est de pfectione vniuersi. ¶ Item bonitas est de pfectione vniuersi sꝫ
Tertio ordinatio mali ad bona que ex eis eliciunt est bona:ergo malum est de pfectione vniuersi.

In oppm **Contra.** Aui.4.lib.Metaphy.c.3. Res nō est mala nisi in q̄ꝫtūm ipsa est priuatio pfectionis sed illud qḋ est p̄uatio pfectionis:nō est de pfectione vniuersi:ergo malū non est de pfectione vniuersi. Item bonum est esse illud qḋ est de pfectione vniuersi:sed non est bonum esse maluȝ. Supius.n.ↄ̄siñuȝ est q̄ non est bonuȝ simpl'r ꝛ p se mala fieri: ergo malum nō est de pfectione. vniuersi. Item illud quo amoto vniuersuȝ est melius nō est de pfectōe vniuersi:sed si omes q mali sunt eēnt boni vniuersum eēt melius:ḡ malū nō est de pfectōe vniuersi.

Rñꝰ Malum non est ḋ pfectione essentiali vniuersi. **Respondeo** cuȝ sit ↄsiderare vniuersi pfectiōeȝ eēntialē ꝛ accñtalē dico q̄ malū rōne ipsiꝰ deformitatis nō est de vniuersi pfectione eēntiali vllo mō. Si aūt loquamur de pfectione vniuersi accñtali:sic dico: q̄uis malū ḋ rōne deformitatis ñ sit ḋ pfectōe vniuersi p se qꝛ nō est accñs bonū:tñ p accñs est de pfectione tali inq̄ꝫtū.s.esse sibi sbstrata est de pfectione vniuersi:ꝛ inq̄ꝫtū iusta pena que pp ipsam infligit est maior bōi manifestatio:que est pp oppōneȝ mali:etiaȝ magna bona que a deo sunt elicita ex malis:vel occasione maloꝝ sunt de pfectione vniuersi:sicut cicatrix in corpe martiris resurgentis:ꝛ plura alia:ꝛ sic pȝ q̄ vniuersuȝ eēt pfectius sine illa deformitate qua res est mala ↄsiderata ꝫ se. ¶ Tñ accepta illa deformitate cuȝ bono q̄ eius occasione p dei puidentiam elicitum est:dico q̄ vniuersuȝ est pfectius q̄ si illa duo simul essent sbstrata de vniuerso:sicut cyphus ligneus ex torculis aureis religatus pfectior est cuȝ factura:ꝛ illis circulis aureis q̄ si nūq̄ fuissꝫ factus: nec eēnt in eo positi circuli aurei.

Argumenta facta ad ptem scḋam nō plus concludunt nisi q̄ maluȝ rōne deformitatis non est p se de pfectione vniuersi eēntiali neq; accidentali:ꝛ hoc est verum. Ad argꝰ in oppm.

Ad primū q̄ arguebat ad ptem aliaȝ dōm q̄ ordinabile sub rōne qua ordinabile est de pfectione vniuersi vel eēntiali vel accñtali: sed maluȝ sb rōne deformitatis nō est ordinabile p se sꝫ p accñs:ꝛ iō nec est p se de pfectione vniuersi neq; eēntiali neq; accñtali q̄uis p accidens sit de pfectiōe accñtali. ¶ Argumētum 2m nō ↄcludit malum esse de pfectione vniuersi nisi rōne boni qḋ p diuinam puidentiam elicitum est ex malo vel ex occasione mali. ¶ Ad 3m cum dr̄ q̄ ordinatio mali ad bona:que ex eis eliciuntur est bona ꝛc. dico q̄ verū est sed illa ordinatio non cōueūit malo nisi p accidens ex quo seqtur q̄ malum sub rōne qua maluȝ non sit de pfectione vniuersi nisi p accidens. Ad p̄m p̄ncipale. Ad 2m Ad 3m.

Circa l'am(rñdent dicentes deuȝ nec velle mala fieri:nec velle non fieri:vel nolle fieri: Sed tm̄ non velle fieri). Innuit rñsiōes talem q̄ falsum est deum velle mala fieri: ꝛ deuȝ velle mala non fieri qḋ ideȝ est quod nolle fieri: sed verū est deum non velle mala fieri. (Ut bñ faceret etiaȝ de malo):hic ista ꝑpositio de non est nota habitudinis nālis:nec efficientis:nec alicuius cause proorie dicte:sed est nota ordinis ꝛ occasionis vt sit sensus:vt bonuȝ faceret post malum occasione mali. (Ex malis que fiūt bonis:q ꝑm ꝑpositum vocati sunt sancti accedit bonitas.i.vtilitas.).huiꝰ expositio accipi pōt ex dictis in illa q̄one vtruȝ bonum sit mala fieri. Illud qḋ dicitur malum fieri ordinatū ꝛ loco suo posituȝ. Contra.qḋ non est ens non habet locum Respondeo q̄uis malum rōne deformitatis non sit nisi priuatio tñ ꝫm illius deformitatis res positiua est que rōneȝ illius deformitatis in suo loco ↄgrue collocat.(Si q eoꝝ deuiant ꝛ exorbitāt h ipsuȝ eis faciet pficere in bonuȝ) hoc intelligit de illis q ꝑm ꝑpositū vocati sunt sancti:sicut pȝ ex littera que pcedit qbus exorbitatio:ꝛ si p se noceat pficit tamen p occasionem inq̄ꝫtum redeunt humiliores atq; doctiores vt patuit in beato Petro.(Ipse nō est causa tribuendi ad non esse).hoc dicitur de deo. Contra.deuter.32. Ego occidam. Respondeo verbum ꝑpositum in l'ra vel intelligendū est de nō esse mortis:vt sit sensus q̄ deus non est causa tenendi ad non esse mortis intelligatur de non esse nature:tunc exponendum est q̄ deus non est causa tenendi ad non esse ex nature institutione: sed ex inflictione. Uel qꝛ non deducit rem ad non esse efficiendo:sed non ↄseruando. De ꝑpō qd notat. Cōtra Solo. Cōtra Solo.

¶ Q̄ voluntas dei semper impletur de homine quocūq; se vertat. Di. XLVII. Di. 47.

Uoluntas q̄ppe dei semper efficax est vt fiat omne quod velit:ꝛ nihil fiat quod nolit:que de hoīe semp impletur quocunq; se vertat. Nihil eniȝ vt ait Augu. in libero arbitrio ↄstitutum superat voluntatem dei: ꝛ si faciat contra eius voluntatem tñ ↄtra eius volūtatem que ipe est nihil

nihil putādū est ita fieri: tanq̄ velit fieri ꝛ nō fiat: vel nolit fieri ꝛ fiat. Illa.n. volūtas: vt ait Augu. in enchi. ſemper impletur: aut de nobis: aut a nobis. De nobis impletur ſed tū non im plemus eam qñ peccamus. A nobis impletur qñ bonum facim⁹: nō enim facimus q̄ ſcimus placere deo. Ita ꝛ de homine ſemp deus iplet ſuam voluntatem: q: nihil facit homo de quo deus non opatur quod vult. Non enim vult deus vt peccet homo q̄libꝫ. Si aūt peccauerit: penitenti vult pcere vt viuat: in peccatis vero pſeuerātem punire: vt iuſticie potētiaꝫ ꝯtumax nō euadat. Sicut alios ab eterno ꝑparauit ad penaꝫ: ita alios ꝑparauit ad gloriaꝫ: ꝛ hec ſunt magna opa dñi exq̄ſita in omnes voluntates eius. Et tam ſapienter exq̄ſita vt cū angelica ꝛ hūana creatura peccaſſet. i. non quod ille: ſed qd̄ voluit ipſa feciſſet: ēt p eādem creature voluntatem qua factū eſt quod creator nō voluit: replet ipē quod voluit: bene vtens etiaꝫ malis tanq̄ ſūme bonus: ad eoꝝ dānationem: quos iuſte ṗdeſtinauit ad penaꝫ: ꝛ ad eoꝝ ſalutē quos benigne ṗdeſtinauit ad gratiaꝫ. Quātum eniꝫ ad ipos attinet quod deus noluit fecerūt: q̄tū vero ad oipotētiam dei nullo modo id facere valuerunt. Hoc q̄ppe ipo: q̄ ꝯtra eius volūtatē fecerunt: de ipſis facta eſt voluntas eius. Preterea nāq̄ magna dñi ſunt opa exq̄ſita in oēs voluntates eius: vt miro ineffabili modo non fiat ṗter eius volūtateꝫ: quod etiā fit ꝯtra eius voluntateꝫ: q: non fieret: ſi nō ſineret: nec vtiq̄ nolēs ſinit: ſed volens: nec ſineret bonus fieri male: niſi oipotens ꝛ de malo poſſꝫ facere bonū bene. His verbis euidēter mōſtrat̄ q̄ volūtas dei eterna ſemper impletur de homine: etiam ſi faciat homo ꝯtra dei voluntateꝫ. Sed attendendum eſt diligenter qūo in ſupiorib⁹ dicitur fieri aliq̄d cōtra dei voluntatem: quod tū non fit ṗter eam: ꝛ qualiter intelligēdum ſit illud: q̄tū ad ſe fecerūt: quod deus noluit: q̄tū vero ad oipotentiaꝫ dei nullo modo id facere valuerunt. Videntur enim iſta ſupioribus obuiare: vbi dictum eſt voluntati eius nihil reſiſtere. (margin: Inquirit ſenſus ṗdictorum vborum.)

¶ Hic apit diūſis mōis ſupra accipi dei volūtatē.

Uerꝫ vt ſup̄ dixim⁹ volūtas dei diūſis mōis accipit̄: q̄ diūſitas i ṗdictis vbis ſi diligēter notet̄: nihil ibi ꝯdictiōis repitur. Ubi eni dicit non fieri ṗter eius voluntatem: ēt quod fit ꝯtra eius volūtatē: diſſimilr̄ accepit voluntatē: ꝛ non ipſā voluntatem q̄ deus eſt ꝛ ſempiterna eſt: ſed ei⁹ ſigna ṗdictis verbis intelligi voluit. i. ꝓhibitiōeꝫ ſiue ṗceptōeꝫ ꝛ pmiſſionē. Multa enim fiunt ꝯtra dei ṗceptuꝫ vel ꝓhibitōem q̄ tū non fiunt ṗter eius pmiſſionē. Ipius nāq̄ pmiſſiōe oīa fiunt mala: que tū ṗter eius voluntatem ſempiterna fiunt. Sicut Aug. dicit ſup illuꝫ locum ps̄. vt non loquatur os meuꝫ opa hominuꝫ. Opa.n. hoīuꝫ dicit ea q̄ mala ſunt: que ṗter dei voluntateꝫ fiūt: q̄ ipſe eſt: ſed non preter eius pmiſſioneꝫ q̄ ipē non eſt. Appellat̄ tū ipſa dei voluntas: q: deus volēs ſinit mala fieri. Fiunt ꝛ ꝯtra ei⁹ ṗceptiōeꝫ vel ꝓhibitōeꝫ: ſed non ꝯtra eius voluntatē que ipē eſt: niſi dicantur ꝯtra eam fieri: q: ṗter eam fiunt. Cōtra eam q̄ppe nihil ita fit: vt velit fieri qd̄ non fiat: vel nolit fieri ꝛ fiat: quod euidenter ibi Augu. notauit: vbi ait. Quātuꝫ ad ipos attinet quod deus noluit fecerunt: q̄tuꝫ vō ad oipotētiā dei nullo mō id facere valuerit. Ac ſi diceret: fecerūt ꝯ dei ṗceptū qd̄ appellat̄ voluntas: ſꝫ nō fecerūt ꝯ dei volūtatē oipotentē: q: hoc nō valuerūt: illud valuerunt: ꝛ ita p hoc q̄ fecerūt ꝯ dei volūtatē. i. ṗceptū de ipſis facta ē volūtas ei⁹. i. impleta eſt voluntas eius ſempiterna qua eos dānari volebat. Uñ Grego. ſup Geñ. Multi voluntatem dei pagunt vñ mutare ꝯtendunt: ꝛ ꝯſilio eius reſiſtētes obſequūtur: q: hoc eius diſpoſitōi militat: quod p humanū ſtudiū reſultat. Hic apte oñditur q: dum mali cōſilio ac ṗcepto dei reſiſtunt quod voluntas dei appellatur: ea faciunt vñ voluntas eius q̄ ipē eſt impletur: q̄ diſpoſitio vl̄ bñplacituꝫ vocatur. Naꝫ vt ait Aug. in enchi. quātelibꝫ ſint volūtates angeloꝝ ꝛ hoīum: bonoꝝ vl̄ maloꝝ: vl̄ illud qd̄ ds̄ vl̄ aliud volētium q̄ ds̄ oipotentꝫ volūtas ſemp iuicta eſt: q̄ mala eſſe nūq̄ pōt: etiā dum mala irrogat: iuſta eſt: ꝛ ꝑfecto que iuſta eſt: mala non eſt. Deus ergo oipotens ſiue p miſericordiam cui⁹ vult miſereat̄: ſiue p iudicium quem vult obduret: nec inique aliq̄d facit: nec niſi volēs q̄cq̄ facit: ꝛ omnia q̄cūq̄ vult facit. (margin: Ex quo ſenſu que dam dicū tur fieri circa dei voluntatem que tū non fiunt ṗter eius volūtateꝫ. Et quo ſēſu vm fit nihil fieri ꝯ eius voluntatem. — Grego.)

¶ Summatim pſtringit ſniam ṗdictoꝝ addēs quare deus ṗcepit omnib⁹ bona facere ꝛ mala vitare: cū non velit hoc ab omnibus impleri.

Ex predictꝫ liq̄t q̄ volūtas dei q̄ ipſe ē ſemp iuicta eſt nec in aliquo caſſatur: ſꝫ p oia ipletur. Cōſiliū vō ei⁹ ꝛ ṗceptio ſiue ꝓhibitio ñ ab oībus iplent̄ q̄bus ꝓpoſita ꝛ data ſūt. Nec̄ ideo precepit oībus bona: vl̄ ꝓhibuit mala: vl̄ ꝯſuluit optima q̄ vellet ab oībus bona q̄ ṗcepit fieri: vel mala q̄ ꝓhibuit vitari. Si.n. vellet vtiq̄ ꝛ fierēt q: in nullo pōt ab hoīe ſupari vl̄ ipediri eius voluntas: ſed vt iuſticiā ſuaꝫ hominibus oñderet: ꝛ mali eēnt inexcuſabiles. Deniq̄ vt boni ex obedientia gloriā: mali ex iobedientia penam ſortirentur: ſicut vtriſq̄ ab eterno ꝑparauit. Ea ergo que omnibus precepit: vel ꝓhibuit: a q̄buſdam voluit fieri vel vitari: ſed non ab omnibus. ꝛ quedam pſonaliter precepit ꝛ in veteri ꝛ in noua lege: q̄ ab eis q̄bus ṗcepit fieri noluit: vt Abrahe de imolatiōe filij: ꝛ i euāgelio q̄buſdā curatꝫ q̄bus ṗcepit ne cui dicerent.

Di.48. **Voluntas** q̃ppe dei rc̃. Supius q̃siuit magr̃ vtrum semp impleaẗ diuina voluntas: ꝛ p̄cessit dubitationes remouendo ꝛ oñdendo q̄ diuina volũtas nũq̄ est inefficax. ℂ In hac pte p̄cedit veritatē determiando ꝛ oñdendo q̄ diuina volũtas semp ē efficax: ꝛ diuidiẗ ps ista in ptes duas. ℂ Primo ponit veritatis determiatōez. ℂ Scd̄o mouet incidentē dubitationem ibi. Sed attendendũ: ꝛ ista. 2. diuditur i tres. ℂ p̄ mouet dubitatōem. ℂ Scd̄o ponit ei⁹ solonem. ibi. Uerũtñ vt supra diximus. ℂ Tertio s̄bdit p̄missoꝝ quādam recapitulatiōem. ibi. Ex supradictis.

Circa hanc di. querunẗ. 4. ℂ Primo vtruȝ aliqd possit fieri ꝯ̄ voluntatē diui bñplaciti. ℂ Scd̄o vtrum aliqd possit fieri contra voluntatē signi. ℂ Tertio vtruȝ illud qd̄ fit contra voluntatē signi obseq̃tur voluntati bñplaciti. ℂ 4⁹ vtrum deus possit p̄cipere aliqd mali.

ℂ Questio. I.

Qõ. I. Ar p⁹. **Primo** oñdo q̄ aliqd pōt fieri contra voluntatem diuini bñplaciti. Augu. xij. d̄ ciui. dei. c. 3. Natura non est ꝯ̄ria deo: sed vitiũ. Sed nihil est ꝯ̄rium deo nisi quod est contra bñplacitũ volũtatis sue: ergo vitia fiunt ꝯ̄ volũtatem diui bñplaciti. ℂ Itē ois cã cuius effectus ꝯtingenter euenit: pōt in suo effectu ipediri: sed bñplacitũ di est cã multoꝝ q̄ ꝯtīgēter eueniũt. ḡ pt i suo effcũ ipediri. ℂ Itē aliqd pt fieri ꝯ̄ bñplacitũ illi⁹ volũtatis q̄ effcũs p̄ducit mediāte ipedibili cã: sȝ dia volũtas mltos effecũs p̄ducit mediātib⁹ cāis scd̄is ipedibilib⁹: ḡ ꝯ̄ bñplacituȝ illi⁹ pt aliqd fieri.

In opp^m **Contra**. Augu. 2. de ciui. dei. ca. 2. 2^m illā voluntatem suā que cum eius p̄scia sempiterna est: pfecto in celo ꝛ in terra omia quecunq̄ voluit non solum preterita vel pñtia: sed etiam futura iam fecit.

T^u ꝯt^i 75. ꝛ circa. ℂ Item ꝑm sniam phi. 8. phẏſ. Omnes corpales mot⁹ reguntẽ per motum ꝛ influentiā corpis p̄mi nisi aliꝰ ordietur p liberꝫ arbitriũ humanũ vl' angelicũ: vl' diuinũ: ḡ multo fortius oēs voluntates includanẗ ꝑm bñplacitum plene voluntatis: ergo nec in opib⁹ nāe: nec in opibus volũtatis potest aliqd fieri contra voluntateȝ diui bñplaciti.

Rñ⁹ Nihil pt fieri ꝯ̄ voluntatem bñplaciti. **Respondeo** q̄ nihil potest fieri contra voluntatem diui bñplaciti. Non enim fieri potest vt deus voluntate bñplaciti aliqd velit: ꝛ nō eueniat q: sua volũtas oipotens est. Uñ Aug. in li. encħ. 59. c. loquens de reprobis dicit. Quātuȝ ad ipsos attinet qd̄ deus noluit fecerunt. q̃tum vero ad oipotentiaȝ dei nullo mō id efficē valuerũt. De hac ēt volũtate di in li. encħ. 61. c. Qꝫ oipotentis voluntas semp est inuicta.

Ad p^m. **Ad** p^m in opp^m cuȝ di: q̄ vicium est ꝯ̄rium deo rc̃. dico q̄ h̄ intelligendũ est nō q: sit ꝯ̄riũ volũtati bñplaciti: q̄ simplr̃ ꝛ absolute oib⁹ cōpēsatis vult aliqd fieri vl' nō fieri: sȝ q: est ꝯ̄riũ volũtati: h̄ est ipio dl: vñ in p̄n⁹ illi⁹ capituli dicit Aug. dñt vt in scripturis inimici dei: q nō natura: sed vitijs aduersantur eius imperio.

Ad 2^m p⁹ rñ⁹. ℂ Ad 2^m cum di: q̄ ois causa cui⁹ effectus cōtigenter euenit pōt in suo effectu impediri rc̃. dicunt aliq̄ q̄ verum est si ꝯtingenter eueniat p cōpatōem ad illaȝ cām. sed oēs effectus a deo voliti d̄ necessitate eueniũt p cōpationem ad volũtatem diui bñplaciti: q̃uis aliq̄ illoꝝ ꝯtingenter eueniāt pp cōpatiōem ad cās scd̄as. Sed h̄ supius ip̄robatum est 45. Di. in illa q̄one vtꝫ volũtas dei sit bonoꝝ creatoꝝ cā necessaria nisi illud intelligaẗ de necessitate ꝯ̄ſie.

Alia rñ⁹. ℂ Pōt ergo dici q̄ maior argumēti non habet veritatē de causa que est voluntas diui bñplaciti: q: n. volũtas illa ops est de necessitate sequtur q̄ illud qd̄ simplr̃ ꝛ absolute oibus compensatis vult fieri eueniat: ꝛ qd̄ vult nō fieri nō eueniat: ꝛ qd̄ eueniat vl' non eueniat eo modo quo vult illd̄ esse venturꝫ: vel non venturꝫ. Et ita ea que vult ꝯtingenter euenire de necessitate sequtur q̄ eueniant ꝛ q̄ ꝯtingenter eueniant.

Ad 3^m ℂ Ad 3^m cum q̄ aliqd pōt fieri contra bñplacituȝ illius voluntatis q̄ effectũ p̄ducit mediante impedibili causa rc̃. dico q̄ non est verꝫ de illa voluntate cui suo potestati plenarie subiacet totus ordo cāruȝ creatarꝫ: ꝛ hec est diuina voluntas: q: sicut illi effectus cāruȝ scd̄ariuȝ non pñt ipediri cōtra bñplacitũ illius volũtatis: ita nec ille scd̄e cāe que q̃tum est ex pte sua ipedibiles sunt. Impediri possunt contra bñplacitum illius voluntatis.

ℂ Questio. II.

Qõ. II. Ar p⁹. **Secundo** querit vtrum aliqd possit fieri ꝯ̄ voluntatem signi: ꝛ videẗ q̄ non q: signum debꝫ ꝯformari signato: ergo si aliqd posset fieri ꝯ̄ volũtateȝ signi aliqd posset fieri contra volũtatem bñplaciti: qd̄ falsuȝ est.

Scd̄o. ℂ Itē inter signa diue volũtatis minus ꝯformaẗ ei pmissio cũ sit respectu mali: sed contra pmissiōem nihil potest fieri: ergo multo fortius nihil pōt fieri contra aliquā aliā volũtatem signi.

Tertio. ℂ Item Augu. in. 2. Geñ. ꝯ̄ manicheos in fine. Dei voluntas supat oia: nulla ex pte gcq̄ sentit inuitus: ḡ cũ ibi nō videaẗ de volũtate distinguē: vꝫ q̄ nihil fiat nec ꝯ̄ voluntatē bñplaciti: nec contra voluntatem signi.

In opp^m **Contra**. Nũ. x. Cur ingt transgredimi verbũ dñi qd̄ vobis nō cedet in psꝑuȝ: sed verbuȝ ibi accipiẗ p precepto: ergo pōt fieri ꝯ̄ signũ: qd̄ est p̄ceptuȝ. ℂ Itē Aug. j. li. retracta. c. 14. dicit de p̄mis parētib⁹ q̄ scientes contra preceptum fecerant.

Rñsio. ꝯ̄ signa diuine voluntatis pōt aliqd fieri. si sint respectu futuri. **Respondeo** q̄ ꝯ̄ signa que sunt respectu futuri que sunt p̄ceptio: phibitio: cōsiliũ pōt aliqd fieri. ℂ ꝯ̄ signa vo q̄ sunt respectu pñtis: cuiusmodi sunt pmissio: ꝛ ipletio nihil pōt fieri: q: ꝑm phȝ. j. li. pier. Esse qd̄ est qñ est: ꝛ nō eē qd̄ nō est: qñ nō est necesse est.

Ad p^m. **Ad** p̄mũ in opp^m cuȝ di: q̄ signũ dȝ ꝯformari signato dico q̄ voluntati signi: quo ad illud quod signt̃ de volũtate bñplaciti nihil pōt ꝯ̄riari nō pp ipsuȝ signum: sed pp ipm bñplacitũ: tñ bñ fit aliqd ꝯ̄ voluntatē signi: quo ad illd̄ qd̄ signare vi ꝑm estimatiōem illi⁹ cui signum p̄poniẗ. ℂ Uel pōt dici clari⁹ q̄ cum deus p̄cipit aliqd non est signum ꝑm intellectũ dei p̄cipientis: q: de⁹ velit illud ab oibus impleri loquendo de volũtate bñplaciti qua deus vult simplr̃ ꝛ absolute q̄ aliqd fiat oib⁹ pensatis: que dī volũtas ꝯ̄ñs: sed signũ est q̄ de⁹ velit trāsgressores illius p̄cepti puniri: ita pȝ q̄ faciendo ꝯ̄ p̄ceptũ nō facit hō cōtra illud qd̄ signaẗ p p̄ceptũ: q: sic faciēs punitiōem nō euadit: q: ꝑm Ansel. j. lib. cur. ds hō. c. 12. Deuȝ nō decet aliqd inordinatũ in suo regno dimittere: ꝛ postea ꝯcludit. Nō ḡ decet deũ peccm̃ ipunitũ dimittē.

Ad 2^m. ℂ Ad 2^m oñsuȝ est in corpe q̄onis. Qꝫ. n. nihil pōt fieri ꝯ̄ p missionem est pp h̄ q̄ pmissio est r^u pñtis.

Ad 4^m. ℂ Ad 4^m q̄ arguebaẗ p auctēȝ Aug. dico q̄ illa auctās itelligiẗ de volũtate bñplaciti.

Qõ. 3. Ar p⁹ **Tertio** q̃riẗ vtꝫ illud qd̄ fit ꝯ̄ volũtatē signi obseq̃ẗ volũtati bñplaciti: ꝛ vi q̄ ñ. Uolũtas bñplaciti: ꝛ volũtas signi nō ꝯ̄riaẗ: sed magis ꝯformes sunt: ḡ qd̄ ꝯ̄riaẗ vni nō obseq̃ẗ alij: sed magis repugnat.

Scd̄o ℂ Itē q facit ꝯ̄ p̄ceptum alicui⁹ iusti p̄ncipis nō obseq̃ẗ volũtati illius. Rex n. terren⁹ si iustus est faciēteȝ ꝯ̄ p̄ceptũ suũ nō reputat obseq̃ sue volũtati: sed ds est p̄nceps iustissim⁹: ergo q facit ꝯ̄ p̄ceptũ eius nō obseq̃ẗ sue volũtati.

Tertio. ℂ Itē Diony. 4. c. de di. no. Neq̄. n. gcq̄ mali nāȝ aspiciens ea facit q̄ facit. ergo malũ ē pter itētōeȝ volũtatis: sed qd̄ est pter itentionem volũtatis nō obseq̃ẗ volũtati: ergo illud qd̄ fit ꝯ̄ voluntatē signi cũ h̄ facē sit malũ: nō obseq̃ẗ volũtati bñplaciti.

In opp^m. **Cōtra**. Aug. in li. de p̄destinatōe scõꝝ inter me diũ ꝛ finē: est in maloꝝ ptāte peccare: vt aũt peccādo h̄ vel hoc illa malitia faciat nō est in eoꝝ ptāte sed dei diuidentis tenebras ꝛ ordinātis eas: vt hinc ēt qd̄ faciũt ꝯ̄ volũtatē di ñ ipleaẗ nisi volũtas dl: ꝛ ita illd̄ qd̄ pcōres faciũt ꝯ̄ volũtatē signi obseq̃ẗ volũtati bñplaciti.

ℂ Item

¶ Item Grego. sexto lib. moral. longe ante mediū sup illud Job. 5. Cōprehendit sapientes in astutia eo℞: sic dicit oipotentis dei filio: dum resistere nitūtur: obsequuntur: qꝛ sepe: & hoc eius dispōni apte militat ꝙ deo p hūanum studium friuole resultat.

Rn̄º Qđ fit ꝯ volūtatez signi obse qui volū tati bene placiti du plr intelli gitur.

Respondeo ꝙ illud qđ fit contra voluntatem signi obseq volūtati bn̄placiti dupliciter pōt intelligi: aut p se & ex intentione facientis: & sic non est verum: aut p accn̄s & p ꝓuidētiā dei cūcta ordinantis: & sic est veruz: qđ pulchre dicit Ansel. lib. j. cur deus homo. c. 15. & declarat in exemplo sic dicens. Si ea que celi ambitu ꝯtinentur vellēt non eē sub celo aut elōgari a celo nullatenus possent: nisi sub celo esse: nec fugere celū nisi appropiquādo celo. Nā & vn̄ & quo & qua irēt sub celo essent: & quāto magis a qualz celi pte elongarentur tanto magis opposite ꝓpinquarent: ita ꝗuis homo vel malus angelus dine voluntati & ordinationi subiacere nolit: non tn̄ eum fugere valet: qꝛ si vult fugere de sub voluntate iubente currit sub voluntatē punientem: & si queris qua transit nō nisi sub volūtate pmittēte: & h ipm qđ puerse vult aut agit in vniuersitatis prefate ordinē & pulchritudinem sūma sapientia couertit. Per h patere pōt responsio ad argumenta ad vtrāq partem.

Ad arg.ᵃ **Argumenta** ad ptem pmā ꝓcedunt s̄m ꝙ aliqd obsequtur voluntati bn̄placiti p se: & ex itētōe faciētis: & sic bn̄ ꝯcessuz ē ꝙ ea q̄ fiūt ꝯ volūtatē signi nō obsequūtur volūtati būplaciti. ¶ Arᵃ ad ptem aliā ꝓcedunt s̄m ꝙ aliqd obseqꝛ voluntati bn̄placiti p accn̄s & ex ꝓuidētia di cuncta bn̄ ordināti s: & sic bene concessum est ꝙ ea que fiunt contra voluntatem signi obsequunꝛ voluntati bn̄placiti. ¶ Qđ. IIII.

Qđ. 4. Ar p.

Quarto queritur vtrū deus possit pcipere aliqd mali: & videꝛ ꝙ sic: qꝛ Gen. 22. pcepit deus Abrahe vt interficeret filium suū cum tn̄ esset inocens: sed pēm interficere filium suū inocentem est maluz. ¶ Item Osee. j. Dicit dn̄s ad Osee. Uade sume tibi vxorem fornicatōum: & fac tibi filium fornicatiuū: sed fornicari est malū ḡ &c. ¶ Itez exo. xj. Precepit dn̄s p Moysem filijs Israel ꝙ peterent ab egyptijs vasa argentea & aurea & vestes qn̄ deberēt egredi de egypto vt habetur. c. 12. sic fecerunt & expoliauerūt egyptios: sed aliuz spoliari re sua quā ex amicitia & bona fide accōmodat fraus est & magnū peccatū. ¶ Itez. 3. regum. c. vltimo referꝛ ꝙ dixit dn̄s spūi mendaci offerenti se ad decipiendum p mendacium regez israel: decipies & preualebis: egredere: & fac ita: sed mendacium est malum Unde phs. 4. ethi. c. 14. Secunduz se ipsum mēdaciuz prauū est & fugiendum.

Scđo

Tertio.

Quarto.

In oppᵐ **Contra.** Deus non pōt velle malum: sed preceptuz signum est voluntatis dine: ergo nō pōt pcipere malum. ¶ Item ab eodem sapiente non pōt idez simul precipi & phiberi. sed deus ita sapiēs est ꝙ nihil pt facere nisi sapienter: ergo cum ipse malū phibeat: ab ipso non potest malum precipi.

Rn̄º Deuz pos se precipe maluz du plr intel ligi pōt.

Respondeo ꝙ deum posse pcipere maluz dupliciter potest itelligi. vnomodo ita ꝙ possit pcipere malum non obstante pcepto manēs malum: & h simplr est impoe: qꝛ tunc idem posset pcipere: & phibere simul: & ita posset cōtingere ꝙ homo aliqd faciendo mereret puniri & non puniri. ¶ Aliō mō ita ꝙ possit pcipere malum: qđ p preceptū iam nō sit amplius malum: & sic dico ꝙ deus pōt malum precipere. Illa aūt que nullo pcepto possent fieri bona: sunt illa a qbus deᵘ non pōt separe rōnem deordinationis: & hec sunt illa de quorum rōne est ipsa deordinatio: sicut sunt odium dei: mendaciuz & multa alia. Unde talia deus precipere non potest. Illa aūt a qbus per pceptum dei posset remoueri ratio malitie sunt illa de quo℞ rōne non est ipsa deordinatio sicut interficere hoiem inocentez: & multa alia: & talia deus posset precipere. hic autez descendere ad illa mala & a qbus deus posset separe rōnem malitie & a qbus nō posset coaptando ad pcepta decalogi in speciali non oportet quia magis habet locum in tertio vbi quereꝛ deo dante si in preceptis decalogi potest aliquis dispensari.

Ad pᵐ in oppᵐ dōz ꝙ pcipere inocentē interfici: nō est precipere malum: qđ per preceptum nō posset fieri bonum: sicut enim deus posset iuste flagellare inocētez vt per illam flagellationem augereꝛ pmiuz inocentis patienter flagellationez sustinētis. ita posset precipere interfici inocentem vt illa mortem patienter sustinendo maiᵘ premiuz mereretur. Uel potest dici ꝙ si Isaach inocens erat peccato actuali obligatus tamen erat penis tēporalibus: qꝛ natus fuerat in peccato origīali. ¶ Potest & aliter dici ꝙ deus illis verbis non intēdebat precipere: vt Isahac interficereꝛ: ꝗuis hoc Abrahā intellexerit: sed intendebat precipere ꝙ Abrahā haberet promptum animum hoc faciēdi. Prima tamen solutio videtur clarior. ¶ Ad secundum dicendū ꝙ non fuit intentio domini ꝙ Osee fornicareꝛ: sed ꝙ acciperet in vxorem mulierez prius fornicariā: ita ꝙ filij ex ea nati dicerenꝛ filij fornicatōum nō quia nati ex fornicatione: sed quia nati de fornicaria. ¶ Ad tertium dicendum ꝙ filij Israel nō spoliauerunt de mandato domini egyptios iniuste: quia cum deus sit dominus omnium transferre potuit iuste dominiuz illorum vasorum & vestium egyptiorum in filios Israel. vnde filij Israel hoc acceperunt sicut rez suam nō sicut alienam. Si autem aliqui de filijs Israel in petendo illa vasa & illas vestes habuerunt fraudulentaz intētionem: & malignam: hoc nō precepit eis dominus: & forte ratio ꝯgruitatis quaꝛ deus illas diuitias ab egyptijs voluit transferre in filios Israel: fuit quia filij Israel pluribᵘ annis graui suitute seruierāt egyptijs: nec ab eis debitaz receperāt mercedē. ¶ Ad 4ᵐ dōm ꝙ illud verbū ipatiui modi qđ refert Micheas deuz dixisse spūi mendaci intelligi dz pmissiue n̄ ipatiue: vel pt dici ꝙ sicut i scriptura vbū idicatiui modi aliquando accipitur impatiue: vt exodi. 20. Non habebis deos alienos coram me ita verbum imparatiui modi aliquando accipiꝛ indicatiue vt in proposito. ¶ Argumenta ad ptem aliam non plus concludunt nisi ꝙ deus non potest precipere malum post preceptum manens malum: & hoc est verum.

Ad pᵐ.

Ad 2ᵐ

Ad 3ᵐ

Ad 4ᵐ.

Circa litteram (Quos iuste predestinauit ad penaz). Contra. pdestinatio est de bonis salutaribᵘ. Respondeo nō accipiꝛ hic pdestinatio ppriē: sed pro preparatione cuiuslibet premij siue boni: siue mali. (Opera hominum dicit ea que mala sunt que preter voluntatem dei fiunt: que ipse est: sed non preter eius pmissionez que ipse non est). Contra. actio dei deus est. Respondeo pmissio non dicit actionem per modum positionis se habentem: sed per modū negationis. Permittere enim est non cohibere: (Neq ideo precepit omnibᵘ bona: vel phibet mala vel consuluit optima ꝙ vellet ab omnibus bona que precepit fieri: vel mala que phibet vitari). Cōtra preceptum est signum verum volūtatis dei. Respondeo. Dici potest ꝙ est signum voluntatis antecedentis non ꝯsequētis: & ipse bene vult aliqd volūtate antecedēte. Quod non vult voluntate ꝯsequente. vel dicendum ꝙ preceptum est signum ꝙ deus vult penaz illius q trāsgrediꝛ preceptum. (Quedam psonaliter precepit & in veteri & in noua lege: que ab eis qbus precepit noluit fieri: vt Abrahe de imolatione filij. Et in Euāg. qbusdā curatis: qbus precepit ne cui dicerent.) Contra Abrahamꝫ volendo filium occidere ꝯformauit voluntatem suam volūtati diuine. Respondeo. deus noluit ꝙ puer Isaac occideretur: sed voluit ꝙ Abraham hoc vellet.

Contra. Solō.

Contra. Solō.

Contra. Rn̄º

Contra. Solō.

¶ Sup pᵐ. V 2

¶ Q: aliquando homo bona volūtate aliud vult ꝙ deus: ⁊ aliquando mala id qđ deus bona voluntate vult.

Di. XLVIII.

Sciendum quoqꝫ est ꝙ aliqñ mala est volūtas hominis idest volentis quod ds vult fieri ⁊ aliquando bona est voluntas hōis aliud volentis ꝙ̄ deus. Ut.n. bona sit hominis voluntas oportet attēdere quid ꝯgruit ei velle ⁊ quo fine. Tātum enim interest inter volūtatem dei ⁊ volūtatem hominis vt in qbusdā aliud ꝯgruat deo velle: aliud homini. Uñ Aug. i enchi. Aliqñ bona volūtate homo vult aliqd quod deus non vult bona multo amplius multoqꝫ certiꝰ voluntate. Nam illius mala voluntas eē nūqꝫ pōt. Tanqꝫ si bonus filius patrem velit viuere quem deus bona voluntate vult mori. Et rursus fieri pōt vt hoc velit homo voluntate mala: quod deus vult bona: velut si malus filius velit mori prēm: velit etiam hoc deus. Nempe ille vult quod non vult deus: iste vero id vult quod vult ⁊ deus: ⁊ tñ bone dei volūtati pietas illius potius ꝯsonat: ꝙ̄uis aliud volētis: ꝙ̄ huius idem volentis impietas. Multum enim interest quid velle homini: quid deo cōgruat: ⁊ ad quem finem suam quisqꝫ referat voluntatem vt approbetur vel improbetur. Potest.n. velle bonum quod non congruat ei velle: ⁊ potest velle bonum quod congruit: sed non refert ad finem rectum: ⁊ ideo non est bona voluntas

Augu.

Q: fm duo ꝯside ratur bōa voluntas hominis.

¶ Q: bona dei voluntas mala hoium voluntate impletur vt in passione xp̄i contigit vbi quoddam factum est quod deus bona ⁊ iudei mala voluntate voluerūt: voluerunt tñ ⁊ aliquid qđ deus non voluit.

Illud quoqꝫ non est pretermittendum ꝙ aliquando dei voluntas: bona per malam hominis voluntatem impletur vt in crucifixione christi factum est quem deus bona voluntate mori voluit. Judei vero impia voluntate eum crucifixerunt. Et volebant iudei mala voluntate quoddā quod deus voluit bona: volebat.s. vt christus pateretur: moreretur: sed volebant ⁊ aliquid aliud quod deus nolebat.s. occidere xp̄m quod fuit mala actio ⁊ peccatum. Actum quippe iudeorum non voluit deus: passionē vero christi voluit: sicut ⁊ in ipso ps. christus ad patrem ait. Tu cognouisti sessionem meam.i. voluisti: ⁊ approbasti passionē meam: tibi enim placuit. Uoluit itaqꝫ tota trinitas vt christus pateretur: nec tamē voluit vt iudei occiderent: qꝛ voluit penā christi: sed nō voluit culpam iudeorum: nec tamen noluit: si enim noluisset nec fuisset.

¶ Oppositio.

Sed ad hoc opponit sic. si voluit deus vt xp̄s pateretur: voluit vtiqꝫ vt pateretur a iudeis vel non. Si voluit vt non pateretur a iudeis: cuꝫ passus sit: factum est itaqꝫ quod voluit deus non fieri. Si autē voluit eum pati a iudeis: ergo voluit eum occidi a iudeis. Uoluit itaqꝫ vt iudei occiderent eum. Ad quod rñdentes dicimꝰ simplr ꝯcedendum esse ꝙ deus voluit xp̄m pati: mori: qꝛ eius passio bonū fuit ⁊ cā nostre salutis. Cū aūt dicitur volebat euꝫ pati vel occidi a iudeis: hic distinguenduꝫ est. Si enī itelligitur sic: volebat eum sustinere passionem siue crucifixionē a iudeis illatam: verus est sensus. Si vero itelligitur sic: volebat vt iudei occiderent eum: falsum est. Non.n. volebat deus actionē iudeoꝝ que mala erat: sed volebat passionem bonaꝫ: ⁊ hec volūtas p malas iudeoꝝ voluntates ipleta est. Uñ Augu. in enchi. Deus quasdam volūtates suas vtiqꝫ bonas implet p maloꝝ hoīum voluntates malas: sicut per maliuolos iudeos bona volūtate patris christus p nobis occisus est. Quod tñ bonū fuit vt aplūs Petrus qñ id fieri nolebat: sathanas ab ipso q occisus est diceretur. Ecce manifeste habes magnum bonum fuisse ꝙ xp̄s occisus est: ⁊ hoc bonum qꝛ petrus nolebat: ideo redargutus est.

Rñsio.

Augu. in enchi.

¶ Utꝝ placuerit viris bonis ꝙ xp̄s pateretur ⁊ moreretur: placuit qdem intuitu nostre redemptionis: sed non ipsius cruciatus.

Ex quo soluitur qđ qua qri solet: vtꝝ viris sanctis placere debuerit ꝙ xp̄s pateretur vel occideretur? Debuit.n. eis placere intuitu nostre redemptōis: sed non ītuitu ipsius cruciatꝰ. Uoluerunt ergo ac vehementer cupierūt xp̄m mori ꝑpter liberatōē hominis ⁊ impletionem diuine voluntatis: sed non voluerūt delectationem ipsius afflictonis. De eodem ergo letabātur ⁊ tristabantur: sed ob aliud gaudebant ⁊ ꝓpter aliud dolebant. Uolebant ergo xp̄m mori ꝓ hominis redemptōe: ⁊ tñ de morte ipsius diuersis de causis corda eoꝝ varie mouebantur.

vt beata virgo

¶ Qñō sentiendum sit de passionibus sanctoꝝ an velle an nolle debeamus.

Si vero queritur vtꝝ eodē mō sentiēduꝫ sit de passionibus ⁊ martyrijs sanctoruꝫ? Dicimus aliquā esse differētiā inter passionē capitis ⁊ mēbroꝝ. Christi nāqꝫ passio causa est nostre salutis: quod nō est passio alicuiꝰ sancti. Nullius.n. passione redempti sumꝰ nisi christi. Profuerunt qdem non modo eis q passi sunt: verum etiam alijs fidelibus ipsoruꝫ passiones. Uerūtamen nostra redemptio non sunt: hoc

eniz passio illius sola potuit q deus est τ homo. Illius ergo passionem credentiuz pie mentes voluerunt τ optauerũt fieri sicut futurũ credebant. Passiones vero sanctoꝝ possum⁹ velle τ nolle :τ vtrũqꝫ bona voluntate si rectos nobis proponamus fines. Cui enim placuit Pauli passio eo fine:qꝛ p̃mium eius ꝑ hoc auctuz τ ꝑactum cernebat:bonaz videtur hũisse volũtatẽ: que voluntati eius ꝯgruebat qua cupiebat dissolui τ esse cuz xp̃o. Qui aũt voluit eum declinare passionem: τ effugere manus iniquoꝝ cõpassione pietatis τ ille habuit bonaz volũtatẽ. Unde Augu. in enchi. Bone apparebant voluntates pioꝝ fideliuz q nolebãt aplm̃ Paulũ hierlm̃ ꝑgere:ne ibi pateref mala que Agabus ꝓpheta p̃dixerat: τ tñ hoc illũ deus pati volebat ꝓ ãnũcianda fide xp̃i exercens martyrem xp̃i:neqꝫ ip̃e bonam volũtatem suam impleuit ꝑ xp̃ianoruz vluntates bonas:sed ꝑ iudeorum malas:τ ad eum potius ꝑtinebant q nolebant quod volebat q̃ illi ꝑ quos volentes factuz est quod volebat: qꝛ idip̃m mala volũtate fecerũt quod deus bona vluntate voluit. Ita τ in passione xp̃i factuz est :quod eniz deus voluit:hoc idẽ iudas τ diabolus:sed illi mala volũtate:ds vo bona voluntate.s.vt xp̃s moreretur. Verũ tamen illi actuz voluerũt quẽ deus nõ voluit.

Margin: Q2 passiones sactoruz possum⁹ velle τ nolle τ vtrunqꝫ bona voluntate.

Di.48.

Sciendum quoqꝫ est τc̃. Supius oñdit magr̃ qd est dina voluntas: τ qꝫ semꝑ implef. Hic deteriat de ꝯformitate voluntatis nr̃e ad dinam τ diditur pars ista in ptes duas. ¶ Primo oñdit qꝫ ꝯformitas volũtatis nr̃e ad dinam in volito nõ sufficit ad nr̃e volũtatis rectificatiõez. ¶ Scdo mouet τ soluit incidẽter duplicem dubitatõez ibi. Ex quo soluif questio. ¶ Pria in tres. ¶ p̃ oñdit cõformitatez in volito non sufficere ad nr̃e volũtatis rectificationez. ¶ Scdo oñdit qꝫ aliqñ bona dei volũtas impletur ꝑ alicuius male voluntatis opationem. ibi. Illud quoqꝫ non est ꝑtermittendũ. ¶ Tertio ꝯ hoc opponit:τ sue oppõnis ꝯiungit solõnem. ibi. Sed ad hoc opponif Tunc seqtur illa ps in qua mouet τ soluit duplicẽ dubitationem:que ibi incipit. Ex quo soluif questio. Et diditur in duas. Primo mouet dubitationem τ soluit de passione capitis. Scdo d̃ passione membroꝝ. ibi si vero quadruplr̃ τc̃. Et ista scda in duas. p̃ oñdit dr̃iam inter passionez capitis τ membroꝝ. Scdo ingrit τ oñdit qũo possumus velle passiones eorum. ibi. Passiones vero sanctoꝝ.

Circa hanc Di. querunf.3. Primo queritur de ꝯformitate volũtatis nostre ad dinam gñalr̃. ¶ Secundo spãliter. ¶ Tertio de qbusdã dubitationib⁹ que mouenf in lr̃a incidenter. ¶ Circa p̃ᵐ querunf duo. ¶ Primo vtruz poss̃e sit volũtatem nr̃am cõformari volũtati dine. ¶ Secundo vtruz teneamur ad illam ꝯformitatem.

¶ Questio.j.

Margin: Ad.j.

Primo oñdo qꝫ non est possibile voluntatem nr̃am ꝯformari volũtati diuine. Glo. sup illud psal. Rectos decet collaudatio q̃ztum distat deus ab hoĩe tm̃ voluntas dei a voluntate hominis:sed non est possibile naturam humanã

Margin: Ar p°

cõformari nature dine: ergo nec voluntatem voluntati ¶ Item infinita distantia inter distantes nullam cõpatitur ꝓpinqtatem:sed voluntas humana cum sit creatura in infinitum distat a voluntate dina: ergo nullam p̃ot habere ad illam ꝓpinqtatem:sed ꝯformitas importat aliquam ꝓpinqtatem inter res ꝯformes:ergo voluntas humana non p̃ot habere ad voluntatem dinam conformitatem. ¶ Item conformitas videtur esse relatio eqꝑantie:sed dina voluntas nõ videtur posse ꝯformari voluntati humane:ergo nec eꝯ°. ¶ Item Isa.55.c. Sicut exaltantur celi a terra :sic exaltate sũt vie mee a vijs vestris τ cogitatõẽs mee a cogitationib⁹ vr̃is: sed terra non p̃ot conformari celo:ergo nec via hominis vie dei: nec cogitatio hominis cogitationi dei: ergo a simili nec volũtas voluntati.

Margin: Scdo — Tertio. — Quarto.

Contra. Apl's ad phil.2. deus est qui opaf in nobis velle τ pficere pro bona voluntate:sed poss̃e est effectũ conformari cãe: ergo possibile est voluntatem nostram conformari voluntati dine. ¶ Item ois obediens alij voluntarie conformat volũtatem suam voluntati illius:sed boni voluntarie deo obediũt: g̃ conformãt voluntatem suaz voluntati illius.

Margin: In opp^m

Respondeo qꝫ vnam rem alij ꝯformari duplr̃ p̃ot intelligi vno modo ꝑ ꝑticipationem alicuius rei vniuoce dicte de illis: τ sic voluntas nostra non p̃ot voluntati dine conformari: qꝛ nihil p̃ot esse cõmune vniuocum creatori :τ creature. Alio modo ꝑticipando aliquam alterius rei similitudinem ꝑ quam rem aliam expressius imitetur: sicut videmus qꝫ ista corpora inferiora ꝑ hoc qꝫ in se recipiunt lumen:qd̃ est similitudo luis aliquo modo cõformanf luci solari:τ hãc ꝯm similitudinem possibile est voluntatem nostram ꝯformari dine voluntati. Potest eni in se recipere a deo quãdaz imitationem rectitudinis voluntatis diuine exẽplatam a rectitudine diuine voluntatis:τ hec est rectitudo volũtatis nostre.

Margin: Rñ°. Unaz rez alteri ꝯfirmari du[...] plr̃ intelligitur.

Ad primum oppositũ cum dr̃ qꝫ non est possibile nãm humanam conformari nature diuine τc̃. dico qꝫ verum est per ꝑticipationem vnius rei vniuoce dicte de illis:sed hñdo aliqd per ꝑticipationem qd̃ deus habet ꝑ essentiaz p̃ot natura humana conformari nature diuine: hoc est hñdo in se aliqd:ꝑ qd̃ quanuis a remotis imitatur dinam nãm. ¶ Ad 2ᵐ cuz dicitur qꝫ infinita distantia inter distantes nulla compatitur ꝓpinqtatem τc̃. potest dici qꝫ verum est ꝯm ꝯueniẽtiam ꝓportionis:sed non ꝯm ꝯuenientiam ꝓportionalitatis:quanuis enim linea finita nõ ꝓportionetur linee infinite:tamen ꝓportio linee finite ad finitam in aliquo assimilatur ꝓportioni linee infinite ad infinitum:ita potest dici in proposito qꝫ q̃zuis rectitudiuis voluntatis nostre ad rectitudinem voluntatis diuine nulla possit ẽsse ꝓportio:tñ potest dici qꝫ habitudo nostre voluntatis ad suam rectitudinem in aliquo similis est:τ habet aliquaz approximationem:longinquam tamen:vt ita loquar ad habitudinem voluntatis diuine ad suam rectitudinem.

Margin: Ad p^m. — Ad 2^m

Sed hec solutio non videtur ad plenuz satisfacere argumẽto qꝛ habitudo voluntatis nostre ad rectitudinem suam in infinitum distat ab habitudine voluntatis diuine ad rectitudinem suam. Ideo videtur alijs dicendum qꝫ infinita distantia inter distantes nullã compatif approximatõez ex parte qua est infinita: si tamen ex vna pte est infinita: ex alia pte finita cõpatif approxiatõem ex illa pte qua finita est. Distantia aũt inter voluntatẽ nostrã τ volũtatem dinam quanuis ex parte diuine volũtatis sit infinita:ex ꝑte tñ nostre volũtatis est finita. Unde τ ex pte volũtatis nr̃e cõpatif secũ approximatõez q̃zuis lõgiqꝫ:vt ita loqr

Margin: Contra.

Alia opio ¶ Uel pōt dici q̄ q̄uis infinita distātia nō cōpatiat̄ inter distātes aliquā approximatiōem: que est fm pticipationem alicui⁹ cōis vniuoci: tñ cōpatit̄ fm approximationem que est fm ꝯformitatē in imitādo. ¶ Ad 3ᵐ cū dr q̄ cōformitas videt̄ esse r̄ō eq̄pantie ꝛc. dico q̄ inq̄tū ꝯformitas cū r̄one eq̄pantie importat imitatōem: sic voluntas n̄ra pōt ꝯformari volūtati diue non eq̄⁹. Cōformitas aūt significata hoc v̄bo ꝯformari cum r̄one eq̄pantie importare videt̄ imitationē: ꝛ ideo non sic ꝓcedimus deū posse ꝯformari volūtati n̄re: sicut ip̄m posse n̄ram volūtatem ꝯformare sue. ¶ Ad illud qd̄. 4. arguebat̄ p auctoritatem Isa. dici pōt q̄ ibi loquebat̄ de hoīum cogitationib⁹ malis: ꝛ malis vijs: vel pōt dici ad minorē q̄ terrā pōt ꝯformari celo recipiendo silitudinem alicui⁹ q̄litatis que est in celo: sicut p3 in receptione lumīs: ꝛ ita dico aliqualr a silī q̄ voluntas n̄ra pōt ꝯformari diuine volūtati recipiendo aliquā silitudinē rectitudīs diue voluntatis, que est quedā illius rectitudīs imitatio: qua formalr voluntas nostra dr̄ recta. ¶ Q.ō.ij.

Ad 3ᵐ

Ad 4ᵐ.

Q.ō.II.

Secundo q̄ritur

vtrū teneamur cōformare voluntatem n̄ram volūtati diue: ꝛ videt̄ q̄ non Augu. j. lib. retra. c. 14. Reū tenere quēq̄ q̄ non fecit qd̄ facere non potuit sūme iniq̄tatis ꝛ insanie est: sed voluntates ꝯfirmate in malo non pn̄t se ꝯformare volūtati diuine: ergo ad hoc nō tenent̄. ¶ Item nō tenemur ꝯformare intellectū n̄rm diuino itellectui: q̄ tūc nullus posset saluari cum falsa opione: ergo a silī non tenemur ꝯformare voluntatē n̄ram diue volūtati. ¶ Item si teneremur cōformare volūtatē n̄ram diue volūtati q̄diu eā non ꝯformaremus ꝯtinue peccarem⁹ vt videt̄. ¶ Itē si tenerem⁹ ꝯformare volūtatem n̄ram diue volūtati: aut teneremur eam ꝯformari voluntati bn̄placiti: aut volūtati signi: nō voluntati bn̄placiti: q̄ aliq̄n ꝓcepit qd̄ nō placet sibi fieri exēplum de ꝓcepto imolandi Isahac: sed nō tenemur ad aliq̄d contra ꝓceptū dei: nec volūtati signi: q̄ potentior est volūtas bn̄placiti q̄ volūtas signi. Si ergo vt statim ante ꝓbatū est non tenemur volūtatem n̄ram ꝯformare voluntati bn̄placiti multo minus voluntati signi tenemur eam conformare.

Ar p̄.

Scdo.

Tertio.

Quarto.

In oppᵐ

Contra.

q̄lз tenet̄ velle rectitudinē: sed sicut dicit Ansel. in li. de ꝯcor. p̄scie ꝛ lib. ar. liter medium ꝛ finem. Nullus vult rectitudinē nisi rectitudinē hn̄s: nec pōt aliq̄s rectitudinē velle nisi rectitudinē: ergo q̄lз tenet̄ hr̄e volūtatis rectitudinē: sed p rectitudiem voluntas n̄ra ꝯformat̄ voluntati diue: ergo q̄lз tenet̄ ad hui⁹ ꝯformitatē. ¶ Item Glo. sup illud psal. Declinātē a me malignū nō cognoscebā: declinat oīs q̄ dissimilis est a me quem ꝓposui eis imitandū: ergo oēs q̄ non efficiūt deo similes p mutationē ab ipso declinant: sed oēs tenentur nō declinare a deo: ergo oīes tenent̄ volūtates suas conformare p imitationem voluntati diuine.

Respondeo

q̄ de ista ꝯformitate cōuenit loqui dupl̄r aut q̄tum ad hitū: aut q̄tum ad actum. Loquendo de ea q̄tum ad hitū sic dico q̄ oēs tenent̄ ad hāc ꝯformitatē sēp ꝛ ad semp. ¶ Ad hoc vt fiunt digni vita eterna q̄diu. n. creatura rōnabilis caret illa ꝯformitate hituali indigna est vita eterna: ñ tñ opз q̄ q̄diu caret illa hituali ꝯformitate semp nouū peccatū cōmittat: q̄ tali tentione quā nō iplendo nouū peccatum incurrit non tenet̄ hō ad illam hitualem ꝯformitatem semp ꝛ ad semp: sed semp tenet̄ se ꝓparare loco ꝛ tempe q̄tum in se est: vt deus illam cōformitatem sibi tribuat: ꝛ ita tenet̄ ad eam semp: sed nō ad semp. Loquēdo aūt de illa ꝯformitate q̄tum ad actū: sic cum illa cōformitas attendat̄ non tm̄modo in volendo ad implere p̄cepta affirmatiua: sed etiam in non volēdo facere contra negatiuā. Et p̄cepta affirmatiua obligant semp: sed nō ad semp: sed pro loco ꝛ tpe. Precepta vero negatiua obligant semp ꝛ ad semp. Semp. n. ꝛ ad semp tenet̄ hō nō mecchari ꝛ sic de alijs: ideo dico q̄ ad actum illius cōformitatis q̄ attendit̄ in volendo adimplere ꝓcepta affirmatiua tenemur semp: sed non ad semp. Quātum autem ad illam ꝯformitatem que est in nō transgrediendo: p̄cepta negatiua tenemur semp ꝛ ad semp. Sēp. n. ꝛ ad semper tenemur non velle dicere falsū testimoniū: q̄uis nō pro qualз hora teneamur velle dicere falsum testimoniū. Multum. n. differt non velle dicere ꝛ velle nō dicere: q̄ in scd̄a affirmatiua actus volendi in p̄ma nō. Uñ velle non dicere falsum testimoniū ꝓceptum est affirmatiuū: non velle dicere falsum testimoniū ꝓceptū est negatiuū. Q̄n aūt est locus ꝛ tp̄s quo tenemur exire in actum ꝓcepti affirmatiui magis dз declarari in. 3. lib. q̄ hic.

Rñ⁹ Semp tenemur ꝯformare voluntatem n̄ram diuine hitualiter non tñ sp actualr nisi in p̄ceptis negatiuis

Ad p̄mum

in oppᵐ cum dr̄ q̄ reum tenere quenq̄з q̄ non facit qd̄ facere non potuit: sūme iniq̄tatis est: ꝛ insanie ꝛc. dōm q̄ h̄ debet intelligi q̄n non potuit facere: aut q̄ cogebat̄ non facere: aut q̄ nunq̄ habuit potentiā q̄ hoc posset. Uoluntates vero obstiate non cogunt̄ se non ꝯformare voluntati diue: q̄ voluntarie se auertunt: ꝛ aliq̄n fuerūt in statū in quo ꝯformare se potuerunt. Uel pōt dici fm alios q̄ in via nulla est obstinatio que remoueri non possit. Obstinatio vero est in dānatis: que remoueri non pōtt, ab illo p̄cepto absoluit: quo ad hoc q̄ non ꝯformando se non cōmittunt nouā culpam: sed q̄ se non ꝯformauerunt q̄n potuerunt ꝑpetuam sustinent penam. Utrū aūt aliquā nouam culpā cōmittunt dānati: de hoc ingret̄ in lib. 2. dño ꝯcedente. ¶ Ad 2ᵐ dōm q̄ nō ita tenemur ad ꝯformitatē itellectus: sicut affect⁹: q̄ magna est l n̄ra ꝑtāte velle q̄ scire: ꝛ liberior est in nobis affectus q̄ intellectus q̄tum ad aliqua tenemur ꝯformare n̄rm intellectū intellectui diuino. s. in assentiēdo articulis fidei. ¶ Ad 3ᵐ solutum est p dicta in corpe q̄ōnis. ¶ Ad 4ᵐ dōm q̄ tenemur ꝯformare voluntatem n̄ram voluntati bn̄placiti dei q̄tum ad illud qd̄ de ea manifestat̄ nobis p signa que sunt, preceptū ꝛ ꝓhibitio. Nec est dōm q̄ ꝓcipiat aliq̄d fieri: qd̄ velit non fieri fm sensum q̄ ibi intendit̄ a ꝓcipiēte: sicut in ꝓcedenti Dist. declaratum est in illa questione vtrum deus possit p̄cipe aliquid mali.

Ad p̄ᵐ.

Ad 2ᵐ

Ad 3ᵐ

Consequenter

querit̄ de. 2. ꝑncipali: ꝛ circa hoc q̄runtur duo. ¶ Primo vtrum voluntati diue teneamur conformare voluntatem nostrā in volito. ¶ Scdo vtrum in forma volendi. ¶ Q.ō.j.

Q.ō.I.

Primo ostendo

q̄ volūtati non tenemur voluntatem n̄ram ꝯformare in volito quia deus vult aliquos homines dānari: q̄ iusta pena a voluntate dei est: sed nullus tenetur velle dānari: ergo nō oēs tenent̄ ꝯformare voluntati diuine voluntatē suam in volito. ¶ Item deus in transgredientib⁹ sua p̄cepta non vult gratiam suam ꝯseruari: sed nullus tenetur gratiam suam velle non cōseruari in seipso: ergo non tenet̄ q̄lз se ꝯformare deo in volito. ¶ Item deus magis vult salutē vnius q̄ alterius: sed nullus tenetur magis velle salutē alterius q̄ sui ipsi⁹: ergo in hoc volito nullus tenetur se ꝯseruare voluntati diue. ¶ Itē nō teneor velle q̄ vult p̄latus meus nisi p̄cipiat: ergo a simili non teneor velle qd̄ vult deus nisi p̄cipiat: sed m̄lta vult deus: que nō p̄cipit: ergo non teneor velle q̄cquid deus vult. ¶ Itē August. in lib. Enchiri. 4⁰. ca. Aliquando bona voluntate homo vult aliquid: quod deus non vult: quod non esset verum si teneretur conformare voluntatem suā voluntati diuine in volito.

Ar p̄.

Scdo

Tertio.

Quarto.

Quinto.

Contra. quilз

tenetur velle qd̄ iustū est: sed deus non vult nisi qd̄ iustū est ergo

In oppᵐ

ergo q̄lʒ volūtas tenet̄ cōfozare volūtati diuine in volito. ¶ Itē Glo. sup illud psal. Nō adhesit mihi coꝛ prauū .i. coꝛ totum quod habet q non vult omia que deus vult ¶ Item fm Tul. lib. de amicitia lōge post pncipium li. Amicitia nihil aliud est nisi oluʒ diuinaꝝ hūanarūq; reꝝ cū beniuolentia ⁊ charitate ꝯsensio: sed glibet tenet̄ esse ami cus deo: ergo qlʒ tenet̄ velle illud qd deꝰ vult: ⁊ nolle qd deus non vult. ¶ Itē Matth. 12. q nō est mecū ꝯ me est ergo q non ꝯformat se do in volito est contra deū: sed qlibet tenet̄ non esse contra deum: ergo qlʒ tenet̄ se ꝯfozmare deo in volito.

Rn̄ᵒ Homo tenetur velle que ds pcipit ⁊ nolle que phibʒ ⁊c̄.

Respondeo ꝙ non tenent̄ hō velle nisi qd precepit ipsum deus velle iplicite: vl̄ explicite: nec tenetur non velle nisi qd deus phibet ipm velle implicite vel explicite. Nec .n. sufficiunt ad saluteʒ cuʒ dn̄s dicat Matth. 19. Si vis ad vitam ingredi serua mādata: deus autem aliqua vult fieri que non videtur pcipere nobis nec implicite nec explicite velle fieri: ⁊ aliqua non vult fieri que nec implicite nec explicite videt̄ phibere nos velle fieri: ergo nō tenemur volūtatem nostram ꝯformare diuine volūtati in oi volito: sed nr̄am voluntatem ꝯformare sue voluntati in aliquo volito est necessitas. Et sunt aliqua volita in qbus cōformare voluntatem nr̄am diuine voluntati est ꝯgruitatis non necessitatis sicut sunt volita a deo que nobis expmūtur signo cōsilij: ⁊ p hac opione videt̄ esse magr̄ in pn̄ti. Di. in. ca. j. ⁊ Aug. in quadaʒ auctoꝛitate supius allegata in opponēdo ⁊ Glo. quedaʒ sup illud psal. Rectos decet collaudatio.

Alia opio **Alii dicunt** ꝙ voluntate deliberatiua tenemur velle absolute: ⁊ oibꝰ pensatis. Quicqd scimus deus velle volūtatem absoluta oibus pēsatis dum tn̄ nobis ꝯgruat illud velle: ⁊ dn̄t hoc iplicari in radice decalogi que est amoꝛ dei. ¶ Qui vult tenere pmaʒ opionem potest rn̄dere ad argumenta in oppositum.

Ad pᵐ **Ad primum** cuʒ dī ꝙ qlʒ tenet̄ velle qd iustuʒ est ⁊c̄. dico ꝙ veꝝ est loquēdo de eo qd iustū est: ⁊ cadit sub pcepto non de eo qd iustū est: ⁊ non cadit nisi sub ꝯsilio qd dicit̄ iustū alio mō iustitie.

Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ cum dī ꝙ ille hʒ coꝛ totum q non vult oia que vult deus ⁊c̄. dico ꝙ hoc intelligēdum est de volūtate signi: qd est pceptum. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ illud verbū. qd dicit Tullius intelligenduʒ est de amicitia superogationis

Ad 3ᵐ

Ad 4ᵐ vel pfecta. ¶ Ad 4ᵐ cum dī ꝙ q nō est mecū contra me est ⁊c̄. dico ꝙ sic exponēduʒ est sup Glo. j. q dissimilis in eis opa facit mihi ꝯrius est. Et accipit̄ ibi dissimilitudo pro ꝯrietate. Qui aūt ꝯformat volūtatem suaʒ dei pcepto q̄uis non velit facere illud qd deus cōsulit non facit opa ꝯria opibꝰ dei: q̄uis faciat opa impfecta in respectu opum que deus ꝯsulit. ¶ Qui vult tenere opionem scdam pōt respondere ad argumenta incōtrarium.

Ad argᵃ. in oppᵐ. **Ad primum** cum dī ꝙ nullus tenet̄ velle damnari ⁊c̄. dico ꝙ veꝝ est: q: non cōgruit hōi hoc velle. Alij tamen dn̄t ꝙ q̄uis nullus teneatur velle dānari hn̄do aspectū ad nām suaʒ ⁊ absolute: tn̄ aliqs tenetur velle dānari sub hac ꝯditione si decedit in peccato moꝛtali. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ nullus tenet̄ grām dei velle non ꝯseruari in seipso q: hoc non ꝯgruit hōi vel le. Aliq tn̄ dn̄t ꝙ homo tenet̄ velle hoc sub hac ꝯditione si transgredit̄ velle dei. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ nullus tenetur magis velle salutem alterius q̄ₒ suaʒ: q: hoc hōi velle nō cōgruit. ¶ Ad 4ᵐ cum dī ꝙ nō teneoꝛ velle qd vult prelatus meus ⁊c̄. Dicunt aliq ꝙ si scirem ꝙ platus meꝰ vellet ꝙ ego aliqd facereʒ ꝙ teneret itentione necessitatis illud facere qd durum videt̄: nisi scirē ꝙ in voluntate sua intenderet hoc mihi pcipe p obedientiā mentalr̄: ⁊ ꝙ pceptum verbotenꝰ aliqua de causa explicare non auderet. pōt ꝗ dici ꝙ non est ideʒ dicere ꝙ si platus meꝰ vult aliqd fieri: qd ego velim illud fieri: ⁊ si vult ꝙ ego faciaʒ aliqd qd ego velim illud facere qd pʒ. Uellet aliqñ platꝰ

Ad 2ᵐ

Ad 3ᵐ.

Ad 4ᵐ.

meus aliqd fieri p vnum hoiem q non est in obedientia sua: ⁊ tn̄ posse velle hoc non fieri sine pecato moꝛtali: ita pōt dici ꝙ q̄uis teneoꝛ velle facere illud qd scio deū vel le me facere: non tū teneoꝛ omne illud velle fieri: qd scio deum velle fieri: q: foꝛte h̄ velle mihi non ꝯgruit. ¶ Ad 5ᵐ dicendū ꝙ pcedit de his que nobis velle non ꝯgruit. Ad 5ᵐ

¶ Questio. ij. Q̄ō. ij.

Secundo querit̄ vtꝝ teneamur ꝯfoꝛmare voluntatē nr̄am volūtati diuine in foꝛma volendi: ⁊ videt̄ ꝙ nō: q: qcqd ds vult ex charitate vult. Sed si homo in articulo necessitatis vult honoꝛare parētes non tn̄ ex charitate: sed ex nāli pietate nō peccat: ergo non tenet̄ ad ꝯformitatē in forma volendi. ¶ Iteʒ alr̄ qñcūq; aliqd non ex charitate vellemus: moꝛtalr̄ peccaremus qd duꝝ videt̄. ¶ Iteʒ nullus tenet̄ ad aliqd: qd non est in sua ptāte: sed voluntatem nr̄am cōfoꝛmari voluntati diuine in forma volendi non est in nostra potestate: q: habere charitatem non est in potestate nostra. Arᵍ pᵒ Scdo Tertio.

Contra. Deuter. 19. Iuste qd iustuʒ est psēqris: ergo non sufficit nobis velle qd iustū est: nisi velimus illud iuste: nō sufficit ergo nos deo ꝯformare in volito nisi ꝯformemus nos sibi etiam in forma volendi. ¶ Item. pᵃ ad Thi. j. finis precepti est charitas sed magis tenetur qs ad finem q̄ ad ea que sunt ad finem: ergo magis teneamur ad ꝯformandum nos deo in forma volendi que est charitas q̄ ad ꝯformanduʒ nos ei in volito quod preceptum est. In oppᵐ

Respondeo cuʒ: vt supius hitū est: teneamur ꝯformare volūtatem nr̄am voluntati diuine in rectitudine: ⁊ voluntas nr̄a non sit recta nisi deo sit ꝯformis in forma volendi ꝯcedenduʒ est ꝙ teneamur ꝯformare voluntatē nr̄am voluntati diuine non tm̄modo in volito: sed illud in forma volēdi. tenemur eniʒ ad hn̄dum hitum illius forme ad hoc ꝙ simus digni vita eterna: q: illa forma charitas est: sine qua nullus est dignus vita eterna. Unde apl̄s pzimo ad Coꝛinth. 13. Si habuero oēm fidem: ita vt montes transferam: charitatē aūt nō habuero nihil sum. Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas: ⁊ si tradidero coꝛpꝰ meū: ita vt ardeaʒ: charitatē aūt non hūero nihil mihi pdest. nō tn̄ semp peccamus q̄diu charitatē non hēmus: q: tali tentione quā non iplendo nouū peccatum incurrit̄ nō tenemur habēre charitateʒ semp ⁊ ad semp: q̄uis semp teneamur nos pparare p loco ⁊ tpe q̄tū in nobis est: ad hoc vt ds nobis eam ifundat. Ad hn̄duʒ ēt actū istiꝰ forme q̄uis sp teneamur: n̄ tn̄ tenemur ad sp. Exire aūt in actu charitatis pceptuʒ affirmatiuum est. Qñ aūt est alia opportunitas exeundi in actū illū ita ꝙ nihil tūc hō eliciat actuʒ ex charitate incurrit peccatū magis debʒ declarari in tertio libro q̄ hic. Rn̄ᵒ Tenemur ꝯformare voluntatem nr̄am voluntati diuine in forma volendi.

Ad primū in oppᵐ dōʒ ꝙ nō plus ꝯcludit nisi ꝙ non tenemur ad ꝯformitateʒ in forma volēdi sp ad sp loquēdo de tali tentōe quā ñ iplēdo nouū pccm̄ incurrit̄. ¶ Ad 2ᵐ filiꝰ est soluenduʒ. ¶ Ad 3ᵐ cuʒ dī ꝙ hēre charitatē nō ē in nostra ptāte ⁊c̄. dico ꝙ q̄uis non sit in nr̄a ptāte cāre charitatē in nobis: tn̄ in nr̄a potestate pncipalr̄ mota a diuina ꝟtute: q̄ sp parata ē nos iuuare est ppare nos ad recipienduʒ charitatē: qua ppatione habita ds liberalr̄ in aia nr̄a charitatē infundit. ¶ Argᵃ ad ptem aliam non ꝯcludunt ꝙ ad illam ꝯformitatē teneamur sp ⁊ ad semp tentione absoluta: sed ꝙ ad illam tenemur occurēte tali oppoꝛtunitate ꝙ si tunc nō ꝯformaremur deo volūtatē nostram in forma volendi diuinam bonitatem ꝯtineremus. Ad pᵐ. Ad 2ᵐ Ad 3ᵐ Ad argᵃ i oppositū

Consequenter qrit̄ de .3. pncipali ⁊ circa h̄ q̄runtur duo. ¶ Pᵒ si sci voluerunt passiōem xp̄i. ¶ Secūdo si volunt penas reproboꝛum.

Q̄ō.I. Ar̄ p̄. Scd̄o

PRimo ořndo q̄ sancti nō voluerūt passiões xp̄i:q̄ sancti nō volūt penas inocētu3:sed xp̄s fuit sūme inocēs: ḡ scti noluerūt ei⁹ passiōe3. ¶ Itē s3 auctorē sex p̄ncipio℞. Passio est effect⁹ illatio℞ actionis:s3 q nō vult cām nō vult effectum:cu3 ergo scti noluerūt malā actionē iudeo℞ videt̄ q̄ noluerunt xp̄i passione3. ¶ Itē Augu.14.de ciui. dei c.25.Dolor est dissensio ab his reb⁹que nobis nolētib⁹ac cidunt.sed beata virgo multū voluit de passiōe Iesu xp̄i vn̄ ⁊ illi dictū est in euāgel.s̄m lucā.c.2.Et tuā ip̄i⁹ aiam ptransibit gladius:ergo noluit passionē Iesu christi.

Tertio.

In opp^m CONTRA. In passione xp̄i volūtas sctō℞ videt̄ fuis/se ɔ̄ria volūtati diaboli: s3 sicut dicit Glo. sup illud Matth.27. Misit ad eum vxor eius diabolus p mulierē volebat xp̄m de manib⁹ iudeo℞ liberare ne p mortē eius mortis amitteret ipium:ḡ scti noluerūt xp̄m liberari. ¶ Item Matth.16.cu3 xp̄s p̄dicasset discipl'is suis passionē:⁊ Petrus dixisset absit a te dn̄e non erit ti/bi hoc.Sathanas a dn̄o appellatus est:rep̄hensibile ergo fuit nolle xp̄i passionem: ergo ipsum velle fuit laudabile

Rn̄° Sācti vi ri nolue// runt pas/ sionē xp̄i vt afflicti uā3 nocē/ tis natu// re bn̄ tn̄ vt redem ptiuā hu māi gn̄is

Rn̄deo passionem xp̄i ɔtingit ɔsiderare dupl'r vel sub rōne qua fuit afflictio. inocentis nāe:⁊ sic nullus debuit velle eius passionē: vel inq̄tu3 p illam passionem:de⁹ ordinauerat humanū genus redimēdū:⁊ sic hoies hoc mysteriū scientes debuerūt velle xp̄i passionem :⁊ sic causa multi boni vehemēter desiderauerūt:q hoc mysteriū deo nō volēte cognouerāt. In quo℞ p̄sona dixit Isaias.64.c. Utinā dirūpes celos ⁊ descenderes. Unde magr̄ in p̄nti Di.c.Ex quo soluit̄ dicit q̄ viri sancti voluerūt:⁊ vehementer cupierunt xp̄3 mori pp libe/rationem hōis ⁊ impletionē diue volūtatis: sed noluerunt delectationem ipsius afflictionis.

Ad p̄m. Ad primu3 in opp^m cum di q̄ sancti noluerunt penas inocentū:dico q̄ ve℞ est p se inq̄tum est afflictio inocentis:poterūt tn̄ velle iuste pa/nem xp̄i inocentis h̄ndo respectū ad redēptionē huma/ni generis p illam passionē fiendam: ⁊ ad diue volunta/tis ordinationem. ¶ Ad secundum dicendum q̄ sancti

Ad 2^m noluerunt:nec etiam ipse deus malam iudeo℞ actionem que iniustissima fuit:sed voluerūt ipsam xp̄i passione3:p quā nos redemit: qd̄ exp̄mitur in hoc v̄siculo. ¶ Actio non placuit:passio grata fuit.Unde pōt esse voluntatem non velle cām:⁊ tn̄ velle effectu3 illius cause pp aliqd ad

Ad 3^m qd̄ ordinat̄ ille effectus p diuinam puidentiā. ¶ Ad 3^m cū di q̄ beata virgo doluit de passiōe Iesu xp̄i ⁊c̄.dico q̄ verum est in appetitu sensibili:⁊ voluntate nāli h̄ndo aspe/ctum ad ipsa3 afflictiōe3 absolute s̄m se:tū h̄ndo aspectū ad redēptionē humani gn̄is:que p illā passionē erat fienda:⁊ ad diue voluntatis ordinatiōem ⁊ patientis gl'iam accn̄talem illam passionē voluit voluntate deliberatiua.

Ad arg^a. in opp^m. Argumenta ad ptem aliā non plus videnf cō cludere nisi q̄ scti noluerūt passionem xp̄i n̄ pp ipsam passionē:sed pp humani gn̄is redēptiōem:⁊ diue voluntatis ordinationem: vt dictum est.

Q̄ō.II. ¶ Questio.II.

Ar̄ p̄. SEcundo querit̄ vtrū sancti volūt penas reprobo℞:⁊ vi q̄ non Glo.sup illud psal.Cōuertant̄ peccatores in infernū ita ex ponit vt sit vox p̄dicentis nō optātis:ḡ videt̄ q̄

Scd̄o. q̄uis scti p̄dixerant dānatiōem reprobo℞ q̄ tn̄ eā nō vo luerunt. ¶ Item Ber.li.5.de ɔsiderōne ad Eugeniū .c. 7.dicit.Angelos affectu benignos religione pios:sed ta/les nolunt alicui⁹ malum:ergo sancti angeli nolūt pena3

Tertio. reprobo℞:ḡ a filii nec alij scti eam volunt. ¶ Itē eiusde3 vitij est letari de alieno malo ⁊ tristari d̄ alieno bono:sed sancti nō tristāt̄ d̄ alienis bonis:ḡ nec letant̄ de alienis malis:ergo nec volunt ea:q̄ si cū di̊ puer.13.Desideriu3 s̄i compleatur delectat animam.

In opp^m CONTRA. Ber.de diligendo deo.c.26.Ubi iā nō erit miserie loc⁹:aut mi̅sicordie tp̄s nullus p̄fecto esse poterit miseratiōis affectus: sed in padiso nō est miserie locus nec in inferno misericordie tp̄s: ḡ sancti in padiso nō cōpatiunt̄ penis reprobo℞ in inferno: sed nisi eis placerēt pene reprobo℞ cōpatēnt̄ eis vt v̄. ¶ Item psal.Letabit̄ iustus cum viderit vindictā: sed nullus le/tatur nisi de re quam vult: ergo sancti nolunt vindicta3 dei in penis reproborum.

Rn̄° Sācti vo lunt pēas reprobo℞

Rn̄deo q̄ scti volunt penas reprobo℞ nō q̄ odio habeant ipso℞ naturam:sed q̄ diligūt dei iustitiā: q̄ exigit vt reprobi pena iterabili puniant̄:q̄ tn̄ adhuc in sctis viatorib⁹ locu3 h3 cōpassiōis affect⁹:q̄uis volūtate d̄liberatia velle debeant dānatiōe3 reprobo℞ q iam sunt in inferno:⁊ reproborū q. sunt in via:quoru3 est eis iam reprobatio reuelata:tn̄ eis cōpati p̄nt. Sed q̄ in sctis q ia3 bti sunt locū nō h3 cōpassio s̄m q̄ icludit pas/siōem:q̄uis adhuc in eis locū h̄eant s3 q̄ accipit̄ pro vo luntate s̄ueniēdi illis: qb⁹ s̄ueniri pōt:ideo ipsi ita vo/lunt penas eo℞:q ia3 dānati sunt q̄ eis nō cōpatiūt̄ nec rōne volūtatis s̄ueniendi cum eis s̄ueniri non possit: nec etiam rōne alicuius passionis.

Ad p̄^m. Ad p̄^m in opp^m cū di q̄ Glo.sup illd̄ psal. Cōuertāt̄ peccatores in infernū exponit ita q̄ sit vox p̄dicētis n̄ optātis ⁊c̄.dico q̄ ve℞ est q̄ illd̄ v̄bū dictū est a sctō via/tore de reprobis viatorib⁹:⁊ scd̄s viator n̄ d3 optare affe/ctu d̄liberatiuo absolute alicui⁹ viatoris dānatōem:nisi il

Ad 2^m lius esset sibi reprobō s̄ certitudine reuelata. ¶ Ad 2^m

Ad 3^m p3 solo ex dictis in q̄ne. ¶ Ad 3^m dō3 q̄ scti gaudēt de malo pene dānato℞ nō pp odium nāe.q̄ tunc talem gaudium esset inuidia:vel ānexā h̄ēt iuidiā:sed gaudent de malo pene eo℞ ex amore diue iustitie:⁊ talē gau/dium nec est inuidia:nec ānexam h3 iuidiam.

CIrca lr̄am(occidere xp̄m fuit mala actio: ⁊ pcm̄):nec pp h̄ d3 q̄ passio xp̄i fuerit mala in gn̄e moris:sed fuit bona:q̄ ex optia volūtate sustinuit passionē:⁊ iudei ex mala volūtate occiderūt eum q̄ tn̄ illa actio fuit imediata cā illius passiōis in gn̄e nāe: ideo illa passio fuit mala in gn̄e nāe:sicut ⁊ illa actio.Un̄ illa actio duplicē h̄uit malitiā.s.nāe ⁊ moris.(Uoluit to/ta tritas vt xp̄s pateret̄) .s̄.ds̄ nō vult mala fieri. Rn̄° q̄

Cōtra Solo. q̄uis tota trinitas n̄ voluerit malā iudeo℞ actione3 :sed pmiserit:voluit tn̄ xp̄i passionē pp redēptōem gn̄is hūani:⁊ accn̄talem gl'iam patiētis :⁊ illa passio p cōpatione3 ad bonā volūtatē patiētis ⁊ ad finē.ad que3 ex diua puidentia ordinata fuit:bona fuit.(Nulli⁹.n.passiōe redem/pti sumus nisi xp̄i):⁊ paucis interpositis di̊ .(Hic.n.illi⁹ passio sola potuit q ds̄ ē ⁊ hō̄):q̄ deus rōne diue nāe pa/ti non poss3:⁊ passio puri hois nō suffecisset. (Quia de⁹ voluit h̄ ide3 iudas:⁊ iudeus:⁊ diabolus:sed illi mala vo la volūtate).s.pp malā intētionē.(Deus v̄o bona volūta te).s.pp bona3 intētōem. (Uertn̄ illi actum voluerunt: que3 deus cū voluit):q̄ vt supius h̄itū est.Actio nō pla/cuit passio grata fuit: q̄ eā xp̄s ex bōa volūtate sustinuit propter gn̄is humani redemptionem:⁊ diue ordinatōis ipletionem.Un̄ pater ex magna misericordia filium suū pati voluit.Et fili⁹ ex magna mi̅sicordiā passiōe3 sustinere voluit.Un̄ Ansel.2 li.cur deus hō.c.20.Quid miseri/cordius intelligi valet q̄3 cum peccatori tormētis eternis dānato:⁊ vn̄ se se redimat non h̄nti deus p̄r dicit.Accipe vnigenitū meū ⁊:da p[illegible]:⁊ ipse filius tolle me.⁊ redime te cui⁹ redēptionis efficaciā ⁊ effectū nobis oibus ⁊ sp̄alr mihi tribuat dn̄s Iesus xp̄s q cu3 p̄re ⁊ sp̄ū sancto viuit ⁊ regnat p oia secula seculo℞. Laus Deo Finis.

¶ Explicit scriptum sup primum sniā℞ editum a fratre Ricardo de Mediauilla ordis mino℞.

Tabula scripti Ricadi super primum librum sententiarum Domini Petri Lombardi.

¶ Tituli questionum p̄mi libri sniarum Fratris Ricardi de Mediauilla finiunt.

C Larissimi sacre theologie professoris Magistri Ricardi de mediauilla ordinis minorum preclara cōmentaria super primum librum sniarum Magistri Petri Lombardi epi Parisiensis: vna cum interpositione textus diligētissime castigata ac per Lazarum Soardum Venetijs accuratissime impressa: cui a sanctissimo dn̄o. D. nostro. D. Julio diuina p̄uidentia Papa.ij. per apostolicas litteras indultum fuit: q̄ nullus possit ea imprimere sb pena excōnis late sententie: quam cōtrafacientes eoipso incurrant: a quaq; absolui nō possint nisi satisfactiōe p̄missa. ¶ Itēq; ab Illustrissimo ducali dominio Venetorum ex gratia cōcessum est illi q̄ similiter ea nullus iprimere possit sub pena in ipso priuilegio contenta: ꝛ de his plenius continetur tam in litteris apostolicis desuper confectis: q̄z ex priuilegio ipsius Illustrissimi Dominij.
¶ Venetijs per Lazarum Soardum Die prima Junij. M.D.VII.

Registrum prime partis Ricardi super prium sententiarum

A
prima alba
2
3
4
5

B
¶ Scriptum super
tus celi
Quarto q̄ritur
que sex p̄nt
labore. In hoc

C
¶ De testimonijs
cum summa
na attributa
trianguli ꝯp̄hendit
cuncta facta

D
Mens ꝛ notitia
ꝛ voluntas.
Respondeo q̄
sam vt causam
Hic oritur questio

E
aliud deo esse:
in mente diuina
Hic queri solet
cōnotat generabile
tas: aliud timor

F
test per aliquam
hodie possit
in qua genitum
filij dei: fit
ter ꝛ filius

G
vnum in potentia
Ex eodem sensu
p accidens:
sanctum genitum
signatur earum

H
Isaiam. Nunc
¶ Primo enim
Contra. magister
sed cognito
de tri. donantis

I
rens: sed sicut
lecta conspicit
Dico q̄ eēntialiter
charitas in via
bitum: cuius

K
tiam vel sbam
q̄tum: vna
tium est per
¶ Ad 3m cum
q̄tum ad p̄fectam

L
deum in compatione
Neq; aliter est
nis: vt supra
de deo numerētur
dicti hec est

M
na: psona possit
lis: sed qcqd
ficatiōem cognoscimus
hypostasi ex n̄o
bilitas: ꝛ tamen

N
v̄bum ꝛ alia
di v̄bum: ꝛ
dicunt: sed
Cum v̄o audiuim us
cum di deus

O
rum in vna
Augu. significare
ꝛ filius p̄em
iste est albus
in diuina eēntia

P
appropriatur sub
una essentia
¶ Ad 3m cum dr
dinam voluntatem
ad deum loquens

Q
In sanctis vero
Quid sit mutari
Nubes latibulum
Dicunt enim q̄
Consequenter q̄ritur

R
ri: quod non
rei illumitate
¶ Item Damas.
tus sit ꝛ dānetur
in predestinato: q̄r

S
Ad istam q̄onem
¶ De oipotentia dei
xi.c. Ego dn̄s
naturam fiunt nisi
mittere: ꝛ ita

T
mundum fieri ab
Nam voluntas qua
se 4a vtrum
q̄z potentie.
ex rōne quare

V
nihil putandum est
¶ Item Grego.6.li.
enim passio illius
ergo quelibet voluntas
Utr̄

Excusatio Lazari.

Si quid forte tuos offendet lector ocellos
Quod mihi mendoso grāmate versus eat
Emendare velis: nam non me Lazarus istis
Confecit mendis Bibliopola tuus.
Sed turbata magis pressoris inertia quando
Sera dedit lassas artibus hora manus.
Laus Deo Finis.

